

Dr. İrfan NEZİROĞLU

TBMM
Genel Sekreter Yardımcısı

TBMM GENEL KURULU'NDA USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

I. CİLT

- 15. Dönem
- 16. Dönem

ANKARA 2011

ISBN: 978-975-8805-14-3 (Tk.)
ISBN: 978-975-8805-15-0 (I. Cilt)

TBMM BASIMEVİ - ANKARA

Ö N S Ö Z

Parlamento Hukukunun gelişmesi, Parlamentonun etkin ve verimli işleyişinin sağlanmasında çok önemli bir araçtır. Ülkemizde son yıllarda yapılan araştırmalar ve yayınlar bu alanda belirli bir mesafe alınmasına katkı sağlamıştır. Ancak buna rağmen yeterli düzeyde araştırma ve yayın yapıldığı söylenemez. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev yapan akademik kariyer sahibi uzman ve idarecilerin çalışmaları, Parlamento Hukukunun gelişiminin yanı sıra, teorisi ile pratiğinin karşılaştırılması açısından da önem taşımaktadır. Bu çalışma, Parlamento Hukukundaki önemli kaynaklardan biri olma ve bu alandaki kaynak eksikliğini belirli bir yönden giderme amacını taşımaktadır.

Anayasa, kanunlar, İçtüzük, TBMM kararları ve Anayasa Mahkemesi kararları, Türk Parlamento Hukukunun yazılı kaynaklarını oluşturmaktadır. Anayasaya göre, "Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür." Ancak mevcut İçtüzüğe bakıldığında bazı hususlarda hüküm bulunmadığı, bazı maddelerin de yeterince açık olmadığı görülecektir. Aynı şekilde bazı maddelerin ne gerekçesinde ne de Genel Kurul görüşme tutanaklarında içeriği netleştirmeye yönelik yeterli bilgi yer almamaktadır. Bu gibi durumlarda Genel Kurulda izlenecek yolun belirlenmesindeki en önemli araç, usul hakkında yapılan görüşmeler ve bu görüşmeler sonrasında oluşan parlamento teamülleridir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün yürürlüğe girdiği 1 Eylül 1973 tarihinden bugüne kadar Genel Kurulda çok sayıda usul görüşmesi yapılmıştır. Yasamadan sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Dr. İrfan Neziroğlu tarafından hazırlanan bu çalışmada 1.9.1973 ile 1.10.2010 tarihleri arasındaki 241 usul tartışması derlenmiştir.

Önemli bir eksikliği gideren bu çalışmanın başta sayın milletvekilleri olmak üzere yasamacılar ve parlamento hukuku alanında çalışan akademisyenler için referans bir kaynak olacağına inanıyorum.

Mehmet Ali ŞAHİN

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

S U N U Ş

TBMM Genel Kurulunda usul hakkında yapılan görüşmeler, İçtüzük hükümlerinin doğru yorumlanmasına   ık tutan önemli kaynaklardan birisidir. Mevcut İçtüzüğün kabul edildiği 1973 yılından bu çalışmanın hazırlandığı 1.10.2010 tarihine kadar usul hakkında 241 g r   me yapılmıştır. Ancak g r   me tutanaklarına ulaşabilmek için her defasında bütün yasama dönemlerinin tutanak indekslerinin taranması gerekmektedir.

Bu kitabın hazırlanmasındaki temel amaç bütün usul g r   melerini bir araya toplamak, konu dizini ve içindekilerle birlikte metinlerine ulaşım ve kullanım kolaylığı sağlamaktır. Kitap hazırlanırken basılı tutanaklara bağlı kalınmış olup metinlerde en ufak bir düzeltme yapılmamıştır.

Kitabın başında usul hakkında g r   melere dair akademik bir değerlendirme yer almaktadır. Sonrasında sırasıyla 15. Dönemden 23. Döneme kadar (her iki dönem dâhil) usul hakkındaki g r   melerin tutanaklarına yer verilmiştir.

Her dönemin başında o döneme ait içindekiler bölümü yer almaktadır. Ayrıca her üç cildin sonunda konu dizini ve I. Cilt'in başında bütün kitaba ilişkin içindekiler bölümü yer almaktadır. 1973'ten bugüne İçtüzüğün madde numaralarında değişiklikler olduğundan konu bazlı aramalarda dizinin kullanılması daha faydalı olacaktır. Her usul g r   mesinin başında yer alan tabloda o g r   meye ait dönem (D), yasama yılı (YY), birleşim (B), tarih, sayfa numarası bilgileri ile Divanda görevli Başkan ve kâtip üyelerin isimleri bulunmaktadır. Bu bilgiler aracılığıyla kolayca orijinal tutanaklara erişilebilir.

Kitabın kullanımına ilişkin son olarak şunu belirtmekte fayda var. Bazı g r   melerde tartışmalar, Başkanın usul hakkında g r   me açmasından çok daha önceden ba lamı tır. Bu gibi durumlarda orijinal tutanaklara ulaşıp g r   me öncesi tartışmaları okumak yerinde olacaktır.

   hesiz bu çalışmanın zaman içerisinde güncellenmesi ve yeni g r   melerin eklenmesi gerekecektir. Zaman içerisinde kitap metninin elektronik ortama taşınması düşünülebilir. Böylece kitabın ulaşamadığı çok sayıda parlamento hukuku ara tırmacısına da erişim kolaylığı sağlanmış olacaktır.

Yasama ve denetim sürecindeki İçtüzük uygulamalarına ve parlamento hukukunun gelişmesine katkıda bulunması dileğiyle.

Dr. İrfan NEZİROğLU

TBMM Genel Sekreter Yardımcısı (Yasama)

Yasama Derneği Başkanı

İÇİNDEKİLER

TBMM GENEL KURULUNDA USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER..	25
Usul hakkında görüşme.....	25
Usul görüşmelerinin konusu.....	26
Usul hakkında görüşme istemi.....	28
Usul görüşmesinin zamanı.....	30
Görüşme ve oylama.....	31
1973'ten bugüne usul tartışmaları.....	32
Sonuç.....	34
 I. CİLT	
15. DÖNEM.....	37
Meclis Araştırması önergelerinin öngörüşmeleri münasebetiyle, Hükümet üyelerinin Genel Kurulda hazır bulunup bulunmamaları hakkında.....	43
İçtüzüğün 62 nci maddesindeki grupların öncelik hakkının «Son söz milletvekilidir.» hükmünde de geçerli olup olmayacağına dair...	51
Kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesinin oylanması hakkında.....	59
Komisyonlarda süresi içinde görüşülmeyen kanun tasarı ve tekliflerinin İçtüzüğün 38 inci maddesi gereğince gündeme alınması hakkındaki taleplerin görüşülmesi usulüne dair.....	65
Anayasanın değiştirilmesine dair tekliflerin birinci görüşmesinden sonra tümünün oylanıp oylanmaması hakkında.....	68
Anayasa değişikliği teklifinin birinci görüşmesinin sonunda tümünün oylanmasının gerekmediğine dair Başkanlığın açıklaması.....	75
Cumhuriyet Senatosunca değiştirilerek kabul edilen ve Millet Meclisi Komisyonunda muhteva bakımından benimsendiği halde madde numarası değişikliği olan maddelerin oylanması münasebetiyle.....	76
Karma Komisyondan gelen metinlerin oylanması ve kabulü hakkında.....	85
Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 2 asıl üyelik için yapılacak seçim münasebetiyle usul hakkında görüşmeler.....	149
Danışma Kurulu önerisi olarak sunulan hususun Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	154
İçtüzüğün 88 inci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasıyla ilgili görüşmeler.....	161

İçtüzüğün 45 inci maddesinin uygulamasıyla ilgili görüşler.....	165
İçtüzüğün 89 uncu maddesinin uygulanması hakkında.....	177
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	181
Danışma Kurulunun, 1.11.1975 tarihli 1 inci Birleşimde Genel Kurulun bilgisine sunulan 3 numaralı görüşünün oylanması gerektiği hakkında.....	195
Muhalefet şerhi bulunan Danışma Kurulu önerilerinin oylanmasının usulü hakkında.....	197
Danışma Kurulu önerilerinde, Kurula katılanların oy birliğinin sağlanamaması halinde, alınmış olan kararın Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	207
Danışma Kurulu önerisi olmadan herhangi bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	226
Kadrosuz köy camilerine 5.000 adet imam-hatip kadrosu tahsisi ve buna ait ödeneğin Maliye Bakanlığı bütçesinden, Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine aktarılması hakkındaki önerenin gider arttırıcı olup olmadığına dair.....	242
Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergelerin görüşülmesinde İçtüzüğün 100 üncü maddesinin tatbikatı hakkında.....	251
İçtüzüğün 38 inci maddesi uyarınca doğrudan doğruya gündeme alınan tasarı ve tekliflerin, komisyonun Genel Kurulda hazır bulunmadığı halde görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	255
Değiştirge önergelerinin oylanmasının usulü hakkında.....	265
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında bir komisyona iade edilip edilemeyeceği hakkında.....	274
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifi maddelerinin, önergelerle birlikte İçtüzüğün 89 uncu maddesi gereğince komisyona havale edilip edilemeyeceği hakkında.....	282
Yapılan olağanüstü çağrının, Anayasa ve içtüzüğe aykırı biçimde yapıldığı gerekçesiyle Başkanlıkça çağrının işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	295
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre verilmiş önergelerden birinin kabul edilmesi halinde diğerinin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	313
Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun Teklifi üzerindeki görüşmelerin İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre ertelenmesine dair.....	325
Aynı konuda ikinci defa olağanüstü toplantı yapılıp yapılamayacağı hakkında.....	334
Olağanüstü toplanan Mecliste çoğunluğun kalmaması halinde evvelce alınan tatil kararı gereğince toplantının sona erip ermeyeceği hakkında.....	351

Usul Hakkında Görüşmeler

Danışma Kurulu önerisi olmadan Meclis çalışma gün ve saatlerinin düzenlenip düzenlenemeyeceği hakkında.....	359
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınan konularda, önergeler üzerinde, İçtüzüğün 88 inci maddesine göre konuşma yapıp yapılamayacağı hakkında.....	374
C. Senatosu Diyarbakır Üyesi Sabahattin Savcı ve 36 arkadaşının, tarım kesiminin yeniden düzenlenmesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kuruluş ve görevlerinin tanzimine mütedair yetki kanunu teklifinin gündemin birinci sırasında görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	400
Karma Komisyon raporunun komisyona iade edilip edilmeyeceği hakkında.....	406
Birden fazla komisyona havale edilmiş bulunan bir tasarı veya teklifin bir komisyonda görüşülüp diğer komisyonlarda süresi içinde görüşülmemesi dolayısıyla doğrudan doğruya gündeme alınması halinde, tasarı veya teklifin görüşüldüğü komisyonun Genel Kurulda temsil edilip edilemeyeceği hakkında.....	412
İçtüzük hükümlerine göre, Araştırma Komisyonunun Türkiye hudutları dışına çıkmak suretiyle yabancı ülkelerde de araştırma yapmaya yetkisi olup olmadığı hakkında.....	419
Başkanlığın, İçtüzüğün 73 üncü maddesinin ikinci fıkrasını yanlış uyguladığı hakkında.....	427
Şarta bağlı önergelerin işleme konulup konulmayacağı hakkında.....	432
Bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında, başka bir kanunda değişiklik yapan değiştiren önergelerin işleme konulup konulmayacağı hakkında.....	446
Komisyonun talebi halinde, üzerinde işlem yapılmayan önergelerin komisyona verilip verilmeyeceği hakkında.....	451
Lockheed Uçak Şirketi ve Mc Donnell Douglas Şirketi konularına ilişkin olarak adaletin yerine getirilmesinde karşılıklı yardım usulleri hakkındaki anlaşmanın Genel Kurulun bilgisine sunulmasının gecikmesi hakkında.....	468
Görüşülen kanun teklifi üzerinde verilen bazı değişiklik önergelerinin, ayrı bir kanun teklifi niteliği taşıdığı iddiasıyla işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	484
Millet Meclisi bütçesinin görüşülmesi sırasında Başkanlık adına bir İdareci Üyenin konuşmasından sonra, aynı konuda Millet Meclisi Başkanının konuşmasının mümkün olup olmadığı hakkında.....	505
Genel ve katma bütçeye giren bazı dairelerin bütçelerindeki mevcut ödeneklerden % 2 kesilerek Maliye Bakanlığı Bütçesine eklenmesine dair önergenin, Anayasanın 94 üncü maddesine göre gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önergenin işleme konulup konulmayacağı hakkında.....	522
657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü maddesi uyarınca sınıflara ait gösterge tablosunda yer alan gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde kademeli katsayı uygulanmasına dair önergenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	535

1977 Mali Yılı Bütçe Kanunu tasarısının 35 inci maddesinin sonuna «5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası uygulanmaz» fıkrasının eklenmesine dair önerenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	544
Kamu görevlilerine 1 000 liradan aşağı yan ödeme verilmemesine dair önerenin gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önerenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	552
Danışma Kurulunca tespit edilen gündem sırasından sayın üyelerin bilgisi olmaması nedeniyle birleşimin ertelenmesi gerektiğine dair.....	558
Değişiklik önergelerinin ayrı kanun teklifi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	560
Bir bakanın, açıklamada bulunmak üzere gündem dışı söz istemesi halinde konunun olağanüstü acele hale ilişkin olması hakkında Başkanın takdir hakkı olup olmadığına dair.....	563
İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin, aynı birleşimde birden fazla bakana konuşma imkânı tanıyıp tanımadığı hakkında.....	571
Gensoru önergelerinin, Genel Kurulda okunuşundan sonraki üç birleşim içinde görüşülmesi hakkında.....	582
Gizli oturum yapılmasına dair önerelerin oylanmadan gizli oturuma geçilmesi hakkında.....	589
İçtüzüğün 53 üncü maddesine göre bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	595
16. DÖNEM.....	605
Güvenoyu almamış bir Hükümetin Parlamento dışından atanan üyesine satışma nedeniyle söz verilip verilemeyeceği hakkında.....	609
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	614
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	619
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	620
Geçici Başkanın görev ve yetkilerinin belirlenmesi hakkında.....	626
Geçici Başkanın tutumu hakkında.....	638
Geçici Başkanın tutumu hakkında.....	650
Başkanlık Divanı teşekkül etmeden konuların Genel Kurulda görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	665
Başkanlık Divanı ve komisyonlar için bütün gruplarca aday gösterilmediği takdirde gösterilen adayların seçimlerinin yapıp yapılamayacağı hakkında.....	669
Gündeme alınması kabul edilen Gensoru Önergesinin görüşülme gününün tespiti hakkında.....	682

Usul Hakkında Görüşmeler

Genel Görüşme ve Meclis Araştırması önergelerinin görüşülmesi sırasında, İçtüzüğü'nün 100 üncü maddesindeki sıraya bağlı kalınmaksızın, Hükümete söz verilip verilemeyeceği hakkında.....	697
Komisyon başkanlarının, Komisyonunda karar alınmadan, gündemde yer almış bir konuyu geri alıp alamayacağı hakkında.....	704
Görüşülmekte olan kanun tasarısının akçelî bir iş olması nedeniyle, esas komisyonun Plan Komisyonu olması gerektiği hakkında.....	712
Plan görüşmelerinde Danışma Kurulunca kararlaştırılan konuşma sürelerinin kullanılış şekline dair.....	714
Plan görüşmeleri için 77 sayılı Kanunun verdiği 8 günlük sürenin saat 24.00'te dolması nedeniyle görüşmelere devam edilip edilmeyeceğine dair...	725
Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş bir maddenin yine Komisyon tarafından verilen bir önerge ile Genel Kurulda değiştirilmek istenmesi halinde, konunun Komisyona götürülmek suretiyle görüşülmesinin gerektiği hakkında.....	732
Ek madde olarak teklif edilen metnin yeni bir kanun teklifi mahiyetinde sayılıp sayılmayacağı hakkında.....	734
Önceden gün ve saatleri kararlaştırılan Gensoruların görüşüldüğü Birleşimlere, sonradan Genel Kurulca yeni oturumlar ilavesiyle başka konuların görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	749
Disiplin cezalarının uygulanmasına ilişkin Başkanlığın tutumu hakkında.....	760
Gensoru önergelerinin gündeme alınıp alınmaması hususundaki görüşmelerin gününün tespiti nedeniyle yapılan oylamada Başkanın tutumu hakkında.....	769
Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, gündem dışı konuşmalar sırasında Başkanlığın tutumu hakkında konuşması.....	777
Görüşülen bütçeye, daha sonra görüşülecek bir başka bütçe ödeneğinden belli bir miktar kesilerek aktarma yapılması hakkında.....	780
Gider Bütçesi üzerinde verilen ve bir mali kaynak sağlamayı amaçlayan önergelerin, Anayasanın 94 ve 126 ncı maddeleri karşısında işleme konulup konulamayacağına dair.....	783
Başkanın, TBMM Birleşik Toplantısından sonra, yoklama yapmadan Millet Meclisi Genel Kurulunu açıp açamayacağı hakkında.	797
Aynı birleşimde, İçtüzüğü'nün 60 ncı maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunmak isteyen birden fazla bakana söz verilip verilmeyeceği hakkında.....	805
İçtüzüğü'nün 61 inci maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunan bakana soru yöneltilip yönetilemeyeceği hakkında.....	811
DİZİN.....	821

II. CİLT

17. DÖNEM.....	837
Meclis çalışmalarında İçtüzük hükümlerine sadık kalınmasına ilişkin...	841
Dağıtımı tarihinden itibaren 48 saat geçmeden veya Genel Kurul kararı olmadan bir kanunun gündeme alınamayacağı hakkında.....	842
Genel Kurulda ilavesi kabul edilen bir maddenin Komisyonca geri alınarak, «İlavesine lüzum ve mahal bulunmadığı» şeklinde bir rapor hazırlanıp hazırlanamayacağı; Komisyonun kabul edilen değiştirgeye uyma zorunda olup olmadığı hakkında.....	846
Danışma Kurulu önerisi olmadan çalışma süresinin uzatılıp uzatılamayacağı hakkında.....	851
17.1.1985 günlü 55 inci Birleşimde oturumu yöneten Başkan Ledin Barlas'ın İçtüzüğün 68 inci maddesini uygulama şekli hakkında.....	857
T. C. Ziraat Bankasının tasvibe sunulan 1982 Yılı Bilânço ve Netice Hesaplarına Ait, 468 Numaralı Kanunun Değişik 3 üncü Maddesi Uyarınca Hazırlanan Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonu Raporunun geri verilmesine dair Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonu tezkeresi hakkında.....	861
Sözlü soruların cevaplandırılmaları hakkında.....	865
Başkanlığın ve tutanakların tarafsızlığı hakkında.....	873
Başkanlığın yoklama istemleri karşısındaki tutumu hakkında.....	875
TBMM Başkanının, Cumhurbaşkanlığına vekâlet ettiği dönemde Genel Kurul toplantılarına riyaset edip edemeyeceği hakkında.....	886
İçtüzüğün 88 inci maddesinin, «Her fıkra için dörtten fazla önerge verilemez» hükmü hakkında.....	906
Meydana gelen olaylarda Başkanlığın tutumu ve İçtüzüğün 88 inci maddesi hakkında.....	924
Birleşimlerde yapılan yoklamalarla Anayasanın 84 üncü maddesi hakkında.....	933
Başkanlığın 24.10.1985 tarihli 21 inci Birleşimdeki tutum ve davranışları hakkında.....	935
Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayıştay üyelikleri için yapılan seçim hakkında.....	940
Bakanlar Kurulu üyelerinin katılmadıkları oturumlarda oy kullanmak üzere bir bakana yetki vermelerine dair.....	951
Meclis soruşturmasının açılma şekli ve Başkanlık sunuşu hakkında....	961
Başkanlığın Anayasanın 162 ve 163 üncü maddeleriyle ilgili tutumu hakkında.....	967
Tasarı ve tekliflerin Başkanlıkça ilgili komisyonlara havalesi hakkında.....	976

Usul Hakkında Görüşmeler

Maliye eski Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında, Anayasanın 100 üncü maddesi uyarınca bir Meclis Soruşturması açılmasına ilişkin önerenin Genel Kurulda görüşülüp görüşülemeyeceğine dair.....	980
Maliye eski Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında verilmiş olan Meclis soruşturması önergesinin, Meclis Genel Kurulunda görüşülüp görüşülmeyeceği konusunda gerekli mütalaa alınmak üzere, Anayasa Komisyonuna havalesine dair.....	995
Anayasanın 84 üncü maddesi gereğince TBMM üyeliğinin düşmesi hususunda yapılacak oylama hakkında.....	1004
Oylamanın, İçtüzüğün 117 nci maddesinin son fıkrası hükmüne göre tekrar edilip edilmeyeceği hakkında.....	1013
Karar yetersayısı hakkında.....	1017
Meclis çalışmalarında usule uyulup uyulmadığı hakkında.....	1033
ANAP Grubu önerisinin 1 inci maddesinin, İçtüzüğün 37 nci maddesi 2 nci fıkrası muvacehesinde oylanıp oylanamayacağı hakkında.....	1045
Anayasaya aykırı olduğu iddia edilen bir önerenin incelenmeden işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	1060
Birden fazla fıkrayı havi bir önerenin oylanmasında, İçtüzüğün 84 üncü maddesine uyulup uyulmayacağı hakkında.....	1065
İsim belirtilmeden vaki sataşmalarda, İçtüzüğün 70 inci maddesi hükmü uyarınca söz verilip verilemeyeceği hakkında.....	1073
Kabul edilen bir önerenin komisyona istenmesi halinde, komisyonun ekseriyetinin aranıp aranmayacağı; komisyona geri istenmesi hakkındaki talebin, önerenin oylanmasından önce yapılmasının gerekip gerekmediği hakkında.....	1079
TBMM Başkanı ile bir komisyon başkanı arasında görevsel bir ihtilafın olup olamayacağı ve meydana geldiği öne sürülen görevsel ihtilafın çözümü konusunda Genel Kurulda görüşme açılıp açılmayacağı hakkında.....	1085
Anayasa değişikliklerinin görüşülmesi sırasında değişiklik önergelerinin verilebilmesi için gerekli imza sayısına ilişkin.....	1110

18. DÖNEM..... 1115

Bakanların, milletvekili olarak, şahısları adına, bir hususu açıklamak üzere gündem dışı konuşma yapıp yapamayacaklarına ve bunun siyasî parti gruplarına aynı konuda açıklama yapma imkânını verip veremeyeceği hakkında.....	1119
İstanbul Milletvekili M. Ali Eren'in yaptığı gündem dışı konuşmaya Oturum Başkanının müdahale etmesinin gerekip gerekmediği hakkında.....	1132
Oturum Başkanlık Divanı tarafından Anayasanın 83 üncü maddesi muvacehesinde Genel Kurula getirilen teklifin, üzerinde görüşme açılmadan oylanmasının doğru olup olmadığı hakkında.....	1138

Gündeme giren bir sözlü soru önergesinin TBMM Başkanlığınca gündemden çıkarılarak soru sahibine iade edilmesinde izlenen usul ve tutumun doğru olup olmadığına ilişkin.....	1148
Hakkında gensoru açılması istenilen bakan yerine, Başbakan veya görevlendireceği bir diğer bakanın konuşma yapip yapamayacağına ilişkin.....	1158
Genel Kurulda Salı günü denetim konularının, Çarşamba ve Perşembe günleri kanun tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işlerin görüşülmesi hakkındaki ANAP Grubu önerisinin usule uygun olup olmadığına ilişkin.....	1168
Bir kanun tasarısı üzerindeki müzakerelerin haftalık çalışma günlerinde bitirilememesi halinde çalışmalara saat 24.00'e kadar, gerektiğinde bu saatten sonra da devam edilmesi ile cuma ve cumartesi günlerinin de haftalık çalışma günlerine ilavesi hakkında bir siyasi parti grubu önerisi üzerine alınan kararın, cuma ve cumartesi günleri de saat 24.00'e kadar ve gerektiğinde bu saatten sonra da çalışılması hususunu kapsayıp kapsamadığı hakkında.....	1180
Yoklama yapılması talep edildiğinde, Başkanın gözle görünür çoğunluk bulunduğu gerekçesiyle, bu talebi reddedip reddedemeyeceği hakkında.....	1189
TRT'nin, Genel Kurul çalışmalarını radyo ve TV'den yansıtmaya şekli ve başkanlığın bu husustaki tutumuna ilişkin usul görüşmesi.....	1194
Başbakanlık makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, makama vekâlet edilip edilemeyeceğine ilişkin usul görüşmesi.....	1202
Danışma Kurulu önerisi ve Genel Kurul kararı olmadan, TBMM'nin, normal çalışma günleri dışında toplanıp toplanamayacağına ilişkin usul görüşmesi.....	1211
Başkanın tutumunun İçtüzük kurallarına uygun olup olmadığı hakkında.....	1227
Başkanlık tezkeresinin Anayasanın 6, 7 ve 92 nci maddelerine aykırı olup olmadığı ve Anayasaya aykırılık iddiasının, İçtüzüğün 85 inci maddesine kıyasen karara bağlanmasının gerekip gerekmediğine ilişkin.....	1244
10/89 Esas Numaralı Meclis araştırması önergesinin öngörüşmelerinin, Anayasa hükümleri muvacehesinde yapılmasına mahal ve imkân bulunup bulunmadığına ilişkin usul görüşmeleri.....	1255

19. DÖNEM..... 1273

Değişiklik Önergelerinden, okunup oya sunulan önergeye benzer bir diğer önergenin tamamının mı yoksa sadece değişik kısımlarının mı okunması lazım geldiği hakkında.....	1277

DYP ve SHP Gruplarının müşterek önergeleriyle kabul edilen çalışma süresinin uzatılmasına dair kararın, görüşmelerin saat 24.00'ten sonraya ve İçtüzükte belirtilen çalışma gününün dışında bir güne sarkması halinde de uygulanıp uygulanmayacağı hakkında.....	1281

Usul Hakkında Görüşmeler

Genel Kurul görüşmelerini yönetmekle görevli olan Başkanvekilinin, TBMM Başkanı tarafından işleme konulması istenilen bir tezkereyi gündeme almama ve işleme koymama gibi bir yetkisinin bulunup bulunmadığı hakkında.....	1290
Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın konuşmaları sırasında Hükümeti ve TBMM'yi rencide edici bir cümlesine Başkanın müdahale etmesinin gerekip gerekmediği hakkında.....	1301
Birleşimi yöneten Başkanvekilinin gündem dışı söz alan konuşmacılara ayrılan süreleri takibe ilişkin tutumu konusunda usul görüşmesi.....	1310
Gruplar adına yapılan konuşmalar sırasında Başkanlığın uyarısına rağmen söz isteminde bulunmayan siyasi parti grubunun, kişisel konuşmalardan sonra söz almasının mümkün olup olmayacağı hakkında...	1320
Görüşmesi yarım kalan kanun hükmünde kararnamenin müzakeresi tamamlanmadan, gündemin diğer maddelerine geçilip, geçilemeyeceği hakkında.....	1322
TBMM Genel Kurul salonunda, görüşmeleri tespit maksadıyla TRT dışında özel bir kameranın bulundurulup, bulundurulmayacağı hakkında...	1327
Bir hususun oya sunulmasının, bazı üyelerce açıkça işitilmemiş olmasının, o hususun yeniden oylanmasını gerektirip, gerektirmeyeceği hakkında.....	1335
Komisyonu geri verilen bir kanun tasarısı veya teklifinin komisyonda yeniden görüşülmesi sırasında, geri verilmeden önce verilen önergelerin komisyonda görüşülme durumu hakkında.....	1344
Anayasa, kanunlar ve İçtüzüğün, açık oylama yapılmasını zarurî kıldığı konular ile istem üzerine açık oylama yapılan bir konu hakkında gizli oylama isteminde bulunup bulunulamayacağı hakkında.....	1374
Hükümet Programı üzerinde şahısları adına söz almak isteyen milletvekillerinin müracaatlarının değerlendirilmesi ve sıralandırılması hususunda Başkanlığın tutumu hakkında.....	1378
Bir kanun tasarısı veya teklifinin bir maddesi için yapılan açık oylamanın, yoklama yerine geçip geçmeyeceği ve Başkanın, yoklama yapıp yapmamakta takdir hakkının bulunup bulunmadığı hakkında.....	1385
Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen hususlarda da, 15 üyenin yazılı istemde bulunması halinde açık oya başvurma'nın mecburi olup olmadığı hakkında.....	1397
Genel Kurulda toplantı yeter sayısı bulunmasına rağmen bir konuda karar yeter sayısı oluşmaması halinde gündemin diğer maddelerinin görüşmelerine devam edilip edilemeyeceği hakkında.....	1408
İzmir Milletvekili Işın Çelebi'nin milletvekilliğinden istifasının Genel Kurulca onaylanmasının gerekip gerekmediği hakkında.....	1414

Bir Meclis soruşturması önergesindeki imza sayısının 45'in altına düşmesi halinde önergenin otomatikman düşmüş sayılıp sayılmayacağı hakkında.....	1421
TBMM Başkanlık Divanının, Ankara Milletvekili İ. Melih Gökçek'in, isminin ad defterinden silinmesinin Genel Kurulun bilgisine sunulmasına ilişkin kararına rağmen, üyeliğinin düşmesi için oylama yapılmasının gerekip gerekmediği hakkında.....	1425
Anayasa maddelerinin gizli oylama yöntemi hakkında.....	1435
Üzerinde görüşmeler tamamlanmış bir maddeyi komisyonun önergeleriyle birlikte geri alıp, redakte ederek geri getirmesi halinde, metnin yeni bir madde kabul edilerek tekrar görüşmeye tabi tutulup tutulmayacağı hakkında.....	1439
Anayasa değişiklik teklifinin ikinci görüşmelerinde Komisyonca maddelerin ikinci kez geri çekilip çekilmeyeceği hakkında.....	1445
Seçim tarihi ayrı bir kanunla daha evvel belirlenmiş olmasına rağmen, aynı konuda Meclis kararı alınması yönündeki Anayasa Komisyonu Raporunun görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	1459
20. DÖNEM.....	1471
Bir Meclis araştırması önergesinin öngörüşmelerinin konunun yargı organına intikal etmiş bulunması nedeniyle yapılip yapılamayacağı hakkında.....	1475
İçtüzük değişikliğinden sonra sözlü soruların görüşülmesinde uygulanacak usule ilişkin Başkanlık açıklaması.....	1486
İçtüzüğün 87 nci maddesine göre, verilen değişiklik önergeleriyle ilgili daha evvelce yapılan uygulamalara devam edilip edilmeyeceği hakkında...	1489
Başkanın, Genel Kurulu yönetme üslubu hakkında.....	1503
Açık oylama sonucunda oluşan ihtilaf ve yanlışlığın o birleşim içerisinde anlaşıldığı takdirde yapılacak uygulamaya ilişkin usul tartışması...	1510
(9/10) esas numaralı Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergenin açık oylamasının tekrarlanması Genel Kurulun onayına sunulması hakkında.....	1527
Anayasa değişikliği teklifinin birinci görüşmesinde, teklifin maddelerine geçilmesi hususunun onaylanması sırasında beşte üç çoğunluk aranmasının zorunlu olup olmadığı hususunda.....	1540
RP Grubu önerisinin yapılan oylamasının beliren tereddütler sebebiyle tekrar edilmesi talebini yerine getirmediği gerekçesiyle Başkanın tutumu hakkında.....	1549
Daha önce karara bağlanmış bir soruşturma önergesiyle aynı içerikte olduğu öne sürülen bir diğer soruşturma önergesinin, daha sonraki bir tarihte işleme konulmasına hukuken imkân bulunup bulunmadığı hakkında.....	1560

Anayasa değişikliği tekliflerinin ikinci kez görüşülmesi sırasında hükümetin TBMM Genel Kurulunda temsil edilmesi zorunluluğunun bulunup bulunmadığı hakkında..... 1581

TBMM'nin olağanüstü toplantıya çağrıldığı konu görüşülüp, bu konu üzerindeki işlem tamamlanıncaya kadar Danışma Kurulunun toplantıya çağrılıp çağrılmayacağı; Danışma Kurulu toplantısının yapılmaması durumunda, çağrı sahibi grubun önerilerinin Genel Kurulun onayına sunulup sunulamayacağı hakkında..... 1587

TBMM Başkanlığınca Komisyona havale edilen bir hususun, o komisyonca karara bağlanmasından önce, bir siyasi parti grubu önerisi olarak TBMM Genel Kurulunda görüşülüp karara bağlanmasının uygun olup olmadığı hakkında usul görüşmesi..... 1600

21. DÖNEM..... 1615

İşaretle oylamalarda Başkan ve kâtip üyeler arasında sayı bakımından ihtilaf olmadığı hallerde oylamanın üyelerin sayılması tarzında yapıp yapılmayacağı hakkında..... 1619

Görüşülen bir maddenin fazla fıkra ihtiva etmesi halinde, fıkraların ayrı ayrı açık oya sunulması istendiği takdirde, bu istemin yerine getirilmesinin zorunlu olup olmadığı hakkında..... 1632

(8/6) esas numaralı Meclis araştırması önergesinin görüşülmesi sırasında, Başkanın tutumu hakkında..... 1639

Başkanın, teklifin maddelerine geçilmesinde salt çoğunluğun kabul oylarının yeterli olacağı görüşü hakkında..... 1652

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 18.11.1992 Tarihli ve 3842 Sayılı Kanun ile Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 4719 Sayılı Kanun ile ilgili olarak, Anayasanın 89 uncu maddesinde "Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda Türkiye Büyük Millet Meclisi, sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir" hükmü çerçevesinde Başkanlıkça İçtüzüğü'nün 81 inci maddesinde belirtilen usule göre, sadece Cumhurbaşkanınca uygun bulunmayan maddelerinin görüşmeye açılacağı yönündeki uygulamasına ilişkin..... 1660

Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı üzerinde hükümetçe verildiği anlaşılan değişiklik önergelerinin tasarının anayapısını değiştireceği iddialarına ilişkin..... 1669

Bir Meclis kuruluşması komisyonu raporunun İçtüzükte belirtilen 7 günlük süreden önce görüşülüp görüşülemeyeceğine ilişkin..... 1679

Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen RTÜK Kanununun Anayasa Komisyonunda görüşülmeyen maddeleri üzerinde Genel Kurulda müzakere açılıp açılmayacağı hakkında usul görüşmeleri..... 1688

DİZİN..... 1703

III. CİLT

22. DÖNEM..... 1717

(10/19) ve (10/22) esas numaralı Meclis araştırması önergelerinin 24 üncü Birleşimde yapılan öngörüşmelerinden sonraki oylamanın tekrarlanmasına dair CHP milletvekillerinin talebinin Oturum Başkanı tarafından farklı değerlendirilip değerlendirilmediğine ilişkin..... 1725

Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine, yabancı silahlı kuvvetler unsurlarının altı ay süreyle Türkiye'de bulunmasına ve muharip unsurların Türkiye dışına intikalleri için gerekli düzenlemelerin yapılmasına izin verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresiyle ilgili Anayasanın 92 nci maddesindeki koşulların oluşup oluşmadığı ve anılan tezkerenin görüşülmesine yer olup olmadığı hakkında..... 1729

AK PARTİ Grup önerisinde yer alan "8.5.2003 Perşembe günü birleşiminde ise gündemin 3 üncü sırasına kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışma süresinin uzatılmasına ilişkin" ifadesinin, 8.5.2003 Perşembe günü gece saat 24.00'te bittiği anlamına gelip gelmediği hakkında..... 1748

Genel Kurulca kabul edilmeyen bir madde metninin içerik olarak başka bir maddeye eklenerek görüşülüp görüşülmeyeceği hakkında..... 1756

Gündemin, oturum aralarında getirilen grup önerileriyle değiştirilmesinin mümkün olup olamayacağına ve bu oylamanın sonraki birleşimde "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kısmında yer alarak yapıp yapılmamasına dair..... 1759

20 milletvekilinin bir kanun teklifinin tümünün oylamasının İçtüzüğü'nün 147 nci maddesine göre gizli oylama şeklinde yapılması yolundaki önergeler hakkında..... 1762

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Genel Kurula hitaben yaptığı konuşmadan sonra TBMM Genel Kurulunca bir deklarasyon yayımlanmasına ilişkin önergenin işleme konulup konulmaması hususunda..... 1764

Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının af niteliği taşıdığı ve bu nedenle, yapılacak oylamalarda Anayasa ve İçtüzükte belirtilen nitelikli çoğunluğun aranılması gerekip gerekmediği hakkında..... 1774

Bir siyasî parti grubu ve iki bağımsız üyenin Avrupa Birliği Komisyonu Raporu ışığında Türkiye ile AB arasında üyelik müzakerelerinin başlamasıyla ilgili hazırladıkları deklarasyonun Oturum Başkanınca işleme konulup konulmaması konusunda..... 1776

Bir sataşmadan dolayı söz istemini yerine getirmemesi nedeniyle Başkanın tutumu hakkında..... 1784

Yükseköğretim Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Teklifinin geçici 50 nci maddesinin af niteliği taşıyıp taşımadığı; nitelikli çoğunluk aranarak oylanıp oylanmayacağı hakkında..... 1787

Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin 1 inci maddesinin af niteliği taşıyıp taşımadığı; oylanmasında nitelikli çoğunluk aranıp aranmayacağı hakkında..... 1790

Usul Hakkında Görüşmeler

- Oturum Başkanının, konuşma sürelerini değerlendirmede ve Başkanlık Divanında daha önce görüşülerek karara bağlanan bir konuyu Genel Kurulda tekrar görüşmeye açarak zaman kaybına neden olması nedeniyle tutumu hakkında..... 1804
- Meclis çalışmalarında iktidar kanadının, söz talepleriyle İçtüzükteki konuşmacı sayısını doldurarak muhalefetin söz hakkını kısıtlama girişimlerine Başkanlık Divanının himaye göstermemesi gerektiğine ilişkin..... 1821
- Oturum Başkanının, görüşülmekte olan kanun tasarısı üzerinde verilen bir önergenin af niteliği taşıması nedeniyle beşte 3 çoğunluk aranması gerektiğinden, istem üzerine elektronik cihazla yapılan oylama sırasında 5 dakikayla sınırladığı süreyi 2-3 misli aşar durumda değerlendirdiği; oylama sonucunun belli olmasına rağmen, bu sonucu değiştirmek amacıyla ikinci bir oylamanın yapılamayacağı ve TBMM Genel Kurulunun etkin ve verimli çalışma yapmasını engellediği nedenleriyle, tutumuna ilişkin usul tartışması..... 1829
- Danışma Kurulu önerisinin lehinde veya aleyhinde söz almak isteyen milletvekillerinin, söz taleplerini, Genel Kurulda, Danışma Kurulu önerisi okunmaya başladığı andan itibaren verebilmeleri konusundaki uygulamanın Başkanlıkça milletvekillerinin tamamına duyurulmadığı hakkında..... 1837
- Maddeler üzerinde verilen önergelerin gerekçelerinin okutulup okutulmayacağı hakkında..... 1841
- Hükümetin, görüşülmekte olan 2006 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının 31 inci maddesinin tekriri müzakere talebiyle ilgili isteminin, Danışma Kurulu kararı olmadan işleme alınıp alınamayacağı hususunda..... 1847
- Bazı milletvekillerinin maddenin oylamasına geçildiği sırada yoklama talebini yerine getirmediği gerekçesiyle Başkanın tutumu hakkında..... 1857
- Grup önerileriyle ilgili lehte ve aleyhte konuşma taleplerinin, müracaat eden milletvekili sayısının İçtüzükte belirtilen konuşmacı sayısından fazla olması nedeniyle kurayla belirlenmesi üzerine, Başkanın tutumu hakkında... 1870
- Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanması uygun görülmemeyerek ikinci defa Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen yasaların tümünün veya sadece uygun görülmeyen maddelerinin görüşülmesi konusunun Genel Kurulun onayına sunulması gerekirken, grup önerisi getirmek suretiyle tümünün yeniden görüşülmesinin Anayasa ve İçtüzüğe uygun olup olmayacağına ilişkin..... 1880
- Hükümetin ve salt çoğunluğunu sağlayan komisyonun katıldığı bir önerge hakkında önerge sahibine söz verilmemesi üzerine, Başkanın tutumu hakkında..... 1890
- Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilmiş olan Birleşmiş Milletler Geçici Görev Gücü bünyesinde faaliyette bulunmak amacıyla Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca Türk Silahlı Kuvvetlerinin Lübnan'a gönderilmesine izin verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresiyle ilgili işlemlere geçilmesinden önce, Anayasanın 92 nci maddesindeki koşulların oluşup oluşmadığı ve anılan tezkerenin görüşülmesine yer olup olmadığı hakkında..... 1899

Temel yasa olarak görüşülmesine karar verilen 1151 ve 1223 sıra sayılı kanun tasarılarının bölümleri üzerinde verilecek önerge sayılarının 2'yle sınırlandırılması ile konuşma taleplerinin yeniden yapılıp yapılmaması hakkında..... 1903

Olağanüstü toplantı çağrısının düştüğüne ilişkin TBMM Başkanlığına yapmış oldukları taleplerine karşılık, TBMM Başkanlığının “toplantı çağrısının devam ettiğine; olağanüstü toplantı çağrısının düştüğüne dair olan görüşe katılmadığına ve olağanüstü toplantı çağrısının devam ettiği” cevabı nedeniyle..... 1910

TBMM İctüzüğü'nün 55, 57 ve 140'ıncı maddelerine aykırı hareket edildiği, Meclisin çalışma saati tamamlandıktan sonra da çalışmalarını devam ettirdiği iddiasıyla, Başkanın tutumu hakkında..... 1928

Geçen oturumda Meclisin çalışma saati tamamlandıktan sonra da çalışmalara devam edildiği ve İç Tüzük ihlali yapıldığı konusunda..... 1931

Sataşma iddiasıyla ilgili söz verilmediği konusunda..... 1937

TBMM'nin Cumhurbaşkanını seçimi için Anayasa'nın 102'nci maddesinde öngörülen üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile toplanması gerektiği hakkında..... 1946

Cumhurbaşkanlığınca bir kez daha görüşülmek üzere geri gönderme tezkeresinin Genel Kurulun bilgisine sunulmadan, Başkanlıkça havale edildiği komisyonlardaki görüşmelerine kırk sekiz saat geçmeden başlanmasının komisyona tavsiye edilmesine ilişkin AK PARTİ Grubu önerisinin İç Tüzük'e aykırı olduğu hakkında..... 1955

Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan'a, Cumhurbaşkanıyla ilgili bazı ifadelerinden dolayı gerekli uyarıyı yapmadığı gerekçesiyle Başkanın tutumu hakkında..... 1961

Cumhurbaşkanınca bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine iade edilen Anayasa değişikliği hakkındaki kanunların bir maddesinin aynen kabulü için Anayasa'da öngörülen üye tam sayısının üçte ikisinin oyunu alması gerektiği, bunun altında oy alan maddenin kabul edildiğinin ifade edilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu hakkında..... 1964

23. DÖNEM..... 1973

Başkanın, sataşmadan dolayı milletvekilinin söz talebini yerine getirmemesi nedeniyle tutumu hakkında..... 1979

Muhalefet şerhi eklenmeksizin bastırılan ve gelen kâğıtlarda yer alan 65 sıra sayılı Rapor'un gündeme alınmasına dair grup önerisinin oylanamayacağına ilişkin..... 1981

Her madde hakkında milletvekillerce verilen yedi önergeden sonra siyasi parti gruplarınca verilecek birer önerge haklarının saklı tutulması ve madde metninde redaksiyon mahiyetinde küçük değişiklikler yapan önergelerin işleme alınıp alınmaması hakkında..... 1986

Usul Hakkında Görüşmeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilmiş olan 101 sıra sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin işlemlere geçilmeden önce, Anayasa'nın 2, 4 ve 175'inci maddeleri açısından anılan teklifin görüşülmesine yer olup olmadığı hakkında.....	2001
Kabul edilen bir siyasi parti grubu önerisiyle Genel Kurulda görüşülecek konu belirlenmişken bir başka konunun görüşülmesinin mümkün olamayacağı gerekçesiyle oturum başkanının tutumu hakkında...	2015
Komasyonların, Genel Kurulda komisyon sözcüleri tarafından temsil edilip edilemeyeceği hakkında.....	2024
TRT Kurumu tarafından Türkçenin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılmasını isteyen değişiklik önergesinin işleme konulmasının Anayasa'ya aykırı olup olmadığı hakkında.....	2033
Komasyonlarda tasarı metninde olmayan konuların görüşülemeyeceği ve yeni maddeler ihdas edilemeyeceği gerekçesiyle, Plan ve Bütçe Komisyonuna iade edilen tasarının, yeniden müzakere edilmeden Genel Kurula indirilmesinin İç Tüzük'e aykırı olup olmadığı hakkında.....	2049
Divanın usulüne göre oluşturulmadığı iddiası hakkında.....	2061
İktidar partisinin, her eleştiriye cevap vermek gibi bir hakkı olmamasına rağmen buna fırsat verdiği iddiasıyla, Başkanın tutumu hakkında.....	2070
Dünkü gündemde yer alan, İstanbul Milletvekili Esfender Korkmaz'ın, (2/406) esas numaralı Kanun Teklifi'nin, İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesinin bugünkü gündemde de yer alması gerektiği iddiasıyla Başkanın tutumu hakkında.....	2087
Bir konunun iki sefer yapılan işari oylamasında karar yeter sayısı bulunamamasından sonra, yapılacak üçüncü oylamanın açık oylama şeklinde yapılması talebinin yerine getirilmemesi nedeniyle Başkanın tutumu hakkında.....	2094
Danışma Kurulunu toplantıya çağırmadığı gerekçesiyle AK PARTİ Grubunun önerisinin işleme konulamayacağı hakkında.....	2104
Hükümetin yeniden görüşme talebine ilişkin önergenin gerekçesi olmadığı iddiasıyla işleme konulamayacağı hakkında.....	2119
Sözlü soruların cevaplanma usulüne ilişkin oturum başkanının tutumu hakkında.....	2130
Sataşma nedeniyle söz talebinin aynı oturum içinde karşılanması gerekirken bu talebin bir sonraki oturumda değerlendirilmesinin ve gelen kâğıtlar listesinde yayımlanmayan genel görüşme önergesinin ön görüşmesinin yapılmasının İç Tüzük'e aykırı olduğu iddiasıyla Başkanın tutumu hakkında.....	2139
Eskişehir Milletvekili H. Tayfun İçli'nin, Anayasa'nın 138'inci maddesinin "Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz." hükmü gereğince 427 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşölmemesi gerektiğine ilişkin talebi hakkında.....	2150

TBMM Başkanı Vekili Sadık Yakut'un Cumhurbaşkanlığına vekâlet etmesi nedeniyle Genel Kurulu yönetip yönetemeyeceği hakkında.....	2165
Sataşma talebinin yerine getirilmemesi nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2173
AK PARTİ Grubunun, İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş önerisini Başkanlığa süresi içinde verilmediği hâlde işleme almak istemesi nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2181
İç Tüzük'ün 87'nci maddesinde belirtilen sayıdakinden daha az önergeyi işleme alması nedeniyle oturum başkanının tutumu hakkında.....	2199
477 sıra sayılı Kanun Tasarısı'nın temel kanun olarak görüşülmesinin İç Tüzük'ün 90 ve 91'inci maddelerine aykırı olması nedeniyle Danışma Kurulu önerisinden çıkarılması gerektiğine ilişkin Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2206
Kanun teklifine, af niteliği taşıyan yeni madde ihdasına dair önergenin oylamasında nitelikli çoğunluk aranıp aranmayacağı hususunda.....	2213
Genel Kurulca alınan kararın "7 Nisan 2010 Çarşamba günü 490 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin bitimine kadar görüşülmesi" şeklinde olduğu, saat 24.00'ü geçince 7 Nisanın bittiği ve bu nedenle çalışmalara devam edip edilemeyeceği hakkında.....	2227
İki üniversite kurulmasıyla ilgili tasarıların görüşülmekte olan 487 sıra sayılı tasarıya ek madde olarak eklenmesinin İç Tüzük'e aykırı olup olmadığı hususunda.....	2237
"Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kısmında bulunan sunuşlar yapılmadan doğrudan grup önerileriyle Genel Kurulu çalışmaya başlatmasıyla İç Tüzük'ü ihlal edip etmediği konusunda Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2246
Açılan usul tartışmasında, söz istem sırasına göre söz vermeyerek İç Tüzük'ün 61'inci maddesine aykırı uygulama yapması nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2266
AK PARTİ grup önerisinin İç Tüzük'e ve Anayasa'ya aykırı olup olmadığı hakkında.....	2273
497 sıra sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'ne ilişkin işlemlere geçilmesinden önce, Anayasa'nın 2, 4 ve 175'inci maddeleri açısından, anılan teklifin görüşülmesine yer olup olmadığı hakkında....	2282
Barış ve Demokrasi Partisi Grubuna üye milletvekillerinin kürsüde yapmış oldukları konuşmalar sırasında, Parlamento Başkanı sıfatıyla, milletvekillerinin ifadelerine karşı göstermiş olduğu tutum nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2293
"Kıvırtma" kelimesinin hakaret anlamına gelip gelmediği ve bu kelimeyi kullanan muhalefet partisi milletvekiline ve iktidar partisi milletvekiline farklı davranılıp davranılmadığı hakkında.....	2303

Usul Hakkında Görüşmeler

Hatip kürsüde konuşurken birleşime ara vererek hatibin süresi bitmeden sözünün kesilmesi ve yeni oturumda hatibin sözlerini tamamlamak istemesine rağmen, buna imkân tanımaması ile asıl konu görüşülürken Oturum Başkanının görüşünü açıklayıp açıklayamayacağı hakkında.....	2316
Milletvekili olmadığı için cevap verme imkânına sahip olmayan kişiler hakkında Genel Kurulda eleştiride bulunmanın doğru olup olmadığı ve iktidar partisi milletvekillerine bu konuda müsamahalı davranılıp davranılmadığı konusunda.....	2330
Geçici madde ilavesine ilişkin iki önergeyi işleme alıp diğer önergeleri işleme almaması nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2340
TBMM Başkanı olarak, daha önce görevlendirilmiş Başkan Vekillerine rağmen, bu teklifin görüşmelerindeki oturumları yönetmesi; oylamalarda uygulanan usullerin gizli oylama esaslarına uygun olmadığı hâlde ikinci görüşme oylamalarında da aynı şekilde uygulamaya devam edeceğini ifade etmesi nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2348
Her madde için işleme alınan yedi önergenin dördünün siyasi parti grubuna mensup milletvekillerine hak olarak tanınmasına ve kalan üç önergenin belirlenmesi için kura çekiminin İç Tüzük'e uygun olarak yapılıp yapılmadığı hakkında.....	2361
Söz taleplerinde iktidara ve muhalefete mensup milletvekillerine eşit davranmayarak Genel Kurulu tarafsız yönetmemesi nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2370
Belli bir süre için verilen aradan sonra Genel Kurulu verilen sürenin bitiminde açmayarak Meclise, milletvekillerine saygısızlık yaptığı konusunda Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2380
8/6/2010 tarihli 113'üncü Birleşimde alınan karar gereğince, Genel Kurulda bugün itibarıyla günlük çalışma programına 501 sıra sayılı Kanun Tasarısı'nın görüşmeleriyle başlanması gerekirken bu konuyla başlamadığı nedeniyle Başkanlık Divanının tutumu hakkında.....	2385
499 sıra sayılı Kanun Tasarısı ve Teklifi'nin birçok maddesinin, çeşitli kanunların değişik maddelerinde birden fazla değişiklik içerdiğine, buna rağmen tek madde gibi işlem gördüğüne; bu yanlışlığın uygulamada düzeltilmesi gerektiği hakkında.....	2392
İç Tüzük'ün 60'ıncı maddesine göre yerinden yapılacak açıklamalarda söz süresinin bir dakikayla sınırlandırılması ve bir milletvekilinin söz talebinin yerine getirilmediği nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2394
Bursa'da teknik üniversite kurulmasına ilişkin muhalefet partisi milletvekillerine ait kanun teklifinin 506 sıra sayılı Kanun Tasarısı'yla Komisyonda birleştirilmemesi nedeniyle bu kanun tasarısının görüşülmemesi gerekirken işleme alınması nedeniyle Oturum Başkanının tutumu hakkında.....	2403
DİZİN.....	2411

TBMM GENEL KURULUNDA USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

Anayasaya göre “Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür.” (Md. 95) Ancak mevcut İçtüzüğe bakıldığında bazı hususlarda hüküm bulunmadığı,¹ bazı maddelerin de yeterince açık olmadığı² görülür. Bu gibi durumlarda Genel Kurulda izlenecek yolun belirlenmesindeki en önemli araç usul hakkında yapılan görüşmelerdir.

İçtüzüğün birçok maddesinin gerekçesinde yer alan “Bu madde esas itibariyle mevcut tatbikata uygundur.” şeklindeki açıklama, düzenlemenin veya değişikliğin amacını açıklamaktan uzaktır. Buna bir de İçtüzük görüşmeleri sırasında o madde üzerinde konuşma yapılmamış olması eklendiğinde İçtüzüğün doğru yorumlanmasında ve parlamento teamüllerinin oluşmasında usul tartışmalarının rolü daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün yürürlüğe girdiği 1 Eylül 1973 tarihinden bu çalışmanın tamamlandığı 1 Ekim 2010 tarihine kadar 241 usul görüşmesi yapılmıştır. Görüşmelerin tamamının tutanakları bu kitapta yer almaktadır.

Usul hakkında görüşme

Usul görüşmesinin amacı konunun esasından ziyade görüşülme tarzının mevcut kurallara uygun olup olmadığının saptanması ve sonrasında görüşmelerin usule uygun devamının sağlanmasıdır.

İlk olarak 1927 tarihli Millet Meclisi Dâhili Nizamnamesinde yer alan usul hakkında görüşmeye ilişkin maddede, o günden bugüne konuşmacı sayısı ve konuşma süresi dışında pek değişiklik olmamıştır.

İçtüzüğün 63’üncü maddesine göre Genel Kuruldaki görüşmelerin herhangi bir aşamasında;

“Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretle yapılır.”

¹ Örneğin İçtüzükte Genel Kurul tarafından bir konuda bildiri (deklarasyon) yayınlanmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

² Örneğin İçtüzüğün 37. maddesine göre doğrudan Genel Kurul gündemine alınmış tasarı veya tekliflerin görüşmeleri sırasında komisyonun aranıp aranmayacağı konusunda bir netlik yoktur.

Usul hakkındaki istemlere ve konuşmalara bakıldığında bu konuda bile yerleşmiş bir usulün veya teamülün olmadığı söylenebilir.

Usul görüşmelerinin konusu

İçtüzüğün 63. maddesinde usule ilişkin konular “görüşmeye yer olup olmaması”, “Başkanı gündeme davet”, “Başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine davet” ve “bir konuyu öne alma veya geriye bırakma” olarak sıralanmıştır. Bugüne kadar yapılan usul görüşmelerine bakıldığında daha çok “Başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine davet” hususunun öne çıktığı görülmektedir. Usule ilişkin itirazlar yasama işleminin başlangıcı, görüşülmesi veya oylanıp karara bağlanması dâhil her aşamasında olabilir.

Bir konunun görüşülmesine yer olup olmadığı konusundaki itiraz hem esas, hem de usule ilişkin olabilir. Esas itibarıyla açıkça Anayasaya veya İçtüzüğe aykırı bir konu Genel Kurul gündemine girmiş olabilir. Bu durumda o işin görüşmelerine başlamadan önce görüşmeye yer olup olmadığına dair bir usul görüşmesi açılabilir. Örneğin Genel Kurulun 16.1.1986 tarihli 61. birleşiminde 1980 askeri darbesi sonrası kurulan Ulusu hükümetinde 1980-1983 yılları arasında bakanlık yapan Adnan Başer Kafaoğlu hakkında Anayasanın 100. maddesi uyarınca verilmiş olan Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önerenin görüşmeleri sırasında Anayasanın geçici 15. maddesinden bahisle bu konunun görüşülmesine yer olup olmadığı hususunda usul görüşmesi açılmıştır.³

Anayasa ve İçtüzükteki şekli şartları taşımayan veya taşımadığı iddia edilen bir işin görüşülmesine yer olmadığı ileri sürülebilir. Yeter sayıda milletvekilinin imzasıyla verilen bir Meclis soruşturması önergesinin görüşmelerine başlamadan önce bazı milletvekillerinin imzasını geri çekmesi nedeniyle Anayasada öngörülen onda bir oranının altına düşülmesi halinde o önerenin gündemden çıkartılması gerekir. Bir tasarı veya teklifin Genel Kurulda görüşmelerine başladıktan sonra beşten az imzayla verilen bir değişiklik önergesinin başkan tarafından işleme alınması halinde usul eksikliği nedeniyle görüşülmesine yer olmadığına dair itiraz yapılabilir.

Ayrıca yasama işlemi şekil bakımından Anayasa ve İçtüzükte belirtilen kurallara aykırı olarak işleme alınmışsa, bu husus usul görüşmesine konu edilebilir. Örneğin Genel Kurulun 21.7.1999 tarihli 36. birleşiminde bir milletvekili İçtüzüğün 77. maddesine göre geçen dönem kadük olmuş bir tasarının hükümet tarafından yenilenmesi gerekirken sadece Başbakanın imzasıyla Meclise sunulmuş olması nedeniyle tasarıya ilişkin komisyon raporunun görüşmesine yer olmadığı itirazında bulunmuştur.⁴

³ TBMM Tutanak Dergisi, D:17, YY.3, C.25, B: 61, 16.1.1986, ss.415-423.

⁴ TBMM Tutanak Dergisi, D.21, YY.1, C.6, B:36, 21.7.1999, s.552

Usul Hakkında Görüşmeler

Başkanı gündeme davet hem sıralama, hem de esas bakımından olabilir. Genel Kurul gündemi İçtüzüğü'nün 49. maddesinde düzenlenmiştir. Birleşimi yöneten başkan buradaki gündem sırasını takip etmek zorundadır. Örneğin İçtüzüğü'nün 19. maddesine göre Danışma Kurulu veya grup önerileri gündemin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kısmında işleme alınır. Sunuşlar ise gündemin ilk bölümü olup birleşimin başında gündem dışı konuşmalardan sonra işlem görürler. Sunuşlarda işlem görmesi gereken bir grup önerisinin gündemin Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler kısmında işleme alınması durumunda Başkan gündeme davet edilebilir.⁵

Gündem konusundaki bir diğer husus ise gündemde olmayan bir konunun görüştürülmesi veya gündemde olan bir konunun görüştürülmemesidir. İçtüzüğü'nün 49. maddesi gereğince “Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulca kararlaştırılmadıkça, Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Genel Kurulda konuşulamaz.” Dolayısıyla gündemde olmayan veya usulüne göre gündeme girmemiş bir konunun görüşülmek istenmesi durumunda başkan gündeme davet etmek amacıyla usul hakkında görüşme açılması istenebilir.

TBMM'nin çalışma usullerinden maksat Anayasa ve İçtüzükte öngörülen esaslardır. Anayasa gereği Meclis çalışmaları İçtüzük hükümlerine uygun olarak yürütülmelidir. Dolayısıyla Genel Kurul yöneten başkan Anayasa ve İçtüzükte belirtilen esaslara uymak zorundadır. Usul tartışmalarının neredeyse tamamına yakını çalışma usullerine ilişkin itirazlar oluşturduğundan burada sadece Anayasa ve İçtüzükte öngörülen yöntemlerin dışına çıkılması halinde usul hakkında görüşme isteminde bulunulabileceğini belirtmek yeterlidir. Sonraki bölümlerde bu husus daha detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

Genel Kurul gündemindeki işlerin sıralaması gündeme giriş tarihlerine göre yapılır. Gündemin Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler kısmındaki bir konunun öne alınması veya geriye bırakılması iki şekilde olabilmektedir. Birincisi Danışma Kurulu veya grup önerisi üzerinde sıralamanın Genel Kurul tarafından değiştirilmesidir (İçt. 49/5) İçtüzüğü'nün 52. maddesine göre Hükümet veya esas komisyonun gerekçeli istemi üzerine Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metnin kırksekiz saat geçmeden gündeme alınmasına, gündemdeki kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesine Genel Kurul tarafından işaret oyuyla karar verilir. Bu tür talepler usul görüşmesi kapsamında değerlendirilmektedir.

⁵ Bu konudaki usul tartışması için bakınız *TBMM Tutanak Dergisi*, D.22, YY.4, C. 106, B:44, 27.12.2005, s.638-645.

Usul hakkında görüşme istemi

Usul görüşmesi hakkında her milletvekili istemde bulunabilir. Ancak uygulamaya bakıldığında milletvekilinin partisi ve partisindeki konumunun usul görüşmesi açılıp açılmamasında zaman zaman etkili olduğu söylenebilir. Örneğin 22. dönemde açılan usul tartışmalarına bakıldığında istem sahiplerinin partilerin grup başkanvekili, genel başkan yardımcısı veya genel sekreteri olduğu görülür.⁶ Ancak bu tespiti grup başkanvekilleri istemde bulunduğu Meclis başkanı/başkanvekili usul hakkında görüşme açmak zorundadır şekilde anlamamak gerekir.⁷

Usul hakkında 1973 İçtüzüğü'nün kabulünden sonraki ilk uygulamalarda önerge şart koşulmuştur.⁸ Ancak bir süre sonra usul görüşmesi için sözlü müracaat da yeterli görülmüştür. Halen usul hakkındaki istemler çoğunlukla sözlü olarak yapılmaktadır.⁹

Usul hakkında söz istenildiğinde birleşimi yöneten Başkanın takdir yetkisinin olup olmadığı zaman zaman tartışmalara neden olmaktadır.¹⁰ İçtüzüğü'nün sadece lafzı dikkate alındığında usul hakkında görüşme istemi olması halinde başkanın takdir yetkisinin olmadığı ve istemin gereğini yerine getirmesi sonucuna varılabilir. Ancak istemin bir dayanağının olması şarttır. Yoksa İçtüzükte açık hüküm bulunan bir konuda sırf usul hakkında söz istendi diye söz verilemez. Örneğin birleşimi açarken yoklama yapıp yapmamak tamamen Başkanın takdirinde olup bu husus usul görüşmesine konu edilemez. Ancak yoklama süresinin örneğin 10 dakika olarak belirlenmesi halinde usul hakkında görüşme talebinde bulunulabilir. Çünkü yoklama için 3 veya en fazla 5 dakika süre verilmesi güçlü bir teamül haline gelmiştir.

Usul hakkında görüşme aslında bir bakıma usulsüzlük tartışmasıdır. Çünkü usul tartışmalarına konu olan hususlara bakıldığında çoğunlukla İçtüzüğü'nün yoruma müsait hükümlerine ilişkin oldukları görülür. Ancak uygulamalar incelendiğinde zaman zaman İçtüzükte hiçbir tereddüde yer

⁶ 22. dönemde usul hakkında yapılan 34 görüşmeden sadece 5 tanesinde istem sahipleri grup başkanvekilleri dışındaki milletvekilleridir. Ancak bu milletvekilleri de CHP Genel Sekreteri Önder Sav, CHP eski grup başkanvekili Mustafa Özyürek ve DYP Genel Başkan yardımcısı Ümmet Kandoğan'dır.

⁷ Grup başkanvekillerinin kabul edilmeyen usul hakkında görüşme istemleri için bakınız *TBMM Tutanak Dergisi*, D.21, YY.1, C.4, B:24, 27.6.1999; D.21, YY.3, C.47, B:27, 8.12.2000; D.21, YY.4, C.99, B:117, 25.6.2002; D.22, YY.1, C.4, B:32, 6.2.2003; D.22, YY.3, C.65, B:21, 24.11.2004; D.22, YY.3, C.79, B:78, 31.3.2005; D.22, YY.5, C.133, B:14, 2.11.2006.

⁸ *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, D.15, YY.1, C.1, B:30, 16.1.1974, s.178; D.15, YY.1, C.1, B:37, 5.2.1974, s.537; D.15, YY.2, C.12, B:75, 13.5.1975, s.90.

⁹ Örneğin 22. dönemdeki 34 usul tartışmasından sadece 2 tanesi için önerge ile istemde bulunulmuştur.

¹⁰ Başkanın takdir yetkisinin olmadığı ve istem halinde mutlaka usul hakkında görüşme açması gerektiğine ilişkin itirazlar için bakınız *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, D.15, YY.3, C.20, B:138, 30.9.1976; D.15, YY.4, C.22, B:24, 28.12.1976, *TBMM Tutanak Dergisi*, D.18, YY.4, C.47, B:3, 5.9.1990; D.19, YY.2, C.21, B:28, 18.11.1992; D.21, YY.1, C.10, B:49, 13.8.1999; D.22, YY.1, C.3, B:25, 22.1.2003; D.22, YY.3, C.68, B:32, 14.12.2004.

Usul Hakkında Görüşmeler

bırakmayacak derecede açık olan düzenlemelerin bile usul tartışmalarına konu edildiği görülmektedir.¹¹

Usul görüşmesi açılabilmesi için Başkanın İçtüzüğe veya yerleşik usullere aykırı hareket ettiği noktasında bir iddia ve dayanak olması gerekir. Yoksa bir milletvekili istedi diye usul hakkında görüşme açılmaz. Kanaatimce usul görüşmesi açılabilmesi için aşağıdaki hususlardan en azından birisinin varlığı gereklidir.

- a. İçtüzüğün açık bir hükümünün ihlal edilmesi,
- b. İçtüzükte açık bir hüküm bulunmadığı hallerde başkanın tereddüt edip Genel Kurulun görüşünü almak istemesi,
- c. Konunun ilk defa gündeme gelmesi ve ilk defa uygulama yapılacak olması nedeniyle usul belirlenmesi,
- d. İçtüzükte açıkça hüküm bulunmaması ve o konuya ilişkin farklı uygulamaların varlığı,
- e. İçtüzükte hüküm bulunmamasına rağmen teamül haline gelmiş bir uygulamanın başkan tarafından dikkate alınmaması,

Uygulamaya bakıldığında usul hakkındaki istemlerin başkan veya başkanvekilleri tarafından değerlendirildiği ve tereddüde düşülen hususlarda usul hakkında görüşme açıldığı görülmektedir. Örneğin 21. dönemde 7 istem¹², 22. dönemde 16 istem¹³ başkan veya başkanvekilleri tarafından uygun görülmediğinden usul görüşmesi açılmasına gerek görülmemiştir.

Usul hakkında görüşme için mutlaka milletvekillerinden istem gelmesi gerekmez. Başkanvekilleri özellikle yeni İçtüzüğün kabulünden sonraki ilk yıllarda uygulamaya ilişkin bir sorunla karşılaştıklarında doğru uygulamayı belirlemek amacıyla kendiliklerinden de usul hakkında görüşme açmıştır.¹⁴ 1973 İçtüzüğünün kabulünden sonraki 15 ve 16. yasama dönemlerinde usul tartışmalarının sayısının yüksek olmasında başkanların ve milletvekillerinin

¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.1, B:38, 28.02.1984, C.2, s. 167-169; D.17, YY.2, C.12, B:56, 22.01.1985, s.315-367; D.17, YY.2, C.12, B:56, 22.01.1985, ss.315-367; D.17, YY.2, C.13, B:66, 27.02.1985, s.195-197; D.17, YY.2, C.17, B:103, 23.05.1985, s.8-12; D.17, YY.2, C.17, B:105, 30.05.1985, s.138-139; D.17, YY.2, C.18, B:111, 11.06.1985, s.202-208.

¹² TBMM Tutanak Dergisi, D.21, YY.1, C.4, B:24, 27.6.1999; D.21, YY.2, C.18, B:27, 1.12.1999; D.21, YY.2, C.21, B:39, 21.12.1999; D.21, YY.2, C.30, B:78, 11.4.2000; D.21, YY.3, C.47, B:27, 8.12.2000; D.21, YY.4, C.99, B:117, 25.6.2002; D.21, YY.4, C.102, B:125, 2.8.2002.

¹³ TBMM Tutanak Dergisi, D.22, YY.1, C.1, B:13, 19.12.2002; D.22, YY.1, C.4, B:32, 6.2.2003; D.22, YY.1, C.6, B:41, 5.3.2003; D.22, YY.1, C.7, B:44, 12.3.2003; D.22, YY.1, C.7, B:47, 15.3.2003; D.22, YY.1, C.10, B:57, 27.3.2003; D.22, YY.1, C.11, B:61, 3.4.2003; D.22, YY.1, C.12, B:67, 16.4.2003; D.22, YY.1, C.15, B:83, 22.5.2003; D.22, YY.2, C.31, B:18, 13.11.2003; D.22, YY.2, C.33, B:27, 11.12.2003; D.22, YY.3, C.65, B:21, 24.11.2004; D.22, YY.3, C.79, B:78, 31.3.2005; D.22, YY.3, C.92, B:126, 13.7.2005; D.22, YY.5, C.113, B:14, 2.11.2006; D.22, YY.5, C.137, B:25, 29.11.2006.

¹⁴ Anayasa değişikliğine ilişkin tekliflerin birinci tur görüşmelerinden sonra tümünün oylamasının yapıp yapılmayacağı konusunda oluşan tereddüt sonrası açılan usul tartışması için bakınız *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, D.15, YY.1, C.2, B:57, 26.3.1974, ss.318-322.

yeni İçtüzük hükümlerini doğru uygulama konusundaki hassasiyetleri önemli rol oynamıştır¹⁵.

İçtüzüğün bir maddesinde yapılan değişikliğin ardından ilk defa uygulama yapılacak durumlarda usul görüşmesi açılabilir. Örneğin Genel Kurulun 4.6.1996 tarihli 57. birleşiminde İçtüzükte yapılan bir değişiklik nedeniyle bakanların birden fazla soruya birlikte cevap vermelerine ilişkin ilk uygulama yapılacak olması nedeniyle Başkan, ilgili bakanın bu yöndeki istemini ne zaman Başkanlığa iletmesi gerektiği hususundaki görüşünü Genel Kurulun bilgisine sunmuş, usul hakkında görüşme açmadan milletvekillerinin bu yöndeki görüşlerini almıştır.¹⁶

Birleşimi yöneten başkanlar bazen usul hakkında görüşme açmadan ara çözümlerle bu yöndeki istemleri yerine getirme yolunu seçmektedir. Bazen usul hakkında söz istenmesine rağmen usul görüşmesi açmadan sadece söz isteyen milletvekiline kürsüden söz verilmiş,¹⁷ bazen de usul hakkında söz istenmesine rağmen İçtüzüğün 60. maddesine göre istem sahibi milletvekiline yerinden çok kısa söz vermiştir.¹⁸ Başka bir uygulamada usul görüşmesi açılmadan “usul hakkında” bir milletvekiline söz verilmiştir.¹⁹

Usul görüşmesinin zamanı

Usul görüşmesinin zamanına ilişkin İçtüzükte bir hüküm yoktur. Ancak usul görüşmesinin yeri o konudaki uygulamanın yapılacağı birleşimdir. İşlemin başlangıcında usul hakkında görüşme yapılması daha uygun olur. Çünkü işlem tamamlandıktan sonra usulün doğru olup olmadığını tartışmak anlamsızdır. Uygulamaya bakıldığında istisnai de olsa çok aykırı örnekler olduğu, zaman zaman uygulamanın ardından, bazen de daha sonraki birleşimde usul hakkında görüşme açıldığı görülmektedir. Örneğin Genel Kurulun 14.1.1988 tarihli 9. birleşiminde başkanvekili Abdülhalim Aras usul hakkında tartışmaya konu uygulamanın yapıldığı birleşimde söz alınmasının teamül olduğunu vurguladıktan sonra “yeni bir teamül teşkil etmemesi kaydıyla”²⁰ önceki birleşimdeki bir uygulama hakkında usul görüşmesi açık söz vermiştir.

Başka bir örnekte bir hafta sonraki birleşimde usul görüşmesi açılmıştır. 17.1.1985 tarihli 55. birleşimi yöneten iktidar partisine mensup başkanvekili

¹⁵ Örneğin Millet Meclisinin 26.2.1974 tarihli 45. birleşiminde Ferruh Bozbeyli’nin “Bu maddeyi ilk defa tatbik ediyoruz. Hatalı şekilde tatbik edersek, sonuna kadar bu hata gider.” şeklindeki uyarısı dikkat çekicidir. *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, D.17, YY.1, C.1, B:45, 26.2.1974, ss.709-712.

¹⁶ *TBMM Tutanak Dergisi*, D.20, YY.1, C.6, B:57, 4.6.1996, s.240-243.

¹⁷ *TBMM Tutanak Dergisi* D.22, YY.1, C.15, B:83, 22.5.2003, s.34; D.22, YY.3, C.79, B:77, 30.3.2005, s.283.

¹⁸ *TBMM Tutanak Dergisi* D.22, YY.3, C.89, B:117, 24.6.2005, s.59-60; D.21, YY.2, C.34, B:106, 7.6.2000, s.553; D.21, YY.2, C.33, B:99, 25.5.2000, s.321-322.

¹⁹ *TBMM Tutanak Dergisi* D.21, YY.3, C.61, B:90, 24.4.2001; D.21, YY.3, C.69, B:129, 17.9.2001.

²⁰ *TBMM Tutanak Dergisi*, D.18, YY.2, C.1, B:9, 14.1.1988, s.424-435.

Usul Hakkında Görüşmeler

Ledin Barlas'ın tutumu hakkında muhalefet partisine mensup başkanvekili Halil İbrahim Karal'ın yönettiği 22.1.1985 tarihli 56. birleşimde usul hakkında görüşme açılmıştır.²¹ Böylece Barlas'ın yönettiği ilk birleşimde bir milletvekilinin muhalefet partisine yönelik eleştirilerine bir hafta sonraki usul görüşmesinde cevap verilmiştir. Bunun tam tersi bir örnekte de 24.10.1985 tarihli 21. birleşimde muhalefet partisine mensup bir milletvekilinin hükümete yönelik eleştirilerine ilişkin olarak iktidar partisinden bir milletvekilinin usul hakkındaki söz istemi muhalefet partisine mensup başkanvekili tarafından uygun görülmemiştir.²² Bunun üzerine iktidar partisine mensup başkanvekilinin yönettiği bir hafta sonraki 30.10.1985 tarihli 22. birleşimde usul hakkında görüşme açılarak Devlet Bakanı Kazım Oksay'a geçen haftaki Başkanlık Divanının tutumuna ilişkin söz vermiştir.²³ Dolayısıyla usul görüşmesinin zamanı konusunda farklı uygulamaların olduğu söylenebilir.

Görüşme ve Oylama

Usul hakkında görüşme açılması halinde onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye (iki lehte, iki aleyhte) söz verilir. İçtüzükteki ifade “lehte ve aleyhte ... söz verilir.” şeklindedir. Kaya'ya göre başkanın bir uygulamasına itiraz edildiğine göre ilk söz aleyhte olmalıdır.²⁴ Nitekim 22. dönemdeki 34 usul görüşmesinin tamamında ilk söz aleyhte verilmiştir. Sonrasında söz sırası istem sırasına göre olabilir.²⁵

Usul görüşmesi ile ilgili bir başka sorun da usul hakkında söz alınıp esas hakkında konuşulmasıdır. Başkanın bu gibi durumlarda müdahale hatibi usul hakkında konuşmaya davet etmesi, usule gelmiyorsa sözünü kesmesi gerekir. Ancak bu konuda da bir teamül olmayıp zaman zaman usulden ziyade esasa ilişkin konuşmalar yapılmaktadır.²⁶

Görüşmelerin ardından usul hakkında karar vermek için oya başvurup başvurmamak başkanın takdirindedir. Nitekim 1973 yılından bugüne yapılmış olan 218 usul görüşmesinden sadece 49 tanesinde oylama yapılmıştır. Oya başvurmak gerekiyorsa işaretlerle oylama yaparak yapılan işlemin usule uygun olup olmadığı konusunda Genel Kurulun kararı alınır.

²¹ TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.2, C.12, B:56, 22.1.1985, ss.315-367.

²² TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.3, C.19, B:21, 24.10.1985, s.681.

²³ TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.3, C.20, B:22, 30.10.1985, s.12-14.

²⁴ Kaya, Engin. *Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Çalışmaları Kapsamında Usul Görüşmeleri*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, 2008, s.44.

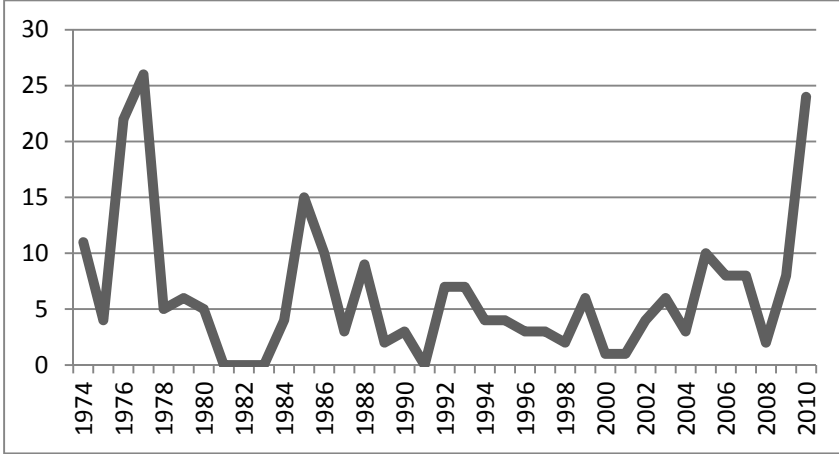
²⁵ 22. yasama döneminde farklı uygulamalar için bakınız TBMM Tutanak Dergisi, D.22, YY.5, C.160, B:118, 31.5.2007; D.22, YY.4, C.123, B:115, 14.6.2006; D.22, YY.4, C.121, B:108, 30.5.2006; D.22, YY.1, C.25, B:112, 29.7.2003.

²⁶ Millet Meclisi Tutanak Dergisi, D.16, YY.1, C.1, B:56, 18.10.1977, s.321-328; D.22, YY.1, C.6, B:39, 1.3.2003, s.117-132.

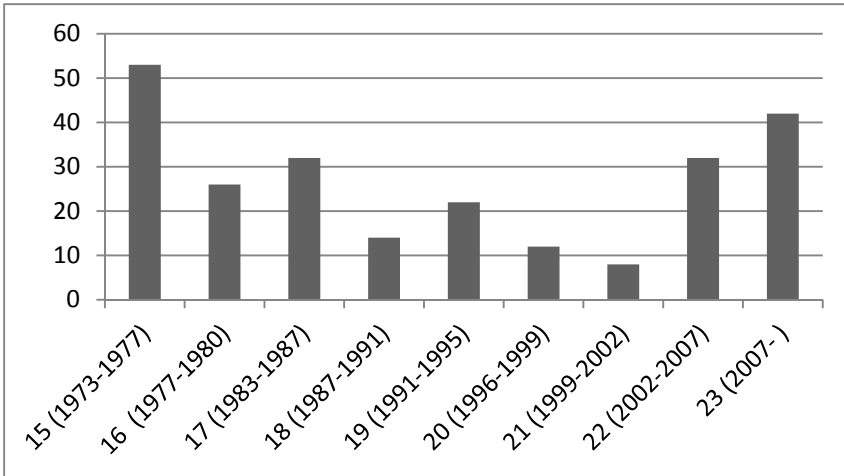
1973'ten Bugüne Usul Tartışmaları

Dönemler itibariyle bakıldığında en çok usul görüşmesi yeni İçtüzüğün kabul edildiği 15. dönemde olmuştur. Bunda birçok maddeye ilişkin uygulamanın ilk defa yapılıyor olmasının yanı sıra başkanvekillerinin İçtüzüğü doğru uygulama konusundaki hassasiyetleri de önemli rol oynamıştır.

Tablo 1. Yıllar itibariyle usul tartışmaları

Tablo 2. Yasama dönemleri itibariyle usul tartışmaları

Usul Hakkında Görüşmeler

Yasama dönemleri itibariyle bakıldığında 15. dönemde 53, 16. dönemde 26, 17. dönemde 32, 18. dönemde 14, 19. dönemde 22, 20. dönemde 12, 21. dönemde 8, 22. dönemde 32 ve 23. dönemde (30.9.2010 itibariyle) 42 defa usul hakkında görüşme açılmıştır.

Konulara bakıldığında birçok konuda usul görüşmesi açıldığı görülmektedir. En çok (27 defa) değişiklik önergelerine ilişkin usul görüşmesi yapılmıştır. Bunun dışında Danışma Kurulu, grup önerisi, çalışma süresi, doğrudan gündeme alma önergesi, sataşma ve olağanüstü toplantı gibi konularda diğerlerine nazaran daha fazla usul görüşmesi açılmıştır.

Usul tartışmalarında başkanvekilleri genellikle oylama yapmama eğilimi göstermiştir. Genel olarak usul hakkında yapılan konuşmaların içeriğine bakıldığında teamüllerin oluşmasını engelleyen iki sorunla karşılaşılmaktadır. Bunlardan birincisi usul hakkında söz alınmasına rağmen esas hakkında konuşulmasıdır. Öyle ki TBMM Genel Kurulunda zaman zaman esasın usulden daha önemli olduğu, dolayısıyla usulün göz ardı edilebileceği şeklinde yaklaşımlar olmuştur. Örneğin 21. dönemde Kırıkkale milletvekili ve Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Nihat Gökbulut Genel Kurulun 13.2.2002 tarihli 64. birleşiminde bir konudaki usul görüşmesi üzerine yaptığı konuşmasında kalkınmış ülkelerin usul konusunu fazla tartışmadıklarını, daha çok esas üzerinde durduklarını, Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde usul tartışmalarının esası örttüğünü ifade etmiştir.²⁷

Bazen de İttüzkte çok açık bir şekilde düzenlenmiş hükümler, esas hakkında konuşmak amacıyla usul görüşmesine konu edilmiştir. Sözlü soruların cevaplandırılmasında sorunun özeti okunduktan sonra soruyu cevaplandıracak sayın bakan yoksa sorunun görüşmeleri ertelenir. Son derece açık olan bu durum karşısında bile usul görüşmesi açılmış ve esas hakkında konuşularak bakanların soruları cevaplandırmaması eleştirilmiştir.²⁸

Siyasi parti gruplarının yaklaşımındaki bir diğer sorun ise usul hakkındaki görüşlerini o andaki siyasi pozisyonlarına göre belirlemeleridir. Başka bir ifadeyle usule ilişkin tutum partinin politik görüşünden ziyade iktidar veya muhalefet olmasına göre değişmektedir. Öyle olunca da muhalefette iken karşı çıkılan bir uygulamaya iktidarda iken sahip çıkılmakta veya tersi olmaktadır. Örneğin Genel Kurulun 8.1.1976 tarihli 37. birleşiminde usul hakkında konuşan İstanbul milletvekili Ferruh Bozbeyli 1948 yılında haftanın bir gününün sözlü sorulara ayrıldığını ancak Demokrat Partiye mensup milletvekillerinin itirazına rağmen CHP'ye mensup bir milletvekilinin vermiş olduğu önergenin kabulü ile sözlü sorular yerine kanunların görüşüldüğünü, yaklaşık 10 yıl sonra 1957 yılında bu defa CHP'li üyelerin itirazlarına rağmen DP'ye mensup milletvekillerinin önergesi ile sözlü soruların görüşülmediğini ifade etmiştir.²⁹

²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, D.21, YY.4, C.86, B:64, 13.2.2002, s.43

²⁸ Birleşimi muhalefet partisine mensup bir başkanvekili yönetmiştir. TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.2, C.17, B:103, 23.5.1985, ss.8-12.

²⁹ Millet Meclisi Tutanak Dergisi, D.15, YY.3, C.14, B:37, 8.1.1976, ss.329-336.

Benzer bir uygulama 19. dönemde olmuştur. İçtüzüğün 87. maddesine göre “Değişiklik önerileri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur.” Genel Kurulun 14.3.1992 tarihli 50. birleşiminde sadece bir kelimesi değişik aynı mahiyetteki engelleme amaçlı önerilerin tamamı yerine farklı kelimeleri okutulmuştur. Bunun üzerine açılan usul görüşmesinde konuşan DYP Zonguldak milletvekili Güneş Müftüoğlu aynı uygulamanın geçmişte 1988 yılında yapıldığını, aradaki tek farkın hükümet sırasında o gün Anavatan Partililerin bugün ise DYP’lilerin oturması olduğunu, onun için de Anavatan Partililerin itiraz etmeye hakları olmadığını söylemiştir.³⁰ Görüşmelerin sonunda DYP milletvekili olan başkanvekilinin oya sunduğu uygulama iktidar çoğunluğu ile kabul edilmiştir.

Sonuç

TBMM Genel Kurulunda 1973 tarihinden bugüne kadar usul hakkında yapılmış görüşmeler incelendiğinde parlamento teamüllerinin oluşmasında güçlü bir etken olmadıkları söylenebilir. Öyle ki usul tartışmalarında bile bir teamül yerleşmiş değildir. Usul hakkındaki görüşmeler bazen konunun esası üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla usul esasın gölgesinde kalmakta, yeterince tartışılmamakta ve bazen de esasa feda edilmektedir. Maksadın hâsıl olması için zaman zaman usul hataları görmezlikten gelinmektedir. Bazen de usulden ziyade Genel Kuruldaki gerginliği azaltmak amacıyla görüşme açılmaktadır.³¹

İçtüzükte açık hüküm bulunan konularda İçtüzüğe aykırı uygulamaların varlığı parlamento teamülleri açısından olumsuz bir durumdur. Açık hükümlerin ihlal edildiği parlamentolarda İçtüzüklerin yoruma müsait veya hüküm bulunmayan maddelerinde uygulama birliği sağlamak kolay değildir. Zaman zaman birleşimi yöneten başkanların, fakat özellikle siyasi parti gruplarının usul görüşmeleri konusunda hukuki ve teknik boyuttan çok konunun siyasi yönü üzerinde yoğunlaşmaları teamül oluşmasını engellemektedir. Teamüllerin oluşabilmesi için usul hakkında görüşme istemlerinde ve yapılan görüşmelerde hem birleşimi yöneten başkanların, hem de başta grup başkanvekilleri olmak üzere milletvekillerinin daha duyarlı olmaları gerekir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki uygulamalara bakıldığında ve Genel Kurul tutanakları incelendiğinde teamül olarak adlandırılanlardan bazılarının açıkça İçtüzüğe aykırı olduğu, bazılarında siyasi partiler arasında bir uzlaşma olmadığı, bazılarının ise sadece birkaç defa uygulandığı görülür. Dolayısıyla bunların birçoğu gerçek anlamda teamül olarak tanımlanamaz.

³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, D.19, YY.1, C.6, B:50, 14.3.1992, s.319.

³¹ Örneğin Genel Kurulun 10.1.2002 tarihli 50. birleşimini yöneten Başkanvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu “tansiyonun daha fazla yükselmemesi için” usul tartışması açtığını ifade etmiştir. TBMMTD, 10.1.2002, B:50, D.21, C.83, s.32.

Usul Hakkında Görüşmeler

Meclisteki en güçlü teamüllerden birisi gruplar arasında mutabakat olması halinde İçtüzük hükümlerinin göz ardı edilebileceğidir. Bu yaklaşımın sonucunda “İçtüzüğe aykırı teamüller” ortaya çıkmıştır. İçtüzüğe aykırı teamüllerin oluşmasında zorlama yorumların, geçmişten gelen uygulamaların sorgulanmadan devam ettirilmesinin, “bir defaya mahsus” veya “emsal teşkil etmemek üzere” yapılan İçtüzük ihlallerinin önemli etkisi olmuştur. Bunun en güzel örneği Danışma Kurulu önerisinin okutulma zamanıdır. İçtüzüğün 19. maddesine göre Danışma Kurulu önerisi “ilk birleşimin gündemindeki Başkanlık sunuşlarında yer alır.” Ancak uygulamada gruplar arasında anlaşma olması dikkate alınarak Danışma Kurulu önerileri birleşimin ortasında³² ve hatta sonunda kapanıştan önce³³ okutulmuştur.

Usul görüşmeleri incelendiğinde uzun soluklu teamüllerden ziyade günübirlik sorunlara çözüm üretme amaçlı kullanıldıkları görülmektedir. Teamüller siyasi uzlaşmanın ürünüdür. Genel Kurulda genel bir kabul yoksa başkanın tutumunda ısrar etmesinin veya oylayıp geçmesinin teamüllerin oluşmasına çok fazla bir katkısı olmamaktadır. Çünkü kararlar o andaki iktidar çoğunluğuna göre alınmaktadır. Parlamento geleneğimizde uzlaşma kültürü yaygın olmadığından birçok konuda teamüller oluşmamıştır. Bunda iktidar partisinin genellikle sayısal üstünlüğünü kullanarak sorunların üstesinden gelme yaklaşımının yanında muhalefet partilerinin gerekli gereksiz birçok konuda siyasi veya engelleme amaçlı usul hakkında görüşme talep etmesinin payı vardır.

Türk parlamento hukukunun teamüller bakımından “fakir”³⁴ olmasının en büyük nedeni siyasi parti temsilcilerinin uygulamalara o andaki iktidar veya muhalefet konumlarına göre yaklaşımlarıdır. Teamüller yazılı olmadıklarından güçlerini parlamentolarda varılan uzlaşmadan alırlar. Sürekli uygulanıyor olmak teamüller için önemli bir faktör olsa da yazılı dayanak olmadığından her zaman farklı bir yorumla karşı çıkılması mümkündür. Birleşimi yöneten Başkanlık Divanı üyeleri ve başta siyasi parti grup temsilcileri olmak üzere milletvekillerinin parlamento teamüllerine o günkü siyasi pozisyonlarından bağımsız olarak yaklaşmamaları halinde geçmişte varılan uzlaşma veya sürekli uygulanıyor olmak teamüllerin devam etmesi için yeterli olmayabilir.

Başkanvekilleri İçtüzüğü mensup oldukları siyasi partinin yaklaşımından bağımsız olarak uygulama konusunda hassasiyet göstermelidirler. İçtüzüğün aynı maddelerini yorumlarken zaman zaman iktidar veya muhalefete mensup başkanvekilleri arasında farklılıklar olmaktadır. Bu konudaki en ilginç

³² Örneğin Genel Kurulun 30.6.2006 tarihli 123. birleşimi saat 14.11’de açılmış, aynı birleşimin gece yarısı 01:43’de (1.7.2006) açılan dokuzuncu oturumundan sonra Danışma Kurulu önerisi okutulmuş, birleşim sabah saat 05:37’de kapatılmıştır. *TBMM Tutanak Dergisi*, D.22, YY.4, C.126, B:123, 30.6.2006.

³³ *TBMM Tutanak Dergisi*, D.23, YY.1, C.1, B:4, 20.8.2007, *TBMM web sayfası*, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem23/yil1/bas/b004m.htm> erişim tarihi 18.4.2008.

³⁴ Teziç, Erdoğan, *Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980, s.67.

uygulamalardan bir tanesi Devlet eski bakanı ve Manisa milletvekili İsmail Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşürülmesinde izlenen yol olmuştur. Aynı partiye mensup başkanvekili, Özdağlar hakkında Yüce Divanın mahkûmiyet kararı Meclise geldikten sonra Genel Kurulun bilgisine sunulup milletvekilliğinin sona erdirilmesi gerekirken, tarih itibarıyla Yüce Divan kararından sonra olmasına rağmen milletvekilliğinden istifasına ilişkin dilekçe daha önce işleme alınmış ve vekillik istifa nedeniyle sonlandırılmıştır.³⁵

Millet Meclisi'nin 5.2.1974 tarihli 37. birleşimini yöneten Ahmet Çakmak güçlü teamüllerin oluşabilmesi için başkanvekillerinin de Meclis başkanları gibi Genel Kurul tarafından seçilmesi gerektiğini savunmuştur. Çakmak'a göre "Meclis başkanvekillerini gruplardan seçerseniz, birinci planda Meclisin hizmetkârı değil, grupların hizmetkârı haline getirirsiniz."³⁶

Uygulamadaki farklılıkları önlemek için Başkanvekilleri düzenli aralıklarla bir araya gelip uygulamalarını tartışmalı ve birlik sağlamalıdır.

Açıkça görülmektedir ki usul tartışmaları Meclis teamüllerinin oluşması için yeterince iyi bir zemin olamamaktadır. Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu parlamento teamüllerinin oluşturulması için daha doğru zeminlerdir. Genel Kuruldaki sorunlu konular Danışma Kurulunda hukuki boyutları açısından detaylı bir şekilde tartışılıp her grup temsilcisinin mutabık kalacağı bir orta yol bulunursa Genel Kurulda daha rahat uygulama birliği sağlanır. Bir başka alternatif de kararların oybirliği ile alınacağı, uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin konularda yorum yapma ve değişiklik önerme yetkisine sahip bir İçtüzük Komisyonu kurulmasıdır.

Dr. İrfan Neziroğlu

TBMM Genel Sekreter Yardımcısı (Yasama)

Yasama Derneği Başkanı

³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, D.17, YY.3, C.25, B:75, 5.3.1986, ss.460-465.

³⁶ Millet Meclisi Tutanak Dergisi, D.15, YY.1, C.1, B:37, 5.2.1974, s.539.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

**15. DÖNEM
(24.10.1973-19.4.1977)**

İÇİNDEKİLER

Meclis Araştırması önergelerinin öngörüşmeleri münasebetiyle, Hükümet üyelerinin Genel Kurulda hazır bulunup bulunmamaları hakkında.....	43
İçtüzüğün 62 nci maddesindeki grupların öncelik hakkının «Son söz milletvekilinindir.» hükmünde de geçerli olup olmayacağına dair.....	51
Kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesinin oylanması hakkında.....	59
Komisyonlarda süresi içinde görüşülmeyen kanun tasarı ve tekliflerinin içtüzüğün 38 inci maddesi gereğince gündeme alınması hakkındaki taleplerin görüşülmesi usulüne dair.....	65
Anayasanın değiştirilmesine dair tekliflerin birinci görüşmesinden sonra tümünün oylanıp oylanmaması hakkında.....	68
Anayasa değişikliği teklifinin birinci görüşmesinin sonunda tümünün oylanmasının gerekmediğine dair Başkanlığın açıklaması.....	75
Cumhuriyet Senatosunca değiştirilerek kabul edilen ve Millet Meclisi Komisyonunda muhteva bakımından benimsendiği halde madde numarası değişikliği olan maddelerin oylanması münasebetiyle.....	76
Karma Komisyondan gelen metinlerin oylanması ve kabulü hakkında.....	85
Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 2 asıl üyelik için yapılacak seçim münasebetiyle usul hakkında görüşmeler.....	149
Danışma Kurulu önerisi olarak sunulan hususun Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	154
İçtüzüğün 88 inci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasıyla ilgili görüşmeler.....	161
İçtüzüğün 45 inci maddesinin uygulamasıyla ilgili görüşler.....	165
İçtüzüğün 89 uncu maddesinin uygulanması hakkında.....	177
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	181
Danışma Kurulunun, 1.11.1975 tarihli 1 inci Birleşiminde Genel Kurulun bilgisine sunulan 3 numaralı görüşünün oylanması gerektiği hakkında.....	195
Muhalefet şerhi bulunan Danışma Kurulu önerilerinin oylanmasının usulü hakkında.....	197
Danışma Kurulu önerilerinde, Kurula katılanların oy birliğinin sağlanamaması halinde, alınmış olan kararın Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	207
Danışma Kurulu önerisi olmadan herhangi bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	226
Kadrosuz köy camilerine 5.000 adet imam-hatip kadrosu tahsisi ve buna ait ödeneğin Maliye Bakanlığı bütçesinden, Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine aktarılması hakkındaki önerenin gider arttırıcı olup olmadığına dair.....	242
Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergelerin görüşülmesinde İçtüzüğün 100 üncü maddesinin tatbikatı hakkında.....	251
İçtüzüğün 38 inci maddesi uyarınca doğrudan doğruya gündeme alınan tasarı ve tekliflerin, komisyonun Genel Kurulda hazır bulunmadığı halde görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	255
Değiştirge önergelerinin oylanmasının usulü hakkında.....	265

İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında bir komisyona iade edilip edilemeyeceği hakkında.....	274
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifi maddelerinin, önergelerle birlikte İçtüzüğün 89 uncu maddesi gereğince komisyona havale edilip edilemeyeceği hakkında.....	282
Yapılan olağanüstü çağrının, Anayasa ve İçtüzüğe aykırı biçimde yapıldığı gerekçesiyle Başkanlıkça çağrının işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	295
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre verilmiş önergelerden birinin kabul edilmesi halinde diğerinin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	313
Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun Teklifi üzerindeki görüşmelerin İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre ertelenmesine dair.....	325
Aynı konuda ikinci defa olağanüstü toplantı yapılıp yapılamayacağı hakkında.....	334
Olağanüstü toplanan Mecliste çoğunluğun kalmaması halinde evvelce alınan tatil kararı gereğince toplantının sona erip ermeyeceği hakkında.....	351
Danışma Kurulu önerisi olmadan Meclis çalışma gün ve saatlerinin düzenlenip düzenlenemeyeceği hakkında.....	359
İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınan konularda, önergeler üzerinde, İçtüzüğün 88 inci maddesine göre konuşma yapılıp yapılamayacağı hakkında.....	374
C. Senatosu Diyarbakır Üyesi Sabahattin Savcı ve 36 arkadaşının, tarım kesiminin yeniden düzenlenmesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kuruluş ve görevlerinin tanzimine mütedair yetki kanunu teklifinin gündemin birinci sırasında görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	400
Karma Komisyon raporunun komisyona iade edilip edilmeyeceği hakkında.....	406
Birden fazla komisyona havale edilmiş bulunan bir tasarı veya teklifin bir komisyonda görüşülüp diğer komisyonlarda süresi içinde görüşülmemesi dolayısıyla doğrudan doğruya gündeme alınması halinde, tasarı veya teklifin görüşüldüğü komisyonun Genel Kurulda temsil edilip edilemeyeceği hakkında.....	412
İçtüzük hükümlerine göre, Araştırma Komisyonunun Türkiye hudutları dışına çıkmak suretiyle yabancı ülkelerde de araştırma yapmaya yetkisi olup olmadığı hakkında.....	419
Başkanlığın, İçtüzüğün 73 üncü maddesinin ikinci fıkrasını yanlış uyguladığı hakkında.....	427
Şarta bağlı önergelerin işleme konulup konulmayacağı hakkında.....	432
Bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında, başka bir kanunda değişiklik yapan değiştirge önergelerinin işleme konulup konulmayacağı hakkında.....	446
Komisyonun talebi halinde, üzerinde işlem yapılmayan önergelerin komisyona verilir verilmeyeceği hakkında.....	451
Lockheed Uçak Şirketi ve Mc Donnell Douglas Şirketi konularına ilişkin olarak adaletin yerine getirilmesinde karşılıklı yardım usulleri hakkındaki anlaşmanın Genel Kurulun bilgisine sunulmasının gecikmesi hakkında.....	468

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Görüşülen kanun teklifi üzerinde verilen bazı değişiklik önergelerinin, ayrı bir kanun teklifi niteliği taşıdığı iddiasıyla işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	484
Millet Meclisi bütçesinin görüşülmesi sırasında Başkanlık adına bir İdareci Üyenin konuşmasından sonra, aynı konuda Millet Meclisi Başkanının konuşmasının mümkün olup olmadığı hakkında.....	505
Genel ve katma bütçeye giren bazı dairelerin bütçelerindeki mevcut ödeneklerden % 2 kesilerek Maliye Bakanlığı Bütçesine eklenmesine dair önergenin, Anayasanın 94 üncü maddesine göre gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önergenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	522
657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü maddesi uyarınca sınıflara ait gösterge tablosunda yer alan gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde kademeli katsayı uygulanmasına dair önergenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	535
1977 Mali Yılı Bütçe Kanunu tasarısının 35 inci maddesinin sonuna «5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası uygulanmaz» fıkrasının eklenmesine dair önergenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	544
Kamu görevlilerine 1 000 liradan aşağı yan ödeme verilmemesine dair önergenin gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önergenin işleme konulup konulamayacağı hakkında.....	552
Danışma Kurulunca tespit edilen gündem sırasından sayın üyelerin bilgisi olmaması nedeniyle birleşimin ertelenmesi gerektiğine dair.....	558
Değişiklik önergelerinin ayrı kanun teklifi niteliğinde olup olmadığı hakkında.....	560
Bir bakanın, açıklamada bulunmak üzere gündem dışı söz istemesi halinde konunun olağanüstü acele hale ilişkin olması hakkında Başkanın takdir hakkı olup olmadığına dair.....	563
İçtüzüğün 60 ncı maddesinin, aynı birleşimde birden fazla bakana konuşma imkânı tanıyıp tanımadığı hakkında.....	571
Gensoru önergelerinin, Genel Kurulda okunuşundan sonraki üç birleşim içinde görüşülmesi hakkında.....	582
Gizli oturum yapılmasına dair önergelerin oylanmadan gizli oturuma geçilmesi hakkında.....	589
İçtüzüğün 53 üncü maddesine göre bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	595

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclis Araştırması önergelerinin öngörüşmeleri münasebetiyle, Hükümet üyelerinin Genel Kurulda hazır bulunup bulunmamaları hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	30	16.1.1974	177-181	Memduh Ekşi	Oral Mavioğlu	İdris Arıkan

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, usul hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Atagün.

Hangi konunun usulü Sayın Atagün, sorabilir miyim?

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Meclis Araştırması ile ilgili olarak, şimdi, İçtüzüğümüzün umumî hükümleri dairesinde müzakere yapılmaktadır.

İçtüzüğün 102 nci maddesine göre muamele yapılmasını ve şimdi uygulanan muamelenin noksan olduğunu ifade etmek istiyorum.

«Madde 102. - Meclis Araştırması, Millet Meclisinin Anayasanın 88 inci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince yapacağı incelemedir.

Araştırma istemi önergesi beş yüz kelimedenden fazla ise önerge sahipleri beş yüz kelimeyi geçmemek üzere özetini eklemek zorundadır.

Meclis Araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır.»

Genel görüşme açılması hakkındaki muamelelerin, İçtüzüğün 79 uncu maddesi nazarı itibara alınmadan yapılacağına dair bir hükmü hatırlıyorum.

79 uncu madde de aynen şöyledir:

«Madde 79. Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarı ve teklifinin görüşülmesine devam olunur.»

Burada yapılacak olan Meclis Araştırması görüşmelerinde Hükümetin de bulunması gerekir veyahut da Hükümet bulunamayacaksa kendisini temsil edecek yüksek dereceli bir memurun gönderilmesi gerekir. Bu yönden, kanaatimce usul bakımından müzakere doğru değildir.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Efendim, bu konuyu Başkanlığımız da düşünmüş ve sonunda şöyle bir tutum izlemeye karar vermiştir:

Biliyorsunuz, geçen Birleşimde Hükümet tarafımızdan aranmış; Hükümet olmadığı için görüşme bu Birleşime ertelenmiştir. Bu Birleşimde de Hükümet aranmış, fakat bulunamamıştır. Biraz evvel Sayın Atagün'ün de okudukları İçtüzüğümüzün 79 uncu maddesi kanun tasarı ve tekliflerinin ertelenmesine dairdir; Meclis Araştırmaları kanun tasarı ve teklifi mahiyetinde değildir.

Başkanlığımız görüşmelerin yapılması kanaatini taşımaktadır.

Usul yönünden bir tartışma açılmak isteniliyor ise, arkadaşlarımız lütfetsinler, Başkanlığa bir önerge versinler. Bu konuda yüce Meclisin de görüşünü almış olalım.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Müsaadenizle önergeyi takdim edeceğim. 102 nci maddeye göre müzakere açılmaz efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Usul hakkında konuşacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hangi konuda Sayın Tosalı.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Bu görüşmenin usulü hakkında.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - İçtüzüğümüzün 63 üncü maddesine göre erteleme bir defalık gelecek birleşime bırakılır. Buna göre, Hükümet bulunmaz ise ikinci defa erteleme yapılamaz.

BAŞKAN - Uzun konuşacaksanız lütfen kürsüye buyurunuz.

«Bir defaya mahsus olmak üzere ertelenir.» diyor Tüzüğümüz, doğrudur.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Efendim, yeni 63 üncü maddeyi tatbik ettiniz. Doğrudur icraatınız, görüşmelere devam edebiliriz.

BAŞKAN - Önergeniz var mı Sayın Atagün?

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Gönderiyorum efendim.

BAŞKAN -Efendim, bu konuda söz isteyen arkadaşınız var mı?

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Sayın Başkanlığın tutumunun doğru olduğu hakkında konuşacağım.

BAŞKAN - Başkanlığın tutumunun doğru olduğu hakkında, yani lehte görüşeceksiniz; önergenin aleyhinde görüşmek istiyorsunuz.

Sayın Atagün'ün görüşü Başkanlıkça anlaşılmıştır. Bu konuda Sayın Atagün'ün görüşü anlaşıldığından, Sayın Osman Çıtırık'a lehte söz veriyorum. İki lehte, iki aleyhte söz vereceğim. Buyurunuz efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

AHMET BULDANLI (Muğla) - Sayın Başkan; önerge evvelâ okunsun, önergenin mahiyeti belli olmadan üzerinde müzakere açılmaz ve söz de verilemez.

BAŞKAN - Sayın Buldanlı, durum anlaşılmıştır. Biraz evvel de arkadaşımız kürsüden ifade ettiler zaten, önergenin mahiyeti anlaşılmıştır. Usul konusunda müzakere açıyorum. (A.P. sıralarından gürültüler.)

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Sayın Başkan, usul müzakeresini açabilmek için, ki biraz evvel de işaret buyurdunuz, «Bir önerge verirsiniz bir usul müzakeresi açar ve yüce Meclisin bu konuda görüşünü ve bir kararını da almış oluruz» dediniz ve bu doğrudur.

BAŞKAN - Sayın Atagün, önergeniz hazır mı efendim!

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Gönderiyorum, Sayın Başkan.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Sayın Başkan, bu durumda müzakere açabilmek için önergeye mutlak bir ihtiyaç vardır. Zaten İçtüzüğümüzün hükümlerine göre de başka bir yol yoktur efendim, bunun usul ve şekli böyledir.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, yerimden bir maruzatta bulunabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurunuz efendim. Bu konuda konuşacaksınız, zaten söz vereceğim Sayın Ölçmen.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Hayır Sayın Başkanım, zaten Hükümet üyeleri aramızda mevcut bulunmaktadırlar. Öyle ki, gündem dışı görüşmelere dahî cevap vermektedirler. Aramızda bulunduklarına göre, usul münakaşasına da lüzum yoktur. Araştırma önergesinin görüşülmesine devam edelim. (C.G.P. ve D.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, Hükümeti aradım. Sayın Bakan arkadaşlarımız burada oldukları halde, hükümet yerine teşrif etmediler.

AHMET BULDANLI (Muğla) - Müstafi hükümet.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, Hükümeti vazifeye davet etmediniz, sadece aradınız. Vazifeye davet ediniz efendim.

BAŞKAN - «Hükümeti davet etmek» diye Başkanlığın bir yetkisi olmadığını takdir buyurursunuz Sayın Ölçmen.

Sayın Atagün; önergeniz, «Hükümet bulunmadığı için, görüşme yapılamaz,»....

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Altında iki sebep var efendim. Birisi; müstafi bir hükümetin mevcudiyeti, diye...

BAŞKAN - Hükümet bulunmadığı için yani,

Efendim, Hükümet müstafî olmasa bile, Hükümet Genel Kurulda bulunsa ve Hükümet yerini almasa, bir defaya mahsus olmak üzere ertelenmiş olan müzakerenin bir defa daha Hükümet bulunmadığı için ertelenmesi yetkisini İçtüzük Başkanlığa vermemiştir.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkan, önerge oya konulamaz, müzakere edilemez. 63 üncü madde gayet sarihtir. Sizin yaptığınız muamele doğrudur.

BAŞKAN - Efendim, İçtüzüğümüz «sadece kanun tasarı ve tekliflerinin ertelenmesi mümkündür» diyor. Hükümet halen müstafidir. Usul hakkındaki görüşmeyi, «Müstafî bir hükümet zamanında Meclis Araştırması yapılabilir mi, yapılamaz mı ;» şeklinde vazediyorum. Bu konuda yüce Meclisin oylarına müracaat edeceğim. Vazettiğim şekilde yapılacak olan usul müzakeresinde söz isteyen arkadaşımız var mı efendim?

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Takririn aleyhinde.

TALAT OĞUZ (Mardin) - Önergenin aleyhinde.

BAŞKAN - Evet, önergenin aleyhinde iki arkadaşına söz vereceğim.

Lehinde söz isteyen var mı?

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Önergenin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Önergenin lehinde Sayın Ataöv söz istemişlerdir.

Sayın Çıtırık, buyurunuz efendim.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Usul bakımından önergenin okunması lâzım.

BAŞKAN - İfade ettim efendim, ifade ettim.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Usul bakımından, önerge okunmadan üzerinde görüşme yapılamaz efendim. Tüzüğümüzün âmir hükmüdür, gereklidir.

BAŞKAN - İfade ettim efendim.

Buyurunuz Sayın Çıtırık,

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Sayın Başkan, yüce Meclisin saygı değer üyeleri;

Sayın Atagün tarafından verilen önerge İçtüzüğümüze aykırıdır, yani yerinde değildir. Çünkü, İçtüzüğümüzün 79 uncu maddesi sadece, «kanun tasarı ve teklifleri»ne ilişkindir. Bizim yaptığımız ise, Anayasanın 88 inci maddesine göre bir Meclis Araştırmasına ilişkindir. Sayın Talât Oğuz'un Meclis Araştırması önerisi geçen celse, yani 15.1.1974 tarihli Birleşimde Hükümet bulunmadığı için bir defaya mahsus olmak kaydıyla ertelenmiştir. İçtüzüğün 63 üncü maddesine göre, Sayın Başkanın tutumu yerindedir. Önergenin reddini istiyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çıtırık.

Sayın Oğuz, buyurunuz efendim,

Başkanlığın tutumunun lehinde, önerenin aleyhinde.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Muhterem arkadaşlarım, kanunların müzakere usulü ile Meclis Araştırması usulünü birbirinden ayırdetmek zorunluğu mevcuttur. Kanımıza göre, Başkanlık Divanının tutumu Tüzüğe ve mevcut hükümlere tamamen uymaktadır.

63 üncü madde ruhu ile tetkike tâbi tutulduğu takdirde, 88 inci maddeye atıf yapmak suretiyle meseleyi çözümlenmektedir. Bir Meclis Araştırması konusu ile bir kanun teklifi ve tasarısının konusunu birbirinden ayırdetmek ictiza eder.

Meclis Araştırması doğrudan doğruya; bir mevzu, bir mesele ve bir sorun hakkında bilgi edinmeyi istihdaf eder. Hakikaten, kanun tasarı ve tekliflerinin müzakeresinde hükümetin bulunma zorunluluğu mevcuttur; ama Meclis Araştırma önergelerinin müzakeresinde hükümetin burada bulunmasında zorunluk mevcut değildir. Nitekim, dünkü Birleşimde Başkanlık Divanı, Hükümetin bulunmaması nedeni ile mevzuun müzakeresini bugüne talik etmiştir ve 63 üncü madde, «Hükümet bulunmasa dahi Meclis Araştırması önergesinin müzakeresine geçilir» hükmünü ihtiva ettiği cihetle, müzakereye geçmekte herhangi bir sakınca yoktur.

Mâruzâtım bundan ibarettir, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

Sayın Ataöv; Başkanlığın tutumunun aleyhinde, önerenin lehinde.

Buyurun efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Başkanın; davetinde Hükümeti bulamadığı için bir defaya mahsus olmak üzere dün yapmış olduğu erteleme doğrudur. Bugün, Hükümet gelmediği halde bir müzakere açması da doğrudur. Burada yanlış bir şey yok. Yanlış olan, bu önergelerin gündeme alınıp müzakere edilmesidir. Onun sebebi de şudur: Yüce Meclis hükümetleri gensoru, sözlü soru, araştırma ve soruşturma yolları ile denetler. Bunların hepsi birer denetim yoludur.

Şu anda denetleyip de, neticede siyasî sorumluluğu çıkabilecek (öyle ya, araştırmayı yapacak, siyasî sorumluluğu da çıkabilecek) bir hükümet düşürülecek. Zaten Hükümet düşmüş, hükümet yok. Sonra bu Hükümet bir dönem içerisinde istifa etmiş de...

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - O gensoru hakkında.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Şimdi o, bunun sonu da...

BAŞKAN - Müdahale buyurmayın efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, aşağıdan müdahale etmeyin.

Hükümeti denetlemek hem sorudur, hem gensorudur, hem araştırmadır, hem soruşturmadır. Bunların hepsi hükümet denetimine girer. Araştırmanın sonu gensoruya gidebilir; araştırmanın sonu Meclis soruşturmasına da, gidebilir; sadece araştırma ile de bir neticeye varılır. O zaman kimi düşüreceksin? Yok ki... Sonra İçtüzük «Bu tip konularda hükümetin görüşü lâzımdır» diyor. Kim görüşünü bildirecek? Âmir hükmüdür İçtüzüğün kararı: Hükümetin görüşünü alacaksınız, başında yoktur; ama sonunda alacaksınız. Kimin görüşünü alacaksınız? Bu, bir dönem içerisinde istifa etmiş Hükümet değildir; muvakkaten vazife gören bir Hükümettir. Yani kabinede, Parlâmento üyesi sıfatını kaybeden bakan arkadaşlar vardır. Bunu normal mütalâa etmeyiniz.

Aslında Meclis Araştırmasının yapılması, şöyle bir hareketin içerisinde bulunulması doğru; ama büyük bunalımın, hükümet yokluğunun içerisinde, «soruşturmayı hemen yapalım araştırmayı hemen yapalım» ın mânası yok.

Şimdi yeni İçtüzüğün tatbikatındayız. Yeni İçtüzüğün tatbikatı ileriki seneler için teamül olacaktır. Bu teamül ileride bâzı meselelerde, «O zaman böyle yaptık. Bu, İçtüzüğe uygundur, yine yapalım» durumuna gider, müşkül durumda kalırız. 13 senedir Anayasanın uygulamasında da teamüller kurduk, çok dikkatli olduk. İstenilen yöndeki çalışma, şu anda hiç bir şey ifade etmez: Hükümet kurulması vazifesi yeniden verilmiştir. Sayın Başkan «İki gündür burada hükümet arıyorum» falan dedi. Bir hükümet adı duyuldu; galiba geliyor hükümet, inşallah gelir. O hükümet geldiği, zaman... (C.H.P. sıralarından «Gelecek, gelecek» sesleri). Ben de, inşallah gelir diyorum; fazla bir şey demiyorum.

BAŞKAN - Müdahale buyurmayın efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Hükümete kalınmayı kimse istemez; ama işte üç ay uğraştık getiremedik. İnşallah şimdi getiririz, Allah mübarek etsin, o başka mesele. Fakat, hükümet ortada olmadığına göre, «Benden bu vazifeyi alın. Yeter artık, ben yapamayacağım, buyurun» diyen kişiler için Meclis Araştırması, onların icraatı için Meclis Araştırması açmak doğru değildir ve bu gibi meseleler yeni İçtüzüğe göre kanunların müzakeresindeki usule tâbidir. Kanunların müzakeresindeki usul; «Yeni hükümet güvenoyu alıncaya kadar bu meseleler ertelenir» yönündedir.

Şimdi soruyorum, niçin sözlü soruları almıyoruz gündeme? Niçin, niçin sözlü soruları almıyoruz gündeme? O da denetim yoludur. Hükümet olmadığı için sözlü soru almıyoruz. Sözlü soruyu; genel, görüşme, Meclis Araştırması, gensorudan ayırtetmeyiniz. Bunların sonucu bir denetime gidebilir, Hükümet düşmüştür, denetimine, lüzum yoktur. Düşmüştür; ama soruşturma, varsa, onun prosedürü ayrı; o şekilde önerge gelir. O her zaman (bakanlıktan, Parlamento üyeliğinden düşse dahi) mümkündür, soruşturma açmak mümkündür.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu itibarla, Sayın Başkanın «Hükümet bir sefer bulunamadığı için, ikinci sefer bulunmasını beklemeye lüzum yoktur» şeklindeki tatbikatı doğrudur; ama, bu önerenin müzakeresi İctüzüğe göre yanlıştır. Yanlış bir teamül kuruyoruz, ileride sıkıntısını çekeriz. Müsaade edin iki üç gün daha; zaten yarından sonraki toplantılara kadar inşallah hükümet de gelir oturur. O zaman bunun arizamik geniş müzakerelerini yaparız.

Ben bu yönde yanlış bir teamül açmayalım diye Sayın Başkan da uyarma görevimi yaptım, yüce Meclisin takdirine sunuyorum; ama siz, «Teamülü böyle kuracağız» dersiniz, öyle kurarsınız, o da mümkün. Bizim vazifemiz de bunun yanlış olduğunu zapta tescil etmektir. İleride bunun (tekrar buraya geldiği zaman) müzakereleri, yine yapılır. O zaman temenni ederim ki, en doğru yol bulunmuş olsun.

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ataöv.

Değerli arkadaşlarım; bu konuda iki lehte, iki aleyhte söz vermiş bulunuyorum. Önerge sahibi olarak Sayın Atagün, Başkanlığın tutumunun aleyhinde, önergesinin lehinde, konuşmuş bulunmaktadır. (A.P. sıralarından «Olmaz, olmaz» sesleri).

NAHİT MENTEŞE (Aydın) - Sayın Başkan bir hususu hatırlatmak isterim. Sayın Atagün başlangıçta konuştu, önerge verildikten sonra iki aleyhte, bir lehte arkadaşımız konuştu, hatırlatmak isterim. Tahrir verildikten sonra iki aleyhte, bir lehte konuşuldu.

BAŞKAN - Başkanlığın tatbikatının, uygulanmasının doğru olduğu kanaatindeyiz. Sayın Menteşe, iki lehte, iki aleyhte söz vermiş bulunuyoruz.

NAHİT MENTEŞE (Aydın) - Sayın Başkan, önerge verildikten sonra kaç kişi konuştu? Onu hatırlatmak isterim.

BAŞKAN - Sayın Menteşe, usul hakkındaki konuşmayı 64 üncü maddemiz hükme bağlıyor.

«Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur...» diyor ve ondan sonra «Bu yolda bir istemde bulunulursa onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir...» diyor.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - İstemde bulunursa, Sayın Başkan?

BAŞKAN - Şimdi, istemde bulunan üye Başkanlığımızca lehte telâkki edilmiştir. Sonra aleyhte iki üyeye, lehte iki üyeye Sayın Atagün ile birlikte söz verilmiş telâkki edilmektedir. Lütfederseniz bu konuyu oylarımızla halledelim.

NAHİT MENTEŞE (Aydın) - Şu hususu hatırlatmak isterim Sayın Başkan: Sayın Atagün başlangıçta söz aldı, tahrir yoktu. Onun üzerine usul

müzakeresi açtınız. İki lehte, iki aleyhte görüşmek icabetmektedir. Sayın Atagün herhangi bir fikir beyan etmedi. Bu bakımdan konuşabilmemizin uygun olacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN - Sayın Atagün önce önergesini izah buyurdular, sonra da lehte konuşmasını yaptılar. (A.P. sıralarından «O zaman önerge yoktuki» sesleri.)

Değerli arkadaşlarım, Anayasanın 88 inci maddesine göre verilmiş olan Meclis araştırması önergelerinin, Hükümetin istifası halinde de görüşülmesi konusunu oylarınıza arz ediyorum.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Yanlış yapıyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Görüşülebileceğini kabul eden sayın üyeler lütfen işaret buyursunlar.... Kabul etmeyenler lütfen işaret buyursunlar.

Meclis araştırması önergelerinin, müstafi Hükümetler zamanında da görüşüleceği hususu yüksek oylarınızla karara bağlanmış bulunmaktadır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 62 nci maddesindeki grupların öncelik hakkının «Son söz milletvekilinindir.» hükmünde de geçerli olup olmayacağına dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	37	5.2.1974	536-541	Ahmet Çakmak	İlhami Çetin	Enver Akova

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, evvelâ bir hususu arz etmek mecburiyetindeyim. Eski İçtüzüğümüzde milletvekillerinin, gruplar daima öncelik aldığı için konuşamama durumu vardı; bundan şikâyet ediliyordu. Yeni İçtüzük müzakereleri sırasında, gerek 73 üncü madde ve gerekse 62 nci maddenin müzakereleri sırasında bu hususta önergeler verilmiş, görüşmeler olmuştur. Örnek olsun diye size bu önergeyi okuyorum,

Millet Meclisi Başkanlığına

Millet Meclisi İçtüzük kanunu tasarısının 62 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

(Ankara) Suna Tural; (Sinop) Hilmi İşgüzar.

Madde 62. - Söz, kayıt ve istem sırasına göre verilir. Başkan, görüşmeye başlamadan önce; söz sırasına göre söz ilanların adlarını okur. Hükümete, esas komisyona ve siyasî parti gruplarına söz almada öncelik tanınır, ilk öncelik esas komisyona, ikinci öncelik Hükümete, üçüncü öncelik siyasî parti gruplarına aittir. Ancak, sırada bulunan milletvekilleri konuşmadan, parti gruplarına ikinci öncelik hakkı verilmez. Siyasî parti gruplarına istem sırasına göre söz verilir.»

Bu bahsettiğim, Sayın Tural ve sayın İşgüzar'ın önergesidir.

Bu hususta Komisyon, Başkanın sorusu üzerine şu şekilde cevap veriyor: «Bu önergenin muhtevası 73 üncü madde ile halledilecektir; onun için katılmıyoruz sayın Başkan.»

Bahsettiğim bu önergeyi (yani bilhassa altını çizerek söylemek istediğim husus; «ancak sırada bulunan milletvekilleri konuşmadan parti gruplarına ikinci öncelik hakkı verilemez» ibaresinin bulunduğu önergeyi) Umumî Heyet reddetmiş bulunuyor. Yani, eski İçtüzükte şikâyet konusu olan, parti gruplarına daima öncelik tanınarak konuştuğu için milletvekillerinin konuşamama durumu 73 üncü madde hükmü ile ve demin Hükümet Programı üzerindeki görüşmelerde yaptığımız şekilde, mutlaka iki milletvekiline söz vermek suretiyle telafi edilmiş, bu mahzur kaldırılmış bulunuyor.

Ben Başkan olarak, şu müzakereleri yansıtan ve reddedilen önergeyi kapsayan metin ortada olduğuna göre, İçtüzüğe aykırı bir tatbikat yapmadığım kanaatindeyim. Zannediyorum ki, sayın arkadaşlarım tatmin olmuşlardır. (C.H.P. sıralarından, «Önerge var» sesleri)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Hayır efendim, önerge vardır, işleme koyunuz. (C.H.P. sıralarından «Kanunlar Dairesinin görüşlerini aldınız mı» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Peki. Bendeniz, yeni İçtüzüğün müzakeresi sırasında çok net olarak meydana çıkmış bulunan hususu ve reddedilen önergeyi okumuş bulunuyorum. Buna rağmen, Başkanınız olarak; Meclise rağmen, Meclise karşı bir duruma gelmemek için sayın Erverdi'nin, verdiği önergeyi bir usul meselesi kabul ederek, bu hususta iki lehte, iki aleyhte söz vermek üzere müzakere açacağım.

Sayın Durakoğlu önerge göndermişler ve uygulamam aleyhine grup adına söz istemişlerdir. Söz isteyen diğer sayın üyeler lütfen isimlerini yazdırsınlar efendim.

Efendim; söz vermeden önce meseleyi yeniden net çizgileri ile bir defa daha vazedelim. «Son söz milletvekilinindir» hususunda son sözün gruplara verilemeyeceği veya gruplara öncelik tanınabileceği hususunda usul müzakeresi açıyorum.

Sayın Durakoğlu bu hususta grup adına söz istemişsiniz.

Buyurun sayın Durakoğlu.

C.H.P. GRUBU ADINA AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçtüzüğün 62 nci maddesinin bu şekli almasından önce eski İçtüzükteki yerini düşündüğümüz takdirde, bugünkü usul ihtilafının neden çıktığı kesin bir şekilde anlaşılacaktır. Eski İçtüzüğümüzde de, «Son söz milletvekilinindir» hükmü vardı; ama, uygulama; «Son söz milletvekilinindir» hükmüne rağmen gruplar adına da yapılabilirdi. Ancak, 62 nci maddenin bu şekli alması hali hangi safhalardan geçmiştir?

O tarihte komisyonda bulunan ve şu İçtüzük hükümlerinden 22 tanesi kendi kaleminden çıkmış bir arkadaşınız olarak, müzakereleri başından sonuna kadar dikkatle takip etmek görevimdi.

Bu sebeple; evvelemirde, Komisyonda geçen müzakerelerde esas tutulan görüşlerin neler olduğunu, niçin bu maddenin bu şekli aldığını ve Başkanın uygulamasını neden İçtüzüğün bu hükmüne aykırı olduğunu göstermek için söz aldım.

Sayın arkadaşlarım; eski İçtüzüğümüz konuşmada öncelikleri bulunan, Grup, Komisyon ve Hükümet gibi kurulların sırasını tayin etmezdi: Komisyon ve Hükümet aynı zamanda söz isterlerse, hangisi daha önce söz alacaktır? Bu, Başkanın takdirine bırakılmıştı. Bu konuda bizim, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir teklifimiz vardı ve aynen şu idi; «Son söz milletvekilindir» hükmü aynen kalıyor ve buna bir ilâve yapılıyordu; «Bu milletvekili herhangi bir siyasî parti grubuna dahil olabileceği gibi, grubu bulunmayan bir siyasî parti müntesibi veya bağımsız olabilir» diyordu.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu teklifimiz Komisyonunda kabul edilmedi. Niçin edilmedi? «Son söz milletvekilinindir» denildiği zaman; «Son söz milletvekilinindir» hükmüne sığınarak grup adına da söz alınabileceği için değil.

Demin Sayın Kubilâyla beraber bir gözden geçirdik; ne yazık ki, o müzakerede bulunan arkadaşlarımızın bir tanesi bile seçilememişler. Ama, Sayın Kubilâyla demin, «şahit olarak da gösterebilir miyim» dedim; «Evet. Meclis müzakereleri için gösterebilirsiniz» dedi. Biz burada açık açık; «Konuşma sayısı, öncelikleri belli olan grup, hükümet ve komisyon tarafından devamlı surette doldurulduğu ve tekrar söz alma imkânları bulunduğu için milletvekiline söz sırası gelmiyor. O bakımdan sarahate kavuşturalım.» dedik.

O zaman Komisyon Başkanı Sayın Cevdet Akçalı idi.... Demin Sayın Başkanın okuduğu önerenin reddediliş sebebi de tamamıyla ayrıdır; Sayın Başkanın anladığı şekilde de değildir: 73 üncü maddenin muhtevası, kabul edildiği şekilde değildi. Teklifte, grupların konuşmasından sonra, asgarî beş sayın üyeye konuşma hakkı tanınıyordu ve aramızdaki anlaşma da bunun kabul edilmesi yolunda idi; ama Genel Kurulda bu, 2'ye indirildi: Bu suretle, ret sebebi tahakkuk etmedi.

Şimdi, bütün bunlardan sonra; «Son söz milletvekilinindir» denildiği zaman, niçin, konuşma sırasının gruba değil de bir milletvekiline verilmesi lâzım?... Bir hükmü, mücerret olarak bir fıkrayı ele alıp da değerlendiremezsiniz; o hükmü, İçtüzüğün heyeti umumiyesinde hâkim olan ilkeleri nazara alarak değerlendirebilirsiniz. Yüce Mecliste bulunan değerli milletvekillerinin herbirisinin her zaman söz hakları yoktur. Niçin yoktur? Önceliği bulunanlar vardır da onun için yoktur. Söz almış olsalar bile, «Mutlaka konuşacaktır» diyemezsiniz. Onun içindir ki, 62 nci maddenin 3 üncü fıkrasında bu öncelik sırası konuldu ve bunun da esas sebebi öncelik hakkı olanların bir bir tespit edilmesiydi. Bunlar kimdir? Komisyondur, Hükümettir, parti gruplarıdır. Öyle ise, bunlar üyelere devamlı surette takaddüm edecekler ve konuşma yapacaklardır. 73 üncü maddenin uygulanması, (dikkat buyrulursa) yine, 62 nci maddedeki «Son söz milletvekilinindir» hükmünün milletvekilli tarafından yerine getirileceğini âmir hale getirir. Niçin? 73 üncü madde, gruplara muayyen saatler veriyor veya (Danışma Kurulunun teklifi ile özel gündem şekline sokulmuşsa) süreleri kaldırıyor.

Nitekim ne oldu; Adalet Partisi Grubu dört saat konuştu; Demokratik Parti Grubu üç saate yakın konuştu; Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu bir buçuk saat konuştu; ondan sonra Millî Selâmet Partisi Grubu konuştu; daha sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu konuştu. Yani, süre tahdidi olmadığı için istedikleri miktarda konuştular.

İkinci görüşme açılması niçin Genel Kurulun kararına bağlı bırakılmıştır? İki milletvekili konuştuktan sonra, konuşanlar arasında adaleti temin etmek içindir; bir gruba diğer bir grubu takaddüm ettirmemek içindir; adalet ilkelerini zedelememek içindir. Şimdi, siz tutup da 73 üncü maddenin tatbikatı böyle

iken, «Son söz milletvekilinindir» diye o hakkı gruba verdiğiniz takdirde ne oluyor? Bütün gruplar birer defa konuştukları halde, A. P., Grubu iki defa konuşuyor ve bunun tabîî sonucu budur. A.P. o zaman, İçtüzükte hâkim olan adalet ilkesini zedeliyor. Bunun tabîî sonucu da, bu hükmün; münhasıran milletvekilinin konuşması şeklinde olması lâzım gelir. «Son söz milletvekilinindir» hükmü; avantajları bulunan, öncelik hakları bulunan, imtiyazları bulunan grupların yeniden bir imtiyaza sahip olmamalarını sağlamak için konulmuş bir hükümdür. Yani, zaman zaman konuşma zaruretinde ve hakkında bulunan bir grup, bir diğer milletvekilinin önüne geçebiliyor. Hattâ komisyon, Hükümetin ve Siyasî parti grubunun önüne geçebiliyor. Öyle ise, imtiyazı bulunan, başkalarının hakkının önüne geçen, öncelik hakkı bulunan bir gruba, bu sefer münhasıran milletvekilline tanınmış olan hakkı kullandırmak da adaletsizlik olur. O zaman açık seçik, son konuşma mutlaka; Hükümet konuşmuşsa «Hükümet dışında birisi», komisyon konuşmuşsa, «Komisyon dışında bir üye tarafından yapılır» şeklinde konulabilirdi. Hattâ bir siyasî parti grubu konuşmuşsa, «Siyasî parti grubu olmayan bir üye konuşabilir» şeklinde konulabilirdi. Niçin acaba açıkça «Son söz milletvekilinindir» denilmiştir? İmtiyazlıya bir imtiyaz daha tanımamak içindir.

Böyle olunca; meseleye neresinden bakarsanız bakınız konu, Sayın Başkanın anladığı mânada değildir. Genel Kurulda ve komisyondaki müzakerelerin içinde bulunan bir arkadaşımız olarak, Sayın Cevdet Akçalı'nın burada bulunmasını çok arzu ederdim. Çünkü; hiç şüphe etmiyorum, birçok hallerde kendi grubunun görüşünün de aksini buradan söylemiştir, bu tabiatla bir kişiydi ve çıkıp konuşma imkânı olsa idi, hiç şüphe etmiyorum «Son söz milletvekilinindir» hükmünün münhasıran imtiyazlılara bir imtiyaz daha tanımak için suiistimal edilemeyeceğini ve son sözün mutlaka bir milletvekili tarafından kullanılması zaruretinde olduğunu ve bunun için İçtüzüğe sokulmuş bulunduğunu ifade edecekti....

Benim mâruzâtım bu kadardır. Sayın Başkanın uygulaması İçtüzük hükümlerine aykırıdır. İçtüzüğü, yeni yeni tatbik ediyoruz. Müzakereleri, kötü teamüllerle çıkmaz hale getirmemenin tek yolu, İçtüzük hükümlerini gerçek anlamda tatbik etmektir. Zaten bunların hepsinin mahzurlarının doğacağını (zabıtlarda vardır, okuduysanız) Millet Meclisi Başkanvekillerinin seçimi sakatlığına bağlamışımıdır şahsen: Aslı gruplardan seçmezsiniz, «Genel Kurul seçecektir» dersiniz; ama Meclis Başkanvekillerini gruplardan seçersiniz; birinci plânda, Meclisin hizmetkârı değil; gruplarının hizmetkârı haline getirirsiniz. Bu hükmün değişmesi lâzımdı, ısrar ettik; ama Sayın A.P. milletvekili arkadaşlarımız iktidarlarını garanti gördükleri için, uzun süre bundan istifade edecekleri, muhalefete söz hakkı tanıyamayacakları ve bunun büyük bir fırsat olduğu zehabı ile bunlara sahip çıkmışlardır. Ama bunun zamanı geçti.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, müsaade eder misiniz? Bir sözünüze cevap vermek istiyorum.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Tamam efendim, sözümü bağlıyorum. Zaten sürem de bitti zannediyorum.

Sayın Başkanın uygulaması yanlıştır. Bu hüküm İçtüzükte, arz ettiğimiz nedenlere dayanarak yer almıştır. Yarınki tatbikatlarda, müzakerelerde suhuleti temin bakımından bunda titizlik göstermek, Genel Kurulun bütün üyeleri için zaruridir. Bu hassasiyeti, bütün arkadaşlarımızın (parti hesaplarına girmeden) göstermesini temenni eder, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

Yalnız, «Başkanın gruplarıyla ilgili ve onun emrinde» şeklindeki beyanınız, eskiden Başkanvekilliği yapmış bir arkadaşımız olarak uygun mütalâa etmedik.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Mecliste geçmiştir efendim. O maddenin görüşülmesi sırasındaki kanaatimi söyledim.

BAŞKAN - Peki efendim, teşekkür ederim.

Başkanlığın tutumu lehimde söz isteyen var mı efendim?... Yok.

Aleyhte, Sayın Korkmazcan; D.P. Grubu adına buyurunuz efendim.

D.P. GRUBU ADINA HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçtüzüğümüzün yeni uygulanmaya başlamış olması sebebiyle birtakım yanlış teamüllerin yerleşmemesi için İçtüzük hususunda grubumuzun hassasiyeti vardır. Şu anda, Sayın Başkanın uygulaması İçtüzüğün hükümlerine aykırıdır kanaatindeyiz. 73 üncü madde; «Tüzükte başkaca bir hüküm yoksa, her konuda, her siyasî parti grubunun grupları adına ve iki üyenin kendileri adına birer defa konuşma hakları vardır...» demektedir. 62 nci maddede gruplara, komisyona ve hükümete öncelik tanınmış ise de grupların buradaki önceliği, birinci söz hakkı sırası ve Mecliste yine 73 üncü maddenin 2 nci fıkrasına göre, müzakerelerin uzatılması kararı alınırsa ikinci müzakerede doğacaktır.

Bugün ve dün yapılan müzakerelerde, 73 üncü maddenin tanıdığı hakları bütün gruplar birer defa kullanmışlardır. Ondan sonra iki milletvekili arkadaşımız da konuşmak fırsatını bulmuşlardır; bilâhare Sayın Hükümet bu konuşmaları cevaplandırmıştır. Şimdi grupların, müzakerelerin uzatılması kararı alınmadığına göre ikinci defa söz hakları doğmadığından, öncelikleri de bahis konusu olamaz. Ama, biraz önce Sayın Durakoğlu'nun ifade ettiği anlamda da, 62 nci maddenin koyduğu hükmü, «son sözü ancak milletvekilleri şahısları adına kullanabilirler; grupları adına kullanılamaz» mânasına da almıyoruz; o da yanlış olur. Grupların birinci müzakerede, daha doğrusu uzatma öneresi verilmeden önceki müzakerede bir kere konuşma hakları

olduğuna göre bu haklarını gruplar, isterlerse Hükümetin konuşmasından önce kullanırlar (bu sefer olduğu gibi), isterlerse kullanmazlar; beklerler; Hükümet konuştuktan sonra sıradaki diğer milletvekillerinden önce haklarını kullanmak suretiyle «Son sözü» milletvekilinin konuşması ile bir grubun konuşması arasında fark kalmaz. Esasen eski uygulamada da, yürürlükten kaldırılan İçtüzüğümüzde de «Son söz milletvekilinindir» hükmü mevcuttur ve bu «Son söz»ü gerektiği zaman gruplar da kullanabiliyordu; ama o zaman, «grupların söz hakları bir keredir» diye sarıh bir hüküm İçtüzükte yoktu; gruplar, önceliklerini her safhada kullanabiliyorlardı.

Biz, 73 üncü maddedeki önceliği şöyle anlıyoruz: Hükümet programının müzakeresi başlamıştır. Hükümet programının müzakeresinde, meselâ bizlerden (gruplardan) önce sıraya 20 milletvekili kaydedilmiş olabilir. Gruplar söz talebinde bulununca bu 20 arkadaşımızın önüne geçmişlerdir. Tahmin ediyorum, gruplardan önce müracaat eden milletvekili bu sefer de olmuştur; fakat gruplar öncelik hakları dolayısıyla milletvekillerinden önce konuşma fırsatı bulmuşlardır. Şayet, Yüksek Heyetiniz bizim verdiğimiz önergeyi kabul buyursaydı, grupların birer kere daha konuşma hakkı doğacaktı. O zaman gruplar milletvekillerinden önce söz almak hakkına sahip olacaklardı.

Aziz arkadaşlarım, Sayın Başkanımın bir not gelmiştir, tahmin ediyorum meseleye ışık tutucu yönü vardır. Müsaadenizle onu okumak İstiyorum.

Aziz arkadaşlarım, bugün Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızın gösterdikleri hassasiyetin usul ile ilgili bir hassasiyet olması gerektiği kanaatindeyim. Sayın Demirel'in konuşup konuşmaması meselesi, tartışma konusu olmamalıdır: Hakkı var ise konuşacaktır, yok ise konuşmayacaktır. Eğer grupların ikinci defa söz alma hakları bulunsaydı, böyle anlasaydık benim konuşmam gerekirdi; çünkü daha önce verilmiş önergem var; Grubumun adına ikinci defa söz istemiştin; Sayın Başkan onu muameleye koymadı ve bu konuda da hak iddia etmiyorum. Çünkü, Yüksek Heyetiniz ikinci konuşmalara lüzum görmemiş bulunuyor. Ancak, Başkanlıktan «Söz sırası kimdedir?» diye sorduk; şu anda, «Son söz milletvekilinindir» hükmünden yararlanacak olan arkadaşımız Adalet Partisi İçel Milletvekili İbrahim Göktepe'dir. İbrahim Göktepe arkadaşımız, 62 nci maddenin son fıkrasına göre söz hakkını Sayın Genel Başkanlarına bırakabilir ve Sayın Demirel İçtüzüğün hükmü içerisinde, bir milletvekili.... (C.H.P. sıralarından «Söz istemedi ki» sesleri.) Sayın Demirel şu anda da söz isteyebilir, ismi en sona yazılabilir; fakat önceki bir milletvekili....

BAŞKAN - İstemiş bulunuyor zaten.

HASAN KORKMAZCAN (Devamla) - Sayın Demirel söz istemiş bulunuyor, şu anda da isteyebilir. Önceki bir milletvekili sırasını kendisine terk edebilir ve Sayın Demirel burada Adalet Partisi Grubu adına değil; ama İbrahim Göktepe arkadaşımızdan aldığı şahsî hakkını kullanarak konuşabilir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Yüksek Heyetinize saygılar sunarım. (D.P. ve A.P. sıralarından alkışlar, «Bravo» sesleri.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Korkmazcan.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan lehinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ataöv.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Meclisimizi şu anda yöneten Başkanımız 1961'den beri Parlâmento üyesidir. Eski İçtüzükte ve yeni İçtüzükteki hükme göre, gruplar milletvekillerine nazaran tercihi konuşuyorlar. Bunun delili, bütün gruplara müzakerenin ilk anında söz verilmesidir.

Şimdi, yeni İçtüzüğün ilk uygulamasında Sayın Başkan gruplara olan önceliği uygulamıştır. Bunda, yeni İçtüzüğün müzakeresi sırasındaki tutum dolayısıyla, uygulamanın doğru olup olmadığı münakaşa edilir, o başka. Yalnız, İçtüzüğü savunurken Meclis Başkanının bütün ihtarlarına rağmen, Meclis kürsüsünün önünün işgal edilmesi, İçtüzüğe de, her şeye de, Anayasaya da aykırıdır. (C.H.P. sıralarından «onu bırakalım» sesleri.) Onu bırakmayalım, onu söyleyelim ki, dokunulmaz olan bu kürsü bir daha işgal edilmesin; bir daha Meclis Başkanı dinlenmez hale gelmesin.

Adalet Partisi Grubu eğer son sözü ayrı bir tutum, bir kasıt için istemiş olsaydı, bu hakkı zaten elde ediyordu; çünkü İbrahim Göktepe arkadaşımız müzakereler sırasında, kendi konuşma hakkını Partinin Genel Başkanına vermiş olduğunu bildirdiği önergesini Başkana yollamıştı. Buradan da belli ki, Adalet Partisi Grubunun bir art niyeti veya yanlış tüzük tatbikatı diye bir şey yok. Adalet Partisi Grubunun, Meclisi yöneten arkadaşımızın İçtüzüğü uygulamasına ve Meclis yönetimine bir saygısı vardır; onun ifadesini vermiştir.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Gerekçe yarattın canım sende....

BAŞKAN - Konu üzerinde devam buyurun.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Şimdi sayın arkadaşlarım, Sayın Başkanın aslında, oturuma yeniden başlayınca, oturumdan evvelki durumu burada ihdas etmesi lâzım idi. Fakat, mademki yeni tatbikatta bir teamül kurulacak, bundan sonraki teamülde Yüksek Meclisin takdiri ile son sözün gruplara değil, milletvekillerine verilmesi uygun bulunacak; bu da bir kazançtır. Ama kaybolan şey, Meclisin o saatten bu saate kadar çalıştırılmadığı zamandır; bu kaybedilmiştir. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Şimdi sayın arkadaşlarım, niçin gruplara bu kadar allerji gösterilir? Grup adına söz alan arkadaşımız da milletvekilidir. Ne Hükümet üyesidir, başka bir sıfatı vardır; ne komisyon üyesidir, ayrı bir sıfatı vardır: Yalnız, grubun bir üyesidir, milletvekilidir. «Son söz milletvekilinindir» hükmünün, bu Mecliste bulunan bir arkadaşınız olarak böyle tatbikatını gördüm; ama bugün yeni

İçtüzüğün tatbikatı sırasında yeni bir teamül kurulacağı için Sayın Başkanın görüşmeler sonunda izhar edeceği takdire saygılı olacağız. Bu meseleyi ister oylar, ister oylamaz. Takdir Meclis Başkanımızdır. Meclis Başkanımızın vereceği kararlara; aşağıdan, ne sıra kapağı vurarak, ne bağırarak, ne isyan ederek; bir nevi böyle çirkin görüntü halinde bir koro halinde bulunmayacağımızı, Sayın Başkanın kararına saygılı olacağımızı, Adalet Partisi Grubu arkadaşlarımın böyle düşündüğünü arz eder, saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar.)

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Haklarınızı, gerektiği biçimde savunuyorsunuz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ataöv.

Sayın arkadaşlarım, görüşmeler sonunda, Gruplar adına konuşan arkadaşların beyanlarıyla Sayın Genel Kurulun temayülü belli olmuştur. Kabul olunur ki, yeni İçtüzüğün ilk tatbikatını yapıyoruz ve bu tatbikatın sağlam temele oturması bakımından bu usul görüşmesini açtık ve neticeye bağlamış oluyoruz.

Bu hususta bir oylamayı gerekli görmüyorum. Bu duruma göre, grupların son sözde öncelik hakkı olmadığı hususunda beliren kanaati tespit ettik.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesinin oylanması hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	45	26.2.1974	709-712	Memduh Ekşi	Enver Akova	İlhami Çetin

BAŞKAN - Efendim, Sayın Avcı'nın ve Sayın Bozbeyli'nin 82 nci maddenin tatbikatı ile ilgili usul hakkında söz talepleri vardır.

Bu konu, Başkanlık Divanında müzakere konusu olmuştur ve Divanda, istem gelmediği takdirde, yani 82 nci maddenin 2 nci fıkrası hakkında herhangi bir öneri gelmediği takdirde, maddelere geçilmesi hususunun ayrıca oylamaya konulmaması hususunda ittifaka varılmıştır.

Başkanlık Divanının bu şekildeki kararına rağmen, Sayın Bozbeyli ve Sayın Avcı tatbikatın bu şekilde yapılmaması konusunda direniyorlar ise, bu konuda kendilerine söz vereceğim efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Evet efendim, söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim; bu konuyu bir usul meselesi yapıyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Muhterem arkadaşlarım, fevkalâde önemli bir husus olmamış olsaydı, huzurunuzu işgal etmezdim. Çünkü müzakeresini yaptığımız, gerçekten bir an evvel bitirilmesi iktiza eden bir kanundur. Ama usulü hükümlere uygun olarak, Tüzüğümüzün gösterdiği kaidelere uygun olarak çıkarsa, hepimizin gönlüne göre olur.

Aziz arkadaşlarım, hatırlayacaksınız; bu kanunun tümünü müzakere ettikten sonra, maddelere geçileceği sırada, bazı arkadaşlar, «Maddelere geçilmesini oylamadınız.» diye Başkana, itirazda bulundular, ikazda bulundular. Başkan da, «Talep etmediniz. Talep etseydiniz, maddelere geçilmesini oylayacaktım.» dedi.

Aziz arkadaşlarım, işte bu mesele ile ilgili olarak huzurunuzu işgal ettim. Birkaç cümle ile düşüncelerimi arz etmeye çalışacağım. Çünkü bu, Tüzüğümüzün ilk tatbikatıdır arkadaşlarım. Bu maddeyi ilk defa tatbik ediyoruz. Hatalı şekilde tatbik edersek, sonuna kadar bu hata da gider.

Bakınız maddeyi okuyorum efendim:

«Madde 82. - Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.»

Biz bu işi yaptık; tümü hakkında söz verildi ve konuşuldu.

«Anayasa değişiklikleri hariç, kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması, onbeş üye tarafından açık oy istenmemişse, işaretle olur...»

Şimdi Sayın Başkan, kendisine sorulduğunda; «Niye oylamaya geçmediniz, maddelere geçilmesini oylamadınız?» diye; «Talep edilmedi ki.» dediler.

Arkadaşlarım, «Talep edilmedi ki.» sözü, «Açık oylamaya niçin sunmadınız?» diye biz bir soru sorsaydık, onun cevabı idi. Çünkü Tüzüğümüz; «Anayasa değişiklikleri hariç, kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması, onbeş üye tarafından açık oy istenmemişse, işaretle olur.» diyor.

Şimdi böyle olduğuna göre, Sayın Başkan «Talep etmediniz ki.» dedi ki, bu sözü, «Açık oylama niçin yapmadınız Sayın Başkan?» diye bir soru sorsaydık, bu sorumuzun tam cevabıydı. Çünkü biz, açık oy istememiştik; ama şimdi buradan, açık oy istenmediyse, hiç oylama yapılmayacak diye bir mâna da çıkmaz. Açıkça işaretle oylamak lâzım gelir. Yani işari oy; Tüzüğümüzün yeni tabiri ile, işaret oylaması yapılması İktiza eder. Hüküm budur.

Aziz arkadaşlarım, bu eskiden de böyle idi. Aksi halde, bir kanunun tümünden maddelere geçilmesinin oylanması hususu bu tatbikatla devam eder. Hele oylanmazsa, (ki uzun uzun 200 maddelik kanunları müzakere eder, sonunda oylar ve sonunda da reddedersek, bu kadar maddeyi ne diye müzakere etmiş olacağız? Halbuki, bazen Heyeti Umumiyeniz, bir kanunun maddelerine geçilirken, onu reddedebilir ve zamanını uzun uzun işgal edecek bir kanunun baştan yolunu keser.

Şimdi aziz arkadaşlarım, burada bir husus var; «Efendim, kanunun tümünün sözü, maddelere geçmeden evvelki tümünü değil de, maddelerin müzakeresi bittikten sonraki tümünü ifade ediyor; siz yanlış anlamışsınız.» diye bir itirazla karşılaşabiliriz biz. «Bu tümü sözü, maddelerin bitmesinden sonraki tümüdür; siz yanlış anlamışsınız.» diyebilirler bize. Bu itiraza da cevabımızı arz ediyoruz.

Aziz arkadaşlarım, evvelemirde İçtüzük maddesinin yazılış tarzında, «Kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması» diye bir yazış şekli var. Eğer böyle olsaydı, «Kanunun maddelerinin ve tümünün» diye başka bir yazış şekli ortaya konurdu. Demek ki, kanunun tümü dendiği zaman, başlangıçtaki tümü ile sonundaki tümünü birlikte kastedilir. Bunu ikiye bölüp, sonundaki tümüne biz tümü diyor, başlangıçtaki tümüne tümü demiyoruz diye bir ayrım yapmak mümkün olmaz, Eğer böyle bir ayrım yapmak mümkün olsa idi; Tüzüğün okuduğum maddesinin birinci fıkrası karşımıza çıkardı. Birinci fıkrası şöyle söylüyor:

«Kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesinde, önce tasarısı veya teklifin tümü hakkında, söz verilir.» E, bu hangi tümüdür? Başlangıçtaki tümüdür. Önce tümü hakkında söz verilir dendiğine göre, kanunun tümü dendiği zaman, maddelere geçilmeden evvel yapılan konuşma ve oylama olduğu gibi, maddeler bittikten sonraki tümü, ikisi birlikte bu tümü sözünün içine girer.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Aziz arkadaşlarım, maddeyi bir kere daha okuyarak düşüncelerimi kısaca ifade edip sözlerimi bitiriyorum.

«Anayasa değişiklikleri hariç, kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması, onbeş üye tarafından açık oy istenmemişse, işaretle olur.» diyor madde.

Şu halde tek istisna, Anayasa değişiklikleridir. Anayasa değişikliklerinde onbeş kişi talep etmemiş dahi olsa, açık oya sunmak zarureti vardır. Nerede? Başlangıçtaki tümünden maddelere geçilmesi sırasında. Bunun dışında başka bir istisna gösterilmediğine göre, sadece Anayasa değişiklikleri hariç dendiğine göre de, bunun dışında, onbeş üye açık oylama talep ederse, bütün kanunların tümünden maddelere geçilmesi açık oylama suretiyle yapılacaktır. Ama bu onbeş arkadaşımız bir araya gelip açık oylama talep etmemişse, o zaman ne olacaktır? O zaman da işaret oylaması yapılacaktır.

Aziz arkadaşlarım, ilk uygulamadır; Sayın Başkanım da beni mazur görsün, muhterem arkadaşlarım da ümit ediyorum ki, beni mazur göreceklendir; ilk uygulamadır, yanlış bir tatbikat olmasın diye huzurunuzu işgal ettim.

Sayın Başkanımı ve Yüksek Heyetinizi saygıyla selâmlarım efendim. (D.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozbeyli.

Buyurunuz Sayın Avcı, tutumum aleyhinde.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Ben de İçtüzüğümüzün ilk uygulamasında yanlış teamüllerin tesisine meydan vermemek için, sayın Başkana ve Yüce Heyetinize yardımcı olmak hüsnüniyetiyle ve iyi maksadıyla huzurunuzdayım.

Sayın Başkanın ifade buyurdıkları, Başkanlık Divanında meselenin müzakere edilmiş olması ve tümünden maddelere geçilirken oylanmamasının ittifakla kabul edilmiş olmasıyla, böyle bir hatalı sonuca götürülüşünün sebebini zannediyorum ki, maruzatımla biraz açıklayabileceğim.

Efendim, bu madde, yani İçtüzüğümüzün biraz önce sayın Bozbeyli tarafından okunmuş bulunan 82 nci maddesi, gerçekten kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki müzakereleriyle tümünün müzakeresinin bitiminden sonraki oylamayı tedvin ediyor.

Kanunun maddeleri bittikten sonraki, tümü üzerindeki son konuşmalar, son tümü üzerindeki oylamalar ise, İçtüzüğümüzün bir başka maddesiyle, ondan sonraki son konuşmalarla ilgili maddesiyle tedvin edilmiştir. Meselâ 87 nci maddesi.

Binaenaleyh, burada, tamamıyla kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki konuşmalar nasıl yürütülecek; ne kadar süre ile yürütülecek; sonunda ne işlem yapılacak; meseleleri yer alıyor.

İçtüzüğümüzün teklifi ve gerekçesinden hareket edilirse ki, zannediyorum Başkanlık Divanı öyle yapmıştır, o zaman işte Başkanlık Divanının yapmış olduğu, kanaatimce yanlış olan sonuca varılır. Çünkü, bu 82 nci maddenin esasını teşkil eden teklifteki 107, 108, 109 ve 117 nci maddeler, öyle hazırlanmış; ama teklif olarak öyle hazırlanmıştır. Bakınız arz ediyorum:

108 inci Madde: «Birinci görüşme sırasında kanun tasarı veya teklifinin tümü üzerindeki konuşmalar tamamlanınca; Başkan, maddelere geçilmesinin reddi hakkında gerekçeli önergeler verilmemişse, maddelere geçildiğini bildirir.» Bu teklif... Evet, İçtüzük teklifi Anayasa Komisyonuna böyle gelmiş; ama Anayasa Komisyonu bunu böyle kabul etmemiş. Yani, gerekçeli, maddelere geçilmesine dair bir önerge verilmemesi halinde otomatikman maddelere geçilmiş sayılır, hükmünü komisyon da kabul etmemiş.

Kaldı ki, komisyon metni de şudur: «Kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir. Anayasa değişiklikleri hariç, maddelerin oylanması işaretle olur. Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler, Hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları için en çok 20'ser dakika, milletvekilleri için en çok 10'ar dakikadır. Maddelerin görüşülmesinde konuşma süresi bunun yarısıdır.» Komisyonun getirdiği teklif de budur. Teklif değiştirilmiş, Meclisteki müzakereler sırasında «oylama» tabiri konulmuştur. Meclisten, biraz önce sayın Bozbeyli'nin okuduğu şekilde çıkmıştır:

«Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tümünün veya maddelerinin oylanması, onbeş üye tarafından açık oy istenmemişse, işaretle olur.»

Biraz önce, burada sayın Bozbeyli tarafından okunan maddedeki, Meclisimizce bu İçtüzük maddesi görüşülürken, komisyonun getirdiği metin de kabul edilmemiş ve ancak tasarının tümünden maddelere geçilmesi sırasında, mutlaka eğer bir yazılı teklif yok ise, o zaman açık oy değil, ama mutlaka işaret oyu ile oylanması hususu, İçtüzükte derpiş edilmiştir. (C.H.P. sıralarından «82 nci madde» sesleri) Evet efendim. Bu sebeple, tasarının tümünün mutlaka oylanması gerekmektedir.

İkinci bir husus için de söz almış bulunuyorum. (C.H.P. sıralarından, «süreniz bol, devam buyurun» sesleri) usul hakkında değil efendim.

BAŞKAN - Sayın Avcı, 10 dakikanız dolmuştur efendim, lütfederseniz...

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Evet efendim, maddeyi kaybettim, bulamıyorum. 82 nci madde mi idi?

BAŞKAN - Görüştüğümüz madde 82 nci maddedir.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Evet efendim. (C.H.P. sıralarından «Süresi doldu Sayın Başkan» sesleri.) Efendim, İçtüzüğümüzün bu maddesi sarahati karşısında, tekliflerdeki; fakat Meclisimizde ve İçtüzüğün kabulü sırasında kabul edilmemiş, çıkarılmış metinlere ıttıba edilmeyerek; doğrudan doğruya ve bütçenin görüşülmesinin sonunda mutlaka bunun da oylanması gerekmektedir. Bu hususu arz için söz almış bulunuyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İkinci husus, biraz önce Sayın Necdet Uğur'un itiraz ettiği husustur. Bu da, Bütçe Komisyonu üyesi olup da, muhalefet şerhi vermeyenlerin söz alamayacağı ve dolayısıyla da Sayın Yılmaz Ergenekon'a söz verilememesi hususudur. Sayın Başkan da, «Evet» demişti. Halbuki, bu, doğrudan doğruya komisyon üyelerinin şahısları adına söz alamayacağı hakkındadır. Grup adına yapılan konuşmalar da bunun dışındadır. İstisnasıdır. Bu iki hususu Sayın Başkana arz etmek için söz almıştım. Teşekkür eder, saygılar sunarım. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Avcı.

NECDET UĞUR (İstanbul) - Sayın Başkan, söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Tutumum lehinde mi, aleyhinde mi ?

NECDET UĞUR (İstanbul) - Efendim, tutumunuz aleyhinde.

BAŞKAN - Sayın Uğur....

NECDET UĞUR (İstanbul) - Üzerinde konuşacağım, üzerinde.

BAŞKAN - Sayın Uğur, iki lehte, iki aleyhte söz verme imkânım var usul tartışmalarında.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Avcı ve Sayın Bozbeyli 82 nci maddenin tatbikatı hakkındaki Başkanlık tutumuna itiraz ettiler ve sayın Genel Kurula bilgi sundular. Başkanlık Divanında bu konunun görüşüldüğünü ve kanun tasarısı ve tekliflerinin tümü üzerinde yapılan konuşmalardan sonra; tümünün reddi yönünde bir önerge gelmemişse, doğrudan doğruya maddelere geçilmesi hususunda kanaat sahibi olduğumuzu ifade etmiştim.

Şimdi tutumumu şöylece formüle ediyorum:

«Kanun tasarısı ve tekliflerinin, eğer haklarında ret önergesi verilmemişse, maddelerine geçilmesi hususunda oylama yapılmaz». Başkanlığın tutumu bu şekildedir.

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Nereden çıkarıyorsunuz Sayın Başkan bunu? İçtüzüğün hangi maddesinden çıkarıyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, biraz evvel sizin ifade buyurduğunuz husus da bu idi, değil mi efendim?

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Hayır efendim,

Bana bir sual sordunuz. Cevabımı da arz edeyim, efendim. Siz bana soru sormakla, beni konuşmaya davet ediyorsunuz.

BAŞKAN - Kanunun....

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Efendim, ben bu işaret buyurduğunuz hususa temas edeceğim.

BAŞKAN - Şimdi tutumumuz şu, sayın Bozbeyli; tutumumu şu şekilde ortaya koyuyorum efendim:

Maddelere geçilmesi sırasında açık oy istemi yapılmamışsa doğrudan doğruya maddelere geçilir.

Tutumumu bu şekilde ortaya koyuyorum efendim.

Başkanlığın tutumunun doğru olduğu kanaatinde olan arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar.... («Oylanamaz» sesleri)

SAMİ ASLAN (Denizli) - Oylayamazsın sayın Başkan.

BAŞKAN - Başkanlığın tutumunun doğru olmadığını kabul eden arkadaşlarımız.... Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, bundan sonra yapılacak tatbikatta, kanunun tümü işaret oyuyla oylamaya tabi tutulacaktır. Bu husus Genel Kurulca karara bağlanmıştır, («Maddelere geçilmesi hususu» sesleri) Kanunun tümü üzerinde görüşme yapıldıktan sonra maddelere geçilmesi hususunda işaret oylaması yapılacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Komisyonlarda süresi içinde görüşülmeyen kanun tasarı ve tekliflerinin İçtüzüğü'nün 38 inci maddesi gereğince gündeme alınması hakkındaki taleplerin görüşülmesi usulüne dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	50	7.3.1974	173-174	Kemal Ziya Öztürk	Tufan Doğan Avşargil	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Sayın Buldanlı bir şey mi buyurmak istediniz efendim?

AHMET BULDANLI (Muğla) - Sayın Başkan, önerge lehinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Şimdi efendim, bu talebinizi önce bir incelemeye tabi tutmak mecburiyetini hissediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Buldanlı'nın söz isteğini, İçtüzüğümüzün 64 üncü maddesi içerisinde mütalaa etmemiz de mümkün bulunuyor, etmememiz de mümkün bulunuyor.

Şöyle ki: 64 üncü maddemiz herhangi bir konunun öne alınması veya geriye bırakılması meselesini bir usul meselesi olarak kabul etmiştir ve bu hususta iki lehte, iki aleyhte sayın üyeye söz hakkı tanımıştır. Ancak, bugün burada okuduğumuz bu önergenin, herhangi bir konunun öne alınması veya geriye bırakılması şeklinde olmadığı da düşünülebilir. Nitekim, bununla ilgili 38 inci madde; Komisyonla süresi dolan teklif veya tasarıların doğrudan doğruya gündeme alınmasının istenebileceğini ifade etmiştir. Bu istek, normal bir istektir; normal şartlar içerisinde cereyan eden bir çalışmanın isteğidir veya çalışmamanın tabii sonuçlarının isteğidir.

Bu itibarla, ben, sizin isteğinizin mahiyetini bu madde içerisinde de mündemiç görebiliyorum, görmeyebiliyorum da. Bu itibarla, evvelemirde bu madde üzerinde usul tartışması açmak istiyorum.

Bu konuda söz isteyen sayın arkadaşlarımız varsa, kendilerine söz vereceğim.

AHMET BULDANLI (Muğla) - Bendeniz söz istiyorum.

BAŞKAN - Bu konuda söz istiyorsunuz; buyurunuz efendim.

AHMET BULDANLI (Muğla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Önergenin ihtiva ettiği esas üzerinde, yani önergenin mahiyeti itibarıyla uyuşmazlığı veya uyuşması üzerinde konuşacak değilim; önergenin ihtiva ettiği esasa girmek istemiyorum.

Benim değinmek istediğim nokta; Meclisin açıldığı günden bugüne kadar, komisyonların, filhal teşekkül etmiş olmalarına rağmen, bir araya gelip bu gibi

mühim meseleleri görüşmemeleri, karara bağlayamamalarıdır. İşin aslında, komisyonlar, Yüce Meclise niyabeten vazife görürler. Binaenaleyh, Yüce Meclisler; kendileri adına vazife gören komisyonlar eğer vazifelerini ifa edemiyorlarsa, onların ifa edemedikleri vazifeyi deruhte ederler ve mevzuu Umumî Heyete intikal ettirip, müzakere edebilirler.

BAŞKAN - Sayın Buldanlı, bir dakikanızı rica ediyorum.

Ben size «Bu önerge 64 üncü madde içerisinde mütalaa edilebilir mi, edilemez mi?» yönünden söz vermiş bulunuyorum. Siz, doğrudan doğruya önergenin leh ve aleyhinde konuşur gibi söze başladınız. Esas konu içerisinde konuşmanızı rica ediyorum.

AHMET BULDANLI (Devamla) - Efendim, asıl bahsetmek istediğim nokta da odur. Yani, usul bakımından, burada, bu önergede, Komisyonun erbabı mucibe olarak serdettiği mütalâanın aksine olarak görüşülebilir; o mütalâadayım. Çünkü, komisyonlar, Umumî Heyete niyabeten vazife gördüğüne göre, komisyon şu veya bu sebeple vazifesini yerine getirmemişse, o vazifeyi Umumî Heyet kendiliğinden ele alır, intaç eder, neticeye bağlar.

Bu bakımdan, mesele Yüce Heyetinizce karara bağlanmalı ve burada bu iş nihayete erdirilmelidir.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Aslında efendim, zaten bu konu Yüce Heyetin kararına sunulacak. Ancak, «Bu konuda müzakere açılması caiz mi, değil mi ?» onu müzakere ediyoruz.

Bu konuda başkaca söz isteyen sayın üye var mı efendim?

HASAN DEĞER (Diyarbakır) - Sayın Başkan, bendeniz Komisyon Başkanvekiline cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, şimdi usul üzerinde söz isteyen arkadaş arıyorum. Söz isteyen sayın üye var mı?... Yok.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; komisyonlarda İçtüzüğümüzün tayin ettiği süre zarfında görülmemiş olan kanun tasarı veya tekliflerinin doğrudan doğruya Genel Kurula intikal ettirilmesiyle ilgili önergelerin, 64 üncü maddedeki usul tartışmasına konu yapıp yapılamayacağı hususunu oylarınıza arz edeceğim. Bu önergelerin 64 üncü madde içinde mütalâa edilmesi lâzım geldiği görüşünde, bulunan sayın üyeler lütfen ellerini kaldırsınlar.... (Anlaşılmadı sesleri)

Efendim, tekrar edeyim.

Komisyonlarda müzakere edilmekte olan kanun tasarı ve tekliflerinin süresi 45 gündür. 45 gün zarfında komisyonlar bu çalışmayı bitirmemiş olurlar ise, teklif sahipleri veya Hükümet üyeleri, Genel Kurulda, bugün okutulan önerge tarzında, önergeler vermek suretiyle meselenin doğrudan doğruya Genel

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Kurula intikalini ve gündeme geçmesini isteyebilirler ve bu husus Yüce Heyetin oyuna sunulur. Ancak, bu önergeler üzerinde önerge sahibi ile komisyonun dışında iki lehte, iki aleyhte üyenin de konuşması lazım gelip gelmediği hususunu müzakereye tâbi tuttum ve şimdi oyluyorum efendim.

Bu önergelerin 64 üncü maddenin şümulü içerisinde olduğunu kabul edenler lütfen işaret buyursunlar....

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Prensip kararı mı alıyorsunuz, Sayın Başkan?

BAŞKAN - Meclis kararı alıyorum efendim.

Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Bu tarz önergeler, bundan böyle 64 üncü maddenin kapsamı içinde mütalâa edilecek ve usul tartışmasına konu yapılacaktır.

Anayasanın değiştirilmesine dair tekliflerin birinci görüşmesinden sonra tümünün oylanıp oylanmaması hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	57	26.3.1974	318-322	Kemal Ziya Öztürk	Tufan Doğan Avşargil	Enver Akova

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, bazı arkadaşlarımızın düşünceleri, bugün bu saatte, yani 19.50'de tamamladığımız Anayasa değişikliği ile ilgili teklifin birinci müzakeresinin bu noktasında, tümünün de oylanması gerektiği şeklinde bize intikal etmektedir.

İçtüzüğümüzün 87 nci maddesinde de yazılı olduğu üzere; tümünün oylanması nihaî oylamadır, kesin oylamadır. Aslında, maddelere geçerken oyluyoruz; maddeleri oyluyoruz; bir kere de tümünü oyluyoruz. Tümünün oylanmasındaki maksat; Genel Kurula, bütün oylamalardan sonra bir karar değişikliği vâki olacak ise, o fırsatı, o imkânı vermektir. Kaldı ki, müzakeresini yaptığımız hususun, henüz birinci müzakeresi ikmal edilmiştir; ikinci müzakereye tâbidir.

Bu itibarla birinci müzakerenin sonuna geldiğimiz bu noktada tümünün oylanması yapılmayacaktır.

Bu suretle, Anayasa değişikliği ile ilgili teklifin birinci müzakeresi burada bitmiş bulunmaktadır.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Efendim, bu konuda bir usul müzakeresi açılmasında yarar görürüm.

BAŞKAN - Efendim, 53 yıllık uygulama bu merkezde.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Uygulama 53 yıllık; ama Tüzük henüz birkaç aylık. Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hayır, eski İçtüzükle yeni İçtüzük arasında bir farklılık yok bu bakımdan Sayın Ökmen.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN (İstanbul) - İzin verirsiniz arz edeyim efendim.

BAŞKAN - Hay hay, arzu ediyorsanız açalım bir usul tartışması.

Buyurunuz efendim. Lehte, aleyhte!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Lehte efendim.

BAŞKAN - Buyurunuz... Lehte istiyorsunuz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte mi, aleyhte mi efendim? ...

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Aleyhte.

BAŞKAN - Bu görüşümüzün aleyhinde...

Buyurunuz Sayın Komisyon İkinci Başkanı Necdet Ökmen.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN
(İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Zannederim, yeni İçtüzüğün ilk Anayasa değişikliği uygulaması içindeyiz. Bundan ötürü bir tereddüt vardır ve bu tereddütün bir tartışma ile, fikirlerin açığa konması ile giderilmesinde büyük yarar vardır. Çünkü, bu Anayasa tadili (bildiğiniz gibi) ikinci bir iptal akıbetine uğramamalıdır.

Bu yıl ilk defa uygulanan kanun yapma usulüne göre, Büyük Millet Meclisinde kanunlar bir defa görüşülür. Bir defa görüşüldüğüne göre, bir defa görüşülmenin prosedürü bellidir. Ancak, Anayasaya mahsus olarak, İçtüzüğün 91 inci maddesi şöyle diyor: «Anayasa değişiklik teklifleri, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tâbidir».

Yani, bir kanunun, normal bir kanunun görüşülmesindeki usul ne ise, o aynen uygulanacaktır.

«..... Ancak bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.»

Bu ikinci cümle ile de, aynı işlemin ikinci defa yapılacağı anlamı çıkmaktadır.

Ancak, 91 inci maddenin son fıkrasında da tahdit etmiş; «İkinci görüşmede, sadece maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önermeleri görüşülür» diyor.

Yani, asıl amacı; birinci görüşmede, bir kanunun çıkarılmasında riayet edilmesi gereken usulün tümünün yerine getirilmesi; ikinci müzakeresinde, Anayasa değişikliği gereği yapılması gereken ikinci müzakerede bir istisna koyuyor, «aynı usul tatbik edilir» diyor; yalnız, ikinci görüşmede sadece maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önermeleri görüşülür.

Şu durumda, birinci müzakere ile ikinci müzakere arasındaki fark, 91 inci maddenin son fıkrasındaki tahdidi hükümden ibarettir. O halde, 91 inci madde genel kanun yapımına atıfta bulunduğu göre, bir kanunun Meclisten çıkması için gerekli prosedür ne ise, onun uygulanması lâzımdır. O da ne? Evvelâ tümü görüşülecek, tümünden maddelere geçiş oylanacak, maddeler teker teker görüşülecek, ondan sonra tümü görüşülecek ve oylanacak.

Zannediyorum, takip edilmesi gereken yol bu olmak lâzım. Nitekim, Sayın Başkanın temas ettiği 87 nci madde, «Tasari veya teklifin tümünün kesim olarak oylanmasından önce milletvekilleri, ne yolda oy kullanacaklarını kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan lehte ve aleyhte birer kişiye söz verir. Bu konuşma kısa, açık ve gerekçeli yapılır» diyor.

Bir kanunun ikinci defa müzakeresi bahis konusu olmadığına göre ve ilk müzakeresinde kesinleşmesi tabii olduğuna göre, tümü üzerindeki görüşmenin gereğini 87 nci madde derpiş ediyor. Arz ettiğim gibi, 91 inci maddenin yaptığı atıfta, birinci görüşmenin bütün usulüne riayet, ikinci görüşmede de 91 inci maddenin üçüncü fıkrasındaki istisnaî durumun yerime getirilmesinden ibaret olacaktır kanısındayım.

Vakit geçmiştir, Başkanlık Divanınca önerilip Yüce Meclisinizce kabul edilen duruma göre saat 20.00'de müzakereler bitecektir. Yüce Meclis izin verirse, Başkan (bu yine, bir başka madde gereğince Başkanın yetkisi içindedir) oylamayı ertesi güne erteleyebilir. Bu bakımdan bir düşünme fırsatı da kazanmış oluruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ökmen.

Sayın Durakoğlu, buyurunuz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Ökmen arkadaşımızın mütalâasının tamamıyla karşısında bir görüşle huzurunuzdayım ve Sayın Başkanın Genel Kurula ifade buyurdıkları şeklin doğru olduğu kanaatindeyim.

Şimdi, evvelâ Anayasa değişiklik teklifleri ikili müzakereye tâbidir. İkili müzakereye tâbi olacağı, 91 inci maddede açıklıkla belirtilmiştir. Yine 91 inci madde, ikili müzakereye tâbi olması halinde; Sayın Ökmen'in okuduğu son fıkrası ile görüşme usulünü, yani ikinci müzakerenin görüşmesi ne şekilde olacaktır, bunu ifade etmiştir; oylama şeklini ifade etmemiştir. Nitekim, son fıkra aynen şöyle diyor: «İkinci görüşmede, sadece maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önergeleri görüşülür».

Açıkça «görüşme» ve «görüşülür» demek suretiyle, son fıkranın münhasıran ikinci müzakerenin şekline taallük ettiği, oylamaya taallük etmediğini göstermektedir. Bu sebeple, bundan hareketle, bu defa birinci görüşmede yine ikinci bir şekilde tümünün oylanmasına gidileceği sonucuna varmaya imkân yoktur. Şimdi, neden bu birinci görüşmede tümünün oylanması gerekmez; bunu arz etmeye çalışacağım.

Evvelâ sayın arkadaşlarım, kanunların tabi olduğu usul açıktır. Kanun teklif veya tasarıları Genel Kurula geldiği zaman, tümü üzerinde müzakere, yapılacaktır. Tümü üzerinde müzakereler hitama erdikten sonra, maddelere geçiş hukukî sonucunu doğuran tümü üzerinde bir oylama yapılacaktır. Bu oylamanın anlamı budur. Yani, birinci defa tümü üzerinde yapılan oylamanın anlamı, münhasıran maddelere geçişi temin etmektir. Doğuracağı hukukî sonuç da budur. Son defa yapılan tümü üzerindeki oylamanın anlamı; yapılan değişikliklerle birlikte, kesin surette yapılan oylamadır. Yani, «bütün değişiklikleri kabul ediyorum, teklif veya tasarımı böylece uygun buluyorum» anlamına gelir. Doğuracağı sonuç da, Meclis tarafından kabul edilmesi şeklinde tecelli eder.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi, böyle olunca ve bütün kanun müzakerelerinde de ilk tümü üzerindeki oylama ile, son tümü üzerindeki oylamanın doğuracağı sonuçlar bu olduğuna göre, müzakerelerin hitamında yapılan oylama hangisidir? Müzakerelerin hitamında yapılan oylama; ikinci defa tümü üzerinde yapılan oylamadır. Eğer bir kanun tasarısı veya teklifinin ikili müzakereye tabi olması Tüzük gereği ise, bu iki müzakerenin bitmesinden sonra ancak tümünün kabul veya reddini ve bunun hukukî sonucunu doğuran oylamaya gidilmesi lâzım gelir.

Şimdi yapılacak oylama (eğer yapılırsa) hiçbir anlam taşımaz. Çünkü, tekrar müzakere edilecektir, tekrar oylanacaktır, öyle ise, bu müzakerede kanunların tabi olduğu şekilde oylama yapılmasına imkân yoktur. Ayrıca bir husus daha var; kanunların ikinci kere müzakeresinin nedeni, kanunlardaki eksik noktaların düzeltilmesine imkân vermektir. Eski İktisadî Kanunlarda ikili müzakere usulü, prensip olarak kabul edilmişti. Ancak ivedilik kararı alındıktan sonra ikili müzakereden vazgeçilebilir ve bir müzakere usulüne tabi tutulurdu. Şimdi, yeni İktisadî Kanunlarda tek müzakere usulü prensip olarak kabul edilmiştir. Onun içindir ki, kanun tasarısı veya teklifinin reddini veya kabulünü intaç eden ve böyle hukukî sonuç doğuran kesin oylama, bir müzakerenin sonunda yapılan oylamadır. Her derece ve kademede yapılan oylamaların bir anlamı ve doğuracağı bir hukukî sonuç vardır.

Son defa tümü üzerinde yapılacak oylama, kesin sonuç almaya matuf olan bir oylamadır. Nitekim, Sayın Başkanın ifade ettiği 87 nci madde, kesin sonuç doğuracak oylamanın yapılacağını âmir ve bu orada zikredilmiştir. Tüzüğün bir maddesindeki bir hükmü, diğer maddelerindeki ibareleri nazara almadan mütalâa ettiğiniz zaman, aksi sonuçlara gidebilirsiniz.

Ama denebilir ki, «Efendim, geçen İktisadî Kanunlarda ikili müzakerede konulan usuller size çok mantıkî geliyor; onun için böyle bir sonuca varıyorsunuz»....

Ben, eski İktisadî Kanunlardaki sonuçları nazara alarak bu beyanda bulunamıyorum. Münhasıran 91 inci maddenin muhtevası içerisinde, birinci defa kanun tasarısı veya tekliflerinin tümünün müzakeresinin doğuracağı sonucun ne olduğunu, maddeler üzerinde yapılan oylamanın doğuracağı sonucun ne olduğunu, hattâ önergeller üzerinde yapılan oylama sonucunun ne olduğunu ayrı ayrı, doğuracağı hukukî sonuçlar bakımından değerlendirerek söylüyorum. Kanun tasarısı veya tekliflerinin tümü üzerindeki müzakereler hitama erdikten sonra (hitama ermesi, ancak ikinci müzakerenin yapılmasına bağlı olduğuna göre) mutlak surette yapılacak oylama, kesin hukukî sonuç doğuracak oylamadır, İkili müzakerede, ikinci müzakereden sonra yapılacak oylama yerindedir.

Başkanlığın görüşü doğrudur, ona göre âmel edilmesi İktisadî Kanunlarının ruhunu ve lâfzına uygun düşer. Lâfzında kesin, açık ve hiç kimsenin itiraz edemeyeceği sarahatın bulunması, böyle bir mütalâaya veya yoruma da cevaz vermez. Çünkü, diğer maddelerde, ikinci müzakere de tümü üzerindeki oylamanın, kesin sonuç doğuran oylama olduğu ifade edilmiş olduğuna göre, Başkanlığın uygulaması yerindedir. Ona göre âmel edilmesinde fayda vardır.

Saygılar sunarım.

CEMİL YAVAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehinde mi, aleyhinde mi efendim?

CEMİL YAVAŞ (İstanbul) - Aleyhinde Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

CEMİL YAVAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Konuşulan mevzu, kanunun yapılış şekline ait olmakla beraber, bundan evvel yapılmış olan bir uygulamayla da karşı karşıya bulunmaktayız.

Muhterem arkadaşlar, 91 inci madde ona bir kaide koymuştur, Demiştir ki: «Anayasa değişikliği teklifleri, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tâbidir». O halde birinci müzakerede, normal bir kanun hangi şekil ve şartla müzakereye tâbi ise, bu müzakerede onu yapmamız lâzım.

Eğer öyle olmamış olsaydı, 91 inci madde istisnâî bir hüküm getirir, nihaî oylamayı ikinci müzakerede şart koşar idi. ikinci müzakerede şart koşulmuş olmadığına göre, biz burada bu gün normal bir müzakere yapıyoruz ve tümünü oylamaya koymamız gerekir.

Aslında, şu müzakerenin açılması (bana kalırsa) kanunu zedeler mahiyettedir. Şüpheli bir geçinme yapmaktansa, dörtbaşı mamur bir geçinme yapıp, bu oylamayı burada bitirmemiz lâzım gelir. O sebeple ben sakıncalı görmekteyim, 91 inci madde hükmü gereği, tümünü mutlaka oylamamız gerekir kanaatindeyim.

BAŞKAN- - Teşekkür ederim Sayın Yavaş.

Sayın Ok; lehinde, buyurunuz efendim.

NURETTİN OK (Çankırı) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Daha önce bu konuda yapılmış olan bir Anayasa değişikliğinin daha sonra, Anayasa Mahkemesince usul yönünden bozulmuş olması, arkadaşlarımızı hakikaten hassasiyete sevk ediyor.

Ancak, Sayın Başkanın ifade etmiş olduğu şekil dahilinde, mesele fevkalâde açık bir durum arz ettiği için; endişelerimize ve tereddütlerimize rağmen, tümünün bu safhada oylanması gerekmeyecektir. Zira bizim İçtüzüğümüz, tüm espri yönünden tekriri müzakere mahiyetini kabul etmemiştir. Bizim İçtüzüğümüzde, tekriri müzakere esası bahis konusu değildir.

Anayasa değişikliğini öngören madde, Anayasa ile ilgili değişiklikleri vasıflı mahiyette tespit etmiş ve bu vasfın kategorik olarak ne şekilde tanzim edileceğini belirtmiş bulunmaktadır. Yeni İçtüzüğümüzün, Anayasa değişikliğinin usulü ile ilgili 91 inci maddesi; eski İçtüzüğümüze kıyasen daha belirtili bir halde, geçmiş tatbikatlara istinat etmek suretiyle tanzim edilmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şu hale göre Anayasa değişikliğinde birinci müzakerede neyin görüşüleceği açıkça tespit edilmiştir.

Ayrıca, yine müddet bakımından dahi, vasıflı mahiyette öngördüğü bir hükümle, maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önermeleri varsa, o değişiklik önermelerinin aradan geçecek bir müddet sonunda görüşülebilmelerine imkân sağlanmıştır ki; o müddet içerisinde Yüce Meclisin üyeleri meselelere daha çok yaklaşma imkânını bulsunlar ve ikinci müzakerede bazı değişiklikleri intaç etmeleri gerekirse, onları yapabilsinler.

Bu hale göre, 91 inci maddenin metni ve muhtevasından anlaşılan odur ki, bugünkü müzakere burada sona erecektir; aradan, asgarî 48 saat geçtikten sonra, maddeler üzerinde verilmiş bazı değişiklik önermeleri varsa, o değişiklik önermeleri münhasıran görüşmeye tabi tutulacaktır. Onu takiben de kanun, bu yapılabilecek değişiklikler muvacehesinde, sonunda tümü itibariyle değişikliği de kapsar mahiyette oya sunulacaktır.

Şayet şimdi, tümünü Yüce Meclisin oyuna sunup da bu şekliyle bir karar elde edilirse; o zaman, 48 saat geçtikten sonra yapılan görüşmelerde değişiklik önermeleri kabul edilmiş olur ise, o şekliyle de ayrı bir karar ortaya çıkmış olacaktır; bir çelişkili durum hâsıl olacaktır ve aynı zamanda bu, bir nevi tekriri müzakere mahiyetinde tecelli edecektir.

Bu sebeple, geçmiş tatbikatların da ışığı altında, yeni İçtüzüğümüzün, bilhassa yapılan bu tatbikatlara da ışık tutar mahiyette düzenlenmiş olduğu özel madde muvacehesinde, şu anda tümünün oya sunulması gerekmemektedir. 48 saat geçtikten sonra yapacağımız değişiklik önermeleri müzakeresinin sonunda maddeler tekrar oya sunulacaktır ve ikinci müzakere sonunda kabul edilen maddelerin ihtiva ettiği hükümler dahilinde, bu Anayasa değişikliğini öngören kanun, Yüce Meclisin oyuna tümü itibariyle sunulacaktır.

Bu sebeple, hepimizin ayrı ayrı endişe etmesine, belki haşiv mahiyetinde ve «Sanki bu defada oylanırsa ne olur?» şeklindeki bir hükme, bu açık ve vazih hüküm muvacehesinde yer olmadığı kanaatindeyim.

Sayın Başkanın tutumu yerindedir; yaptığı tatbikat doğrudur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, açtığımız usul tartışması üzerinde iki lehte, iki aleyhte sayın üye görüşlerini belirtmiş bulunuyorlar.

Saat 20.13'tür. Anayasa değişikliği ile ilgili teklifin birinci müzakeresinin bugün bittiğini kabul etsek dahi, ikinci müzakere ancak 2.4.1974 Salı günü saat 15.00'te yapılabilecektir.

Bu itibarla, yapılan usul tartışmasının sonunda, Başkanın bu meseleyi oya sunup sunmamakta bir muhtariyeti vardır. Mesele, teklifin nezaketi ve daha önce geçirdiği safahat nedeniyle önem arz etmektedir.

Birinci müzakereyi ha şu dakikada ikmal etmişiz veya yarın saat 15.00'te ikmal etmişiz; ikinci müzakere tarihi bakımından bir kaybımız olmayacaktır.

Bu itibarla, bugünkü Birleşimi yöneten Başkanınız olarak bu hususu oya sunup sunmamak konusunda bir salim karara varamamış bulunuyorum. Bu sebeple bu oylamayı yarınki birleşimde yapacağım ve ona göre, alınacak karara göre oylama yapacağım veya yapmayacağım; varacağımız sonuca göre o noktada birinci müzakere ikmal edilmiş olacaktır.

Saat, çalışma süremizi aşarak tamamlanmıştır; 20.15 olmuştur.

Yarın saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi şimdi kapatıyorum efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Anayasa değişikliği teklifinin birinci görüşmesinin sonunda tümünün oylanmasının gerekmediğine dair Başkanlığın açıklaması

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	58	27.3.1974	351	Kemal Ziya Öztürk	Zekai Yaylalı	Tufan Doğan Avşargil

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, gündemimiz gereğince dün müzakeresine başladığımız Anayasa değişikliği teklifi üzerinde, bu teklifin birinci müzakeresinin sonunda teklifin tümünün oylanması gerekip gerekmediği hususu üzerinde usul tartışması açılmış ve bunun sonucunu da bu birleşime bırakmış idik.

Gerek usul tartışması sonunda ve gerekse o saatten bu yana yaptığımız incelemeler sonunda, bu oylamanın gerekmediği kanısına tekrar varmış bulunuyoruz Başkanlık olarak.

Yeni İçtüzüğümüz iki müzakere usulü konusunda herhangi bir yenilik getirmemiştir. İki müzakere usulünde, Meclisimizin 53 yıllık çalışma dönemi içerisinde aynı şekilde uygulama yapmıştık, tatbikat bu merkezdedir.

Ve ayrıca Anayasamız, Anayasa değişikliklerinde iki defa kabulü değil, iki defa müzakere usulünü getirmiştir. Tümü üzerindeki oylamalar kabulü tamamlayan son ve kesin oylamalardır. Oysa biz henüz bu Anayasa değişikliği üzerindeki ikinci müzakeremizi yapmamış bulunmaktayız.

Bu şekilde bir oylamaya gidildiği takdirde karşımıza ikinci müzakerenin yapılıp yapılamayacağı şeklinde de bazı tereddütlerin çıkması kuvvetle muhtemel bulunmaktadır.

Bu nedenlerle ve Cumhuriyet Senatosundaki tatbikatın da bu istikâmette bulunması sebepleriyle ve İçtüzüğün de Başkanlığa verdiği yetkiye istinaden usul tartışmasının sonunu oylamaya tabi tutmaksızın, birinci müzakerenin bu beyanımızın ikmali anında, yani bu sırada, saat 15.15'te hitam bulduğunu beyan ve tescil ediyorum.

Gündemimiz gereğince çalışmamıza devam ediyoruz. Gündem dışı söz isteyen sayın arkadaşlarıma gündemimizde mevcut diğer önemli konular nedeniyle söz veremiyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosunca değiştirilerek kabul edilen ve Millet Meclisi Komisyonunda muhteva bakımından benimsendiği halde madde numarası değişikliği olan maddelerin oylanması münasebetiyle

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	71	7.5.1974	425-430	Rasim Hancıoğlu	Enver Akova	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Bozatlı.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Madde numaralarındaki hata, daha evvelki İttüzüğün 109 uncu maddesine göre, mevcut yeni İttüzüğümüzün 88 inci maddesine göre bir maddî hatadır, «Madde numarasını şu şekilde tashih etmem lâzım» der Sayın Başkan. Çünkü, biraz evvel, saltanatın erkek mensuplarının da yurda dönmeleri hususundaki madde sebebiyle madde numarası artmıştır.» 8 olan madde numarasının 9 olması gerekmektedir» der. 9 uncu madde olarak Komisyonun daha evvel gereksiz yere «benimsenmiştir», şeklinde altına imza koyduğumuz bir kararı, hem Komisyonda ittifakla çıkardığımız bir kararı; (Tek karardır bu, yalnız bu noktada Komisyonda ittifak ettik, arkadaşım çok iyi hatırlar) bu kere kalkıp da burada önerge ile değiştirip, «Benimsenmemiştir» şekline tebdil etmek mümkün müdür, istirham ederim. Bu kararı değiştirme hususunda bir yetkimiz yoktur.

TUFAN DOĞAN AVŞARGİL (Kayseri) - Komisyonun istediğini komisyon benimsezin. Komisyon benimser, Meclis benimsemez. Komisyonun benimsemesini kabule mecbur değiliz.

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Çok rica ederim beyefendi, rapor tanzim edilmiştir, raporun altında imzamız var. Eğer tekriri müzakere yaptılarsa, tekriri müzakerenin zamanı geçmiştir. Başka türlü bir karar bir mevzu üzerinde tekrar be tekrar alma yetkimiz var mı? Komisyonun belli bir karar alma süresi var.

O itibarla, lütfetsinler Sayın Komisyon Başkanı, kanaatimce Başkanlığı bir hareketlerinde hataya düşürüyorlar; meseleyi birbirinden bölüyorlar; madde numarasını ayrı oylatıyorlar, maddenin numarasını ayrı oylatıyorlar ve Sayın Başkanı gereksiz yere büyük bir hatanın içine düşürüyorlar. İlk defa bu Mecliste bu şekilde bir uygulamanın içine giriliyor. Yapılacak şey bu değildir. Madde numarasının, yeni bir madde kabul ettiğiniz sebeple, 9 olması gerekmektedir. Madde numarası 9 olarak, bu maddeyi Komisyonun tasvibettiği şekilde Komisyonun benimseme kararını oylarınıza sunuyorum, şeklinde Başkanın oya vazetmesi lâzımdır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlar, kanunda yapılan bir değişiklik, ister madde üzerinde olsun, ister herhangi bir kelimesi üzerinde olsun, kanunen

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

değişiklik yapılmış demektir. Komisyon da böyle bir değişikliği madde yönünden ele almış ve dolayısıyla bize getirmiş olduğu tavsiyesinde; «Cumhuriyet Senatosunun 8 inci madde olarak bu maddede yaptığı değişiklik (yani 9 uncu maddede yapmış olduğu değişiklik) Komisyonumuzca benimsenmemiştir» deniyor. Dolayısıyla Karma Komisyona gittiği zaman, orada lâzımgelen şekilde madde numaraları tashih edilerek tekrar Meclisimize sunulacaktır. Çok rica ederim.

Şimdi bu 9 uncu maddenin benimsenmemiş olmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.... (C.H.P. sıralarından gürültüler) Benimsenmemesi hususunu, Komisyonun dediği gibi....

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Senatonun kararının benimsenmediğinin oylanmasını rica ediyoruz, Sayın Başkan.

NECDET UĞUR (İstanbul) - Sayın Başkan, usul üzerinde söz istiyorum. Yerimden ifade edeceğim.

BAŞKAN - Buyurunuz.

NECDET UĞUR (İstanbul) - Sayın Başkan, Meclisin kabul ettiği bu maddeyi Senato değiştirdi ve Adalet Komisyonu da bu değişikliği benimsedi. Şimdi, Senatonun bu değişikliğini, ki, Komisyon da benimsemiştir; bunu Meclis kabul ediyor mu, etmiyor mu? (A.P. sıralarından «Tamam» sesleri)

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlar, Komisyondan gelen metni ben oylayacağım. Kabul edersiniz veya kabul etmezsiniz. Komisyondan geldiği şekliyle oyluyorum....

YILMAZ ALPARSLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, uygulama usulü hakkında 2 cümle söylememe izin verirseniz oylama rahatlıkla yapılacaktır; lütfediniz.

BAŞKAN - Buyurun.

YILMAZ ALPARSLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Komisyonunda Senatodan gelen metinler ne kadar benimsenmişse de, Senatoda kabul edilen maddenin Komisyonda numarası değiştirilmiştir. Bu itibarla şimdi Genel Kurulumuz eğer bu maddeyi benimseyecek olursa, Senatodan gelmiş maddeyi benimsemiş sayılmayacaktır. Çünkü maddenin numarası değişmiştir, mutlak surette maddenin yine Karma Komisyona gitmesi gerekecektir. Karma Komisyona gitmesi gerektiği için de, Komisyonun bu maddeyi kabul ettiği anlamında Başkanlığın oylamaya tabi tutması mümkün değildir. Biz burada Senatodan gelen metni Komisyonun reddettiği manada kabul edeceğiz ve Karma Komisyona gidecek, Karma Komisyon maddenin numarasını da değiştirdikten sonra tekrar Yüce Meclise gelecek ve burada oylanacaktır. (A.P. sıralarından «Olmaz öyle şey» sesleri)

Benim kanaatim öyle efendim. (A.P. sıralarından «Yok, yok» sesleri)

BAŞKAN - Bu hususta müzakere açıyorum efendim. Fikirlerinizi teker teker söyleyebilirsiniz.

Söz isteyen var mı ? Buyurun Sayın Güneş.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Efendim, kendi adıma maruzatta bulunuyorum.

Arkadaşlarım, Anayasanın öngördüğü iki Meclis sisteminde aslolan vatandaşlara uygulanacak kuralların her iki meclisten geçmesidir ve en nihayet bu hükümler üzerinde belli bir prosedür, usul içinde bir mutabakat sağlanmasıdır. Yani, mesele, vatandaşlara uygulanacak hükmün hangisi olduğunu saptamak, ısdar etmektir. Hukuken değer taşıyan kurallar arasındaki uygunluktur. Anayasayı bir baştan diğer başa okuyunuz, kanun maddesi diye bir şey göremezsiniz, madde numarası diye bir şey görmezsiniz. Çünkü kazara 2 tane 8 olsa, yahut 7 nci madde atlansa da 2 tane 9 numaralı madde olsa vatandaşlara uygulanacak olan hükümlerde hiçbir şey değişmez.

Binaenaleyh, gayet tabîi, iki tane Meclis olduğu zaman biri araya bir hüküm ilâve ederse numarası değişir. İktüzüğümüzde veya Meclis geleneklerinde madde numaralarını Başkanlık Divanının koymasına dahi mani olacak bir engel yoktur. Hiçbir hükme numara verilmez, hükümler teker teker oylanır kabul edilir. Numara sadece bu hükümlerin kolayca peşi peşine dizilmesini sağlamak veya hangi hükme atıfta bulunduğunu göstermek içindir. Eğer bu hukukî gerçek karşısında, yine kazara biz iki Meclisten ötürü madde numaralarında değişiklik oldu diye karma komisyonlar kuracak, 8 numara mı olsun, 9 numara mı olsun diye müzakere edecek olursak, bu Meclisin fevkalâde değerli zamanının hükümlerin muhtevasına değil, doğrudan doğruya insanların ismine ayırmış oluruz.

Zannetmiyorum ki, doğduğumda bana «Turan» adını verecekleri yerde «Orhan» adını verseydiler mizacımda, şahsiyetimde bir değişiklik olsun.

Binaenaleyh; burada araya bir madde bir hüküm girdiğine göre madde diye de kendi kendimizi aldatmayalım, bir yanlış zehaba kapılmayalım, elbette otomatik olarak bunun madde numarası değişecektir.

Maruzatım budur. Bu, iki Meclis arasında Anayasanın öngördüğü ihtilaflı bir durum değildir. Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Turan Güneş.

Buyurun Sayın Mehmet Altınsoy.

MEHMET ALTINSOY (Niğde) -Muhterem Başkan, kıymetli arkadaşlarım;

Hukukî bilgisine ve vukufuna son derece hürmet ettiğim Sayın Güneş arkadaşım ile bendeniz aynı fikirde değilim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Muhterem arkadaşlar, kanun Millet Meclisinden Senatoya giderken madde madde oylanmak suretiyle gitmiştir ve bu madde burada 9 uncu madde olarak oylanmış; 9 uncu madde olarak Cumhuriyet Senatosuna gitmiştir. Cumhuriyet Senatosunda kanunun bir maddesi çıkarılmak suretiyle bu madde 8 inci madde olarak oylanmıştır ve 8 inci madde olarak kabul edilmiştir. Ancak maddenin metni tekrar gelip Adalet Komisyonunda kabul edilmiş, fakat Adalet Komisyonunda kabul edilirken 9 uncu madde olarak kabul edilmesi nazarı itibare alınmıştır.

Şimdi Sayın Başkan buradan kanunu oyunuza sunarken «2 nci maddeyi, 5 inci maddeyi, 8 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum» diyor. Bu şekli ile kanun oylarınıza sunulup tasvip edilirse Senatodan geldiği gibi tasvip edilecek demektir ve 8 inci madde olarak tasvip edilmiş olacaktır. İleride Karma Komisyona gittiğinde, biraz evvel kabul etmediğiniz için Karma Komisyona giden madde de; yani Osmanlı hanedanının affına dair madde kabul edilir tekrar gelirse, o da 8 inci madde olacaktır. Bir kanunda iki tane 8 inci madde olacaktır. Bir maddî hatadır, ama burada Senatodan geleni kabul ettiğiniz için değiştirme hakkınız da kalmayacaktır Millet Meclisi olarak, iki tane 8 inci madde kalacak yahut da şimdi Karma Komisyona gönderdiğiniz Osmanlı hanedanına ait olan maddeyi bu sefer 9 uncu madde olarak bundan sonrakine ilâve edeceksiniz. Hemen arkasından şimdi gelen 10 uncu madde için de aynı hataya yahut aynı çıkmaza düşeceğiz.

Kanaatımca bunun doğrusu, Sayın Başkanın oya sunduğu şekilde, kanunun metninde değil, madde numarasında tadilât yapmak üzere Karma Komisyona gitmesidir. Çünkü madde numarasında da bir tadilât yapma yetkisine sahip değildir muhterem Meclisiniz. Ya Cumhuriyet Senatosundan gelen metni kabul eder veya kabul etmez, reddeder. Tadilen kabul etme imkânına sahip olmadığı için sırf madde numarası bakımından Karma Komisyona gitmek zarureti vardır, arz ederim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Altınsoy

Buyurun Sayın Erdemir.

MEMDUH ERDEMİR (Kırşehir) - Muhterem arkadaşlarım, burada Komisyon Başkanı ve Komisyonun sayın üyeleri Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin Millet Meclisi Anayasa Adalet Komisyonu tarafından aynen benimsendiğini ifade etmişlerdir. Yani bizim Meclisin Komisyonu, Senatonun değişikliğini benimsemiş bulunmaktadır. Senato ile Millet Meclisi arasında bir ihtilâf yoktur.

Hal böyle olunca, yalnız madde numarasına dayanmak suretiyle bunun benimsenmediği yolunda bir karar alınması da sakıncalıdır.

Bu itibarla madde metninin aynen oylanması ve kabul edilmesi halinde bilâhare de, madde numaralarında bir değişiklik olursa, madde numarası işin esasına tesir eden bir husus değildir; bu, Başkanlık Divanınca da

düzenlenebilir. Nihai karar Mecliste verildiğine göre, Karma Komisyon bir düzenleme yapar, ayrıca bu karar altına alınabilir. Bu itibarla, Senatonun değiştirmesi bizim Komisyonumuzda kabul edilmiş bulunduğu göre, bu değiştirmenin aynen oylanmasında fayda vardır, Komisyonun benimsediği şekilde oylanmasında fayda vardır.

Şimdi, Komisyon bunu benimsediği halde «Madde numarasının uygunsuzluğu nedeniyle Karma Komisyona gönderilsin» şeklindeki bir oylama maddenin muhtevasına zarar verebilir. Bu yönden istirham ediyorum. Komisyonun kararı metnin benimsenmiş olduğu keyfiyetidir; bu, imza altına alınmıştır. Madde numarasından dolayı bunun benimsenmediği şeklindeki Komisyon Başkanının verdiği karar, Komisyon kararına aykırıdır kanaatindeyim. Benimsenme şeklinde oylanması lâzım gelir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erdemir.

Buyurun Sayın Kırbaşı.

FAİK KIRBAŞLI (Burdur) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri,

Prosedür, neticeye ulaştıran, akla, mantığa uygun kaideleri içerisine alan bir nitelik taşır. Gerek şimdiye kadar yapılmış olan müzakerelerde ve gerekse Senatodan daha evvelce gelip de burada benimsenen veya değişikliğe uğrayan maddeler hakkında Meclis görüşmeleri neticeye bağlanırken, hepinizin de malûmudur ki, esas olan metin üzerindeki oylamadır. Medlul önemlidir. Bu bakımdan Meclisin kabul ettiği bir metin Senatoda değişikliğe uğramış ve değişikliğe uğradığı şekliyle Komisyona gelerek harfiyen benimsenmiş ise, burada yapılacak iş, numaratajdan evvel, evvelâ metni benimsendiği şekilde sunmaktır. Eğer numara teselsülünde bir hata var ise, bu hatanın Başkanlıkça düzeltilmesi de mümkündür. Kaldı ki, eğer Senatodan gelen metin benimsenmemiş ise, iade edilip edilmemesi hususundaki prosedür başka bir şeydir, benimsenmiş ise bunun oylanması müspet yolda olacaktır; bu da başka bir şeydir. Bu bakımdan, Başkanlık; «Senatodan 8 inci madde şeklinde gelip de, araya bir madde girmek suretiyle 9 uncu madde olarak benimsenmiş olan metni 9 uncu madde olarak oyunza sunuyorum.» Deddiği andan itibaren, bu, metinlere 9 uncu madde olarak girecektir. Bunun başka türlü izahı yoktur. Sadece numara teselsülünden dolayı bunun tekrar Karma Komisyona iadesi hem bizi yarın sakıncalı yollara götürebilir, hem başka mana taşıyabilir; hukuken münakaşası caiz bir noktaya da götürebilir. Sonradan ıslah edilmektense, durumu akliselim ve prosedür mantığı içerisinde bu tarzda ıslah etmekte fayda vardır.

Saygılarımla,

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kırbaşı,

Buyurun Sayın Erverdi.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; ben şimdiye kadarki konuşmacıların fikrine iştirak edemeyeceğim. Kanıt olarak da Anayasanın geçici 11 inci maddesini zikretmek istiyorum.

Malûmu ihsanınız; Anayasanın seçilme yeterliği hakkındaki geçici 11 inci maddesi daha önce değiştirilmiş ve o madde numarası boşaldığı için bir geçici 11 inci madde konulmuştu.

Bilahare Anayasa Mahkemesi bu maddeyi iptal edince, Anayasamızda iki tane geçici 11 inci madde oldu. Demek ki, madde numaralarının Başkanlıkça tanzim edilmesi yolundaki iddia, Anayasamızın iki tane geçici 11 inci maddesi ile tatbikatta pek geçerli sayılmamaktadır.

Şimdi, daha önce 9 uncu madde olup da 8 inci maddenin çıkmış olması sebebiyle 8 numarasını alan maddenin burada, «eski 8 yeni 9 uncu madde» diye oylamaya sunulması meselesi kalır.

Komisyon bir karar vermiştir. Bence maddenin numarası maddenin içinde gibi mütalâa edilmek lâzım gelir. Meclisin 8 inci madde diye kabul ettiği madde Senatoda çıkarılmış. 9 uncu madde 8 inci madde haline getirilmiştir.

Binaenaleyh; Komisyonun raporunda olduğu gibi sunulursa, bu madde numarası kesinleşecektir. Bilahâre bir sekizinci madde daha gelince mükerrer iki tane maddenin kanunda bulunmasına müncer olacaktır.

Onun için Komisyonun maddenin numara yönünden benimsememesi yolundaki önerisi yerindedir. Maddenin içerisinde mütalâa edilmek lâzım gelir, Karma Komisyona gider, Karma Komisyonda tabîî müzakereye bağlı olacaktır. Eğer, burası benimserse zaten Karma Komisyonda mesele halledilmiş olacaktır. Yalnızca madde numarası yönünden dahi Karma Komisyona gitmesinin gerekli olduğu kanısı içerisindeyim; yoksa, Sayın Hocamın söylediği gibi, Turhanla Orhan ayrı ayrı adlar olsa mesele yok, iki tane Turhan olunca birbirine karışır. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erverdi.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, Karma Komisyonun 3 - 4 maddeyi çıkarma yetkisi var, yeni teklif getirme yetkisi var; ondan sonra biz madde numaralarını teselsül edebiliriz.

BAŞKAN - Madde numaraları ve muhteva itibariyle Karma Komisyonda tanzim edilecektir.

Buyurun Sayın Güneş.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Değerli arkadaşlarım, mesele biraz fazla medrese işi oldu, ama çok ciddî ve önemli bir kanunun müzakeresinde arada sırada böyle neşeli meseleleri konuşmakta da fayda vardır.

Şimdi derler ki arkadaşlarım, «Bu madde numaralarının da mekik dediğimiz prosedüre tabi olması lâzımdır.» Diyelim ki böyledir. Senatoda bir

madde ilâve edildiğini kabul edelim ve böylece madde numaralarında da değişme olduğunu kabul edelim. Senato, herhangi bir kanunun müzakeresinde yeni iki tane madde eklemiştir, ona göre de numaralamıştır. Geldi, o maddeleri Meclis kabul etmedi, Komisyona havale edildi, fakat diğer maddelerde böyle bir lüzum görmedi. İki maddeyi gönderdiniz. Filhakika Komisyon da bu maddelerin çıkması yolunda bir karar verdi (Senatonunki ikinci karar, üçüncü bir karar verdi veya vermedi diyelim) veya o maddelerin muhtevasını değiştirerek getirdi. Yüksek heyetinize geldi, oylayacaksınız. İlk görüşünüze uygun olarak o maddelerin çıkması lehinde oy çoğunluğu olsa ve böylece meselâ Senatonun ilâve ettiği 6 ncı ve 7 nci maddeler kalksa, artık, mekik prosedürü de bitmiştir. Böyle bir halde bu kanunda şu maddeler olacak: 1, 2, 3, 4. (5 inci, 6 ncı, 7 nci madde yok, çünkü hükümleri kabul etmediniz). Eğer maddelerin numaralarını da bu prosedüre tabi kılacak olursanız, o takdirde mekiği namütenahi uzatmak lâzımdır; 1, 2, 3, 4, 5 olsun diye.

«İllâ ki numaralar da mekik sistemiyle karma komisyon sistemine tabi olmalıdır» dendiği takdirde, karma komisyon yetkilerinin numaralar halinde sınırlı olduğunu ve Millet Meclisinden verilen karara tebaiyyet etmek zorunda bulunduğunu da beraber kabul edeceksiniz. Çünkü, buna 8 numara vermeyi reddediyorsunuz, benimsemiyorsunuz, komisyona gönderiyorsunuz. Karma Komisyon ya Senatonun metnini benimsiyecektir, ya Millet Meclisinin metnini benimsiyecektir, yahut da bir üçüncü formül teklif edecektir.

Arkadaşlarım, şu, mantıken mümkün mü? Senatonun numarası 8 veya 9; Millet Meclisinin numarası bir üstü veya bir altı, Karma Komisyonda ortalama yol bulmuş buna 8,5 numara vermiş. Bu mümkün değil. Herhangi bir hukukî mesele ile karşı karşıya değiliz. Ama doğrusunu isterseniz, belki de bunun bu kadar müzakeresini yapmaktansa Karma Komisyona gönderip Karma Komisyonda tadil edilmesi mümkündü. Kaldı ki, Karma Komisyonda çoğu kez, demin de belirttiğim gibi, hükümlerde değişiklik yapılması ihtimali de vardır. Bir kanunun maddelerinin numarası bir kitabın sayfalarının numarasından farklı bir değer taşımaz. Nihai metni Millet Meclisi kabul edeceğine göre (çünkü daha komisyondan ne geleceği belli değil), 8'i reddettiniz, gitti 9 yapıldı, geldi; burada nihai oylamada bunun metinde kalacağından yüzde yüz emin misiniz? O zaman numara nasıl değişecek ?

Bu numara, şöyle olacaktır: Karma Komisyona gidecek, Karma komisyonda kanunun hükümleri teker teker belli formüllere bağlanacak, Millet Meclisine gelecek; koyacaksınız, çıkartacaksınız, değiştireceksiniz, belli hükümler kalmış olacak, o hükümleri uygularken de Millet Meclisi (ki nihai söz onundur), «Bunun numarası şöyledir» diye tebliğ edecek ve böylece numara da sayfa numarası gibi kanunun bir parçası olacak, hukukî bir kıymet ifade etmemek şartıyla.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Güneş.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, söz rica ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

NAHİT MENTEŞE (Aydın) - Sayın Başkan, hangi usule göre söz veriyorsunuz? Bir usul müzakeresi için iki aleyhte, iki lehte söz verdiniz, şimdi beş kişi kalksa söz istese onlara da söz verecek misiniz ?

BAŞKAN - Efendim, usul müzakeresinde bir aydınlığa kavuşuncaya kadar müzakereye devam edeceğiz.

Buyurunuz Sayın Durakoğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Aslında, bu konuda bu kürsüden ileri sürülmüş olan hususların ayrı ayrı mantığa dayanma yönünden önemi vardır, saygıdeğerdir, takdire değerdir, ama karşı karşıya bulunduğumuz konuda İçtüzüğün bu hususa taallük eden açık hükmü vardır. Bu hüküm dururken, mantikî mütalâalarla meseleye hal çaresi bulmak imkânı yoktur.

Şimdi mühim olan şey şu: Senato tarafından değiştirilen metin komisyonca benimsendiğine göre, sayın Genel Kurulca kabul edildiği takdirde kanunlaşacaktır. Bunun maddesinin numarasının 8 veya 9 olmasının zerre kadar önemi yoktur. Neden yoktur? İçtüzüğün 80 inci maddesinin 2 nci fıkrası gayet açıktır da onun için yoktur. Şimdi 2 nci fıkrayı aynen okuyorum: «Kanun tasarı veya teklifinin Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce (yani, en sonundaki tümü üzerindeki yapılan oylamadan önce) metinde yazılış ve sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddî hatalar bulunduğu ileri sürülürse, esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, esas komisyona geri verilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.»

Hüküm gayet sarihdir, açıktır, kesindir.

Yapılacak işlem de şudur: Senatonun değiştirmesi üzerine Adalet Komisyonunun benimseme kararı oylanacaktır. Kabul edildiği takdirde, madde numarasını, bilâhare Karma Komisyondan gelen maddelerin kabul edilip edilmeyeceğine göre alacaktır. Hiç birisi belli değildir, belki de reddolunacaktır. Numara belki bir daha, bir daha değişecektir. Çünkü son şeklini Genel Kurul verecektir, komisyon vermeyecektir. Komisyonun mütalâası Genel Kurulu bağlamayacaktır. Genel Kurul maddenin tümünü reddedebilir, bir veya birkaç maddesini reddedebilir. Sizin bu arada sevk ettiğiniz, 9 uncu madde olmasını istediğiniz husus bakarsanız 6 ncı madde olabilir. O zaman ne olacaktır? Bu nevi ihtimalleri birinci plana alan İçtüzük, «Tümünün oylanması sırasında verilen kararlar ve kabuller gereğince maddelerin sırasında vaki değişiklikten dolayı komisyon doğrudan doğruya sıralama işlemini yapmak üzere metnin kendisine verilmesini ister» şeklinde hüküm ihtiva etmektedir. İsteddiği anda metin kendisine verilir, sıra bakımından da, düzeltme yapılır ve bu yapıldıktan sonra da tekrar Genel Kurula gelir ve oylanır; bu suretle son şeklini alır.

Maddenin son şekli kesin bir şekilde, bu suretle, Genel Kurulun kararına bağlanmış, olur. Bu hükmün karşısında şahsî mütalâaların ve mantık yollarıyla duruma çözüm aramanın hiçbir zaman yeri olmadığı kanısındayım.

Teşekkür eder, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN- Teşekkür ederiz Sayın Durakoğlu.

Bu müzakerelerin ışığı altında durumun komisyonda tanzim edilmesi ve ona göre hareket edilmesi yönünden 9 uncu maddeyi, «Cumhuriyet Senatosunun 8 inci madde olarak bu maddede yaptığı değişiklik komisyonumuzca benimsenmemiştir» kaydına göre oylarınıza sunuyorum. (C.H.P. sıralarından, «Hayır hayır Sayın Başkan benimsenmiştir.» sesleri.)

NECDET UĞUR (İstanbul) - Muhteva çok önemli, Adalet Komisyonu Senatonun yaptığı değişikliği benimsedi. Bu şekliyle oylamanız...

BAŞKAN - Muhteva itibariyle okuttuğumuz metni...

NECDET UĞUR (İstanbul) - Senatonun metnini komisyon benimsedi.

BAŞKAN - Senatonun metnini komisyonun benimsediği şekilde oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler...

MEHMET ALTINSOY (Niğde) - Sayın Başkan, bir usul hatası işliyorsunuz.

BAŞKAN - Çok rica ederim, komisyondan geldikten sonra yine bu mevzuu konuşacağız.

Okutmuş olduğumuz Senatodan gelen metni komisyon tarafından benimsenmiş olduğu şekliyle oylarınıza arz ediyoruz. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir ve Karma Komisyona gönderilecektir efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Karma Komisyondan gelen metinlerin oylanması ve kabulü hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	74	14.5.1974	517-544, 547-559	Kemal Ziya Öztürk	Tufan Doğan Avşargil	Enver Akova

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, ancak bir kesin noktaya, bir nihai noktaya gelmeden önce bütün sayın üyelerimizi, basınımızı ve kamuoyumuzu yakından ilgilendiren önemli bir mesele hakkında görüşmelerimizi peşinen ortaya koymakta büyük fayda olduğu kanaatini muhafaza etmekteyim.

Bugün müzakerelerin sonunda elimizde şeklen üç esas itibariyle de iki metin bulunmaktadır. Karma Komisyon metni ile Cumhuriyet Senatosunun metni birbirine mutabıktır. Sadece Osmanoğulları'nın af kapsamına alınması ile ilgili fıkra dışında mutabakat vardır. Bir de Meclisimizin ilk metni vardır.

Anayasamızın 92 nci maddesi, Meclisimizin bu üç metinden birisini aynen kabul etmek mecburiyetinde bulunduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeyi iki türlü anlamak mümkündür.

Birincisi; Millet Meclisi kendi müzakeresinden geçirmiş, Cumhuriyet Senatosuna gitmiş, tümü reddedilmeksizin birçok maddelerde mutabakat hâsıl olmuş, fakat metinde birtakım değişiklikler yapılmış, Anayasanın 92 nci maddesi gereğince Millet Meclisine geri gelmiş, Millet Meclisince bu değişiklik benimsenmemiş, Karma Komisyona gitmiş, Karma Komisyondan gelen metin de bugün Umumi Heyetimizin bilgisine arz edilmiş.

Muhterem arkadaşlarım, bu üç metinden birisini Meclisimiz mutlaka kabule mecbur mudur? Şayet kabul edecek ise bunların üzerinde herhangi bir değişiklik yapmadan mı kabule mecburdur? Yani Meclisimiz bugün bir yasa yapmaya mecbur mudur, yani Meclisimiz bugün bu teklifi ret kararı alabilir mi, yani bu kanun teklifini reddetmek şeklinde bir karar alabilir mi, yoksa mutlaka bir yasa yapmaya mecbur mudur? Şayet yasa yapmaya mecbur ise; o şekilde anlıyor isek bu durumda tereddüt olmayan bir nokta şudur: Bu metinlerden hangisini kabul ederlerse etsin, onun üzerinde herhangi bir değişiklik yapamaz, yani dolayısıyla herhangi bir değişiklik önergesi de verilemez.

Cumhuriyet Senatosunca tümü reddedilen bir teklif veya tasarının Meclisimizce salt çoğunlukla kabulü halinde kanunlaşacağına dair yine 92 nci maddemizin sekizinci bendi vardır. Anayasayı hazırlayanlar, tümünün reddi ile madde değişiklikleri halini birbirinden ayırarak bu hali de beşinci bentte bir usule tabi tutmuşlardır.

Şunu ifade etmek istiyorum: Tümünün Cumhuriyet Senatosunca reddi halinde Millet Meclisi salt çoğunlukla tümünü kabul edebilir, bir Karma

Komisyonu da lüzum yoktur, ama maddeler üzerinde bir ihtilâf vaki olmuş ise, o takdirde bir karma komisyona gitme safhası vardır ve yine o takdirde her iki Meclisin bazı maddelerde birleşen iradeleri vardır, bazı maddelerde ayrılan iradeleri vardır.

Bu itibarla burada Anayasamız; «Mutlaka Meclis bir yasa yapacaktır zorunluluğu ile karşı karşıya kalmalıdır» görüşünü de kabul etmiş olabilir.

En önemli unsur olarak bunu kabul ettiğimden, evveleminde bu konuda bir vuzuha, bir sonuca varmak ihtiyacını hissetmekteyim. Bunun da nedenini arz etmek istiyorum. Şayet Meclisimiz bugün burada bu üç metinden birisini değişiklik yapmadan mutlaka kabul etmeye mecbur ise, bir yasa yapmaya mecbur ise, o takdirde sonuca giden yolları tıkatmadan, yani Meclisimizi bir çıkmaza sokmadan takibedeceğimiz usulü belirtmemiz gerekir. Şayet Meclisimizin (ki genel kurala uygun düşer) kanun yapmada; bir kanunu kabul, bir kanun teklifini ret veya değiştirerek kabul gibi yasama görevinin esaslarının dışında bu bir istisna ise; Anayasamızın 92 nci maddesi bir istisna ise, Meclisimiz bunu mutlaka çıkarmak mecburiyetinde ise o vakit çıkış yollarını birlikte hazırlamaya mecburuz. O takdirde burada salt çoğunlukla Millet Meclisimizin ilk metninin kabul edilememiş olması halinde, yine bir yasa yapma yolunu açık tutmaya mecburuz. Bu sebeple ben, evveleminde Anayasamızın 92 nci maddesinin beşinci bendindeki mecburiyeti, Yüce Heyetin hakemliğine başvurmak suretiyle, bir usul müzakeresi açtıktan sonra tayin etmek istiyorum ve bu nedenle çok kıymetli arkadaşlarımdan bu konudaki mütalâalarını belirtmelerini rica ediyorum.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Söz istiyorum.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica ediyorum efendim.

Muhterem arkadaşlarım, ayrıca seçeceğimiz yollardan hiç birisi bugün burada oylayacağımız af teklifinin neticesine şu veya bu yönde etkili olmayacaktır. Çünkü Millet Meclisinin ilk metnini kabul edebilmek için mutlaka 226 oya ihtiyaç vardır. Seçeceğimiz yollardan şu veya bu şekil, sonuçta hiçbir zaman 226 oydan az oyla Meclis metnini gerçekleştirme kapısını açmayacaktır ve yine hiçbir şekilde 226 oydan fazla bir oya muhtaciyeti doğurmayacaktır. Bu nedenle, yapacağımız şu usul çalışması, berrak olmayan 92 nci maddenin bir manada açıklığa kavuşması bakımından yapılacaktır ve ayrıca, şayet Yüce Heyetimiz bugün Meclisimizin mutlaka bir yasa yapmak mecburiyetinde olduğunu kabul etmekte ise, o takdirde başvuracağımız çalışma usulünü tayin bakımından bu noktanın evveleminde aydınlığa kavuşması gerekmektedir.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Sanıyorum şimdi Sayın Ülker, Sayın Durakoğlu söz istediler.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HAKKI GÖKÇE (Malatya) - Sayın Başkan, bir beyanım olacak.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, hepinizi birden göremiyorum.

Grup adına Sayın Durakoğlu söz istediler. Başka söz isteyen?

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Şahsım adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Başka söz isteyen sayın üye?

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, yalnız lehte veya aleyhte olacak.

Sayın Durakoğlu, sözü lehte mi, aleyhte mi istiyorsunuz?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, bir görüş ifade etmediğiniz için lehte veya aleyhte diyemiyorum.

BAŞKAN - Efendim, Başkanlık görüşü olarak değil de, ben şu şekilde vazedeyim:

92 nci maddenin beşinci bendindeki mecburiyeti, «mutlaka bir yasa yapmak» şeklinde anlamak; lehinde konuşmak oluyor, anlamamak; aleyhinde konuşmak oluyor.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) O zaman lehinde.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Sayın Başkan, buradan birşey sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Anayasanın 92 nci maddesine göre, tespit edilmiş bir Anayasa hükmünü usul tartışmasıyle, Yüce Meclisin tefsir hakkı olmadığına göre, nasıl bir esas ve usule bağlayabileceğimizi lütfen ifade eder misiniz?

BAŞKAN - Sayın Öztürk, anlıyorum, haklısınız, Ancak biz burada Anayasanın herhangi bir maddesini tefsir etmiyoruz. Tefsire hakkımız da yok. Ancak, Anayasanın bu maddesini nasıl anladığımızı.... Ben anlayamıyorum. Ben bundan iki türlü mana çıkarıyorum....

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Sayın Başkan, bu meseleyi sonunda oylamayla mı halledeceksiniz? Bunu demek istiyorum.

BAŞKAN - Oya başvurduğumuz zaman söylediğiniz netice doğuyor. Yalnız, oya başvurmadan da bir sonuca varmanın şu anda mümkün olup olmayacağı hakkında bir kanaatim yok. Bu itibarla, müsaade ederseniz ben muhterem arkadaşlarımın görüşlerini alayım efendim.

Sayın Durakoğlu, grup adına buyurunuz efendim.

C.H.P. GRUBU ADINA AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Gerçekten Başkanlığın usul tartışması konusunda giriştiği teşebbüsü şükranla karşılıyoruz. Zira bundan böyle görüşülecek konularda da aynı durumlarla karşılaşmak her zaman mümkündür. Karşılaşacağımız böyle bir durumda, ilk uygulama olması bakımından da bu usul tartışmasını, hangi sonuca varırsa varsın, af kanunu teklifi ile ilgili olarak mütalâa etmeme zorunluğunu ifade ederek asıl usul hakkındaki görüşlerimi arza çalışacağım.

Bilindiği üzere, Millet Meclis tarafından kabul edilen metin, Cumhuriyet Senatosunca değiştirilmiştir. Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen metin, Millet Meclisi Komisyonu tarafından benimsenmemiş ve Genel Kurula getirilmiş, Genel Kurul da benimsememiş, bu kere Karma Komisyona havale edilmiştir. Bu, birçok maddeler için olmuştur, kanunun tümü için olmamıştır.

Karma Komisyondan gelen metnin Millet Meclisinde tekrar görüşülmesi ne kadar tabii ise, tümü kabul edilen (kanun içerisinde o metin, ortaya çıkan üç metinden birisi olarak kanunda yerini alması zorunluğu da vardır. Niçin vardır? Şimdi yapılacak işlem, şu olacaktır: Karma Komisyonun teklif ettiği madde Genel Kurulda oylanacaktır, Genel Kurulun bu maddeyi kabul etmemesi halinde, Cumhuriyet Senatosu metni oylanacaktır, Cumhuriyet Senatosu metnini de Genel Kurul kabul etmediği takdirde, Millet Meclisi, 92 nci maddenin 4 üncü fıkrası gereğince kendi metnini ancak Cumhuriyet Senatosunun aynı maddeyi kabul ettiği salt çoğunlukla kabul edebilecektir.

Şimdi burada asıl önemli olan husus şu oluyor; Anayasanın ifadesi gayet sarih; ama bu ifadeden başka anlamlar da çıkarılmak isteniyor. Bu nedenle önce Anayasanın buna ait hükmünü aynen okuyorum.

«Bu komisyonun hazırladığı metin (Yani Karma Komisyonun) Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır.»

Şimdi bu ifadedeki, «olduğu gibi kabul etmek zorundadır.» hükmünü iki şekilde anlamak mümkündür iddiası ileri sürülmektedir. Anayasanın okuduğum bu fıkrası, olduğu gibi, yani değiştirmeden kabulünü zorunlu olarak göstermektedir, denilmektedir.

Bir ikinci şekil; Karma Komisyonun, Cumhuriyet Senatosunun veya Millet Meclisinin metnini kabul etmek zorundadır. Yani bu üç metinden birini kabul etmek zorundadır. Nasıl kabul etmek zorundadır? Olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Birinde, (dikkat buyuruldu ise eğer) ileri sürülen husus; olduğu gibi kabul etmek birinci plana çıkarılmaktadır. Kabul etme zorunluğu yoktur, ancak olduğu gibi kabul etmek, yani değiştirmek yetkisi yoktur Genel Kurulun, şeklinde anlaşılması ileri sürülmektedir.

Biraz önce arz ettiğim ikinci şekil de; evveleminde bu üç metinden birisini kabul etmek zorundadır. Nasıl kabul etmek zorundadır? Değiştirme yapmadan, bu üç metinden birisini kabul etmek zorundadır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi, evvelâ cümleinin başı ile sonunu birlikte mütalâa ettiğimiz zaman, bildiğimiz basit gramer esasları dairesinde üç metin var ortada; bu üç metinden birini kabul etme mevzuu var, bu kabul konusunda bir mecburiyet var. Bu «Mecburiyet» kelimesinin en sona konulmuş olmasından dolayı, olduğu gibi kabul etmeyi de içine almak suretiyle kabulü gerektirir.

Bu nedenle Millet Meclisinin yapacağı iş şudur: Bu üç metinden birisini mutlaka kabul edecektir. Çünkü Meclisin görevi kanun yapmadır, bunun içinden bir tanesini kabul etmemesi halinde, bir maddenin kabul edilmemesi halinde çıkarılacak kanunun kabili tatbik olamaması ihtimali de vardır. Meselâ bugün görüşeceğimiz af kanununun 1 inci maddesi 7.2.1974 tarihine kadar işlenen suçlar için affı öngörür. Bu maddenin kabul edilmediğini; ama 23 maddelik bu kanunun 22 maddesinin de kabul edildiğini düşünün. Bu af kanunu nasıl tatbik edilecektir?

Böyle durumların doğmamasını temin bakımından bu zorunluk buraya getirilmiştir. Şimdi denebilir ki; «Hayır efendim, bu böyle değildir.» Aslında bu husus arz ettiğim gibidir, bu İçtüzüğün yapılması sırasında da 127 nci madde olarak İçtüzükte bir hüküm getirilmişti. Bu hükümde aynen şu ifadeler vardı; madde 127, fıkra, 2; (92 nci maddedeki biraz önce arz ettiğim bu gelişimi saydıktan sonra) «Bu metinlerden hiçbirisi olduğu gibi kabul edilmezse içlerinden biri kabul edilene kadar aynı sıra dahilinde oylamalara devam olunur.»

Daha önce Sayın Bozbeyli ve Sayın Kırca tarafından hazırlanan ve Millet Meclisi Anayasa Komisyonunca kabul edilen bir metinde de vardır bu husus, yani bugün Millet Meclisinin komisyonlarının bir kararı olarak mevcuttur. Ayrıca, halen Genel Kurulumuzda meri olan İçtüzükte de bu hüküm vardı. Bu İçtüzükteki hüküm bilâhara komisyonda çıkarılmıştır. Nedeni de şudur; 92 nci madde yapılacak işlemi usulü ile birlikte getirmiştir, muhteva usul ile birlikte gelmiştir.

92 nci maddenin sarahati karşısında ona daha geniş sarahat veya daha dar anlam kazandırmak Anayasaya aykırı bir hüküm tedvin etmek olur. Anayasada hüküm bulunan hallerde İçtüzükte hüküm bulunması doğru değildir, Anayasayı tefsir anlamına gelir. Bu da ne komisyonun, ne de Genel Kurulun yetkileri dahilinde değildir. Bu nedenlerle bu konuda bir hükmün İçtüzükte yer almaması gerekir, kanaati hâkim olduğu için de İçtüzüğe yerleştirilmemiştir. Yani halen Millet Meclisinin Anayasa Komisyonlarında 92 nci maddenin 4 üncü fıkrasının, mutlak kanun çıkarmak için bu zorunluğu verdiği hususu karara bağlanmıştır. Bu karar mahiyeti itibariyle Millet Meclisine niyabeten görev ifa eden bir komisyon tarafından verilmiş olan bir karardır.

Bu nedenle Millet Meclisi Genel Kurulunu doğrudan doğruya bağlamaz, fakat dolayısıyla onun görüşünü aksettirir. Yani halen bizim tüzük tatbikatı literatürü dersek eğer, Millet Meclisi olarak bu literatürde bu hususun yeri vardır, kararımız vardır.

Sayın Başkan durumu Genel Kurula ifade ettikleri sırada bir hususu dile getirdiler ki, yüzde yüz iştirak ediyorum. Maddeler üzerinde müzakere yapılması gereğinden bahsederken; «Olabilir ki, yapılan müzakereler sonunda Karma Komisyon maddeyi geri alabilir, yeni bir madde tanzim ederek getirebilir.» dediler. Bununla bir irtibat kurarak şu hükme varmak istiyorum: Birinci ve ikinci metin işarî oy ile oylanacak, üçüncü metin de yine Anayasanın 92 nci maddesinin 4 üncü fıkrasındaki hüküm gereğince açık oya sunulmak suretiyle oylanacak. O açık oyun da 226 oyu toplamaması halinde, niçin aynı sıra dahilinde yeniden oylama yapılacağının gerekeceğini Sayın Başkanın ifadesiyle irtibatlandırarak arz etmek istiyorum.

Şimdi bir madde hakkında herhangi bir Sayın üye bu üç maddeden, bir madde üzerindeki üç metinden bir metni kendi kanaatine yüzde yüz uygun bulabilir; bir diğer metni kendi kanaatine en yakın metin olarak bulabilir; bir üçüncü metni ise kanaatinin tam karşısında olan bir metin olarak bulabilir. Oylamalar sırasında genel temayülün kendi kanaatine uygun olan metinle beraber olup olmadığını da tespit edecektir. İkinci defa oylandığı sırada Genel Kurulun temayülüne katkıda bulunduğu zaman kendisine en yakın olan, kanaatine en yakın olan metin konusunda oy vermek suretiyle kanunlaştırma yapacaktır. Nitekim, 92 nci maddenin Kurucu Mecliste müzakeresi sırasında bu konuda en açık beyanda bulunan Sayın Bahri Savcı, bu konuda gayet güzel bir ifade kullanmakta ve demektedir ki, «92 nci maddenin bu hükmü Genel Kurula teşriî teemmül ve tekemmül sağlamasını temin için getirilmiş bir hükümdür». Yani Genel Kurulda bulunan sayın üyeler bu konuda bir "teemmüle varacaklar ve mükemmelleştirmenin yoluna gidecekler. Bu, zaten, üç defa oylama ile sağlanamaz. Bu üç oylama sonunda ortaya kabul edilen bir metnin çıkmaması halinde ancak, oylamaların yeniden yapılması suretiyle bu teemmül sağlanabilir, bu mükemmelliyet sağlanabilir.

Bunu da nazara alırsak, 92 nci maddenin bu hükmünü hiçbir zaman ret anlamına alamayız. Çünkü reddolunduğu zaman hangisi kabul edilmiş veya hangisi reddolunmuş olacaktır? Maddenin tümünün metinden çıkarılmış olması kararı verilmiş midir? Verilmemiş midir? Bütün kanunların maddelerinin veya tümünün müzakeresinde usul hükümlerinin getirdiği bir esas vardır; bir kabul nisabı aranır. Burada kabul nisabı aranıyor. Burada ret nisabı gösterilmiyor. Hassaten reddi tazammum eden bir sonuca Anayasa koyucu gitmek isteseydi, o zaman ne yapacaktı? Ret nisabını birinci plana getiren bir madde tedvin edecekti ve tanzim ettiği bu maddenin sonucunda biz; ret nisabı mevzubahis olduğuna göre, demek ki bu üç metinden üçünün de kabul edilmemesi halinde bu metnin kanunda yer alması imkânı kalmamış diyebilirdik. Halbuki ancak ve ancak, daha önce Genel Kurullar tarafından kabul edilmiş metnin bilahare değişmesi; Cumhuriyet Senatosuna gitmesi, tekrar Genel Kurula gelmesi, benimsenmemesi, Karma Komisyona gitmesi, tekrar Genel Kurula gelmesi olması karşısında, Genel Kurul tarafından kabul edilmiş olan maddelerin bu sefer kesin olarak nasıl kabul edileceğini göstermektedir. Bu da kabul nisabıdır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Anayasa ret nisabını mevzu bahis etmediğine göre, kabul nisabı esaslı üzerinden bu maddenin mutlak surette kanun çıkarmayı birinci hedef tutan ve kanunun bir maddesini kanunun içerisinden çekip çıkaran, çıkardığınız zaman da, hangisi mer'i olacak, hangisi reddolundu, bu konuda da sarahat bulunmayan bir çıkmaza girmeye imkan olmadığını arz eder, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak biz bu maddeyi mutlak surette kanun çıkarma gereğini hedef tutan ve kabul edilmemesi halinde de salt çoğunluğun Anayasada prensip olarak sağlanamadığı yerlerde nasıl ikinci defa aynı şekilde oylamalara gidildiği kabul edilmiş ise, burada da aynı şekilde tekrar salt çoğunluk bulununcaya kadar oylamanın sırayla; evvela Karma Komisyon, bilahare Cumhuriyet Senatosu, bilahare de Millet Meclisinin kendi metnini kabul etmesi için oylamanın tekerrür etmesi suretiyle sonuçta metinde hangi maddenin ne şekilde yer alacağını mutlaka belirtilmesi lâzım geldiği inancındayız.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

Sayın Durakoğlu, bir hususu sormak istiyorum. Görüşmenizin son kısmında, «nasıl ki kanunlar yapılırken salt çoğunluk bulunamadığında oylamaya devam ediliyorsa da» dediniz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Kanun değil efendim; Anayasa prensip olarak, salt çoğunluğun mutlak aranmasını istediği hususlarda oylamaların tekrarını kabul etmiştir.

BAŞKAN - Mesela?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Meselâ, Cumhurbaşkanı seçimi...

BAŞKAN - Seçimler için söylüyorsunuz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Hayır, oylamaların prensiplerini söylüyorum.

BAŞKAN - Söylediğiniz örnekler sadece seçimler için var her halde, yasama hususunda yok böyle bir şeyimiz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Kanunlar için demedim zaten.

BAŞKAN - Evet, teşekkür ederim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, bu görüşün aleyhinde grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Korkmazcan.

D.P. GRUBU ADINA HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Tartışılan konu, bir usul hükmüdür. Ancak, bu usul hükmü Anayasamızda yer aldığı için bu konuda usul tartışması açılabilir mi, açılmaz mı tarzında tereddütler doğmuştur.

Kanaatimizce, şu anda yaptığımız usul müzakeresinin sonunda bir oylama yapılsa dahi, bu, Anayasayı tefsir mahiyetinde olmayacaktır. Aslında Sayın Başkanın 92 nci maddeyi nasıl uygulayacağını anlayabilmek bakımından Genel Kurulun yardımına başvurmuş olması, herhangi bir İçtüzük maddesini uygularken, karşılaştığı bir müşkülü halletme usulünden farklı değildir. Anayasayı tefsir ayrı şeydir, uygulayıcının doğrudan doğruya maddeden nasıl bir anlam çıkaracağı hususunu tespit etmesi ayrı bir şeydir.

Esasen, Anayasamızın 132 nci maddesinin bir tatbikatı sırasında burada usul müzakeresi açılmış, 132 nci maddenin nasıl anlaşılacağı Meclis kararına bağlanmış, bu karar aleyhine Anayasa Mahkemesine başvurulduğu zaman Anayasa Mahkemesi bu kararı iptal etmiştir ama, 132 nci maddenin usul müzakeresine tabi tutulamayacağı ve bu hususta bir karar ittihaz edilemeyeceği açısından değil, Meclisin anladığı anlamda yorumlanamayacağı esastan hareketle iptal etmiştir.

Demek ki, Anayasa Mahkemesi de, Anayasada yer almış olan İçtüzük hükmü mahiyetindeki usul hükümlerinin üzerinde müzakere yapılabileceğini ve Meclisin bunların uygulanmasında Başkanlığa ışık tutabileceğini kabul etmektedir.

Bu itibarla, Sayın Başkanın 92 nci maddenin uygulamasıyla ilgili usul müzakeresi açmış olması yadırganacak bir durum değildir. Ancak, biz 92 nci maddenin, biraz önce burada konuşan Sayın Durakoğlu'nun anladığı anlamda yorumlanamayacağı kanaatini taşıyoruz. Sayın Başkanın, müzakereyi açarken ifade ettiği tereddüdün de varit almadığı kanaatini taşıyoruz.

Tartışılan husus nedir? Millet Meclisi, Karma Komisyonda birtakım mecburiyetler dolayısıyla, Cumhuriyet Senatosunda yapılan değişiklikler dolayısıyla, hazırlanmış bir metin, daha önce kendi kabul ettiği metin ve Cumhuriyet Senatosunun metni karşısında kalırsa, bu üç metinden birini mutlaka kabul zorunda mıdır, yoksa bu üç metinden birini değiştirmeden kabul mecburiyetinde midir, noktasında toplanmaktadır.

Bizim kanaatimize 92 nci maddenin beşinci fıkrasındaki; «Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır.» cümlesinden, bu üç metinden birini mutlaka kabul etmek zorundadır anlamı çıkmaz. Buradaki “olduğu gibi” tabiri değiştirilmeden kabul etmek mecburiyetini ortaya koymaktadır. Yani Yüksek Meclis üç metinden birini kabul edecek ise bu kabulü «değiştirmeden» bahis konusu olacaktır.

Esasen 92 nci maddenin altıncı fıkrasında yer alan bir cümle «olduğu gibi kabul» teriminin, «doğrudan doğruya, değiştirilmeden kabul» anlamına geldiğini göstermektedir.

«Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metni yeniden görür.» Bu, 92 nci

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

maddenin yedinci bendinde yer alan bir cümledir. Burada; Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek» demek suretiyle olduğu gibi kabulün, değiştirilerek kabulün karşıtı olduğunu, aynı madde göstermektedir. Bundan, birtakım zorlamalara giderek, üç metinden birini Meclis mutlaka kabule mecburdur anlamı çıkarılamaz.

Sayın Durakoğlu burada, ret nisabı diye yeni bir terimden, yani bir mefhumdan bahis buyurdular. Aslında İçtüzüğümüzde de, Anayasamızın usule mütedair hükümlerinde de ret nisabı diye bir husus yoktur. Bir şeyin, bir hükmün kabulü nisabı vardır; kabul nisabını bulamayan oylamalar da reddedilmiş sayılır. Mesela Anayasa değişiklikleri için 2/3 çoğunluk aranmaktadır, yani Millet Meclisinde 300 sayın üyenin oyu aranmaktadır. 299 oy bir araya geldiği takdirde nasıl Anayasa değişikliği düşüyorsa, reddedilmiş sayılıyorsa, burada da 226 oy aranmaktadır; 225 oy bir araya gelse dahi, bu, reddedilmiş anlamına gelir. Yani vasıflı çoğunluklarda o çoğunluğu bulamadığınız takdirde, getirdiğiniz hüküm kendiliğinden reddedilmiş olur. Ret nisabı diye bir husus hiçbir metnimizde yer almamaktadır.

Esasen muhterem arkadaşlarım, Yüksek Meclislerin teşriî görevinde, bir hususu kabul etmek hakkı ve yetkisi olduğu gibi, bir hususu değiştirerek kabul etmek hakkı ve yetkisi de vardır; reddetmek hakkı ve yetkisi de vardır.

Meclisler bu hak ve yetkilerini bir kanun teklifi karşısında ilk müzakerelerde kullandıkları gibi, Yüksek Heyetiniz ilk müzakerede kullandığı gibi Cumhuriyet Senatosundan geri gelen bir metin üzerinde de kullanabilir; yani kabul hakkını da kullanabilir, ret hakkını da kullanabilir. Ancak, Anayasanın 92 nci maddesi, bu hallerde değiştirerek kabul hakkını Meclisten almış bulunmaktadır. Yoksa ret hakkını ve kendi metnini olduğu gibi kabul hakkını Meclisin elinden almış değildir.

Bu bakımdan şu anda biz, Karma Komisyon metnini, Cumhuriyet Senatosunun değişik metnini veyahut da Yüksek Heyetinizin daha önce kabul buyurduğu metinden birisini mutlaka kabul etmek mecburiyetinde değiliz. Bunlardan herhangi birisini kabul etme imkanı vardır, değiştirmeden kabul etme mecburiyeti vardır; ama mutlaka birisi kabul edilecektir diye turlamalara gitmek mecburiyeti hiçbir zaman bahis konusu olamaz. Teşriî görevin herhangi bir safhasında Yüksek Heyetiniz, daha önce kabul ettiği bir husustaki görüşünü dahi, Cumhuriyet Senatosundaki görüşmelerin ışığı altında, Karma Komisyonun hazırladığı raporun ışığı altında değiştirebilir, böyle bir kanunun çıkmasına hiç gerek olmadığı kanaatine varabilir, bu sebeple reddedebilir veyahut da bugün karşılaştığımız durumda olduğu gibi vasıflı çoğunluk aranan bir yerde vasıflı çoğunluğa ulaşamayan bir kabul hali, teklifin reddedilmesi sonucunu doğurur.

Yüce Heyetimize saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Korkmazcan.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın İslam, buyurun.

A.P. GRUBU ADINA NADİR LÂTİF İSLAM (Sakarya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Anayasamızın nizamladığı bir maddenin çok ender raslanan bir tatbikatı karşısında bulunmaktadır. Meseleyi mümkün olduğu kadar az karıştırmaya çalışabilmek bakımından, evveleminde prosedür meselesine dokunmak zarurî oluyor.

Meclisler iradelerinde bağımsızdırlar. Ancak, bu maddelerin tezahür şekli, olgunlaştırma şekli prosedüre bağlanmıştır. Bu prosedürü de sırasıyla anayasalar, içtüzükler, teamüller tayin eder. Sayın Halk Partisi Sözcüsü arkadaşımızın bir beyanına peşinen temas edersem, sözlerin uzaması sebebi lüzumu kalmayacaktır. Filhakika bazı oylamalarda Anayasamız turları teşvik etmektedir, hatta zarurî kılmaktadır; ama bu türlü oylamaların tevali etmesi, gelen vazifeler nazara alındığında, Anayasa sistematığı içinde ayrı bölümlerde, altbölümlerde yer almaktadır. Şimdi bizim tahlil etmek zorunda kaldığımız hükümler, Parlamentonun kanun yapma görevi içine giren daha üst bölümlerde, ikinci bölümde yer almaktadır. Cumhurbaşkanı seçimi, Anayasa Mahkemesi üyeleri seçimi daha alttaki bölümlerde yer aldığından, oralardaki tatbikat bizim kanun yapma tatbikatımızı tabiatıyla bağlamaz. Eğer mutlaka irtibat kurmak lazımsa, belki kanun yapma tatbikatındaki umumi hükümlerden, o maddelerde, daha istisnai maddelerde faydalanmak mümkün olabilir.

Peşinen halli gereken bir mesele daha var burada:

Biz acaba bu 92 nci maddenin derpiş ettiği üç metinden farklı bir metin kabul edebilir miyiz ve hadisemizin hususiyetleri içinde, meselâ kanunun toptan reddine karar verebilir miyiz? Hayır. Veremeyişimizin sebebi, Anayasanın kesin iradesiyle ortaya konmuş. Anayasa, yine Parlamentonun, Kurucu Meclisin yaptığı Anayasa bu prosedürü böyle takdir etmiş. Buna göre, bu üç metinden birini tercih mecburiyetindeyiz. Normal müzakerelerde dahi, yüksek malûmunuzdur ki her önergeyi her zaman veremiyoruz. Bizde tekriri müzakere usulü mevcut olmadığına göre, bir oylamadan sonra kanunların kabulü meselesinde aynı hükümler için yeni oylamalara gidilemez.

Bir Sayın sözcü arkadaşımızın belirttiği oylama yenilemesi, ancak Başkanlık Divanının mutabakata varamadığı hallerde bahis konusu olur, o da yeni oylama değil, oylamanın gerçekleştirilmesi ameliyesinden ibarettir.

Sayın milletvekilleri, 92 nci madde, kanun yapma prosedürü içinde bizi bu üç şıktan birinci tercihle karşı karşıya getirmiş bulunuyor. Bu üç şıktan, «metin» tabirinden neyi anlayacağız? O konu üzerinde durmak lâzım.

Metin tabiriyle kanunun bütünü de anlaşılabilir, bir manada maddeler de anlaşılabilir. Ancak, kanun yapma usullerini nizamlayan Anayasa hükümlerine göre, oylama birimleri, oylama cüz'ü tamları kanun maddeleridir. O itibarla, metin tabirini, maddeleri tek tek ele almak suretiyle, Komisyona gitmiş veya Senatoda farklı teemmüllere mevzu olmuş metinler ibaresinden, kanun maddelerini tek tek anlamak mecburiyeti vardır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu itibarla, Millet Meclisinin kabul ettiği metnin benimsenebilmesi için bir defa oylama yapılması mecburiyeti vardır. Bir defalık bu oylama, Büyük Millet Meclisi iradesinin tezahürüne imkan bırakmamış ise, ondan sonra öbür iki metin arasında bir oylamaya lüzum vardır. İlk oylamada salt çoğunluk olan 226 oy tezahür ederse mesele bitmiş olur.

«Ondan sonraki tercihi nasıl yapacağız?» meselesine gelince: Malumunuz, o anda müzakere safhasında bulunan komisyon raporları müzakerelere esas teşkil eder. Komisyonun getirdiği tekliflere aykırı teklifler evvelâ oylanır, aykırı tekliflerin çoğunluk bulmamış olması halinde komisyon teklifi müzakereye esas olur ve ondan sonra kabulü cihetine gidilir.

Burada ufak bir fark doğmaktadır: Şimdi Komisyon raporu Senato metninden ayrılmadı ise, bu takdirde şöyle mütalâa etmek durumundayız: Esasen ayrı bir oylamaya lüzum kalmayacaktır. Çünkü Komisyon metni ile Senato metni birleşmiş olduğu için tek metindir. Millet Meclisimizin 226 oyluk bir çoğunluk ortaya koymamış olması halinde, Senato ile Komisyonun birleştiği maddelerin oylanmasına mahal yoktur; tercih edilecek bir husus ortada kalmamış demektir. Tercih, Millet Meclisi metninin kabul edilmemiş olması suretiyle tezahür etmiş olur.

Komisyonun, Senatodan ayrı bir metin kabul etmiş olduğu ahvalde de; demin arz etmiş olduğum gibi, müzakereye esas, Komisyon raporu olacağına göre, o zaman bu esasa aykırılık getiren Cumhuriyet Senatosu metnini (metin veya önerge veya değiştirge manasına alabiliriz) oylarız. O kabul edilirse yine mesele bitmiş olur; kabul edilmezse Komisyonun getirdiği teklif, yine bir oylamaya («Tek»e irca edilmiş olacağı için) mahal kalmaksızın kanunlaşmış olur.

Zannediyorum ki, meseleyi anlayışımız ölçüsünde fazla karıştırmadan arz etmeye çalıştık.

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İslâm.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Sayın Turhan Feyzioğlu, buyurunuz efendim.

C.G.P. GRUBU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bugün konuşmakta olduğumuz usul sorunu, Millet Meclisimizin yeni Anayasa yapıldığından bu yana ilk defa karşılaştığı bir sorundur; fakat son defa karşılaştığı bir durum olduğu farzedilemez. Bu sebeple ileride de buna benzer bir durumla karşılaşabileceğimiz hesaba katılarak ve bugün tartışılan konularda şu parti bu istikamette, bu parti bu istikamette düşünüyor diye meseleye siyasî açıdan bakmaksızın, hukuk mantığı neyi gerektirir, bunu iyice hesap ederek bir karar vermemiz yerinde olur.

Bu mesele hakkında Meclisin şimdi alacağı karar, Anayasanın 92 nci maddesi ile ilgili olarak yapacağımız yorum, ileride tekrar tekrar karşımıza çıkacaktır.

Bu gibi durumlarda önemli olan nedir? Önemli olan; Yüce Meclisin arzu ve iradesinin tam ve sıhhatli olarak ortaya çıkmasına imkan verecek bir usulü tespit etmektir. Bu usul yanlış seçilirse Millet Meclisinin büyük çoğunluğunun, belki de tümünün arzu etmediği bir durumla karşılaşabiliriz. Millet Meclisinin tek tek her üyesinin, 450 üyesinin karşı bulunduğu bir çözüme yanlış bir oylama ile Meclisi götürmek, her halde ne Anayasamızın, ne İçtüzüğümüzün bizden istediği bir şey olamaz.

İyi usul nedir? İyi usul; sahiden Anayasanın emrettiği çoğunluklar hangi çözüm yolunun lehinde ise, o çözüm yolunun karara bağlanmasıdır; bunu sağlayacak bir usulü bulmamız lâzımdır.

Bu nasıl bulunmuştur? Çeşitli alternatifler söylendi. Sayın Durakoğlu, işte böyle bir ihtimali önlemek için, kendisine makul görünen bir çözüm yolu söyledi.

Bir af kanunu konusunu bir kenara bırakarak, çok basit bir misal seçeyim. Diyelim ki; posta telgraf memurlarının aylığı 1000 liradır; bunu arttırmak için teklifler yapılmış, görüşler ortaya atılmış. Bir görüş var 2000 lira olsun, bir görüş var 3000 lira olsun, bir görüş var 4 000 lira olsun; ama Millet Meclisinde 1 000 lirada kalsın diyen tek üye yok. Bunlardan bir tanesinin, 4 000 lira olsun diyen görüşün Millet Meclisinin görüşü olduğunu farz ediniz ve Cumhuriyet Senatosunun bunu reddettiğini, 3 000 lira olsun görüşünün orada üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edildiğini, karma komisyonun da bu görüşü veya 2 000 lira olsun görüşünü kabul edip getirdiğini farz ediniz. Veya Senato 2 000 demiş, Karma Komisyon arasını bulmuş, 3 000 lira demiş.

Şimdi, oylamaya ters başlarsanız ve evvelâ 2 000 lira olsun teklifini oylarsanız....

BAŞKAN - Sayın Feyzioğlu, sözünüz münhasıran şu mecburiyetin izahı bakımından oluyor...

C.T.P. GRUBU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Efendim, arz edeyim; mecburiyet konusunda...

BAŞKAN - Onun için belki ayrıca müzakere açacağım efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Mecburiyet konusunu, ancak bu konudaki görüşümü arz ederken cevaplayabilirim, Sayın Başkan. Mecburiyet konusunu başka türlü cevaplayamam.

BAŞKAN - Evet, devam buyuran efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla)-Eğer sıra benim söylediğim tarzda olursa, bu mecburiyete lüzum olmayacağını arz edebileceğimi sanıyorum; eğer hukuk mantığı içerisinde bakarsak, yanılıyorsam tabîî kararınızı ona göre verirsiniz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi, Yüce Meclise soruyu şöyle vazederseniz; 2 000 lira olsun diyen teklifi önce oylarsanız, bu Mecliste 3 000 lira olsun diyen ve 4 000 lira olsun diyenler çoğunlukta olduğu için 2 000 liraya çıkarılsın diyen teklif reddedilir. 3 000 lirayı oyladığınız, zaman, 4 000 olmasını isteyenler çoğunlukta olduğu için 3 000 teklifi reddedilebilir. Ama 4 000 lira olsun diyen görüş, yani Millet Meclisinin eski görüşü 224 oy veya 225 oy topladığı için, o da reddedilirse, arkadaşlar bundan ne sonuç çıkaracaksınız? 2 000 reddedildi, 3 000 reddedildi, 4 000 de reddedildi. O halde zavallı posta-telgraf memurlarının maaşı 1 000 lirada kalsın dedi Yüce Meclis... Bu mudur Meclisin iradesi? Hayır. Mecliste herkes «artsın» diyor. Mecliste herkes «bir zam olsun» diyor. Ama kimi 2 000, kimi 3 000, kimi 4 000 demiş. Yanlış oyladığınız için; 2 000'i önce oyladığınız için ve ona 3 000, 4 000 taraftarları hayır dediği için, 3 000'i sonra oyladınız 4 000 taraftarları ona hayır dediği için, 4000'de 226 bulmadığı için her üye teklifin reddedilmesi, Millet Meclisinin gerçek arzusunun tecellisi değildir. «Posta telgraf memurları 1 000 lira alsın» değildi bu Meclisin iradesi; bu Meclisin iradesi mutlaka başka bir şeydi.

İşte bunu, böyle bir saçmalığı, Meclis iradesine ters düşen, herkesin arzusuna, büyük çoğunluğun arzusuna ters düşecek bir saçma sonucu önlemek içindir ki, bir arkadaşımız, böyle bir durumda, ve bir defa daha Meclise birinci teklifi, ikinci teklifi, üçüncü teklifi oylamak imkânını vermelidir. Oylama aynı sıra ile bir daha dönmelidir, bir daha dönmelidir. Çünkü Meclis bunlardan birincisine rey vermiş, ikincisine öteki Meclis ve Karma Komisyon rey vermiş. Bir artış için bir çoğunluk var; bu çoğunluğun hangi formül üzerinde toplanacağını belli olması için turlar devam etmelidir» diyorlar.

Bu yol daha evvel de savunulmuştur bu kürsüde. Bir hatip, 1964 yılında, benzeri bir durumda, tıpkı şimdi olduğu gibi karma komisyon ve Cumhuriyet Senatosunun metninin de galiba aynı olduğu bir durumda, metin harfiyen aynı da olsa ayrı ayrı oylamanız lâzımdır tezini savunurken bu nokta üzerinde durulmuş; ve hatta, «Her üç formül, üç metin oylanıp da üçü de gerekli oyu toplayamaz ise, turlara yeniden başlamak suretiyle Meclisin gerçek iradesinin tespiti lâzımdır» demiş. Ama bunun Anayasada sarıh bir dayanağını bulmak zor ve Sayın Korkmazcan'ın da söylediği mülâhazaları el tersi ile itmek kolay değildir. Onu itmek kolay değil, ama, «Meclisin iradesi böyle bir kanunu çıkartmamaktır o halde» demek de doğru değil. Yanlış oyladığınız için bu sonuca vardınız. Meclisin iradesi, «Posta telgraf memurlarının maaşı 1 000 lirada kalsın» değildi ki, biraz evvel verdiğim misalde. Buna benzer misalleri artırabilirsiniz.

Daha açık bir misalle arz edeyim arkadaşlar; ne olacağını belki tamamıyla beyhude tartışıyoruz. Farz edelim ki 141 ve 142 nci madde ile ilgili istisna konusu konuşuldu, 226 bulundu ve mesele bitti. 226 bulunmadı da 225 bulundu. Şimdi acaba, bu af teklifinde, «141-142'de affa dahil olsun» diyen arkadaşların noktai nazarı şu mudur? «Eğer 141-142'ye giren şu bir avuç suçlu affedilmez ise varsın orman köylüsü de affedilmesin» mi diyorlar? Hayır; öyle diyeceklerini sanmıyorum. Bu olmadığına göre, soruyu Meclise doğru sormak lâzımdır.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bu usul değil polemiktir.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Efendim, polemik değil, usul.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum, lütfen müdahale etmeyiniz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Selçuk Bey lütfedin usul, usul.

Meseleyi doğru vaz ederseniz, cevabı doğru alırsınız. Eğer meseleyi....

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - 1 inci maddeyi ele alsak.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - En aykırısından başlamak lâzımdır, onu arz etmek istiyorum,. Şuradaki sıraya saplanıp kalmak durumunda değilsiniz. Bu sıraya saplanıp kalmak, burada belki de bir protokol sırasıyla, herhangi bir sebeple, cümle yapısı sebebiyle Anayasanın söylediği bir sırayı amir hüküm telâkki etmek yanlışır. Meclisin iradesinin tecellisine değil; yanlış tecellisine, tecelli etmemesine imkân verir.

En sivri olandan başlamaktır aykırıdan başlamak. Ne diyor Anayasa? «Karma Komisyonun metni sunulur.»

Karma Komisyon bir kompromi getirecek diye düşünmüş. Karma Komisyonun metni sunulur, üç metin oylanır. Normal olarak zaten komisyon metninden başlamaz ki bir Meclis; sunulan metinden değil, ona aykırı olandan başlar, komisyon metnine aykırı olan teklifler varsa ondan başlar, madde bir.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - İçtüzüğün 23 üncü maddesi, esas Komisyon raporundan başlar....

BAŞKAN - Efendim, rica ederim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Efendim, üçü birden konuşuluyor, üçü birden konuşuluyor. Ben teklifimi arz edeyim, reddederseniz, neticesine hep birden katlanırsınız, ama ben teklifimi arz edeyim. Mantikî olarak Meclisin iradesinin....

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - 90 da çıkınca saçma olur zaten.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Durakoğlu, rica, ediyorum.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Sayın Durakoğlu, ben sizi dinledim. Birçok arkadaşta çok saçma göründü 90 defa oy turu yapmak; ama dinledik sükûnetle. Lütfediniz, siz de dinleyiniz benim teklifimi.

226 oy gerektiren teklif en aykırı ve üzerinde oy toplama güclüğü görünen tekliftir, mantıken böyle. Diğerleri için 200 oy, 210 oy, 220 oy kâfi iken, bir teklif ancak 226 oyla geçebiliyor ise, evvelâ, «226 oy toplanabiliyor mu şu metin üzerinde» diye denemek lâzımdır. 226 oy gerektiren teklif hangisi ise o teklif kabul ediliyorsa diğerlerinin oylanmasında hiçbir mantikî sebep yoktur. Bir tanesi olduğu gibi kabul edilmiştir, bitmiştir mesele. Diğerlerini zaten oylasanız da alacağınız sonuç bellidir. Bir teklif 226 oy aldıktan sonra öbürleri

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

artık çoğunluk bulamaz bu Mecliste. 226 salt çoğunluktur. Tam üye sayısının salt çoğunluğunu gerektiren teklifi baştan oyladığınız takdirde, bunun reddi halinde, yüce Meclise makul bir soruyu sorabilirsiniz ; o soru şudur: «Bu azamî sayı sağlanamadığına göre, bunun bir altındaki falan metni veya bunun bir altındaki falan metni kabul eder misiniz"?» sorusunu sormak imkânına sahipsinizdir. Bunu sorduğunuz zaman herkes düşünür ve reyini verir.

Efendim, «Benim görüşüm kabul edilmediğine göre, hiçbiri kabul edilmesin» deniyorsa, bu, Meclisin çoğunluğunun isteği, bu bir iradedir; bunun neticesine katlanılır. Yok, en sivri teklif, en ileri teklif, kabulü en fazla oy gerektiren teklif gerekli oy çokluğunu bulamıyor ise, bunun karşısında hiç değilse diğerlerini kabul edelim tarzında bir çoğunluk tecelli ederse, Meclisin hakiki arzusu belli olur.

Sözlerimin başındaki noktaya geliyorum Sayın Başkan. Önemli olan, Meclisin ne istediğinin sıhhatli bir şekilde tespitidir. Meclis ne isterse o meşru olarak bu Meclisin iradesine iktiran etmiş formüldür, biter; ama Meclisin ne istediğini mutlaka iyi tespit etmek ve iyi anlamak lâzımdır. Soruyu bir çocuğa yanlış sorarsınız, bir büyüğe yanlış sorarsınız, bir heyete yanlış sorarsınız soru yanlış sorulunca cevap doğru olmaz. Soruyu doğru sorarsak ve sıra ile en çok oy gerektirenden başlayarak sorarsak, bu takdirde Meclisin neyi istediği ve neyi istemediği anlaşılmış olur. Meclisin neyi istediğini veya neyi istemediğini en az oy gerektirenden başlayarak anlayamazsınız. Çünkü normal olarak 226 oy isteyen formülün geçme ümidi devam ettiği müddetçe, ben de olsam arkadaşlarımla yerinde, Millet Meclisinin metnine rey vermek isteyen bir üye olsam, katı surette Senato metnine rey vermem, katı surette Karma Komisyon metnine rey vermem, onun kabulünü istemem, kendi teklifimi beklerim, kendi görüşümün oya konmasını beklerim. Ama, o da çoğunluğu bulduğu halde 226'yı bulmadığı için reddedilirse.... Bana sordunuz mu? O formül reddedilirse onun bir altındakine razı mısın, diye sordunuz mu? Sormadınız. Demek ki eksik kaldı. Bu takdirde, turlara mı devam edeceksiniz, ne yapacaksınız? Bir çıkmazın içine gireceksiniz.

Soruyu doğru sorarsak, ne tura ihtiyaç kalır, ne zorlamaya ihtiyaç kalır; üç metinden biri kabul edilir ve mesele biter. Hiçbirini kabul etmiyorsa, sahiden Meclis affı istemiyor manasında ki böyle bir sonucu hiç tahmin etmiyorum, burada nasıl olsa bir çoğunluk var, şu veya bu şekilde affı isteyen. Ama soruyu doğru sorup, cevabı doğru alalım.

Benim maruzatım bundan ibarettir. Bu usulü bir defa tespit edeceğiz. Ama ileride de benzeri durumlarla karşılaşacağız. İstirham ediyorum, ilk defa salt çoğunluk gerektiren bir oylama yapılıyor. Salt çoğunluk gerektiren metinden başlamak, mantikî bir zarurettir, doğru cevap almanın kesin icabıdır. Bunu arz etmek istiyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Feyzioğlu.

Muhterem arkadaşlarım; görüşünü bildiren grup sözcüsü arkadaşlarım, sanıyorum, ki konu üzerinde hemen hemen ittifak halindedirler. Gerçi savunma tarzları değişiktir ama; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan Sayın Durakoğlu arkadaşımız, Anayasanın 92 nci maddesindeki mecburiyeti, Meclisin bir yasa yapmaya mecbur olduğu şeklinde kabul ettiğini ifade ettiler ve bunun temini için de, «Oylamada üç ahvalde de netice alınamazsa turlara devam edilir» demek suretiyle kendi görüşleri istikametinde çıkış yolunu tayin ettiler.

Diğer grup sözcüsü arkadaşlarımız da; meseleyi hukuk açısından başka şekilde görmekle beraber, meseleyi oya sunmadaki usuller bakımından mutlaka Meclisin bu af yasası üzerinde bir sonuca varması lâzım geldiğini, ret şeklinde bir sonuca varmaması lâzım geldiğini düşündüklerini söylediler, «Bunun yolları vardır, bulunabilir» dediler.

Bu itibarla, yüce Meclisimizin bu konudaki düşüncelerini ben anlamış bulunmaktayım. Bu sebeple bir oylamaya mahal görmemekteyim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Nedir bu anlayışınız Sayın Başkan?

BAŞKAN - Bu arada Sayın Reşit Ülker arkadaşımız bir önerge göndermişlerdir, önergeyi okutuyorum efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Görüşecektim, ama söz vermediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Gruplar adına dört kişi konuştu. Sayın Güneş de söz istemişlerdi. İçtüzük «iki lehte, iki aleyhte» diyor. Bunun için imkân bulamıyorum. Sayın Ülker.

Önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Konuşulan usul konusunun Anayasa Komisyonunda incelenmesi ve bir karar verilmesi için, Anayasa Komisyonuna gönderilmesini öneririm.

Reşit Ülker (İstanbul)

BAŞKAN - Efendim, bu önerge üzerinde de, ki daha evvelce bunun tatbikatı olmuştu; çekimser oyun hangi taraftan sayılması lâzımgeldiği yolunda tatbikat vardır; bu itibarla, bu önerge üzerinde usul bakımından Sayın Güneş konuşmak istemektedirler.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Önergemi izah edebilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN - Lütfederseniz önce, önergesi üzerinde izah sadedinde görüşmek üzere buyurunuz Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Önümüzde bir usul konusu mevcut ve bu usul konusu, bundan böyle benzer olaylarda alacağımız kararlara da etkilidir. Parlamento hayatında bu

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

usul konusuna girebilecek ihtilaflı, üzerinde çok mücadele yapılan kanunlar olması ihtimali de bulunduğundan, icabında Anayasa açısından incelenmesi gerekebilecek hadiselerle karşılaşabiliriz.

Şimdi, Anayasamızın 92 nci maddesi açık olmakla beraber ki Sayın Başkan da ifade ediyorlar, ben aydınlığa kavuştum, «Anayasanın 92 nci maddesinde mutlaka Meclis bu konuda bir karar vermek zorundadır» diyorlar ve müzakereyi de bu aydınlığı aldığımız için kâfi görüyorlar.

Değerli arkadaşlarım, şahsı adına söz alanlardan birisiydim. Bu konu bu İçtüzük yapılırken bahis mevzuu olmuştur. O İçtüzüğün teklifçilerinden birisi olarak, kendi grubumu bu İçtüzük yapılırken temsil etmiş bir arkadaşınız olarak ve onun ötesinde Meclisimizin geçmiş müzakerelerinde bu konu konuşulmuş ve karara varılmış olaylar bulunmasına rağmen, ifade etmek isterim ki, şurada yapılan konuşmaların ışığında mesele aydınlık içerisinde değildir. Bizim burada konuyu alelacele konuşmamız, iki lehte iki aleyhte arkadaş konuştuktan sonra bir karara varmamız büyük sakıncalar taşımaktadır. Çünkü, düşününüz, burada iki lehte iki aleyhte konuşuldu, tam bir kanaate varmadan, bu konuda söylenecek bütün sözler söylenmeden; evvelce yapılmış müzakere metinleri, evvelce yapılmış İçtüzük tadil teklifleri ve İçtüzük tekliflerinde bu maddelerle ilgili maddeler arizâmik konuşulmadan, bir Meclis komisyonunda bunun üzerinde bir müzakere açılmadan bir nevi İçtüzük yapmış olacağız, İçtüzük hükmü getireceğiz. Biz İçtüzük tadil teklifi getirmiş olsaydık ne yapacaktık? Bu değişiklik teklifini Anayasa Komisyonuna gönderecektir. Anayasa Komisyonu belli usullere göre bunu bastıracaktı, üyelerine dağıtacaktı, müzakere açılacaktı; o müzakereye Meclisin bütün üyeleri gidip katılacaktı, oradan çıkan metin buraya gelecekti ve burada o madde üzerinde bir müzakere açılacaktı. İki lehte, iki aleyhte değil, altı kişinin konuşacağı bir müzakere yeterli gelmediği takdirde 30 kişinin konuşacağı bir müzakere açılacaktı. Bu kadar hayatî bir konuyu burada hemencecik karara bağlamanın büyük sakıncaları ortadadır. Bu sebepten dolayı sayın üye arkadaşlarımdan istirham ediyorum, meseleyi Anayasa Komisyonuna sevk edelim. Orada usulü içerisinde konuşulsun ve berrak bir şekilde buraya gelsin ve çıkardığımız kanunlar münakaşa konusu, dedikodu konusu olmaktan kurtulsun.

Bundan dolayı istirham ediyorum, önergeme iltifat buyurunuz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Sayın Güneş, buyurunuz.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, grup adına önerge aleyhine söz istiyorum.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Evvelâ müsaade ederseniz bir şaka yapmak istiyorum. Bu Anayasayı yapanlardan bir tanesi, bu maddeyi «İki Meclisli bir parlamentonun çalışmasında tartışmayı belli bir noktada nasıl keseriz?» diye o zamanki Anayasa

Komisyonunda uzun boylu tartışmış ve düşünmüş olan arkadaşlarınızdan bir tanesiyim. Anayasanın bu maddesinin de Kurucu Mecliste, Temsilciler Meclisinde raportörüym.

Birçok arkadaşlarım burada maddenin açık, sarih olduğunu söylediler. Yaptığımız maddeye karşı gösterdikleri bu sempatiye teşekkür ederim; fakat benim bugün maddeyi okuyarak varmış olduğum sonuç, tam bunun tersinedir. Kendi icadımız olan bu maddenin, kendi kalemimizden çıkmış olan bu maddenin öyle sarih ve açık olduğu kanısında değilim. «Hocanın sarımsaklı balı» gibi kendi yapmış olduğumuz bu hükmü, bugün beğenebilecek imkânlarla da sahip değilim. Bu, bir temel yanlıştan neşet ediyor.

Bu madde yazılırken şu esas alındı; asıl, kafaların arkasında olan mesele şu idi: Eğer Senatodan gelen metin Millet Meclisi Genel Kurulunda tadil edilebilir ise ve bu muaddel şekil kabul edilir ise, bunu tekrar Senatoya göndermek lâzımdır; çünkü, tadil edilmiş metin üzerinde Senato görüşünü belirtmiş değildir, bu nedenle tadil teklifi yapılamaz. Buna matuf bu hüküm konulmuştur ki, mekanizma, mekik yeniden başlamasın diye. Fakat bir nokta yeterli miktarda maddede vuzuhla yer almıyor: Oylama nasıl yapılacak ve üç metinden birini kabul mecburiyeti nasıl sağlanacak?

BAŞKAN - Sayın Güneş, afedersiniz, bir hususu tekrar etmenizi rica edeceğim. Yani, bu mecburiyeti sadece tadil yapmama haline münhasır olanak ifadede bulundunuz, değil mi efendim?

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Evet efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Şimdi, genellikle, Meclisteki tadil tekliflerinde Meclisin iradesine en çok uyan metni kabul bakımından Sayın Feyzioğlu'nun önerdiği prosedür genellikle doğrudur, fakat bunu burada uygulamak mümkün değildir. Bir prensip kararından hareket ederek matematik bir sıralama yapıyorlar ve sonunda şu sonuca varmaları icabediyor.

Bir metin oylandı, kabul edilmedi; öteki metin de oylandı kabul edilmedi, o halde üçüncü metin kabul edileceği farz olunmak lâzım gelir. Yalnız, üç metinden, bakalım hakikaten son kalan metin Meclisin çoğunluğunun iradesine uygun olan metin midir diye, kontrol zımmında bunu koysak ve meselâ Meclisin 450 üyesinin 300'ü tarafından bu metin reddedilse, ortada kabul edilmiş hiçbir metin kalmamış olur. Yahut üçüncü metin Mecliste çoğunluğu almadığı zaman, bunun da reddedilmiş sayılması icabeder zannediyorum. Anlayabildiğim kadarı ile eski deyim ile işmizazat-ı veçhiyelerinden ortaya çıkan durum da budur.

Doğrusunu isterseniz, kesinlikle bu neticeyi çıkarmaktan korkuyorum. Üzerinde uzun boylu düşündüğümüzü zannettiğim ve oldukça vazılı sonuçlara vardığımız kanaati ile kabul etmiş olduğum metnin, bugün 92 nci maddenin uygulanması söz konusu olunca; yazarlar dahil, bunun üzerinde münakaşa

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

etmeye başlandığına ve bu konuda Yüksek Heyetin vereceği karar da bir nevi bağlayıcılık mahiyetini taşıyacağına göre, Sayın Ülker'in, teklifinin dikkat nazarına alınabileceğini sanıyorum. Hatta, şimdi uzun boylu sizi meşgul ederek bir kaç şeyi söylemeyeyim, fakat 92 nci maddede iki Meclis arasındaki başka biçim ihtilâflar da söz konusu olabilir. Bunların ciddi bir tetkikine ihtiyaç vardır. Aslında böyle bir oylamanın İçtüzük maddesi haline getirilmemiş olması yanlıştır, eksiktir ve muhtemelen burada acele ile vereceğimiz bir karar sonunda, çıkacak olan kanun, temelde, esasta bir oylama noksanını taşıyacağı veya kendi başımıza bir içtüzük hükmünü peşinen vazetmiş olduğumuz için Anayasa Mahkemesinde tehlikeye girecektir. Söz konusu kanunun af kanunu olduğunu biliyorum. Af kanunu konusunda herkesin çeşitli eğilimlerinin olduğunu da biliyorum. Buradan, ister bu istikamette ister şu istikamette çıkacak olan af kanununun oylanması sonunda münakaşa konusu olmasını da oldukça sakıncalı görüyorum. Bu itibarla, Anayasa Komisyonunun bunu ciddi ve etraflı bir şekilde incelemesini herhalde daha isabetlidir sayıyorum; bir yanlışlığı önlemek için.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - A.P. Grubu adına Sayın İslâm.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Sayın Başkan, grup adına söz rica ediyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Muhterem Başkan, grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Kaydedeyim efendim.

Efendim, A.P. Grubu adına daha önce Sayın İslâm söz istemişlerdi. Değişiyorsanız buyurunuz Sayın Öztürk, kendi aranızdaki bir mesele efendim.

SABRİ KESKİN (Kastamonu) - Değişiyorlar efendim.

BAŞKAN - Buyurunuz. (A.P. sıralarından alkışlar.)

A.P. GRUBU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Anayasanın 92 nci maddesiyle ilgili bir tatbikatın usulü üzeninde, sayın Başkanlık, Umumî heyetin görüşünü, noktâi nazarını öğrenebilme açısından huzurlarınızda bir müzakere açtılar. Bu müzakerede siyasi parti gruplarımız görüşlerini ortaya koydular. Müzakere bitti; Riyaset, Anayasanın 92 nci maddesine göre, usulî bakımdan ne şekilde hareket edeceğine dair bir temayül ve görüş sahibi olduğunu da ifade etti. Bu noktada Sayın Reşit Ülker arkadaşımız, usulî açıdan bir meselenin vuzuha varması için bir takrir vererek meselenin Anayasa Komisyonuna havalesini istediler.

Evvelâ Anayasa ve İçtüzük bakımından böyle bir takdirin oylanması mümkün değildir, usulî açıdan Anayasa Komisyonuna havalesi mümkün değildir. Neden?

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 39 uncu maddesinde gayet sarih. Teklif ve tasarıların muhtevasının Anayasaya aykırılık iddiası hangi safhada yapılır ve hangi noktada Anayasa Komisyonuna havale edilir; bu gayet sarih şekilde yazılı.

Ayrıca, 85'inci maddede de, teklif ve tasarıların tümü ve maddeleri için, Anayasaya aykırılık iddiası sebebiyle, Anayasa Komisyonuna havale edilebileceği hükme bağlanmış. Usulî meseleden dolayı Anayasa Komisyonuna havalesine dair ne Anayasamızda, ne de İçtüzüğümüzde bir hüküm yok. Bu itibarla, Sayın Reşit Ülker'in tavrı oylanamaz, eğer affı geciktirme maksadına matuf bir taktirse, bunu kamuoyunda böylece tespit etmekte fayda vardır. Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Sayın Korkmazcan, Demokratik Parti Grubu adına buyurunuz efendim.

D.P. GRUBU ADINA HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Biraz önce açılan usul tartışması, Sayın Bakanın da ifade buyurduğu gibi, hür sonuca bağlanmıştır. Sayın Başkan iki aleyhte iki lehte yapılan konuşmalardan sonra 92 nci maddeyi nasıl uygulayacağı hususunda açıklığa kavuştuğunu Yüce heyetinize ifade etmiştir. Bundan sonra, meselenin bir önergeyle Anayasa Komisyonuna sevk edilmesi hali bahis konusu olamaz.

Bir usul tartışması bugünkü oturumda ortaya çıkmış değildir. Anayasanın 92 nci maddesiyle ilgili tereddütler, maddenin yazılışında çeşitli anlamlara gelebilecek hususlar onbeş-yirmi günden beri basınımızda tartışma konusu olmaktadır, Parlamento kulislerinde tartışma konusu olmaktadır. Eğer bu konu Anayasa Komisyonunda özel bir tetkikten geçirilmeye değer ağırlıkta görülmüş olsa idi, bugüne kadar mesele kendiliğinden çözümlenebilirdi. Başkanlık kendisi bir çözüm verme yolu, bir arama gayreti içinde olurdu.

Şimdi, aslında bizim yönümüzden gayet açık olan bir kanun yapmaya yetkili olan heyetin o kanunu reddetmeye de açık yetkisi olabileceği şeklinde anladığımız 92 nci maddeyi Başkanlık da bu tarzda anlamaktadır. Bundan sonra bir önerge ile işi uzatmaya kalkışmak, affın uzun süreden beri muhalefet partilerince engellendiğinden bahseden arkadaşlarımızdan gelmektedir. Biz korkarız ki, nisap bulma korkusu ile arkadaşlarımız Anayasa Komisyonunda bu 92 nci maddenin tadilini teklif eden bir metinle karşımızla gelecekler, «Af beklesin, önce Anayasanın 92 nci maddesini değiştirelim, ondan sonra affı getirelim» gibi bir yola gideceklerdir. Nitekim Sayın Bakanlar da kürsüde şaka yapmak için, zaman kazanabilmek bakımından sıraya girmiş bulunuyorlar.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Aziz arkadaşlarım, bütün bunlar her halde sadece bugünü kurtarmak maksadı ile yapılmış gösterilerdir. Halbuki, söylediğiniz sözler, yaptığınız yorumlar zabıtlara geçiyor ve ilerdeki Anayasa tatbikatında, usul tatbikatında gelecek Meclisler bunlara göre kendilerine yol seçeceklerdir. İşi şaka ile değil, ciddiyetle ele almak mecburiyeti vardır. İşi, bugün karşı karşıya bulunduğumuz meselenin sizlere verdiği güçlükler açısından değil, Anayasada yazılı olan hususlar ne ise, hukuk ve usul neyi emrediyorsa o açıdan almak mecburiyeti vardır.

Anayasanın 92 nci maddesi vaktiyle iyi yazılmamış olabilir; ama şu anda 92 nci madde yürürlükte ve Meclisimiz o maddenin hükümlerine göre kanun yapmak, değiştirerek bir metni kabul etmek veya reddetmek durumundadır.

Anayasanın 92 nci maddesi burada durduğu müddetçe, birtakım zaman kazanma hesapları ile bu maddeyi görmezlikten gelmek, maddenin esasına girmek, «Anayasanın 92 nci maddesini tadil edelim» gibi garip tekliflerle bir usul müzakeresini uzatmak hiç kimsenin hakkı değildir.

Yüce heyetinize saygılar sunarım. (D.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın KORKMAZCAN. Millî Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Hatiboğlu, buyurunuz efendim.

M.S.P. GRUBU ADINA YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Muhterem Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Anayasamızın 92 nci maddesi üzerinde ve onun tatbikatı ile alâkalı olarak grubumuzdan önce konuşan arkadaşları dinledik. Her biri kendi anlayışı içinde görüşler serdettiler. Elbette daha önceki konuşmalarda arza çalıştığım gibi bütün fikirler muteber ve muhteremdir. O kanaate vardım ki, bütün üyeler bir çabanın içerisinde. Kanun yaparken, kanunların anası anlamına gelen Anayasaya ters düşmemeye, zıt gitmemeye gayret ederler.

Muhterem arkadaşlarım, belki bir gün, iki gün uzatılmış olabilir. Bu, bilene ki, af teklifinin kanunlaşmasını uzatma maksadıyla matuf değil, ancak çıkaracağımız kanunların Anayasaya aykırılığı iddiasının Yüce Meclisin her ferdinin omuzuna yükleyeceği yük, vebal ve ağırlık iki gün acele edip isticalle çıkaracakları kanunun faziletinden çok daha veballi ve çok daha ağırdır.

Bu sebeptendir ki, zararı yok bir saat, bir kaç saat sonra çıkabilir bu; ama af, kanunlaştığı takdirde, herhangi bir grup veya af kanunundan istediğini elde edemeyen herhangi bir fert, gönül istiyor ki, çıkıp; «Efendim, Anayasanın 92 nci maddesi ayaklar altına alınarak bu kanun çıkartıldı» demesin. Af kanunu böyle bir damga ile karalanmasın ve böyle bir illetle malul olduğu âleme ilân edilmesin. Gönül bunu istediği içindir ki, biz MSP olarak, Anayasa Komisyonuna teklifin iadesini arzu ediyoruz. Elbette karar Yüce heyetindir, menfi reylerin tadı, müspet reylerin tadından farksızdır bizim için ve bu teklifimiz gayet ciddidir.

Üzülerek belirtmek isterim, elinde sermayesi kalmayan bazı arkadaşlarımızın mal bulmuş mağribi gibi «şaka» kelimesine şakacıktan da olsa sarılmış olmalarını uygun görmüyoruz. Bir usul müzakeresinin yapıldığı şu kürsüde neyin şaka, neyin ciddi olduğunu araştırmaya vaktimiz yoktur. Hangi işimiz ciddidir? Suudî Arabistan'a giden bir heyetin sırtındaki ehram...

VEFA TANIR (Konya) - Ciddiyet burada işte. (A.P. sıralarından «Ne alâkası var» sesleri.)

BAŞKAN - Sayın Hatiboğlu, rica ediyorum, çok akademik seviyedeki bir meseleyi tahrif etmiyelim efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Peki efendim.

Muhterem arkadaşlar, Anayasamızın 92 nci maddesinde bir «Zorunlu» tabiri kullanılmaktadır. Sayın Korkmazcan'ın da işaret buyurdıkları gibi, bu «Zorunluluk»u, üç tekliften birini mutlaka kabul etme anlamında anlamıyoruz. «Aynen kabul» tabiri kullanılıyor, yani metinlerden birisini kabul ederken tadel, tebdil ve tahvile gitmeden kabul zarureti vardır, bizim kanaatimiz budur.

Oylama sırasına gelince; sayın Feyzioğlu'nun hukuk mantığı içindeki izahatına hukuk mantığımızın yeterli olmaması nedeniyle her halde katılmıyoruz. Sebep şu: «Millet Meclisi kendi metnine sahip çıkmak mecburiyetindedir» demiştik ve esas olan burada. Millet Meclisinin kendi metnidir. Aykırılık meselesi müzakere edilirken, mutlak surette Millet Meclisi metninin esas alınması gerekir. Eğer böyle hareket etmezsek, kanun yapmakta üstünlüğü muhterem Senato'ya vermiş oluruz. Halbuki kanun yapmak görevi Senatonun murakabesi muvacehesinde Yüce Heyetinize aittir.

Bir endişe daha izhar buyurdular sayın Feyzioğlu, ona da katılmıyoruz. Buyurdular ki: Hani, bir PTT memuruna maaş tevzii kadar kolay olsa insan bir lâhzada bunu halledebilir....

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Misal, misal o.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Misal olarak söylüyorum.

Bir endişede bulundular, katılmıyoruz. Şöyle ki; Farz edelim sayın Feyzioğlu'nun sırasını takip ettik, Millet Meclisi metni 226'yı bulamadı. Salt çoğunluk nedeniyle bu madde düşecektir, yahut sayın Feyzioğlu'nun ifadesine göre Senato metnine gidilecektir. Senato metninde 226 oya hacet yok; ama ekseriyete de mi lüzum yok? Farz edelim 300 üye oylamaya katıldı. Senato metninin kabul edilebilmesi için hiç olmazsa 151 oya ihtiyaç var. Bu da bulunamazsa Karma Komisyona gidilecek diyelim. Karma Komisyona da gittik ve (Tabiri caiz görün, adı ekseriyet diyorlar, ben normal ekseriyet diyeyim) normal ekseriyeti Karma Komisyon için de bulamadı. Ne olacak? Aynı netice zuhur etmiyor mu? Kaldı ki, sayın Feyzioğlu'nun işaretle ve hukuk mantığının verdiği vukufu belirttikleri gibi, Anayasadaki cümle ve kelimeler bir protokol gereği de sıralanmış değildir. Bakınız oradaki ifadeyi okuyalım: «Millet

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclisi, Karma Komisyonca (sıra bir) veya Cumhuriyet Senatosunca (Sıra iki) veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır.» demek suretiyle bu üç metinden birisini oylayacağını ortaya koymuştur. Buradaki sıralama, cümle güzelliği için, kelime güzelliği için böyle tanzim edilmiştir diyemeyiz. Zira, bir satır yukarıdaki kelimenin güzelliğini, bir satır aşağıdaki kelimenin çirkinliği ile izah etmek mümkün değil. O halde, vazı kanun burada bir maksat gütmüş olmalı. Bu maksat şudur: Millet Meclisi kanun yapmakta esastır, kendi metni de esastır. Çünkü bir kaç defa oylandı ve her defasında ekseriyete vasıl olan oylar burada tecelli etti. O halde aslolan metin Millet Meclisinin iradesini taşıyan metindir. O halde Karma Komisyondan Cumhuriyet Senatosuna, sonra da Millet Meclisi metnine gelmek lâzım. Ancak....

VEFA TANIR (Konya) - Bu Karma Komisyon burada niye oturur? Buradaki metin onun değil.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, ancak belki bugün etraflıca inceleyememenin verdiği istical ile yanlış bir hareket yapmış olabiliriz. Bu endişe hâkim olduğu için ve af kanununu Anayasaya aykırılık töhmetinden bertaraf edebilmek için, lütfediniz, mücadele buyurunuz, şimdiye kadarki geciktirmeleri biz kasta makrun saymıyoruz, bundan sonrakilerini de lütfen saymayalım. Anayasa Komisyonuna havale buyurunuz, bir tetkik etsinler, rapor versinler ve oturup müzakeresini yapalım. Daha salih ve daha salim bir neticeye gideceğimiz kanaati bende hâkimdir.

Sabrınızı taşırmamak için daha fazla konuşmuyorum; hürmetlerimi arz ederim. (C.H.P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Hatiboğlu.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - Dört kişi konuştu, özür dilerim söz veremiyorum, imkânım yok.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Ülker arkadaşımızın önergesi üzerinde dört arkadaşımız görüştü. İçtüzüğümüzün 85 inci maddesi, Millet Meclisinin görüşmekte olduğu tasarı veya teklif maddelerinden herhangi birisinin Anayasaya aykırı olup olmaması düşüncesinin ortaya çıkması halinde, Anayasa Komisyonunun mütalâasının alınabileceğini emrediyor. Yoksa, İçtüzükle ilgili bir uygulamanın, bir tatbikatın, her tatbikatın «Anayasaya uygun mu, değil mi?» şeklinde Anayasa Komisyonuna havalesi yolunu açmamıza bu madde imkân vermiyor. Bu sebeple fuzuli bir müzakere açtığım belki iddia olunabilir; ama bu meyanda bazı değerli fikirler de ortaya çıkmış oklu. Bu sebeple önergeyi işleme koymadan Sayın Ülker'e teşekkür ediyorum.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, işleme koymanız lâzım.

BAŞKAN - Arz ettim efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Söylediğiniz şey 85 inci maddede yok.

BAŞKAN - Var efendim, lütfen okuyunuz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Usul hakkında söz rica ediyorum efendim.

BAŞKAN - Efendim, bunun usulü yok. Teşekkür ederim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Rica ederim efendim.

BAŞKAN - Yok efendim, rica ediyorum Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, Anayasaya aykırılık nerede görülürse, Meclisin kararı ile sevk edilir, oylamak lâzım gelir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Anayasanın maddesini görüşüyoruz efendim.

BAŞKAN - Anayasanın maddesini görüşmüyoruz efendim. Anayasa tadili üzerinde değiliz Sayın Ülker, rica ediyorum.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, eğer benim ifademde bir eksiklik olduysa ifade edeyim: Bu konunun aydınlanması için Anayasa Komisyonuna gitmesi gerekir, bunu teklif ediyorum. Oya koyun da reddedilsin efendim.

BAŞKAN - Oya koymaya İçtüzük müsaade etmiyor diyorum Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Beyefendi, ben bir önerge vermişim....

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, lütfen, İçtüzüğün hangi madde hükmünün buna mani olduğunu rica edeceğim.

BAŞKAN - İfade ettim efendim, 85 inci madde.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - 85 inci maddede Anayasaya aykırılık konusunda böyle bir iddia yok. Eğer lütfederseniz tutumunuz hakkında söz rica edeceğim.

BAŞKAN - Anlıyorum da efendim, o vakit burada takibedeceğimiz usullerden hangisini uygulayalım? Anayasa Komisyonundan mütalâa alalım diye bir usulümüz yok efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Meclis tarihinde vardır efendim. Tutumunuz hakkında söz istirham ediyorum.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, tutumum hakkında da söz verebilirim. «Bunun tatbikatı oldu» diyorsunuz, araştırayım müsaade ederseniz, geldikten sonra kesin kanaate varacağız.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Lütfedersiniz Sayın Başkan.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Rica ediyorum Sayın Ülker, size karşı maksatlı bir düşüncem olamaz.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Bizim de maksatlı bir düşüncemiz yok.

BAŞKAN - Hayır efendim, size değil, Sayın Ülker'e söylüyorum.

Muhterem arkadaşlarım, şimdiye kadar yapılan müzakerelerin sonunda, burada görevli Başkan arkadaşınız olarak düşünce ve kanaatlerimizi arz etmek istiyorum. Takip edeceğim prosedür hakkındaki kanaatlerimi arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarımın, evveleminde, daha önce zabıtlara da geçmiş olan, bugün Sayın Durakoğlu tarafından da ifade edilmiş olan, «üç oylama safhasında da netice alınamazsa oylama turlarına devam edilir» talebi, kanun yapma prosedüründe yoktur. Meclisler bir şeyi oylarıyla, ya kabul ederler veya reddederler. Bunu, illâ kabul edilinceye kadar ilânihaye yürütmeye, oy turlaması yapmaya, âdeti bir seçim yapıyormuş gibi yürütmeye kanun yapma tekniği, şimdiye kadarki tatbikatımız müsaade etmemektedir; ben o kanaatteyim.

Yüce Meclisimizin kanaati: Bir kanat, Anayasa maddesini hukuka dayayarak; bir başka kanat, grubunun arzusuna dayayarak önümüzdeki teklifin yasalaşma arzusunu ifade ettiler, ortaya koydular. Muhalefet kanadında, «Senatodan geldiği şekliyle yasalaşsın.» deniyor, iktidar kanadında, «Meclisin ilk metni şeklinde yasalaşsın» deniyor.

İktidar kanadının bu isteğinin içerisinde muhalefet kanadının isteği de mündemiçtir, ayrı değildir.

Şimdi bir şeyle karşı karşıyayız muhterem arkadaşlarım; turlara, devam imkânını şahsen düşünemeyeceğime göre, Yüce Heyetinizin bu arzusunu acaba hangi usul ile gerçekleştirebiliriz? Şahsî kanım odur ki, bu maddenin şimdiye kadarki uygulaması tarzında bir uygulamaya başvurursak, Karma Komisyon metni, Cumhuriyet Senatosu metni oylanacak, reddedilecek, sonra Millet Meclisi ilk metni oylanacak, 2126 sayısı bulunamazsa bu teklif düşmüş olacaktır.

Burada bir başka görüş var: «Teklif düşmez, kesinleşen maddeler var, sadece o maddeler düşer» Buna da imkân göremiyorum muhterem arkadaşlarım. Bunu kabul ettiğimiz takdirde, her iki Meclisimizin müşterek iradesi olan, affın kapsamına girmesine istenen istisna maddesindeki suç ve suçlular, o takdirde daha geniş kapsamlı birinci maddenin kapsamında aftan yararlanmış kişiler olacaklardır.

Bu sebeple, münhasıran maddelerin düşeceği, kesinleşen maddelerin yürürlüğe gireceği yolundaki görüşü de kabule imkân görmemekteyiz.

Bu arada, üzerinde ehemmiyetle düşünmemiz gereken bir nokta daha var muhterem arkadaşlarım.

92 nci maddenin beşinci fıkrası, Meclis üyelerine; «Kendi metninizi kabul edebilmeniz için, mademki Cumhuriyet Senatosundan salt çoğunlukla çıkmıştır, burada da salt çoğunluğu bulmaya mecbursunuz» diyor. Bundan acaba başka ne mana çıkıyor? Ben şu manayı çıkarıyorum; Cumhuriyet Senatosunun vasıflı çoğunlukla, salt çoğunlukla kabul ettiği bir metni, biz (burada adi çoğunlukla redde yetkili değiliz. Çünkü muhterem arkadaşlarım, eğer bu yetkiyi haiz olsaydık, Cumhuriyet Senatosunun metnini salt çoğunlukla reddetme yetkisine sahip bulunsaydık, kendi metnimizi de yine adi çoğunlukla kabul etme yetkisine sahip olmamız gerekir idi. Anayasanın bize kendi metnimizi kabul için yüklediği vasıflı çoğunluğu bulma şartı, bu şartın mefhumu muhalifinde, Cumhuriyet Senatosunun salt çoğunluğuyla aldığı kararı, ancak salt çoğunlukla reddedebiliriz manası da saklıdır.

Bu sebeple, Anayasamızın 92 nci maddesinin tayin ettiği sırayı, Sayın Güneş'e teşekkür ediyorum., Anayasayı hazırlayan arkadaşlarımızın içerisinde çok mesai vermiş bir arkadaşımız olarak çok teşekkür ediyorum, açık kalplilikle bir beyanda, itirafta bulundular... Bu söze de dayanarak Anayasanın «veya» kelimeleriyle birbirine bağladığı (dikkat buyurunuz) sırayı vazgeçemez bir sıra olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu şekilde kabul ettiğiniz.,

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Ben öyle bir şey demedim.

BAŞKAN - Efendim, zatiâliniz buyurdunuz ki, yani madde iyi tedvin edilmemiş dediniz.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) – Evet.

BAŞKAN - Ben onu bir gerekçe yaptım kendime. Yoksa sıradan vazgeçilir geçilemez yolunda bir mütalâanız şüphesiz olmadı Sayın Güneş.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Affedersiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, ben Anayasayı yapmakta emeği geçen birçok sayın kişi ile görüştüm, Anayasaya profesörlerinin görüşlerine başvurdum ve size itiraf edeyim ki, (Bütün tarafsızlığıma itimat buyurarak kabul etmenizi istirham ediyorum) şayet muhterem arkadaşlarım biz bu Anayasanın «veya» kelimeleriyle birbirine bağladığı dizilemeyi vazgeçilmez bir sıra olarak kabul eder isek ve şayet 226 oyu, salt çoğunluğu da sağlayamaz isek, bu af kanununu tümüyle reddetmiş duruma düşeriz. Meclisimizin buna (benim şahsî kanaatime göre) hakkı vardır; ama Yüce Meclis, Yüce Senato affın mutlaka çıkmasını istemektedir. Bu isteğin ışığında, yasa yapma kuralının dışında, yasa yapma kurallarına ters bir oylama turlarına devamı tercih etmekten ise, yeni bir usul ihdas etmekten ise, Anayasanın tayin ettiği sıra üzerinde düşünenin daha isabetli olacağı kanaatindeyim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Aslında, muhterem arkadaşlarım şöyle düşününüz; bu sırayı değiştirdiğiniz takdirde Anayasanın hiçbir hükmünü ihlâl etmiş olmuyorsunuz. Her metni yine oylayacaksanız, 226 oyu bulmaya muktedir olan Yüce Meclis, Cumhuriyet Senatosundan gelen ve kendisi tarafından beğenilmemiş olan metni de redde muktedirdir. Şayet 226'yı bulamamak gibi bir endişeye sahip isek ve bu endişeyi gidermek için birtakım yollar aramakta isek, o vakit bunun normal çıkar yoluna başvurmaya mecburuz. «Turlara devam ederiz» şeklindeki görüş benim kanımca imkânsızdır, kanun yapma tekniğine ters düşen ve bir çok ahvalde Meclislerimize kötü örnek olacak bir tatbikat olur.

Görüşlerimi bu şekilde arz etmiş bulunuyorum.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan,

BAŞKAN - Bir dakika, efendim, ben gelen örneği bekliyorum, ona göre karar vereceğim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) -Sayın Başkan....

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN - Efendim, görüşüyorum, bir dakikanızı rica edeyim.

Sayın Ülker ve Sayın Erverdi, «tatbikat oldu» dediniz, lütfen hangi tatbikat olduğunu işaretler misiniz? Biz tatbikat bulamadık, «tatbikat oldu» buyurdunuz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bir dakika efendim, önce Sayın Erverdi'den rica edelim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Tarih olarak hatırlamıyorum bendeniz.

BAŞKAN - Hatırlamıyorsunuz.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Komisyona havale edildiğini hatırlıyorum.,

BAŞKAN - Efendim, Komisyona Başkanlık Divanından gelmiş olabilir, başka bir komisyondan gelmiş olabilir de, Heyeti Umumiyyeden uygulayacağımız bu usul....

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) -.Yalnız, müşahhas bir misal isterseniz; ihtisas komisyonu olduğu cihetle Anayasa Komisyonunda tartışılması ve onun tutacağı ışık altında tatbikatın ayarlanmasında fayda olduğu yolunda bir tatbikat hatırlıyorum; ama zatı âlinizin de veya kürsüdeki arkadaşlarımızın da beni teyiden söyledikleri veçhile, bunun hangi tarihte olduğunu sorarsanız, tam olarak hatırlayamıyorum.

BAŞKAN - Arkadaşlarımızın hatırladıkları konu, Başkanlık Divanından Anayasa Komisyonuna gitmiş, gruptan gitmiş, müşahhas bir örnek yok.

Sayın Ülker....

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, 85 inci maddede tanzim edilen konu; bir madde görüşülürken, Anayasayla ilgili bulunur da reddi istenirse, o önerge hakkında ne yapılacağını tanzimden ibarettir. Bir konuda Meclis tereddüt ederse, Anayasa Komisyonuna göndermesini engelleyen bir hüküm burada mevcut değildir ve 1961'den beri tatbikatta ben yalnız bir hadise değil, bir kaç hadise hatırlıyorum.

BAŞKAN - Örnek veriniz efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Şu anda hafızamda kalmadı. Bütün dünyada bu böyledir ve bizde de geçti, kuralı da bu. Onun için itimat buyurmanızı, bu maddeyi bir defa daha tetkik buyurmanızı istirham edeceğim. «Ret önergeleri önce oylanır» diyor, doğrudur bu. Yalnız ret önergesinin oylamasını düzenliyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Ama hangi önergelerin efendim?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - «Bir kanun tasarı veya teklifinin Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında tasarı veya teklifin belli bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu,...»

BAŞKAN - Tamam, «belli bir maddesinin...» Bakınız Sayın Ülker, sarahat var.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - «Reddini isteyen önergeler»

BAŞKAN - Ama hangi önerge?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - «Reddini isteyen önergeler, diğer önergelerden önce konur.» Yani bunun önceliğini tayin eden bir maddedir.

BAŞKAN - Efendim, anlıyorum, Sayın Ülker onu anlıyorum da; siz şunu niçin anlamak istemiyorsunuz veya ben mi anlatamıyorum? Önergenin mahiyetini de söylüyor madde, diyor ki; «Bir kanun veya tasarı maddesinin Anayasaya aykırı olup olmadığı iddia edilir ise, o önerge evvelâ görüşülür,» Ama, biz şimdi burada, «Af kanununun bir maddesi Anayasaya aykırı mıdır değil midir?» tartışmasında değiliz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Uygulama Anayasaya aykırıdır, diyorum.

BAŞKAN - Bir dakika efendim. Bizim burada takip edeceğimiz usul Anayasaya aykırı olur mu olmaz mı, onun çabası içindeyiz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Müsaade eder misiniz efendim? Bendeniz de onu söylemek istiyorum, uygulama Anayasaya aykırıdır diyorum, yani anlatamamışsam bunu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN - Hangisi aykırı efendim?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Burada siz biraz evvel söylediniz, «Tekrar bir oylama yapmayı düşünmem» diye buyurdunuz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Tabî efendim, onun mercii Anayasa Mahkemesi olur.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Uygulama Anayasaya aykırıdır.

BAŞKAN - Sizi anladım efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bir kanunun istikbali, zatîalinizin takdirine mevdudur. Sizin hukuk bilginize, tarafsızlığınıza itimadımı belirttikten sonra söylemek istiyorum ki, siz de bir insansınız, bu Parlamentonun milletvekillerinden birisiniz. Sizden başka türlü çözüm yolu teklif eden birçok arkadaşımıza rağmen, sizin düşünüş tarzınız egemen olursa, o zaman ya bu kanun reddedilmiş sayılacak veya sizin düşüncenizin dışında bir düşünceye sahip bir kişi Başkanlık kürsüsünde oturursa, o zaman oylamaların devamını intâç edecektir.

Demek ki mesele müşa, mesele ihtilaflı; mesele bir çözüme bağlanmamıştır.

BAŞKAN - Şüphesiz, tabî zaten ben de onun için bu müzakereleri açtım.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Müsaade ederseniz bu hususları kürsüden ifade edeyim.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim Sayın Erverdi.

Sayın Ülker'in önergesinin, komisyona havalesi caiz midir, değil midir? Bu hususta usul tartışması açıyorum.

Buyurun Sayın Erverdi.

VEFA TANIR (Konya) - Bir kere görüşülmedi mi Sayın Başkan?

BAŞKAN - Önerge üzerinde değil efendim. «Bu önerge muameleye konmalı mıdır, konmamalı mıdır; havalesi caiz midir, değil midir; bu konuyu oya sunacak mıyım, sunmayacak mıyım?» Bu hususta müzakere açıyorum.

Efendim, mazur görünüz, ifade de edildi, bütün sayın üyeler de ittifak halinde; 92 nci madde berrak değil.

Konumuz ehemmiyetli, 60 bin küsur vatandaşımızı ilgilendiren bir konu. Bu konuda bazı noktalarda vuzuha varmaya muhtacız. İstirham ediyorum mütehammil olalım.

Buyurunuz Sayın Erverdi.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkana, bana söz verdiği için teşekkürle başlamak istiyorum.

Kendilerinin de buyurdıkları veçhile, 92 nci madde birtakım değişiklik anlayışlara fırsat veren yazılışı itibariyle muğlak olan bir maddemiz.

Demin Sayın Korkmazcan buyurdular ki, bu konu yeni değil; 15 günden beri tartışılıyor. Ama 15 günden beri tartışılmış olmasına rağmen ortaya çıkan netice, tartışmaların bir sonuca bağlanmamış olmasıdır.

Şimdi bir görüş, Anayasanın 92 nci maddesine göre, oylamalar sonunda bir neticeye varılmamış olmasına rağmen kendi madde metninde sayılan şartlar yerine getirilmemek suretiyle maddenin veya metnin reddedilmiş olmadığı, oylamaların tekrar edilmesinin gerekli olduğu yolundadır. Sayın Durakoğlu'nun da ifade ettiği veçhile, bunu, «Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır» hükmüne bağlamaktadırlar.

Bunlardan bir tanesini seçmek mecburiyetindedir. Çünkü öyle düşünelim ki, şimdi elimizdeki af kanununun böyle 20 küsur maddesi ihtilaflı değil de birkaç can alıcı maddesi ihtilaflı olsa idi, o takdirde Meclisin daha önce iradesini izhar ederek kabul ettiği, Senatonun da inzıam ederek «okey»lediği, tasdik ettiği ve şimdi kanun çıksa, bugün yürürlüğe girmesi gereken maddeleri, «Biz iradelerimizi geri alıyoruz, bunlar hakkındaki kabullerimizden caydık» demeye ne Sayın Başkanın hakkı vardır, ne de Mecliste bu meselenin bir kere daha prosedürüne uygun, tartışılmadan karara bağlanması mümkündür.

Meclis kabul ettiği maddelerden nasıl geri dönecektir? Bir kanun maddesi tadil edebilir; ama ancak usulüne uygun verilmiş bir teklifle müzakere edildikten sonra.

Bununla, «İllâ bu görüş doğrudur» demek istemiyorum. Yalnız şunu demek istiyorum ki, her iki görüşün de ağırlık payı olduğu; her iki görüşün de haklı tarafları bulunduğu; her iki görüşü de insanın vicdanında rahatça kabul edememek durumunda olduğu ortadadır. Bu, Sayın Başkan tarafından da müteaddit defalar açıklandı.

Ne oluyor? Sayın Başkan açtığı müzakereler sonucunda dedi ki: «Ben, yapılan müzakerelerin ışığında bir karara vardım.»

Kim vardı? Yalnızca Sayın Başkan.

Sayın Başkanın vardığı sonuç, eğer 92 nci maddeyi Sayın Durakoğlu'nun anladığı şekilde ise, onun gibi vicdanında kabul etmişse, o takdirde Meclis oylamaları bittikten, sonra, bilfarz diyelim ki salt çoğunluk olmadı, o zaman Sayın Başkanın oradan hitabı şu olacaktır: «Salt çoğunluk olmadı; ama madde de düşmeyeceğine göre, oylamalara devam etmek üzere filân gün veya falan saatte....» demesi lâzım gelecek. Yok, Sayın Başkan vicdanında aksi görüşün sahibi ise, o zaman söyleyeceği şu olacaktır: «Arkadaşlar, salt çoğunluk teşekkül edemediği için, bu kanım düşmüştür.» Şimdi, 450 kişinin iradesine değil, yalnızca Sayın Başkanın iradesine af kanununun sonucunu bağlamış oluyoruz. Bunun hukukla, bunun mantıkla geçerli yeri yoktur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bir Sayın Başkan, bugün birleşimi idare eden Sayın Başkan gibi düşünmezse af kanunu rotasyon usulü devam edecek, Sayın Başkan bulunduğu zaman af kanunu kendiliğinden bitmiş olacak. Şimdi, bunun olacağı yok.

«Geciktirme» diye lâf attılar, Sayın Korkmazcan'ın zekâsına yakıştıramadım; 226 bulamayan, 300 bulacak ve Anayasayı değiştirecek.... «Siz Anayasayı değiştirmek için teklif getireceksiniz» diyor. 226 bulamayanın 300 milletvekilini bulması her halde mümkün değildir. Böyle bir teklifin ciddiyeti yok, o da, Turhan Hoca gibi şaka etti, ama ismini koymadan etti.

BAŞKAN - Şimdi Sayın Erverdi, lütfen bu önerenin üzerinde rica edeceğim efendim. Oraya gelin lütfen.

SELÇUK ERVERDİ (Devamla) - Şimdi oraya geliyorum.

Muhterem arkadaşlar, ortada, halledilmemiş ve halledilmesinde zaruret bulunan bir hal var. Ben, geçen dönem de milletvekiliydim; Adalet Partili arkadaşlarımızla muhtelif komisyonlarda birlikte çalışma olanağını bulduk. Meseleleri kendimize göre halletmeye kalktığımız sürece, bir meselenin bu şekilde veya şu şekilde halli o günkü menfaatlerimiz için bize uygun görüldüğü ve o yolu takibettiğimiz sürece, hiçbir zaman esaslı çözüm bulmak yolunu saptayamıyoruz. Şimdi müsaade ederseniz, meselenin dışına çıkarak, konuşulan konu ile Anayasanın ve İçtüzüğün gerekli maddeleriyle olan alâkalarını keserek meseleye bir çözüm bulmamız lâzımdır. Bu nasıl olur?

Meclisteki komisyonlar ihtisas komisyonlarıdır. Anayasa Komisyonu, gerektiğinde mütehasıslara da müracaat edebilir; gerektiğinde, Meclisin şimdiye kadar olan toplantılarında bu kabil tatbikatın bulunup bulunmadığını, Sayın Durakoğlu'nun da demin işaret ettiği gibi, daha evvel yapılmış İçtüzükleri ve İçtüzük taslaklarını gözden geçirmek suretiyle meseleye, hissi platformdan uzak, kendi ehemmiyeti içerisinde ve kendi boyutları içerisinde bir çözüm yolu bulabilir ve o yolu Meclise salık verebilir. Biz de bu arada daha yegân yegân meseleyi tetkik etmek, üzerinde durmak ve araştırmak imkânına kavuşuruz. Binaenaleyh; arkadaşın, Sayın Başkanın 85 inci maddede söylediği gibi, Anayasaya aykırılık iddiası bahis konusu değildir, ama Anayasanın bir hükmünün şöyle veya böyle anlaşılmış olmasının neticeye tesiri bahis konusudur ve bu tesir alabildiğine hayatî ehemmiyette olacaktır. Zaten, benim anlayışıma, hukuk anlayışıma göre önerenin oylanması, mecburidir. Eğer Genel Kurul, Millet Meclisi oylama sonucunda bunun Anayasa Komisyonuna gitmesine gerek duyar veya duymaz, o kendisinin takdirine mevdudur, ama muhakkak bunun oylamaya sunulmasının gerekli olduğu kanısı içerisindeyim.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılarımı sunarım efendim. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Adalet Partisi Grubu adına Sayın Avcı, buyurun efendim.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Bu konuda söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim doldu, dört doldu.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Ben daha evvel istemiştim efendim.

BAŞKAN - Aman efendim istirham ediyorum, görmedim.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Grup adına istiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Grup adına yazdım, ama beşinci oluyorsunuz efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, biz de grup adına söz istiyoruz efendim.

BAŞKAN - Grup adına altıncı sıraya yazıyorum efendim.

Sayın Avcı, buyurun efendim.

A.P. GRUBU ADINA SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Sayın Erverdi, esas itibariyle İçtüzüğün 85 inci maddesini anlamak hususunda Sayın Başkanla mutabık haldedir. İçtüzüğün 85 inci maddesi, Genel Kurul safhasında, müzakere onaylama safhasında bir maddenin veya bir hükmün Anayasaya aykırılığı iddiası olursa Anayasa Komisyonuna havalesini tedvin etmiştir, bunda mutabıktır.

Sayın Reşit Ülker arkadaşımız zaten bu iddiada da değil, olamaz. Çünkü önergesi sarıh diyor ki: «Anayasanın 92 nci maddesinin uygulaması, yani usul tatbikatı bakımından Anayasa Komisyonuna bir havale edelim.» Böyle bir havale....

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Affedersiniz efendim, Başkanın ortaya koyduğu konu bakımından.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, müdahale etmeyin müsaade buyurun lütfen.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Başkanın uygulaması efendim, şimdi oraya geleceğim efendim. Tabii Başkan uygular. Anayasadaki usul hükmünü de İçtüzükteki usul hükmünü de, teamülden doğan usul hükmünü de uygulayan Başkan'dır. Başkanların uygulamada hatası olursa, bunu da İçtüzüğümüz tedvin etmiştir, hüküm altına almıştır.

İçtüzüğün 13 üncü maddesinin 5 inci fıkrası der ki: Başkanlık Divanı üyelerinden birinin görevini ifası sırasında doğan yanlışlıktan dolayı Başkanlık Divanına her üyenin itiraz etmek, şikâyet etme hakkı vardır.

Şimdi bugün burada Başkanlık eden Sayın Kemal Ziya Öztürk'ün bu tutumu, usule dair tutumu hakkında herhangi bir üyenin ve özellikle Sayın Reşit Ülker'in Başkanlık Divanına gitme hakkı var. Ama onun haricinde, bir önerge vererek, bu önergenin oylanması mecburidir, diyerek veya önergeyi oylatarak bir çoğunlukla Anayasa Komisyonuna gitmesinin size mahzurlarından bir küçük örnek arz edeyim: Bu takdirde, herhangi bir kanunun görüşülmesi sırasında muhalefet mensupları birleşirler, bu bir nevi yeni

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

obstrüksiyona yol açar. Herhangi bir oylama sırasında kanunun çıkarılmasını bir miktar engellemek için, (Mecliste buna benzer şeyler çok oldu, gensoru önergeleri verildi), «Sayın Başkan, sizin bu uygulamanız var ya, bu Anayasaya aykırıdır, bunu bir Anayasa Komisyonuna havale edelim» diye önergeler verilir. Bugün bu tatbikatı karar altına alırsanız, her gün, her kanunun her maddesinde Anayasa Komisyonuna gideriz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Başkan tereddütte ise.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Efendim, Başkanın tereddüdü yok; tereddüdü olmadığını ifade etti. Tereddüdü var idi; müzakere açtı, bitirdi.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Bizimki devam ediyor.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Efendim, sizin tereddüdünüz Başkanın uygulamasını ilzam etmez. Siz tereddüde devam ediniz. Sizin tereddüde devam etmeniz kadar benim de Başkanın uygulamasında tereddüdüm olmadığı devam ediyor.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Önerge kabul edilirse, Meclisin tereddüdü ortadan kalkar.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Sayın Reşit Ülker bir defa evet dedim, iki defa evet dedim; ama benden çok siz konuştunuz.

Şimdi, burada İctüzükte olmayan, Anayasada olmayan, teamülümüzde olmayan bir durum meydana getirilmek isteniyor. Sayın Başkan güzel bir de soru sordular meseleyi vuzuha getirmek için, bir tatbikattan bahsedildi; «Nedir o tatbikat?» diye sordular. Geçmiş tatbikatı bilen bir arkadaşınız olarak söylüyorum, bugünkü gibi bir tatbikat 13 yıllık Meclis mazisinde olmamıştır.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Olmuştur.

SABİT OSMAN AVCI ((Devamla) - Olmamıştır. Ben size söyleyeyim hangisi olmuştur:

Sayın Fahir Giritlioğlu'nun önergesi Başkanlık Divanı tarafından Anayasa Komisyonuna verilmiştir, «Yeşil oylar kırmızı oya mı sayılır, beyaz oya mı sayılır?» münakaşası olmuştur. Anayasa Komisyonu bu meselede, «yeşil oylar evveleminde çekimser kalırken, çoğunluğun oyuna peşinen katılmış demektir» diye bir rapor yapmıştır; rapor sayın üyelerin dolaplarının gözlerine dağılmıştır. Gözlerde kalmıştır.

Bir başka tatbikat arz edeyim: Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunun (+ 100) lerle, milletvekillerinin aylıklarıyla ilgili bir raporu Mecliste müzakere edilmiş, kabul edilmiş, Sayın Başkan uygulamamıştır. İki tane tatbikat var Meclisin mazisinde, başka da yok; buna da benzer tarafı yok.

Binaenaleyh, böyle bir önergenin, İctüzüğün sarih hükümleri muvacehesinde (Maddenin, kanunun, hükmün Anayasaya aykırılığı iddia edilmediği için) Anayasa Komisyonundan bir kere sorulması gibi bir yol buraya bu

Meclisi yönetmek, İçtüzük, Anayasa ve teamül hükümleriyle yönetmek üzere oturan Sayın Başkanın aynı zamanda yönetiminde ve denetiminde olan bir komisyondan uygulaması hakkında mütalâası alınması gibi bir yol da doğru bir yol olmaz. Ancak ve ancak İçtüzüğün 85 inci maddesinde ve 39 uncu maddesinde, (o komisyon safhasındadır, bu da Genel Kurul safhasındadır) böyle bir durum olursa mütalâa sorulur. Binaenaleyh, usul hakkında, Meclis Başkanının usulü uygulaması, tatbikatı hakkında verilmiş olan önerenin Anayasa Komisyonuna havale edilemeyeceğini, havale edilip, edilmemesi hususunda oylamanın yapılamayacağını arz ederim.

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Avcı.

Sayın Ülker, siz şahsınız adına istemiştiniz; grup adına isteyenler var efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN - Sayın Bozatl, siz de şahsınız adına istediniz, değil mi efendim?

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Evet efendim.

BAŞKAN - Sayın İmer, siz grup adına mı, şahsınız adına mı?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Grup adına.

BAŞKAN - Belgesini lütfen gönderin.

Buyurun Sayın İmer.

Sayın Oğuz, siz grup adına mı istiyorsunuz?

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Grup adına.... Başkanlığa buradan ifade ettim.

BAŞKAN - Olabilir efendim. Belgeniz gelmemiştir.

VEFA TANIR (Konya) - Hemen gönderiyorum efendim.

Buyurunuz Sayın İmer.

D.P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Konya) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Burada, Başkanlığın, üzerinde fikrini açıkça beyan ettiği ve Başkanlık Divanı olarak karar durumunda tatbik ettiği bir hususu biz, kanunların ve İçtüzüğün başkaca bir hüküm koymadığı halde, bir başka türlü halletmeye muktedir değiliz; böyle bir yetkimiz yoktur.

Bu tarafiyle Başkanın açıkça, içtüzüğün biraz evvel belirtilen açık hükümleri dışında, herhangi bir surette buradaki tatbikatta bir önergeyi fikir almak sadedinde bir komisyona, (Anayasa Komisyonu da bir ihtisas komisyonudur, diğerleri de birer ihtisas komisyonudur) havalesine lüzum ve

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

mesağ yoktur. Anayasa Komisyonuna bu hak tanındığı takdirde, bir Sanayi Komisyonuna da, bir Adalet Komisyonuna da ve bir diğer komisyona da, hepsi de ihtisas komisyonu olduğuna ve o mevzuda ihtisas sahibi olarak reyine riayet (Meclisin kararı alınarak) vabeste olacak diye bir durum doğarsa, hepsinde bu yola gitmek mecburiyetinde kalırız. Bu, ters bir tutum olur. Bu tarafiyle, Sayın Başkanın tutumu yerindedir.

Diğer taraftan, Sayın Başkanın tutumu, şu görüşülen mevzuun ele alınışı yönünden de doğrudur. Filhakika, Anayasa Komisyonunda daha evvel bendenizin, 48 saat ve Komisyon Başkanlık Divanının teşekkülü meselesinde ileriye sürmüş olduğum hususlar için (Karma Komisyon Başkanının belirttiği gibi) «müstaceliyet» kelimesini «ivedilik» yönüyle almıyorum. Çünkü, bizim İttüzüğümüzde ivedilik yoktur, acele olması yönünden bu hususta karara gitmeye lüzum olmadığı serdedilmiş ve beyan edilmiştir.

Diğer taraftan, Meclis Başkanlığının da bu yolda müracaatı olduğu, Meclis Başkanlık Divanının bu yolda kararı olduğu da, dolayısıyla açıklanmış durumdadır.

O halde, Meclis Başkanlığının bizatihi Karma Komisyonun mevzu ve meseleyi inceleme şekli bakımından, meselenin geriye bırakılmaya tahammülü olmadığı yolundaki beyanı da, şimdi Başkanlık Kürsüsünü işgal eden arkadaşımızın ve halihazırdaki Başkanlık Divanının tutumunun doğruluğunu her bakımdan açığa çıkarır.

Bir tarafta, diyeceksiniz ki; «Bu iş aceledir. Komisyonda bunun görüşülmesi acele olarak yapılacaktır.» Ve bunu da burada tasvibedeceksiniz.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Daha oylanmadı.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Devamla) - Öbür taraftan, kalkıp, bunu aynı komisyona havale edeceksiniz.

Sonra, öyle bir durum var ki, Komisyon, bu acele mevzuunu, işin acele olduğunu teyide müsaid olmadığını kabul etmiş bir komisyondur. Buna Başkanlık Divanı ile beraber inanmış ve bu hususta komisyon fikir beyan etmiştir; bu mevzuda meselemin uzamasına tahammül olmadığına dair, Komisyonun peşinen hükmü vardır.

Bütün bu taraflarıyla, Başkanlık Divanının ve muhterem Başkanın burada verilen önergeyi (bu önerge, ister Anayasa Komisyonuna havale sadedinde verilmiş olsun, ister bir başka ihtisas komisyonuna havale sadedinde verilmiş olsun) havale etme durumu yoktur. Havale etme durumu, (malûm) Tüzüğün 39 ve 85 inci maddeleri mucibince vardır.

Bu bakımdan, kararın yerinde olduğu kanaati içerisindeyiz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İmer.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Sayın Oğuz, buyurunuz.

C.G.P. GRUBU ADINA TALÂT OĞUZ (Mardin) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım.

Her zaman ve her yerde, hukuk devleti ilkelerinden bahsediyoruz. Yine her zaman ve her yerde, hukukun üstünlüğünü müdafaa ediyor ve bunun hukuk devleti ilkeleri ile kabili telif olması mevzuunda gerekli ortamın hazırlanması babında bütün gayret ve çabamızı sarf ediyoruz.

Müzakere konusu olan mesele de, kanımıza göre, Sayın Başkanın önerisi istikametinde mütalâa edilmesi ve bir karara varılması gerekmektedir. Sayın Başkan vaki görüşmelerinde, Sayın Reşit Ülker arkadaşımızın önergesinin oya konamayacağı istikametinde öneride bulunmuş ve bu istikamette fikirlerini belirtmiştir.

Kanımıza göre, Sayın Reşit Ülker arkadaşım değerli bir hukukçudur ve meseleyi ariz ve amik tetkik ederek kürsüye getirmesi icabederken, her nedense, bu önergeyi hangi mülâhazalar tahtında getirdiği kanısına bir türlü varamadım. Bu bakımdan beni, önergeleri istikametinden aykırı konuşmakta mazur görsünler.

Muhterem arkadaşlarım, hukuk devleti ilkesini benimsediğimize göre, meseleyi, Anayasa hukuku çerçevesinde ve yasalar yönünden mütalâa etmek icabeder. İçtüzüğün 85 inci maddesi sarıh ve vazıh bir hüküm getirmiştir. Tartışılmaya konu teşkil etmeyen, tefsire muhtaç olmayan bir hüküm vazetmiştir. Ne der bu hüküm, Meclislerde müzakere konusu olan kanun teklif ve tasarılarının, gerek tümü üzerinde ve gerek maddeleri üzerinde, Anayasaya aykırılık iddiasının ileri sürülmesi halinde, verilen bir takrirle Anayasa Komisyonuna havale edilmesini amir hüküm olarak vazetmiştir.

Şu halde, önümüzde duran, Anayasamızın, meri, Anayasamızın, 1961 tarihinde meriyete giren Anayasamızın, Kurucu Meclisin hazırladığı Anayasanın 92 nci maddesidir. Anayasanın 92 nci maddesi müzakereye konu teşkil ediyor. Halbuki, bizim müzakere ettiğimiz, müzakere edeceğimiz, Cumhuriyetin 50 nci yıldönümü münasebetiyle çıkarılacak af kanunudur. Af kanununun tümü üzerinde ve maddeleri üzerinde böyle bir teklif ileri sürüldüğü takdirde bunun, Anayasa Komisyonuna havale edilmesinde ne hukukî ve ne de kanunî zaruret mevcuttur.

Bu bakımdan, arkadaşımın takririnin kabul edilmesinde hukukî bir zaruret yoktur. Hukuka aykırılık mevcuttur.

Görüşümüz bundan ibarettir. Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

Dört sayın üye de bu suretle görüşmüş bulunuyorlar.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Sayın Battal, bu nedenle size söz verme imkânım kalmamış bulunuyor.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ikinci defa müzakere açtınız.

BAŞKAN - Açtım, dört kişi konuştu efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Grup adına, daha evvel görüşenlere de söz verdiniz; hatta aynı şahıslara, söz verdiniz.

BAŞKAN - Efendim, bu sözü ben....

ŞENER BATTAL (Konya) - Bendeniz yetki belgesini daha evvel gönderdiğim halde, «yetki belgeleri gelmedi» diye yetki belgesi taleplerimi isaf ettiniz; bendenize....

BAŞKAN - Hayır efendim, bütün hepsinin yetki belgeleri var.

ŞENER BATTAL (Konya) - Efendim, müsaade buyurunuz....

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum; Başkanlığa itimat buyurmanızı istirham ediyorum. Bütün arkadaşlarımızın yetki belgeleri vardır.

Size söz vermek veya öbürüne söz vermemekten Başkanlığın bir kârı yoktur; siz de böyle düşününüz lütfen.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkanım, samimî bir diyalog kurmak zorundayız. «İki lehte, iki aleyhte» usulünüzü acaba, tatbik ettiniz mi?

BAŞKAN - Efendim, İhtüzüğe göre....

ŞENER BATTAL (Konya) - İhtüzüğe göre, iki, lehte, iki aleyhte....

BAŞKAN - Yani, size, beşinci kişi olarak söz vermemi mi istiyorsunuz?

ŞENER BATTAL (Konya) - Bendeniz teklifin lehinde konuşacağım.

BAŞKAN - Size beşinci kişi olarak söz vermem için, İhtüzük bana imkan vermiyor efendim. Lütfediniz, yerinize oturunuz.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan müsaade buyurun, şu cümlemi söyleyeyim de; «iki lehte, iki aleyhte» usulü var mıdır, yok mudur?

BAŞKAN-Vardır; evet efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Şimdi ikinci defa müzakere açıldığında, lehte bir konuşma oldu, diğerleri aleyhte görüşmeler oldu. Ben lehte söz istiyorum, bu oldu mu, olmadı mı?

(C.H.P. ve M.S.P. sıralarından «Doğru» sesleri) Benim ricam, bu.

BAŞKAN - Evet, bir dakika efendim.

Buyurunuz efendim.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Sabit Osman Avcı'nın konuşması arasında komisyonlarla ilgili, Anayasa Komisyonu ile ilgili bir durum vardır. Bu konuda, Anayasa Komisyonu Başkanvekili olarak....

BAŞKAN - Nasıl? Lütfen yerinizden izah ediniz. Çünkü bu konuda söz vermek diye bir şey yok. Kısaca, yerinizden rica edeyim,

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkanım; Sayın Avcı, Anayasa Komisyonuna, sevk edilmemesi gereğini arz ederken, «Bu komisyonun, Meclis Başkanının denetimi ve emri altında çatıştığı»nı ifade eden cümleler sarf ettiler.

Millet Meclisinin hiçbir komisyon, bir Başkanın, bir Başkanvekilinin ve de herhangi bir başka kişinin emri, denetimi altında çalışan bir müessese değildir. Yüce Meclise niyabeten, Yüce Meclisin oyları ile kurulmuş olan bir komisyon, evvelâ Yüce Meclis tarafından saygı ile karşılanması gereken bir müessesedir.

BAŞKAN - Efendim, bir dakikanızı rica edeyim. Şimdi, «emri altında değildir,» sizinle beraberim, «Talimatı altında değildir,» sizinle beraberim; fakat, İçtüzüğümüzde «denetler» tabiri vardır, maddesi vardır. Sayın Avcı da herhalde bunu bu mânada ifade etmiştir.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, siz de bu denetlemeyi, o komisyonun vereceği karara etki anlamında mı alıyorsunuz?

BAŞKAN - Hayır efendim, mümkün değil.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Ama Sayın Avcı bunu o açıdan....

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Reddediyorum, böyle demek istemedim.

BAŞKAN - Hayır efendim, hiçbir şekilde... Zaten reddediyorlar efendim; mümkün değil.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Bir konunun Anayasa Komisyonuna sevk edilip edilmemesinin bahis konusu olduğu noktada izin veriniz, Anayasa Komisyonunun Başkanvekili olarak Yüce Heyete bilgi vermek üzere söz veriniz....

BAŞKAN - Efendim, ona İçtüzük hiç imkân vermiyor.

Sayın Battal, üç arkadaşımız aleyhte konuşmuş oldukları için size, lehte konuşmak üzere söz veriyorum; buyurun.

M.S.P. GRUBU ADINA ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bendeniz mevzua girmeden önce şunu ifade edeyim; Başkan, üç arkadaşımıza aleyhte söz verdiğini beyan etmek suretiyle (demin bendenizi usulsüzlükle itham ederlerken, dalgınlıkları nedeni ile) bir hakkın zayiine sebep oluyorlardı. Direnmemiz sayesinde, böyle bir hakkın zayı olmaktan...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Konuya gelin efendim, lütfen.

ŞENER BATTAL (Devamla) - kurtarmış olduğumuz için bahtiyarlığımı...

BAŞKAN - Tebrik ederim, hakkınızı kurtardınız; konuya geliniz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Memnuniyetimi ifade ediyorum. (Gülüşmeler)

Onun için, sorumlu makamda bulunanlar, dalgınlıkla sebep oldukları hatayı daima kabul etmek durumundadırlar.

BAŞKAN - Rica ediyorum, sözünüzü keserim Sayın Battal, konuya geliniz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Konuya geliyorum efendim.

Şimdi, meseleyi kestirip atın; «Anayasa Komisyonuna bu gitmez, benim kanaatim budur» şeklinde meseleyi ısrarlı ve kararlı bir şekilde vazetmek de bazen yanlış olabilir. Muhterem Başkana, bu mâruzatımın girişi olarak biraz evvelki cümleleri takdim etmiş oldum. Onun için, bu ifademi kıymetlendirirken, bu iyi niyet ölçüsünde değerlendirmelerini rica edeceğim.

BAŞKAN - Hâlâ Başkanla meşgulsünüz, konu ile meşgul olun lütfen.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Efendim, şu anda sizin takdiriniz meselesi... Ben, şahsınızla değil, takdirinizle...

BAŞKAN - Benim takdirim değil efendim, bir önerge üzerinde konuşuyorsunuz. Sayın Ülker'in önergesi Anayasa Komisyonuna gitmeli midir, gitmemeli midir, lütfen bu konuda konuşunuz. Size İçtüzüğe göre yaptığım üçüncü ikaz oldu, dördüncüsünün akibetini herhalde biliyorsunuz, buyurun efendim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Önerge üzerinde konuşuyorum Sayın Başkan. İkaz da bir oldu.

BAŞKAN - Ben sayıyorum efendim, siz buyurun. (Gülüşmeler)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Anayasada bazı maddeler, usul getiren maddelerdir. Meselâ, Anayasamızın 94 üncü maddesi bütçe müzakerelerini ele alır, bütçe müzakerelerinde usul getirir. İçtüzüğe yetki vermeden, kendisi bazı usulî yetkiler getirmektedir. Meselâ, gider arttırıcı teklifler, Mecliste yapılamaz.

Şimdi, İçtüzükte böyle bir madde tahliline gidilirse, Anayasanın usul getiren hükümleri, acaba İçtüzük hükümlerinden daha mı az ittıba kesbeden hükümlerdir? Bizi bağlayıcı hükümler olarak, Anayasanın usul getiren hükümleri, İçtüzüğün usul getiren hükümlerine takaddüm etmektedir. Muhterem arkadaşlarım, bu sebeple, Anayasanın usul getiren hükümlerini ayıklamak, incelemek ve inceledikten sonra meseleye teşhis koymak icap etmektedir.

85 inci madde Mecliste daima görüşülmekte olan mutata müzakerelerle ilgili bir öneri vazetmektedir. Ama 92 nci madde, İçtüzük hükümlerine atıfta bulunmadan, Senato ve Millet Meclisinin tekliflerinin birbirlerine uyuşmaması halindeki prosedürü getirmektedir. Bu bakımdan, biz kalkar da, İçtüzüğün 85 inci maddesine istinat edersek, «Anayasanın 92 nci maddesi, acaba İçtüzük hükümlerine mağlup olur mu, olmaz mı?» meselesiyle karşılaşırız. O zaman 92 nci madde, bize, tavsiye değil, emir getirmektedir: 92 nci maddenin emirlerini virgölüne kadar bu Mecliste Başkanlık Divanı ve milletvekili arkadaşlarımız olarak uygulamak mecburiyetindeyiz.

Millet Meclisinde kabul edilen bir metnin, sonra Cumhuriyet Senatosuna gönderileceği, 92 nci maddenin 2 nci fıkrasında derpiş olunmaktadır.

BAŞKAN - Efendim, bunun 92 nci madde ile ilgisi yok. Lütfen önerge üzerinde konuşunuz.

M.S.P. GRUBU ADINA ŞENER BATTAL (Devamla) - Efendim, önerge 92 nci maddeye istinat ediyor kanaatindeyiz de...

BAŞKAN - Hayır efendim, etmiyor.

ŞENER BATTAL (Devamla) - İzah edeyim; 92 nci maddenin, Anayasa hukuku bakımından, Anayasa Komisyonunda mahiyeti ve usul getirip getirmediğinin tahlili ve....

BAŞKAN - Efendim, usul getiriyor, o belli de. Mesele şu....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Evet, bu usulü.....

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Muhterem Başkan, şimdi....

BAŞKAN - Efendim, bir dakikanızı rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Buyurun.

BAŞKAN - Sayın Ülker önergesinde «Tatbik edeceğiniz usulün, yani İçtüzüğü uygulamadaki usulünüzün Anayasaya uygun veya aykırı olduğunu öğrenmek için Anayasa Komisyonundan mütalâa isteyelim» diyor.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Ülker bu önergesiyle şöyle demek istiyor, ben yanlış anlamıyorsam: «Önce, Karma Komisyon metni mi oya sunulacak, Senato metni mi oya sunulacak, Millet Meclisi metni mi oya sunulacak? Sonra rotasyon usulü mü getirilecek?»

BAŞKAN - Hayır, onu demek istemiyor....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Arkadaşımızın maksadı medlulü budur; değilse, usulün 85 inci maddesinin tartışılması değil....

BAŞKAN - Efendim, bir dakikanızı rica ediyorum; beni dinlemeye mecbursunuz Beyefendi.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Dinliyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sizin oyunuzla buradayım ben, rica ediyorum sizden,

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ben sizi dinliyorum; ama....

BAŞKAN - Bakınız, Sayın Ülker ek bir yazı gönderiyor, kastını açıklıyor, okutayım da dinleyiniz, Sayın Ülker niçin vermiş önergeyi.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Lütfedin efendim.

BAŞKAN - Ek yazıyı okuyorum efendim,

«Af Kanununun oylanması konusunda Sayın Başkan, üç metin de kabul edilmezse tur yapmaya taraftar olmadıklarını beyan ettiler....»

Yani, «Tur yapmaya, Anayasamızın getirdiği usul müsaittir» diyorsunuz; «Bu bakımdan mütalâa alınsın» diyorsunuz. (C.H.P. sıralarından «Başka önerge» sesleri)

Bir dakika efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, biraz evvel, araştırma yapılırken zatiâliniz bazı beyanlarda bulundunuz; taraftar olmadığınızı ifade ettiniz. O konu konuşulduğu sırada biz buradan bir yeni önerge verdik; bunda bir değişiklik yoktur.

BAŞKAN - Sayın Ülker, o vakit, göndereceğiniz başka önerge varsa, hepsini gönderiniz de, şundan sıyrılalım.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Siz konuştunuz efendim.

BAŞKAN - Aman, rica ederim efendim; yani, Başkanın her konuşmasında önerge gönderecekseniz, benim susmam lâzım o vakit.

REŞİT ÜLKER - (İstanbul) - Siz susarsınız; ama biz konuşuruz,

BAŞKAN - Evet efendim, devam buyurunuz Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Şimdi, muhterem Başkan, biz yeni hatibiz; sözümüzü öyle kesersiniz; bir önerge olur, onu oylarsınız, ondan sonra fikir insicamı kalmazsa, e ne oldu? «Ben sizin Başkanınızım, benim, sözümü kesmeyin» dersiniz. Siz de benim sözümü kesmeyin, ben de sizin Meclisinizin üyesiyim.

BAŞKAN - Bana, söz kesme yetkisini siz vermişsiniz. Buyurunuz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Efendim müsamaha buyurun da devam edeyim.

BAŞKAN - Müsamahalıyım efendim, buyurun.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Şimdi, Anayasanın 92 nci maddesi bir usul teklifi getirmektedir. Bu usul konusunda, aramızda ciddi ihtilâflar vardır. Bu

ihtilâfları çok yönlü olarak görmekteyiz. Şöyle ki; meselâ, aykırılık konusunda bazı arkadaşlarımız değişik mütalâalar serdettiler; «Meclisin kabul ettiği metin, kendisine en aykırı olması lâzım gelen metindir» gibi, aritmetik hesaplarla bunu dahi ortaya attılar.

Bakınız, Anayasanın 92 nci maddesi, böylesine problemler getiriyor. Şimdi demek ki, şu Mecliste bu Kanun teklifinin müzakeresinde usul olarak, Anayasamızın 92 nci maddesi bizi yönetmek durumundadır.

O halde, 92 nci maddedeki bu ihtilâfların hallolması için, rotasyon olacak mı? Bütün tekliflerin reddedilmesinde, 226 oy için veya diğer vasıflı ekseriyet için, rotasyon olacak mıdır? Bütün bu suallerin Anayasa Komisyonunda cevaplanması, 92 nci maddenin yorumu bakımından şarttır.

Şimdi, bendeniz daha enteresan bir şey söyleyeceğim; bugün Riyaset makamında siz bulunuyorsunuz (temenni etmem) yarın nöbet sizin değil veya hastalandınız, bir diğer Başkanvekili Riyaset makamında; o zaman, diğer Başkanvekili kalkar da, «ben rotasyon usulüne gideceğim, benim kanaatim de budur» derse o zaman ne olacak? Bakın, Başkanlık Divanında bu konuda istikrarlı bir kanaat olmadığı kanaatindeyim. Onun için Başkanlık Divanının bu meseleyi (Danışma Kurulunda dün görüşüldü) tam olarak görüşmediği kanaatindeyim ve Başkanlık Divanındaki ihtilâflar, problem teşkil edebilir.

Mesele Anayasa Komisyonuna gittiği takdirde, Anayasa Komisyonu 912 nci maddenin tatbikat yorumunu da bize tavsiye edecektir. Bundan neden kaçmıyoruz? Madem, Anayasamızın üstünlüğü esası vardır, o halde, Anayasamızın 92 nci maddesinin tam bir yorumu ile ve ilk defa karşılaşılan bu hususta açık seçik bir neticeye varmamız için yolumuzu isabetli olarak tayin etmemiz lazımdır.

Bendeniz bu hususları çok önemli buluyorum.

BAŞKAN - Sayın Battal, süreniz de doldu, lütfen tamamlayınız.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ayrıca, yeni verilen rotasyon önergesi de, üzerinde durulmaya değer bir husustur; izahatımın sonunda bunu da belirtiyorum; ayrıca rotasyon önergesi için müzakere açılırsa, elbette görüşlerimiz olacaktır.

Efendim, muhterem Başkanımıza ve yüce Meclisin üyelerine saygılarımı sunuyorum, inşallah, Anayasa çizgisinde olmak kaydı ile Anayasamızın lafzına, ruhuna uygun tarzda bir neticeye gideriz; bunu temenni ediyorum.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından, alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Battal.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Erverdi'nin ve Sayın Battal'ın konuşmalarında (bir hassasiyet olarak telâkki etmeyiniz) «Bugün bu Başkan

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclisi yönetir, uygulamasını yürütürse Af Kanunu çıkmayacak, başkası yönetirse bu kanun çıkacak» şeklinde beyanlar oldu...

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Hayır efendim.

BAŞKAN - Oldu Sayın Erverdi, yerinizden de oldu.

NECDET UĞUR (İstanbul) - Tam tersi.

BAŞKAN - «Görüş farkları olacaktır», yani, «olabilir» dediniz...

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum,) - Zatiâlinizin kişiliği ile alâkalı değil.

BAŞKAN - Hayır, kişilik değil de; «sen böyle bir uygulama yaparsan başka netice olacak, bir başka sayın Başkanvekili arkadaşımız yaparsa, başka türlü olacak» buyurdunuz. Neticeyi Genel Kurul ve bunu da 226 sayısı tâyin eder. Mühim olan budur, asıl sıkıntı da orada aslında, muhterem arkadaşlarım.

Muhterem arkadaşlarım, mesele çok önemlidir. Bu önerge üzerinde bazı dokümanları incelemek ihtiyacını hissediyorum. Bu sebeple de yarım saate ihtiyacım var.

Bu nedenle, Birleşime yarım saat ana veriyorum efendim.

(İKİNCİ OTURUM)

BAŞKAN: Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

DİVAN ÜYELERİ: Enver Akova (Sivas), Tufan Doğan Avşargil (Kayseri)

BAŞKAN - Millet Meclisnim 74 üncü Birleşiminin 2 nci oturumunu açıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Ülker arkadaşımızın önergesi üzerinde kalmış idik. Sayın Ülker önergesine, yeni bir ek olarak, «Bu konuda son söz Meclise ait olduğundan, önergenin Anayasa Komisyonuna gönderilip gönderilmemesinin oylanmasını öneririm.» diyorlar.

Şüphesiz, bir önergenin kabul veya ademi kabulü Yüce Heyetin kararına bağlı bir şeydir. Ancak bizim ihtilâf noktamız, «Bu önerge kabule şayan, yani oya sunulmaya müstahak, o seviyeye ulaşmış bir önerge midir, değil midir?» konusunda idi. Bu nedenle, ben Sayın Ülker'in bu açıklamasını konumuzun dışında görüyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Ülker, önergesini açıklayan ikinci yazılarında, «salt çoğunluk bulunamadığı takdirde, turlara devam edilip edilemeyeceği hususunun Anayasa Komisyonundan sorulmasını, tavzihen belirtiyorum» diyorlar. Esasen kişisel kanımız olarak buna lüzum olmamakla

beraber, böyle bir safhaya da gelmiş değiliz: «Salt çoğunluk sağlanamamış da, Millet Meclisi bir çıkmaza girmiş de, Anayasa Komisyonunun bundan sonraki safha hakkında mütalâasını alalım» şeklinde bir durumla, karşı karşıya bulunmuyoruz.

Sayın İmer, bir arzunuz mu var efendim?

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) - Efendim, bu af kanununun 3 üncü maddesi üzerinde, Adalet Komisyonunca nisap temin edilmeden toplantı yapıp, karar alındığı yolunda bir itirazımız oldu.

BAŞKAN - Hangi safhada efendim?

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) - Meclis safhasında. Meclis Başkanı da Sayın Memduh Ekşi idi. Bu mevzuda müzakere açılmıştı; iki lehte, iki aleyhte söz verilmişti. Neticeyi oylamaya tabi tutmayacaklarını söylediler. Lazımlıgeleceğini söyledik, «hayır» dediler. Onun üzerine, Başkanlık Divanının Başkanın görüşüne itibar edilerek bu mesele halledilmiş oldu.

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, maddesini de belirtmek suretiyle arz etmiş bulunuyordum. Başkanlar, Meclis çalışmalarını Anayasanın, İçtüzüğün açık hükümlerine ve şayet buralarda bir cevap bulamazlarsa geçmiş uygulamaya ve tarafsız olmaları gereken düşüncelerine göre yaparlar.

Bütün bunlara uyduğumu ve yarım saatten beri de sayın iki arkadaşımın «emsali var» demiş olmalarına rağmen, vaki aramalarımın böyle bir emsale de rastlamamış olmam sebebiyle bu önergeyi, peşinen arz ettiğim gibi, oya sunmak durumunda bulunmuyorum.

Bunu arz ediyorum efendim.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, siz Anayasa profesörlerine danışma ihtiyacını hissettiniz, özel olarak. Bir tereddüt varsa, Anayasa Komisyonuna sorulması gerekirdi.

BAŞKAN - Onlar özel şeyler efendim. Aksi takdirde sayın dostum, başkanların her türlü usulünü «Durunuz, bir Anayasa Komisyonuna götürelim, bir mütalâa alalım» diye bir yola kapı açmış oluruz. Bu, Meclislerimizi çalışamaz hale getirir.

İRFAN YANKUTAN (Samsun) - Peşin hükümlüsünüz Sayın Başkan, sonradan müzakere açıyorsunuz.

BAŞKAN - Bir kaybımız olmadı her halde efendim.

BAŞKAN - ... Muhterem arkadaşlarım, oylama ile ilgili, daha önce arz ettiğim usulü tekrar ediyorum:

İlk önce, Karma Komisyon metnini oylarınıza sunacağım. Bu konuda açık oy istemi olmadığı için işaret oyuna....

AHMET BULDANLI (Muğla) - Önerge geliyor Sayın Başkan.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bir dakika; sözümü kesmeyiniz.

Açık oy istemi olmadığı için, işaret oyuna başvurulacaktır.

Her ne kadar Cumhuriyet Senatosu metni ile Karma Komisyon metni aynı ise de, biraz önce konuşan bir arkadaşımızın da (ismini hatırlayamadım) ifade ettikleri gibi, (Sayın Bahri Savcı'nın konuşmasından bir pasaj naklettiler) bir teemmül ve bir tekemmül imkânı vermek bakımından, (her iki metin aynı da olsa, daha önceki uygulamamızda var) Cumhuriyet Senatosu metnini de oya sunacağım. Ancak, Cumhuriyet Senatosu metnini en son olarak oya sunacağım. Karma Komisyon metninin oylamasından sonra; Anayasamızın salt çoğunluğu aradığı Millet Meclisi ilk metnini oya sunacağım; 226 oy sağlandığı takdirde mesele bitmiştir; Karma Komisyon raporu kabul edildiği takdirde, mesele yine bitmiştir; salt çoğunluk sağlanamadığı takdirde, Cumhuriyet Senatosu metni, vasıflı olmayan çoğunluk oyuna sunulacaktır.

İLYAS KILIÇ (Samsun) - O da olmazsa ne olacak?

BAŞKAN - Efendim, o da olmazsa, arz ettim neticesini; tekrar tekrar aynı noktaya gelecek değilim efendim. Bunlar bitti.

Önerge mi var dediniz açık oylama için efendim? Yok.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Oylamanın usulü hakkında,

BAŞKAN - Bir dakika efendim, rica ederim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Oylamanın usulü hakkında bir arzumuz olacak.

Daha evvelki tatbikat, Komisyon raporundan sonra, Cumhuriyet Senatosunun metninin oylanması yolunda yapılmıştır. Anayasadaki, 92 nci maddedeki sırada Komisyon metni, sonra Senato metni, ondan sonra da Meclis metni....

BAŞKAN - Evet efendim. Şimdi Sayın Erverdi, bir dakikanızı rica edeyim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Erverdi arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, bundan önceki (92 nci maddenin beşinci bendinin oylama usulü ile ilgili) tatbikatlarımızda, önce Karma Komisyon metni oylanmıştır; arkasından, Cumhuriyet Senatosu metni oylanmıştır; arkasından, Millet Meclisinin ilk metni oylanmıştır. Bunların hepsinde, ya Karma Komisyon metni kabul edilmek suretiyle veyahut da bir idam hükmünün yerine getirilmesiyle ilgili kanun teklifinde olduğu gibi, Millet Meclisinin ilk metni olan metnin salt çoğunluk temin edilmek suretiyle gerçekleşmesi sağlanmıştır. Ben, bu oylama usulü ile ilgili, birleşimin başında bir müzakere açmıştım: «Anayasanın 92 nci maddesindeki mecburiyet, Meclisimizi, mutlaka yasa yapmaya mı zorlamaktadır; yoksa, şayet yasa yapacak ise, bu metinlerden birisini aynen benimsemek suretiyle yapmaya mı mecburdur?» şeklinde bir müzakere açmış

idim. Bu müzakerede bazı arkadaşlarımız hukuk açısından, grup temsilcisi bazı arkadaşlarımız da, gruplarının istekleri açısından bir noktada birleştiler. Yani, «Af yasasını yapalım, mutlak yapalım» dediler.

Ben, Yüce Heyetin bu temayülünü de dikkate alarak (ve 92 nci maddedeki sırayı oylamaya hangi noktadan başlarsanız başlayınız) (226) oyu temin edebildiğimiz takdirde, hiçbir şekilde, hiçbir ihtimale zarar vermeksizin ve Anayasayı da hiçbir şekilde ihlâl etmeksizin neticeye varabileceğimiz için düşündüm. Ama, oylamanın şekli hakkında bir müzakere açarım ve bir oylamaya da giderim. Yalnız, peşinen arz ediyorum; inancım, İçtüzük anlayışım, Anayasa anlayışım, şimdiye kadarki tatbikat tecrübeme dayanarak, Anayasanın dizisi itibariyle; Karma Komisyon, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi metinleri ile ilgili oylamaların hitamından sonra bir oylama turuna geçme imkânını ben, burada bu mesuliyeti deruhde ettiğim süreç, yerine getiremem. Bunu da arz ediyorum.

Bu kayıtla, oylama şekli hakkında müzakere açıyorum.

BAŞKAN - Sayın Erverdi, ilk sözü istiyorsunuz her halde?

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) -Ben söz istemiyorum. İkaz edeyim dedim.

BAŞKAN - Grup adına söz isteyen var mı efendim?

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Şahsım adına söz istiyorum.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, bir hususu daha açıklar mısınız?

Bu kabuller halinde ne olacaktır? Meselâ, Karma Komisyonun metni oylandı, reddolundu; Cumhuriyet Senatosunun metni oylandı, reddolundu; bilâhara Millet Meclisi, kendi metnini kabul için gerekli oy çokluğunu da bulamadı. Bu takdirde sonuç ne olacaktır? Bunu açıklar mısınız?

BAŞKAN - Onu, başında arz ettim efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Müzakere o zaman daha salim olur.

BAŞKAN - Hayır, onu arz ettim o vakit....

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Cumhuriyet Senatosunun mi kabul edilecektir? İşte bunu açıklayın.

BAŞKAN - Hayır efendim, hayır efendim. İşte, ben onun için ve hatta biraz evvel arz ettim dedim ki, “Cumhuriyet Senatosunun salt çoğunlukla kabul ettiği bir metni, biz burada bu safhada adi çoğunlukla reddedemeyiz.”

Cumhuriyet Senatosunun metnini kabul için salt çoğunluk aramıyoruz; ama, ret için aramaya mecburuz. Çünkü, Anayasa diyor ki, “Kendi metnini kabul etmek için (226) oyu bulmaya mecbursun.”

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bunun için de, Cumhuriyet Senatosu metnini ret için de (226) oya, salt çoğunluğa ihtiyacımız olduğu kanısındayım.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Tümü düşüyor....

BAŞKAN - İşte, bu noktadan hareketle ve bir çıkmaz sokağa da girmemek için, Cumhuriyet Senatosu metnini en son oylamayı düşündüm, o şekilde arz ettim; ama oylama sırasını tayin, Yüce Heyetin hakkıdır. Şayet bu görüşüme iltifat edilmiyorsa, buyurursunuz, burada görüşlerinizi arz edersiniz, Yüce Heyetin hakemliğine başvururum; ama başından sonuna kadar olan bütün inançlarımı da arz ettim.

Bu kayıtlarla meseleyi müzakereye vazetmek istiyorum efendim.

Şahsınız adına, buyurun Sayın Güneş.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım,

Efendim, bundan önceki oturumda meselenin, çetrefilliliği sebebiyle, İhtisas Komisyonu olan Anayasa Komisyonunda incelenmesi konusunda Reşit Ülker'in yapmış olduğu teklifi desteklemiştim; Başkanlıkça kabul edilmedi ve takdir meselesidir. Dünya parlamentolarında âdet budur; bunun önemi yok, artık üzerinde duracak değilim.

Demin de arz ettiğim gibi, maddede güdülen hedef şudur: Millet Meclisinin bir görüşü var, Senatonun bir görüşü var. Burada, meclislerde kimin neyi savunduğu esası üzerine bir tanzim yapılmamıştır. İki Meclisin görüşleri esası üzerine bir tanzim yapılmıştır. Ve iki Meclisin görüşünü yaklaştırmak için de, Karma Komisyonun bir metin hazırlaması öngörülmüştür.

Binaenaleyh, aslında birinci oylama, Senatodan gelince yapıldığı; Millet Meclisi kendi görüşünde ısrar etti. Karma Komisyona gitti. Karma Komisyon şimdi, her iki Meclisin görüşünü birbirine yaklaştıran bir metin kabul etmiştir. Bunu, Af Kanunu ile ilgili söylemiyorum, herhangi bir kanun için, bu böyledir ve bu yaklaşımcı husus, muhakkak, kemmî bir husus olmak lâzımgelmez. İki Meclisin görüşleri arasındaki fark muhakkak ki, «Daha çok olsun, daha az olsun» diye tecelli etmeyebilir; birbirinden tamamen farklı görüşler olabilir.

Karma Komisyon, olabildiği kadar, bunu orta bir yola bağlamıştır. O halde, evvelâ Meclise sorulması gereken şey; «Ortak görüşü, ortalama görüşü kabul ediyor musunuz!...» sorusudur. Bu itibarla, evvelâ Karma Komisyonun getirdiği teklifin oylanması lâzımdır. Böyle bir teklif kabul edilecek olursa zaten bunun için ayrıca bir mevsuf ekseriyet, salt çoğunluk aranmadığına göre, kabul edilmiştir ve mesele bitmiştir. Onun için, Karma Komisyon metninden başlamak zaruridir.

Karma Komisyon metni kabul edilmedi, Senatonun metninin oya konulması lâzımdır. Çünkü, Senatonun teklifinin kabulü için salt çoğunluğa ihtiyaç yoktur; Meclis eğer adi ekseriyetle karar verirse, yine, Senatonun teklifi kabul edilmiş demektir; böylece de yine, mesele bitmiştir.

226 ile toplanıp 114'le karar verebildiğimize göre; Senatodan gelen metin, 226 üyemizin mevcut bulunduğu bir oturumda 114 oy aldığı zaman, kabul edilmiş ve bitmiş demektir. Eğer bu iki formül de Meclis tarafından kabul edilmezse....

BAŞKAN - Sayın Güneş, burada, bu noktada bir hususu rica edebilir miyim?

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Buyurun efendim.

BAŞKAN - «Cumhuriyet Senatosunun metninin kabulünde salt çoğunluğa ihtiyaç yoktur» buyurdunuz. Bu noktaya kadar beraberim. Reddindeki düşünceniz nedir, lütfeder misiniz,?

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Efendim, kanaatim şudur: Senato metninin reddi için salt çoğunluğa ihtiyaç olduğunu sanmıyorum. Sebebi şudur: Senatonun teklifi normal olarak, Meclisin, toplantıda bulunan üye sayısının yarısından bir fazlasıyla reddedebilir. Bunun sebebi şudur: Anayasamız, Millet Meclisi çoğunluğuna üstün bir yer vermiştir. Çünkü, Hükümet Millet Meclisinde sorumludur. Burada, Millet Meclisinin kendi metnini kabul etmesi için aranan tam üye sayısının salt çoğunluğunun sebebi, hakikaten, Meclisin bütün üyelerinden kurulu bulunan, bütün üyelerinin iştirakiyle meydana gelen irade çoğunluğun bulunup bulunmadığını tespittir. Yoksa, Senato salt çoğunluğu var diye, Senatonun, kendisine tanınmamış bir yetki ile, Büyük Millet Meclisinden daha önemli bir irade izhar eder müessese haline getirilmesi mümkün değildir. Çünkü, bilindiği gibi zaten, kanunlar, senatör arkadaşlarımız tarafından teklif edilse bile, müzakeresine Millet Meclisinde başlanır; yani, başlangıçta, böyle bir iradeye ihtiyaç vardır ve nihaî olarak bitirilmesine ihtiyaç vardır. Millet Meclisinin, kanun yapmada ve siyasî ağırlıktaki bu etkisi azaltılamamak lâzımdır.

O halde, Senato, tam üye sayısının salt çoğunluğu ile dahi bir kanunu şu veya bu istikamette değiştirse, reddetse veya kabul etse; «Millet Meclisinde, Senatonun görüşünü benimseyen tam üye sayısının salt çoğunluğu yoktur» diye, Senatonun yapmış olduğunun kabulüne imkân kalmaz.

Bu nedenle evvelâ Millet Meclisine, Senato tarafından gönderilmiş olan metni benimseyip benimsemediği sorulmalıdır. Millet Meclisi, Karma Komisyonun ortalama teklifinden sonra, Senatonun teklifini de kabul etmediği takdirde, elinde bir imkân kalacaktır. O imkân da, Senatonun üye tam sayısı ile kabul etmediği Millet Meclisi metni üzerinde yeniden düşünmek ve bir karara varmak.... Millet Meclisinin de, kendi üye sayısının tam salt çoğunluğu olmadan, kanun metnini kabul etmesi mümkün değildir.

O halde, üçüncü olarak, Millet Meclisinden geçen metin oya sunulur; 226 oyu bulması gerektiği zaman bulamıyorsa, bu metin de artık kabul edilmemiş sayılır, yani Senato ile Millet Meclisinin mutabakata varabilecekleri bir metin mevcut olmadığından, kanun veya bu madde kabul edilmemiş duruma düşer.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Benim şahsî kanaatim budur. Bu, Anayasada Millet Meclisinin, yasama bakımından ve siyâsî ağırlık bakımından daha üstün durumda bulunmasının tabîî bir sonucudur.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edebilir miyim; affedersiniz, Sayın Güneş.

Millet Meclisinin, kendi metnini salt çoğunlukla kabul etme mecburiyetinin içerisinde, Cumhuriyet Senatosunun metnini de bu vasıflı çoğunlukla reddetmiş olması mânâsı saklı mıdır, değil midir?

Bu husustaki mütalâanızı istirham edebilir miyim?

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Hayır efendim. Çünkü benim kanaatime göre, Senatonun metni daha evvel oylamaya konulmalıdır.

BAŞKAN - Gayet tabîî, onu anlıyorum da; yani, bu iki oylama arasındaki münasebetlerin tahlilini yapmak istiyorum; değerli mütalâanızı öğrenmek istiyorum.

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Şimdi eğer, nihaî olarak, üçüncü olarak, kendi metni oylamaya konulduğu zaman 226 oy alarak kabul edilmiş ise, zaten öteki metinleri Meclisin kabule dair bir kararı, iradesi yok demektir.

Binaenaleyh, onlar için oylamanın tamamını kapsayan bir husustur.

Şunu da arz etmek istiyorum efendim. Niye, Millet Meclisinin metninin en sonra oya konulması gerekir? Şöyle düşünelim; aslında, Millet Meclisi kendi kararını beğenmektedir; şüphesiz, uzun boylu müzakere edilmiştir. Fakat belki de üye tam sayısının salt çoğunluğuna ihtiyaç kalmadan, Karma Komisyonun veya Senatonun teklifini kabule amadedir. Henüz bu metinleri, Karma Komisyondan, yani kendi üyelerinin de bulunduğu komisyonda müzakere edilerek vardığı sonuçtan sonra meydana çıkan metinleri, bunlar hakkındaki gerekçeleri Millet Meclisi, okuyarak oylayabilme imkânına kavuşmuş değildir.

Eğer, oylamaya Millet Meclisi metninden başlayacak olursanız; o takdirde, Karma Komisyonda, bir ortalama yola varma istikametindeki hükmün değeri kalmayacaktır. Kaldı ki, kendi kanununu, kendi metnini kabul etmek için 'bir mevsuf ekseriyet arandığına göre, en son tecrübe edilmesi lâzımgelen şey de budur. Çünkü oradaki şartlar daha da ağırdır. Daha ağır şartlarla kabulü imkânı bulunan bir metnin oylanmasından önce, daha basit şartlarla kabulü mümkün olan metinlerin oylanmasını tabîî saymak lâzımgelir sanıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Durakoğlu.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Grup adına mı, şahsınız adına mı ?

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Başkanlığın tutumunun lehinde konuşacağım.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Durakoğlu. Siz aleyhte istediniz değil mi Sayın Durakoğlu?

C.H.P. GRUBU ADINA AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Evet efendim.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Şimdiye kadar cereyan eden müzakereler de göstermektedir ki, Anayasa hükmü içerisinde bir de usul hükmü varsa, bu hükmün ne şekilde tatbik edileceği hususunda, daha önce de misalleri olduğu gibi, Meclisin kararına başvurmadıkça salim bir yola girmenin imkânı yoktur. Misâli de var, Birleşik Toplantıda olmuştur: Anayasanın 132 nci maddesinde açıkça, Meclisin kararına başvurulacağına dair hiçbir hüküm bulunmadığı halde, bir soruşturma ertelenmiştir. Sayın Mazhar Arıkan'ın önergesi oya konulmuş ve ertelenmiştir. Pekâlâ bundan hareket edilerek bu, Anayasa Komisyonunda etraflıca ve her türlü tereddüdü bertaraf edecek bir şekilde hal çaresine bağlanabilirdi. Ama bu tutum, yine de bizi, ne Anayasa Mahkemesinden kurtaracaktır, ne de salim bir sonuca varmaya yardımcı olacaktır.

Bu beyanımdan sonra, Grubumuz adına görüşlerimizi arz edelim:

Aziz arkadaşlarım, bir şeyi unutmayalım; kanun tasarısı veya teklifleri ne kadar görüşülürse, o kadar mükemmelliğe yönelir. Millet Meclisindeki görüşmelerden sonra, aynı metin Cumhuriyet Senatosuna gidince, orada da görüşülüyor. Çift Meclis sisteminin faziletinden birisi de bu, yani daha iyi yapılmasını sağlamaktır. Öyle ise, prensip olarak kabul edecek ve diyeceksiniz ki; Millet Meclisinin yaptığı metin, metinlerin en mükemmeli değildir. Cumhuriyet Senatosu da buna çok güzel şeyler ilâve edebilir, daha iyi hale getirebilir. Ama, Cumhuriyet Senatosunun daha iyi hale getirdiğini iddia ettiği bir metin, Millet Meclisinin de benimsemesine mazhar olmayabilir. Her iki metinden ayrı, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun temayüllerini de nazara alarak, Karma Komisyon önünüzdeki teklif veya tasarının bir maddesini veya tümünü, daha mükemmel bir metin haline getirebilir.

Şimdi size sorarım: Usul hükümlerinin mantıktan ayrıldığı yolunda bir kaide var mıdır? Bir an önce, oylamalardan sonuç almak ve en iyi tasarı veya teklif maddesini kanunlaştırabilmek için, en iptidaisinden mi hareket etmek lâzımgelir? Yoksa en mükemmeli reye arz etmek suretiyle sonuç almak mı daha doğru ve daha kesin yoldur; daha uygun, daha suhuletli yoldur?

Şimdi, gerçek bu iken, Karma Komisyon metnini niçin acaba birinci defa görüşüyoruz? Aslında Sayın Başkan ifade etmediler; ama mecburuz da onun için görüşüyoruz, içtüzüğün 23 üncü maddesi gayet sarihtir. Şimdi, esas komisyon Karma Komisyonudur ve onun raporunu müzakere etmek mecburiyetindeyiz. Metin olarak nazara alırsak, en mükemmel metin olarak

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

gelmesi gerekir. Ama, biz biliyoruz ki; Senatonun metni ile Karma Komisyonun metni aynıdır. Onun için, teemmül için fırsat verelim. Sözü ben söyledim, Sayın Başkan hatırlamadılar; ama Sayın Bahri Savcı'nın sözüdür: Teemmül ve tekemmüle, teşriî teemmül ve tekemmüle fırsat vermek ve bunu sağlamak için, gerçekten oylamaların anlamı vardır.

Devamının anlamı daha çok vardır. Çünkü, misalini verdim; misal olarak şahsımı alayım: Ben Ahmet Durakoğlu olarak, metinlerden faraza 3 üncüsünü en iyi ve kanaatime uygun olarak kabul ediyorum. Ama, onun yanında kanaatime en yakın metin olarak da, Cumhuriyet Senatosunun metnini kabul ediyorum. Kanaatimin karşısında olan metin olarak da, Karma Komisyonun metnini kabul ediyorum. Şimdi ne yapacağım, bu hususta benim tutumum nedir? Benim tutumum rahatlıkla şudur:

Karma Komisyonun metni müzakere edildiği zaman aleyhte oy vereceğim. Kanaatime en yakın olmasına rağmen, arkada kanaatime yüzde yüz tetabuk eden bir kanun maddesi bulunduğu için, Cumhuriyet Senatosunun maddesine de aykırı oy vereceğim. Kanaatime en uygun olan metnin de, Genel Kurulda gerekli oy çoğunluğunu toplamadığını görünce, ne yapacağım? İçtüzük teklifinde de mevzu bahis edildiği gibi ve bizim Meclisimizde emsali de, kararı da vardır, Anayasa Komisyonunda kararı vardır, oylamaların tekrar edileceğine dair kararı vardır; bunu niçin biz hemen siler atarız? Hattâ bu, Sayın Bozbeyli ve Sayın Kırca'nın teklifidir; tekliflerindeki İçtüzüğün 27 nci maddesidir ve Anayasa «Komisyonu bunu kabul etmiştir; ama kadük olmuş ve Genel Kurullara kadar gelmemiştir. Bunu biz silip süpürüp atacak mıyız? Bir komisyon kararıdır, kabul etmek mecburiyetindeyiz. «Bizim Meclisimizde böyle bir teamül, böyle bir tutum yoktur» diyemeyiz.

Şimdi, esasa geliyorum. Arz ettiğim şekilde, ikinci bir oylamada benim tutumum ne olacaktır? En beğendiğim, kanaatime en uygun olan metnin gerekli çoğunluğu sağlayamayacağını, Genel Kurulun oylamalardan çıkan temayülûyle tespit ettikten sonra, o teemmülü ben göstereceğim; o mükemmelliye varılmasını bütün üyeler benimle beraber gösterecek; herkes, kanaatlerine en yakın olan metni arayacak; kanaatlerine yüzde yüz tetabuk eden metin hususunda temayülü müspet görmüyorlarsa, ona en yakın olanı tercih edecekler. İşte bize, 92 nci maddenin tanıdığı; fakat Başkanlığın tutumuyla tanınmayan fırsat, husus budur.

Onun içindir ki, Karma Komisyonun raporunu, metnini birinci planda mütalâa etmemiz lâzımdır.

Biz şimdi düşünüyoruz, mademki, Karma Komisyonun ve Cumhuriyet Senatosunun maddeleri aynı mahiyettedir, ikisi de aynıdır; arka arkaya 2 oylamanın anlamı yoktur; araya, bir Millet Meclisi metnini sokuşturalım, ondan sonra sayın üyeleri teemmüle sevkedelim.

Böyle teemmülle mükemmeliyet olmaz. Niye? Çünkü mükemmeliğini ön almak durumu vardır. Burada, bundan sonra öyle hususlar hâsıl olacak ki;

Millet Meclisinin metni ayırdır, taban tabana zıt bir metin Cumhuriyet Senatosunun; ne Cumhuriyet Senatosunun, ne Millet Meclisinin metnine hiç benzemeyen bir metin de Karma Komisyonundur. Sayın Başkana sormak isterim: Böyle bir metin geldiği zaman bu tutumunu devam ettirirlerse, acaba sayın üyelere teemmül imkânı tanımış olurlar mı? Bilakis sayın üyelerin elinden büyük bir fırsatı almış olurlar.

Öyle ise ne olacaktır? Aynı da olsa, bugün genel esası kaybetmemek için, Anayasanın 92'nci maddesindeki ilkeden katiyen ayrılmamak zaruretindeyiz.

Ondan sonra, Millet Meclisinin metnine gelince: Millet Meclisi metninin kabul usulünü, Anayasa gayet sarıh bir surette göstermiş; mevsuf çokluk aranıyor, vasıflı oy çokluğu aranıyor. Bu oy çokluğunun bulunmaması halinde, «Sayın Başkan derler ki; «Karma Komisyonun metni reddolundu; Cumhuriyet Senatosunun metni reddolundu; Millet Meclisi, kendi metninde 226 bulamadı; bu suretle ne oldu? Kanunun tümü reddolundu.»

Hangi kanunun arkadaşlar? Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda tümü kabul edilen kanun reddolunuyor. Bu çelişkiyi nasıl telafi edeceğiz?

Öyle ise, dikkat buyurursanız, dönüp dolaşıyor söz, başlangıçta arz ettiğim konuya geliyor. Sırayı ne yaparsanız yapın, sonucu ortadan kaldıramazsınız. Sonuç, Anayasaya taban tabana zıt bir şekilde tezahür edecektir. Bu suretle de biz (açık açık söylüyorum) Anayasaya aykırı bir tutum içindeyiz. Bu sıra ne şekilde olursa olsun, Başkanın açıkladığı sonuç nedeniyle, salim bir şekilde, Anayasanın 92 nci maddesine uygun muamele yaptığımızı iddia edemeyiz ve biz açık açık Anayasaya aykırı hareket ediyoruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu

Sayın Feyzioğlu, lehte veya aleyhte mi olacak konuşmanız?

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Grup adına, görüşünüzün lehinde olacak efendim.

BAŞKAN - Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına buyurunuz efendim.

C.G.P. GRUBU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) -Değerli arkadaşlarım;

İlk maruzatımda da belirttiğim gibi, bu konuyu siyasî muhtevasından ayırarak, ileride karşımıza benzeri durumlar gelebileceğini düşünerek çözmeye çalışmalıyız. Meclis çalışmalarını, Sayın Başkanın biraz evvel ifade buyurdukları gibi, çıkmaz sokağa götürmemek endişesi hepimize hâkim olmalıdır. Bugün bu konu, yarın bir başka konu, öbür gün bir başka konuda aynı durumla karşılaşabiliriz.

Oylama sırası.... İlk konuşmamda da üzerinde çok durmuştum, çünkü mesele burada düğümleniyor gibi gelmişti bendenize ve görüldü ki, burada

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

düğümleniyor. Oylanma sırası, Meclis iradesinin isabetli tecellisi, üyelere gerçek bir seçme hakkı verme bakımından büyük önem taşır. Oylama sırasını yanlış tespit edersek, üyelere seçme hakkı vermemiş olabiliriz.

Bu itibarla Sayın Başkanın, 226 oy gerektiren, salt çoğunluk gerektiren metnin oylanmasını öne alması son derecede isabetlidir. Benim noktai nazarıma göre bu, Karma Komisyon metninden de öne alınabilir idi; fakat bugün konuştuğumuz durumda, hiç değilse hukukî bir problem olarak ciddi bir güçlük çıkarmıyor.

Bu bakımdan görüşlerine katılabileceğimizi arz ediyorum, gerekçesini ifade edeyim.

Arkadaşlar, a - b - c formüllerini düşünelim, üç şık olabilir: «(a) formülü Senatonun, (b) formülü Karma Komisyonun, (c) formülü Millet Meclisinin metnidir» diyelim, (a) formülü 210 reye karşı, 224 oyla reddedilebilir; (b) formülü yine 224 oyla reddedilebilir ve bu 224 oyu verenler düşünebilirler ki, belki (c) formülü oylandığı zaman 226'yı bulacağız veya 228 oyla, 230 oyla reddedilebilir (a) ve (b), (c) oylanır, 225 oyda kalır isek; (a) formülü, (b) formülü, (c) formülü, üçü de reddedilmiş olur. Her üçünün de reddi halinde Meclise, iradesini sahiden izhar etmesi için, gerçek soru sorulmamış olur. Bunu Sayın Durakoğlu da sezdikleri içindir ki; «Turlara devam edip, Meclise soruyu bir daha sormanız lâzımdır; çünkü, Meclis 226 oy gerektiren formülün kabul edilmediğini görünce, belki ikinci turda, üçüncü turda, dördüncü turda bir başka formülü kabul edebilir. Meclisin gerçek iradesi bunun tümünün mutlaka ret manasına değildir. Azamisini kabul etmez de, onun içindeki bir daireyi, ona yakın bir daireyi kabul edebilir. Bu itibarla turlara devam» diyor.

Turlara devam derken dahi, oylama sırasının bizi çıkmaz sokağa götürceğini kendisi de seziyor. İyi ya, bu çıkmaz sokağa düşmeyelim; turlara devam da, çıkmaz sokaktan bizi kurtarmayabilir. Onu da arz edeyim, niçin kurtarmayabilir ? Arkadaşımız, «turlara bir defa için devam edilir» diyemiyor, onun da bir mantığı yok Anayasada, İctüzükte mesnedi yok. Bir defa devamı girdiniz mi, yani şu gerekçe ile devamı girdiniz mi, «Mutlaka, bu üç metinden birini kabule mecburdur; bu kanun metnini, üç metinden biri olarak buradan çıkarmaya bu Meclis mecburdur» diye, Anayasa hükmünü bu manada aldınız mı; bir nevi, Meclis iradesi üzerine böyle bir kılıç astınız mı, ikinci turda netice almadığınız zaman; üçüncü tur, dördüncü tur, yüzüncü tur, beşyüzüncü tur yapmanıza götürür bu sizi. Ya Meclis...

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Feyzioğlu, sözünüzü kesmek için değil; söyledığınızın tersi var, tatbikat var; işte, zabıt burada.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bittikten sonra Sayın Erverdi, lütfen.

C.H.P. GRUBU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) -Ben arz edeyim; yardım çabası ile de arz ediyorum. Kabul buyurursunuz, buyurmazsınız; o ayrı mesele; fakat ben vazifemi yapmış olayım. Çünkü bu tekrar gelecek.

Bir noktada daha sabırlı olmanızı rica edeyim. Şu noktada sabırlı olun; Sayın Güneş Anayasa hukukçusu olarak burada, Grup Sözcüsü Sayın Durakoğlu arkadaşımızın turlara devam fikrini savunmadı. Dikkat buyurunuz; kendisi ile de özel olarak da konuştum; turlara devamın, kabul edilebilir bir teklif olduğu görüşünde değil. En azından iki arkadaşınızın, Grup Sözcünüzün ve vaktiyle Anayasa Komisyonunun Sözcülüğünü yapmış olan bir hukukçu arkadaşın, değişik önerilerle buraya gelmeleri dahi, başka teklifleri ve mülâhazaları daha sabırla dinlemeye sizi sevk etmeli.

Sayın Güneş, Sayın Durakoğlu ile mutabık değil; benim mutabık olmamı istemeyin; yani, zorlamayın;; fikrimi arz ediyorum. Sayın Durakoğlu'nun fikridir diye değil; bunu, daha evvelden de arz ve birçok partiden arkadaşlarımla istişare ettim; bunun bir ağırlığı olduğunu sandığım için arz ediyorum. İfade edeyim; nedir ağırlığı?

Arkadaşlar, «En mükemmelinden başlanır, en iptidaî teklif sona bırakılır» gibi bir ayırma yapıyor Sayın Durakoğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - İptidaî demiyorum, lütfen karikatürize etmeyin. Oylamayı da 500'e çıkardınız.

C.H.P. GRUBU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Böyle dediniz beyefendi, zabıt burada.

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, rica ediyorum müdahale etmeyiniz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, zaptı getirtir misiniz?

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Feyzioğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - İptidaî demedim ben.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - İptida»yı «İlk» manasında kullanmış olabilirsiniz, ama iptidaî dediniz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Mukaddime diye söyledim ben.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Beyefendi, söz kesmeyiniz.

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, lütfediniz, rica ediyorum.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - En mükemmel tekliften başlanır, ilk tekliften başlanır veya ilk tekliften başlanır; ne manada söylemiş olursanız olunuz; böyle «Mükemmel tekliften başlanır, mükemmel olmayan teklif sona bırakılır.» gibi teklifler mükemmeliyet derecesine göre oylanmaz. Size göre mükemmel görünen Senatoya göre, başkasına göre mükemmel değildir. PTT maaşları misalini bunun için verdim; mantıkî oylama, diğerini içeren en geniş kapsamlı hangisi ise, - buradan başlarsanız bir mantığı vardır - en fazla oy gerektiren, kabulü için salt çoğunluk gerektiren teklif hangisi ise; bunu daha önce oylarsanız bir mantığı vardır. Çünkü, 226 oy gerektiren teklife rey verecek bir üye olsam ben, elbette ki, 226 oy bulunacak mı ümidiyle, diğer tekliflerin kabulüne gayret sarf etmem. Beklerim ki, -sona bırakmışsanız- 226

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

oy, onu bir deneyeyim. Fakat orada da 225'te çivilenir kalırsak, hepsi reddedilmiş olacağı için, turlara devam da bizi bir mantıksızlığa götüreceği için; ilânihaye bu turlar devam edebileceği için; Meclisin üzerine «Mutlaka kabul edeceksin» diye bir baskı yapılamayacağı için, bu bizi bir çıkmaz sokağa götürdüğü için; normal olan, «En aykırı tekliften başlanır oylamalara» tarzındaki mantık kuralının buraya tatbiki. Nedir? Azamî oy isteyen, 226 oy isteyen teklif mutlaka öne alınmalıdır.

Bir şey arz edeyim arkadaşlar; 29 Ekim, 7 Şubat münakaşası var. «7 Şubata kadar olan suçlar affedilsin.» diyen bir arkadaşım, «Hiç af yapılmasın» demiyor; ama 7 Şubata kadar olan suçların affı oylanıncaya kadar «226'yı bulacak mıyım?» diye sabredecektir. Bu 226'yı bulamazsa, arkadaşımızın iradesini; «29 Ekim'e kadar işlenmiş suçlar da hiç affedilmesin.» yolunda mı tecelli etmiştir diye yorumlayacaksınız? Böyle yorumlamaya hakkınız yoktur. Siz «7 Şubata kadar olan suçlar affedilsin.» diyen milletvekili kardeşime, arkadaşım bu soruyu sormadınız, «Senin 7 Şubata kadar olan teklifin kabul edilmediği takdirde, azamisi olmadığı takdirde, bu çemberin bir içinde bulunan, ona nazaran belki biraz daha maksadını az karşılayan, ama yine de bir af olan 29 Ekime kadar olan suçların affına oy veriyor musun?» diye sormadınız ve bunu sormak fırsatını, ters bir sıra yaptığınız için kaçırmış olacaksınız; mantıksız bir sıra yaptığınız için bu soruyu sormamış olacaksınız. Soruyu sormadığınız zaman cevap almamış olacaksınız. Millet Meclisinin iradesi yanlış bir sıra izlendiği için, serbestçe ve mantıklı bir şekilde tecelli etmemiş olacak. Azamisinden başlamanın faydası buldur. O reddedilirse, acaba onu kabul etmek için gayret sarf etmiş olan oylar, 225 oy, 224 oy, bakalım; «Madem bu kabul edilmedi, o halde tümü de kabul edilmesin.» mi diyor? Diğer formülleri vatan ve millet için, son derecede tehlikeli mi bulunuyor? Bulabilir, onlara da ret verebilirler. Hepsı reddedilirse kanun düşer.

Burada; «Olduğu gibi kabule zorunludur.» dediği zaman, bu üç metinden birini, değişiklik önergesi vermeden bu metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Bu anlamdadır. Yoksa Millet Meclisine; «Mutlaka kabul edeceksin» diye Anayasa emri olur mu? Bu nihayet oylama. Anayasa istediği kadar böyle yazsın. Her üçünde de, 300 reye karşı 100 rey çıkarsa, Anayasa «Kabule zorunlusunuz» diyor; turlara devam mı diyeceğiz? Mümkün mü bu arkadaşlar? Yani kanun yapmak hususunda bu zorlayıcılık; açık oy, gizli oy, yapılamaz ki; zorlayamazsınız ki. Düşündüğünüz zaman, ki hukukçu arkadaşım Sayın Güneş'le de bunu tartıştık, turlara devam etmek çıkış yolu değildir. Bu sebeptendir ki, turlara devam çıkış yolu olmayınca, Sayın Durakoğlu'nun çıkış yolu olarak düşündüğü bu formül çıkış yolu olarak kabul edilmeyince, -Sayın Başkan da bunu kabul etmiyorlar; karar olarak tefhim ettiler- elimizde bir çare kalıyor: Bir sıra dahilinde oylayalım ki, irademizi, azamî derecede arzu ettiğimiz formül gerçekleşmezse, 100'ü istiyoruz, 100'ü elde edemezsek 99'a, 98'e, 97'ye oy vermek imkânı olsun. Ama 96'dan başlayarak reye koydunuz mu, 100 isteyenler 96'ya hayır der, 97'ye hayır der; 100'e de öbürleri hayır der veya Mecliste çoğunluk olsa bile 226 gerektiği için, 225'te kaldığı için çıkmaz: Meclisin çoğunluğu belli bir affa taraftar olduğu halde bu ekseriyet tecelli ettirilmemiş olur. Maruzatım, bu mantikî gerekçeye dayanıyor. Bu bugün böyledir, yarın başka konularda böyle olabilir.

Şimdi, çeşitli yönlerden Meclis metni ile Senato metnini yan yana koyduğumuzda; hem 226 oy azamî oy gerektirdiği için daha önce oylanmasında mantık vardır, hem daha geniş kapsamlı olduğu için, daha azamiye götürdüğü için tarihler bakımından, affın kapsamı bakımından onun oylanmasında zaruret. O reddedilirse acaba Meclis ötekine evet mi yoksa hayır mı diyor? Bunu aralamak için, nihayet Sayın Başkanın ortaya koydukları, birinci maruzatında hatırıma gelmemiş olan, duruma Sayın Başkan dinleyince hak verdim; gerçekten bir defa daha değerli Başkanımızın hukuk tahliline hürmet duygusu duydum.

Kendileri bir noktayı daha ifade ettiler; Senatonun, salt çoğunlukla kabul ettiği bir hükmün karşısında, Millet Meclisine salt çoğunlukla aksi istikamette irade izhar edebilirsin demiş Anayasa; maddenin ruhu bu... Doğrudur Sayın Güneş'in sözü, doğrudur Sayın Durakoğlu'nun sözü bir yere kadar... Millet Meclisi kanun yapma konusunda, son sözü söyleme konusunda elbette ki, son oylama burada olduğu için, bir önceliğe sahip kılınmıştır. Anayasamız bunun bir istisnasını koymuş, diyor ki; «Senato şayet salt çoğunlukla bir hususta değişiklik yapmışsa, sen bu üstün iradeni ancak salt çoğunluk bulursan tescil edebilirsin ey Millet Meclisi. Senatonun salt çoğunlukla iradesini izhar ettiği yerde, sen izafî ekseriyetle Meclisin تنها olduğu bir saatte, o anın tesadüfî ekseriyeti ile Senatonun tam üye sayısının salt çoğunluğu ile tespit ettiği bir iradeyi aşamazsın.» Bunu tesadüfe bırakmamış. Açık oy demiş, tam üye sayısının salt çoğunluğu demiş. Üstünlüğü bir şarta bağlamış.

O halde, Senatonun metninin, bizim izafî ekseriyetle reddetmemiz de, -Sayın Başkanımızın dikkatimizi çektiği gibi - Anayasamızın ruhuna aykırı düşecek bir durumdur. Bu gerekçe ile de, evvelâ, Millet Meclisinin salt çoğunluğu kendi metni etrafında toplanıyor mu; bunu araştırmak lazımdır. Şayet kendi metni etrafında 226'yı bulursa Meclis, buna kimsenin bir diyeceği yoktur. Meclisin üstün iradesi Senatonun iradesini aşmıştır; bitmiştir mesele, 226 bulunmuştur; Senatonun koyduğu baraj aşılmıştır. Ama 226 bulunmadığı takdirde, o takdirde Senatonun metnini 226'yı bulmadan kabul etmek veya 226 ile kabul etmek imkânını, Millet Meclisine; «Daha azına razı mısın, istediğinden, bir milimetre, üç milimetre altına, beş santimetre altına razı mısın, bir başka formüle razı mısın?» diye sorunuz. Bunu sormazsanız turlara devam gibi bir garabetle, Anayasamızın ve İktüzüğün dışında bir garabete gitmiş olursunuz. Tekriri oylama, tekriri müzakere gibi Genel Kurullarda olmayacak bir yola Meclisi sürüklemiş oluruz. Zannediyorum ki, arkadaşlar etraflıca düşündükten sonra, ileride karşılaşılabileceğimiz meseleleri de nazara alarak, 226'yı gerektiren metnin daha evvel oylanması, diğerlerini içeren geniş dairenin önce oylanması; o geniş daire gerekli oyu toplanmazsa, içindeki çembere oy vermek imkânının Meclise verilmesi şikkini tercih edeceklerdir. Bunu hukuk mantığına uygun bulduğumuzu bir defa daha, vazife icabı arz ederiz. Tabii takdir Yüce Meclisindir; dilediğiniz gibi düşünmekte serbestsiniz.

Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Feyzioğlu.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Efendim, Adalet Partisi Grubu sırada bulunuyor ve 4 üncü konuşmacı oluyor.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, sarıh tatbikat var.

BAŞKAN - Efendim, gönderdiğiniz örnekleri okudum; aslında daha önceki beyanımda da bunu arz ettim, oylamalar böyle olmuş dedim...

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, yalnız bu noktaya müteveccih değil, özür dileyerek söyleyeyim.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim, hatip sözünü bitirsin efendim. Sayın Ülker bir şey mi buyurdunuz efendim?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, sarıh tatbikatlara rağmen bir uygulamaya gidiyorsunuz.

BAŞKAN - Beyan ettim efendim. Bunu beyan ettim Sayın Ülker, ben sarıh tatbikat olduğunu beyan ettim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Nasıl olur? O zaman oylama yapın.

BAŞKAN - Beyan ettim Sayın Ülker, yapacağımı da söyledim.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Nadir Lâtif İslâm, buyurunuz efendim.

Lehte konuşacaksınız değil mi efendim?

A.P. GRUBU ADINA NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, evet efendim.

Mesele oylama sırasına gelmiş bulunuyor. Oylama sırasında, umumî hükümlerdeki bakmamız gereken bazı ölçülere el atmamız gerekecek. Burada bakmamız gereken hükümler; Anayasa hükümleri, İçtüzük hükümleri teamüller ve mantık...

Meclisin iradesi elbetteki tahdid edilmiş değil. Ancak, Meclisin şu ana kadar, aylardan beri, sürdürdüğü çalışmaların da bir mana ifade etmeyeceği ileri sürülemez. O halde, şimdiye kadarki oylamalar, Mecliste olsun, Senatoda olsun yapılan oylamalar bir mânâ ifade ediyor. O halde, bundan sonraki çalışmalarımız, bu mânânın üzerine yeni katkılar olarak anlaşılacak gerekir. Şimdiye kadar ki çalışmalar, keenlemyekûn değildir, anlaşıldığına göre. Böyle olunca, Anayasanın güttüğü özel maksadı iyi anlamaya çalışmak lâzım.

Anayasamız, tercih edilmesi gereken üç metne de eşit ölçüler içinde şans tanırken, bir hususiyet nedeniyle bu metinlerden birine, Senatoda mevsuf çoğunluk alması itibarıyla, bir özel şart getiriyor. Şimdi, mevsuf çoğunluğun kullanılageldiği tatbikatı hatırladığımız zaman şunu görürüz; mevsuf çoğunluk elde edilemeyen ahvalde bir turdan, iki turdan sonra basit çoğunluğa dönüşüm

vardır. Meselâ Millet Meclisi Başkanının seçiminde iki defa 2/3 çoğunluk arar tüzük; iki defa da aranan mevsuf çoğunluk bulunamazsa, basit çoğunluğa razı olur.

Bundan şu çıkar: Oylama sırasında evvelâ en zor olanları ki en zor olmak itibariyle de şu üç metnin oylamasında en zor çoğunluk mevsuf çoğunluktur; gerekli olan bu metnin oylaması meselesidir, onun tezahürü meselesidir. Şu halde Anayasa burada bir işaret koyuyor. Tıpkı diğer maddelerde, diğer vesilelerle konulan mevsuf çoğunluk gibi bu işarete de dikkat etmek lâzımdır. Oylama miktarlarında, tercihlerinde mevsuf çoğunluğu başa almak lâzım, kanaatimize göre. Çünkü, mevsuf çoğunluk işi hallederse, ondan sonraki oylamalara mahal kalmayacaktır.

Millet Meclisi Başkanlığı seçiminde müteaddit turlar yapıldı. Neden ihtiyaç oldu bu turlara? Mevsuf çoğunlukla netice sağlanamadı da ondan. Faraza birinci veya ikinci oylamada mevsuf çoğunluk tezahür etseydi, öbür oylamalara lüzum olmayacaktı. Şimdi burada bir af kanunu meselesi var; ortaya çıkacak metin bir af kanunu olacaktır. O halde, bu af kanununda eğer mevsuf çoğunluk netice verecekse öbür oylamalara mahal kalmayacaktır ve âmir hüküm de, Anayasanın âmir hükmü olmak itibariyle tercih edilmek lâzım, bu mevsuf çoğunluk meselesi öne alınmak suretiyle. Ondan sonra, mevsuf çoğunluğun meseleyi halletmediği ahvalde, mevsuf çoğunluk sağlanmadığı ahvalde, geriye kalan şıklar oylanacaktır. Geriye kalan şıklar için Anayasanın ve İçtüzüğün özel bir hükmü yoksa, genel hükümlere gidilecektir.

İçtüzüğümüzde, sadece bir halde, komisyon raporunun önce oylanacağı meselesi derpiş edilmiştir; «Mütaaddit önergeler verilmiş ve komisyon bunları geri almışsa, ondan sonra, önce komisyon raporu oylanır.» der. Bu demektir ki, komisyon öbür önergeleri nazara almış, yeni bir değişiklik yapıp yapılmaması gerektiğini düşünmüş, bu itibarla da belki komisyon raporunun oylanması öbür meselelerin tekrar oylanmasına mahal bırakmayacaktır diye istisnâ bir hüküm olarak derpiş edilmiştir. Bunun dışındaki oylama tarzı; malumunuz üzere, değiştirge önergeleri usulündedir ve en aksi olan önerge oylanır; aksi olan kabul edilirse, «Metin esasen onun içinde mündemiçtir» denir.

Şimdi, bu iki metinden Cumhuriyet Senatosu metni ile komisyon metninin hangisi Millet Meclisine göre daha aksi, daha uzak ihtimaldir? Bunun tahlilini yapalım ve aksi olmak, daha zıt olmak keyfiyetini neye göre hesabetmek lâzım? Buna bakalım ve buna göre karar vermek lâzım.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin, nazarî olarak Millet Meclisinin hareket mebdeidir. Bu itibarla, öbür metinlerin hangisinin bize daha yakın, hangisinin daha uzak olduğu meselesinde, hareket noktası olarak, Millet Meclisi metnini ele alacağız. Millet Meclisine en aksi teklif, besbelliki, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği tekliftir. Hatta, ortak komisyonun kurulması düşüncesi dahi bu aksiliği, zıtlığı yaklaştırmaktan doğduğuna göre, nazarî olarak Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisinin metnine en

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

aykırı metindir. Bu böyle olduğu gibi, normal müzakere prosedüründe, aykırı olan tekliflerin, aykırı olan değiştirge önergelerinin evvelâ oylanması düşüncesine, teamüle ve iradesine de uygun düşer. Bu itibarla, kanaatimize göre evvelâ mevsuf çoğunluğun tezahür edip etmeyeceği anlaşılmalı; tezahür ederse öbür oylamalara mahal kalmayacaktır artık. Oylama, kısalığına gidecektir. Daha sonra Millet Meclisi metnine göre en aykırı metin sayılabilecek olan metin, Cumhuriyet Senatosunun metni gelecektir. Onun da, gerekli basit çoğunluğu sağlayamadığı tahakkuk ederse, azınlıkta 'kalırsa; bunun aksi, öbür metnin çoğunluk alacağı manası gelecektir. Tatbikat böyle oluyor. Bir önerge reddedilirse, o önergenin değiştirmeyi istihdaf ettiği metin, rapor kabul edilmiş oluyor. Tatbikat da bu neticeyi veriyor, mantık da bu neticeye dayanır. Bu ölçüler içinde, oylama sıralamasının önce mevsuf çoğunluğun toplanıp toplanamayacağı meselesine hasredilmesi, mevsuf çoğunluk toplanan ahvalde öbür iki oylamaya mahal kalmayacağı şeklinde anlayışımız tezahür ediyor. Eğer mevsuf çoğunluk tezahür etmez ise, en aykırı metin olarak da Cumhuriyet Senatosu metninin oylanması gerekiyor. Bu metin basit çoğunluğu alamayıp da azınlıkta kalırsa, bunun tabii neticesi olarak, kabul edilmeyen bir önergenin mefhumu muhalifi olarak, bu önergenin değiştirmeyi istihdaf ettiği yahut değişik durumda olan metin, kala kala Karma Komisyon raporu kalıyor ve bunun oylanmasına geçiliyor. Bunun, ciddiyet içinde, Anayasa ve İçtüzük hükümleri içinde verilecek bir oyda, aksinin tezahür etmesinde matematik bir imkânsızlık mevcuttur. O itibarla hiç endişeye mahal yok. Bazı ahvalde bir oylamada, bazı ahvalde iki oylamada bitebilecektir. Her seferinde, her madde için üçer oylamaya mahal kalmayacaktır ve oylama çatışması, irade çatışması da meydana gelmeyecektir. Kanaatimiz bu merkezdedir. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İslâm.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bir maruzatım var.

BAŞKAN - Evet efendim, yerinizden lütfen.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkanım, 92 nci maddenin bir tatbikatını bulduk.

BAŞKAN - Birkaç tane var efendim; evet.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - 226'ya ihtiyaç hissettiren bir tatbikat Sayın Sabit Osman Avcı zamanında olmuştur.

BAŞKAN - Ve «Tura devam olunur.» demiş Sayın Avcı.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Evet.

BAŞKAN - Daha önce bir başka tatbikatta da söylenmiş. Sayın Coşkun Kırca da bu kürsüden turlara devam edilmesi lâzım geleceğini ifade etmiş. Bütün bunları bilerek ben görüşümü arz ettim efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - O zaman oylayınız efendim.

BAŞKAN - Efendim, bir dakikanızı rica ediyorum.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - 92 nci maddenin değişik tatbikatları....

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, Sayın Durakoğlu'nun isminizden bahisle beyanda bulunduklarını ifade ile bunun yanlış olduğunu belirtmek istiyorsunuz. Buyurunuz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkanım, Sayın Durakoğlu bugünkü 2 konuşmasında da isimden bahsederek bir teklifimin varlığı beyanında bulundular. Benim herhangi bir teklifim yoktur, Esasen daha evvel Meclisimizin, bana lâıyk gördüğü görevi ifa ettiğim sırada, teklifte bulunmam şöyle dursun, oy verme hakkına bile sahip değildim. Zannediyorum ki, Sayın Durakoğlu yanılıyorlar. Ben bir teklifte bulunmadım. Benim malumatım dışında olan iş beni ilgilendirmez. Sayın Durakoğlu'nun burada ifade ettiği kanaati, ne daha evvel beyan ettim, ne de şimdi bu kanaatteyim. Bu hususu tavzih için arz ediyorum efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Bozbeyli'nin zamanında Coşkun Kırca'nın teklifi, dedim.

BAŞKAN - Efendim tamam. Mesele anlaşıldı.

Muhterem arkadaşlarım, müzakeresini yaptığımız konu hakkında önergeler vardır. Önergeleri okutup oylarınıza arz edeceğim.

Yüksek Başkanlığa

Metinlerin;

1. *Karma Komisyon metni,*
2. *Senato metni,*
3. *Millet Meclisi,*

Sırasıyla oya konulmasını saygıyla öneririm.

Turan Güneş (Kocaeli)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına;

Oya koyma: Önce Karma Komisyon, sonra Senato, en sonra da Millet Meclisi oya konmalıdır.

Teklifimiz Anayasanın 1 inci maddesine ve bugüne kadar yapılan tatbikata, Anayasanın 92 nci maddesine ve bugüne kadar yapılan tatbikata aykırıdır. 23.6.1964 günü Millet Meclisinde Talat Aydemir hakkındaki kanun müzakeresinde bu konu konuşulmuş ve tatbikat olarak önce Karma Komisyon metni, sonra Senato, sonra Millet Meclisi metni oya konmuştur. Bu yolda başka tatbikatlar da vardır. (20.6.1973'te Millet Meclisinde Orman Kanunu.)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bunlara rağmen başka türlü hareket etmeniz için Meclisten karar almak lâzımdır. Ya bugüne kadarki tatbikatı yapınız ya da bu konuda Meclis kararı alınız. Oylama yapılmasını öneririm.

Reşit Ülker (İstanbul)

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, okunan önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Efendim, önerge kabul edilmiştir, oylama bu sıra içerisinde yapılacaktır.

Oylamaya geçmeden önce bir hususu arz etmek istiyorum (ki, bazı arkadaşlarımızın da bu konuda tereddütleri vardır); 3 üncü oylamanın sonunda, salt çoğunluğu aradığımız oylamanın sonundaki Başkanın beyanı ne olacaktır? «Madde kabul edilmemiş.» şeklinde olacaktır. «Teklifin tamamı kabul edilmemiştir.» şeklinde bir beyanın ne zamanıdır ne de buna isticlal göstermek için sebep vardır şimdilik efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sonra konuşulacak.

BAŞKAN - Evet efendim.

Efendim, okuduğumuz...

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Önergemiz var efendim.

BAŞKAN - Ne önergesi efendim?

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Bir önergem var efendim.

BAŞKAN - Sayın Yağcı, affedersiniz.

Sayın Yağcı; «Cumhuriyet Senatosu metninin reddedilmesi için salt çoğunluk gereğini kabul ettiniz.» diyorsunuz. Aslında, Cumhuriyet Senatosunun kararını, metnini ret için oylarınıza sunmayacağım, kabul için oylarınıza sunacağım. Ben o beyanımı şu nedenle yaptım; Millet Meclisi kendi metnini kabulde 226 oy bulmaya zorunlu bulunduğu göre, bunun mefhumu muhalifinden bu mâna çıkar dedim. Bu itibarla, Cumhuriyet Senatosunun metnini ret için oylarınıza sunmayacağım; kabul için oylarınıza sunacağım. Vasıflı olmayan çoğunluk aranacaktır burada. Kabul edenler çoğunlukta ise «kabul edilmiş»; azınlıkta ise «reddedilmiş» olacaktır. Onun için önergeyi işleme koymuyorum efendim, gereği yok.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Sayın Başkan.....

BAŞKAN - Bir dakika.

Sayın Emre.....

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Senato metninin reddi için 226 oy gerekir tarzındaki beyanınızda ısrar etmenizi rica edeceğiz; siz ısrar etmezseniz biz ısrar edeceğiz.

BAŞKAN - Efendim, edebilirsiniz. Ben reddini oya koyacak değilim.

Sayın Emre, bir....

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN - Geri alıyorsunuz. Efendim, bir açık oy istemi var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Cumhuriyetimizin 50 nci yılı dolayısıyla çıkarılması mukarrer Genel Af Kanununun Millet Meclisi metninin maddelerinin açık oylanmasının ad okunmak suretiyle yapılmasını rica ederiz.

Saygılarımızla.

<i>Kocaeli</i>	<i>Muğla</i>
<i>Sedat Akay</i>	<i>Ahmet Buldanlı</i>
<i>Rize</i>	<i>Adana</i>
<i>Cevat Yalçın</i>	<i>Selâhattin Kılıç</i>
<i>Adana</i>	<i>Manisa</i>
<i>Yılmaz Hoccoğlu</i>	<i>Süleyman Çağlar</i>
<i>Ankara</i>	<i>Sinop</i>
<i>Fikri Pehlivanlı</i>	<i>Mustafa Kaptan</i>
<i>Sakarya</i>	<i>Eskişehir</i>
<i>Nuri Bayar</i>	<i>Seyfi Öztürk</i>

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, bir önerge daha var; onu da takdim ediyorum.

Sayın Başkanlığa

Halen Millet Meclisi Başkanlığı yapan Sayın Memduh Ekşi'nin oy kullanamayacağı hususunu Anayasanın 84 üncü maddesi gereği olarak arz ederim.

Kocaeli - Sabri Yahşi

DIŞİŞLERİ BAKANI TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Kim, kim? (C.H.P. sıralarından «Teklif sahibi kim?» sesleri)

BAŞKAN - Bir dakika efendim, her meseleyi Yüce Heyet halleder. Müsaade buyurunuz.

Muhterem arkadaşlarım, okunan önergede tümünün oylanmasından bahis var. Tümünün oylanması diye bir zorunluluğumuz yok. Bu açık oylama önergesini bu maddeler için ancak kabul edebiliyoruz, tümünün oylanması bahis konusu değil.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bütün maddeleri kapsayan, bütün maddeler için bir açık oy önergesi....

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Açık oylamaya tabi olan maddelerde ad okunmak suretiyle oylama yapılması.

BAŞKAN - Öyle mi efendim? Yani, açık oya tabi olacak işlerin ad okunarak yapılmasını istiyorsunuz?

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Evet.

BAŞKAN - Zaten onun için ben Genel Kurula başvuracağım, bunun için önergeye lüzum yoktu.

Şimdi efendim, verilen önerge dolayısıyla Sayın Memduh Ekşi'nin oy hakkı olup olmaması konusundaki mesele ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Sayın Memduh Ekşi, Millet Meclisi Sayın Başkanımızın rahatsız olmaları nedeniyle Millet Meclisi Başkanlığına vekâlet etmekte bulunmaktadırlar. Vekâlet, Anayasanın o kişiye verdiği hakları ortadan kaldırır mı kardırmaz mı? Üzerinde düşünülmesi değer bir konudur. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Şu anda gerçekten düşünülmüş değilim bu konuyu. Bunu da Yüce Meclisin hakemliği ile halle mecburum efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Efendim?

MEMDUH EKŞİ (Ordu) - Vekâletten çekiliyorum ben, bu hususu şifahen arz ediyorum.

BAŞKAN - Şimdi Sayın Ekşi, bir dakika; bu beyanınızla siz, bu vekâlet nedeniyle oy hakkınız olmadığını, bir mânada kabul ediyorsunuz.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

Bir dakika efendim rica ediyorum, daha sözüm de bitmedi. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim.

Kaldı ki, Millet Meclisi Başkanının rahatsızlığı nedeniyle vekâlet eden arkadaşımızın bu vekâletten çekilmesi caiz mi değil mi?... (C.H.P. sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim, beyefendiler karar vermiş değilim, müsaade ederseniz düşüncemi söyleyeyim; düşüncemi söyleyeyim beyefendiler, rica ediyorum. Hakemliğinize başvuracağımı söylüyorum; ama düşüncemi de müsaade ederseniz arz edeyim.

Evvelâ Başkana vekâlet eden başkanvekilinin oy hakkı var mı yok mu? Bir bunu düşünelim, ayrıca Başkanın çekilmesi caiz mi? Başkana vekâlet eden arkadaşımızın çekilmesiyle, Meclisimizin şu anda başkansız bulunması caiz mi değil mi?

DAVUT AKSU (Kars) - Başkan var, Başkan.

BAŞKAN - Başkan var gayet tabii efendim, daima olsun, gayet tabii var.

Sayın Ekşi, bir önerimiz mi olacak efendim?

MEMDUH EKŞİ (Ordu) - Efendim, vekâletten çekildiğime dair tezkere gönderiyorum.

BAŞKAN - Gönderiniz efendim.

Efendim, Sayın Ekşi, «Meclis Başkanına vekâletten çekiliyorum diyorlar. Bilgilerinize sunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Millet Meclisi Başkanlığına vekâlet, Millet Meclisi Başkanlığı sıfatını iktisap demek değildir.

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) – Sayın Başkan, bunu daha evvel söyleseydiniz ya...

BAŞKAN – Bir dakikanızı rica ediyorum Beyefendi.

“Millet Meclisi Başkanlığına vekalet” demek, Millet Meclisinin birtakım idari işlerinden yürütülebilmesi bakımından yetkinin bir kısmının devri demektir. Aslında Millet Meclisi Başkanı yine Sayın Kemal Güven’dir.

Kaldı ki; Sayın Ekşi bu vekaletten de çekilmiş bulunduğunu, bana göre fuzuli olmakla beraber, ifade ettiğine göre, ortada münakaşa konusu bir husus kalmamıştır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 2 asıl üyelik için yapılacak seçim münasebetiyle usul hakkında görüşmeler

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	96	13.6.1974	153-157	Râsim Hancıoğlu	Zekâî Yaylalı	Tufan Doğan Avşargil

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Efendim, Anayasa Mahkemesi üyelikleri için seçim yapılamaz; usule aykırı olur.

Söz istiyorum.

BAŞKAN - Oylamış bulunuyoruz efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Ama oylamadan evvel istedim.

BAŞKAN - Alınan karar gereğince, Anayasa Mahkemesinde açık bulunan iki asıl üyelik için yapılacak seçim ile, açık oylaması yapılacak olan ve gündemin bir, iki ve üçüncü sırasında yer alan işlerin oylaması bir arada yapılacaktır.

Bunun için, Başkanlık kürsüsü önüne açık oylama kutuları konulacaktır.

Seçim için üç mühürlü oy pusulaları ile zarflar dağıtılacaktır. Sayın üyelerin, oy pusulalarına sadece iki adayın ismini yazarak oy kullanmalarını rica ediyorum.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, Danışma Kurulu önerisini oylayarak gündeme aldınız; ama bu seçim yapılamaz. Maksadım, Mecliste usulüne uygun oylama yapmayı temin etmek ve size yardımcı olmaktır. Binaenaleyh, usul yönünden seçimin yapılamayacağına dair söz istiyorum.

İçtüzüğün 13 üncü maddesinin 2 nci fıkrası sarhihtir: Seçimlerde önemli bir yanlışlık olursa, Başkan usul hakkında söz verebilir.

BAŞKAN - Veriyorum efendim. Buyurun usul hakkında konuşun efendim. (A.P. sıralarından alkışlar.)

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, çok sayın milletvekilleri;

Biraz önce Danışma Kurulu kararı oylandı, Yüce Meclis kabul etti. Ben, Yüce Meclisin bugün Anayasa Mahkemesi üyeliği seçimini yapamayacağını; seçim yapmasının usule uygun olmadığını Yüce Meclise arz etmek istiyorum.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Oylandı, kabul edildi....

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Efendim, oylandı; ama ben de seçim yapılamayacağı hakkında söz istedim. Sayın Başkan lütfetti, usul hakkında söz verdi. Kendilerine teşekkür ederim. Ben, usule uygun bir tatbikat yapılmasında Meclise yardımcı olacağım, belki sizleri de tatmin edeceğim, ikna edeceğim. Hiçbir art maksadım yoktur; bir yanlışlık yapılmasını istiyorum.

Benim konuşmamın Anayasa Mahkemesinde boşalan iki asıl üyeliğe seçilebilmek için, özel kanununa göre, isimleri Anayasa ve Adalet Komisyonunda tespit edilerek önümüze gelmiş olan 6 sayın üyenin kişilikleri, nitelikleri ve liyakatleri ile uzaktan, yakından alâkası yoktur.

Ben tekrar ediyorum, Anayasanın 145 inci maddesi ve Anayasanın 145 inci maddesi gereğince çıkarılmış olan, «Anayasa Mahkemesine yasama meclislerinden üye seçimi hakkındaki özel kanun», bu kanunun komisyonda görüşülmesi sırasında hazırlanmış olan rapor ve İçtüzük hükümlerini şimdi sizlere arz ettiğim zaman takdir edeceksiniz ve öyle zannediyorum ki, bu seçimi bugün yapmamak hususunda karara varacaksınız.

Anayasanın 145 inci maddesi, Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyelikleri seçimi için şu hükmü getirmiştir: «Yasama meclisleri, bu seçimleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri dışından, üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla yaparlar. Yasama Meclislerince yapılacak seçimlerde, adaylığa başvurma ve seçim esas ve usulleri kanunla düzenlenir....»

Bu, Anayasanın 145 inci maddesi. Bu maddeye göre çıkarmış olduğumuz özel kanunun (ki, Resmî Gazetede 16.3.1973 tarihinde ilân edilmiştir ve 1697 numaralı kanundur.) 3 üncü maddesine göre, Anayasa Mahkemesinde açık bulunan asıl ve yedek üyelikler için hangi Meclisten seçilecek ise, o Meclisin Anayasa ve Adalet komisyonları toplanarak, açık bulunan üyeliklerin üç katına eşit olarak aday seçeceklerdir.

İki asıl açık üyelik vardır. O halde, Anayasa ve Adalet Komisyonunuz toplanacak, 6 tane adayı Yüce Genel Kurula getirecektir. Bu işlem yapılmış; fakat noksan yapılmıştır; Bakınız, 3 üncü maddenin ilgili hükmünü okuyorum: «Komisyonda yapılacak seçimde, 1 inci maddedeki nitelikleri haiz olanlar arasından, her boş yer için oy pusulalarına üç isim yazılır. Bu seçim sonunda, en çok oy alanlardan başlamak üzere, her boş yerin üç katı olarak tespit olunacak adayların adları, ilgisine göre Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir.

Adayların, komisyon mevcudunun ekseriyetinin oyunu almış bulunmaları şarttır.» Bu son kısmı tekrar arz ediyorum: «Adayların, komisyon mevcudunun ekseriyetinin oyunu almış bulunmaları şarttır.»

Yani, açık bulunan yerlere aday niteliğini kazanabilmek için, Anayasa ve Adalet Komisyonumuzun mevcudunun salt çoğunluğunun oyunu almak lâzımdır.

Anayasa Komisyonunun raporu ve rapora ekli olarak da bir kâğıt dağıtılmıştır. Bu kâğıdı tetkik ettim, gördüm ki, bize, aday niteliğini kazanmış olduğu bildirilen 6 sayın isimden ilk 3 sayın isim, Anayasa ve Adalet Komisyonumuzun mevcudu olan 54 mevcudun, 27 ve daha yukarı sayısında oy almışlardır ve adaylık niteliklerini kazanmışlardır, doğrudur. Ama 4, 5 ve 6 ncı sırada olan Sayın adaylar, 26, 25, 23 gibi, yani 27'den az oy almışlardır, binaenaleyh, adaylık niteliğini kazanmamışlardır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Önümüzde, açık bulunan aday sayısının üç katında, adaylık niteliğini kazanmış aday adayı olmayınca, Yüce Meclis seçimi yapamaz. Çünkü şayet seçimi yaparsa ve bu aday adaylarından, komisyonda adaylık niteliğini kazanmak için gerekli sayıda oy almayanlardan birisi seçilmiş olursa, çok yüce bir makama, Anayasa Mahkemesi üyeliğine, usul hükümlerine aykırı olarak, noksan olarak bir sayın üyeyi seçmiş oluruz. Böyle bir yanlışlık yapmış oluruz. Bu yanlışlığı yapmamak için huzurunuzdayım.

Efendim, «Anayasa ve Adalet Komisyonu mevcudunun salt çoğunluğu?» diyor. Bu mevcut, «hazır bulunanlar» demek değildir. Çünkü bu kanun, Hükümet tasarısı olarak Meclise gelmiştir. Hükümet tasarısında, bu seçimi yalnız Meclisin Anayasa Komisyonunun yapması öngörülmüşken, tasarı Anayasa Komisyonunda görüşüldüğü sırada, bu komisyona Adalet Komisyonu da dahil edilmiştir. O zaman, bu bir «özel karma komisyon» oluyor. Özel karma komisyonlarının faaliyetlerini denetlemek de, İktüzüğümüze göre, Millet Meclisi Başkanının görevi ve yetkisidir.

Binaenaleyh, burada 27'den aşağı oy alan Sayın aday adayları, adaylık niteliğini kazanmamış oluyorlar. Çünkü, tekrar ediyorum; Anayasa ve Adalet Komisyonlarının mevcudu 54'tür. İktüzüğümüzün 122 nci maddesi salt çoğunluğu tarif etmiştir: Herhangi bir mevcudun, yarısından az olmayan sayıya salt çoğunluk diyoruz. Binaenaleyh, bu Komisyonunda salt çoğunluk 27'dir. Anayasada ve iktüzükte başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, başka bir hüküm olmadığı için, bu komisyonun salt çoğunluğu 27'dir. 27 oy alan, aday adaydır; Genel Kurula gelir. 27'den aşağı oy alan, gelemmez.

Efendim, «Biz bundan, komisyon mevcudunun salt çoğunluğu tabirinden, hazır bulunanları anlıyoruz» diyemeyiz. Çünkü Anayasanın 145 inci maddesi, Anayasa Mahkemesi gibi bir yüce bir makama üye seçerken Yüce Genel Kurulunuzda salt çoğunluk, yani vasıflı çoğunluk aramıştır, bu Anayasa emridir.

Ayrıca, bu Komisyonun, 3 üncü madde ile ilgili, Heyetinize gelen, burada müzakereye konu olan raporunda aynen şu cümle vardır: «Komisyonlarda ve Genel Kurulda birkaç oy alan, müracaat eden kişinin aday seçilmesini önlemek için, vasıflı çoğunluk aranmıştır.» Vasıflı çoğunluk; hepiniz çok iyi takdir buyursunuz ki, hazır bulunanların çoğunluğu demek değildir.

İkincisi; Yüce Meclise bir Sayın adayın seçilmesi için 226 oy Anayasa emridir. İktüzüğümüzün 28 inci maddesi mucibince, komisyonlar mevcudun üçte biriyle toplanabileceğine göre; 54'ün üçte biri 18 eder ve bu komisyonlar 18'le toplanır. Sonra, 18'le toplanan komisyonun salt çoğunluğu da, İktüzüğün 122 nci maddesine göre, 9'dur. 9 oy alan buraya aday olarak gelir. Komisyonunda 9 oy alan aday olacak; Yüce Mecliste seçilebilmesi için, «226» şartı olacak. Bu, hukuk mantığına ve zevkine; bu, Anayasa ve onun emri ile çıkarılan kanun ve İktüzükteki sistematige uygun olmaz.

Ben, Yüce Meclisten bunu istirham için söz aldım. Meşgul ettiğim için özür dilerim. Doğruyu uygulatmaktan başka bir maksadım yoktur.

Geçen birleşimde yapılmış olan yedek üye seçimi doğrudur. Yedek üyelik için 3 üye müracaat etmiştir; 3 üye de komisyonda yeter sayıda oy almıştır, aday adayı niteliğini kazanmıştır, Genel Kurulda da yeter sayıda oy almış ve seçilmiştir. Onun için o zaman bir itirazımız olmamıştır; ama bugün önümüze, aday adayı niteliklerini kazanmış 6 aday gelmedikçe, burada seçim yapmamız hatalı olur kanaatindeyim.

Maruzatım bundan ibarettir. Sayın Başkana ve Yüce Meclise saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Avcı.

Adayların teşekkülü hakkında itirazınız olduğuna göre Anayasa Komisyonunun....

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Sayın Başkan, mademki usul tartışması açtınız, müsaade buyurursanız, Başkanlığın tutumunun usulî olduğu hakkında lehte konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Anayasa Komisyonu bu mevzuda aydınlatıcı bilgi verecektir efendim. Onu dinleyelim, ondan sonra.

Buyurun Sayın Necdet Ökmen.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANVEKİLİ NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

Sayın Avcı'nın söylediği husus ilk nazarda haklı gibi görünüyor ise de, kanun metni, Anayasa metni dikkatle okunduğu zaman, haklılığının mevcut olmadığı görülecektir.

Nitekim, bu husus Anayasa ve Adalet komisyonlarının ortak olarak yaptıkları toplantıda da tartışılmış ve Sayın Adalet Partili üyelerin de kabulleri üzerine. Anayasa ve Adalet komisyonlarından müteşekkil komisyon, oylamanın sonucunu, kanuna uygun olarak bu şekilde saptamış, raporunu bu şekilde düzenlemiştir.

Bunu şöyle arz etmek isterim: Sayın Avcı, Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden seçilecek asıl ve yedek üyeler için adaylığa başvurma seçim, esas ve usulü hakkındaki kanunun, 1697 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasını okudu. Bunun son cümlesi ile, «Komisyonda, adayların, komisyon mevcudunun ekseriyetinin oyunu almış bulunmaları şarttır» şeklindeki hükmü belirttiler. Ancak, Sayın Avcı devam etselerdi, kanunun 4 üncü fıkrasında «mevcudun çoğunluğu» lafıyla «üye tamsayısının salt çoğunluğu» arasında bir ayırım gözettiğini görecektirdi ve sizin de bilginize sunmuş olacaktı.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi eksik bıraktıkları hususu ben arz ediyorum: Arz ettiğim kanunun 3 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası şöyle devam ediyor: «Yasama Meclisleri, asıl ve yedek üyeleri, komisyonun gösterdiği adaylar arasından ve gizli oyla seçer.» Yani, Yüce Meclisimizin bugün yapacağı işlem budur. «Adayın seçilmiş olması için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu almak lâzımdır.»

Görülüyor ki, kanun vazı, komisyonda üye tamsayısının salt çoğunluğu gereğini koymamış, komisyonda başka bir deyim kullanmıştır. O deyim de; mevcudun ekseriyetinin oyunu almış olması şartıdır. Eğer kanun vazı, komisyonda da üye tamsayısının salt çoğunluğu şartını, Yüce Mecliste aradığı gibi, aramış olsaydı, bu kanunî deymi burada da belirtmesi gerekirdi.

Nitekim, Anayasanın yine Anayasa Mahkemesine taallük eden 145 inci maddesinde; «Anayasa Mahkemesi, onbeş asıl ve beş yedek üyeden kuruludur. Asıl üyelerden dördü Yargıtay, üçü Danıştay Genel kurullarınca, kendi Başkan ve üyeleriyle Cumhuriyet Başsavcısı ve Başkanın sözcüsü arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.» dedikten sonra; yine altta, Askerî Yargıtay için de seçimi saptarken; «Askerî Yargıtay Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu» demek suretiyle ve diğer fıkralarında da yine aynı deymi «üye tamsayısının salt çoğunluğu» deyimini tekrar etmek suretiyle bunu tespit etmiştir.

O halde, Sayın Avcı'nın okuduğu 1697 sayılı Kanunun 3 üncü fıkrasında, «Komisyonca adayların seçimi»ne ait fıkranın son cümlesi, «Adayların komisyon mevcudunun ekseriyetinin oyunu almış bulunmaları şarttır» demek suretiyle, salt çoğunluktan ayrı bir hüküm, «mevcudun çoğunluğu» anlamında bir hüküm kullanmış olduğu için; komisyon, seçimi buna göre yapmış ve sonucu buna göre huzurumuza getirmiştir.

Anayasa Mahkemesinin öneminin burada tekrarlanmasında bir gerek yoktur. Hepimiz bunu müdrükiz. Anayasa Mahkemesinin öneminden ötürü Sayın Avcı'nın varmak istediği husus, elbette kanun vazı tarafımdan da düşünülmüş ve komisyonda bunun ne şekilde bu öneme lâyık sonuca varacağı saptanmış ve Anayasa ve Adalet komisyonlarının ortak toplantısı bunun için tertibedilmiştir. Ancak, burada, bir ön komisyon olduğu için ve seçilecek üye sayısının üç misli gibi bir rakamla bir sonuca varılacağı için ve bu sonuç Yüksek Meclisimizin süzgecinden ve takdirinden geçerek, kesin adayların tespiti de Yüce Meclisimize aidolacağı için, kanun vazı «salt çoğunluğu» komisyon için kabul etmemiştir. Onun için mesele usule uygundur. Bugün seçim yapılabilir. Başkanlık Divanının tutumu da yerindedir.

Saygılarımla arz ederim, efendim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Ökmen.

Seçim usulü hakkında komisyonun adaylar için hazırlamış olduğu durum, tavazzuh etmiştir. Seçim yapılabilir efendim.

Danışma Kurulu önerisi olarak sunulan hususun Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	100	25.6.1974	278-283	Kemal Ziya Öztürk	İlhami Çetin	İdris Arıkan

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, lütfen yerinizden bir daha izah buyurur musunuz, hangi konuda söz istiyorsunuz?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz kürsüden izah edeyim.

BAŞKAN - Efendim, onu takdir etmek için ihtiyacım var; neyi belirtmek istiyorsunuz?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Biraz önce Danışma Kurulu önerisi okundu. Önergede benim imzam yoktur. Vefa Tanır arkadaşımızla...

BAŞKAN - Muhalefet şerhiniz okundu efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Bazı hususlar bulunmadığı için muhalefet şerhimizde izah etmiştik.

Bu duruma göre, okunan önerge Danışma Kurulu önergesi niteliğinde değildir. Danışma Kurulu önergelerinde bütün grup temsilcilerinin imzası bulunması gerekir kanaatindeyim. Bunu İçtüzüğe dayanarak izah etmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, İçtüzüğümüzün 19 uncu maddesi, Danışma Kurulunun çalışma sistemini ve çalışmaları sonunda ortaya çıkardığı sonucun niteliğini tarif etmiş bulunuyor. Diyor ki, «Danışma niteliğinde görüş bildirir». Yani, Danışma Kurulunun aldığı, çalışma sonunda vardığı sonuçlar bir karar değildir, bir görüş bildirir.

Bu okunan görüşe siz ve Sayın Tanır, Grup Başkanvekilleri olarak muhalefet etmişsiniz, katılmamışsınız.

Bunun dışında neyi belirtmek istediğinizi anlamak istiyorum.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkanım, Danışma Kurulunun başka görevleri de var. Danışma Kurulunun oylama usulleri, karara bağlama usulleri hakkında İçtüzükte açık hükümler yok...

BAŞKAN - Evet yok

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Böyle bir önergeye de ilk defa rastlıyorum; böyle bir önerge ile Meclisimiz ilk defa karşı karşıya kalıyor.

Bu bakımdan, ilerideki tatbikata ışık tutar inancı ile söz istiyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Kısa olması kaydıyla söz veriyorum, buyurunuz.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte mi, aleyhte mi efendim?

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Korkmazcan.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Danışma Kurulu, Meclisimizin bundan sonraki çalışma programını yapmak üzere dün toplanmıştı. Bilindiği gibi, Danışma Kurulu İçtüzüğümüzün 19 uncu maddesindeki usul çerçevesinde toplanmakta ve İçtüzüğün kendisine verdiği görevlerle, Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirmektedir.

19 uncu maddenin ikinci fıkrasından anlaşıldığına göre, Danışma Kurulu sadece Başkanların istemi üzerine görüş bildirmez; Danışma Kurulunun, İçtüzüğün başka maddelerinde yazılı görevleri de vardır. Danışma Kurulunun sadece istişarî mahiyet arz eden görüş bildirimi, Başkanların lüzum göstermesi üzerine yapılacak toplantılarda, bahis konusu olur ve bunların belki bir karara bağlanıp bağlanmaması önem taşımayabilir. Ama bunun dışında, İçtüzüğümüzün başka maddelerinde yer almış olan hususlarda Danışma Kurulu kararlarının bir mana ifade ettiğini kabul etmek lâzımdır. Meselâ, Danışma Kurullarının, komisyonlara gelmiş olan teklif ve tasarıların 48 saatlik bekleme süresine tabi olmadan görüşülebilmesi yolundaki kararı, Meclis çalışmalarında bir usul değişikliği getirebilecek ölçüde bağlayıcı bir karardır. Danışma Kurulu komisyonlara bu tavsiyede bulunmazsa, 48 saat beklemeden görüşülen her tasarı veya teklif, usul bakımından tam ve kâmil manada görüşülüp karara bağlanmış olmaz; icabında, Danışma Kurulunun bir tavsiye kararı komisyonlara verilmemiş olduğu için, kanun Anayasa Mahkemesinde, usul bakımından iptal edilebilir.

Böylesine önemli fonksiyonları olabilecek bir kurulun kararlarının hangi usuller içerisinde teşekkül edeceği hakkında İçtüzüğümüzde maalesef açıklık yoktur. Yani, Danışma Kurulu kararları ekseriyet oyu ile mi alınacaktır, yoksa oy birliği ile mi alınacaktır? Bu hususta İçtüzüğümüzde herhangi bir açıklık yoktur.

Bizim kanaatimizce, Danışma Kurulu kararları oybirliği ile alınabilir. Çünkü, İçtüzüğümüzün hükümlerine göre Danışma Kurulunda hazır bulunan grupların her birisi aynı zamanda Danışma Kurulunu toplantıya çağırabilmektedir. Danışma Kurulu kararları, Meclislerin, belli konulan, belli ve özel günlerde görüşmelerini temin edebilecek hususiyetler taşımaktadır. Özel gündem yapma, hazırlama yetkisi Danışma Kuruluna verilmiştir. Doğrudan doğruya Yüksek Meclis huzurunda Hükümetçe veya komisyonlarca yapılacak bir teklifle dahi (Danışma Kurulu kararı önceden alınmamışsa), özel gündem yapma imkânı yoktur. Yine, Meclisteki görüşme sürelerinin

değiştirilmesi (gruplar için 20 dakika, milletvekilleri için 10'ar dakika ile tahdit edilmiş olan görüşme sürelerinin uzatılabilmesi) de yine Danışma Kurulu kararını gerektirmektedir. Bu kararların oybirliği ile alınması zorunluluğu vardır. Aksi takdirde aziz arkadaşlarım, bugünkü Millet Meclisinde dahi, Danışma Kurulunda temsil edilen grupların muhalefete mensup olan kanadı ekseriyette bulunmaktadır. Eğer, Danışma Kurulu kararları oyçokluğu ile alınabilirse (ki bugün için iktidarda Cumhuriyet Halk Partisi, Millî Selâmet Partisi grupları vardır; Danışma Kurulundaki muhalefet kanadı, Adalet Partisi, Demokratik Parti ve Cumhuriyetçi Güven Partisi gruplarından meydana gelmektedir) buradan kararlar, icabında muhalefetin istediği tarzda çıkabilir; ama ben, muhalefete mensup bir grubun başkanvekili olmama rağmen, meseleyi içtüzük ve Danışma Kurulunun fonksiyonları açısından ele alıyorum. Bu kurulda kararların oy birliği ile alınması gerektiğini ifade ediyorum.

Şimdi bu mülâhazalarımın sonrasına, biraz önce okunan önerenin Danışma Kurulu önergesi niteliğinde olmadığını ifade ediyorum. Bu önerge Danışma Kurulu önergesi niteliğinde kabul edilip, Yüksek Meclisimizce oylanır ve kabul görürse, komisyonlardan gelecek bazı kanun tasarı ve teklifleri 48 saatlik süreye tabi olmadan Mecliste görüşülebilecektir. Bunların görüşülmesi (ortada bir Danışma Kurulu kararı bulunmadığı için) usule aykırı olur diyorum.

Aslında, 48 saatlik süreye tabi olmadan birtakım tasarıların görüşülmesinden Hükümet fayda umuyorsa, 53 üncü madde hükmünden istifade ederek Hükümetlerin ve komisyonların, Mecliste süreye tabi olmadan bazı tasarıların öne alınmasını talep etme yetkisi vardır; o talep mekanizması işletilmek suretiyle bu 48 saatlik süre hususu ortadan kaldırılmalıdır. Danışma Kurulu kararı yokken, Danışma Kurulu önergesi mevcut değilken yapılacak bir oylama, 48 saatlik bekleme süresini ortadan kaldıramaz. Ortadan kaldırılmış gibi mütalâa edildiği takdirde, usule uygun bir kanun çıkmamış olur.

Değerli arkadaşlarım, tabiatıyla önergeye imza koymamak hususundaki ısrarımız sadece usul hakkındaki bazı mütalâalarımızdan ileri gelmemiştir, Dün Danışma Kurulunda Meclisin Cuma günü akşamına kadar yapacağı sürekli çalışmanın programı hazırlanırken, Danışma Kurulunda bulunan Hükümet temsilcisi ve Meclis Başkanvekili arkadaşlarımızın da huzurunda, listenin ilk sıralarına kanun gücünde kararname yetkisi tasarılarının konulmaması talebinde bulunduk, mütalâamızı bu tarzda söyledik. Çünkü, Meclisimizin çalışma süresi azdır. Bu kısa süre içerisinde, olsa olsa, üzerinde derin görüş ayrılıkları bulunmayan hususlar görüşülüp karara bağlanabilir. Meclisin verimli bir çalışma yapabilmesi için, üzerinde bütün grupların aşağı yukarı anlaşabilecekleri hususların gündemin ön sıralarına alınması faydalı olur mütalâasında bulunduk. Hatta, bazı kanunların da isimlerini sayarak, «bu kanunların ön sırada bulunması faydalıdır» dedik. Bu görüşe Hükümet temsilcisi de büyük ölçüde katılmış idi. Ama bugün listeyi elimize aldığımız zaman, kanun kuvvetinde yetki tasarılarının listenin ön sırasına yerleştirildiğini görmüş bulunuyoruz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Grubumuzun bu yetki tasarıları ile ilgili görüşlerini daha önce ifade etmiş, basına açıklamıştık. Biz prensip olarak, Hükümetin getireceği yetki kanunu tasarılarının karşısındayız. Yani, Hükümete bilhassa iktisadî alanda yetki, kanun gücünde kararname çıkarma yetkisi verilmesini doğru bulmuyoruz. Bunun sebeplerini, yetki tasarılarının müzakereleri geldiği zaman, meseleye girdiğimiz zaman elbetteki etraflıca izah edeceğiz. Ama bu sebeplerle katılmadığımız bir önerenin Danışma Kurulu önergesi niteliğinde olmadığını ifade maksadıyla zamanınızı almış bulunuyorum. Danışma Kurulunun bundan sonraki çalışmaları bakımından da hatalı bir yola başvurmayalım diye huzurlarınızı işgal etmiş bulunuyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Korkmazcan.

Söz mü istiyorsunuz Sayın Erverdi?

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, Danışma Kurulunun tavsiye kararının lehinde, bu konuşmanın ise aleyhinde söz rica ediyorum.

BAŞKAN - Efendim, aynı paralelde bir sayın üyenin söz talebi var, bilahara size söz vereceğim.

Buyurun Sayın Tosyalı.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Önergelerle ilgili olarak (ki, bazılarında grubumun da imzası var; onlara sadık kaldığımı belirterek) sözlerime başlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Yüce Meclisimiz büyük bir seçimden çıkarak buraya gelmiştir. Milletimizin halledilecek çok büyük dertleri, çok büyük konuları vardı bu Mecliste; fakat ne yazık ki, Hükümet kurulduğundan bu yana geçen 5-6 ay zarfında, sanki memleketin halledilecek hiç mühim bir davası yokmuşçasına bu Meclis, zamanını af ile, zam ile ve bunlarla ilgili olarak lâf ile geçirmiştir.

BAŞKAN - Sayın Tosyalı, rica ediyorum. Yani, «Meclis lâf ile vakit geçiriyor» şeklindeki sözünüzü, ben sizin namınıza geri alıyorum.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Peki efendim.

BAŞKAN - Siz de kabul ediyorsunuz.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Başüstüne efendim.

BAŞKAN - Ayrıca, lütfedin usul üzerindeki görüşmeye intikal ediniz.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Başüstüne efendim.

Muhterem arkadaşlarım, Yüce Meclisi verimli bir şekilde çalıştırıp, zamanı israf ettirmeyecek olan (başta iktidar partileri olmak üzere) Hükümettir. Hükümet, söylediğim gibi, bu Meclisi ve komisyonları aylarca ve aylarca,

(geceli gündüzlü) bu memleketin ihtiyaçları ile hiç kabili telif olmayan, önemsiz af ile zam ile geçirdi. Hükümet kanadının parti mensupları (geçirdiğimiz haftalardaki yoklamaları tetkik edersek görürüz ki) maalesef Mecliste hazır bulunmamak suretiyle, millet hayrına çıkması lâzım gelen pek çok kanunun burada müzakere edilmemesine sebep olmuşlardır. Hal böyle olmasına rağmen...

BAŞKAN - Sayın Tosyalı, bir dakikanızı rica edeyim. Meclislerimizin tatil tarihi konusu Yüce Meclisin tasvibinden geçti.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Ben önerge ile ilgili konuşuyorum.

BAŞKAN - Anlıyorum efendim de; önergede, «Tatil tarihine kadar şunlar görüşülsün» diyor. Yani, lütfedin görüşmeniz o istikamette olsun.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Oraya geliyorum efendim.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, bunca uzun zamanı boşa geçirdikten sonra, Hükümetin 27 adet kanun tasarısının Yüce Mecliste dört gün içerisinde görüşülmesini temenni etmesini bir samimiyetsizlik nişanesi olarak kaydetmek istiyorum. Günlerce ve aylarca bekle bekle, kanun tasarısı getirme, Mecliste hazır bulunmamak suretiyle Meclisin çalışmasını engelle; ondan sonra da Meclisin tatile gireceği sırada, milletvekillerinin seçmenleriyle istişare ederek, üç beş aydan beri yaratılan ve halkı ezmekte olan çeşitli icraatları yerinde tetkik ederek Meclise getirme durumunda olan milletvekillerini bu Meclise çakmak için (C.H.P. sıralarından gülüşler), vatandaşlarıyla, seçmenleriyle görüşmekten alıkoymak için, verimsiz bir şekilde burada tutmak için; dört gün içerisinde 27 tasarının görüşülemeyeceği ayan beyan ortada iken, «Bunları dört gün içerisinde müzakere edin» diye Hükümetin temennide bulunması, Meclis Başkanlarına ricada bulunması doğru mudur? Samimiyet bunun neresinde? (C.H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Müdahale etmeyiniz.

HASAN TOSYALI (Devamla) - İşte muhterem arkadaşlarım, bu vesile ile, Hükümetini kurulduğu günden bugüne kadar doğru yolda çalışmadığını; iktidar kanadını teşkil eden partilerin (Hükümetin arzusuna uygun olarak), milletin ihtiyaçlarına uygun olarak bu Meclisi çalıştırmadığını ve şu önerileriyle de samimiyetsizliğini tescil etmek için söz almış bulunuyorum.

Teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Erverdi, buyurunuz efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Demokratik Parti adına Danışma Kuruluna iştirak etmiş olan veya burada fikirlerini söylemiş olan Hasan Korkmazcan, zamirin en son cümlesiyle, en sonunda belirttiği için, o noktadan başlamak üzere sözlerime devam etmek istiyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Sayın Korkmazcan; «Biz yetki kanunlarının çıkarılmasının aleyhindeyiz. O sebeple, bu husustaki fikirlerimizi de kamuoyuna daha önce söylemiştik. Binaenaleyh, onların çıkmaması için elimizden ne gelirse yapacağız» demişlerdi. Buradaki beyanları da o cümleden olarak ifade edildiler ve obstrüksiyona, geciktirmeye bu noktadan başladılar. Yoksa bir Danışma Kurulunun karar alması bahis konusu değil; adı üstünde, danışılacak, Mecliste usul müzakereleriyle vakit kaybetmemek (Partiler burada usul müzakeresi yaparken, kapalı kapılar ardındakinden daha sert olmak mecburiyetinde olduklarından), kendi başlarına, oturup meselelerini daha serinkanlılıkla konuşup çözüm yolları tavsiye etmeleri için konulmuş olan 19 uncu maddede eğer ittifak ararsak, o zaman on kişilik bir grubun 450 kişilik Meclisi çalıştırmaması gerekir. Danışma Kurulunda hiçbir şeye ittifak etmeyecek on kişilik bir grup, Danışma Kurulunun karar almasını önleyecektir. Kaldı ki, bana sorarsanız, karar da bahis konusu değildir, görüş bildirir. Partiler kendi görüşlerini bildirirler; bunlardan, aynı istikamette olanlar bir yerde, bir başka istikamette olan da yine Danışma Kurulu kararında gözüktür. Filan veya falan partiler şu istikamette düşünüyorlar ve meselemize olduğu gibi, filan filan filan kanunların görüşülmesinde fayda ummaktadırlar; buna rağmen (A) ve (B) partileri ise meselenin görüşülmesinde fayda ummamaktadırlar. Öyle olur ki, demin kendilerinin de söyledikleri gibi dört parti, hatta milletvekillerinden 226 veya 230 kişinin bir gruba mensup olduğu bir ahval düşünelim; o takdirde bu grup, diğer 5 - 6 parti karşısında muhalefet partisidir. Danışma Kurulunda, eğer ekseriyetle de karar alırsanız, bu beş parti aksi görüşü savunacaklar ve ekseriyetle karar alacaksınız. Eh, sonra?... İktidar partisinin istemediği bir şeyi, siz iktidar partisinin reylerine rağmen kendisine dikte ettireceksiniz. Bu mümkün değildir, bu demokratik değildir.

Danışma Kurulu tavsiyelerde bulunur. Danışma Kurulunun kesin karar alması mümkün değildir. Karar da veremez, görüş bildirir. Her Danışma Kurulundan sonra Meclise gelinir. Mecliste, bu görüşlerden hangisine ağırlık verildiği milletvekillerinin oylarıyla tespit edilir ve milletvekilleri, kendilerini bağlayacak kararı kendileri alırlar.

Binaenaleyh, «Biz uyduk, biz uymadık; biz onu imzaladık veya imzalamadık» hususu, bir kararın muallel olması veya alınmış olan kararın keenlemeyekûn addedilmesi için gerekli sebep değildir. Zaten arkadaşımız, söylerken, (demin de arz ettiğim gibi) sırf, «biraz vakit geçisin, bu usul müzakeresi açılmış olsun, buradan da ne kaçırırsak kârdır» diye söylediler, o şekilde niteliyorum.

Sayın Hasan Tosyalı'nın ne söylediğini anlayamadığım için usul müzakeresi değil, bütçe konuşmalarındaki gibi birde Tosya'yı ilâve ederseniz, eski söylediklerini tekrarladığı için, cevaptan müstağnidir.

Teşekkür eder, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erverdi.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - İşine gelmediği için, «anlayamadım» diyorsun; yoksa bal gibi anladın.

BAŞKAN - Rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, sayın üyelerin cümlesinin malumu olduğu üzere, İttüzüğümüzün, bu yasama yılında uygulamasına başlanmış yeni bir İttüzüktür. Danışma Kurulu ile ilgili maddeler henüz gerekli ölçüde işlememiştir. Mutlaka önümüzdeki yasama yıllarında bu maddeler daha çok işleyecek ve boşlukları daha çok meydana çıkacak; şayet mevcut ise ve o vakit bu boşlukların giderilmesi için, gerekir ise bu tarzda usul tartışmaları açarak sonuçlarını Yüce Heyetin oylarıyla halledeceğiz veya İttüzük değişikliklerine başvuracağız. Ancak, bugün açtığımız usul tartışmasının sonunda bir oylamaya gitmeyeceğim. Şu nedenle gitmeyeceğim: Sayın Hasan Korkmazcan'ın ve Sayın Vefa Tanır'ın muhalefetleri, okunan listedeki kanun kuvvetindeki kararnamelerle ilgili yetki tasarılarına öncelik verilmiş olması nedenine dayalıdır. Oysa ki, Danışma Kurulumuzun bu yolda bir kararı olmasa dahi bu tarz hususlar, Anayasamızın 64 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası gereğince esasen bir önceliğe sahiptir. Bu nedenle, muhalefetleri, Danışma Kurulumuzun çalışmalarını etkileyen bir muhalefet olmuyor. Bu yetki ile ilgili istemlerin önceliği Anayasadan doluyor ve aslında bunların, bu Danışma Kurulunun görüşü içerisinde oylanmasını dahi ben zait telâkki ediyorum, bir Anayasa emridir; bu bakımdan, ön sırada yerini alacaklardır.

Bu nedenle ben, diğer hususları kapsayan Danışma Kurulu görüşünü oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler.... Kabul etmeyenler....

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Bu noktada bir tavzih yapmak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Kabul edilmiştir efendim.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - 64 üncü madde Başkanlığın buyurduğu şekilde değildir efendim. 64 üncü madde, kanun kuvvetindeki kararnamelerin görüşülmesine müteallik önceliği veriyor. Kanun kuvvetinde kararname yetkisi mahiyetindeki bu yasalar için böyle bir öncelik yok efendim.

BAŞKAN - Ben aynı görüşte değilim Sayın Bozatl.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Lütfen efendim, madde gayet sarih.

BAŞKAN - Efendim bu mesele bitti, başka imkânlar doğacaktır; tartışınız, konuşunuz.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Gözünüzden kaçmış olabilir diye arz ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 88 inci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasıyla ilgili görüşmeler

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	1	106	4.7.1974	458-460	Memduh Ekşi	İlhami Çetin	Zekâî Yaylalı

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, usul hakkındaki söz isteğiniz sanıyorum ki, Deniz Hukuku yetki tasarısı hakkında verilen önergelerin tek imzalı olarak da kabulü yönündedir. Değil mi efendim, talebiniz bu mu?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Evet.

BAŞKAN - Simidi gündemde olan ve sayın üyelerle dağıtılan Deniz Hukuku ile ilgili yetki kanunu tasarısı hakkında Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları, 20.6.1974 tarihinde dağıtılmıştır. Yani gündemimize o gün girmiştir.

Malûmuâliniz İçtüzüğün 88 inci maddesinin 2 nci fıkrasında «bir kanun tasarısı ve teklifinin, basılıp dağıtılmasından sonra en çok beş gün geçmiş ve Genel Kurulda görüşüleceği gün, Başkan tarafından Genel Kurula en az kırk sekiz saat önce bildirilmişse, bu kanunun maddelerine ait değişiklik önergelerinin konuşulmasından en geç yirmi dört saat önce Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olması gereklidir. Kanunun görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek önergelerde en az beş üyenin imzası....» gereklidir denilmektedir.

Bu açıklamadan sonra yine ihtiyaç hissediyor musunuz efendim?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Evet efendim. Bu okuduğunuz hususlara dayanarak ihtiyaç hissediyorum zaten. Bunu, zatîâlinizin anladığının tam aksi şekilde değerlendiriyorum bendeniz. İzah ettiğimiz zaman anlaşılacak.

BAŞKAN - Yani tek imza ile de verilebilir kanaatindesiniz.

Buyurun efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

İçtüzüğümüzün 88 inci maddesinin 2 nci fıkrasını biraz önce Sayın Başkan okudular. Burada, «Bir kanun tasarısı veya teklifinin, basılıp dağıtılmasından sonra en çok beş gün geçmiş ve Genel Kurulda görüşüleceği gün, Başkan tarafından Genel Kurula en az kırk sekiz saat önce bildirilmişse, bu kanunun maddelerine ait değişiklik önergelerinin konuşulmasından en geç yirmi dört saat önce Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olması gereklidir....» denilmektedir.

Bu fıkra da yirmi dört saat önce önerge verilmesini mecburî kılan, ondan sonra gelecek fıkra önergelerin iste beş imzalı bulunması gerektiğini ifade eden hükmün iki unsuru vardır.

Birisi; «Tasarı veya teklifin basılıp dağıtılmasından sonra en çok beş gün geçmiş olması» halidir, birinci unsur.

İkinci unsur; «Genel Kurulda görüşüleceği gün, Başkan tarafından Genel Kurula en az kırk sekiz saat önce bildirilmişse....» Başkan tarafından Genel Kurula bildirilmesi unsurudur.

Şimdi, üzerinde görüşme yapmakta olduğumuz Deniz Hukuku Yetki Kanunu tasarısı 13 Haziran tarihinde Adalet Komisyonu raporuna bağlanmış; 18 Haziran tarihinde Dışişleri Komisyonu raporuna bağlanmış; 20 Haziran tarihinde de dağıtılıp gündeme girdiğini biraz önce Sayın Başkan ifade buyurdular.

Bugün 5 Temmuz olduğuna göre, 20 Haziran tarihinden bugüne kadar 15 günlük bir süre geçmiştir. Demek ki, fıkradaki, «En çok beş gün geçmiş» olması halinden daha fazla bir süre geçmiştir. Eğer 20 Haziranda gündeme giren Deniz Hukuku Yetki Kanunu tasarısını 21 Haziranda, 22 Haziranda, 25 Haziranda müzakere etmekte olsaydık; o zaman bu hüküm işleyecek idi. Halbuki, «en çok beş gün geçmiş olması» lâzımdır denilen unsuru aşan bir süre geçmiştir.

İçtüzüğümüz konulurken önergelerin 24 saat önce verilmesi hali henüz hafızalardan silinmemiş olan metinlerle alâkalıdır.

88 inci maddenin 2 nci fıkrasının tedvin ediliş sebebi, komisyonlardan Meclislere gelmiş, üzerinden de beş gün geçmemiş aktüalitesini devam ettiren birtakım tasarılarla ilgili grupların veya milletvekillerinin düşündükleri varsa, onları 24 saat önceden söyleyebilsinler, önerge halinde Başbakanlığa verebilsinler diye konulmuştur. Ama bundan daha fazla bir süre geçmişse, basılıp dağıtılmasının üzerinden beş günden fazla süre geçmişse, bir anlamda Meclis gündemini kovalamakta olan milletvekilleri için de, gruplar için de bazı zorluklar doğmuştur. Artık Meclisin yeniden bu meseleyi ele alması hali sanki yeni olarak bu tasarılarla ıttıla kespette hali gibi düşünülmüş ve müzakereler esnasında doğacak önerge verme ihtiyaçlarının tek imza ile de karşılanabileceği hususu düşünülmüştür.

Şimdi, Sayın Başkan bu fıkrayı aynen okudukları halde, gene bizzat Sayın Başkan, dağıtımın ve gündeme girme gününün 20 Haziran olduğunu ifade buyurdıkları halde, önergelerimizi tek imzalıdır diye geri çevirmek gibi bir yolu benimsemişlerdir. Bu tutum yanlıştır. En çok beş gün geçmiş olması halini başka türlü anlamak imkânı da yoktur.

Bu sebeple şu anda Deniz Hukuku Yetki Kanunu tasarısı ile ilgili herhangi bir milletvekili arkadaşımız değişiklik önergesi verebilir. Bu önergelerin verilmesi usule uygundur ve üzerinde işlem yapılması gereklidir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu hususları arz etmek üzere huzurunuza geldim. Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Bu konuda başka söz isteyen arkadaşımız var mı efendim?

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Ökmen, lehte mi efendim?

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Başkanlığın tutumunun lehinde.

BAŞKAN -Buyurun efendim.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Benden önce konuşan Sayın Korkmazcan'ın fikirlerine iştirak etmem mümkün değil. Çünkü 88 inci maddeyi okurlarken, maddenin bu 2 nci fıkrasındaki amacı tamamen ters düşündüler.

Söyle ki; maddenin ikinci fıkrasının başında, sözü geçen «5 gün» ve ondan, sonraki «48 saat», sayın milletvekillerinin bir konu üzerinde yeter derecede hazırlanma imkânı bulamadıkları ahvalde, bir kişilik bir önerge ile de bir değiştirme isteğinde bulunabileceklerini göstermektedir.

Şimdi, bu ikinci fıkranın son cümlesi, meseleyi kesin alarak şöyle koymuştur.

«Kanunun görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek önergelerde en az beş üyenin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.»

Burada Sayın Başkanlığın tatbik ettiği usul için aranacak mehaz, bu cümledir. Bundan önceki kısmı, «tek imza ile verilebilecek» hallere münhasırdır. Tek imza ile verilebilecek haller demin Sayın Korkmazcan'ın da saydığı gibi tahakkuk etmiş, beş gün geçmiş, Genel Kurulda görüşüleceği gün Başkan tarafından bildirilmiş.

«Bu kanunun maddelerine ait değişiklik önergelerinin konuşulmasından en geç yirmi dört saat önce Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olması gereklidir.» Bu tek imza ile. Ama beş imza zorunluğu, yani Meclisin daha rahat bir görüşme yapması, kanunların yapımında gerekli süratin tek imzalı münferit önergelerle sık sık kesilmesinin önlenilmesi için tüzük bu hükmü koymuştur. Bu, bir kanun yapımında Sayın Korkmazcan'ın niyetini de belli eden bir engellemeyi önleyici bir unsurdur ve Sayın Başkanlık Divanının da, doğrudan doğruya tatbiki gereken kanunun görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek önergelerde en az beş üyenin imzasını araması, bu usulün açık hükmüne tamamen uygundur.

Başkanlık Divanının tutumu yerindedir. Başkanlık Divanı, beş imza ile olmayan önergeleri almamakta, usulün yapılışındaki espriye uygun bir davranış içindedir.

Bu bakımdan, Sayın Korkmazcan'ın fikrine iştirak etmiyorum. Usul hükümleri doğru tatbik edilmektedir. Saygılar sunanım,

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim,

5 gün geçmiş olduğu için, Başkanlık uygulamasına aynen devam edecektir.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, bu hususta kesin bir karara varılmasa iyi olur efendim.

BAŞKAN - Zaten Başkanlık tutumu olarak uyguluyorum efendim. Uygulamamız da şimdiye kadar bu şekildedir Sayın Korkmazcan.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Evet. Yani bir oylama bu hususta yapılmasın, ilerde karara bağlayalım efendim.

BAŞKAN - Onun için oylamıyorum efendim, onun için oylamıyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 45 inci maddesinin uygulamasıyla ilgili görüşler

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	2	75	13.5.1975	90-97	Memduh Ekşi	Enver Akova	Mehdi Keskin

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bir usulî itirazımız var.

BAŞKAN - Aldım, Sayın Erverdi.

Sayın arkadaşlarım, Sayın Hasan Yıldırım ve Sayın Davut Aksu, Başkanlığımıza vermiş oldukları bir önergede, «Millet Meclisinde görüşülmesi istenen Kanun Hükmündeki 11 Sayılı Kararname, Senatoda usulüne uygun oylanıp görüşülmemiştir. Kararnamede 2 nci maddeyi kaldırıp 1 inci madde bünyesine alan ve yeni ibare taşıyan önerge sadece oylanmış, değiştirilen madde oylanmamıştır. Anayasanın 92 nci maddesine uygun olmayan oylama ile çıkarılan metin, kanun niteliğinde olamayacağı cihetle görüşme konusu yapılamayacağından, bu hususun öncelikle karara bağlanmasını arz ederiz» demektedirler.

Efendim, Millet Meclisi olarak, Cumhuriyet Senatosunda cereyan eden müzakereler sırasında yapılan usul hatalarını tartışma olanağımız yoktur. Ancak, eğer Cumhuriyet Senatosunda böylesine bir oylama yapılmış ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğüne aykırı bir uygulama ortaya çıkmışsa; Başkanlığınızın kanaati, bunun bir «Anayasa bozma sebebi» olacağı yolundadır.

Onun için bu konuyu usul müzakeresi yapmıyorum efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, o konu değil, bizim konumuz.

BAŞKAN - Başka bir usul meselesi mi var Sayın Erverdi?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, 45 inci maddeye göre Plan Komisyonu yenilenmiştir. Bu yenilenmeden sonra da Başkanlık Divanı teşkil edilmiş ve fakat bu Kanun Kuvvetindeki Kararname hakkında ayrıca benimseme kararı alınmamıştır.

45 inci maddeye göre işlem tamamlanmamış olduğu için, 64 üncü maddenin gereği olarak geri bırakılması yolunda bir işleme tabi tutulması ve bu konuda da bir usul müzakeresi açılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN - Buyurduğunuz husus, muttali olmamız nedeniyle bir usul meselesidir.

Yeni teşekkül eden komisyonun eski komisyonun görüşünü benimseyip benimsememe konusunda karar alması gerekmektedir İctüzüğümüze göre. Kanaatimi ifade ediyorum....

Sayın Durakoğlu, hafızam beni yanıltmış bulunuyor.

Şimdi, 45 inci madde şöyle: «Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç 1 ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu benimsemiş sayılır.» denilmektedir.

Komisyon teşekkül etmiştir ve 1 aylık süre içinde Komisyon, Başkanlığımıza eski komisyonun vermiş olduğu rapor yönünde yeni bir karar ittihazi lüzumunu bildirmemiştir. Hal böyle olunca, takdir buyurursunuz ki, yeni komisyon bunu benimsemiş addedilir.

Buna rağmen bir itirazınız var mı efendim?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Geçmemiş ki ama.

Şimdi Sayın Başkan, kendisinden önceki komisyonun raporunu benimsemiş olması 1 ayın geçmiş olması şartına bağlanmıştır. Bu 1 aylık süre henüz geçmemiştir. Geçmediğine göre de, bunun anlamı, bu 1 aylık süre içinde komisyon, kendisinden evvelki komisyonun raporunu tasvip konusunda, benimseme konusunda bir karar alması gerekirdi. 1 aylık süre geçtikten sonra, artık karar almayacaktır demektir.

Bu sebeple....

BAŞKAN - Efendim, biz Başkanlığın kanaatini arz etmiş bulunuyoruz. Bir usul hatası yapmamak için size söz veriyorum.

Buyurunuz efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Evvelâ konuyu sarahata kavuşturmak için, İctüzüğün 45 inci maddesini aynen okuyorum: «Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu benimsemiş sayılır.»

Mevcut İctüzüğün hükmü budur. Eski İctüzüğümüzde ise bu, konuda değişik bir hüküm vardı. Komisyon seçimleri yenilendiği takdirde, daha önceki komisyonun raporlarını yenilenen komisyon mutlak surette benimseme kararı almadıkça, Genel Kurula indirmezd. Ama bu hal, uzun süreler içerisinde, Genel Kurulda görüşülecek konuların hepsi için ayrı ayrı karar almayı gerektireceğinden dolayı yeni İctüzük yapılırken, bir süre koymak suretiyle, bu

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

süre içerisinde görüşülmesi zarurî olanlar için; mutlak surette yeni komisyonun, eski komisyonunun raporunun benimsenip benimsenmediği hususlarını karara bağladıktan sonra Genel Kurulda o konunun görüşülmesi yoluna gidildi ve bir aylık bir süre bunun için konuldu. Bu bir aylık süreyi geçirdikten sonra, artık eski komisyon ve yeni komisyon ayrımı yapılmadan, o komisyonca verilmiş olan bütün raporların Genel Kurullarda müzakeresi hedef ve esas tutuldu.

12 sayılı Kararnamenin görüşülmesinden önce, Sayın Sezgin'e bu hususu hatırlatmak için gittim. Çünkü, gazetelerde Sayın Sezgin'in Plan Komisyonu Başkanı olarak, «Benimseme diye bir husus mevzubahis değildir» diye bir beyanı çıkmıştı. Bu nedenle kendilerini aradım fakat bulamadığım için Komisyon Bütçe Müdürüne ve arkadaşlarına durumu anlattım ve kendisini bulmalarını, bu hususu hatırlatmalarını da rica ettim. Nitekim daha sonra kendileriyle karşılaştığım zaman da böyle bir hususun varlığından kendilerine bahsettim; fakat, bütün bunlara rağmen, Sayın Komisyon Başkanı, Komisyonu yeniden toplamak ve bir benimseme kararı almak yoluna gitmediler; anlaşılan, Sayın Başkanlığın tutumuyla aynı görüşte olmalarından dolayı.

Şimdi arkadaşlarım, bu benimsemenin lüzumu nereden geliyor? Sayın Hasan Yıldırım arkadaşımızın Başkanlığa müracaat ettiği bir husus vardır. Bu hususta 11 sayılı Kararnamenin 2 nci maddesinin metinden çıkarılması ve 1 inci maddesiyle 2 nci maddesinin bir araya getirilerek, yeni bir ibare haline getirmek için Senatoda bir önerge verilmiş ve bu önerge kabul edilmiştir. Zabıtlarda aynen vardır. Senatoyu yöneten Başkan aynen, bu önergenin kabulünden sonra, «1 inci madde kabul edilen önerge çerçevesi içerisinde yeniden düzenlenecektir» demiştir. Halbuki, takdir buyursunuz ki, bir maddenin yeni şekil alması, kabul edilen önerge ile mümkündür; fakat, önergenin kabulünden sonra da maddenin yapılan değişikliklerle birlikte oylanması halinde ancak madde olarak onu metne yerleştirmek imkânı vardır. Şimdi, bu hususta Senato Başkanlığına Sayın Sırrı Atalay tarafından, yapılan işlemin ne derece Anayasaya aykırı olduğuna dair de müracaat yapılmıştır. Hatta, Senato zabıtlarında açıkça bellidir. Devlet Bakanı Sayın Muslih Fer önergeye katılmadığını ifade ederken, «Bu önerge Anayasaya aykırıdır, onun için katılmıyorum» demiştir. Bu da açıkça Senatonun zabıtlarında bellidir.

Şimdi komisyona gelince: Bir metnin yeniden benimsenip benimsenmemesi hususu, belli olan bir komisyonun kararının aynen tekrarı mahiyetinde değil, Senatodan geçiş şekline göre, bizim komisyonumuzda görüşülüp görüşülemeyeceği durumunun nazara alınması bakımından zaruridir. Denemez ki hiçbir zaman, eski İttüzüğün benimseme kararı tamamıyla ortadan kaldırıldı. Ne zaman benimsenmiş sayılır eski komisyonun raporları? Ancak, bir aylık süre geçtikten sonra benimsenmiş sayılır. Bir aylık süre geçmediğine göre, geçen hafta içerisinde Komisyon teşkil edilip Başkanlık Divanı kurulup görev taksimi yapıldığına ve aradan bir aylık süre de geçmediğine göre, bu 11 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hakkında yeni Plan Komisyonunun benimseme kararı da bulunmadığına göre; yeni Plan Komisyonu tarafından benimsenmemiş olan bir metnin, raporun, tekrar Millet Meclisi Genel

Kurulunda görüşülmesinin, anladığımız şekilde İçtüzüğün 45 inci maddesi muvacehesince yeri yoktur. Usule aykırı olma, gerçi 11 Sayılı Kararnamenin kaderinde tabiat haline gelmiştir. Ta başlangıçtaki görüşülmesinden bu yana, Genel Kuruldaki görüşülmesi ve Senatodaki görüşülmesinde devamlı surette usulsüzlük zincirine yeni yeni halkalar ilâve edilmiştir; âdeta 11 sayılı Kararname'nin kaderi usulsüzlükle başlamış, usulsüzlükle gitmektedir. Ama, bu konuda yeni bir işlem yapılmaktadır ve eski İçtüzüğün hükmü de nazara alındığı zaman, - yeni İçtüzüğün ifade noksanına katılıyorum, ifade noksanı vardır burada- yeni İçtüzüğün bu maddesinin nasıl anlaşılacağı hususu kesinlik kazanacak ve böylelikle de uygulamanın bundan böyle nasıl yapılacağı açıklığa kavuşacaktır.

Yalnız bu arada bir istirhamım var: Görüşülecek konu ile İçtüzüğün bu maddesi arasında bir ayırım yapma zarureti vardır. Konunun görüşülmesini sağlamak için verilecek karar ayrı şeydir, İçtüzüğün 45 inci maddesine yeni bir uygulama şekli verilmesi için verilecek karar tamamiyle ayrı bir şeydir. Birisi, bugün için bir sonuç ifade eder, diğeri ise, devamlı surette Meclis var oldukça, - ki var olacaktır ondan zerre kadar şüphemiz yok - kolaylık sağlayacak bir uygulama getirecektir. Bu bakımdan iki şeyi birbirinden ayırarak bir karara varılması zarureti vardır.

Kanaatimizce, konunun görüşülmesi, Komisyonun benimseme kararı almasına bağlıdır. Komisyon ise böyle bir karar almamıştır. Zannediyorum Komisyon Başkanı da bu hususu ifade edecektir.

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, süre bitti efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Başka söyleyecek bir şeyim yok Sayın Başkan.

Bu benimseme kararının bulunmaması nedeniyle de konunun görüşülmemesi gerekir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

Aleyhte Sayın Sezgin.

İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Komisyonumuzun değerli üyesi sayın Durakoğlu'nun ifade buyurdıkları 45 inci maddenin anlamı üzerinde, Komisyon olarak da, şahsen de kendileriyle mutabık olmadığımızı belirtmekle sözlerime başlamak istiyorum. Önce, 45 inci maddeyi okumak istiyorum.; Değerli arkadaşlarım, 45 inci madde aynen şunu diyor;

«Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu benimsemiş sayılır.»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu 45 inci maddenin açıklığı karşısında, Bütçe ve Plan Komisyonu Başkanı olarak bendeniz, sekreteryamızdaki arkadaşlarımızla bu durumu görüştük, 45 inci madde gereğince.... Çünkü eski içtüzük, Sayın Durakoğlu'nun hatırladıkları gibi, encümende bunun görüşülmesini gerektiriyordu. Bendeniz de, Bütçe Komisyonunun çok eskiden Başkanı olan bir arkadaşınız olarak bunu hatırladım, tekrar Komisyona almak istedim. Arkadaşlar 45 inci maddeyi gösterdiler. 45 inci maddeyi arkadaşlarımızla birlikte okuduk ve benimsenmenin değil, benimsenmemenin 45 inci madde ile esas alındığını gördük. Yeni Komisyon görev bölümü yaptıktan sonra, benimsemeyi de esas aldıktan sonra, «benimsememe» diye bir şey de ortadan kalkmış bulundu. Bu görüşümüzü bildirmek için Meclis Başkanlığını aradık bulamadık, Kanunlar Dairesi Müdürlüğü ile temas ettik; Kanunlar Dairesi Müdürlüğü ile mutabık kaldık. Aynı paralelde olduğumuz anlaşıldı ve 45 inci madde gereğince 11 ve 12 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameleri, «En geç bir ay içerisinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa, eski raporu benimsemiş sayılır.» hükmünden yararlanarak, Genel Kurulda görüşülmesinin gerekli olduğu kanaatine vardık ve işlem böylece yapıldı.

Değerli arkadaşlarım; kaldı ki, biraz önce de ifade ettiğim gibi, benimsemek için toplantı yapmak gerekir, benimsemek için toplantı yapmak gerekmez. Yine kaldı ki, bir aylık sürenin bitmiş olması da gerekmez. Bir aylık süre, maddede de açıkça belirtildiği gibi, en çok olan süredir. Eğer bu mantıkla hareket edecek olursak, bir ayın sonuna kadar beklemek gerekir ve o bir aylık süre içerisinde Genel Kurulun da, Komisyonun da elini kolunu bağlayıp oturması gerekir değerli arkadaşlarım. Kaldı ki, bundan önce aynı Genel Kurul 12 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameyi 45 inci maddeden yararlanarak görüşmüş ve karara bağlamıştır.

Bir yanlışlık yoktur. Yeni içtüzüğün, Başkanlık Divanına verdiği bu yetkiyi kullanan Komisyonunuz, Genel Kurulda komisyonu temsilen bu müzakerelerin yapılmasını sağlamıştır.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sezgin.

Başka söz isteyen sayın üye?

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum,

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Oral, buyurunuz efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sanıyorum Sayın Komisyon Başkanı 45 inci maddeyi hatalı tefsire tabi tutmuştur. Huzurunuzda bulunan Komisyon, bu metne muttali değildir. Huzurunuzda bulunan Komisyon Başkanı, bugün görüşülecek olan bu metnin ilgili hangi görüşü savunacaktır? Bunu, Komisyona getirip görüşmesi gerekir. Komisyonlar, Genel Kurul adına ve yukarıda yapmış oldukları müzakerelerin neticesi olarak görüşlerini Parlamentoda, Genel Kurulda ifade ederler. Kendilerine sorabilir miyiz?, Neyi savunacaklardır, hangi metni savunacaklardır ve

görüşlerini ifade edebilmek için bir toplantı yapmışlar mıdır ve bugün buradaki hikmeti vücutları nedir? Bir kere burada, hukuk mantığı açısından Sayın Değerli Sezgin arkadaşımızın görüşüne katılmak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, 45 inci madde gayet açıktır; «En geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa,» şeklindedir. Yeni komisyon kuruldu. Nasıl bir komisyon kuruldu? Bundan evvel Anayasanın 94 üncü maddesine aykırı bir komisyon vardı. Bu komisyon Irmak Hükümeti zamanında kurulmuştu ve Anayasanın 94 üncü maddesine aykırıydı. Siyasî bir iktidar, Parlamente'ya dayalı bir Hükümet kuruldu ve bir yeni komisyon kuruldu. Bu komisyon, bugünkü Hükümet olmasaydı da, başka kanaatleri taşıyan bir Hükümet olsaydı; Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda olsaydı, Hükümet kursaydı; bu komisyon yine bu konuyu görüşecek ve görüşlerini Parlamente'ya, Genel Kurula sunacaktı.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Sezgin Komisyon Başkanıdır, ama komisyon değildir. Sayın Sezgin şu anda Komisyon adına burada görüşme yapmak yetkisine de sahip değildir, 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname....

BAŞKAN - Şahsı adına söz verdim Sayın Oral.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Arz ediyorum efendim, ben genel konuşuyorum Sayın Başkanım.

Şu anda 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname görüşülürken, bir kararname ile ilgili görüş sunmaya da yetkili değildir. Görüş sunmaya yetkili olması için, Komisyonun genel kanaatini ve kararlarını alması ve bu metni benimseyip benimsemediği yolunda bir görüşün komisyonda tezahür ettiğinin saptanması gerekirdi.

Bu olmadığına göre, bunu burada Komisyon Başkanı olarak görüşmesi mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, yanlış bir uygulamaya geçmeyelim; eğer, «komisyonların, yeni kurulduktan sonra, Genel Kurul gündeminde olan tasarı ve teklifleri üzerinde görüşlerini ifade etmelerine gerek yoktur» şeklinde bir uygulamaya girersek, demokratik hukuk devleti anlayışımızı ve Parlamente'daki, genel kurullardaki, hukuk devletine uygun bir çalışma düzenini kabul etmemiş ve keyfiliğe yol açan bir duruma girmiş oluruz.

Metin burada görüşülürken, bir milletvekili, metin hakkında komisyonun görüşünün ne olduğunu sorduğu zaman, Sayın Sezgin bulunduğu yerden nasıl ve neyi ifade edecektir? Şu anda, bu kararnamenin görüşülmesinde Sayın Komisyon Başkanı bizi temsil etmemektedir; çünkü, bizimle görüşmemiş, bizim kanaatlerimizi, görüşümüzü almamış ve bir karara da bu raptedilmemiş; benimsenen, «benimsenmemiş» veya «benimsenmiştir» diye bir karar alınmamıştır. Öyle ise, Sayın Sezgin'in, şu anda 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname görüşülürken, komisyonlara ait olan yerden komisyon adına görüşlerini ifade etmek yetkisi, hukukî anlamda, yoktur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu nedenle, şu anda Sayın Başkanlığa şunu ifade etmek istiyorum: Bu tüzük tartışması burada, Yüksek Kurulunuzda da karara bağlanamaz; yani Sayın Başkan, «İçtüzüğün 45 inci maddesine göre, Komisyonun, benimseyip, benimsememesi hakkında toplanıp bir karar vermesi gerekir mi ve verdiği kararı Meclis Başkanlık Divanına bildirmesi gerekir mi gerekmez mi?» şeklinde bir oylamaya gidemez ve Sayın Başkan bu konuda kanaat de izhar edemez. Çünkü, 45 inci madde çok açıktır: Her Komisyon, savunması gereken veyahut da görüşlerini ifade etmesi gereken kanun tasarı ve teklifleri üzerinde, raporlar üzerinde görüşlerini saptayacak ve Parlamento huzuruna, Genel Kurul huzuruna böyle gelecektir. Bu nedenlerle, Sayın Başkanın, 45 inci maddede «benimsememe esastır» şeklindeki görüşüne katılmıyoruz ve şu anda Komisyon Başkanı, bu tasarının, bu metnin, Kanun Hükmündeki Kararnamenin görüşülmesinde, görüş ifade edecek yetkiyi Komisyondan almamıştır; «benimseme ve benimsememe» üzerinde hiçbir görüş ifade edemez ve benimsemediğini veya benimsediğini de ifade edemez. Komisyon olmayınca, Komisyonun görüşü olmayınca burada kanunlar görüşülemez. Parlamentoda kanunların görüşülmesi için Komisyonun, hükümetin bulunması, ekseriyetin bulunması gerekir.

Bu nedenlerle, bu Kanun Hükmündeki Kararnamenin evveleminde Komisyona iade edilmesini ve Komisyondan bir karar bir görüş tespitinden sonra Yüksek Genel Kurula tekrar sevk edilmesinin gerekli olduğunu, zorunlu olduğunu, hukukî bir zorunluk olduğunu ifade etmek isterim.

Saygıları sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oral.

Sayın Karagözoğlu, söz istiyorsunuz, Başkanlık tutumunun lehinde mi konuşmak istiyorsunuz efendim?

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) - Önergeyi okursanız lütfen, zapta geçmesini istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önergeyi okuyorum:

«Sayın Başkanlığa

Komisyonun kuruluş tarihinin tespit olunarak, İçtüzükte öngörülen bir aylık sürenin geçip geçmediğinin belirlenmesini, bu hususun tarafınızdan tutanaklara geçirilmesi için beyan olunmasını arz ve teklif ederim» diyorsunuz. Yani «Komisyonun kuruluş tarihi zapta geçsin» diyorsunuz.

Komisyonun kuruluş tarihi belli Sayın Karagözoğlu.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Bir ay oldu mu efendim?

BAŞKAN - Hayır, bir ay olmadı.

Sayın arkadaşlarım, usul tartışması sonunda bir oylamaya gitmeyeceğim. Genel Kurula, 45 inci maddenin gerekçesini okumak istiyorum: «Seçimi yeni-

den komisyona, eski komisyon raporlarının otomatikman gelmesi esası kaldırılmıştır. Bu husus, kanunların boş yere sürüncemede kalması sonucunu doğurmaktadır. Bunun yerine, komisyonların tasarı ve teklifler üzerindeki inisiyatifini kaldırmamak için komisyonlara, isterlerse raporu geri çekmek hakkı verilmiştir» denilmektedir.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Komisyon toplanmadı Sayın Başkan.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, bir sual sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Gerek gerekçesinde, gerek maddede, Komisyon başkanına verilmiş bir görev yoktur, «Komisyon isterse yapar» deniyor.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - «Başkan» değil....

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Komisyonun bir şeyi isteyip istemediği, ancak toplanmasına, o konuyu görüşmesine ve karar almasına bağlıdır. «Komisyon başkanı» dense, sizinle beraberim; ama «Komisyon» deniyor. 45 inci madde böyle diyor, gerekçe böyle diyor. Sayın Sezgin komisyon değil.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, bir sorum var:

Yarın, Plan Komisyonu üyelerinden herhangi birisi Sayın Komisyon Başkanına başvurarak, bu konuda benimsememe kararı alınmasını talep etse; bugün de siz bu tasarımı kabul ettirseniz ne olacak? Bir ay dolmamıştır.

BAŞKAN - Sayın Birgit, ben Başkanlığınızın görüşünü ifade ediyorum. Yani ben yeni Komisyonun benimseme kararının istisnâî olarak hüküm altına alındığını; gerekçe muvacehesinde benimsemenin kaide olduğunu kabul ediyorum.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Anlıyorum efendim. Sayın Karagözoğlu size bir soru yöneltti; ben de tekrarladım, bir ayın dolmadığını söyledim. Bir ay dolmadan komisyon üyelerinden herhangi birisinin komisyon başkanlığından bu şekilde bir talepte bulunma hakkı var mıdır, yok mudur?

BAŞKAN - Elbette mümkün Sayın Birgit.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Peki, bugün siz bunu bu haliyle çıkartırsanız....

BAŞKAN - Bu konudan dolayı Başkanlığımıza intikal etmiş bir istem yok Sayın Birgit.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Biz, Komisyon üyesi olarak görüşülmesi talebinde bulunuyoruz efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Ben sizin Başkanlığınıza söylemiyorum efendim. (A.P. sıralarından gürültüler)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Efendim, istirham ederim. Sayın Buldanlı, bir açıklığa kavuşmak istiyoruz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Böyle toplantı olmaz....

BAŞKAN - İktüzüğümüzü yeni uyguluyoruz. Elbette kabul etmeniz lâzım ki, İktüzüğümüzün uygulamasında en iyi ve en isabetli şekilde bir tatbikat yaratalım. İstirham ederim....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, sonra gelenek oluyor, «13 Mayıs günü böyle uygulandı» deniyor. Belki beş sene, on sene sonraki 13 Mayıs günlerinde başka tasarılar, başka teklifler böyle uygulanacaktır. Mademki bir ay dolmamıştır....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Sayın Birgit, bir ay dolduktan sonra zaten mesele kalmıyor. O, sükût-u hak müddetidir efendim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, böyle toplantı olmaz.

BAŞKAN - Sayın Ertem, istirham ediyorum efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, Sayın Başkan.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Bir sayın üye ifade etsin, anlayayım efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, Başkan Komisyonu toplamıyor. Biz onun inisiyatifinde değiliz. Bizim de komisyon üyeliği hakkımız var. Nasıl ıskat edersiniz?

BAŞKAN - Efendim, konuyu Yüce Meclisin oylarıyla halletmek mümkündür.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Hayır efendim.

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) - Tüzük, Tüzük....

BAŞKAN - Mümkündür.

Ancak, yanlış bir uygulamada Genel Kurulun kararını aldığımız takdirde, bilâhara bunun içinden çıkmak mümkün olmuyor. Meseleyi Başkanlık tutumu olarak halletmek istiyorum; ama Genel Kurul ısrar ederse oylarım efendim. (M. S. P. sıralarından «Oylayın, oylayın» sesleri)

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, müracaat ettik efendim. Oylamadan önce....

BAŞKAN - Sayın arkadaşlarım, Sayın Durakoğlu; Komisyon sadece Başkan tarafından toplantıya çağırılmıyor. Bütün Komisyon üyelerinin bir nisap, bir oran içerisinde Komisyonu toplantıya çağırma olanağı var. Komisyon üyelerinin bu hususu bilmediğini kabul etmek mümkün değil. Hal böyle

olunca, Komisyon üyeleri de bugüne kadar Komisyonu toplantı için çağırmadıklarına göre, bugünkü duruma muvafakat etmiş sayılıyorlar elbette.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Müracaat ettik efendim. Mümkün değil efendim. Daha süre vardır, bir aylık süre dolmamıştır efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, Plan Komisyonu diğer komisyonlar gibi değil, hükmü var bunun, nasıl ekseriyeti sağlayacağız orada?

İLYAS KILIÇ (Samsun) - Bir aylık süreyi şekil bakımından sizin istemeniz lâzım Sayın Başkan. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Sezgin.

Efendim, bu konu ile ilgili olarak karara varmak üzere birleşime 10 dakika ara veriyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Millet Meclisinin 75 inci Birleşiminin 3 üncü oturumunu açıyorum.

BAŞKAN - Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz efendim.

Değerli arkadaşlarım....

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, daha evvel, «Oylamaya gitmeyeceğim» diye iradenizi açıkladınız. «Bu karar sizi bağlamaz mı?» diye bendeniz bu hususu soruyorum.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, rica ederim Sayın Battal, lütfedin oturun efendim. Beyanımızı da biliyoruz, zapta geçen hususu da biliyoruz efendim.

Sayın arkadaşlarım, Başkanlığın yaptığı inceleme sonunda, Başkanlığın görüşünde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Yani, eski komisyonun kararını yeni komisyonun benimseyip benimsememe konusunda inisiyatif sahibi olduğu ve komisyon gündemde bulunan konu hakkında ve yeniden bir karar almak üzere, eğer Komisyon raporunu geri almamışsa, gündemde bulunan konunun görüşüleceği yönündedir Başkanlığınızın kanaati. Ancak, bir kanaati izhar ederek uygulamaya girmemek için, Genel Kurulun, yapılan usul görüşmeleri altında bu konudaki, bu konu ile ilgili olarak kararını almak lüzumuna inanıyorum. Onun için konuyu oylayacağım.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Ekseriyet yok efendim.

(C.H.P. sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

BAŞKAN - «Çoğunluk yok» diyorsunuz.... (A.P. sıralarından «Kaçmayın, kaçmayın» sesleri, gürültüler...)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İstirham ediyorum efendim, rica ediyorum, hiçbir sayın üyeyi, Başkanlık, Genel Kurul salonunda tutamaz.... (A.P. sıralarından gürültüler) Sayın Yalçın, Sayın Yalçın, hiçbir üyeyi Başkanlığın Genel Kurul salonunda tutmaya imkânı yoktur, rica ediyorum.

Yoklama isteminde bulunan üyelerin isimlerini tespit ediyorum efendim.

Sayın Erverdi, Sayın Birler, Sayın Durakoğlu, Sayın Oral, Sayın Çubukçu, Sayın İlhan, Sayın Tabak, Sayın Yüzbaşıoğlu, Sayın Tüzün, Sayın Çalın, Sayın Özeke ve Sayın Çıtırık.

NADİR LÂTİF İSLAM (Sakarya) - Sayın Başkan, zatiâlinizin son beyanı ile bir oylama olup olmadığını anlayamadık.

BAŞKAN - Sayın İslâm, bu konuyla ilgili olarak «Oylama yapacağım» dedim.

NADİR LATİF İSLÂM (Sakarya) - Bizim, objektif olarak, ıttılamıza varmış bir oylama iradeniz takarrür etmedi. Sizin henüz derununuzda bulunan bir oylama arzunuzu biz anlayamazdık, Oylama iradeniz takarrür etmedi.

BAŞKAN - Elbette Sayın İslâm, oylama yapacağım hususunu arz ettim Genel Kurula efendim. Belki dalgınlığınıza rasgeldi.

Teşekkür ederim.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Kimse kurtaramayacak, kimse.

BAŞKAN - Sayın Bayraktar, istirham ediyorum, izin verirsiniz yoklama yapalım efendim.

MUSTAFA KEMAL ALVER (Balıkesir) - Ayıp, ayıp.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Yoklama işlemi bitmiştir.

Değerli arkadaşlarım, yaptığımız yoklama sonucunda salonda gerekli çoğunluğun bulunduğu anlaşılmıştır.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkan, uzatma takririni oylayın.

BAŞKAN - Başkanlığın tutumunu biraz evvel arz ettim. Başkanlığın tutumu....

SABRİ YAHŞİ (Kocaeli) - Sayın Başkan, zil çalıyor; ama niye çalıyor?

BAŞKAN - Efendim, oylama yapacağım da onun için Sayın Yahşi.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Oylama bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN - Oylama yapmak için zil çalmak gerekmiyor mu Sayın Ataöv? (Gürültüler)

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Uzatma takririni oylayalım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, biz adaletin tecellisi için yardımcınız. Sizlerin de müşahedeniz altında çalışmaya devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, Başkanlık, yeni komisyonun, eski komisyon görüşünü benimsemeden gündemdeki konuyu görüşülebilir halde olduğunu kabul etmiştir. Bu hususu Yüce Heyetin onayına sunuyorum. Başkanlığın tutumu lehinde olanlar «Kabul», aleyhinde olanlar tabî «âdemi kabul» yönünde oy kullanacaklardır.

Başkanlığın tutumunu onayınıza arz ediyorum. Kabul edenler.... Kabul etmeyenler.... Başkanlığın tutumu yönünde işlem yapılacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 89 uncu maddesinin uygulanması hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	2	95	27.6.1975	347-349	Etem Kılıçoğlu	Enver Akova	İlhami Çetin

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, bir usulsüzlük yapıldığı kanısındayım. İçtüzüğün 89 üncü maddesine tamamen aykırı hareket edildiği için söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biraz önce yapılan tatbikatın, bir zuhul eseri olarak, İçtüzüğümüzün 89 uncu maddesine tamamen aykırı olduğu kanaatindeyim. İçtüzüğün 89 uncu maddesi aynen şöyle: «Metnin veya maddenin geri istenmesi. Madde 89. Esas Komisyon veya Hükümet - ki burada Plan komisyonları veya teklifin tümünün, belli veya birkaç maddesinin Komisyona geri verilmesini bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir. Bu istem görüşülmeksizin yerine getirilir.»

O halde, Komisyonun geri istemesi kâfi. Bu görüşmemenin neticesi şu oluyor: Herhangi bir görüşme yapılamayacağına göre, bu istemin derhal yerine getirilmesi gerektiğine göre, bunun neticesinde bir oylamanın da bahis konusu olmaması lâzım, içtüzüğe aykırı bir tatbikatın teamül haline getirilmemesi için söz aldım.

Durumu Yüce Meclise arz eder, hepinize saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, usul hakkındaki mütalâanızı dikkatle dinledim.... Tatbikat da sizin iddianızın aksinedir.

KEMAL ZİYA ÖZTÜRK (Aydın) - Sayın Başkan, tatbikatınız lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Öztürk, beni de büyük bir külfetten kurtardınız. (A.P. sıralarından alkışlar)

KEMAL ZİYA ÖZTÜRK (Aydın) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Her ne kadar, İçtüzüğümüzün bu maddesinde «Yerine getirilir» şeklinde bir ibare mevcut ise de, Yüce Heyetimizin malumu olduğu üzere, gerek Hükümet, gerek komisyonlar bu Meclisten yetki alan kurullardır. Komisyonun, süresi zarfında inceleyip Genel Kurula getirdiği bir konu üzerinde Komisyonun tahakkümünü kabul etmek, Yüce Heyetin bir noktada komisyonların altında bir kurul olduğunu kabul etmek demek olur. Şayet bu maddeyi Yüce Heyetin tasvibinden geçirmeden otomatikman işleyen bir madde olarak kabul edersek, hükümetler ve komisyonlar bu Genel Kurulu birtakım obstrüksiyonlarla işgal

edebilirler. Bir kanunun bir maddesini her birleşimde geri almak suretiyle, otomatikman o kanunun aylarca, belki de dönemlerce kanunlaşmamasını temin edebilirler.

Bu itibarla, bu bir İçtüzük açıklığıdır; Genel Kurulun tasvibi olmadıkça, gerek Komisyonun ve gerekse Hükümetin bu gibi istekleri otomatikman yerine getirilemez kanısındayım.

Başkanlığın tutumu, bu bakımdan, İçtüzüğün ruhuna ve «Genel Kurul hâkimiyeti» prensibine uygundur.

Saygılarımı arz ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Buyurun Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Eski Başkanvekili arkadaşımızın ifade ettiği şekilde, burada İçtüzüğün 89 uncu maddesinin bu fıkrasını arkadaşlarımızın söylediği şekilde anlamak mümkün değildir. Çünkü, komisyonlar bu Meclise niyabeten vazife görürler. Komisyonların tasarı veya teklifi geri almaları hususu da zaten, eğer doğru hatırlıyorsam, Sayın Kemal Ziya Öztürk'ün kendi Başkanlığında usul müzakeresine tabi tutulmuş ve karara bağlanmıştır.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Adalet Partisinin oylarıyla....

AHMET ŞENER (Devamla) - Evet.... Usul olarak, Sayın Başkanın yapmış olduğu tatbikat doğrudur; Burada Meclisin insiyatifinin dışında, bir maddenin geri alınması mümkün değildir.

Saygılarımla arz ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Usul hakkında buyurun Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

İçtüzüğün açık hükmü karşısında tefsire gitmeye mahal olmaması gerekir. Tüzük gayet sarihdir. Eğer bunun oylamayla geri verilmesini gerektirdiğini ifade etmek isteseydi, İçtüzüğün 89 uncu maddesinde «derhal yerine getirilir» denmez ve «Genel Kurulun kararıyla Komisyona iade edilir» derdi.

Binaenaleyh, metin sarih olduğuna, lâfız sarih olduğuna göre, ruha ve tefsire gitmeye hukuken imkân yoktur; durum gayet sarihdir. Binaenaleyh, bu madde muvacehesinde, Komisyon maddeyi geri istediğine göre, oylamaya gitmeye imkân yoktur; arz ederim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, bir tek cümle ile bir ilâve yapmak istiyorum: Efendim, kıdem tazminatında, Komisyon aynen, yine bu 89 uncu maddeye göre geri istedi. Bu konunun burada müzakeresi yapıldı. Emir

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

buyurursanız, lütfederseniz, Sayın Kanunlar Müdürü bu hususla ilgili zabıtları getirebilir. Tatbikatımız var; ona bakarak bir sonuca varalım.

BAŞKAN - Sayın Aygün....

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, bizim de oturduğumuz yerden fikirlerimizi anlatma hakkımız var mı acaba? Yok eğer varsa, bize de müsaade lütfeder misiniz?

BAŞKAN - Sayın Sanlı, gerçi bir müzakere açmış değilim; ama bir yardımcı olma durumunda iseniz, lütfedin dinleyelim efendim.

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Başkan, daha önce bu konuda burada bir tartışma çıkmış ve neticeye bağlanmıştır. Bunu tekrar etmemekle beraber ben, arkadaşlarımla tam tersine bir açıklıkla tutumunuzun yerinde olduğuna işaret etmek için açıklamak istiyorum. «Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir». Yoksa «Oylanmaksızın yerine getirilir» demiyor.

İkincisi, «Tasarı veya teklifin tümü geri istenmişse, tasarı veya teklif hakkında verilen bütün önergeler esas Komisyona verilir»:

Bu emredici mahiyette değildir. Gerek isteyebilir; sonuçta gerekse görüşme açılmadan oylanamayacağının aksine bir hüküm olmadığına göre, normal olarak, Genel Kurulun tabi olduğu usule tabi olması gerekir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sanlı.

Muhterem arkadaşlarım, aslında, usule taallûk eden bu tartışma, meselenin hallinden sonra, karara bağlanmasından sonra vukua gelmiştir. Bu bakımdan, hangi fikrin daha doğru olduğu hususunda bir karara varmamız, yaptığımız muameleyi değiştireceğimiz anlamını taşımaz. Böyle olunca da bunu, müsaade ederseniz, burada keselim.

Yalnız, bir hususu ifade edeyim ki, 89 uncu maddenin 2 nci fıkrası, şimdiye kadar en çok tartışılan İçtüzük maddelerinden birisidir ve metinde, lâfzen, «Verilir» diye bir amir hüküm, bir ifade kullanılmış gibi görünmekte ise de, Sayın Öztürk'ün de ifade buyurdıkları gibi, şimdiye kadar olan tatbikatı araştıracağız; hep, bizim biraz önce yaptığımız işleme uygun şekilde cereyan ettiğini göreceğiz. Bu tartışmayı burada yapmakla hiçbir şey kazanacak değiliz.

Muhterem arkadaşlarım, bugünkü çalışmalarımız sona ermek üzeredir. Şu anda bir takrir gelmiştir, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Genel Kurulun 26 . 6 . 1975 tarihli 94 üncü Birleşiminde alınan kararı gereğince, tatile girmeden önce çıkarılması öngörülen kanun tasarı ve tekliflerinden, gündemde görüşülecek başka konu kalmadığından ve Pazartesi gününden önce de bunlardan gündeme girmesi ihtimali olan tasarı

Dr. İrfan Neziroğlu

ve teklif bulunmadığından, Birleşimin 30 . 6 . 1975 Pazartesi günü saat 10.00'a bırakılması önerilmiştir.

Adalet Partisi Grubu Başkanvekili

İlhami Ertem - Edirne

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Başkanvekili

Selçuk Erverdi - Erzurum

Millî Selâmet Partisi Grubu Başkanvekili

Şevket Kazan - Kocaeli

Demokratik Parti Grubu Başkanvekili

Mehmet Altınsoy - Niğde

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu Başkanvekili

Talât Oğuz - Mardin

BAŞKAN - Tavriri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler....
Kabul edilmiştir.

Gündemdeki kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek üzere Birleşimi
30.6.1975 Pazartesi günü saat 10.00'da toplanılmak üzere kapatıyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	8	18.11.1975	127-135	Rasim Hancıoğlu	Tufan Doğan Avşargil	Enver Akova

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, seçimle ilgili bazı hususları arz etmek istiyorum. Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Ne mevzuunda efendim?

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Başkan seçimiyle ilgili bazı hususları, arz etmek istiyorum. Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Başkan seçiminin usulü hakkında konuşmak üzere söz istiyorsunuz?

Buyurun Sayın Bozbeyli.

Lehte ve aleyhte konuşmak üzere 2 kişiye söz vereceğim efendim,

Buyurun, Sayın Bozbeyli.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Muhterem milletvekili arkadaşlarım, Meclis İctüzüğüne göre Meclis Başkanının, Başkanlık Divanının ve bütün komisyonların görev süresi iki yıldır. Bu iki yıllık dönem bu toplantı yılı başında tamamlanmıştır.

Meclisimiz hem kendi başkanını seçerek, hem de Başkanlık Divanını ve komisyonlarını teşkil ederek görevine başlayacaktır.

Bugüne kadar Meclisimiz kendi başkanını seçmemiştir. Devre sonunda Sayın Başkanımız kamuoyuna Meclisimiz kaç gün çalıştı, kaç tasarı ve teklif üzerinde görüştü diye tüm bir yılın muhasebesini açıklarken, bugüne kadar geçen 9 birleşimi de «Meclisler çalıştı» diye kaydedecektir. Oysa 9 birleşim yapılmış olmasına rağmen, Meclisimiz Başkan seçimiyle meşgul değildir.

Aziz arkadaşlarım, bir parti, namzet göstermiştir, Öbür parti grupları ise Meclis dışında Başkan seçimiyle meşguldürler. (C.H.P. ve D.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar, C.H.P. sıralarından «Boykot, boykot» sesleri.)

Aziz arkadaşlarım, gerçeklerden korkmayın. Söylediğim şeyler gerçektir. Bir Meclisin her şeyden evvel yapacağı ilk iş, kendi başkanını seçmektir.

Aziz arkadaşlarım, size şu andaki durumu arz edeyim.... (C.H.P. ve D. P. sıralarından gürültüler, «Adalet Partisi aday göstereyim» sesleri.)

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) - Hem aday göstermiyorsunuz, hem de seçmiyorsunuz.

BAŞKAN - Müdahale etmeyelim efendim, lütfen.

Sayın Bozbeyli, usul hakkında konuşmanıza devam edin efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Sayın Başkanım, ben zatı âlinizden müsaade rica ederek bu kürsüye geldim ve mütalâalarımı arz edeceğim.

Aziz arkadaşlarım, şu anda memleketimizin durumunu size arz etmek isterim:

Cumhurbaşkanımız yurt dışındadır. Cumhurbaşkanımıza Senato Başkanı vekâlet etmiyor. Senato Başkanlığını en yaşlı üye olması hasebiyle deruhte eden bir zat Cumhurbaşkanımıza vekâlet ediyor.

Aziz arkadaşlarım, Senato Başkanımız seçilmemiş, Meclis Başkanımız seçilmemiş, Cumhurbaşkanımız yurt dışında ve Cumhurbaşkanımıza da Senatoda sadece en yaşlı üye olmak durumunda bulunan bir zat, Senato Başkanı bile değilken, Senato Başkanlığını da vekâleten deruhte ederken, geçici başkan olarak, bu sıfatıyla Cumhurbaşkanımıza vekâlet ediyor.

Bu durum içinden memleketin bir an evvel kurtarılması için, önce Meclis Başkanımızı ve tabii aynı zamanda Senato Başkanımızı seçmek mecburiyeti ile karşı karşıyayız. Biz üç - beş kişinin gönlünün olmasını beklemek durumunda değiliz. (D.P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Bu vazife Meclisin vazifesidir. Bir Meclis, her şeyden evvel kendi başkanını seçmek için 17 günden beri hiçbir şey yapamayan, «Nasıl olsa bir parti namzet gösterdi, Meclis hele o partinin namzedini seçmekle oyalanadursun da, biz de dışarıda toplama çıkarma hesabıyla meşgul olalım» diyenlerin karşısına çıkmak mecburiyetindedir.

Aziz milletvekilleri, kızmayınız; ben size milletvekillerinizi hatırlatıyorum, ben size yemininizi hatırlatıyorum, ben size bu kürsüden yaptığınız yemini hatırlatıyorum, görevlerinizi hatırlatıyorum. Bunun için, mademki namzet göstermek için iddialısınız, mademki gazetelere intikal eden haberler tekzip edilmemiştir, mademki Milliyetçi Cephe partileri kendi içlerinden bir adayı oluşturabilmenin gayreti içindedirler, bunun için Meclis içinde çalışsınlar. Meclis dışında Meclis Başkanı seçilmez. Gelsinler, namzetlerini koysunlar, burada seçelim Meclis Başkanını; rica budur.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Onlar seçmek istemiyor, onlar tayin etmek istiyor. Meclis İçtüzüğüne, Anayasaya aykırıdır; Hükümet, Meclis Başkanı mevzuunu halledemez, Anayasa çizgisinin dışına çıkmaktadırlar.

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim, hatip konuşuyor, bir sözünüz varsa, gelir kürsüden söylersiniz efendim; söz vereceğim, aleyhte, lehte konuşmaya hak veriyoruz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Aziz arkadaşlarım, hepinizden tekrar rica ediyorum: Görevliler görevlerini yapmayı ihmal ederlerse, görevsizler kendilerini görevli bilebilirler.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (D. P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozbeyli.

Buyurun Sayın Uysal; lehte mi, aleyhte mi söz istiyorsunuz?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, gönül arzu eder ki, burada, Başkanlık Divanı konusu üzerinde içtüzüğümüzün 73 üncü maddesine göre bir tartışma açılsın. Fakat, böyle bir tartışmaya Geçici Başkanlığınız gerek görmediğine göre, usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, «Başkanlık gerek görmedi» değil. Başkanlık seçimi hususunda görüşme de açabiliriz, daha onu ketmetmiş değiliz.

Yalnız, şimdi. «Adaysızlık sebebiyle Meclisler tatil edilemez» mevzuunda Sayın Bozbeyli söz aldılar. Bu mevzuda eğer siz de aynı şekilde konuşmak istiyorsanız söz vereceğim, fakat, müzakere hususunda bir teklifiniz varsa, onu da dikkate alırız.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Usul üzerinde konuşurken teklifimi de önereceğim. Müsaade ederseniz, 64 üncü maddeye göre söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

1961 anayasasının yürürlüğe girdiği günden bugüne değin, Yüce Meclisimiz 7 kez, Başkanlık Divanının kurulması için çaba sarf etmiş ve bu 7 kezlik çabanın sonunda, Yüce Meclisin yüceliğine uygun, çalışma düzenine uygun, anlayışına uygun bir sonuca varılmış.

1961 yılından bu yana geçen süre içerisinde, 1975 yılında 8 inci kez Başkanlık Divanının kurulması için gösterilen bütün iyi niyetler, çabalar - anlaşılmayan nedenlerle demeyeceğim - kamuoyunda ve basında açıkça yansıdığı biçimde kilitlenmiştir.

Bu kilitlenmenin sorumluları elbetteki vardır. Fakat bu sorumlular, elbetteki milletvekilleri değildir. Anayasamız, milletvekillerine, Başkanlık Divanının kurulması ile ilgili, Sayın Başkanımızın seçilmesi ile ilgili sorumluluklar yüklemektedir. Meclisimizden bir Başkan adayı, hepinizin malumudur ki, çıkmıştır ve 8 tur yapılmıştır. Bu 8 tur sonunda, tarafsız olması, Anayasanın 84 üncü maddesi açısından tarafsız olması, partilerin kuvvetleri oranında Başkanlık Divanının teşekkül tarzının sağlanabilmesi için, milletvekili arkadaşlarımız iyi niyetle bu Sayın Başkan adayımızın seçilmesi için gayret göstermişlerdir. Fakat, bütün bu iyi niyetli gayretlere rağmen bugün, ayın 18'inde, Meclisimiz bir başkan adayından dahi yoksun bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, Meclisin üzerinde hiçbir güç yok. Millî iradenin temsilcisi olarak Meclis, eğer Başkanını seçecek, ilişkilerini kendi içerisinde kurmak zorunda. Eğer Meclis, Başkanını seçecekse ve Türk halkının beklediği, üzerine bastığı sorunlara çare getirecekse, Başkanını seçmek için, kendi çatısı altında ve içerisinde ilişkilerini, temaslarını sürdürmek zorundadır ve ona zorunluk var, mecburiyet var.

Şimdi, meseleye bu anlayışla baktığımız zaman, meseleyi Anayasa çizgisinin dışına saptırmak isteyen görüşler Meclisimizi yaralamakta; kamuoyunda, Meclisimize olumsuz puanlar verilmektedir.

Onun için değerli arkadaşlarım, dün, daha önceki gün, tam 17 gün, bu sıralarda bazı parti grupları bütün üyelerinin çoğunluğuyla burada bulunmuşlar ve Sayın Başkanın seçilmesi için, Anayasanın kendilerine yüklediği görevi ifa etmek için, yerine getirmek için, İçtüzüğün kendilerine verdiği görevi yerine getirmek için içtenlikle gayret göstermişlerdir; fakat Millî Cephe Koalisyonunun üyeleri burada bulunmamışlardır, Hükümet üyeleri burada bulunmamışlardır. Dışarıda, bir Bakanın, Başkanlık seçimine ilişkin sözlerinin dışında, yine Koalisyon Hükümetinin sayın sözcüleri, bu sorunu halledebileceklerini ifade eden davranışlarda, tavırlarda, sözlerde bulunmuşlar, hatta hatta 3 gün içerisinde bu sorunun çözümlenebileceğini ifade etmişlerdir.

17 gün Meclis sıralarına gelmeyen Cephe Hükümetini meydana getiren koalisyon partilerinin çok sayın üyelerinin bir kısmı bugün burada bulunuyorlar. Ortaya çıkmış olan bir adaya, bugünkü sayımızla oylarımızı vermiş olsaydık, bugün Türkiye Cumhuriyetinin Millet Meclisi Başkansız kalmayacak ve dertli halkımızın birtakım sorunlarını çözmek için Meclisler süratle görevlerini yapmaya başlayacaklardı.

Biz bir iyi niyet ölçüsüyle ifade etmek istiyoruz ki, burada açıkça söylemek istiyorum ki, Millet Meclisinin üstünde, Meclislerin üstünde bir kuvvet yoktur. Dışarıdan, «Hükümetlerin Meclisler üstüne baskı yapması» diye bir kural yoktur; bir davranış ve tavır ortaya koymak mümkün değildir. Koalisyonun Sayın Başkanının, dışarıda, Meclisin bu problemini halletme çabasından süratle vazgeçmesini diliyorum.

Yine, koalisyonun diğer kanatlarının sözcülerinden ve kanatlarının yetkilerinden, 1961 yılından bu ana kadar geçen süredeki iyi niyet ölçüleri içerisinde, tavır ve davranışları içerisinde, Başkanlık kavramının Anayasada yerini almış anlamı içerisinde, esprisi içerisinde halletmek için bu mesele üzerine Meclislerde eğilinmesini ve Sayın Başkanlık Divanının, içtüzüğümüzün 73 üncü maddesi gereğince, burada, açık seçik, geniş kapsamlı, meseleyi bütün çıplaklığıyla, iyi niyete varan ölçüler içerisinde saptamak ve kotarmak için, halletmek için, çözmek için bir tartışma açmasını talep ediyorum.

Saygılar sunarım değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Sayın Başkan, aynı konu üzerinde söz istiyorum efendim.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sayın Başkan, Hükümet adına mı, yoksa Grubu adına mı konuşacak? Grubu adına konuşamaz, çünkü grubu yok. (C.H.P. sıralarından «Grubu yok ki grup adına konuşsun» sesleri.)

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

Şimdi, bir usul hakkında, aday olmadığından dolayı Meclisimizin kapanıp başka bir güne talik edilip edilmeyeceği mevzuunda, birinci derecedeki lehte olan konuşmaları dinledik. Bu mevzuda aleyhte konuşmak isteyen var mı efendim?

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Bu konuda ben konuşmak istiyorum efendim. (C.H.P. sıralarından «Grup adına konuşamaz» sesleri, gürültüler.)

BAŞKAN- Buyurun Sayın Feyzioğlu (C.H.P. sıralarından “Nasıl konuşuyor? Grubu yok ki konuşsun” sesleri).

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri)- Milletvekili olarak maruzatta bulunacağım (C.H.P. sıralarından «Ha oldu, oldu sesleri, gürültüler) Bu Meclisin, sizin gibi bir üyesi olarak konuşacağım.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Oldu; oldu, şimdi oldu efendim.

BAŞKAN - Müdahale etmeyelim efendim çok rica ederim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

1961 yılından bu yana, Millet Meclisimizde Başkan seçimi konusu zaman zaman gecikmelere ve kilitlenmelere yol açmıştır.

1961 yılında bu Mecliste temsil edilen grupların hiçbiri çoğunluğa, sahip değildi... O tarihte en fazla üyeye sahip olan gruptan en az üyeye sahip olan gruba kadar bütün gruplar, resmî grup adayı olmasa bile kendi, içlerinden, birer aday çıkarmışlardır. Hatırlıyorum, Yeni Türkiye Partisi, Merhum Azizoğlu'nu; Millet Partisi yine merhum Hocamız Ahdülhak Kemal Yörük'ü; Cumhuriyet Halk Partisi, merhum Avni Doğan'ı ve Fuat Sirmen'i ve Adalet Partisi de -adını şimdi hatırlayamıyorum - bir arkadaşımızı aday göstermiş, idiler. Parti olarak değil, içlerinden aday çıkarmışlardı. Turlar döndü, bir tur, iki tur, üç tur, 8 tur.... Fakat bir türlü bu kilidi çözmek mümkün olmadı.

Anayasamız, bir siyasî partinin, tek başına çoğunlukta olduğu hallerde bile grup kararı alınmasını imkânsız hale getirdiği için, bu Mecliste bir siyasî partinin tek başına, çoğunlukta olduğu yılları, hatırlarım ki, şimdikinden daha fazla sayıda- tur yapıldığı, halde, 240 üyesi, 235 üyesi olan bir grubun içinden bir kişi üzerinde 226 oyu toplamak mümkün olmadı. Diğer gruplar da her zaman yardımcı olmadılar. Hangi aday üzerinde oyların çoğunluğu toplanır,

gibi olduysa, bir başka aday üzerinde oy toplama vesaire gibi, belki de siyasî bakımdan haklı görülebilecek birtakım yollara gruplar başvurdu ve uzadı.

Her defasında naçiz arkadaşınız bu kürsüde bu mevzu konuşulduğu zaman biraz evvel Sayın Bozbeyli'nin, yürekten katıldığım «Bu Meclis, Başkanını seçmelidir» endişesi, kaygusu içerisinde bu kürsüye çıkmış ve «Geliniz, gruplar arasında bu işi konuşalım; bu işi hukuki bakımdan bağlayıcı olmasa bile, bir anlaşmayla bu işi çözelim» demişimdir.

1961 yılında bu kürsüde ne ölçüde nefes tükettiğimiz bilinir. Geçen dönemde Cumhuriyet Halk Partili bir arkadaşımızın Başkan seçilmesi için uzun turlardan sonra «Gruplar bir araya gelsin; ya parti başkanları, ya grup başkan vekilleri bir yuvarlak masa etrafında toplanalım; bu Meclisi daha fazla Başkansız bırakamayız» diye uğraşan, didinen ve böyle bir toplantının yapılması için çaba gösterip, sonunda bunu sağlayan da biz olduk.

Bu itibarla, bugün de aynı endişelerle maruzatta bulunuyorum. Bu çabayı gösterdik, her yıl gösterdik.

ALEV COŞKUN (İzmir) - Bunları Başkanınıza söyleyin.

BAŞKAN- Lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Her yıl gösterdik.

Şimdi durum şudur. Bu mesele gruplar arasında konuşulmuştur, bir neticeye varılamamıştır benim bildiğim kadarıyla. Arkadaşlarım bana bu hususta böyle bilgi verdiler. Çeşitli temaslar yapılmıştır, her zaman olduğu gibi ikili, üçlü, dörtlü, beşli temaslar yapılmıştır ve şu ana kadar netice alınamamasından da elem duyuyoruz.

Hukuki durum bakımından hiç şüphe yoktur ki, gizli oy; bulunan: yerde; tarafsızlık bakımından yeteri kadar güven verecek bir arkadaşımızın üzerinde 226 oyun toplanmasından, başka çare yoktur ve bu da mutlaka bu: Meclis çatısı altında, gruplar arasında, parti liderleri seviyesinde yapılacak temaslara çözülmek ve bir an evvel çözülmek lâzım gelen bir sorundur.

Senato Başkanının henüz seçilmemiş olması hakkında Sayın Bozbeyli'nin sözlerine de aynen katılıyorum. Yalnız oturumları yönetmek yetkisiyle teçhiz edilmiş olan en yaşlı, üyeye, çaresizlik içinde Cumhurbaşkanlığına vekâlet etme görevinin verildiğini biraz evvel okunan tezkereden öğrenmiş bulunuyoruz.

Gönül çok isterdi ki, bu ana kadar hem Millet Meclisinde, hem Cumhuriyet Senatosunda, Parlamentomuzun her iki kanadında Başkanlar seçilmiş olsun. Yine huzurunuzda, bu Meclisin bir üyesi olarak, içten gelen bir arzu olarak şunu ifade edeyim, bu haftanın sonuna kadar hiç değilse bu işi bitirelim, kabilse yarın bitirelim, kabilse bugün bitirelim. 226 oyu bir üye üzerinde toplayabiliyorsak bitirelim, bugün bitmiyorsa, bu gece, yarın sabah devamlı olarak: temaslار yapılmalı, çabalar gösterilmeli ve mutlaka üzerinde bu

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclisin yarısından fazlasının oyunun toplanabileceği bir kişi üzerinde, bir anlaşmaya, bir görüş yakınlaşmasına ulaşmalıyız. İttifaka ulaşamayabiliriz, hiçbir zaman ulaşmadık, geçen dönem de ulaşamadık, ondan evvel de ulaşmadık. Birçok dönemlerde, arz ediyorum, tek başına çoğunlukta olan bir siyasî parti bu Mecliste bulunduğu halde, şimdikinden daha fazla tur yapmadan ve artık içeride ve dışarıda sabırlar taşma noktasına gelmeden maalesef, Başkan seçimini başaramadığımız dönemler oldu.

Bunun daha fazla gecikmeye tahammülü olmadığını hisseden arkadaşlarla beraberim. Bu istikametteki görüşlerimi de dün ifade ettim. Meclis Başkanının seçiminde daha fazla gecikmek için sebep yoktur.

İşin bir hukukî yönü vardır; hukukî yönüne sarılırsanız, gruplar aday gösteremez; her grubun üyeleri dilediğine rey verip vermemekte serbesttir, gizli oydur. 365 gün ve 365 tur yapsanız, Meclis Başkanının seçilememesi tehlikesi vardır. Gruplar arasında dostane temaslar, bir anlaşma zemini arama zarureti işte bu hukukî durumdan doğmaktadır. Bunun dışında bir çözüm bugüne kadar bulunamadı. Bu istikamette çaba gösterilmekte olduğunu arz etmek istiyorum. Bu istikamette fikirleri toplama gayreti içinde olan arkadaşlarınız az değildir. Hiç değilse, açık açık ifade ettik ki, dün ifade ettim ki, Hükümeti kuran dört siyasî parti mensupları içinden bir adayın seçilmesi görüşünde değiliz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Pazar mı açtın? Nasıl olsa sayın yetmiyor.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Efendim?...Ne buyuruyorsunuz?

BAŞKAN - Müdahale etmeyelim efendim, rica ederim karşılıklı konuşmayalım.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Keşke bu kadar anlayış göstermiş olsaydınız. Hiçbir zaman bu anlayışı göstermediniz.

BAŞKAN - Meseleyi halletmek için serinkanlılıkla konuşuyoruz efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Yapıcı bir hizmet yapmak için buradayım.

BAŞKAN - Evet efendim, buyurun efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla)- Yalnız sizi değil, hepinizi, millet hâkimiyetini, bu Meclisin itibarını ilgilendiren bir konuda bir sonuca ulaşmayı kolaylaştırmak için burada konuşuyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim, devam edin.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Bu Meclisin, millet hakimiyetinin yegane tecelli ettiği yer olan bu Meclisin, hakimiyeti milliye'nin tecelligahı olan bu Meclisin bir an önce çalışır hale gelmesi için niyetlerimizi birleştirelim diye huzurunuzda konuşuyorum. Bunun yolunu mutlaka bulmalıyız. Bunun yolu her zaman denemelerle, çabalarla, temaslarla bulunmuştur. «Hukukî olarak,

mutlaka gizli oy, partiler konuşamaz, partiler aday gösteremez, partilerin bunu konuşması haksızdır» diyenler oldu vaktiyle.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Anayasa dedi.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - “Partilerin bir araya gelip bu mevzuda karar alması, parti başkanlarının, grup başkanvekillerinin oturup bir arada Meclis Başkanı seçimini konuşması Anayasaya aykırıdır” dendi bu kürsüden ama dedik ki, bu kilitlenmenin çaresi nedir? Bunda ısrar edilirse, nazari olarak herkesin kendi tercih ettiği birisine rey vermeye devam etmesi ve böylece 365 gün ve bin tur, binbeşyüz tur, Meclisin bu işle uğraşması nazari olarak mümkün olduğuna göre, mutlaka gönülleri, kafaları, hiç değilse 226 kişinin gönlünü ve kafasını belli bir isim üzerinde toplamak zorunluluğu vardır. Geliniz, bu çabayı birbirimizi suçlamadan ve bu Meclisin içinde hepimizin birlikte bulunduğumuzu, bu Meclisin itibarının hepimizin itibarı olduğunu düşünerek çözelim. Bu Meclisin çalışmamasından teker teker hepimizin sorumlu olduğumuzu...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Biz değiliz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - bu Meclisi çalıştırmak külfetinin teker teker hepimize aid olduğunu bilsek, gayret edelim.

Kendi içinden aday çıkardığı zaman bunu yapmak kolaydır. Kendi içimizden aday çıkarmadan biz bu vazifeyi yaptık, bugün de ilân ediyorum ve bunu yalnız kendi partim için değil, bugünkü Hükümeti kurmuş olan dört siyasî parti için de ifade ettim açıkça: Geliniz; Hükümeti biz kurduk, bu dört partiden birisinin A.P.'nin, M.S.P.'nin M.H.P.'nin C.G.P.'nin sözkonusu değildir. Böyle bir talebim yoktur, böyle bir talebimiz olmasın, hep beraber bir şey arayalım. Tarafsız, bağımsız bir şekilde, Anayasanın emrettiği şekilde... (C.H.P. sıralarından gürültüler) Evet vazifesi odur. Başkanın vazifesi odur.

Tarafsız bir şekilde partisinin emrinde olmadan, İçtüzüğün emrinde olarak vazife yapacak birisini bulup çıkaralım. Bunu partilerdir isim üzerinde birleşerek, çoğunluğu sağlayarak Anayasaya uygun şekilde çözebiliyorsak, çözdük. Mutlaka bir siyasî parti mensubu içinden seçmek zarureti ile karşı karşıya kalırsak, bu takdirde her zaman yapmaya çalıştığımız gibi, yine de tarafsızlığı ile, bu Meclisi dirayetle idare etme gücüyle, Meclisimize güç katacak birisini bulup çıkarmaya çalışalım. Teklifimiz budur, yapıcıdır, bunun çabalarını sarf edelim.

Değerli arkadaşlarım; geçmişte bu inançlarla ve bazen kendi partisinin mensubu olanlarının esirgediği güveni esirgememek suretiyle, kendi partisi üyelerinin rey vermediği hallerde bazı isimlere, biz, tarafsızlığı ile güven sağlayacağına inandığımız ve Meclisimize katkıda bulunacağına inandığımız insanlara rey verdik. Yüzümüz birçok zaman ak çıktı, rahat ettik. Bu Meclisi tarafsızlıkla idare etmiş başkanlar geldi geçti. Gerçekten bu kürsüye çıktığı zaman parti etiketini çıkarıp da frak giymek için çıkarıp da, vestiyere astığı ceketi gibi, parti bağlarını, sempatilerini, antipatilerini, siyasî tercihlerini

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

dışarda bırakıp, bu kürsüye tarafsız bir şekilde oturmasını bilen, bir parti mensubu olduğu halde bunu yapmasını bilen reisler gördük. Aksini de gördük. Buraya gelip bu kürsüyü, düpedüz Meclisi bir parti arenasına çevirmek için istismar eden kimseler de gördük; Meclis Başkan vekilliğini Meclis Başkanlığı haline getirerek, bu kürsüde fevkalâde hazin şekilde partizanlık yapanlar gördük.

Daha fazla bu mevzua girip, derinleştirip endişelerimizin ne olduğunu söylemek istemiyorum, ama şunu teklif ediyorum: Partiler arasında temasa bu saatten itibaren yoğun şekilde devam edilmelidir. Başka çözümü bilen varsa söylesin. Başka bir çözümü 61'den beri görmedik. 61'den bu yana bütün seçimlerde turlar oldu, bütün seçimlerde güçlükler oldu, bir siyasî partinin tek başına çoğunlukta olduğu zaman da güçlükler oldu ve yalnız bir tek yoldan çözebildik: Gruplar arasında temaslara, çözüm arama çabalarına iyi niyetle devam etmek, birbirimizi ikna etmek suretiyle. Bu çabalara iyi niyetle devam edilmesini teklif ediyorum, zaman kaybedilmemesini teklif ediyorum; bugünden itibaren bu konuya eğilip, meseleyi kesin bir çözüme ulaştırmak için, herkesin elinden geleni yapmasını teklif ediyorum.

Bu konu hükümet işi değildir; bu konu Meclis işidir, bu konu grupların işidir, bu konu grup yöneticilerinin işidir. Parti başkanları gruplarının başkanı sıfatıyla bu konu ile ilgili olabilirler. Onun dışında bir sıfatla, Hükümet üyesi sıfatıyla hiç kimsenin Meclis başkanlığı konusunda vereceği bir direktif olamaz, yanlış anlamalar olmuş, olamaz. Ancak...

BAŞKAN - Sayın Feyzioğlu, 73'e göre bu mevzuda, bütün teferruatıyla konuşmuş bulunuyorsunuz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) - Teşekkür ederim, bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bu durumda şayet rey vermekten bir netice hâsıl olacaksa, herhangi bir arkadaşımız, bir tek üye de yapabilir bu teklifi, bir aday ortaya koyacaksa, turlara şimdi devamda sakınca yoktur.

Ama bazan geçmişte olmuştur; burada gereksiz yere birtakım isimleri yıpratmak yerine, bu işi burada bırakıp derhal bir odaya gidip, parti yöneticilerinin ve grup yöneticilerinin konuşmaları suretiyle çözüm aramanın daha verimli olduğu görülmüştür. Takdir Sayın Başkanındır, takdir Yüce Meclisindir.

Benim tekrar ricam; bu konuyu parti kavgası haline getirip, daha fazla kemikleştirmeyelim, daha fazla kilitlemeyelim. Söz konusu olan Yüce Meclisin itibarıdır, Yüce Meclisin bir an evvel çalışır hale gelmesidir. Bunda bir partinin değil demokrasiye inanan bütün partilerin menfaati vardır.

Geçmişte böyle çözdük, yine böyle çözeceğiz ve çözeceğiz bu meseleyi. (C.G.P. ve A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Sayın İlhami Ertem.

Efendim, usulü çok taşıyoruz, lütfen usulün hududunu tayin ederek konuşalım, aksi takdirde 73'ün de dikkate alacağım efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ben daha evvel söz istemiştim, görmediniz.

BAŞKAN - Daha evvel istemişlerdi efendim.

Buyurun Sayın İlhami Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Meclis Başkanının seçilmesi, Cumhuriyet Senatosu Başkanının seçilmesi ve Meclislerin toplantıya başladığı günden itibaren normal gündemleri içinde kalarak meselelere eğilmeleri; hepimizin, bütün demokrasiye inananların şiddetle, büyük arzuyla bekledikleri bir mutlu haldir. Fakat bunun normal olarak, demokratik rejimin iyilikleri yanında, bazı güçlüklerinden de doğan hadiseleri ele alarak, memlekette düzen düşmanı olanlara, demokratik rejim düşmanı olanlara malzeme hazırlamanın ne memleket yararına, ne de rejim faydasına bir yanı olmadığına inanmaktayız.

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) - Ne biçim konuşma o?

BAŞKAN - Sayın Övet, Sayın Övet, müdahale etmeyin efendim, rica ederim.

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) - Siz niye müdahale etmiyorsunuz?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, biz, sükûnetle bu kürsüde söylenenleri dinledik. Sizlerin tahammülsüzlüğü niyedir? Daha bir şey söylemedim, sizlerin yaptığınız tekliflerin yapıcı olmadığını, samimî olmadığını henüz ifade etmedim; ama buna rağmen büyük bir heyecana kapılıyorsunuz. Neden, neden?

BAŞKAN - Sayın Ertem, lütfen mevzua girin efendim.

ALEV COŞKUN (İzmir) - Bu kürsüde provokasyon olmadı ki.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, ben, mensubu olduğum Adalet Partisinin, bir an önce Meclis Başkanı seçilmesinin yanında olduğunu ve seçimin gecikmesinin en içten üzüntüsünü duyduğunu arz etmek istiyorum. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler «Aday göster» sesleri).

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim, müdahale etmeyin.

Buyurun Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Bunlar, sevgili arkadaşlarım, bu tutumunuz ancak bir şeyi gösterir, memleket meselelerinde samimiyetiniz olmadığını ve demokrasinin. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

TANKUT AKALIN (Kırklareli) - Samimiyetsiz sizsiniz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Suçlu sizsiniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Demokrasinin...

BAŞKAN - Sayın Ertem, cevap vermeyin efendim, rica ederim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Demokrasinin en tabii icabı olan hoşgöründen mahrum olduğunuzu, memleket meselelerini düşünmenin yalnız sizin imtiyazınızda değil, bütün milletvekillerinin ve partilerin en tabii hakkı olduğunu lütfen kabul buyurun. Eğer yapıcıysanız evvelâ bu sahada anlaşalım.

Değerli arkadaşlarım, Meclis aritmetiğinden doğan hadiseleri, demokratik rejimin bu aritmetikten doğan güçlüklerini ortaya birtakım partilerin kusurlarıymış gibi göstermeye, memleket meselelerine eğilmedikleri tarzında ifade etmeye hiç kimsenin hakkı ve salâhiyeti yoktur.

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Suçlu sizsiniz.

TANKUT AKALIN (Kırklareli) - Hükümetin güçlükleri var.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım; 1961 yılından sonra bu Mecliste yapılan Başkanlık turlarına şöyle bir bakarsak, burada telâş göstermenin samimiyetten uzak olduğunun en tabii örneğini buluruz: Sabit Osman Avcı birçok adaylar değiştirilmek suretiyle 36 ncı turda seçilmiştir; Kemal Güven 27 nci turda seçilmiştir; Tekin Arıburun 36 ncı turda seçilmiştir; Atasagun 63 üncü turda seçilmiştir.

Bu gerçekler unutup, o zaman bu meselelere böyle eğilmeyip, şimdi gösterilen heyecanı ne ile izah etmek mümkündür? Sayın Ferruh Bozbeyli burada diyorlar ki: «Meclis, Başkanını seçmemiştir». Hayır arkadaşlar, bu söz Büyük Millet Meclisine ve mensubu bulunduğumuz Millet Meclisine bir bühthandır.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Size bühthandır, size.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Millet Meclisi, Başkanını seçmemiş değildir. Millet Meclisi, Başkanını seçmemiştir, seçmemiştir. Bunun ikisinin birbirinden ayrılması gereklidir. Seçmemek ayrı şeydir; seçmemekte ise demokratik düzenin ve Meclis aritmetiğinin doğurduğu güçlükler mevcuttur. İşte maalesef bütün iyi niyetimize rağmen hâlâ Meclis Başkanı seçilememiştir.

Yine Sayın Ferruh Bozbeyli buyurdular ki: «Meclis dışından Başkan seçimi ile meşgul olunmaktadır» (C.H.P. ve D.P. sıralarından «Doğru» sesleri). Yanlıştır... (C.H.P. ve D.P. sıralarından «Doğru» sesleri). Yanlıştır, yanlıştır ve bu büyük bir çelişmenin ifadesidir. Bir yandan centilmenlik anlaşmasına sarılacaksınız, centilmenlik anlaşmasının geçerli olduğunu söyleyeceksiniz, sonra, aynı yolda Meclis Başkanı seçebilmek için yetkili kimselerin, yetkili yöneticilerin büyük iyi niyetle bir an evvel seçimi sonuca vardırabilmek için yaptıkları gayretleri, Meclis kürsüsünden bir nevi günah gibi, bir nevi kusur gibi «dışardan meşgul olma» tarzında göstereceksiniz.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Başbakan söyledi 3 günde seçeceğim diye.

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim. Müdahale etmeyin Sayın Karsu, müdahale etmeyin de dinleyelim efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Bu bir çelişmedir, bu bir çelişmedir.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Başbakan söyledi.

BAŞKAN - Dinleyelim efendim, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan, kimseye hitap etmiyorum, arkadaşlarımın telâşı nedir, anlayamıyorum.

NURETTİN KARSU (Devamla) - Telâş sizde. Henüz aklın başına gelmedi.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Ben genel olarak konuşuyorum. Hiç kimseyi muhatap almıyorum, ama arkadaşlarım sabredermiyorlar.

Şu halde değerli arkadaşlarım; grup yöneticilerinin biran önce seçimi gerçekleştirmek için çok iyi niyetle, çok halisane duygularla, her türlü parti endişesinin üstünde; ama Meclisin istikrarlı, Meclisin verimli çalışabilmesini sağlayacak bir seçimi temin etmek için sarf ettikleri gayreti «dışarıdan olay» olarak vasıflandırmaya imkân yoktur. İşte biz o inançtayız ki, Meclis çok tabîî olarak Başkanvekili seçmenin bütün üyeleri seçememenin gecikmesinden büyük üzüntü duymaktadırlar. Ama bu üzüntüyü çözebilmenin yolu yine bu kaideler içinde, yine düzene bağlı olarak, düzen düşmanlarına malzeme hazırlamaksızın; gerçekleri dikkate alarak elbirliği ile, iyi niyetle bir an evvel Meclis çalışmasına, Meclis seçiminin yapılmasına gayret etmemizdir. Yoksa bir nevi; bazımızın yaptığı gibi, kendilerini demokrasinin yanında, Meclisin çalışmasının yanında; birtakım partileri buna karşı göstermesinde ne rejimimizin, ne de meselenin çözüme varmasında bir çıkar yolu yoktur. Adalet Partisi bütün iyi niyeti ile, bütün samimiyeti ile Meclis aritmetiğinin gerçeklerine uyar; devamlı istikrarlı, Meclis çalışmalarını bu anlayış içinde yürütecek ve Meclisi en verimli çalıştıracak bir seçimin yapılması yanındadır; bunların heyecanı, bunların gayreti içindedir.

Hepinize saygılarımı sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, bu müzakereleri 73'e göre mi yürütüyoruz efendim?

BAŞKAN - Hayır efendim. Şimdi usul hakkındaki tutumumuz ve bu kapanma mevzuunda açmış olduğumuz iki lehte, iki aleyhte konuşmalarla söz bitmiştir. Şimdi 73'e göre....

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, 73'e göre değil, 64'e göre.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Bir dakika efendim. Bu 64'e göre...

ŞENER BATTAL (Konya) - O zaman tutumunuz hakkında konuşacağım.

BAŞKAN - Şimdi, bir dakika, 73 üncü maddeye göre, tüzükte başkaca bir hüküm yoksa her konuda her siyasî partinin grupları adına; iki üyenin de kendileri adına birer defa konuşma hakları vardır. Şimdi bir talebiniz var, 73'e göre görüşme açılmasını istiyorsunuz. Başkanlık da ancak bu talebinizi dikkate alarak 73'e göre bütün gruplara söz hakkı tanımış bulunuyor.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, 73'e göre o zaman...

BAŞKAN - Şimdi bu mevzuda söz istiyor musunuz efendim İçtüzüğümüzün 73 üncü maddesine göre?

ŞENER BATTAL (Konya) - Şahsım adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Şahsı adına Sayın Feyzioğlu konuştu.

ŞENER BATTAL (Konya) - 73 üncü maddeye göre şahsı adına iki kişi söz alabilir.

BAŞKAN - Evet efendim, buyurun.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bugün, usul tartışması diye Başkan seçiminin öneini mevzuu tartışıldı. Oysa bugün bu usul tartışması, İçtüzüğün 10 uncu maddesinin tartışması olmalıydı.

Başkan, «Aday yok, Meclis aday tespit edene kadar tatile girmelidir» deyince, reaksiyon oldu, «Tatile giremez» dendi. O halde aday olmadan seçim yaptırma tezi gibi bir tez ortaya çıkıyor. Şimdi, İçtüzüğün 10 uncu maddesine göre Sayın Başkanın bu tartışmayı açması lâzımdı. Oysaki tartışma teknik bir tartışma olmaktan ziyade meselenin siyasî tahliline, siyasî tenkit tarafına intikal etti, Bu sebeple Sayın Başkanın bu manadaki İçtüzüğümüzün 10 uncu maddesinin tatbikindeki yanlışlığına, hatasına huzurlarınızda işaret etmek istiyorum.

Başkan, kendisine karşı reaksiyon gösteren üyelere şunu sormalıydı:«Oylama yapabiliyor muyuz, yapamıyor muyuz?»

«Oylamayı aday olmadığına göre yapamayacağımızdan dolayı toplantıyı kapatıyorum» deyip, kesin bir tavırla toplantıyı kapattığını belirtmeliydi.

İçtüzüğümüzün 73 üncü maddesine göre müzakere talebine de en sonra karar verdi. O halde muhterem arkadaşlarımız, mesele, dikkat edilirse, bu Meclis kürsüsünden meselelerin halli değil; siyasî rüzgâr meselesi olarak ele alınmaktadır.

Meclis Başkanının bir an evvel seçilmesi, elbette son derecede herkesin katılacağı, ittifakla müdafaa edilecek bir husustur; ama İçtüzüğün 10 uncu maddesinin teknik tartışmasını bırakır, bu meselenin siyasî rüzgârına girersek, o zaman kürsüyü yanlış seçmiş oluruz.

Şimdi bendeniz Başkana ısrarla hatırlatıyorum. Elbette Meclisimiz bir Başkan adayı gösterildiğinde onu seçecektir. «Aday gösterin, seçeceğiz» iddiaları da son derecede yanlış. Her üyenin aday olma ve aday gösterme hakkı vardır. Madem bu kadar Meclis Başkanlığı meselesinde titizlik gösteriyorsunuz, işte bendeniz adayım, buyurun devam edelim ve oylarınızı verin... (C.H.P. ve M. S. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Muhterem arkadaşlarım, bakınız bendeniz adayım derken alkışlarınız samimî bir teveccüh olsa mesele hallolur. Mesele (C.H.P. sıralarından «Adaylığımı koy» sesleri).... Tamam adaylığımı koyacağım efendim.

Mesele nedir biliyor musunuz? Bendenizi birinci turda, ikinci turda, onuncu turda seçeceğinize inansam adaylığımda ısrar edeceğim.

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) - O zaman herkes koyar adaylığını.

ŞENER BATTAL (Devamla) - O halde, müsaade edin, şimdi, 10 tur yaparak şahsımı burada yıpratmaya kimin ne hakkı var? 15 tur, 20 tur benim şahsımı yıpratmaya kimin hakkı var?

VAHİT YAŞAR ÇALIN (İstanbul) - Sizin ne hakkınız var?

ŞENER BATTAL (Devamla) - İşte milletvekili arkadaşlarımız, bu endişe ile, daha geniş istişare edelim diye, bu istişarelerin devamı bakımından aday gösterme çalışmalarına, aday tespiti çalışmalarına devam ediyorlar. Ama heyecanını yenemeyen kardeşimiz varsa, arkadaşımız varsa, bendeniz ısrarlıyım, buyurun, adaylığımı ilân ediyorum.

Sayın Başkana son olarak arz ederim ki, bu mesele 10 uncu maddenin tekniği meselesidir. Bunu 10 uncu maddeye göre halletmek lâzımdır ve kesin bir meseledir, tartışılacak bir mesele değildir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

(C.H.P. sıralarından «Aday mısın?» sesleri).

ŞENER BATTAL (Konya) - Adayım, evet.

HASAN CERİT (Adana) - Sayın Başkan, işte adaylığını koydular, turlara başlayalım.

BAŞKAN - Müsaade edin efendim, müzakereler bitmedi, bittiği zaman adaylığını dikkate alacağız.

İçtüzüğümüzün 73 üncü maddesine göre gruplara söz vereceğim efendim. Söz isteyen var mı? Yok.

Şahısları adına söz isteyen sayın üye? Yok.

Başkanlığın tutumu üzerinde başka söz isteyen sayın üye bulunmadığına göre... (C.H.P. sıralarından «Aday var» sesleri).

Bir dakika efendim... Şu ana kadar yazılı olarak müracaat eden bir aday mevcut değildir. Müzakereler bitmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Danışma Kurulunun, 1.11.1975 tarihli 1 inci Birleşimde Genel Kurulun bilgisine sunulan 3 numaralı görüşünün oylanması gerektiği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	32	24.12.1975	258-259	Rasim Hancıoğlu (Geçici Başkan)	İlhami Çetin	Enver Akova

BAŞKAN - Gündemimize göre Millet Meclisi Başkanlığı seçimlerine devam edeceğiz. Yalnız seçimlere geçmeden önce bir önerge vardır, okutuyorum:

Meclis Başkanlığına

Millet Meclisi içtüzüğünün 10 ve 11 inci maddelerinin ifade ettiği anlam, Meclis Başkanları ve Meclis Başkanlık Divanlarının iki yıl süre için seçileceğini öngörmekte, iki yılın hitamında gerek Başkanın, gerekse Başkanvekillerinin görev sürelerinin bitmiş olacağını açıklıkla belirtmiş bulunmaktadır.

1 Kasım 1975 günü İçtüzüğün 19 uncu maddesine göre toplanan Danışma Kurulunun bir görüşü Genel Kurulun bilgilerine sunuldu. Bu karara göre, Başkanlık Divanının en yaşlı üyesinin Meclis Başkanı seçilinceye kadar Meclis Başkanına vekâleten bakmasına, İdare Amirleri ve Kâtiplerin de yenisi seçilinceye kadar görev görmesini kapsamakta idi.

Ancak, böyle bir içtüzük maddesi Meclis İçtüzüğünde bulunmamaktadır. Danışma Kurulu, İçtüzüğün 12 nci maddesine atıfla bu tavsiyeyi bilgiye sunmuştur. Tavsiye ettiği husus İçtüzüğe aykırıdır. İki yılın hitamında yalnız Meclis Başkanlığı boşalmıyor, aynı anda İçtüzüğün 11 inci maddesine göre Başkanlık Divanının diğer üyelikleri de boşalmaktadır. Görevleri bitmiş Başkan, Başkanvekilleri, İdareci Üye ve Kâtiplerin İçtüzüğün 10 ve 11 inci maddelerine göre kendilerini nasıl görevli görebilirler? Yasalar yalnız başkanlar için iki yıl barajını koymamış, aynı zamanda Divan için de koymuştur.

1 Kasım 1975 günlü Danışma Kurulu kararı tavsiye olarak bilgiye değil de, oya sunularak bir Meclis görüşü şeklinde gerçekleştirilse idi, bir mana taşırdı. İçtüzüğün hiç bir maddesinde bulunmayan şimdiki uygulama, Meclisin 1 Kasım 1975 gününden bu güne kadar yetkisi bulunmayan kurullarca temsil ettirilmesine sebep olmuştur. Böyle yetkisiz bir kurulun başkanlığında yapılacak seçimler de geçerli olmayacaktır. Çünkü İçtüzüğe aykırıdır.

Konu üzerinde müzakere açılarak bir geçerlik kazanacak yolun, oylanarak bulunmasını arz ve teklif ederim.

Çankırı Mehmet Ali Arsan

BAŞKAN - Bu önerge gereğince, şimdiye kadar yapmış olduğumuz uygulamanın usul yönünden bir itirazla karşı karşıya kaldığını görüyorum. Bu durum muvacehesinde, şimdiye kadar yapmış olduğumuz tatbikatlarda ve buna benzer pek çok Danışma Kurulu görüşlerinde herhangi bir oylamaya ihtiyaç ve lüzum olmadığını beyan etmiştim, buna rağmen ısrar edilmekte ve bir usulsüzlük konusu ortaya çıkmaktadır.

Usul hakkında müzakere açmak suretiyle neticeyi tayin edeceğimden, bu mevzuda usul görüşmesi açıyor ve iki lehte iki aleyhte sayın üyeye söz vereceğimi beyan ediyorum.

Önerge sahibi Sayın Arsan, buyurun.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Sayın Başkan, Parlamentonun sayın üyeleri;

Bu meselede, Bir konuyu Mecliste tartışma şekline getirmekten ziyade, bir işlemin tamamlanması yönünden bir itirazda bulundum. Gerekçesini açıklamış bulunduğum önergemde, bahsettiğim konuda bir eksiklik vardır; bu konunun geçerlik kazanabilmesi içinde Yüce Meclisin onayına ihtiyaç vardır. Bugüne kadar bu yol tatbik edilmemiş ise bir hatadır. Çünkü, Yüce Meclis kendini yönetmek için mevcut kurula henüz bir yetki vermemiştir. Ancak, Danışma Kurulunun üyeleri böyle bir tavsiye kararı almış, bilgimize sunulmuştur. İstirhamım bu eksikliğin tamamlanması....

BAŞKAN - Tavsiye kararı değil, görüştür efendim. Ona göre ifade ediniz.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Bir görüş almıştır. Bu görüşe Yüce Meclisin uyup uymaması mühim değildir. Meclisin kendi görüşü lâzımdır. Bugüne kadar, «Danışma Kurulunun teklifi» başlığı altında yayınlanan meselede, İçtüzüğün bu konudaki 12 nci maddesi gereğince de belirtildiği gibi, «mevcut teamüllere uygun olarak» diye bir ifade vardır. Bu Meclis teamüllere göre hareket etmek istiyor ise, Meclisin güzel teamüllerini bozmaya da bu Meclisin hakkı yoktur. Gelin onları da tatbik edelim o zaman bu Meclis teamüllere uyma esasını yazılı olmadan da kabul etmiş olsun.

Saygılarımı arz eder, konunun oylanmasını istirham ederim. (C.H.P ve D. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Başka söz isteyen sayın üye?.... Yok.

Başkanlık olarak, Danışma Kurulu görüşünün oylanmayacağı kanaatindeyiz. Danışma Kurulunun bu görüşünün, bu itiraz karşısında oylanıp oylanmayacağı hususunu oylarınıza arz edeceğim.

Danışma Kurulunun görüşünün oylanacağını kabul eden sayın üyeler lütfen işaret buyursunlar efendim. (C.H.P. sıralarından «oylanacak mı, oylanmayacak mı?» sesleri.)

Oylanmayacağını kabul eden sayın üyeler?....

Danışma Kurulu görüşünün oylanmayacağı tespit edilmiştir. Şimdiye kadarki tutumumuz aynen devam edecektir. Bilgilerinize sunulur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Muhalefet şerhi bulunan Danışma Kurulu önerilerinin oylanmasının usulü hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	37	8.1.1976	320-325	Kemal Güven	Mehdi Keskin	İlhami Çetin

BAŞKAN - Efendim arz edeyim: Şimdi Dilekçe Karma Komisyonu, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu, Plan Komisyonu var. Bunlar kanunlarla ve Anayasa ile tâyin ve tespit edilen miktarlardadır. Bunların Genel Kurulca miktarının değiştirilmesi söz konusu olamaz. Bu bakımdan, ayrı ayrı oylarınıza sunacağım. Okutuyorum:

«Adalet Komisyonu: Üye adedi....»

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Efendim, rica ederim, usulî itirazımız var.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, biraz evvel bahsettiğimiz gibi.... (Gürültüler)

BAŞKAN -Bir dakikanızı rica edeyim efendim. Bağırmayınız, rica ediyorum.

Buyurun Sayın Bozbeyli.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, Genel Başkan konuşurken onlar itiraz edemezler.

BAŞKAN - Sayın Tekin rica ediyorum, Sayın Bozbeyli konuşuyorlar.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, Genel Başkan konuşurken itiraz edemezler.

BAŞKAN - Şüphesiz efendim, hiç kimseye itiraz edilmemesi lâzım.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, arkadaşlarımızı üzecek bir şey söylemek istemem.

BAŞKAN- Şüphesiz efendim, sizden sadır olmaz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - 226 rakamından da bahsetmek istemem.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkanım, «Bugüne kadar Meclis çalışmalarını sen geciktirdin, ben geciktirdim» diye bütün gruplar birbirini suçladı; ama hiç değilse zatı devletiniz, Meclis çalışmalarını geciktirmiş olmanın suçlamasına muhatap olmayınız lütfen.

BAŞKAN - Olmak istemem efendim, buyurun.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Şimdi arz ediyorum:

Sayın Başkanım, bir öneri gelmiştir. Bu öneriye aykırı olarak Demokratik Parti Grubu itiraz etmiştir. Demokratik Parti Grubunun itirazı aykırı bir durum yaratır. Tüzükteki hükümler bunu gerektirir.

Önce aykırılığı gerektiren önerge oya sunulur; bu reddedildiği takdirde, grupların ittifak ettiği önerge oya sunulur. Şayet zatı âlinizin buyurduğu gibi, evvelâ 27 oya sunulur da bu reddedilirse, Meclis bugün dağılır ve bir gün gecikmiş olur. Halbuki siz biraz evvel buyurdunuz ki: «Ben esasen gecikmeyecek olan Dilekçe Karma Komisyonu, Bütçe Komisyonu ve Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonunu oya sunacağım.» Arkasından da, Riyaset Divanı Üyesi arkadaşımıza Adalet Komisyonunu okuttunuz.

Bu sebeple, beyan buyurduğunuz hususu lütfen uygulayınız ve bir gecikmeye zatı âliniz muhatap olmasın,

BAŞKAN - Böyle bir niyetimin olmamasını bilmeniz lâzım. Böylece bir niyetle hareket etmediğime inanmanızı rica ediyorum.

Usul hakkındaki görüşmelerinizi dinledim. Bu itibarla usul hakkında, bu konunun oylanıp oylanmaması hakkında lehte ve aleyhte 64 üncü maddeye göre iki arkadaşına söz verip, sonra karar almak için oylayacağım.

Konunun lehinde ve aleyhinde usul hakkında tartışma açıyorum efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın. Başkan, lehinde dediğiniz tutum hangisidir, lütfeder misiniz?

BAŞKAN - Başkanlık önerisinin, yani Danışma Kurulunun önerisinin lehinde ve aleyhinde.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Zatı âlinizin önerisi nedir? Onu anlayamadık ki....

BAŞKAN- Danışma Kurulunun önerisi efendim.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Sayın Başkan, muhalefet şerhi oylanmaz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkanım, madde 20'de gayet açıklıkla deniyor ki: «Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyile tayin edilir.»

Zatı âlinizin yaptığı tatbikat doğrudur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Evet efendim doğrudur; bu itibarla tartışmayı açıyorum. Arkadaşlarıma usul hakkında lehte, aleyhte söz vereceğim: Danışma Kuruluna gitsin mi, gitmesin mi? Bu, Genel Kurulun kararma bağıdır.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan!...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Konya) - Bendeniz kısa görüşeceğim.

BAŞKAN - Buyurun. Lehinde mi aleyhinde mi?

ŞENER BATTAL (Konya) - Lehinde efendim.

BAŞKAN - Kürsüye buyurun efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

İçtüzüğün 20 nci maddesinin tatbikatı ilk defa yüksek huzurlarınıza gelmiş değildir. İçtüzüğün tatbikatı daha evvelki yıllarda burada bahis mevzuu olmuştur. Ayrıca, sık sık 19 uncu maddedeki Danışma Kurulu kararlarının burada oylandığını görmüşüzdür.

Şimdi 19 uncu maddedeki Danışma Kurulu kararlarının oylanmasında, Danışma Kurulunun ittifak ettiği meselenin Meclisin itilama, oyuna daima sunulması teamül haline gelmiştir, tatbikat böyledir.

Danışma Kurulu bir karar alır, bu kararda muhalefet şerhi de olabilir; ama muhalefet şerhi oylamanın esası değil, Danışma Kurulu kararı oylamanın esasıdır.

Bu sebeple, Başkanlık oylamayı yaparken, 19 uncu madde de Danışma Kurulu kararı olarak tecessüm eden, meydana gelen kararı oya sunmak durumundadır. Bu karar reddedildiği takdirde, şüphesiz diğer hususların da oylanması söz konusudur.

Şimdi, 20 nci maddenin bentlerinden sonraki ilk fıkrada; «Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla tâyin edilir.» denmektedir.

O halde, Başkanlık isabetli bir tatbikat içindedir, üstelik 28'lik Komisyon, yani 14'e 14 çift sayılı komisyon belki dünyanın hiçbir tarafında yoktur....

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Dünyanın hiçbir tarafında komisyonda ödünç verme de yoktur, veren parlamento da yoktur.

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Bu; «komisyonları kuralım, ama çalışmasın» mânasına bile gelir.

O halde muhterem arkadaşlarım, şimdi, 14'e -14 komisyon üyesi seçildi, içtüzüğümüzde ve Anayasada, «Oylamada, başkanın bulunduğu taraf hâkim-

dir» fikri de olmadığına göre, komisyon bir üyenin hasta olmasını bekleyecek veya nasıl bir çoğunluk temin ederse o şekil de komisyon başkanı ve üyelerinin seçimi durumu gibi, komisyona baskın metodu gelecek.

Geliniz, bu işi akıl terazisinin hassas tarafı ile tartalım ve halledelim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener Battal.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Aleyhte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Yani, Başkanlık tutumunun aleyhinde söz istiyorsunuz değil mi Sayın Ölçmen?

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, muhterem üyeler;

Bugünkü Danışma Kurulu toplantısında, anlaşılabildiğimiz konuları bir an evvel Yüce Heyete arz ederek, Yüce Heyetin tasviplerini alarak, hiç olmazsa meclisleri kısmen çalışır hale getirmek konusunda başta Sayın Başkanımız olmak üzere, bütün grup temsilcisi arkadaşlarımız mutabakata varmış idik. Hatta bu konuda bir metot ve sıra üzerinde de mutabakat sağlanmıştı.

Muhalefet şerhini yazarken, en son Sayın Başkanım ile ben kalmıştım, bu konuyu orada yine tekrar ettim. Konu şu idi:

İçtüzüğün gereği olarak Meclislerin kısmen çalışır hale gelmesi için, önce Başkanlık Divanının teşekkül etmesi gerektiğine ve Sayın Başkanımız da seçildiğine göre, Başkanlık Divanının diğer üyelerinin oranları üzerinde de mutabakat halinde olduğumuz için, bu oranları da Yüce Heyete sunacaktık ve tasviplerini alacaktık; sonra bu yerler için tespit edilmiş olan partilerin isimlerini sunacak, onların da tasvibini alacak idik.

Bütçe yaklaştığına göre ve Bütçe Komisyonu da en önemli komisyonlardan birisi olduğuna göre, şu sırada görev yapması gereken Bütçe Komisyonunun oranlarında da mutabık olduğumuza göre, üyelerin isimleri ile oylamaya sunacak; bunun dışında Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonu, Dilekçe Karma Komisyonu gibi önemli komisyonların oylamasını yapıp, hiç olmazsa kısmen bu komisyonların seçimini bitirmiş olacaktık.

Sayın Başkanımız şimdi bunun yerine 27 - 28 meselesini öne aldılar ve halen de Anayasa Komisyonundan, Adalet Komisyonundan başlatmak suretiyle yukarıda vardığımız iyi niyetli mutabakatın tatbikatında bir aksama yarattılar. Ben Başkanlığın tutumunun aleyhinde bunun için söz almış bulunuyorum. Önce bu işlemleri yapalım, Meclislerin hiç olmazsa Başkanlık Divanını seçmiş olalım, Bütçe Karma Komisyonunu, Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonunu ve Dilekçe Karma Komisyonunu seçmiş olalım; ondan sonra,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

«27 ile bir haksızlık mı yapılacak, yoksa 28 ile Mustafa Asri Unsur Beyin Demokratik Partinin her komisyonda bir üye azaltılmasına sebep olmasına vesile mi olunacak?», onun için Yüce Heyetin kararına ve reylerine müracaat edelim diyor ve bu teklifimizi tekrar ediyoruz.

Teşekkür ederim efendim. (D. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Aleyhte söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun efendim, aleyhte.

OĞUZ AYGÜN (Amasya) - Sayın Başkan, neyin aleyhinde konuşuyorlar efendim?

BAŞKAN - Efendim, Başkanlık tutumunun.... Yani bu komisyonları ayrı ayrı üye sayıları ile birlikte oya sunmanın aleyhinde konuşuyorlar arkadaşlarım.

Buyurun Sayın Şener,

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, bundan evvel Başkanlık Divanındaki üyelerin seçimi ve oylanması konusunda bir tatbikatınız oldu.

Takdir edersiniz ki, orada, 11 inci maddeye göre hareket edilmiştir. 11 inci maddenin hükümlerini komisyonlarda tatbik etmemek mevzuubahis olamaz. Çünkü Danışma Kurulunun bir kararı vardır ve Danışma Kurulunun kararına itiraz eden bir grup olmuştur.

BAŞKAN - Evet efendim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Bu grup 27 - 28 rakamını vermiştir. Bir grup 27 rakamını savundu, diğerleri 28 rakamını savundu.

Şimdi evvelâ ortada bir usulî konu var. 27 mi olsun, 28 mi olsun? Bu Danışma Kurulunun kararını yürürlüğe koyabilecek olan kimdir? Heyeti Umumiye'dir. O halde lütfediniz, 28'i mi kabul ediyor, 27'yi mi? 28'i kabul ederse bu önerge kabul edilmemiş demektir, tekrar Danışma Kuruluna gidecektir. Danışma Kuruluna gidip gitmemesi hususunu evvelâ oylayınız. Yani önce, bu önergenin aleyhinde olan ve esas olan 27'ye muhalif olan 28'i kabul edip etmemek konusunu oylayacaksınız. Eğer 28 kabul edilirse, bu Danışma Kuruluna gider. Tekrar burada oylanamaz. Eğer kabul edilmezse, 27 kabul ediliyor demektir, o zaman muamele görür.

Benim bu konudaki görüşüm budur. Evvelâ 28 rakamı oylanmalı, bunun kabul edilip edilmediği keyfiyeti ortaya çıktıktan sonra, 27'nin kabul edilip edilmemesi ayrı bir meseledir.

Onun için Sayın Başkan, önce ortaya çıkan usulî bir müzakerenin ve itirazî bir hususun oylanması gerekir. Arz ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

Sayın Avcı, buyurun efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Yeni yapılmış İçtüzüğümüzün ilk uygulamalarında bu nevi münakaşalar cereyan ediyor.

İçtüzüğün 20 nci maddesinde Danışma Kurulu ve komisyonlar yazılmış, komisyonların, isimleri belirtilmiş. Ondan sonraki fıkra şöyle yazılı; aynen arz ediyorum:

«Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla tayin edilir.»

Ee, Danışma Kurulunun teklifi var burada....

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - İki teklifi var ama.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Danışma Kurulunun iki teklifi yok. Danışma Kurulu iki teklifle gelemez.

BAŞKAN - Muhalefet şerhi var efendim, muhalefet şerhi var.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Muhalefet şerhi var, iki teklif yok; Sayın Başkan da söylüyor.

BAŞKAN - Tabii efendim, ben de onu arz ediyorum; onu izah ediyorum efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Muhalefet şerhi var.

Bir Danışma Kurulunda, bir veya birden çok üyenin muhalefet şerhi vermesi teklif değildir, teklife muhalefettir.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bu hususta söz istiyorum.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Eğer, Danışma Kurulunun teklifi yok ise, o zaman burada neyi konuşuyoruz?

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - «Görüş bildirir» diyor.

BAŞKAN - Efendim rica ediyorum; 20 nci maddenin 2 nci fıkrasını okuyunuz lütfen efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - «Görüş bildirir» demiyor bu madde... «Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine....» Danışma Kurulu buraya bir teklif getirecek ve Danışma Kurulunun görevleriyle ilgili maddeyi de lütfen tetkik buyurursanız; yerine göre görüş bildirir, yerine göre teklif getirir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Danışma Kurulunun teklifi yok ise neyi konuşuyoruz? Danışma Kurulunun teklifi var ise, teklif oylanacak ve teklif Yüce Kurulda onaylanacak. Teklifin aleyhinde olduğu için, genel hükümlere göre evvelâ aleyhte olan oylanır. Biz burada bir kanunun maddesi, bir fıkrası, bu fıkranın değiştirilmesiyle ilgili aleyhteki bir önergeyi oylamıyoruz. Danışma Kurulu var. Bu Danışma Kurulu Meclis Başkanının başkanlığında, siyasî parti gruplarının temsilcilerinden ibarettir. Bu temsilciler gelmiş bir araya, bir teklif hazırlamışlar. Bu teklif Başkanlık Divanının sayısıyla ilgilidir, yerleriyle ilgilidir. (C.H.P. sıralarından «İttifak yok» sesleri)

İttifak olmayabilir efendim. Meclisin oylamasında da ittifak olmayacak.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum efendim. Rica ediyorum.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Meclisin oylamasında da ittifak olmayacak. Ekseriyet hangi tarafa karar verirse ona verecek. 27 kişilik teklif vardır.

Şimdi Sayın Başkanın yapacağı işlem şudur:

Danışma Kurulunun teklifini her komisyon için ayrı ayrı oya koyar. Meclis bu teklifi reddedebilir. Bu durumda kabul etmemiş, onaylamamış olur. Meclis reddederse, Danışma Kurulu yeni teklif getirir.

Şimdi 27 ve 28 hakkındaki mütalâamı da arz edeceğim.

Arkadaşlar, bu İchtüzük yapılırken karınca kaderince içinde çalıştım.

HASAN SEVER (Çanakkale) - Tam benzetmişsiniz,

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Biz benzetmedik, Meclis kabul etti beyefendi; Yüce Meclis 3,5 ay çalışarak kabul etti.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - 27-28 yok Sayın Avcı.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - İchtüzükte 27 yok, sabırlı olunuz.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, müdahale etmeyiniz rica ediyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Öyle beyan ediyorsunuz da Sayın Avcı.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - «27 - 28 sayısının izahına gelince» diyoruz; 27 mi olsun, 28 mi olsun?

Bakınız, Başkanlık Divanında başkanvekillerinin sayısı tespit edilmiştir. İdareci üyelerin, Divan Üyelerinin sayısını Danışma Kurulunun teklifi üzerine Yüce Meclis karara bağlayabilir.

Komisyonların sayıları:

Eski İchtüzüğün 22 - 24 üncü maddelerinde, komisyonların sayıları Genel Kurulca karara bağlanırdı. Yeni İchtüzükte, komisyonların sayısını evvelâ Danışma Kurulunda teklif haline getirelim, o teklif Genel Kurulda karara bağlansın diye, eski İchtüzükten farklı bir hüküm kabul ettik. 27 nedir, 28 nedir?

Arkadaşlar, Anayasanın 85 inci maddesi ve İçtüzükteki hükümler şunlardır:

Meclislerin faaliyetlerinde, siyasî parti gruplarının kuvvetleri oranında Meclislerin faaliyetlerine katılmalarını sağlayacak şekilde İçtüzük hükümleri düzenlenir. Bu Mecliste siyasî parti grupları vardır ve her birinin komisyonlara katılmaları hakkıdır. Anayasa Mahkemesinin de bu hususta çeşitli kararları vardır. Evvelâ siyasî parti grupları komisyonlarda temsil olunacak. Anayasa Mahkemesinin kararı da bu. Başkanlık Divanında temsil olunacaklar. Sonra kuvvetleri oranında temsil olunacak. O halde siyasî parti gruplarının komisyonlardaki kuvvetleri oranındaki temsiline sayısını kim tespit edecek teklif olarak? Tüzüğümüze göre Danışma Kurulu. Nasıl yapacak bunu? Eskiden nasıl yapardı?

15 mi, 20 mi, 25 mi, Meclisteki siyasî parti gruplarının sayısına ve bunların o Meclisteki kuvvetleri oranına göre. Hangi rakamda hem her siyasî parti grubu komisyonda yer alıyor ve hem de her siyasî parti grubu kuvveti oranında yer alıyorsa, en küçük rakam komisyonun üye sayısını tespit eder. İşte Danışma Kurulunun yapacağı iş budur, yaptığı iş de budur. Oturmuştur, Meclisteki beş siyasî parti grubunun hepsinin komisyonlarda temsil olunmasını ve kuvvetleri oranında da temsil olunmasını 27 sayıda mümkün görmüş ve 27'şer üyelik komisyonların kurulmasını teklif olarak Yüce Heyete getirmiştir. Yapacağı muamele nedir? Tüzüğün 20 nci maddesinin okuduğum hükmüne göre bu teklifi onaylamak için oylamaktır. Oylanır, Meclis kabul eder, Meclis reddeder; Danışma Kurulu 27'nin dışındaki rakamları yeniden arar. Bu 28 de olur, 29 da olur. Meclis bunu reddederse, Danışma Kurulu onu arar; ama Meclise gelmiş teklife, muhalefet şerhi verdim, evvelâ muhalefet şerhinin oylanması İçtüzüğün umumî hükümlerindendir denmesini kabul etmiyorum. Sayın Başkanın yapacağı muamele budur, saygı ile arz ediyorum efendim. (A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Avcı. Efendim, usul üzerindeki görüşmelerimiz bitmiştir. Arkadaşlarıma iki lehte iki aleyhte söz verdim.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Sayın Başkanım, bir şeyi tavzih etmek istiyorum: Sayın Sabit Osman Avcı, «Anayasa Mahkemesinin bir kararında siyasî partilerin kuvvetleri oranında Meclis çalışmalarına iştirak eder diye kararı var» dedi; halbuki bu karar öyle değil; «Siyasî parti olmayanlar da kuvvetleri oranında Meclis çalışmalarına iştirak eder» demektedir. Nitekim bu karara göre Senato Başkanlık Divanı böyledir.

BAŞKAN - Efendim, karma komisyonlar için söz konusudur o.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Teklifin düzeltilmesini rica edeceğim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, buradaki «görüş» bir başka istikâmete giderse, Danışma Kurulu hiç bir zaman karar konusu olan bir hususta, böyle bir karar alarak hiç bir şey getiremez. Misâl olarak söyleyeyim: Danışma Kurulu görüş bildirir. 260 kişilik grubu olduğu farz edildiği takdirde, Mecliste 20'şer, 15'er kişilik başka grupların da bulunduğunu farz edin.

BAŞKAN - Efendim, farz etmek üzerinde konuşmuyoruz şimdi.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - 20 şer kişilik gruplar, bir karar alındığı takdirde muhalefet şerhi vermişse, o zaman Meclisi çalıştıramaz hale getirirsiniz, o zaman yeniden Danışma Kuruluna gider; yeniden bir başka öneri gelir.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum; Usul hakkında tartışmalarımız bitmiştir.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - «Görüş bildirir» diyor....

BAŞKAN - Usul hakkındaki tartışmamız bitmiştir Sayın Erverdi.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Evvelâ bir....

BAŞKAN - Efendim rica ederim oturunuz yerinize, «bitmiştir» diyorum, (Gürültüler.)

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, bu çıkmazdan nasıl kurtulacağız; bu hususta söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim neye göre söz vereyim?.... Buyurun efendim yerinizden.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Söz lütfettiniz, bari kürsüye geleyim.

BAŞKAN - Hayır efendim, yerinizden dinleyeceğim kısaca.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Danışma Kurulunun önerisinin ne olduğu konusu tartışma haline getirildi. Eğer Danışma Kurulu önerisi demek, Danışma Kuruluna iştirak eden parti gruplarından çoğunluğun iştirak ettiği öneri demek ise, Danışma Kurulu önerisi başka anlam taşır. Danışma Kurulunun önerisi demek, Danışma Kuruluna iştirak eden partilerin ittifakla getirdikleri bir metin demek ise, bu başka bir manaya gelir. Bu konu açıklığa çıkmazsa, bu Mecliste usul tartışmaları esası görüşmeye mani olacak yaygın zaman almaları sebebiyet verecektir, lütfen bu konuyu açıklığa çıkaralım....

Bu Mecliste 260 kişilik bir grup olabilir, 5 tane de 10'ar kişilik grup olabilir. Her grubun bir sözcüsü Danışma Kuruluna iştirak edince, elbette 260 kişilik grubu ekalliyette bırakacak birçok çeşitli kararlar alınabilir. Onun için çok rica ederim, bu hususun aydınlığa çıkmasına imkân verecek bir müzakere zemini hazırlanması lâzım.

BAŞKAN - Efendim, Danışma Kurulu kararları kesin kararlar değildir, öneridir; 260 kişilik grup onu Mecliste reddedebilir.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Oya sunulacak öneri yoktur efendim....

BAŞKAN - İçtüzüğümüzün 20 nci maddesinin 2 nci fıkrası gayet açık ve seçiktir Sayın Bozbeyli.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Usulü itirazımı arz ediyorum Sayın Başkan; zatiâliniz bir imzası noksan olan bir vesikayı Danışma Kurulu önerisi telâkki ediyorsanız bu konudaki usulî tutumunuzun aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, arkadaşınız Özer Ölçmen «muhalefet şerhi» diye altına muhalefetini işaret etmiş ve yazmıştır, yani buna muhalefet ettiğini, muhalefet şerhinin de ekli olduğunu ifade etmiştir. Ve muhalefet şerhi de okunmak suretiyle bilgilerinize sunulmuştur. Bu itibarla Danışma Kurulu önerisi diğer partilerin iştiraki ile okunan öneridir Başkanlığın kanısına göre.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Bu görüşünüzün aleyhindeyim. Usul bakımından, «çoğunluğun kararı Danışma Kurulunun önerisi midir değil midir» sorusuna «Evet önerisidir» cevabı veriliyor; bu hususta usul itirazım var müsaade buyurun ifade edeyim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, bunun hakkında da konuşacağım.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeceğim efendim, Sayın Bozbeyli ile konuşuyorum, usul tartışması açınca size de söz vereyim.

Sayın Bozbeyli, anlayamadım efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Efendim, arz edeyim: Zatiâliniz bir imzası noksan olan....

BAŞKAN - Noksan değil muhalefet şerhi vardır, 1 inci önergeye de iştirak etmiştir,

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Muhalefet şerhi var, mutabık değiliz; bir grubun mutabık olmadığı bir Danışma Kurulu kararını siz Danışma Kurulunun önerisi telâkki ediyorsunuz. Ben de bu görüşünüzün İçtüzüğe aykırı olduğunu ve bu işle ilgili mütalâamı söylemek için söz rica ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.¹

¹ Görüşmenin devamı bir sonraki usul tartışmasıdır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Danışma Kurulu önerilerinde, Kurula katılanların oy birliğinin sağlanamaması halinde, alınmış olan kararın Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olup olmadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	37	8.1.1976	325-336	Kemal Güven	Mehdi Keskin	İlhami Çetin

BAŞKAN - Efendim, usul hakkında görüşme açıyorum; lehte, aleyhte söz vereceğim. (A.P. sıralarından gürültüler.)

Efendim, rica ederim, size de lehte söz vereceğim, size de söz vereceğim. Danışma Kurulu hakkındaki Başkanlığın mütalâasına iştirak etmiyorlar, Başkanın bu konudaki tutumu hakkında söz istiyorlar, usul tartışması....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, biraz evvel 64 üncü maddeye göre açtığınız usul hakkındaki konuşma, sizin tutumunuzla ilgili değil midir?

BAŞKAN - Sayın Ertem, oylama konusunda komisyonların ayrı ayrı adetleri ile birlikte oylama konusundaki Başkanlığın tutumunun lehinde ve aleyhinde söz verdim, usul tartışması açtım. Şimdi Başkanlık Divanının Danışma Kurulu önerisi hakkındaki anlayışdır bahse konu olan Sayın Bozbeyli diyorlar ki, «İttifak olmadıkça Danışma Kurulu önerisi söz konusu olamaz», o konuda söz veriyorum.

Buyurun efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Muhterem arkadaşlarım, hepinizin müsamahasını rica ediyorum, ümit ediyorum ki sizleri incitecek, sizlerin zamanını alacak bir şey söylemediğimi, konuşmalarımın sonunda lütfedip anlayacaksınız.

Muhterem arkadaşlarım, 1948 senesinde Meclislerde Demokrat Parti ekalliyette, Cumhuriyet Halk Partisi de büyük çoğunlukta imiş. Hafta 3 gün toplantı yapılmış, 1 gün de sözlü sorulara ayrılmış. Cumhuriyet Halk Partili bir milletvekili, «sözlü sorular dursun da kanunları görüşelim» diye bir önerge vermiş. O zaman kürsüye çıkan bir Demokrat Partili milletvekili, «Bugün muhalefetin murakabe günüdür. Bizim hakkımızı elimizden almayın. Oy çoğunluğuna sahipsiniz; fakat bu çoğunluğunuzu, bizi ezmek için kullanmayın» ricasında bulunmuş. Oy çoğunluğu ile Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Partinin murakabe günü sözlü soruları işletmesini önlemek için kararı almış ve Demokrat Partililer Meclisi terk etmiş.

1957 senesinde Cumhuriyet Halk Partisi ekalliyette kalmış, Demokrat Parti çoğunluğa geçmiş ve o zaman da yine Meclisler 3 gün toplantı yaparmış, 1 gün de sözlü soru ve murakabe için ayrılmış. O zaman da, bir Demokrat

Partili milletvekili, Cumhuriyet Halk Partililerin sözlü soru ve murakabe yollarını tıkayabilmek için; «gündemdeki sözlü sorular kalsın kanunları görüşelim» diye bir önerge vermiş. Bu defa da, şimdi aramızda bulunan Ferda Güley Beyefendi aleyhte konuşmuş ve «Arkadaşlar, bu Meclisin kapısına ister han yazın, ister hamam yazın, ister parlamento yazın; ama bu Meclisin içinde muhalefetin sesi çıkmıyorsa bu Meclise parlamento demek zordur. Yalnız padişahın kubbe altında, münhasıran iktidarın problemleri görüşülür. Onun için bize kıymayın. Reyimiz azdır, çoğunluğunuza dayanarak bizi susturmayın, gücünüzü iyi yollara kullanın» demiş; yine oylanmış, Demokrat Parti çoğunluğu ile karar alınmış, bu defa da Cumhuriyet Halk Partililer dışarıya çıkmış.

Arkadaşlarım, bugün ben sizden şu ricada bulunuyorum. Bakınız, Sayın Başkanımız usulî bir hata içinde değil. Biraz evvel, evvelâ 28'i mi oylayalım, 27'yi mi oylayalım usulî meselesini konuştunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Hayır, hayır.

BAŞKAN - Evet efendim, evet efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Halbuki şimdi konuştuğumuz husus bu değildir. Şimdi ben diyorum ki.....

BAŞKAN - Evet efendim, oya arz ediyordum efendim 27'yi....

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Arkadaşlarım, şimdiki konuştuğumuz husus bu değildir.

Sayın Başkan, şimdi bana şu sebepten söz verdi: Acaba, Danışma Kurulu nedir, Danışma Kurulu önerisi ne demektir?

Sayın Başkanımızın anlayışı şu: Danışma Kuruluna, Tüzüğümüzün yeni bir müessesesi olarak her grubun temsilcisi katılacaktır. Her grubun temsilcisi katılacak ve Meclis çalışmalarında bazı uzayıp giden ve zaman alan konuları önleyebilmek için, bir nevi centilmence, dar bir kadroda konuşup meseleyi olgunlaştırmak ve bir mutabakatla Meclis huzuruna gelmek için bu müessese konmuştur. Bu Kurul, Başkanlık Divanı değildir, çoğunlukla karar alınamaz; komisyon değildir, çoğunlukla karar alınamaz; Genel Kurul değildir, çoğunlukla karar alınamaz.

BAŞKAN - Karar organı değil zaten. Karar organı mahiyetinde değildir diyorum, danışma niteliğinde bir şeydir. Evet.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Arz edeceğim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Danışma Kurulu karardır, Danışma Kurulu kararı.

BAŞKAN - Önerisi efendim, önerisi.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Efendim, sizin usulî görüşünüz başka şekilde olabilir, ben kendi görüşümü arz ediyorum, sizin görüşünüzü arz etmiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun Sayın Bozbeyli.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, şimdi, hepimiz birbirimizi suçluyoruz ve radyolara beyanat veriyoruz; falan parti Meclisi çalıştırmıyor, ertesi günü de diğeri beyanat veriyor; filan parti çalıştırmıyor diye. Onun için, bunlardan vazgeçelim de biz şu anda Meclisi elbirliği ile çalıştırabilmenin yollarını arayalım.

Arkadaşlarım, ben şu hususu arz ediyorum: Eğer, Danışma Kuruluna iştirak eden parti temsilcilerinin ekseriyetle verdiği karar diye anlaşılırsa, bundan sonra Meclislerde bu tecelliyi defalarla göreceksiniz. Üç parti grubu bir araya gelecek, alacak kararı; iki parti grubu muhalif de kalsa Danışma Kurulu böyle karar verdi diyeceğiz.

BAŞKAN - Karar değil efendim, öneri.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Arkadaşlarım, ben burada kararın ne olduğunu izah etmek durumunda değilim. Yüce Heyetiniz, müteaddit defalar karar almıştır. Bir görüşü belirtmek için varılan mutabakat da karardır, işaretle varılan şeyler de bazen karar olur.

Şimdi arkadaşlarım, Danışma Kurulunun önerisini eğer Danışma Kuruluna iştirak eden partilerin çoğunluğunun ittifakı şeklinde anlarsak, bu durum Danışma Kurulunu işlemez hale getirebilir. Danışma Kurulu, bir mutabakat sağlama kuruludur. Bu mutabakat sağlama kurulu, ancak partiler arasında mutabakat sağlandığı zaman Danışma Kurulu önerisi olur. Aksi halde Danışma Kurulu önerisi olmaz.

Şimdi Danışma Kurulu meseleyi buraya getirdi....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - O zaman ismi ne olur?

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - O zaman isimsiz bir şey olur.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Ne olur?

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Belki sizin isminiz olur, bilmiyorum.

NİHAN İLGÜN (Tekirdağ) - Hoş geldin mısır unu.

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim. Buyurun efendim, buyurun.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Efendim oradan bir arkadaşım bana «Hoş geldin mısır unu» dedi. Arkadaşımı tanıdım ama bunu duymanızı istiyorum; bana böyle söyledi.

BAŞKAN - Anlayamadım efendim. (DP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, Genel Başkanımızı konuşturamıyorlar. Genel Başkanımız konuşmadığı müddetçe sizin Genel Başkanınızı ben konuşturmayacağım.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Hırsız köpekler, namussuz herifler, memleketi batırdınız.

M. VEDAT UNSAL (Sakarya) - Genel Başkanımızı konuşturamıyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Tekin, rica ediyorum. Sayın Dikmen, rica ediyorum... Sayın Önsal, rica ediyorum... Sayın Bozbeyli... Sayın Bozbeyli... (D. P. sıralarından gürültüler.)

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Kabadayı iseniz konuşursunuz. Ben, burada oturacağım ve kimseyi konuşturmayacağım. (Gürültüler).

BAŞKAN - Sayın Tekin, rica ediyorum.... Sayın Tekin.... Sayın yönetici arkadaşlarım... Efendim rica ediyorum, rica ediyorum efendim.... Efendim, rica ediyorum. (Gürültüler).

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Gazeteler sizin yaptıklarınızı yazıyordu. Bir hırsızın yüzünden memleketi kıydınız...

BAŞKAN - Sayın Dikmen, rica ediyorum...

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Genel Başkanımıza «mısır unu.» diyemezsiniz.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, Genel Başkanımıza «mısır unu» denilmiştir. (Gürültüler).

BAŞKAN - Sayın Tekin, rica ediyorum... Sayın Özer Ölçmen, efendim rica ediyorum.... Efendim, sükûneti temin etmeden anlamam mümkün değil, anlayamıyorum ne söylediğinizi efendim, rica ediyorum efendim. (Gürültüler).

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, «mısır unu» diyen kimdir?

BAŞKAN - Sayın Tekin, rica ediyorum. Efendim rica ediyorum, anlamadım...

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, kimseyi konuşturamayacağım burada. (Gürültüler).

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum efendim. Maksadımız bu değil; Meclisi çalıştırmamak değil, rica ediyorum...

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, kim söylemiş?

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu, Sayın Kılıçoğlu, Sayın Kılıçoğlu, kürsüde arkadaşın var, rica ediyorum efendim... Sayın Kılıçoğlu, Sayın Kılıçoğlu, efendim rica ediyorum... Efendim rica ediyorum... Efendim bir dakikanızı rica ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Hem sahtekârlık yapacaksınız, hem de «mısır unu» diyeceksiniz. Bir mobilya meselesi hâlâ halledilememiştir.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Tekin rica ediyorum. Şimdi konuyu dağıtmayınız, rica ediyorum.

Sayın Bozbeyli, size bu şekilde hitap eden arkadaşımızı tespit ettiniz mi efendim?

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Edemedim efendim.

BAŞKAN - Edemediniz.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Yalnız bana, Adalet Partisi sıralarından...

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, zabıtlara bakın. Zabıtların.

BAŞKAN - Efendim rica ediyorum, rica ediyorum. Kürsüde arkadaşım var efendim. Konuşan arkadaşım var kürsüde, rica ediyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - bir efendi arkadaşım «mısır unu» diye hitap etti; ama kim etti bilmiyorum.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Oradan Meclisimize yakışmayan en adice cümleler sarf edilmiştir...

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Bana söylenen şeyi Adalet Partisi Grup Başkanvekilleri de duydu.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, Meclisimize yakışmayan lâflar oradan en kötü şekilde sarfedilmiştir. Bu konu hakkında... (Gürültüler).

BAŞKAN - Efendim rica ediyorum... Efendim, sayın yöneticilerden rica ediyorum efendim... Sayın yöneticilerden rica ediyorum arkadaşları oturtsunlar... (Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen'in İzmir Milletvekili Oğuz Aygün'ün üzerine, Adana Milletvekili Battal Köksal'ın Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in üzerine yürümesi) (Gürültüler.)

Efendim, rica ediyorum efendim... Sayın Ertem, Sayın Ertem, şikâyetle bulunuyorsunuz, daha ağır, daha galiz lâflar sarfetmeye uğraşıyorsunuz, efendim rica ediyorum efendim... Efendim rica ediyorum... Rica ediyorum, bunu söyleyen arkadaşlarımız hakkında muamele yapacağız efendim.... Rica ediyorum efendim, sayın yöneticilerden rica ediyorum... Sayın Özer Ölçmen, arkadaşları rica ediyorum yerlerine oturtunuz... (Gürültüler).

Sayın Dikmen rica ediyorum... Sayın Tekin rica ediyorum... Sayın Dikmen, rica ediyorum efendim, bu hadiseler yakışmıyor Meclisimize efendim. Meclisimize bir şey kazandırmıyor bunlar efendim.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Süleyman'ı konuşturamazsınız bu kürsüde bir daha.

BAŞKAN - Sayın Dikmen, rica ediyorum efendim... Rica ederim efendim, rica ediyorum...

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Aziz arkadaşlarım, sırtlarına vurulduğu zaman un çuvalı gibi tozanlar, bana mısır unu demenin alçaklığını göstermişlerdir. (D. P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Evvelâ kendi sırtınıza vurulduğu zaman un çuvalı gibi tozuyordunuz hepiniz.

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, Sayın Bozbeyli, Sayın Bozbeyli, usul hakkındaki görüşmelerinizi bağlayın.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Sayın Başkanım, ben de sizden ricada bulunayım. Ben sizden rica ettim, siz lütfedip bana söz verdiniz.

BAŞKAN - Evet efendim, şüphesiz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Ben de verdiğiniz ölçüler içinde konuşmamı devam ettiriyorum. Ne hakkı var bana bir arkadaşın «mısır unu» demeye...

BAŞKAN - Şüphesiz haksızdır efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Kendi genel başkanı un çuvalı gibidir, vurdukça tozutuyor. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri, A.P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Haksızdır ve yersiz hareket etmiştir; tasvip etmiyorum.

ADİL DEMİR (İzmir) - Haydi sende...

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Bakın, bakın, bakın., işte, işte buyurun, işte şu, şu arkadaş.

BAŞKAN - Efendim, anlayamıyorum, ne söylüyorsunuz?...

ADİL DEMİR (İzmir) - Sayın Genel Başkanımıza hakaret etmeye ne hakkı var?.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Peki senin bana var mı?...

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum efendim. (D. P. ve A.P. sıralarından gürültüler). Sayın yönetici arkadaşlarım.... (Trabzon Milletvekili Ekrem Dikmen' in izmir Milletvekili Adil Demir üzerine yürümesi, şiddetli gürültüler).

Efendim, bunlar Meclisimize bir şeyler kazandırmıyor. Rica ediyorum efendim. (Şiddetli gürültüler, kürsü önünde toplanmalar).

Bu şekilde meseleleri halletmemiz mümkün değil efendim... Sayın Dikmen... («Tabanca çekti» sesleri, kürsü önünde toplanmalar, şiddetli gürültüler.)

Sayın yönetici arkadaşlarım...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, oturuma ara veriniz; bu böyle devam etmez.

BAŞKAN - Sayın Dikmen rica ediyorum efendim. (Gürültüler).

DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, Mecliste tabanca çekiyor, görevini yap. (Şiddetli gürültüler.)

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum. Bu durum karşısında müzakerelere devam etmek imkânını bulamayacağız efendim, rica ediyorum... (Gürültüler). Rica ediyorum, yerlerinize oturunuz efendim.

Efendim, rica ediyorum efendim. (Şiddetli gürültüler). Efendim oturunuz yerinize efendim.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Başkan, eşkıya mıdır nedir, tabanca çekiyor. (Başkanın tokmağı vurması, gürültüler).

BAŞKAN - Efendim, bu şekilde giderse görüşmelere devam edemeyeceğiz. Oturumu tatil edeceğim efendim... (Şiddetli gürültüler.)

Efendim, rica ediyorum Durukan, oturunuz efendim, oturunuz efendim. (Gürültüler).

Efendim, bu durumda müzakerelerin devamına imkân görmüyorum.

Oturuma yarım saat ara veriyorum

(İKİNCİ OTURUM)

Başkan: Kemal Güven

Kâtip üyeler: Tufan Doğan Avşargil – İlhami Çetin

BAŞKAN - 37 nci Birleşimin ikinci oturumunu açıyorum.

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, buyurun efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Muhterem arkadaşlarım;

Anayasamızın 85 inci maddesinin ikinci cümlesini huzurunuzda arz ediyorum: «İçtüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir».

Anayasanın emri budur. Anayasa gereğince, «Meclislerimizin bütün faaliyetlerine» denirken kullanılan «bütün» kelimesinin içine almadığı hiç bir mefhum yoktur. Meclislerin bütün faaliyetlerine, siyasî parti grupları kuvvetleri oranlarında katılır. Nitekim, bugün de bu meseleyi müzakere ediyoruz:

Başkanlık Divanında partilerin kuvvet oranı nedir, komisyonlarda bu oran nedir?

Arkadaşlarım, bunun bir istisnası var, o da Danışma Kurulu. Danışma Kuruluna partiler kuvvetleri oranında katılmıyor; parti grubu on kişi de olsa bir üye ile, parti grubu 190 kişi de olsa bir üye ile katılıyor.

Öyle ise, böyle kuvvetleri oranında partilerin iştirak etmediği bir Danışma Kurulunda ekseriyetle varılan mutabakat, bir üyenin, bir temsilcinin rızası hilâfına varılan mutabakat, o heyetin, o Danışma Kurulunun önerisi vasfında olamaz. Ancak, oraya iştirak eden dört parti grubunun görüşü olur; öneri niteliğinde olamaz.

İşte Sayın Başkanımızın, «Ben, bunu öneri telâkki ediyorum» yolundaki mütalâasını usulî yönden aykırı buluyorum.

Bu vesile ile bir hususu da tavzih etmek isterim: Ben, Sayın Başkanım, yerimden söz isteyip bana müsaade ettikleri zaman, Mecliste bütün partiler birbirlerini, Meclisi çalıştırmamakla suçluyor; bundan vazgeçebilmek için, en süratli zamanda organize olabilmek, komisyonlarımızı seçebilmek için elbirliği etmeliyiz düşüncesiyle, «bir de zatilâliniz buna muhatap olmayınız» dedim. Ben, kendi niyetimi ifade etmedim, «Böyle yorumlara yol açmayın» manasında söyledim.

Şimdi aziz arkadaşlarım, burada dört parti grubu ittifak ederek, «Komisyonlar 27 kişiden kurulur» diyor; bir grup da, «Hayır, 27 kişiden kurulmaz» diyor.

Muhterem arkadaşlarım, ben bunu bir Danışma Kurulu önerisi niteliğinde görmüyorum. Mecliste mademki bütün partiler ittifak etmedi, öyle ise, «Gidin, ittifak edip bir karar getirin, diye grup temsilcilerine emir veremezler, zoraki ittifaka davet edemezler. Bu, Danışma Kurulu önerisi niteliğinde olmadığına göre, orta yerde iki tane öneri var. Bu Danışma Kurulu önerisi değil; birisi Demokratik Partinin önerisi ki, «Komisyonlar 28 kişiden ibaret olsun» diyor; diğeri de dört grubun önerisi onlar da, «27 kişiden ibaret olsun» diyorlar. Böyle olduğuna göre, dört grubun ittifak ettiği öneriye aykırı olan, Demokratik Parti Grupunun önerisidir. Bu öneri oya sunulur da reddedilirse, öbür önerinin gereğini yaparız ve bu suretle de geç kalmayız.

Benim Sayın Başkanımdan ricam şudur: Bugün bir netice alalım. Başkanlık Divanında mademki 15' ten 17'ye çıkarıyoruz, bunda ittifak edilmiştir; bunu oya sunsun, Başkanvekillerimiz ve Başkanlık Divanımız teşekkül etsin, bir merhale alalım. Arkasından Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonu, Bütçe Karma Komisyonu, Dilekçe Karma Komisyonunda da bir ihtilâfımız yok, bunu da lütfen oya arz etsin. Bu komisyonların kurulmasını da sağlayalım ve ikinci bir adımı daha atalım. Ondan sonra da Sayın Başkanımız, evvelâ, «28 kişi olduğu» yolundaki bizim önerimizi oya sunsun; reddedilmesi halinde, 27 kişiyi derpiş eden öneriyi oya sunsunlar ve

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ondan sonra o kabul edilirse, zaten arkadaşlar, bütün parti gruplarının komisyonlara tefrik ettiği isimler Başkanlığa verilmiştir, biz de verdik; onun için, çalışmalarımızı geciktirecek olay şudur: Bize daha evvel her komisyonda iki üye düşüyordu. Her Komisyon için iki üyemizi Sayın Başkana verdik, ama bir karar alınır da, «Bir üye düşüyor» derlerse, biz mehil istemeye mecbur kalacağız muhterem arkadaşlarım. Çünkü, iki yerine bir üyeyi seçebilmek için arkadaşlarımızla görüşeceğiz. Bütün gruplar, komisyonlara üye tefrik ederken bazı sıkıntılar içinde oluyor. Arkadaşlarımız şu komisyonda, bu komisyonda görev almak istiyorlar. Yani, 27 haline getirdiniz mi, bu Meclis çalışmaz.

İşte, benim maruzatım budur. Sayın Başkanım da lütfeder kabul ederse, bu öneriyi Danışma Kurulu önerisi saymazsa teşekkür ederim. Maruzatım budur.

Saygılar sunarım efendim. (D.P, ve C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozbeyli. Buyurun Sayın Ertem.

Sayın Ertem, Başkanlığın tutumunun lehinde değil mi efendim?

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Evet efendim.

Çok değerli arkadaşlarım; Sayın Başkanın tutumunun lehinde olarak söz aldım. Yalnız, Sayın Başkan, tutumuyla, aynı konu hakkında iki defa usul müzakeresi açtırma gibi bir duruma girdiler; bunu da ayrıca arz etmek isterim.

BAŞKAN - Takdirinize bırakıyorum efendim. Konular tamamen ayrı.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlarım, elimizdeki bu konu evvelâ Danışma Kurulunun vazifesine taallük eden bir kısımdır.

Şimdi, İçtüzüğümüzün 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası Danışma Kurulu hakkında şöyle demektedir: «Bu kurul, İçtüzükle kendisine verilen görevleri yerine getirir ve Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir.» Fıkranın 1 inci hükmü: «Bu Kurul içtüzükle kendisine verilen görevleri yerine getirir.» Şimdi, İçtüzüğün 20 nci maddesi Danışma Kuruluna şu vazifeyi vermiştir, aynen okuyorum: «Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyu ile tayin edilir.» Demek ki, İçtüzüğümüz evvelâ Danışma Kuruluna hangi vazifelerin verileceğini 19 uncu maddede belirtmiş, bunlar hakkında öneride bulunacağını ifade etmiş. Aynı tüzüğün 20 nci maddesi de, komisyon üyelerinin adedini ve bunların tespitini Danışma Kurulunun teklifine göre, Genel Kurulun işâri oyu ile halledileceğini hükme bağlamıştır.

O halde, mesele gayet sarihtir. Neyin münakaşasını ediyoruz? Danışma Kurulu toplanmış, 4 oya karşı 1 muhalefet oyu ile, komisyon üyelerinin adetlerini tespit etmiş. Şu halde, Başkanın yapacağı iş, bu öneriyi, bu teklifi - çünkü 20 nci maddede «teklif» tabirini kullanıyor - Yüksek Heyetin işâri oyuna sunmaktan ibarettir.

Bunun arasında, «Muhalefet oyunun» önerelerde olduğu gibi, «bu karara aksidir» şeklindeki bir mütalâa ile öncelik verilerek oylanmasına İçtüzüğümüzün 20 nci maddesi imkân vermemektedir. Şimdi değerli arkadaşlarım, bu mesele bu kadar sarıhken, «Efendim, Danışma Kurulu, kararları ittifakla vermiş!» Nerede yazılı bu? Şimdiye kadar ne zaman oylanmış bu? Sayın Başkanımız çok iyi hatırlayacaklardır ki, bazı konular olmuştur, ittifakla karar verilmiştir; bazı konular olmuştur, karara varılamamıştır. Onun için, Sayın Başkanımızın hatırlayacağı üzere....

BAŞKAN - Evet efendim, hatırlıyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - her grubun görüşü olarak ayrı ayrı, geçen sene burada müzakere edilmiş bir teklife varılamadığı için ayrı ayrı oya konmuştur. Binaenaleyh, Danışma Kurulu kararlarının veya önerilerinin, tekliflerinin mutlak surette ittifakla alınacağı hakkında bir hüküm bu İçtüzükte yoktur. Esasen, böyle bir hale girildiği zaman da, Danışma Kurulunun çoğu zaman vazife yapmaması gibi, Danışma Kurulunun kurulmasından beklenen faydalarının elde edilememesi gibi bir vaziyetle karşı karşıya kalırız.

Binaenaleyh, İçtüzüğün 19 uncu ve 20 nci maddeleri gayet sarıhtir. Danışma Kurulunun teklifi bellidir. O da, 27 adedi üzerinde dört grup temsilcisinin kararıyla varılmış olan tekliftir. Evvelâ bunun oylanması, ondan sonra diğerine dönülmesi gerekmektedir.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Tamam, biz de onu diyoruz. Mesele yok öyle ise.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Çok değerli arkadaşlarım....

RECAİ İSKENDEROĞLU (Diyarbakır) - Sayın Ertem, diğeri de, yani Sayın Ferruh Bozbeyli'nin dediği de ayrıca oylanacak mı?

BAŞKAN - Sayın İskenderoğlu, Başkanlıktan müsaade almadan, söz almadan konuşmayın lütfen. Milletvekili arkadaşlarımız milletvekilinden sual soramazlar efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan, Danışma Kurulunun önerisi kabul edildiği takdirde, tabî ki, mesele ortaya çıkmış olacaktır. Olmadığı takdirde, Sayın Avcı'nın belirttiği gibi, bu hususun tekrar Danışma Kurulunda müzakere edilmesi ve Danışma Kurulunun bu kararının yüksek tasviplerinize sunulması gerekmektedir.

Değerli arkadaşlarını, biz Adalet Partisi olarak bir an önce, bu Parlamente'nin, bütün kurallarıyla çalışmaya girmesini arzu etmekteyiz. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) - Aklınız şimdiye kadar neredeydi? 2 ay geçti 2 ay.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum. Biraz evvelki hadiseleri gördünüz, rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Biz Adalet Partisi olarak, bu Mecliste, Türkiye'ye örnek olacak tarzda müzakerelerin yapıldığının görülmesini arzu etmekteyiz. (C.H.P. sıralarından. gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Ertem, konuyu taşmayınız rica ediyorum, usul üzerinde konuşunuz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Deminden beri Sayın Bozbeyli'nin konuştukları da usul üzerinde miydi efendim?

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum; görüyorsunuz reaksiyonu.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Devam ediyorum efendim.

Çok değerli arkadaşlarım, eğer demokratik Türkiye'de hoşgörüyü Parlamento tatbik edemezse, eğer hoşgörünün en güzel uygulandığı yer örneği olarak Parlamento verilemezse, Türkiye'deki anarşiden, diğer teşekkül ve kuruluşlardaki olumsuz hallerden Türkiye'nin kurtulması çok zor olur. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Ciddî bir yerde böyle konuşulur mu?

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, rica ediyorum bağırmanız efendim. (C.H.P. sıralarından «Ne alâkası var» sesleri, gürültüler)

ETEM EKEN (Çorum) - Anarşiyi siz yaratıyorsunuz, buraya gelip böyle konuşuyorsunuz. Ne alâkası var bunların?

BAŞKAN - Bağırmanız erendim. Ne söyledi de bağırıyorsunuz efendim?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - İtirazınız ve isyanınız neyedir, itirazınız neyedir değerli arkadaşlarım? Ne dedik? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum.

Sayın Ertem, Sayın Ertem, Sayın Ertem, rica ediyorum, konu üzerinde konuşunuz efendim. Tartışmalara girmeyiniz efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan, bir hususu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN - Tartışmalara sebebiyet vermeyiniz rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkanım, ben tamamen usul içindeyim. Biraz evvel Sayın Bozbeyli.....

ETEM EKEN (Çorum) - Komünistler onlardır, anarşistler onlardır.

BAŞKAN - Efendim, anarşi ile usul tartışmasının ilgisi nedir, anlamıyorum efendim, onu tespit edemiyorum, Efendim, rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan, müsaade buyurun. Biraz evvel Sayın Bozbeyli burada, muhalefet sesinin duyulmasından bahsederken, oy çoğunluğu ile önlenmemesi gerektiğine ait eskilere dayanan misaller de verirken, zatiâliniz niçin onu konuya davet etmediniz de, ben şimdi Parlamentonun çalışmasını.... (C.H.P. sıralarından, «Ne alâkası var?» sesleri.)

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Yaptığınız cinayetleri hoş görmeyiz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Ve Parlamentoda hoşgörünün hâkim olmasını ifade ederken, hiçbir gruba, hiçbir arkadaşına en ufak tarizkâr bir cümle söylemeyip, Parlamentonun hoşgörü içinde olmasını ifade ederken, müdahale ediyorsunuz?

BAŞKAN - Efendim, hepimizin temennisi o, hepimizin arzusu o ama, usul konuşması, usul tartışması yapıyoruz. Konu ile ilgili konuşmanızı rica ediyorum.

ETEM EKEN (Çorum) - Usul konuşması ile bu konuşmanın ne ilgisi var?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, eğer demokrasiye inanıyorsak- (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Siz inanıyor musunuz?

ETEM EKEN (Çorum) - Bu konuşmaların usul tartışması ile ne ilgisi var?

BAŞKAN - Efendim, onda kimsenin şüphesi yok; rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - bunları örnekleriyle vermeye ve bunu Parlamentoda göstermeye mecburuz.

Türkiye'de hoşgörünün en güzel şekilde uygulandığı yer Parlamento kürsüsü olmalıdır. Parlamentoda benim kadar....

BAŞKAN - Bütün temennimiz, arzumuz o; bütün arkadaşların temennisi, arzusu da o. Rica ediyorum....

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Şurada tarafsız konuştuğum halde, bunu dahi sesle, gürültü ile susturmaya çalışmak, demokratik düzene ve Türkiye'ye hayırlı değildir.

BAŞKAN - Sayın Ertem, rica ediyorum sözünüzü bitirin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın arkadaşlarım, Başkanın tutumu doğrudur, içtüzüğün 20 nci maddesine göre, Danışma Kurulu önerisi ve teklifi ortadadır; bu da 27'dir. Evvelâ bunun oya konulması gereklidir.

Hepinize saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar.)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ertem.

Aleyhte Sayın Durakoğlu.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Sayın Başkan, aleyhinde söz istiyorum. Daha önce istemiştim.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın. Başkan, aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, daha evvel söz talebi gelmiş Sayın Durakoğlu'ndan. Söz veriyorum.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Öncelikle bir durumu arz etmek istiyorum. Şu anda arz edeceğim görüşler, bu olayın tesiri altında söylenecek sözler değil, bu kürsüde dördüncü defa tekrar ettiğim hususlardır. Bundan önce üç kez huzurlarınızda, «Danışma Kurulunun önerileri mi vardır, kararları mı vardır? Hangi önerilerini öneri olarak kabul etmek durumundayız, hangilerini kabul etmemek durumundayız?» yolunda tam üç kez bu kürsüden Danışma Kurulunun bazı önerilerine itirazda bulunmuştum.

Aslında bu, bir noktada yine, Anayasamıza ters düşen bir hükmün içtüzükte yer almış olmasından doğmaktadır. Anayasamızın açık hükmü şu: «Millet Meclisinin bütün faaliyetleri, siyasî partilerin kuvvetleri oranında düzenlenecek bir tüzükle yapılır.» Halbuki, Danışma Kurulu müessesesi bu oranı tamamıyla ortadan kaldırmıştır. Kuvveti oranı ne olursa olsun, bir üye ile Danışma Kurulunda temsil yolunu kabul etmiştir. Aslında, Anayasaya aykırıdır. Bu 19 uncu madde, geçen dönem burada görüşülürken dahi bu hükmün Anayasaya aykırılığı tarafımızdan da ifade edilmişti.

Daha önce de, öneri haline gelmediği halde bazı hususlar oylanmış, o anda doğan çoğunluğun kararı şekline bürünmüştür ve ihtilâfin esas menşei, «Hangi husus Danışma Kurulunun önerisidir, teklifidir veya değildir?» hususudur.

Sayın Başkan bir noktada açıklığa davet eden bir beyanda bulundular; dediler ki: «Danışma Kurulu karar organı değildir.» Evet, nitekim 19 uncu madde, Danışma Kurulunun danışma niteliğinde görüş bildireceğini ifade eder. Ayrıca, yine, İtüzüğün bazı hükümleri, Danışma Kurulunun teklif getireceğini de gösterir. Tekliflerin veya önerilerin gelmesini intaç eden, hatta Danışma Kurulunun varlığını davet eden şey ne idi? Burada, Sayın Avcı'yı da şahit göstererek bir hususu arz edeceğim:

Geçen dönem Danışma Kurulu arzusu kendilerinden çıkmıştı ve sağlam bir esasa dayanıyordu. Anayasa tadilleri konusunda resmî olmayan komisyonlar, partilerarası komisyonlar, çok ihtilaflı görülen, hatta başlangıçta birleşmesi mümkün olmayan bazı hususları dahi, partilerden seçilmiş olan bazı üyelerin bir araya gelmek suretiyle gayet muslihane bir şekilde hallettikleri ve bir madde şekline soktukları ve Genel Kurula bu madde geldiği zaman da, bütün partilerin bu madde üzerinde kolaylıkla birleştikleri ve bu değişikliği sağladıkları görülmüştü.

Birçok ihtilâflı konuların, bundan böyle bu örnekten hareket edilerek yeni tüzüğe, bir kurul olarak Danışma Kurulunu koymak ve bütün partileri ilgilendiren konuların uzun süre Genel Kurulda müzakeresini ve zaman kaybını önlemek için kendi aralarında görüşüp bir görüş birliğine varmaları halinde; o görüş birliğinin Genel Kurula gelmesiyle kolaylıkla partiler arasında ihtilâf konusu olan hususların halledileceği gerekçesinden geliyordu.

Nitekim bu gerekçeyle de, bu Danışma Kurulu bir kurul olarak tüzüğe girdi.

Şimdi burada «Danışma Kurulu, karar organı olmadığı halde, karar verecektir» demeye, «Danışma Kurulunun çoğunlukla aldığı kararların mutlaka Danışma Kurulunun önerisidir» demeye imkân yoktur.

Niye yoktur? Bir parti grubu düşününüz ki 260 üyesi vardır. Bir Meclis düşününüz ki 5 tane grubu vardır. 260 üyenin bulunduğu parti grubunun sözcüsü Danışma Kurulunda alınan karara muhalif kalmışsa ve Danışma Kurulunun önerisi, 260 üyesi bulunan partinin muhalif olduğu öneri olarak gelse ve Genel Kurula sunulsa, bunun kabul edilmesine imkân var mı?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Reddedilecektir.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Yani reddedilecektir. Ne demektir bu? Danışma Kurulunun anlamı yoktur, demektir. Danışma Kuruluna bir anlam kazandırmak istiyorsanız partilerin görüş birliğinin Danışma Kurulunda sağlanmasını amaçlamanız lâzım gelir.

Öyleyse bu noktadan hareket ettiğimiz zaman ne olacaktır? Danışma Kurulunun önerileri, bütün partilerin kendi aralarında ihtilâflarını halletmiş bir öneri şekline bürünmesi lâzımdır.

Diyeceksiniz ki, her önerinin bütün partilerin ihtilâflarını halledecek şekle bürünmesine imkân yoktur. Doğrudur. O zaman ne yapacaktır? O zaman 1 inci öneri, 2 nci öneri, 3 üncü öneri olarak getirecektir. Bu önerilerden hangisini Genel Kurul kabul etmişse, zaten ondan sonra 10 tane öneri de getirse kabul edilen bir öneriden sonrakiler oylamaya dahi tabi tutulmayacaktır ve böylelikle bu konunun uzun süre Genel Kurulda halledilmesi yolu da tıkanmış olacaktır, zaman kazanma sağlanmış olacaktır.

Danışma Kurulu bu gerekçelerle kuruldu. Ama bundan önce üç kez bu kürsüye Danışma Kurulu önerisi adı altında muhalefet şerhlerinin önerilerden daha uzun gerekçelere dayandığı bazı kararlar, öneriler getirildi ve adına «Öneri» denildi. Hatta bunların hemen üçüne de itiraz ettiğim zaman - hiç unutmam - sayın Mustafa Kaptan arkadaşımız «İşine geliyor da öyle» demişti ve kendilerine de daha önce de ben bu görüşümü söylemiş, «Bu benim yeni bir görüşüm değildir» diye de ifade etmiştim; Sayın Kaptan hatırlayacaklardır.

Şimdi bu böyle olduğuna göre, hal tarzı ne olacaktır? Bir kere Sayın Başkandan daha önce de üç kez rica etmiştim, bunu öneri olarak kabul etmeyin,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

bunu oya sunmayın, demiştim, Yine aynı şeyi rica ediyorum, ama bir noktada da Sayın Başkana katılmadan duramıyorum; o da şu: Burada bir öneri getirilmemiştir. 20 nci maddenin fıkrasına göre, komisyonların her birinin üye sayısının, Danışma Kurulunun teklifi ile Genel Kurulda oya sunulması konusu lüzumludur, Tüzük gereğince. Ama, Danışma Kurulunun burada teklifi yoktur ki.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Vardır Beyefendi.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Birinci defa yapılan husus, Danışma Kurulunun önerisi idi. Nitekim ne oldu? Hangi partiye mensup olursa olsun bütün arkadaşlarımız katıldılar ve karar oldu. Ama üyelerin tespiti konusunda, bütün partilerin ihtilâflarını halledecek şekilde bir öneri yoktur, bir teklif yoktur.

Şimdi ne olacaktır? Bir teklif olmadığına göre oylama da olmayacaktır. Aslında bunu öneri saydığınız takdirde.... Niçin sayılır? Onu da söylüyorum. Sayın Başkanın yerinde ben de olsam saymak zorundayım. Çünkü uygulamalar var. Daha önce öneri sayılmayan bu hususlar, öneri olarak kabul edildi, çoğunlukla karar konusu olmuş hususlar öneri olarak kabul edildi, uygulamalar var, oylanacaktır, ayrı mesele.

Ama, Sayın Bozbeyli'nin söylediği gibi «28'in oylanmasının da mümkün olmadığı» kanaatindeyim. Neden?... Muhalefet şerhinin önerge gibi oylanması imkânsızdır da onun için. Burada aslında öneri yoktur.

Ama, uygulamalar maalesef bendeniz tarafından üç kez bu kürsüde ifade edildiği ve zarureti de bugün daha iyi anlaşıldığı için, - sırf bu konuya görüşümün isabetinin teyit edilmiş olması bakımından söylüyorum - sırf bu konuya işaret etmek için söz aldım.

Yapılacak işlem, bence, aslında oya sunulacak husus, mademki bu konuda usul müzakeresi açıldı; yani, «Danışma Kurulunun hangi hususta ve nasıl, aldığı karar öneridir veya değildir?» bu bir karara bağlanırsa, o zaman bu 27'nin de, 28'in de oya sunulup, sunulmayacağı da anlaşılabilecektir. Yani, Danışma kurullarının çoğunlukla getirdikleri bir hususu öneri saymak mümkün müdür?. Genel Kurul bu konuda bir karar verirse, «Evet, mümkündür» derse bu 27 oylanır. Yok Genel Kurul....

BAŞKAN - Efendim, tatbikatımızla Genel Kurul bunu tasvip etmiştir ve tatbikatımız da biraz evvel işaret ettiğim gibi, tekrar oylama bu bakımdan....

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Öyle efendim, uygulamanın öyle olduğunu ben de arz ediyorum. Fakat, bu devamlı surette ihtilâf çıkaracaktır. Aslında.

BAŞKAN - O zaman, İçtüzük değişikliği yapılır efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - O da gerekli, Anayasaya aykırı zaten, o da ifade edilmiştir.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Yanlış bir uygulamayı oylama diye mi sayacaksınız Sayın Başkan?... O zaman, biz de tekrar söz isteme durumunda kalacağız.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Şimdi, burada önemli olan şudur: Mademki, Danışma Kurulunun önerisinin ne olup, ne olmadığı hususunda usul müzakeresi açılmıştır. Sayın Başkanın Tüzük hükümlerine göre, kendilerine mevdu bir takdir yetkisi vardır: isterse oylayabilirler, isterse oylamayabilirler.

Usul müzakeresini, bunca uygulamalara rağmen açtıklarına göre, kendileri de tereddüt içindedirler; öyleyse oylamalarında isabet olacaktır. Bundan sonraki uygulamalarda da hangi hususların öneri olup olmadığı da bu suretle tespit edilecek ve üstelik 27'nin oylanmasının kaderi de belli olacaktır. Eğer, Genel Kurul bunu öneri sayarsa oylanacaktır, öneri saymazsa Genel Kurul seçeneklerden birisini veya ikisini, üçünü bu konuda getirmek durumunda kalacaktır.

Maruzatım bu kadar, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim, Sayın Durakoğlu.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, yerimde bir mâruzâtım olacak.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Arsan lehinde söz istemişlerdir, kendilerine söz vereyim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Bir tavzih Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Arsan da konuşsunlar.

Lehinde Sayın Arsan, buyurunuz.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Önce önerinin aleyhinde söz istemiştım, maalesef Sayın Durakoğlu konuşunca baktımki, konuşması lehte midir, aleyhte midir, pek anlaşılmadı. Biraz da lehte olur gibi oldu. Ben de bu sefer lehte söz almayı şu gerekçe ile uygun buldum: Çünkü, bugün burada oylamasını yapmaya çalıştığımız Danışma Kurulunun önerisi maalesef, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bir karara aykırıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Senatoda, Millî Birlik Grubunun ve Kontenjan Grubunun Senato Genel Kurulunca, Başkanlık divanlarında kuvvetleri oranında siyasî parti olmadıkları için temsil ettirilmeyecek...

BAŞKAN - Sayın Arsan, rica ediyorum.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Konumuzla hiçbir ilgisi yok bunun. Konumuz Danışma Kurulu önerileriyle ilgilidir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Var Sayın Başkanım, çünkü yaptığınız iş tümüyle Anayasaya aykırı da onun için var. Yani, tekrardan alın da görüşün diyorum başka bir şey demiyorum.

BAŞKAN - Rica ediyorum.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Şimdi Sayın Başkanım, bir şeyi ortaya koymak lâzımdır: Bu Parlamento, Anayasa çerçevesi içinde mi yönetilmektedir? Anayasaya uygun hareket edeceğimiz için yemin etmedik mi?. Zatiâliniz bizim oylarımızla Başkan seçilmediniz mi?...

BAŞKAN - Efendim, bu başka bir zamanda tartışılacak bir konu. Bu konuyla ilgisi yok efendim, bu konuyla ilgisi yok. Lütfen Başkanlık tutumunun lehinde konuşunuz, rica ediyorum efendim.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Vardır Sayın Başkanım. Komisyonlar 27 mi, 28 mi?.

Sayın Başkanım, şimdi meseleyi, bu konuyu tekrar geri almak, öneriyi Başkanlık Divanında görüşmek istemiyor musunuz?... O hususta biz de bağımsızlar topluluğu olarak diyoruz ki, bu toplantınızda geri alacaksınız, almanız iktiza eder, kararın tümü Anayasaya aykırıdır.

Şimdi bu sözüm, sizin bana söz vermeniz gerekçesine uygun değil midir? Siz diyorsunuz ki: «Bunu oylatmayayım, Başkanlık Divanına götüreyim».

BAŞKAN - Danışma Kuruluna.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - İşte ben de diyorum ki, Danışma Kuruluna götürünüz. Çünkü yaptığınız işin tümü Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bir karar vardır ortada ve bu karar da, Cumhuriyet Senatosunda, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Anayasa Mahkemesine müracaatıyla Anayasa Mahkemesinin verdiği bir karara dayanmaktadır. Ama, Meclis kanadında geliniz görünüz ki, bağımsız milletvekilleri ancak oylamalarda bulunan; fakat Meclis çalışmalarında fonksiyonu olmayan, millet iradesiyle seçilmemiş insanlar durumuna düşürülmüştür...

BAŞKAN - Sayın Arsan, konu dışına taşıyorsunuz, rica ediyorum efendim. Maksadınızı başka şekilde ifade edebilirsiniz efendim.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Şimdi bu durum karşısında....

BAŞKAN - Konu ile ilgisi bulunmayan ifadelerde bulunuyorsunuz efendim.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Sayın Başkanım, Anayasaya aykırı olan bir şeyin bugün oylanmasıyla yarın oylanması arasında fark yoktur. Anayasaya aykırı ise aykırıdır...

BAŞKAN - O sizin anlayışınız efendim.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) - Bu, bugün oylanmalıdır: 27 mi, 28 mi olmalıdır? Bu meseleyi halledelim, Meclisleri bir an evvel çalıştıralım.

Ankara sokaklarının, İstanbul sokaklarının Beyrut sokaklarına döndüğü bir Türkiye'de...

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, konu üzerinde konuşunuz, sözünüzü kesmek zorunda kalacağım efendim.

MEHMET ALİ ARSAN (Devamla) Zamanımızı bu meselelerle, Meclisleri usul tartışmaları ile geçirmeyelim. Lütfen meselelerde daha kesin, daha ciddi ve süratli tedbir alan, çalışan bir anayasa kuruluşu şekline Yüce Meclisi getirelim.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Arsan.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkanım, bugün Danışma Kurulunda zatiâlinizin de ricalarıyla iki saate yakın bir süre; benim, 27'lik oranı kabul etmem üzerinde duruldu. Ben de bunu Grubumun menfaatleri açısından kabul edemeyeceğimi, bu ricalar sırasında başta zatiâliniz olmak üzere, diğer bir grup başkanvekiline de arz etmiştim. Sizler de bunun üzerine, «Umumî Heyete getireceğim, Umumî Heyetin verileriyle hallederim» dediniz... «Sizler de o zaman muhalefet şerhimizi dercediniz» dediniz. Bunlar söylenmiş iken, benim muhalefet şerhimi ikinci bir öneri: kabul etmemek, yukarda yapılmış ilân iki saatlik müzakereyi reddetmektir. Önerimizi ayrıca zatiâlinize arz ettim. Eğer oylamadığınız takdirde Demokratik Parti Grubu Meclisi terk edecektir.

BAŞKAN - Sizin muhalefet şehrinizin bir öneri olarak buraya getirileceği şeklinde bir ifadeye bulunduğumu hatırlamıyorum. Arkadaşlarım da oradaydı, bilmiyorum efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Ayrıca önerimiz var Sayın Başkan.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - «Ben, zatiâlinize, Yüce Heyetin oyları ile halletmek yolunu seçeceğim» dediğiniz zaman....

BAŞKAN - Efendim, şüphesiz.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Niçin o zaman ikaz etmediniz ayrı bir öneri vermem gerektiğini?

BAŞKAN - Anlayamadım efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Eğer ben, zatiâlinize ve arkadaşlarıma, «Bunu Yüce Heyetin reyleriyle halletmek istiyorum Demokratik Parti Grubu adına» dediğim zaman, niçin beni ikaz etmediniz ayrı bir öneri vermem gerektiği konusunda?

BAŞKAN - Efendim, Genel Kurul bu 27 rakamını reddederse Danışma Kuruluna gidecektir. 27'nin dışında bir rakam aranıp, buraya tekrar getirilip Genel Kurulun oyuna sunulacaktır.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Kötü emsal misal oluyor.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Efendim, Danışma Kurulu önerisi hakkında usul tartışmaları bitmiştir. Başkanınız olarak halihazırda okuttuğum Danışma Kurulu önerisi, gelmiş tatbikatları da nazara alarak öneri mahiyetinde kabul edilmektedir Başkanlıkta ve bu öneri oylarınıza sunulacaktır.

Diğer usul tartışması hakkındaki konuya gelince: İktüzüğümüzün 20 nci maddesinin 2 nci fıkrası «Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyu ile tâyin edilir» dendiğine göre, Danışma Kurulu önerisi mahiyetinde olan 27 üyeliği her komisyon için ayrı ayrı oyunuza sunacağım; Reddedildiği takdirde, konuyu tekrar Danışma Kuruluna götürüp, bu konuda yeni bir rakam tespit edip....

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Bu sefer 29 getirir.

BAŞKAN - Efendim, Danışma Kurulumuz neye karar verirse, neyi öneride bulunursa onu uygulayacağız.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - 29'u getirir, 28'i gene getirmez.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - 27'yi getirir efendim,

BAŞKAN - Getiremem efendim. Genel Kurul reddettikten sonra 27 rakamını getiremem efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan aynı rakamı getirir.

BAŞKAN - Efendim, 27 rakamını Genel Kurul reddettikten sonra Danışma Kurulu başka bir rakam getirmek zorundadır. Aynı rakamı getirmesi mümkün değildir efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan bir hususu arz edeyim: İşaret ettiğiniz gibi olursa.,

BAŞKAN - Efendim, fikirlerimi beyan ettim. Usul tartışması açtım. Rica ediyorum efendim, rica ediyorum; benim de durumumu takdir ediniz efendim, rica ediyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan lütfederseniz söyleyeceğim.

BAŞKAN - Efendim, Danışma Kuruluna gider, 27 rakamı dışında Genel Kurulun büyük çoğunluğunun hangi yolda karar verdiği anlaşılır - eğer reddedilirse - ona göre partilerin oranları nispetinde temsil edilmesi Danışma Kurulumuzca nazara alınır ve buraya tekrar öneri olarak gelir.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Bu yanlış usul uygulamanızla Yüce Heyetin reylerini tenkit ediyor ve Meclislerin bir an evvel çalışabilmesi için gönülleri olmasa dahi bazı milletvekillerinin 27'ye gönülsüz rey vermelerini temin ediyorsunuz. Sizi suçluyorum efendim.

BAŞKAN - Suçlayabilirsiniz. Ben İktüzüğü tatbikle mükellefim efendim.

Danışma Kurulu önerisi olmadan herhangi bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	43	22.1.1976	615-624	Ahmet Çakmak	Halil Karaatlı	Hüseyin Deniz

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, içtüzüğün 50 nci maddesi gereğince, bu önceliklerle ilgili olarak söz istiyorum.

BAŞKAN - Müsaade ederseniz bir hususu ben daha evvel ifade edeyim: İçtüzüğümüzün gündemle ilgili 50 nci maddesinin metninde, «... Başkanlıkça lüzum görülen hallerde, 7 nci bentteki işlerin - ki, bunlar, kanun tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler olarak ifade edilmiştir - görüşme sırası Danışma Kurulunca Genel Kurula teklif olunabilir. Hükümet, esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür....» denmektedir.

Yine içtüzüğümüzün 53 üncü maddesi, «Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metin, aksine karar alınmadıkça, dağıtım tarihinden itibaren kırk sekiz saat geçmeden görüşülemez. Bu süre geçmeden gündeme alınması, gündemdeki kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, Hükümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, işaret oyuyla karar verir» demektedir.

Bu maddeye göre, «Bir kanun teklifi veya tasarısının, mevzu bahis kırksekiz saat geçmeden gündeme alınması» hususunda ve ayrıca, «Gündemde bulunan bir kanun tasarı veya teklifinin, komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek hepsinden öne, ilk sıraya alınması» hususunda Hükümet veya esas komisyon önerge veriyor ve bu önerge gerekçeli olmak şartıyla ve Yüce Heyetin oyuna sunulması, tasvibinin alınması şekliyle, iki seneden beri kanun teklif ve tasarıları Meclisimizde görüşülmektedir. Bu, ilk nazarda, demin okuduğum maddeye aykırı gibi görülmekte ise de, bu maddenin, yani 53 üncü maddenin gerekçesinin tetkikinden de anlaşılacağı üzere, acele hallerde, görüşülmesini temin için ve gerekçesi de gösterilmek suretiyle bir konunun Yüce Genel Kurulda görüşülmesi imkânını bahşetmektedir. Gerek gerekçesi metinde yer alan ifade tarzı itibariyle ve gerekse iki seneden beri yürüttüğümüz tatbikat ve teamüle göre, öncelik istemleri içtüzüğümüze uygundur ve 50 nci maddeye, 53 üncü maddenin aykırı bir tarafı olmadığı kanaatindeyim, oturumu yöneten Başkanınız olarak.

Buna rağmen söz mü istiyorsunuz Sayın Uysal?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Evet efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Uysal. Öncelik talebinin aleyhinde olarak görüşüyorsunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Evet efendim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Meclisimizin Genel Kurulunda, yasa önerilerinin bazılarının öncelikle görüşülmesi konusunda Sayın Başkanın okuduğu İçtüzüğümüzün 50 nci maddesi ve yine okudukları İçtüzüğümüzün 53 üncü maddesindeki ifadeler doğrudur. Ancak 50 nci madde ile, 53 üncü maddenin birbiri ile çelişir olduğunu ve en azından böyle bir anlam çıkarılması gerektiğini ifade ederlerken, meâlen söylüyorum tabii, cümleyi aynen kullanmak mümkün değil, o konuda not almadım fakat 50 nci maddeye, 53 üncü maddedeki işlem hali ortaya konduğu zaman, aykırı düşmeyeceğini ifade ediyorlardı. Gerçekte yeni İçtüzüğümüz bir müessese getirdi; Danışma Kurulu müessesesi getirdi. Yeni İçtüzüğümüzün getirdiği Danışma Kurulunun getiriliş gerekçesi bir maksada bağlı, bir amaca bağlı. O da şu: Bütün grubu olan partilerin, Danışma Kuruluna katılmak suretiyle, Millet Meclisi gündeminde 1'den 7'ye kadar saptanmış olan maddelerde, yani 50 nci maddede, Başkanlığın Genel Kurula sunuşları, özel gündemde yer alacak işler, seçim, oylaması yapılacak işler, genel görüşme ve Meclis araştırmalarına ilişkin işler, sözlü sorular, kanun tasarı ve teklifleri, bunlar Danışma Kurulunda, bütün partilerin temsilcileri ile bir ortak görüşe vardırılabilmek, hatta günler saptanarak, hangi gün araştırma, sözlü soru; hangi gün yasalar görüşülecek, bunlara değin günler ayırma durumunu Genel Kurula getirmek suretiyle, oylatmak suretiyle, bir özel gündemin dahi uygulanabileceğini; ama hangi koşulla uygulanabileceğini; Danışma Kurulunda görüşülüp karara bağlamak suretiyle uygulanabileceğini belirlemektedir, işte Danışma Kurulunun en önemli görevlerinden biri budur. Bir başka önemli unsur: Biz iktidar oluruz bugün muhalefet partisi olarak; yarın, bugünkü iktidar partisi muhalefet partisi olur; bir önemli yasayı aniden muhalefet partilerinin gözünden kaçırmak suretiyle, çok önemli bir yasanın, hayatî bir yasanın, çıkarılması gereken bir yasanın çeşitli anlayışlar içerisinde hemen öncelikle gündeme alınmak suretiyle görüşülmesini sağlamak; hazırlıksız yakalamak, burada Yüce Meclisimizde bazı yasaların enine boyuna tartışılıp ona göre fikirlerimizi söylemeyi engellemek gibi bir durum yaratır.

Bunun içindir ki, Danışma Kurulu, bu konularda, 50 nci maddeyi açık seçik olarak yeni İçtüzüğümüz müessese olarak ortaya çıkarmış ve burada bir takım hususların kararlaştırılmasının gerektiğine işaret etmiş.

Şimdi biraz önce okunan yasa, gerçekten öncelik isteyen bir yasa. Meclisimizin kitaplık düzeni ile hatta dil lâboratuvarının kurulması ile ilgili önemli hususları kapsıyor. Öncelikle görüşülmesi gerekir; ama lütfetsin Sayın Başkan, Danışma Kurulunu toplamak şu ana kadar çok daha kolay ve çok daha çabuk bir işlemdi. Her parti grubundan temsilciler oraya gelmek suretiyle, bu meseleyi enine boyuna tartışmak suretiyle bir gündem yapılabilirdi. Bu gündem

parti gruplarına da önceden iletilebilirdi. Parti gruplarından bu konuda görevlendirilecek olan sözcüler, o yasaların üzerinde enine boyuna çalışabilirler, hazırlanabilirlerdi. Eğer biz, 53 üncü maddedeki anlam ile hareket edersek, burada birtakım sorunları oldu - bittiye getiririz.

Sayın Başkanım, bunları bir eleştiri için söylemiyorum. Burada gündeme girecek olan konuların 50 nci madde kapsamı içerisinde tatat edilip, saptanıp ve Danışma Kurulunda görüşülüp, bütün grupların görüşü alınarak daha önceden grupların bilgisine sunulmasını sağlamak ve hazırlıkların yapılması için söylüyorum. Bu, Meclisimizin verimli çalışması için önemli bir unsur.

Maddelerin içerisinde «Başkan bugünkü oturumu kaparken yarınki oturumda görüşülecek olan işleri dahi Genel Kurula açıkla» der. Şimdiye kadar böyle bir gelenek Sayın Başkanlıkça kurulmadı. Kâğıtlar geliyor önümüze, milletvekili arkadaşlarımız kâğıtlara bakıyorlar: Bugün şu yasa var. Geliyorlar grup başkanvekillerine, yetkili yönetim kurulu üyelerine, «Acaba bu yasa bugün gelir mi?»Kendilerine cevap veriyoruz: «Ya gelir ya gelmez» Ya gelir ya gelmez olur mu? Ya «gelir» diyeceğiz, ya «gelmeyecek» diyeceğiz. O halde, gündemi hazırlamada, sunuşta, dağıtımda, saptamada 50 nci maddenin hükmünün bütünü ile yerine getirilmesi lâzım. Ona göre Danışma Kurulunda hangi sorular, hangi yasalar görüşülecek; özel gündemde hangi yasalar bulunacak, hangi yasalar öncelik alacak, bunlar açık seçik Millet Meclisi üyelerinin bilgisine sunulmalı. Gündem böylece saptanmalı ve her arkadaş bilmeli ki, yarın gündemde şu yasa önerisi, teklifi, tasarısı vardır; ona göre hazırlanmalı. Lütfen Sayın Başkanım, 53 üncü maddenin 50 nci maddeye aykırı olduğunu veyahut da ona uygun olduğunu belirlemeyin, Danışma Kurulunun görev fonksiyonlarını işletin.

Saygılar sunarım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

Konu ile ilgili olarak, Başkanlığının tutumunun lehinde veya aleyhinde başka sayın üye?

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Lehinde.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, Başkanlığın tutumunun aleyhinde.

BAŞKAN - Sayın Kazan, buyurun efendim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri; İçtüzüğün 50 nci ve 53 üncü maddesinde birbirine aykırı gibi gözüken iki ifadenin, kanun müzakerelerine öncelik tanınması mevzuunda tereddütler meydana getirdiği açıkça ortadadır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Muhterem arkadaşlar, İçtüzüğün 19 uncu maddesi Danışma Kurulunun görevinin neler olduğunu, İçtüzüğün muhtelif maddelerine serpiştirilerek ifade buyurmuştur.

Bu hususlardan bir tanesi de İçtüzüğün 51 inci maddesinde gündemin 7 nci sırasında belirtilen işlerin görüşülmesinde, eğer bir sıra tanzimi yapmak icabediyorsa, bu sıralama keyfiyetinin Danışma Kurulunca yapılacağını ve Genel Kurula teklif halinde getirileceğini ifade buyuruyor.

Bunun yanında 53 üncü maddede de «Gündemde bulunan kanun tasarı ve teklifleriyle, komisyondan gelen diğer işlerden birisine öncelik verilerek bu kısmın ilk sıraya geçirilmesi, Hükümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir» diyor.

Bu iki farklı hüküm muvacehesinde, bizden evvel konuşan Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan-vekili Sayın Uysal, Meclisin ahenk içinde çalışabilmesi bakımından Meclis gündeminde bulunan kanunların, rastgele veya politik sebeplerle birtakım grupların hazırlıklı olmadan alelacele, üzerinde doğru dürüst münakaşa edilmeden çıkarılmaması için 50 nci madde çerçevesinde hareket edilmesi lâzım geldiğini ifade buyurdular.

Aslında, bu ifadenin ruhuna karşı çıkmak istemiyorum. Kaldı ki, son yapılan Danışma Kurulu toplantısında Sayın Meclis Başkanımız bu sabah (Perşembe günü) Meclis gündeminde bulunan kanun tasarı ve tekliflerinin sırasını görüşmek üzere yeniden bir araya gelmemiz lâzım geldiğini bize şifahen ifade buyurdular. Biz de bu sabaha kadar Meclis Başkanımızdan bu konuda re'sen Danışma Kurulunun toplantıya çağırılmasını bekledik, ama böyle bir davet vâki olmadığı için Salı günkü uygulamanın, bugün tekrarı ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Her ne kadar gündemde bulunan kanunların bütün grupların ittifak edeceği bir sıra içinde görüşülmesi, Meclislerimizin çok daha ahenkli bir şekilde ve verimli olarak çalışması neticesini tevlit etmekle beraber, Danışma Kurulu toplantısı yapıncaya kadar ve bu sıra tertip edilinceye kadar 53 üncü maddedeki hükmün uygulanmasında da bir aykırılık görmüyoruz. Şu bakımdan görmüyoruz: 50 nci maddenin, gündemde bulunan teklif ve tasarıların sıralanmasında Danışma Kurulunun görüşünün alınması meselesinde başlangıçta bulunan ifadeye arkadaşlarımın dikkatini çekmek istiyorum. Bu ifade ise, «Başkanlıkça lüzum görüldüğü hallerde» ifadesidir.

Demek oluyor ki, 50 nci maddedeki, «Danışma Kurulunca teklif edilebilir» hükmü, Başkanlıkça lüzum görüldüğü hallerle kayıtlanmıştır. Halbuki 53 üncü maddenin uygulanmasında, böyle bir kayıt olmaksızın doğrudan doğruya, «.... gündemdeki kanun tasarı ve teklifleri ile komisyondan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi. Hükümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir» diyor, Genel Kurul da bu isteği işaret oyuyla kabul ettiği takdirde öncelik muamelesi tahakkuk eder, diyor.

53 üncü maddedeki bu hükümde bir kayıt yoktur. Böyle bir muamelenin yapılmasında da İçtüzüğe bir aykırılık yoktur. 50 nci maddedeki kayıt, yani «Başkanlıkça lüzum görülen hallerde» kaydı gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu mülâhaza ile Millî Selâmet Partisi Grubu olarak 53 üncü maddede bulunan ifadenin tatbikatında ve dolayısıyla Başkanlığın tutumunda usule aykırılık görmediğimizi ifade eder, ama yine bu arada 50 nci madde çerçevesinde Danışma Kurulunun en kısa zamanda bir araya gelerek, grupların ittifak edeceği bir sıra üzerinde çalışmaya başlamasını da temenni eder, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan. Aleyhte sayın Korkmazcan, buyurun efendim.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Başkanlığın tutumunun lehinde söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Kaydediyorum efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım;

İçtüzüğümüzün 50 nci maddesi, Meclisimizin bir gündemle çalışması gerektiği hususunu dikkate alarak, bu gündemin nasıl tanzim edileceğini teferruatıyla tespit etmiştir.

Her şeyden önce Sayın Başkanlığın gözönünde bulundurması gereken husus; Meclisimizin bir gündemle çalıştırılmaktır. Gerek Danışma Kurulu, gerekse Başkanlık Divanı Meclislerin bir gündem üzerinde, önceden bilinen, milletvekillerinin hazırlıklarını yapabildikleri bir yönetime kavuşturulması hususudur. Eğer Sayın Başkanlığın şu andaki tutumunu, içtüzüğümüzün tespit ettiği normal tutum olarak kabul edecek olursak, bu Meclis her zaman gündemsiz çalışmaya mahkûm kalacak demektir.

Şu anda sıralarında oturmakta olan arkadaşlarımızdan hiç birisinin tahmin ediyorum ki, bugün hangi kanunlar üzerinde görüşüleceği hususunda malumatları yoktur. Görüşüleceğinin kimler tarafından bilindiğini bizim de tahmin edemediğimiz kanun tasarı ve teklifleriyle ilgili raporlar da hiç bir arkadaşımızda mevcut değildir. Bu sebeple, hiç bir grup, sözcüsünü de tâyin edememiş bulunmaktadır. Yalnız, Sayın Başkanlık dünden bu yana bir muamele yapmıştır; grup sekreterliklerine gayri resmî olarak: «Gündemdeki şu şu maddeler hakkında, kanun tasarı ve teklifleri hakkında öncelik önergesi gelecek, size haber veriyoruz» demişlerdir. Böylelikle şu gündemlerin basılması için yapılan masraflar da boşa gitmiştir ve Meclisin bir gündem üzerinde çalışması yöntemi de ortadan kaldırılmıştır.

Bu tatbikat eğer iki seneden beri sürüyorsa, herhalde şimdiye kadar dikkati çekmemiş olmasının sebebi; sayın bakanların ve sayın komiyon başkanlarının bu hükümlerden, daha doğrusu, Başkanlık Divanının bu anlayışından istifade

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

yoluna sık sık başvurmamış olmalarıdır. Fakat birkaç günden beri bu yola sık sık başvurulunca, meseledeki hem İttüzüğe aykırı, hem de Meclisin bir gündem üzerinde çalışması zorunluluğuna aykırı durum gözler önüne çıkmıştır. Bu Meclisi ciddi olarak, bir gündemle çalışan heyet haline getirecek miyiz ve kanunlar üzerinde gruplar hazırlıklarını önceden yapabilecekler mi, yoksa, sanki torbadan çekiliyormuş gibi kanun tasarı ve teklifleri her seferinde, yoklamadan sonra burada mı bizlere duyurulacak? Bu hususta Yüksek Heyetin bir karar vermesi lâzımdır.

Değerli arkadaşlarım, aslında 50 nci maddenin ortaya konulmasının sebebi; hükümetlerin istedikleri tasarıların, istedikleri zaman görüşülmesine mani olmak, Meclisin gündemini muhalefetin tâyin etmesine fırsat hazırlamak değildir, böyle bir maksat yoktur. Ama, 50 nci madde, Meclis gündeminin hiç olmazsa 24 saat öncesinden belli olmasını temin edecek şartları getirmiştir. Bu şartlara riayet edilmelidir. Yoksa, gene sayın bakanlar bir tasarının öncelikle görüşülmesi düşüncesinde iseler, iktidar gruplarının yönetiminde olan Komisyonların yöneticileri bir kanun tasarısının öncelikle görüşülmesi düşüncesinde iseler, 50 nci maddedeki şartlara da riayet etmek şartı ile, bu hususu 24 saat önceden temin edebilirler. Böylelikle diğer gruplara da söz söyleme, yasama çalışmasına yeterince iştirak etme fırsatını vermiş olurlar.

50 nci maddenin, bu gerekçelerini bir kenara bıraktıktan sonra, açıkça metni üzerinde durmalıyız. 50 nci maddenin son iki fıkrası şöyledir: «Başkan birleşimi kapatırken, gündemde bulunan hususlardan hangilerinin gelecek birleşimde veya birleşimlerde görüşüleceğini Genel Kurula bildirir. Bu husus ayrıca ilân tahtasında ilân edilir.»

Yani, hem Sayın Başkan Genel Kurula bildirecektir önceden, hem ilân tahtasında bu husus ilân edilecektir. Ayrıca, «Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulca kararlaştırılmadıkça, Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Genel Kurulda konuşulamaz.» demektedir. Bu, açık ve kesin bir hükmüdür. Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulca kararlaştırılmadıkça Genel Kurulda konuşulamaz, demektedir.

Bu açık hükümlere aykırı hiç bir uygulamanın yapılmaması lâzımdır. Bu 50 nci madde gündemle ilgili genel hükümleri getirmiştir. 53 üncü madde, bir istisna hükmüdür. Öyle ise bu istisna hükmü nasıl yorumlanacaktır? Orada da, belli süreler geçmeden Hükümetin veya esas komisyonun gerekçeli olarak Genel Kuruldan istemesi halinde, Genel Kurulun işaret oyu ile gündemde değişiklikler yapılabileceği hususu yazılıdır. Bu istisna hükmünü nasıl anlamak lâzımdır? Bize göre, bu istisna hükmünün anlaşılmasını ortaya koyacak anahtar, gene 50 nci maddede vardır. 50 nci maddenin, galiba 4 üncü fıkrasında: «Başkanlıkça lüzum görülen hallerde, 7 nci bentteki işlerin görüşme sırası Danışma Kurulunca Genel Kurula teklif olunabilir. Hükümet, esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür.» der.

İşte Danışma Kurulunun bu fonksiyonunu ifası esnasında eğer Hükümet bir kanun tasarısının öncelikle görüşülmesini ve 48 saat beklemeden gündeme girmesini istiyorsa, 50 nci maddedeki bu fıkra uygun olarak Başkanlık bu meseleyi Danışma Kuruluna götürmelidir, pratik olarak da götürme imkânı vardır. Sabahtan sayın bakanlar tarafından Başkanlığa, «Biz bugün filanca kanunun çıkmasını istiyoruz, Hükümet temsilcisi Mecliste hazır bulunacaktır» diye haber verdikleri anda Danışma Kurulu toplantıya çağrılabilir. Böylelikle, 50 nci madde ile 53 üncü madde birbirine uygun tarzda yürürlüğe konulabilir. Sayın Bakanlar böyle bir hususla bağlanmadığı takdirde, gerçekten Meclisimizin bir gündeme kavuşması ve önceden bilinen bir gündem üzerinde müzakere yapabilmesi imkânı doğmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanlığın usule aykırı olan ikinci tutumu, şu anda müzakere edilecek olan ve hakkında bir öncelik önergesi vermiş olan kanun tasarısının, bundan önceki Bütçe Komisyonu tarafından kabul edilmiş olmasıyla alâkalıdır. Halbuki, 1975 - 1976 yasama yılında Meclisteki komisyonlar, iki yıllık çalışma dönemlerini tamamlamışlar ve komisyonlar yenilenmişlerdir. Üstelik Bütçe Plan Komisyonu, sadece iki yıllık periyodik süreler içerisinde değil, hükümetlerin değişmesine paralel olarak da değişikliklere uğramaktadır. Hükümet değişikliklerinde iktidar gruplarının Bütçe Komisyonlarında çoğunluğu alması şeklindeki Anayasa emri dolayısıyla, yenileme daha sık olmaktadır. Bu her yenilenişte, seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa, eski raporu benimsemiş sayılır, yolundaki içtüzüğün 45 inci maddesi gereğince, bu görev bölümünün yapılışından bir ay geçmedikçe, eski raporlar üzerinde Genel Kurulda herhangi bir görüşme yapılması imkânı yoktur.

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Devamla) - Eğer bu görüşmenin yapılmasını, kanun tasarısını Yüce Meclislere gönderen Hükümet bir an evvel bunun görüşülmesini istiyorsa, Başkanlık da bu zorunluluğu kabul ediyorsa, o zaman komisyonlara bir yazı yazılması suretiyle, bu bir aylık süre içerisindeki raporu değiştirme isteminde bulunma hakkını kullanıp kullanmayacağını Başkanlık komisyona sormalıdır ve bu soruya verilecek cevaptan sonra muamele yapılmalıdır. Aslında buradaki bir aylık süre, mutlaka cevap verilmesi lâzım gelen süre de değildir. Komisyon bir ay içerisinde rapor üzerinde yeni bir karar alacağını bildirirse, sadece yeni bir karar alacağını bildirirse, bu bir ayın ötesinde de zaman kazanacaktır. Gene umumî hükümler çerçevesinde, 45 günlük daha zaman kazanmak imkânına kavuşacaktır. Böylelikle, hem içtüzüğün gündemle ilgili hususları düzenleyen maddelerine, hem de içtüzüğün komisyon çalışmalarını düzenleyen 45 inci maddesine aykırı bir usul tatbik etmektedir Sayın Başkanlık. Yüce Meclisin bu uygulamayı durdurması lâzımdır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Değerli arkadaşlarım, aksi takdirde...

BAŞKAN - Ricamı tekrar ediyorum Sayın Korkmazcan, lütfen.....

HASAN KORKMAZCAN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Meclislerimizin belli bir usul içerisinde çalışması, içtüzüğün bütün gruplarca, Başkanlıkça ve milletvekillerince aynı tarzda anlaşılması geleneğini yerleştirmek mümkün olmayacaktır. Her seferinde usul tartışmaları yapmak yerine, bu meseleleri belli bir geleneğe bağlamak ve içtüzüğün maddelerini hepimizin aynı şekilde anlayacağı bir düzeye ulaşmak mecburiyetindeyiz.

Yüce Heyetinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Korkmazcan.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, bir hususu söylemek istiyorum.

Tutumunuzu şimdilik açılan müzakerede lehte ve aleyhte konuşmalarla belirlemeyip, bu yasa tasarısının, emsal olmamak üzere, Genel Kurulda müzakeresi açılabilir. Böyle bir emsal de Başkanlığın tutumunu engellemez. Bu emsal, ki Meclis bütçesi Pazartesi günü Bütçe Karma Komisyonunda görüşülecektir, bu nedenle kadrolar belli olacaktır, bir emsal olmamak üzere, bu yasa tasarısının görüşülmesiyle meseleyi hallederiz.

BAŞKAN - Sayın Sanlı, anladım, teşekkür ederim. Zaten sonunda Başkanlık gereken ifadede bulunacaktır.

Buyurun Talât Oğuz, lehte, buyurun.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Demokrasilerde parlamentonun faaliyeti, çalışma düzeni, Yasalara ve tüzüklere göre tanzim edilir. 20 . 1 . 1976 tarihinde yüce parlamentonun tasvibine arz edilen Danışma Kurulu önerisi üç konuyu ihtiva etmekte idi. Konulardan biri, Meclisin çalışma saatlerini düzenleyen konu; ikinci konu, çalışma saatleri düzenlendikten sonra çalışma günlerinde alınacak meseleler; üçüncüsü, çalışma saatlerinin 14.00'ten 19.00'a çıkarılması hususudur.

Yüce Parlamento, Danışma Kurulu önerisini Salı günü, ittifakla almış olduğu bir kararla onamış bulunmaktadır. Salı, Perşembe ve Cuma günlerini, saat 14.00'ten 19.00'a kadar kanun teklif ve tasarılarına ayırmış; Çarşamba gününü ise denetim yolları ile ilgili konulara hasretmiş bulunmaktadır: Soru, Gensoru, Meclis Araştırması ve Genel Görüşme.

İçtüzüğün 20 nci ve müteakip maddeleri, Danışma Kurulunun siyasi partiler gruplarının temsilcileri ile alacağı önerileri doğrudan doğruya Yüce Parlamenta arz edeceği istikametindedir.

Görüşümüz odur ki, gündemde bulunan kanun tasarısı ve tekliflerinin, verilecek bir önerge ile, gerek komisyonlar tarafından, gerek Hükümet tarafından verilecek öncelik önergesiyle görüşülmesine mani içtüzükte ve

tatbikatta bir hüküm mevcut değildir. Nitekim Danışma Kurulunun, Yüce Parlamentonun onayına arz edilen kararında; Salı, Perşembe ve Cuma günleri, gündemde kanun tasarı ve teklifleri mevcut olup, bunların görüşülmesine başlanıp, Çarşamba günü ise doğrudan doğruya Meclis denetimi ile ilgili görüşmelere geçilecektir, denilmektedir.

Şu durum karşısında, öncelikle görüşülmesine mani bir hüküm yoktur. Ancak, Danışma Kurulu, ya siyasî parti grubu temsilcilerinin çağrısı ile, veyahut da Millet Meclisi Başkanının çağrısı ile toplandığı anda, daha evvelce almış olduğu karara muhalif olarak veyahut da ayrıntılı olarak öncelikle görüşülmesi sırasını tespit edebilir. Mevcut durumda ve mevcut kararda, onaydan geçen kararda, görüşülmesinde herhangi bir sakınca mevcut değildir, içtüzüğün 50 nci, 53 üncü maddesi ve 20 nci maddesinin hükümleri karşısında, görüşülmesinde, bu karar onaydan geçtiğine göre, fiilî, hukukî ve siyasî bir zaruret mevcuttur. Çünkü, Danışma Kurulunun kararına muhalif bir karar mevcut değildir.

Başka bir gün, Danışma Kurulu toplantıya çağrılır, öncelik ve ivedilik sırası tespit edilmek suretiyle alınan karar da yüce Parlamentonun onayına sunulur. O zaman, alınan karardan sonra öncelik ve ivedilik sırası tespit edilen yasa teklifleri ve tasarılarının görüşülmesine geçilir.

Bu bakımdan Başkanlığın tutumunda herhangi bir aykırı hüküm yoktur İçtüzük yönünden. Biz bunu benimsiyoruz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

Bu suretle lehte, aleyhte ikişer arkadaşımız fikirlerini ifade buyurdular.

Değerli arkadaşlarım, Danışma Kurulu geçen hafta hangi günde hangi konuların görüşüleceğini tespit etmiş, bir öneri halinde Yüce Kurula getirmiş ve bu Genel Kurulca karara bağlanmıştı. Bu duruma göre; Salı, Perşembe ve Cuma günleri kanunların görüşüleceği, Çarşamba günleri; de oylamaların ve denetimle ilgili işlerin görüşüleceği karara bağlanmış durumda idi.

Ve, geçen hafta son oturumda, oturumu yöneten Sayın Başkan, Salı günü için hangi konuların görüşüleceğini, bendeniz Salı günü yönetimi idare eden arkadaşınız olarak; bugünkü gündemde yer alan kanun tasarı ve tekliflerini görüşeceğimizi, celsenin sonunda ifade etmek, tasrih etmek suretiyle oturumu kapatmış durumda idim. Bugün de aynı şekilde bu hususları tasrih ederek neyi görüşeceğimizi Yüce Kurulun bilgilerine sunarak celseyi kapatacağım.

Bu gündem, hangi gün neyin görüşüleceği de kararlaştırılmış olduğu cihetle, sayın üyelerin dolaplarına atılmış, bir nevi bilgilerine sunulmuş durumdadır. «Hangi kanunun ne zaman görüşüleceği hususunda bilgim yoktu» şeklindeki bir fikir, bu durumda geçerli olamaz kanaatindeyim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İkinci husus: Demin de ifade ettiğim şekilde, 50 nci madde gündemle ilgili genel prensipleri getirmektedir. 53 üncü madde ise; Sayın Uysal'ın da, Sayın Korkmazcan'ın da ifade ettiği gibi, bir istisnaî hali, acele hali gerekçe göstermek suretiyle, kabul edilebilir hali ifade etmektedir.

Nitekim, demin kısaca arz ettiğim 53 üncü maddenin gerekçesini, kısa olduğu cihetle aynen okumak istiyorum:

«Bu madde ile acele hallerde, gündemde değişiklik isteme yetkisi, sadece Başbakana veya esas komisyon Başkanına tanınmıştır. Bu maddeye göre; bir kanun tasarısı veya teklifinin bekleme süresi geçmeden gündeme alınması, kanun tasarısı veya teklifleri vesair komisyon raporları hakkında öncelik kararı alınması, bir kanun tasarısı veya teklifi hakkında ivedilik kararı alınmasının doğrudan doğruya Genel Kuruldan istenmesi, kanun tasarısı ve tekliflerinin, ancak Başbakan veya esas komisyon başkanı konuyu acele görürse, Genel Kurulda doğrudan doğruya yapabilecektir.» denilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, tipik bir misaldir. Az evvel okunan öncelik önergesi, Meclis Kitaplığının bir acele ihtiyacını karşılayacak ve sanıyorum Pazartesi günkü Bütçe Plan Komisyonundaki Meclis Bütçesinin görüşülmesine yetiştirecektir. Öyle acele bir halde, Danışma Kurulunun toplanması, bir öneri getirmesi ve bunun Genel Kurula yetiştirilmesi bazı hallerde fiilen imkânsız olmaktadır. Ve arz ettiğim gibi iki yıldan bu yana yaptığımız tatbikat, hiç bir itiraza mahal kalmaksızın bu şekilde cereyan etmiştir. Ve esasen bir ana kaide «Genel Kurul gündemine hâkimdir.» diye hepimizin zihinlerinde vardır ve bunun yanında bu hadisede de öncelik önergesini tekrar okutup yine Yüce Meclisin onayına ve hakemliğine sunacağım

Bu sebeple, yapılan tatbikatta bir aykırılık yoktur.

İkinci bir husus: Sayın Korkmazcan Komisyonun böyle bir önerge veremeyeceği hususunu tekraren kürsüye getirdiler. Geçen oturumda bu hususta kâfi cevap arz ettiğimi sanıyorum. 13 Mayıs 1975 tarihinde, değerli arkadaşım sayın Ekşi'nin riyasetinde olan bir celsede bu hususlar derinliğine, genişliğine görüşülmüş; hatta o bir aylık sukutu hak müddeti olarak ifade edebileceğimiz zamanın geçmemiş olması dahi, dermeyer edilmiş. Buna rağmen, Yüce Heyet bu hususu bir karara bağlamıştır. Bir tekriri müzakere niteliği taşıyacak olan bu hususu, oturumu yöneten Başkanınız olarak ben başka türlü anlayarak, başka türlü bir müzakereye mevzu yapamam.

Bu sebeple ve ayrıca demin grup başkanvekilleri arkadaşlarımız görüşmede ifade buyurdular, gündemin bu hususunda meydana gelen tereddütü, yani gündemin tanziminde meydana gelen tereddütü ortadan kaldırmak kasdiyle Sayın Başkanın, Meclis Başkanının bir toplantı yapacağı hususunu da ifade ettiklerine göre, bu da benim şu anda yapacağım tatbikatı pekiştirmektedir. Yani, böyle bir karardan evvel, görüşmeden evvel yeni bir tatbikata mahal vermemek ve esasen yapılan tatbikatın İttüdüğe, teamüllere uygun olduğunu da bilhassa belirtmek suretiyle, bu hususta da ayrıca bir oylama yapmayarak, şu dediğim gerekçeyle meseleyi böylece bağlayıp; öncelik önergesini tekrar okutup Yüce Heyetin hakemliğine baş vuracağım.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, oylamaya geçmeden önce beyanlarınız hakkında yerimden bir maruzatım olacak.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Ölçmen. Bir usul müzakeresi açtım; iki lehte, iki aleyhte konuşuldu, içtüzüğe göre bu konuda yapılabilecek şey yapıldı. Başkanınız olarak da ben, yapacağım tatbikatı ifade ettim. İşin bu safhasında size söz verme imkânım yoktur. Bağışlamanızı rica ediyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Hayır, beyanlarınızla ilgili olarak.

BAŞKAN - Artık beyan yok, bağladım meseleyi.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, benim bir beyanımı yanlış değerlendirdiniz.

BAŞKAN - Hangisi efendim?

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Buyurdunuz ki. (AP sıralarından «Usul müzakereleri, bitti» sesleri)

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, Meclisin selâmetle çalışması için, içtüzüğe uygun kararlar alabilmemiz için, ikazlarını dinlemek zorundayım efendim. Rica ediyorum, müsaade buyurun.

Buyurun efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, içtüzüğün 45 inci maddesi ile ilgili olarak tatbik edilen usul hakkında da görüşlerimi ifade ettim, çünkü, biraz sonra oylayacağınız önerge ile ilgiliydi. Ancak, o konuda bir usul müzakeresi açılarak Mecliste oylama yapılması talebinde bulunmadım.

BAŞKAN - Evet, bulunmadınız efendim, anladım efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - İçtüzüğe göre, daha evvel yapılan oylamanın da geçerli olmadığı kanaatindeyim. Çünkü bu kadar açık bir hüküm dururken, onun üzerinde bir usul müzakeresi açılarak Genel Kuruldan bir karar alınamaz. Çünkü bu karar içtüzüğü değiştirici mahiyettedir. Halbuki içtüzüğün hangi usullerle değiştirilmesi, gene içtüzüğümüzde yazılıdır. Onun için, ben, sadece Başkanlığı ikaz etmek için bu hususları söylemişim.

BAŞKAN - Ben de cevap arz ettim efendim. Ben de cevap arz ettim, şüphesiz değerli arkadaşlarımdan bir kuşku kalmaması için sizin beyanınızın neticesi olarak, yapacağım tatbikat bakımından cevap arz ettim, mesele halloldu. Bu safhada yapacağım başka bir şey yok efendim, lütfediniz.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Daha önce karara bağlanmış beyanlar...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, müsaade buyurur musunuz?

BAŞKAN - Daha bitirmediler, bekliyorum efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Karara bağlanmış olan hususun usul müzakerelerinin sonunda, daha önce 45 inci madde ile ilgili olarak oylama yapıldığını ifade buyurdunuz. O oylamanın içtüzüğü değiştirecek güçte olmadığını, benim usul anlayışına göre geçerli bulmuyorum. Başkanlık Divanında bu meselenin ele alınması için ikazda bulundum efendim.

Şimdiki meseleye gelince: Bu konuda gerçi oylama yapıp yapmamak zati âlinizin takdirindedir, ama bir usul müzakeresi açtınız; iki lehte, iki aleyhte konuşma yapıldı. Bundan sonra takdirinizi kullanarak oylama yapacaksınız. Meseleyi bu şekilde halledeceğinizi müzakerelerin sonunda öğrendim, vuzuha vardım. Onun için, «Oylama yapmıyorum» deseydiniz, haklı olabilecek bir tutum olurdu. Halbuki zati âliniz bu konuyu, daha arkadaşlarımız söz alırken «Lehinde» veya «Aleyhinde» diyerek ortaya kendiniz koydunuz. Yani meseleyi başlangıçta ortaya siz koydunuz. Görüşünüz o olduğu halde meseleyi niçin...

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, yeni bir konuşma yapıyorsunuz. Benim belki ifade tarzım eksik olabilir, sizi beğendirecek tarzda da olmayabilir. Rica ediyorum. Şimdi ben, müzakerelerin sonunda, aleyhte konuşan arkadaşlarımızın beyanlarının Başkanlığın tatbikatını değiştirecek nitelikte olmadığını ifade ettim. Bu suretle tatbikatın yerinde olduğunu, devam edeceğimi de ilâve ettim, efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Oylama yapacak mısınız?

BAŞKAN - Hayır yapmayacağım efendim, gerekçesini de arz ettim.

Buyurun Sayın Ölçen.

ALI NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Efendim, eğer yanlış anlamadı isem, gündemin üye arkadaşların gözlerine atıldığını, dolayısıyla, hiç olmazsa üçüncü Birleşimde hangi yasaların görüşüleceğine dair milletvekillerinin bilgisi olduğunu ifade ettiniz. Eğer mevcut gündemde 47 adet yasa, 43 üncü Birleşimde veya 44 üncü Birleşimde hepsi konuşulacak ise dedikleriniz doğrudur. Ama, tahmin ediyorum ki, bütçe buraya gelinceye kadar 47 tane yasanın görüşülmesi olanak dışı olduğuna göre, hiç bir milletvekili arkadaşımız Şubatın 12'sine kadar olan süre içinde hangi yasanın gündeme ne zaman konulacağı, ne zaman konuşulacağına dair bilgi sahibi olmayacaktır. Bu nedenle, bilgi sahibi olmayan milletvekili arkadaşlarımızın burada bilgi sahibi imiş gibi gözlerine atılan gündem maddelerindeki 47 yasanın hepsinin bir iki Birleşimde görüşüleceğine dair Yüce Meclise sunduğunuz bilgi yanlıştır. Dolayısıyla bendeniz şu hususu istirham ediyorum: İçtüzüğümüzün 45 inci maddesinin haleldar edilmiş bulunmasına dair Cumhuriyet Halk Partisinin kaydedilen iradesinin zapta geçmesini... Aslında, buradaki yasaların, 45 inci madde gereğince yeni komisyon tarafından benimsenmesi işlemi gerçekleşmesinden esasen görüşülmesi mümkün değil.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Ölçen, müsaade edin efendim.

Usul müzakeresi açtım, 45 inci madde ile ilgili geçen oturumdaki görüşmenin cevabını verdim. Şimdi biz yeniden, âdeta meseleyi konuşma konusu yapıyoruz. Bunlar kısa ikazlar, nihayet bir cümle olur; bir noktaya münhasır olur. Konuşulmuş bir mesele hakkında yeniden, yeniden konuşursak yerimizden bir adım ileriye gidemeyiz...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Özür dilerim Sayın Başkanım, ben sadece bir örnek olarak sundum. Aksi halde 45 inci maddenin müzakere edilmesine, geri dönülmesine taraftar değilim. Çünkü zatı âlinizin kararlarına oldukça itibar eden bir üyeyim.

BAŞKAN - İltifatınıza teşekkür ederim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Benim burada üzerinde bilhassa ısrarla durduğum nokta, yalnız benim değil bütün partilerin üye arkadaşların, grup sözcülerinin buraya gelince hangi yasanın ne zaman görüşüleceğine dair kesin ve sarıh bilgi sahibi olması lâzım. 47 tane yasanın, gündemin bu maddesinde yahut bugün veya yarınki birleşimde konuşulması mümkün olmadığına göre, üye arkadaşlarımız önümüzdeki hafta veya daha önümüzdeki hafta hangi yasaların konuşulacağına dair bilgi sahibi olamaz. Zaten böyle olsa idi öncelikle söz konusu olmazdı; zaten hepsi görüşülecek ve yasalaşacak demektir. Demek ki, öncelik önergesinin nedeni, buna 43 üncü, 44 üncü bilâhare birleşimlerde sıranın gelemeyeceğidir. Bu nedenle istirham ederim, İktüzüğümüzün 50 nci maddesini uygulayalım, arzu ederseniz hemen şu esnada bir Danışma Kurulu istihsal edelim, 50 nci madde de uygulanmış olsun.

Benim maruzatım budur. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Ölçen. Arkadaşlarımdan özellikle rica ediyorum, bu kabil görüş, meler İktüzüğümüzün dışında yeni bir görüşme şekli doğuracak korkarım teamül haline gelecek.

Şimdi, az evvel ifade ettiniz: Danışma Kurulunu gündem tespiti üzerine toplandığınızda bahsettiğiniz bütün hususları orada dermayan edebilir, yeni şekiller koyabilirsiniz.

Ben bu oturuma gelirken, bu oturumu idare edecek olan Başkanınız olarak, benim elimde bir İktüzük, benim yanımda geçmiş teamüller, benim elimde bir müessese olarak 53 üncü madde şeklinde İktüzükte yer alan 53 üncü maddeye göre öncelik teklifleri vardır. Ben bunlara göre tatbikat yapmağa mecburum. Aynı şeyleri tekrar tekrar söylersek bir netice alamayız, bir.

İkincisi, bizim de vaktiyle - müsaade ederseniz, biraz daha fazla Parlamentoda olan bir arkadaşınız olarak bu «Vaktiyle» sözünü söyledim - şikâyet ettiğimiz bir konuydu. Bugün hangi kanunları görüşeceğiz? Şüphesiz bunların tamamının net olarak, ne bir eksik ne bir fazla bilinmesi sayın milletvekillerinin alâkalı bakımından, hazırlıkları bakımından iyidir, yolunda bir işlemdir; fakat siz de kabul edersiniz ki, bir gündemi tatbika geçildiğinde, evvelki gün de görüldüğü gibi Komisyon olmayabilir, Hükümet olmayabilir,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

daha sonraki maddelere geçilebilir. Maddeler, görüşme miktarı itibariyle çabuk geçebilir. Meselâ bugün hiç ummadığınız şekilde gündemde yer alan 47 tane maddeyi görüşmemiz mümkün olabilir. Bunu arkadaşlarımıza, Meclis Başkanlık Divanı olarak, Kanunlar Müdürlüğü olarak, gündemin kanun tasarı ve teklifleri kısmında yer alan hususatı bütünüyle birlikte veriyoruz. Her arkadaşımızın da her kanun teklifiyle ilgili olması, çalışma bakımından, mümkün olmayabilir; ama müzakereyi dinlemek, oyunu izhar bakımından şüphesiz olacaktır.

Bu bakımdan bir gün evvelden nasıl celseyi kapatırken «Bugünkü kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek üzere kapatıyorum» dediğimde görüşülecek maddeleri ifade ediyorsam, sayın milletvekillerinin bu hususta bilgileri sağlanmış olmaktadır. Bunu bir defa daha arz ediyorum.

Buyurun Sayın Ölçmen.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, kusura bakmayın ihlâl ediyoruz belki teamülleri; ama bir beyanınıza cevap vermek lüzumu hasıl oldu. Çünkü Sayın Grup sözcümüze cevaben bu beyanda bulundunuz ve hakaretamız bir ifadede bulundunuz; «Bugünkü gündemi, dolabında bulan her milletvekili ne görüşüleceğini bilmek zorundadır» mealinde.

BAŞKAN - Bir şeyi bilhassa hemen söyleyeyim, hiç ölçüsüz beyanda bulunduğumu sanmıyorum, o kastım da yok, o itiyadım da yok. Rica ediyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Meselâ, bugünkü gündem elimde, 15 sayfalık gündem bastırmışsınız, boşuna masraf edilmiş. «Başkanlığın genel kurula sunuşları», «Özel gündemde yer alacak işler», «Seçim». Hep yapılmayan, olmayan şeyler. «Oylaması yapılacak işler», «Genel Görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair görüşmeler» diyorsunuz; bugünkü gündemde 51 tane madde var, sonra sözlü sorulara geçiyorsunuz. 15 tane sayfa bastırmışsınız boşu boşuna.

Zatiâlinize soruyorum, gelen bir milletvekili sırasının üstünde veya dolabında bu gündemi bulduğunda bugünkü müzakerelerle alâkalı neyi bilebilecektir, neyi öğrenecektir?

BAŞKAN - Kanun tasarı ve tekliflerinin bulunduğu kısımdaki her kanunun görüşülebileceğini peşinen kabul edecektir.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Ben zatı âlinize Başkanlığın bastırdığı 15 sayfalık bugünkü gündemden bahsediyorum.

BAŞKAN - Evet efendim, arz ettim, Salı, Perşembe ve Cuma günleri kanun tasarı veya tekliflerinin görüşüleceği belli.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Burada öyle bir şey yok, bugünkü gündemde yok Sayın Başkan, bu bir.

Ben grup Başkanvekili olarak burada yetkililerden ilgili raporları istedim; «Raporlar mevcut değildir» dediler, iki. Ben grup Başkanvekili olarak görüşülecek konuların raporunu bu Mecliste bulamazsam, milletvekilleri müzakereyi nasıl yürüteceklerdir; burada, zatiâlinize soruyorum.

BAŞKAN - Ben İçtüzüğe göre muamele yapıyorum efendim.

Başkaca bir şeyiniz varsa, hele siz grup başkanvekili....

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, üçüncüsü...

BAŞKAN - Bunu karşılayayım müsaade ederseniz, üçüncüyü de dinleyeceğim efendim.

Grup Başkanvekili olarak her şeyin kolayı var. Danışma Kuruluna öneri götürsünüz, bu bahsettiğiniz hususlarda eğer içtüzüğe uygun olmayan hususlar varsa, bilgiyi eksik yeren hususlar varsa ikmal ettirirsiniz Beyefendi, rica ederim.,

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Danışma Kurulunu zatiâliniz veya sayın Başkanın çağırmasını bekliyoruz.

BAŞKAN - Bendenizin o hakkı yok efendim. Sayın Başkan eğer lüzum görürse, başkanvekillerinin de Danışma Kuruluna çağırılmasına kendisi karar verebilir. İki senedir Başkanvekilleri olarak biz hiç Danışma Kuruluna girmedik efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Üçüncü ve yine mühim olan bir husus, sayın Başkan, burada eğer hakikaten hayatî, ülke sorunlarını ilgilendiren meseleler konuşacak olsaydık, belki bu biraz da İçtüzüğün çiğnenmesine göz yumarak müsamaha gösterecektik; ama...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Ölçmen...

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bir dakika, buyurun efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Bir dakika Sayın Aygün...

. Öncelik istenilen konular şunlar: Üç vatandaşımıza vatanî hizmet tertibinden maaş bağlanması... Öncelik isteyen konulara bakınız.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Tarım sigortası değil, emeklilikle ilgili değil.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Ölçmen.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Üç kişiye maaş bağlanması.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, Sayın Ölçmen, müsaade buyurun efendim. Konuşma yapıyorsunuz. Bir önceliği verme komisyon başkanına veya ilgili bakana ait, onun derecesini ben bu oturumu yöneten Başkan olarak tayin yetkisinde değilim efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Ama, gülünç mevkie düşüyoruz. Üç vatandaşa maaş bağılyacağız diye, İçtüzüğün ihlâlüne hacet yoktur.

BAŞKAN - Beyefendi, lütfen oturunuz, rica ediyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Milletvekilleri lisan öğrensin diye,...

BAŞKAN - Başka söz vermiyorum efendim, rica ediyorum oturunuz efendim, lütfen oturunuz efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Bu kanunun burada şimdi, öncelikle görüşülmesiyle İçtüzüğü çığniyorsunuz.

BAŞKAN - İçtüzük hususunda bu kadar titiz olduğunuza göre, lütfen yine, İçtüzüğe uyararak hareket ediniz, sizden bunu bekliyorum. Rica ediyorum. Efendim, rica ediyorum, lütfen efendim.

Arkadaşlarımın bundan böyle hassasiyet gösterdikleri nokta ile, tezat teşkil edecek tarzda vakit ziyanına sebebiyet vermemelerini önemle rica ederim.

Kadrosuz köy camilerine 5.000 adet imam-hatip kadrosu tahsisi ve buna ait ödeneğin Maliye Bakanlığı bütçesinden Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine aktarılması hakkındaki önerenin gider arttırıcı olup olmadığına dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	61	20.2.1976	642-646	Rasim Hancıoğlu	Hüseyin Deniz	Halil Karaatlı

BAŞKAN - Bu tutumu hakkında olmak üzere buyurun efendim.

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Başkanımız bu önerenin gider arttırıcı bir önerge olduğunu beyan buyurarak, işleme koymama yolunu, ihtiyar eylediler. Halbuki bütçenin tümü nazarı itibara alındığı takdirde, bir önerenin gider arttırıcı olup olmadığını takdir ve tayin etmek gerekir.

Bu önergemiz bir aktarma önergesidir. Maliye Bakanlığı Bütçesinin ilgili faslından, Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesinin ilgili faslına bir aktarma yapılmaktadır; bu talep edilmektedir.

Bu bütçenin tümü nazarı itibara alındığı takdirde, bir gider artırma önergesi mahiyetinde telâkki edilemez.

Başkanımızın diğer bir mütalâası da burada ortaya konulmuş oldu: «Maliye Bakanlığı Bütçesi görüşülürken bunu görüşelim» dediler.

Halbuki şimdi biz Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesini bu haliyle görüşüp kabul edeceğiz ve bu kesinleşecek. Bu itibarla, bu kesinleşme hali, bu konunun Maliye Bakanlığı Bütçesinde görüşülüp kabul edilmesi bahis konusu olduğu zaman önümüze bir engel olarak çıkacak. Biz burada bunu oylarız, kabul ederiz, Maliye Bakanlığı Bütçesi geldiği zaman ilgili fasılda da tashihat yaparız.

Netice itibariyle, 1976 mali yılı Bütçesinde gider artmamış; bu talep de, milletvekillerinin en tabîi, kanunî hakkı olan bu talep de birtakım usul hatalarıyla engellenmemiş olur.

Hürmetlerimi sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Aynı konuda söz istiyorum Sayın Başkan.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Bu tutum hakkındaki görüşleri almış bulunuyoruz efendim; müsaadenizle....

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkanım, söz almak benim de hakkım.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Komisyona soralım efendim.

BAŞKAN - Komisyonun bu husustaki mütalâasını rica edeceğim efendim.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Biz sayın Başkanlığın tutumuna aynen iştirak ediyoruz efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Derhal söz hakkı doğdu bana Sayın Başkan.

BAŞKAN - Başka bir işlem yapmıyoruz efendim.

Okutuyorum.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Neye bağlandı bu Sayın Başkan?

BAŞKAN - Gider artırıcı mahiyette olduğunu tespit ettik.

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Sayın Başkan, gider artırıcı değil.

BAŞKAN - Efendim, bunun Maliye Bakanlığından düşmemiz için, Maliye Bakanlığı Bütçesinde bunun konuşulması lâzım. Bu hususu da düşünüyoruz. O konuşulmamış, burada düşünüyoruz....

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Sayın Başkan, bütçe kesinleştikten sonra, Maliye Bakanlığı Bütçesi görüşülürken Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesinde bir muamele yapılamaz.

BAŞKAN - Ama, o bütçe konuşulmazken de, burada şimdi düşüremeyiz efendim.

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Kaldı ki, Diyanet işleri Başkanlığı Bütçesine hiç kadro konulmamıştır. Yanlış bir tutumun içindediniz.

BAŞKAN - Bu tutum, bizim görüşümüz bakımından....

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Yanlış.... Şu anda Anayasanın 94 üncü maddesine de aykırıdır bu tutumunuz.

BAŞKAN - Evet efendim, aykırı görüyoruz, o bakımdan işlem yapamıyoruz.

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Hayır efendim, tutumunuz aykırıdır.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkanım, Anayasanın 94 üncü maddesinde, milletvekiline verilen hakkı ihlâl ediyorsunuz.

BAŞKAN - Maliye Bakanlığı Bütçesi görüşülmeden, Maliye Bakanlığı Bütçesinden bir faslın alınıp, bir paranın alınıp buraya nakletmemiz şimdiye

kadar da tatbikatımızda görülmüş bir şey değildir efendim. Bütçe Komisyonu da buradadır. Bütçe Komisyonu da aynı kanaattedir. Bu bakımdan bunu müzakere mevzuu yapamayacağız efendim. (M. S. P. sıralarından gürültüler.)

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Usul müzakeresi için Sayın Başkan.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Yüzlerce misali var Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Misal gösterebilir misiniz efendim? «Yüzlerce» demeyin. Şimdiye kadar olan tatbikatımızdan....

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Yüzlerce misali var Meclis tarihinde bunun.

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Sayın Başkan, usul müzakeresi için.

BAŞKAN - Neyin usulünü efendim?

ZEKAİ YAYLALI (Erzurum) - Görüşülür mü, görüşülemez mi efendim?

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Ben bu önerenin işlemi hakkındaki izahatınızı aldım. Başka bir görüşme, bir usul görüşmesi yapmak mümkündür ve açıklığa kavuşması da her zaman için faydalıdır. Bundan sonraki tatbikatlarımızda da ona göre hareket etmemiz imkân dâhiline girecek demektir.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, 73'e göre bir usul müzakeresi açmanızı temenni ediyorum.

BAŞKAN - Usul hakkında bir müzakere....

Buyurun sayın Tosyalı (M. S. P. sıralarından alkışlar) Tutumumuz hakkındaki bir usul müzakeresi.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Önerge hakkında. Yüzlerce misali var. Şimdiye kadarki tatbikatta.,

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Sayın Başkan, işleme konmayacak bir önerge için usul müzakeresi açmanız mümkün değildir.

BAŞKAN - Efendim, bu durum hakkında, bizim bu hareket tarzımız hakkında bir usul müzakeresi açtık.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Meclisin Anayasal hakları üzerinde görüşeceğiz. Sizin hakkınız üzerinde görüşeceğiz Sayın Yağcı.

BAŞKAN - Bir dakika müsaade edin efendim, neticeyi alacağız.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz? Usul müzakeresi.... (Gürültüler)

BAŞKAN - Lütfen efendim, müsaade edin de bir dinleyelim. Ondan sonra....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - İşlem yapamayacağınız bir konuda usul müzakeresi açmak doğru değildir.

BAŞKAN - Efendim, yaptığımız takdirde.... Yapıp yapmayacağımız belli değil....

ALEV COŞKUN (İzmir) - Komisyon üyesisin.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) Değilim, değilim. Komisyonun içerisinde değilim.

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Bütçenin Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonunda nasıl görüşüleceğini, Millet Meclisinde nasıl görüşülüp karara bağlanacağını tayin eden, Anayasamızın 94 üncü maddesidir. Anayasanın 94 üncü maddesinin son fıkrasını aynen okuyorum: «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesi sırasında, gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar». Madde bu.

Şimdi, düşünelim arkadaşlar: Biz, Maliye Bakanlığının bir fonunda bulunan bir fasıldan 50 milyon lira alıyoruz, Diyanet İşleri Başkanlığının köy imamaları faslına koyuyoruz. Maliye Bakanlığının hazırladığı önergede, «kesilen fasıl; ilave edilen fasıl» diye yazıyor. Yani, biz bütçenin dengesini hiç bozmadan, gider artırmadan veya Devletin bir vergisini burada yok etmeden, bir aktarma yapıyoruz. Her zaman burada yaptık. Eğer, şimdiye kadar yaptığımız: müzakereler tetkik buyurulursa, aktarmadan ibarettir. Yüzlercesini yaptık burada, gider artırıcı olmadığı için.

Binaenaleyh, burada yapılacak iki iş vardır. O da şu: Maliye Bakanlığının iki faslından, birisinden 150, diğerinden 50 milyon alarak, 43 bin köyümüzde imam kadrosu yoktur, buraya 5 bin tane daha kadro koymak için. 200 milyonluk bir fon, bir ödenek ilave ediyoruz Diyanet İşleri Başkanlığına. Bu, Millet Meclisinin ve üyelerinin Anayasal hakkıdır. Biz bu hakkı kullanıyoruz. Bütçenin dengesini bozmuyoruz. Gider artırmıyoruz veya Devletin bir gelirini, azaltmıyoruz. (C.H.P. sıralarından, «Harcamalarda bulunuyorsunuz» sesleri) Hayır, dengeyi bozmamak şartı ile, bu iş her zaman yapılıyordu.

Binaenaleyh, Sayın Başkandan istirham ediyoruz, diyoruz ki, ya bu önerge, önümüzde Maliye Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi esnasında nazarı itibare alınmak üzere oraya havale buyurulsun, veyahut da, bu kayıtla, Meclisin temenni kaydıyla oya vaz etmek mecburiyetindesiniz sayın Başkanım.

Meclisin bu husustaki temayülü oylarla tespit edilmek mecburiyetindedir. Ya, Maliye Bakanlığı bütçesinde görüşülmek üzere Meclisin müspet veya menfi temayülü meydana çıkar, veyahut da «Bunu kabul etmiyoruz» diye Meclisin temayülü meydana çıkar. Oya sunulmadan, bu önergeyi böyle, Anayasanın açık hükmüne rağmen, geçştiremeyiz. Bu hususa dikkat edeceğinizi ümit ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Buyurun sayın Şener.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bütçe görüşmeleri Anayasanın 94 üncü maddesine göre yürütülüyor. İçtüzüğümüzde, bütçe görüşmeleri ile ilgili hükümlerin tedvin edilmemiş olması düzenlenmemiş olması, birtakım iltibasa mahal verecek tartışmaları, yorumları davet etmektedir.

Şimdi, sayın Başkanlıkla önerge sahibi arkadaşlarımızın ve bendenizin aramızdaki fikri ihtilâf şudur: Gider artırıcı teklif nedir? Gider artırıcı teklifler, bütçelin mecmu rakamına ilâveyi gerektiren teklifler midir? Yoksa herhangi bir bakanlığın bütçesindeki rakamları, bir diğer bakanlığın bütçesiyle, transfer harcamalarına mani olan teklifler midir? Bu tartışmaları, bu sualleri artırmak mümkündür.

ALEV COŞKUN (İzmir) - O zaman Köy İşleri Bakanlığından da buraya alalım.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Bir kere, gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı mefhumun, bütçenin başlanış rakamlarını değiştirmeyecek mahiyette olması lâzımdır. Verilen önerge de nedir?. Maliye Bakanlığının belli faslındaki rakamın bir diğer başkanlığa....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Hangi fasıl?

ŞENER BATTAL (Devamla) - Arz edeyim.

... Transfer edilmesi, aktarılması teklif edilmektedir.

ETEM EKEN (Çorum) - Maliye Bakanlığını kurutuyorsunuz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Efendim, arz edeyim. Maliye Bakanlığı kurumaz, merak etmeyin.

Şimdi, «Maliye Bakanlığını kurutursunuz» diyen arkadaşlarıma, kendilerinin anlayışında olan, aynı siyasî partideki senatörlerin Senatoda, Maliye Bakanlığı bütçesinden belediyelere 100 milyon lira ayrılması hususunda teklifleri var, İstanbul Belediyesine ve o teklif Senatoda kabul edilmiştir.

ALEV COŞKUN (İzmir) - Hastalara.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sizin Partinize mensup senatör arkadaşlarımızın savunmasıyla geçmiştir. Şimdi, bendeniz bu meseleye pratik bir misal veriyorum: bunun teknik manada örneğini vermek için söylüyorum. «Neden böyle yaptınız»? manasında değil.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, Diyanet İşleri Başkanlığına bu yıl hiç kadro tefrik edilmemiş olması, kadro karşılığı olmayışı karşısında. Maliye Ba-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

kanlığının belli faslından buraya aktarılma teklif edilmektedir. Bütçe rakamına neticeten tesir edici değildir. Eğer burada bunu gider artırıcı şeklinde yorumlarsak, o zaman Meclislerin - dün Cumhuriyet Halk Partili bir arkadaşımız gayet güzel söyledi - parlamenterlerin oy makinesi haline gelmesi gibi bir durum doğar.

O halde, muhterem arkadaşlarım, mesele, Devletin kaynağı meselesidir. Mesele, Hükümetin getirdiği teklifleri Meclislerin aynı şekilde kabul etmesi meselesi değildir. Fasıllar arasında birtakım transferler, aktarmalar bu Meclisin yetkisi dahilindedir. O halde, bu meseleyi böyle pratik açıdan çözmenin zarureti vardır.

Bendeniz, kısaca, bu husustaki anlayışımı Anayasanın 94 üncü maddesinin ışığı altında teknik manada arz etmiş oluyorum. Önergenin, ayrıca büyük bir ihtiyaca cevap verdiğini ve bu ihtiyacın tezahürü olarak kaleme alındığını da düşünürsek muhterem arkadaşlarım, bu meselenin Yüce Meclisimizde karar altına alınmasında zaruret görmekteyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Şener.

Sayın Hayrettin Uysal, buyurunuz efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biz meseleyi anlayamadık. Anayasanın 94 üncü maddesi açısından mesele nedir? Bütçe Kanununun 5 inci maddesinde, «Aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir» hükmü açısından, mesele nedir? Aktarılma istenilen 50 milyon lira, 100 milyon liranın faslı ve kot numaralarından elde ettiğimiz bilgilere göre, «Geri kalmış bölgelere yardım» denilen, yani ezilen sınıfların yaşadığı bölgelere yardım olarak konulmuş olan paralardan aktarma gözükmüyor. Bunun aslı nedir, yanlışlığı nedir, doğrusu nedir? Bunları anlayamadık.

Bütçe Plan Karma Komisyonu, çoğunlukta, iktidar partilerinden müteşekkil. 200 milyon lira ihtiyacı varsa Diyanet İşleri Başkanlığımızın ki elbette vardır, söylüyorlar, neden Bütçe Plan Karma Komisyonunda bu 200 milyon lira oraya konmadı?

Eğer biz, Cumhuriyet Halk Partililer, Bütçe Plan Karma Komisyonunda çoğunlukta olsa idik, böyle bir talebi, ihtiyaç varsa yerine getirirdik. O halde, meseleye açıklık getirmek lâzım.

Meseleye nasıl açıklık getirebiliriz? Anayasanın 94 üncü maddesi açısından, bu husus gider artırıcı mıdır, değil midir? Buna teknik komisyon karar verecektir, teknik komisyon bize açıklama yapacaktır, ayrıntılarına varıncaya kadar.

Örneğin, ben dengeyi muhafaza ederek, 186 milyar liralık bütçeyi muhafaza ederek, Köy İşleri Bakanlığında 750 milyon lira alıp, İmar ve iskân Bakanlığına aktarabilir miyim?

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Meclis yapar.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Bir dakika efendim, birtakım sorulara cevap istiyorum. «Meclis yapar» demek, mücerret bir kavramdır, Anayasayla herkese görevler verilmiştir. Yasama organının görevini de Anayasa çerçevesi içinde böyle mütalaa etmek zorundayız. Aşiret idare etmiyoruz, devlet idare ediyoruz sayın Tosyalı.

O halde, meseleye açıklık getirmek zorundayız. Onun için, bu bütçeye bundan üç yıl önce yeni bir sistem getirildi; «Program Bütçe». «Program bütçe» derken, biz bunu projelere bağlıyoruz. Onun içindir ki, önergelerimizin şekli değişti, kot numaraları kondu, bağlı bulunduğu projelerin numaraları kondu.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Bütçe Plan Karma Komisyonunun sayın Başkanı, yetkilisi; «Program bütçenin esasları içinde, biz bu aktarmayı Anayasanın 94 üncü maddesi içinde yapabilir miyiz, yapamaz mıyız?» konusunda buraya gelerek net görüşlerini söylesin; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak ondan sonra karar vereceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN: Teşekkür ederim sayın Uysal.

Sayın Komisyon Başkanı, buyurunuz efendim.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Sayın Başkan, söz rica ediyorum efendim...

BAŞKAN - Komisyon Başkanı söz istemişlerdir, onlara söz vereceğim efendim. Müsaade eder misiniz?...

Sayın Komisyon Başkanı, buyurun efendim.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Sayın Başkan bize durumu sordukları zaman, sayın Başkanın kanaatine katıldığımızı ifade ettik. Meseleyi bir usul konusu yapan sayın Başkanımızın açtığı tartışmaya da, Bütçe Karma Komisyonunun Başkanı olarak katılmayı uygun bulduğum için yüce huzurlarınızı işgal ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, önce konuyu tamamen teknik açıdan ele almak istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlarımız, şahsen benim de, usulü içerisinde «evet» diyebileceğim bir önerge takdim etmişlerdir. Önce bu önergeyi inceleyelim, bakalım nedir?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Önerge, kadrosu bulunmayan köy camilerine yeniden 5 bin adet kadronun ihdasını öngörmektedir. Yeniden 5 bin adet kadronun verilmesi, yeni giderin meydana gelmesi demektir.

İkincisi; Yeniden bir gider meydana gelebildiği için, arkadaşlarımızın aktarma ile bunu karıştırmalarının da bir nedeni olabiliyor. Arkadaşlarımız bazı yerlerde önerge veriyorlar. Yani kendi bütçeleri içerisinde, aynı anda müzakere edilen bütçenin gelir ve gider kısımlarından yahut da gider bölümünün kendi arasından, gelir bölümünün kendi arasından - sadece bütçe denkliği ile değil - gider artırıcı yönünü de, bu niteliğini de taşımadığı cihetle, bu önergeleri Bütçe Karma Komisyonunu temsilen sözcü, başkan, üye arkadaşımız kabul edebiliyor ve Yüce Meclis de konuyu bu çerçeve içerisinde görüyor ve bunu hem gider artırıcı, gelir eksiltici olarak görmüyor; hem de, bütçe denkliğine aykırı görmediği için «evet» diye düşünüyor, oyunu veriyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım, mevzu bahis önerge yeniden 5 bin adet kadronun ihdasını ve dolayısıyla 5 bin adet kadronun gerektirdiği personel giderlerinin bir ödeneğini gerektiriyor ve bu yönü ile yeniden bir masraf kaleminin açılmasını müncer kılıyor.

Şimdi burada kendi bütçesi içerisinde, Diyanet İşleri bütçesinden giderlerinden bir ödenek ayırmak mümkün olabilse idi, bu önergeyi takdim eden değerli arkadaşlarımız bunu yapabilirlerdi.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi içerisinde 200 milyon lirayı bulacak bir yoğunlukta bir rakam bulunmadığı için, Maliye Bakanlığı bütçesine dönülüyor. Şu anda Maliye Bakanlığı bütçesini görüşmüyoruz. Bütçesini görüşmediğimiz bir bakanlığın giderlerinden, bilmem şu veya bu bölümünden aktarma yapmak maddeten mümkün değildir. Sayın Başkanımızın haklı olduğu taraf da buradadır. Biz bu tutumu ile iştirak halinde olduğumuzu ifade ettik.

Kaldı ki, teknik yönün dışındakileri ifade etmek gibi bir durumla karşı karşıya kalsaydık, köy camilerine verilecek imam kadrolarının karşılığının nereden alındığı noktası üzerinde dururduk, bunda durmuyoruz, yalnız teknik olarak ifade ediyoruz.

Kaldı ki, bir hususu ifade ettiğim takdirde, önergeyi veren çok değerli arkadaşlarımı aydınlatıp, tatmin edeceğimi sanıyorum.

Maliye Bakanlığı bütçesinin 900 transferler bölümünün 301 maddesinde, «Devlet Memurları Kanununun ve yönetmeliklerin gerektirdiği giderler karşılığı» olarak 100 milyon lira konmuştur. Bütçe Kanununa da bir madde eklenerek, bu 100 milyon lirayı «Maliye Bakanlığı beş misline kadar çıkarabilir» hükmünü getirmiştir.

Yani, burada, 500 milyon lira ödenek var demektir değerli arkadaşlarım.

Maliye Bakanlığı ile Devlet Bakanlığı, yılı içerisinde, imam kadrosu bulunmayan köy camilerine gereken imam kadrosunu, Maliye Bakanlığının biraz önce de arza gayret ettiğim transferler bölümünün 301 inci maddesindeki, Devlet Memurlarının Kanununun ve yönetmeliklerinin gerektirdiği giderler karşılığından, bunları temin edebilirler. Bu mümkündür. Ve bunlar da, gene arkadaşlarımı tatmin için söylüyorum, bütçe zabıtlarına geçtiği cihetle, aynı zamanda biraz sonra sayın Başkanımız Meclisimizin bir temennisi olarak da bunu oylar. Hem Meclisimizin temennisi, hem de Maliye Bakanlığında sırf bu maksat için konulmuş bulunan ödeneğin 5 katına kadar artırılabilmesi ve dolayısıyla, buradan imam kadrolarının karşılanabilmesi imkânı da çok açık bulunduğu cihetle, esasen önergeye lüzum olmadığını da ayrıca ifade ediyorum.

Teşekkür ederim değerli arkadaşlarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Sezgin.

ŞENER BATTAL (Konya) - Oylayınız efendim. (C.H.P. sıralarından «Oylayamazsınız» sesleri)

Müzakere açtığınıza göre oylamanız gerekir sayın Başkan.

BAŞKAN - Oylayacağım efendim, bir dakikanızı rica ediyorum.

Daha evvelki mütalaamızda beyan ettiğimiz gibi, Maliye Bakanlığı bütçesinde görüşülmek ve dolayısıyla de, Meclisimizin temayülü olarak belirtmek maksadıyla, bu önergeyi Maliye Bakanlığı bütçesinde görüşmek üzere oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergelerin görüşülmesinde İçtüzüğün 100 üncü maddesinin tatbikatı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	89	14.4.1976	626-628	Rasim Hancıoğlu	Halil Karaatlı	Cemil Erhan

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bir dakikanızı istirham edebilir miyim efendim?

Bir yanlış uygulama olmaması açısından gelecek toplantılarda....

BAŞKAN - Bunu ben tasrih edeceğim efendim: Bir defaya mahsus olmak üzere....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Arz edeyim efendim, ben mecburum bunu İçtüzük açısından, usul bakımından size arz etmeye, söz vermeniz için direnmeye mecburum. Çünkü, usul bakımından böyle bir gelenek açılırsa, denetim mekanizması çalıştırılırken, Sayın Başkanlık Divanının bu uygulaması teamül olur. Onun için, müsaade edin; dün de bir yanlış uygulama....

BAŞKAN - Usul hatası bakımından buyurun efendim.

Sayın Uysal, yalnız, çok kısa rica edeyim, vaktimiz dolmak üzere.

Buyurun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bir meseleyi bundan sonraki görüşmelerimizde Sayın Başkanlık Divanının uygulamada bir gelenek haline getirmemesi için ifade etmek durumunda kalarak söz aldım.

Şimdi, dün de burada yanlış bir uygulama oldu; o uygulamada da yanlış bir karar verildi. Bu karar, Kanunlar Müdürünün, değerli, Meclis Kanunlar Müdürünün, Meclis Başkanlarına, İçtüzük uygulamasında ve her uygulamada, fikrini, mutlak içtüzüğe uygun, geçerli bir uygulama olarak empoze etmesinden doğuyor. Bu meseleye Başkanlık Divanının dikkatle eğilmesini istirham ediyorum. İçtüzüğümüzün herhangi bir maddesinde, Meclisimizi yöneten Başkanın uygulamasının İçtüzüğe uygun olması bakımından Kanunlar Müdürünün sözü, mutlaka dikkate alınması gereken bir söz olarak mütalâa edilmemeli, bir yorum olarak mütalâa edilmemelidir. Böyle bir mütalâa önplana alınırsa, Meclisi yöneten Başkanlarımız yanlışlara düşer.

Dün burada bir önerge verildi. O önergenin Mecliste oylamaya sunulup sunulmaması karşısındaki görüş Kanunlar Müdüründen alındı, oylamaya sunulmadı. Halbuki, doğru değildi. Çünkü, İçtüzüğümüzde, haftalık çalışmaları planlama ve bu plana göre, istişarî karar niteliğindeki plana göre, tavsiye

edilecek karar niteliğindeki plana göre, Meclisimizin Genel Kuruluna arz edilmesiyle İlgili hususlar Danışma Kurulunda görüşülür. Doğru. «Bir hafta içerisinde kaç gün çalışılacak, çalışılan günlerin çalışma saatleri kaçta başlayacak kaçta bitecek?» Bu da doğru; fakat Genel Kurullar, gündemine hâkim olduğuna göre, saat 19.00'dan sonra başlanmış olan bir kanun üzerinde....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN - Cevap vereceğim efendim, usul hakkında konuşuyorlar.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Başlanmamış bir kanun üzerinde demiyorum, başlanmış olan bir kanun üzerinde görüşmenin uzatılıp uzatılmaması konusundaki kararı Genel Kurulumuz verecek. Bunu oya sunmama hakkı Başkanlıkta yoktur. Bu bir. Bu, çünkü bir yanlış uygulama idi.

ŞENER BATTAL (Konya) - 56 ncı madde.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Bugün de bir yanlış uygulama yapıldı. O da şu, okuyorum 100 üncü maddeyi ki, genel görüşme ile Meclis araştırmalarının üzerinde uygulanacak olan usul aynıdır, genel görüşme ile ilgili önerge üzerinde evvelâ Hükümet konuşuyor, 100 üncü maddede koymuş. Hükümet, önergede bulunmadığını ifade etti. Birinci kez bulunmadığı için, bir kere bulunmadığı için, ikinci defa bulunmaması durumunu Başkanlık doğru mütalâa ederek, Meclis araştırması konusunun müzakereye açtı. Doğru. O halde, Hükümet konuşmadı, Hükümetin sırası geçti; arkasından, siyasi parti grupları konuşacak, 100 üncü maddeye göre; Sayın Başkan sordular, «Siyasî, parti gruplarından söz almış olanlar var mı?» Kimse söz almadı. O arada Cumhuriyet Halk Partisi Grubu sözcüsü, «Ben söz istiyorum» dedi, konuştu. Bunun arkasından, 100 üncü maddeye göre, önerge isteminde bulunan milletvekillerinden birinci imza veya göstereceği imzanın konuşması gerekiyordu. Önerge sahiplerinden birinci imzanın sahibi Araslı konuştu, bitti. Yani, gruplar adına konuşma bitti, önerge sahibinin konuşması bitti ve Hükümetin konuşması bitti. Bir muhterem parti grubundan bir ses geldi, «Grup adına söz istiyorum» dedi. Başkan verdi. Yanlış; veremez. Çünkü, grupların konuşması bitti.

Eğer, böylece bir teamül, böyle bir geleneği İchtüzüğe aykırı olarak yerleştirirsek, o zaman müzakerelerin usulünün içerisinde çıkamayız.

Bunu tashih etmek için söz aldım Sayın Başkan; bir gelenek halinde olmaması için.

BAŞKAN - Anladım efendim, ben şimdi onu izah edeceğim efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Teşekkür ederim efendim.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, Sayın Uysal'ın, bilhassa 56 ncı madde hakkındaki sözleri 56 ncı maddeye aykırıdır. Müsaade ederseniz arz edeceğim efendim.

BAŞKAN - Efendim, ben izahatımı verdikten sonra, eğer tatmin olmazsanız, konuşabilirsiniz, size de söz vereceğim.

Evvelâ dünkü tatbikatımızı söyleyeyim efendim. Dünkü tatbikatımızda, başlanmış olan bir mevzuun bitmesine çok az bir zaman kaldığı zaman, Genel Kurula devamlı olarak bunu sorup, ifademizi yapıyoruz ve nihayet, uzatabiliyoruz; fakat bir kanunun müzakeresine başlandığı zaman, daha maddelerine geçilmeden ve o maddeler, farz edelim, bir yerine 60-70-100 madde olduğu zaman da, bu mesaiyi uzatma, 37 tane değiştirme önergesi vardı elimizde. Sonra, maddelere geçilmesi hususunda Meclis üyelerinden açık oylama istendiği takdirde dahi, bu müzakerenin devam etmesine imkân yok idi. Binaenaleyh, şimdiye kadarki bütün tatbikatımızda, bir mevzu sonuna yaklaştığı zamandır ki, Yüce Meclise müracaat etmekteyiz ve o tatbikatı devamlı bu şekilde yapmaktayız; Divan olarak da aldığımız karar bu merkezdedir.

Ancak, mesai uzatma, Danışma Kurulu kararlarıyla mümkün olabildiği için, bu tip önergeleri dikkate almadığımızı ifade etmiştim.

İkinci uygulamamızda....

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Sayın Başkan, bu görüntü kötü.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan 56 ncı maddeyi okursanız izahatınızı takviye eder.

BAŞKAN - Bugünkü tatbikatımızda, bilhassa gensorularda tatbik edilen usulde haklısınız ve sıralar geçtikten sonra yeniden sıraya dönmek usulünü, biz, bu tatbikatımızda yanlış olduğunu kabul ediyor ve bunun tekrerr etmemesi için de zabıtlara geçmesini istiyoruz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, iki cümle ile izah edeceğim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, usul anlaşılmıştır; niçin konuşuyorlar?.

BAŞKAN - Efendim, benim izahatımdan sonra bir açıklık varsa, onu dinleriz. Yalnız, çok kısa olsun, vaktimiz doldu, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Çok kısa Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Sayın Ünsal'ın biraz evvel, dünkü tatbikatla, yani İctüzüğün 56 ncı maddesiyle ilgili olarak söyledikleri şey, 56 ncı maddenin metnine de, ruhuna da tamamen aykırıdır. Bir defa, İctüzüğümüze göre, çalışmalar, Danışma

Kurulu kararıyla tanzim edilir; ama bunun yanında, İctüzüğümüz, Danışma Kurulunda özel gündem yapılmadığı zaman da, 55 inci maddesi, haftanın 3 gününde toplantı olacağını, bu toplantı saatlerinin 15.00 ile 19.00 arasında devam edeceğini ilâve etmiştir. 56 ncı maddesi de, son fıkrası da zorunlu hallerde, o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasını amirdir.

Bu kadar gerçek karşısında, bu kadar sarih bir madde karşısında, nasıl böyle konuşulduğunu izah etmek mümkün değildir; bir.

İkincisi....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Onun saati, dakikası ne kadar?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, polemikten uzak, samimî olalım.

Bundan bir birleşim evvel ben, burada, 506 sayılı, İşçilerle ilgili kanun konuşulurken, kanunun maddelerine geçilmişken, sadece ufak bir durum kalmış iken, bunu oturduğum yerden, dışarıda çalışan işçilerimizin oradaki hizmetlerinin buradaki hizmetleriyle birleşmesini sağlayarak, onlara kısa zamanda bekledikleri emeklilik ve sosyal güvenliği getireceği için, birleşimin devamını istediğim zaman da, Sayın Ölçen ve Sayın Uysal itiraz ettiler.

Sayın Başkan....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yazılı vereceksiniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Müsaade buyurun.

Yazılı vermeye ihtiyaç yok, Sayın Başkan da aynı şeyi söyledi. Çünkü, 56 ncı maddenin son fıkrasındaki takdir hakkını kullanmak önergeye bağlı değil....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yazılı vermediniz, nasıl yok?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan istediği zaman da bu takdir hakkını kullanabilir. Sayın Başkan da onu kullanacaktı; ama itiraz üzerine vazgeçildi.

Onun için, lütfen, gerçeklere uygun olarak bütün içtüzüğü samimiyetle uygulayalım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Görüşmeler bitmiştir.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 38 inci maddesi uyarınca doğrudan doğruya gündeme alınan tasarı ve tekliflerin, komisyonun Genel Kurulda hazır bulunmadığı halde görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	95	29.4.1976	155-161	Memduh Ekşi	Hüseyin Deniz	Halil Karaatlı

BAŞKAN - Usul hakkında müzakere açıyorum. Buyurun Atagün.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Geçen birleşimde, Konya Milletvekili Şener Battal'ın, 1146 ve 1610 sayılı kanunlarla değiştirilen, 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, esas komisyonda 45 günden fazla bir süredir beklediği için, İçtüzüğün 38 inci maddesi gereğince Yüce Heyetiniz tarafından teklif oylanmış ve Genel Kurulda görüşülmesi kabul edilmiş; fakat bundan sonra yapılan muamelede esas komisyon aranmamış, esas komisyon aranmaksızın, Hükümetin bulunmasıyla kanunun müzakeresine geçilmiştir.

Bunu arz ettikten sonra, «Niçin İçtüzüğe aykırıdır?» hususunda, sabrınızı tüketmezsem, 38 inci maddenin hükmünü okuyarak, esas komisyonun burada bulunmamasına matuf bir hüküm getirmediğine, kendisine havale edilmiş bulunan teklif veyahut tasarıların, sırasına göre, 45 gün içerisinde hükme bağlaması gerektiğine dair İçtüzüğe madde eklendiğini ifade ettikten sonra, İçtüzüğün 38 inci maddesini aynen okuyorum: «İnceleme süresi. Madde 38. - (Dikkatinizi çekerim, matlap «İnceleme süresi»). Tasarı veya teklifler komisyona havale gününden nihayet kırk-beş gün içinde komisyonca neticelendirilip Genel Kurula gönderilmek lâzımdır. Aksi takdirde, adı geçen tasarı veya teklifin doğrudan doğruya gündeme alınmasını hükümet veya teklif sahipleri istemek hakkını haizdir. Bir komisyon tarafından diğerine havale edilmiş olan bir mesele on gün içinde sonuçlandırılmak ve kabil olmazsa gerekçesi bildirilmek gerekir.»

Şimdi, içtüzüğün 38 inci maddesi, komisyona havale edilen tasarı veya tekliflerin, süresi içerisinde karara bağlamasını öngörmektedir. Bizim tatbikatımızda, öyle anlıyorum ki, dünkü tatbikatta ve daha önce geçmiş olan bir emsal de var, madem ki böyle bir hüküm ifade ediyor, ondan sonra da İçtüzüğün içerisinde, komisyonun da burada bulunup bulunmayacağına dair bir sarahat aramış oldukları kanaati içinde böyle bir tatbikat yapıyorlar. Oysaki, mesele böyle değildir. İçtüzüğün, bu hükmünün dışında, ayrıca, bunun altında, «Komisyona havale edilen, süresinde incelenmeyen teklif veya tasarının, komisyon da burada gelip savunmasını yapacaktır» anlamında bir hüküm bulunması genel hukuk kaidelerine aykırıdır.

Bu nedenle, ayrıca bir hüküm getirilmemiştir. Getirilmemiştir ama; tatbikatta, cereyan eden pratik hayatta ve buradaki müzakerelerde....

Şimdi size bir metin okuyacağım. Bu metinden, burada komisyon olmayınca herhangi bir kanunun görüşülmesinin mümkün olmadığı çıkmaktadır. Nitekim, iyi bir tesadüf eseri olarak, biraz önce, komisyonun ikinci defa burada bulunmamasına rağmen, yine komisyonun gelişine değin, biraz önceki teklifin başka bir gün müzakeresi öngörülmüştür.

Bizim içtüzüğümüzde, hükümetin bir defa aranacağı, bulunmadığı zaman ikincide müzakerenin cereyan edeceğine dair sarahat mevcuttur, öyleyse, burada komisyonun bulunmaması halinde, yine müzakeresi yapılmaması gereken, gündemde bulunan bir teklif veya tasarının görüşülmesine ait bir sarıh hüküm bulunması gerekir.

Şimdi, bunun sonucu olarak 88 inci maddenin 3 üncü fıkrasını size okumak isterim. 88 inci maddenin «Değişiklik önergeleri» başlığı altında, 1 inci ve 2 nci fıkralar bizi pek ilgilendirmez ama, hadisemizde, bu meselede 3 üncü fıkra yanlış bir tatbikat yaptığımızı öne koymaktadır. Şimdi 3 üncü fıkrayı aynen okuyorum: «Değişiklik önergeleri, önce verilmiş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Başkan, her, önerge için, komisyona - dikkatinizi çekerim -katılıp katılmadığını sorar....». Hükümete sormaz Hükümetin katılıp, katılmadığı meselesi mevzuubahis değildir. Yüce Parlamentonun teknik elemanı olan ve Parlamento adına işleri yürütmüş olan komisyon, ister Meclis müzakeresi sırasında olsun, isterse komisyonda olsun, teknik meselelerde, yegâne, soru sorulacak olan makamdır, daha doğrusu, organdır.

Şimdi, tasavvur buyurun, burada, eğer bu şekilde kabul edilmezse, şu hükmü tatbik etmek imkânı olmadığı gibi, burada değişiklik önergesi veren kişilerin söz hakları da ortadan kaldırılmaktadır. Sebep: Okuyorum şimdi aynı fıkrayı: «Değişiklik önergesi, önce verilmiş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Başkan, her önerge için komisyona katılıp katılmadığını sorar. Komisyonun katılmaması halinde - dikkat buyurmanızı rica edeceğim - önerge sahibi, isterse, 5 dakikayı geçmemek üzere, açıklama için söz alabilir».

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, komisyonun, kendisine havale edilmiş olan teklif veya tasarıları müzakere etmesi, başka bir husustur. Burada teknik meseleler hakkında izahat vermek, hazırlamışsa raporunu müdafaa etmek, eğer hazırlamamışsa, 38 inci maddeye göre, 45 günden sonra, Meclis, kendi işine hâkim olması nedeniyle, buraya indirmişse, gerek gelen teklif veya tasarı, gerekse verilen önergeler hakkında burada gereken cevabı vermek ve bu komisyon olmaksızın da burada bir işlem yapmak mümkün değildir. Aksi halde, komisyonda 45 gün içinde, teklif veya tasarılar müzakere edilmeme neticesinde buraya indirilir ve geçen tatbikat gibi bir uygulama yapılacaktır. Aksi halde, buradaki parlamenter arkadaşlarımızın vermiş oldukları önergelerin komisyon marifetiyle nasıl kabul edildiğini anlamak mümkün olmadığı gibi, bir an için, oylamada, teklifin aleyhine bir önerge kabul edilirse, bunu telif edecek, kaleme alacak ve ondan sonra fıkraları ile bağdaştırmak suretiyle meseleyi halledecek olan yine komisyondur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu nedenle, geçen tatbikat sakattır. Yüce Parlamentonun böyle bir meseleye el koymasında yarar vardır. Zaten, meseleler, daha doğrusu kanun teklif ve tasarılarının nasıl görüşüldüğü de malum ve müsellemdir. Yüce Parlamentonun yerine, hakikaten ona güvenci olduğu ve teknik meseleleri kendilerinden daha iyi tetkik etmek imkânı ve görevi kendilerine verildiği için, onların mütalâasını almadan oy kullanma keyfiyetinde de bir sakınca olduğunu takdir buyurursunuz.

Bu nedenle, Sayın Başkanın geçen oturumda yapmış olduğu müzakere şekli İçtüzüğe aykırıdır. Kanun çıkarma bakımından doğru değildir. Bunun tas-hihini rica eder, sizlerin birkaç dakikanızı aldığım için özür dilerim.

Teşekkür ederim. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Atagün.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, bu konuda, benim anladığım kadarı ile, Sayın Atagün....

BAŞKAN - Yani, Başkanlığın tutumu lehinde söz istiyorsanız, söz vereyim Sayın Ölçen, izah etmek için.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer arkadaşlarım;

Aslında, Sayın Atagün'ü bir noktada haklı buluyorum, onu kısaca arz etmek isterim; fakat, bir noktada kendisini haksız buluyorum, onu da dikkatlerinize sunmak ihtiyacı hissetmekteyim.

Aslında, 38 inci maddenin işletilmesinin sakıncaları ortadadır ve bazı son derece önemli yasalar, ihtisas komisyonlarından geçmeden, sırf, aradan 45 günlük süre geçtiği için doğrudan doğruya Genel Kurulda görüşülmekte ve bu nedenle, yasanın, ihtisas komisyonlarındaki biçim değiştirme olanakları ve daha uygun koşullar altında tetkik edilme olanakları ortadan kalkmaktadır. Bu, 38 inci maddenin eleştirilmesi konusudur. 38 inci maddenin uygulanması konusu değildir. Biz buna başından itibaren riayet eden bir partiyiz.

38 inci maddenin işletilmesinin, yasanın niteliğini zedeleyeceği görüşü ile, devamlı olarak, 45 günlük süre geçtiği için, hiç bir ihtisas komisyonunun tetkikinden geçmeden, yasaların Genel Kurula intikalinin karşısında bir düşünceye sahibiz. Bu hususta oylarımızla da durumu ifade etmiş idik zamanında; ama aynı sözcü arkadaşımın mensup olduğu partinin oyları ile 38 inci madde işletilerek, burada ihtisas komisyonlarının görüşü alınmadan, tetkikinden geçmeden, yasaların doğrudan doğruya Genel Kurula intikali söz konusu olmuştur. Hafızamızda bunların kanıtları mevcut. Bu noktaya önce değinmek isterim.

İkinci husus: 38 inci maddenin mahiyetini, felsefesini burada ele almak icap eder. 38 inci maddede aslında komisyon yoktur. Komisyonun olmaması gayet tabiidir. Çünkü, komisyonun bulunması demek ve burada yer alarak komisyonun fikir ileri sürmesi demek, 38 inci maddeden önceki durumda, o yasa teklifi veya yasa tasarısını incelemiş olması demektir. Şu halde, komisyon bu incelemeyi yapmadan, burada, düşüncesi sorulan bir nitelik kazanamaz. Dolayısıyla, komisyona herhangi bir suali sormak, 38 inci maddenin ruhunda mevcut değildir. Aslında, komisyon artık yoktur; komisyon yerine Genel Kurul o hizmeti görmektedir. Burada, Genel Kurulumuz, komisyonun yapacağı hizmeti yükümlenmek durumundadır ve dolayısıyla, artık, komisyon, Genel Kurulun bünyesi içinde erimiş durumdadır.

SADETTİN BİLGİÇ (İstanbul) - O tefsir olur, tefsir.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Vaziyet böyle olduğuna göre, bence, aslında bunu Genel Kurulun kendisinin çözümlemesi icap eder. Başkanlık Divanı, usul yönünden bir başka metot uygulama imkânına sahip değildir. 88 inci maddenin 3 üncü fıkrası, 38 inci maddenin işleyişini ortadan kaldırmaz ve teklif sahibinin, 45 gün geçtikten sonra kendi teklifini doğrudan doğruya Genel Kurula indirilmesi imkânını ortadan kaldırmaz. Ama komisyon da mevcut olmadığı için, komisyon da tetkikini yapmadığı için, komisyona da sual sormak yahut komisyonun da herhangi bir önergeye katılıp katılmadığı sualini sormak mümkün değildir. Bunu, Genel Kurul, oyları ile yapacaktır.

Genel Kurulun oyları ile yapmasının bazı hususlarda sakıncası olabileceğini, örneğin 1610 sayılı Yasanın değişikliği ile ilgili Sayın Şener Battal'ın vermiş olduğu teklifte görüleceği gibi, bir sonucun elde edilmesi imkânı da oylarla ortadan kalkacağı için, bunun en önemli noktası, o esnada 88 inci maddeyi işletmek ve bu teklifi doğrudan doğruya tekrar incelenmek üzere komisyona havale etmektir.

Zira, 88 inci ve 89 uncu maddeler birbirini tamamlayan maddelerdir ve 89'u nazarı itibara almadan, 88'le bir karar vermek ve burada bu karar muvacehesinde Divanı eleştirmek olanak dışıdır. 89 uncu madde, teklifin, tasarının, önergenin komisyon tarafından alınmasını; 88 inci madde ise, komisyona iadesini öngörür. Şu halde, burada iki işlem söz konusudur: Biri, komisyona iade, komisyona geri verme işlemi; ötekisi, komisyonun geri alma işlemidir. Şu halde, 89 ile 88 birbirini tamamlayan maddedir. Eğer, 38 inci maddeyi işletmek icabederse; o takdirde, burada komisyonun katılıp katılmaması söz konusu değildir. Aslında, komisyon oturması gereken sıralarda dahi yerini alamaz. Komisyonun hizmetini, Hükümet veya Hükümetin temsil ettiği yetkili de göremez. Doğrudan doğruya komisyon Genel Kurulun bünyesi içinde erimiştir. Komisyonun hizmetini Genel Kurul görmektedir. Eğer bu hizmeti görmekte bir karara varamaz ise, o takdirde, teklifi, önergeyi 88 inci maddeye istinat etmek suretiyle ilgili ihtisas komisyonlarına havale edebilir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Ben, Divanın tutumunda herhangi bir usul hatasının olduğu kanısında değilim. Aslında, eğer Genel Kurul bu meseleye, gerçekten Sayın Atagün'ün haklı olduğu şekilde bir çözüm aramak istiyorsa, 38 inci maddeyi değiştirmek veya 38 inci maddeyi bir başka biçimde ifade etmek suretiyle bu çözümü ancak bulabilir.

Konu, Divanın tutumundan değil, 38 inci maddenin varlığından ortaya çıkmaktadır.

Saygılar sunar, teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçen.

ŞENER BATTAL (Konya) - Tutumunuzun lehinde söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım;

İçtüzüğün 38 inci maddesi, komisyonlarda görüşülemeyen kanun tekliflerinin Millet Meclisince görüşülmesini çabuklaştırmak bakımından getirilmiş son derece faydalı bir tekliftir.

Bu arada, 38 inci madde, Millet Meclisi üyelerine şunu ifade etmektedir, ima yollu, lâfzındaki saklı mana ile: Ey milletvekilleri, komisyonlara devam ediniz ve kanun tekliflerini inceleyiniz, çok çalışınız ve çıkarınız. Değilse, teknik çalışma yapılmadan Meclise kanunlar inebilir, haberiniz olsun, diye 38 inci madde alarm çalmaktadır.

Şimdi, burada kıymetli arkadaşlarımız bir prensip kararı aldıklarını, tutumlarının bu manada son derece istikrarlı olduğunu ifade ettiler.

Bendeniz, küçük bir hatıramı anlatmak istiyorum.

38 inci madde ile ilgili olarak Mecliste bir talebimiz oldu. Muhterem bir grup milletvekili arkadaşımız, «biz aleyhindeyiz» diye parmak kaldırdılar. Neden aleyhindesiniz? «Sizin meseleniz son derece önemli, ama biz 38 inci maddenin çalışmasına taraftar değiliz. Teknik komisyondan mesele geçmezse iyi olmaz» dediler. Kendilerine hak vererek, doğru söylüyorsunuz dedik ve prensip kararını burada ilân eden arkadaşımız gibi, o konuşmada bulunan arkadaşlarımızı da teyit ettik, tebrik ettik. Ama aynı arkadaşımız, müteakip oturumda, kendi partisine mensup bir arkadaşımızın teklifini 38 inci maddeye göre getirdiler, parmak kaldırarak kabul ettiler. Ne oldu dedik; «Bu faydalı teklif» dediler. Esnafın defter tutma mecburiyetinin kaldırılması ile ilgili kanun teklifinin görüşülmesi sırasında oldu bu hadise ve bu arkadaşımızın ismini de vererek söyleyebilirim, ama şu anda buna lüzum yok.

Şimdi, mesele 38 inci maddeye göre Meclise getirilirse bir teklif, komisyonun yerini alıp almaması meselesidir. 38 inci maddeye göre gelen bir kanun teklifinde komisyonun yerini alması, bence de lâzım ama, çoğunluğu ile

yerini alması lâzım. Zira, başkan veya sözcü, yerini aldığı anda, komisyona «Tekliflere katılıyor musunuz?» diye sorulunca, neye göre katılacak veya «katılmıyoruz» dediğinde, şahsî kanaatini ifade etmekten öte hiç bir şey diyemeyecektir.

O halde 38 inci maddenin tatbikatına uygun olarak, ya komisyonun çoğunluğunu burada hazır tutma gibi, Millet Meclisi içtüzüğünün anlayışına göre bir hüküm getirecek veya «yapılan tutum son derece doğrudur» diyecek.

Bizim kanaatimiz, Başkanlık Divanının tutumunun isabetli olduğu merkezindedir.

Böyle bir kanun teklifi geldiğinde ne olur? Komisyonlar veya Millet Meclisinin tevkil ettiği heyetler, Millet Meclisine niyabeten çalışırlar ve her şeyin aslî hâkimi Millet Meclisidir. Komisyon olmazsa, Millet Meclisi o komisyondan daha üstün bir heyettir, daha üstün vasıflı kadrolara, elemanlara sahip bir heyettir. Meseleyi ona göre incelemek durumundadır. İchtüzüğün esprisi bunu ifade etmek istemektedir. Keza, 88 inci maddede, milletvekillerinin veya komisyonların, meseleyi tekrar komisyonlara havalesi için bir madde, unsur getirmiştir. Bu işletilirse, mahzur izale edilmiş olur ve komisyonlara tekrar havale edilir.

Burada komisyonun olmaması, komisyonu inkâr ediyorum manasına değildir. Komisyon, fikrini söyleyecek çalışma ekseriyetini bulamamış manasındadır. Komisyonlara yine havale edebiliriz, komisyon yine tetkik edebilir. 88 inci maddenin manasında bu vardır.

O halde, komisyonu inkâr etmek, keenlemyekün addetmek değil; Millet Meclisinin, meseleye hâkim olması anlamına gelir. Millet Meclisi isterse, meselenin komisyonda tezekkürünü ister. Ancak, şunu ideal olarak komisyonların benimsememesi lâzım:

1. - Komisyonlar, lütfen tam heyet halinde ve biraz hızlı çalışsınlar.

2. - Bu kabil komisyonlara havale edilen işlerde komisyon, «Bana havale edildi» deyip, kulağının üzerine yatmasın. Napolyon «Sonuçlanmayacak işleri ben komisyonlara havale ederim» demiş. Bizim komisyonlarımız, inşallah, Napolyon'un komisyonları değildir.

Onun için, şimdi komisyonlara havale teklifleri olabilir. Komisyon, kendisine getirilen bu teklifi, «38'e göre bir defa mahcup oldum, bir daha mahcup olmayayım; şu meseleyi öncelikle inceleyim» desin ve ondan sonra da, öncelikle, ivedilikle Meclise takdim etsin.

Parlamento nezaketi bakımından, siyasî teamülün ciddiyeti bakımından bu temennimi ifade etmiş oluyorum.

Saygılar sunarım. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Battal.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

FERDA GÜLEY (Ordu) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte mi efendim?

FERDA GÜLEY (Ordu) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, ben grubum adına değil, şahsım adına konuştuğumu arz etmek isterim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

FERDA GÜLEY (Ordu) - Saygıdeğer arkadaşlarım;

İçtüzüğün tatbikatı ile ilgili olarak, önemli bir konu üzerinde iki birleşimdir duruluyor. Ben de Sayın Atagün arkadaşımın görüşüne katılıyorum ve bundan önceki birleşimde yapılan ve bu birleşimde sürdürülmek istenilen uygulamanın, İçtüzüğün ruhuna da, metine de aykırı olduğunu ifade etmek istiyordum.

İçtüzüğün 38 inci maddesi, 45 gün içinde İhtisas Komisyonunda görüşülmemiş, görüşülememiş olan herhangi bir kanun tasarısı ve teklifinin, teklif sahibi tarafından, ya da tasarısı ise, Hükümet tarafından Genel Kurulun huzuruna getirilebileceği hükmünü getirmektedir. Teklifse, teklif sahibi tarafından; tasarısı ise, Hükümet tarafından Genel Kurulun huzuruna getirilmesi ve bir an önce görüşülmesinin sağlanması olanağını getirmektedir.

Bu niçin olur?

Tabii iyi niyetle olur. Vazı kanun, bütün bu maddeleri iyi niyet esasının üstünde oturarak tedvin etmiştir. Komisyon birçok işleri dolayısıyla bir tasarısı veya kanun teklifinin görüşürken, kendisince az önemli gördüğü bir meseleyi gündeminin sonuncu maddesine koymuş olabilir. Halbuki, o, Hükümet için, şartlar bakımından birinci derecede önem taşımaktadır. Hükümet, eğer görülmemişse, 45 gün sonra bunu isteyebilsin, ya da kanun yapıcı bir unsur bir uzuv olan milletvekili veya senatör, aynı ihtiyacı hissetmişse, o da 45 gün içerisinde görüşülmeyen teklifini Genel Kurulun huzuruna getirebilsin.

Şimdi, Sayın Nejat Ölçen'e şu bakımdan bütün kalbimle katılıyorum; 38 inci maddenin bu uygulaması, özellikle bu dönemde son derece enflasyona tabi tutulmuştur. Biraz evvel ifade ettiğim hususların hiç birine önem verilmeksizin, yangından mal kaçırılmak istenildiği hallerde, 45 günü geçer geçmez hemen aşağıya, Genel Kurula indirilebilmiştir ve dikkat etmişimdir, bu hallerde İhtisas Komisyonu çıkarak, «Hayır; biz şu nedenlerle bunun aşağıya indirilmesini istemiyoruz; şu nedenle de başka bir komisyona da havale edilmesi zorunludur» demesi gerekirken, bunları da çoğu zaman dememiştir ve 38 inci madde mekanizması işleyerek, özellikle teklifler ihtisas komisyonlarının incelemesinden geçmeksizin Genel Kurula gelmiştir.

Bakınız, yapılan tatbikatın yanlışlığı ne kadar açıktır: Bu 38 inci madde gereğince bir teklif buraya indirildiğinde, komisyon, yerinde bulunacak ve komisyon, çıkacak, katıldığını veya niçin katılmadığını söyleyecek; «Milletvekilinin bu önerisine olumlu oy veriniz, ya da olumlu oy vermeyiniz» diye bizzat komisyon söyleyecek.

Komisyon, kanun yapılırken, bize niyabeten, Genel Kurula niyabeten mutlaka yerinde mevcut olması lâzım gelen bir ihtisas organıdır. Hükümet, bir defasında, erteleme talebinde bulunabilir, ikinci defa bulunmaması, hiç önemli değildir. O, icra organı olarak, bir teklifin veya tasarının görüşülmesi sırasında, bir defasında erteleme talebinde bulunabilir ve ondan sonrasında keenne bulunup bulunmamasından mesul değildir, itibara şayan değildir. Ama, 88 inci maddenin 3 üncü fıkrasının da işaret ettiği gibi, komisyon, gerçekten devamlı olarak yerinde bulunması ve ister incelesin, ister incelemesin, teklif hakkında ihtisas mütalâasını Genel Kurula takdim etmesi mecburî olan organdır. Onsuz Genel Kurul kanun tedvin etsin, bu düşünülemez.

Bendeniz uzun yıllardan beri Parlamentoda bulunmuş naçiz bir arkadaşınız olarak, şu son birkaç örnek dışında - şimdi anlatılıyor, 193 sayılı Kanun görüşülürken de böyle bir tatbikata gidilmiş; gidilmişse, ben bulunmadım - komisyonsuz kanun yapmak, Genel Kurulun da, hiç kimsenin de hakkı değildir. O, ihtisasını, ışığını tutacak, onun tuttuğu ışık altında biz, yasama organı olarak görevimizi yerine getirebileceğiz.

Bu nedenle, geçen birleşimdeki tatbikatın bu birleşimde de sürdürülmesinin, hatta daha önceki bir veya birkaç kanun teklifi dolayısıyla bu yola gidilmişse, bunun teamül haline getirilmesindeki sakıncalarına da işaret etmek için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Sayın Atagün arkadaşım da aynı görüşü paylaşarak, Başkanlığın, bu tutumdan vazgeçerek, İçtüzüğün 38 inci maddesinin ve diğer maddelerinin metnine ve ruhuna uygun bir uygulamanın içine girmesinin son derece zorunlu olduğunu ifade etmek istiyorum.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Güley.

Değerli arkadaşlarım, bu konudaki uygulama, bugün Başkanlık mevkiini işgal eden arkadaşınızın uygulaması değildir. Gerek eski içtüzüğümüz zamanında yapılan uygulamalar, gerekse mevcut İçtüzüğümüz, uyguladığımız İçtüzüğümüz zamanında yapılan uygulamaların tamamı, hiç aykırı bir işlem yapılmaksızın, aynı şekilde cereyan etmiştir.

Eski İçtüzüğümüz zamanında, 170 nci Birleşimde, 30 . 9 . 1971 tarihinde, ki eski İçtüzükte olmadığını ifade eden Sayın arkadaşlarım için bunu söylüyorum, Sayın Öztürk'ün yönetiminde yapılan bir toplantıda aynı hadise Millet Meclisi Genel Kurulunun huzuruna gelmiştir.

Orada, Sayın Öztürk, komisyonun temsil edilip edilmemesi hususunda, Genel Kurulu yöneten Başkan olarak Sayın Öztürk, «Bir hususu açıklamak za-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

turetini hissediyorum» diyerek, «görüşmekte bulunduğumuz kanun teklifi, İçtüzüğümüzün 36 ncı - ki, eski İçtüzükte 36 ncı madde idi - maddesi gereğince, yani komisyonda tetkik edilmeksizin, bir önerge üzerine Umumî Heyetimize gelmiştir. Bu itibarla, komisyonun bir tasarruf hakkı yoktur. Komisyon sadece emsal tatbikatımız gibi, komisyona iadesini isterse ve Yüce Heyetiniz buna karar verirse, komisyona verilebilir. Bunun dışında, değişiklik önergeleri üzerinde dahi komisyonun bir tasarrufu olmadığını bilgilerinize arz ediyorum» diyor ve tatbikatın bu şekilde olduğunu beyan ettikten sonra, Genel Kurul, Sayın Öztürk'ün bu uygulamasına «Evet» diyerek müzakereler devam ediyor.

Daha sonra, çok yakın bir tarihte ki, bu sene Sayın İlhan Ersoy'un halen Cumhuriyet Senatosunda bulunan bir teklifi ile ilgili olarak, aynı biçimde bir uygulama sürdürülmüş ve Genel Kurul en ufak bir itirazda bulunmamıştır.

Komisyonlar, Millet Meclisi adına çalışanlar ve Millet Meclisi çalışmalarını kolaylaştırmak için kurulmuş birer teşekküldür. Sizin adınıza çalışan komisyonlar, kendi ihtisası dahilinde olan konularda incelemeyi yaparlar ve bir metin hazırlayarak Genel Kurula getirirler. Eğer, 45 gün içerisinde kendilerine gelen metin komisyonca incelenmemişse, komisyonun bu konuda tam kanaati teşekkül etmemiş demektir. Sadece, Sayın komisyonun şu sıralarda oturmuş olması, komisyonun Genel Kurulda temsili için bir sebep değildir. Komisyon, eğer mevcut teklifi yeniden görüşme arzusunda ise, milletvekilleri gibi, komisyonlarımızın da teklifleri ve tasarıları kendilerine iade ettirme isteminde bulunma hakkı vardır. Yani, komisyon karar nisabında - komisyon başkanı ile birlikte karar nisabında - Başkanlığa bir önerge verir ve bu tasarı veya teklifin komisyonda görüşülmesi lâzımgeldiğini Genel Kurula bildirir ve Genel Kurul bu şekilde karar verirse, komisyon teklifi geri alır ve o konudaki tetkikini yapma imkânı bu şekilde komisyona verilmiş olur.

89 uncu madde ile 88 inci maddenin uygulamasındaki ayrılık sadece burada var. 89 uncu maddede, komisyon bir defaya mahsus olmak üzere tasarı veya teklifi geriye istiyor ve Genel Kurulun tasarruf hakkı var bunda, ne de Başkanlığın tasarruf hakkı var. Bir defaya mahsus olmak üzere bunu veriyoruz. Komisyon, 88 inci maddede, karar nisabıyla birlikte bizden tasarı veya teklifi isterse, Genel Kurul karar veriyor ve biz o şekilde komisyona iade edebiliyoruz.

Kaldı ki, Genel Kurula maledilmiş olan bir tasarı veya teklifin, kâmil manası ile çıkmayacağı kanaatinde ise Genel Kurul, 5 Sayın üye Başkanlığa önerge verir ve biz de, bu tasarı veya teklifin geri verilip verilmemesi konusunda Genel Kurulun kararını aldıktan sonra, tasarı veya teklifi komisyona iade edebiliriz.

Hal böyle olunca, Başkanlığınızın tutumunun yerinde olduğu ve uygulamalara da uygun bulunduğu kanaatindeyim ve uygulamayı da bu şekilde yapacağım değerli arkadaşlarım.

KEMAL ZİYA ÖZTÜRK (Aydın) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz yerimden bir maruzatta bulunacağım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Öztürk.

KEMAL ZİYA ÖZTÜRK (Aydın) - Efendim, adımın geçtiği bir uygulamadan bahsedildi. Okunduğu zaman da sarahatla anlaşılmıştır ki, o uygulamada komisyonun yerini almayacağı, komisyonun temsil edilmeyeceği şeklinde bir ibare veya beyan bahis konusu değildir. Hatta, zatiâliniz tarafından okunan belgede, «Komisyonun geri isteme talebi halinde, Yüce Heyet kabul ederse, komisyona iade edilir» ibaresinden de anlaşıldığına göre, komisyonun hazır bulunması ve bazı taleplerde bulunması bahis konusudur.

Tatbikatın yanlış aksettirildiği kanaatindeyim. Arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Değiştirge önergelerinin oylanmasının usulü hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	102	18.5.1976	541-546	Etem Kılıçoğlu	Hasan Tosyalı	Mehmet Özmen

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, Divan olarak, Başkanınız olarak bir hataya düştüğümüz endişesine varmış bulunuyorum ve bunu ifade ediyorum:

Önergenin işaret oyuyla oylanması sırasında 15 Sayın üye açık oylama talebinde bulundular, arkadaşlarımın da ikazları oldu. Olmasa daha doğrusunu bulacakmışız gibime geldi ve açık oylama talebini okuttuk; fakat okutmamız ayrı bir işlem oldu. Bir muamele de yapmış değiliz. Bu bakımdan doğrusu olarak tespit ettiğimiz hususu ifade etmek istiyorum.

İçtüzüğümüzün 88 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında değişiklik önergelerinden bahsedilmekte ve «Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır» diye bir kesin hüküm ifade edilmektedir. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - İçtüzüğümüzün 119 uncu maddesinde: «Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır» denilmektedir.

Bu duruma göre; değiştirge önergelerinin, içtüzüğümüzün 88 inci maddesinin 4 üncü fıkrası işaret oyuyla yapılmasını amirdir, bunu düzeltiyorum.

Söz almak isteyen arkadaşıma da, bu yanlışlığımızı daha da düzeltmesine yardımcı olacağı için söz veriyorum.

Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, 88 inci maddede okuduğunuz husus doğrudur; ancak, değişiklik önergeleri ile ilgili genel uygulamayı saptamıştır burada, genel uygulamayı saptamıştır. Bu husus üzerine parmak basıyorum.

119 uncu madde ise, açık oylama isteminin münhasıran, özellikle hangi hallerde olması gerektiğine işaret etmiştir. Diyor ki: «Anayasa, kanunlar ve içtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır»,

Ondan sonraki hususlar, 119 uncu maddede ortaya çıkarılmıştır ve daha önce açık oylanmanın zorunlu olduğu halleri de 119 uncu madde tedvin etmiştir.

Bu bakımdan, «Önergeler için, madde için herhangi bir halde açık oylama istenemez» diye kesin bir kural yok. «Önergelerin verilisinde genel hüküm olarak işarî oya başvurulur» diyor; fakat özel hükümde de, açık oylamanın belli bir prosedüre bağlı olduğunu tespit ediyor. O da, 15 milletvekili müracaatta bulunacak, imza atacak, Başkanlık Divanı bunu okuyacak, burada bulunduklarını saptayacak ve oylama yapılacaktır.

Bu bakımdan kararınızı bir daha gözden geçirmenizi istirham ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Çok rica ederim Sayın Uysal, başlangıçta bir hataya düştüğüm için, onu düzeltmek isterim. Sizin dokunduğunuz ve mesnet kıldığınız şeye katılamıyorum.

Şunun için katılamıyorum: Aksi halde, aksi bir düşünüş içinde, 88 inci maddenin 5 inci fıkrasını her zaman bir yana bırakacağız, 15 milletvekili talep ettiği takdirde açık oylamaya gideceğiz manası çıkıyor. Halbuki, 88 inci maddenin 5 inci fıkrası, değiştirge önergelerinin işaret oyuyla yapılmasına dair âmir hüküm koymuş. Daha sonra da, «Önergeler» demiş. Hangi önergeler? Değişiklik önergeleri «işaret oyuyla ayrı ayrı oylanır.»

119 uncu maddede, İttüzükte, Anayasada kesin olarak şu şekilde işaret oyuyla oylanır hükmü olmayan hususlarda 15 milletvekiline bu hakkı tanımış oluyor.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Takdir sizin efendim.

BAŞKAN - Eğer ısrar ederseniz, başlangıçtaki hatamı düzeltmek ve daha doğrusunu tahkim etmek için usul meselesi açarım.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Şener, buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan gayet açık, gayet sarih. Usulü müzakeresi mi efendim?

BAŞKAN - Hayır, yerinden de ifade ederlerdi efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın hatip ne sıfatla çıkıyor?

BAŞKAN - Efendim, o benim takdimim. Yerinden ifade edecek yerde, kürsüden ifade ediyor Sayın Aygün.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Başkan, 88 inci maddenin 5 inci fıkrasında bulunan bölümü tatbik etmek istediler.

Daha evvel Sayın Başkandan istirham edeceğim bir husus var; bundan evvel Sayın Reşit Ülker'in önergesini de tevhid ederken, aslında 88 inci maddeye aykırı hareket edilmiştir. Çünkü, 88 inci maddenin 3 üncü fıkrası,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

önergeleri tevhid etmekten hiç bahsetmiyor. Verilen önergeler doğrudan doğruya okunur, aykırılık derecesi saptanır ve ondan sonra da öncelikle, hangisi öndeysse bu oylanır ve önerge sahibi arzu ederse 5 dakikayı geçmemek üzere konuşabilir. 88 inci maddenin 3 üncü fıkrası bunu âmirdir. Sayın Başkan demişlerdir ki: «Nerede, hangi maddeye göre mani olacaksınız, gösterir misiniz?» Mefhumu muhalifi ortada. Kendisi için de böyle bir madde yoktur. Ortada, evvelâ, sarahat vardır. Bu ana ilkeye göre 118 inci madde açık oylamanın zorunlu olduğu halleri tatad etmiş. Bu arada İçtüzük de var, Anayasa maddeleri de var.

Sayın Başkan, burada, 119 uncu maddede çok sarih hüküm vardır; «Açık oylama istemi». Yani istenecek. Matlabında istem var ve 15 milletvekili arkadaş da istiyor.... 119 uncu maddenin matlabındaki bu açık ifade, «15 milletvekili açık oy isteyebilir» manasındadır ve «Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde....» diyor. Neydi?... Zorunlu haller yok ama; 15 arkadaşımız bu konuda zorunlu görmüş ve bir siyasî görüşü, Parlamentoda bulunan grupların siyasî görüşünü tespit etmek, tescil etmek için bu açık oy talebinde bulunmuştur. Onun için mutlaka zarurîdir ve verilen bu önerge doğrudur.

İlk tatbikatınız doğrudur; ama bu tatbikatı ortadan kaldıran sonraki tatbikatınızla hataya düşüldüğünü zannediyorum. Tashih etmek bir fazilettir; Sayın Başkan lütfedin....

Verilen önerge doğrudur. «Açık oylama istemi» matlabına niçin lüzum görüldü? Açık oylama isteniyor ve bu açık oylama isteme hakkını milletvekillerinden alamazsınız. Çünkü milletvekilleri, burada siyasî tercihleri tescil etmek için, zapta geçirmek için bu konuyu tespit etmeye mecburdur. Onun için bu istem yerindedir, ve açık oya başvurulması zorunludur.

Arz ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Lehide söz istiyorum.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Hangi hususta Sayın Birgit?

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Bu konuda efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Daha evvel lehide söz talebi var Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, şimdi...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, Sayın Uysal önergesini anlattı, kürsüde konuşmadı. Sayın Şener konuştu, ben de aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim. Lütfen oturun efendim, eğer icap ederse ben davet ederim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - İcap edecek efendim. Milletvekili olarak benim de hakkım.

BAŞKAN - Sayın Kazan, daha evvel söz talebiniz oldu, bir dakikanızı istirham edeyim.

Muhterem arkadaşlarım, önergeler ne şekilde işleme konur, bunu İçtüzüğümüz tespit etmiş. Sayın Şener ve Sayın Ülker'e cevap vermiş oluyorum, değişiklik önermeleri, önce verilmiş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Şimdi Sayın Ülker, «Tevhid edince önerge sahiplerinden birisinin söz hakkını ketmetme gibi, elinden alma gibi bir durum vardır ortada.» diyor, Sayın Şener de buna katılıyor.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Bunu başka zaman konuşuruz. Kesin.... Zamanınızı almamak için konuşmadık.

BAŞKAN - Bendeniz şimdiye kadar olan tatbikatı nazarı itibare alarak, şimdiye kadar, aynı mahiyette olan önermeleri tevhid ediyorduk, hepsini bir işleme tabi tutuyorduk ve önerge sahipleri de kendi aralarında anlaşmak suretiyle bir arkadaşlarını, önermelerini savunmak üzere memur ediyorlardı ve bu işi, benim bilebildiğim kadarıyla, böylece hallediyorduk. Aksini de şimdiye kadar bana söyleyen olmadı.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Nasıl anlaşırsız efendim?...

NURETTİN YILMAZ (Mardin) - Uygulamada tevhid edilir.

BAŞKAN - 2 nci bir nokta, 119 uncu maddeyi Sayın Şener gibi anlamam mümkün değil; şunun için mümkün değil: Her ne kadar maddenin matlabında, «Açık oylama istemi» denilmiş ise de, bu istemi 119 uncu maddenin 1 inci fıkrasında şarta bağlamış. Şart nedir? İstem yerine gelecek. Ne şekilde yerine gelecek? Şu şartlar tahakkuk ederse yerine gelecek. Nedir onlar? Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde. Halbuki 88 inci maddede, önermelerin, işaret oyuyla ayrı ayrı oylanacağı zikredilmektedir.

Bendeniz tatbikatı da bu merkezde bildiğim için aynı şekilde tatbikata varmış bulunuyorum.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, söz rica ediyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Birgit....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Hiç değilse Sayın Kanunlar Müdürü kadar konuşma hakkım olsun. Ben milletvekiliyim efendim....

BAŞKAN - Sayın Birgit, biz suflörle hareket etmiyoruz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, ben....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim. Vereceğim. Bakın sizden evvel de Sayın Kazan «Ben söz istedim» diyor. Ben münakaşa açılması, tartışma yapılması taraftarıyım. O bakımdan neden istical ediyorsunuz? .

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz lehinde maruzatta bulunmak istiyorum.

BAŞKAN - Yine, ben arkadaşlarıma söz vereceğim, yardımcı olmak için ifade ediyorum; 116 ncı maddeyi okuyorum: «Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur. İçtüzükte işaret oyu ile halledileceği belirtilen hususlarda, oylamaların işaretle yapılması zorunludur.»

88 inci maddenin 5 inci fıkrasını tahkim etmiş, diyor ki: «İşaret oyu ile yapılması - İçtüzükte - gösterilen hususlarda buna uyulması zorunludur». 116 ncı madde tahkim ediyor. Bütün bunlara rağmen, Sayın Kazan buyurun efendim. Lehte aleyhte ifade edin lütfen?...

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Tutumunuzun lehinde.

BAŞKAN - Lehinde buyurun efendim.

REFET SEZGİN (Çanakkale) - Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Birgit, daha sonra size söz vereceğim.

Daha sonra da size efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Usul müzakeresi mi Sayın Başkan?.

BAŞKAN - Evet Sayın Aygün.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Görüşülmekte olan kanun maddesi üzerinde, değişikliği öngören önergeler verilmiş bulunuyor. Bu önergelerden bir tanesinin oylanması sırasında, İçtüzük gereği işaret oyu ile oylanması sırasında, açık oylamaya tabi tutulması hususunda Cumhuriyet Halk Partisine mensup bazı arkadaşlar tarafından bir önerge verildi ve muhterem Başkan bu önerge üzerinde, önce mütalâalarını dile getirdiler; bize göre son derece yerinde olan, isabetli olan mütalâalarını dile getirdiler. Fakat hemen arkasından, bir türlü anlayamadığımız şekilde bir usul tartışması açtılar. Bir türlü anlayamadığımız şekilde dedim, çünkü İçtüzük hükümlerinin gayet açık bir şekilde tanzim etmiş olduğu bir konuda usul müzakeresi açılmış olması, bizce bir tereddüdü bertaraf etme gayesine dahi mebni olamayabilir. Bu bakımdan....

BAŞKAN - Sayın Kazan, Sayın Kazan, ifade edeyim efendim; ben yaptığım hatayı düzeltmek için bunu yapmış bulunuyorum.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Bu usul müzakeresinin açılmasını son derece yanlış olarak tefsir ettiğimizi beyan ediyorum. Çünkü, sizin de biraz

evvel ifade buyurduğunuz gibi, İçtüzük açık oylamanın hangi hallerde söz konusu olabileceğini gayet açık bir şekilde ifade etmiştir. Anayasa, kanunlarda ve içtüzükte işaret oyu ile veya gizli oyla yapılması hususunda sarahat olmayan yerlerde veya zorunluluk olmayan yerlerde işaret oyuna başvurulacağını ifade etmiştir. Bu meyanda, 116 ncı madde, 88 inci madde ve 118 inci madde bu hususu teyit etmiştir. 88 inci maddede ise, verilmiş olan önergelerin işaret oyu ile oylanacağı ifade edilmiştir. Kaldı ki, önergelerin işaret oyu ile oylanmasının gayesi; herhangi bir madde üzerinde birden fazla, çok sayıda önerge verilebilir; çok sayıda önergenin, her birinin açık oylamaya tabi tutulması, Meclis çalışmalarını, hakikaten birtakım engellerle karşı karşıya bırakabilir. Onun için Başkanlığın işaret oyu ile oylanması hususundaki tutumu yerindedir.

Şu anda usul müzakeresi açılmış bulunuyor. Elbette bu usul müzakeresi sonuna kadar devam ettirilecektir; ama neticede kararın yine işaret oyu ile olacağı hususunda bir kanaate sahip bulunuyoruz.

Bu bakımdan bundan sonraki önergelerde aynı hataya düşülmemesi için, Başkanlığın tutumunun lehinde konuştuğumu ifade ediyor ve tekraren bir usul müzakeresi açılmasına lüzum olmadığını yüksek huzurlarınızda arz ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Sayın Birgit, buyurun efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Evvelâ bir noktayı hepimizin hatası olarak tutanaklarda tespit etmek istiyorum. Sayın Başkan, 15 arkadaşımızın isteğini doğal olarak oylama yoluna gitti. Şimdi, başta ben olmak üzere, içtüzük şöyledir, böyledir diye söz almak isteyen hiç bir arkadaşımız, değerli Başkanımızın içtüzüğe aykırı hareket ettiğini belirterek görevimizi yapmadık.

Sayın Başkanı, Meclisin bir değerli milletvekili olmayan görevlisi uyardı, onun kanaati öyle olduğu içindir ki, Başkanlık Divanı hata olarak telâkki ettiği bir konuda yeniden meseleyi ele aldı. Böyle olmasaydı biz, Millet Meclisi üyeleri, milletvekilleri demek ki, tabirimi mazur görün hiç bir hareket kastım yok, dil sürçmesi de değil, öyle amel edip gidecekmişiz.

Değerli arkadaşlarım, şimdi esasa geliyorum. Bize üç türlü oylama görevi veriliyor, işaretle oylama, açık oylama, gizli oylama. Bunların en hızlısı; ama zaman zaman en tartışma çıkarıcı işaretle oylama olduğu. içindir ki değişiklik önergelerinde, şunda, bunda işaretle oylama yoluna tevessül ediliyor.

212 midir, 214 müdür, gözler şaşar, ayağa kalkılıyor, şöyle oluyor, böyle oluyor.... Niçin açık oylama dememiş madde orada? Her değişiklik önergesi için açık oylama deseydi uzun zaman alacaktı. Onun için dememiş. E, gizli oylama da dememiş, «işaretle oylanır» Ne zaman? itiraz edilmezse, işaretle oylamada itiraz yok mu? Beş kişi itiraz ediyor, saflar değiştiriliyor; ayağa kaldırılarak oylanıyor. Saatlerce de sürüyor. Açık oylamada nedir vazıkanunun amacı? Evvelâ kimin, neye ve nasıl rey verdiğini saptamak; bir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İkincisi, oyun sonucunu kâtip üyelerin ve Sayın Başkanın tereddüdüne mahal vermeden bir bilançoya bağlamak. Açık oylamanın uzun sürdüğü doğru; ama o nedenle de açık oylamayı bir siyasî parti grubunun sayısından, asgarî sayısından daha fazla üyenin istemine bağlamışız içtüzükte. 10 kişiden bir siyasî parti grubu olabilir, vardır Meclisimizde; ama 10 kişi açık oylama isteyemez. Neden? Meseleyi zaman zaman çığırından çıkartıp, bir obstrüksiyon amacı olarak görmemesi için; ama 15 kişi birleştiği zaman işaret oylaması da dahil her maddede açık oylama isteyebilir. Onun için Sayın Başkanın yaptığı ilk tasarruf yerindedir. Burada da meseleyi bu açıdan almak lâzımdır.

Zaman mı? Hayır. Zaten işaret oylamasında mesele meydana çıkıyor; uzuyor, ayağa kalkıyor; sağa açılıyor, sola açılıyor, belli oluyor. E, geriye ne kalıyor? Kimin neye rey vereceği.

Değerli arkadaşlarım, bu konuda değerli iktidar grubu üyelerinin, herhangi bir gizlisi olmaması, bir küllükaal olmaması gerekir, inandıkları ölçüde, emeklilerin aleyhinde de olsa rey veriyorlar. Ayağa kalktıkları zaman basın görüyor, emekliler görüyor. Biz söyleyeceğiz. Herkes verdiği rey ne olur lütfen ismi ile, cismi ile, soyadı ile tutanağa geçirsın de memleketlerimize....

BAŞKAN - Sayın Birgit lütfen usule dönün efendim.

ORHAN BİRGİT (Devamla) - Gittiğimiz zaman, sizin için şöyle rey verecektik, şöyle rey veriydik demeyelim. Bitirelim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Birgit.

Sayın Sezgin, buyurunuz efendim.

REFET SEZGİN (Çanakale) - Muhterem arkadaşlarım;

Değiştirge önergesinin oylama şeklinden çıkan bir usul müzakeresi zaruret oldu ve Sayın Başkanımız bu müzakereyi hangi sebeple açmış olduğunu da ifade buyurdular. O sebeple, bu müzakerede görüşlerimizi arz etme durumundayız.

Yine İchtüzüğümüz, benden önce konuşan Sayın arkadaşlarımın da ifade buyurduğu üzere, 115 inci maddesinde, Millet Meclisli müzakerelerinde yapılacak oylamanın şekillerini tahdidi olarak ifade buyurmuştur. Üç türlü oylama bahis konusudur: İşaretle oylama, açık oylama, gizli oylama.

Yine İchtüzüğümüz, kanun müzakerelerinde ve komisyon görüşmelerinde gerekçeleri ifade edildiği üzere, hangi konuların hangi şekilde bir oylamaya tabi olacağını tespit etmiş bulunmaktadır. Bu husus da İchtüzüğümüzde açıkça tespit edilmiş bulunuyor. Bunu da bazı arkadaşlarım, maddeye de atıf yapmak suretiyle ifade buyurdular.

Kanaatimize göre; mesele üzerinde münakaşa edilemeyecek bir açıklıktadır. Meselâ; 116 ncı madde aynen: «Anayasada, kanunlarda ve

İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur, hükmünü taşıyor.

Onu takiben, İçtüzükte işaret yoluyla halledileceği belirtilen hususlarda oylamaların işaretle yapılması zorunludur» deniyor.

İçtüzüğün 88 inci maddesi de değişiklik önergelerinin hangi şekilde bir oylamaya tabi tutulacağını açıkça ifade buyurmuş ve ilgili fıkrasında: «Daha sonra önergeler işaret oyuyla ayrı ayrı oylanır» demiştir. Bu mecburî bir hükümdür.

İlgili 119 uncu maddeye gelince, 119 uncu madde de, yine hiçbir tefsire mahal vermeyecek şekilde, münakaşa konusu olan meselenin, işaret oyu yolu ile halledileceğini emretmektedir.

Şöyle ki: «Anayasa, 'kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az 15 milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır.»

İçtüzük gereğince işaret oyuna başvurulması zarurî ise, bu konuda açık oylamaya başvurulamayacağı 119 ncu maddenin 1 inci fıkrasında bellidir.

Böyle olunca, Sayın Başkanın tetkik sonucunda meselenin açık oylama ile değil, işaret oyu yoluyla halline mütedair kararı İçtüzüğe uygundur.

Esasen, evvelce bir başka yol takip edilmekte idi; her önerge bir oylamaya tabi oluyordu, her önergenin oylanmasından önce, önerge sahibi bulunan Sayın milletvekilleri önergelerini izah sadedinde söz istiyorlardı. Bu değişiklik, aslında bir ihtiyaçtan doğdu. O ihtiyaç da şu idi: Kanun tasarılarını ve tekliflerini süratle görüşme imkânını sağlayalım, aynı zamanda bir siyasî partinin veya bir şahsın, bir önerge sahibinin bir maksat ile herhangi bir kanun tasarısının görüşülmesini engellemesini önleyelim. Bu engellemeyi önleme maksadıyla de meseleye açıklık getirilmiştir; oylama bakımından açıklık getirilmiştir, sürat getirilmiştir.

Şimdi, bir taraftan, muhterem milletvekilleri, 1.3. 1974 tarihinden itibaren müzakere mevzuu bulunan kanun tasarısının yürürlüğe girmesi sadedinde Adalet Partisi, Millî Selâmet Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partisi Grup başkanlarının önerge vererek, o tarihe bu kanun tasarısının teşmilini istemelerini, diğer taraftan her siyasî partinin büyük bir kitleyi ilgilendiren bu kanun tasarısının bir an evvel çıkmasını temin için türlü istikametlerde ve zamanlarda beyanatta bulunduğu dikkati çekelim, bunu dikkate alalım. Diğer taraftan da, İçtüzüğümüzün açık hükümleri varken, açık oylamaya tabi olmayan bir meselede sarıh hudutlarla, işaret oyu yoluyla halledilmesi lâzım gelen bir meselede konuyu, âdetâ, - öyle söylemek istemiyorum, ama bir kanaat doğuyor -«Acaba, işi açık oya tabi kılmak suretiyle bu meselenin bugün görüşülmesini temin etmemek, kanunun çıkmasını bir nevi engellemek ye geciktirmek gibi bir düşünce mi takip edilmek isteniyor?» diye, bu, ister istemez insanın hatırına geliyor.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sezgin.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Uysal, buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Hayır efendim, ne hakkında söz istediniz?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Açık oylama önergemiz hakkında.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Uysal, görüşme bitti.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bitti mi efendim?

BAŞKAN - Sayın Uysal, lehte ve aleyhte ikişer arkadaşımıza söz verdik ve tartışma konusu da kanaatimce vuzuha kavuştu.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bir başka maddede cevaplarım, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Tartışma konumuzu bir cümle ile özetlemek istiyorum: «Değiştirge önergeleri işarî oyla mı oylanır; yoksa, bunlar hakkında da açık oylamaya onbeş milletvekilinin imzası ile başvurulabilir?» tartışması idi.

Başkanlığın bir tereddüdü olmuştur veyahut Başkan olarak bendenizin bir tereddüdü olmuştur. Bu tereddüdü izale için bir usul tartışması açtım ve neticede, 88 inci maddeye dayanarak, yaptığımız işlemin 115, 116 ve 119 uncu maddeler muvacehesinde doğru olduğu kanaatine varmış bulunuyorum.

İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında bir komisyona iade edilip edilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	108	8.6.1976	132-137	Rasim Hancıoğlu	Cemil Erhan	Enver Akova

BAŞKAN - Buyurun efendim, usul hakkında.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Şimdi, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre, milletvekilleri olarak verdiğimiz yasa önerisini Yüce Meclis gündemine aldı. Konuşulmaya başlandı, tümü hakkındaki konuşma sonuçlandı. Oylamaya geçildiği sırada Hükümet bir önerge ile bu kanun teklifinin komisyona verilmesini istemektedir. Sayın Başkanımız da bu noktayı açıkladılar.

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğümüzün 88 inci maddesi açıktır. Burada aynen şöyle söylenmektedir: «Kanunlarda veya İçtüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya kanun teklifinde bir maddenin reddi, komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir.»

Şimdi, buradaki durum bu değildir. Bir defa burada komisyon mevcut değildir. Bu yasa önerisinin komisyonu mevcut değildir. Çünkü, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınmıştır. Komisyon yerinde de komisyon mevcut değildir, yalnızca Hükümet mevcuttur. Hangi komisyona alınacaktır? Yani bu madde, komisyonu olan, komisyonla görüşülen, normal görüşmesi yapılan bir yasa için mümkündür. Burada komisyon mevcut olmadığı içindir ki, komisyona iade bahis mevzuu olmaz.

Ayrıca dikkatinizi çekmek isterim, tekrar huzurunuzda çıkmamak için arz ediyorum; bir an için bu söylediklerim doğru olmasa bile, iadesi bahis mevzuu olsa, o takdirde ancak buradaki bir madde iade edilebilir. Çünkü İçtüzükte bir maddenin iadesinin mümkün olacağından bahsediliyor, bir kanunun tümünün iadesinden bahsetmiyor. «Kanunlarda veya içtüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, komisyona iadesi (yine bir maddenin), değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir.»

O bakımdan, yani ilk söylediğim iddia yönünden madde açıktır, o mümkün olmazsa ikinci sebeple de göndermek mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, burada Hükümetin yaptığı doğru bir hareket değildir. Anayasanın 91 inci maddesine göre hükümetler tasarı getirebilirler,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

milletvekilleri de teklif, öneri getirirler. Anayasa bir ayırım yapmamıştır; parlamenterlerin getirdikleri çıkarılmaz ama Hükümet tarafından getirilirse çıkarılır.... Nitekim önünüzde karar vermek üzere bulunduğunuz konu böyledir. Burada milletvekilleri arkadaşlarınız, bizler, bu yasa önerisini getirdik, bizden çok sonra Hükümet, bu teklif gündeme alınıp görüşülmeye başlandıktan sonra bir yasa tasarısı sevk ediyor ve istiyor ki, bizim tarafımızdan getirilen bu metin değil; bu metin veya değiştirilmiş şekli.... Değiştirmeye muktedirdir, biraz evvel okuduğum maddeye göre, Ülker ve arkadaşlarının teklifini şu veya bu yolda değiştirme gücüne sahiptir. Bu yolu bir tarafa bırakıp, bizden çok sonra bir tasarıyı Komisyona sevk edip bir önerge ile, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya gündeme alınmış bir konuyu, sonradan gelmiş bir tasarıya eklemek üzere bir başka komisyona göndermek, hem 38 inci maddeye aykırıdır - bu maddeye göre gündemden alıp komisyona göndermemesi gerekmektedir - hem de Anayasanın 91 inci maddesine aykırıdır. Çünkü, milletvekillerine bu hakkı tanımıyorsunuz demektir. Yani biz bir öneri getirirsek, «doğrudan doğruya gündeme alınır» diyen İçtüzük hükmüne ve Anayasanın 91 inci maddesine rağmen, bize bu hakkı tanımıyorsunuz anlamı çıkar.

Yüce Meclisin böyle bir konuda, bu şekilde yorumlanması zorunlu bir karar alacağını ummuyorum. Onun için, usul bakımından da, esas bakımından da yanlıştır. Sayın Başkandan istirham ediyorum; bu konuyu oya dahi koymasınlar, oya koymaları mümkün değildir. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ülker.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkanım, bu önergeyi oya sunabileceğiniz hakkında, yani lehte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Lehinde buyurun efendim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; meseleyi Sayın Ülker'in ortaya koyduğu gibi ele almaya imkân yoktur. İçtüzüğümüzün 38 inci maddesi, bir fevkalâdelik getirmiştir, o fevkalâdeliğin de gerekçesi, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda uzun süre kalması, böylelikle teklif ve tasarıların kanunlaşma şanslarının kaybolmasına karşı Genel Kurulun, bu teklif ve tasarıları kendi oylarıyla gündeme alma hakkını temin etmesidir. Böylece komisyonların şu veya bu sebeple gelen teklif ve tasarıları geri bırakarak, Genel Kurula arz etmesini engelleme gibi bir duruma girmesini önlemektir.

Buna karşı, 45 günü geçtiği zaman da ilgililer bir önerge vererek Genel Kurula durumu sunup, Genel Kurulun oylarıyla bunu gündeme alabilirler. Burada da böyle olmuştur. Ama bu normal bir prosedür değildir. Normal olan yol; bir kanun teklif veya tasarısının komisyonlardan geçmesi, komisyonlarda olgunlaşması, sorumluluk taşıyan hükümetin bu tasarının leh ve aleyhindeki görüşlerini komisyonda etraflıca belirtmesini ve buna göre teklif ve tasarıyı komisyon olgunlaştırdıktan sonra Genel Kurula yardımcı olarak en olgun

şekliyle sunmasıdır. 38 inci maddede biraz evvel arz ettiğim gibi bu usuller olmamaktadır. Ne Hükümet görüşünü söylemiştir, ne komisyon, ihtisas komisyonu, Genel Kurul adına çalışan ihtisas komisyonu bu meselede tetkiklerini yapıp görüşlerini tespit etmemiştir. Binaenaleyh, demin söylediğim sebeplerle 38 inci madde bir nevi komisyonları zorlama maksadını güden bir durumdur.

Şimdi, önümüzde bir olay vardır.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Bu konuşmanızın usul ile ilgisi var mı?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Asgarî geçim indirimi; gerçekten mali etkileri, sosyal etkileri son derece mühim olan, Hükümetin burada görüşlerini açıkça belirtmesi gereken çok önemli bir tasarıdır. Bu teklifle, bir yandan teklif ve tasarıyla bir yandan sosyal gayeler güdülmekte, diğer yandan da Devletin gelir dengesine tesir edici, bütçesindeki gelirleri azaltıcı neticeler vardır.

Şimdi, Hükümet bir asgarî geçim indirimi hakkında tasarı hazırlamıştır. Sayın Ülker'in sorduğu, «hangi komisyon» sorusunun cevabı gayet açıktır. Millet Meclisi Başkanlığı Hükümetin sunduğu tasarıyı Bütçe ve Plan Komisyonuna sunmuştur.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - O, ayrı.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Ayrı değildir, değerli arkadaşlarım, iki tane geçim indirimi olmaz. Milletvekilinin getirdiği ayrı geçim indirimi, Hükümetin getirdiği ayrı geçim indirimi olmaz. Bir tek geçim indirimi vardır. O konuda Hükümet tarafından hazırlanmış bir kanun tasarısı vardır. Binaenaleyh, gayemiz bir gün önce, bir gün sonra kanun çıkarmak değil, gerçekten sosyal davamıza, ekonomik davamıza, mali gelirlerimize en etkili, en tesirli bir tasarıyı en mükemmel şekliyle çıkarmaktır.

Bunun neticesinde, sosyal gaye elde edeceğim derken....

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Beğenmiyorsanız, Hükümet olarak değiştirge önergesi verin. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, size ne oluyor?

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım, çok rica ederim, münakaşa yapmayalım efendim. Müsaade edin konuşsun efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Yani şu kürsüde dileklerimizi rahatça izah edemeyecek miyiz? En teknik konuda bile durmadan söz atmak, durmadan söz atmak.... Bununla benim konuşma insicamım bozulmaz, ama bu, Millet Meclisine yaraşmıyor değerli arkadaşlarım. Teknik bir konu hakkında konuşuyoruz. Durmadan her kelimeden, her cümleden sonra bir ses çıkıyor anamuhalefet partisinden. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Usul hakkında mı konuşuyorsun, yoksa nutuk mu atıyorsun?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım, çok rica ederim efendim.

Lütfen efendim, siz de usul hakkındaki görüşlerinizi söyleyin efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, bunların usulle bir ilgisi var mı?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Yakışmıyor, yakışmıyor bu.

Değerli arkadaşlarım, binaenaleyh komisyon bellidir. Komisyon, Bütçe ve Plan Komisyonudur. Bugün tasarı gelmiştir ve 38 inci maddenin gayesi de....

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sayın Ertem, usul hakkında konuş ve saate nutuk atma.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Hâlâ konuşuyor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, çok rica ederim, lütfen bağlayın efendim.

Karşılıklı cevap vermeyin efendim. Cevap vermeyin ve siz fikrinizi izah edin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Beyefendi kahvede değiliz ki, Millet Meclisi kürsüsündeyiz. Hatip konuşurken arkadaşlarımız konuşamazlar ki....

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim, müdahale etmeyin efendim.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sayın Başkan, sizin hüsnüniyetinizi suiistimal etmeye hakkı yoktur.

BAŞKAN - Onu ben takdir edeceğim, lütfen siz müdahale etmeyin, ben onu takdir edeceğim.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Siz kim oluyorsunuz da hatibin nasıl konuşacağını tepite kalkışıyorsunuz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Siz kimsiniz?

BAŞKAN - Müsaade edin arkadaşlarım, müsaade edin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Arkadaşlarım sözlerimi bağlıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi bir defa daha hüsnüniyetin ve hüsnüniyetsizliğin ne olduğunu zabıtlara tescil etmiştir. Gelecek kuşaklara kimin iyi niyet, kimin başka niyetler güttüğünü....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, sözünü geri alsın.

BAŞKAN - Sayın Ertem, Sayın Ertem....

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şimdi yanlış bir anlaşmaya sebebiyet veriyorsunuz. Bu usul hakkındaki müzakere mevzuunda, Halk Partisi hakkında söylediğiniz söz ne mevzuunda ben de anlayamadım.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Halk Partili arkadaş dedim.

BAŞKAN - Evet efendim.

HASAN CERİT (Adana) - Halk Partisi dedin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Halk Partisi ile ne alâkası var. Söz atan arkadaş....

BAŞKAN - Efendim tashih etti, zapta öyle geçti, şimdi «Arkadaş» dediğinizi ifade ediyorsunuz....

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Halk Partisinin manevî şahsı adına konuşan yoktur. Manevî....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ama öyle söylemediniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Hayır, hayır Sayın Uysal; söz atan arkadaşlarım hakkında konuşuyorum.

BAŞKAN - Şimdi bu söyledikleriniz zapta geçiyor mu?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Söz atan Halk Partili arkadaşlarım hakkında konuşuyorum. Söz atan diğer partili arkadaşlarım yok,

BAŞKAN - Tamam, tamam efendim zapta geçti.

Bağlayın efendim lütfen.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, 38 inci madde hükmünü icra etmiştir. 38 inci maddeye göre Sayın Ülker'in teklifi gündeme alınmıştır, gündemde yerini almıştır. Şimdi şu önergenin kabulü ile hiç bir vakit 38 inci maddenin maksadına, gerekçesine de aykırı hareket edilmemiştir. Derhal toplanmaya ve komisyon bu meseleyi rapor halinde sunmaya mecburdur. Çünkü 38 inci madde ile Sayın Reşit Ülker'in teklifi yerini almıştır. Buna göre, bu yerinde olacaktır, zamanında konuşulacaktır. Binaenaleyh, bu önergenin kabulü ile, tasarı ile teklifin birleştirilmesi Sayın Ülker'in de arzu ettiği sosyal ve ekonomik gayeleri Hükümet tasarısındaki görüşlerle de ihtisas komisyonunun raporuna bağlayarak, Genel Kurul en iyi tarzda müzakere etmek, münakaşa etmek ve karara bağlamak imkânını bulacaktır. Tekrar ediyorum, dava bir gün önce, bir gün sonra değil, en mükemmeli yapmaktır. Onun için Hükümetin vermiş olduğu önergeye iltifat edilmesinde Türkiye'nin ekonomik ve sosyal menfaati olduğunu arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ertem.

A. KEMAL ÖNDER (İzmir) - Sayın Başkan, ben de aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Ölçmen, buyurun efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Yanlış uygulamaların, İktüzüğümüze aykırı uygulamaların teamül haline gelmemesi için bütün arkadaşlarımızın gösterdiği hassasiyeti Demokratik Parti Grubu olarak da gösteriyor ve maalesef bugüne kadar yapılmış yanlış uygulamalardan dolayı bazı teamüllerin doğması ihtimalini de gözönünde bulundurmanız ricası ile şu hususlara değinmek istiyorum:

İktüzüğümüzün 38 inci maddesi, 45 gün içinde komisyonda görüşülmeyen kanun teklif ve tasarılarının Millet Meclisi kararı ile gündeme alınmasını derpiş etmektedir. Biz bu yılki, bu dönemdeki uygulamanın, komisyonların çalışmamasından dolayı aşırı derecede yükseldiğinden şikâyetçiyiz. Yanılmıyorsam, bugüne kadar İktüzüğün 38 inci maddesini işleterek 45'e yakın kanun teklifi Millet Meclisi gündemine alınmıştır.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Hükümet de 4 tane getirdiğini söyledi.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Ne yazık ki, halk arasında yaygınlaşmış olan bir tabirin, «bir işin çıkmamasını mı istiyorsun, komisyona havale et» tabirinin Millet Meclisince uygulanmasından başka hiç bir şey değildir. Bundan bütün gruplar, bütün milletvekilleri sorumludur; fakat bu sorumluluğu, eğer hakkaniyet ölçüsünde bölüştürmek icabederse, burada, komisyonlarda çoğunluğu ellerinde bulundurmak için «Biz Hükümetiz ve komisyonlarda da çoğunluk olmalıyız» diye birbirlerine ödünç vererek grup kurduran iktidar mensuplarına daha fazla mesuliyet düştüğünü her halde kendileri de kabul edeceklerdir.

Arkadaşlar, eğer komisyonlar çalışmıyorsa bütün gruplar mesuldür ama, Hükümette olan ve komisyonlarda çoğunluğu teşkil eden grupların da mesuliyeti her halde daha fazla olmak gerekir.

Şimdi 38 inci ve 88 inci maddelerin tefsiri meselesine de kısaca değinmek istiyorum.

38 inci madde ile Millet Meclisi kendi kararıyla teklifleri gündeme almak hakkına sahip oluyor. Bu bir Meclis karan oluyor. Gündeme alındıktan sonra, görüşülmesine geçildikten sonra artık buna müdahale etmek demek, Yüce Meclisin bir kararına müdahale etmek demek manasına gelmektedir. Nitekim, 88 inci maddeyi iyi okuduğumuz takdirde, «Kanunlarda veya İktüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon ve Hükümet değişiklik önergeleri verebilir....» demektedir.

Burada bir maddeden bahsetmektedir, tümünden bahsedilmemektedir teklifin. Halbuki biz, 38 inci maddeyi uygulayarak görüşmekte olduğumuz kanunun tümü üzerinde müzakereye karar vermişiz, Meclis kararı olarak, onun maddelerine geçilmesi oylanacağı sırada Hükümet geri istemiştir. Halbuki 88 inci madde, maddeler üzerinde münhasıran Hükümete, komisyona veya milletvekillerine bu hakkı vermektedir. Yani 88 inci madde iyi tefsir edildiği takdirde, Hükümetin bu teklifin tümünü komisyona geri çekirtmeye hakkının olmadığı neticesine varmış olacağız.

Demokratik Parti olarak bu noktaya Yüce Meclisin dikkatlerini çekerek 88 inci maddenin Hükümete, milletvekillerine veya komisyona tümünü birden geri çekirme hakkı olmadığını, ancak aksaklık görülen, düzeltilmesi gereken maddelerin, bir maddenin veya maddelerin, geri çekirme hakkının verildiğini hatırlatır; yanlış bir uygulama ve yanlış bir teamül yerleşmemesi için bu hususu dikkatlerinize arz eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

Sayın Abdülkadir Öncel, buyurunuz.

ABDÜLKADİR ÖNCEL (Urfa) - Sarfınazar ediyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, buyurunuz efendim, lehte.

TALAT OĞUZ (Mardin) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Tartışma konusu olan mevzu üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisi Millet Meclisi Grubu adına lehte söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, en az geçim indirimiyle ilgili teklif içtüzüğün 38 inci maddesine dayanılarak komisyonlarda 45 günden fazla bekleyen teklif ve tasarıların Meclis gündemine indirilmesini, gerek Hükümet ve gerekse teklif sahibi - tasarıda Hükümet, teklifte de teklif sahibi - bir önerge vermek suretiyle Millet Meclisi Genel Kuruluna indirmeye, talep etmeye hakkı mevcuttur.

Şimdi mesele, «Maliye Bakanının veya Hükümeti temsil eden bir şahsın vermiş olduğu önerge ile bu tasarı veya teklif komisyona iade edilir mi, edilmez mi?» mevzuu tartışma konusudur. Fikirlerimizi arza çalışacağız.

Evveleminde bundan bir müddet evvel Meclis zabıtlarına intikal eden ve siyasî teamül haline gelen bir hadiseyi izah etmede fayda mülâhaza ediyorum. 1319 sayılı Vergi Kanununun görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili tarafından verilen bir önerge Genel Kurulda kabul edilerek, teklifin komisyona iadesine karar verilmiş idi. Meclis zabıtlarına intikal eden ve Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Başkanvekili tarafından verilen önerge ile olumlu bir neticeye istinat eden bu muamele karşısında, bunun komisyona iade edilmesinde herhangi bir hukukî ve siyasî mahzur yoktur.

Meclis zabıtlarına intikal eden bu mevzu karşısında öyle tahmin ediyorum ki, artık bunun tartışma konusu yapılmasında pratik bir fayda yoktur.

Değerli arkadaşlarım, esas olan mevzu, kanunların kamuoyunun yapısına uygun olarak ve teknik yönden iyi bir şekilde hazırlanarak çıkmasıdır. Sayın arkadaşım, yasal hakkını kullanarak Millet Meclisi gündemine aldirtmış bulunmaktadır. Bu, komisyonlar toplanmadan, komisyonlarda görüşülmeden bir kanun tasarısının ve teklifinin müzakere edilmesi içtüzük hükümlerine göre istisnadır. Esas kaide, kanun tasarılarının ve tekliflerinin komisyonlardan geçirildikten sonra, bu kanun teklif ve tasarısı üzerinde gerek Hükümetin, gerek ilim adamlarının, gerek maliyecilerin sosyal ve iktisadî sahada görüşleri alındıktan sonra kanunların yapılması esastır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Kanunların yapılması, Türk Milletinin hizmetine amade bulundurulmasıdaki esas gaye, iyi bir şekilde yapılmasıdır; ilim süzgecinden, sosyal yapıya uygun, iktisadî yapıya uygun bir şekilde yapıp, Türk Milletinin menfaatine, Türk Milletinin hizmetine arz edilmesi esastır.

Teklif komisyondan geçmiyor, Hükümet görüşünü söylemiyor, komisyonda bulunan her partiyi temsil eden arkadaşlar fikirlerini söylemiyorlar, fikir teatisine konu olmuyor, gelin bu kanunu müzakere edin, çıkarın ve Türk Milletinin hizmetine amade kılın. Bunun hem tatbikat yönünden, hem siyasî yönden, hem de sosyal ve iktisadî yönden doğru olmadığı kanısındayım. Bu bakımdan, daha evvelce alınan bir kararın gereği olarak ve teknik bir kanun olması sebebiyle komisyona iade edilmesinde siyasî, hukukî ve sosyal fayda mevcuttur.

Görüşlerimiz bundan ibarettir, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Efendim, yapılan usul müzakeresi neticesinde edindiğimiz intiba ve Başkanlığın fikri de şu merkezdedir:

38 inci maddeye göre Meclisimiz iradesini izhar etmiş, komisyondan geçmeden doğrudan doğruya gündeme alınmasını temin etmiştir. Gündeme alınmış olan bu maddenin, yine müzakeresi esnasında Yüce Meclisin tekrar iradesine müracaat etmek lüzumu 88 inci maddeye göre taayyün etmiş bulunuyor. Buna göre bir teklif vardır. Yapılmış olan bu teklifte yine Yüce Meclisimiz iradesini göstererek, ya müzakerelerin devamına veyahut da bunun komisyonda çalışmasını meydana getirecektir. Binaenaleyh, bu sebeple önergeyi....

A. KEMAL ÖNDER (İzmir) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Nedir efendim?

A. KEMAL ÖNDER (İzmir) - Şimdi efendim, burada söylenen söz şu; deniyor ki: Bir Hükümet tasarısı vardır, bir de Sayın arkadaşlarımızın teklifi vardır. Aslında Hükümet tasarısı ile arkadaşlarımızın getirdiği teklif arasında farklılık vardır. Arkadaşlarımız sadece 31 inci madde ile ilgili teklif getirmiş. Hükümet teklifi ise, 193 sayılı Kanunun muhtelif maddelerini değiştiren tasarıdır.

BAŞKAN - Efendim, onun müzakeresi....

A. KEMAL ÖNDER (İzmir) - Efendim, o zaman tasarıyı getirtiniz.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, sizin dediğinizi anladım efendim.

Şimdi Yüce Meclisimiz müzakereye devamına karar verdiği takdirde esasen müzakereler devam edecektir. Hükümet tasarısı varmış, yokmuş onu düşünmeyeceğiz. Komisyona iade edildiği zaman da bu söylediğiniz hususlar komisyonda müzakere edilecek demektir. Başka türlü bir işlem yapılmasına imkân görmemekteyiz.

İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınmış bir kanun tasarısı veya teklifi maddelerinin, önergelerle birlikte İçtüzüğün 89 uncu maddesi gereğince komisyona havale edilip edilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	108	8.6.1976	140-147	Rasim Hancıoğlu	Cemil Erhan	Enver Akova

BAŞKAN - Efendim, bu mevzuda bir usul müzakeresine başlayalım ve neticeyi alalım. Rica edeceğim. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Gündeme aldınız; Komisyonun oraya oturma hakkı da yok.

BAŞKAN - Biz Komisyonu muhatap etmedik, Komisyona sormadık efendim, «Kabul mü, ret mi?» diye.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, usul müzakeresi açtığınız zaman, sonunda oylamaya götüreceksiniz. O bakımdan, lütfen usul müzakeresi açmayınız. Burada, «usule aykırıdır veya usulün lehindedir» gibi bir sorun yok. Açamazsınız, şu bakımdan: Çünkü Komisyon..

BAŞKAN - Şimdi, uygulamanın yanlış veya doğru olduğu mevzuunda bugün için ben fikrimi söyledim efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ama, gündeme almadı, görüşülmeye başlandı ve maddelerine geçildi.

BAŞKAN - Tamam, tamam...

Şimdi biz, Hükümet teklifi olarak 1 inci maddenin Komisyona verilip verilmemesi mevzuunu müzakere edebiliriz. Usul bakımından yanlışlık var mıdır, yok mudur?

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Edemezsiniz Sayın Başkan.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Onu müzakere ettik Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir komisyon....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 89 uncu madde, 76 ncı maddenin son fıkrası, 38 inci maddeyle ilişkin gündeme gelmiş olan bir tasarı veya teklif üzerinde Hükümet ancak bir kereye mahsus olmak üzere geriye isteme talebinde bulunur diyor, bulundu da....

BAŞKAN - Tamam. Hangisinde geriye istedi efendim?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, Komisyona alınması için söyledi. İşte, bunun, gündemin başında....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Geri istemedi. Çok rica edeceğim, bunu tashih etmekte fayda var.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Geriye isteme olarak mütalâa etmedik.

BAŞKAN - Eğer Komisyon geriye isterse, zaten oylamaya lüzum yok.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, Komisyon olarak yapmadı, Hükümet olarak yaptı. Zaten Komisyon olarak yapamazdı.

BAŞKAN - Tamam, Komisyon yapamazdı, yapmadı.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Hükümet olarak yaptı.

BAŞKAN - Ne yaptı? Bir önergeyle Komisyona iadesini istedi.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Tamam. Bir kereye mahsus olmak üzere 89 uncu maddeyi kullandı.

BAŞKAN - Hayır efendim. Şimdi, onu yanlış anlamayalım.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bir defaya mahsus....

BAŞKAN - Bir defaya mahsus değil. 10 defa önerge verebilir, Hükümetin 10 önergesi de reddedilebilir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Veremez efendim. Komisyona iade konuları bir kereye mahsus kullanılır; tümü üzerinden maddelere geçilirken.

BAŞKAN - Nedir maddelere geçerken istenen şey?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Komisyona iadesi.

BAŞKAN - Bir önergeyle Komisyona iadesini istiyor.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Evet.

BAŞKAN - Tamam.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Kim istiyor?

BAŞKAN - Tümünü istiyordu, biraz evvelki konuşmamızda da, grup namına yapılan konuşmalar da tümü üzerindeydi. Şimdi bir madde olarak, bir tek madde olarak istenmektedir,

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, usul müzakeresi açtınız; aştığınız usul müzakeresinde bunun doğru olup olmadığı hususunu müzakereden sonra oyladınız, Bu demektir ki, usul müzakeresinde sizin tespit ettiğiniz yöntem, prosedür yanlıştı. Nerece «yanlıştır» denildi? Genel Kurulca, Meclisçe. Şimdi, tekrar başa döndürüyorsunuz.

BAŞKAN - Hayır efendim. Bizim görüşümüze göne, ikisi arasında büyük fark var.

Bu mevzuda usul müzakeresi açıyorum. Yani bir maddenin doğrudan doğruya....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkanım, usul müzakeresi açmanıza imkân yoktur, şu bakımdan: Biraz evvel gayet yerinde belirttiğiniz gibi, Hükümet 89 uncu maddeye göre talepte bulunmadı. Hükümet, tasarı verdiğini ileriye sürerek, bu teklifin de, Komisyondan geçmeyip, 38 inci maddeye göre Genel Kurula indirildiğini dikkate alarak, teklifin Komisyona alınarak tasarıyla birleştirilip Komisyonda müzakeresini istedi ve bu, Genel Kurulun oyuyla reddedildi.

Şimdi, 89 uncu maddeye göre, gayet sarih olarak, Hükümet bir maddeyi Komisyona geri almak istiyor. O halde, müzakere edilmeksizin, 89 uncu madde gayet sarihdir, Hükümetin bu teklifini dikkate alarak, maddenin Komisyona verilmesi gereklidir efendim.

BAŞKAN - Efendim, usul müzakeresini, oturduğunuz yerden mütalâalarınızı söylerken aynen yapmış duruma giriyorsunuz. Biz de, bu fikirlerin, bilhassa zabıtlara geçmesi yönünden, usul müzakeresini bu sebeple açmak lüzumunu hissettik. Bu tutumun lehinde, aleyhinde söz veriyorum efendim.;

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya) - Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehinde konuşacaksınız, buyurun.

Aleyhinde, Ahmet Şener.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Bir hususu peşinen belirteceğim; 38 inci maddenin, konumuzla olan ilgilerine değinirken, konu dışına çıktığının sanılmamasını istirham ederek söze başlamak istiyorum.

Evveleminde, meselenin detayına girebilmek için, 38 inci maddenin şümulünü, maksadını, gayesini iyi tespit etmek gerektiği düşüncesindeyim. 38 inci madde bir fonksiyon ıskatı gayesi gütmemektedir. 38 inci madde, İçtüzüğümüzün kanun yapma prosedürünün komisyonlara ait süresiyle, sadece süresiyle ilgili emredici bir hüküm getirmektedir. Nitekim İçtüzüğümüzün şu kadar maddesi içinde bir de, ayrı, «bölümler, kısımlar» diye bir tasnif tarzı var. Bu planlama, bu kısımlar, bölümler planlamasının tesadüfen girmiş olduğunu kabul edemeyiz. Nitekim, 38 inci maddenin yer aldığı kısmı, komisyon çalışmaları, henüz Genel Kurul müzakereleri safhasından önceki komisyon çalışmalarını ilgilendirmektedir.

Şimdi, bu itibarla, Komisyon çalışmalarındaki sürenin tahdidi ile alâkalı istisna hükmün, 38 inci maddenin, komisyon çalışmalarının dışında Genel Kurul çalışmalarına teşmili mümkün değildir. Çünkü, önünde bir barikat, bir baraj, kısım değişikliği vardır, Şimdi, kısım değişikliği itibarıyla meseleye el attığımız zaman, 3 üncü kısım ve 4 üncü kısım ile ilgili maddeleri önemle nazara almak mevkiindeyiz. Burada, «Kanunların yapılması» başlığım taşımaktadır ve Genel Kurul çalışmalarını düzenlemektedir. «Genel Kurul çalışmalarını

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

düzenleyen hükümlerde, 38 inci maddeye göre re'sen Genel Kurula İndirilmiş hususlar hakkında şu ahkâm yürütülür, şu ahkâm tatbik edilir» diye istisnai bir hüküm getirilmedikçe veya 38 inci maddeye bir atıf yapılmadıkça, ister 38 inci madde yolu ile gelmiş olsun, ister normal prosedürle gelmiş olsun, Genel Kurul çalışmalarındaki fonksiyonlar bakımından, Hükümetlin fonksiyonu, komisyonların fonksiyonu, üyelerin fonksiyonları bakımından tefrik edici, kısıtlayıcı hüküm getiren bir mesele, bir madde yoktur.

Bu itibarla, 38 inci madde, zaman bakımından bir tasarı veya teklifin, affedersiniz, ayıp olmuyorsa, güme gitmesini önlemek için Genel Kurula getirilmesinin garantisi olarak getirilmiştir. Bu garantiye Genel Kurul kavuştuktan, sahip olduktan sonra, iradeyi Genel Kurul de aldıktan sonra, artık mesele diğer bütün komisyonlardan normal şeklide gelerek, Genel Kurula intikal etmiş maddelerle bir fark gözetmeksizin müzakerelerin yürütülmesini gerektirir. 38 inci madde bu hükmü neden getirmiştir? İhmal suretiyle veya kasıtlı bazı tasarıların ve tekliflerin geriye itilmesini, yani eşitlik şansını kaybetmesini önlemek için. Şu halde, tasarı ve tekliflerin müzakere şansında Tüzük bir rüçhaniyet tanımıyor; ama, bu rüçhaniyet tanımama iradesini, 38 inci maddeyle gelen tekliflerin komisyonsuz müzakeresi komisyonun fikri ve mütalâasının alınmasına gerek olmayacağı şeklinde bir hüküm halinde anlarsak, bu sefer de, 38 inci maddeyle gelen teklif ve tasarılar rüçhaniyet tanıma gibi bir durum doğar. Komisyonların teşkili ve komisyon çalışması hangi sebep ve şartla lüzumlu görülmüşse içtüzükte, o şart Genel Kurul müzakerelerinde hükmünü devam ettirmektedir, lüzumunu devam ettirmektedir.

Şimdi, Sayın Başkanın demin açtığı usul müzakeresinde Sayın Ertem'in de belirttikleri gibi, Hükümetin teklifi bir alternatif idi; yoksa, 89 uncu maddeye göre bir tatbikat değildi. O alternatif, hadiselerden doğan bir alternatif, bir teklif idi. Tıpkı madde değişiklikleri verilen önergelerde olduğu gibi, «Şunu mu, şunu mu tercih eder Genel Kurul?» meselesine benzer bir alternatif. Nedir o? Efendim, benzer hükümler, benzer maksatlarla bir tasarı getirilmemiştir.

Bu itibarla, şu, görüşülmekte olan kanun teklifi ile benzer hükümler, aynı hedefe yönelmiş hükümler ihtiva etmesi bakımından, Genel Kurul takdir ederse, bu teklifi Hükümet tasarısı ile birleştirilsin bu hükmünü diye bir alternatif sunulmuştu. O alternatifte Yüce Meclis iradesini belirtti, müzakereye devam kararı aldı. Şimdi, müzakerelerimiz 38 inci madde var veya yok safhasının dışında olarak, kanun yapımı prosedürü içinde, Genel Kurul safhası içinde devam etmektedir, 89 uncu maddede bir istisna var mı? «38 inci maddeye uyularak gelmiş teklifler hakkında Hükümetin veya komisyonların şu veya bu yetkileri bertaraf edilmiştir» diye bir istisna yok. Genel Kurul çalışmaları safhasında.

Bu itibarla, Hükümetin, 89 uncu maddeye göre, maddelerle ilgili talepler yapabileceği görüşündeyim.

Saygı ile arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İslâm.

Sayın Ahmet Şener, buyurun efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, lehinde söz istiyorum.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bu kanunun tümü üzerindeki müzakereler bittikten sonra, maddelere geçilmesi hususunu da Sayın Başkanlık, usul müzakeresi açtı ve 89 uncu maddeye göre, 89'u kapsayan bir müzakerenin sonunda bir karara bağladı. Bu karar, Sayın Başkan, tümü üzerimdeki müzakereleri kapsadığı gibi, maddeler üzerindeki usulî müzakereyi de kapsamıştır.

Binaenaleyh, bunu 89 uncu maddeye göre geri istemek mümkün değildir. Hattâ, şimdi bendenize, Tüzük hükümlerine göre söz vermiş olduğunuz müzakerenin açılmaması gerekirdi. Çünkü, benden evvel konuşan arkadaşımın bir mantığı var, benden evvel konuşan arkadaşım der ki: «Efendim, kanunların görüşülmesi prosedürü içinde olur».

Sayın Başkan, burada hangi komisyon?... Ben mesul tutacağım bir komisyonu. İmzası var mı? Bunu müzakere etmiş ve imza etmiş midir? Hayır, 38 inci maddeye göre gündeme alınmıştır; ama zapta geçmesi için söylüyorum: Bu 38 inci madde, komisyonların tembelliğini önlemek, komisyonların çalışmalarını sağlamak için konulmuş bir maddedir. Komisyon eğer çalışmaz ise, milletvekili mutlaka bekleyecek mi? Onu beklememek için, bu bir kontrol maddesi olarak konmuştur ve nitekim 38 inci madde çalıştırılarak gündeme alınıyor.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, burada 89 uncu maddeye göre bir husus teessüs etmemiştir. Etmemiştir; önergeler verilmiştir. Bu önergeler oylanır, lehte, aleyhte; biter.

Şimdi, bir komisyona havale edilecek. Hangi komisyona, mümkün değil. Aslında, insanın aklına gelebilir: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına havale edilir. Yeniden bunu eğer koyarsa ki, bir arkadaşımız söyledi, Güven Partisi temsilcisi arkadaşımız burada dedi ki, «Cumhuriyet Halik Partisi milletvekilleri veya Grup Başkanvekilleri bir hususta, Sayın Şener Battal arkadaşımızın teklifini komisyona havale etti», O bu prosedürün içine girmez, o ayrı.

TALAT OĞUZ (Mardin) - Girer Sayın Şener, girmez olur mu?

AHMET ŞENER (Devamla) - Hayır arkadaşım. Hükümet istiyor. Hükümetin burada bunu geri istemeye hakkı yoktur. 89 uncu maddeye göre, bu usule göre gelmemiştir ki, 38 inci maddeye göre; istisnâî bir muamelesi vardır bunun.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - İsteyebilir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

AHMET ŞENER (Devamla) - Hayır efendim, komisyon yetkili değildir; isteyebilir mi?

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Oraya oturamaz.

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım efendim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Türkiye Büyük Millet Meclisi, Plan Komisyonunun bu kanun üzerindeki çalışmalarını uygun görmemiş, hattâ Komisyon hiç çalışmamış, tembelliğini ortaya koymuş. Meclis, bu yetkiyi kendisinden 38 inci maddeye göre aldı, «Sen orada dur» dedi. Benim adıma bu Komisyonun bu kanun üzerinde mütalâası yoktur. Hükümetin de yoktur. Olmadığına göre, bunu Millet Meclisi müzakere eder, kabul eder, reddeder ve bunu gönderir. Nereye Senatoya. Burada bunun yetkisi, imzası yoktur. İrade tamamen Meclisindir. Benim iradem dışında, 45 gün zarfında bunu aşağıya getirmesi gerekirken, getirmemiştir. Götürmediği için de ben onu bundan azlettim. Avukatlar bilir, davayı alırlar, bakarsınız azledilirler. Niçin? Zamanında sen beni savunmadın diye.

Millet Meclisini, beni temsil ötmeye yetki verdiğim Plan Komisyonu, bu kanunu zamanında getirmediği için, bu kanun üzerindeki, 38 inci maddeye göre buraya inen bütün kanunlardaki yetkimi üzerinden aldım. Aldığıma göre ne yapacağım? Kendim bunun prosedürünü tayin ediyorum. Burada komisyon yoktur, hükümet de karışmıyor. Çünkü Hükümet de, aynı zamanda, yasal olarak, Meclislerde bulunan sade Hükümet tasarısını değil, aynı zamanda milletvekillerinin tekliflerini de takip etmekle mükelleftir. Onu takip etmemiştir. Niçin takip etmemiştir? Ben götüreceğim. Neye? Milletvekilleri hazırlamış. Müşterek veya gayri müşterek, tek kişi olarak götürmüş. Onu takip edersiniz. Önermeniz varsa fikriniz varsa, gereği düşünülüyorsa, komisyondan geçirilsin. Önerge olarak, bu komisyonlar Hükümetin önergesini de kabul eder, daha iyi bir şekilde çıkarılır. Bunu yapmadık. Hükümet de yapmadı.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Hükümet, maddesi var; maddeleri her zaman geri alabilir.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın hocam.... Hocam, dinlemeye mecbursunuz. Mümkün değildir, yanlış anlama değil.

BAŞKAN - Müdahale etmeyelim efendim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Burada mümkün değildir. Tüzük ve Anayasa sarihtir. Bu Komisyonun bu kanun üzerinde yetkisi yoktur; hiçbir önergeyi geri alamaz. Sizin de bunu havale etmeniz mümkün değil. Nereye havale edeceksiniz? Buyurun, kanun teklifi burada, imza ve yetki yok. Muhalif midir, muhalif değil midir? Yoksa, söz hakkı baki midir? Hayır, hiçbir şeyi olmadan kanun getirmiş. Böyle şey olmaz, Eğer öyle olmamış olsa İçtüzüğün 38 inci maddesini kaldırmak lâzım. Bunun çaresi budur. Ama, bu madde, komisyonlar bu şekilde çalıştığı müddetçe işleyemez, 30 - 40 tane tasarımı bugün veyahut da geçmiş günlerde gündeme almışsınızdır. Böyle komisyonsuz çalışacaktır.

Onun için, bunu havale etmeniz mümkün değildir Sayın Başkan. Arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

Sayın Ülker, buyurun.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Sayın Başkan, Grubum adına lehte söz istiyorum.

BAŞKAN - Size lehte söz vereceğim efendim.,

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biraz evvel arz etmiştim; ama bir defa daha arz etmekte fayda olacağını umuyorum.

Meclisimizde bir tasarı veya teklif normal olarak komisyonda görüşülüyor. Komisyonlara Başkanlıkça havale ediliyor ve komisyonlar kendi usullerine göre, yani İçtüzükte yazılı usullere göre gündemini yapıyor, üyelere dağıtıyor, toplantı yapılıyor, müzakere yapılıyor ve çıkılıyor.

Bu, İçtüzüğümüzün kabul ettiği olağan, normal yol. Bir de, komisyonları çalıştırmak ve işleri sürüncemede bırakmamak için, gerek bu İçtüzükte, gerekse bundan evvelki İçtüzükte hüküm getirilmiş. Bir komisyon, belli bir sürede, 45 gün zarfında bir teklifi veya tasarımı el koyup çözümlememezse, o zaman yapılacak iş belli: Bu durum Yüce Meclise arz ediliyor, Geçmiş dönemlerde, genellikle komisyon başkanları çıkıp, niçin gündeme alınmadı, niçin konuşulmadı şeklinde izahat verirlerdi; Komisyon başkanının açıklamaları da dinlendikten sonra, Meclis bu konuda bir karar veriyor; ya, «Komisyon Başkanının verdiği izahat, açıklama beni tatmin etti, Komisyonda kalsın» diyor, dokunmuyor; 45 gün geçmiş olmasına rağmen konuyu tekrar komisyonda bırakıyor; veya şimdi burada olduğu gibi, «45 günde Komisyon bu işi çözümlememiştir, öyle ise - 38 inci madde, kelime aynen - doğrudan doğruya gündeme alınır» diyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım; doğrudan doğruya gündeme aldıktan sonra bu konu ile Komisyonun bir ilgisi kalmıyor. Komisyon görevini yapmamış, devreden çıkmış.... Meclis diyor ki, bütün yetkiler bana aittir, ben burada yapacağım.

Evet değerli arkadaşlarım; hepinizin aklına geliyor, ben de öyle düşünüyorum, bu normal bir iş değil, Bu şekilde yasalar çıkarsa iyi mi olur, fena mı olur? Elbette iyi olmaz, buraya çıkan değerli hatipler bunu ifade ettiler, ben de ifade ediyorum. Ama bu, o hale getirilmiştir ki, Adalet Partili arkadaşlar, Koalisyon kanatları ile beraber tasarı getirmek yerine - ne, düşündüler, ne hesapladılarsa - tek tek kendi arkadaşlarına, genel başkanvekillerine yasalar teklif ettirmek ve komisyonda 45 günü geçirdikten sonra, kendi ortakları ile de paylaşacakları bir konuyu burada görüşturdüler; Gecekondu Kanunu da bunlardan biridir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

2,5 sene evvel verdiğimiz kanun teklifli Komisyonunda hâlâ duruyor; yasa buradan geçti gitti.... Kim çıkardı bunu; Hükümet mi çıkardı? Hayır, bunu Adalet Partisi çıkardı,

Geçen akşam televizyonda ve radyoda dinledim; Sayın Turhan Feyzioğlu, dört kanun hakkında aynı beyanda bulundular ve dediler ki: Şu şu kanunlar komisyonlardan çıkmadı, önümüzdeki günlerde, 45 gün geçtiği için bunların gündeme alınmasını isteyeceğiz, gündeme aldırıp konuşuracağız».

Demek ki; biz artık Meclis ve komisyonları bir tarafa ittik, onun dışında bir iş yapıyoruz. Ben bunu, üzerine eğilmemiz lâzım geldiği zihniyeti göstermek için söylüyorum.

Şimdi bizim konuya gelince: Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım; size soruyorum: Bir defa arkadaşlarım gelip burada Komisyonun sırasına oturuyorlar, biz kalpleri kırılmasın diye bir şey söylemiyoruz; «Komisyon yoktur, kalkın oradan» diye söyleyemiyoruz.... Bu, sizli yanlışlığa sevk etmesin, arkadaşımız oraya oturamaz. Komisyonun elinden alınmış bir teklif ve tasarı görüşülürken değerli Komisyon arkadaşlarımızın - sözcüsü de olsa, başkanı da olsa - oturmaya hakları yoktur. Eğer siz o değerli arkadaşımızı orada görüyor da, ondan dolayı bir komisyon var diyorsanız, bundan sonra lütfetsinler oturmasınlar...

Şimdi, siz bu müzakerelere başlarken, Komisyonu aradınız mı Sayın Başkanım?... Aramadınız, sormadınız; komisyonu aramıyorsunuz.... Hükümeti de bir defaya mahsus anıyorsunuz. Ondan sonra bu Meclis iradeyi eline almıştır, çözümlüyor, gerçek de budur. Komisyonlarda bir ihtilâf çıkarsa son çözüm yeri Genel Kuruldur.

Şimdi bütün bu uygulamaları yaptık, buraya geldik. Bu işin başında bir mesele çıktı. Çok yerinde olarak, geniş görüşlü bir Başkanımız olarak bunu lütfettiniz, aldınız, getirdiniz bir usul meselesi yaptınız. Onun sonunda Hükümet, teklifi 89 uncu maddeye göre komisyona istediği halde, bu kürsüye - ben dahil - gruplardan da arkadaşlar çıktılar ve hep birlikte ne dedik: «89 uncu madde burada uygulanamaz. Burada 86 ncı madde bahis mevzuudur. 86 ncı maddede de komisyonun bulunması şarttır. Komisyon da bulunmadığı için, burada biz bunu konuşacağız.»

Sayın Başkanım, lütfettiniz, oya arz ettiniz, oylamanın neticesinde, biraz evvel Sayın Şener'in de çok açık bir şeklide belirttiği gibi Meclisin iradesi ortaya çıktı. Konuşmalar ve oylamayı beraber değerlendirmek lâzım geldiği kanaatindeyim. O konuşmaları kabul etti ki Meclis, bizim burada kürsüden grupların ve diğer arkadaşların söyledikleri gerekçeleri kabul ederek oyunu kullandı. Başka bir şey söylenmedi. Bir o kanattan bir gerekçe söylendi, bir bu kanattan başka türlü bir gerekçe söylendi ve bizim söylediğimiz görüş oylarla kabul edildi.

Şimdi Sayın Başkanım, artık Hükümetin bunda bir ilişkisi olmadığı, önerge veremeyeceği ortaya çıktıktan sonra; nasıl olur da Hükümet maddeler için bir önerge verebilir? Açıktır, burada 89'u Meclis reddetmiştir biraz evvel Sayın Başkanım.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - O kısmı istirham ediyoruz, okutsunlar efendim.

BAŞKAN - Müsaade edin efendim,

REŞİT ÜLKER (Devamla) - 89'u uygulamada reddetmiştir. Artık bir uygulama olmuştur. Bir Meclis kararıdır bu, bitmiştir o iş. Şimdi 89'la ilgili olmayan, 86 ile ilgili bir durum vardır. 86'nın da uygulanması için, biraz evvelki konuşmamda söylediğim gibi burada komisyonun olması lâzım gelir, Mecliste bir komisyonun değil, bu konuda yetkili bir komisyonun olması lâzım gelir.

Siz, Yüce Meclis olarak komisyonun yetkisini, 38 inci maddeye göre bu işi gündeme aldığınız anda kabul etmediniz. Senin artık ilişkin kesildi ey komisyon. Ben duruma hâkimim, dendi. Onun İçin Sayın Başkanım, lütfediniz; Meclisin sizlin yardımınızla biraz evvel alınmış olan kararına ve 86 nci maddeye uygun olarak önergeler burada oylanır, karar verilir, kabul edilir, reddedilir.

Aklımıza geliyor hepimizin, komisyon bunda tasarruf etmedi. İşte değerli arkadaşlarım, ikinci Meclislin etkin olduğu bir nokta burada ortaya çıkıyor. Orada bir ikinci Meclisimiz vardır, ikinci Meclislimizin komisyonları vardır, genel kurulu vardır. Eğer biz burada bir yanlış yapmış isek, orada komisyonlar ve genel kurullar bu yanlışları düzeltmek imkânına sahiptir.

“Hata yapılıyor, düzeltmek imkânı olmuyor, yanlış kanun çıkabilir” görüşüne de katılmaya imkân yoktur.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ülker,

Sayın Oğuz, grup adına mı istediniz efendim?

TALAT OĞUZ (Mardin) - Evet efendim.

BAŞKAN - Grup adına söz istemişlerdir, lehte.

TALAT OĞUZ (Mardin) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Tartışma konusu olan mesele üzerinde görüşlerimizi arza çalışacağım.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, bir dakikanızı rica edeceğim.

Açık oylamaya iştirak etmeyen Sayın üyelerin lütfen iştiraklerini rica ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, usul müzakeresinde grup adına söz alma olanağı var mı?

BAŞKAN - Hayır efendim yok. Şahsı adınaymış. Daha evvel ben görmemişim, haber verdiler, onun üzerine söz veriyorum efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Daha evvel ben söz istemişim.

BAŞKAN - Sizin isminizi daha evvel de zikretmişim. Bana gelen listede evvel alınmış bir söz var efendim.

TALÂT OĞUZ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Parlamentonun faaliyetini, yasama meclislerinin çalışmalarını kurallar tayin eder. Bu kurallar Anayasa kurallarıdır, içtüzük hükümleridir, siyasî teamül ve örflerdir, Meclis zabıtlarına intikal eden Parlamentonun, Meclislerin kararlarıdır.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi değerli sözcüsünün görüşlerinin kabul edilebilmesi için, içtüzükte ve içtüzükte hüküm bulunmayan hallerde siyasî teamül ve örflerde, Meclis zabıtlarına intikal eden kararlarda bir hükmün bulunması gerekmektedir.

Arkadaşlar şu noktadan savunma yapmaktadırlar: içtüzüğün 38 inci maddesine göre, Genel Kurula inen tasan ve teklifler ilgili komisyon bulunmadan görüşülebilir, müzakere konusu yapılabilir ve Meclisten geçebilir. Bu savunmadan hareket etmektedirler.

Bu görüşün kabul edilebilmesi için, ya içtüzükte veyahut da diğer mevzuatta bir hükmün bulunması gerekmektedir, içtüzüğün 38 inci maddesi gereğince, sırf yasa tasarısı veya teklifinin 45 gün beklemesi sebebiyle, sosyal ve iktisadî yönden beklemeye tahammülü olmadığından bahisle, verilen bir Önerge ile Yüce Meclisin huzuruna indirilmektedir. Bundan sonra içtüzüğün tayin ettiği prosedür, içtüzüğün hükümlerinin tatbik edilmesi gerekmektedir.

Değerli arkadaşlarım; bir kanun tasarısı veya teklifi tüm cephelerîyle görüşülmeden, fikir teatisine konu olmadan, üzerinde tartışma olmadan kabul edilmesi ve biraz evvel ifade ettiğim gibi, Türk Milletinin hizmetine amade kılınması, öyle tahmin ediyorum ki sosyal ve iktisadî yönden birçok zararlar tevhit etmesi mukadderdir. Bütçe ve Plan Komisyonu teknik bir komisyondur. Teklif, Genel Kurulun malı olmuştur, güzel. Genel Kurulun malı olmasının sebebi, teklifin biran evvel konuşulmasını temindir. Kurucu Meclis zabıtlarını tetkik ettik. Kurucu Mecliste 38, 88 ve 89 uncu madde müzakere konusu olduğu zaman, bu mevzuda herhangi bir görüş ileri sürülmemiştir.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Kurucu Meclisle içtüzüğün ilgisi yok.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Anayasa ile ilgisi yok.

TALAT OĞUZ (Devamla) - Benim biraz evvel ifade ettiğim gibi, Parlamentonun faaliyetini içtüzük, Anayasa, siyasî teamül ve örfler tayin eder Sayın Ülker. Anayasada hüküm olmadı mı, içtüzüğü tatbik edeceksin, içtüzükte hüküm olmadı mı, teamülü tatbik edeceksin; teamül olmadı mı, Meclisin zabıtlara intikal eden kararlarını tatbik edeceksin.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Kurucu Meclisin içtüzükle ilgisi yok.

BAŞKAN - Müdahale etmeyin, rica ederim Sayın Birgit.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Bu İçtüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiştir.

BAŞKAN - Sayın Birgit, lütfen.

TALÂT OĞUZ (Devamla) - Bizim görüşümüze göre, Bütçe ve Plan Komisyonuna önerenin Divana takdimi suretiyle alınmasında herhangi bir mahzur yoktur. Matlup olan nedir? Yasama Meclislerinde kanunların enine boyuna sosyal, iktisadî, teknik ve ilmî yönden konuşulmasıdır, tartışılmasıdır ve bir neticeye bağlanmasıdır. Bunun aksini savunan, aksini kabul eden bir hükmü İçtüzükte bulmaya imkân ve ihtimal yoktur.

Değerli arkadaşlarım, 89 uncu maddeye gelince; 89 uncu maddenin hükmü açıktır ve sarihtir. Teklif veya tasarı, tümü veya maddesi herhangi bir önerge ile gerek komisyon ve Hükümet tarafından iade edilmesini, görüşmesiz olarak kabul edilmesini amir bir hüküm olarak ileri sürmüştür. Yani Divan, Sayın Meclis Başkanı 89 uncu maddeye dayanılarak gerek komisyon tarafından, gerek Hükümet tarafından verilen bir önergeye dayanılmak suretiyle bir maddeyi veya tümünü komisyona iade edebilir. Nedir bu komisyon? İçtüzüğün 20 nci maddesinde kabul ve tadat edilen komisyonlardır. Bu komisyon Bütçe ve Plan Komisyonudur. Bunun, bu komisyona verilen önerge istikametinde bir maddenin ve tümünün iade edilmesinde herhangi bir hukukî ve siyasî sakınca yoktur. 89 uncu madde bunu amirdir. Biraz evvel de ifade ettiğim gibi, Sayın Şener Battal'ın, 1319 sayılı Emlâk Vergisi kanunu teklifi Yüce Parlamentoda müzakere edilirken, değerli C.H.P. Grup başkanvekilleri tarafından verilen bir önerge ile tümü komisyona iade edilmiştir. Komisyona iade edilmesi suretiyle Meclis zabıtlarına intikal etmiştir, siyasî bir teamül meydana gelmiştir. Meclis zabıtlarına intikal eden bu karar karşısında kanıma göre, aksi bir karar alınması; aksi bir karara varılması alınan kararların, teamüllerin, örflerin birbirine tezat teşkil etmesini temin bakımından doğru olmayacağı kanısını taşımaktayım. Bu bakımdan eğer bu Parlamentoda birbirine uygun kararlar alma davranışı içine girmek istiyorsak, daha evvelce alınan karara aksi bir karar almayalım.

Görüşlerimiz bundan ibarettir, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, Sayın Oğuz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Görüşlerin, «görüşlerimiz» değil, grup adına alamazsınız.

TALAT OĞUZ (Mardin) - Hepsi alıyor, niye alamayalım.

BAŞKAN - Açık oylamaya iştirak etmeyen Sayın üye?.... Yok. Açık oylama işlemi bitmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - (Mardin Milletvekili Talât Oğuz'a hitaben) - Grup adına alamazsınız.

BAŞKAN - Sayın Birgit, lütfen efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, hem benim sıramı aldı, hem de yanlış konuştu....

BAŞKAN - Efendim, bu usul müzakeresinden sonra şöyle bir durum meydana çıkmış bulunuyor: Bundan evvelki yaptığımız müzakere ve oylamanın mahiyeti değiştirilmek istendi bazı konuşmalara göre.

Şimdi 38'e göre, Meclisin malı olmuş bir kanunun müzakeresi esnasında, 88 inci maddeye göre Hükümetin bir istekte bulunması, kanunun tümünün komisyona iade edilmesi hususu oylandı. 88'e göre yaptığımız işlem, Yüce Meclis tarafından önerenin aleyhinde tecelli etmiş bulunuyor. Şimdiki durumumuz o değil. Bundan sonra 38'e göre birçok kanunlarımız gelecek; bu kanunlara göre ya komisyonları keenlemekün addedeceğiz, komisyona, hiçbir şekilde ne Hükümet, ne üyeler, ne de başkası tarafından bir kanunun maddesi veya tümü istenemeyecek, gidemeyecek veya gidecek; bu da bir Meclis kararını icap ettirecek bir hal meydana getirdi. Eğer bugün bu kararı aldığımız takdirde....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Verildi o karar.

BAŞKAN - Hayır efendim 88'e göre....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Efendim, rica ederim, göreviniz oylamaktır; «2 lehte, 2 aleyhte söz alır, bir de Başkan da ayrıca konuşur.» diye bir şey var mı?

BAŞKAN - Oylamaya geçiyorum, işte oylamaya geçiyoruz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - O halde oylayın, lütfen oturduğunuz yerden nutuk iradından vazgeçin.

BAŞKAN - Bu oylama keyfiyeti «89'un tatbik edilemeyeceği veya edileceği» mevzuundadır, şu müzakerelerin neticesinde. Binaenaleyh, 89'un....

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Sayın Başkan 89'a göre oylayamazsınız efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Niye açtı müzakereleri, sen neye göre konuşun?

BAŞKAN - Hayır efendim oylamıyorum, onu oylamıyorum. İktüzük 38'e göre Meclise mal olmuş olan teklifler ve tasarılar üzerinde Yüce Meclisin kararını alıyoruz, 89 uygulanacak veya uygulanmayacak.... 89'un uygulanmayacağını ifade eden Sayın üyeler lütfen işaret etsinler?....

38'e göre.... Geri alınmış.... Tasrih ediyorum....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan oylama yapamazsınız. (A.P. sıralarından «oylayamazsınız» sesleri.)

BAŞKAN - Hayır efendim, 89'u oylamıyorum ben.

DOĞAN KİTAPLI (Samsun) - Neyi oyluyorsunuz?

BAŞKAN - Anlatıyorum işte....

Lütfen Sayın.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Oylayamazsınız. (C.H.P. sıralarından «Başkan oylamaya geçti» sesleri)

BAŞKAN - Neyi oylayamam, neyi?

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) - 89'u oylayamazsınız.

BAŞKAN - 89'u oylamıyorum, ben burada müzakere....

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - 89'u oylayamazsınız Sayın Başkan. (C.H.P. sıralarından «oylamaya geçildi» sesleri)

BAŞKAN - 89'a göre 38 inci maddeye göre geri alınmış olan önergelerin herhangi bir işleme tabi tutulacağını, yani 89'a göre işlem yapılacağını kabul edenler lütfen işaret etsinler.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Oya koyamazsınız, çoğunluğumuz yok. (A.P. sıralarından gürültüler)

DOĞAN KİTAPLI (Samsun) - Hiç bir şeyi oylayamazsınız. (Gürültüler)

BAŞKAN - 89'a göre (Gürültüler) Lütfen efendim.... Oylamaya geçmeden evvel 10 kişi....

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) - Sayın Başkan oylayamazsınız, çoğunluğumuz yok. (Gürültüler)

BAŞKAN - Hayır efendim oylamıştık, oylamıştık lütfen oturun efendim; oylamaya geçmiştik.

89'un, 38'e göre geri alınmış önergelerde işleyemeyeceği hakkındaki görüş galip gelmiştir. Binaenaleyh, Meclisin kanaati de bu merkezdedir. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Yapılan olağanüstü çağrının, Anayasa ve İçtüzüğe aykırı biçimde yapıldığı gerekçesiyle Başkanlıkça çağrının işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	132	14.9.1976	540-551	Memduh Ekşi	Halil Karaatlı	Hasan Tosyalı

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bir şey mi var Sayın Uysal? Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, Anayasanın 83 üncü maddesine ve İçtüzüğün 7 nci maddesine dayanılarak yapılan bu olağanüstü çağrı, gerçekte Başkanlık tarafından işleme konulmaması gereken bir çağrı idi. Çünkü örneğin söylediğim Anayasanın 83 üncü maddesine ve İçtüzüğün 7 nci maddesine aykırı bir önerge biçimidir. Görüşmeye mahal yoktur. Onun için İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre usul hakkında grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Uysal, çağrının Anayasaya uygun olmadığını iddia ile usul hakkında....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - İçtüzüğün 7 nci maddesine.

BAŞKAN - Yani, İçtüzüğün 7 nci maddesine uygun değildir, bundan dolayı görüşmeye mahal yoktur demek istiyorsunuz.

Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Grubumuz adına Ahmet Durakoğlu.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Durakoğlu.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan usul hakkında müzakere mi açıyorsunuz?

BAŞKAN - Evet efendim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Bendeniz de Demokratik Parti Grubu adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte, aleyhte Sayın Önder?

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Üzerinde.

BAŞKAN - «Çağrı, Anayasaya uygun değildir» iddiası ile Sayın Durakoğlu söz istedi. Ama, grup adına veremiyorum, şahsınız adına ise....

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Grup adına üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Usul hakkında grup adına söz veremiyorum, şahsınız adına lehte hi, aleyhte mi efendim?

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Üzerinde.

BAŞKAN - Yeni İçtüzüğümüzde üzerinde yok Sayın Önder.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Bu usul müzakeresinden sonra nasıl bir muamele yapacağınızı da öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Dinleyeceğim efendim Sayın hatipleri, ona göre arz edeceğim. Buyurunuz efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte.

Zatîâliniz de aleyhte değil mi Sayın Durakoğlu?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri,

Biraz önce olağanüstü toplantı çağrısına dair önerge okundu. Önerge Anayasanın 83, içtüzüğün 7 nci maddesi uyarınca düzenlendiği iddia edilerek verilmiştir.

Bu önergeyi okuduğumuz zaman, Anayasanın 83 ve içtüzüğün 7 nci maddesinde önemle üzerinde durulan konunun mevcut olmadığını, belirli olmadığını ve görüşmeye esas olacak konunun ne olduğu hususunda büyük kuşkuvarın mevcut olduğunu açık açık, önergede bulunan ifadelere dayanarak söyleyebilecek durumdayız.

Nitekim önergenin 2 nci paragrafında, «Anayasamızın 136 ncı maddesinin emri olan ve 1773 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Devletin bütünlüğü, hür demokratik düzen ve Cumhuriyet aleyhine işlenen suçlar hakkındaki çok önemli olan görevlerine devamları, bu konuda -önemle altını çizerek okumak istediğim kısım burası- Başkanlığa verilmiş bulunan kanun tekliflerinin -bir değil bir kaç kanun teklifi- bir an önce Meclislerce görüşölüp kanunlaşması ile mümkün olacaktır» denildikten sonra, 3 üncü paragrafta; bu nedenlerle söz konusu kanun teklifinin görüşölmesi için Anayasanın 83 ve içtüzüğün 7 nci maddesine göre olağanüstü toplantı çağrısında bulunuyor.

Şimdi ben Sayın Başkana, «Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve işleyişi Hakkında Kanunun görüşölmesi için olağanüstü toplantı çağırısı var; şimdi biz hangi kanunu görüşeceğız?» desem; sanıyorum Sayın Başkan, «Şu kanunu görüşeceğız» diye bir ifadede bulunmak imkânından mahrumdur. Çünkü, bilebildiğim kadarıyla Sayın Oğuz Aygün ve arkadaşları, Sayın Şevket

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Kazan ve arkadaşları ve Sayın Atagün ve Sayın Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubunun hazırladığı ve halen Millet Meclisi komisyonlarında bekleyen 4 adet Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve işleyişi hakkında kanun teklifi var. Bu kanun tekliflerinin görüşülmesini istemek, bir yerde Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda görüşmek değildir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun, filânca kanunun görüşülmesi için olağanüstü toplantıya çağırılma yoktur, konu belli değildir. Belli olmayan bir konuda olağanüstü toplantıya çağırının yapılmaması gerekirdi. Verilmiş böyle bir önergeye istinaden çağrı, imzalar tamamdır, sayı yeterlidir diye yapılmış, verilmiş olsa bile, bugüne kadar hiç değilse şu konunun açıklığa kavuşması gerekirdi, imza sahipleri, önerge sahipleri tarafından bu da yapılmamıştır.

Ondan öte, ayrı bir durum daha var. Olağanüstü toplantıya çağrı şimdiye kadar bizde dört defa olmuştur. Dördünde de konular açık, seçik, belirgin bir surette ortaya çıkarılmıştır ve o konu üzerinde görüşme yapılmıştır yahut konu üzerinde çoğunluk sağlanamadığı için görüşme yapılamamıştır.

«Şimdi bu dört kanun teklifinden hangisinin görüşülmesi konusunu kim saptayacaktır?» dediğimiz zaman Anayasada görüyoruz ki; olağanüstü toplantı isteminde bulunan üyeler, olağanüstü toplantının konusunu da saptamak zorundadırlar ve İçtüzüğümüzün gereği olarak da bunu Başkanlığa bildirmek zorundadırlar.

Kanun tekliflerinin görüşülmesi konu değildir, bir çerçevedir; ama içeriğinin ne olduğu belli olmayan bir çerçevedir. Böylelikle, halen Meclisin komisyonlarda bulunan dört kanun teklifinin hangisinin görüşüleceği konusunda önergenin altında imzası bulunanlara baktığımız zaman da hayret ediyoruz. Çünkü, Sayın Oğuz Aygün'ün imzası vardır, Sayın Oğuz Aygün'ün bir kanun teklifi vardır. Bu kanun teklifinin içeriğini incelediğiniz zaman gördüğünüz manzara da çok enteresandır, ilginçtir: Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği hüküm, Sayın Oğuz Aygün'ün teklif ettiği kanunda, metnin içerisinde yer almıştır.

Sayın Şevket Kazan'ın kanun teklifi vardır. Bu, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği madde orada yer almamıştır. Söylendiği gibi önergede, sadece usul bakımından da iptal edilmemiştir Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu.

Şimdi, öte yanda Cumhuriyetçi Güven Partisinin bir kanun teklifi vardır. 163 üncü maddeyi Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görevleri içerisine sokan Cumhuriyetçi Güven Partisi üyesinden birisinin de imzası vardır.

Öte yanda, imzalara baktığımız zaman, bu kanun teklifi sahiplerinden Sayın Atagün'ün de imzasının bulunduğunu görüyoruz. Öyle bir önerge ile karşı karşıyayız ki, önerge sahiplerinin hepsinin ayrı ayrı kanun teklifleri var. Şimdi bu kanun tekliflerinden hangisi görüşülecektir? Önerge sahipleri her halde hepsi kendi kanun teklifini kastetmiş olmalıdır. Ama, olağanüstü toplantıya gelen Sayın üyeler, hangi kanun teklifi görüşülecektir konusunda hangi hazırlığın içerisine girebilecek açıklığa sahiptirler? Ortada bu yoktur.

Aslında böyle bir çağrı, Anayasanın 83 üncü maddesinin gerektirdiği bir çağrı değildir, konusu belirlenmiş bir çağrı değildir. İçtüzüğün öncelikle belirtilmesini istediği konunun açıklığa kavuşmadığı bir çağrıdır, işleme konulmaması gereken, iade edilmesi gereken ve düzeltildikten sonra ancak işleme konulması gereken bir önerge dir.

İşin bir başka ilginç yanı vardır ki, bunu ilk defa, sanıyorum Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana ilk defa Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosunda görmek durumu ile karşı karşıya kalıyoruz. Bilebildiğim kadarı ile halen Başkanlığa verilmiş 38 inci maddenin işletilmesine ait üç tane önerge vardır. Bu üç önergeden birisi Sayın Oğuz Aygün ve arkadaşlarına aittir, birisi Şevket Kazan ve arkadaşlarına aittir, birisi de Sayın Atagün'e aittir. Hepsisi de, kendi kanun tekliflerinin 38 inci maddeye göre, yani sevk edildiği Anayasa Komisyonunda 45 günlük süre içerisinde görüşülmediği için doğrudan doğruya gelip gündeme girmesini sağlama konusunda önergelerdir.

Şimdi bu önergelerin verilmesiyle yapılacak işleme baktığımız zaman, gerçekten biraz önce arz ettiğim gibi, Türkiye Cumhuriyetinin Parlamento tarihinde ilk defa şahit olacağımızı zannettiğim bir durumla karşılaşacağız. Nedir?... Anayasanın 83 üncü maddesine göre, konuyu olağanüstü toplantı isteminde bulunan kimselerin belirlemesi lâzım gelirken, konuyu kim belirleyecektir? Millet Meclisi Genel Kurulu belirleyecektir. Nasıl belirleyecektir? 38 inci maddeye göre verilmiş olan üç önergeden hangisini Genel Kurul kabul etmişse, ancak o zaman şu önergenin konusu belli olacaktır. Şu ana kadar konusu belli olmuş bir önerge yoktur. Bu önergelerden birisinin Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilmiş olması halinde ortaya çıkacak konu; konunun ortaya çıkmasıyla ne olacak, doğuracağı hukuki sonuç nedir diye tetkik edip incelediğiniz zaman görüyorsunuz ki, olağanüstü toplantı talebinde bulunan üyeler konuyu tespit etmiyorlar. Anayasanın gereği olarak, İçtüzüğün gereği olarak; Genel Kurul tespit ediyor. Böyle bir durumla ilk defa karşılaşıyoruz.

Bu nedenle bu önergenin işleme konulmaması gereken bir önerge olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Anayasanın kastettiği bir önerge olmadığını kesinlikle söyleyebiliriz. Konusunun bulunmadığı bir önerge olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Sanıyorum Sayın Başkan da açıkça «Şu konuyu görüşeceğiz» diyemezler. «Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve işleyişi hakkındaki Kanun tekliflerini görüşeceğiz» veyahut «Genel Kurul bunlardan hangisini kabul ederse konu o olacak, ondan sonra görüşeceğiz» demesi, hiçbir zaman Anayasanın 83 üncü maddesinin konuyu imza sahiplerinin belirlemiş olmaları gereğini karşılamış olmaz. Öyle ise işleme konulmaması gereken bir önerge ile karşı karşıyayız.

Hatta öyle bir önerge ile karşı karşıyayız ki, Hükümeti oluşturan partiler bu konuda bir araya gelip anlaşılamamışlar, bir tek tasarı getirememişler. Hükümeti oluşturan partiler yine kendi aralarında anlaşılamamışlar, her biri ayrı bir teklif getirmiş; ondan sonra kendilerinin beceremedikleri işi Millet Meclisinin huzuruna çıkarak «Siz halledin» demek gibi, Millet Meclisine kendi

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

görevi olmayan bir hususu da görev olarak tahmil etme gibi bir durum ihdas etmeye kalkmışlardır. Bunu yapmaya hiçbir zaman bu partilerin de, bu teklif sahiplerinin de ve hatta bu büyük Anayasaya; Anayasa gereği olduğunu göğüslerini gere gere söyleyenlerin ve Hükümet adamlarının, hatta Hükümet Başkanının; Anayasa lâzimesi ise eğer, evvelâ Hükümetin bu konuda hassas davranması lâzım gelirken, bu büyük ihmalini örtbas etmek için tatile girmiş olan ve aradan uzun süre geçmesine rağmen kılı kıpırdamayan Hükümet, içinde anlaşılmayan Hükümet getiriyor, Hükümet partilerinin her biri ayrı ayrı teklifler getirmek suretiyle Anayasanın kendilerine tahmil ettiği şekilde bir önerge tanzimini dahi bu anlaşmazlık nedeniyle beceremiyorlar, ondan sonra Genel Kurula, Anayasaya göre kendilerinin yapması gereken işlemi yaptırmaya kalkıyorlar. Bu da Anayasaya aykırı bir harekettir, devlet düzenine aykırı bir harekettir, Devletin güvenliği konusunda hassas olduğunu iddia edenler içtenlikle bunu söylüyorlarsa, Büyük Millet Meclisinin görevleri hakkında da hassas olmak zorundadırlar, Anayasanın içeriğinin ne olup ne olmadığı konusunda da hassas olmak zorundadırlar. Bütün bu duyarlılığı göstermeyeceksiniz, bütün bu geçimsizliğin en güzel örneklerini kendi aranızda göstereceksiniz; fakat ondan sonra da görevinizi yapmayacaksınız, ihmal edeceksiniz; yapamadığınız, anlaşılmadığınız konularda da gelip Türkiye Büyük Millet Meclisini hakem durumuna getirecek Anayasa dışı davranışlarla Anayasa koruyuculuğu yapacaksınız.

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu süre bitiyor efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Dünyanın hiçbir yerinde mantık hükümleri, akıl hükümleri böyle bir sonucu terviç etmez. Onun için Sayın Genel Kurul üyelerinden, Sayın milletvekillerinden Anayasaya aykırılığı açık bir biçimde belli olan bu önergenin kabul edilmemesi ve görüşmeye mahal olmaması konusunda arz ettiğim hususlara; özellikle Başkanlığın dikkatini çekerek arz etmek istiyorum, özellikle Başkanlığın bu konuda duyarlık göstererek Anayasa gerekleri yerine getirilmeyen bu önergeden dolayı görüşmeye mahal olmadığına karar verip oturumu kapatması gerekir.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

Lehte Sayın Cevat Önder.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Söz istemedim efendim.

BAŞKAN - Söz istemediniz.

Lehte Sayın Talât Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) - Sayın Başkan, önergenin gündeme alınmasıyle ilgili söz istiyorum, bununla ilgili söz istemiyorum.

BAŞKAN - Peki efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, önergenin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Önerge lehinde.... Yani usul tartışmasında lehte söz mü istiyorsunuz Sayın Aygün?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, açmış olduğunuz usul müzakeresinde önergenin lehinde konuşmak üzere söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, bir hususa işaret etmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Aygün bir dakikanızı alabilir miyim?

Buyurun efendim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, Sayın Durakoğlu'nun konuşmasının muhatabı, anlayabildiğim ve tespit edebildiğim kadariyle Meclis Heyeti Umumiyesi değil, doğrudan doğruya bu daveti yapan Başkana aittir. Binaenaleyh savunma yapılacaksa, cevap verilecekse Sayın Meclis Başkanımıza bu cevabın verilmiş olması lâzımdır.

Şimdi önergede sarahat yoksa, önerge Anayasanın 83 ve içtüzüğün 7 nci maddelerine aykırıysa, belirli ve sarih bir çağırıcı tazammun etmiyorsa, Meclis Başkanının bunu tezekkür edip tamamlaması ve ondan sonra gerekli olan çağırıcı yapması lâzımdır. Anayasa ve İçtüzükte sarihtir. Başkanlığa hitap ettiği anda, Başkanlığın usule aykırı davranışları ileri sürüldüğü anda, Başkan kendisini savunmaya ve yaptığı bu çağırıcının nedenlerini izah etmeye mecburdur.

Arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kılıçoğlu.

Buyurunuz Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Millet Meclisi Başkanlığına 3 Eylül tarihinde Adalet Partisinden, 120, Millî Selâmet Partisinden 15, Cumhuriyetçi Güven Partisinden 1, Milliyetçi Hareket Partisinden 1 ve 7 bağımsız milletvekili olmak üzere 144 parlamenter arkadaşımızla birlikte yapmış olduğumuz müracaatımızda aynen şöyle söylelemiştik:

«Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri hakkındaki 26 Haziran 1973 tarihli 1773 sayılı Kanun Anayasa Mahkemesi tarafından usul yönünden iptal edilmişti. İptal hükmü 11 Ekim 1976 günü yürürlüğe girecektir.

«Anayasamızın 136 ncı maddesinin emri olan ve 1773 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Devletin bütünlüğü, hür demokratik düzen ve Cumhuriyet aleyhine işlenen suçlar hakkındaki çok önemli olan görevlerine devamları, bu konuda Başkanlığa verilmiş bulunan kanun tekliflerinin bir an önce meclislerde görüşülüp kanunlaşmasıyla mümkün olacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu nedenlerle söz konusu kanun teklifinin görüşülmesi için Anayasamızın 83 üncü ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 7 nci maddesi gereğince Millet Meclisinin olağanüstü toplantıya çağırılmasını arz ve teklif ederiz. Saygılarımızla.»

Muhterem arkadaşlarım, burada gayet açık ve seçik belli olduğu gibi bir olağanüstü toplantı istemiyoruz. Toplantının ismi üstünde: «Olağanüstü toplantı». Yani fevkalâde bir hal zuhur etmiş, onun için toplantı yapılıyor. Şimdi bu toplantıda burada belirttiğimiz şekilde, muhtelif kanun tekliflerinden bir tanesinin görüşülüp kanunlaşması mümkün. Kanun teklifleri Devlet Güvenlik Mahkemesiyle ilgili olarak Komisyona gelmiş; fakat Komisyonda, komisyonların çalışmaması, toplanamaması, bir araya gelinememesi neticesi, bunlardan biri veya birkaçı görüşülerek Meclis gündemine kadar gelmesi mümkün olamamış. O halde, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu gibi fevkalâde bir kanun, Meclisimizin tatilde bulunduğu zaman içerisinde bir çalışma yapılamayacağına göre, 11 Ekim 1976 tarihinde müddetinin hitama ereceği de nazarı itibara alınarak, bir fevkalâde hal olarak görülmüş ve 144 imzayı taşıyan arkadaşımızla beraber, bunun, hemen toplanıp, meclislerde kanunlaşmasını istemiştir bulunmaktayız.

Değerli arkadaşlarım; gayet tabii, bir kanun üzerinde, bir konu üzerinde muhtelif düşünceler, muhtelif kanaatler olabilir. Mesele, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanundur, yani konu budur.

Şimdi, gerek Anayasamızın 83 ve gerekse, İçtüzüğümüzün 7 nci maddelerinde gayet açıklıkla, bir konunun görüşülebilmesi için toplantıya çağırılabilmiş olmasını bir esasa bağlamıştır. Şimdi biz bu görevi yaparken bir konuyu görüşmek üzere Meclisleri toplantıya çağırdık. Konu, «Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun biran evvel, 11 Ekim tarihinde hitama ermesinden önce bir kere dahi çıkarılması»dır.

Değerli arkadaşlarım; bu kanun hepinizin bildiği veçhile, Cumhuriyet Senatosunda oylamanın usulüne bağlı olarak, fakat Anayasa Mahkemesince toptan iptal edilmişti ve bir yürürlük dönemi konmuş, bir müddet verilmiş ve bu müddet içerisinde çıkarılması öngörülmüştü. Demek ki, Anayasa Mahkemesi de bu kanunun lüzumlu olduğuna kanaat getirmiş ki bir müddet tanımış ve bu müddet içerisinde Meclisin, noksanını ve eksikliğini ikmal etmek suretiyle kanunu usulüne uygun şekilde bir kere daha çıkarılmasını öngörmüş bulunmaktadır. Kaldı ki, Anayasamızda bu kadar açık ve seçik şeklini, değerini bulan bir kanunu çıkarmak, bir bakımdan da Anayasaya hürmet, bir başka bakımdan Anayasanın emrini yerine getirmiş olmaktır.

Değerli arkadaşlarım; bu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununu tekrar çıkarmak için Meclislerin Sayın üyelerinin bir gayret içerisine girdiğini görür görmez, bazı siyasî teşekküllerin bir telâşa, bir heyecana, hatta yer yer bir paniğin içerisine girdiklerini üzüntü ile müşahade ettik.

Muhterem arkadaşlarım; bir Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu bir kere daha Yüce Meclisten Anayasa Mahkemesince işaretlenen istikâmette, usulüne uygun şekilde çıkarılırsa bundan kim ne zarar görecektir? Değerli milletvekilleri; hiç şüphe yoktur ki, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunundan zarar görecektir olanlar, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunundan bizzat mutazarrır olacak ve muhakeme edilecek olan kişilerdir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, usul hakkında konuşması lâzım gelir.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım; hal böyle iken bir değerli siyasî teşekkülü, Cumhuriyet Halk Partisini de buna rakip halde görmekteyiz.

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan Cumhuriyet Halk Partisinden bahsetmeye hakkı yoktur. Usul hakkında konuşması lâzım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün bir dakika dinler misiniz efendim?

Sayın Aygün, konuşmanız usul üzerindedir. Konunun esası üzerindeki tartışmalar için olanak var. Rica ediyorum sadece bu konuya, lütfen.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Hay hay Sayın Başkanım. Bugün burada bu toplantıyı yaparken gördük ki, bu Anayasanın emrini, Anayasanın amir hükmünü yerine getirmek için gayret gösteren arkadaşlarımızın yanıbaşında, bazı parlamenter arkadaşlarımız, bazı siyasî teşekküller bu toplantıya iştirak etmediler. Toplantı buna rağmen; büyük bir gururla, büyük bir iftiharla, büyük bir sevinçle, büyük bir kıvançla....

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Siz hırsızları korumak için toplandınız. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Akdoğan, Sayın Akdoğan rica ediyorum lütfen.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Büyük bir iftiharla ifade ediyorum ki o günkü toplantıyı burada yapabilme gücünü, imkânını gösterebildik.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Hırsızları korumak için toplandınız buraya.

BAŞKAN - Sayın Akdoğan rica ediyorum lütfen.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Mesele, Anayasanın hükmünü yerine getirmektir.

Muhterem arkadaşlarım, bir tarihlerde «Anayasayı çiğnedi» diye koskoca bir devrin iktidarını, mahkemelerde muhakeme edenler ve bir devirde «Anayasayı tahrif ediyor» diye kıyameti koparanlar....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün bir daha ikaz ediyorum, lütfen usul üzerinde efendim. Sayın Aygün, usul üzerinde efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bugün ne garip bir tecellidir ki, Anayasamızın hükmünü yerine getirmekten öteye bir gayretin içinde bulunmayan siyasî partileri ve Sayın parlamenterleri suçlama gibi yanlış, hatalı ve milletçe hoş karşılanmayacak bir yola yönelmiş bulunmaktadır.

ORHAN KAYIHAN (Amasya) - Eğitim özgürlüğü Anayasa emri değil midir?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bunu bu kürsüden konuşacağız.

BAŞKAN - Sayın Kayıhan, Sayın Kayıhan rica ediyorum efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, olağanüstü toplantının yapılması için -adı üstünde- birtakım şartlar aranmaz. Kaldı ki size geçmişe ait bir misali Yüce Heyetinize saygıyla arz ederek ne kadar yanlış bir düşüncenin içinde olduğunuzu bir nebzecek daha ispat etmeye gayret edeceğim.

Efendim bir tarihlerde Sayın İsmet İnönü ve 89 arkadaşının Devlet ve Kamu Kuruluşları, Memur ve Hizmetlilerinin Maaş ve ücretleri hakkındaki Kanun teklifini görüşmek üzere.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Kanun teklifi, bakın....

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Kanun teklifi.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Kanun teklifleri değil, kanun teklifi.

BAŞKAN - Sayın Uysal, rica ediyorum.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim, arkadaşlarımdan neyi söylemem icap edeceğini hatırlatmış olmalarına teşekkür ederim, arz edeceğim efendim.

Tatmin olacaksınız Sayın Uysal.

.... 13.6.1969 tarih, 99 sayılı ve 2/897 esas numaralı Kanun teklifi Meclisin tatile girmesinden önce, 28.5.1969 tarihinden sonra 5.6.1969 tarihinde teklif edilmiş ve bu teklifin görüşülmesi için Meclis olağanüstü toplantıya çağırılmıştır. Demek ki, Meclisin gündemine gelmemiş olması bir yana, Meclise kanun teklifini verir vermez dahi, o teklif için olağanüstü toplantıya vaktiyle teşebbüs yapılmış ve bu teşebbüsün başkanı ve bu teşebbüsün önderi de sizin eski rahmetli lideriniz idi.

Değerli arkadaşlarım bizim gerekçemiz gayet açık. Diyoruz ki....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Gerekçeniz yok.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Dinlemediniz herhalde; orasını bir daha belirteyim:

«Bu konuda Başkanlığa verilmiş bulunan kanun tekliflerinin biran önce meclislerde görüşülüp, kanunlaşması mümkün olacaktır» diyoruz. Mühim olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkışıdır. Bu kanun şu veya bu düşüncelerle, şu veya bu şekilde çıkabilir.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Hangi kanun?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bir siyasî teşekkül veya bir siyasî zümre bu kanuna şu şekli vermek isteyebilir; bir başka teşekkül bir başka şekli vermek isteyebilir. Bu bir siyasî düşündürüştür ve zaten bu olmamış olsa değişik partiler olmaz, değişik siyasî kanaatler ortaya çıkmaz.

BAŞKAN - Efendim süreniz bitiyor, Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Şimdi, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununa ait birtakım teklifler var. Bu teklifler komisyonlarda duruyor. Bunların içerisinde bir grup, birkaç tane....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Birtakım olmaz, bir tane olur.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Dört tane var Sayın Uysal, takip buyursanız, öğrenirsiniz; dört tane var. Dördü de muayyen kişilerin siyasî kanaatlerini taşıyor. Bu arada, bugün huzurunuzda gelmiş bulunan ve şimdi, biraz sonra sizin oylarınıza sunacağımız ve 38 inci maddeye göre Yüce Heyetten burada görüşülmesini arz ve rica edeceğimiz iki tane kanun teklifi vardır. Birisi Adalet Partisi tarafından verilmiş bulunan kanun teklifidir ve bu, Adalet Partisi Grup Başkanvekillerinin, bizim imzalarımızı taşımaktadır ve Adalet Partisi Grubunun kendisinin deklare etmiş bulunduğu kanun teklifidir.

BAŞKAN - Sayın Aygün, süre bitti efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkanım.

Bir diğeri, Millî Selâmet Partili arkadaşlarımın, Grup Başkanvekilleri sıfatıyla imzalarını atmış oldukları tekliflerdir; aralarında nüans farkları hariç mühim bir fark yoktur, temelde ve esasta aynıdır. Gayet tabii her siyasî teşekkülün kanun teklifi verme hakkı vardır. Bizim için; huzurunuzda açıkça ifade ediyorum ister Millî Selâmet Partisinin kanun teklifi görüşülerek kanunlaşsın, ister bizimki kanunlaşsın bunun herhangi bir hissiyatı ve ters düşüncesi içinde değiliz. Mühim olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkmasıdır. Bu kanun çıkarken milletvekilleri olarak ve parlamenterliğinizin vermiş olduğu bir mecburiyet içerisinde görev yapmalısınız.

BAŞKAN - Sayın Aygün, süre bitti efendim; lütfen....

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Beğenmediğiniz hususlar varsa, o hususları değiştirebilmek için teklif vermelisiniz. Ama, «Bu kanun çıkmasın ve bazı çevrelere faydalı olalım, yararlı olalım; üç-beş tane kötü çevrelerden oy alalım» diye düşünüyorsanız, yazık edersiniz.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün, rica ederim efendim....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Vatana karşı ihanet edersiniz. (C.H.P. sıralarından gürtlüler; A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim.

Sayın Kazan, lehte söz istediniz. Buyurun Sayın Şevket Kazan.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Aleyhte, aleyhte....

BAŞKAN - Önce konuşturmam lâzımdı. Sayın Durakoğlu'nun konuşmasının aleyhte olup olmadığını bilmediğim için; kürsüye de çağırdığım için....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sorup öğrendiniz ama Sayın Başkan.

BAŞKAN - Kürsüye çağırdıktan sonra efendim.... Buyurun Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri; Anayasamızın 83 üncü ve Millet Meclisi İctüzüğü'nün 7 nci maddesi gereğince; yine bu maddeler çerçevesinde gerekli olan şartları temin etmek suretiyle, Adalet Partisi ve Milli Selâmet Partisi gruplarına mensup bazı milletvekilleri ile Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisine mensup milletvekilleri tarafından Millet Meclisi Başkanlığına verilen ve Millet Meclisinin olağanüstü toplantıya çağırılması talebini ihtiva eden önerenin, gerek Anayasanın 83 üncü maddesi ve gerekse İctüzüğü'nün 7 nci maddesine aykırı olduğu hususunda Sayın Durakoğlu'nun yapmış olduğu konuşmanın aleyhinde ve Başkanlığın çağırışının yerinde olduğu hususu üzerinde konuşmak üzere söz almış bulunuyorum.

Sayın Durakoğlu yapmış olduğu konuşmada, aykırılığı, çağrı önergesinde, konunun belli bir noktada toplanmadığını belirtmek suretiyle ortaya koymaya çalıştılar; «Konu» denildiği halde, yine aynı önerge içinde tekliflerden bahsedildiğinden söz ettiler; «Konu» ile «Teklifler» tabirlerinin birbirine aykırı bir durum ortaya koyduğunu ifade ettiler,

Aslında konu bellidir ve bu konu tek bir konudur: Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu konusudur. Bu konuyu görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Neticede, teklifler -birazdan arz edeceğim- farklı olsa bile, birkaç tane olsa bile, bunlardan sadece bir tanesini Meclisimiz konu olarak ele alacak ve bu konu üzerinde olağanüstü toplantısını sürdürecektir ve tamamlayacaktır. Bu bakımdan görüşülecek konunun belirsiz olduğu iddiasına katılmak mümkün değildir.

Muhterem Durakoğlu yapmış olduğu konuşmada, «Kanun teklifleri demek konu değildir» dediler. Biz, «Kanun teklifleri» tabiri içerisinde değil; doğrudan doğruya Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu konusunu görüşmek üzere Yüce Meclisi olağanüstü toplantıya çağırdık. Bu bakımdan burada da bir çelişki söz konusu değildir.

Sayın Durakoğlu yine konuşmaları sırasında, bu konu ile ilgili 4 teklifin bulunduğunu, bu 4 teklifin birbirinden farklı olduğunu, dolayısıyla bunların farklı oluşlarının da belirsiz bir konu meselesini ortaya çıkardığını ifade etmek istediler.

Başta da belirttiğimiz gibi, konu tek bir konudur. Bu konu ile ilgili olarak verilmiş bulunan kanun teklifleri arasında son derece önemsiz bazı nüans farkları olabilir, önemli farklar da olabilir. Çünkü, 4 tane kanun teklifi arasında, belki kelime itibariyle, madde numarası itibariyle önemsiz gibi görülen; fakat aslında hakikaten önemli sayılabilecek farklar vardır. Ele aldığımız kanun teklifini müzakere ederken, elbette ve elbette her siyasî parti kendi görüşü istikâmetinde bu farkları ortaya koymak suretiyle teklife bir yön vermiş olacaktır.

Hangisi görüşülecek mevzuuna gelince: Bu mevzuda İktüzüğün 7 nci maddesinin son fıkrası her halde bize yol göstermektedir. İktüzüğün 7 nci maddesinin son fıkrasından bir evvelki fıkra, «Olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür» deniyor. Demek oluyor ki, hemen konunun görüşülmesine başlamak lâzımdır. Ancak, hangi konuyu görüşeceğiz; muhtelif teklifler var?... İşte son fıkra bu meseleyi halletmektedir; «Olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler» ifadesi vardır. Şu halde olağanüstü toplantının konusu bellidir. Bu konu Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkarılması konusudur. Bu konunun halledilmesi için Meclisimiz tarafından birtakım işlemlerin yapılması gerekmektedir ve bu işlemler arasında, birazdan 38 inci maddenin tatbiki de mevzubahis olacaktır.

Şu halde, mademki konunun görüşülmesi, bunun yanında Meclisin birtakım işlemleri yapmasını gerektiriyor, o halde Meclisin yapacağı bu işlemler sonucu, hangi teklifin benimseneceği gayet açık bir şekilde ortaya çıkmış olacaktır. Kaldığı 38 inci maddenin, biraz sonra tabi olacağı işlem sırasında Millet Meclisinin yapacağı iş, konuyu belli hale getirmek değildir. Millet Meclisinin yapacağı iş; Millet Meclisince belli olan bir konu üzerinde verilmiş olan kanun tekliflerinden hangisinin öncelikle müzakere edileceği, hangisinin tercih edileceği meselesidir. Onun için, konuda, «Teklifler» ibarelerinde hiçbir zaman bir tezat yoktur. Anayasamızın 83 üncü ve İktüzüğün 7 nci maddesi gereğince Sayın Başkanlığın yapmış olduğu olağanüstü çağrı, gerek Anayasa ve gerekse İktüzüğe uygundur. Bu görüşümüzü ifade eder, hepinizi hürmet ve muhabbetle selâmlarım. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Aleyhte Sayın Hüdai Oral.

Buyurunuz Sayın Oral.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Lehte konuşma sırasında, sanıyorum Adalet Partisi Grup Başkanvekili Sayın Aygün, bugüne kadarki siyasî yaşamının en talihsiz konuşmasını yaptı ve «Çağrı önergesinin koşullarının yerine gelmediğini, hangi kanun teklifini

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

görüŖeceklerini kendilerinin dahi bilmediğini, bu nedenlerle bu konu üzerinde Başkanlık Divanının teemmül buyurmasını» konuşmalarının tümünden çıkan netice olarak ifade ettiler; kendilerine teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Aygün'e Ŗunu ifade etmek isterim: Sayın Aygün, sanıyorum, Anayasa Mahkemesinin kararları üzerinde de bir bilgiye sahip değıl. Anayasa Mahkemesi, sadece biçim yönünden iptal etmedi Devlet Güvenlik Mahkemesi ile ilgili yasaı, esas yönünden de iptal etti. Ne garip tecellidir ki, ne büyük talihsizliktir ki, ikinci büyük partinin başkanvekili, Devlet Güvenlik Mahkemesi ile ilgili yasanın 9/C bendinin esas yönünden Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini -süresiz olarak- bilmiyor veyahut bilmemezlikten geliyor. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Ŗimdi Ŗu noktalar üzerinde durmak istiyorum; esasa geçmek istiyorum. Bunu da Anayasa Mahkemesinin iptal edeceğı kanaat ve inancı üzerine müesses kılmak istiyorum.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Yasa, bilindiğı gibi Anayasa Mahkemesinin 6.5.1975 gün, 974/35 esas, 975/126 sayılı ve yine Anayasa Mahkemesinin 21.5.1974 gün, 973/46 esas, 974/21 karar sayılı kararlarıyla biçim ve esas yönünden iptal edilmiştir.

Önergede yalnız biçimden söz edildiğine göre Sayın Başkanlık Divanının dikkatini çekmek isterim. Esas yönünden iptal kararı, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı teemmül olunmadan bu çağrı önergesi üzerine görüşme açılmaz. Usul yönünden verilen iptal kararının, Anayasanın değışik 152 nci maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca iptal hükmünün, Resmî Gazetede yayınlandığı günden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi öngörölmüştür.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Neden bir yıl?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Biçim yönünden iptale dair karar, 11 Ekim 1975 gün, 15 380 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Neden bir yıl?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - 1773 sayılı Yasanın 9 uncu maddesinin...

Neden bir yıl mı? Bir yıl belki intibaha gelirsiniz de, hukuk devletine uygun bir yasa çıkar veyahut da genel hukuk mahkemelerine bu işi havale edersiniz diye size bunu bırakmışlar. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Sanıyor musunuz ki bu Devlet Güvenlik Mahkemesi Yasası Anayasa Mahkemesince iptal edilmeyecektir? İptal edilecek ve hukukun üstünlüğü karşısında ezilip gideceksiniz Sayın Aygün. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

1773 sayılı Yasanın 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının itiraz konusu; (c) işaretli bendinin esas yönünden Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline dair 14994 sayılı Resmî Gazetede (Bilmiyorsanız lütfen getirtin, okuyun) yayınlanmıştır.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Var yazımızda, var.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Bu iptal kararı süresizdir.

Adalet Partisi Millet Meclisi Grup Başkanvekili ile Millî Selâmet Partisi Grup Başkanvekili ve 142 arkadaşı tarafından Anayasanın 83 ve İçtüzüğün 7 nci maddesi gereğince verildiği iddia olunan, 3.9.1976 gün ve 4732 sayılı olağanüstü toplantı çağrı yazısı, anılan Anayasa ve İçtüzük hükümlerine uygun olarak verilmemiştir. Şöyle ki:

Çağrı konusu belli değildir. Toplantıda hangi yasa teklifinin görüşüleceği belirlenmemiştir; önceden belirlenmemiş ve Parlamento üyelerine neyin görüşüleceği saptanıp ilân edilmemiştir. Neyi görüşecek Parlamento?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununu.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Hangi kanun teklifi üzerinde görüş ifade edeceksiniz?

Sayın Başkan, bunları açıklamadıkları müddetçe olağanüstü toplantıyı yapmaması gerekirdi Başkanlık Divanının. Neyi konuşacaksınız? Nedir elinizdeki teklif?

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Sağır sultan duydu.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Meclis Başkanlığına sunulmuş ve fakat İçtüzük hükümlerine göre komisyonlarda görüşülmüş ve gerekli rapora bağlanmış ve Meclis gündemine alınmış bir yasa tasarı ve teklifi de yoktur.

Millet Meclisi Başkanlığına verilen 4 yasa teklifi vardır. Bunlar:

1 - 27.4.1974 günlü, 65 sayılı Kırklareli Milletvekili Atagün'e ait teklif;

2 - 11.6.1976 -İki ay sonra verilen- günlü, 72 numaralı Sayın Şevket Kazan ve 13 arkadaşına ait teklif;

Yine Sayın Oğuz Aygün ve İlhami Ertem'e ait 18.6.1976 (Yarış ediyorsunuz) günlü ve 75 numaralı teklif ve bir de Sayın Mehmet Altımyedioğlu'na ve Sayın Talât Oğuz'a ait teklifler var.

Hangi teklifi görüşeceksiniz? Sayın Kazan diyor ki, «İçinden bir tanesini seçelim». Seçemezsiniz. Tevhit kararını vermek yetkisi komisyona aittir. Siz burada bu teklifleri birleştirip görüşemezsiniz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sizin teklifiniz nerede Sayın Oral?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Görüştüğünüz zaman, İçtüzüğe aykırı bir tutum içinde kalırsınız.

«Birini seçeriz, ona göre hareket ederiz.»Yazsaydınız bunu önergenizde, çağrı yazısında.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Oral sizin teklifiniz nerede?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Biz, Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşıyız Sayın Aygün.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Anayasa hükmüne de karşı mısınız?

BAŞKAN - Efendim, müdahale etmeyiniz yerinizden.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Evet, Anayasa hükmü ile de çelişkili olduğunu, 32, 33, 34 ve 132 karşısında 136 ncı maddenin de çelişki içinde olduğu inancındayız.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - O Anayasa hükmüne oy kullanmadın mı?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Oy kullanmadım, kırmızı oy kullandım ben, bütün Grubumla beraber.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Siz kullanmadınız, Grubunuz da kullanmadı mı?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Grup da kullandı kırmızı oy. Tüm grup kırmızı oy kullandı. Açarsınız bakarsınız.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Yalan söylüyorsun.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Anayasa ve İçtüzüğe göre konu tanımı bellidir, bunu burada tanımlamanın gereği yok. Konu; yasa teklifleridir. Anayasanın 83 üncü maddesine göre bu bir konudur; ama hangi tekliftir ve onun gerekçesi nedir? Bunu burada belirlemek zorundasınız ve İçtüzük de bu şartı koymuştur.

Yoksa, kamuoyunu, kendi ölçünüzde, aklınızsıra oluşturacaksınız, belki; iktidarı kendi arasında tutarlı göstereceksiniz ve onun için de; «Biz anlaştık, işte hepsini birden getiriyoruz» diye burada yasa dışı, İçtüzük dışı görüşme yaptıracaksınız. Olmaz böyle şey ve Anayasa Mahkemesi de bunu iptal edecektir.

Konu; Meclis Soruşturmasıdır, Sorudur, Meclis Araştırmasıdır yahut Gensorudur. Konu bunlardır, bunların hiç birisi önümüzde yok. Anayasanın ve İçtüzüğün genel hükümlerine göre Devlet Güvenlik Mahkemelerinden söz etmek mücerret konu değildir.

«Devlet Güvenlik Mahkemelerini gelin de konuşalım» demek konuyla ilgili değildir. Devlet Güvenlik Mahkemelerini istediğiniz yerde konuşursunuz. Meclis, olağanüstü olarak yalnız teklifi görüşmek için toplanabilir. Genel Görüşme için toplanırsınız, ama teklif denince, o teklifin ne olduğunu belirlemek zorundasınız.

İçtüzüğün 7 nci maddesi (Aynen metin böyledir), «Toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır» diyor. Bu hüküm, çağrı önergesinde belirli ve art düşünceli amaçları kapsadığından, özellikle yerine getirilememiştir. Çağrı önergesi tutarsızdır, çelişkilidir, açık seçik yasa teklif talebini öngörmektedir.

Söyle ki: Önergenin gerekçesinde Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kurulu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 26.6.1973 tarihli 1773 sayılı

Kanun, Anayasa Mahkemesi tarafından usul yönünde iptal edilmişti, «iptal hükmü 11 Ekim 1976 günü yürürlüğe girecektir» denilmektedir. Oysa, Anayasa Mahkemesi sadece usul yönünden değil esas yönünden de yasayı iptal etmiştir, bundan söz edilmemektedir.

Anayasa Mahkemesinin esas yönünden iptalini ele alıyorum. Bu iptal ile ilgili olan 9/c bendi Sayın Kazan'ın teklifinde de, Sayın Aygün ve Ertem'in teklifinde de ve Altıncıyedioğlu'nun teklifinde de ayrı ayrıdır. Bir kısmı bunu hiç almamış, bir kısmı almış, bir kısmı yarım almış. Neyi görüşeceksiniz? İptal edilen bir madde metni varken, siz o madde metnini varmış gibi teklifinizde getiriyorsunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Mecbur muyuz canım aynı teklifi getirmeye?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Çağrı önergesinde yasa teklifinin tümü mü, yoksa tekliflerden birisi mi; tekliflerden birisi ise hangisinin görüşülmesi istendiği açıklıkla belirtilmemiştir. Bu nedenle de konu belli değildir. Çağrı önergesinin gerekçesinde; «Bu konuda Başkanlığa verilmiş olan kanun tekliflerinin bir an önce Meclislerde görüşülüp kanunlaşması ile mümkün olacaktır.» denilirken, talep bölümünde, bu nedenlerle söz konusu kanun teklifinin görüşülmesinden söz edilmektedir. Tekliflerden söz edilmektedir; gerekçede teklifler, talep kısmında ise tekliften bahsedilmektedir. Teklifler ne, teklif ne? Bunu ayırmadıkça olağanüstü toplantıyı Sayın Başkan toplayamaz, çağıramaz. Bu açıklık kazanmadıkça. Yüksek Heyetiniz, bu çağrı önergesi üzerinde burada yapacağı işlemleri belirleyerek bir görüşmeye girişemez, çünkü parlamento üyeleri bu tekliflerle ilgili olarak hazır değildirler, bilmedikleri bir konuda da parlamento üyelerinden görüş beklenemez.

Değerli arkadaşlarım, kaldı ki; «Dört kanun teklifini de burada görüşeceğiz» diyorlar. Nasıl görüşeceksiniz? Eğer; «Bunların mahiyetleri birdir» diyorsanız, «irtibat vardır» diyorsanız bunun tevhidini siz yapamazsınız, bunu komisyon yapacaktır.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - İhtüzük veriyor bu yetkiyi.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bütün bunların sonucu olarak Sayın Başkanlık Divanından şunu istirham ediyorum: Bu çağrı önergesi üzerine Meclisler toplanamaz, şayet toplanmışsa hatalı toplanmıştır diyerek, o hatalı toplantı devam edemez ve burada toplantının kapatılması ve usulüne uygun tekliflerin gelmesinin beklenmesi gerekir.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Aygün, konuşmasında, Cumhuriyet Halk Partisinde panik olduğunu söyledi. Halk Partisinde panik yok. Halk Partisinde 1977 seçimlerinde iktidara gelme gücü var, paniği yok, panik sizde. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Kendisinde panik olanlar, bir noktada bir acıları olanlardır. Biz Devlet hazinesine el uzatmadık ki paniğe kapılalım, paniğe kapılanlar ona el uzatanlardır. (C.H.P. sıralarından alkışlar, A.P. sıralarından gürültüler)

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Ne konuştuğunu bilmiyorsun sen.

BAŞKAN - Sayın Oral, usul rica ediyorum, lütfen. (A.P. sıralarından gürültüler)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım...

Ne konuştuğumu bilmiyorsanız, dinlersiniz öğrenirsiniz.

BAŞKAN - Sayın Oral, siz lütfen devam edin. (Gürültüler)

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Adaletle siyaset sokmak; daha ağır sorunlar yaratmak için bu toplantıyı isteyenler, bundan böyle ülkede daha da artacak olan vahim siyasal ve sosyal bunalımların sorumlusu olacaklarını ve kendilerini bekleyen mukadder akıbetten kurtulamayacaklarını bilmelidirler.

Olağan dışı yargılama ve hiddete bürünmüş adalet yanlıları, Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile getirmek istedikleri intikamcı girişimlerin altında ezilmeye mahkûm olacaklardır. Getirdikleri Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile solu ezmek isteyenler, sola kapalı faşist rejimi getirmek isteyenler mutlaka, bu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri adı altında istediklerini, arzu ettiklerini bulamayacaklardır. Kendilerine bir şeyi daha ifade etmek isterim -bir kere daha söyledim- giyotin önce kendisini icadedenin kafasını koparmıştır, bunu da bilmek gerekir. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Oral, süre bitti efendim.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Bitti efendim, bitiriyorum.

Olağandışı toplumda oluşan yargıya karşı hiç bir kanun yolu yoktur. Aslolan; toplumda olan yargıdır, ondan kaçmayınız. Olağan dışı mahkemelerle toplumu uygarlıktan uzaklaştırmak isteyenlerden mutlaka hesap sorulacaktır.

Bilinmelidir ki, vatanseverlikle vatan hainliğini ayırmak adı altında oynanan oyun ki, dünya siyasî tarihinde, bir zamanlar vatan haini olarak gösterilen insanlar bugün vatan kahramanları olarak bilinmektedirler; Sokrat da bunlardan bir tanesidir. (A.P. sıralarından gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Aferin, aferin.

BAŞKAN - Sayın Oral, süre bitti efendim, rica ediyorum lütfen.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Bitiriyorum efendim. Sayın Aygün aynı polemige girmemiş olsa idi ben de bitirecektim.

BAŞKAN - Efendim, süre bakımından söylüyorum, verdiğiniz cevaplar haklı veya değil buna karışmıyorum.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Anayasamızın 7, 32, 33, 132, 133 ve 134 üncü maddelerinde yer alan.

ADİL DEMİR (İzmir) - Devlet Tiyatrosuna git, Hamlet'i oyna,

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Türk milleti adına yargı yetkisini kullanan mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimin güvencesi ilkeleri ile hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka olağan dışı bir merci önüne çıkarılamayacağına dair genel hukuk esaslarının ihlâli anlamına gelen bu çağrı yazısı ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görüşülmesini isteyenler, güçsüz Hükümet ve iktidarlarının aczini örtebilmek için, faşist görüş ve girişimlerini

gizleyebilmek için zulüm aracı olabilecek ve olağanüstü, olağan dışı mercilerden medet ummaktadırlar. Ama, halkın şaşmaz kararından hiç bir zaman kurtulamayacaklar ve toplum, onların bu kararını, er geç, bir gün tel'in edecektir.

Hepinize saygılar sunarım arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oral.

Değerli arkadaşlarım, usul konusunda iki lehte iki aleyhte Sayın üyeye söz verdim. Anayasamızın 83 üncü ve İçtüzüğümüzün 7 nci maddelerine göre, Sayın Oğuz Aygün, Sayın Kazan ve 142 arkadaşı Millet Meclisi Başkanlığına tatil sırasında, olağanüstü çağrı önergesi vermişlerdir.

Başkanlıkça bu çağrı önergesi kabul edilmiştir. Başkanlığın çağrı önergesini kabul etmemek gibi bir yetkisi yoktur.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Nasıl yoktur; usule uygun olmadığı sürece vardır.

BAŞKAN - ...Vaktaki bu önergede olduğu gibi Millet Meclisi üye tam sayısının beşte biri nisbetinde milletvekilinin imzası olsun.

Şöyle ifade ediyor İçtüzüğümüzün 7 nci maddesi:

«Bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür.»

Yani, burada çağrı yazısında filan konu denilecek, fakat konunun hangi konu olduğunu Başkanlık tespit edemeyecek. Kim tespit edecek? Çağrıda bulunan Sayın üyeler.

Konu Başkanlıkça, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun Teklifi olarak kabul edilmiştir. Millet Meclisi Başkanlığında, bu konuya ilişkin dört tane teklif var. Acaba bu tekliflerden hangisi görüşülecek ve çağrı sahipleri bu teklifleri tespit etmek ve saptamak hakkına haizler miydi? Burada İçtüzüğümüzün 7 nci maddesinin son fıkrası bize cevap veriyor. Millet Meclisi toplantısı açıldıktan ve çoğunluk saptandıktan sonra, konuya ilişkin işlemlerin yapılması gerekiyor. Nedir bu konuya ilişkin işlemler?

Ya İçtüzüğümüzün 38 inci maddesi uyarınca verilmiş bir önerge varsa, bunun hakkındaki işlemi yapmak veya böyle bir önerge verilmemişse, komisyondaki teklifler birleştirilerek veya tekliflerden birisi benimsenerek Genel Kurula tek biçimde komisyon raporunun verilmesi.

Neticeten şunu arz etmek istiyorum: Başkanlığınız çağrıyı geri çevirme hakkına sahip değildir. Çağrı meydana geldikten sonra, eğer Genel Kurulda toplantı nisabı var ise, çağrı konusu olan konuyu görüştürmek zorundadır. Bu, İçtüzüğümüzün ve Anayasamızın amir hükmü.

Konunun saptanması önergede yapılmıştır, ancak hangi metnin görüşüleceği hususu önergede tespit edilmemiştir. Bu ancak Genel Kurulda yapılacak işlemler sonucunda ortaya çıkacaktır kanaatini taşıyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 38 inci maddesine göre verilmiş önergelerden birinin kabul edilmesi halinde diğerinin işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	132	14.9.1976	551-557	Memduh Ekşi	Halil Karaatlı	Hasan Tosyalı

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, hal böyle olunca, İçtüzüğümüzün 38 inci maddesine uygun olarak, elimize iki tane önerge gelmiş bulunmaktadır.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - İki teklif var.

BAŞKAN - İki tane önerge var efendim. Bunlardan birisi Sayın Oğuz AYGÜN'ün.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, bir sual sorabilir miyim?

BAŞKAN - Kanaatimi ifade ettim Sayın Durakoğlu,

Buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Bu mümkün olmaz Sayın Başkan.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - İki önergenin varlığından bahsettiniz.

BAŞKAN - Evet efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Bu konuda bir sual sorabilir miyim?

Bu önergelerin, geliş sırasına göre birisini oylamaya koydunuz, kabul edildi; diğeri hakkında bir işlem yapacak mısınız?

BAŞKAN - Kabul edilmişse diğeri hakkında işlem yapmayacağım efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Neden?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Bu tutumunuz nedeniyle söz istiyorum. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Bravo Sayın Başkan.

BAŞKAN - Niçin Sayın Durakoğlu?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Bu beyanınız nedeniyle, 38 inci maddeye göre verilmiş önergelerden birinin kabul edilmiş olması halinde diğerini oylamayacağınızı ifade buyurdunuz.

BAŞKAN - Evet efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Para - tura atın Sayın Başkan.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Böyle olunca İktüzüğe aykırı bir duruma girmiş oluyorsunuz. 64'e uymanız gerekiyor. Açık bir şekilde zatiâlinizi İktüzüğe davet etmek sadedinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Daha neyin üzerinde konuşacağız belli değil efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Para - tura atın efendim.

BAŞKAN - Sayın Aygün, usul hakkında arkadaşım söz istiyor. Yani bizim uygulama biçimimizi...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Neyin üzerinde konuşacağız, belli değil.

BAŞKAN - Söz istiyor, yani bizim uygulama biçimimizin İktüzüğe aykırı olduğunu ifade ediyor. İktüzüğe aykırı ise doğrusunu yapmak Başkanlığın görevidir. Bu konuda aydınlanma ihtiyacını hissediyorum. Rica ediyorum, lütfen oturun efendim. Lütfen oturun Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Hayır sunuşunuzu öğrenelim de.

BAŞKAN - Size söz vermedim efendim, lütfen oturun.

Efendim elimizde 2 tane önerge vardır, bu önergelerden birisi Sayın Aygün'e aittir, 38'le ilgili olarak 2 önerge olduğunu ifade ettim, bunun hakkında işlem yapacağımı ifade ettim. Başkanlık ne yapacaktır; bunu öğrenmek her Sayın üyenin hakkıdır. (Gürültüler) Efendim, Sayın Aygün ve Sayın Ertem'in İktüzüğün 38 inci maddesine göre konunun gündeme alınmasını talep eden iki önergesi var dedim ve bunun üzerine söz istiyor. Yani birinci önergeyi oylayacaksınız, ikinci önergeyi oylamayacaksınız bu doğru değildir ifadesi üzerine efendim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, söz verir misiniz oturduğum yerden arz edeyim.

BAŞKAN - Sizi dinleyeceğim Sayın İslâm.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Ama ben oturduğum yerden...

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, arkadaşına söz verdim dinleyeceğim efendim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Önergelerin mahiyeti aleniyet kazanmadan -ki, aykırı da olabilir, birbiri ile alâkalı da olabilir- bunu Sayın Durakoğlu gayet iyi bilirler... (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, önergelerin muhtevası hakkında, önergelerin kapsamı hakkında müzakere açmıyorum Sayın İslâm. Sadece yapacağım işlem hakkında müzakere açıyorum.

Evet, buyurun Sayın Durakoğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Biraz önce önergede olağanüstü toplantı çağrısı için Anayasanın 83 ve İçtüzüğün 7 nci maddesi gereği olan konunun belli olmadığını, toplantı isteminde bulunanların bu konuyu belirtmek hususunda görevleri bulunduğunu, bu iş yapılmadan bu önerenin de muteber olamayacağını, toplantıya çağrılma isteminin yerine getirilemeyeceğini arz ettim ve hemen arkasından, üzüntü ile arz edeyim ki şu suali sordum: «Şimdi Sayın Başkana sorsam, konuşulacak konu hangisidir diye, açık bir şekilde şu kanun teklifini veya tasarısını görüşeceğiz diyemeyeceklerdir» dedim.

Nitekim benden sonra konuşan Sayın Aygün de aynı durumdaydı. Huzurunuzda çıkıp konuştukları zaman, açıkça diyemediler ki; «Biz hâlen Anayasa Komisyonunda bulunan falanca tarih sayılı teklifin görüşülmesi için olağanüstü toplantı isteminde bulunduk» diyemediler.

Şimdi hemen arkasından «Anayasanın gereği olarak toplantı isteminde bulunan kişilerin, konunun ne olup ne olmadığını belirtmeleri gerekirken, bu görevlerini yapmayacaklar ve size müracaat edecekler Sayın milletvekilleri» dedim... «Kendi ihmal ettikleri görevlerini, hatta Hükümetin daha büyük bir şekilde ihmal ettiği görevini, bazı milletvekillerinin kanun tekliflerine sığınarak, size yaptıracaklar» dedim. Nitekim de oldu. Hemen arkasından 38 inci maddeye ait önergeler geldi... Nedir bu 38 inci madde? 38 inci madde; verilen kanun tekliflerinin 45 gün zarfında komisyonda görüşülmemesi halinde gündeme girmesini temin eden maddedir. Şimdi 38 inci maddeyi okuyorum:

«Tasarı veya teklifler komisyona havale gününden nihayet kırkbeş gün içinde komisyonca neticelendirilip Genel Kurula gönderilmek lâzımdır. Aksi takdirde adı geçen tasarı veya teklifin doğrudan doğruya gündeme alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri istemek hakkını haizdirler.»

Şimdi değerli arkadaşlarım, olağanüstü toplantı isteminde bulunan kişiler, olağanüstü toplantılar dışında (olağan toplantılarda) İçtüzüğün verdiği yetkilere sahiptirler, Anayasanın verdiği yetkilere sahiptirler; ama olağanüstü toplantı isteminde bulunurlarsa, bu kişilere, Anayasa büyük haklar tanımıştır diye ne Anayasamızda ne İçtüzükte bir hüküm yoktur. Bununla şunu demek istiyorum: Olağanüstü toplantı istemi İçtüzük hükümlerini bertaraf etmez, İçtüzüğe uyma zorunluluğu vardır. Hangi kanun teklif veya tasarısı görüşülürken «Şu kanun teklif veya tasarısını görüşeceğiz» diyeceksiniz, hemen de arkasından onun gündeme alınmasına dair 38 inci maddeye dayalı bir önerge vereceksiniz?

Sayın Avcı'dan rica edeyim, Meclis Başkanlığı yaptılar, yıllardır buradalar, bir gün böyle bir manzaraya şahit oldular mı?

Göremezsiniz, Türk siyasi hayatında yoktur, kesinlikle söyleyebilirim; çünkü akla ve mantığa aykırıdır. Akla ve mantığa aykırı herhangi bir hüküm ne İçtüzükte, ne de Anayasada yer almaz; bu derece aykırı.

Gereken işlemler yapılacakmış; 7 nci maddenin sonucu böyle dermiş. E, tabii olağanüstü toplantı için Gensoru talebinde bulunursanız, Gensoruya

uygun İçtüzük hükümleri ve Anayasa hükümleri yapılacaktır; gereken işlem budur. Eğer Genel Görüşme isterseniz, Genel Görüşmeye ait Anayasa ve İçtüzük hükümleri uygulanacaktır. Kanun teklifinin görüşülmesini istiyorsanız, kanunların yapılmasına dair İçtüzükteki hükümler uygulanacaktır, Anayasadaki hükümler uygulanacaktır.

Şimdi, 2 önerge olduğundan bahsettiler; bizim bildiğimiz 3 önerge var, bir de Sayın Atagün'ün önergesi var. Sayın Atagün'ün önergesi nedense hiç nazara alınmıyor, anlaşılan gizli bir anlaşma var, ikisi verilmiş. Sayın Atagün de ısrarlı olamıyor; bu da garip.

Şimdi garabetini arz ediyorum. Bütün kanun ve teklif ve tasarılarını, tekliflerinin hepsini, Hükümet isterse tasarısını 38 inci maddeye göre gündeme alabilir mi? Aldırabilir. Ali Sanlı arkadaşımızın -aklıma gelen ismi veriyorum- bir teklifi varsa, 38 inci maddeye göre bir dilekçe verdiği zaman Başkanlık işleme koymak mecburiyetinde midir? Mecburiyetindedir. Öte yandan Oğuz Aygün arkadaşımızın bir kanun teklifi var, Oğuz Aygün arkadaşımız da 38 inci maddeye göre 45 gün geçtiği için gündeme alınmasını istediği zaman, onun önergesinin de oylanması gerekir mi? Gerekir. Niye?

Şimdi Başkanlık diyor ki: «Ben 1 incisi kabul edilirse 2 ncisini oylamam.» Birincisi, faraza Oğuz Aygün arkadaşımızın teklifi olsun. Oğuz Aygün arkadaşımızın teklifi gündeme girecek, ama ikinci teklif de Şevket Kazan arkadaşımızın teklifi ise, o işleme dahi konulmayacak. E, demek ki birinci, öncelikle gelen, Başkanlığa öncelikle gelen kanun teklifi, Başkanlıkça kanun teklifi olarak kabul ediliyor, ondan sonra gelen kanun teklifi kanun teklifi olarak kabul edilmiyor. Niye? Onunki de 45 günde görüşülmemiş Komisyonunda, onun da gündeme girmesi lâzım.

Bir şey daha arz edeyim: Eğer başka maksatlarla hareket ediliyorsa, İçtüzük hükümlerini bertaraf ederek işlem yapamazsınız; normal gündemlerde yapmadığınız görevleri, fevkalâde toplantı yapmak suretiyle İçtüzük hükümlerini bertaraf ederek de yapamazsınız. Şu anda 38 inci maddeye göre verilen önergeleri oylamaması gereken Sayın Başkan, hepsinin oylanmasını kabul etmediklerini de söylüyorlar. Anlaşılan bir tanesini oylayacaklar ve çoğunluğa göre bir tanesi kabul edildikten sonra da «Haydi bunu görüşelim» diyecekseniz; bunu da yapamazsınız. Evvelâ, İçtüzüğün 53 üncü maddesine göre, 48 saat zarfında bütün üyelerin eline görüşülecek metni vermek zorundasınız; bunu vermediğiniz sürece de olmaz bu.

Sayın Aygün arkadaşımızın sözleri arasında enteresan bir şey oldu: «Birden bire ortaya çıkan bir ihtiyaç nedeniyle» olağanüstü toplantıya çağırılmışlar. Anayasa Mahkemesi Devlet Güvenlik Mahkemesi Kanununu iptal ettiği tarihte Meclis faaliyet halindeydi; tatil kararı verdiği zaman da 11 Ekime kadar bu kanunun çıkması zorunluluğunu bilmeyen kişi kalmamıştı. Olağanüstü toplantı için birden bire ortaya çıkan fevkalâde bir durum nedeniyle bu önergeyi verdiklerini söylüyorlar ve böylelikle tüzük dışı işlemlere de vesile oluyorlar.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Sayın Başkandan istirham ediyorum; kanun tekliflerinin hangisinin kanun teklifi, hangisinin kanun teklif olmadığı yolunda bir takdir hakkı Sayın Başkanlığa da tanınmamıştır.

Onun için, bütün önergelerin, hatta Sayın Atagün tarafından verilmiş olan önergenin de oylanması gerekir.

Aslında acayıpliğin bir başka yönü de var; Ne malum; eğer bunlar komisyonda tevhit edilerek müzakere edilseydi, Cumhuriyetçi Güven Partisinin metnini Genel Kurulun çoğunluğunun kabul etmeyeceği? Ama, şu arada fevkalâde toplantının adından yararlanılarak bir fevkalâde sonuca varılmak isteniyor ve alelacele, nasıl olursa olsun; ama bizim istediğimiz gibi olsun adı altında bir kanun çıkarılmak isteniyorsa, Yüce Meclis, Anayasayı ve İçtüzüğü çiğneterek buna müsaade etmez.

Sayın Başkanlığın da, öncelikle bunu nazara alarak, tüzüğe aykırı işlem yapmaması gerekir.

Maruzatım bu kadar, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, tutumunuzun lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Daha önce Sayın İslâm bir şey söylemek istediğini ifade ettiler. Sayın İslâm, buyurun efendim, nedir? Yerinizden rica edeyim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Oylama konusunda tutumunuzla ilgili olarak 38 inci madde ile ilgili olarak, ve Sayın Durakoğlu ile aranızda geçen konuşmanın usulsüzlüğü ve İçtüzüğe aykırılığı hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Yani Başkanlığın tutumunun lehinde mi söz istiyorsunuz?

NADİR LATİF İSLÂM (Sakarya) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - Başkanlığın tutumunun aleyhinde mi söz istiyorsunuz?

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun efendim. Yani, önergelerin oylama biçiminde, Başkanlığın tutumunun aleyhinde...

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Efendim, daha önce önerge var lehte.

BAŞKAN - Efendim, zatıalinizin önergesini Sayın İslâm'ın işaretinden sonra aldım Sayın Güneş.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Nasıl olur, daha evvel gönderildi efendim?

BAŞKAN - Efendim; Sayın Durakoğlu konuşmaya başladığı anda Sayın İslâm söz istediler.

Buyurun Sayın İslâm.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Sayın Başkan 38 inci madde ile ilgili olarak oylamaya geçeceğini, önergeleri okutacağını ifade ettiklerinde; henüz bu önergelerin münderecat ve muhtevası Meclisimizin malumu olmadan, -biraz espri yapalım- acaba rüyada mı gördüler, bir özel istihbaratta mı bulundular; hakikaten Sayın Durakoğlu, önergelerin metnine vakıf olduklarını ortaya koyan bir açıklıkla bazı görüşler beyan ettiler. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Müsaade buyurun efendim, müsaade buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Olağanüstü toplantıda metin görmemiz lâzım gelir.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Devamla) - Sayın Uysal, hiç olmazsa sizden iltimas rica ederim, sizden rica ederim.

Önergelerin oylanmasında, ilgili konuların birbiriyle ilgi derecesine, zıddiyet durumuna, ortaya çıkabilecek duruma göre, ya alternatif vardır veya yoktur. Alternatif olan hususlarda kabul edilen önergenin zıddı oylanmaz. Çünkü, birinin kabulü, diğerinin oylanmasını gereksiz kılar. Ancak bu lâzimeye, Sayın Durakoğlu, Başkan önergeleri okumadan müdahale suretiyle mani olmuş bulunmaktadırlar. Usulsüzlüğün noktası, yahut enteresan gelen husus veyahut bu istical veyahut bu keşfin tespiti bakımından bunu belirtmiş oluyorum.

38 inci madde ile ilgili önergelerde bir alternatif düşünülemez. 38'le alâkalı önergelerin hepsi birer ayrı irade, birer arzu ortaya koyarlar, değil mi Sayın Durakoğlu? Ancak, bunların alâka derecesini, tercih derecesini, oylamasının hangisinin evvel, hangisinin sonra yapılabileceği meselesinin münakaşası ihtimali vardır. O halde, evvelâ metinlerin aleniyet kazanması lâzımdı, ondan sonra da hangi önergenin evvel, hangi önergenin sonra oylanacağı meselesi gelecekti. Ondandır ne olabilecekti? Ondandır alternatif durumu doğmayacak, bir önerge yeterli oyu toplasa dahi, öbürünün nazarı olarak oylanması mümkündü. Fakat yine mümkündür ki, önerge sahipleri önergelerini geri alsınlar. O halde, bütün bu imkânların hepsinin bir arada düşünülebilmesi bakımından, Sayın Başkan Sayın Durakoğlu'na söz vermemeli idi, tecrübeli bir parlamenter olarak da Sayın Durakoğlu, bildiklerini zannettiğim usulü çiğneyerek Sayın Başkana sual sormamalı idi.

Bu hususu tespit için söz aldım. Teşekkür ederim, (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İslâm.

Lehte Sayın Güneş, buyurunuz efendim.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

144 arkadaşımızın verdiği olağanüstü toplantı önergesi üzerine Meclis toplandı. Bazı arkadaşlarım, benim inancıma göre haklı olarak, zaten haksız olmaları da mümkün değil, bu önergenin vazıh olmadığını söylediler.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Buna mukabil Başkanlık, önergelerin açık seçik olduğunu ve binaenaleyh Meclisin çalışmaya başlayabileceğini beyan etti.

Şimdi, komisyonlarda bulunan kanun tekliflerinin gündeme alınması hakkında 38 inci madde ile ilgili önergeler geldi. Bazı arkadaşlarım bunun aleyhinde görüş beyan ettiler, haksızdırlar. Çünkü; eğer 38 inci maddeye göre Başkanlık işlem yapmazsa, Yüksek Heyetinizin, demin Başkanlığın vazih saydığı konuda bir görüşme yapması mümkün değil. Bu nedenle, 38 inci maddeye göre verilmiş önergelerin oylanması zorunluğu vardır ki, içine girmiş olduğumuz çıkmazdan böylece çıkabilelim. Meselenin düğüm noktası burasıdır.

Şimdi şöyle olacak: 142 arkadaşımız vazih sarıh bir şekilde hangi konunun görüşüleceğini istemişler. Şimdi bunu oylayacağız.

Mensubu bulunduğum Cumhuriyet Halk Partisinin 190 üyesi vardır. Bu 142 arkadaşımız elbette müşterek bir görüşle bu önergeyi verdiler. Onlar, meselâ Sayın Mehmet Atagün'ün teklifi görüşülsün istiyorlar.

Binaenaleyh, Mehmet Atagün'ün önergesi, oya konduğu zaman 142 kişi de o istikamette oy verecektir; fakat lütfediyorlar, kendileri de bize bu iradeyi tevdi ediyorlar, bize teslim ediyorlar. Biz 190 kişi hangisini istersek onu kabul edeceğiz ve böylece de onların vazihı olarak vermiş oldukları önergenin muhtevası, içeriği, saptanmış olacak. Bu kadar basit. 142 arkadaş mekanizmayı işletecek, bir diğer 190 arkadaş da o hususta karar verecek. Yani, demek ki bizim İchtüzüğümüz ve Anayasamız diyor ki, bazı milletvekilleri Meclisi olağanüstü toparlar, onun dışındaki milletvekilleri de hangi konunun, neyin konuşulacağını saptarlar. Bu kadar basit, bu kadar açık. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Şimdi bir konuda Yüksek Başkanlığın, haddim olmayarak yardımına gelmek istiyorum; bir yanlışlığı önlemek ve ileride kanunun Anayasa Mahkemesince sakatlanmaması için.

Zannediyorum çok değerli seçim çevresi arkadaşım M.S.P. Grup Başkanvekili Şevket Kazan bunu imza ederken, kendi kanun teklifinin müzakeresini kastetmiş olsa gerektir. Yoksa, kanun teklifini Meclise verdikten sonra okumuş, beğenmiş de Sayın Oğuz Aygün'ünkini daha iyi görmüş, onun müzakeresine imza koymuş olamaz. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler)

Zannediyorum M.S.P. li arkadaşlarını da Şevket Kazan'ın hazırladığı teklifi, Oğuz Aygün'ün hazırladığı tekliften daha çok beğenirler. Muhtemelen Oğuz Aygün arkadaşımın teklifini de A.P. liler beğenirler.

Şimdi, Sayın Başkan 38 inci maddeye göre bu önergelerin her birini ayrı ayrı oylamaz ise, korkarım ki, meselâ, bu önergeye imza koyanlardan biri veya bir Meclis grubu; «ben kendi önergem uygulansın diye, teklifim konuşulsun diye Meclise önerge verdim, fesleğen ektim gül bitecek, başka partilerin iştirakiyle benim teklifimi alaşağı ettiler; binaenaleyh 144 imzayı toplamak için benim vermiş olduğum imzanın da değeri kalmadı. Ben bunun için imza vermemiştim» diyecek. İster misiniz 90'dan aşağı inmiş olsun böylece ve Meclisin toplanma olanağı da kendiliğinden kalkmış olsun. Onun için, sakatlamamak bakımından... (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim.

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - «Hangisi olursa olsun, olsun da nasıl olursa olsun» demek, sizin ciddiyetinizle bağdaşır mı bilmem; ama yüzyıllardan beri mevcut olan parlamentoların ciddiyeti ile bağdaşmaz. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Türkiye Parlamentosuna -hani Meclis Meclis Meclis.... İşte geldik Meclise- Meclise zerre saygı varsa, milletvekiline zerre saygı varsa, Meclisin haklarına zerre saygı varsa, lütfen İçtüzük ve Anayasa hükümlerine uygun olarak hareket edelim.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Lekelendi Meclisler.

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - Bir noktayı daha belirtmek istiyorum arkadaşlar:

Normal müzakere şurasında, Meclis çalışırken, 38 inci maddeye göre bir arkadaşımız, vermiş olduğu kanun teklifinin gündeme alınmasını isteyebilir. Aynı konuda, bir başka kanun teklifi bulunan bir arkadaşımız da, birkaç gün sonra (komisyondan kendisinin teklifi gelmemiş ise) teklifinin gündeme alınmasını isteyebilir. Meclisin uygulamasında da bunun çeşitli örnekleri vardır.

Şimdi, bu nasıl olağanüstü bir toplantıdır; nasıl konu vazıhtır ki, Sayın Başkan bir tanesini oylayacağım, ondan sonrakileri kaldıracacağım diyor? Hele hele bizim huzurumuzda gelip, bundan bir hayli zaman evvel; «Arkadaşlar, meselenin ehemmiyeti aşikârdır. Benim de kanun teklifim komisyonlarda bekliyor, 45 günü geçti, bunu alın da konuşalım» diyen Sayın Mehmet Atagün, birdenbire Devlet Güvenlik Mahkemelerinin önemini unutmuş oluyor. Başkanlık Divanı da, «Erken öten horozun kafasını keserler» misali Mehmet Atagün'ün önergesini meriyetten kaldırıyor; Devlet Güvenlik Mahkemesinin önemini yeni takdir etmiş, yani Atagün'den daha geriye kalmış arkadaşların önergelerini de oya koyuyor. Bundaki isabeti de takdirinize sunarım.

Teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Lehte Sayın Oğuz Aygün, buyurunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım; fevkalâde garip bir şekilde burada arkadaşlarımız, bir çabanın içinde bulunuyorlar.

Bakınız, 7 nci madde gayet sarih, 7 nci maddenin ilgili bendi diyor ki: «Olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür».

Bu bentten önceki paragrafın son kısmında diyor ki: «Bu çağrıda, olağanüstü toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır».

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Dikkat buyurursanız, burada, «kanun teklifi» veya «kanun tasarısı» tabiri yok; «Konu» diyor. Yani, bu İçtüzük yapılırken, Yüce Heyetiniz bu İçtüzüğe oy verirken, «Yanlış olmuş, bu konu kelimesi olmayacaktı; Konu ne demek? Tasarı veya teklif diye belirtilmiş olması lâzım.» diye hiç aklınıza gelmedi mi? Gelmedi, çünkü şu anda bizim anladığımız manayı o tarihte siz de kabulleniyordunuz; ama şimdi işinize gelmediği için «Tüzüğün mahsus maddesi üzerinde gelin görüşme açalım» diyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, biraz ciddî olmaya mecburuz. İçtüzükte gayet sarih bir şekilde «konu» diyor. Konuyu ortaya koyduk.

Şimdi bırakınız gelecek teklifleri, bilmeden kehanette bulunmanızı da bir tarafa bırakınız. Meclis toplandı, şu anda da Meclis toplu halde. Ne yapacak Meclis? Evvelâ, eğer Başkanlığa verilmiş, biraz önce Başkanın söyleyip, yarım bıraktıracak buraya çıkıp konuştuğunuz 38 inci maddeye göre kanun tekliflerinin aşağıya indirilmesi önergeleri olmasaydı, Meclis Başkanı, konunun görüşülmesi için komisyonları göreve çağıracaktı. Öyle mi?...

Buraya dikkat buyurun, bir daha söylüyorum: Eğer İçtüzüğün 38 inci maddesine göre, aşağıya indirme tekliflerimiz olmasa idi, Sayın Başkanın yapacağı görev şu idi: Komisyonları göreve çağıracaktı ve komisyonların metni hazırlayıp aşağıya getirmesine kadar Meclisi ara tatiline sokacaktı.

Değerli arkadaşlarım, şimdi biz bunu önlemek için, vakti kısaltmak için, komisyonlarda bu işin bekleme müddetini bir kere daha karşımıza çıkararak zaman kaybetmemek için bir başka işlem yapmışız. Diyoruz ki, Komisyondaki falan teklifin, 38 inci maddeye göre, Yüce Heyetinizde müzakeresini talep ediyoruz.

Bunu olağanüstü toplantı olmadığı zamanda da yapabildik, olağanüstü toplantıda yapıyoruz; Meclisin İçtüzüğüne göre, bir normal, bir tabii işlemi yerine getiriyoruz.

Şimdi bu arada Sayın Başkan «İki tane teklif vardır» deyip, teklifi daha Yüce Heyetinize vazetmeden bir değerli arkadaşım oradan kalkıyor, «Yaptığınız işlem yanlıştır, şöyle yapsanız nasıl olur, böyle yapacaksanız nasıl olur?» diyor.

Değerli arkadaşlarım, evvelâ Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarıma teşekkür ederim. Çünkü, biz, bu çağrıda bütün parlamenterlere çağrıda bulunduk; bir millî görevi yapmak üzere hepinizi çağırdık. Geç de olsa icabet ettiniz; ama Allahaşkına şimdi burada birtakım kendinize mahsus mantık kaideleriyle, birtakım usullerle bu toplantıyı sabote etmeye, bu toplantıyı yaralamaya ve millî bir görevi Yüce Parlamentonun yerine getirmesine mani olmaya gayret etmeyiniz. Ben, bunu yüce bir partiye, millî bir partiye yakıştırmam. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Sevgili arkadaşlarım, şimdi bakınız, size eskiye ait bir misal vereceğim:

Bir tarihlerde Cumhuriyet Senatosu 1/5 üyesi tarafından 1969 yılında olağanüstü toplantı istenmiş ve Meclisin Başkanı, Senatoyu yalnız bir iş için -dikkat buyurunuz yalnız bir iş için- ve 13.6.1969 gününde toplanmak üzere toplantıya çağırmış idi. Bu çağrı yazısına karşılık Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Başkanvekili Sayın Fikret Gündoğan, Başkanlığa verdiği 7.6.1969 tarihli yazısında aynen şöyle diyor: «Anayasanın 83 üncü maddesinin son fıkrasında geçen «konu» kelimesinin tekil olduğunu; ancak bu kelimeyle tek bir işi görüşmek zorunluluğu bulunmadığını, «konu» deyiminden Parlamentonun toplanmasını gerektiren hususların tümünün ifade edildiğini» ileri sürerek tek bir iş için olağanüstü toplantı çağrısı yapılmasının yerinde olmadığını bildirmiştir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bir günde bir kanunun görüşülmesi için bire indirmiştir.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, işinize geldiği zaman böyle beyanda bulunuyorsunuz, işinize gelmediği zaman bu beyanda bulunuyorsunuz.

Şimdi ben, size bir şey söyleyeyim. Boşuna çaba sarf etmeyiniz, boşuna zamanı almayınız, boşuna milleti de heyecanla, endişeyle Türk Parlamentosunu takip eder hale getirmeyiniz.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkması için, ne şekil Tüzüğe uygun ise, ona uygun şekilde hareket edeceğiz ve bu kanunu çıkaracağız. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Millî göreviniz, bu kanunun çıkışına yardımcı olmaktır. Hiç değilse, asgarisinden, bu şekilde olağandışı usullerle, normal dışı usullerle sabote etmemektir.

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aygün.

Değerli arkadaşlarım....

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, müsaade buyurursanız bir hususu ifade etmek istiyorum: Başkan olarak beyanınız yanlıştır, tutumunuz doğrudur; bunu ifade etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim bitti bu konudaki konuşmalar.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Bitmedi efendim.

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu, iki lehte, iki aleyhte Sayın arkadaşına söz verdim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, yardımcı olmak için yerimden ifade edeyim:

Beyanınız yanlıştır. Eğer, Millet Meclisinin olağanüstü toplantısını konu belli olmadan yaptınız ise, beyanınız yanlıştır, tutumunuz da yanlıştır. Eğer,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Meclisin olağanüstü toplantısı için verilen önergeyi sarıh buldunuz, konunun ne olduğunu tespit ettiniz ve Milletvekillerini bu konu için davet ettiniz ise, 38 inci madde için yaptığınız işlem doğrudur.

Eğer, 38 inci maddeyi işletirken, dört tane kanun teklifi olduğu halde ikisi işliyorsa, talebe göre muamele yapıyorsunuz demektir; ama Meclisi olağanüstü toplantıya davet ederken, belirli bir konuda davet etmediğinizi itiraf ediyorsanız -beyanınız o istikamette- yaptığınız muamele yanlıştır.

Evvelâ birinciye kabul etmeye mecbursunuz. Diyeceksiniz ki, «Başkan olarak, verilen önergeyi Anayasanın 83 üncü, İçtüzüğü'nün 7 nci maddesine göre uygun buldum, sarıh buldum, kesin buldum, davet ediyorum» diyeceksiniz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Ondan sonra da 38 inci maddeye göre işlem yapacaksınız.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kılıçoğlu. Sizinle birlikte diğer arkadaşlarıma da arzı cevap etmek itiyorum: Toplantıyı yöneten Millet Meclisi Başkanvekilinin veya Millet Meclisi Başkanının, çağrının niceliği üzerinde fikir beyan etme olanağının olmadığını kabul buyursunuz. Millet Meclisi Başkanı çağrısı, usulüne uygun ve Anayasanın 83 üncü, İçtüzüğümüzün 7 nci maddesine uygun bulduğu için yapmıştır.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Durakoğlu'nun söz aldığı konudaki düşüncemi ifade etmek istiyorum: Sayın Durakoğlu, gelen tekliflerin, önergelerin, 38 inci maddeye göre gelen önergelerin tamamının oylanması gerektiği hususunda açıklamalarda bulundular. Bir işlem yapacağız, o işlem hangi teklifin görüşüleceği konusu. Elimizde birden fazla, belki üç, dört, beş tane önerge olabilir. Millet Meclisinin hangi teklifi görüşebileceği hususunu saptayabilmek için bir usul bulmak gerekir. Bu da şöyle olmalıdır kanımca: Ya önergelerin tamamını ayrı ayrı oylamak, reddedilenleri bir tarafa bırakıp kabul edilenler üzerinde görüşme yapmak veyahut kabul edilen konuda Millet Meclisinin iradesi ortaya çıkmıştır; bunun üzerinde yürümek.

Eğer bir kaç tane önergeyi Genel Kurul kabul ederse, ortaya bir kaç tane görüşülecek metin çıkar. Millet Meclisi Genel Kurulunun metinleri tevhid etmek, birleştirmek hakkının olmadığını tüm arkadaşlarım kabul ederler. Onun için konuyu tek metine irca etmek gerekir.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Edemezsiniz Sayın Başkan, sizin göreviniz tek metin haline getirmek değildir.

BAŞKAN - Eğer birinci önergeyi (ki geliş sırasına göre, onun dışında hiçbir ölçü yok elimizde) geliş sırasına göre oylamazsak, bir ölçü bulmak mümkün değil. Bunun için mevcut önergeleri, elimize gelen önergeleri sıra ile oylarınıza sunacağım değerli arkadaşlarım.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Tespit edildi mi hangi önerenin önce geldiği?

BAŞKAN - Tabî efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Noterlikten mi geldi?

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, gelen önergeleri okutuyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - 73 üncü madde ile ilgili önergemiz var Sayın Başkan.

BAŞKAN - Usul hususundaki görüşmeleri ikmal ettik. 73 üncü maddeye göre eğer, bu konu üzerinde söz almak istiyorsanız, onu düşüneceğim Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bu konuda efendim, Sayın Başkan müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Önergeleri okutayım lütfedersiniz Sayın Uysal.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun Teklifi üzerindeki görüşmelerin İçtüzüğü'nün 64 üncü maddesine göre ertelenmesine dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	133	15.9.1976	647-651	Memduh Ekşi	Halil Karaatlı	İlhami Çetin

BAŞKAN - Bu bir usul meselesidir, Başkanlık da bu şekilde kabul etmektedir.

Buyurun efendim, size söz veriyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Teşekkür ederim.... (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte mi efendim? Yani önergenin aleyhinde söz istiyorsunuz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Evet.

BAŞKAN - Tabî mümkün.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Özelikle muhterem Adalet Partili arkadaşlarımızın sinirlenmelerine ve konuyu sanki amacından saptırıyormuşuzcasına bir tutum almalarına üzüntümü belirtmek isterim. Aslında aynı hedefe varmak için bazı yanlışlıkları bertaraf etme ve uyarıda bulunma çabası içindeyiz. Yanlış anlaşılmasını rica ediyorum.

Demokratik Parti Grubu, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin devletin güvenliğini sağlamak açısından kurulması gereğine samimiyetle inanmaktadır. Şimdiye kadar.... (Mikrofonun kesilmesi)

TRT'den alışmıştık, şimdi de Meclis mikrofonları başladı sesimizi kesmeye. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Bir yıldır Hükümetin, taahhüt etmesine rağmen, bir tasarı hazırlamamış olması büyük bir eksikliktir. Buna rağmen bu kanunun çıkarılması için elbirliği ile bir çaba gösterilmiş ve dünden beri burada samimî bir toplantı aktedilmektedir. Bundan evvel iptal edilen kanun şekil hataları yüzünden iptal edilmiştir. Bu yüzden, bu seferki çıkarılacak kanunda Demokratik Parti Grubu olarak gerekli hassasiyetin gösterilmesi gereğine işaret etmek istiyoruz. Dünden beri usul tartışmaları yapmakta ve bazı açık noktalar bırakmaktayız. Olağanüstü toplantı çağırısında dahi müphem noktalar kalmıştır. Teklif denilmiştir, teklifler denilmiştir, konu denilmiştir; konu, Anayasa Mahkemesi-

nin bozabileceği bir düzeyde, prosedür içinde ilerlemektedir. Bunu önleyebilmek, kâmil ve eksiksiz bir kanun çıkarabilmek, Anayasa ve İçtüzüğe uygun bir kanun çıkarabilmek için teklif ediyoruz; Yüce Heyetinizin de bu konuda tasviplerini rica ediyoruz. Diyoruz ki; Anayasa Mahkemesinden dönmemesi için Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş Kanunu gibi bir ihtisas mahkemesini kuran bir kanunu bu Meclislerden ihtisas komisyonsuz geçirmeye imkân yoktur. Burada komisyonun fikri sorulduğunda ortada olmayan bir komisyon; komisyonlarda görüşülmediği için fikri sorulduğunda cevap veremeyecek bir hükümet. Hükümete ve komisyonsuz bir kanunu, hele böyle ince bir kanunu buradan geçirmeye imkân yoktur; tekrardan uyarı görevimizi yapıyoruz.

Bir yıl beklenilmiştir, 365 gün yatılmıştır; üç gün daha beklenilebilir. Üç gün içinde komisyonlar göreve çağrılabilir, 1/3 ile komisyonlar toplanabilir. Biz de Demokratik Parti olarak Hükümeti teşkil eden partilere yardımcı olarak, bu kanun tekliflerinin komisyonlarda bir an önce görüşülmesini temin etmeyi taahhüt ediyoruz. Ayrıca, ortada dört tane teklif vardır. Her ne kadar «Sayın Atagün'ün teklifi bu konu içine girmiyor» dedi ise de Sayın Başkanlık Divanı, bizim görüşümüz o mealde değildir. Konu dendiği için, bu konu ile ilgili olduğu için ve hatta en eski teklif olduğu için ilk önce Mehmet Atagün'ün teklifinin görüşülmesi gerekirdi.

Bundan başka Adalet Partisi Grup Başkanvekillerinin, Millî Selâmet Partisi Grup Başkanvekillerinin ve Cumhuriyetçi Güven Partisi Grup Başkanvekillerinin de teklifleri vardır. Bu dört teklifin komisyonda görüşülerek tevhit edilmesini teklif ediyoruz. Ancak bu dört teklif tevhit edildiği, birleştirildiği ve aksaklıkları düzeltilerek Hükümetin de görüşü alınarak ve komisyon son şeklini verdikten ve Meclise indirdikten sonra bu Mecliste görüşülmesi ona ciddi hazırlanmış, Anayasaya ve İçtüzüğe uygun bir kanun niteliğini verecektir. Bu bakımdan yanlışlık yapılmamasını, bunca gün beklendikten sonra 2 - 3 gün daha sabredilerek mütekâmil bir hale getirilmesi için bu önergeyi vermiş bulunuyoruz.

Bu bakımdan önergemize iltifat edilmesini rica ediyoruz.

Muhterem Cumhuriyet Halk Partililerden de ricamız; bu meseleyi komisyonlarda olsun, Umumî Heyette olsun argümanlarını, mülâhazalarını burada serdetmek suretiyle bu kanun hakkındaki görüşlerini belirtmeleridir. Kendilerinin bu şekilde usulsel yaptıkları engellemelerin neticeye varmaya müessir olmayacağı kanaatini taşıyoruz Demokratik Parti olarak.

Bir noktaya daha, teknik bir noktaya daha dikkatlerinizi çekmek isterim. Yarın perşembedir ve Meclis yarından itibaren bu çalışmalarını bitiremediği takdirde salıya kadar otomatikman bu meseleyi ertelemiş olacaktır. Bu arada zaten komisyonlar da Başkanlık Divanınca toplantıya çağrılarak görevlerini yapmış ve salı gününe kadar kanun tekliflerini tevhit etmiş, incelemiş, icap eden kuruluşları dinlemiş, Hükümeti dinlemiş, Hükümetin görüşünü almış şekilde aşağıya indirme imkânına sahip olacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu anlayış içinde bütün siyasî parti gruplarımızın ve milletvekili arkadaşlarımızın bu hassasiyetimizi nazarı dikkate almalarını ve önergemize müspet oy kullanmalarını rica eder, Demokratik Parti Grubu adına saygılar arz ederim. (D.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

Aleyhte Sayın Ertem, buyurun efendim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım;

Obstrüksiyonun, artık Millet Meclisinin çalışmalarına gölge düşürecek hale getirildiğini görmenin büyük üzüntüsü içindeyim. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

Hele Sayın Başkanın tutumunun da bu hususta ileri derecede taraf tutar tarzda cereyan etmesi, Millet Meclisinde konunun konuşulamaz hale gelmesini dağlamaktadır. (A.P. sıralarından alkışlar).

Değerli arkadaşlarım, dün 38 inci maddeye göre burada görüşme açıldı. Nedir 38 inci madde?

38 inci madde; komisyonlarda konuşulmamış tekliflerin 45 gün geçtikten sonra Genel Kurul gündemine alınıp alınmaması konusudur.

Bu husus için, hiç yeri yokken, gereği yokken Sayın Başkan -özür dilerim- son tutumlarıyla o kanaati getirdi ki, sırf zaman doldursun diye 73 üncü maddeye göre müzakere açtı, her gruba söz verdi. Müddeti uzatma önergesini de, 7'den sonra konuşması gerekirken, arada konuşmak suretiyle saati doldurdu. Bunun neticesinde dün 38 inci madde ile ilgili olarak 73 üncü maddeye göre bir usul müzakeresi yapıldığı ve her gruba 20'şer dakika söz verildiği halde ve dün en sonda. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Hangi konuyu görüşüyoruz Sayın Başkan?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Ne oluyorsunuz beyefendiler? Nedir davanız? (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Sayın Ertem... Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Ben konuşuyorum.

BAŞKAN - Sayın Ertem konu üzerinde konuşmanız lâzım.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Konu üzerinde konuşuyorum.

BAŞKAN - Bunun dışında konuşamazsınız efendim, rica ediyorum, lütfen. (A.P. sıralarından gürültüler) Müsamahamı fazla zorlamayın Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Hiç zorlamıyorum, o kadar konu üzerindeyim ki, tekrar arz ediyorum, diyorum ki, burada Sayın Başkanın bu

önerge üzerinde söz vermeye hakkı yoktur, bu önerenin burada konuşulmasının yeri yoktur. Çünkü dün 38 inci maddeye göre bu mesele konuşuldu, 73 üncü maddeye göre de usul meselesi yapıldı, her gruba söz verildi, diyorum.

Sayın Başkan size soruyorum, bu konuşmam neresiyle bu önerenin ve konunun dışındadır? Tam içindedir, tam.

Şimdi ikinci hususa geliyorum. Bir defa (tekrar topluyorum) dün 38 inci maddeye göre burada konuşma yapıldıktan sonra, tekrar burada Sayın Ölçmen'in konuştuğu husus 38 inci maddenin gereğidir, yani 38 inci maddeye göre Genel Kurula inmeyi kabul etmemeye dönük bir konuşmadır. Gruplar bunu dün konuştular, kişisel konuşmalar oldu. Tekrar bunun usulle, bunun tekrar önerge konusu yapılmasına ve Sayın Başkanın buna söz vermesine nasıl hukukî bir imkân bulunur, bir.

İkincisi; bütün konuşmalar bittikten, oylamaya geçildikten sonra, Sayın Başkan nasıl olur da, oylamayı devam ettirmesi gerekirken tekrar önergeler hakkında konuşur?

Bütün bu tutumlar göstermektedir ki, Sayın Başkan usul içinde değildir, Sayın Başkan taraf tutmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisinin çeşitli tarzda beyan ettiği gibi, bu kanunu konuşturmamak, bu kanunun konuşulmasında bıkkınlık getirmek, engellemek için ne yapmak istenirse bütün bunlara Sayın Başkan maalesef imkân vermektedir. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Son sözüm şudur ki, konuşmalar bitmiştir.

BAŞKAN - Sayın Ertem benim tutumum hakkında söz vermedim size, size önerge üzerinde söz verdim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Sayın Başkan, konuşmamı bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Size önerge üzerinde söz verdim, çok rica ediyorum. Bitiriyorsunuz, ama konunun içerisinde konuşmuyorsunuz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Tam konunun içindeyim, tam.

Konuşmalar bitmiştir. Sayın Ölçmen'in önergesinin mevzuu, dün konuşulması yapılan 38 inci madde gereği içindedir. Binaenaleyh, söz verilmesine ve bu hususta konuşma açılmasına imkan yoktur. Başlamış olduğunuz oylamayı devam ettirmeniz gereklidir. Devam ettirdiğiniz takdirde, eğer Genel Kurul 38 inci maddeye göre Umumi Heyete bu meselenin intikalini kabul etmezse, o zaman tabii haliyle bu teklifler komisyona intikal eder, komisyondan gelmesini de Genel Kurul bekler.

Saygılarımı sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ertem.

Lehte, Sayın Ülker, buyurun efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Değerli arkadaşlarım, dün de burada, huzurunuzda ifade ettiğim gibi, gerçekten bu yasanın çıkarılmasında izlenen yol, Parlamentomuz için üzüntü vericidir. İçtüzük var, Anayasa var, hepsi var, ama bunları uygulayan yok.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Başkan dahil.

REŞİT ÜLKER (Devamla) - Oradaki arkadaşına söylüyorum, tekrar ediyorlar; bunu uygulayan yok, doğru.

Burada bir yasanın yapılması için belli yollar var. Biz Meclis olarak komisyonlar seçmişiz, içimizde uzman olan arkadaşları belli komisyonlara getirmişiz. Bu komisyonlar mevcut. Parlamento toplantı halinde. Komisyonların toplanması sayı bakımından mümkün. Biz bütün bu ciddi müesseseleri bir tarafa bırakarak, ancak istisnaî hallerde kullanılabilecek bir usulü dün de ifade ettiğim gibi, bir partiler grubu olarak, Hükümette bulunan partiler olarak kullanmaya kalkıyoruz. Neyi nereden geçirmek istiyoruz. Neyi nereden kaçırmak istiyoruz değerli arkadaşlarım? Normal olarak kanunlar komisyonlarda görüşülür, orada oluşturulur, buraya bir komisyon getirir, kanunu müdafaa eder, icap ederse geriye alır, düzeltir, tekrar getirir, bütün Parlamentonun olanaklarına sahiptir. Şimdi biz ne yapıyoruz? Hem bir öneri veriyoruz ve bütün bu kanunlar görüşülsün diyoruz -konusu belli olmayan bir öneri- hem de arkasından diyoruz ki, komisyonlarla bu işin alâkası yoktur; burada doğrudan doğruya konuşturacağız işi ve hepsi konuşulsun dediğimiz halde, kendi aramızda bir karar vereceğiz, bunlardan bizim istediğimiz bir tanesini konuşturacağız. Öneriyi veriyorsunuz, hepsini konuşturacağız diyorsunuz. Öneriye vuzuh vermiyorsunuz, açıklık getirmiyorsunuz, Anayasanın 83 üncü maddesini ihlâl ediyorsunuz, arkasından geliyorsunuz Meclisin normal komisyonlarını bir tarafa koyuyorsunuz. Meclisin normal komisyonları, Meclisin varlığını teşkil eder. Bu normal komisyonlardan geçirmeme usulü bu Mecliste kabul edildiği zaman, Meclis ortadan kalkmış olur, ihtisas ortadan kalkmış olur, tetkik - araştırma ortadan kalkmış olur, yalnız parmak hesabına dökülür değerli arkadaşlarım. O bakımdan, Demokratik Partinin, gayet ölçülü bir şekilde ve size yardım etmek üzere, sağlam kanun çıkarmak ve Anayasa Mahkemesinden çevirtmemek üzere yaptığı yerinde bir teklife karşı çıkıyorsunuz.

Ben ayrıca bir şeyi ilâve ediyorum değerli arkadaşlarım; yani o görüşe katılıyorum ve dün de burada ifade ettiğim bir noktayı söylemek istiyorum. Önerinizde ne diyorsunuz? O belirsiz önerinizde: «Bu konuda Başkanlığa verilmiş kanun tekliflerinin biran önce görüşülmesi için». Bu kanun teklifleri bir tane değil; «tekliflerinin» demek, birden fazla teklif manasına gelir, bunları kast ediyorsunuz, başka türlü anlamaya imkân yoktur. Bunlar bir arada nerede görüşülebilir? Eğer 38 inci maddeye göre oylama yaparsanız, onlardan bir

tanmesini gündeme alacaksınız, onu konuşacaksınız, diğerlerini konuşmayacaksınız. Onları konuşmadığınız zaman, bu Mecliste aynı konudaki yasaları birleştirmeden konuştuğunuz zaman, o yasa teklifleri o bir tane gündeme alınanın dışında kalan sahiplerinin Anayasadan gelen kanun teklif etme hakları ne olacak? Ortada kalacak. Onun için diyorum ki.

BAŞKAN- O ayrı bir konu Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (Devamla) - Buna bağlıyorum efendim; gerekçe olarak söylüyorum.

Onun için, onların da beraber görüşülmesi, ayrıca bu noktadan da bir Anayasa ihlâli yapılmaması bakımından kendi önerinizde de belirttiğiniz gibi, bu işin mutlak ve mutlak Komisyonla görüşülmesi lâzımdır.

Saygılar sunarım değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ülker.

Buyurun Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubunun, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun veya kanun tekliflerinin komisyonlarda müzakere edildikten sonra görüşülmesi hususunda vermiş olduğu önergeyi Sayın Başkan usul müzakeresi haline getirmiştir. Hemen ifade edeyim ki, Sayın Başkanın bu tutumu son derece yersizdir. Yersizdir; çünkü, 64 üncü madde görüşmeye yer olup olmaması ve buna taalluk eden bazı meselelerin diğer işlerden önce konuşulacağını ifade etmektedir. Burada görüşmeye yer olup olmaması meselesi, bir takdir meselesidir. Halbuki İçtüzüğün olağanüstü toplantılarla ilgili 7 nci maddesinde «Konu görüşülür.» demiş olmak, o konunun görüşülmeye değer olup olmadığına müzakere vesilesi haline getirilmesine hiç bir zaman imkan vermez. Bu bakımdan, Sayın Başkanın şurada bu usul müzakeresini açmış olması son derece hatalıdır, son derece isabetsizdir. Çünkü Sayın Başkan 64 üncü maddenin 1 inci fıkrasını layıkı veçhile okumamış, işi aceleye getirmiştir. Bu bakımdan, 7 nci maddenin sarahati karşısında konunun görüşülmesi lâzımdır. Konunun belirsizliği hususunda dünden beri yapılan usul tartışmaları artık ortaya çıkmıştır, fikirler belli olmuştur, söylenmesi lâzım gelen her şey söylenmiştir.

Evet, bu kanun tekliflerinin komisyonlarda müzakere edilerek birleştirilmesi, tek bir metin haline getirilmesi bütün grupların arzu ettiği bir husustur; ama mümkün olmamıştır. Çünkü, komisyonlar toplanamamışsa, komisyonların toplanamamasının mazeretini hiç bir grup başkasına atamaz. Hepimiz bundan mesulüz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Biz mesul değiliz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Şu anda âcil bir durumla karşı karşıyayız. 38 inci maddeye göre verilmiş ve doğrudan doğruya gündeme alınması çerçevesi içerisinde birtakım önergeler vardır, bu önergelerin oylanması lâzımdır. Bu önergeler İçtüzüğün hükümlerine göre verilmiş önergelerdir. «Bu önergelere rağmen, bu kanun buraya gelir, burada müzakere edilirse, Anayasa Mahkemesi iptal eder» deniyor. Anayasa Mahkemesinin iptali, Anayasaya aykırılık veya İçtüzüğe aykırılık halinde mevzuubahistir. İçtüzüğe aykırılık mevzuubahis olmadıkça, Anayasa Mahkemesinin keyfi olanak bir kanunu iptal etmesi mümkün değildir; hiç bir zaman da mümkün olmayacaktır. Onun için, bu noktaları açıkça hepimiz bildiğimiz halde, biran evvel görüşülmesi lâzım gelen bir mevzuda usul müzakereleriyle elbette vakit almamamız, vakitleri işgal etmememiz lazımdı. Bu bakımdan, Sayın Başkanın bu mevzuda açmış olduğu usul müzakeresinin son derece yersiz olduğunu ifade ediyor ve Sayın Başkanı, olağanüstü toplantının, görüşülmesini amir hüküm haline getirdiği bir meselede 7 nci maddenin son fıkrasına uygun bir şekilde hareket etmeye davet ediyor, hepimizi saygıyla selâmlıyorum. (M. S. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Değerli arkadaşlarım, konuyu:

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Sayın Başkan, önergenin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, lehte ve aleyhte 2'şer kişiye söz verdim, adet tamamlandı.

HİLMİ TÜRKMEN (Samsun) - Sayın Başkan, 2 kişi konuşmadı.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarımı, konuyu usul meselesi haline getirerek müzakere açmamın nedeni, 38 inci maddeye göre, bir konunun gündeme alınması bahis konusu «Usul müzakereleri sonunda Genel Kurul öylesine bir kanaate varabilir ki, 38 inci maddeye göre verilmiş olan önergeler geri alınabilir ve konu doğrudan doğruya komisyona gidebilir» şeklinde idi.

Şimdi, sayın teklif sahiplerinin böyle bir arzuları bahis konusu olmadığına göre, oylama işlemime geçiyorum efendim. (C.H.P. sıralarından 10 milletvekili ayağa kalktı.)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, çoğunluk yok. (A.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Önerge üzerinde oylama yapmıyorum Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - İşari oylama yapıyorsunuz efendim.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - İşari oya sunuyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Uysal, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınıp alınmaması konusunda açık oy talebi var. Açık oy talebinin bulunduğu mevzuda yoklama yapmam mümkün değildir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, önce sayın Demokratik Parti Grubu Başkanvekillerinin önergesi var. (A.P. sıralarından «Otur be, otur!» sesleri).

BAŞKAN - Hayır, ben önergeyi kendi kanaatimle hallettim Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Hayır efendim, o önerge üzerinde müzakere açtınız.

BAŞKAN - Evet ama; sonunda illa oylama yapacaksın demiyor Başkana efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, oylama yapıyorsunuz.

BAŞKAN - Çok rica ediyorum Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Oylama yapıyorsunuz efendim.

BAŞKAN - Hayır hayır ben konunun esasını oylamaya geçiyorum efendim. Bu konuda da Sayın grubunuz tarafından verilmiş açık oylama önergesi vardır, onu okutacağım.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, 64'e göre oylama yapıyorsunuz.

BAŞKAN - 64'e göre oylama yapmıyorum Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, niye?

BAŞKAN - Kanaatimi arz ettim, mesele bitti.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Buradaki müzakerelerde hangi maddeye göre kanaatinizi...

BAŞKAN - 64 üncü maddeye göre yaptım efendim. İster işaretle oylarsınız, konuyu o şekilde halledersiniz; isterseniz kanaat olarak, Başkanlık kanaati olarak kanaatinizi belirlersiniz, mesele biter.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Siz şimdi işarî oylama yapmayacak mısınız efendim.

BAŞKAN - Hayır efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, oylama usulü hakkında vuzuha kavuşmak istiyorum efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Oylama usulünüz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim rica ederim. Neyi oylayacağım Sayın Uysal?.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - 64 üncü maddeye göre.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Usul müzakeresi açma sebebimi arz ettim Sayın Uysal ve sonuçta da Başkanlığın kanaatini arz ettim. Artık size söz verme olanağım yok maalesef.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, bir şey arz etmeme müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Rica ediyorum Sayın Uysal. Lütfen, lütfen...

Açık oylama önergesini okutuyorum efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, oylama usulünüz hakkında bilgi rica ediyorum.

BAŞKAN - Oylayacağımız önergeyi, sayın üyeleri derhatır etmek için tekrar okutuyorum.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, bu önerge reddolunduğu takdirde öbür önergeyi oylayacak mısınız?

BAŞKAN - Efendim, bunu sırası geldiğinde ifade ederim.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Ona göre oy kullanacağız Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sırası geldiğinde ifade ederim efendim. İstirham ediyorum.

Ben, niçin usul meselesi yaptığımı arz ettim Sayın Önder ve sonucu da arz ettim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Şimdi bir önerge okutuyorsunuz; bu önerge reddolunursa bu, A.P.'nin önergesi, bir de M.S.P.'nin var diğerini de oylayacak mısınız?

BAŞKAN - Reddedilirse onu da işleme koyacağım.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Reddedilirse elbette efendim, pek tabii efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Kabul edilirse, diğer önergeyi oya koyacak mısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN - Kabul edilirse koymayacağım.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, kabul edilmediği takdirde. (A.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Çok istirham ediyorum Sayın Ölçen, bir dakikanızı rica ediyorum.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Usul hatası yapmamanız için arz ediyorum.

(Yapılan oylama sonucunda kanun teklifinin doğrudan Genel Kurul gündemine alınması kabul edilmiştir.)

Aynı konuda ikinci defa olağanüstü toplantı yapılıp yapılamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	138	30.9.1976	785-793	Memduh Ekşi	Hasan Tosyalı	Cemil Erhan

BAŞKAN - Sayın Genç, buyurun, şimdi sizi bulunduğunuz yerden dinliyorum.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Sayın Başkan, şu anda müzakeresine başladığımız 188 imzalı önerenin görüşülmesi mümkün değil.

BAŞKAN - «Görüşülmesi mümkün değildir» diyorsunuz.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - İçtüzüğümüzün 77 nci maddesi açık ve ortadadır. Bu, okuttuğunuz raporu görüşmeye açacaksınız demektir. Bu nedenle, İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

Efendim, bu usul konusu gerek müzakereler sırasında ve gerekse bunun dışında devamlı münakaşa konusu olan bir mevzudur.

İçtüzüğün usulle ilgili maddesini okuyorum:

«Usul hakkında konuşma.

Madde 64. - Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur» âmir hükmünü getirmektedir.

Başkanlığın açmış olduğu usul müzakereleri münakaşa olmaktadır. Böyle bir istem bahis konusu olduğu anda, Başkanın takdir yetkisi yoktur; vakta ki İçtüzüğümüzle ilgili bir iddia bahis konusu olsun.

Sayın Genç, size söz veriyorum efendim, buyurunuz.

MEHMET ZEKİ TEKİNER (Nevşehir) - Sayın Başkan, ben de aynı konuda ve aleyhte söz istiyorum.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, aynı konuda müzakere yapıldı. Bu konuda usul müzakeresi yapıldı Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, ikinci toplantının usulsüz olarak, yani kaldığımız noktadan devam etmeyeceğine dair...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Hayır, Sayın Genç'in itirazı, konunun görüşülüp görüşülmeyeceği ile alâkalıdır.

BAŞKAN - Af edersiniz, af edersiniz. Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Sayın Genç, şimdi yaptığımız müzakerelerin kaldığımız noktadan olmayacağı noktasında veya bir ikinci olağanüstü toplantı yapılamayacağı konusunda mıdır? Nedir?

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Aynı gündemle ikinci olağanüstü toplantı yapılamayacağı iddiası.

BAŞKAN - Yapılamayacağına dair. Evet, buyurunuz.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Anayasa Mahkemesi, 11 Ekim 1976 tarihine kadar Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulü ile İlgili Yasanın çıkmasına müddet tanımıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinden yana olan Türkiye sağ, Türkiye sağının Parlamentodaki temsilcileri ve Türkiye sağının yürütme organı olan Demirel başkanlığındaki MC Hükümeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi tatile girinceye dek, farklı görüşleri yansıtan, MC'nin çelişkili durumunu ortaya koyan, birtakım tekliflerin ötesinde ciddi bir girişimde bulunmadığından dolayı, Sayın Demirel'in başkanlığında bulunan Hükümeti, uygarlık, erdemlik ve insanlık adına, bu girişimsizliğini kutlamak gerekir. Çünkü, çağdaş toplumlar için.... (A.P. sıralarından gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, ne konuşuyor? Konuyla ilgisi yok. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Genç.... (Gürültüler) Sayın Toksarı, izin verir misiniz ben müdahale edeyim....

Sayın Genç, Sayın Genç.... (A.P. sıralarından gürültüler)

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Söz aldığınız konu, görüşmekte olduğunuz mevzuun esasına dair değildir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sayın Başkan, açıklama yapıyor.

BAŞKAN - İstirham ediyorum Sayın Türkcan, istirham ederim. Açıklama yapılır; fakat usule dair açıklama yapılır. Esasa dair size söz vermedim.

Sayın Genç, rica ediyorum, usul hakkında söz aldınız. Başkanlığın tutumunun yerinde olmadığını ifade etmek üzere söz aldınız.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - İfade edeceğim efendim.

Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bu konuların dışında sizi konuşturmam mümkün değildir, rica ediyorum.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Devlet Güvenlik Mahkemeleri....

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Sayın Başkan, sözünü tashih etsin: Türkiye'de sağı temsil etmiyor; sağı Türkiye'de Süleyman Demirel temsil edemez.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, «Türk sağını temsil ediyor» dedi. Bu Hükümet, Türk sağının temsilcisi değildir, Türk sağını temsil edemez.

BAŞKAN - Efendim, efendim, rica ediyorum Sayın Dikmen.... Efendim, rica ederim, hatip kendi görüşünü söyledi Sayın Ölçmen.... Sayın Ölçmen rica ediyorum.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, sağı kim paylaşırsa paylaşsın, kendi aranızdaki bir ideolojik paylaşmaya biz hakemlik yapamayız; Türkiye Büyük Millet Meclisi hakemlik yapamaz.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Hadi be sen de, temsil edemez. Terbiyeli konuş, kürsü adabına saygılı ol. Sen kimsin? Zirzop seni.

BAŞKAN - Sayın Genç, Sayın Genç, Sayın Genç, sizi uyarıyorum, rica ediyorum, lütfen usul hakkında konuşun.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım benim....

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Burası İzmir Kongresi değil Süleyman Bey, kısa kes de in aşağı.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Terbiyesiz seni, saygılı konuş; hakaret etmeye hakkın yoktur. Orada usul hakkında konuşuyorsun ahlâksız. Haddini bil.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkan, usulüne uygun olmayan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi geleneklerine uygun olmayan sözcükler kullanmasına müsaade edecekseniz bu kürsü dışında, bunları biz çok iyi kullanırız.

BAŞKAN - Sayın Dikmen....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Genç'e söz veremezsiniz, buna hakkınız yok.

BAŞKAN - Efendim, konuşma devam ediyor. Usule dair ben söz verdim. Sayın Aygün. Sayın arkadaşımın usule dair konuşmasını temin etmek isteriz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Bu adamın kürsüde ne işi var? Terbiyesiz herif hakaret etmeye hakkın yoktur. Kabadayılık mı yapıyorsun orada terbiyesiz.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sen, oturduğun yerde kabadayılık yaptığının farkında mısın?

BAŞKAN - Sayın Dikmen, Sayın Dikmen, Sayın Dikmen....

Sayın Genç.... Sayın Dikmen, Sayın Dikmen, Sayın Dikmen rica ediyorum, lütfen oturun yerinize.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Usul hakkında konuşurun. Hadi be, ben Adalet Partisi mensubu değilim.

ETEM EKEN (Çorum) - Yeter yahu, usandık be!...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Başkan....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Genç konuşurken kimseden izin alacak değildir. İki kişiye daha söz verdiniz.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Türkiye sağını....

BAŞKAN - Efendim, bu şekilde müzakereleri yürütemem. Söz vermeden konuşmayın, lütfen rica ediyorum.

Sayın Aygün size de, Sayın Ölçmen size de söz vermedim. Sayın hatibi dinliyorum efendim.... Sayın hatibi dinliyorum efendim....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, İçtüzüğün 127 nci maddesine göre Genel Kurulda yoklamada veya oylamada olmayan üyeye söz veremezsiniz.

BAŞKAN - Sayın hatibi dinliyorum Sayın Aygün, Sayın hatibi dinliyorum Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan Sayın Genç şu anda Mecliste değil. Mecliste olmayan bir şahsa söz veremezsiniz, hakkınız yoktur.

BAŞKAN - Sayın Aygün, size söz vermedim efendim, size söz vermedim Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Yanlış bir işlem yapıyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim ben, selâmetle, sağlıklı yürütmek zorundayım oturumu ve bunun için söz isteyen arkadaşlarıma sırayla söz veririm. Söz verdim....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Söz veremezsiniz, çünkü Sayın Genç şu anda Mecliste değildir.

BAŞKAN - Sayın Aygün, rica ederim; yani illâ çalışmamasını istiyorsanız, izin alır giderim sizden; çok rica ederim,

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - 127 nci maddeyi okuyunuz. Bana izah buyurur musunuz 127 nci maddeye göre nasıl söz veriyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Aygün, lütfen oturun. Ben, İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre hatibe söz verdim. Bu madde muhtevası içerisinde konuşmasını temin etmeye çalışacağım. Rica ediyorum oturun lütfen.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Yanlış bir işleminiz için sizi ikaz ediyorum, yanlış bir işlem yapıyorsunuz.

BAŞKAN - Efendim, usule dair söz verdim Sayın Aygün. Bunun yanlış işlemi neresinde rica ediyorum.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Çünkü Sayın Başkan, Sayın Genç şu anda 127 nci maddeye göre burada değil. Burada bulunmayan bir şahsa nasıl söz verirsiniz?

BAŞKAN - Lütfen oturun Sayın Aygün.... Rica ediyorum sizden lütfen oturun, lütfen oturun Sayın Aygün.... Sayın Aygün, lütfen oturun, lütfen oturun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, 127 nci maddeyi okuyun.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum, rica ediyorum Sayın Aygün, çok rica ediyorum; hem kürsüdeki hatibin konuşma hakkına, hem de Başkanlığın yönetim hakkına müdahale etmeyin. Rica ediyorum sizden lütfen oturun. İlla uyarı mı istiyorsunuz Sayın Aygün? Rica ediyorum lütfen oturun efendim; Grup Başkanvekilisiniz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Bu Sayın hatip, yoklamada yoktu.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Meclistedir ve milletvekilidir, ne demek yoktur? Başkan söz vermiş konuşuyor.

BAŞKAN - Çok rica ederim Sayın Aykul.... Sayın Aykul, Sayın Aykul, Sayın Aykul, Sayın Aykul siz de lütfen oturun....

Sayın Aygün siz de lütfen oturun.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kuruluşuna ait teklifi görüşmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi olağanüstü toplantıya çağrıldı.

Tümü üzerindeki müzakereler bittikten sonra yapılan yoklamada çoğunluk olmadığı için, o günkü oturumu idare eden Sayın Başkanımız tarafından Millet Meclisinin tatil kararının yeniden yürürlüğe girdiği ilân edilmiştir ve oturumu bu gerekçesiyle kapatmıştır.

Bu tutum, bu davranış, parlamenter geleneklere uygun bir davranıştır ve yerinde bir karardır ve yerinde bir karar olarak alındığından dolayı da kamuoyu, Türkiye Büyük Millet Meclisini oluşturan değerli milletvekilleri, bu tutumu saygıyla karşılamışlardır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu davranışınız doğru idi; hukuka, parlamenter geleneklere uygundur. Milletvekilleri, yasa teklifinin tümü üzerindeki müzakereler bittikten sonra çoğunluk yapmayarak açıkça iradelerini ifade etmişlerdir. Açıkça iradelerini ifade ettiklerinden dolayı da olağanüstü toplantı gündemi ortadan kalkmış ve böylece toplanmanın gerekçesi olan imza ortadan kalkmıştı.

Sizin, aynı gündemle Millet Meclisinin toplantı çağrısına uyma mecburiyetiniz yoktur. Böyle bir davranışa daha önce vermiş olduğunuz kararlar...

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Ne için konuşuyor Sayın Başkan? Ne usulü Sayın Başkan?

BAŞKAN - Sayın Genç, bir dakikanızı alabilir miyim?

Sayın Ertem, tutumumun doğru olmadığını izah ediyor. Kendi görüşüne göre, Başkanlığın tutumunun doğru olmadığını söylüyor. Nasıl istiyorsunuz? Yani, zatiâlinizin istediği gibi mi konuşsun istiyorsunuz? Sayın Ertem, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Toplantıyı açtığınızdan beri vakit öldürmekten başka ne, yapıyorsunuz?

BAŞKAN - Rica ediyorum, oturun efendim.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Toplantı açılmadan Sayın Başkanın tutumu hakkında nasıl konuşacağım ben? Toplantı açılacak ki konuşacağım.

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun Sayın Genç, devam ediniz.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Parlamento iradesine son derece sinirlenen Sayın Demirel, buyruklarına ve sınırlarına hâkim olamayarak o günkü radyo ve televizyon konuşmasında bu psikolojisini açıkça ortaya koymuştur.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Bu da mı usule dahil Sayın Başkan?

BAŞKAN - Sayın Genç, rica ediyorum, lütfen usul içerisinde kalınız.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkanım, lütfedin....

BAŞKAN - Sizi ikinci defa ikaz ediyorum Sayın Genç, usul içerisinde kalınız.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başbakan, bu açık iradesini kamuoyundan, bu sinirliliğini kamuoyundan saklayamamış, sinirliliğini âdeta kamuoyuna ilân edercesine, aradan yarım saat geçmeden, yeniden buyruğunu işleterek, Parlamento çoğunluğuna egemen olmak için imzaları toplayıp, aynı gündem maddesiyle, aynı gerekçe ile Parlamentoyu yeniden olağanüstü toplantıya çağırdı.

Sayın Başkanım, Sayın Başbakan kendi iddiasında ısrar edebilir; «dediğim dedik» diyebilir ve Parlamentoyu, icrayı işlemez hale getirebilir. Parlamantonun normal çalışmalarında bu tür bir girişimde bulunmadan, tatil zamanı, halkla parlamenterlerin ilişkisini kesmek için bu tür girişimlere girmiş olabilir; ama sizin buna uymak mecburiyetiniz yoktu. (CHP sıralarından alkışlar) Buna İttüzük müsait değildi. Buna parlamenter gelenekler müsait değildi. Ne Türkiye'mizdeki Parlamantonun böyle bir geleneği vardır, ne de dünya parlamentolarında böyle bir uygulama vardır. Siz buna uymak mecburiyetinde değilsiniz.

Aynı gündem maddesi ile.... (A.P. sıralarından «Sokak değil burası» sesi) Sokakta halk gezer, sokakta insanlar gezer. Halkın gezdiği, gördüğü yere beni lâıyk görüyorsanız, ben bununla iftihar ederim; ama siz sokağı değil de aristokratların yaşadığı sarayları talep ediyorsanız, onu reddederim.

BAŞKAN - Süreniz bitiyor Sayın Genç.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkan, buna sizin de hakkınız yok. Böyle bir girişimin, demokratik ülkelerdeki bütün uygulamalara ters olduğu da bilinmelidir. Millet Meclisi iradesini, çoğunluğu sağlamayarak açığa vurduğu iradesini bir inadın esiri olarak burada toplayıp Türkiye'nin demokratik gelişmesini ve Türkiye'deki demokratik gelişmeyi zorla tehdit altında bulundurmamak isteyen çağ dışı bir yasayı burada yasalaştırmak zorunda, alışkanlığında olanlara uymanız hakkınız değildir.

BAŞKAN - Süreniz bitti Sayın Genç.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Bu bakımdan yaptığınız davranış, Sayın Başbakanın usul ve hukuk tanımayan, âdeta keyfî davranışlara meydan okuyan alışkanlıklarına boyun eğmeniz Türkiye Büyük Millet Meclisi geleneklerine ters bir uygulamadır.

BAŞKAN - Sayın Genç, Sayın Genç, sizden bir şey rica ediyorum. Sayın Genç, Millet Meclisi Başkanlığı, Millet Meclisi Başkanı olarak ben hiç bir Sayın üyenin haksız istemine, hiç bir grubun haksız istemine uygun hareket edemem; bunu açıklamak istiyorum. Rica ediyorum Başkanlık hakkında dikkatli konuşun.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkan, zaten usul uygulamanız hakkında söz istememin nedeni de budur. Açıkça ortadadır, İttüzüğün 77 nci maddesine ters bir uygulama içindesiniz. İttüzüğün 77 nci maddesi «Aynı yıl içerisinde bir kanun reddedildiği zaman yeniden görüşülmesi olanağı yoktur.» demektedir. Aynı sorun; burada çoğunluk yapmayarak Meclis çoğunluğu iradesini beyan etmiştir.

BAŞKAN - Sayın Genç, Sayın Genç....

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Meclis çoğunluğunun beyan ettiği iradeyi bırakıp, sizin burada yeniden görüşürmeniz açık bir usulsüzlüktür. Sizi uyarıyorum, bu usulsüz tutumdan vazgeçmenizi diliyorum. İkinci bir mesele; bazı arkadaşlarımızın....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Genç, Sayın Genç....

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Bir şeyi bağlayarak bitiriyorum. (A.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar ve «Beş dakika geçti» sesleri)

Bir kısım arkadaşlarımız, Türkiye sağıının temsilcisi Demirel Hükümeti....

BAŞKAN - Sayın Genç, Sayın Genç rica ediyorum efendim süreniz doldu ve geçti. Son cümlelerinizi lütfen söyleyin.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - «Türkiye sağıının temsilcisi» sözüne sinirlendiler. Türkiye sağıının temsilcisi kim olursa olsun, hangi iddiada olursa olsun, usulün, hukukun emrinde olan herkesle beraber olmanın insanlık görevi ve parlamenter geleneklere uygun bir davranış olduğunu buradan ilân etmenin bizim görevimiz olduğunu bildirir, Yüce Meclise saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Genç.

Lehte Sayın Kazan, buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, ben İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre söz istiyorum.

BAŞKAN - Sizi sıraya kaydederim efendim. Sayın Aygün, lehte, aleyhte?...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - İçtüzüğün 64 üncü maddesi üzerinde konuşacağım efendim.

BAŞKAN - 64 üzerinde, yani tutumumun aleyhinde.

Buyurun Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Verilmiş olan bir önerge dolayısıyla Başkanlığın tutumu lehinde söz almış bulunuyorum; ancak mecburen Sayın Başkanı tenkit etmek mecburiyetindeyim. Çünkü;....

ORHAN EYÜBOĞLU (İstanbul) - Olmaz ki.

ETEM EKEN (Çorum) - Öyle şey olmaz.

BAŞKAN - Sayın Kazan, Sayın Kazan....

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Hayır, hayır. Başkanlığın olağanüstü toplantı....

BAŞKAN - Sayın Kazan, Sayın Kazan, beni dinlemek zorundasınız. Rica ediyorum, beni dinlemek zorundasınız. Sayın Kazan, Başkanlığın tutumu bu olağanüstü toplantının yapılması biçimi üzerindeki tutumdur. Oturumu yönetim biçimim hakkında size söz vermedim. Siz de Başkanlığın tutumunun lehinde söz aldınız. Onun için zatîalinize aleyhte konuşma imkânı veremeyeceğim.

Buyurun efendim.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Tutumunuz lehinde konuşacağım. Yalnız bir noktayı tashih edeceğim.

NECDET EVLİYAGİL (Ankara) - Bakanlık yapmış adamsın.

BAŞKAN - Buyurun istirham ederim, İçtüzüğü uyguluyoruz.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - «Bir mevzuda iki defa olağanüstü toplantı çağırısı yapılamaz» tarzında bir iddia üzerinde usulen söz alındı ve konuşuldu. Acaba, Anayasanın veya İçtüzüğün hangi maddesinde, belli bir konuda iki defa olağanüstü toplantı yapılamaz diye bir hüküm vardır?

ORHAN EYÜBOĞLU (İstanbul) - Aynı konuda.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Anayasanın hangi maddesinde, İçtüzüğün hangi maddesinde, aynı konuda iki defa toplantı yapılamaz hükmü vardır?

Böyle bir hüküm olmadığı halde arkadaşlarımız sadece Meclisi usul münakaşalarıyla meşgul etmek için bu yola teşebbüs etmektedirler. Onun için, biraz evvel konuşan Sayın Genç arkadaşımız konuşmaları sırasında İçtüzüğün 77 nci maddesine dayanmak suretiyle ifadelerini kuvvetlendirmek istedi. Neymiş? Meclis ekseriyet halinde toplanmamak suretiyle bu kanunu reddetmişmiş. Böyle bir iddiayı veya böyle bir gerekçeyi, ekseriyeti temin etmemek suretiyle bir kanunun reddedilme manasını biz yeni öğreniyoruz. (C.H.P. sıralarından «Olağanüstü toplantı» sesleri) Evet.

Şimdi, Meclis bir olağanüstü toplantıyı devam ettirirken, ekseriyet olmadığı için tatile girmiştir. İkinci bir defa olağanüstü toplantının yapılabilmesi için, Anayasanın ve İçtüzüğün gerekli gördüğü şartlar yeniden temin edilmiştir, müracaat yapılmıştır, Başkanlık makamı da Anayasanın ve İçtüzüğün gerekli kıldığı bu şartlar muvacehesinde yeniden Yüce Meclisi toplantıya çağırmıştır. Yüce Meclis, bu toplantıya ekseriyetle katılmak suretiyle bu kanunu yeniden görüşmek iradesini bilfiil ortaya koymuştur.

O halde bu kanunun, bir ikinci olağanüstü toplantı mevzuu olarak görüşülmesinde ne usul yönünden, ne esas yönünden hiç bir sakınca yoktur.

Hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Aleyhte Sayın Tekiner, buyurun efendim.

MEHMET ZEKİ TEKİNER (Nevşehir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Başkanlığın tutumunun aleyhinde söz almış bulunuyorum.

İçtüzüğümüzün 7 nci maddesinde şöyle deniyor; «Tatil veya araverme sırasında Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Millet Meclisi Başkanı Millet Meclisini ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı Cumhuriyet Senatosunu olağanüstü toplantıya çağırdığı takdirde, Millet Meclisi çağrı günü toplanır.»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

«Millet Meclisi Başkanı, olağanüstü toplantı çağrısını doğrudan doğruya veya en az doksan milletvekilinin imzasını taşıyan gerekçeli bir önerge üzerine yapar. Bu çağrıda, olağanüstü toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.»

Değerli arkadaşlar, 14 Eylülde A.P. milletvekilleri; Grup Başkanvekillerinin hazırladığı bir teklifin görüşülmesi için, 90'ın üzerinde imzayı ihtiva eden bir önerge ile Millet Meclisini olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Bu toplantının devamı sırasında konunun tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve ondan sonra tümü oylanıp maddelere geçileceği sırada Mecliste çoğunluğun bulunmadığı anlaşılmıştır.

Biraz önce konuşan Sayın Millî Selâmet Partisi sözcüsü arkadaşım sordular, «Anayasanın veya İçtüzüğün neresinde bir hüküm vardır ki, Meclislerde çoğunluk olmadığı takdirde kanun maddesi reddedilmiş sayılır» diye. Ben, kendilerine bir yönden hak veriyorum, bir yönden de katılamıyorum. Evet, Anayasamızda ve İçtüzükte «Çoğunluk olmadığı takdirde, kanunlar reddedilmiş sayılır» diye bir hüküm yoktur. Ancak, şuna dikkat buyurulmasını özenle talep ediyorum: Olağanüstü toplantıya çağrılan Millet Meclisi konunun tümünü görüştüktan sonra, hiç de bunun olağanüstü vasfı taşımadığını, olağanüstülüğü bulunmadığını kabul ederek, çoğunluk yapmamak suretiyle iradesini izhar etmiştir. Bu irade izharı, çoğunluğu yapmamak suretiyle gösterilen irade izharı, cephe partilerinin gösterdiği gerekçeleri benimsemişliğini ifade etmektedir. O halde, Millet Meclisi Başkanlığının daha önceki uygulaması, çoğunluğun olmadığı günde verdiği tatile girme, daha önceki tatil kararını tekrar uygulamaya koyması kanunlarımıza ve İçtüzüğe uygundur.

Şimdiki çağrı ise, aynı konuda biraz önce konuşan Sayın Süleyman Genç'in de belirttiği gibi, bir inadı tatmin etmek için aynı konuda yapılmış bir ikinci talebin görüşülmesidir. Birinci talepte Millet Meclisi, yorumumuza göre iradesini izhar etmiştir, olağanüstülük vasfı görmemiştir. Aynı talep tekrar ediliyor. Aşağı yukarı madde madde, kelime kelime, aynı gerekçelerle Meclisin yeniden toplanması isteniliyor. Sayın Başkanlığın bunu her halde kabul etmemesi gerekirdi. Bu gerekçe ile Meclisi toplamaması gerekirdi.

Değerli arkadaşlarım, yine İçtüzüğümüzün 5 inci maddesi bir tatilden bahseder, Anayasamız da tatilden bahseder. Meclislerin tatile girmesi Anayasa maddesine göre bir görevdir. Tatil kararının sebebi, milletvekillerinin ve senatörlerin, parlamenterlerin vatandaşla temas edebilmesi, görüşebilmesi olanağının sağlanmasıdır. İcra veya bir grup milletvekili aynı konuda ısrar ederek muhtelif şekillerde Meclisi işgal ederse, milletvekillerinin ve senatörlerin vatandaşla temasını engelleyici davranışlar içerisine girerse, her halde bu, Anayasaya aykırı bir tutum ve davranış olacaktır. O halde Başkanlığın, İçtüzüğümüzün tatile ilgili 5 inci maddesini ve Anayasamızın 83 üncü maddesini gözönüne alarak, bu olağanüstü toplantı talebini reddetmesi lâzım gelirdi.

Değerli arkadaşlarım, bir ikinci konuya daha değineceğim: Başkanlığın konuşmalarından anladığıma göre, görüşmelerin kaldığı yerden devamı düşünülmektedir; bu yola girileceği anlaşılmaktadır. Biraz önce belirttiğimiz üzere görülmektedir ki, Meclis daha önceki olağanüstü toplantıda konuyu görüşmüş, olağanüstü niteliği bulunmadığını kabul ederek çoğunluğu yapmamak suretiyle iradesini izhar etmiştir. Şimdi yeni bir taleple karşı karşıyayız. Bu talep daha önceki olağanüstü toplantının devamı mahiyetinde değildir; bir yeni talep, bir yeni olağanüstü çağrıdır. Bu, yeni olağanüstü çağrı olduğuna göre, bu çağrının gereklerinin yapılması lâzım gelirdi ve sanıyorum ki, raporun ve tekliflerin, eski uygulama bir tarafa bırakılarak yeniden ele alınması ve bu uygulamanın silbaştan yapılması suretiyle teklifin, raporun veya gündemin maddesini teşkil edecek konunun milletvekillerine 48 saat önceden dağıtılmış olması lâzım gelirdi. Bunlar yerine getirilmemiştir. Toplantı bu bakımdan yapılamaz ve devamı mahiyetinde telakki edilerek kaldığı yerden devam edemez. Bunu da belirtmek isterim.

Yalnız bir hususu işaret etmeden geçemeyeceğim. Millet Meclisi Başkanlığını yapan zatı partizanlıkla itham eden cephe iktidarı bu kere de çıktı burada Millet Meclisi Başkanının uygulamasının doğru olduğunu savunur duruma girdi. Bu çelişkiye değinmeden geçemeyeceğim.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Aygün, Başkanlığa gönderdiğiniz tezkerede «Tutumunuz aleyhinde bugünkü celsedeki veya toplama usulünün lehinde söz istiyorum. Saygılarımla. Dr. Oğuz Aygün» diyorsunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Evet efendim.

BAŞKAN - Şimdi lehte size söz verme imkânına sahibim; fakat aleyhte söz verme olanağım yok. Çünkü iki tane Sayın üye aleyhte konuşma yaptılar efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Toplantının lehinde.

BAŞKAN - Buyurun efendim. Hakkınız var.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, zaten aynı kapıya çıkar.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, tutumunuzun lehinde değil mi?

BAŞKAN - Evet, lehinde söz verdim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Tutumunuzun lehinde.

BAŞKAN - Evet, tutumumun lehinde söz istediler.

Buyurun Sayın Aygün. (A.P. sıralarından alkışlar).

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, evvela sükûneti temin buyurunuz, ondan sonra zamanımın başladığını söyleyiniz.

BAŞKAN- Efendim, Meclisimiz sakın Sayın Aygün. Buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Muhterem milletvekilleri; evvelâ, son günlerdeki garipliklerin devam ettiğini ve bugün de bu garipliği...

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Alâkası yok.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Alakası olup olmadığını, dinlerseniz öğrenirsiniz Sayın Işık, müsaade buyurunuz.

Bugün de bu garipliklerin bir tanesini daha başlangıçta...

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, aleyhinde konuşuyor.

BAŞKAN - Rica ediyorum.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - ... Yapmış olduğu işlem ile ortaya koymuş bulunmaktadır.

BAŞKAN - Sayın Aygün, bir dakikanızı rica edeyim, beni dinleyin lütfen. Sayın Aygün, tutumumun lehinde söz aldınız ve devamlı yerinizden bazen haklı olarak katıldığım ikazlarda bulunuyorsunuz: «Konunun dışına çıktı Sayın hatip» diyerek.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Sayın Başkanım, öyleyse söyleyeyim...

BAŞKAN - Benim tutumumun lehinde söz aldınız, sizi tutumum aleyhinde konuşturamam, rica ediyorum. Birinci ikazımı yapıyorum.

Buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bugün Yüce Meclisin huzuruna şu toplantıyı yapışın lehinde olarak çıktım. Yazdığım tezkerede şunu belirttim: «Ya bunu lehinde veyahut bunu mümkün görmüyorsanız bugünkü tutumunuzun aleyhinde» dedim.

BAŞKAN - Bu şartla zatiâlinize söz vermedim Sayın Aygün. Bu şartla size söz vermedim, zaten veremem de Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Hangi şartla söz verdiğinizi öğreneyim de ona göre konuşayım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Aygün, tutumumun aleyhinde zatiâlinize söz veremeyeceğimi yerinizde iken de ifade ettim. Konuşmanızı keser duruma girmeyim. Zatiâlinize, iki üyenin aleyhte söz aldığını, bir sayın üyenin lehte söz aldığını, zatiâlinize ancak tutumumun lehinde söz verebileceğimi ifade ettim. Sayın Bozbeyli'nin de, sayın Ölçmen'in de ifadesiyle bana sordukları üzere ben söyledim. Rica ediyorum, lütfen konunun lehinde konuşursanız konuşunuz efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Sayın Başkan, yani «Tutumunuz lehinde» yi kastederken bugünkü toplantıyı yapışınızın lehinde mi?

BAŞKAN - Efendim, o ayrı bir şey.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Tabii. Tabii efendim.

ETEM EKEN (Çorum) - Bu kafalarla Türkiye'yi bu hale getirdiniz.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim ben sayın Başkanla konuşuyorum. Sayın Başkana mı vekâlet ediyorsunuz?

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Ülkeyi bu hale getirdiniz.

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) - Sen Meclisi işgal ediyorsun.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, istirham ediyorum, Sayın Aygün'ü dinleyelim.

Sayın Aygün, ciddi olarak meseleleri yürütelim efendim. Çok rica ediyorum.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Sayın Başkan, ne hakkında söz verdiğinizi zapta geçirmek istiyorum, efendim.

ETEM EKEN (Çorum) - Sayın Başkan, usule riayet etsin.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Meclisimizde hergün yeni birtakım sürprizlerle karşılaşyoruz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Onu Süleyman Demirel'e söyle.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bu sürprizlerden bir tanesi, Meclis İçtüzüğümüzün 127 nci maddesi der ki: «Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalarda özürsüz ve izinsiz olarak bulunmayan milletvekili o birleşimde yok sayılır.» Yani bugün Cumhuriyet Halk Partisi Sayın Grubu yoklamada bulunmadığına göre, hukuken burada da yoktur. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Meclis İçtüzüğünün...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Hadi biz yokuz, serbest konuş...

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Teşekkür ederim. Meclis İçtüzüğünün bu açık hükmüne rağmen, bazı Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarım... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, çok rica ediyorum, Sayın Aygün'ü dinleyelim efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - söz alarak konuştular... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Lütfen efendim, istirham ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bu arkadaşlarımız, konuşmalarında haksız birtakım ithamlarda ve isnatlarda bulundular.

Şimdi değerli arkadaşlarım, burada ne yaptığımızı kısaca arz edeyim. Biz Sayın Süleyman Genç'in, Sayın Zeki Tekiner'in ifade ettiği gibi, birtakım inatlarla burada bulunuyor değiliz ve birtakım inatlar üzerine inşa ettiğimiz bir siyasî mücadele yapıyor değiliz... Biz birbirinden ayrı, çoğunun görüşü, felsefesi, mefkuresi ayrı, ama bir noktada birleşebilen ve birleşmeyi milli bir görüşle, vatanperver bir duyguyla vazife addeden,

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün, bu konuşma biçiminiz usulle ilgili mi efendim?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim, bağlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Zatiâlinize soruyorum.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Usul dahilinde konuşuyorum Sayın Başkan, müsaade buyursanız...

BAŞKAN - Buyurun, devam edin efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) -Beş siyasî parti olarak bir görev yapmak üzere bulunuyoruz. Yaptığımız bu görev İttüzüğe uygun seviyede cereyan etsin diye de azamî gayreti gösteriyoruz.

HÜSEYİN KADRI EYÜBOĞLU (Trabzon) - Sayın Başkan, usulle ne ilgisi var?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Ve nitekim, olağanüstü toplantıyı büyük bir dikkatle, ısrarla takip ederken, hergün karşılaştığımız binbir türlü, İttüzüğe aykırı düşüğünü ifade ettiğimiz, bunun inancını taşıdığımız birtakımı engelleme yollarıyla nihayet bir gün tatile girildi. Bu tatile girişin hatalı olduğunu ifade ettik ve arkasından tekrar Yüce Meclisi olağanüstü toplantıya çağırdık.

Şu anda bu toplantının da sabote edilmeye çalışıldığını ve âdeta muvazaalı bir taktikle Meclis Başkanının da bu mücadelenin içine sokulmaya çalışıldığını üzüntü ile müşahade... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Ne demek istiyor? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün, Sayın Aygün...

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Başkanlığa nasıl hakaret edersiniz?

BAŞKAN - Sayın Aygün... Sayın Aygün... Sayın Aygün beni dinlemek zorundasınız. Çok istirham ederim. Başkanlığı muvazaanın içerisine kimse sokamayacağı gibi, Başkanlık hiç bir zaman bir muvazaanın içerisinde olamaz. Çok rica ederim dikkatli konuşun, dikkatli konuşun lütfen...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Ağâh Erozan'la karıştırıyorsun.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Sayın Başkan, ciddi konuşmadığının kendisi de farkında.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bu ifademiz tarafımızdan takdirle karşılanmıştır, inşallah bundan sonraki tutumunuzda da bu ifadenize uygun şekilde hareket edeceğinizi ümit ederiz.

BAŞKAN - Kimsenin endişesi olmasın Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, şimdi İçtüzüğün mahsus maddelerine uygun olarak bugün bu Yüce Meclis toplanmıştır. Şimdi bir mesele müzakere ediliyor. Mesele, lalettayın bir kanun değildir. Mesele, Türk Milletinin hayatıyetiyle ilgili, (C.H.P. sıralarından «Allah, allah» sesleri, gürültüler) Devletin güvenliğiyle ilgili bir kanundur. Bu kanunun müzakeresi sırasında, hemen oturduğunuz yerden kendinize has üslûp ile ve kendi gücünüz nispetinde, her şahsın katkıda bulunmak suretiyle yaptığınız engellemeler, bu kutsal mücadelenin kudsiyetine gölge düşürmez. (C.H.P. sıralarından «Ne alâkası var?» sesleri)

BAŞKAN - Sayın Aygün, Sayın Aygün, Sayın Aygün...

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim?

BAŞKAN - Beni müdahaleci bir Başkan olarak nitelendirmeyin, ama size bir soru sormak istiyorum izin verirsiniz. Zatiâlinizin konuşmasının usulle bir ilgisi var mı?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Var Sayın Başkan.

Sayın Başkan, burada usulsüz olarak verilecek birtakım söz haklarını kullanmaya mani olucu ve peşinen de buradaki yapmış olduğumuz siyasî mücadelenin manasını anlamayanlara bir kere daha anlatmak mecburiyetini duymaktayız. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - İstirham ederim efendim, bu görüşmeler sırasında uzun uzun fırsat var Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Sayın Başkan, sokaklarda ve Meclis dışındaki kavganın nedenini izah etmek mümkün; ama Parlamentodaki bu reaksiyonu izah etmek mümkün değil. Çünkü, Parlamentonun yüksek seviyesi ile kabili telif değil. (C.H.P. sıralarından «Aaa» sesleri)

Burada yoklamada bulunmayacak olan bir siyasî parti grubunun, bizim burada söz söylememize dahi tahammül edecek kadar, şahsiyetini ayaklar altına alarak arkadaşlarımızın reaksiyon vermesini fevkalade gariptediğimizi ifade edelim. (Gürültüler)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sözünü geri alsın.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Aygün, bir istirhamda bulunabilir miyim sizden? Sayın Aygün, bir ricada bulunacağım sizden bir grubu, şahsiyetini ayaklar altına almakla itham ediyorsunuz. Bu sözünüzü geri almanızı rica ediyorum sizden.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim, arz edeyim... (C.H.P. sıralarından gürültüler).

Efendim, müsaade ederseniz söylüyeyim. Hep beraber konuşamayız ki... Kişilerin kendi şahsiyetlerini ayaklar altına alırcasına reaksiyon vermelerini yadırgadığımı, ayıpladığımı söylüyorum.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Onu siz gösteriniz.

BAŞKAN - Sayın Karsu, rica ediyorum.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Tek tek mi; ben mi?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - O kişilerin kim olduğunu arayınız, içinde bulursunuz.

Muhterem Milletvekilleri, netice olarak şunu söylemek istiyoruz. Burada çok şey söylemek mümkün, yalnız usul tartışmaları yapmak suretiyle birazcık daha bu kanunun gecikmesini temin etmek gibi, yakıştıramadığımız bir usulü, size ortak olarak bizim de kusur olarak işlemememiz için, işlemekten kaçınmamız için burada sözlerimi bağlayacağım. Yalnız şu kadarını söyleyeyim: Ne kadar gayret sarf edilirse edilsin, yürüdüğümüz yol yanlış yoldur ve yoklamada bulunmayacak, sonra gelecek ve burada usul tartışmalarına iştirak edecekseniz; bu, kötü bir emsal olacaktır ve önümüzdeki günlerde yapılacak Meclis toplantılarında bu kötü emsal yüzünden Yüce Türk Parlamentosu çok yara alacaktır, çok sıkıntıya düşecektir.

Bu duygularla, Sayın Başkanın Meclis zabıtlarına geçmiş olan vaadini yerine getireceği ümidini el'an taşıdığımı ve bu ümidi devam ettirecek şekilde hareket etmesini dilediğimi ifade eder ve sizin, Cumhuriyet Halk Partisinin sayın grubuna da vicdanlarına göre hareket etmesini tavsiye ve temenni ederim.

BAŞKAN - İstirham ederim Sayın Aygün.

EMEM EKEN (Çorum) - Siz hırsızlık dosyalarından aklanın, öyle gelin.

BAŞKAN - Sayın Eken, bir dakika.

NECATİ CEBE (Balıkesir) - Sayın Başkan, tutumunuzla ilgili olarak söz istiyorum. Sayın Aygün'ün yaptığı konuşma Başkanlığın lehte tutumuyla hangi açıdan ilgilidir?

BAŞKAN - Yer yer ikaz ettim Sayın Cebe, lütfen oturunuz efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Efendim, Sayın Aygün, Adalet Partisi Grup Başkanvekili, Cumhuriyet Halk Partisini itham ederek «Kötü yoldadır» ifadesini kullandı. Bu, partime bir sataşmadır, tutanağın tetkikini ve bendenize söz vermenizi istirham ediyorum. Zira, cevaplanması gerekeni âdi bir sataşmadır.

BAŞKAN - Tutanağı tetkik edeceğim Sayın Ölçen.

Değerli arkadaşlarım, Başkanlığın bir konuda Yüce Meclisi sadece bir defa olağanüstü toplantıya çağırabileceği, ikinci kez aynı konuda olağanüstü toplantı yapılamayacağına dair değerli arkadaşlarımla görüşlerini dinledik.

Anayasamızda olsun, İçtüzüğümüzde olsun, ara verme sırasında, tatil sırasında olağanüstü yapılan toplantıların aynı konuda bir defa yapıldıktan sonra ikinci kez yapılmayacağına dair bir hüküm yoktur. Başkanlığa, Anayasamız ve İçtüzüğümüz, hangi koşullar tamamlandığı takdirde Millet Meclisini toplantıya, olağanüstü toplantıya çağıracağına dair direktif vermiştir.

Sayın Aygün ve 188 arkadaşının, konu belirleyerek bir önerge vermiş olmaları üzerine gerekli tetkikler yapılmış ve verilen önergenin İçtüzüğümüze ve Anayasamıza uygun olarak verildiği hususu saptanmıştır.

Yapılan çağrı da, Anayasamıza ve İçtüzüğümüze uygundur. Bu nedenle, Başkanlığın yaptığı işlemlerin hiç birisinde en ufak bir usulsüzlük yoktur.

Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Olağanüstü toplanan Mecliste çoğunluğun kalmaması halinde evvelce alınan tatil kararı gereğince toplantının sona erip ermeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	138	30.9.1976	793-798	Memduh Ekşi	Hasan Tosyalı	Cemil Erhan

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, Sayın Bozbeyli'nin ve Sayın Kazan'ın, Millet Meclisi Başkanlığına, geçen olağanüstü toplantı sırasında vermiş oldukları iki önerge var.

Birincisi; Başkanlığın sonradan belirlenen kararı ile ilgilidir. Ancak, bundan sonraki tutum hakkında Başkanlığa bir açıklama getirebilir kanaatiyle önergeyi okutacağım efendim.

Sayın Bozbeyli, önergelerinde ısrar ettiklerini ifade ettikleri için, Sayın Bozbeyli'nin önergesini okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Olağanüstü toplantıya çağrılan Meclisimizde çoğunluğun bulunmaması halinde olağanüstü toplantının sona ereceği yolunda Başkanlığımızın bir görüş sahibi olduğu şeklinde milletvekilleri arasında bir söylenti vardır.

a) Bu konuda Başkanlıkça Genel Kurula bir açıklama yapılmasını,

b) Şayet, çoğunluk olmaması halinde olağanüstü toplantının sona ereceği şeklinde Başkanlığımız bir görüşe sahip bulunuyorsa, karşı görüşümü belirtmek için birleşim açılınca usul hakkında söz verilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

23 . 9 . 1976

İstanbul

Ferruh Bozbeyli

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, izin verirsiniz Başkanlığın bu konudaki görüşünü arz etmek istiyorum. Bu görüşe katılmadığınız takdirde, zatiâlinize söz vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Anayasamızda, ara verme veya tatil sırasında toplantı, İçtüzükte «Olağanüstü Toplantı» olarak isimlendirilen toplantılarda çoğunluk olmaması halinde erteleme biçimi üzerinde Başkanlığın görüşünde el'an bir değişiklik yok. Çünkü, Anayasamızın 83 üncü maddesinin son fıkrası; «Ara verme veya tatil sırasında toplantıya çağrılan Meclisler, önce bu toplantıyı gerektiren konu üzerinde görüşme yaparlar» diyor.

İçtüzüğümüzün konuya ilişkin 77 nci maddesinin 3 üncü ve 4 üncü fıkraları ise, «olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür» dedikten sonra, «olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, Millet Meclisi, çalışmalarına devam karar verebilir» şeklinde hüküm vardır.

Demek ki, olağanüstü toplantı Anayasa ve İçtüzüğümüzün açıkça belirttiği gibi, Meclislerin tatil ve ara verme sırasında yaptığı toplantılardır. Meclisimizin 15.7.1976 tarihli 125 inci Birleşiminde aldığı tatil kararı, İçtüzüğümüzün 7 nci maddesinin son fıkrasında belirtildiği gibi, Meclis, çalışmalarına devam kararı vermedikçe yürürlüktedir. Olağanüstü toplantı, Anayasa ve İçtüzüğe uygun olarak toplantı için yeterli çoğunluk bulunduğu sürece tatil kararını keser; tatil kararını kaldırmaz.

Buna göre, İçtüzüğümüzün 7 nci maddesinin son fıkrasındaki «işlemler tamamlanınca» koşulu iddia edildiği gibi «çoğunluk olsun olmasın, Genel Kurul olağanüstü toplantı konusunu tamamlayıncaya kadar çalışmaya ve toplantılara devam edecek» şartını değil, tam aksine, normal çalışmalara devam için tatil kararını kaldırmanın şartını hükme bağlamıştır; kural bu.

Meclisimizde, konuya ilişkin, tespit edebildiğimiz kadarı ile iki defa uygulama yapılmış, bunlardan birisi 13.6.1969 tarihini taşıyor, diğeri 25.7.1973 tarihini taşıyor. Adı geçen tarihlerde yapılan uygulamaların eski İçtüzüğe göre yapıldığı savunulmaktadır. Anayasanın 83 üncü maddesinin gerekçesinde, eski hüküm uygulamalarının aynen benimsendiği belirtilmiştir. Sadece, bugünkü İçtüzüğün 7 nci maddesinin son fıkrası tatil kararının kaldırılma şart ve biçimini açıklığa kavuşturmuştur.

İlâveten, Başkanlığın tutumu ve görüşü olarak şunu söylemek istiyorum: Toplantı devam ettiği sürece, yapılan her açık oylama yoklama mahiyetindedir ve bu oylamalarda da çoğunluk olmadığı takdirde, tatil kararının yürürlüğe gireceği kanaatini taşıyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Karşı görüşteyim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Karşı görüştesiniz. Buyurun efendim, aleyhte söz istediniz.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın milletvekili arkadaşlarım;

Önce şu hususu arz etmek isterim ki, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkmaması için Cumhuriyet Halk Partililer tarafından gösterilen engelleme hareketlerinde onların bir numaralı yardımcısı Adalet Partisi yöneticileridir.

Aziz arkadaşlarım, bilindiği gibi 23 Eylül günü Sayın Başkanımız Mecliste çoğunluk olmadığı gerekçesiyle Meclis toplantılarını «1 Kasım 1976 günü toplanmak üzere» kaydıyla talik etmiştir. Aynı gün -biraz evvel okunan önergemde de belirttiğim gibi- milletvekili arkadaşlarımdan şöyle bir şey duydum: «Çoğunluk olmazsa Başkan Meclisi kapatacakmış». Başlangıçta buna

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ihtimal vermedim. Sonradan, her şey olabiliyor; Adalet Partili yöneticiler de Cumhuriyet Halk Partililere yardım ederek bu kanunu çıkarmamak gibi bir hâle bile girebiliyorlar, bu da olabilir, diye Başkanlığa müracaat ettim; şayet Meclis açılırsa bana lütfen söz verin, bu görüşünüzün de doğru olup olmadığını, söylentileri teyit edip veya tekzip etme yolundaki düşüncelerinizi de lütfen Meclise açıklayın» diye müracaatta bulundum. Fakat birleşim açılmadığı için konuşma imkânım olmadı.

Değerli arkadaşlarım, evvelâ şu hususu arz etmek istiyorum: Sayın Başkanımız bugünkü olağanüstü toplantı dolayısıyla bundan evvelki olağanüstü toplantı sırasında verdiğim bir önerge hakkında bana yeniden söz vermiştir ve biraz evvelki ifadelerinden de, kaldığımız yerden görüşmelerin devam edeceği manasına Başkanlığın bir görüş sahibi olduğu manasını çıkardım. Şüphesiz sarih değil.

Aziz arkadaşlarım, olağan toplantılarla olağanüstü toplantılar arasında üç fark vardır. Ben dördüncü bir fark bilmiyorum. Bu üç fark şudur:

Olağan toplantılar kendiliğinden olur. Anayasa: «Meclisler her yıl Kasım ayının ilk günü kendiliğinden toplanır» diyor.

Olağanüstü toplantılar ise çağrı üzerine olur. Bir fark budur. Nitekim, 90 veya daha fazla imzayı ihtiva eden önergeyle Başkanlığımıza müracaat etmişler ve olağanüstü toplantı daveti yapmışlardır.

Birinci fark, toplantının doğrudan doğruya veya davet üzere yapılmasıdır.

İkinci fark; normal toplantılarda, olağan toplantılarda Meclisler kendi gündemindeki işi İçtüzüğün gösterdiği öncelik usullerine göre yaptıkları halde; olağanüstü toplantılarda olağanüstü toplanan Meclis, gündemdeki bütün işleri bir tarafa bırakarak, davet sebebiyle ilgili olan konuyu öncelikle görüşmek mecburiyetindedir. İkinci fark da budur.

Üçüncü fark da; olağan toplantılar Meclis veya Meclisler kararıyla sona erer, olağanüstü toplantılarsa, Tüzüğümüzün 7 nci maddesi gereğince sona erer. Meclis veya Meclisler diyorum, iki Meclis aynı zamanda karar verirse tatil olur, Meclislerden bir tanesi karar verirse ara verme olur.

Nitekim, biz başlangıçta bu itirazımızı yapmıştık, Meclisimizin tatile girmesi de bizim anlayışımıza göre İçtüzüğün 5 inci maddesine aykırı bir uygulamanın neticesidir.

Bu üç farkın dışında olağan toplantıyla, olağanüstü toplantının başka hiç bir farkı yoktur. Tüzükteki bütün hükümler olağanüstü toplantıda nasıl uygulanıyorsa, normal olağan toplantıda da aynı şekilde uygulanır.

Aziz arkadaşlarım, şimdi Sayın Başkanımız: «Tüzüğün 7 nci maddesindeki hüküm; Meclis, toplantının -olağanüstü toplantının- devamına karar vermedikçe olağanüstü toplantı biter. Olağanüstü toplantının devamına, normal toplantının devamına karar vermesi halinde toplantı devam eder» diyor.

Başkan görüşünü bu şekilde açıkladı. Daha evvel kamuoyuna yaptığı açıklamalarda bu yenilik yoktu.

Değerli arkadaşlarım, bunu huzurunuzda arz ediyorum. Olağanüstü toplantıyla ilgili 7 nci maddenin son fıkrasını okuyorum:

«Olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde, Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, Millet Meclisi çalışmalarına devam karar verebilir».

Sayın Başkanın: «Mademki çalışmalara devam karar vermedi, öyleyse bitti». Görüşü, esas itibariyle bu noktada toplanıyor.

Aziz arkadaşlarım, çalışmamızın devamına karar verebilmek için ne zaman karar alacağız. Olağanüstü toplantı bugün davet edildi. Bugün oturup da çalışmamıza devam kararı mı verecektik? Ne zaman bu kararı verebilirdik? Çalışmalarımızı tamamladıktan sonra.

İçtüzükte diyor ki «Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca Millet Meclisi çalışmalarına devam karar verebilir».

Öyleyse biz herhangi bir noktada çalışmalara devam kararı mı verecektik? Biz ele aldığımız konu tamamlanınca çalışmaların devamına karar verirsek, devam edecekti, vermezsek bitecekti. Öyleyse biraz evvel arz ettiğim gibi olağan toplantılarla, olağanüstü toplantıların, toplantının bitimiyle ilgili farkı birisi karardır, olağan toplantılarda Meclis açıkça karar verir. «Ben ara vermeye giriyorum». İki Meclis anlaşır. «Biz tatile giriyoruz» derler, ama olağanüstü toplantılarda, olağanüstü toplantı ile ilgili konu tamamlanınca, devam karar vermezse biter. «Olağanüstü toplantı ile ilgili konu tamamlanmıştır» diyebilir miyiz arkadaşlarım?

«Millet Meclisinde olağanüstü konu ile ilgili çalışmaları tamamladık» diyebilecek bir tek insan var mıdır? Başlayamadık bile. Elhamdülillah, elbirliğiyle; «Sen, usul tartışmasında daha usta söz söyleyeceksin, yok ben daha yakışıklı söz söyleyeceğim» diye bu Meclis çalışmalarında konuyu ele bile alamadık.

ABDÜLLÂTİF ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Doğru söylüyorsunuz.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Teşekkür ederim. Bazen doğru da söylüyormuşuz.

Aziz arkadaşlarım, şimdi bir hususu daha arz etmek istiyorum. Sayın Başkanımız, ben geçmişteki uygulamayı tenkit etmek için konuşmuyorum Sayın Başkanım, o geçmiştir....

BAŞKAN - İstirham ederim efendim. Buyurun siz.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Önümüzdeki uygulamanın tashihi imkânı varsa, bu yolda düşüncelerimi arz ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Aziz arkadaşlarım, İçtüzüğümüzün 58 inci maddesinde, Başkanın birleşimi açıp kapamasıyla ilgili bir hüküm var. Hatırlayacaksınız 23 Eylül günü, Başkanımız iki defa yoklama yaptı. Birinci yoklamada çoğunluk yoktu. Mademki çoğunluğun olmaması halinde -ki bugün yine Heyeti Umumiye arz ettiler- Sayın Başkanımız «hem yoklama, hem açık oylama, ikisinde de çoğunluk olmazsa toplantı biter» dediler. 23 Eylül günü de iki defa yoklama yapıldı. Birinci yoklamada çoğunluğun olmadığını kendileri ifade ettiler. İfade ettikten sonra da, «Yarım saat sonraya talik ediyorum» dediler.

Bir toplantı, çoğunluk yoksa yarım saat sonraya talik edilebiliyorsa, niçin iki gün sonraya talik edilemesin? Burada Sayın Başkanımız diyebilir ki, «Ben 58 inci maddeyi uyguladım» 58 inci madde diyor ki; «Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.» Veyahut başka sebeple yoklama yapılmışsa, «çoğunluk olmadığı taktirde yarım saat sonraya bırakılır diyor da, ben de onun için bunu yaptım» diyebilir. Nitekim bu hususu eğer yanılmıyorsam, kamuoyuna yaptığı açıklamada da işaret buyurmuşlardı. Şimdi ben huzurunuzda 58 inci maddeyi okuyorum:

«Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar. Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken, on milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir.» Ayrıca, yoklama şu şekillerde yapılır diye devam ediyor ve son fıkrası şöyle: «Yoklama sonucunda, üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcut olmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.» Sayın Başkan diyebilir ki, «Ben bu maddenin gereğini yerine getirdim, işte çoğunluğun olmadığını gördüm, yarım saat sonraya talik ettim, orada da çoğunluk olmayınca birleşimi kapattım» diyebilir.

Aziz arkadaşlarım, burada iki husus var: Evvelâ muhterem arkadaşlarım dikkat buyurmuşlardır, «Birleşim kapatılır» tabiri var. Demek ki, yarım saat sonra veya bir saat sonraya talik edilen bir Mecliste, yine çoğunluk yoksa Meclis kapatılır da tatile koşulur diye bir hüküm yok. «Birleşim kapatılır» diyor. Eğer bu birleşim kapatılır sözü, «Tatile gidilir» manasına anlaşılırsa, normal zamanlarda da, yani olağan toplantılarda da, birleşimde çoğunluk yoksa hemen Meclis tatile girer. (C.H.P. sıralarından «Hayır, hayır» sesleri, gürültüler).

BAŞKAN - İstirham ederim efendim. Rica ederim. Hatip görüşlerini söylüyor, ifade ediyorlar, istirham ediyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Efendim hep beraber konuştuğunuz için yanlış bir şey mi söyledim, anlayamadım.

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, süre dolmak üzere, istirham edeyim lütfen.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Affedersiniz efendim.

Aziz arkadaşlarım, eğer olağanüstü toplantılarda «Birleşim kapatılır» sözü, «Meclis tatile götürülür» manasında yorumlanırsa, olağan toplantılarda da çoğunluğun bulunmaması, bir saat sonraya talik halinde yine çoğunluğun bulunmaması sebebiyle, buradaki «Birleşim kapatılır» sözü, yine «Tatile gidilir» şeklinde anlaşılmalıdır.

Şimdi, burada ikinci bir husus var. Bazı arkadaşlarım diyebilirler ki, «Biz, bu 58 inci maddeyi iki türlü yorumlarız. Olağanüstü toplantı olduğu zaman, tatile gitme şeklinde yorumlarız, normal toplantı olduğu zaman devam etme şeklinde yorumlarız». Şimdi aziz arkadaşlarım....

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, süre bitti efendim, lütfen.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Öyle mi? Birkaç cümle daha müsaade buyurur musunuz?

BAŞKAN - Lütfen son cümlelerinizi söyleyin efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Dikkat etmeye çalışacağım Sayın Başkanım.

Şimdi arkadaşlarım madde gayet açık, «Birleşim kapatılır» diyor ve bu maddenin içinden nasıl olur ki, «Ben olağanüstü hallerde 58 inci maddeyi başka türlü yorumlarım, normal toplantılarda da başka türlü yorumlarım» diye, bir maddeden iki ayrı yorum şekli çıkarmanın imkânı olmadığı kanaatindeyim.

Şimdi sayın arkadaşlarım bir hususu daha söyleyeceğim ve bitireceğim. Arkadaşlarım, Anayasayı yapanlar, Meclis çalışmaları hakkında hüküm koyarken, «Bu Meclis çalışsın» diye hüküm koyarlar, «Meclis çalışmasın» diye hüküm koymazlar. İhtüzük bir müessese kurmuşsa, kurduğu müessesenin çalışması için hüküm getirir, çalışmaması için hüküm getirmez. Bu sebeple, Anayasada ve İhtüzüklerde bazı anlayış farkları, yorumu gerektiren bazı konular ortaya çıkarsa, iyi niyetle yorum yapanlar, o Meclisi çalıştırmaya matuf, gai yorumlar yaparlar. Yani, gayeye matuf yorumlar yaparlar, maksada matuf yorumlar yaparlar; tersine onu kösteklemeye matuf yorumlar yapmazlar. «Mademki Meclis toplanamadı, fırsat bu fırsat, Meclisi kapatalım» şeklinde yorum yapılmaz arkadaşlarım. Bu da, hukukî gerçeklerin, prensiplerin başında gelen bir hükümdür. Tefsirler, Anayasalar ve İhtüzükler gai ölçülerde, gayeye «Acaba bunu, bu müesseseyi niye kurdu bu İhtüzük, Anayasa» diye....

BAŞKAN - Efendim süre çok geçti,

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - o gayeye uygun yaparlar.

Sayın Başkanım, usul hakkında konuşurken, usulsüzlük yapmak istemiyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Bir hususu arz edeceğim. Sayın Başkanımızın takdir hakkı vardır. Tüzük, «İki lehte, iki aleyhte kimseye söz verdikten sonra, bu usul konuşmalarının sonunda gerekirse oylamaya sunulur» diyor. Gerekliğini takdir etmenin de, Başkana ait olduğu mütalaasındayım. Herhalde Meclise «Gerekliyor mu, gerekmiyor mu» diye sorulmaz. Başkan takdir edecektir; ama Sayın Başkanımızın bu kadar önemli bir konuda kamuoyunda uzun tartışmalarla partilerin birbirlerine girmelerini önlemek için, takdirlerini Meclisin oyuna sunmak şeklinde kullanmaları gereğini de, bir görüş olarak Sayın Başkanımın takdirlerine sunarak, huzurunuzdan ayrılıyorum.

Saygılar sunarım. (D. P. sıralarından alkışlar).

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozbeyli.

Başka söz isteyen var mı efendim?... Yok.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel görüşümü arz etmeye çalıştım Yüce Heyetinize. Başkanlığınız tatil kararını, olağanüstü toplantı çağrısının keseceği kanaatini taşımaktadır. Görüşmelere devam imkânının da ancak Millet Meclisinde her an çoğunluğun bulunması gerektiği kanaati ile, bu şekilde bir karara varmıştır.

Değerli arkadaşlarım, zaten yoklamayı ikinci defa yapışımız, Sayın Bozbeyli'nin açıklıkla ifade ettiği Millet Meclisinin çalışma imkânlarını sağlamak üzere yapılan bir işlemdir. Daha evvelce iki defa yapılan olağanüstü toplantı çağrısında, ikinci yoklamalar -İkinci yoklamalar ki, eski İçtüzükte buyurdukları gibi Sayın Bozbeyli'nin- aynı biçimde o zamanın başkanları tarafından yapılmış; birinci yoklama yapılmış, takdiren o zamanın Millet Meclisi Sayın Başkanı da ikinci yoklamayı da yapmış, «Belki Millet Meclisine çalışma olanağı fırsatı yaratırım» diye. Başkanınız olarak benim de 23.9.1976 tarihinde yapmış olduğum uygulama, «Acaba Millet Meclisinin çalışmasını temin edebilir miyim» niyetine ve hele hele hüsnüniyetine dayanmaktadır. Yoksa, İçtüzüğümüzün ve Anayasamızın bu derece açık hükümleri karşısında Başkanlığın bir takdir yetkisi de zaten -bir yerde- yoktur.

Başkanlığın görüşünde bir değişiklik yoktur efendim.

Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım....

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, bu hususta, yoklamayla oylamayı birbirine karıştırdığınız kanaatiyle ifade ediyorum: Çünkü çalışmaya imkân aramış olsaydınız, yoklama sonucu alınmadan -ekseriyet mevcut olduğu için- devama karar verirdiniz.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Belki ifademde noksanlık vardı. «Oylama» dediğim açık oylamadır. Siz de tecrübeli bir parlamenter olarak bilirsiniz ki, açık oylamaların tamamı yoklama sayılır.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sizin beyanınıza göre söylüyorum. Çalışmayı temin etmek için yoklama yaptığınızı söylüyorsunuz. Oysa, tatil ettiğiniz sırada ekseriyet vardı.

BAŞKAN - İzin vererseniz ikinci itirazınıza arzı cevap edeyim Sayın Atagün.

Değerli arkadaşlarım, Başkanlığın yoklamada kullanacağı usulleri ve zamanını İçtüzüğümüz gayet iyi açıklamıştır. Yani, geçen celse değerli arkadaşlarımızdan bazıları dediler ki, «Yoklamayı yaptınız; sonra Genel Kurula bazı Sayın üyeler girdi. Zaten bir tane üye noksandı, bu üyeler girince çoğunluk hâsil oldu. Öyleyse açmalıydınız».

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Evet, evet.

BAŞKAN - Sayın Atagün'ün de iddiası bu olduğu için kendilerine bakarak söylüyorum.

Buna katılamıyorum; şundan dolayı katılamıyorum: Birleşim açıldığı zaman ancak Başkana yoklama konusunda takdir hakkı verilir. Buna katılıyorum; şundan dolayı katılıyorum: Birleşim açıldığı zaman illâ ad okuyarak veya elektronik cihazla yoklama yapmak zorunluğu yoktur. Başkan geldiği zaman Yüce Heyette çoğunluğun var olduğu kanaatini kendi kendine hâsıl ederse, «Çoğunluk vardır» der ve görüşmelere başlar. Onun için şöyle bir aksi durumla karşı karşıya kalabiliriz: «Yoklamayı ismen yaptık, Sayın arkadaşlarımız çıktılar; öyleyse salonda çoğunluk yoktur» deyip görüşmeleri kesmek mümkün değildir. Onun için Başkanlığınızın, ne yoklamada, ne de ertelemede yapmış olduğu işlemde en ufak bir usulsüzlük ve uygulamalara aykırı bir durum yoktur.

Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Danışma Kurulu önerisi olmadan Meclis çalışma gün ve saatlerinin düzenlenip düzenlenemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	138	30.9.1976	798-806	Memduh Ekşi	Hasan Tosyalı	Cemil Erhan

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, ikinci konu, Sayın Aygün'e, Sayın Kazan'a ve Sayın Talât Oğuz'a biraz evvel ifade ettiğim konu idi ve önergelerinde ısrar buyurduklarını ifade ettiler.

Tekrar ısrar ediyorsanız bu konudaki önergeyi okutturmak istiyorum Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Evet, ısrar ediyorum.

BAŞKAN - Önergeyi okutuyorum efendim:

Millet Mecisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun teklifinin müzâkeresini biran önce ikmal etmek için Meclis çalışma günleri ve saatlerinin tanzim etmek üzere müteaddit tarihlerde Meclis Başkanlığına müracaatla, Danışma Kurulunun toplantıya çağrılmasını istedik.

Başkanlık, bu talebi parti gruplarına tebliğle, kendilerini davet etti. Cumhuriyet Halk Partisi hariç bütün partiler toplantıya katıldılar. Cumhuriyet Halk Partisi ise katılmamakta ısrar etmektedir.

Kurula Başkanlık eden Cumhuriyet Halk Partili Meclis Başkanvekili 19 uncu maddedeki metne sadakat gösterir bir eda içinde kuruluş teşekkül etmiş sayılabilmesi için bütün grupların katılmasını zarurî görmekte olduğundan, Danışma Kurulundan Genel Kurula bir öneri indirmek mümkün olamamıştır.

İçtüzüğün 19 uncu maddesi, Danışma Kurulunun sadece nasıl ve kimlerden teşekkül edeceğini tanzim etmekte, ayrıca toplantı için gerekli nisaptan söz etmemektedir. Danışma Kurulu bir karar organı değil, Meclise öneri hazırlayan bir istişarî kuruldur. Toplantı nisabını belirlemek zarureti yoktur. Kaldı ki, bu kurul Meclis çalışmalarında kolaylık, ahenk ve devamlılık sağlamak için, yani Genel Kurul müzakerelerine yardımcı olarak zaman kaybını ve Genel Kurulda lüzumsuz müzakereleri önlemek gayesiyle kurulmuştur. Meclisin çalışmalarını engellemek isteyenlerin suiniyetleri bu kurulun işlerliğine aslâ engel olamaz ve olmamalıdır. Bütün kurullar genel hukuk hükümlerine göre, aksine bir hüküm olmadığı sürece salt çoğunlukla toplanır. Bu kurul Genel Kurula niyabeten görev yapar. Bu kurul teşekkül ettirelemediğine göre, konunun aslına rücu etmesi yani Genel Kurulda görüşülmesi lâzımdır.

Bu sebeple Meclis çalışma gün ve saatlarının, Meclisimiz Genel Kurulunda karara bağlanması ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu çıkıncaya kadar müzakerelerin aralıksız devam etmesi konusunu arz ve teklif ederiz.

Danışma Kuruluna iştirak eden

Adalet Partisi Grup Başkanvekili

Dr. Oğuz Aygün

Millî Selâmet Partisi Grup Başkanvekili

Şevket Kazan

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grup Başkanvekili

Talât Oğuz

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, öneri iki arzuyu dile getirmektedir: Bunlardan birisi Meclis çalışma gün ve saatlarının tanzimi konusu. Bu konuda öneriyi işleme koyma olanağına sahip değilim. Gerekçesini de arz edeyim: İktüzüğümüzün, Millet Meclisinin çalışma gün ve saatlarını tanzim eden 55 inci maddesi aynen şöyle yön veriyor bize:

«Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı gün ve saatlarını değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir» hükmünü getirmiştir. Yani elimizde Danışma Kurulunun, herhangi bir önerisi olmadığına göre, Millet Meclisinin bundan sonraki çalışmalarının gün ve saatlarını yeniden tanzim etmek üzere, listemde bulunan bu önerinin bu kısmını onayınıza sunma olanağından yoksunum.

Bir husus daha var, o da şu: Danışma Kurulu herhangi bir siyasî parti grubu toplantıya katılmadığı takdirde, herhangi bir öneriyi Genel Kurula indirebilir mi indiremez mi hususu. Bu konuda Sayın arkadaşlarım isterlerse usul tartışması açacağım. (A.P. sıralarından gürültüler.)

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Ne usulünden bahsediyorsunuz? Ne ilgisi var usulle bunun?

BAŞKAN - Efendim, imza sahipleri Sayın arkadaşlarımız. Rica ederim Sayın Bayraktar, siz lütfen yerinizde istirahat buyurun, zatiâlinize söz vermedim. Sayın arkadaşlarımız arzu buyururlarsa usul tartışması açacağım, arzu etmedikleri takdirde usul tartışması açmayacağım.

Sayın Aygün?...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Önerge ne olacak Sayın Başkan?

BAŞKAN - Hangi önerge efendim?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Verdiğimiz önergeyi usul tartışması açmadığınız takdirde işlemden kaldıracak mısınız?

BAŞKAN - Efendim, bugün işleme sunulabilecek olan kısmı; çalışma gün ve saatları ile ilgili olan kısım. Bunu Genel Kurulun oyuna sunma imkânı

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

bulunmadığını İçtüzüğün 55 inci maddesinin 2 nci fıkrasına dayanarak söylüyorum. Bunu oylamam imkânsız Sayın Aygün. Çünkü, Danışma Kurulu önerisi yok. Danışma Kurulunun niteliği hakkında bir arzu var ise, Başkanlığın tutumunu biliyorsunuz. Başkanlık, uygulamalara ve İçtüzüğümüzün hükümlerine uygun olarak bir Sayın grubun veya iki Sayın grubun toplantıya katılmaması halinde öneri getirmeyeceği konusunda görüşe sahiptir. Bu görüşe sahibiz. Bunun aleyhinde veya lehinde usul tartışması açmamı istiyorsanız usul tartışması açarım efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Aleyhinde söz istiyorum.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, biri diğerinin devamıdır. Siz bu hususta şunu sarahatle ortaya koymalısınız: Usul tartışması açmadığınız takdirde bu önerge hangi işleme tabi tutulacaktır? Şahsî kanaatiniz nedir?

NECDET EVLİYAGİL (Ankara) - Şahsî kanaat olmaz.

BAŞKAN - Efendim, şahsî kanaatimi tutum olarak arz ediyorum Sayın Aygün. Bugüne kadar yapılan uygulamaların tamamında, Yüce Meclise tüm gruplarımızın katıldığı, imzalarının bulunduğu konularda öneri getirmişsiniz. Benim Başkanlığımda da değil bu; zatiâlinizin katıldığı diğer Sayın gruplarımızın katıldığı konularda öneri getirmişiz, getirebilmişiz. Eğer herhangi bir Sayın grubumuz toplantıya katılmamışsa, o zaman ertelemede bulunmuşsunuz; ertelemede de o Sayın grup veya bir başka Sayın grup gelmemişse öneri indirmemişsiniz. Ben bunun doğruluğuna inanıyorum, elimdeki kurallara ve uygulamaya göre. Tutumum budur. Bu bakımdan bu önergeyi ne yapacaksınız cevabını arz etmiş oluyorum.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Usul müzakeresi açınız.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Bu görüş yanlıştır, söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte söz istiyorsunuz, yani «tutumunuz doğru değildir» şeklinde söz istiyorsunuz.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Aleyhte söz istiyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte söz istiyorsunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Avcı'ya tutumunuz aleyhinde söz veriyorsunuz. Usul müzakeresi açıp açmama hususu ondan sonra mı, onu bilmek istiyorum?

BAŞKAN - Hayır, bu arada usulü de halletmiş oluyorum Sayın Aygün. Aynı görüşe Sayın Avcı katılmıyor, ben de katılmıyorum. Usulü de halletmiş oluyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Tutumunuz lehinde Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lehte Sayın Ölçmen, aleyhte Sayın Avcı ve Sayın Kazan söz istediler.

Buyurun Sayın Avcı.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Danışma Kurulu hakkında Sayın Başkanın biraz evvel ifade buyurduğu hususun karşısında görüşe sahibim, bu görüşleri arz etmek üzere huzurunuzdayım.

Danışma Kurulu karar organı değildir. Danışma Kurulu karar organı olmadığı için toplantı oranı da yoktur, karar oranı da yoktur. İçtüzük hazırlanırken, hazırlanmış metinde Danışma Kurulu karar organı olarak hazırlanmıştı. Karar organında karar ve oylama şöyle yapılacaktı: Millet Meclisinde siyâsî parti grubu teşkil edenlerin Danışma Kurulundaki temsilcisi bir kişi; ama elini kaldırdığı zaman Millet Meclisindeki mevcudu kadar oy sayılacaktı, sonuçta da böyle karar alınacaktı.

Partilerarası İçtüzük Komisyonu çalışırken ve hatta Anayasa Komisyonu çalışırken, Cumhuriyet Halk Partisi grubu, İçtüzüğün üç dört yerine önemli itirazlarda bulundu. Bir önemli itirazı da Danışma Kurulunun Karar organı olmasından çıkarılması idi. Sayın Reşit Ülker bunu - beraber çalıştık - çok iyi bilirler. Danışma Kurulunu karar organı olmaktan çıkarttık, partilerarası mutabakat sağladık. Cumhuriyet Halk Partisi grubunun isteğine uyduk, danışma organı yaptık. Danışılan bir organda ne toplantı nisabı var, ne karar nisabı var. Danışma mahiyetinde toplanır.... İçtüzüğün 22 maddesinde «Danışma Kurulu» geçer.

Bunlardan bir tanesinde; «Genel görüşme gündemini tespit eder» der. Eski İçtüzükten nasılsa buraya intikal etmiş. Onun haricinde hep danışma mahiyetinde görüş bildirir. Kim danışma mahiyetinde görüş ister? Sayın Başkan veya Meclis ister.

Aynı şekilde Danışma Kurulu bir başka teşkil tarzı ile Cumhuriyet Senatosunda da var ve orada da Meclislerin çalışmasını kolaylaştırmak için, Meclislerin heyeti umumiyesinde zaman israfını önlemek için, Meclislerin genel kurullarında fuzulî tartışmaları önlemek için danışma mahiyetinde bir Danışma Kurulu kurulmuştur. Ön çalışmalar yapar, bu çalışmalar da bir parti grubunun temsilcisi gitmedi diye sekteye uğrayamaz, «Ben burada çalışmıyorum» diyemez.

Sayın Bozbeylî'nin bir sözünü ben ifade etmek istiyordum, burada yine tekrar edeceğim; İçtüzükler olsun, anayasalar olsun her şey evvelâ hüsnüniyet ile, hüsnü istimal için yapılır, suiistimal için yapılmaz. İçtüzük suiistimal edilmek için hazırlanmamıştır. Meclisi çalıştırmak asıldır. Meclisin bir görevi var; kanun yapmak. Bir görevi var; Hükümeti denetlemek. Siz kanun yapmayı bu şekilde engellerseniz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Denetleme konusunda Meclise hiç gelmediniz.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Müsaade edin efendim, bir denetlemeyi de iktidar partisi grupları engellerse....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Denetlemeye gelmediniz.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Bir çok denetlemeler geldi geçti buradan, 81 tane gensoru geçti.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Dört aydan beri Çarşamba günleri muntazaman gelmediniz.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, çok rica ediyorum.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Bir defa o kadar usulsüzsünüz ki Sayın Ölçen, İçtüzük sarıh bir hüküm koymuş: «Meclis Başkanından izin alınmadan konuşulmaz» diye. Siz nasıl konuşuyorsunuz onu anlamıyorum, hakkınız yok.

BAŞKAN - Sayın Avcı, ben gerekli ikazı yapıyorum, siz buyurun.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Efendim, siz ikaz edin ben de hatırlatayım.

Efendim, başkası da yapıyorsa hata ediyor. Söz talep ve kayıt sırasına göredir, Başkanın müsaadesiyedir. Kısa olursa yerinizden de izin verildiğinde söyleyebilirsiniz. Bu da Başkanın izin vermesine bağlıdır.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Gözümüzün içine baka baka yanlış söylüyorsunuz.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Yanlış söylemiyorum, dosdoğru söylüyorum.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, çok rica ediyorum efendim.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Şimdi Sayın Başkanım Danışma Kurulu hakkındaki görüşü: Danışma Kuruluna bir siyasi parti grubu gelmezse, Kurul tamam değildir toplanamaz. Toplanamayınca öneri getiremez, öneri getiremeyince Meclis çalışma saatini düzenleyemez.

Çok muhterem arkadaşlarım, bunu müdafaa etmek mümkün değildir. Meclis, Danışma Kurulunu kendisine niyabeten kurmuş. Benim vaktimi israf etme, ön çalışma yap bana bir şeyler getir. «Çalışmazsan, bir şey hazırlamazsan ben de seni bekleyeceğim» demiyor İçtüzük.

Komisyonla havale etmiş, 45 gün içinde görevini yapmazsan alırım demiş. Danışma mahiyetinde karar ve rapor hazırlama mahiyetinde de değil bu. 22 maddenin dışında Danışma Kurulunun yerini de bulamazsınız. Hepsinde «danışma» der. Sebebini arz ettim, siz itiraz ettiniz de bu hale getirdik. Keşke karar organı olsa imiş. O zaman toplantı nisabı da olurdu, Onu da siz çıkarttınız İçtüzükten.

Şimdi efendim, bu Meclis olağanüstü olarak Kıbrıs meselesi için de toplanmıştır; Anayasamızın 68 inci maddesi (numarayı belki yanlış da söyleyebilirim) yurt dışına asker göndermek için, silahlı kuvvetler göndermek için karar almak üzere toplanmıştır. Temenni olunmaz, ama her zaman Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Millet Meclisi buna benzer kararlar almakla karşı karşıya kalabilir.

Olağanüstü toplantıya çağırılmışsınız, Millet Meclisi böylesine önemli karar alacak, saat 19.00 oldu Sayın Başkan diyor ki: «Danışma Kurulu gelmedi, öneri de getirmedi, bitiriyorum, bekleyin dışarıdaki tehlike.»

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Hemen Danışma Kurulunu toplayın.

SABİT OSMAN AVCI (Devamla) - Danışma Kuruluna gelmezseniz ne yapacağız? Siz geldiniz, başkası gelmezse ne yapacağız?

Böyle bir Danışma Kurulu olmaz. Adı üstünde efendim, böyle bir Danışma Kurulu olmaz. Meclis, daima kendi çalışmasına hâkimdir. Kendi adına kurduğu kurullar, görevini yapmazsa o görevi Genel Kurul kendi üzerine alır ve karar verir.

Ben Sayın Başkandan rica ediyorum, istirahat ediyorum, bunu kendi vazifesi olarak üstlenmesin. Mademki, bir kelime, bir cümle sarf etti; esas maksadı «Meclisi çalıştırmak için iki defa yoklama yaptım» dedi; ondan bir hafta evvelki birleşimde de, «Geçen Birleşimde beyan etmedim» diye kapattı.

Bütün bunları bu son sözü ile maksadının iyi niyete matuf olduğunu ve Meclisi çalıştırmak istikametinde olduğunu kabul edelim; ancak kabul etmek için lütfen bu usul tartışmalarının sonunu ve biraz önce Sayın Bozbeyli'nin de vermiş olduğu önerge ve buradan savunduğu usul tartışmasının sonunu, Millet Meclisinin Genel Kurulunda oylasın. O takdir hakkını ve bütün bunun vebalini yalnız başına üstüne almasın. «Meclis, çalışmalara devam kararını alabilir mi, alamaz mı?» oylasın. «Meclis diğer husustaki önergenin işlemini yapabilir mi, yapamaz mı?» oylasın. Sayın Başkan bu şekilde Meclisi çalıştırmak iyi niyetine ve maksadına dayalı olduğunu sadece sözü ile değil, fiili ile ispat etsin.

Bunu da Sayın Başkandan rica ediyorum ve Yüce Meclise saygı sunuyorum. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Avcı.

Lehte Sayın Uysal, buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Yüce Meclisimizde Başkanlık yapmış olan Sayın Avcı, burada Danışma Kurulunun görevleriyle ilgili görüşlerini belirttiler.

Biz bu görüşlere katılmıyoruz. Çünkü parlamenter demokratik sistemde parlamentonun kurallarını içtüzükler düzenler; gelenekler düzenler ve Meclis bu parlamento geleneklerine göre, kendi içtüzüklerine göre çalışır, içtüzükler Anayasaya uygun olarak yapılır.

Şimdi, Sayın Avcı burada söylediler: Hükümet, iktidar partileri yasa hazırlayacak, önemli sayacak. Danışma Kurulu İçtüzüğümüzün çeşitli maddelerinde bu yasaların görüşülmesi ile ilgili birtakım hususlar saptamış. Ne yapacak Hükümet?...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Parlamentar demokratik rejimde iktidar da vardır, muhalefet de vardır, İktidarın ve hükümetin çok beğendiği, çok istediği, çok uygun gördüğü yasa teklifi bana göre çok uygun değildir; bana göre çok beğenilen bir yasa değildir; halkın çıkarlarına uygun bir yasa değildir. O halde, parlamenter demokratik rejimde bir demokrasinin sağlıklı işlemesi için iktidarın hakları ve muhalefetin hakları Anayasalarda ve İçtüzükte eşit konmuştur.

Şimdi, elbet bizim sorumluluğumuz var. Sizin de Hükümet ve icra olarak sorumluluğunuz bizden on kat daha fazla. Çünkü siz icra gücünüz. Türkiye'nin bu Meclisinden çıkmış yasaları uygulamakla mükellefsiniz. Bazı yerde uygulamadığınız zaman, bazı yerde keyfi uyguladığınız zaman sorumluluğunuz bizden on kat daha artar.

Onun için, şimdi değerli Başkan, değerli arkadaşlarım, Danışma Kurulu gerçeği şuradan alarak saptamış, tespit etmiş. Bir kere Meclisin çalışmasını, İçtüzük kesin olarak belirlemiş. demiş ki İçtüzük maddesi 55: «Resmî tatile rastlamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 15.00'ten 19.00'a kadar toplanır.»

Bu bir kesin hüküm; belirli, açık seçik bir kesin hüküm. Olağanüstü toplantılar İçtüzükten ayrı olarak yönetilemeyeceğine, işlemeyeceğine göre, bu kesin hükme olağanüstü toplantılarda da uyulacaktır. Ancak bir halde; Danışma Kurulunun teklifi olacak, şart, önkoşul; atlatılamaz, yok sayılamaz. Burada ona rağmen, irade beyan edilemez. Çünkü, çünkü İçtüzük koymuş. Anayasaya aykırı idiye müracaat etseydiniz.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir. Bunun örneğini vereyim size:

Sayın Aygün burada tanıktır Grup Başkanvekili olarak, diğer Grup Başkanvekili arkadaşlarım da tanıktırlar «....Öncelikle görüşülmesi lâzım gelen yasaları....» «Görüşelim.» siz, «...bu yasayı», biz, «bu yasayı....» itiraz edildiği zaman bir grup tarafından biri yasanın öncelikle gündeme alınması yönünden; konu mu? Konmadı. Neden? Bir grup itiraz etti diye...

Bu bir örnek.

İkincisi, gelmedi. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili katılmadı bir önemli mazeretinden ötürü. Başkan açtı Danışma Kurulunu, baktı partilerin Grup Başkanvekilleri tamam değil, kapadı.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Gelmiyorsunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Demokratik Parti gelmedi, siz gelmediniz, Millî Selâmet Partisi gelmedi mazeretlerime binaen, işlemedi.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Devamlı gelmiyorsunuz. Sizin mazeretiniz yok.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi eğer bunun tersi olsaydı.... (A.P. sıralarından gürültüler)

Lütfen Kılıç, dinleyin. Bak dinle; dinle, anlatacağım, kafana girecek; bak anlatacağım. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Çok rica ediyorum efendim, lütfen. Sayın Toksarı siz de sükunetle takip edin efendim, rica ediyorum. (A.P. sıralarından gürültüler)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, Meclisimizden İçtüzüğümüzün 19 uncu maddesi şöyle çıkardı ve 55 inci maddesi şöyle çıkardı: 19 uncu maddenin yapısı değiştirilirdi, «Meclisteki partiler kuvvetleri oranında Danışma Kurulunda temsil edilecek» denilirdi.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - İtirazı siz ettiniz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - E, niçin ettik, itirazı ettik. Demek ki, bu bir Anayasa Komisyonu değil, bir Adalet Komisyonu da değil, bir Millî Eğitim Komisyonu da değil. Kuvvetleri oranında partiler, orada temsil edilmiyor. Kim temsil ediliyor? Partinin yöneticileri. Niçin elbirliği ile karara varırlarsa» muhalefetin haklarına ve iktidarın haklarına karşılıklı riayet gösterirlerse, ülkemın yararına olacak olan bir yasanın ivedilikle görüşülmesinde fikir birliğine varırlarsa, ki Danışma Kurulu başlığını taşıyan 19 uncu maddenin gerekçesinde bu hüküm vardır, ortak görüş olarak, tüm olarak bunu getirirler. Mesele bu kadar açık, seçiktir.

Şimdi değerli arkadaşlarım, o halde kuvvetleri oranında temsil edilmeyen bir Danışma Kurulu, nasıl tedvin edilmiş 19 uncu maddenin birinci fıkrasında, bakın onu arz edeyim:

«Danışma Kurulu, Millet Meclisi Başkanının Başkanlığında, siyasî parti grup başkanları veya vekillerinden birisi veya onların yazılı olarak görevlendirdiği birer milletvekilinden kurulur». Kurulma işlemi.... Bir grup olmadığı zaman kurulmaz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Suiniyeti nasıl izah edeceksiniz?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Kurulmaz. Ben iyi niyetle konuştuğum için, iyi niyetin mefhumu muhalifi üzerinde hiç durmuyorum.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - İyi niyetinizi nasıl izah edeceksiniz? (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Ertem, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi değerli arkadaşlarım, Sayın Başkan, mesele bu kadar açık ve seçiktir.

Meclisimizi resmî tatile sokmak için toplandık. Sayın Aygün, «Efendim, 3 Ağustosta girsin» dedi. Ben itiraz ettim, «29 Temmuzda girsin». Oturumu yönelten Sayın Başkan dedi ki: «Anlaşın. Hangi tarihte girecekseniz anlaşın.»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Tanıktır Grup Başkanvekilleri. Tartışma yaptık. Niçin 3 Ağustosta istiyorlardı, 45 günlük süre dolsun diye. Bak ne kadar iyi niyetle hareket ettik. Bilmiyor muyduk, biliyorduk. Yani komisyondaki tekliflerinin, Devlet Güvenlik Mahkemeleriyle ilgili.... (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın İlğün, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Tekliflerine, 45 günlük süreyi Komisyonda doldurtmak istiyorlardı. Olağanüstü toplantı yapacaklar Meclise getirecekler, onun için 45 günlük süre 3 Ağustosta doluyor; Sayın Kazan ve Sayın Aygün tekliflerinde onun için 3 Ağustos istiyorlar. «Peki» dedim, «45 günü biz size komisyonda doldurtalım» «O halde ben 28 Temmuz önerimi geri alıyorum, 3 Ağustos kabul ediyorum» dedim. Oybirliğine vararak....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan özür dilerim, Başkanlık Divanı yoktur. Zabıtlara tescil edilsin.

BAŞKAN - Sayın Tosalı, rica ediyorum lütfen.

HASAN CERİT (Adana) - Tosalı, ne işin var orada? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Efendim, bu geçen sürenin....

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Uysal.

Divan Üyesi Sayın arkadaşlarım, Divan Üyesi Sayın arkadaşlarım.... Çok rica ediyorum, lütfen. Buyurunuz Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, o bakımdan ben, «Peki 3 Ağustosta tatile girsin, sizin 45 günlük süreniz de komisyonlarda dolsun» dedim, mutabakata vardık, imzaladık.

Şimdi, demek ki, mutabakata varma, Danışma Kurulunun temel görevlerinden biri. Bu olmazsa, olmaz.

Şimdi burada bir söz söyleniliyor: «Meclise niyabeten görev yapıyor».

Naiplik müessesesi yok. Öyle, Genel Kurulun naibe İctüzükte....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Kanunları da o çıkartsın o zaman.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - İctüzükte böyle, naiploluyla, böyle bir müessese yoluyla işlemesi diye bir kural yok Bunu reddediyorum. Bunu, yok, söylenmemiş farz ediyorum. Meclisimiz İctüzüğünün çeşitli maddelerinde tedvin edilmiş olan ve 19 uncu maddede esas alınan Danışma Kurulu, görevini, danışma niteliğinde görüş bildirmekle yapar ve partilerin tüzel kişiliği, hükmî şahsiyeti orada temsil edilir ve onlardan bir tanesi bir fikre, «evet» demediği zaman, o, Meclisin Genel Kuruluna gelemaz ve o toplantı yapılamaz, o Danışma Kurulu kurulmuş sayılamaz.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

Aleyhte, Sayın Kazan; buyurunuz efendim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Olağanüstü toplantı halinde çalışırken kanun mu görüşüyoruz, yoksa İçtüzük mü tadil ediyoruz? Hakikaten, zaman zaman kendimizi tereddütler içerisinde hissettiğimizi ifade etmek isterim.

Şimdi, İçtüzüğün 19 uncu maddesinde, Danışma Kurulunun nasıl teşekkül edeceği ve hangi görevleri yapacağı belirtilmiştir. 19 uncu maddenin birinci fıkrasında, Danışma Kurulunun nasıl teşekkül edeceği, nasıl kurulacağı ifade edilmiş ve bu ifadenin arkasından da Danışma Kurulunun, İçtüzükte kendisine verilen görevleri yerine getireceği belirtilmiş, bu görevlerle ilgili, Genel Kurula görüş bildireceği derpiş edilmiştir. Ancak, Danışma Kurulunun kimlerden teşekkül ettiği, nasıl kurulacağı belirtildiği halde, nasıl toplanacağı ve önerisini hazırlarken bu öneriye nasıl bir istikamet vereceği, kararını nasıl alacağı bu maddede belirtilmemiştir. Aslında, belirtilmemesinin sebebi -gerek toplantı nisabının, gerek karar nisabının belirtilmemesinin sebebi- Danışma Kurulunun bir istişarî kurul olmasındandır. Meclise öneri getirecektir, Meclise tavsiye getirecektir.

Eğer, Danışma Kurulunu biz ille, bu kurulun teşekkül etmesi için zarurî olan parti temsilcilerinin ancak bir araya gelmesiyle öneri hazırlama noktasında tutacak olursak, bu takdirde, hakikaten, Meclisin daha iyi çalışması için kabul edilmiş olunan bir müesseseyi, Meclisi çalışmaz hale getirmek suretiyle, İçtüzüğün hazırlanış gayesine aykırı istikamette yorumlamış oluruz. Ben bu noktada fazla konuşmak istemiyorum; sadece, Anayasamızın, Millî Güvenlik Kurulu ile ilgili, bir tavsiye organı olan, bir istişarî organ olan Millî Güvenlik Kurulu ile ilgili 111 inci maddesine dikkatimizi çekiyorum.

Millî Güvenlik Kurulu, bildiğiniz gibi, istiâşarî bir organdır; Bakanlar Kuruluna tavsiye mahiyetinde öneri getirir. 111 inci maddede, Millî Güvenlik Kurulunun kimlerden teşekkül edeceği belirtilmiştir. Millî Güvenlik Kurulunda bulunması lâzım gelen kişilerden bir tanesi bulunmazsa, acaba Millî Güvenlik Kurulu karar alamayacak mıdır?

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Millî Güvenlik Kurulunda görüşülmeden sıkıyönetim ilân eder mi Hükümet? (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, rica ederim....

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - Hayır efendim. İçtüzük gayet açıktır; gayet açık bir ifade ile, «Millî Güvenlik Kurulu, şunlardan, şunlardan kurulur» diyor; tavsiye mahiyetinde karar alan bir organ....

Acaba, Millî Güvenlik Kurulu üyelerinden bir üye toplantıya katılmaz ise, Millî Güvenlik Kurulu tavsiye....

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Oldu: Hava Kuvvetleri Kumandanlığı....

BAŞKAN - Sayın Birgit, rica ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞEVKET KAZAN (Devamla) - tavsiye mahiyetinde bir karar alamayacak mıdır? «Alamayacaktır» diye bir iddiada bulunmak mümkün değildir, bu istikamette uygulamalar vardır. Dolayısıyla, bir kurulun kurulması ayrı şeydir, bir kurulun karar alması ayrı şeydir. Danışma Kurulunun bu noktada istişarî mahiyette bir organ olduğunu kabul etmek ve dolayısıyla, eğer, Danışma Kuruluna herhangi bir siyasî parti şu veya bu nedenle (itham altında tutmak istemiyorum) katılmaktan kaçınıyorsa, diğer siyasî partiler (eğer iştirak itibarıyla Meclisin ekseriyetini teşkil ediyorsa demiyorum, onu da demek ihtiyacını duymak istemiyorum) bu toplantıyı yapabilmeli, öneriyi hazırlamalı ve gelen bu öneride, katılmayan siyasî parti, bu öneri aleyhine fikrini beyan etmiş sayılmalıdır.

Görüşümüz bundan ibarettir.

Saygılarla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Sayın Ölçmen, buyurun efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Başkanlığın, Danışma Kurulu konusundaki tutumunun doğruluğu hakkında söz almış bulunuyorum.

Mevcut İctüzüğümüz muvacehesinde Başkanlığın tutumu doğrudur. Sayın Sabit Osman Avcı'nın şikâyeti bir yerde yersiz olmaktadır; çünkü, bu İctüzük, kendi Başkanlıkları zamanında, kendi riyasetlerinde yapılmıştır. O bakımdan, şikâyet yerinin belki Meclis Umumî Heyeti olmaması gerekirdi; ama İctüzüğümüzün birçok eksiklikleri vardır ve bunların düzeltilmesi için partiler arasında muhakkak elbirliği yapılması gereğine biz de inanmaktayız.

Danışma Kurulu, arkadaşlarımızın da belirttikleri gibi, bir centilmenlik müessesesidir, bir nisap müessesesi değildir; yani, çoğunlukla karar alınan bir müessese değildir. Söylenildiği gibi, Meclislerin çalışmasını kolaylaştırmak için kurulmuştur; yukarıda mutabakat sağlanıp da, aşağıda Umumî Heyette lüzumsuz usul müzakerelerinin yapılmaması için kurulmuş bir heyettir.

Demin, Sayın Genel Başkanımız buradan, lüzumsuz usul müzakerelerinden vazgeçmemizi, biran evvel ana konuya girmeyi dilerken, tekrar 2,5 saat geçmiş olmasına rağmen, yine usul müzakereleri içinde kaybolmuş bulunuyoruz. Onun için sözümü kısa bağlamaya çalışacağım.

Sayın Avcı'nın belirttikleri gibi, Danışma Kurulu bir karar organı olsa idi, o zaman şu mahzurlar doğardı: Millet Meclisinin bugünkü aritmetiği içerisinde, sayıları, grup üyesi adetleri düşük olan 3 siyasî parti, meselâ Güven Partisi, Demokratik Parti ve Millî Selâmet Partisi birleşip, yukarıda, Danışma Kurulunda sayıları çok olan 2 partiye karşı, A.P. ve C.H.P.'ye karşı 3'e 2'yle kararlar aldırırlardı. O zaman ne olacaktı? O zaman, azınlık, yukarıdaki çoğunluğuna, Danışma Kurulundaki çoğunluğuna dayanarak, Meclis çoğunluğuna rağmen kararlar almış olacaktı. Bu bakımdan, Danışma Kurulunun, oy çokluğu ile karar alan bir karar organı olmasına aslında hukuken imkân yoktur.

Şimdi, bundan evvelki uygulamalara geçelim: Ben, Başkanlık Divanının ve Sayın Başkanımızın, Danışma Kurulu konusundaki tutumunun doğru olduğunu belirteceğimi söylemiştim. Danışma Kurulu, bir tek üye gelmese, hukukî varlığından yoksun kalmakta, yani hukukî varlığı tekevvün etmemektedir. İster bu parti grubu en kalabalık parti olsun, isterseniz en az üyeye sahip grup olsun, gelmediği anda, Danışma Kurulunun hukukî varlığı tekevvün etmiyor.

Şimdi, uygulama nasıl olmalıdır? Sayın Genel Başkanımızın ve Sayın Avcı'nın da belirttikleri gibi, hüsnüniyet esastır. Hakikaten, iyi niyetle organlarla çalışması için gayret göstermek, Meclisin bütün organlarının vazifesidir.

Bu Danışma Kurulunda, Demokratik Parti Grubu aleyhinde de bir karar alındığı bir devre oldu. Demokratik Partinin, komisyonlardaki üye adedini düşürmek, sayısını azaltmak üzere dört grup, aralarında mutabakata vardılar, tek başımıza biz kaldık, komisyonlarda grup üyelerimizin adedini düşürmemek için; ama, buna rağmen Danışma Kuruluna iştirak ettik. Danışma Kurulunda aleyhte görüşümüzü belirttik. Danışma Kurulunda alınan tavsiye kararında, muhalefet şerhimizi verdik. Aşağıya, Meclis Umumî Heyetine indik, burada muhalefet şerhimiz istikametinde görüşümüzü belirtip, Yüce Meclisin reylerini kazanmaya çalıştık. Tam istediğimiz olmadıysa bile, Yüce Meclisin Umumî Heyetinin kararı istikametinde, gene de aleyhimize olan durumu biraz lehimize çevirtecek bir karar alabildik.

Şimdi ana konuya geçiyorum: Başkanlığın tutumu, İçtüzüğe uygun olmakla beraber, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun tutumunu, gene İçtüzüğe uygun olmakla beraber, bahsedilen hüsnüniyet meselesinde, tam hepimizin kalbî samimiyetle, yerinde diyebileceğimiz bir tutum olarak tavsif etmeye imkân yok. Burada İçtüzük münakaşaları yapacak yere, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlardan, kendi örneğimizi göstererek, Danışma Kuruluna gelmelerini, itirazlarını orada belirtip, muhalefet şerhlerini orada verdikten sonra, muhalefetlerini Meclis Umumî Heyetine ve kamuoyuna bildirmelerini rica ediyoruz. Bu, bir ricadır, bir temennidir. Tabî ki, kendileri, kendi iç işlerini, kendi taktiklerini daha iyi bilirler; ama biz, samimî olarak, Meclis İçtüzüğünün en iyi şekliyle, en doğru şekliyle uygulanmasını isteyen bir siyasî grup olarak ve bu Meclisten çıkacak kanunların en mükemmel şekilde, Anayasa Mahkemesinden birer müsvette imiş gibi geri çevrilmesini önleyecek bir şekilde çıkmasını isteyen bir siyasî grup olarak, bunu Cumhuriyet Halk Partisine bir rica olarak bu kürsüden iletmeyi bir vazife addediyoruz. Kendileri lütfen, Danışma Kurulunu çalışır hale getirsinler, muhalefetlerini orada belirtsinler ve ondan sonra Umumî Heyette de muhalefet şerhleri istikametinde görüş belirtsinler. Bunu, kanunun tümü üzerinde de söylüyoruz.

Muhterem arkadaşlar, haftalardır ve aylardır bütün Türkiye bir DGM meselesi ile çalkalanmaktadır. Türkiye'nin tek meselesi DGM değildir. Türkiye'nin kıta sahanlığı meselesi vardır; Türkiye'nin Kıbrıs meselesi vardır; Türkiye'de pahalılık meselesi vardır; Türkiye'de öğrenci meselesi vardır; Türkiye'de durdurulan rafineriler vardır; Türkiye'de çöpleri toplanmayan şehirler vardır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, rica ediyorum, lütfen usule dönelim efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Biz, Millet Meclisinde, kamu kuruluşlarına ve millete örnek olacak bir şekli çalışma içine girmezsek, o zaman, diğer organların çalışmalarından da şikâyet etme hakkımız azalmış olacaktır.

Bu yüzden engellemelerimizin, daha İktisadi çerçeveler içinde, daha demokratik usullere uygun şekilde yapılmasını rica ediyor ve Cumhuriyet Halk Partisinin, engellemeyi, çalıştırmamak şeklinde değil, muhalif görüşlerini bu kürsüden millete belirtmesi şeklinde yapmasını temenni ediyorum.

Eğer, biz bu usule riayet etmez, çalışma şekillerimizi demokratik usullere sokmazsak, aksi takdirde kanun çıkarma yetkisini bizim elimizden temizlik işçileri veya otobüs şoförlerinin alması tehlikesiyle karşı karşıya gelmiş bulunuyoruz.

Saygılar sunarım. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, zatiâlinize bir sual sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Eğer, Danışma Kurulunun toplanma tarzını Sayın Uysal tarzında anlarsak, İktisadın 106 ncı maddesine göre, gensoru için gündem yapmayı, Danışma Kurulundan bir parti iştirak etmediği takdirde nasıl düşünürsünüz? Görüşünüz nedir?

BAŞKAN - Bu konudaki görüşümü arz edeyim Sayın Ertem:

Değerli arkadaşlarım, Danışma Kurulunun toplantı biçimiyle ilgili olarak lehte ve aleyhte Sayın arkadaşlarımızı dinledim.

Danışma Kurulumuzun, adı geçen öneri için, Sayın Adalet Partisi Grubu Başkanvekili Sayın Aygün, Sayın Kazan ve Sayın Oğuz tarafından geçen olağanüstü toplantı sırasında üç defa, toplantıya çağırılması istenmiştir. Başkanlık görevi budur. 24 saat içerisinde Sayın gruplarımızı toplantıya davet etmiştir.

Bu toplantılardan birincisine Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, ikincisine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve Sayın Demokratik Parti Grubu, üçüncüsüne Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, Sayın Demokratik Parti Grubu ve Sayın Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu katılmamıştır.

Bu katılmamalar nedeniyle, Başkanlıkça Yüce Heyete bir öneri getirme olanağı elde edilememiştir.

Şimdi, neden bu yolda davranılmıştır, bunu izah etmek istiyorum değerli arkadaşlarım.

İktisad teklifinde, «Danışma Kurulu» 13 üncü madde olarak yer almıştır; teklifte 13 üncü maddedir ve bu maddeyle, «Çağdaş demokratik

parlamentoların en önemli bir kurumu düzenlenmektedir» biçiminde bir gerekçeyle, Fransızca terimiyle «Conferance de President» denilen, «siyasî parti grupları ve Hükümet temsilcilerinin Millet Meclisi Başkanının Başkanlığında teşkil ettikleri kuruldur» şeklinde gerekçe devam ediyor ve «bu kurula teklifte Danışma Kurulu adı verilmiştir» deniliyor.

«Meclisin çalışmasını düzenlemek amacıyla 9 yıldan beri bu çeşit toplantıların yapılması teamül haline gelmiştir. Bu madde ile bu teamül müspet hukuk alanına geçirilmektedir» şeklinde bir gerekçe düzenlenmiştir.

Anayasa Komisyonumuz, 13 üncü maddeyi, 19 uncu madde olarak değiştirmiştir. Bu maddenin gerekçesinde (Anayasa Komisyonumuzun, gerekçesini aynen okuyorum), «Danışma Kurulu önemli bir kuruluş olup, üyeleri, partilerine bağlayıcı beyanlarda bulunacaklardır. Bunun için Danışma Kurulu üyelerinin grup başkanlarından veya onun yazılı olarak göstereceği üyeden teşekkül etmesi gereği düşünülmüştür» denmiştir.

Madde, Genel Kurulumuzda fazlaca üzerinde durulmaksızın biraz evvel arkadaşlarımızın okuduğu ve şimdi de benim okuyacağım biçimde kesinleşti: «Danışma Kurulu, Millet Meclisli Başkanının başkanlığında, siyasî parti grup başkanları veya vekillerinden birisi veya onların yazılı olarak görevlendirdiği birer milletvekilinden kurulur» şeklinde kesinleşmiştir.

Uygulamaya dikkatlerinizi çekmek istiyorum değerli arkadaşlarım. Biraz evvel Sayın gruplar da, Sayın milletvekilleri de ifade ettiler. Danışma Kurulu, Genel Kurulumuza bugüne kadar getirdiği tüm önerileri tam üyesinin katıldığı toplantılardan sonra getirebilmiştir. Herhangi bir siyasî parti grubunun katılmaması halinde, öneri getirilememiştir. Bu hallerde, toplantı bir defa ertelenmiş, Danışma Kurulu toplantıları bir defa ertelenmiş, durum değişmediği takdirde, Genel Kurula Danışma Kurul önerisi getirilememiştir.

İçtüzüğümüzde tüm kurullar için toplantı ve karar nisabı açıkça hükme bağlandığı halde, Danışma Kurulunda böylesine bir kural da getirilmemiştir. Hal böyle olunca, Başkanlığın uygulaması kuralara ve tatbikata uygundur. İktüzüğümüzde değişiklik yapılmadıkça, bu uygulama bu biçimde yürütülecektir.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca Danışma Kurulu, Meclis Başkanlığınca, çeşitli partilerimizce, bu olay ortaya çıkmazdan evvel 7.1.1976 tarihinde, 2.7.1976 tarihinde, 4.7.1976 tarihinde, 6.7.1976 tarihinde dört kez toplantıya çağrıldığı halde, bir siyasî parti grubumuz katılmadığı için, biraz evvel ifade ettiğim biçimde uygulama yapılmış ve Genel Kurula öneri getirilememiştir. Hal böyle olunca, Danışma Kurulu toplantılarının yapılış biçimi ve öneri getirilmemesi hususu, Başkanlığın sonradan itiyat haline getirdiği veya kendi anlayışına göre bir uygulama içerisine kendisini soktuğu bir durum değildir. Uygulama bu biçimdedir, kurallar budur, gerekçe budur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğü değiştirmek Genel Kurulumuzun yetkisi dahilindedir. Uygulama bu biçimde devam edecektir.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, sunuşunuz bitti mi efendim?.

BAŞKAN - Arz ettim efendim. Kararımı da arz ettim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - O halde, sualım açıkta kaldı.

Size sorduğum soru şu: Gensoru için Danışma Kurulunda aynı durum olsaydı, ne olurdu, bir?

İkincisi.

ORHAN BİRGİT (Ankara) - Gensoruda görüşürüz onu.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - İkincisi, bu hallerde, acaba Danışma Kurulunu toplantıya çağıran parti grupları, bu hadiseyi Genel Kurula getirmiş midir?

ORHAN BİRGİT (Ankara) - Yazılı cevap verirsiniz.

BAŞKAN - Bunu Başkanlığa soru olarak tevcih etmekten ziyade, bu aksaklığı Sayın Ertem görmüşlerse ki, görmüş olmaları lâzım (başka çaresi de yoktur, çünkü dört defa aynı durum olmuştur, isterseniz tarihlerini tekrar edeyim, filan, filan, filan, filan tarihte dört defa öneri getirememişsiniz. Bir Sayın grup katılmadığından dolayı öneri getirememişsiniz, eğer bir sakıncası var idiye, İçtüzüğü değiştirmek, Yüce Heyetinizin kudreti dahilinde, kuvveti dahilinde, yetkisi dahilinde) bu İçtüzüğü değiştirmeniz lâzımdı ve böylece de bizi birtakım şaibelerden kurtarmış olurdunuz Sayın Ertem.

Teşekkür ederim.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Tamam Sayın Başkan, biz bunu Genel Kurula getirmek istiyoruz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Sayın Ölçen, bu konudaki görüşmeleri bitti kabul ediyorum.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, tutanakları inceleyecektiniz.

BAŞKAN - Efendim, izin verirseniz konuya geçmek istiyorum. Tutanağı getirtirdim, müzakereler devam ederken inceleyeceğim.

Teşekkür ederim.

İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündeme alınan konularda, önergeler üzerinde, İçtüzüğün 88 inci maddesine göre konuşma yapıp yapılamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	3	139	5.10.1976	825-839	Rasim Hancıoğlu	Hüseyin Deniz	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Usul hakkında görüşme açacağım efendim. Yalnız, bunu, Büyük Meclisin kararı haline inkılap ettirmek veya ettirmemek yetkisi bana aittir.

Buyurun Sayın Uysal.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, ben de usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Usul hakkında iki lehte iki aleyhte söz vereceğim efendim. Buyurun efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Aleyhinde Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun efendim, aleyhinde konuşacaksınız.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, reaksiyon karşısında teslim oluyorsunuz. (C.H.P. sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN - Hayır efendim, hayır efendim, hayır efendim, hayır efendim...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Susturun Sayın Başkan, susturun.

BAŞKAN - Ben kanaatimi kolay kolay değiştirecek değilim. Fakat yapılacak olan işlemde herhangi bir usulsüzlük olmadığını da tescil etmek bakımından söz veriyorum efendim.

Buyurun efendim, Sayın Ülker buyurun efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım:

Sayın Başkanımız, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre doğrudan doğruya gündeme alınmış bu konuda Komisyon yerinde bulunmadığı zaman Komisyon bu konuyu ret mi etmiş, kabul mu etmiş noktasında bir karara varmış gözüküyorlar ve diyorlar ki: «Mademki Komisyon yerinde yoktur, öyleyse burada konuşmaya, önergeyi izah etmeye de ihtiyaç yoktur. Çünkü ret edip etmediği belli değildir».

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkandan istirahat ediyorum, konuyu tam tersine düşünmek lâzım; burada bir konu doğrudan doğruya gündeme alınmıştır. Eğer burada bir Komisyon olmuş olsa idi, o Komisyon diyecekti ki «Şu, şu, şu sebeplerden katılıyorum». Katılıyorum deyince artık bizim arkadaşımızın verdiği önergeyi izah etmesine hacet kalmayacaktı. Niye?...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Çünkü uzman olan Komisyon Meclise bir ışık tutmuş olacaktı ve diyecekti ki, «Ben Komisyon olarak bunu kabul ediyorum». Kabul edilen bir şeyin de tekrar kürsüye çıkılıp izahına lüzum yoktu.

Ama burada Komisyon yok. Komisyon Meclise ışık tutacak; ışığı da yok. Bir arkadaşımızın önergesi var, eğer bu Meclis kendi gündemine hâkim olarak 38 inci maddeye göre bu konuyu ele almış ise, Komisyon da mevcut değil ise, özellikle arkadaşımızın izahat vermesi lâzım gelir ki, burada Meclisin iradesi aydınlığa kavuşmuş olsun ve doğruyu bulabilsin.

Onun için Sayın Başkanın buyurdıkları fikre katılmaya imkân yoktur. Eğer Sayın Hüdai Oral önerisini burada izah etmediği takdirde İçtüzüğe, dolayısıyla Anayasaya aykırı hareket etmiş olur. Zaten, şu bozulmuş kanun, böyle İçtüzük ihlalleri dolayısıyla bozulmuştur; Anayasa çiğnenmiş olur ve bu kanun şu andan itibaren malul duruma gelir.

Onun için istirham ediyorum Sayın Başkan; siz de, biz de, hepimiz de Anayasaya saygı göstermek mecburiyetindeyiz. Sizin daima doğruları ifade etmek istediğinizi biliyorum. Burada bu tatbikatın Anayasaya ve şu 88 inci maddesinin ruhuna uygun yapılması lâzım gelir. Sayın Hüdai Oral'ın çıkıp önergesini izah etmesi lâzım gelir.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Oral.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bir yasa teklifinin veya tasarının Anayasaya aykırı olup olmadığı konusunda inceleme yapmaksızın Genel Kurul karar verme yetkisine sahip değildir ve Anayasaya aykırılık iddiasında bulunan ve bununla ilgili önerge veren arkadaşların, önerge sahiplerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda önergelerini savunmaları, izah etmeleri yasa icabıdır, Anayasa icabıdır.

Bu gereği yerine getirmeksizin, oldu-bittiye getirerek, «Önergeniz okundu, oya sunacağım» demek suretiyle bu Parlamentoyu Hükümetin uydusu haline getirmeye hiç kimsenin hakkı yoktur değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar, A.P. sıralarından gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Siz kimin uydusu haline getiriyorsunuz?

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, komisyonlarda ve Genel Kurulda, yasa tekliflerinin tümünün Anayasanın metin ve ruhuna uygun olup olmadığını tetkik etmeksizin maddelere geçmek Anayasa ve İçtüzüğe aykırıdır.

Bu önerge okunduktan sonra Sayın Başkanın yapacağı tek şey şudur: Oylamaya da sunamaz. Açıktır, Anayasa Komisyonuna iade edecek. Anayasa Komisyonunun tümü üzerindeki görüşünü alacak, Anayasa Komisyonu buraya oturacak, tümü üzerinde Anayasaya aykırı olup olmadığı konusunda görüşünü söyleyecek, bu görüşü söyledikten sonra önergeye katılmıyorsa, önergeye katılmadığı zaman önerge sahibine de konuşma hakkı doğacak.

Bu hakkı iskat etmeye Başkanlık Divanının hakkı yoktur. (A.P. sıralarından gürültüler) Bunun üzerinde özellikle durmak isterim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Esas Komisyonu bilmiyorsun.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, ben bir şeyi bilmem, ama Sayın Adalet Partisi sözcülerinin hiçbir şey bilmediklerini dört devreden beri biliyorum ben. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 38 inci maddesi zuhulen girdi. Eski 36 ncı madde aynen kabul edildi 1973 yılında. 1973 yılında girdi, 1961 Anayasasına aykırıydı.

1961 Anayasasında tüm yasa teklifi ve tasarılarının 91 inci maddeye göre komisyonlarda görüşülmesi şarttı. Biz burada 38'le indirdik «45 gün içinde konuşulmadı» diyorsunuz, ondan sonra Anayasaya aykırılık önergelerinin izahatını bile yaptırmayacaksınız önerge sahibine... (A.P. sıralarından gürültüler) «Komisyona iade etmeyeceğim» diyorsunuz, bu mümkün değildir.

BAŞKAN - Müdahale etmeyiniz efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - O da İçtüzüğün hakkı.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, burada şunun üzerinde durmak istiyorum: «88 inci maddeye göre -Komisyon yok- ben size nasıl söz hakkı veririm» dedi Sayın Başkan. Komisyonun bulunmamasını, oy hakkını ıskat için sebep mi sayıyorsunuz Sayın Başkan? Bu durumunuz tamamen görevinizi kötüye kullanma anlamını taşır. (A.P. sıralarından gürültüler)

MUSTAFA CESUR (Isparta) - Görevini kötüye kullanan Memduh Ekşi'dir.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Görevi kötüye kullanmamak için, önce, görüşme usulünde, önerge sahiplerine; Komisyon katılmadığını söyleseydi veya Komisyon uyduğunu söyleseydi, ne yapacaktınız Sayın Başkan?

BAŞKAN - İçtüzüğün amir hükmünü yapacaktım.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - İçtüzüğün amir hükmünü yapıyorsunuz, şimdi İçtüzüğün amir hükmü nedir?

BAŞKAN - Yapacağım efendim.

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Nedir amir hükmü İçtüzüğün? (A.P. sıralarından gürültüler) önerge sahibine söz vermemek midir amir hükmü Sayın Başkan?

Değerli arkadaşlarım, şunu ifade etmek istiyorum. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, lütfen sükûnetle dinleyelim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HÜDAİ ORAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, şunu ifade etmek istiyorum: Önerge sahiplerine söz vermek suretiyle, önerge sahiplerinin görüşleri üzerinde gerekli işlemi Başkanlık Divanı yapmak zorundadır. Bunu Anayasa Komisyonuna iade edecektir. Oylamaya da sunamaz. «Anayasaya aykırı olup olmadığı konusunda tümü üzerinde Genel Kurulun oylarını alacağım» dediğiniz zaman tartışma konusu tekrar çıkar ve Komisyonun hakkını o zaman 85 inci maddedeki, 39 uncu maddedeki hakkını ıskat etmiş olmaz mısınız Sayın Başkan?

Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışma içindedir. Çalışan Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde yasa teklifleri uluorta çıkarılamaz. Hele Hükümetin, 38 inci madde ile olağanüstü toplantı yapmak suretiyle bu hakları ıskat etmeye hakkı yoktur. Bu nedenle Anayasaya aykırıdır Sayın Başkan ve Anayasaya aykırı olan bu uygulamadan vazgeçmenizi ve tümü üzerinde Komisyonlarda ve Genel Kurulda önerge üzerinde, önerge sahibine söz hakkı vermek suretiyle ve ondan sonra da Komisyona iade etmek suretiyle, lütfen 1961 Anayasasının 91 inci maddesini uygulamak gerektiğine işaret etmenizi, ona göre işlem yapmanızı saygıyla arz ederim değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oral. Başka söz isteyen Sayın üye?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, usul hakkında bir noktayı belirteyim müsaade ederseniz.

BAŞKAN - Aleyhte iki tane konuşuldu efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, 88 inci maddenin son paragrafında... (A.P. sıralarından ayağa kalkmalar ve sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN - Müsaade edin efendim. Müsaade edin efendim. Ben...

NADİR LATİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan söz istiyorum. (A.P. ve C.H.P. sıraları arasında karşılıklı tartışmalar)

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bir dakika efendim.

Sayın İslâm ne hakkında istediniz efendim?

NADİR LATİF İSLÂM (Sakarya) - Aleyhte, tutumunuz hakkında efendim.

BAŞKAN - Tutumum hakkında usul müzakeresinde iki tane aleyhte konuşan oldu. Ben tutumumu kendim izah edeceğim efendim. Tutumumun lehinde konuşacaksınız buyurun. (A.P. sıralarından gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, karşılıklı, zatiâlinizle diyaloga girildi. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Bir dakika efendim. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, isterseniz kürsüden arzı meram eyleyeyim. (A.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Hayır efendim. (Gürültüler) Konuşmalar bitmiştir. Yeniden söz verecek durumda değilim efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkanım sizden izin istiyorum, Adalet Partisinden izin istemiyorum. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Müsaade edin de ben icraatıma başlayayım efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - O zaman dinlesinler, dinlemeye alışsınlar efendim. En son paragrafı okuyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN - Okuyacağım, ben de okuyacağım. O maddeyi okuyacağım efendim müsaade edin. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - En son paragrafı okuyorum: «Başkan değişiklik önergesinden derhal komisyonu haberdar eder.» Nasıl komisyonu haberdar edeceksiniz? Hangi komisyonu haberdar edeceksiniz?

BAŞKAN - Müsaade edin de ben cevabını vereyim efendim. Müsaade edin de cevabını vereyim. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, izin verirsiniz gerekçede yazdığı... (A.P. ve C.H.P. sıralarından ayağa kalkmalar ve karşılıklı tartışmalar)

BAŞKAN - Sayın Ölçen, Sayın Ölçen, lütfen oturun efendim. Lütfen oturun da dinleyin efendim. Lütfen oturun efendim. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan bir şey daha söyleyeceğim. 500 kelimededen ibaret önerge var mı dedi; ben önergede hiç bir...

BAŞKAN - Hayır, 500 kelime lafı çıkmadı efendim, lütfen oturun, lütfen oturun efendim. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Arz ediyorum Sayın Başkan, Adalet Partisine biraz sükûnet tavsiye ediniz. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, Başkan olarak 88 inci maddeyi tekrar okuyorum. (Gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Burası sunta fabrikası değildir, burası Türkiye Büyük Millet Meclisidir. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - «Değişiklik önergeleri veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Başkan her önerge için komisyona, katılıp katılmadığını sorar. Komisyonun katılmaması halinde...» (Gürültüler)

Şimdi, Başkanımız olarak benim kanaatim şu merkezdedir; eğer... (A.P. ve C.H.P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, «Cumhuriyeti satıyorlar» ne demek? (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Ölçen, Sayın Ölçen, Sayın Ölçen lütfen efendim. (C.H.P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler)

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, «Cumhuriyet Halk Partisi Cumhuriyet düşmanıdır» diyorlar. (Gürültüler)

BAŞKAN - Müsaade edin efendim, müsaade edin rica ederim, lütfen oturun efendim. (C.H.P. sıralarından ayağa kalkmalar ve gürültüler) Lütfen oturun efendim. Oturun efendim, oturun. (Gürültüler)

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, sözlerini geri alsınlar.

BAŞKAN - Bu şekilde oturulmaz efendim. Rica ederim, lütfen oturun efendim. (Gürültüler)

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Sayın Başkan, sözünü geri alsın. Cumhuriyet düşmanıdır dedi. (Gürültüler)

BAŞKAN - Lütfen oturun efendim. Ben duymadım efendim. Zabıtlara geçmiştir, ben duymadım efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Lütfen efendim.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Sayın Başkan, «Cumhuriyet düşmanı» dediler lütfen sözlerini geri alsınlar. Cumhuriyet Halk Partisi Cumhuriyet düşmanı değildir.

BAŞKAN - Oturun, ben onu tahkik edeceğim. Lütfen efendim, lütfen oturun efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Sayın Başkan, lütfen sözlerini geri alsınlar. (Gürültüler)

BAŞKAN - İşitmedim efendim, ben işitmedim bir şey.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - «Cumhuriyeti satıyor» diyor. Cumhuriyeti kimse satamaz, lütfen sözünü geri aldırın. (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim biriniz söyleyin, ne dediğinizi anlayamadım. Lütfen oturun.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Ben söylüyorum. Lütfen geri aldırın, zabıtlara bakın. Sayın Başkan Cumhuriyeti ben satmıyorum. Sözünü geri alsın. Oturdıkları yerden «Cumhuriyet Halk Partililer Cumhuriyeti satıyorlar» diyorlar. Lütfen sözünü geri alsın.

BAŞKAN - Efendim bir dakika müsaade edin, müsaade edin.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Lütfen aldırın geriye. Aynısını söyledi. (C.H.P. ve A.P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Sayın Nihat Saltık, Sayın Aykul oturun efendim, oturun. Ayır ayrı söylemeyin.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Sayın Başkan, Mustafa Cesur hakkında işlem yapın, ihbar ediyorum.

BAŞKAN - Müsaade edin, işittim, anladım, anladığımı söyleyeceğim efendim.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Aldırın geriye.

BAŞKAN - Sayın Saltık, oturun efendim, oturun. Lütfen oturun efendim.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Çıkarın kürsüye, sözünü geri alsın. Cumhuriyet düşmanı, Atatürk düşmanı adam, böyle yapamaz.

BAŞKAN - Soracağım efendim, söylediğiniz sözü anladım, soracağım, müsaade edin.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Zabıtlarda var Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim tetkik ederim, ona da bakarım.

HASAN CERİT (Adana) - Efendim zabıtlara geçmediyse ne yapacağız?

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, anarşiyi Meclise soktular.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Nihat Saltık tarafından işitildiği haber verilen «Cumhuriyet Halk Partililer Cumhuriyeti satıyorlar» şeklinde bir lâfın.... (A.P. sıralarından «yok öyle şey» sesleri).

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Efendim, öyle bir şey yok.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Yalan söylüyor, kendisi çıksın.

BAŞKAN - Adalet Partisi sıralarından, Grup Başkanvekilleri de dahil olmak üzere, sarf edilmediğini ifade ettiler. Binaenaleyh, yapılacak bir işlem yoktur. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

TURGUT ALTUNKAYA (Artvin) - Söyleyene sorun.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Zabıtlara bakın.

BAŞKAN - Lütfen oturun efendim. Bu şekilde Meclis müzakeresi yapılmaz, rica ederim. Biraz sükûnetinizi muhafaza edin. İcraat yapacağız.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, lütfen zabıtlara bakın.

BAŞKAN - Ben getirtirim, ayrıca okurum efendim.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - İsmi de vereceğim, Mustafa Cesur.

BAŞKAN - Zabıtları tetkik edeceğim, getirteceğim. Oturun, oturun. Oturun yerinize rica ederim. İhtar vermek mecburiyetinde kalacağım.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

MALİK YILMAN (Hatay) - Sözünü geri alsın. Kürsüye gelsin, özür dilesin.

BAŞKAN - Oturun efendim. Çalıştırmak mı, çalıştırmamak mı istiyorsunuz? Rica ederim.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Çalıştırmak istiyoruz. Sayın Başkan, Cumhuriyet nasıl satılır?

BAŞKAN - Oturun yerinize efendim. O şekilde hitap edemezsiniz, oturun.

Efendim, şimdiye kadar yapmış olduğumuz işlemde, Sayın Hüdai Oral 88 inci maddeye göre kendilerine söz hakkının doğduğunu ifade etmişler ve Başkanlığın tutumunda da şu iki kelimeyi sarf etmek suretiyle makamımıza karşı saygısızca davranmışlardır:

«Hükümet uydusu olmak» tabiri, hiç bir zaman için tarafımızdan....

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Size değil, hükümete, Adalet Partililere söyledim.

BAŞKAN - Hayır efendim, bu tutumla, «Hükümetin uydusu olmak durumunda» diye, Başkanı itham eden bir konuşmanız oldu, bunu reddederim. Zabıtları getiririm, bu sözü ne şekilde söylediğinizi tespit ederim.

İkincisi; tatbikatımızda yaptığımız usuller neticesinde uygulayacağımı belirttiğim usulü, tatbik ettiğimiz takdirde....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan bir kere usul meselesinden önce, Cumhuriyetin nasıl satıldığını, kimin sattığını söylemek....

BAŞKAN - Efendim «Böyle bir söz söylenmedi» dedim, zabıtları ayrıca inceleyeceğimi ifade ettim. Siz bu kelimelerin üzerinde fazla duramazsınız, rica ederim.

MALİK YILMAN (Hatay) - Sayın Başkan, arkadaşımızın soyadı Cesur'dur; cesursa gelip, açıklama yapsın.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Bizim partimiz Cumhuriyeti kurmuş bir partidir, böyle hakaret edilemez.

BAŞKAN - Efendim, zabıtları getirttiğim zaman isim çıkarsa açıklama yaptıracağım.

A.DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, usulden önce Cumhuriyete sahip çıkmamız lâzım, Cumhuriyet usulden önce gelir. Resmen Cumhuriyete dil uzatıyor. Cumhuriyet ve rejim düşmanları.

BAŞKAN - Sayın Öztunç, «Cumhuriyete böyle bir söz sarf edilmedi» derken....

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Yalan söylüyorlar, zabıtlarda var.

BAŞKAN - Yalan söyleyebilir; fakat bu şekilde bir söz sarf edilmediği takdirde siz hâlâ «Böyle bir söz sarf edildi» demekle ikna mı edeceksiniz? «Yok söz» diyorlar.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Zabıtlarda var. Sayın Başkan Cumhuriyete dil uzatılan yerde usulü konuşamazsınız.

BAŞKAN - Ben zabıtları tetkik edeceğim ve zabıtların neticesinde de size cevap vereceğim. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

Buna göre ikinci noktada da Başkanlığın tutumunu, görevini kötüye kullanmak şeklinde tarif ettiler.

Sayın arkadaşlarım, dört seneye yaklaşan bir zamandan beri Başkanlık ediyorum. Daima hakikatlerin tecelli etmesi için tarafsızlık ve mutlaka arkadaşların sözlerini dinlemek suretiyle lâzım gelen azami toleransı göstermekteyim. Fakat vazifeyi böylece kötüye kullanmak tabirini bana yakıştırdığı için arkadaşşıma teessüflerimi belirteceğim, bir.

İkinci olarak; kimsenin tesiri altında kalmadan kanaatlerimi izhar etmekten de beni hiç bir kuvvetin alıkoymayacağını bütün arkadaşlarımla bilmesini bilhassa istirham ederim. (M.S.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Şimdi şu kısmı açıklıyorum: Benim bu uygulamam, kendi hukuk anlayışım ve bilhassa bütün tatbikatlarda da görüldüğü gibi, Yüce Meclisin bu tip uygulamalarında devamlı olarak, komisyon bulunmadığı anlarda yapılan uygulamanın tıpatıp aynısıdır ve hiç bir aykırılığı yoktur. Benim bu kanaatlerimin hilafında, fikirlerinizi beyan ettiniz ve fakat ben Tüzüğün bu maddesini tekrar okuyarak, bu hakkın konuşmacıya, önerge sahiplerine doğmadığını, doğmadığı kanaatini devamlı olarak muhafaza etmekteyim. Komisyonun katılmaması halinde, konuşma hakkı doğar. Komisyon olmadığı zaman böyle bir konuşma hakkının olmadığına kaniyim ve benim uygulamam da bu merkezdedir. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Olmaz öyle şey.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza arz edeceğim efendim, tekrar okutuyorum.

CAHİT ANGIN (Çorum) - Sayın Başkan, 88'e göre söz vermiyorum diyorsunuz; 88'de değişiklik önergesi verene söz vermemek, komisyonun katılmasıyla mümkündür....

BAŞKAN - Katılmamasıyla efendim, katılmamasıyla....

CAHİT ANGIN (Çorum) - 88'e göre kabul edecek, hem komisyon yok diyeceksiniz. İstirham ederim Sayın Başkan. Olmaz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfen oturun efendim. Ve iyi okuyun. (C.H.P. sıralarından gürültüler). Ben önergeyi oyluyorum, lütfen oturun efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yok olan Komisyon nasıl....

BAŞKAN - Efendim, başka türlü bir tatbikat yapmama imkân yok. Ne kadar bağırsanız bağırın, ben bu tatbikatı yapacağım efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

Okuyun efendim.

(Denizli Milletvekili Hüdai Oral ve 8 arkadaşının önergesi okunmaya başlandı).

(C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler ve sıra kapaklarına vurmalar).

BAŞKAN - Komisyon katılmadığı takdirde konuşma hakkı doğar. (C.H.P. sıralarından gürültüler.) Münakaşa etmeyelim efendim, bir tatbikatımız var; ben bu şekilde uyguluyorum efendim.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Senin oldu bittine gelmez bu Meclis.

CAHİT ANGIN (Çorum) - Parlamenter faşizmi ilân ediyorsun.

BAŞKAN - Efendim, bu sözünüzü size iade ediyorum. Sizin sözünüzü yaparsak demokrasi olacak, ben kendi kanaatimi izhar edersem demokrasi olmayacak; böyle şey olmaz efendim, bırakın efendim, olmaz.... Oturun yerinize efendim. (Gürültüler).

Lütfen okuyun efendim.

(Denizli Milletvekili Hüdai Oral ve 8 arkadaşının önergesinin okunmasına devam olundu).

BAŞKAN - Oturun efendim, oturun....

CAHİT ANGIN (Çorum) - Olmayan komisyon, buna katılamaz.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Kim oluyorsun sen be, fikir beyan ediyorsun?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Onu sustur ilk önce.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Okutamazsın bunu. (C.H.P. sıralarından sıralara vurmalar ve «Sustur onu Başkan» sesleri).

BAŞKAN - Nerede görülmüş bu şekilde Meclis? Lütfen yerlerinize oturun efendim, Oturun efendim.

CAHİT ANGIN (Çorum) - Parlamenter faşizmi ilân ediyorsun.

BAŞKAN - Bunu aynen sana iade ediyorum.

CAHİT ANGIN (Çorum) - Gayri meşrusun sen.

BAŞKAN - Oturun da konuşalım efendim, oturun yerinize.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Haramzade Başkan, istifa et yüzkarası.

BAŞKAN - Oturun efendim, rica ediyorum oturun yerinize.

CAHİT ANGİN (Çorum) - Gayri meşrusunuz.

TURGUT ALTUNKAYA (Artvin) - Okutulmuş mu sayılıyor?

KEMAL ANADOL (Zonguldak) - Terk etmeniz lâzım o kürsüyü.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, benim daha 200 tane önergem var, hepsini böyle mi yapacaksınız?

TEKİN İLERİ DİKMEN (Muş) - Hiç bir şey dinlenmiyor ve anlaşılmıyor Sayın Başkan. Onun için, okunan takrir hükümsüzdür.

BAŞKAN - Oturun efendim.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Oyunbaz Başkan, yüzkarası. On dakika sonra görürsün sen. Senin maskaralık alanın değil Meclis. Çakmak'tan da betermişsin sen. Alay ediyorlar seninle, maşa olarak kullanıyorlar seni. (Gürültüler).

BAŞKAN - Bir dakika efendim, oturun yerinize. Herkes otursun da ondan sonra.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, bu kanun tasarısı hakkında daha 1000 tane önergemiz olduğunu biliyorsunuz. Biz bunu, bu kanunun çıkmaması için yaptığımızı da biliyorsunuz. Biz bu hakkı İktidardan alıyoruz.

BAŞKAN - Otursunlar da ondan sonra sizi dinleyeyim efendim. Lütfen oturunuz yerinize.

Efendim, lütfen oturunuz yerlerinize. Arkadaşınızı dinliyorum, müsaade edin. Sayın Saltuk, Sayın Mavioğlu lütfen oturunuz yerinize.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Haksız uygulama yapıyorsunuz, partizanca uygulama yapıyorsunuz. Bu uygulamanız bitinceye kadar oturmaya devam edeceğim.

BAŞKAN - Efendim, çok rica ederim.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Ben rica ederim.

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, bu kanun....

BAŞKAN - Bir dakika, arkadaşlarınız yerine oturmadan olmaz efendim. Bir dakika efendim....

İBRAHİM AKDOĞAN (Kocaeli) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Bir dakika efendim. Bir dakika efendim, oturun yerlerinize. Arkadaşınızı dinleyeceğim, ona göre hareket edeceğiz; lütfen oturunuz efendim. (A.P. sıralarından gürültüler, Kocaeli Milletvekili İbrahim Akdoğan'ın A.P. sıralarına yürümesi; A.P. ve C.H.P. milletvekillerinin karşılıklı sataşmaları, gürültüler).

BAŞKAN - Lütfen oturun efendim. (Şiddetli gürültüler).

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

NECDET EVLİYAGİL (Ankara) - Utanmaz herifler.

BAŞKAN - Lütfen efendim, yerlerinize oturun. Yerlerinize oturun efendim. (Gürültüler). Bir dakika efendim. («Siz devam ediniz Sayın Başkan» sesleri).

Ne devam edecek efendim? Devam etmeye imkân var mı? Rica ederim, şu şartlar altında herhangi bir işlem yapmaya imkân var mı? (C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler).

Lütfen oturun efendim. Lütfen oturun efendim.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Böyle oturtursanız oturmayız.

BAŞKAN - Oturmayın efendim. Çalışmasın isterse o zaman. Öyle mi demek istiyorsunuz? Lütfen oturun yerinize diyorum. (C.H.P. sıralarından gürültüler). Arkadaşınızı dinliyorum, yerinize oturun. (A.P. ve C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler, ayağa kalkmalar ve karşılıklı yumruklaşmalar).

Yerinize oturun efendim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler ve yumruklaşmalar).

Lütfen efendim.... (Şiddetli gürültüler) Lütfen.... (Gürültüler).

Bu şartlar altında toplantıyı saat 17.00'ye tehir ediyorum. Saat 17.00'de toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

(ikinci oturum)

(Birinci oturumda meydana gelen olaylar nedeniyle gruplar adına yapılan konuşmalar)

BAŞKAN - Olağanüstü toplanan Millet Meclisinin 139 uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, oturuma ara vermeden önceki olaylar hakkında açıklamada bulunmak istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, üzücü hadiseler sebebiyle zaten Meclisi tatil etmiş durumdayız. Bu mevzuda yeniden bir münakaşa açılmaması....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, yeniden bir tartışma konusu açmak niyetinde değilim. Esasen, hiç bir konuşmayı tartışma mevzuu haline getirmek için de buradan söz istemiş değilim. Ancak, bu olaylar hakkında Millet Meclisimizin daha salim çalışabilmesi ve görev yapabilmesi için, belli bir ortak noktaya erişmek bakımından, Partimin görüşlerini ifade etmek istiyorum. Aksi halde, bu gibi uygulamalar karşısında bu gibi tepkilerle Meclisin hem rahat çalışması mümkün olamayacak, hem de görüşmemiz gereken konuları belli bir düzeyde konuşma olanağını, görüşme olanağını....

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ölçen. Yapıcı mahiyette bir konuşma rica edeceğim. (A.P. sıralarından gürültüler).

C.H.P. GRUBU ADINA ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

Aslında, ara vermeden önce Mecliste cereyan eden üzücü olaylar hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun üzüntü duyduğunu, (A.P. sıralarından gürültüler) o Grubun Sözcüsü olarak sizlere ifade etmek isterim. (A.P. sıralarından gürültüler).

Sayın Başkan, yapıcı olmaya bütün gayretimize rağmen ve bazı sıralardan bize tevcih edilen söz atmalara rağmen, zatınızın tarafsız olmanıza rağmen, zaman zaman uygulamadaki yanlışlıklarınız, Millet Meclisindeki görüşmeleri sekteye uğratmakta ve Millet Meclisinin bu müzakerelerde varması arzusunda bulunduğu noktalara varması gecikmektedir. Bunun sadece üye arkadaşlarımız veya sadece Başkanlık Divanı ile ilgili bulunduğunu bendeniz kabul etmiyorum. Aslında, bu Tüzük bütün maddeleri ile Meclisin Anayasa doğrultusunda yasama faaliyetlerini belli bir düzeyde yerine getirmesine engel hükümler ihtiva etmektedir; tutumu ve felsefesi bakımından bu Tüzük, Meclisin rahatça çalışmasını âdeta imkânsız duruma getirmektedir. Ben önce Yüce Meclisin bu Tüzük çerçevesi dahilinde yasama faaliyetini Anayasa doğrultusunda gereğince yerine getirmesinin son derece güç olduğunu takdir eden bir arkadaşınızım, Grubumuz da bunu böyle düşünmektedir.

Bu Tüzük ile hiç bir yasayı -eğer partiler kendi aralarında belli bir düzeyde anlaşmaya varamazlar ise- rahatlıkla görüşme imkânı bulamadıkları gibi, o yasayı bir sonuca da ulaştıramazlar. Gerek iktidar partisini oluşturan unsurlar, gerek muhalefet partisi, zaman zaman bunun sıkıntısını çekmektedir. Bu Tüzük, aslında, yapılış felsefesi bakımından, bu kürsüyü Millet Meclisi üyelerine kapalı tutan bir tüzüktür. Örneğin, gündem dışı haftada sadece bir celsede 3 milletvekilinin konuşması ve ancak 5 dakika ile meseleyi ortaya serebilmesi; ama buna karşılık ilgili bakanın 10 dakika cevap verme olanağı ve bu cevapta kabulü mümkün olmayan hususlara tekrar gündem dışı konuşan milletvekilinin belli bir yanıtı vermekten Tüzük gereğince yoksun olması ve buna benzer uygulamalar bu Tüzüğün bu kürsüsü ile Millet Meclisinde milletvekili arkadaşlarımızın görev yapmasını önemli ölçüde kısıtlamaktadır.

Görüşmekte olduğumuz yasanın gerek ilgili ihtisas komisyonlarından geçmeyişi ve bu yasa üzerindeki görüşmelerin kısa devre olarak Mecliste gündeme alınmış olmasıyla başlayan yanlış uygulama, Mecliste bu yasanın zaman zaman görüşülmesini engelleyici nitelik taşımaktadır.

Yerinden yapılan ve zamanında normal olarak yerinden yapılan usul müdahaleleri de, iktidar partisi mensubu arkadaşlarımızın biraz asabî tavırları ile, engelleme biçiminde yorumlanması da bir haksızlıktır. Aslında, bu usul müzakereleri demokratik her ülkede iktidarı elinde bulunduran partilerin serinkanlılığı ile, muhalefet kanadındaki milletvekilini ve gruplarını tatmin edici bir olgunluk içinde karşılamaları icap eder.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bir yasanın, burada o yasanın müzakeresine katılan her üye arkadaşımızın içine sindirilecek şekilde görüşülmesine ihtiyaç var. Millet Meclisini bir yasama fabrikası gibi mütalâa ederek, en kısa yoldan ve en az görüşmeye imkân vererek ve son derece önemli konuları bir olup bittiye getirerek burada müzakere yolunu açmak, Anayasaya olduğu kadar yasama organına da verilen değeri azaltıcı nitelik taşır.

Burada müzakereler devam ederken tartışmalar çıkabilir, müzakerelere devam ederken tartışmaların dozu artabilir. Zaman zaman, her demokratik memlekette ve parlamentoda müşahade edildiği gibi, tartışmalar kaba kuvvete dahi dönüşebilir.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Maşallah, Maşallah.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Bunlar, demokrat ülkelerin parlamentolarında görülmekte olan olaylardır, görülmüştür ve bununla Meclisi küçümsemeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Dinleyici salonundan vuku bulan protesto bile, burada sizin kadar hepimizi üzücü bir yanıtır. Nitekim, şu an dinleyici localarında yahut dinleyici koltuklarında bizi dinlemek isteyen yurttaşlarımızın dinleyemediklerini görüyoruz; oysaki onların burada bizi dinlemeye devam etmelerini ben de sizin gibi candan isterdim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, Anayasaya aykırı, Meclis açıklığına aykırı, dinleyiciler tamamıyla çıkmıştır.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Burada Sayın Başkanın, Divan Başkanının bir tutumunu da, haddim olmayarak; ama kendisinin yararlanacağı umudu ile sizlere arz etmek isterim. Burada gürültüler devam ederken, burada tartışmalar devam ederken, bir önergeyi hiçbir kelimesi anlaşılmadan....

ARİF TOSYALIOĞLU (Çankırı) - Anlaşıldı, müdahale eden sizdiniz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - zapta geçmesi imkânı söz konusu olamadan, gırlı gırlı okutturmayı ben özellikle içime sindiremiyorum. Aslında, burada her şey anlatılıp ve anlaşılır biçimde tartışılmalıdır. Her milletvekili, bu kürsüde verdiği önergeyi savunma imkânını elinde bulundurabilmelidir. Yasamanın en önemli unsuru, milletvekilinin konuşma özgürlüğüdür. O, önerge hakkında düşüncesini ifade etmek veya bir başka düşünce hakkında karşı görüşü ifade etmek, Parlamentonun, parlamenter sistemin alfabesidir, alfabenin «A» harfidir, «A» harfi olmadan yazı yazamazsınız; milletvekili kürsüde önergesi hakkında görüşme yapmadan veya usul hakkında görüşünü ifade edmeden veya gündem dışı konuşuyorsa, Sayın bakanın anlattıklarındaki yanlışlıkları burada tekrar açıklığa kavuşturamadan, parlamenter sistemin omurgası oluşamaz.

Şu halde, hep birlikte demokrasiyi koruyacak ve demokrasiyi devam ettireceksek, burada muhalefet partisinin Tüzük gereğince yerinden ve kürsüde Konuşma olanaklarını kıskanmamak, esirgememek ve onsuz bir yasa çıkartma yanlışlığına düşmemek gerekir. Bu Tüzük aslında bu haliyle Millet Meclisinin

Sayın üyelerini konuşamaz ve konuştuğunu kabul ettiremez hale gelmiştir. Bu Tüzüğü değiştirmedikçe ve bu Tüzüğü tolerans ile uygulamaya iktidar partileri müsamaha etmedikçe ve bu Tüzüğü uygulamakta muhalefet partisi üyelerini rahatça konuşturma olanağından burada yoksun bulundurdukça Meclisin bir yasaı çıkartsa bile, o yasanın Türk ulusuna malolduğunu iddia etmek güçleşir. Bu nedenle, aslında az yasa çıkaralım; ama üzerinde özlü olarak konuşalım. Örneğin, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Yasası, komisyonlardan geçmeliydi. Komisyonların yaptığı tartışmayı burada 450 üye arkadaşımız yapmaya mecbur olduğu içindir ki böyle uzunca tartışıyoruz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Ne hakkında konuşuyor?

BAŞKAN - Sayın Ölçen, lütfen efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Sayın Başkanım, izin verirsiniz, yeterinde yapıcı konuştuğumu zannediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Tansiyonu sadece düşürmek için bizi tansiyon düşürücü ilaçları sizlere sunmak mecburiyetinde zannetmeyiniz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Tansiyonu düşürmek değil kabartmak.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Tansiyonu müstereken düşüreceğiz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Tansiyonun düşmesine iktidar partisi muhalefet partisinden daha fazla yardımcı olmak mecburiyetindedir. İktidar partisinin ve iktidar partisinin sözcülerinin yapılan tenkitlere tahammüllü olması demokratik sistemin bir gereğidir, iktidar partilerinin sabırlı olması demokrasiye inancın vazgeçilmez unsurudur. Sizler burada yapılan tenkitlere yahut yerinde üye arkadaşlarımızın yaptığı ikazlara sabretmek, tahammül etmek, hoşgörü göstermek durumundasınız. Bu Millet Meclisinde Devlet Güvenlik Mahkemelerinden, hatta o mahkemelerle ilgili önergelerin görüşülmesinden tutunuz da, Yüce Heyetin üyelerini konuşma olanağından mahrum bırakarak bu yasaı çıkarttığınız takdirde....

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Tabanca çekerek!....

BAŞKAN - Sayın Öztunç...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - kimi inandırabilirsiniz ki bunun yasa olduğuna, yasa olacağına?

O halde, görüşelim, konuşalım ve burada bizim ne söyleyeceklerimizi ve ne söylediklerimizi, sadece bir engelleme olarak değil, yasama görevinin doğal bir sonucu olarak da mütalaa ediniz; eğer demokrasiye inanıyorsanız, iktidar partisi üyesi arkadaşlarım ve eğer bu Parlamentonun yasalar üzerindeki....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Hangi sebeple söz aldınız?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - İzin verirsiniz, vaktimi biraz daha kullanayım Sayın Aygün, çok söz atıyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, lütfen efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Ben sizin söz atmalarınızdan rahatsız olmuyorum....

BAŞKAN - Lütfen efendim, lütfen efendim....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - rahatsız olmuyorum; ama zannediyorum ki, siz rahatsız olursunuz. Söz atmaktan çok dinlemeye kendinizi alıştırsanız.... (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Ölçen....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - parlamentoya daha fazla yararınız dokunur diye düşünüyorum.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, lütfen efendim, bağlayın cümlelerinizi.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkanım.

Burada bazı yasaları görüşürken, bugün bana şu an söz atmakta olan A.P. Grup Başkanvekili arkadaşım, «Biraz geç çıksın bu yasa, daha çok üzerinde konuşalım; ama komisyonlara havale edilsin ve komisyonlarda görüşülsün» tezini savunan arkadaşımızdır; ama, bugün Devlet Güvenlik Mahkemeleri söz konusu olunca, o zamanki düşüncesinden nasıl vazgeçebiliyor?. Bir kişi, iktidar partisinin bir üyesi, iktidar partisi grubunun Grup Başkanvekili ise, daha önce neyi savunuyorsa yine onu savunmak mecburiyetindedir. En Az Geçim İndirimi Yasası burada görüşülürken, A.P. Grup Başkanvekili arkadaşımız Sayın İlhami Ertem bu kürsüde hepimizin tasvip ettiği şu düşüncüyü ileri sürmüş idi....

BAŞKAN - Sayın Ölçen, Sayın Ölçen lütfen efendim, mevzuu dağıtmayalım.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - «Bu Yasa, Anayasa Komisyonunda görüşülsün, Anayasa Komisyonunun mütalâasıyla birlikte tekrar buraya gelsin. Sayın Başkan, lütfen Anayasa Komisyonuna havalesini kabul buyurunuz. 89 uncu maddeyi işletiniz ve geç olsun, ama temiz olsun» demişlerdi. Aynı düşünce, aynı ilke, Devlet Güvenlik Mahkemeleri için neden düşünülmüyor, neden bu kürsüde ileri sürülmüyor? (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Geç olsun ama temiz olsun, eğer temiz yasa teklifiyle Meclise gelmeyi amaç aldınız.

Saygılar sunarım, teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçen.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, gizlilik kararı var mıdır?

BAŞKAN - Hayır efendim, hayır.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Yoksa, dinleyicilerin oraya, yerine gelmesi lâzım.

BAŞKAN - Var efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - O halde, oradaki dinleyicilerin gelmesi lâzım....

BAŞKAN - Gelecekler efendim, haber gönderelim, açalım kapıları.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Yoksa, Anayasanın 88 inci maddesine göre, muteber oturum sayılmaz....

BAŞKAN - Kapıları açacağız efendim, arkadaşlara lâzım gelen emri verdim efendim, veriyorum efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - gizli oturum olur.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ölçmen.

D.P. GRUBU ADINA ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Muhterem milletvekilleri;

Millet Meclisimiz, bugün maalesef en vahim günlerinden birini daha yaşamıştır. Millet Meclisimiz toplantı halindeyken dinleyici localarındaki sami'in toplu halde ayağa kalkarak Umumî Heyeti yuhalamışlardır.

Bu, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde, Türk Parlamento tarihinde ilk defa vukua gelen elim bir hadisedir. Bu hadiseyi neme lâzımcılıkla geçiştirmeye «Canım hak etmiştik», yahut «Komiser niçin onları aradan çıkarmadı» diye, birbirine ters düşen görüşlerle geçiştirmeye hiç birimizin hakkı yoktur. Bu olayın üzerinde aramızdaki fikir ayrılıklarını, siyasî görüş ayrılıklarını bir tarafa bırakarak toplu halde, eğer demokrasiyi, parlamenter demokrasiyi korumak amacıyla isek, toplu halde düşünerek, toplu halde sonuçlar çıkarmamız ve bazı müşterek kararlara varmamız lâzımdır.

Suç, sadece orada görevini yapma imkânı bulamayan bir polis yetkilisine, Başkanlık Divanına veya konuşmacılardan birine veya bir siyasî parti grubuna yüklemek büyük haksızlık olacaktır. Meselenin derinliğine inildiğinde, burada toplu halde suçumuzun veya suçlarımızın olduğu sonucuna varmak gerekecektir.

Bir siyasî parti grubumuz, bu kanunun tümüyle karşısındadır ve çıkması için her türlü engellemeyi yapmaktadır. Engellemenin yolları demokratik usullerle belirlenmiştir. Bu aşıldığı takdirde, İçtüzük, Anayasa çizgilerinin dışına çıkıldığı takdirde, başka şeylerin de çizgi dışına taşmasını beklemek fazla kötümserlik olmayacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Öbür taraftan, bu meseleyi Hükümet programına almış olan bir Hükümet, bir yıldır bir tasarı dahi getirmemişken, Meclisleri olağanüstü toplantıya çağırarak lüzumsuz bir tansiyon artışı yaratarak, aynı şekilde bu suçlular listesinde yer almamış mıdır?

Öbür taraftan, 20 gündür, olağanüstü toplantı halinde bulunan Meclislerimize, bu kanunu eksiksiz çıkaralım diyen bir ufak muhalefet partisinin sözlerini kulak arkasına atmak suretiyle, acaba Hükümet ortağı partileri ve grupları, bugün engelleme yapmak isteyen Cumhuriyet Halk Partisinin eline, bu kozu vermemişler midir? Bütün bunları düşünerek ve aslında müşterek eserimiz ve müşterek sahiplenmemiz gereken nesne olan demokratik rejime birlikte sahip çıkabilmek için, burada asgarî müştereklerde birleşmemize bu nahoş hadisenin bir vesile olmasını temenni ediyoruz.

Bu kanunun 11 Ekim 1976 tarihine kadar çıkarılamayacağı kesinlik kazanmıştır. Bu durum muvacehesinde, kendi açısından, muhalefet yapmak niyetini açıkça izhar etmiş olan Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan, bu muhalefeti komisyonlarda, Meclis Umumî heyetlerinde, basın toplantılarında, kendilerinin kendi açılarından pek başarı ile yaptıkları gibi, televizyonlardaki açık oturumlarda yürütseler; acaba daha haklı, daha inandırıcı, daha anlatici ve kendi açılarından daha mukni bir yol tutmuş olamazlar mı?

Muhterem Hükümet partileri grupları, zaten bu kanun 11 Ekim 1976 tarihine kadar çıkmayacağına göre, bu kanunun havale edildiği komisyonlarda usulü dairesinde görüşülmesini temin etmek suretiyle, esas komisyonu olan Adalet Komisyonuna gelmesini temin ile diğer tekliflerle birlikte tevhidini sağlamak için, oturup kendilerine yardımcı olan gruplarla da bir fikir birliği ve teşriki mesai içine girseler ve kanunun daha mükemmel bir şekilde çıkması için, hatta muhalefetle de bir diyalog kurmak suretiyle, tansiyonu düşürmek yolunu seçseler, acaba Türk demokrasisine ve parlamenter rejime daha fazla hizmet etmiş olmazlar mı?

Biz bu meselede, her zamanki objektif tutumumuz ve görüşlerimiz içinde, fikir ve görüşlerimizi muhterem siyasî parti grup yöneticilerine ve Meclisimizin Umumî Heyetine, bu nahoş vesile ile sunmayı bir demokrasi görevi saydık.

Bizi dinlediğiniz için teşekkürlerimizi arz ederiz. (D.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, önergemiz var.

BAŞKAN - Hangi önerge?

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bir dakika.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkanım, izin verirsiniz yumuşatıcı bir önerim var efendim.

BAŞKAN - Ne hakkında?

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) -Efendim, bazı sesler kulağa geldi; onların tutanaktan çıkarılması yönünde bir önerim olacak, izin verirsiniz.

BAŞKAN - Efendim, biz tutanaklara bakalım, ondan sonra size söz veririz.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Tutanaklara bakayım efendim.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkanım, dinleyici.....

BAŞKAN - Bakayım efendim, tutanaklara bakayım....

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkanım, müsaade ederseniz arz edeyim: Dinleyici localarından, hiç de hoş olmayan, kulağa hoş gelmeyen bir takım sesler gelmiştir. Bunları bizler de benimsemiyoruz. Ancak, o arada, görebildiğimiz, yanlış görmediyse başta Kubilây İmer olmak üzere ve A.P. sıralarından -evet o sesler hoş değildir- halka dönerek «hayvanlar», «itler» diye halka da hakaret edilmiştir, bu bir (A.P. sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar).

BAŞKAN - Lütfen efendim, lütfen efendim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından gürültüler)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - İkincisi, halksız demokrasiyi yürütemezsiniz. Halkı buraya alın. (Gürültüler)

BAŞKAN - Bir dakika efendim, bir dakika. Yerinize oturun.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Yangından mal kaçırır gibi, Devlet Güvenlik Mahkemesi yasa tasarısını çıkaramazsınız.

BAŞKAN - Yerinize oturun, yerinize oturun. (Gürültüler)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Halkı buraya alın. Demokrasi düşmanlığı yapmayın.

BAŞKAN - Yerinize oturun.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Halksız demokrasi olmaz. Millet var bu temelde.

BAŞKAN - Yerinize oturun, yerinize oturun efendim. (Gürültüler)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Adalet Partisi yok, siz yoksunuz, millet var.

BAŞKAN - Lütfen yerinize oturun, yerinize oturun efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Alın milleti. Devlet Güvenlik Mahkemeleri görüşmelerini halktan kaçıramazsınız.

BAŞKAN - Yerinize oturun efendim.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Devlet Güvenlik Mahkemesinin görüşmelerini halktan kaçırmak istiyorsun, yangından mal kaçırır gibi.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Sayın Uysal, bu 85 inci maddeye göre nedir efendim? 85 inci maddeye göre öncelik vereceğiz, o önergeyi oylayacağız efendim.

M. KUBİLÂY İMER (Konya) - Sayın Başkanım, benim için «Halka lâf söyledi» dediler; doğrudur söyledim. Yuh çekenlere söyledim; yani yuh çekenler ve yuh çeken elbetteki insan değildir, Meclise yuh çeken insan değildir; Meclisin haysiyeti vardır.

BAŞKAN - Tamam, sözünüz aydınlığa kavuşmuştur efendim, tamam efendim, tamam.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yanlış bir uygulama yapmamak için, Anayasanın....

BAŞKAN - Şimdi usul tartışmasını yaptık.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Hayır efendim, o değil.

Yanlış yapıyorsunuz, yani konu aydınlanmadı. Karar verebilmemiz için konunun daha aydınlanması lâzım; neden:

İçtüzüğün 88 inci maddesi değişiklik önergelerini havidir, belki onda haklı olabilirsiniz; tartışılabilir. Ama 85 inci madde Anayasaya aykırılık önergelerine ait bir maddedir. Komisyon, değişiklik önergeleriyle ilgili bir tutum ve davranış içerisine girebilir. Onun için 73 üncü maddeye göre, 64 maddeyle devam eden usul tartışmasında meydana konan konu aydınlanmamıştır. Bu konunun başka bir fiiliyatı aydınlatma bakımından tekrar müzakeresi gerektiğine inanıyoruz, yanlış bir uygulama yapmamak için. Onun için söz istedim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

1957'den önce uygulanan Millet Meclisi İçtüzüğü, 1957'den sonra 1973 yılına kadar uygulanan Millet Meclisi İçtüzüğü 36 ncı maddede tedvin edilen, ortaya konan ve bir komisyonda 45 gün içerisinde görüşülmeyen bir yasa önerisinin doğrudan gündeme alınmasını tespit etmiş.

Yeni İçtüzüğümüze bu 36 ncı madde, 38 inci madde olarak, Anayasa diline uydurularak aynen konulmuştur.

Eski İktüzüğümüzde; yani 1957'den önce 1957'den sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde uygulanan İktüzüklerinde dipnotlar vardır. Bu dipnotlar, Mecliste parlamenter demokrasinin gelenekleri haline birtakım unsurları sokabilecek nitelikte ve değerde dipnotlardır. Meclisin ve Meclislerin Genel Kurulunda uygulanmış bir konunun Anayasaya ve İktüzüğe hangi koşullar içerisinde uygun olması lâzım geldiğini tespit eden dipnotlardır.

1973 yılında uygulamaya konulan yeni İktüzüğümüz, bazı maddelere hiç dokunmamış bu maddelerin uygulanma biçimini doğrudan doğruya 1957 yılından önce uygulanan ve 1957 yılından sonra uygulanan İktüzükteki maddelere uygun olarak saptamıştı.

O halde, bir madde üzerinde yapılamayan değişiklik, daha önce uygulama haline, Meclis gelenekleri ve teamülleri içerisine giren bir unsuru ortadan kaldıramaz; kaldırtması mümkün değildir. Çünkü Anayasaya aykırı olmadığı sürece, Anayasaya aykırılığı iddia edilip, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmediği sürece bir husus, bir hüküm geçerlidir.

O halde burada, çok değerli Sayın Başkanın yaptığı bir uygulamada ve bundan sonra yapılacak olan uygulamalar için, önümüze bir yanlış uygulama çıkmaması için, Sayın Başkanın müsamahasına sığınarak bir önemli unsur huzurunuzda getirmiş bulunuyorum.

İktüzüğün 88 inci maddesi açıkça, bir yasa önerisinin veya tasarısının maddeleri üzerinde değiştirge önergelerini kapsamaktadır; sözüyle, içeriğiyle değiştirge önergesidir. Yani bir maddeyi teklif eden kanun teklifçilerinin Millet Meclisine sunduğu biçimden başka bir biçime dönüştürme halidir değiştirge önerisi. Oysa bir kanun tasarısının veya bir kanun teklifinin herhangi bir maddesine ait, Anayasaya aykırılık önergesi, değiştirge önergesi değildir. Yani bir maddeyi kelimeleriyle, cümleleriyle değiştirmeyi hedef almamaktadır. Ne yapmaktadır Sayın Başkan? Anayasaya aykırılığını iddia etmektedir.

Şimdi bu görüşümü İktüzüğün kesin hükmüne göre belgelemek istiyorum. 88 inci maddeyi açıkça ifade edelim: 88 inci madde, «Kanunlarda veya İktüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir.» Altını kalın çizgilerle çiziyorum. «Değişiklik önergeleri verebilir.» Bu tartışılabilir. Bu konuyu yeri geldiği zaman bu kürsüden tartışacağız. Dipnotlarla tartışacağız, 1973 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinin Meclis kanadında yapılan uygulamalardan örnekler vererek tartışacağız. Ama şimdi tartışmakta olduğumuz konu bu değildir. Tartışmakta olduğumuz konu, Anayasaya aykırılık iddiasıdır. Yani değişiklik önergelerinin tartışılması değildir.

Şimdi 85 inci maddeyi okuyorum değerli arkadaşlarım: «Bir kanun tasarısı veya teklifinin Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında tasarısı veya teklifin belli bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler...» Bakın «değişiklik önergeleri» demiyor. Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Meclis Başkanlığına verilen önergeler, diğer önergelerden öncelikle görüşülür. Bir de önceliği var.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Oyladım efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Oylamadınız.

Sayın Başkanım.

Daha bu konuyu oylamadınız. Bu konu ile ilgili herhangi bir karar vermediniz. Burada bir karar verirsiniz ve o karar da yanlış olursa; doğruyu, yanlış bir karar ortadan kaldırmaz. Kaldırmadığı için her zaman Meclisin Genel Kurulunda bu konu tartışılır ve tartışılma durumunda olunur ve Meclisimizin zamanını alır. Onun için kararı verirken, bu kararı, 85 inci maddenin anlamı ile 88 inci maddenin anlamını tartarak doğru karar vermekte size yardımcı olmak için söz aldım Sayın Başkan. Onun için değiştirge önergeleriyle Anayasaya aykırılık önergeleri birbirinden ayrı şeylerdir. Onun için burada karar vermeden önce, 85 inci maddeyi ve 88 inci maddeyi ayrı ayrı Başkanlık Divanı olarak bir daha üzerinde durarak, kararınızı ona göre verin Sayın Başkan.

Beni dinlediğiniz ve bana söz verdiğiniz için teşekkür eder saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, bir önergem vardı; uygulayın veya uygulamayın ama okutmanız lâzım.

BAŞKAN - Önergenizi okuyorum efendim.

«Meclis görüşmelere açıktır. Bu, Anayasanın 87 nci maddesinin buyruğudur. Şu anda esas dinleyicilerin tümü dışarı çıkarılmıştır. İktüzüğün 145 inci maddesine göre, sadece tezahüratta bulunanlar çıkarılabilir. Tüm yurttaşların çıkarılması Anayasaya ve İktüzüğe aykırıdır. Saat 17.00'den beri oturum açık oturum değildir.»

Efendim, cevap vereyim. İdareci üye arkadaşlara bu şekildeki davranışlarda bulunanlar hakkında muamele yapmak üzere, dinleyiciler tarafına gidip oralara lâzım gelen emirleri vermelerini söyledim. Bir kısmını çıkartmış, bir kısmını çıkartmamış durumdalar.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, bütün salondakiler çıkartılmış.

BAŞKAN - Bir dakika efendim bir dakika.

İdareci üye arkadaşlarımızdan henüz bize bir şey intikal etmiş değildir, ettiği zaman da ayaca Umumi Heyete arz edeceğim. Belki, onların yaptığı işlem neticesinde -bilmiyorum biz onların çıkarılması demedik, herhangi bir şekilde de çıkartma taraftarı değiliz- arkadaşlarımızın icraatını gördükten sonra lâzım gelen izahatı vereceğim efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, bütün dinleyicileri çıkarmak, gizli oturum yapıyoruz demektir.

BAŞKAN - Anladım efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Oradaki biri bağırdı diye bu taraftaki biri bağırdı diye bütün dinleyicileri çıkarabilirsiniz, gizli oturum yapıyoruz, açık oturum değil. (C.H.P. sıralarından «Ara verin» sesleri).

BAŞKAN - Anladım efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkanım, benim de bir maruzatım var.

BAŞKAN - Sayın Uysal 85 inci maddeye göre ifade ettiler. Usul hakkındaki müzakerelerini yaptığımız 85 inci madde, «Önergelerden önce oylanır» diyor ve bu oylama işlemini de 88 inci maddeye göre yapmaktayız. Şimdi, şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz: Bu müzakereler yapılmıştır. Başkanlık kanaatini izhar etmiştir. Başkanın kanaati 88'e göre herhangi bir söz vermeme şeklinde olmuştur.

Bu durum karşısında benim önergeyi oylamaktan ve bu icraatımı devam ettirmekten başka bir tek yapılacak iş kalmıştır o da şudur:

Bu şekilde verilmiş olan önergelerin üzerindeki müzakereler bitmiştir. Bu müzakerede benim tutumum, kendi görüşüme göre tatbikatımı Meclise sunmak ve dolayısıyla Meclisin kararı haline getirmek de mümkündür.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, öneri müzakere edilmedi ki.

BAŞKAN - Hayır önerge değil efendim. Şimdi bir usul müzakeresi açtık. Dedim ki, şu şekilde önergeler üzerinde işlem yapacağım. «Hayır yapılamaz» diye benim tutumum aleyhinde iki Sayın üyemiz söz aldılar. O sözlerden sonra Sayın Uysal'a da ayrıca bir söz vermek suretiyle meseleyi açıklığa kavuşturmuş olduğuma kaniim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 85'te...

BAŞKAN - Şimdi, eğer Başkan olarak yaptığımız işlemlerde, herhangi bir şekilde tutumumuz üzerindeki münakaşa bittikten sonra iki yol vardır:

Bir tanesi; Başkan, «aydınlandım ve aydınlanmamın neticesi olarak da tutumumun doğru olduğuna kaniim» der devam eder ve işleme girer.

İkinci olarak; bu konuşmalardan sonra Yüce Meclisin takdirine sunup Meclisin kararı haline getirmek mümkündür. Meclis kararı haline böylece getirdiğimiz pek çok usullerimiz var. Bu doğrudan doğruya, Sayın Ölçen'in daha evvelce de beyan ettiği gibi, İçtüzüğün sarıh olmayışı dolayısıyla bizi bu müşkül durumlara sokmasındandır. Nihayet 89 uncu maddenin uygulamasında yaptığımız gibi, Yüce Meclise müracaat ettiğimiz anda Meclis kararı haline gelir ve böylece de İçtüzüğün bir noksan kısmı tamamlanmış olur. Binaenaleyh, ben şimdi Yüce Meclise müracaat etmek; mecburiyetini hissediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, bir şey diyebilir miyim?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Hangisi hakkında?. Bir dakika.

Diyorum ki, İçtüzüğün 88 inci maddesine göre, komisyon bulunmadığı zaman yani 38'e göre inmiş olan konularda komisyon bulunmadığına göre ve İçtüzüğümüz de sarıh olarak komisyonun katılmadığı zaman söz hakkının doğduğunu da ifade ettiğine göre...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - 85?

BAŞKAN - 85'te doğrudan doğruya, en önden onların oylanacağını ifade ediyor. Orada da konuşma yok, doğrudan doğruya oylamaya geçileceğini ifade ediyor. Ben bu kanaatimi izhar ediyor ve diyorum ki, bu şekilde 88'e göre, önerelerde, komisyon olmadığı zaman, önerge sahiplerine herhangi bir söz hakkı doğmaz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ama değişiklik önerisi.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

«Doğmaz» diyorum.

HÜDAİ ORAL (Denizli) - «Doğmaz» diye bir şey yok efendim.

BAŞKAN - Bu iki fikir kâfi derecede aydınlanmıştır.

Yüce Meclis'te 88'e göre verilmiş olan değiştirge önergelerinde komisyon olmadığı zaman, önerge sahiplerine herhangi bir söz verilmeyeceği kanaatimi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler. (C.H.P. sıralarından gürültüler ve «Oylayamazsınız» sesleri) Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, benim bir önerim vardı?.

BAŞKAN - Kabul edilmiştir ve doğrudan doğruya 88'e göre herhangi bir işlem yapılamayacağı Meclis kararı haline gelmiştir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 58'e göre önerge vermiştik. Nasıl dikkate almazsınız, nasıl almazsınız?.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

CAHİT ANGIN (Çorum) - Sayın Başkan, olup bittiye getiriyorsun, böyle olmaz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 58'e göre önerge vermiştik, onu görmeden nasıl oylamaya gidersiniz? (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

HÜDAİ ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, Anayasaya aykırı hareket ediyorsun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, ben önerge vermiştim.

BAŞKAN - O önerge şimdi bana geldi.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) Hayır efendim, yarım saat önce vermiştim. (C.H.P. sıralarından gürültüler.) .

İLHAN ÖZBAY (İstanbul) - Adalet Partili Divan Üyesi, Kâtip önergeyi tutmuş, saklamış vermiyor. (Gürültüler.)

BAŞKAN - Bir dakika efendim. (Gürültüler.)

Efendim bir yanlışlık olmuş. Bu önerenin daha evvelden verildiğini.

NİHAT SALTİK (Tunceli) - Verileli bir saat oldu.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

Daha evel şu şekilde bir işlem görmüş: Sayın Halk Partili üye arkadaşımız buradayken, vazife görürken, bu önerge gelmiş. Ondan sonra Sayın arkadaşımız yerini terk etmiş ve diğer arkadaşımıza teslim etmiş, Onlar vazifeye başladığı andan itibaren de önergeden benim haberim olmamış. (C.H.P. sıralarından «Nasıl olmaz?» sesleri)

Bir dakika efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 85 inci madde açık.

BAŞKAN - Anlıyorum efendim.

BAŞKAN - Efendim, bu önerge daha evvel verildiğine göre, biz, önerge gereğince işlem yapacağız. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

Sonradan gelen üye arkadaşımızın bilgisinin olmadığını ifade ettim. Önerge şöyle: «Çoğunluk yoktur, İçtüzüğün 58 inci maddesi gereğince yoklama yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Sakarya	İstanbul
Hayrettin Uysal	Ali Nejat Ölçen
Kırşehir	Burdur
Sait Şaylam	Osman Aykul
Bursa	Konya
Mehmet Emekli	Hüseyin Keçeli
Kastamonu	Aydın
Vecdi İlhan	İsa Ayhan
İstanbul	Rize
Vahit Yaşar Çalın	O.Yılmaz Karaosmanoğlu»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

(C.H.P. milletvekilleri dışarı çıkarlarken, A.P. sıralarından «Meclisten kaçıyorlar, vazifeden kaçıyorlar.» sesleri.)

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Sayın Başkan, görüyorsunuz ekseriyetimiz var. Yoklama yapılmasını kabul etmemeniz gerekir, bu sizin takdirinize dayanır. Yoklama yapmayın, ekseriyetin olduğu görülüyor.

BAŞKAN - Evvelâ önerge sahiplerini arıyorum efendim.

Sayın Hayrettin Uysal?. Burada.

Sayın Nejat Ölçen?. Burada.

Sayın Sait Saylam?. Burada.

Sayın Osman Aykul?. Burada.

Sayın Mehmet Emekli?. Burada.

Sayın Hüseyin Keçeli?. Burada.

Sayın Vecdi İlhan?. Burada.

Sayın İsa Ayhan? Burada.

Sayın Yaşar Çalın?. Burada

Sayın Yılmaz Karaosmanoğlu?. Burada.

Tamam efendim.

Yoklamaya Adana ilinden devam ediyoruz efendim.

(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN - Yoklama işlemi bitmiştir. Çoğunluğumuz vardır, biraz evvel yapmış okluğumuz oylamayı tekrar etmek mecburiyetindeyim. Komisyon olmadığı takdirde.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Başkanlığın tutumunu oylayın efendim.

BAŞKAN - Başkanlığın tutumunu oyluyorum efendim, tekrar oyluyorum efendim.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Yüce Meclisimizin kararı Meclis kararı olarak tescil edilmiş bulunuyor.

C. Senatosu Diyarbakır Üyesi Sabahattin Savcı ve 36 arkadaşının, tarım kesiminin yeniden düzenlenmesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kuruluş ve görevlerinin tanzimine mütedair yetki kanunu teklifinin gündemin birinci sırasında görüşölüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	8	16.11.1976	168-171	Mehmet Altınsoy	Hasan Tosyalı	Hüseyin Deniz

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri;

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Savcı ve arkadaşlarının, Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilât Yasasına ilişkin Bakanlar Kuruluna yetki istemine dair teklifi, gündemin birinci maddesine kendiliğinden gelmiş görünmektedir. Bu da, Anayasadaki; yetki kanunlarının öncelik ve ivedilikle görüşülmesi ilkesinden doğmaktadır.

Şayet milletvekillerinin, Parlamento üyelerinin, Bakanlar Kuruluna has yetki kanunu teklif etme hakkını kabul ettiğimiz takdirde, son derece büyük bir Meclis obstrüksiyonuyla karşı karşıya kalırız.

Örneğin; her milletvekili arkadaşım birer yetki kanunu teklifi vermek suretiyle gerek Bakanlar Kurulunun önerdiği tasarıları, gerek milletvekillerinin, usulün ve içtüzüğün hükümlerine göre vermiş oldukları tekliflerin gündemdeki sırasını almak imkânı vardır. Burada bir milletvekili arkadaşımız 50 tane yetki kanunu teklif etti mi Meclis kitlenir.

Bakanlar Kurulunun yetki alması meselesi, salt yürütmeye tanınmış bir yetkidir, öncelikle, milletvekillerinin yetki kanunu teklif edip, etmeme hakkının bulunduğu tartışılmalıdır.

Bir ikincisi, acaba Danışma Kurulunun kararlarına da bu hüküm işler mi? Ben, maddeleri okuyarak tayin etmeye çalışacağım.

Gündemle ilişkin 50 nci maddede, İchtüzüğün kanun tasarı ve teklifleriyle, komisyondan gelen diğer işler 7 nci maddededir. Bu 7 nci maddeyi Danışma Kurulu bir sırayla düzenleyebilir, özel gündem maddesi de yapılabilir 51 inci maddeye göre.

Şimdi, yetki kanununa ilişkin hüküm ne diyor: «Yetki kanunları da İchtüzükteki usule görüşölür, öncelikle, ivedilikle» diyor. Peki, Danışma Kurulu tasarrufları, İchtüzüğün tasarrufları, İchtüzüğün kurumları değil midir? O zaman Danışma Kurulunun fonksiyonu ne olacaktır? Biz Danışma Kuruluyla bir gündem tayin etmişiz, bir arkadaşımız bir yetki kanunu teklif ediyor, Danışma Kurulu müessesesi işlemez hale geliyor.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Gerek Danışma Kurulu tasarruflarını ortadan kaldırıcı mahiyeti, gerekse milletvekillerinin yetki kanunu teklif etme hakkı tartışılmalıdır. Bir emsal kabul edilip, burada parti grup başkanvekilleri, yani Danışma Kuruluyla geriye çekip, komisyonda müzakere edilmesi yolunda alınacak bir karar, ileride herhangi bir arkadaşımızın anlayış göstermemesi ve herhangi bir parti grubunun anlayış göstermemesi halinde, Meclis çalıştırılmaz hale gelebilir. Bu nedenle gündemin 1 inci maddesine girmesini, otomatik olarak girmesini kabul etmek iki nedenle mümkün değildir.

Birincisi, milletvekillerinin kanun teklif etme hakları başka şeydir, Bakanlar Kurulunun yetki istemi başka şeydir. Bunu, 64 üncü madde ile 91 inci maddeyi yorumlayarak izah etmek mümkün.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerine ilişkin Anayasanın 64 üncü maddesinin 2 nci fıkrası; «Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunla, belli konularda, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararnameler çıkarmak yetkisi verebilir. Yetki veren kanunda, çıkarılacak kararnamelerin amacı, kapsamı ve ilkeleriyle bu yetkiyi kullanma süresinin ve yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin açıkça gösterilmesi ve kanun hükmünde kararnamede de yetkinin hangi kanunla verilmiş olduğunun belirtilmesi lâzımdır.» der.

Görülüyor ki, bir düzenleme yetkisi veriyoruz ve ayrıca o düzenlemeye uygun bir icra yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak devrediyoruz.

Şimdi, 91 inci maddeye göre, kanun teklif etme yetkisini okuyalım: «Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri yetkilidirler.»

Acaba, ikinci fıkradaki yetki devrini bir milletvekili arkadaşımızın vermesi mümkün müdür? «Biz verebiliriz» diyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisi bu yetkiyi verebilir. Peki, istem kimden gelecektir? Hükümetten gelecektir. Ortada Hükümetin istemi yokken, nasıl onun yetki kanun teklifi olarak müzakeresi mümkün olur? Bu nedenle, en azından bu konuda tartışma açılmalıdır.

İkinci olarak da, meğer ki milletvekillerinin yetki kanunu teklif edebileceklerini kabul etsek dahi, Danışma Kurulu müessesesini işleme hale getirecek bir uygulamadan kaçınmamız gerekir. Çünkü, o yetki teklifi de yine İçtüzükteki kurallara göre müzakere edilecektir. İçtüzükteki kurallarda Danışma Kurulunun fonksiyon ve yetkileri belirtilmiştir. Özel gündem yapmak, gündemin 7 nci bölümünü teşkil eden «Kanun tasarısı ve tekliflerini» sıralamak hakkı vardır. Otomatik 1 inci maddeye gelmiş, müzakere edeceğimiz diyoruz. Ortada bir Danışma Kurulu kararı var. Bugün ne görüşecektik? Daha önce alınan kararlar, Türk Ceza Kanununun 401 inci maddesiyle, anlaşmalarla ilgili kanunları görüşeceğiz. Daha önce bir Danışma Kurulu Kararı var. Bunu nasıl bertaraf edersiniz? İçtüzükteki hüküm açıktır.

Bu nedenle, Başkanın tutumunu hatalı kabul ediyorum. Çünkü, bu teklifin otomatikman gündemin 1 inci maddesinde yer alması ve müzakereye açılması hatalıdır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sanlı.

Muhterem arkadaşlar, öyle sanıyorum ki, Sayın Sanlı, kanunun müzakeresi başladığı zaman tümü üzerinde görüşlerini arz etmesi gereken hususu burada söylediler.

ALİ SANLI (Burdur) - «Gündemin 1 inci maddesine koyamazsınız, müzakere açamazsınız» diyorum; sıraya girer.

BAŞKAN - Tamam efendim, tamam. Gündem daha evvel tanzim edilmiştir efendim. Gündem tanziminde Danışma Kurulunun daha evvelki kararı nazarı itibara alınmıştır; ancak gündemin 1 inci maddesini bu konu işgal ettiği için, Danışma Kurulunun önerisi bundan sonra gelmiştir; bu kanunun burada müzakere edilip, edilemeyeceği milletvekillerinin tek tek veya birkaç milletvekilinin bir arada bir yetki kanunu teklif edip edemeyeceği hususu, kanunun tümü üzerindeki müzakereye başladığı zaman rahatça söyleyebileceğiniz bir husustur.

Gündemin 1 inci maddesinin değiştirilmesi hakkında bir muamele yapmamız imkânı yoktur.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yanlış görüyorsunuz Sayın Başkanım, ilgili konu değildir.

BAŞKAN - Sayın Uysal...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Arz edebilir miyim efendim?

BAŞKAN - Tabî Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Gündemin 1 inci maddesindeki husus, Danışma Kurulu Kararıyla ilgili husus değildir.

BAŞKAN - Anayasanın gereğidir Sayın Uysal, Anayasanın gereğidir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Arkadaşımız da Anayasanın gereği olarak bu usulün, gündemin 1 inci maddesine bu şekilde gelmiş bir yasa olarak gelmemesi görüşünü savunuyor efendim.

ALİ SANLI (Burdur) - Anayasanın gereği olarak anlayamazsınız, gündemin 1 inci maddesine getiremezsiniz.

BAŞKAN - Bu görüşünü dinledik efendim. Zaten kendisine İctüzüğün 64 üncü maddesine göre usul hakkında söz verdim, fikirlerini beyan ettiler. Başka- ca söz isteyen olursa lehte ve aleyhte söz vereceğim efendim.

Sayın Ölçen, lehinde mi, aleyhinde mi efendim?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Kürsüye çıkmadan önce bir hususu arz etmek isterim:

Bu konu iki cephelidir: Bunlardan bir tanesi Sayın Sanlı'nın ifade ettikleri gibi «Acaba gündemin 1 inci maddesinde yer alabilir mi?» ki, biz de aynı kanaatteyiz; yer alamaz.

İkincisi, «Gündemin 1 inci maddesinde yer alması halinde Danışma Kurulu kararı ile Komisyonda tekrar müzakere edilmesi» dir.

Bu iki konu birbirinden ayrıdır. Gündemin birinci maddesinde yer alamayacağı tezini ileri süreriz ve müteakiben eğer gündemin 1 inci maddesinde yer alma tezi söz konusu edilirse, o takdirde Danışma Kurulunun önergesini işleme koyarsınız.

Bu nedenle, evvelâ birinci aşamayı müzakere etmeniz gerekir, ikinci aşamadan farklı hale getirmek için. Bendeniz birinci aşama için dahi, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, bendeniz de bunu birinci şekliyle kabul ettim, bir usul meselesi telâkki ettim ve Sayın Sanlı'ya İttüzüğün 64 üncü maddesine istinaden söz verdim; gündemin 1 inci maddesini işgal edip edemeyeceği hakkında.

Yalnız, malumunuz, 64 üncü maddeye göre lehte ve aleyhte ikişer kişiye söz veririm. Eğer lehinde başka söz isteyen yoksa, zatiâlinize aleyhte söz verebilirim. Lehinde görüşmek isteyen var mı?... Yok. O halde buyurun Sayın Ölçen.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, galiba vaktinizi almak zorunda kaldım, bu nedenle önce özür dilerim.

Eğer Hükümet yetki alıp almamakta bir düşünceye sahip değilse ve Yüce Meclisten yetki alma arzusu ile huzurumuza gelmemiş ise veya yetki alarak Bakanlar Kurulu kararı tanzim etmek niyetinde değil ise, her halde Parlamentoda milletvekili arkadaşlarımızın Hükümeti, kendi isteği dışında, yetki ile teçhiz etmeye teşebbüs etmesi, bu Mecliste tikanıklıklara neden olacaktır. Bu noktayı arz etmek istiyorum.

Şu halde meselenin bu şikkında da, yani gündemin 1 inci maddesinde yer alıp almaması meselesi dahi iki noktalı, iki konumlu bir meseledir. Bunlardan bir tanesi, Hükümet yetkiyi istemediği halde, Hükümet yetkiyi istemediğini Danışma Kurulunda ifade ettiği halde, Parlamento kendisine, yani Hükümete istemediği yetkiyi vermeyi düşünmektedir veya bunu müzakere etmektedir bu yasa teklifiyle. Önce bunu açıklığa kavuşturmak lâzım. Hükümetin istemediği bir yetkiyi Parlamento kendisine verirse hangi sakıncalar ortaya çıkar? Birinci konum bu.

Şu sakınca ortaya çıkar: Hükümet, kendisine Yüce Meclisin verdiği yetkiyi kullanmayabilir, istemediğine göre kullanmaz, yani o yetkiyi aldıktan

sonra, tanınan iki yıl zarfında, konuyu Bakanlar Kurulu kararı haline getirmez. Dolayısıyla, Bakanlar Kurulu kararı haline getirilmediği için iki sene bu yetki kullanılmaz, kullanılmadıktan sonra da bu yetki ortadan kalkar. Meclis üyeleri, Meclisi bu nedenle meşgul etmiş olur.

Bu, kötü ve sakıncalı bir uygulamaya yol açar. Mademki Hükümet yetki istememektedir ve mademki yetki kendisine verildiği zaman dahi istemediğine göre, Bakanlar Kurulu kararı düzenlemeyerek o yetkiyi kullanmayacaktır. O takdirde bazı gruplar, bazı milletvekili arkadaşlarımız yetki teklifi getirerek Meclisin gündeminde yer alan önemli maddelerin önünü kapatmış olurlar. Birinci sakınca bu.

İkinci sakınca. Aslında Anayasanın 64 üncü maddesinde yetki kanunları her ne kadar gündemin 1 inci maddesine geliyor ise de, o takdirde Hükümetin kendisine tevdi edilen bu yetkiyi kullanıp kullanmadığına bakmayarak, Millet Meclisinde bazı gruplar, bazı parlamenterler grupları, gündemde görüşülmesini istemediği maddelerin, yasaların, konuların görüşülmesini bu nedenle ilânihaye erteleyebilir.

Bir başka sakıncayı da burada dikkatlerinize arz etmek istiyorum. Aslında yetki konusu böylece ortaya çıkarsa, tamamen tersine bir uygulama da söz konusu olabilir. Böylece bazı gruplar, özellikle Hükümet kanadına ait gruplar, önceliği haiz olması gereken yasaları, Danışma Kurulunda görüşme olanağına kavuşturamamış iseler, o takdirde bunu yetki tasarısı, yetki teklifi haline getirmek suretiyle, öncelik sırasını kendi diledikleri, uygun gördükleri biçimde düzenleme olanağına kavuşurlar. Bu halde de, Danışma Kurulu adına, Danışma Kurulunun kararını onaylayacak Yüce Meclis adına, yetki ile donatılmış birtakım yasaların önceliğinden yararlanmak üzere, yeni bir öncelik düzenleme sistemi ortaya çıkar. Bu iki sakınca nedeniyle, bir yandan, önceliği haiz olan yasalara göre, gündemin düzenlenmesi değiştirilmiş olur. İkincisi, bu önceliği haiz yasaların Önüne bir başka yasa getirilerek «Yetki yasası» adı altında gündemin önü tıkanmış olur. İki sakıncası var.

Bu nedenle, eğer bu celsede bu yasa birinci maddede yer alacak ise, o takdirde, bu meselenin bundan sonraki uygulamalara emsal teşkil etmeyecek surette görüşülmesi veya oylanmasında bunun dikkate alınması gerekir.

Bendeniz bu hususlara işaret etmekte yarar görmekteyim. Zannediyorum ki, komisyonlarda görüşülmeden, yasaların 8 inci maddeye göre buraya inmesinin sıkıntısını bütün parlamenter arkadaşlarımız ve gruplar hissetmektedirler, ifade etmektedirler. Ayrıca, İçtüzüğün 88 inci maddesi gereğince, İçtüzüğün 38 inci maddesi ile gündeme girmesi ve komisyona iadesinin mümkün olmadığına dair karar verilmesi sebebiyle, yine, Yüce Meclisimiz bunun sıkıntısını çekmektedir. Bu defa üçüncü bir sakınca ortaya çıkacaktır; birtakım yasaların yetki yasası olarak Meclisi hem işgal etmesi, hem bazı yasaların önünü tıkanması veya bazı yasaların, geride olduğu halde, geride olması ihtimali gözetilerek en öne geçirilmesi gibi sakınca.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu sakıncalar karşısında zannediyorum ki, Yüce Meclisimiz bir, 8 inci maddenin işlemesi nedeniyle; bir, 88 inci maddenin işletilmemesi nedeniyle, bir de Anayasanın yetki kanunları nedeniyle, 64 üncü maddesinin işletilmesinden ötürü üç türlü tıkanıklığa veya huzursuzluğa sahne olacaktır. Bu nedenle, gündemin, 1 inci maddesinde yer almaması gerektiği hususunu, Danışma Kurulunun bir üyesi olarak, Danışma Kurulunda da ifade etmiş olmam nedeniyle burada tekrar belirtir, beni dinlediğiniz için size saygılarını sunarım; teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçen.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, benim, tümü üzerinde iki milletvekilini görüştüreceksiniz, sözüm var.

BAŞKAN - Var; vereceğim efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Ama, şimdi arz edeceğim, bir konuyu tespit etmek bakımından. O hakkın zail olmaması kayıt ve şartı ile, aleyhte söylemek, konuşmak için söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte söz veremem efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - İki arkadaşımız aleyhte görüştüler.

AHMET ŞENER (Trabzon) - O halde, oldu Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Ölçen ve Sayın Sanlı'nın, gündemin 1 inci maddesine bu yetki kanununun alınıp alınamaması hususundaki kıymetli fikirlerini dinledik. Ancak, Başkanlık, gündemin 1 inci maddesine bu yetki kanununu koymak suretiyle zaten tercihini yapmıştır. Anayasa'nın sarıh hükmüdür. Sayın Ölçen'in işaret buyurdukları gibi, emsal teşkil etmemek üzere kaydını koyma imkânından da maalesef mahrumum, gündemin 1 inci maddesi olarak müzakeresinin yapılması zaruretindeyiz, yapmak zaruretindeyiz.

ALİ SANLI (Burdur) - Biz de usulen itiraz edebiliriz; belirttik.

BAŞKAN - Tabî efendim, zabıtlara geçti.

Karma Komisyon raporunun komisyona iade edilip edilmeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	8	16.11.1976	189-192	Mehmet Altınsoy	Hasan Tosyalı	Hüseyin Deniz

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlar, bu önergeyi işleme koyabilmemiz ancak Anayasa'nın 92 nci maddesi ile İçtüzüğü'nün 88 inci maddesi arasında bir irtibat kurmakla mümkün olacaktır. Anayasa'nın 92 nci maddesi bu üç metinden birinin mutlak kabul edilmesine âmirdir. «Millet Meclisi, karma komisyonunca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır» diyor. Bu nedenle bu metinler üzerinde herhangi bir değiştirge önergesi verilemez.

İçtüzüğü'nün 88 inci maddesi ise, bir kanun tasarısı veya teklifinin üzerinde değişiklik yapılması veya bir maddesinin reddedilmesi veya komisyona iadesi şeklinde anlaşıyor. Ancak, biraz evvel aynı oturum içerisinde İçtüzüğü'nün 88 inci maddesine göre bir muamele yaptık; bir kanunu, bir kısım muhterem üyenin imzasıyla verilmiş bir önergeyi işleme koymak suretiyle, komisyona iade ettik.

Şimdi Anayasanın 92 inci maddesi muvacehesinde 88 inci maddeyi ihmal etmemiz lâzım gelirse, biraz evvel yapmış olduğumuz muameleye aykırı bir durum takınmış olacağız.

Başkanınız olarak bu hususta tereddüdü izale etmek ve ilk defa sizlere Başkanlık etmek üzere bu kürsüye çıktığı anda bir yanlış teamül tesis etmemek için önergeyi muameleye koymadan evvel usul müzakeresi açacağım; lehinde, aleyhinde....

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Lehinde Sayın Başkan.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, usul müzakeresine lüzum olmayacak bir madde var. 89 uncu maddeye göre Hükümet çözümleyecek Sayın Başkan. Lüzum yok bu usul müzakeresine.

BAŞKAN - Hükümet veya Komisyon, 89 uncu maddeye göre kendisi isterse, zaten önergeyi muameleye, işleme koymaya lüzum kalmaz.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, ben Hükümete soru sorulsun derken şunu kastettim, yanlış bir teamüle meydan verilmesin: Komisyon kendisinin mazeretini belirtti, çoğunluk olmadığı için; fakat Hükümet bu Komisyona havalesini isterse, mesele kendiliğinden, müzakeresiz oylanır.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Olmaz Sayın Başkan.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Sanlı, aslında bu kanunun müzakeresi sırasında bir defa Hükümet davet edilmiş ve bulunmadığı için ertelenmiş. Şu anda da Hükümetin mevcut olup olmadığı, Sayın Dışişleri Bakanı başka bir kanun vesilesiyle bulunuyor; ilgili Bakan olarak.... («Var» sesleri).

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Karaca buradalar, Hükümeti temsil ediyorlar, demin söylediler.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, Hükümet temsil ediliyor.

BAŞKAN - Sayın Karaca?...

DEVLET BAKANI GYASETTİN KARACA (Erzurum) - Sayın Başkan, ben Hükümet olarak orada oturmak istedim, Sayın Adalet Bakanımız İsmail Müftüoğlu, Adalet Bakanlığından yetkili bir memuruna belge vermiş, belgeyi zatiâlinize getirmişler. Bakanlık yetkilisi orada vardır, her türlü soruyu cevaplandıracaktır.

Suallere benim cevap vermem istenirse cevap veririm.

BAŞKAN - Peki efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Evvelâ 89'a göre işleme koyunuz.

BAŞKAN - Beis yok efendim. Adalet Bakanlığının yetkilisi varmış; bendeniz görmemiştim. Şimdi söylediler. Yetki belgesi varmış. Bu suali sorabiliriz.

Efendim şimdi, Sayın Sanlı, Komisyon burada, Hükümet yetkilisi burada. Bu müzakereyi kendileri işitiyorlar. Bir soru sorma gereği yoktur. Lüzum görürlerse kendileri teklif ederler; İçtüzüğün 89 uncu maddesine göre veririz. Zaten müzakeresiz verilir, meseleyi hallederiz. Şu ana kadar böyle bir talep olmadığına göre bilmeceburiye 88 inci maddeye göre muamele yapıp yapmayacağımız hususunda, bir yanlış teamül tesis etmemek için, tekrar ediyorum, usul müzakeresi açacağım.

Sayın Ülker, lehte söz istediğinizin farkındayım; Sayın İslâm, zatiâlinizin de aleyhte söz istediğinizin farkındayım.

Sayın Ketenoğlu, lehinde.... İki kişiye lehinde söz vereceğim; Sayın Ülker ve Sayın Ketenoğlu'na; Sayın İslâm'a aleyhinde.

Buyurun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Başkanımız yerinde bir hareketle aydınlanmak için konuyu Meclisin önüne getirdiler. Kendilerine teşekkür ederiz, bize görüşlerimizi ifade etmek fırsatını verdiler.

Anayasanın 92 nci maddesi üç metinden birisinin kabul edileceğini yazmaktadır. Biz ise buna en ufak bir halel getirici bir öneride bulunmuş değiliz. Yani Anayasanın 92 nci maddesindeki bu hüküm, eğer önerimiz kabul

edilir, komisyona alınırsa, ne olacak? Ya komisyon eski metninde ısrar edecek veyahut yeni bir metin meydana getirecek. Ama, hangisi olursa olsun, mutlaka buraya gelecek ve eğer eski metin gelmiş ise, o Karma Komisyonun metni olacak, eğer değişiklik yapmışsa o da gene Karma Komisyonun metni olacak ve böylece Anayasanın 92 nci maddesindeki «üç metinden birisi oylanır» hükmü kesin bir şekilde ihlâl edilmiş olmayacak.

Eğer, başka türlü hareket edersek, yani «Böyle bir metin gelmiştir, bunun üzerinde hiçbir şey yapılamaz, yanlış da olsa kabul edilir» dersek, bu hem İctüzüğe aykırıdır, hem de akıl kurallarına aykırıdır. Eğer, biz hepimiz, bütün kanatlar birleşmiş, «burada bir hata vardır» diyorsak ve İctüzüğün bir maddesi değil -yalnız 88 inci maddesi değil- birkaç maddesi komisyona geri almak imkânını veriyorsa, ki Sayın Başkan biraz evvel ifade ettiler, «Hükümet ses çıkarmıyor» dediler, demek ki, Hükümet ses çıkartmış olsa geri alabilecek. Ben öyle anladım. Yani Hükümet ses çıkartmış olsa, alabilecek; bir yol bu. Bu yol kullanılmadı. Kullanılmaması tabiidir. Burada patlak verdi olay; yetkili olan arkadaşımız, Hükümetten bir yetki almadan konuşamaz, belki söyleyemez, yani bu noktayı anlayışla karşılamamız gerekir.

İkinci bir yol: İctüzüğün her şeye tatbik edilecek 88 inci maddesini, şuna tatbik edilir veya buna tatbik edilmez diye düşünemeyiz.

Madde şöyle: «Kanunlarda veya İctüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri önerge verebilirler....» Altını okumuyorum.

Şimdi, komisyona iadesi için milletvekilleri bir öneri verebilirler. Meclis kabul edecek bunu. Eğer Meclis burada bir yanlışlık yapıldığını görmüşse, nasıl olur da, daha kesinleşmemiş olan bu metni düzeltmek imkânını bulamaz? Bu, İctüzüğün bu açık hükmüne aykırıdır. Tüzük bu hükmün tatbik edilmeyeceğine dair, «Şu iş için tatbik edilmez» diye bir sarahat taşımadığına göre, üzerinde öyle yazıyor; «...kanunlarda veya İctüzükte aksine bir sarahat olmadıkça...» böyle bir sarahat mevcut değil, burada tatbik edilmesi lâzım gelir.

Üçüncü bir yolun da olduğu kanaatindeyim 86 ncı maddeye göre, «Kanun tasarısı veya teklifinin Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce....», bu daha sonraki bir safhada, «....Metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddi hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, metin, esas komisyona geri verilir».

Demek ki, üç tane mekanizma bir yanlışlığı önlemek için konmuş. Başka türlü düşünülmesi makul olmaz. Bu bakımdan, herkesin üzerinde birleştiği bir tasarısı biz burada -burada özellik var- oyladıktan sonra kanun haline gelecek. Bu yanlışlıkları bütün kanatlar, az veya çok derece farklarıyla ifade ettiklerine göre muhtemelen Cumhurbaşkanının vetosuna uğrayacak. «Anayasaya aykırılık var, yok» ayrı mesele; oralardan çevirmeyi, herhalde Parlamente'ye karşı yapılmış iyi bir hareket olarak nitelendirme imkânı yoktur.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu sebeple, lütuf buyursunlar arkadaşlarım. Biraz evvelki konuşmaların ışığında komisyona gidecektir; komisyona hep birlikte gideriz. Eğer komisyon «bu görüşte bir değişiklik yoktur» derse, artık onda yapılacak bir şey yoktur; Anayasanın 92 nci maddesine göre üç metin burada oylanır, netice ortaya çıkar.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ülker.

Muhterem arkadaşlar, müzakerelerin tam yarısındayız, gündemin bitmesine, vakit darlığından dolayı imkân yok. Müzakerelerin gündemin bu maddesi bitinceye değin devamı için tasvibinizi almak mecburiyetindeyim.

Gündemin bu maddesinin bitimine kadar müzakerelerin devamını kabul edenler işaret buyursunlar.... Etmeyenler.... Kabul edilmiştir efendim.

Buyurun Sayın İslâm.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Kanunların yapımında da devlet idaresinin çeşitli fonksiyonlarında olduğu gibi görevler, yetkiler belli edilmiştir. Kendilerine yetki ve görev verilmiş kişilerin, makamların bu görevlerini kullanırken bazı makam ve görevleri rencide etmiş olabilecekleri duygusuyla hareketlerine mana vermek gereksizdir.

Bir kanunun Anayasa Mahkemesince bozulması veyahut Sayın Cumhurbaşkanı tarafından tekrar müzakere için geri gönderilmesi, bu kanunları çıkaran Parlamenteoya karşı bir güvensizlik veyahut onu rencide edici bir anlam taşımaz.

Bu itibarla, Anayasaya aykırı veyahut bazı endişelerimize karşı bir durumda çıkmaması için elbirliği ile düşündüğümüz, gayret sarf ettiğimiz şu kanunda arzu hilafına bir şey çıkarsa, bunun düzeltilmesi imkânları normal ölçüler içinde yapılmalıdır, düşünülmelidir.

Biz kanunu üç defa görüşmüş oluyoruz, şu ana kadar. Bir; ilk Millet Meclisi olarak görüşmüş oluyoruz, komisyon safhası hariç. Benimsemişiz kanunu bir ölçüde.

Sayın Cumhuriyet Senatosu Genel Kuruluna gitmiş, orası benimsemiş; yine benimsememiş. Şimdi üçüncü defa olarak, Parlamenteonun üçüncü görüşme safhasını teşkil edecek şekilde huzurumuza gelmiş, önümüze gelmiş, yine görüşüyoruz.

Burada Genel Kurulların şu veya bu ölçüde kanunun tümünü ve maddelerini kabul ettikten sonra; sistemimizde tekriri müzakere meselesi de olmadığına göre, kıyasen arz etmek istiyorum, şu ana kadar gelen prosedürü söylemeyiz artık, geriye dönemeyiz. Yanlışlıkları bundan sonraki safhalar içinde düzeltme imkânı ararız.

Şimdi Anayasanın bir istisnâ ve özel hüküm manası taşıyan 92 nci maddesi muvacehesinde eğer Anayasanın bu maddesini delersek, yeni tabirle «kısır döngü» deniyor galiba, bizim bildiğimiz tabirle «fasit daire» içine düşeriz.

Anayasanın 92 nci maddesi böyle bir kısır döngüye, fasit daireye düşmemek için bir duvar çekmiş, bir hatime indirmiş; demiş ki -Sayın Başkanın biraz evvel açıkladıkları, okudukları gibi madde metninden- ; «bu üç metinden birinin oylanması zarurîdir».

Şimdi «Anayasaya aykırı mı çıkacak bu durum?» meselesine gelince. Nazarî olarak böyle bir şey düşünemeyiz. Meclis düşünmüş, çalışmış, oyları elbette ki Anayasa, kanunlar ve İçtüzük muvacehesinde bir mana, bir değer taşıdığına göre Meclislerin iradesi, bir irade koymuş ortaya. Sayın Cumhuriyet Senatosu da bir irade koymuş ortaya. Bu iradeler arasında bir fark doğunca, bunların telifi noktasına gelinmiş.

Yaptığımız iş, burada bir telif meselesidir. Telif meselesinde de sonsuza kadar tekrarlar düşmemek için, bu üç metinden birinin oylanması bahis konusu olmuş.

Burada, her şeye rağmen metin Anayasaya aykırı çıkarsa, şu veya bu kusurla çıkarsa diye düşünemeyiz artık. Bu belki bize, bundan sonra daha dikkatli davranmamız gereğini ilham edebilir; ama Anayasanın 92 nci maddesinin aşılması ve nazara alınmaması meselesine aklım ermez.

Öte yandan, kanunların yapılması prosedüründe İçtüzükte yer alan komisyon tabirleri esas komisyona matuftur; komisyonun geri alması meselesi, komisyonun yer istemesi meselesi. Komisyonun bir maddede değişiklikleri temin etmesi meselesi; esas komisyon, müzakerelerine konu teşkil eden, mesnet teşkil eden komisyondur ve o da İçtüzüğün 23 üncü maddesine göre, havale sırasında en son komisyon olduğu tatbikatla ortaya çıkan komisyon esas komisyondur. Esas komisyonlar arasında, ne ismen ne de tatbikat dolayısıyla karma komisyonların esas komisyon olabilme vasfı yoktur kanaatimize göre.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Bu işte esas komisyon.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Devamla) - Bu işte esas komisyon durumunda değiliz. Esas komisyon 23 üncü maddede tavzif edilmiş, ismihas olarak konmuş. Esas komisyon diyemeyiz. Esas komisyon safhası geçmiş artık. Telif safhası gelmiş. Komisyonlar, malumunuz Genel Kurulun müzakerelerine tekaddüm eden safhadaki işlerle görevli ve yetkilidirler.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) - Birkaç komisyon olmadığı yerde esas komisyon olur.

BAŞKAN - Sayın Ülker, rica ederim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Devamla) - Genel Kurul safhasını aştıktan sonra, artık Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun bir farklı metniyle Millet Meclisi Genel Kurulunun metni karşı karşıya bulunmaktadır diye düşünüyorum. Bu itibarla bir karma komisyonun şu anda müzakereleri takip eden Karma Komisyonun esas komisyon olmaması noktasından bir; ikincisi de, Anayasanın 92 nci maddesinin bu işte tereddüde mahal vermeyecek şekilde kesin hüküm ve nihayetlendirici bir hüküm tespit etmiş olmasından dolayı, bu metinlerin tekrar komisyona gitmesinin mümkün ve gerekli olmayacağı kanaatindeyim.

Saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İslâm. Buyurun Sayın Ketenoğlu.

İSMAİL HAKKI KETENOĞLU (Ankara) - Efendim, Sayın Başkana ve Sayın arkadaşlarıma saygılarımı sunuyorum.

Şimdi burada, «88 inci madde, varlığını 92 nci madde karşısında muhafaza ediyor mu etmiyor mu?» meselesi ortada.

92 nci madde ne diyor? «3 rapordan birisinin kabulü Millet Meclisinde zorunludur». Anladık, güzel, doğru. Ama nasıl bir rapor? En doğru rapor, en isabetli rapor, realiteye en uygun olan rapor kabul edilecektir.

Meclis şu görüşmeler esnasında bu raporların biraz daha incelenmesi lüzumuna kanaat getirirse, 88 inci maddenin «Önerge verilebilir» hükmü değer kazanmaz mı? Kazanması lâzım. 92 nci maddenin hükmü, bizce hiç bir zaman ihmal edilmiyor. Bir daha inceleyin diye göndereceğiz. Tekrar ısrar ederse, o vakit 3 taneden birisini gayet tabii kabul edeceğiz.

Efendim, her incelemede, her yargılamada, her tetkikte, önce kabul edilen prensiplere aykırı olacak, aykırı netice verecek yeni hadiseler, yeni teklifler meydana çıkabilir. İşin, sonucun en iyi olması bakımından hangisi yerinde ise -en son teklif dahil- diğerlerinin terki ile kabul edilir.

Binaenaleyh, biz, bugün burada memleketin menfaatine, adaletin icaplarına en uygun olan bir kanunu çıkarmak zorundayız, mevkiindeyiz.

Yetinemedik, bazı görüşler öne sürüldü. Binaenaleyh komisyonun, bu görüşleri tekrar tetkik edip incelemesi ve bir karara bağlaması için bir defaya mahsus olmak üzere gönderirsek isabetli bir şey yapmış oluruz ve Anayasayı ihmal etmeden 88 inci madde hükmünü yerine getirmiş oluruz. Hiçbir zaman komisyona iade meselesi Anayasanın 92 nci maddesine aykırı olmaz.

Esas komisyon hangi komisyondur? Esas komisyon, bugün burada Karma Komisyondur. Çünkü bu son teklifi gönderen odur. Binaenaleyh, Karma Komisyonun bu şeyi tetkik etmesi bence mümkün olabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonu, Adalet Komisyonu; Senatonun Anayasa Komisyonu, Adalet Komisyonu olduğu gibi bugün bunların yerine kaim olmak üzere bir Karma Komisyon gelmiştir. O komisyona, siz raporunuzu tekrar inceleyin diyebiliriz. Son komisyondur, son hakkı ve hakikati ortaya çıkaracak komisyondur; bizi en isabetli neticeye getirecek komisyondur. Binaenaleyh, buraya göndermekte ne Anayasayı ihmal vardır, ne de hukuka aykırılık vardır. Bence gönderebileceği ve tekrar incelenip burada komisyonun tadil edeceği raporu veyahut ısrar edeceği raporu kabul etmek mevkiinde kalacağımızı arz ediyorum.

Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ketenoğlu. Başka söz isteyen?... Yok.

Efendim yapılan usul müzakeresi sonunda, Başkanlığın fikri tebellür etmiştir.

Önergeyi tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

Birden fazla komisyona havale edilmiş bulunan bir tasarı veya teklifin bir komisyonda görüşülüp diğer komisyonlarda süresi içinde görüşülmemesi dolayısıyla doğrudan doğruya gündeme alınması halinde, tasarı veya teklifin görüşüldüğü komisyonun Genel Kurulda temsil edilip edilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	20	16.12.1976	179-183	Mehmet Orhan Akkoyunlu	Halil Karaatlı	Cemil Erhan

BAŞKAN - Evet, buyurun Sayın Tombuş.

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; işin esasına girmeden evvel, usul hakkındaki görüşlerimi sizlere arz edeceğim.

İçtüzüğün 23 üncü maddesi «Esas komisyonlar» başlığı altında şöyle demektedir:

«Raporu Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona, esas komisyon denir. Esas komisyonun hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında kanun ve İçtüzük hükümlerine göre, Başkanlık tarafından tespit edilir.»

Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu kanun teklifi önce İçişleri Komisyonuna havale edilmiş ve bilâhare Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir. İçişleri Komisyonunda görüşüldükten sonra, İçtüzüğün 38 inci maddesine göre Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmeden Umumî Heyetin gündemine alınmıştır.

Şimdi burada Başkanlığın havalesine göre, esas komisyon Plan ve Bütçe Komisyonudur. Bu bakımdan, burada İçişleri Komisyonunun temsil edilmesi İçtüzüğün 23 üncü maddesine aykırıdır. Bu teklif İçtüzüğün 38 inci maddesine göre gündemimize alınmış olduğuna göre, burada İçişleri Komisyonu, komisyon sıralarını işgal edemez. Diğer meselelerde olduğu gibi yine komisyon olmadan bu teklifin müzakere edilmesi esastır. Aksi takdirde, esas komisyon olmayan bir komisyonun huzurunda bunun müzakeresi İçtüzüğe aykırı olacağından iptal sebebi olabilir.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN - Sayın Tombuş, sizin kanaatinize göre esas komisyon hangisi oluyor?

İHSAN TOMBUŞ (Devamla) - Plan ve Bütçe Komisyonu.

BAŞKAN - Plan ve Bütçe Komisyonu.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İHSAN TOMBUŞ (Devamla) - Çünkü, Başkanlık tarafından önce havalesi İçişleri Komisyonuna yapılmış, sonra oraya yapılmış. Esas komisyon, en son havale edilen komisyondur. Binaenaleyh, orada bu kanun müzakere edilmemiştir ve burada İçişleri Komisyonu, önce havale edilen komisyondur ve bu komisyon mevkiini işgal etmeleri İçtüzüğe aykırıdır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN - Şimdi bu durumda iki lehte iki aleyhte söz vereceğim.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOĞLU (İçel) - Komisyon olarak söz istiyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan söz istiyorum.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Komisyon olarak yetkisinde tereddüt edildiğine göre, şahsı adına konuşabilir, Komisyon adına konuşuramazsınız.

BAŞKAN - Esas Komisyon olup olmadığı meselesi mütalaa edileceğine göre, Komisyonun haklı noktalarını belirtmek için Komisyonun namı hesabına konuşması lâzım geldiği kanaatindeyim, şahsı adına değil.

Buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI HİKMET BALOĞLU (İçel) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım.

Görüşme mevzuu olan, köye götürülen kamu hizmetlerinden alınan katılma paylarının kaldırılması hakkındaki Sayın Demirel ve arkadaşlarının kanun teklifi, Başkanlıkça evvelâ Komisyonumuza havale edilmiş ve gerçekten, kanun teklifi çok ciddi incelemeler, araştırmalar sonunda geliştirilmiş, tamamlanmış ve en arzu edilen bir biçimde Meclis Başkanlığına teslim olunarak Bütçe Plan Komisyonuna havale edilmiştir. Ancak, Bütçe Plan Komisyonunda kanunî süre uzun beklemelerden sonra dolmuş olduğu için, imza sahiplerinden arkadaşlarımız, 38 inci maddeye göre teklifi Yüce Meclisin gündemine getirmişlerdir.

Biraz evvel konuşan Demokratik Partili Sayın arkadaşımızın görüşüne katılma olanağını bulamıyorum. «Son komisyon» deyimi, tasarı ve teklifi inceleyen son komisyondur. Eğer burada tasarı ve teklifi Bütçe Plan Komisyonu görüşmüş olsaydı, orada Bütçe Plan Komisyonu yer alır, ondan evvel görüşmüş bulunan komisyonların başkan ve sözcülerinin söz hakkı bahis konusu olamazdı. Ancak, burada bu tasarı ve teklif üzerinde etraflıca Meclisimiz adına bunu görüşüp geliştiren Komisyonumuz karar vermiş bulunduğu ve yüce huzurunuzda da raporumuzun okunup okunmaması kararlaştırıldığına göre, üzerinde görüşme açılacak olan rapor, İçişleri Komisyonu raporudur. Bizim raporumuz üzerinde görüşmeler yapılacaktır. Çünkü, başka bir rapor yoktur. Başka bir rapor olmadığına göre Yüce Mecliste Komisyon olarak tasarının savunulması İçişleri Komisyonuna taalluk etmektedir. Başka türlü düşünmeyi olanak dışı bulmaktayız.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, evvelâ bir sual tevcih etmek istiyorum, ondan sonra usul hakkında açıklama yapmak için söz rica edeceğim.

BAŞKAN - Suali bana mı tevcih etmek istiyorsunuz.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurunuz.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Burada Sayın İçişleri Komisyonu Başkanı beyanlarında, esas komisyonun Bütçe - Plan Komisyonu olmadığını ifade ettiler.

Gerek geleneklere, gerek Meclisin teamüllerine göre, esas komisyon, havalesinde belli olan komisyondur. Eğer zatîâliniz de Komisyon Başkanının yanına iştirak ediyorsanız söz istiyorum. Zira esas komisyon Bütçe - Plan Komisyondur.

BAŞKAN - Ben fikrimi muhterem üyelerin fikirlerini aldıktan sonra belirteceğim. Ben değil, siz kendi düşüncenizi gelip burada söyleyeceksiniz. Benim kanaatim sonradan tebellür eder.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Ben kanaatinizi sormuyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Neyi soruyorsunuz?

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Ben, esas komisyonun hangi komisyon olduğunu size soruyorum.

BAŞKAN - Esas komisyon, belirtildiği gibi (itiraz da vaki olmamıştır) Bütçe - Plan Komisyonu değil, öteki komisyondur, doğrudur. Fakat birinin raporu vardır, birinin raporu yoktur. O mesele hakkında sonradan beyanda bulunacağız, zaten kendileri de söylediler.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Söz istiyorum o takdirde Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yalnız, zatîâlinizden önce söz isteyenler var, o bakımdan müsaade buyurunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan usul bakımından yapılacak müzakereler diğerlerine tekaddüm eder.

BAŞKAN - Konuşacak olanlar da usul hakkında konuşacaklardır.

Sayın Atagün, siz lehte konuşacaksınız, öyle ifade ettiniz...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Hayır efendim, aleyhte konuşacağım; burada temsil edilemeyeceğini ifade edeceğim.

BAŞKAN - Evet, aleyhte konuşacaksınız size söz vereceğim. Buyurun Sayın Atagün.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bundan çok önce, İçtüzüğün 38 inci maddesi gereğince, 45 günlük süre içerisinde müzakere edilmemiş olan kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonda görüşülmeden Meclis müzakeresine indirilmesi ve gündeme alınması hususu ve burada komisyonların o tasarı ve tekliflerin müzakeresinde bulunup bulunmayacağına dair meseleler müzakere edilmiş; komisyonun, burada müzakere sırasında, 45 gün zarfında kendisinde müzakere edilmemiş olmasına rağmen, esas komisyonun, burada müzakereler sırasında bulunarak, kanun teklif ve tasarısını takip edip teknik bilgileri vermesinin; fakat Hükümet bulunmaksızın böyle bir konuşmanın yapılabileceğini huzurunuzda ifade etmiştim. Bu bir tartışma mevzuu olmuş, yüksek reylerinizle, komisyonda 45 günlük süre içerisinde karara bağlanıp gündeme alınmamış olan meselelerde komisyonsuz olarak burada müzakere yapılacağı karar altına alınmıştı.

Bundan sonra yapılan müzakereler bu şekilde cereyan etti. Bu defa huzurunuzda başka bir mevzuu arz etmek üzere gelmiş bulunuyorum. Yani, birkaç komisyona havale edilmiş teklif veya tasarının, komisyonların bir tanesinde müzakere edildikten sonra, veyahut iki tanesinde müzakere edildikten sonra, esas komisyonda müzakere edilmeksizin buraya indiğinde, hangi komisyonun veya herhangi bir komisyonun, huzurunuzda komisyon başkanı veya komisyonu temsil etmek bakımından burada bulunup, kanun müzakerelerine iştirak edip etmeyeceği meselesi, bugün karşımıza çıkmış bulunmaktadır.

Çok muhterem arkadaşlarım, biraz önce Demokratik Partiden Sayın arkadaşım, İçtüzüğün 23 üncü maddesini açıkça huzurunuzda ifade ettiler. Bendeniz de meseleye açıklık vermek bakımından, 23 üncü maddeyi okumak suretiyle, çok kısa olarak fikirlerimi beyan etmek istiyorum.

İçtüzüğün 23 üncü maddesine şöyle bir ifade konmuştur:

«Esas komisyonlar. Madde 23. - Raporu Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona, esas komisyon denir. Esas komisyonun hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında kanun ve İçtüzük hükümlerine göre, Başkanlık tarafından tespit edilir.»

Bugünkü, yani şu tarihe kadar gelen teamüle göre, esas komisyon en son burada ifade edilen ve havale edilmiş olan Bütçe Plan Komisyonudur. Bu komisyon zaten meseleyi halledecek, mali imkânları düşünerek huzurunuzda getirmesi gereken görevli bir komisyondur. Şu hale göre, İçişleri Komisyonunda görüşülmüş, fakat Bütçe Plan Komisyonuna havale edilince 45

gün içerisinde görüşülememiş olan bu kanun teklifinin müzakeresinde, artık İçişleri Komisyonu değil, esas komisyon olan Bütçe Plan Komisyonu alâkadar olacağı için, onun bulunması gerekir idi. Fakat biraz önce ifade ettiğim gibi, bu mesele tartışılmış, yüksek oylarınızla, komisyonlarda müzakeresi yapılmamış olan bir metnin, daha doğrusu kanun tasarı veya teklifinin, komisyon marifetiyle burada müzakeresine de iştirakinin mümkün olamayacağı kararına varılmış bulunması cihetle, şimdi bu kanun teklifinde Hükümet yerini almıştır; Bütçe Plan Komisyonu burada bulunamayacağına göre, İçtüzüğün 23 üncü maddesinin sarıh hükümleri karşısında, İçişleri Komisyonu da burada temsilde bulunamaz.

Bu nedenle, kanunda bir sakatlık olmaması bakımından, beyan etmiş olduğumuz bu usulî muamelenin bu şekilde karar altına alınmasını saygı ile talep ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Köye götürülecek olan hizmetlerden katılım payı alınmaması hakkındaki kanun teklifi üzerinde müzakereye geçildiği anda, Millet Meclisinde bu teklifin görüşülmesine ait usulde bir itiraz ortaya çıktığından, bu konu tartışılmaktadır.

Şimdiye kadar Meclisimize gelen bu çeşit konulara, benzer konulara ait bu husus çok ilginç bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. İlk olarak böyle bir durumla karşı karşıya gelmiş bulunuyoruz. Çünkü, şimdiye kadar İçtüzüğün 38 inci maddesine göre süresi içerisinde komisyonlarda görüşülmemiş bir yasa tasarı veya teklifinin gündeme doğrudan alınmasından sonra doğan müzakerelerde komisyonun yer almaması ilkesi Genel Kurulumuzca kabul edilmişti. Çünkü 38 inci maddeye göre gelen tekliflerde komisyon raporu bulunmamaktadır. Komisyon raporunun bulunmaması yüzünden komisyon temsil edilmiyor; böylece, ancak Hükümet, yerini almakta, teklif veya tasarı bu usuller içerisinde tartışılmakta ve kabul veya ret işlemine tabi tutulmakta.

Şu andaki durum, bir başka durum: Bizim İçtüzüğümüze göre, en son komisyon, ya da bir başka deyimle, görüşülmekte olan tasarı veya teklifin raporunu hazırlayan, en son raporunu hazırlayan komisyon, son komisyon demektir; bizim İçtüzüğümüze göre durum açıkça budur.

Ancak burada iki durum görüyoruz: 1. - 38 ile ilgili bir önerge veriliyor; Meclisimizce kabul ediliyor, gündeme giriyor. Metnin içerisinde Meclisimizin bir komisyonunun raporu da bulunuyor; o komisyon da İçişleri Komisyonu. En son komisyon, akçalı bir yasa olduğu için, Plan Komisyonu.... Sanıyorum ki, Meclis Başkanlığı bu yasa İçişleri Komisyonu birinci komisyon olarak en son ve ikinci komisyon olarak da Plan Komisyonuna havale etmiştir. Bilmiyorum, Sayın Başkan açıklamadılar; böyle olması lâzım gelir İçtüzüğümüze göre.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Ancak, birinci komisyon, yani İçişleri Komisyonu, bu yasa teklifini görüşmüş, karara bağlamış, raporunu hazırlamış. Bu raporu Plan Komisyonu görüşecekti; Plan Komisyonu, son komisyon olarak görüşülmeye esas raporunu hazırlayacaktı; fakat, hazırlamadan, Sayın Behiç Tozkoparan, Sayın Orhan Oğuz, Sayın Sabri Keskin bir önerge ile, bunun 38'e göre doğrudan Meclis gündemine alınmasını talep etmişler ve Meclisimizin Genel Kurulunun iradesiyle bu yasa teklifi gündeme alınmış.

Değerli arkadaşlarım, böylece meseleyi açtıktan sonra bir sonuca varalım: Bir ilke kararı vermek durumundayız. Biz, bundan önce verdiğimiz bir ilke kararında dedik ki: «38'e göre Meclis gündemine alınmış olan bir tasarı veya teklifin görüşülmesinde komisyon bulunmayacaktır». Böyle bir ilke kararı verdik. Ancak, o tekliflerin hiç birinde hiç bir komisyonun raporu yoktu. Şimdi bu teklifte bir komisyon raporu var. Yani, bir komisyonumuz bu teklifi görüşmüş, rapora bağlamış. Bundan önce verdiğimiz kararlar, bu yasanın görüşülmesini o karara uygun olarak yürütemeyiz. Çünkü, burada bir rapor var. O halde, bir komisyonun raporu bulunduğu içindir ki, komisyonun söz hakkı doğar. Komisyon bir rapor hazırlamış; raporu olmasa komisyonun söz hakkı olmaz. Bir komisyonun raporu var ve başka rapor yok. O halde, komisyonun söz hakkı doğuyor. Çünkü, teklif üzerinde komisyon da müzakere yapmış, tartışmış, oylamış, kabul etmiş ve onu Meclisimizin Genel Kuruluna getirecek bir şekilde hazırlamış; ama bir başka komisyona gitmek durumu ile yükümlü olduğu için bu teklif, o komisyonda görüşülmeden arkadaşlarımız, «45 gün geçti, bu komisyonda teklif görüşülmedi» hakkını kullanmışlar ve Meclis Genel Kurul gündemine aldirtmişler. Değerli arkadaşlarım, şimdi durum bu.

O halde, bundan önce verilmiş olan karar, bu müzakerelerde uygulanmaz; çünkü bir rapor var. O halde, raporu olan bir komisyona «Söz hakkı yoktur» denilemez. Bu, İttüzüğe aykırı olur. Çünkü, bu Yasanın içerisinde Meclisimizin İçişleri Komisyonu müzakerelerinin görüşü dercedilmiştir, konmuştur. Şimdi biz nasıl deriz ki, «Siz İçişleri Komisyonu, sizin bu Yasa üzerinde bir görüşünüz olamaz, söz hakkınız olamaz». Bunu deme hakkına sahip değiliz; rapor var.

Onun için değerli arkadaşlarım, bizim kanımıza göre; İçişleri Komisyonu orada oturur, görüşünü söyler; bundan önce verilmiş olan karar bu müzakerelere uygulanamaz.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Muhterem arkadaşlarım, İttüzüğün 23 üncü maddesinin sarahati karşısında bu kanun teklifinin esas komisyonunun Plan Komisyonu olduğu kesindir ve bu mesele üzerinde de hiç kimsenin ihtilafı mevcut değildir. Başkanlık da, zaten, Plan Komisyonuna esas komisyon olarak göndermiştir. 23 üncü maddede, görüşmeye esas alınacak olan komisyon raporu, esas komisyonun raporudur, doğrudur. Yalnız, rapordan maksat nedir, komisyonlara kanun teklif ve tasarıları niçin gider? Daha mükemmel bir şekilde Meclise insin

diye gider. Birkaç komisyona havale edilmiş olan bir kanun teklif veya tasarısı, bir kısım komisyonlarda görüşülmüş, tartışılmış, rapor haline getirilmiş ise, demek ki, imali fikr edilmiş demektir o kanun üzerinde. Bu durum karşısında, hepinizin yakındığı gibi, komisyonlardan geçmeden gelmiş olan kanunların şurada ne halde çıktıklarına hepimiz şahit olduğumuza göre, komisyonlardan geçmiş olmanın büyük faydasına ben de inanıyorum ve bugüne kadarki teamül de böyle olduğu için -olmasaydı dahi aynı kararı verecektim- esas komisyon olmamakla birlikte, mademki imali fikr etmiştir, bir meseleyi sevk etmiştir, bu mesele üzerinde fikri vardır; öyleyse, bu Komisyonun, komisyon olarak kabulünde bence zaruret vardır; bu fikirdeyim, komisyonu kabul ediyorum. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, bu hususta zatıâliniz Başkan olarak, müzakere mevzuu olan bir durumda lütfen inhisar teşkil edecek....

BAŞKAN - 64 üncü maddenin bana verdiği yetki vardır burada; oylamaya sunup sunmamak konusunda. Eğer bu mesele hakkında şüpheye ve tereddüte düşersem, o zaman Yüksek Meclisin reyine müracaat ederim. Şüpheye düşmediğim takdirde, 64 üncü madde bana bu yetkiyi vermiştir.

Onun için bu şekilde kullandım, teşekkür ederim.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya) - Sayın Başkan, emsal teşkil etme tehlikesi olmasın?

BAŞKAN - Efendim, zaten evvelce uygulanmış olduğu içindir ki, yapıyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzük hükümlerine göre, Araştırma Komisyonunun Türkiye hudutları dışına çıkmak suretiyle yabancı ülkelerde de araştırma yapmaya yetkisi olup olmadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	24	28.12.1976	347-351	Memduh Ekşi	Mehmet Özmen	Mehdi Keskin

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Sayın Başkan, usule müteallik söz istiyorum.

BAŞKAN - Nedir efendim usul?

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Efendim, geçen celsede Sayın Başkanlık bu konuyu vazederken, komisyonun araştırma yetkilerinin Türkiye hudutları içerisine inhisar ettiği kanaatinde olduklarını, Türkiye dışında araştırma yapıp yapamayacakları konusunda müzakere açtığını beyan ettiler.

Geçen celseden şu ana kadar, sanki komisyon Türkiye hudutları dışında da araştırma yapabirmişçesine, tefrik edilen heyetin Amerika'ya gitmesi mi lâzım, gitmemesi mi lâzım, konusu müzakere edilmeye devam ediliyor. Usulsüzlük burada.

Evvelâ, konunun, Araştırma Komisyonunun araştırma için Türkiye hudutları dışına çıkma yetkisi var mı, yok mu olması gerekir. Yüce Meclisin buna evvelâ karar vermesi lâzım; yanılmıyorsam İçtüzüğün 103 üncü maddesi gereğince. Ondan sonra gidip gitmemesi bahis konusu olabilir Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Yağcı, ifade buyurduğunuz hususa katılmamak mümkün değil. Ancak, geçen celse uygulanan usul, İçtüzüğün 73 üncü maddesi muvacehesinde müzakere açılarak, sonucunda, usulü birlikte hal yönünde tecelli etmiş bulunuyor.

Hal böyle olunca, bu celse yeniden bir usul müzakeresi açılmasının gerekliliğine ben katılmıyorum. Çünkü, Yüce Meclisin vereceği karar sonucunda hem ifade buyurduğunuz usul meselesi halledilmiş olacak, hem de Meclisimizin bu yöndeki esas hakkındaki kararı ortaya çıkacaktır.

Buna rağmen ısrar ediyorsanız; bir usul meselesidir, size söz vermek zorundayım.

Buyurun efendim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Araştırma Komisyonunun, Lockheed rüşvet olayı konusunda mahallinde inceleme, araştırma yapmak üzere, kendi içinden tefrik ettiği heyeti Amerika'ya

göndermesi konusunda karar vermesi üzerine Meclisimizde bir müzakere açılmıştır. Sayın Başkanlık müzakere konusunu aynen şöyle vasetmiş bulunmaktadır: «İçtüzüğümüze göre, araştırma komisyonlarının araştırma yetkilerini Türkiye hudutları içerisine münhasır olarak anlıyoruz biz Başkanlık olarak. Türkiye dışında komisyonun araştırma yetkisinin olduğu kanaatinde değiliz. Bu bakımdan müzakere açıyorum» denilmiştir.

Şu hale göre, benim anladığım kadariyle ve sanırım doğrusu da budur, evvelâ Yüce Meclisin müzakere etmesi lazım gelen konu, Başkanlığın sunuş şekline göre, Araştırma Komisyonunun İçtüzük hükümlerine göre Türkiye hudutlarının dışına çıkmak suretiyle yabancı ülkelerde araştırma yapmaya yetkileri var mıdır, yok mudur? Yüce Meclisin evvelâ halletmesi gereken konu budur değerli arkadaşlarım. Eğer bu konuda müzakere devam etseydi, Meclisimizde grupları adına söz atan sözcüler ve kişisel görüşlerini söyleyecek arkadaşlarımız hiç şüphesiz bu istikamette beyanda bulunacaklardı.

Değerli arkadaşlarım, benim kanaatime göre, Türkiye Millet Meclisinden çıkan bir Araştırma Komisyonunun araştırma yetkisi, İçtüzüğümüzün sarih hükümlerine göre, Türkiye hudutları içerisine münhasırdır. Bunun dışında, Türkiye hudutları dışına çıkmak suretiyle aynen Türkiye'deki yetkileri üzerinde toplamış bir komisyon olarak, Türkiye dışında, yabancı ülkelerde araştırma yapmasına Devletler Umumî Hukuku bakımından imkân ve ihtimal yoktur değerli arkadaşlarım. Şimdi, imkân olmayan bir konuda, «Heyet gitsin mi, gitmesin mi» müzakeresini yapıyoruz biz. Şu ana kadar söz alan arkadaşlarımız; grup sözcüleri ve şahsı adına konuşan sözcü arkadaşlarımız; heyet gitsin mi, gitmesin mi, giderse ne olur, gitmezse ne olur... Giderse Lockheed olayının açıklığa kavuşturulması bakımından faydalı olur mu, yoksa hiç bir netice alamadan bu komisyonun seçtiği heyet geri mi döner diye, bunun müzakeresi yapıldı, bunun mütalâaları bildirildi.

Evveleminde değerli arkadaşlarım, İçtüzüğümüze göre, Araştırma Komisyonundan gidecek olan bu heyetin, komisyona niyabeten gideceğine göre, yurt dışında aynı yetkilerle araştırma yapmaya yetkisi var mı, yok mu? Yüce Meclisin halletmesi lâzım gelen konu budur. Kanaatimce de Yüce Meclisin içinden çıkmış olan böyle bir heyetin, yurt dışında yabancı ülkelere de aynı yetkilerle, yani Türkiye içindeki yetkilerle bir araştırma yapmaya yetkisi yoktur.

Konuşan birçok değerli sözcü arkadaşlarımız, başka ülkeleri örnek vererek, heyetler gönderildiğini söylediler. Bu, doğrudur arkadaşlar. Komisyon Başkanı olan arkadaşımız, başka ülkelerin, özellikle Hollanda ve Japonya'nın konuyu böyle hallettiğini söylediler. Doğrudur arkadaşlarım, bir heyet gönderdiler; ama bu heyet araştırma komisyonu heyeti olarak gitmedi, araştırma heyeti olarak oraya gitmedi. O devletlerin Amerika Hükümeti ile yaptıkları anlaşmada koydukları özel hükümlere müsteniden gittiler arkadaşlar ve parlamento içerisinde seçilerek gittiler. Yoksa araştırma komisyonu olarak gitmedi, araştırma yapmak üzere gitmedi.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi bizdeki, Araştırma Komisyonu olduğu için efendim, ben «Araştırma Komisyonu şeklinde ifade ediyorum. Binaenaleyh, bu konu halledilmeden değerli arkadaşlarım için esasına girilemez. Ben, Yüce Meclise ve Başkanlığa bu görüşlerimi arz etmek üzere söz aldım.

Hepinize teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yağcı.

Lehte Sayın Altınsoy, buyurunuz efendim.

MEHMET ALTINSOY (Niğde) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Benden evvel usul hakkında görüşlerini arz eden Sayın Yağcı'ya bazı noktalarda katılmak mümkün. Ancak bazı hususlardaki kıymetli fikirlerine esas olan bir evvelki toplantıdaki Yüce Meclisinize bendeniz tarafından ifade edilen bazı hususların, yanlış anlaşıldığı kanaatindeyim. Bunları tasrih etmek için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Yüce Meclisiniz bu Araştırma Komisyonunun teşkili sırasında Komisyonun çalışına müddetini ve çalışacağı yerleri karara bağladı. Bu kararınızda, Komisyona 3 ay müddetle çalışma yetkisi ve Ankara dışında da araştırma yetkisi verildi. Hatta bu müzakere sırasında bir Sayın üye tarafından, yerinden «yurt dışı da dahil mi?» diye bir müdahale vaki oldu ve bu müdahaleye karşılık da Başkanlık, «hayır, yurt dışı mevzuubahis değildir» diye zapta geçen bir ifadede bulundu, Bendeniz geçen celsede Yüce Heyetinize meseleyi vazederken bu noktaya işaret ettim: «Bizim kanaatimiz, Yüce Meclisin bu Araştırma Komisyonuna Ankara dışında, fakat yurt içinde araştırma yetkisi verdiği kanaatindeyiz. Şimdi Başkanlığa bir müracaat vakidir. Bu müracaatta, Araştırma Komisyonu 6 kişilik bir heyetin yurt dışına gitmesi için izin istiyor. Bu meseleyi huzurunuzda getiriyorum. Kanaatımız da budur Başkanlık olarak. Şimdi siz bu hususta dilermeniz yetki verirsiniz gider, dilermeniz yetki vermezsiniz gitmez» şeklinde vazetmiştim. Meseleyi yine de böyle anlıyorum. Ancak, Sayın Yağcı'nın yine de haklı olduğu bir taraf var. Bu meseleyi İçtüzüğün usule taalluk eden 64 üncü maddeye göre müzakere etmek mevzuubahis olabilirdi veya 73 üncü maddeye göre meseleyi tamamen Meclisin esas meselesi kabul ederek daha geniş görüşme imkânı temin edilebilirdi. Bendeniz ikinci şıkkı şunun için tercih ettim: Hakikaten mesele mühimdir, bu Araştırma Komisyonu için mühim olduğu kadar, bundan sonra Yüce Meclislerde kurulacak araştırma komisyonları için de mühimdir. Burada alacağınız karar bir teamül olacaktır. Sonradan tıpkı İçtüzük maddesi gibi uyulması lâzım gelen bir karar olacaktır. Bu bakımdan daha enine boyuna görüşülsün, daha etraflıca tetkik imkânı bulunsun diye, daha geniş müzakere imkânı veren 73 üncü madde istikametinde bir müzakerenin açılmasını meselede daha uygun mütalaa ettim.

Sayın Yağcı'nın itirazları o görüşmede de vaki oldu. Bu husustaki kanaatlarımı arz etmiştim.

73 üncü maddeye göre görüşme mevzuubahis olduğu içindir ki, Sayın Komisyon Başkanı buraya çıkıp meseleyi enine boyuna anlatma imkânına sahip oldu. Şimdi yine 73 üncü maddeyle görüşüldüğü içindir ki, Sayın Bakan biraz sonra kürsüye gelip, meseleyi kendi açısından anlatma imkânı bulacak.

Halbuki Sayın Yağcı'nın arzu etlikleri gibi 64 üncü maddeye göre meseleyi sadece usul meselesi yapsaydık lehte aleyhte ikiye kişiye söz verme imkânı olacaktı. Sayın milletvekilleri, komisyon, bakan ve hükümet diye tefrik yapılma imkânı da olmadığı için, dört sayın milletvekili kalkıp lehte aleyhte söz istemiş olsaydı, Hükümetten ve Komisyondan izahat imkanı olmayacaktı. O zaman da bazı Sayın üyeler itiraz edeceklerdi; «Hükümet ne diyor, Komisyon ne diyor, bir de onları dinleyelim» diye. Bir başka usul müzakeresi münakaşası açılması ihtimali olacaktı. Bunu da önlemek için bu yolu tercih etmiştik.

Sayın Başkan kaldığı yerden devamı emir buyurdular. Böylece neticelenirse, sanıyorum daha sıhhatli bir karar alma imkânı bulur Yüce Meclis.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Altınsoy.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, bir hususu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Efendim, bundan önceki toplantıda, 73 üncü madde gereğince genel bir müzakere açıldı. Bu müzakereler belli bir safhaya ulaştığı noktada, bugün zatıalınız, o işlem tamamlanmadan 64 üncü maddeye göre ikinci bir işleme başladınız. Şu anda da Komisyonun Amerika'ya gidip gitmemesi konusu değil, Amerika'ya gitme konusunda bir yetki vermenin usul ve mevzuata uygun olup olmadığı konusunu ele alınız. Bir kişi lehte bir kişi aleyhte konuştu. Yani birinci muamele yarım kaldı, ikinci bir muameleye başladınız. Şimdi zatıâlinizden şu hususu öğrenmek istiyorum: Bu 64 üncü madde gereğince açtığınız müzakerelerde söz alan bulunmaz veya söz alanlar tamamlanırsa, evvelâ bunu mu oya sunacaksınız? Şayet burada, bu usul bakımından böyle bir mesele müzakere edilemez diye, usule aykırıdır diye karar verilirse, dün başlanan işlem bırakılmış mı olacak? Bu hususta lütfen bir açıklama yapmanızı rica ediyorum ve ona göre ben de isteyeceğim sözü tayin etmek durumunda olacağım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Ben de teşekkür ederim sayın Bozbeyli.

Biliyorsunuz İktüzüğümüzün 64 üncü maddesine göre görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündemi veya Millet Meclisi çalışına usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular Başkanlığa intikal ettiği takdirde, Başkanın bu konuda kendi takdir yetkisini kullanmaksızın usulü öne alma mecburiyeti vardır. Buraya kadar arz ettiğim husus tamam her halde.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Müzakerelerin yarım kaldığı noktada Sayın Yağcı meselenin bir usul meselesi olduğunu, Başkanlığın uygulamasının yanlış olduğunu ifade buyurdular. Ben Başkanınız olarak bu usul hakkındaki isteği reddetme imkânına sahip değilim. Onun için Sayın Yağcı'ya ve Sayın Altınsoy'a söz verdim. Usul müzakereleri sonunda ortaya çıkacak olan sonuca göre Başkan, biliyorsunuz, ya kendi görüşünü, görüşünde herhangi bir değişiklik olmadığını, ki bir celse evvel yöneten arkadaşımın görüşünü burada devam ettirmek zorunda olduğum için ya görüşümü aynen muhafaza edecektim, veya etmeyecektim. Herhangi bir hata yapmışsak oradan döneceğiz.

Şimdi söz alan bulunmazsa, bendeniz bu konudaki görüşümü arz edeceğim efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Benim de bir maruzatım var; bu konuda aleyhte sayın Yağcı gibi konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Bu konuda aleyhte söz istiyorsunuz, elbette efendim, buyurunuz.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Konuyu dağıtmadan hukukî bir çerçeve içine almak zarureti, iki günden beri devam eden müzakerelerle aşikâr olarak ortaya çıkmıştır. Komisyonumuzun yetkisi Türkiye hudutları içinde midir, yoksa Amerika'ya da bir heyet gönderilmesi halende Amerika'da da kendisi yetkili olacak mıdır? Soru budur. Bu sorunun cevabı da, münhasıran Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanları arasında karşılıklı olarak imzalanan ve Hükümetimizce bir kararnameye bağlanarak kamuoyuna ilân edilen anlaşma metninde yazılıdır. Anlaşma metninin 4 üncü maddesinde diyor ki (metni resmî gazeteden okuyorum):

«5 inci madde hükmü müstesna olmak kaydı ile (Bu istisnayı biraz sonra arz edeceğim) bu usullere uygun olarak taraflarca verilen her türlü bilgi ve taraflar arasında bu bilgilere ve söz konusu usullerin uygulanmasına ilişkin bütün haberleşmeler her iki tarafça gizli tutulur ve üçüncü tarafa veya tarafların adlı kovuşturma ile sorumlu olmayan resmî makamlarına açıklanamaz.»

Bu, Türkiye ile Amerika arasında yapılmış olan anlaşma metninin 4 üncü maddesindedir. Söz vermişiz, anlaşmalar kanun hükmündedir, bizi de bağlar. Bizim Adliye Bakanlığı, tedarik ettiği bilgilerin hiç birisini, adlı kovuşturma ile görevli olmayan herhangi bir resmî makama açıklayamayacaktır. Ancak soruşturma tekemmül eder de yargılama safhasına geçerse, yargılama safhasında da bu bilgiler yargı merciine intikal ettirilebilecektir. İşte, «5 inci maddenin hükmü müstesna olmak kaydıyla» sözünde ifade edilen istisna budur. Soruşturma sonuçlanıp da yargılama safhasına intikali halinde, oraya da bu bilgi verilecektir. 5 inci maddede bu yazılıdır.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi bazı arkadaşlar diyor ki; Meclis Başkanlığı Amerika Temsilciler Meclisi Başkanlığına yazı yazacak, bizim heyetimizin de Amerika'da görev yapması, tahkikat yapması imkânı için bazı temaslarda

bulunacak. Evvelâ, Amerika'da bu konu Senato tarafından ele alınmıştır. Bizim Meclis Başkanımız Amerika'daki Senato Başkanına değil, her halde kendisine paralel bir vazife yapan Temsilciler Meclisi Başkanına yazı yazabilir. Oysa Amerika' da bu Senato tarafından ele alınmıştır.

İkinci bir hususu size arz edeceğim: Bu anlaşma, yani biraz evvel metnini okuduğum 8 Temmuz tarihli anlaşma, henüz akteğilmeden evvel, Komisyona Sayın Seyfi Öztürk tarafından yazılmış bir yazı vardır. Bu yazıda diyor ki; Biz Amerika ile temas halindeyiz. Bu temaslarımızın sonunda bu bilgilerin teatisi ile ilgili bir anlaşma yapmak istiyoruz. Yalnız, diyor, bu anlaşmayı yapmak için Amerika ile temasa geçtik. Amerika bize, siz bize Türkiye'de tahkikat yapma imkânını tanıyınız diye bir talepte bulundu. Biz de kendilerine, biz yabancı bir devletin temsilcilerine Türkiye'de tahkikat yapma imkânı tanıyamayız; bu bizim hükümrânlık haklarımıza aykırıdır diye cevap verdik -haklı olarak cevap vermişler- bunun üzerine bu işten vazgeçildi; karşılıklı anlaşma başka ölçüler içinde yapıldı, diyor.

Şimdi, Sayın Seyfi Öztürk'ün Komisyona yazdığı ve biraz evvel ifade ettiğim hususu okuyacağım: Amerika Birleşik Devletleri....

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, bir dakikanızı alabilir miyim?

Efendim, usul hakkında söz istediniz zatîâliniz; işin esası hakkında konuşuluyor gibi geliyor Başkanlığımıza. Rica edebilir miyim lütfen usul üzerinde....

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Açıklayayım.

BAŞKAN - Lütfedersiniz efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (Devamla) - Tamamen usulün içindeyim Sayın Başkanım. Ben, bu Komisyonun, yeni bir anlaşma yapılmadığı takdirde ve anlaşmayla Komisyona, Amerika'da soruşturmayı devam ettirme yetkisi verilmediğı takdirde, Amerika'ya gidemeyeceğı mütalaasındayım. Bunun da usulü ölçülerini ortaya koyuyorum.

Aziz arkadaşlarım, işte, «Meclis Başkanımız Amerika ile temas edecek, Komisyonumuzun da Amerika'da görev yapmasına imkân hazırlayan bir metin hazırlanacak» sözü geçiyor gazetelerde, buna cevap olarak diyorum ki, Amerika bu ihtiyacı duymuş, demiş ki: «Bana imkân verin, sizin memleketinizde ben bu soruşturmayı devam ettireyim, karşılıklı olarak siz de bizde devama ettirin. «Ve biz bunu kabul etmemişiz. İşte Sayın Seyfi Öztürk'ün mektubundaki bu bölümü okuyorum, bölüm aynen şöyledir:

«Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'ye yaptığı öneride ise, yukarıda işaret edilen kayda uyularak, tahkikatın Türkiye'de Amerikan makamlarınca yürütülmesinin zorunlu olması halinde, bu makamların tanık ifadesi alma hakkına sahip kılınması ve bunun Türk Devletince tekabbül edilmesi ön şartını ileri sürmüştür. Bu talep, iç hukukla yakından ilgili olduğu gibi, hangi sebep ve şart altında olursa olsun, yargı hakkının kısmen devri niteliğı taşıdığından,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

konu üzerinde hassasiyetle durulmuş ve Amerika Birleşik Devletlerinin önerisinin mevzuatımızla uygun hale getirilmesi istenmiştir. Karşılıklılık esasına uyulmak kaydıyla dahi olsa, ancak yargı yetkisinin yabancı bir ülkenin soruşturma makamıyla paylaşılması veya o yetkinin sınırlı da olsa devri mer'i kanunlarımıza göre mümkün değildir.» Bu cevap, Sayın Seyfi Öztürk'ün Komisyona yazdığı mektuptaki metindedir.

Muhterem arkadaşlarım, elimizde anlaşma ile tespit edilen metne göre, Amerika'dan buraya gelecek olan Lockheed yolsuzluğu ile ilgili olan bütün belgeler, münhasıran adli kovuşturma ile ilgili makamlara tevdi edilecektir. Bunun dışında hiç bir makama tevdi edilemez. Bu sarahat vardır. Yeni bir anlaşma yoluna gidilse dahi, bu anlaşmanın yolunu açmak için Amerika teklifte bulunmuş, Japonya'da İtalya'da, Hollanda'da olduğu gibi; «Gelin bunu karşılıklı, her türlü tahkikatı iki memlekette yapma imkânını verecek şekilde yapalım» demiş, bizim Hükümetimiz bunu kabul etmemiş.

Şimdi, benim kaygım ve korkum şu: Bu anlaşmanın bir hükmü daha var. Ya bu gizliliğe riayet edilmezse ne olur? Yani, ya Adalet Bakanı kendisine tevdi edilen bilgileri adli kovuşturma ile görevli olan makamların dışında bir yerde açıklarsa ne olur? Anlaşmada diyor ki;

«Bu halde, verilen bilgiler geri istenir. Verilmemiş olanlar da verilmez.» diyor. İşte o zaman iş temelli karanlıklara gömülecektir.

Sayın Adalet Bakanı açıklama yaptı. Diyor ki: «Bakan seviyesinde listede hiç kimse yok.» Bu sadece listede ismi olmayanların açıklanması demektir. Listedeki ismi olanlar, temelli karanlığa gömülmüş olacaktır.

Bu konu belki enine boyuna görüşülmelidir, fakat önce usul meselesi halledilmelidir.

Saygılar sunarım arkadaşlar.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozbeyli.

Değerli arkadaşlarım, geçen celseyi yöneten Başkan arkadaşını, meseleyi Genel Kurulun önüne koyarken şöyle bir açıklama ile durumu huzurunuzda getirmiş bulunuyor: Yüce Meclisinizin, daha evvelce bu Komisyonun çalışmaları hakkında, bu kararını -ki o karardan bahsediyor- görev yapma sahası olarak Ankara dışında ve fakat yurt içinde kabul etmektedir.

Onun için yurt dışına bir grup Komisyon üyesinin gitmesinin imkânının bulunmadığı kanaatini taşıdığını ifade ediyorlar. Ondan sonra, «İçtüzüğümüzün 103 üncü maddesinde aksine, sarih olarak ifade eden bir hüküm yoktur.» diyorlar.

Hal böyle olunca, Başkanlığın geçen celse yürüttüğü yolda ve uygulama biçiminde de herhangi bir hatayı görmek mümkün değil. Çünkü, gerçekten bu Komisyonun çalışmaları hakkında Yüce Meclisimiz daha evvelce karar verirken, yurt içinde; fakat Ankara dışında da çalışma imkânını Komisyona vermiş bulunmaktadır.

Şimdi Komisyon, yurt dışında bir grup arkadaşın inceleme yapması lüzumuna inandıklarını ve bundan dolayı da Genel Kuruldan izin istediklerini ifade eden bir tezkere getirmiştir.

Konuyu; Başkanlık, usul meselesini, işin esası içerisinde halletme yönüne gitmiştir ve kanaatimce bu doğrudur; çünkü, Genel Kurulumuzun bu Komisyona yetki verip vermeme hususunda tam bir salâhiyeti vardır.

Görüşmeler sonunda Genel Kurulumuz görüşmelerin ışığı altında Komisyona ya, «Yurt dışına gideceksin, gidebilirsin» diyecektir; yahut, «gitmeyeceksin» diyebilecektir. Çünkü, İttüzüğümüzün 103 üncü maddesinde, komisyonlarımızın Türkiye dışında görev yapmayacağına dair herhangi bir açıklama yoktur. Her komisyonu, Başkanlık, kendi bünyesi içerisinde mütalaa etmekte ve yurt içinde ve yurt dışında, Millet Meclisinin vereceği yetkiye göre çalışabileceği kanaatini taşımaktadır. Bundan dolayı görüşmelere kaldığımız noktadan devam edeceğiz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Başkanlığın, İçtüzüğü'nün 73 üncü maddesinin ikinci fıkrasını yanlış uyguladığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	24	28.12.1976	375-377	Memduh Ekşi	Mehmet Özmen	Mehdi Keskin

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz, 64 üncü maddeye göre söz istiyorum.

BAŞKAN - Yani, bizim uygulamamız yanlıştır diyorsunuz.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Uygulamanız tamamen yanlıştır.

BAŞKAN - Buyurun efendim, yanlış tashih ederim, eğer yanlış uygulama yapıyorsak.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Divandan evvelâ istirham ediyorum, bir üzüntü olmasın, sual soran arkadaşlarım da bana darılmasın.

Biz burada, elimize verilen Anayasa ve bu Anayasaya göre düzenlenen Meclis İçtüzüğüne göre vazife görmekteyiz.

Anayasanın 88 inci maddesine göre, bilgi edinme bakımından bir komisyon kuruldu. Yine Tüzüğü'nün 102 nci maddesine göre, çalışma sistemi belli, bilgi toplayacak, son fıkrasına göre rapor getirecek.

Sayın Başkan soruyorum, buraya Komisyon Başkanını diktiniz, geldi durdu; mütemadiyen soru soruluyor. Hangi raporu okuduk da muttali olduk; iyidir, kötüdür... Nasıl olur da biz bunun hakkında sual sorarız? Mümkün değildir.

Sayın Başkan, hatta bu konuda komisyon üyesi olan arkadaş da soru sordu. Mümkün değildir. Sayın Başkan, bu komisyon bir talepte bulundu, kararı yanlış olur, doğru olur, kararında diyor ki, ben 6 kişiyi seçtim, sayın Hükümetin bana gerekli bilgiyi vermedi, ben Amerika'ya arkadaşları göndermek istiyorum.

Sayın Hükümete de söylemek isterim, Sayın Bakan arkadaşımın yerinde olsaydım...

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - İstifa ederdim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Öyle söylemek istemedim.

Bu Hükümet adına, bu mesuliyeti size raci olmayan, imzanıza rağmen size raci olmayan birinci paketi siz vereceksiniz, bir emirle bir ikinci, üçüncü paketi vermeyeceksiniz. İşte o zaman istifa ederim. Yolu bu. (C.H.P. şuralarından «Bravo» sesleri)

Eğer birinci pakette kullandığınız mantıkla, anlaşma sözleşme ki, müsaadenizle demokrasi erkekliğin de bir icabıdır, onun da sende olması lâzımdır. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri) Bunun ben birincisini verdim, ya istifa ederim, ya da bunları da vereceğim derdiniz.

64 üncü maddeye göre müzakere yapmadık, kalktınız siz 73 üncü maddeye göre müzakere açtınız. Bir önerge daha verilir, usulü vardır, ikinci fıkrasına göre, bir önerge daha... Onar dakika daha konuşmak suretiyle ne elde ettik? Çok şeyler; şüpheli şeyler elde ettik, şüpheli. Belki haklı olmadığımız halde, o kadar şüphelendim ki arkadaşlarım -kusura bakmayın, hiçbir art niyete sahip olarak konuşmuyorum- şimdi o kadar şüphelendim ki, Amerika'ya gidecek bu heyete benim niyetim rey vermek değildi. Açık söylüyorum; rey vermek değildi; ama o hale geldim ki, şimdi rey vereceğim. Oyladığınız zaman rey de vereceğim; ama Sayın Bakan mesul kişi olarak diyor ki: «244 Sayılı Kanuna göre biz sözleşmeyi imzaladık.» Anayasanın 88 inci maddesinin tefsiri size ait değil, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait değil, Amerika'ya nasıl ait olur?

BAŞKAN - Sayın Şener, Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Devamla) - Ben açık konuşuyorum.

BAŞKAN - Sayın Şener, çok rica ederim, çok rica ediyorum.

AHMET ŞENER (Devamla) - Buyurunuz efendim.

BAŞKAN - Lütfederseniz, dinleyin beni.

AHMET ŞENER (Devamla) - Hay hay efendim, buyurunuz.

BAŞKAN - Zatiâliniz yerinizden usul hakkında söz isterken, İçtüzüğümüzün 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrasını Başkanlığın yanlış anladığı, şeklinde söz istediniz bendenizden.

AHMET ŞENER (Devamla) - Evet, yanlış anladı.

BAŞKAN - Yani, konuşmalarınızın şimdiye kadar tamamını dinledim, 73 üncü maddenin 2 nci fıkrasına temas eden en ufak bir fikir beyan etmediniz.

AHMET ŞENER (Devamla) Söyleyeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfediniz bizi açıklığa kavuşturunuz.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın Başkan, söyleyeceğim,

Sizden evvel bu işi başlatan Başkandan da bahsedeceğim Sayın Başkan; sizden evvel, sadece siz de değil.

BAŞKAN - Sadece benim görüştüğüm celsede vaki oldu Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Devamla) - Hayır efendim, olur mu, olur mu Sayın Başkan? Sadece sizde değil, sizden evvela bulunan Başkan da yanlış başlattı.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Rica ediyorum, bu konuda fikir beyan edin lütfen, açıklığa kavuşalım.

AHMET ŞENER (Devamla) - O başlangıcın yanlışıdır ki siz de bu usule girdiniz. Aslında Sayın Yağcı'nın söylediği doğru idi. Usul hakkında 64 üncü maddeye göre söz verecektiniz, lehte ve aleyhte konuşulacaktı ve ondan sonra siz bu oylamayı yapıp bitirecektiniz.

Şimdi durum ortada; sayın komisyon başkan geldi buraya, herkes soru soruyor. Hangi raporu okudu da soru soruyor? Yok ki böyle bir şey, ortada yok. Belki rapor iyi olabilir, kötü olabilir; ama hiç birimiz muttali değiliz. Muttali olunmayan bir şeye dair, 61 inci maddenin son fıkrasına göre ilanihaye sual sordurabilir misiniz Sayın Başkan? Mümkün değildir.

Sayın Başkan, onun için diyorum ki, İçtüzüğün 73 üncü maddesine göre yapılan müzakere usulsüzdür; 64 üncü maddeye göre yapılması lâzımdı. Sayın Başkanın, Sayın Hükümetin burada bulunanlara gelip izahat vermesi de yanlıştı.

Müphem bir şekilde, muayyen bir seviyeye kadar o halde kişileri ortaya koydu ki sayın Bakan; acaba şu da var mı, bu da var mı diye insanın aklına geliyor.

Sayın Başkan, istirham ediyorum, bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti, muhalif, muvafık olarak hepimizin hükümetidir; ama öyle suis-timallere karışanları eğer savunur ise, benim hükümetim değildir. Söylüyorum, onu ortaya koymaya mecburdur ve bu Komisyona, lâzım gelen kolaylığı göstermeye mecburdur.

Sayın Başkan, Sayın Adalet Bakanından istirham ediyorum; temin ediniz, siz, Amerika'ya yazı yazacaksınız; Hükümete yazın, yazınızdaki Hükümete, «Vereceksin» deyiniz. Siz, onu demiyorsunuz, Amerika'da bulunan Meclise yazı yazacaksınız, arkadaşlara orada bulunan herhangi bir bilgiyi verecekler; bu imkânsızdır, yapılan anlaşma ortadadır.

Sayın Başkanım, yaptığınız usul, tatbik edilen usul, yanlıştır.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

Bu konuda söz almak isteyen başka sayın üye var mı efendim?... Yok.

Sayın Şener, itirazlarınızın birisi, Başkanlığın uygulaması hakkında benden önceki Birleşimi yöneten arkadaşımın meseleyi vazediş şekline ve uygulama biçimine dairdi. Ben, birleşimin başında bu konuyu izah etmeye çalıştım. Her halde ifadedeki zaafım, zıtlarınıza bu konudaki fikirlerimi anlatmama mani oldu.

Değerli arkadaşlarım, bir evvelki celseyi yöneten Sayın arkadaşım, Millet Meclisinin bu Komisyonun kuruluşu sırasında almış olduğu kararı dikkate ala-

rak meseleyi ortaya koymuştur, Eğer sayın Başkan; İçtüzüğün 103 üncü maddesinin uygulama biçiminde tereddüde düşmüş olsaydı, ki ilk vazedişte bendeniz de aynı şekilde anlatmıştım, İçtüzüğün 103 üncü maddesinin uygulanış biçimi hakkında tereddüde düşmüş olsaydı, meseleyi 64 üncü maddenin hükümleri içerisinde halletmek zorunda idi. Fakat, Sayın Başkan, Millet Meclisinin, bu Komisyonun kuruluşu sırasında almış olduğu kararın ne olduğunu ve bu karardan ne anladığını ifade ederek meseleyi 73 üncü madde muvacehesinde Millet Meclisinin görüşmelerine açmıştır.

Sayın Başkan arkadaşımın uygulamasında bendeniz de bir sakınca veya yanlışlık görmüyorum.

İkinci hususa gelince değerli arkadaşlarım, içtüzüğün 73 üncü maddesinin 2 nci fıkrası nasıl uygulanacak? Maddeyi aynen hatırlamak için okuyorum:

«Tüzükte başkaca bir hüküm yoksa, her konuda, her siyasî parti grubunun grupları adına ve iki üyenin kendileri adına birer defa konuşma hakları vardır. Bu konuşmalar yapıldıktan sonra görüşmelerin devam etmesine dair önerge verilmemişse, Başkan, görüşmelerin tamamlandığını bildirir. »

«Görüşmelerin devam etmesine dair önerge verilmiş ve bu önerge de Genel Kurulun işaret oyuyla kabul edilmiş ise 1 inci fıkra gereğince siyasî parti gruplarına ve milletvekillerine ikinci defa konuşma hakkı doğar.» denmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrası ile 2 nci fıkrasını, ayrı ayrı hüküm, vaz ediyor biçimde almak, Başkanlığınız için mümkün olamamıştır. Sayın Şener'in açıklamalarından sonra da başka bir düşünce biçimine beni sevk edici herhangi bir husus göremedim. Madde bir küldür, 73 üncü maddenin 1 inci ve 2 nci fıkrasında ifade ettiği görüşmelerin tamamının bir görüşme olarak mütalaa edilmesi lâzım gelir. Bu maddeye göre, bu konuya ilişkin Milletvekili arkadaşlarımızın olsun, siyasî parti gruplarımızın olsun almış oldukları söz sırasını mahfuz tutmak zorundayız Başkanlık olarak.

İkinci görüşmeyi açarken yeniden söz sırası kaydetmek imkânından mahrumuz, uygulamalarımız da bu, maddenin kapsamından Başkanlığın anladığı da bu.

Onun için, şimdi söz sırasını Sayın Yusuf Ziya Yağcı kullanmak istiyorsa, kendisine söz vereceğiz.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Söz hakkımı kullanmak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sıradalar, söz vermeye mecburuz.

O zaman, bir hususta Genel Kurulumuzun kararını almak zorundayız. Bu konudaki görüşmelerin sonuna kadar çalışmaların uzatılması konusunda.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Yarına bırakalım, yarına...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Efendim, karar vermezseniz, ben, saat 19.00'da meseleyi bitiririm. Ben, Başkanınız olarak arz ediyorum Sayın Mutlu. Genel Kurulun iradesini almak için arz ediyorum.

Sonuna kadar... («Yarına kalsın, yarına» sesleri)

Efendim, Başkanlığın önerisini reddederseniz, saat 19.00'da görüşmeleri bitiririm. «Yarına kalsın» diyen arkadaşlarım şahsî görüş ifade ediyorlar.

Bu görüşmelerin sonuna kadar çalışmaların uzatılmasını kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, saat 19.00'da bitecektir.

Değerli arkadaşlarıma 1 sayın üyeye söz versem bile, sayın üyenin 73/2'ye göre 5 dakika konuşma hakkı vardır. Ancak, çalışma süremizin bitimine ise 3 dakika vardır. Sayın üyenin konuşma olanağı bu bakımdan yok. Bu nedenle:

Kaldığımız noktadan görüşmelere devam etmek üzere; ayrıca gündemimizdeki Meclis Araştırması ve Genel Görüşme önergeleriyle, sözlü soruları görüşmek için, bu konu da dahil olmak üzere, 29.12 .1976 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Şarta bağlı önergelerin işleme konulup konulmayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	25	29.12.1976	400-408	Memduh Ekşi	Mehdi Keskin	Mehmet Özmen

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, Komisyonun tezkeresini oylamadan evvel bu konudan daha önce görüşülmesi lâzım gelen ve karara bağlanması lâzım geldiği kanaatini taşıdığım bir önerge var, okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Loockheed rüşvet olayını Millet Meclisi Araştırma Komisyonu, Amerika Birleşik Devletlerinde araştırmak ve incelemek istemektedir. Bununla ilgili olarak oylanacak olan tezkerenin şu şartla oylanmasını dileriz ;

1. Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Başkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımızca bir yazı yazılmalıdır.

2. Bu yazıda, Millet Meclisi Araştırma Komisyonumuzun Anayasamız ve Millet Meclisi İçtüzüğüümüzün gereği olarak kurulduğu, yaptığı araştırma ve inceleme sonuçlarının yargı soruşturmasına dönüştürme görevi de bulunduğu, her türlü belgeyi bulmak ve incelemekle yükümlü olduğu,

3. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Araştırma Komisyonundaki Loockheed ile ilgili Türkiye'ye ait tüm belgelerin ve bilgilerin gelecek olan Millet Meclisi Komisyonumuza verilmesinin sağlanması istenilmelidir.

Arz ve teklif ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grup Başkanvekilleri,

Sakarya

İstanbul

Hayrettin Uysal

Ali Nejat Ölçen

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan önergeyi oylayacaksınız söz istiyorum.

BAŞKAN - Hayır efendim, arz edeyim de ondan sonra.

Sayın Uysal ve Sayın Ölçen, İçtüzüğüümüzde önergelerin şarta bağlı olarak verilmeyeceğine dair herhangi bir hüküm yoktur; ancak bugüne kadarki uygulamalarımız, şarta bağlı önergelerin işleme konulmaması yolundadır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

1973 yılından sonra uygulamaya başladığımız yeni İçtüzüğümüz sırasında bu türlü bir önerge Başkanlığımıza intikal etmemiştir.

İçtüzüğümüzde bu önergenin işleme konulmayacağına dair herhangi bir hüküm bulunmadığına göre, Başkanlık görüşü olarak şunu ifade etmek istiyorum:

Şarta bağlı herhangi bir önerge işleme konulmamak gerekir. Ama İçtüzükte de açıklık olmadığı için, ısrarlı iseniz bu önergenin işleme konulması yönündeki talebinizde, usul müzakeresi açıp, konuyu Yüce Heyetin oylarıyla halletmek istiyorum.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - İzin verir misiniz Sayın Başkanım?

Aslında bu önerge, Komisyonun teklifinden farklı değildir. Komisyonun teklifinin bir değişik biçimidir. Yüce Meclisin daha rahat bir araştırma konusuna sahip olabilmesi için.... Ama, usul hakkında müzakere açma ihtiyacı varsa, bundan biz de memnunluk duyarız.

BAŞKAN - Efendim, önerge işleme konulsun istiyorsanız, usul müzakeresi açacağız.

BAŞKAN - Bu tip önergelerin işleme konulup konulmaması konusunda usul müzakeresi açmak istiyorum. İki lehte iki aleyhte sayın üyeye söz vereceğim.

Başkanlık tutumu olarak, bu önergelerin işleme konulmaması yönünde düşüncemizi arz etmiş oluyoruz. Başkanlık tutumunun aleyhinde söz mü istiyorsunuz Sayın Ölçen?

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, müzakereden önce bir hususu açıklamama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurun efendim. Usul müzakeresi açtım, söz istiyorsanız, fikrinizi beyan edersiniz.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Hayır Sayın Başkan, usul hakkında yerimden beyanda bulunacağım, belki ben aldanmış olabilirim.

Bendeniz, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin, 38 inci madde gereğince buraya inmesine ait bir önerge vermiştim. Bu önergenin içerisinde bir de şart mevcuttu; «Ceza Kanununun 163 üncü maddesinin teklifin dışında tutularak aşağı indirilmesi» diye. Bu önerge bir usul müzakeresi açılmadan aşağı indirilmiş bulundu, sizin riyasetinizde. O bakımdan bununla o önerge arasında fark var mıdır? İyi bir âdetin teessüs etmesi bakımından böyle bir suali tevcih ettim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Atagün, tabii olayı harfi harfine hatırlamam mümkün değil. Onun için hemen cevap verme olanağından da yoksunum. Ancak, Başkanlığın tutumunu ortaya koydum; yanlışsa zatiâliniz söz alırsınız, yanlışlığını ifade edersiniz.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Geçmiş tatbikatı söyledim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ölçen.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

Meclis Başkanının bu konudaki tutumu aleyhinde konuşmayı arzu etmezdim; ama konunun önemi dolayısıyla böyle bir uygulamaya yer olmadığı hakkındaki kanımızı arz etmek istiyorum. Aslında, neden böyle bir önerge vermeye ihtiyaç duyduk; bu önergeyle neyi sağlamak imkânı vardır? Buna kısaca değinmeme izin vermenizi istirham ederim Sayın Başkan; acaba mümkün müdür?

Dün değerli Adalet Bakanı arkadaşımızın açıklamış olduğu husustan anladığımıza göre, Amerika yetkilileri Türk Hükümetinin yetkililerine şu iki öneride bulunmuştur. Ben tutanaktan aynen sizlere arz ediyorum. Bu hususlardan bir tanesi: «Tarafların mütakabiliyet esasına göre gönderecekleri yetkililerin, diğer ülkede ve görüşmelerde belirtilecek esaslar dairesinde ifade almalarını.» İki: «Anlaşma dairesinde sağlanacak bilgi ve belgelerin, yargılama safhasında kullanılmasından önce, tarafların yekdiğeriyle istişare etmelerini öngören teklifleri karşısında» diyor Sayın Adalet Bakanı. Şu halde, bu ön anlaşmaya göre, yani henüz kararname haline intikal etmeden, 244 sayılı Yasadan yetki alarak, Türk Hükümetinin konuyu -yani anlaşmayı- kararname haline getirmeden önce, tarafların informal -yani kendi aralarında- henüz resmîyete intikal etmeyen biçimde yaptıkları görüşmenin 2 nci maddesi son derece önemli. Bir istişareden bahsediyor. Demek ki, taraflar bunu kararname haline getirme aşamasında istişare edecekler.

Şimdi soruyorum: Türk Hükümeti bunu kararname haline getirirken hangi makamla istişare etmiştir? İstişare edeceği bir makam varsa, o makam, Yüce Meclisin kurduğu 10/79 sayılı Araştırma Komisyonudur. Yani, Araştırma Komisyonuna gelerek, gelmek tevazuunda bulunarak, çağrıldığı halde gelmek değil, bilgilerinize arz ediyorum, Sayın Başbakanın, gelerek, «Böyle bir anlaşma üzerinde görüş teatisinde bulunulmuştur, istişare etmemizi kabul etmişlerdir. Komisyon olarak ne düşünüyorsunuz? Sizin emrinize bilgi ve belgeleri rahatlıkla temin edebilmemiz için bu kararnameye hangi maddelerin ne şekilde girmesi hakkında bize ne telkinde veyahut ne tavsiyede, ne öneride bulunuyorsunuz?» demesi gerekirdi.

Öngörüşmelerde bu....

BAŞKAN - Sayın Ölçen, sizden bir hususu rica edebilir miyim?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Hay hay Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bu konunun esası ince ince, uzun uzun konuşuldu. Rica ediyorum, lütfen usul konusundaki, benim görüşümün doğru olmadığı hususundaki düşüncelerinizi belirtin.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Sayın Başkan, konuşmama başlamadan evvel bende de böyle bir teereddüt hâsıl olmuştu; acaba izin verir misiniz diye size sormuştum; cevabını alamadığım için, izin verdiğiniz anlamında yorumladım.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Özür dilerim, bu konuyu burada bırakıyorum efendim.

BAŞKAN - Böyle bir şey olmuşsa ben özür dilerim, belki başka bir şeyle meşguldüm Sayın Ölçen.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Çok rica ederim.

O halde başlangıcından itibaren, burada müzakerelerin cereyanından bugünkü sonuca kadar geçen bütün aşamalardan Yüce Meclisiniz ve o Meclisin bir üyesi olarak bendeniz ve Grubum bir noktayı anlamıştır: Türkiye'de Ankara'da bilgi ve belgeleri çabuklukla, sağlıkla ve gereken nitelikte elde etmek mümkün değildir. Bu sonuç çıkmıştır. Henüz, rüşvet alınmış mıdır, alınmamış mıdır, kim almıştır, kim almamıştır meselesi bir yana, ortaya çıkan bir sonuç vardır ki, Hükümet Komisyona yardımcı olmamıştır ve yardımcı olmamakta da devam edeceği intibainı uyandırmıştır. Şu halde Ankara'da umudumuz azalmıştır. Eğer Japon Başbakanı, örneğin Ankara'da Başbakan veya Bakan olsaydı, demek ki, bugün hâlâ bilgi ve belgelerin zikzakları içinde o kişinin ne alıp verdiği ortaya çıkmayacaktı.

Görüyor musunuz Türkiye'deki rüşvetin ortaya çıkmasını isteyip istemediği anlaşılmayan bir yönetim ile Japonya'daki yönetim arasındaki farkı? Bu farkı ortadan kaldıracılamak ve Yüce Meclise gereken bilgi ve belgeleri sağlayabilmek için, Komisyonun karar verdiği şekilde Amerika'ya bir heyetin gönderilmesine ihtiyaç var. Ama müzakerelerden anlaşılmıştır ki, bu heyet bazı güçlüklerle karşılaşabilir. Yani bu heyet dahi, o bilgileri ve belgeleri bu heyete gönderecek olan yüce makamın önerileri olmadan güçlüklerle karşılaşabilir.

Şu halde bizim önerimiz de, aslında, temel ruhunda Komisyonu gönderme önerisinden başka mahiyette değildir. Ancak, o komisyonun teçhiz edilmesini, yani Türk ulusu adına gidip orada Amerika ulusu adına görev gören kongre ile temaslarında kolaylık, çabukluk, hızlilik sağlanmasını temine matuf bir öneridir. Amacı itibarıyla, içeriği itibarıyla, özü itibarıyla komisyonun Yüce Meclise sunduğu öneriden farklı bir öneri olmadığı için, Sayın Başkanım özür dileyerek arz ediyorum, usul tartışması bile açmanıza ve örneğin bendenizin, sizin aleyhinizde, tutumunuzun aleyhinde söz almama neden olmamak gerekirdi. Bunu arz etmek isterim.

Konuşmamı bitirmeden önce yine ifade etmek isterim ki, aslında 244 sayılı Yasa, 1960 devrimi ile ortaya çıkabilmiş olan bir yasadır. Bu yasanın çıkması için Cumhuriyet Halk Partisi bütün grubu ile 1954'ten 1960'a kadar Yüce Mecliste kavga vermiştir, uğraş vermiştir. Böyle bir yasa çıkmamıştır. Yani uluslararası anlaşmalarda Hükümete yetki tanımak ve bir yılı aşkın anlaşmaları mutlaka Resmî Gazetede yayınlamak yetkisi, uzun bir uğraşın, uzun bir mücadelenin sonucudur. O zamana kadar, ikili anlaşmalar, çoklu anlaşmalar ne zaman yapıldı; nasıl yapıldı; Türkiye'ye neyi getiriyor; Türkiye'den neyi götürüyor; bunlar bilinmez idi ve 244 sayılı Yasa 1963 yılında Yüce Meclisin onayına mazhar olmasa idi, yine neyin gidip, neyin geldiği belli olmayacak idi. Böylece belki Lockheed uçak yolsuzluğu hakkında böyle bir kararname bile imzalarsa dahi, rafta toz içinde kalacak idi. Şimdi biz, bir

aşama daha ileri gitmek istiyoruz. 244 sayılı Yasayı da değiştirmek üzere huzurunuzda geleceğiz; ama hiçbir zaman burada 7/12202 sayılı Kararname gibi kararnamelerin, eğer çıksa bile o kararname içinde 4 üncü madde gibi maddelerin yer almasını katiyen tasvip etmiyoruz, etmeyeceğiz ve bahusus ki, konuşmamın başında arz etmiş olduğum gibi, Amerika Devleti de burada, «Siz de istişare ediniz, hangi maddelerin girmesini arzu ediyorsunuz?» gibi, bir teklifle resmî makamlara müracaat etmiştir, veyahut bizim resmî makamlarımızın müracaatında böyle bir düşünceye yer vermiştir. Buradan da anlaşılıyor ki, 4 üncü madde, tek yanlı bir maddedir ve bugün Amerika'ya eğer bir heyetin gönderilmesi gerekiyor ise ve bunu tartışıyor isek, o takdirde, bu kararnamenin, yani 7/12202 sayılı Kararnamenin 4 üncü maddesinin şemsiyesi altında bazı zevatın mevcut olmasının doğal bir sonucudur.

Saygılar sunar, teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçen.

DIŞİŞLERİ BAKANI İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (C. Senatosu Bursa Üyesi) - Sayın Başkan, deminki istirhamımı İctüzüğün imkân vermediği gerekçesi ile reddettiniz. Bendeniz sadece anlaşmanın tartışmasında yardımcı olurum diye anlaşma üzerinde izahat vermek maksadı ile hareket etmiştim.

Şimdi muhterem hatip, görüyorum ki, «Hükümet komisyona bilgi vermemekte kararlı ve müşkülât çıkarmakta musirdir» diyor. Acaba bunu sataşma kabul edersem söz verir misiniz?

BAŞKAN - Sayın Çağlayangil, Sayın Bakan, ben biraz evvel zatîalinizin dileğine karşılık verirken, elbette İctüzüğümüzün 70 inci maddesine göre bir olanak sağlayabilir miyim diye düşünerek, bu maddeden hareket ederek, biraz evvel ifade ettiğim cevabı verdim.

70 inci madde; «Şahsına sataşılana veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasî parti grubu veya milletvekilleri açıklama yapabilirler.» hükmünü getirmektedir.

Tezkereniz burada. Bu tezkerede Lockheed....

DIŞİŞLERİ BAKANI İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (C. Senatosu Bursa Üyesi) - Buna itirazım yok Sayın Başkan.

Son beyanlarında; «Hükümet görünüyor ki, komisyona bilgi vermiyor ve vermemekte de musir görünüyor» buyurdular, onu arz ettim.

BAŞKAN - Evet efendim.

Bu bir siyasî değerlendirme Sayın Çağlayangil. Hükümetin şahsına bir sataşma elbette bahis konusu değil, takdir edersiniz. Ben de isterim Hükümet konuşsun; fakat maalesef İctüzük bu olanağı vermiyor efendim.

Değerli arkadaşlarım, usul müzakeresine geçmeden evvel, Sayın Mehmet Atagün?.... Buradalar mı efendim?....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Burada.

BAŞKAN - Sayın Mehmet Atagün, benim Başkanlığımda Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile ilgili olan «Olağanüstü toplantı» sırasında kendilerinin bir önerge verdiğini, bu önergede «şart» bulunduğu halde, önergeyi işleme koyduğumuzu ifade buyurdular.

Değerli arkadaşlarım, bir yanlış anlaşmayı önlemek için bu önergeyi getirttim. Önergede sonuç olarak şu istek var: «Sözü edilen kanunun Parlamentonun tatile girmesinden önce çıkması gerektiğinden, Anayasa Komisyonunda uzun süreden beri müzakeresine başlanmamış olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri hakkındaki kanun teklifimin 9 uncu maddesindeki Türk Ceza Kanununun 163 üncü maddesinin metinden çıkarılması ile, İçtüzüğümüzün 38 inci maddesi gereğince doğrudan doğruya Millet Meclisi gündemine alınmasını arz ve teklif ederim» diyorsunuz.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Şart nedir?

BAŞKAN - Şart olan kısmı şu: «9 uncu maddesindeki Türk Ceza Kanununun 163 üncü maddesinin metinden çıkarılması ile» kısmı şart değil mi Sayın Atagün? Biz önergeyi bu şekliyle işleme koyamadık.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, nereden okuyorsunuz?.

BAŞKAN - Efendim, elimdeki vesikadan konuşuyorum Sayın Atagün. Bu kısmını Başkanlık «şart» kabul ettiği için, «9 uncu maddesindeki Türk Ceza Kanununun 163 üncü maddesinin metinden çıkarılması ile» ibaresi ve ifadesi metinden çıkarıldıktan sonra işleme konulmuştur.

Teşekkür ederim.

MEHMET ATAGÜN (Kırklareli) - Sayın Başkan, bir şey istiyorum, aydınlanmak için. Zabıtlarda «çıkarılması» diye bir husus yoktur....

BAŞKAN - Sayın Ölçen, tutumum aleyhinde söz aldılar. Lehte Sayın Ölçmen zatiâliniz mi görüşeceksiniz?.... Buyurunuz.

Sayın Şener, zatiâliniz tutumum aleyhinde mi söz alıyorsunuz?

AHMET ŞENER (Trabzon) - Önergenin lehinde....

BAŞKAN - Önergeyi müzakere etmiyoruz efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Tutumunuz aleyhinde efendim.

BAŞKAN - Peki efendim.

Buyurun Sayın Ölçmen.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Kanaatimize göre, Başkanlık bu şartı önerge konusunda, yani Cumhuriyet Halk Partili Grup Başkanvekili arkadaşlarımızın verdikleri şartı önerge konusunda, doğru hareket etmektedir, Başkanlığın tutumunu Demokratik Parti Grubu olarak doğru bulmaktayız.

Şu yönden doğru bulmaktayız:

Bir; biçimsel yönden, şekil yönünden şartlı önergenin oylanamayacağı kanaatini taşıyoruz.

İkincisi ki, daha mühim olanı bence, biçimsel durumdan daha mühim olanı, bugünkü şartların çizdiği tablodur. Muhteva bakımından bugünkü şartların çizdiği tablo, bu önergenin oylanmasına engel olacak niteliktedir.

Şöyle ki; Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin bilerek veya bilmeyerek anlaşmayı, kendi yaptığı anlaşmayı ihlâl etmesi yüzünden, Türkiye'ye bilgi akımını durdurmuştur.

Muhterem arkadaşlar, neyin müzakeresini yapıyoruz, hangi seyahatten bahsediyoruz? Bakan burada bilgi veriyor. Bir gün evvel, yani evvelsi gün Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, «Ben anlaşmayı ihlâl ettiğin için sana artık bilgi akımını kestim» diyor. Hatta ve hatta sayın Hükümetimizin yaptığı anlaşmaya göre, isterse Amerika, yolladığı o 3 çuvalı da geri isteyebilir. Anlaşmayı öyle yapmış Hükümetimiz. Ama muhterem Hükümete mensup ve Hükümet partilerine mensup arkadaşlarımız buradan çıkıp, rahatlıkla; «Efendim, tek tip anlaşmadır, Japonya'sı da böyle yapmıştır, İtalya'sı da böyle yapmıştır.» diyor.

Kendilerinden öğrenmek istiyorum, lütfen, Dışişleri Bakanımıza söz verme imkânı İktüzük bakımından mümkün olmadı, yarın kendilerinin bütçeleri var, ya Bütçe Komisyonunda lütfedip Türk kamuoyunu ve Meclislerimizi aydınlatsınlar, yahut basın toplantısı yapsınlar Sayın Başbakan. Basın toplantısı yapıp da, suçu Adliye Bakanının üstüne yıkacağına, suçu Meclis komisyonlarının üzerine yıkacağına, Türk kamuoyunu aydınlatsınlar. Mademki Japonya, Hollanda, İtalya böyle yapmıştı da, bizim tipimizde yapmıştı da, onların Parlamento komisyonları nasıl meydana çıkardılar suçluları?

Bunun cevabı tatminkâr olmamıştır, kimse tatmin olmamıştır.

Şimdi Amerika Birleşik Devletleri bize bilgi akımını kesmiş. Çünkü, Başbakanın talimatıyla Adliye Bakanı, bilgi vermemesi gerekirken Komisyona bilgi verdiği için, anlaşmayı ihlâl etmiş. Amerika da bu maddeye dayanarak bilgi akımını kesmiş. Biz de şimdi diyoruz ki, «Mektup yazarız Amerikalılara, Amerikalılar bizim iyi niyetimizi anlarlar ve bizi belki davet ederler, o zaman gideriz.» Şart budur. Muhterem Cumhuriyet Halk Partili arkadaşların ileriye sürdüğü şart budur.

Bizim kanunlarımız var muhterem arkadaşlar, dış münasebetleri tanzim eden kanunlarımız var. Bu kanunlar; «Yasama Meclislerimizin her türlü dış faaliyetleri diplomatik kanalla yürütülür» diyor. Kimdir diplomatik kanal? Dünkü konuşmalarda Adliye Vekilinin şüpheli, Komisyon Başkanının açık bir şekilde şüphelendiği, numaratorleri değiştiren Dışişleri Bakanlığı mensupları bizim arkadaşlarımızın oradaki temaslarını ve oradaki mutabakatlarını, oradaki randevularını temin edecekler. Bu şarta muallak. Bu durumda muhteva, yani,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

sizin tabirinizle içerik şekilden daha çok önem kazanıyor. Onun için şekil içinde boğulup kaybolmayalım. Muhterem Halk Partili arkadaşlarımın verdiği önerge, bu şarta muallaktır. Yani, yerine getirilmesi meçhul bir şarta muallak bir önerge'dir. Acaba, sana bilgi vermeyi kesmiş, hattâ elindeki bilgileri geri almak üzere elinde anlaşma metni bulunan bir ülkenin hükümeti senin talebini kabul edecek, seni hükümet yetkilileriyle, seni Parlamento yetkilileriyle görüştürecektir mi? Bu şartın yerine getirilmesi, kanaatimizce çok zayıf olan bir ihtimale girmektedir ve böyle zayıf bir ihtimale, muhal bir şarta muallak bir önergenin de burada oylanması, aynı derecede nasıl şekil ve İçtüzük bakımından sakıncalı ise, bence muhtevası bakımından daha da sakıncalı olacaktır. Bu bakımdan Başkanlığın tutumunu doğru buluyoruz ve şartlı önergenin oylanmamasını doğru bulduğumuzu Yüce Meclise arz ederken, bu konuda 3 gündür süren müzakerelerin ışığı altında hissî bir karara varmadan, Meclislerimizin haysiyetine yakışır bir netice alınacağı ümidini izhar ediyoruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

DIŞİŞLERİ BAKANİ İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (C. Senatosu Bursa Üyesi) - Sayın Başkan, zannediyorum bu sefer söz almak hakkını kazandım. Çünkü, Sayın Ölçmen sarîh olarak «Dışişleri Bakanlığı bunları izah etmiyorsa, belki de bu maksatla numaraları değiştiren Dışişleri Bakanlığ'dır» diye madde tasrihi suretiyle bir ithamda bulundular. Acaba bunların tavzihine imkân verecek misiniz?

BAŞKAN - Sayın Bakan, ben de aynı kanaatinize katılıyorum; ancak usul meselesini, izin verirseniz halledeyim, sonra size söz vereceğim.

Efendim, Başkanlık tutumunun aleyhinde Sayın Ahmet Şener.

Buyurunuz Sayın Şener.

Sayın Şener, Başkanlık tutumunun aleyhinde değil mi?...

Sayın Şener, şartlı önergeler işleme konulabilir?...

AHMET ŞENER (Trabzon) - Niçin soruyorsunuz?...

BAŞKAN - Başkanlık tutumunun aleyhinde değil mi efendim?

AHMET ŞENER (Trabzon) - Evet.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim. Yani, lehte, aleyhte olanları tespit etmek zorundayım da onun için soruyorum.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, ben zannederim ki bu konuda dikkatliyimdir; yani bir hata edeceğimi sizin tahmin etmenizden de üzüldüm. Çünkü, şimdiye kadar kalkanlar gibi aynı şeyi her halde ben de Türkçe olarak söyledim. Pek lisanım o kadar düzgün değil, ama ben gayet sarîh olarak söyledim.

BAŞKAN - Anladım efendim, özür dilerim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sonra belde itibariyle de beraberiz, bir birimize de benzeriz. (Gülüşmeler)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın Başkan;

«Şartlı olarak millî iradenin tecellisi bakımından oy verilip verilemeyeceği» keyfiyeti üzerinde Başkanlık Divanı olarak kararınız «Hayır» dır. Buna benzer Komisyonun bir talebi vardı. Zatiâliniz, yani Divan olarak, dün de söyledim, dün çok konuşmalar oldu; bu iş o kadar genişletilmiş ki, bu sualden sonra söz vermeyi düşündüğünüz sayın Hükümet üyesi arkadaşımız da belki istikameti daha başka yere götürmek durumunda olacak, bunu göreceğiz.

Sayın Komisyon diyor ki: «Buradaki Hükümet bana belge vermiyor, bana gerekli belgeleri vermiyor.»

Bir Hükümet üyesi, yanlış veya doğru bir paketi vermiş, hemen üzerine bir ambargo kondu; ikinci, üçüncü paketteki belgeler verilmedi. Dün burada beyan etti: «Verilirken de (yine ikinci sataşma olsun) içinden birçok numaralar da alındı» diyor. O halde Sayın Başkan, bu Komisyon, bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin millî iradesi olarak bizim adımıza vazife görecektir olan bu Komisyon nereden bilgi alacak? O halde siz sayın Başkan kendiniz, bu Cumhuriyet Halk Partisinin önergesini tekabül ediniz ve yazıyı Amerika'ya yazınız, deyin ki; «Böyle bir komisyonu Meclis kurmuştur ve bu Komisyon Hükümetten ve hiçbir yerden bilgi alamıyor; bu Komisyonun önergesini ben tekabül ediyorum, Amerika'ya yazıyorum.» Bu, o zaman yerini bulur. Aslında bu konudaki Cumhuriyet Halk Partisinin önergesi bu idi. Eğer siz, yani Başkanlık Divanı olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak siz, Amerika Hükümetine, «Yaptığınız bu anlaşmaya göre, Anayasanın 88 ve İçtüzüğümüzün 102 ve 103 üncü maddesine göre kurduğumuz Komisyonu, ki benim Meclisimin Anayasayı tefsir etmeye hakkı yokken sen tefsir ediyorsun, baskı altında tutuyorsun, vermiyorsun, yazıyorum size, benim komisyonumu size göndereceğim, ne diyorsunuz siz?» diye sorunuz. Siz sorunuz, bizim önergenin hakkı yerine gelmiş olur sayın Başkan. Onun için şartı kendiniz tekabül ederseniz, buradaki bulunan millî iradenin şartlı olarak rey vermesine de mahal kalmadan siz bunu yapmış olursunuz, yerine getirirsiniz Sayın Başkan. Arz ederim.

Saygılarımla. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Sayın Başkanım, ben Başkanlığın tutumunun lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Dikmen.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Araştırma Komisyonunca verilen ve Meclise arz edilen Amerika Birleşik Devletlerine 6 kişilik, Komisyon içinden tefrik edilen bir heyetin vazife görmek, belge toplamak suretiyle gönderilmesini mündemiç teklif 3 gündür müzakere ediliyor. Müzakerenin 3 gündür devam etmesi hakikaten enteresandır. Aslında gruplar adına yapılacak birer konuşma neticesinde, İçtüzük hükümlerine göre usul tamamlandıktan sonra, konuşmalar bittikten sonra bir vuzuha varmamaya imkân yoktu. 3 gündür Hükümet de, Komisyon da, gruplar da burada fikirlerini beyan etmektedirler.

Şu anda bütün müzakerata rağmen her şeyin vuzuh kazanmış olmasına rağmen, muhterem Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup bir arkadaşımız şartlı bir önerge vermiştir. Ne diyor? «Bu Komisyon bir şey yapamaz; ama Meclis Başkanlığı, Amerika Senatosu Başkanlığı ile bir fikir teatisinde bulunsun. Bu Komisyonun gidip tetkik etmesine mani bir hal olmasın. Tetkikine imkân hazırlanacak bir formül bulunsun, icat edilsin ve o şartlarda bu heyet gitsin.»

Şimdi benzeniz, Komisyonda bulunamadığım bir sırada (durumumuz malum, o toplantıda bulunamadım ve bu mevzu o toplantıya tesadüf etti) gidecek heyetin içerisinde benzeniz de bulunmak üzere bir karara varıldı. Çünkü, Demokratik Partinin bir üyesi var Komisyonda. Bunun ismini değiştirmeye imkân yok, bir isim olacak, imkânsızlık var.

Bilâhare geldiğimiz toplantıda Komisyona ben bir önerge takdim ettim. Önergemin metni hulasaten şudur:

25 Şubatta Meclis Başkanlığına Demokratik Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi tarafından verilen önergeleri mütakıp komisyon kuruldu ve 30 Mart'a da vazife taksimi yaptı. 30 Mart'tan 4,5 ay sonra, Temmuz ayında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, bilgileri toplamak bakımından, devletlerarası hukuk açısından, iki devlet arasındaki münasebeti ve tarafları tespit bakımından bir anlaşma imzalamış, 4,5 ay sonra.

Bu 4,5 aydan evvel de, Türkiye'de bu Komisyonun teşkili ile ilgili müzakerelerden evvel de, 3 gündür söylendiği gibi, Japonya, İtalya, Hollanda gibi memleketlerde yer yerinden sallanmış. Hapishane kapıları başbakanlara kadar açılmış, tahtlar da sarsılmış; Sayın Bozbeyli ve bir kısım arkadaşların burada ifade ettikleri gibi.

Hükümet, bu ülkelerle ilgili anlaşmaları bu işin nasıl yürütüldüğünü dahi tespit etmek lüzumunu hissetmemiş. O kadar kendisini bu işlerden azade görmüş ki, titizlik göstermeye, her işte olduğu gibi lüzum hissetmemiş.

Dün burada Adalet Partili sözcüler Komisyon Başkanına soruyorlar; «Siz Japon Sefaretinden niçin o anlaşmaların metnini istediniz, Hariciye Vekâleti, Hükümet dururken, kâtipler seviyesinde bu iş için temas kurmak yoluna gittiniz?

Askıda, Komisyonun böyle bir mecburiyeti yok. Komisyon mecbur mudur Japonya, Hollanda Sefaretinden bu işi nasıl yaptınız diye anlaşıma istemeye? Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti nerede?

Resmî Gazete ile ilân edilen ve Meclise 2 ay müddet içerisinde sunulması lâzım gelirken, o lâzıme de Hükümet tarafından riayet edilmeyen bir anlaşma Hükümet tarafından tanzim ediliyor da, bu uçak alım satımıyla ilgili yolsuzluklara mâruz kalan ülkelerdeki tatbikatın nasıl yürüdüğünü incelemek işi, Hükümeti bir tarafa bırakıp da nasıl gelip Komisyonun vazifesi olur? Yani Hükümet etmenin mesuliyetini kim tayin edecek? Kanunlar, Anayasa bunu tayin etmemiş mi?

4,5 ay sonra anlaşma imzalanıyor; anlaşmanın metni burada okundu, izah edildi. Taraf olarak iki Hükümetin Adliye Vekâletleri tespit ediliyor. Bu Hükümet imzalıyor bu anlaşmayı. Bu Komisyonun, araştırma ve bu belgeleri tespit ederek, inceleyerek, rüşvet belgelerini inceleyerek listeleri Meclise arz etmek vazifesiyle mükellef olduğunu, o maksatla seçildiğini bilmiyor mu Hükümet? Bu Komisyonun vazifesini bilmiyor mu? Biliyor. Komisyonun seçiminde, vazife taksiminde 4,5 ay sonra anlaşmayı imzalıyor, Resmî Gazetede de ilân ediyor; ondan sonra ne oluyor? Ondan sonra Adliye Vekili çıkıyor, «Babam olsa açıklarım» diyor.

Başvekil, resmî yazı yazıyor 3 Ağustosta «Hariciye ve Adliye vekâletlerine talimat verdim. Ey Komisyon, bütün belgeler sana tevdi edilecektir» diyor. Bu noktada anlaşmayı, Başvekil, Hükümet bilmiyor mu, bu yazıyı yazarken? Bu düpedüz Meclis namına vazife gören Komisyonla, dolayısıyla Meclisle alay etmektir. Bir alayla, bir istihkarla karşı karşıyayız.

Bu Meclise bugüne kadar pek çok suiistimal iddiaları, pek çok haklı meseleler getirildi; hangisi Türk milletinin ıtlâına arz edilecek şekilde vuzuha kavuşturuldu?

Arkasından Adliye Vekili birinci paketi veriyor. Paketi verirken, bugün Türkiye Cumhuriyeti Başvekilinin basın toplantısı yaparak oynadığı oyun sonunda kendisini nasıl faka bastırıp suçu, mesuliyeti kendi üzerine yıkacağını o zaman bilmeliydi, birinci paketi verirken. Dün buraya gelip, burada rengi kaçıp heyecana sürüklenmemeli idi. Bir Adliye Vekili, bir memlekette Anayasanın 80 inci maddesinin, 90 ıncı maddesinin ne demek olduğunu bilmezse, «Ben bunu 90 ıncı madde anladım» derse, bir Araştırma Komisyonunu, «Ben Soruşturma Komisyonu kabul ettim de evrakı verdim» derse, meseleyi aydınlığa kavuşturmak mümkün olmaz. Başvekil kendisine yazı gönderiyor, «Ver belgeleri Komisyona» diye. «Fikrimiz hilâfına ver dedi, ikinci yazışmada, biz de verdik» diyor.

Muhterem arkadaşlarım, Anayasanın 90 ıncı maddesi başka, 88 inci maddesi başka, zamanınız yok, Araştırma Komisyonunun vazifesi başka, Soruşturma Komisyonunun vazifesi başka.

Bu durum muvacehesinde ben dedim ki, muhterem arkadaşlarım, Adliye Vekili bir hata yapmıştır; birinci paketi veremez bu anlaşmaya göre. Ona Baş-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

vekil değil, Reisicumhur, ferîştah bu mektubu yazsaydı, Adliye Vekilinin adalet duygusu, anlayışı, kendisinin Adliye Vekili olduğunu bilmesi, bu hususta karar vermesine yeterdi.

BAŞKAN - Sayın Dikmen, lütfen usulle döner misiniz efendim, rica ediyorum.

EKREM DİKMEN (Devamla) - Sayın Başkanım, Komisyonun yetkisi var mı, yok mu? O şart önergeye dercediliyor, o bakımdan.

BAŞKAN - Komisyonun değil de, bu önerge oylanır mı, oylanmaz mı?

EKREM DİKMEN (Devamla) - Tamam Başkanım, o bakımdan ifade etmeye mecburum.

Muhterem arkadaşlarım, numarâtörde bir hata olmuş, arıza sebebiyle indekse geçen numaralardaki belgelerin hepsi yokmuş. Amerika Devletleri gibi ciddi bir devlet, büyük bir devlet, insan vazifesini makineye gördüren bir devlet size evrak gönderecek, numarâtörde hata olduğu için, indekse kayıtlı bazı belgeler yok, çünkü numaralar yanlış yazılmış.... Hükümet etmenin, devlet idare etmenin ciddiyetiyle bu beyanı bağdaştırmaya imkân var mıdır?

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Kim söylüyor o sözü?

EKREM DİKMEN (Devamla) - Hükümet söylüyor.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Adalet Bakanı mı söylüyor, diğer bir Hükümet üyesine mi söylüyor?

EKREM DİKMEN (Devamla) - Adalet Bakanı söylüyor, Hükümet adına burada.

Şimdi bakın; Adalet Bakanının mensup olduğu partinin grup sözcüsü arkadaşımız buraya çıkıyor, «Bunda endişelenecek bir şey yok» diyor; «Nasıl olsa bu evraklar adli mercilere veriliyor, bu işin daha başlangıcındadır, yeniden bir anlaşma cihetine gidilebilir.» diyor. Yekten MİM Selâmet Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımız, Adliye Vekilinin durumunu tespit etmeye, Hükümetin durumunu tespit etmeye, meseleyi açıkça bir cümle ile ifade etmeye mecburdur; «Yanlış hesap Bağdat'tan döner; yanlışlık yapılmıştır» diyebilir.

Muhterem arkadaşlarım, Adliye Vekiline mektup yazan Hükümet Başkanı, ısrarla bu yazıyı ver dediği zaman, Adliye Vekili Türkiye'deki siyasî tecrübeleri bilmeye, onlara eğilmeye, ona göre kendi mesuliyeti içindeki işte kararın da kendine ait olduğunu da bilmeye mecburdur. Her vekil, idare ettiği vekâlet işlerinden evvelâ kendisi, şahsen mesuldür. Anayasanın 104, 105 ve 106 ncı maddeleri bunu sıralıyor.

Şimdi, ben arkadaşlarımdan rica ettim, Lockheed konusunda, -Komisyonun, başka vazifeleri de vardır. Demokratik Parti Grubunun verdiği önergeye göre bütün devlet alımlarından mühim telâkki edilenlerde bir tetkikatın, bir araştırmanın yapılması vardır. Makine Kimya, Havayolları....

vesaire- bu Komisyonun, anlaşmaya göre hiçbir yetkisi yoktur. Binaenaleyh, bir tekriri müzakere yapalım; Amerika'ya heyetin gönderilmesinden vazgeçelim, süreli olarak. Nereye kadar? Şu ana kadar, şimdiye kadar yapılan incelemeleri bir raporla Yüce Meclise indirelim, arz edelim.

BAŞKAN - Sayın Dikmen, lütfen bitirir misiniz efendim?

EKREM DİKMEN (Devamla) - Ve diyelim ki, Hükümetin Amerika ile yaptığı, A.B.D. ile yaptığı anlaşma bize imkân vermiyor, yeni bir anlaşmaya gidilmesi, Komisyona imkân sağlanması bakımından, çalışma imkânı, evrakları görebilmek, tetkik edebilmek imkânının sağlanması bakımından Meclise inelim, Hükümetin yeni bir anlaşma yoluna gitmesi hususunda Meclisten ricada bulunalım, durumumuzu Meclise arz edelim. Benim bu görüşlerim, bu önergem ve bu önergenin ihtiva ettiği maddelerdeki görüşlerim kıymetli arkadaşlarım tarafından kabul edilmedi.

Şimdi şartlı verilen önergeyi verenlere anlaşmanın bir maddesinden şu ibareyi ifade etmek istiyorum: «Lockheed yolsuzluğu ile ilgili bilgi ve belgeler taraflar arasında gizli kalacaktır ve adli kovuşturma ile sorumlu olmayan resmî makamlara açıklanamayacaklardır.» Bitmiştir.... Komisyonun görevi yok. Meclisimiz karar verdikten sonra, yazın tatile girdi, bu meseleden haberi olmadı. Binaenaleyh bu dönemde Meclisin haberi olsun, malumatına, ıtılana arz edelim diyorum. Neyi arz edelim? Siz Komisyonu seçtiniz ve 30 Martta vazife taksimi yapan Komisyonunuz çalışmaya başladığı halde Hükümet anlaşmayı 4,5 ay sonra imzalamıştır. Buna rağmen bugüne kadar, o zamana kadar geçen diğer ülkelerdeki hadiseleri dikkate almadan, tatbikatı dikkate almadan Komisyonu çalıştırmamak hesabıyla ki, kasıt vardır diyorum ben burada, çalıştırmamak hesabı içerisinde bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma ile Adliye vekâletlerini taraf yapmıştır. Binaenaleyh bu anlaşma hükümlerinin değiştirilmesi, ancak, Mecliste heyet göndermeye karar verilmeden evvel Hükümeti tenkit, ikaz ve yeni bir anlaşmaya zorlamak, yeni bir anlaşmayı temin etmekle mümkün olabilir.

Ben maruzatımı burada bitiriyorum. Yani, bu sarîh durum karşısında, anlaşmaların ve Hükümet adına konuşanların açıklamalarındaki yalpalamalara rağmen, bu sarahat karşısında Meclis Amerika'ya, Komisyonun tefrik ettiği bir heyeti gönderme yerine, o heyet için şart arama yerine Hükümete bir ikinci böbürlenme malzemesi vermemelidir; Adalet Partisi Grubu sözcüsünün söylediği gibi, «Bak, gönderdik gittiler, bir şey alamadan geldiler»... Ve seçim sathı mailine kadar da bu işi bu Hükümet bu şekilde götürmek arzusundadır.

Heyeti göndermek suretiyle vakit geçirmek yerine, bir an evvel bu anlaşmanın bir değişik şeklini taraflarca imza edebilmenin yollarını Meclis aramalı ve seçtiği Komisyondan beklediği vazifeyi yapabilecek imkânları Komisyona bahşetmenin yolunu bulmalıdır.

Saygılar sunarım. (D. P. sıralarından alkışlar)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dikmen.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi sayın grubunun vermiş olduğu önerenin şarta bağlı olduğu görüşüyle Başkanlık, bu biçimde verilmiş olan önergelerin işleme konulmaması yönünde görüş bildirmiş ve iki sayın üye lehte, iki sayın üye aleyhte, söz almış bulunmaktadırlar.

Başkanlığın tutumunu bir daha ifade ediyorum; önerenin kapsamı dışında, bunu ifade ettiğimi söylemek isterim, şarta bağlı olarak verilmiş olan önergelerin işleme konulmaması lâzım geldiği kanaatindedir Başkanlık ve bu tutumu oylayacağım.

Başkanlığın tutumunun doğru olduğunu kabul eden sayın arkadaşlarım kabul, Başkanlığın tutumunun yanlış olduğunu kabul eden arkadaşlarım ret oyu kullanacaklardır. Sonuçta Başkanlığın tutumu onay görürse, bu önerge işleme konmayacaktır. Genel Kurulunuz Başkanlığın tutumunun doğru olmadığı yönünde karar verdiği takdirde önerge işlem görecektir. Başkanlığın tutumunun doğru olduğunu kabul eden arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar.... Kabul etmeyenler.... Başkanlığın tutumunun doğru olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle önerge işleme konmayacaktır.

Bir kanun tasarısı veya teklifinin görüşülmesi sırasında, başka bir kanunda değişiklik yapan değiştirge önergelerinin işleme konulup konulmayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	30	11.1.1977	623-625	Mehmet Altınsoy	Halil Karaatlı	Hüseyin Deniz

BAŞKAN - Buyurun efendim.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım, sayın Başkanımızın bu yorumu üzerine, tesadüfen bir arkadaşımın önünde bulunan, Türkiye Cumhuriyetinin Mer'i Kanunları Dergisinin cildini aldım, açtım, hemen fazla karıştırmaya gerek kalmadan şu hükümlerle karşılaştım: Çeşitli Teadül ve Teşkilât Kanunlarıyla Diğer Kanunlarda Mevcut Aylık ve Ücret Tutarlarının Değerlendirilmesi Hakkındaki Kanun, 7340 sayılı Kanun. Meselâ bu Kanunun 7 nci maddesinde: «4644 sayılı Kanunun, 4908 sayılı Kanunla muaddel 5 inci maddesinde yazılı 150 lira ücret 300 liraya çıkarılmıştır» denilmektedir.

Oysa, söz konusu kanun, bir başka kanundur. 11 inci maddeye baktığımızda, 11 inci madde; 3659, 4805, 4988, 4999 sayılı kanunları değiştirmiş. Muvakkat 1 inci maddeye baktım, o da birçok kanunları değiştirmiş.

Binaenaleyh, sanıyorum ki bir kanun teklifi veya tasarısı ile bir tek kanunun, bir başka ve tek kanunun maddelerini değiştirme yolundaki bir görüş tamamen isabetli sayılmaz.

Eğer, müzakere edilen kanun teklif veya tasarısı bir konuya taalluk ediyor da bu konunun dışında teklifler yapılmış olursa, bittabi, meselâ Devlet Su İşlerine tahsis edilen şu kadar paranın şu kadar liraya çıkarılması yolunda bir kanun teklifi müzakere edilirken bu münasebetle uzatmalı çavuşlara verilecek olan tazminat miktarı ile ilgili bir değişiklik veya ilâve teklif düşünülemez.

Binaenaleyh Başkanlık, sanıyorum, yapılan teklifi bu hudutlar içinde düşünmelidir. Nitekim, il genel meclisi seçimleri ve belediye seçimleri gerçekte iki ayrı kanunda düzenlenmiştir; biri il özel idaresiyle ilgili kanunda düzenlenmiştir, diğeri Belediye Kanununda düzenlenmiştir. Öyle olduğu halde, biz bir tek kanunla, iki kanunda öngörülmüş olan seçimleri erteleme imkânını buluyoruz. Çünkü ikisi de genel seçimlerle ilgilidir.

Şimdi, arkadaşlarımızın vermiş oldukları önergelere gelince:

Bu önergeler de doğrudan doğruya seçimlerle ilgili bulunmaktadır. Bunun özelliği, seçim hukukunun özelliği şudur: Seçimlerin temel hükümleri hakkında

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

kanun var, çeşitli, seçimleri düzenleyen kanunlar var. Şu anda elimde o kanun metinleri olmadığı için size somut örnek veremeyeceğim; fakat bu kanunların müzakeresinde ve bir tanesinin görüşülmesinde daha evvelki bir kanundaki değişikliği, Yüksek Meclis birçok defalar yapmıştır sanıyorum, eğer hafızam beni aldatmıyor ise.

Bu nedenle, seçimlerde propagandaya taalluk eden hükümlerin her halde, Seçimlerin Temel Hükümleri Hakkında Kanun, yerel seçimlerde de uygulandığına göre, buraya eklenmesinde bir eksiklik yoktur. Olsa olsa, ileriye sürülebilecek husus şudur: Bu özel kanuna koyacaksınız bu hükmü, eğer ayrıca belirtmeyecek olursanız, bu hüküm yerel seçimlerde uygulanır, fakat genel seçimlerde uygulanmaz, denebilir. Ama, anlayabildiğim kadar, arkadaşlarımızın önerilerinde bunun birer genel seçim olduğu da belirtilmiştir.

Komisyon, «Ben bu görüşe katılmıyorum» diyebilirdi. Komisyon, «Ben bu teklifle ilk defa karşılaşıyorum, bana bunu havale edin, inceleyeyim» diyebilirdi. Anlayabildiğim kadarıyla, Komisyon adına konuşan değerli arkadaşım, Komisyonun bu önerelerde getirilen teklifleri benimsediğini gösteriyor. Bu böyle olunca, hele özellikle anlayabildiğim kadar, bütün partilerin de imzaladığı bir teklifi, «bunun ayrıca teklif edilmesi gerekirdi» gibi bir mülahazayla reddetmek fazla şekli olur. Kanun yapma tekniğinde bir kanuna eklenebilecek ve eklenmeyecek konular konusunda konulmuş olan kuralları da bu kuralların konulmasındaki amaca uymayan bir biçimde, katı bir şekilde uygulamak olur. Bu itibarla, sayın Başkanımızın ve Başkanlığın bu önereleri, Komisyonun bu görüşünden sonra oya koyması gerektiği kanısındayım.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Güneş.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Grup adına aleyhte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Aleyhte, buyurun sayın Dengiz.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Konuşmakta bulunduğumuz kanun mahallî seçimlerle ilgili kanundur. Mahallî seçimlerle ilgili bir kanunun içerisinde seçim kanunuyla, yani genel seçim kanunuyla ilgili bir konunun bulunmasının kabul edilmesi kanaatimizce mümkün değildir ve doğru da değildir. Esasen seçim kanunumuzun tadile ihtiyacı olan birçok maddeleri vardır. Bununla ilgili teklifler mevcuttur, 18 yaş kanunu gibi, diğer seçimle ilgili kanunların tadil teklifleri gibi. Bunlar müzakere edilirken bu teklifin konuşulması, kabulü, üzerinde tartışma yapılması daha uygun olacaktır kanısındayız. Misal olarak arz edeyim; mesela, televizyondan, radyoda olduğu gibi bütün partilerin istifade etmesi konusu aslında bizim de kabul etmek istediğimiz bir konudur ve bir husustur. Ancak, şunu hemen ifade etmek mümkündür ki, televizyon ancak 20 milyon kişiye hitap eder durumdadır. Hâlbuki nüfusumuz 41 milyonu bulmuştur. O takdirde,

bir propaganda vasıtasının bütün Türkiye'ye eşit şekilde, herkesin istifadesine arz edilecek şekilde olması icap eder. Eksik kalır, bir kısım bölgelerimiz televizyon gibi çok müessir bir neşriyattan, propaganda neşriyatından faydalanamamış olur; bunun gibi daha birtakım konular eksik kalır. Grubumuzun düşüncesi ve kanaati odur ki, bu kanunun içerisinde önerge ile talep edilen hususların yer alması mümkün değildir, doğru da değildir, kanun tekniğine uygun da değildir. Bu kanun, getirilmiş bulunan kanun, Haziranda yapılması lâzım gelen mahallî seçimlerin Kasım ayına veya Aralık ayına ertelenmesine ait bir kanun teklifidir. O takdirde, bununla ilgili yalnız bir ertelemeden ibaret olan bir hususun içerisine propaganda şeklini koymak katiyen doğru değildir. Eğer bu konulacaksa, seçim kanunlarıyla ilgili tadiller konulur. Zaten genel seçimlerden sonra mahallî seçimler yapılacağı için, pekâlâ aynı değişiklikleri mahallî seçimler içerisinde kullanmak mümkün olabilir.

Bu bakımdan, bu önergeye iltifat etmiyoruz, kabul edilmemesini istirham ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dengiz.

MUSTAFA CESUR (Isparta) - Aleyhinde söz istiyorum efendim.

ÖNDER SAV (Ankara) - Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehide mi efendim?

ÖNDER SAV (Ankara) - Aleyhinde efendim.

BAŞKAN - Önergenin lehide, tutumunun aleyhinde. Tamam efendim, buyurun.

ÖNDER SAV (Ankara) - Önergenin aleyhinde.

BAŞKAN - Önergenin aleyhinde, buyurun efendim.

ÖNDER SAV (Ankara) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; sıklık bir yasanın diğer yasayı değiştirdiğine bu Mecliste tanık olduk. Zaman zaman bu tartışmalar yapılırken uyarılarımızı tekrarladık. Bugün Adalet Partisi grubu adına konuşan arkadaşımız, sanıyorum bundan çok kısa bir süre önce 506 sayılı Yasa maddelerinin, işçi emeklilerine tanınan hakları getiren Yasada nasıl değiştirildiğini iyi hatırlayacaklardır. Biz, o zaman da bu tür değişikliklerin, bir yasayı başka bir yasayla, ilgisi olmayan başka bir yasayla değiştirmemek gerekliliğine değinmiştik.

Burada da, Yüce Meclisin muhterem üyeleri tarafından verilmiş olan önergede, mahallî seçimleri ilgilendiren bir yasa önerisi ile 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri adını taşıyan yasanın bir maddesinin değiştirilmesi istenmektedir. 298 sayılı Yasa, yalnız mahallî seçimleri değil, tüm Türkiye'de yapılacak seçimleri içeren bir yasadır. Bu bakımdan, mahallî seçimlerin ileriye götürülmesini ilgilendiren bir öneride 298 sayılı Yasanın

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

herhangi bir maddesini değiştirmeye kalkışırsak, hem hukuk tekniğine aykırı bir tutum izlemiş oluruz, hem de Parlamentoda bir yeni gelenek daha sürdürmüş oluruz. Başlatmış oluruz, diyemeyeceğim, başladı bu gelenek. Bunu bir türlü nedense engelleyemiyoruz, önleyemiyoruz. Yarın bu türden başka karışıklıklarla karşılaşmak mümkündür. O bakımdan, bu önerenin, 298 sayılı Yasanın bir maddesini değiştiren bu önerenin karşısında olmamız hukuk tekniğine de uygun düşecektir.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

MUSTAFA CESUR (Isparta) - Sayın Başkan, ben de aleyhinde söz istemiştım.

BAŞKAN - Efendim, aleyhinde iki arkadaşta söz verdim. Lehinde de bir arkadaşta söz verdim. İki lehte, iki aleyhte söz vermek mümkün. Başka....

MUSTAFA CESUR (Isparta) - O halde Sayın Başkan, grup adına söz verin efendim.

BAŞKAN - Sayın Cesur grup adına usul hakkında konuşmak mümkün değil. Sayın Dengiz öyle ifade ettiler, ben de tezip etmedim, ama grup adına konuşmak da mümkün değildir.

Başkanınız olarak görüşümüzü açıklamak istiyorum:

Sayın Güneş'in ifade buyurdıkları, Komisyonun bu önergeye katılması hususundaki beyanları mevzubahis değildir. Çünkü, komisyonun bir önergeye katılabilmesi için İçtüzüğün gerektirdiği ekseriyette, burada hazır bulunması lâzım. Şayet bu ekseriyetle hazır değilse, o takdirde önergeye katılmamak veya önergeyi madde ile beraber isteme durumundadır. Bunun dışında, kabul imkânı yoktur. Onun için, Komisyon «Kabul ediyorum» dese dahi, İçtüzük muvacehesinde mesmu olamaz.

Sayın Güneş'in kürsüden okudukları ve ifade buyurdıkları kanun değişiklikleri, bizim görüşümüz istikametinde, daha evvel Başkanlığa havale edilmek suretiyle ilgili komisyonlardan geçerek o kanunlarda bu tadilat yapılmıştır.

Şimdi, muhterem arkadaşlarımızın verdiği önergeler, İçtüzüğün 88 inci, maddesi muvacehesinde bu kanun üzerinde yapılan bir değişiklik, bu kanuna bazı ek maddeler getirebilme imkânına sahip olacaktır. Hâlbuki 26.6.1973 tarih ve 1781 sayılı Kanunu tadil eden bir kanun teklifi ile karşı karşıyayız. Arkadaşlarımızın verdiği önerge ise, 298 sayılı seçimlerin temel hükümlerini ilgilendiren Kanunda bir değişiklik yapılmasını istemektedir. İçtüzüğün 74 üncü maddesinden başlayarak 88'e kadar gelen maddelerinde kanunların nasıl hazırlanacağı, hangi prosedürden geçeceği yazılmıştır. Buna göre arkadaşlarımızın teklifi, bu kanunla şu tadilatla ilgisi olmayan başka bir kanun üzerinde bir tadilat getireceği için, buraya bir ek madde olarak koymamız

mümkün değildir. Ancak, bir kanun teklifi olarak getirilirse, bunun da belli bir prosedürü vardır; önce Başkanlığa havale edilecek, Başkan komisyonlarını tayin edecek, esas komisyonunu tayin edecek ve bu komisyonlardan geçtikten sonra Yüce Meclise gelebilecektir. Şimdi, bu tadil teklifi bilfarz 298 sayılı Kanunu ilgilendirir; 298 sayılı Kanunun esas komisyonu acaba bu komisyon mu olacaktır, başka bir komisyon mu olacaktır? Şu anda bu dahi belli değildir. Bu kanunun içerisine ek madde koyabiliriz şüphesiz, arkadaşlarımızın teklifi ve Yüce Meclisin kabulü ile. Ancak, koyacağımız ek maddeler ancak mahallî seçimleri ilgilendiren, bu tadilini getirdiğimiz kânunu ilgilendiren hususlarda olabilir. Bir başka kanuna atıf yapmak suretiyle yapılırsa, bu yeni bir kanun teklifi olur. Aslında bu, arkadaşlarımızın getirdiği teklifin gereksizliğine bir işaret değildir, gerekliliğini kabul ediyoruz, ancak Başkanlığınız, İçtüzük muvacehesinde, usulen bu önergeyi oylama imkânını göremiyor. Onun için muameleye koymayacağım. Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Komisyonun talebi halinde, üzerinde işlem yapılmayan önergelerin komisyona verilir verilmeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	41	3.2.1977	448-456	Ahmet Çakmak	Halil Karaatlı	İlhami Çetin

BAŞKAN - Konu üzerinde bir yanlışlığa mahal vermemek için usul müzakeresi açacağım.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Hayır efendim, hayır. Sayın Başkanım neyin usulünü yapıyorsunuz? 46 ncı maddenin açıklığı karşısında nasıl usul müzakeresi açarsınız?

BAŞKAN - Tereddüte düştüm efendim.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Komisyonlar hiçbir önergeyi geri alamaz duruma düşerler. Bu da, İçtüzük yapıcısının maksadını çok aşar sayın Başkan.

BAŞKAN - Anlıyorum. Tenevvür etmek için bir usul tartışması açacağım. (Gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, Komisyon Başkanı, «Ben bilgi sahibi değilim, binaenaleyh bir beyanda bulunamam» derse ve orayı da terk ederse ne yapacaksınız?

BAŞKAN - Bu konuda bir usul müzakeresi açıyorum, 2 aleyhte, 2 lehte söz vereceğim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Siz kararınızı belli ettiniz mi efendim?

BAŞKAN - Etsem usul müzakeresine lüzum yok.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ama neyin aleyhinde, neyin lehinde efendim?

BAŞKAN - Efendim, 46 ncı maddeye göre, üzerinde görüşme ve muamele yapılmadan, komisyonun önergeyi alabilip alamayacağı hususunda.

Komisyonun önergeyi alabileceği hususunda sayın Avcı söz istediler; alamayacağı hususunda zatiâliniz istiyorsunuz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, İçtüzük sarih. Eğer Meclisi tatil etmek istiyorsanız, 10 dakika ara verin, kupadaki oyları sayın, yine tatil edebilirsiniz. Uzatmayın yani.

BAŞKAN - Sayın Birgit, rica ediyorum.

Buyurun sayın Avcı.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçtüzüğün 46 ncı maddesi, komisyon sıralarında, komisyon üyeleri yeter sayıda mevcut değil ise, verilmiş bir önergeye, komisyonun metnine aykırı önergeye katılma yetkisini kısıtlamıştır. Komisyon sıralarında, komisyon üyelerinin yeter çoğunluğu bulunmadıkça, yani yeter çoğunluğa dayalı komisyon üyelerinden bir karar almadıkça, kendi metnine aykırı bir metni kabul etmek ve ona katılmak yetkisi yoktur.

Bu halde ne yapacak? Komisyon sıralarında yeter sayıda üye yok, katılma yetkisi yok; o zaman işte komisyonu temsil eden başkan veya sözcü bu önergeyi veya maddeyi, İçtüzüğün 46 ncı maddesine göre geri isteyecek. Meclisimizde bu, Sayın Başkanvekili Memduh Ekşi'nin Başkanlık ettiği celsede Af Kanunu görüşülürken, 4 Nisan 1974 tarihinde uygulanmıştır. Komisyon üyeleri toplandı, rapor yaptı, getirdi. Ondan sonra müzakere devam etti. Binaenaleyh, Komisyon geri istediği zaman verir, bir.

İçtüzüğün 89 uncu maddesine göre, burada Meclisimizde 3 ayrı tatbikat yapılmıştır. 89 uncu maddede: «Değişiklik önermelerini veya maddeyi komisyon bir defaya mahsus olmak üzere geriye isteyebilir. Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir» diyor. İçtüzüğün hükmü bu. İstek var. Görüşmeyi İçtüzük menetmiş; «yerine getirilir» diye emretmiş. Sayın Başkan, istek olunca maddeyi komisyona vereceksiniz. Ama bir Anayasa değişikliği müzakeresi sırasında rahmetli Sayın Kemal Ziya Öztürk oylayarak geri verdi. Emekli Kanunu görüşülürken Sayın Rasim Hancıoğlu oylamadan geri verdi. Yine bir başka gün, bir başka Başkanvekili oylayarak geri verdi. Üç ayrı tatbikat yapıldı. Yanlıştır ikisi, birisi doğrudur. İçtüzüğün 89 uncu maddesi diyor ki; «Bir defaya mahsus olmak üzere isteme hakkı var» Bir defa istiyor. E, bu istem de görüşülmeksizin yerine getirilir. Eğer İçtüzük, bu istem görüşülmeksizin karara bağlanır, deseydi, Meclisçe karara bağlanır manasını anlamak mümkündü. Bu istem görüşülmeksizin yerine getirilir. Binaenaleyh, İçtüzüğümüzün 46 ncı maddesindeki sarahat, 89 uncu maddesindeki sarahat, Meclisimizde misalini arz ettiğim 4 tatbikat sonucunda, bu madde, önergeleriyle birlikte geriye istenince Komisyona verilir. Çünkü, Komisyonun üye çoğunluğu o sıralarda oturmadığı müddetçe, katılma veya kabul etme hakkı İçtüzükle kısıtlanmıştır. Böylece, doğru işlem yapılmasını ve kanunun usule uygun görüşülerek tamamlanmasını ve buna da Yüce Meclisin uymasını muhterem arkadaşlarımdan ve Sayın Başkanımdan istirham ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Avcı. Sayın Uysal, buyurun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Danışma Kurulumuzun dün verdiği istişarî kararın Yüce Parlamentomuzda oylanması sonucu, muhtarlarımızı sosyal güvenliğe kavuşturmak, muhtarla-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

rımıza aylık bağlamak için, burada mevcut tasarımı ve milletvekili arkadaşlarımızın verdikleri tekliflerin birleştirilmiş şeklini görüşüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, muhtarlar yasası üzerinde kamuoyunda çok küçük hesaplara dayalı politikalar yapıldı, yapılmakta....

BAŞKAN - Teknik konuda yardımcı olmanızı rica ediyorum Sayın Uysal, lütfen efendim.

TALÂT ASAL (İzmir) - Usul hakkında konuşun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Evet efendim, usul hakkında konuşuyorum, söylediklerim usule uygun; özellikle sizin usulünüze uygun.

BAŞKAN - Rica ediyorum, ben ikaz ediyorum sizi Sayın Uysal, yardımcı olacak beyanda bulunun.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Tabii Sayın Başkan.

Şimdi değerli arkadaşlarım, değerli Komisyon Başkanı ne yapmak istiyor? İçtüzüğün 88 inci ve 46 ncı maddesi açısından iki demarş yaptı, iki tavır aldı, iki davranışta bulundu. Bunlardan 88 inci maddeye göre yaptığı davranış «Cumhuriyet Halk Partililer, siz, 200 göstergeye ait önergeyi kabul ettiniz. Adalet Partililerin, Millî Selâmet Partililerin ve bizim reddimize karşı....»

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Uysal, lütfen teknik manada konuşunuz. İçtüzük....

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - İşte o tekniğe geliyorum.

BAŞKAN - Böyle tekniğe gelinmez Sayın Uysal, rica ederim. Ben usul müzakeresi açtım, esasa müteallik görüşmeyin.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Evet efendim.

«Baştan ret isteğimize rağmen kabul ettiniz. Şimdi 88 inci maddeye göre maddeyi geri alayım da, usulü zorlayarak almaya çalışayım; eğer usul zorlaması Sayın Başkanın gözünden kaçarsa, bana gelir madde ve önerge, ben bunu çoğunlukta olduğumuz, yani 24 tane Adalet Partili üyesi bulunan Plan Komisyonunda uyuturum....» Sergilenen davranış bu.

Şimdi bunda başarıya ulaşılamadı, 88 inci maddeye göre isteme hakkı, ancak Meclis iradesiyle kabul edilmiş olan önergenin redaksiyonu ile ilgilidir, maddenin geri alınması ile ilgili değildir. Bunda başarıya ulaşılamadı.

Şimdi bir başka zorlama daha: İlle de alacağım. Meclis iradesine rağmen bu maddeyi geri alacağım ve uyutacağım.... Ama uyuturmayacağız. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Şimdi değerli arkadaşlarım, 46 ncı maddeye dönerek, dünden beri muhtarların koruyucusu kesilen, ondan önceki aylarda hiç meydana olmayanlar, şimdi tekrar eski hüviyetlerine büründüler.

Şimdi değerli arkadaşlarım, 46 ncı maddeye göre önergeyi geri alma hakkı, komisyon başkanının, 46 ncı maddenin ikinci bendinde, fıkrasında açık seçik belli olmamakla beraber, var görülüyor. Ama, bu var görülen unsur, Sayın Başkanımızın deminden beri açıklamaya çalıştığı ve ilk beyanında Sayın Komisyon Başkanı'na ifade ettiği husus, cemi bütün, çoğul olarak önergeler bünyesi içerisinde tek önergeye münhasır bir husus değildir.

Burasını Sayın Başkanımın dikkatine sunuyorum. Eğer bu maddenin görüşülmesine başlandığı anda, bütün önergelere ait bir işlem yapmaya Sayın Komisyonumuz karar vermeyi düşünüyorsa, o zaman kendi komisyonunun çokluğu ve azlığı meselesinde, komisyon iradesi ortaya çıkmadığı için bütün önergeler üzerinde bir işlem yapmak üzere önergeleri çekebilirdi -46 ncı maddeye göre- Ama şu anda, tek önergeye alt bir işleme yöneliyorsa, bu bir kasıt taşıyan yönelmedir ve İçtüzüğün 46 ncı maddesine uymamaktadır.

O halde Plan Komisyonu Başkanı, Bütçe Komisyonu Başkanı, Sayın Başkan lütfetsin, kıymasın muhtarların bu kadar gayretle meydana getirdikleri bu esere. (A.P. sıralarından «Haydi, haydi» sesleri, C.H.P. sıralarından alkışlar) Burada Demokratik Partinin ve Cumhuriyet Halk Partisinin müştereken oylarıyla kabul edilmiş olan 200 göstergeyi önlemesin. Zaten asgarî ücret 2 100 lira. Vergi kesilir, çeşitli kesintilere uğrar. Türkiye'de asgarî ücret olarak bir yurttaşın eline geçecek kadar para; 1 400 - 1 500 lira.

BAŞKAN - Sayın Uysal, usul müzakeresinde usulsüz konuşmayın, rica ediyorum efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Kıymasın ve 45 inci maddeyi zorlamasın.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Ataman, buyurun.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Kabul edilmiş bir önerge var. Kabul edilmiş bir önergenin uyutulması suçlaması karşısındadır Komisyon. (C.H.P. sıralarından, «Doğru» sesleri) Halbuki mesele; önergenin uyutulup uyutulmaması, kabul edilmesinden mütevellit infial vesaire falan değil, usul müzakeresi. Komisyon isteyebilir mi isteyemez mi? 46 ncı maddede bir zorlama var mıdır, 88 inci madde değil de 89 uncu madde uygulanabilir mi uygulanamaz mı meselesi....

Şimdi, 46 ncı madde ne diyor? Muhtarlara kıymaktan falan bahsetmeyeceğim ben; kimin kıydığı kimin kıymak istemediğini, muhtarlar akıllı insanlardır, burada söylemekle olmaz, «âyinesi iştir kişinin, lâfa bakılmaz» kimin kıydığı, kimin kıymadığı onlar tarafından anlaşılır. (C.H.P. sıralarından, «Görüyorlar, görüyorlar» sesleri), sizin iddianız para etmez.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi bakın 46 ncı madde ne diyor: Komisyonun temsilcisinin, Komisyonun getirdiği metnin değiştirilmesini gerektiren bir önerge hakkında bir mütalaa dermeyeran etmesi gerekirse, bu mütalaa'yı dermeyeran edebilmek için gerekli yetkiyi kendinde görmez ise, yani Komisyon sıralarında yeter sayıda üye bulunup da, «ne dersiniz, katılalım mı, katılmayalım mı» diye sormak imkânına malik değilse ve tereddüt edip de Komisyonu toplayıp «katılalım mı, katılmayalım mı bu önergeye, ne dersiniz» demek için bir zamana ihtiyacı varsa, o zaman diyor 46 ncı madde, Türkçe biliyorsanız okuyalım.... (C.H.P. sıralarından «oylandı, kabul edildi» sesleri, gürültüler)

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Yassıada'ya götürdün Parlamentoyu.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Bırak sataşmayı efendi, sataşmayı bırak. (C.H.P. sıralarından gürültüler), terbiyeni takın. Nedir bu?...

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, sataşmayın yerinizden.

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) - Terbiyeni sen takın.

BAŞKAN - Sayın Deniz, rica ediyorum, lütfen efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Parlamento mu burası, mahalle kahvesi mi? (C.H.P. sıralarından gürültüler, «terbiyesiz herif» sesleri)

İRFAN YANKUTAN (Samsun) - Terbiyesiz sizsiniz, kürsü adabına uyun.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Ukalâ herif. (C.H.P. ve A.P. sıralarından gürültüler)

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Oturduğun yerden ne diyorsun? Sataşmayı bırak. (C.H.P. ve A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, oturun yerinize. Rica ediyorum. Sayın Deniz rica ediyorum.

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Niyetiniz belli, kanunun çıkmasını önlemeye çalışıyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Hortoğlu, Sayın Şimşek, oturun efendim, rica ediyorum.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Terbiyeni takın. (C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler).

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, bu şekilde konuşmayın. Oturun yerinize Sayın Deniz. (C.H.P. sıralarından «Burası kahve değil» sesleri, şiddetli gürültüler). Sayın Yankutan, oturun yerinize efendim.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Yassıada artığını konuşurma Sayın Başkan. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sataşma. Beni sataşma ile susturamazsınız.

BAŞKAN - Efendim yerinize oturun, rica ediyorum efendim.

Umumî Heyete hitap edin Sayın Ataman, ben müdahale ediyorum efendim. Sayın Ataman, ben müdahale ediyorum efendim.

Rica ediyorum Sayın Güneş, oturun efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Efendim otur yerine. Bırak, sen adam değilsin, bırak. Otur yerine geveze. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim. Sayın Güneş oturun efendim. Sayın yöneticiler yardımcı olun efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - 46 ncı madde, 46 ncı madde....

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Burası kahve değil, önleyemezsin.... Yuh sana.

BAŞKAN - Sayın Hortoğlu, oturun efendim; rica ediyorum efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Bağır bağır, yoruluncaya kadar bağır.

BAŞKAN - Hatibi dinleyemiyorum, rica ediyorum.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Kendini de göster, hadi bakalım.

BAŞKAN - Rica ediyorum, Umumî Heyete hitap edin Sayın Ataman.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Başka bağırın var mı? (C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler). Sen de bağır.

BAŞKAN - Efendim müsaade ediniz.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Bu Yassıada artığını hâlâ konuşturuyorsun?

BAŞKAN - Rica ediyorum Sayın Şimşek, oturun efendim. Lütfen.... Hatibi dinleyemiyorum efendim. Oturun, müdahale etmeyin. Bir teknik konuda beyanda bulunuyor, lütfen efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Burası kahve değil, ne demek kahve konuşması?... Kabadayılık mı yapıyorsun?

BAŞKAN - Sayın Tıgılı, oturun efendim; rica ediyorum. Lütfen oturun efendim, rica ediyorum. (C.H.P. sıralarından gürültüler). Oturun Sayın Tıgılı, rica ediyorum oturun efendim. Oturun lütfen.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Kabadayı sana derler, sana.

BAŞKAN - Rica ederim, lütfen.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Yerinden kalkıp buraya gelmek kabadayılıktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Ataman, Umumî Heyete hitap edin lütfen. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Kabadayılık budur kabadayılık. (C.H.P. ve A.P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Rica ediyorum.

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Burası Meclis.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Dinle bakalım, dinle.

BAŞKAN - Rica ediyorum.

Sayın Ataman, devam edin lütfen efendim, devam buyurun.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sayın Başkan, nasıl devam edeyim? Devam edin demek kolay.

BAŞKAN - İkaz ediyorum Sayın Ataman, ikaz ediyorum.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Devam etmeye imkân bırakmıyorlar ki, muhterem arkadaşlarım. Kimisi «Yassıada artığı» diyor bana, kimisi belki de anonim kalabalığın arkasına gizlenmek alçaklığını göstererek küfür ediyor. Nasıl devam edeyim ben? (C.H.P. sıralarından «Yuh» sesleri, gürültüler).

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Efendim müdahale etmeyin de gerekeni yapayım, lütfedin efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Diyeceğin varsa buraya gelir millet kürsüsünden söylersin. Oturduğun yerden bana küfür edemezsin. Bana sataşamazsın, bana «Yassıada artığı» diyemezsin, demek hakkını sana kimse vermez. (Gürültüler).

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Efendim, kürsüde hatip var. Oturun efendim, oturun da....

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Benim kendisine Yassıada artığı dediğimi söylüyor, hâlâ devam ediyorum.

BAŞKAN - Rica ediyorum, söz vermedim Sayın Şimşek, rica ediyorum efendim.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Bu Parlamentoyu da oraya mı götürmek istiyor?

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, gürültü etmeyiniz, oturunuz.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sen Yassıada sayesinde buraya geldin, ben Yassıada'dan, artarak milletin oylarıyla buraya geldim. Anladın mı? (A.P.

sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Sen, Yassıada olmasa buraya gelemezdin, rüyanda göremezdin burayı. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Yassıada'yı kabul etmek Parlamenteoya ihanettir. Sen bir ihanetin, utanmazlığın içindesin. Tuh, tükürüyorum sana. (Gürültüler).

BAŞKAN - Efendim rica ediyorum, oturunuz, müdahale etmeyiniz. Sayın idareciler rica ediyorum efendim. Rica ederim oturunuz yerinize.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sen beni yıldırıcaksın ha. «Yassıada artığı....»

BAŞKAN - Lütfen devam edin efendim, rica ediyorum. (Gürültüler). Efendim, bir görüşmeyin yerinizden de, sayın hatibin ne dediğini bir anlıyayım. Rica ediyorum.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Sayın Başkan, çoluğuna çocuğuna, kırsağına sahip olamayan adam gelmiş buraya küfür ediyor, tükürüyor.

BAŞKAN - Rica ediyorum, oturun efendim, müdahale etmeyin lütfen, müdahale etmeyin.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sen dur, sen müdahale etme. (A.P. sıralarından gülüşmeler).

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ataman.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Şimdi muhterem arkadaşlarım.... Sayın Başkan, tabii bunları benim zamanımdan tenzil ediyorsunuz.

BAŞKAN - Evet, nazara alıyorum Sayın Ataman, devam ediniz.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Komisyon sıralarında toplantı yeter sayısını temin edecek sayıda komisyon üyesi yer almamışsa, bu maddenin tatbiki için şart, komisyon sıralarında yer almaması.

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) - Zahmet buyurmayın, okuduk.

BAŞKAN - Efendim, bir durun da cümlesini bitirsin.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Yer almamış.

Komisyon metninin değiştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyona iadesini isteyebilir. Yani, «Ben katılıyorum» demek için, komisyondan bir yetki alması lâzım gelir. Düşünür, komisyon yok, ne yapayım? «Reddini istiyorum» diyebilir, burada reddini isteyebilir komisyon temsilcisi; ama «Katılıyorum» diyemez. Ya reddini ister, ya komisyona iadesini isteyebilir.

Şimdi bir önerge veriliyor, metnin değiştirilmesini gerektiriyor. Metnin değiştirilmesini gerektiren bir önerge hakkında komisyon başkanının bir mütalaa dermeyan etmesi, «Biz bu önergeye katılıyoruz veya katılmıyoruz»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

şeklinde bir mütalaa dermeyerinde bu maddeye göre «Katılmıyoruz» diyebilir, «Reddini istiyoruz, katılmıyoruz» diyebilir. Ama, «Katılıyor» diyebilmesi için komisyonu toplayıp, komisyonun mütalaasını almak ihtiyacını duyabilir, duymaya da bilir. Daha önce mesele hakkında komisyonda görüşülmüş olabilir. Daha önce komisyon üyeleriyle müşavere etmiş de olabilir; ama komisyon mümessili, bu madde gereğince komisyon sıralarında yeter sayı yoksa önerenin, «önergelerin» değil, «önerenin» komisyona iadesini isteyebilir.

Muhterem arkadaşım, «Önergeler var, önergelerin hepsini istemesi lâzımdı» diyor.

Şimdi eğer böyle olsaydı; bir madde hakkında tek bir önerge verildiği takdirde, (bir tek önerge verilmiş farz edelim) komisyon mümessili de «O önergeye katılıyorum» demek yetkisini kendisinde görmüyor ve komisyon sıralarında da yeter sayıda üye yok. Önerge tektir diye 46 ncı maddeyi tatbik etmeyecek miyiz? Ne olacak maddenin akıbeti? Komisyonun mütalaası zikredilmeyecek; «Komisyon, mütalaanız nedir?».... «Mütalaa bildirecek vaziyette değilim, çünkü komisyonda yeter sayıda üye yok; müsaade buyurun verin önergeyi, komisyonu toplayayım mütalâasını alsın, ondan sonra versin» diyecek. Tek önerge.... Tek önerge verilmesi muhtemel midir? Muhtemeldir, o halde «önergeler» tabirinden maksat, önerge 1 olur, 2 olur, 15-20 de olabilir demektir. Bu bu.

Gelelim 89 uncu maddeye. 89 uncu maddeyi de okuyorum müsaade ederseniz: Esas komisyon veya hükümet -esas komisyon kim? Bütçe Plan Komisyonu- tasarı veya teklifin tümünün belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona geri verilmesini bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.» Farz edin ki istedi, «1 inci maddeyi geri verin bana» dedi. İsteyebilir, hem de hiç bir şartla bağlı olmaksızın isteyebilir. «İsteyebilir» diyor, kati, sarıh; isteyebilir. İsterse ne olur? Bu istem görüşülmeksizin yerine getirilir. Kim getirir? Başkan. Başkan «Buyurun, istediğiniz maddeyi komisyona veriyorum» der, demek mecburiyetindedir. İçtüzüğün hükmü budur.

Şimdi, Komisyon gerek 46 ncı madde gereğince, 46 ncı madde bir önerge mevcut olması ve önerenin, önerge hakkında Başkanın komisyon temsilcisine «Komisyon ne diyor, bu önerge hakkındaki mütalâası nedir?» diye sorması ve komisyon sıralarında yeter sayıda üyenin bulunmaması lâzım 46 ncı madde gereğince. Bu şartlar yerine gelirse, Komisyona 46 ncı madde gereğince önerenin verilmesi gerekir. 46 ncı madde gereğince Komisyona verilmesinin maksadı: Önerge hakkında reddi tazammun etmeyen, katılmayı tazammun eden bir karar alabilmesini temin etmekten ibarettir.

89 uncu madde ise, kayıtsız şartsız, görüşülmekte olan teklif veya tasarısının, tümünün veya bir maddesinin, bir defaya mahsus olmak üzere komisyon tarafından veya hükümet tarafından istenebileceğini ve bu istemin hiç bir görüşmeye mahal kalmaksızın Meclis tarafından yerine getirilmesi gerektiğini âmirdir. Bu İçtüzük gayet sarıh. Bu İçtüzüğün başka hükümlerinde, sağa sola, şuraya buraya çekilecek şeyler var ama, bu İçtüzüğün bu maddelerinde, hiç de öyle sağa sola çekilecek şey yok.

Bir söz daha ilave etmeme müsaadelerinizi rica ederim. Şurada bulunan bütün arkadaşlarımın, bütün siyasî partilerin, muhtarlara maaş verilmesi, yani muhtarlara Köy Kanunu gereğince, köy bütçelerinden verilmesi gereken ücretlerin alt tavanını tespit eden; alt tavanını teşkil eden rakamını, paranın devlet tarafından köy bütçelerine yardım olarak verilmesini amir olan şu kanunun çıkmasını hepimiz istiyoruz. Çok istiyoruz.

Sen istiyordun, ben istemiyordum, sen istersen şöyle olur, ben istersem böyle olur, sen uyutmak istiyorsun, öteki zorlamak istiyor, gibi birbirimizi suçlamalara girişmeksizin, şu kanunu bir an evvel çıkaralım. Bunu hepimiz istiyoruz. Türkiye Parlamentosu olarak, Millet Meclisi olarak bunu istiyoruz. Bunu istediğimiz açık. Sizin istediğiniz de açık, bizim istediğimiz de açık.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Ne ilgisi var Başkan?...

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Bunu memlekete hizmet etmek için istiyoruz, partilerimize puan toplamak için istemiyoruz arkadaşlar. Mesele bundan ibaret. O halde birbirimize karşı....

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Tüzük bu mu Başkan?

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Bırak.... Birbirimize karşı birtakım senaryolar icat edip, kendi kafamızdan, «Efendim, alacak da, uyutacak da, şöyle edecek de, böyle edecek de....» uyutamaz.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Usul bu mu Başkan?

BAŞKAN - Sayın Ataman, usul hakkındaki beyanınızı ikmal edin lütfen.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Sayın Uysal arkadaşım, hiç endişeniz olmasın; uyutamaz, mümkün değildir uyutması.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Almasın, almasın.... Sayın Ataman, almasın.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Canım almak hakkı.

BAŞKAN - Lütfen.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Hatta mecbur almaya, mecbur İçtüzüğün 46 ncı maddesine göre mecbur almaya.

BAŞKAN - Sayın Ataman, ikmal buyurun, süreniz doldu efendim.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Yani bunun için bir endişeniz olmasın. Alır uyutmak muymutmak diye bir şey yok, hepimiz çıkarılmasını istiyoruz. Bunu, Komisyonun istemek hakkıdır. İçtüzüğün 89 uncu maddesine göre istediği zaman verir, önergeyi 46 ncı maddeye göre de isteyebilir, alabilir.

Mesele bundan ibarettir.

Hepinize saygılar sunarım.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bana müdahale eden, oradan bağırın çağırın arkadaşlara da saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ataman.

Sayın Ali Sanlı, buyurun.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Bir dakika efendim, hatip çağırdım.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, geri alınan önerge hangisi, anlayamadım. Burada bir yanlışlık var galiba.

BAŞKAN - Sayın konuşmacı bitirsin de öyle. Görüşmeye geçtik.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Tüm Parlamentonun istediği bir yasada ve özellikle usul tartışmasının açıldığı bir konuda bütün Parlamento kanatlarının heyecanlanmasına ve özellikle Sayın Ataman'ın talihsiz bir konuşmasına tanık olduk. (A.P. sıralarından gürültüler).

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) - Ali Sanlı lafı yok.

ALİ SANLI (Devamla) - Bağırmanın beyefendi.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) - Bana ne dediler duymadın mı?...

BAŞKAN - Usul hakkında Sayın Ali Sanlı, rica edeyim, lütfen efendim. Sayın Ali Sanlı....

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Ataman'ın, Sayın Ataman'ın....

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) - Bana ne dediler duymadın mı?

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Ataman'ı anlayışla dinlemek mümkündür; yalnız Sayın Ataman'ın mensup olduğu parti buraya gelmekle....

BAŞKAN - Rica ediyorum, partiyi falan bırakın da usul hakkındaki beyanınıza gelin, rica ediyorum.

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Ataman'ı, Cumhuriyet Halk Partisinin çoğunlukta bulunduğu bu Parlamento getirdi; onun sağladığıyla geldi. Yalnız bu kadarını söylemekle yetineceğim.

BAŞKAN - Rica ediyorum, usul hakkındaki beyanınıza geçin.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) - Parlamentodan bahsetmedim, bana «Artık» diyen adamdan bahsettim.

ALİ SANLI (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu müzakerelerin bu tür çıkmaza yol açmasında başlıca neden, şu anda Başkanlığı yürüten Sayın Çakmak'tır.

Müzakerelerin başlangıcında Sayın Adalet Partisi Sözcüsü Vahit Bozatlı'nın tutumuna ilişkin davranışlarını, tüm grup sözcülerinin konuşmasında sürdürmemiş ve usulle ilgili çıkabilecek bu tartışmayı dahi, teknik olmaktan uzaklaştırmıştır.

BAŞKAN - Benim tutumum hakkında değil, söz verdiğim usul konusunda rica edeyim.

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Başkan, bu müzakerelerin bu seyre dönmesinin başlıca nedeni sizsiniz.

Şimdi ortada tartışmalı üç madde var: 46 ncı madde, 88 inci ve 89 uncu madde.

Değerli arkadaşlarım, 46 ncı maddenin başlığını okuyalım. Bulunduğu bölüm, komisyonlar bölümü, üçüncü bölüm, yani komisyonların iç yapılarına ilişkin hükümler. Sayın Başkan müzakerelerin başında çok güzel bir beyanda bulundular: «Şayet komisyonda ekseriyet yoksa, Genel Kurul müzakereleri sırasında, komisyon başkanı iki beyanda bulunabilir kendi iç yapıları itibarıyla: 1. Ret. 2. îade talebi».

Komisyon başkanı başkaca bir beyanda bulunamayacak, çünkü yetkisi yok. Bu, komisyonun iç yapısına ilişkin bir hükümdür, Genel Kurullarda verilen önergelerle ilgili müzakere tekniğine ait bir usul maddesi değildir. Hatta, ilk başlangıçta beyanı bu yoldadır. Tekrar o anı yaşamak istiyoruz, aynen:

Komisyon başkanı, bu önergeye katılıyor musunuz?

Katılmıyoruz.

Başkan Sayın Yüceler'e soruyor:

Sayın Yüceler, vazgeçiyor musunuz?

Hayır, vazgeçmiyorum.

Bunun üzerine komisyon başkanı kendisine 46 ncı maddeyi hatırlattı, 88 inci madde yerine. Meclis Başkanı, böyle bir imkânı bulunmadığını söylerken, tartışma açmadan, Sayın Yüceler bu önergeden vazgeçtiğini söyledi.

O halde neyi oylayacaksınız? O önergeyi, geri alınmış önergeyi komisyona nasıl iade edeceksiniz? Evvelâ 46 ncı maddeden başladığınız zaman hangi sonuca gideceksiniz? Meğerki Sayın Adalet Partisi sözcüsünün dediği biçimde dahi yorumlasak, neyi götüreceksiniz? Sayın Yüceler, Komisyonun katılmadığı önergeden vazgeçmiş, hangi önergeyi götüreceksiniz Komisyona?

Gelelim; meğerki önergeden vazgeçilmedi, devam ediyor. 88 ve 89 uncu maddeleri yorumlayalım:

88 inci maddede, sadece, komisyonun kabul edilen önergeyle birlikte maddeyi geri almaya yetkisi var, diğer önergeleri değil. Okuyorum son fıkrayı: «Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir.» Var mı başka önergeleri isteyebilir?... 88'de kapalı sayın Başkan.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Geliyoruz 89'a; 89'da önergeyi geri isteyemez. 89'da madde veya metni ister.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Maddeyi istiyor.

ALİ SANLI (Devamla) - Ama ne zaman ister maddeyi? Önergelerden bir tanesi oylanmış, kabul edilmiş, diğer önergeye geçtiği sırada istiyor. Bu olanak yok 89'da. Bakınız ne diyor: «Esas komisyon veya hükümet tasarısı veya teklifinin tümünün, belli bir veya bir kaç maddesinin, komisyona geri verilmesini bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir. Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir.»

Şimdi, bu maddenin tartışılması ile ilgili Adalet Partisi sözcüsünün bir cümlesini hatırlıyorum burada, tutanaklarda vardır, şu anda temin edemedim. Aynen, «Bu, görüşülmeksizin yerine getirilir, isteminin, sadece bu istemin Meclisteki üyelerce tartışma konusu yapılamayacağına ilişkindir.» Yani ne grup sözcüleri, ne de milletvekilleri bunun verilsin mi, verilmesin mi şeklindeki bir usul müzakeresini veya esas müzakeresini açamayacağına ilişkindir.

ADİL DEMİR (İzmir) - Öyle değil.

ALİ SANLI (Devamla) - Demişlerdi. Dediler ki (tekrar ediyorum): «Komisyon geriye istediği zaman görüşülmeksizin yerine getirilir» hükmünden anlaşılması gereken mana, o istemin Genel Kurulda gruplarca veya üyelerce tartışma açılmamasına ilişkindir; yoksa, oylanmasına ilişkin değildir.

İÇİŞLERİ BAKANI OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) - Yanlış söylemiş, yanlış söylenmiş.

ALİ SANLI (Devamla) - Ve öyle karar verildi burada. Adalet Partisinin sözcülerince böyle söylendi, böyle karar verildi burada. Öyleyse, 89 uncu maddeye göre de bu imkânımız yok. Kabul edilmiş ortada önerge var. Maddenin tümü müzakere edilmiş, bitirilmiş, birkaç önerge işleme konulmuş bir kısımdan vazgeçilmiş, bir tanesi kabul edilmiş, maddeyi istiyorsunuz. Nasıl istersiniz, burada önerge yok ki? 89 uncu madde, önergelerle ilgili geri isteme halini düzenlememektedir ki, gerek 46 ncı maddenin başlangıcındaki tatbikat pratiği, sizin biçiminizde de yorumlasak, ortada isteyebileceğiniz bir önerge de yok. Sayın Yüceler vazgeçti, daha işleme koymadan vazgeçti.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Sanlı.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, sayın Sanlı, benim beyanımı yanlış ifade ettiler, bu sebeple ve Sayın Uysal'ın, «Komisyon Başkanı muhtarlara kıymasın, bunu versin» şeklindeki beyanları üzerine 70'e göre söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Sezgin, buyurun efendim.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, huzurlarınıza ne kadar güç bir iş ve işlem için çıktığımı farkındayım ve her zaman ifade etmeye gayret ettiğim ve yapmaya gayret ettiğim şekilde, tamamen teknik ve İhtisas Komisyonu olan Komisyonumuzun Başkanı olarak, politikanın tamamen dışında kalmaya azamî gayret sarf eden bir arkadaşınız olarak ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Sanlı galiba benim beyanımı yanlış anlamışlar. Sayın Yüceler'in önergesi okunduğu zaman Sayın Başkan bendenize sordular. Zabıtlardan da bakılabilir. Sayın Başkana aynen şunu ifade ettim: «Komisyona geri istiyorum» dedim. Sayın Sanlı konuşmalarında «Hayır, Başkan böyle söylemedi, katılmıyorum» dedi, şeklinde beyanda bulundular. Tabii benim beyanımı benden daha iyi bir kimsenin bilmesi için ne olur onu bilemem; ama benim kadar zabıt bilir. Ben, şurada şunu ifade ediyorum: Sayın Başkanımız bendenize sorduğu zaman, ben kendilerine Sayın Yüceler'in önergesinin Komisyona iadesini istedim. Bunun üzerine münakaşalar cereyan etti. Şimdi de Sayın Sanlı arkadaşımız 46 ncı madde üzerinde fikirlerini söylemek üzere buraya çıktığı halde, 88 ve 89 uncu maddelerden de bahsettiler. Eğer 88 ve 89 uncu maddeler tartışma konusu, müzakere konusu olacak ise, orada da söyleyeceklerimiz vardır.

Esasen sevgili arkadaşlarım, maddenin tümü kabul edilmediği sürece, maddeyi komisyon her an isteyebilir. 89'un açıklığı karşısında buna hiç kimsenin bir şey söyleyememesi lâzım.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Uysal arkadaşımız -beni mazur görmenizi rica ediyorum- «Etmeyin, etmesin, eylemesin, Komisyon Başkanı muhtarlarımıza kıymasın» diyor. Kim, kime kıyıyor, kim nasıl kıyıyor sevgili arkadaşlarım? Elimde muhtar arkadaşlarımızın beyanı var. Değerli arkadaşlarım, biz aynı zamanda Muvazenei Maliye Encümeniyiz. Bütçenin denkliliğini, ekonominin denkliliğini sağlamak görevi de üzerimizde var. Komisyondaki arkadaşlarınız bu konudaki titizliğimizi biliyorlar.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Muhtarlar Federasyonu Genel Başkanı olan zat (kimse tanımıyorum) diyor ki: «60 göstergelyi, 80 göstergelye çıkarın, 500'den fazla nüfusu olan tüm köy ve mahalle muhtarları için de 90'ı 100 yapın yeter».

MEHMET EMİN SUNGUR (İstanbul) Köyden kopuk muhtarmış o.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bunu mecbur olduğum için ifade ediyorum. Bunu, geldiler ve burada bütün milletvekili arkadaşlarımıza söylediler. Tabii muhtarlarımız büyük görev görüyorlar; değerli Halk Partili arkadaşlarımız 200 - 300, 300 de az olabilir, 500 de yapabildiniz, normal bu, 500 de olabilirdi, olmadı; 200 - 300 oldu.... Değerli arkadaşlarım, yani el-insaf nisf-ı din; insaf dinin yansıdır.

Sevgili arkadaşlarım, insaf dinin yarısıdır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Muhterem arkadaşlarım, 300 gösterge.... Sorun, bir tek muhtara sorun, «300 göstergelyi kabul ediyor musunuz» dedikleri takdirde bir tanesinden evet alamazsınız sevgili arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından «Neden» sesleri)

Neden? Bir dakikanızı rica ediyorum, içinde bu işleri çok iyi bilen Eken arkadaşım var, bu işleri bilen il genel meclisinde çalışan arkadaşlar var, onlar gayet iyi bilirler. Sevgili arkadaşlarım, siz muhtara 300 gösterge üzerinden 11 katsayı, 3 300 lira; yarın katsayı 15'e, 20'ye çıkabilir, 20'ye çıkardığınız zaman bir önergeyle, 6 000 lira verdiğiniz takdirde, bunun arkasında duramazsınız sevgili arkadaşlarım.

NİYZAZİ ONAL (Eskişehir) - Kabul edilmiş bir husus var.

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim, bir şey söylemedim; muhterem arkadaşım, kabul edilmiş önerge.... Bendeniz de Komisyon Başkanı olarak 88 inci maddedeki hakkımı bir defa daha kullanmak için Sayın Başkandan istirhamda bulundum ve bunun, yüksek iradelerinize iktiran etmiş bulunduğuy cihetle, Komisyona geri iade edebilmesi için tekrar oylanması icabeder.

Sonra sevgili arkadaşlarım, arkadaşlarımızın yanıldıkları bir nokta daha var. 1 inci maddenin son fıkrası gereğince, eğer 1 inci maddenin bu fıkrasında ne kadar ödenek verilmesi, yani taban ödeneğiy verilmesi kabul edilmişse, o kadar ödeneğinin tümünü İçişleri Bakanlığı köylere vermek zorundadır ve bunun mali portesini hesap ettiğiniz takdirde, nereye varacağının dışında; fakat bunu kabul ettiğiniz takdirde, sevgili arkadaşlarım bunu kabul ettiğiniz takdirde, köylerde birbirine girmeyecek bir tek insan kalmaz.

Saygılar sunarım, teşekkür ederim değerli arkadaşlarım.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Birbirine her yerde giriyor, köyde.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sezgin. Sayın Yüceler, önergenizi geri mi aldınız?

MEHMET YÜCELER (Kayseri) - Geri aldım efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Ben tekabül ettim Sayın Yüceler'in önergesini.

BAŞKAN - İşleme koymuyorum. Görüşülen konuda kısa bir müzakere yapmak üzere oturuma on dakika ara veriyorum.

BAŞKAN – 41 inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

BAŞKAN - Sayın Ataöv, bu önergeyi tekabbül mü ediyorsunuz?...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Aynı önerge tekabbül edilir mi Sayın Başkan?...

BAŞKAN - Evet efendim.

Sayın Mehmet Yüceler'in....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Olur mu beyefendi? Geri alınan bir önerge, bir başka üye tarafından tekabbül edilir mi? Önerge geri alındı, aynı önergeyi yazamaz. Ooo çok rica ederim Sayın Başkanım. (Gürültüler)

BAŞKAN - Beş imza olduğu için ayrı ayrı soracağım,

Sayın Yüceler vaz mı geçiyorsunuz? (C.H.P. sıralarından «vazgeçti» sesleri)

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) - Vazgeçti. Elli defa söylendi efendim.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

Sayın Ekrem Sadi Erdem....

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Sayın Başkan deminkilerinden neden sormadınız? Usulsüzlük var.

BAŞKAN - Efendim, tekabbül halinde, 5 kişi tekabbül ederse muamele yapacağım.

Sayın Erdem?...

EKREM ŞADİ ERDEM (Artvin) - Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN - Vazgeçtiniz.

Sayın Özkök?...

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) - Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN - Vazgeçtiniz.

Sayın Öztunç?...

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Vazgeçtim.

BAŞKAN - Vazgeçtiniz.

Sayın İlhami Çetin?

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) - Vazgeçtim.

BAŞKAN - Vazgeçtiniz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Oldu bitti artık, başka şahıs yok.

BAŞKAN - Sayın Ataöv?

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Tekabbül ediyorsunuz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Ne yapıyorsunuz Sayın Başkan? Ne yapıyorsunuz Sayın Başkan, önerge düştü. Oyun mu oynuyorsunuz?

BAŞKAN - Müsaade edin efendim, arz edeceğim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Saat 19.00'u da geçiyor, hâlâ işlem yapıyorsunuz ve önergede imzaları olmayan üyeler vasıtasıyla muamele yapmaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, sağlıklı bir işlem yapmaya çalışıyorum. Rica ediyorum....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Tekrar yapamazsınız, hakkınız yok.

BAŞKAN - 5 imzalı bir önerge olduğu için....

İHSAN ATAÖV (Antalya) - 5 kişiyiz.

BAŞKAN - 5 imzalı bir önerge olduğu için bu önergeyi işleme koyamıyorum, vazgeçtiler efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Saat 19.00'u da geçiyor, hâlâ da işlem yapıyorsunuz; hileî şeriye esas budur Başkan.

BAŞKAN - Daha üç önerge vardır, çalışma süremiz sona ermiştir.

Gündemdeki kanun tasarı ve tekliflerini sırasıyla görüşmek üzere 8.2.1977 Salı günü saat 15.00'te toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Lockheed Uçak Şirketi ve Mc Donnell Douglas Şirketi konularına ilişkin olarak adaletin yerine getirilmesinde karşılıklı yardım usulleri hakkındaki anlaşmanın Genel Kurulun bilgisine sunulmasının gecikmesi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	42	8.2.1977	475-484	Mehmet Altınsoy	Hüseyin Deniz	Halil Karaatlı

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Ölçen, usul müzakeresi açacağım, yerinizden karşılıklı konuşmayalım, bu düşüncelerinizi kürsüden ifade buyursunuz.

Sayın Ölçen, Sayın Ölçmen, her ikinize de ifade ediyorum:

Başkanınız olarak ben bu hususu, kanunî süresi geçmiş olmasına rağmen, başkaca yapılacak bir husus olmadığı için, Yüce Meclisin bilgisine sunmak kararındayım. Siz, sunamayacağım hususunda ısrar ediyorsunuz, durumunuzu tutumum hakkında telakki ediyorum ve tutumum hakkında usul müzakeresi açıyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Tutumunuzun aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Tutumumun aleyhinde Sayın Ölçen, buyurun efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Aleyhte söz istiyorum, Sayın Başkan.

BAŞKAN - Zatiâliniz, aleyhte söz istiyorsunuz.

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Neyin aleyhinde konuşacaksınız?

BAŞKAN - Benim tutumumun aleyhinde istiyor efendim.

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Konuşmak istiyorlar, bırakınız konuşsunlar.

BAŞKAN - Beyefendi, İctüzüğün dışında hiç kimseye söz hakkı vermem.

Sayın Ölçmen, buyurun efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Amerika Birleşik Devletleri ile Lockheed Uçak Şirketinin dünyada dağıttığı rüşvetler konusunda, Adalet bakanlıkları arasında Hükümetimizce bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşmanın Anayasanın ve dış münasebetleri tanzim eden kanunların ve Meclis İctüzüğünün âmir hükümlerine göre, Meclislerimize en geç 2 ay içinde bilgi sunulması gerekmekteydi. Hükümet, bu kanun emrini yerine getirmemiş, bu anlaşma Resmî Gazetede geçen senenin Temmuz ayında neşrolunduğu halde, 2 ay içinde Meclislere bu bilgi verilmemiş; ta ki bu mesele Meclislerimizde çeşitli vesilelerle müzakere konusu yapılmış, bu meseleyi tahkik için, kurulan bir Araştırma Komisyonunun görev uzatmalarında, yurt dışında araştırma yapıp yapamamaları konusunda açılan müzakerelerde, bu husus Grubumuz tarafından dile getirilmiş olmasından çok zaman sonra, Hükümet meseleyi Meclislere bilgi olarak vermek lüzumunu hissetmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Binaenaleyh, zamanında görevini yapmayan bir Hükümet kanun hükümlerini yerine getirmeyen bir Hükümet vakti geçmiş bir konuyu sırf ileride başına bir iş açmasın nedeniyle Meclislere sevk etmiştir. Ben, bu bakımdan fonksiyonunu yitirmiş olan bu talebin, zaten buralardaki müzakerelerde, Meclisteki müzakerelerde ve Resmî Gazetede neşrolunması bakımından Meclisin bilgisine sunulmuş bu anlaşmanın, burada müddeti geçmiş bir durumda okunmasının yerinde olmayacağı kanaatini taşıyorum ve bu bakımdan Sayın Başkanlığın bu konudaki tutumunun karşısında olduğumu belirtmek için söz almış bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri, Hükümetin ve Başbakanlığın bilebildiğimiz kadarıyla son zamanlarda bu konulara riayet etmemesinin ikinci örneğidir bu. Buna benzer bir konu da geçenlerde 12 parlamenter, Hükümete mensup 12 parlamenter Irak'ta bir resmî açılış törenine götüren Hükümet ve Başbakanlık, Meclisten bilahare bunun resmî görev talep edilerek müsaadesini istemek lüzumunu hissetmiş ve bunu da Meclis reddedince, arkadan ikinci bir yazıyla Meclis Başkanlık Divanına, birinci yazdığını naksederek, birinci söylediğinin tersini söyleyerek bu milletvekillerinin görevli olarak gitmediklerini, kendiliklerinden o geziye geldiklerini ifade etmiştir.

Bu, Başbakanlık ciddiyetiyle bu, Hükümetin resmî yazıları ciddiyetiyle bağdaşır mı? Lütfen, cevap veriniz muhterem milletvekilleri.

Önce, Meclis Başkanlığına yazı yazacaksın, resmî görevli olduklarını bildireceksin, Başbakan olarak ve Meclislerden müsaade isteyeceksin; sonra Meclisler bu müsaadeyi reddedince, «Hayır, onlara resmî görev vermemiştim, kendiliklerinden geldiler» diyeceksin. Bunun, Başbakanlıkla, Hükümet etmekle ve ciddiyetle bağdaşır bir tarafını göremiyorum.

Aynı durum, bu anlaşma için söz konusudur. 2 aylık müddet geçirilmiştir. 2 aylık müddet geçirildikten başka burada Hükümetin çeşitli bakanları birbirleriyle çelişkili ifadelerde bulunmuşlardır. Hükümetin Dışişleri Bakanı demiştir ki: «Efendim bu, tip bir anlaşmaydı. İtalya da aynı anlaşmayı yaptı, Japonya da aynı anlaşmayı yaptı, Hollanda da aynı anlaşmayı yaptı. Bu bakımdan, Anlaşmanın 4 üncü maddesi gereğince bir araştırma komisyonuna Bakanlığımızın ve Amerika'dan gelen belgelerin teslim edilmesine imkân yoktur.»

Hayır, işte millet kürsüsünden iddia ediyorum ki, Sayın Dışişleri Bakanı hilafı hakikat beyanda bulunmaktadır. Çünkü, İtalyan Parlamentosu 4 yıllık bir sürekli soruşturma komisyonunun soruşturmaları neticesinde, bu Parlamento Komisyonunun hükümetinden aldığı ve Amerika'dan getirttiği bilgiler neticesinde, eski Başbakanlarından Mariana Rumor'un Lockheed rüşvetinde suçlu olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Madem bu bir tip anlaşmaydı; mademki, Amerika'nın İtalya ile ve Türkiye ile yaptığı anlaşmalar aynı tip anlaşmalardı, İtalyan Parlamentosunun Soruşturma Komisyonu bu bilgileri nasıl elde etmiştir? Bizim Araştırma

Komisyonumuza bu bilgiler verilememiştir. Burada bir nüans oyunu yapmak istemektedir Sayın Dışışleri Bakanı ve onun sözcüleri; demekteler ki: «Efendim, bu araştırma komisyonu olmasaydı da, soruşturma komisyonu olsaydı bu bilgileri alabilecektik». Hayır, biz bu anlaşmanın 4 üncü maddesini gayet dikkatle tetkik ettik. Hiç bir Meclis komisyonunun Türkiye'nin yaptığı anlaşma muvacehesinde Amerika'dan gelen belgeleri ittila kesbetmesine imkân yoktur. Ama, İtalya'nın yaptığı anlaşmada vardır. Ama Hollanda 3 kişilik bir yediemin heyeti kurarak o 3 kişilik, Hükümetin tayin ettiği 3 kişiden kurulan komisyona, kendi kraliçesinin kocasını mahkûm ettirmiştir. Gene, Japonya yaptığı anlaşmayla bir Parlamento Soruşturma anlaşmasıyla eski Başbakanlarından Tanaka'yı hapse düşürecek derecede bu meselede Japon Milletinin haysiyetini temize çıkarmıştır.

Bizim milletimiz de ne Japon milletinden, ne Hollanda milletinden ve ne de İtalya milletinden daha az haysiyetli değildir. Adalet Bakanının da, Dışışleri Bakanının da burada Mecliste birbiriyle çelişkili, meseleyi örtbas edici beyanlar vermesine artık tahammül edemeyeceğiz. (A.P. sıralarından «Aaa» sesleri).

Oradan «Aaa» diye bağırın Adalet Partili arkadaşşıma hitap ediyorum: Siz, mesele Ecevit döneminde olmuştur diyeceksiniz. Sayın Ecevit de çıkıp nazik üslûbu içinde «Efendim ne yapayım, tekrar Başbakan olsam aynı şeyi yapardım, Genel Kurmay Başkanı böyle istiyor» diyecek, mesele kapatılmış olacak ve göstermelik olarak Nezih Dural'ı içeriye atacaksınız, Türk Parasını Koruma Kanunundan da 3, 5 ay ceza vereceksiniz, mesele kapatılacak, öyle mi? Hayır, Lockheed meselesini Demokratik Parti kapattırmayacaktır. Asker varsa asker, sivil varsa sivil, bu mesele meydana çıkana kadar peşini takip edeceğiz. (C.H.P. ve D. P. sıralarından alkışlar).

Burada çeşitli oyunlarla 7 ay günü geçmiş hükümet tezkereleri okutturarak meseleyi kapattırmayacağız.

Burada Hükümetin çıkıp, bu belgeyi niçin 7 ay geciktirdiğini, bunun arkasında ne maksat yattığını açıklamasını talep ediyor ve Başkanlığın bu görüşlerin muvacehesinde Hükümetin bugününü geçirmiş, adeta Meclislerle alay eder gibi 7 ay sonra yollanmış tezkeresini okutmamasını arz ve talep ediyor, saygılar sunuyorum. (D. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçmen.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Ölçmen konuştu, Sayın Ölçen söz istedi efendim; aleyhte başka söz veremem.

Buyurun Sayın Ölçen.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Aslında huzurunuzda gelmiş olan anlaşmanın, 2 aydan daha uzun bir süreyi geçtiği için huzurunuzda gelmemesi gerekir, ya da huzurunuzda gelmiş olmasının geçerliliği yoktur; ama izin verirsiniz, böyle bir anlaşma metninin huzurunuzda yedi ay sonra gelmesini Başbakanlığın ne dalgınlığına, ne Başbakanlık ile Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla öteki ülkenin dışişleri arasındaki bürokrasinin veya yazışmanın uzamasına ve ne de bu hususta rastlantılı bir ihmale rastlamak mümkün değil.

Aslında bunun gerisinde son derece ciddi bir olay yatmaktadır. Bu olayın iki özelliğini, Lockheed yolsuzluğunu Araştırma Komisyonunun çalışmalarında kürsüden dile getirdi hatipler; Hükümetin açıklamasını dinledik ve bu açıklamalardan bir noktayı öğrendik. Hatıralarınıza o noktayı sunmak isterim.

Birçok ülkelerde bu yolsuzluğun sorumluları ortaya çıktığı halde, devlet adamı olmasına rağmen, başbakan olmasına rağmen, prens olmasına rağmen ortaya çıkıp yargı mercilerine teslim edilmiş olduğu halde, Türkiye'de hâlâ kimin sorumlu olduğu belli değildir.

Aslında Amerika Adalet Bakanlığı ile Türkiye Adalet Bakanlığı arasındaki anlaşma sorumluları ortaya çıkartmak için değil, sorumluları gizlemek, sorumlunun kim olduğunun anlaşılmasına engel olmak için hazırlanmış görünmektedir; Özellikle anlaşmanın 4 üncü maddesi. Anlaşmanın 4 üncü maddesi gereğince, bu konudaki bilgi ve belgelerin Türk Parlamentosunda kurulan bir komisyona, aynı nitelikte ve yetkideki bir komisyona verilmesi mümkün değildir. Ne garip ki, yargı mercileri özelliğinde, siyasî ve hukukî sonucu elde edilmesi mümkün olan Araştırma Komisyonuna bu bilgi ve belgelerin önemli kısımları verilmemiş, verilenler eksiktir, verilenler unutulmuştur, verilenlerde hatalar vardır. Neden böyle olmaktadır? Eğer böyle olmasaydı, yani bugünkü iktidar bu meselenin ortaya çıkmasından bu denli çekinmiş olmasaydı, öyle zannediyorum ki, iki ülke arasındaki anlaşma 244 sayılı Yasanın 2 nci maddesi gereğince iki aylık süre içinde Yüce Meclisin bilgilerine sunulur idi. Zira bu iki aylık süre, aslında bir ihmalin sonucu veya yazışmalardan dolayı uzamanın sonucu olarak yedi aya çıkmış değil.

Hollanda ile yapılan anlaşmada, yani Hollanda Hükümetiyle Amerika arasında yapılmış olan anlaşmada, Hollanda Parlamentosunun kurmuş olduğu veya kuracağı heyete bilgi ve belgelerin verilmesi kaydı vardır; ama ne yazık ki, Türk Adalet Bakanlığı ile Amerika Adalet Bakanlığı arasında yapılmış bulunan anlaşmada böyle bir maddenin yer aldığını göremiyoruz.

O halde böyle bir maddenin yer almasına gönlü razı olmayan iktidar, bu anlaşmayı Meclisin gözünden gizlemeye, mümkün olduğu kadar Meclisin bilgisine geç sunmaya mecburdur. O bakımdan burada bir kasıt vardır, burada bir niyet vardır; bu niyetin arkasında berraklık yoktur, bu niyetin arkasında bulanıklık vardır.

Bu nedenledir ki, anlaşma metni Yüce Meclisin bilgisine geç sunulmuştur. Hatta anlaşılmasının nasıl bir anlaşma yapıldığı amacı ile başka ülkelerle Amerika arasındaki anlaşma metni bile Komisyon Başkanlığınca, Lockheed

Yolsuzluk Araştırma Komisyonu Başkanlığınca istenen, çevrilerek veya aynı dilde olmak üzere istenen anlaşma metinleri gönderilmemiş, ya da en son zorunlu kalındığı için gönderilmiştir.

İzin verirsiniz 244 sayılı Yasaya kısaca göz atmamız gerekir. Aslında 244 sayılı Yasa uzun bir uğraşın, uzun bir mücadelenin sonucu olmuştur; yıllarca, beş yıl, yedi yıl, on yıl. Sayın Sebati Atamanın bahsetmiş olduğu iktidar döneminde, Türkiye ile öteki ülkeler arasında, özellikle Amerika arasında ikili anlaşmalar nasıl yapılmıştır, hangi maddeleri ihtiva etmektedir, bu maddeler Türkiye'den neyi almaktadır, Türkiye'yi neye tutsak etmektedir, Türkiye'ye hangi yükümlülükleri getirmektedir, ekonomide, siyasette, askerlikte ve Türkiye ne vermektedir; buna ait hiç bir resmî makamın bilgisi olmamıştır, Parlamantonun bilgisi olmamıştır, hatta bir siyasî iktidarda bir bürokrasi değişip, onun yerine yeni yöneticiler geldiği zaman onların dahi bilgisi olmamıştır.

244 sayılı Yasa, devreye Parlametoyu sokan bir yasadır. Yani, yapılan anlaşmalarda Türk Ulusunun bilgisi olmalıdır, Türk Ulusunun temsilcileri bu anlaşma metinleri üzerinde bilgi sahibi olmalı, 1 yılı aşan süre üzerinde oy hakkı olmalı, 1 yılı aşmayan sürelerde mutlaka 2 ay zarfında bu anlaşmalar Yüce Meclis kanalıyla Türk Ulusuna ilân edilmelidir.

Bu noktaya varabilmek için 10 yıl geçmiştir ve devrilmiş bir iktidara 1963 yılına kadar bunu anlatmak mümkün olamamıştır. Ama şimdi, onun 2 nci maddesinin gereği, o iktidarın bir devamı olduğunu söyleyen bu iktidar tarafından yine Parlametoya geç sunulmaktadır. Bunu, iyi niyetle, dalgınlıkla, ya da yazışmaların neden olduğu süre uzamasıyla izah etmek, eğer izah etmek mümkün olsa bile buna inanmak, safdillik olur. Biz buna inanmıyoruz.

Bu nedenle, böyle bir anlaşma metnini 2 ay zarfında, 244 sayılı Yasanın 2 nci maddesi gereğince Yüce Meclisin bilgisine sunulmasından mümkün olduğu kadar geç kalmakta yarar umulan böyle bir Başbakanlık tezkeresini, Meclis Başkanımızın bilgilerimize sunmaması ve geri çevirmesi gerekir idi.

Şimdi izin verirsiniz, 17 Temmuz 1976 günlü Resmî Gazetede yayınlanan bu anlaşmanın önemli olan 2 nci maddesinin hâlâ doğal bir sonucu olarak, Lockheed yolsuzluğu ile ilgili bilgi ve belgeler hakkında ne resmî makamların bir bilgisi vardır, ne Parlametonun bir bilgisi vardır, ne de kamuoyunun bir bilgisi vardır; ama, bu yolsuzluğun sorumluları vardır ve bu yolsuzluğun sorumlularını gizleyen iktidar sorumluları vardır. Bu iktidar, bu sorumluluğunu taşıyamayacağı için, taşımak olanağını bulamayacağı için 7 ay sonra bir olup bittiye getirerek, söz konusu olan tezkere ile anlaşmayı Yüce Meclisin bilgilerine sunmuştur. Neden 7 ay gecikmiştir? 7 ay gecikmekte neler ummuştur ve 7 aylık perdenin gerisinde bu yolsuzlukların sorumluları, bilgi ve belgelerin noksanlığından yarar umarak neden hâlâ kamuoyunda ortaya çıkmamıştır? Burada Yüce Meclis yeterince bilgi sahibi olmamıştır, araştırma komisyonunu kurduğu halde bilgi sahibi olmamıştır, araştırma komisyonu gece ve gündüz çalıştığı halde bilgi sahibi olamamıştır; araştırma komisyonunun

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

süre uzatılmasıyla ilgili müzakereler Yüce Meclise geldiği halde bilgi sahibi olmamıştır. Üç birleşimde bu konu Yüce Mecliste görüşüldüğü ve Dışişleri Bakanı açıklama yaptığı, Adalet Bakanı açıklama yaptığı ve sözcüler düşüncelerini ileri sürdüğü halde, yeryüzünde sadece Türk halkı ve onun Parlamentosu bilgi sahibi olmamıştır.

Geliniz, o zaman Parlamentodan gizlenen bu bilgilerin içinde hiç kimsenin sorumlu olmadığını Türk balkı düşünebilsin. Buna imkân verebiliyor musunuz? O halde, sadece Irak'ta, bu iktidarın Parlamentoyu gölgelemesini, Lockheed Anlaşmasıyla ilgili metnin 7 ay geç olarak Parlamentaoya sunulmasını yadırgadığımız kadar, bu yadırgamanın içinde yatan bir temel düşünceye de izin verirsiniz değinmek isterim.

Yüce Meclisin çıkartmış olduğu sosyal amaçlı yasalar var; ama ne zaman ki bir sosyal amaçlı yasa çıkmışsa, hemen o akşam televizyon ekranlarında Başbakan Yardımcısının, Başbakan Yardımcılarının sesinden sözlü olarak bu yasaların Hükümet tarafından çıkarıldığına dair beyanat işitmektesiniz.

Bu yasalar, Hükümetin teklif etmiş olduğu tasarılar bile olsa; bu yasalarda muhalefet olumsuz oy bile kullanmış olsa, ya da tersine iktidar olumsuz oy kullanmış olsa, yasa Meclisten çıktıktan sonra Meclisin malıdır ve Hükümetin malı olma olanağı yoktur.

O halde Başbakan Yardımcıları sosyal amaçlı yasalar hakkında demec verme yetkisini kullanamazlar, o yetki Millet Meclisi adına Millet Meclisi Başkanına ait yetkidir. Onun bilgi vermesi, onun kamuoyuna açıklama yapması gerekir.

Bu bize bir felsefeyi, bu iktidarın gütmekte olduğu felsefeyi gösteriyor.

BAŞKAN - Sayın Ölçen bir dakikanız kaldı.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Demokrasiyi içlerine sindirememiş, demokrasiyi benimseyememiş iktidarlar, demokrasi ile hükümet atasında derin uçurum ve boşluklar getirirler. Ya denetimden kaçarlarsa, ya Meclise geç bilgi verirler, ya da Meclise danışmadan heyetler gönderirler ve heyetlerin dönmesinden sonra Meclisten bilgi istemeye başlarlar.

Bu nedenle bu Hükümetin buradaki tutumunu kendisinin anatomik hatasının doğal sonucu olarak görüyoruz. Bu Hükümet iktidardan uzaklaşmadıkça böyle hataların ortadan kalkacağına inanmıyoruz.

O nedenle Sayın Başkanım, 7 ay gecikmeyle 244 sayılı Yasanın 2 nci maddesine bilerek ve bazı gerçekleri gizleyerek....

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) - 7 ay da siz iktidardaydınız, bıçak gibi kesseydiniz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Geçmiş olsun, kolunuz kırılmış galiba.... Çok konuşurken düşünüyorsunuz, öyle zannediyorum.

Neyi bıçak gibi kesseydim?

BAŞKAN - Sayın Ölçen lütfen cevap vermeyin, bitirelim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - «7 ay iktidarda idiniz bıçak gibi kesseydiniz» diyor. Arkadaşımız galiba biraz bıçak kullanmış, neyi keseceğimizi bize öğretmek istiyor. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler)

Sayın Başkanım arkadaşımıza geçmiş olsun derim kolu kırılmış, ama hâlâ çenesi işlemekte devam ediyor. (A.P. sıralarından gürültüler)

Aslında 244 sayılı Yasanın 2 nci maddesini uygulamayan bir iktidarın, alelacele 7 ay sonra Meclise sunduğu bu tezkereyi geri çevirmenizi ve bu tezkere hakkında Yüce Meclisin bilgi istemeye ihtiyacı kalmadığını bilgilerinize arz eder, saygılarımı sunar, teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ölçen.

Sayın Bozatl, lehinde, buyurun.

Sayın Bozatl, arkadaşlara ikaz etmek mecburiyetinde kaldım; size de baştan arz edeyim, süreniz 10 dakikadır.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Grup adına söz istemiştım.

BAŞKAN - Efendim, Grup adına mümkün değil, 64 üncü maddeye göre. Lehte ve aleyhte 10'ar dakikadır, arkadaşlarımın sözlerinin arasında ikaza mecbur kaldım, size baştan hatırlatırım.

Teşekkür ederim.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri;

Zaman zaman ittifakla çıkmasını beyan ettiğimiz sosyal amaçlı bir yasanın veya onu takip eden yasaların gündemde beklediği bir sırada, bir başka konunun müzakere mevzuu yapılması bizi bir cevap vermeye mecbur ettiği için birkaç dakikanızı almaya mecbur olduğumuzu ifade etmek isterim.

Akılla, izanla izahı mümkün olmayan bir olay karşısında olduğumu sözlerimin başında ifade etmeye mecburum. Bir parlamento düşünelim, o parlamentoda bir fikrin sahibi arkadaşlarımız çıkıp, Lockheed adındaki bir yabancı firmanın Türkiye'de birtakım müesseselere mal sattığı, özellikle uçak sattığı, özellikle Hava Yollarına ve diğer müesseselere satış yaptığı, bu satış vesilesiyle bir kısım üye arkadaşların, 13 milyon liralık bir yolsuzluğun Türkiye'de de bahis konusu olduğunu ortaya atmaları üzerine, bir araştırma komisyonu kuruluyor. Bu araştırma komisyonu, yurt dışından temin etmek istedikleri belgeleri, özellikle Amerika bu konuyu açığa çıkarmış, oradan temin edilmesi lâzım gelen belgeleri temin etme hususundaki çalışmasına, bugünkü Hükümet, kendi zamanından önce tahakkuk eden bu mubayaa işlerinde herhangi bir usulsüzlük Türkiye'de de yapıldı ise, ki ilk uçak teslim tarihi

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

16 Ekim 1974, hatırımda kaldığına göre, eğer Devlete inanacaksak, eğer Devletten şüphe eden arkadaşlarımız yoksa, Devletin resmî beyanı bu, Devletin açıklaması bu, elimizde Resmî Gazetelerde yayınlanmış veya yayınlanmamış Hükümet kararlarının altındaki tarih bu....

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) - Hükümet yok.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Demirel Hükümet mi?

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim.

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Bunlar kesin rakamlar. Bu tarihte, yani 16 Ekim 1974 tarihinde yalnız Hava Kuvvetlerinin ihtiyacı için mubayaa edilmiş uçaklar mevzuunda, bir yolsuzluğun, bahsedildiği ve iddia edildiği gibi bir rüşvetin verilip verilmediğini araştıran bir komisyon var. Huzurunuzda kesinlikle iddia ediyorum, dünyanın hiç bir yerinde, bu komisyon hakkında, sağduyu sahibi hiç bir arkadaşımız çıkıp «bu komisyon adlî görev yapıyor» diyemezler, «bu komisyon bir soruşturma komisyonudur» diyemezler. Herkesin bildiği gibi, mevcut yasalarımıza göre bu komisyon, yalnız araştırma yetkisine sahip bir komisyon.

Bugünkü Hükümet çıkıyor, diyor ki; «Bu komisyon araştırma komisyonu da olsa, biz bunu ileride adli görevi davet edici bir yetkiyle mücehhez sayarak, bütün belgeleri buna vermek kararındayız» diyor ve kalkıyor Amerika ile, Lockheed Firması vesilesiyle yapılması muhtemel yolsuzluğun Türkiye'de de cereyan edip etmediğini tespit için, bütün milletlerle, yolsuzluk konusuna adı karışmış karışmamış bütün milletlerle, Amerika Devletin yaptığı standart bir anlaşma tipini bizim Hükümetimiz de aynen kabul ediyor.

Şimdi, çıkıyor arkadaşlarımız, bir süre önce bir vesile buluyorlar, başka sermaye kalmamış gibi, «Bunu Meclisin bilgisine niçin sunmadınız?»... Hükümet kalkıyor, bunu Meclisin bilgisine sunuyor.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - İki aylık süre nedir, Anayasadaki iki aylık süre? Madde 65 inci Anayasanın 65 inci maddesi....

BAŞKAN - Sayın Önder, rica edeyim.

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Şimdi kalkıyoruz, bir eski kanundan bahisle, o kanunu çıkaran meşru iktidarları, sebepsiz ve anlamsız, tarihin yarın şerefle yazacağı pek çok abidevî eserleri bu memlekete bağışlamış ve kazandırmış insanları töhmet altında bırakan bir saygısız dille, bu kanun vesilesiyle suçlamayı fırsat telâkki ediyoruz.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Saygısız sensin. Senin Hükümetin saygısız. Saygısız senin Hükümetin. (Gürültüler)

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Bir saygısız dille diyorum.

Eğer bu saygısız dili aranızda paylaşmak isteyen, arzu eden kimseler varsa, herkesin sorumluluğu kendine ait.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Saygısız senin Hükümetindir.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Kiminle ilgili sayın Başkan?.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, sayın Aykul....

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Sizinle ilgili değil. Konuşan arkadaş kendini savunur. Size vekâlet vermedi.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Kiminle ilgiliyse onların ismini söyle.

HASAN DEĞER (Diyarbakır) - Kiminle ilgili?

BAŞKAN - Sayın Değer, Sayın Değer...

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Seni parti döneği seni....

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Konuşan arkadaş kendisini savunur. Konuşan arkadaşın kullandığı dilden bahsediyorum.

OSMAN AYKUL (Burdur) - Meclisi itham edemezsin. (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Evliyagil, lütfen. Sayın Aykul, müdahale etmeyin efendim.

VAHİT BOZATLI (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlarım, kanunda süre varmış. Bu süre içinde bilgiye sunulmamış. Bizim amacımız, eğer bir kördüğüşü ise, bu metot güzel, bundan vazgeçmeyin. Bizim amacımız hizmetse, bizim amacımız, varsa, yolsuzluklarla mücadele ise, bizim amacımız memlekete yararlı hizmetler yapmak ise, o zaman kanun iki ay süre vermiş, vermemiş meselesi, Başkan bunu sunar, sunmaz meselesi ikinci planda kalır. Milletin huzuruna, milleti temsil eden Parlamentonun huzuruna sözleşmenin metni sunulmuştur. Eksik buluyorsanız, bu sözleşme metnini şu anda kurulmuş olan soruşturma komisyonlarına istediği bilgiyi aynen vermediği iddiasında iseniz, buyurur, onu söylersiniz. Ama kesinlikle söylüyorum, şu anda Lockheed mevzuunda, soruşturma komisyonu kurulması hususunda çeşitli talepler vardır ve bu sözleşme bütün bu taleplerdeki bilgileri alma imkânını getirmektedir. Şayet, bu sözleşmenin reddiyle veya onun görüşülmemesiyle kurulmuş olan soruşturma komisyonlarının ihtiyacı olan belgelerin alınmasını engellemek isteyen varsa, onlara diyeceğim yok; ama bunu engellemek istemiyorsanız, bilgiye sunulmuş olan bu hususu, Parlamento olarak sadece bilgiye sunulduğunu bilip, ona muttali olmanın ötesinde kanımca millet yararına yapılacak bir husus yoktur. Şu müzakere de bizi sadece bir sonuca götürmektedir; sosyal amaçlı ve önem verdiğiniz söylediğiniz kanunların müzakeresini ve çıkmasını biraz daha engellemekten başka bir sonuca gitmiyoruz, arz ederim.

Kişisel olarak bu konuda ifade etmek istediğim hususlar budur. Lütfedin, bunlar gayet normaldir. Önemli olan, eğer bu sözleşmede uyarıcı, eksik bulduğunuz, bilhassa soruşturma komisyonu kurulduğu takdirde, benim iddiam hilâfına, şu veya bu belgeyi davet etmede güçlük çıkarıcı ve biraz evvel söylediğim gibi, diğer devletlerle yapılan bütün sözleşmelerden daha geride bir vasfı

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

varsa, hepimizin görevidir, icrayı uyaralım, bu eksiği tamamlatalım ve gerçekten bir yolsuzluk varsa, o yolsuzluğu sonuna kadar hep beraber takip edelim.

Saygılarımı sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Alpaslan, ne hakkında?

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, sayın hatip beyanlarıyla Komisyonumuzun yaptığı araştırma konusunda bazı önemli yanlışlıklar yaptı; bu bir.

İkincisi de sayın Başkanım, bu anlaşmanın onaylanması ya da onaylanmaması konusunda, lütfedersiniz özellikle komisyonumuzu ilgilendiren, halen görev yapan komisyonumuzu ilgilendiren bir konu olması itibarıyla...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Alâkası yok.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Aygün, lütfedin, tespit edeyim.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - O itibarla, çok kısa olmak üzere lütfederseniz, bendeniz de Komisyon Başkanı olarak bu konuda düşüncelerimi arz etmek istiyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Alpaslan, mesele bir usul müzakeresidir. Benim tutumum hakkında usul müzakeresi açılmıştır. İki lehte, iki aleyhte sayın üyeye söz vermenin dışında herhangi bir söz hakkı doğmamaktadır; ne size, ne başkasına, çok özür dilerim.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, bir hususun zabıtlara geçmesi için arz etmek...

BAŞKAN - Sayın Alpaslan, mümkün değil. Yani, İçtüzüğün 64 üncü maddesini lütfen okuyun; isterseniz size ben okuyayım. Lütfedin, mümkün değil Sayın Alpaslan, mümkün değil.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Buradan söylememe müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Mümkün değil efendim, mümkün değil, ha yerinizden söylemişsiniz, ha kürsüden.

Sayın Dışişleri Bakanı, zatiâlinize de bir hususu hatırlatmak istiyorum. Efendim mesele, bir usul meselesiydi. Aslında, sadece benim tutumum hakkında, Başbakanlıktan gelen tezkereyi okutup, okutamayacağım hakkında görüşülecekti; ama buraya gelen sayın hatipler, bu mevzuun dışında,

zatiâlinizin göreviyle de ilgili bazı beyanlarda bulundular; ama bulundukları beyan, sadece bu konunun icabı olarak oldu. İctüzükte böyle bir imkân yok, zatiâlinize de söz verme imkânına sahip değilim. Ancak, iki lehte, iki aleyhte görüşülebiliyor. Bir talihsizlik tabîî, sadece usul içinde kalınsaydı, siz de buraya kadar zahmet etmezsiniz.

Lehte, buyurun Sayın Önder.

Sayın Önder, sizi de uyarıyorum; süreniz 10 dakikadır, lütfen 10 dakika içinde konuşmaya çalışın, başkaca bir ikaza mahal kalmasın. (A.P. sıralarından gürültüler).

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Mesele polemik konusu olmakla birlikte, mesele daha ziyade Anayasanın 65 inci maddesinin uygulanması konusudur. Mesele icra organı ile yasama organı arasındaki münasebetlerin tanzimi meselesidir. Bu itibarla, hiç merak buyurmayın ben meseleye Anayasa hukuku açısından bakacağım.

Sayın Başkan, burada diyor ki: «Ben Başbakanlığın tezkeresini Yüce Heyete sunacağım.»

Sayın Başkana suallerim var. Bu suallerime cevap verdiği takdirde veya zihninde, kendi kendisine cevap verdiği takdirde, şüphesiz sunacaktır. Cevap veremediği takdirde de bilâhare emsal olacak bir uygulama yapmış olacağız.

Anayasanın 65 inci maddesinin 2 nci fıkrası şudur: «İktisadî, ticarî veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi 1 yılı aşmayan andlaşmalar yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.»

Şimdi değerli arkadaşlarım, bu anlaşma 17 Temmuz 1976 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Anayasanın 65 inci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince 2 ay içerisinde gerek Senatonun, gerek Millet Meclisinin bilgisine sunulur. Bunu kim yapacak? Bunu Dışişleri Bakanlığının yapması gerek. Dışişleri Bakanlığının bu hususu yerine getirmek hiç hatırına gelmiyor. Lockheed konusu burada konuşuluyor. Bu anlaşmayı sayın Bozbeyli didik didik ediyor, ortaya koyuyor. Ondan sonra Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığına tezkere yazıyor. Hangi tarihte? 12.1.1977 tarihinde Dışişleri Bakanlığının yazısında Başbakanlık tezkeresinin tarihi belirtiliyor ve Dışişleri Bakanlığı gayet muğlak, Anayasanın 65 inci maddesinin 2 nci fıkrasını çiğneyen tezkeresinde diyor ki; «Ben bu 2 aylık müddeti geçirdim. Bu işi göremedim. Ama daha fazla geciktirmeye mahal vermeden bunu Senato Başkanlığına ve Millet Meclisi Başkanlığına gönderin» diyor. Başbakanlık da bunun üzerine 26.1.1977 tarihli tezkereyi yazıyor.

Şimdi Sayın Bozatlî'ya, özellikle sayın Başkana sormak isterim. Bu 2 aylık müddet, bir sukut-u hak müddeti midir? Bir müruru zaman mıdır, nedir? 2 aylık müddet içerisinde bu anlaşma Meclise sunulmadığı takdirde veya böyle

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

anlaşmalar sunulmadığı takdirde ne olacaktır; müeyyidesi nedir? Anayasa yapılırken şöyle farz edilmiş. Bir hükümet Meclisine karşı, bir icra, yasama organına karşı saygısız olamaz, gayri ciddî olamaz. 2 ay içerisinde mutlaka sunar düşüncesiyle Anayasa yapılmış. Ama karşımızda bir icra var ki, çok önemli bir konuyu 2 ay içerisinde sunmamış. 2 aylık müddet, hukukta 2 zaman var; ya müruru zamandır veya sukut-u haktır. Bunların dışında bir zamansa nedir bu? 2 aylık müddete riayet edilmediğine göre, Meclis Başkanlığının yapacağı şey, «Sen gayriciddî hareket ettin, 2 aylık süreyi tanımadın, yasama ile icra arasındaki münasebetleri tanzim eden bu usul hükmüne uymadın; bu itibarla ben bunu sunmayacağım» diye tezkere ile geri göndermektir ve bu da usul ittihaz olunmalıdır.

Şimdi değerli arkadaşlar....

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Lehte mi, aleyhte mi?

BAŞKAN - Sayın Önder, Sayın Önder, lehte söz istediniz....

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Lehte, evet. Hiç merak etme.

Her halde Sayın İhsan Ataöv'ün her konuda bilgisi müsellemler olduğu için Anayasa konusunda da beyanda bulunmaya kendini yetkili addediyor.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Lehte söz aldın, aleyhte konuşuyorsun.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Hayır, ben lehte... Girizgâh yaptım.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Sayın Bozatlı buyuruyor ki: «Onaylamazsınız, engellersiniz...» Onaylama, engelleme diye bu anlaşmada bir şey yok. Onun için hiç hassasiyete kapılıp da şöyle yapmayın, böyle yapmayın diye ithamlara girişmeye lüzum yok. Sunulursa...

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Yanlış anladınız.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Siz yanlış anlattınız. Ben gayet iyi anladım.

Şimdi 65 inci madde ne? Sayın Başkan, bu müddeti bir sukut-u hak müddeti bilmiyorsa...

Kendi haline gül Sayın Ataöv, gülünecek hal sende var. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

65 inci madde şayet sukut-u hak müddeti ise...

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Allah belânı versin.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Adalet Partisine yazıklar olsun ki, senin gibi gülünç adamı Genel Sekreter Yardımcısı yapmış. (D.P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşım, 65 inci maddedeki müddet müruru zaman ise, sukut-u hak müddeti ise sunamaz, değilse sunabilir; sayın Başkanımız, eğer değilse, muhtardır, sunabilir.

Kaldı ki değerli arkadaşlarım, sunsa ne olacak, sunmasa ne olacak? Bu Hükümet, belge yollanmasını engellemek maksadıyla komisyona bir çuval belgeyi göndererek, fiilen bu anlaşmayı kadük etmiştir. Bu anlaşma, bu Hükümet yüzünden yok olmuştur. Bu anlaşma fiilen keenlemyekûndür. Bu anlaşma şu sebeple keenlemyekûn olmuştur; Lockheed'i örtbas etmek için, hırsızları himaye etmek için keenlemyekûn edilmiştir.

Arz ederim. (D. P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (C. Senatosu Bursa Üyesi) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

Anlaşmanın sevinde Hükümetin ihmali olduğunu söyledi, bu konuda söz istiyorum.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - «Hırsızları himaye» dedi.

BAŞKAN - Sayın Bakan, hatibin sözlerinde «Dışişleri Bakanlığı savsaklamıştır, gönderilmedi» diye bir husus geçti. Bunun tavzihini mi istiyorsunuz efendim?

Yalnız bu tezkerenin kimin tarafından gönderilip gönderilmeyeceği hakkında, bu hususu tavzih etmek üzere söz verebilirim size.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Efendim, resmi yazı ile ilgili.

BAŞKAN - Efendim, Dışişleri Bakanlığının görevi olmadığını söylüyor, onu tavzih edecek.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Bakan savsaklamamışsa, sayın Başbakan savsaklamış; öyle mi sayın Başkan?

BAŞKAN - Yanlış anlaşılan bir hususu tavzih etmek için elbette konuşma hakkı var. Ne yapalım?

AHMET ŞENER (Trabzon) - Tavzih konuşana ait Sayın Başkan, Sayın Bakana değil.

BAŞKAN - Sayın Şener, siz eski bir parlamentersiniz, usulü iyi bilirsiniz...

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, bırakın benim eskiliğimi.

BAŞKAN - Sayın Bakanın bir fiili hakkında, bir yanlış anlaşılma olmuşsa, kendisinin tavzih etmesi, anlatması hakkıdır, çok rica ederim sayın Şener.

Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (C. Senatosu Bursa Üyesi) - Sayın Başkan, Millet Meclisinin sayın üyeleri;

Birleşik Amerika Hükümeti ile Adalet Bakanlığı arasında yapılmış bir anlaşmanın, yüksek onayınıza sunulması esnasında çıkan usul müzakerelerinde, anlaşmanın iki ay içinde Dışişleri Bakanlığı tarafından Yüce Meclise sevki gerekirken, bu lâzimeye riayet edilmediği iddia olundu.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Anlaşmada, Dışişleri Bakanlığı sadece aracı rolünü oynamıştır. Anlaşma, Adalet Bakanlığı ile Amerika Birleşik Devletleri arasında yapılmıştır. Anlaşma, Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Anlaşma ile ilgili muhaberat cereyan edip, neticede Adalet Bakanlığınca Dışişleri Bakanlığından Meclise sevki talep edildiği anda, Dışişleri Bakanlığı Meclise sevk etmiştir. Anlaşmanın tarafı Adalet Bakanlığıdır. Biz muhtelif bakanlıkların yaptığı anlaşmaları, onların talimatı veya talebi haricinde re'sen Meclise sevk etmekle görevli ve mezun değiliz. Bu cihetin tasrihi için söz aldım. Belki anlaşma ile ilgili yapacağınız muamelelere yardımcı olurum kanaati ile söz aldım efendim. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Bakan.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, Tezkere Başbakanlık tezkeresidir. Sayın Bakan kendi Bakanlığı veya Adalet Bakanlığı olarak söyledi. Tezkere Başbakanlık tezkeresidir. Hükümetin tamamını, müsaade ederseniz...

BAŞKAN - Sayın Battal, siz müsaade edin, yerinden böyle kalkıp konuşmak usul haline geldi; ama pek de doğru bir şey olmadığının siz de farkındasınız.

Sayın Önder'in konuşmasında Sayın Dışişleri Bakanına atfen bir husus geçtiği için bu hususu açıkladı. Yoksa Adalet Bakanına, Başbakana vesaireye ait olduğu hakkında bilgi vermedi Sayın Bakan.

ŞENER BATTAL (Konya) - Hükümetin tamamına ait bir durum vardır, ben onu arz etmek istedim.

BAŞKAN - Tamam efendim.

Değerli arkadaşlarım, Başkanlığa gelmiş bulunan ve bilgilerinize arz edilmek üzere bulunan tezkere ve onun eki olan anlaşmanın kanunî süresi içinde Yüce Meclise sevk edilmediği için bilgiye sunulmaması hakkında sayın arkadaşlarımın görüşleri ortaya çıktı.

Başkanınız bu arkadaşlarla aynı kanaatte değil, gerekçesi ise şöyledir: 244 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasının son cümlesinde şöyle denmektedir: «Bu halde, andlaşmanın onaylanmasının veya buna katılmanın uygun bulunması hakkında bir kanun çıkmamış olup da, onaylama veya katılma işlemlerinin yerine getirilmiş olması takdirinde, bu andlaşma, Resmî Gazetede yayınlanmasından başlanarak iki ay içinde, bir Başbakanlık yazısına ekli olarak Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlıklarına gönderilir. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlıkları, bu andlaşmaları, ayrı ayrı Genel Kurulların bilgisine sunarlar.»

Şimdi kanunun bu hükmüne göre, iki ay içinde Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulması gerekmektedir. Ancak, iki ay içinde bilgiye sunulmazsa ne olacağı hakkında kanunda sarih bir hüküm yoktur.

244 sayılı Kanun ise, Anayasamızın 65 inci maddesinden alınan bir emirle çıkarılmış bir kanundur. O halde, 244 sayılı Kanunda bulamadığımız hususu Anayasanın 65 inci maddesinde aramak mecburiyetindeyiz.

Anayasanın 65 inci maddesi ise 3 üncü fıkrasında: «Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan iktisadî, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan iktisadî, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.»

Bir fıkra atlıyoruz.

«Usulüne göre yürürlüğe konmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında 149 uncu ve 151 inci maddeler gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.» diyor.

Şimdi sayın arkadaşlarım, gerçi kanunî süresi içinde bilgiye sunulmamıştır bu andlaşma ve 244 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aykırı bir durum mevzu bahisdir. Ancak, 244 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aykırı bir durum hâsıl olduğunda bu andlaşma ne haldedir?

Anayasanın 65 inci maddesine göre bu andlaşma halen yürürlükte ve kanun hükmündedir. Şu halde, Yüce Meclisin bilgisine sunulmadığı takdirde, bu Kanunun, bu andlaşmanın fiilî durumuna herhangi bir hâlel gelmeyecektir, bu devam edecektir. Mesele bir kanunu lâzimeyi vaktinde yerine getirmemiş olmaktan dolayı Hükümeti muaheze etmekse, bu işin aleyhinde olan sayın hatipler bu muahezeyi yaptılar ve zabıtlara geçti. Bir usul müzakeresi de açtık.

Şimdi, bu usul müzakeresinin sonunda, benim kanaatim, sayın hatiplerin kanaatine uymamaktadır. Ancak, bunu oyla halletmenin de imkânı olmadığı kanaatindeyim. Çünkü, anlaşmanın bizzat kendisi Meclisin oyuna sunulmaksızın, sadece bilgiye sunulmakla iktifa edilirken, bilgiye sunulup sunulmamasını oya arz etmek, kanunun manasına, medlulüne aykırı düşmektedir.

Bu bakımdan, Başkanlığınızın görüşü, geç olarak geldiğini Başkanlığınız da tespit etmiş, tezkere yazarak sebebini sormuş olduğu için, Hükümetin bildirdiği gerekçe ile, cevabî tezkere ile beraber hepsini birden bilginize sunmaktır, bunu bilgilerinize arz etmektir.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Başkanlığınızdan bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sizin bu mütalâanıza göre, bundan sonra bütün hükümetler iki aylık süre ile bağlı kalmamak için, bizzat Başkanlığınızın verdiği fetvadan istifade etmek yoluna gitmeyecekler midir?

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, ben de bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun siz de sorun.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, müruruzaman diye arz ettiğim hususlar, özel hukuk sahasında cari olan müruruzamanlardır. Amme hukuku sahasında bulunulduğuna göre, bunlardan bahsetmeye yahut müruruzamanı düşünmeye imkân var mıdır?

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Sayın Başkan, ben de sorabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Işık, siz de sorun.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Sayın Başkan, Hükümet bu andlaşmayı bir yasamıza dayanarak Meclise sunmaktadır. Bu yasada da, Hükümetin bunu ancak iki ay içinde yapabileceği yazılıdır. İki ay içinde bunu yapmadığına göre, Hükümet bu andlaşmayı hangi yasaya dayanarak Meclise sunmuştur ve Başkanlığımız da neye dayanarak bunu Millet Meclisinin bilgisine sunmaktadır?

Ben öyle zannediyorum ki, süresi geçtiği için, artık Hükümet bu anlaşmayı Millet Meclisine sunma yetkisinden yoksun olmuştur. Bu itibarla bunun, Meclisin bilgisine sunulmamasının Başkanlıkça sağlanması çok yerinde olur.

BAŞKAN - Sayın Işık, tabii bu sualden ziyade, şahsi mütalaanızı beyan oldu.

Sayın Bozatl, Sayın Önder'in sukût-u hak ve müruruzaman müddetleri hakkındaki hususlara dikkat buyurursanız cevap vermedim. Çünkü, burada bir sukût-u hak ve müruruzaman meselesi mevzubahis değildir. Sadece kanunun bir hükmü mevzubahistir. İcra edilmediği takdirde ne yapılacağına dair kanunda bir şey olmadığı için, sukût-u hak veya müruruzaman müddeti olsa ne gerekir? Bunlar sukut ettiği takdirde kaybolacak bir husus tespit edilmemiş, o bakımdan cevaplandırmamışım.

Sayın Bozbeyli, zatiâlinizin mütalâasına iştirak etmemek mümkün değil. Bu uygulama, mümkündür ki, emsali muameleye, başka hükümetlerin veya bu Hükümetin başka zamanlarda müracaat etmesini davet edebilir. Ancak, Meclis Başkanlığına gelmiş olan bir tezkereyi muallakta bırakma imkânına da sahip değilim. Ayrıca, yapılacak başka bir muamelenin de olmadığı kanaatindeyim. Bu muameleyi ikmal edip etmemenin, anlaşmanın yürürlükte kalmasına veya kalmamasına tesiri de olmadığı kanaatindeyim.

Anayasa Mahkemesine gidilmesi dahi yasaklanan, kanun hükmünde telâkki edilen, yürürlüğü için Meclisin tasvibini dahi istemeyen bir hususta, bir usul müzakeresinin sonunda, meseleyi Yüce Meclisin oylarıyla halletmek suretiyle, aslında istenmeyen bir oylamayı bir usul meselesi ile, dolayısıyla yapmanın da pek usule, kanuna, İçtüzüğe uygun olmayacağı kanaatindeyim. Tezkerenin muallakta kalmaması için okutmak zaruretindeyim.

Bundan sonraki hükümetler aynı yola giderlerse, her halde abesle iştigal etmiş olurlar. Başka da yapacak bir şey olmadığı kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

Görüşülen kanun teklifi üzerinde verilen bazı değişiklik önergelerinin, ayrı bir kanun teklifi niteliği taşıdığı iddiasıyla işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Kâtip üye	Kâtip üye
15	4	44	10.2.1977	617-623, 631-635	Mehmet Altınsoy	Halil Karaatlı	Hüseyin Deniz

BAŞKAN - Efendim, usul müzakeresi açacağım.

Bir hususu Yüce Meclise arz ederek usul müzakeresi açacağım: Kanunların kendine mahsus bir usulü, bir sistematığı vardır. Bu maddeler buraya konduğu takdirde bu kanunun sistematığını bozacak, iki kanunu âdetâ birbirinin içine monte etmiş olacak. Böyle telâkki ettiğim, müstakil bir kanun mevzuu telâkki ettiğim için oylamak istemiyorum. Bu kanaattayım Başkanınız olarak. Tutumumu beğenmediğiniz için usul müzakeresi açıyorum. İki lehte, iki aleyhte söz vereceğim.

Aleyhte zatiâliniz Sayın Sav.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sayın Başkan, yazıhane mi çalıştırıyorsunuz, yoksa emekli maaşı mı alıyorsunuz? (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, efendim?... Anlamadım. (Gürültüler) Buyurun, ne diyorsunuz?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Geri aldım efendim.

BAŞKAN - Efendim, zatiâlinizin sözü zapta geçti. Lütfen tekrar eder misiniz? Bana hitaben bir şey söylediniz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) - Sözümlü geri aldım efendim.

BAŞKAN - Efendim, ne yazıhane çalıştırıyorum, ne emekli maaşı alıyorum. Milletvekilliği maaşından başka, babamdan, dedemden kalan 3,5 dönüm tarlanın, kardeşlerimden artan geliri var; başka hiç bir gelirim yok. Hiç bir yan alışverişim yok.

Buyurun Sayın Onal.

NİYZAZI ONAL (Eskişehir) - Sayın Başkan,

Değerli arkadaşlarım;

Görüşmekte olduğumuz kanun teklifi, Büyük Millet Meclisi üyelerinin ellerine geçecek parayı aylık olarak ödenek ve yolluk biçiminde sınırlayan bir kanun teklifidir.

Değerli arkadaşlarım, bu kanun teklifinin içine bir madde eklenmesini öneriyorlar, diyorlar ki: Parlamento mensuplarının yapamayacağı işler de, bu konudaki kanun çıkıp yürürlüğe girene kadar, burada anahatlarıyla belirtilsin.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İki, halen emekli aylığı almakta olanlar (ister Emekli Sandığından, ister Sosyal Sigortalar Kurumundan emekli aylığı almakta olanlar) bu aylıklarını artık alamazlar.

Bu öneriler açık olarak, görüşmekte olduğumuz teklifin bünyesi içinde vardır. Bunu bu bünyenin içinden dışarıya çıkarmak olanaksızdır. Başka bir kanun teklifi niteliğinde değildir. Daha önce geçmiş birçok uygulamalarda, hatta başka kanunların içinde ayrı bir madde teşkil edecek öneriler, o kanun teklifleri içine ek madde olarak getirilip konulmuştur. Bunların örneklerini vermeye lüzum görmüyorum, çünkü hepiniz biliyorsunuz. Fakat, zaten burada şimdi görüşmekte olduğumuz konuda böyle bir sorun yoktur. Esas mesele, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin eline geçen paranın ödenek olarak, yolluk olarak eline geçen paranın aynı olmasını sağlamak ve sınırlamaktır. Eğer bu üyelerden bir bölümü başka aylıklar da almakta ise, emekli aylığı almakta ise, ya da başka işler yaparak kazançlar sağlamakta ise, avukatlık yapıp, duruşmalardan, murafaalardan 10 bin, 20 bin, 50 bin almakta ise, hatta milletvekili sıfatını taşıyan veya kaybetmiş olan bir kısım insanlar, «Biz af kanunu getireceğiz, sizi kurtaracağız» diye, haşhaş eken fukara köylüden 50 bin, 60 bin lira almışlar ise, alıyorlar ise; o zaman bunu, bu konunun içinde düşünmek ve madde getirmek zorundayız. Aksi halde; Parlamantonun saygınlığından, milletvekillerinin, senatörlerin saygınlığından bahsetmeye imkân kalmayacaktır.

Teknik yönden Başkanın tutumu tamamen yanlıştır. Arz etmeye çalıştım, kendisine büyük saygım var; ama şu müzakerelerin şu saate devamında bile, İçtüzüğün çiğnenmesinden başka hiç bir anlam yoktur. Bu, ancak bitmek üzere olan bir konuda, eğer bir kanun teklifinin tümü üzerindeki müzakereler bitmek üzere ise, sadece bir kişi kalmışsa, 10 dakikadan ibaret bir zaman içinde bitecekse, Meclis Başkanı kendiliğinden bunu oylarınıza sunup 10 dakika, 15 dakika uzatabilirdi, tümü bitene kadar uzatabilirdi. Şimdi, bu kanunun tümünün bitimine kadar, kabulüne kadar uzatılması, İçtüzüğe tamamen aykırıdır ve Sayın Başkanın şimdi değerli arkadaşlarımla önergelerini oya sunmamak istemesi de, yine İçtüzüğe tamamen aykırıdır.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehinde, Sayın Şener.

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 56 ncı maddesine göre, bu konunun sonuna kadar görüşmelerin uzatılmasını Yüce Heyetin oylarına arz ettim. Oylarına arz ettiğim sırada arkadaşlarımdan bir itiraz gelmedi. Müzakere bu saate kadar devam etti, bir itiraz gelmedi. Biraz önce Sayın Yücel Dirik'in verdiği bir önerge üzerine «Tutumumu beğenip beğenmediği hakkında usul müzakeresi açacağım» dedim, bir itiraz gelmedi. Sayın arkadaşım, şimdi bu vesile ile bidayetden beri tutumumun İçtüzüğe aykırı olduğunu söylüyor, kendisi de bu dakikaya kadar itiraz etmediğine göre, benim aykırı tutumuma iştirak etmiş oluyor.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Burada itiraz etti, kaale almadınız.

BAŞKAN - Peki, peki efendim.

ÖNDER SAV (Ankara) - Aleyhte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Sav, aleyhte söz istiyorsunuz. Sayın Şener lehte söz istiyorsunuz. Sayın Aygün, zatiâliniz lehte mi söz istiyorsunuz?.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - Neyin aleyhinde efendim?... Şimdi, iki kişiye aleyhte söz vermek durumundayım. Sayın Sav'a verirsem iki kişi oluyor.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkanım, önergelerin oylanıp oylanamayacağı mevzu bahis oldu. Önergelerin oylanamayacağı hususunda söz istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, o zaman, benim tutumum eleştiriliyor ve tutumumun aleyhinde sayın hatipler görüşüyorlar. Siz tutumumun lehinde söz istiyorsunuz. O takdirde söz verebilirim; aksi halde veremem efendim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sizin tutumunuz lehinde.

BAŞKAN - Peki, buyurun Sayın Sav.

ÖNDER SAV (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

1905 sayılı Yasayı değiştiren bir yasa önerisini görüşmekteyiz. Bu öneri görüşülürken bir ek madde, ya da yeni bir madde önerimiz Sayın Başkanlığa sunuldu. Sayın Başkanlık, sunulan önerimizin 1905 sayılı Yasanın kapsamına girmeyeceğini, ayrı bir yasa konusu olduğunu ısrarla belirterek, bunun oylanmasına olanak bulunmadığını ifade ettiler. İhtüzüğe aykırı, yasama tekniğine aykırı birçok yasa, bu Meclislerden geçti. Sayın Başkan o zaman Meclisi yönetmiyordu, kendisini suçlamıyorum.

Yerleşmiş gelenekleri yaşadık bu Parlamentoda. Hem de hiç ilgisi olmayan bir yasa değişikliğiyle başka bir yasa değiştirilirken bendeniz çıktım grubum adına bunun sözcülüğünü yaptım.

506 sayılı Yasa değiştirilirken, işçi emeklilerinin yaşam düzeyi yükseltilirken, ellerine geçen parasal olanaklar artırılırken, apayrı bir yasayı, 4798 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumunun Kuruluş Yasasını değiştirdik; bu Mecliste ek kadrolar verdik. 506 sayılı Yasaya o kadar ters bir yasa idi bu.

1475 sayılı Yasayı değiştirirken, 275 sayılı Yasanın bir maddesini değiştirdik.

Keza çok gerilere gitmeye gerek yok. 2012 sayılı Yasayı değiştirirken, burada emeklilik mevzuatına aykırı, çalışma hayatına aykırı bir yeniliği de 2012 sayılı Yasaya monte ettik.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bunlar yapıldı diye, şimdi eğer bizim önergemiz usulsüz ise, bu da yapılsın için bir şemsiye, bir kılıf aramıyorum. Ancak görüştüğümüz yasa, milletvekillerinin statüsünü tayin eden yasadır. Verilmiş olan önergemiz, milletvekilliği uğraşısıyla, milletvekilliği statüsüyle bağdaşmayan, ters düşen bir yasa önerisi değildir.

Bir memur emekli olduktan sonra bir başka müessesede, kamu kuruluşunda memuriyet yapabiliyor mu, bir yandan emekli maaşı alıp memuriyetini sürdürebiliyor mu? (C.H.P. sıralarından alkışlar) Bir işçi emekli olduktan sonra herhangi bir yerde iş bulup çalışmaya başlasa, Sosyal Sigortalar Kurumundan almakta olduğu emekli aylığı derhal kesilir. Peki parlamenterlerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin bir işçi emeklisinden, bir memur emeklisinden farkı nedir? Emekli olan parlamenterlerin onlardan ayrıcalığı nedir, onlara ayrıcalık getiren konu nedir?

Bu, işin bir yanı. İşin tekniğini açıkladıktan sonra; işin bir diğer yanı da: Parlamenterlerin Meclislerin çalışmaları ve ödevleri dışında kazanç sağlayıcı bir iş yapamamalarını, yazıhane, muayenehane, ticarethane ve benzeri işyerleri açamamalarını; bunlardan hiçbir şekilde gelir sağlayamamaları, özel gayret ve çabayla gelir sağlayıcı girişimlerde ve ortallıklarda bulunamamalarını öneriyoruz. Bunun, milletvekillerinin ödenekleriyle yakın ilişkisi yok mudur aziz arkadaşlarım? (C.H.P. sıralarından «Var, var» sesleri.)

Hangi arkadaşımız bunun, milletvekili ödenekleriyle, 1905 sayılı Yasayla alâkası yoktur diyebilme hakkını kendisinde görebilmektedir?

Günlerden beri, aylardan beri «özveri» den bahsediyoruz. İşte özverinin gösterilmesi gereken an geldi. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri) Bu durumdaki arkadaşlarımızdan özveri istiyoruz, önerge sahibi arkadaşlar olarak. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Özveri lügâtle, kamuoyuna yapılan beyanlarla olmaz. Özveri yapılmanın yeri, milletin ak oylarıyla geldiğimiz bu kürsüdür. Burada oylarınızla özveride bulunup bulunamayacağınızı kanıtlayacaksınız.

Halen Ankara Barosuna kayıtlı bir avukatım. Yazıhanem var. Gelir getirici hiçbir avukatlık yapmıyorum, bunu övünmek için de söylemiyorum. Ama, yapan arkadaşlarımız yok mu? Var. Onları da kınamıyorum. Çünkü düzen bozuk. O düzen içinde, o gelir artırıcı olanakları kullanıyorlar.

Şimdi, parlamenterlerin gelir artırıcı, olanak sağlayan birtakım mesleklerle uğraşmalarını engelleyici, maaşlarına ek gelirler elde etmelerini engelleyici bir önerge verdiğimiz zaman Sayın Başkan, bunun 1905 sayılı Yasayla ilgisi olmadığını söyleyebiliyor. Kişisel görüşleridir, Meclisi yöneten Başkanımızın kişisel görüşüne saygı duyuyorum. Emsaller de verdim, hem de çok kötü emsaller verdim. Birbiriyle ilişkisi olmayan yasaların, birbirleri görüşülürken nasıl değiştirildiğine ilişkin emsaller verdim. Şimdi, yasanın tam içindeki bir konuya ilişkin önerge verdiğimiz zaman «Bu bir başka yasa konusudur, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilinin veya bir sayın arkadaşımızın bu

konuda Meclis gündemine kadar gelmiş olan teklifleri vardır» diyerek bunu burada görüşmemezlik edemeyiz. Parlamenterliğin, parlamenterlerin özel yaşamının, gelirlerinin, onurlarının tartışıldığı bir dönemdeyiz. Buradan kendimizi kamuoyuna da, kendimize de, Parlamenta da aklayarak çıkmak mecburiyetindeyiz. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Aklayarak çıkmanın olanağı kapımıza kadar gelmiş.

Değerli arkadaşlarımdan ve Meclis Başkanı arkadaşşımdan bu önergemizin oylamaya sunulmasını, önergemizin işleme konulmasını rica ediyoruz.

Saygılarımızla. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sav.

Buyurun Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşları; ben Sayın Başkanın tutumu lehinde konuşuyorum. Aynı zamanda emekli de bir memurum.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Onun için konuşuyorsun.

AHMET ŞENER (Devamla) - Evet onun için konuşuyorum; yalnız dinle.

BAŞKAN - Sayın Mutlu, lütfen müdahale etmeyin efendim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın arkadaşım, bana sataşmamaya bir parça dikkat edilmesini istirham ederim.

Sayın Başkan, muhterem arkadaşları; Anayasanın 78 inci maddesi sarıhtır. Anayasada bir milletvekilinin hangi işlerle meşgul olup olamayacağını tatat etmekle beraber, onun altındaki bir fıkrasında son fıkrasında da «bir kanunla düzenlenir» der.

EKREM ŞADİ ERDEM (Artvin) - İyi ya, kanun işte.

AHMET ŞENER (Devamla) - Kanun bu, evet. Kanun bu.

Sayın arkadaşları, kanunlar yapılırken elbette ki reaksiyoner olmamak gerekir. Burada bu kanunlar yapılırken ben Sayın Başkanın bu konudaki tutumunun hukukî olduğunu söylüyorum. Bunun girişimine başka türlü girmek istemiyorum. Arkadaşları ben peşinen söyledim. Bu konuda herkesin burada varlığı konu olamaz. Geldiğiniz zaman Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde, Anayasada yazar: Mal bildirimini bildirirsiniz, giderken yine varlığınızı bildirirsiniz; mukayesesini yapar, herkes hesabını verir. Burada (A) milletvekili şöyle yaptı, (B) milletvekili şunu kazandı demek suretiyle hiç birisinin eleştirisinin yapılması mümkün değildir, Anayasa bunu tashih etti. Hatta Zatişlerinden gider de, sorsanız dahi hiç kimsenin dosyasını size söyleyemezler bir karar verilmediikten sonra.

Sayın arkadaşları, burada biz ödeneklerimizi tanzim eden kanunu yapıyoruz. Emekli Sandığı Kanunu -5434 sayılı Kanun- ayrı bir kanun ve ayrı bir statüye tabidir. Sayın arkadaşları burada tatat ettiler; birçok şeyler verdik

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

dediler. Biz bunu da veririz. Evet arkadaşlar, bilhassa hukukçu ve Anayasacı arkadaşlara söylüyorum; siz burada, koyduk bunu, oy verdik, oldu, demek değildir. Hatta bazı arkadaşlar, biz burada yapalım, Anayasa bozsun, derler. Hayır. Evvelâ biz burada Anayasaya aykırı olup olmadığını kendimiz düşüneceğiz.

HASAN CERİT (Adana) - Oy verirken de düşünecek misin?

AHMET ŞENER (Devamla) - Ondan sonra, elbette oy ile beraber yaparız. Ama şunu söyleyeyim ki, burada verilmiş olan teklifleri, rahatlıkla söylüyorum, bugünkü görüşülmekte olan kanunda onaylanması mümkün değildir. Başka bir kanunla getirilir. Milletvekillerinin ne yapmaları, neyin yapılması lâzım geldiğini Anayasada tatad etmiş. Anayasada tatad etmemiştir, dememiştir ki; emekli maaşı alamayacaktır. Anayasa birçok kısımları koymuş, hatta öneride bulunmuş: Şu üyeliklerde bulunamaz, şu kamu teşekküllerinde bulunamaz, kamu hizmetinde bulunamaz denmiştir.

Şimdi, emekliliğini almış olanların emekliliği kesilecek... Bu emekli parası, Anayasadaki bulunan hükümlere göre, sizin burada vereceğiniz kararla Anayasa Mahkemesinde de bozulur. Ama....

HASAN CERİT (Adana) - Kanunun 2 nci maddesi de bozulur mu?

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın arkadaşlarım, şimdi burada birbirimize Anayasa ve hukuk dersi vermeyelim. Herkes çıkar burada hukukî görüşünü söyler. Burada birbirimize ders vermeye kalktığımız zaman, işler yürümez. Benim kanaatime göre, Sayın Başkanın tutumu doğrudur. Anayasanın 78 inci maddesinde, ayrı bir kanun getirirsiniz, bir komisyon kurarsınız, tatad edilir, kim ne yaparsa ortaya çıkar ve onu yapmamaya da gayret eder. Ona aykırı hareket etmiş olanlar, elbette ki Parlamentoda bulunan, bugünkü iktisap etmiş oldukları mebusluk veya senatörlük ortadan kalkar; ama böyle bir şey yoktur. Şimdi biz, bu kanunun süratle çıkmasını hepimiz kabul ettik, bütün gruplar olarak. Elbette Parlamentoda bu değişikliğe de uğrayabilir; ama bugünkü Sayın Başkanın bu konuda bulunan hukukî tutumu doğrudur. Onu arz etmek için huzurlarınıza çıktım.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Sayın Arsan, müsaade buyurun, bir usul muamelesi yaparken, onu yarıda kesip başka bir usul muamelesi yapamam. Bunu bitireyim, aldım tezkerenizi.

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) - Yetkisiz ama...

BAŞKAN - Efendim, usul müzakeresini bitireyim, ondan sonra siz de bir usul muamelesi öneriyorsunuz, onu da muameleye alacağım efendim. Lütfedin, bir usul müzakeresini bırakıp bir başkasına başlayamam ki...

Buyurun Sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım;

Biz galiba farkında olmadan veya kasıtlı olarak, Meclisin daima itibarını dışarıda düşünebilmenin yarışı içine girdik. Şimdi bakınız, bugün burada ne münasebetle şu saatte toplantı yapmaktayız. Danışma Kurulumuz bir karar aldı ve bu öneriyi Yüce Heyetiniz kabul etmek suretiyle karar haline getirdi. Bunun sonucu olarak da şu saatte, Meclis toplantı saatinin hitamından sonra da devam eden şu müzakereyi yapmakta ve parlamenter maaşları ile ilgili bir kanunu müzakere etmekteyiz. Bu Danışma Kurulunun kararı ile, önerisi ile olmuştur.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; burada öneri ile, yeni verilen önergelerle dahil etmek istediğiniz husus; Danışma Kurulunun zaman zaman kendi arasında yapmış olduğu toplantılarda, görüştüğü ve olgunlaşmadığı için, Yüce Heyetinize indirme önerisine bağlamadığı bir hususu burada, Danışma Kurulunun önerisi hilâfına, âdeta bu kanun içerisine dahil etmek suretiyle, Danışma Kurulu önerisine bağlanmamış bir ikinci kanunu çıkartma gibi bir gariplik, yanlış bir işleme tevessül edilmiş bulunmaktadır. Birinci hata buradadır. Yani bu, Danışma Kurulu önerisine bağlanmamıştır. Bu sebeple burada böylesine ayrı bir kanun görüşülemez.

ETEM EKEN (Çorum) - Senin muayenehanen kapanacak, onun için söylüyorsun; sen doktorsun.

BAŞKAN - Sayın Eken, Sayın Eken.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim, kişisel meselelerin cevabını arz ederim size. Telâş etmeyin, heyecanlanmayın.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Bu konuda önerge verilemez mi Sayın Başkan?

BAŞKAN - Sayın Mutlu, müsaade edin. Hatip konuşuyor, sizin konuşma hakkınız yok, lütfen oturun.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım; vermekte olduğunuz önergeler, Danışma Kurulunda zaman zaman görüşülen bir öneri ile buraya getirilmeyen başka bir kanuna aittir; tekrar tekrar söylüyorum, anlamaya çalışın.

Değerli arkadaşlarım, sonra bu önergelerle getirmek istediğiniz bir başka husus var. Emeklilik, yüksek malumunuz olduğu veçhile bir maaştır; milletvekilleri aylıkları ise, ödenek ve yolluklardan ibarettir. Şimdi böylesine birbirinden ayrı olan iki şeyi mahsup etmeniz fevkalâde yanlış, hatalıdır.

Değerli arkadaşlarım; emekli maaşı maaş sahibinin kesintilerinden elde edilen bir haktır, yani emekli olan kişiye bu çalıştığı senelerdeki kesintilerinden kendisine verilen bir hakkı şimdi bir kanunla elinden almaya kalkıyorsunuz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bu, insan haklarına aykırı olduğu gibi, umumî hukuk hükümlerine de aykırıdır. Bu da önerge verişinizdeki bir başka hata olarak belirgin bulunmaktadır.

AHMET HAŞİM BENLİ (Kütahya) - İşçiler için niçin düşünmüyorsunuz onu?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Karşılıklı bağırırsanız anlayamıyorum efendim. Kendi kendinizi tatmin ediyorsunuz.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, lütfen hatibin konuşmasına imkân verin.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, ayrıca burada bir hususu daha belirtmek istiyorum: Sayın Başkanın tutumu aleyhinde konuşanlar, âdeta bir gelir düşmanlığını bu kürsüde dile getirmeye çalıştılar. Bu çabanız, aslında insan haklarına ve umumî hukuk hükümlerine aykırı düşmektedir. Memleketimizde gelir düşmanlığını kimlerin yaptığını düşünürseniz, Yüce Meclisin böylesine bir müzakereyi yapmakta nasıl hatalı olduğunu kabul etme durumunda olursunuz.

Değerli arkadaşlarım; kaldı ki, bu kanunla getirmeye çalıştığınız birtakım meşru kazançları ortadan kaldıracı tutumunuzun yanı başında, bunu ateşli bir şekilde burada savunan arkadaşlarım milletvekilliğine bir haysiyet, bir vakar vermek istiyorlarsa, gayrimeşru kazançlarını da nazarı itibara almalıdırlar.

Sevgili arkadaşlarım, bunu yapmaktaki amacınız nedir, neden bu önergeleri vermektесiniz, neyi temine çalışıyorsunuz?

ALİ SANLI (Burdur) - Kimin gayrimeşru kazancı varsa açıklasın.

BAŞKAN - Sayın Sanlı, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Yalnız milletvekili maaşı alacaksınız bundan sonra.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan gayrimeşru kazançtan bahsetti, kimin gayrimeşru kazancı varsa açıklasın.

BAŞKAN - Sayın Sanlı, lütfen yerinize oturun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Amaç, kanunun zamanı içinde çıkmasını önlemektir. Siz art düşünce ile hareket etmekteсіniz. Burada çıkarmaya ve kanuna dercetmeye çalıştığınız bu önergelerle kanunun Senatodan dönmesini temin edeceksiniz ve bu suretle Senatodan geriye dönen bu kanun, 1 Mart tarihine kadar bütçe ile meşgul olmak için biraz önce karar almış bulunan Yüce Meclisinin bu kararına istinaden bu meseleyi müzakere edemeyecek ve karara bağlayamayacaktır. Binnetice 1 Marttan önce kanunlaşamayacağı için, siz bu kanunu bir manada refüze ettirmenin, çıkartmamanın gayreti içindediniz ve de samimî değilsiniz.

Onun için bu art düşüncenizi sizin konuşmalarınızla kendisine telkinde bulunmaya çalıştığınız, tesir etmeye çalıştığınız herkes ve kamuoyu da gayet iyi bilmekte ve değerlendirmektedir.

Onun için, bunu getiren değerli arkadaşlarım devekuşu misali kafalarını kuma sokarak birtakım çabaların içinde bulunmamalıdır.

Bu kanunu çıkartmak istiyorsanız, geliniz samimiyetle bu kanunu çıkartalım; çıkartmak istemiyorsanız, dolambaçlı yollarla birtakım hareketlere tevessül etmeyiniz. Bu kürsüde bu hususu dile getiren bazı arkadaşlarım gibi erkekçe geliniz ve konuşunuz.

Sevgili arkadaşlarım, hepinizi saygı ile selâmlarken, samimiyet ölçünüzü, kamuoyunun bu şekilde imtihana tabi tutacağını bilmenizi rica ederim. (A.P. sıralarından alkışlar).

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Sayın Başkan, Sayın Aygün konuşmasında gayrimeşru kazançlardan bahsetti, lütfen burada onu açıklasın.

BAŞKAN - Efendim, bir parlamenter mi kastederek mi yahut Heyeti Umumiye'yi kastederek mi gayrimeşru kazançtan bahsettiniz?

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Bunun tazyihini istiyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Aygün, herhangi bir parlamenterin veya parlamenterlerin tamamının gayri meşru kazancından mı bahsettiniz konuşmanızda?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Müsaade ederseniz kürsüden açıklayayım efendim, (Gürültüler)

BAŞKAN - Buyurun.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Siz dananın altında buzağı arıyorsunuz. Söylediğimi değerlendirmek kabiliyetiniz yoksa ben ne yapayım, ne yapayım? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Aygün....

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Şimdi söylediklerimi iyi dinleyin, söylediklerimi iyi dinleyin, söylediklerimi şudur...

BAŞKAN - Sayın Aygün, ben sizden bir tek hususu rica ettim. Gayrimeşru kazançtan, herhangi bir parlamenter veya bütün parlamenterleri kastederek mi bahsettiniz yoksa parlamenterleri kastetmeden mi bahsettiniz? Size onu sordum. Bunu söyleyip inin. Lütfen başka yeni sataşmaları icap ettirecek şey söylemeyin, lütfen.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, söylediklerimi lütfen dikkatle, sükûnetle dinleyin ki anlayabilesiniz veya ben size anlatabileyim,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Şimdi, kazançları burada ortadan kaldırıcı bir çabanın içine girdiniz. Diyorum ki, kazançlar iki türdür. İma etmeye çalıştığınız ve burada ateşin bir nutuk irad eden değerli arkadaşımızın ifade ettiği şekle istinaden....

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) - Ne biçim konuşma bu?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - İsterseniz siz buyurun konuşun o zaman. Yani benim adıma...

BAŞKAN - Sayın Aygün, lütfen. Yeni bir sataşmaya lüzum bırakmayın.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Hayır, Sayın Başkan bıraksın da söyleyeceğimi söyleyeyim.

İki türlü kazanç var: Bunlardan birisi meşru kazançlardır, birisi gayrimeşru kazançtır.

Burada ateşin şekilde konuşan arkadaşım dedim ve arkadaşlarım meşru kazançları birtakım kaidelere bağlamanın çabası içindeler. Ama kendi zamanlarını daha çok alan birtakım gayrimeşru kazançları burada dile getirmediler ve bunu bir yanlışlık, bir eksiklik, bir hata olarak nitelemiş olmak için söyledim.

BAŞKAN-Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Kötü bir sıfatla tezyif etmek için değil.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, ne açıklandı? Ben açıklamadan bir şey anlamadım.

BAŞKAN - Efendim, bir gayrimeşru kazançtan bahsedildiğinden dolayı sayın parlamenterler hassasiyet gösterdiler. Ben de kendilerine, gayrimeşru kazancın sahibi olarak herhangi bir parlamenter veya parlamenterlerin tamamını kastedip etmediğini sordum. Sayın hatip de, «Kazançlar iki türdür, meşru ve gayrimeşru kazançlar şeklinde bahsettim, kimseyi muhatap olarak almadım» dedi, Sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Nedir o efendim? İzin verirsiniz, şunu ifade etti sayın hatip....

BAŞKAN - Efendim, hep beraber dinledik Sayın Tüzün. Neyi ilâve etti?

METİN TÜZÜN (İstanbul) - İzin verirsiniz...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Ben son zamanlarda itiraf edeyim ki, dinlediğim şeyi kolay anlayamıyorum. Sayın Aygün şunu bir tıp adamı olarak bana izah ederse yardımcı olacak... (Gürültüler)

BAŞKAN - Müsaade edin efendim.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - «Sayın hatip ateşin konuşmasında, gayrimeşru kazançları saklar tarzda...» Bu kelimenin...

BAŞKAN - Efendim, ben böyle bir kelime işitmedim sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Söylemediniz mi sayın Aygün?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Değişik efendim.

BAŞKAN - Daha değişik sayın Tüzün. Şimdi zabıtların münakaşasını yapmayalım. Herhangi bir parlamenter incitecek bir söz sarf etmedi. Lütfedin müzakereleri devam ettirelim.

METİN TÜZÜN (İstanbul) Yani siz anlamadınız mı sayın Başkan?

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan Lockheed'e mi geçtik?

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Süleyman'ın hırsızlıklarına mı geçtik?

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, usul müzakeresi bitmiştir. Sayın önerge sahibi arkadaşlarım, önergelerinin işleme konmasında ısrar ediyorlar. Bu hususta görüşme yapan arkadaşlar, kendi görüşlerini belirttiler, ben de Başkanınız olarak görüşlerimi arz ettim, aksi görüşte olan sayın arkadaşlarım da görüşlerini belirttiler.

Sanıyorum ki, herkes görüşünde ısrar ediyor. Ben de Başkanınız olarak, bidayette arz ettiğim hususlarda ısrar ediyorum. Bu meseleyi oylarınızla halledeceğim efendim. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, oylarımızla nasıl halledersiniz?

BAŞKAN - Efendim, başka türlü usulü yok sayın Aygün.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, o zaman biz de bir önerge verelim, başka bir kanun getirelim, muhtar maaşına buradan ilâve edelim.

BAŞKAN - Sayın Aygün, lütfedin yerinize oturun.

Sayın parlamenterlerin hangi istikamette önerge vereceklerini Başkanınız tayin etmek kudretinde değil. İsteyen istediği şekilde önerge verir. Başkanınız sadece gelen önergelerin usule ve kanuna uygun olmadığını beyan eder. Beyan ettim, ısrar ettiler, usul müzakeresi açtım. Yüce Heyetin huzurunda usul müzakeresi cereyan etti. Artık Yüce Heyet bu müzakerelerin ışığı altında kanaatini bildirecek, ben de ona göre hareket edeceğim. Ben Meclisin de üstünde değilim. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, aynı konuda benim de bir önergem var.

BAŞKAN - Henüz bana gelmedi efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Çok oldu göndereli efendim.

BAŞKAN - Sayın Ataöv, sizinki 2 nci maddeye bir fıkra ilavesidir, sırası gelince onu da görüşeceğiz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

PLAN KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, Başkanlık Divanına yardımcı olmak için bir husus arz edeceğim. Hafızam beni yanıltmıyorsa, Belediye Seçimleri Kanununda bazı arkadaşlarımızın Belediye Seçimleri Kanununa ithalini istedikleri Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu ile ilgili bir hususu görüşürken, sanıyorum -yanılmıyorsam- zatiâliniz başkan bulunuyordunuz, o kanunla ilgisi yoktur diye mevkii muameleye koydurmadınız. Onu arz ediyorum yardımcı olmak için efendim.

BAŞKAN - Sayın Sezgin, sayın Önder Sav burada kendi önergelerinin kabulü istikametinde Yüce Parlamentoda geçen üç tane uygulamadan bahis buyurdular. Ben aksini, pek çok misali olduğu için, yeni bir müzakere açmamak için söylemiyorum. Bu Parlamentoda üç tane istisnâî uygulamanın karşısında, pek çok aksi istikâmette, «Bu önergeler bu kanunun içerisinde mütalaa edilemez» diye reddedilmiş önergeler de vardır, bütün bunlar Yüce Heyetçe malumdur, müzakerede huzurunuzda cereyan etmiştir; oylarınızla halledeceğim. Aksi halde Yüce Parlamentonun iradesinin karşısına çıkmış gibi bir duruma sürükleyecekler arkadaşlar beni.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Sayın Dengiz, İttüzüğün bana verdiği hükmü kullanıyorum, lütfediniz...

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Oylamanın zarureti yoktur...

BAŞKAN - Efendim, benim ihtiyarımda bırakmış, istersem oylayıp, istersem oylamadan kabul etmeyi. Bu hususta oylamanın zaruretine inanıyorum, lütfediniz. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Efendim, bir saniye beni dinleyiniz lütfen.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Zatiâliniz demin şu ifadede bulundunuz: «Bir kısım arkadaşlar lehinde, bir kısım arkadaşlar aleyhinde konuştular, ben kararında musırrım» dediniz.

BAŞKAN - Evet, muhafaza ediyorum efendim.

ORHAN DENGİZ (Uşak) - Düşüncenizi muhafaza ettiniz, oylama yapmadan zatiâliniz tenevvür etmekle yetinmeniz gerekmez mi? Tenevvür etmiş bulunuyorsunuz, neden oylama yapacağım diyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Dengiz, ikazınıza teşekkür ederim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkanım, bir usulü görüştük, benim de önergem var, onun da usulünü görüşelim.

BAŞKAN - Sayın Tosyalı, bir usul bitmeden diğer usule geçilmez. Lütfedin bu usul muamelesini bitireyim ondan sonra sizinkine geçeceğim efendim.

Değerli arkadaşlarım, hadise Yüce Meclisin huzurunda ortaya çıkmıştır. Yüce Meclisi hakem olarak, alacağım. Yüce Meclisin kararını almak istiyorum, bunun ihtiyacını duyuyorum. Kanaatimde musırrım; fakat Yüce Meclisin reyini ve kararını almak istiyorum; neticeyi böyle halledeceğim. Aksi halde, önerge sahibi arkadaşlar, benim usul dışında, İçtüzük dışında hareket ettiğimi; benim lehimde olanlar, usul içinde hareket ettiğimin münakaşasına devam edecekler. Bu münakaşayı Yüce Meclisin oyları ile ve kararı ile halletmek istiyorum.

Sayın Yalçın Oğuz'un ve sayın Önder Sav ve arkadaşlarının önergelerini, her iki önergeyi de işleme koyup koymamayı evvelâ oylarınıza arz edeceğim; işleme koyma hususunda Yüce Meclisin kararı tecelli ederse, o zaman tekrar, yerinde, ayrıca oya arz edeceğim.

Her iki önergeyi işleme koyup koymama hususunu oylarınıza arz ediyorum: İşleme konmasını kabul edenler, her iki önergenin işleme girmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler. Her iki önergenin de işleme konması kabul edilmiştir. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar).

BAŞKAN - Sayın Uysal, gelmiş bir önerge var. Önerge hakkında Başkanlık olarak kararımı söylüyorum, kanaatimi söylüyorum ve bu istikamette hareket edip bu önergeyi işleme koymamak istiyorum; ama arkadaşlar direnirse, her meselede olduğu gibi bu meselede de usul müzakeresi açarım.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ben buna itiraz etmiyorum Sayın Başkan...

BAŞKAN - Peki efendim, öyle ise söyleyeceğiniz sözün yeri burası değil efendim.

Sayın Ataöv, benim kararım bu istikamette.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Oylanması lâzım. Tutumunuz aleyhinde de söz istiyorum.

BAŞKAN - Zatiâliniz oylanması lâzım geldiği hususunda direniyorsunuz.

İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre usul müzakeresi açacağım ve zatiâlinize de tutumumun aleyhinde söz vereceğim efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ataöv.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Muhterem arkadaşlarım, mevcut kanuna bir 2 nci madde ilâve eden önergeler burada bir usul müzakeresiyle kanunun içe-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

risine ithal edildiğine göre, mevcut kanunla ilgili bir fıkra ekleyen benim önergemın daha çok muamele görmesi lâzımdır.

Şimdi değerli arkadaşlarımız burada önergelerini savunurlarken, Sayın Başkanın kendi iç düşüncesine rağmen, Meclis oyuna sunmaya gerekçe olan önergelerini savunurken, bir sahavet yarışına girdiler.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Özveri....

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Özveri mi diyorlar ona, ne diyorlarsa.

Senelerce kendi maaşından prim veren, prim vererek emeklilik hakkını alanların emekli maaşını gasbeden maddeyi buraya getirdiler. Bunu Hazineye bir kazanç için yaptıklarına inanıyorum, Hazineye bir şey verecekler; ama Hazineden alınanların nasıl kullanıldığını burada ifade edersek, o zaman o sahaveti, Hazineyi koruyan arkadaşlarımın nasıl göstereceğini görmek istiyorum elbette. Bu yarışta bakalım kim öne geçecek?

Şimdi muhterem arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesi kararından bahsedildi. Anayasa Mahkemesi bir karar verdi; ama Anayasa Mahkemesi karar verdikten sonra, hiç bir Anayasa Mahkemesi kararı geriye işlemediği halde Cumhuriyet Halk Partisi o kararı geriye işleterek Ulusu da, Ulus Matbaasını da, şunu da, bunu da hepsini aldı; yani bir nevi gasbetti Anayasa Mahkemesi kararını geriye işleterek. Ben burada 50 milyonluk Ulus'u önergenin içerisine dahil etmedim; ama tahviller, temettüler, bunlar Büyük Atatürk'ün vasiyetiyle İş Bankasına konmuş şeylerdi. Büyük Atatürk'ün partisi bu anda Türkiye'de yok.... (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, C.H.P. sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar).

BAŞKAN - Lütfen efendim.... (Gürültüler).

TEKİN İLERİ DİKMEN (Muş) - Dil uzatamazsın.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Söz sahibisiniz.... (Gürültüler).

Söz sahibisiniz biraz sonra çıkar konuşursunuz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Büyük Atatürk'ün, reddi miras edilmişti, biliyorsunuz.... Reddi miras vardı. (C.H.P. sıralarından gürültüler).

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Atatürk'ün partisi yok diyorsun.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Büyük Atatürk'ün vasiyetine el koyacaksınız, O'na temel reformları yapmadı diyeceksiniz, o zaman Atatürk'çü olacaksınız. «Komünizm görüldüğü yerde ezilmelidir» sözünün karşısına çıkacaksınız, Atatürk devrinde vatan haini olan Nazım Hikmet'in Moskova'daki mezarını ziyaret edip, onu Türkiye'ye getirmeye çalışacaksınız. O zaman Atatürk Partisi olmayacaksınız, şimdi Atatürk partisi olacaksınız.... Yok böyle şey.... (C.H.P. sıralarından gürültüler).

ZEKÂİ ALTINAY (Zonguldak) - Sayın Başkan, bu deli mi, ne alâkası var?

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) - Ayıp yaptığı, ne konuşuyor?

HASAN VAMİK TEKİN (Giresun) - Ne alâkası var?

BAŞKAN - Lütfen oturun efendim.... (C. H. P. sıralarından gürültüler).

Oturun efendim....

Sayın Ataöv....

Sayın Övet yerinize oturun efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım.... (Gürültüler).

BAŞKAN - Sayın Ataöv, bir dakika efendim.

KEMAL TABAK (Adıyaman) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Lütfen oturun Sayın Tabak, lütfen efendim, oturun.

DOĞAN ARASLI (Kars) - Sayın Başkan, bir sapık çıkacak bu lafları söyleyecek ve siz de izin vereceksiniz. (Gürültüler).

BAŞKAN - Oturun efendim lütfen.... Lütfen oturun efendim.

DOĞAN ARASLI (Kars) - Seni sapık seni.

BAŞKAN - Oturun efendim, muamele yapmam için müsaade etmek mecburiyetindesiniz.

HASAN SEVER (Çanakkale) - Aşağılık adam.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Dinliyor musun? Bir aşağılıktan ses geldi.

BAŞKAN - Sayın Ataöv, Sayın Ataöv, lütfen önergenizin üzerinde görüşün. Önergeniz, Cumhuriyet Halk Partisinin İş Bankasında mevcut olan, miras yolu ile intikal etmiş olan mallarının Hazineye devredilmesine dair önergenizin kabulü istikametinde, lütfen bu istikamette görüşün efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Sayın Başkanım, onu söylüyorum. Ancak, «Anayasa Mahkemesi kararı var» diye bir gerekçe aşağıdan söylendiği için....

BAŞKAN - Efendim, resmen böyle bir gerekçe söylenmedi.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Grup Başkanvekili konuşunca resmî olmuyor mu Sayın Başkan o zapta geçmiyor mu?

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Senin konuşmanı kimse kaale almıyor.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Hepiniz kaale alıyorsunuz ki, ayağa kalkıyorsunuz böyle hop, hop, hop, hop....

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Adam yerine koymuyoruz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Karsu, Sayın Karsu....

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Sayın Başkanım, görüyor musunuz, hadiseyi, tabloyu görüyor musunuz? Hazineye vereceksiniz beyler. Büyük Atatürk'ün mirasını, - Büyük Atatürk yalnız, Cumhuriyet Halk Partisinin değil, bütün Türk Milletinin - O'nun mirasını, Ona vereceksiniz, onun Hazinesine koyacaksınız.

HASAN VAMİK TEKİN (Giresun) - Atatürk'ün ismini ağzına alma.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Elinize güç geçtiği zaman Dil Tarih Kurumunun hakkı olan, ona vasiyet edilen faizleri almaya kalktığınız görülmüştür, görülmüştür. Demek ki, size bir fırsat geçerse Büyük Atatürk'ün miraslarında ne kadar kâr varsa onu Halk Partisine almaya niyetlisiniz. Geliniz, Hazineyi sevenler size sesleniyorum, geliniz bu önergeyi kabul ediniz....

HASAN SEVER (Çanakkale) - Süleyman Demirel'e anlat sen.

BAŞKAN - Lütfen oturunuz yerinize efendim.

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Suntacılar söyle.

BAŞKAN - Sayın Hortoğlu, lütfen oturunuz efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Siyasî partiler eşit haklarla mücadele etsin. Geliniz, her parti kendi üyesinden aldığı aidatla geçsin; siz banker olmayınız, banker olarak fukaralık edebiyatı yapmayınız. Geliniz, fukara halkın yanında olanlar, İş Bankasına idareci üye koyarak Atatürk'ün mirasının üstünden geçinmesinler istiyoruz. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

İBRAHİM HORTOĞLU (Gaziantep) - Suntacılar anlat....

KADİR ÖZPAK (Uşak) - «Hırsızlar onu kaybedebilir» demiş. İtimat etmediğinden Cumhuriyet Halk Partisine bırakmış.

BAŞKAN - Sayın Hortoğlu, lütfen oturun yerinize efendim lütfen oturun yerinize, lütfen oturun yerinize efendim....

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Sevgili arkadaşlarım, biraz önce bir önerge alkışladınız, bunu da alkışlayınız. Eğer Türk Milletinden yana iseniz, Türkiye'nin Hazinesinden yana iseniz, Atatürk'ten yana iseniz, Atatürk'ün mirasını sömürüyorsanız, siyasî partilerin eşit şartlar altında mücadele etmesi prensibini kabul ediyorsanız, geliniz bu önergeyi kabul ediniz. Ne olacak İş Bankasındaki bu tahviller, bu temettüler? Hazinenin olacak. Kimin cebine girecek? Bundan niye kaçırıyorsunuz, bundan niye korkuyorsunuz, bunu niye kabul etmiyorsunuz, niye aşağıdan itiraz ediyorsunuz? Görüyorsunuz, görüyorsunuz, «Anayasa Mahkemesi» diye diye maddenin karşısına geçiyorsunuz; ama içinizden Sayın Trabzon Milletvekili arkadaşım çıktı, konuştu; «Emekliyim, bu benim hakkımdır» dedi. Onun hakkını alıp, burada, bir madde ile nasıl gasbediyorsanız, bu gasp değil, Atatürk'ün malını, Atatürk'ün Cumhuriyetinin Hazinesine iade etmeye de mecbursunuz.

Sayın Başkan, şimdi, bugün müzakereler bu safhaya gelmişse, bugün bu kanun içerisine değişik dallarda böyle hadiseler konmuşsa müsebbibi zatîâlinizsiniz. Siz, Başkan olarak inancını burada kullanamayan bir Başkansınız. Siz, burada «İnancım budur, doğru yol budur diyorsunuz. «Oya sunacağız» diyorsunuz. İhtüzüğü ne yapıyorsunuz? O İhtüzükte, burada sizin.....

BAŞKAN - Sayın Ataöv, Sayın Ataöv....

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Tutumunuz aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN - Sayın Ataöv, tutumum aleyhinde konuşuyorsunuz, yalnız bu mevzuda konuşuyorsunuz, lütfedin.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Evet, bu mevzuda konuşuyorum.

BAŞKAN - Peki, devam edin efendim.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - İhtüzük bu Meclisin kararından geçmiştir. Meclisin kararından geçen bir İhtüzüğü çiğneyerek, burada bir kararla İhtüzük tadili yaptırdınız siz bugün. İşte, Anayasaya aykırı olan odur. Anayasayı hesaba katmayan davranış budur. Bu kanunu çıkartmamak için, müsaade ile paraları Hazineye iade edelim diye, müsaade etmeyecek olanların paralarını alabilmesi için, bu Anayasaya aykırı olan kanun Senatodan dönsün diye çıkmasını, Hazineden bu paraları alalım diye, bu kanunu çıkartmamak için değişik yollardan yapılmış olan bir teşebbüse Meclisin yüce Başkanı olarak siz de maalesef ve maatteessüf sebep oldunuz.

Bu bakımdan, tutumunuz yanlıştır. O önergelere yapılan muamele, bu önergeye de yapılmalıdır. Yapılır, yapılmaz; reddedilir, kabul edilir; ona bir şey demiyorum, Yüce Meclisin kararına saygım vardır; ama Atatürk'ün mallarının üzerinde oturup da burada mirasyedi gibi bankerlik yapıp fukara edebiyatını meydanlarda yapmanıza müsaade edilmeyecektir.

Saygılar sunuyorum. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ataöv, bu önergeyi oylamamak hususunda evvelki kararında ısrar ettiğim için, tutumum aleyhinde söz aldınız, ondan sonra da kalktınız evvelki oylamadaki muamelenin yanlış okluğunu söylediniz. Eğer o yanlışsa sizin burada konuşmanız yanlış, o doğru ise, o zaman da burada böyle söyleme imkânına sahip değilsiniz, o zaman bu sözleriniz yanlış.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Doğru, doğru; aynen sizin tescil ettiğiniz gibi. O zamanki tutumunuzla....

BAŞKAN - O zamanki tutumum yanlışsa buraya gelip bu sözü söyleyemezsiniz. O zamanki tutumum doğru ise gelip bu sözü burada sarf etmemeniz lâzım.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Tamam, tamam.

BAŞKAN - Aynı şekilde hareket ettiğimi söylüyorum. Tutumum hakkında aleyhinde söz alıyorsunuz, geliyorsunuz, eski tutumumda niçin ısrar etmediğim

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ve niçin Meclisin oyuna sunmadan reddetmediğim hakkında beyanda bulunuyorsunuz. Bizzat çelişkiye kendiniz düşüyorsunuz sayın Ataöv.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan nasıl kabul ettiniz konuşmasını; lehte mi, aleyhte mi? Ben ona göre söz alacağım efendim.

BAŞKAN - Efendim, nasıl kabul edeceğimi bilemediğim için bu hususu da zapta geçiriyorum. Ben de zatiâlinize soracağım; «Lehte mi aleyhte mi alacaksınız?» diye.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Nasıl kabul ettiniz? Onu öğrenmem lâzım efendim.

BAŞKAN - Ben de bunu tespite çalışıyorum.

Sayın Ataöv'e, verdikleri önergeyi bir müstakil kanun mevzuu olduğu için, bu kanunun içerisinde bir önerge olarak kabul edemeyeceğimi, daha evvel de buna benzer bir muamelenin burada cereyan ettiğini, o zaman da Başkan olarak kanaatimi Yüce Meclise izhar ettiğimi söyledim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ben sizin lehinizde alacağım efendim.

BAŞKAN - Ama buna rağmen sayın Ataöv bu tutumumu doğru bulmadığını söyledi, usul müzakeresi açtım; tutumumun aleyhinde söz aldı, geldi burada da kendisi beyanları ile «O zaman ısrar edecektiniz, bu önergeyi oylamamanız lâzım gelirdi» dedi. O zaman lehte mi aleyhte mi olduğu tabîi Yüce Meclisin takdirine kaldı.

Zatiâliniz lehte söz istiyorsunuz, buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biz parlamenter ödenekleri ile ilgili bu yasanın çıkmasını gönülden istiyoruz. Bunu herkes böyle bilmeli ve böyle anlamalıdır.

Bu yasa 1 marta kadar mutlak Parlamentodan çıkmalıdır. Şimdiye kadar grup olarak Meclis Başkanının Başkanlığında toplanan siyasî partilerin temsilcilerinin toplantısında söz söyleyen ve katılan Grubumuzu temsil eden sözcü olarak aynı şeyi söyledik, aynı doğruyu ifade ettik ve aynı doğru üzerinde yürüyoruz. Onun için bu konu üzerinde istismarların yapılmasına gönlümüz razı değil. Bu mesele Parlamentonun saygınlığı meselesidir, bu mesele gerçekten burada bulunan bütün gruplara mensup tüm milletvekillerinin elbirliği ile, gayreti ile ele alındığı gibi sonuçlandırılması da lâzım gelen bir meseledir.

Bu konu üzerinde bu kadar söz söyledikten sonra, burada önergesi üzerine açıklama yapan bir sayın Adalet Partili Milletvekilinin ifade ettiği görüşleri de cevaplayacak ve önergenin niteliği üzerinde görüşlerimizi ifade edecek konuşmamı yapmak istiyorum.

Gayriciddî bir konu üzerinde gerçekten konuşmaktan sıkılıyorum. Çünkü, bu önerge gayriciddî bir önerge; bu önergenin bu yasa ile uzaktan yakından

ilgisi yoktur. Gayriciddî bir önergeyi bir parlamenter arkadaşımızın buraya getirmesi gerçekten üzüntü vericidir. Çünkü, bundan önce verilen önerge, milletvekillerinin özlük haklarıyla ilgili önerge'dir. Görüştüğümüz yasa da milletvekillerinin özlük haklarını düzenleyen bir yasadır. Hem önerge, hem yasanın içeriği, ikisi de milletvekillerinin özlük haklarını ilgilendirmektedir. Özlük haklarını ilgilendiren bir konu burada tartışılırken, özlük haklarıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan, doğrudan doğruya polemik yapmak için, gerçek dışı birtakım sözler söylemek için buraya çıkmanın, gerçekte insana sıkıntı verici bir hadise, üzüntü verici bir hadise olduğunu söylemek çok doğru bir söz olsa gerek.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, gerçekte Cumhuriyet Halk Partisinin malları üzerinde 1960'tan önce yapılan işlemin hukuk dışı, yasa dışı olduğu, Anayasa Mahkemesi tarafından kararlaştırılmıştı. Anayasa Mahkemesinin bu konuda bir kararı vardır. Şimdi, bu karar üzerine, İş Bankasında Cumhuriyet Halk Partisinin herhangi bir hisse senedi olmadığı da, bu karar bünyesi içerisinde ortaya çıkmıştır. Çünkü, İş Bankasındaki hisse senetleri büyük Atatürk'ün hisse senedi olarak, O'nun vasiyetine uygun bir tarzda bugün o hisse senetlerinden doğan gelirler olarak, bilim çalışmalarına hasredilmekte, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu tarafından yararlanılmaktadır.

Burada, yüce Türk ulusuna ve anlamayan birtakım insanların kafalarına, kulaklarına ve gözlerine, bir ölçüde de insaf duygularına ve gerçekleri saptırmak suretiyle burada demagoji yapanlara seslenmek istiyorum.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi İş Bankasından hiç bir para, tek kuruş almamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi, hiç bir şekilde, orada yiyecek bir şey olmadığı için, bir yiyecek hasretiyle oraya elini, şimdiye kadar uzatmadığı gibi, uzatmamaktadır. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bazı yerlerde çok yiyecek şeyler olduğunu ve o yiyecek şeylere kimlerin ellerini uzattıklarını ve koltuklarına kadar beytûlmala ellerini soktuklarını burada konuşan kişi kendisi çevresine bakarak görmeli ve aramalıdır. Cumhuriyet Halk Partisinin içinde böyle bir insan yoktur ve Cumhuriyet Halk Partisi İş Bankasından kırk para almamaktadır. Bunu böylece burada ifade etmek istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bir önemli konu da şudur: Anayasa Mahkemesi karar verdikten sonra, Cumhuriyet Halk Partisi, bir haksız iktisap davası açmıştır, Anayasa Mahkemesinin kararına uygun olarak bir haksız iktisap davası açmış ve bu dava sonunda bir siyasî görüşte ve o siyasî görüşlerin zebunu olarak, Cumhuriyet Halk Partisinin mallarına el atmış olan bir görüşün, hukuk dışı bir görüş, Anayasa dışı bir görüş olduğu tescil edilmiş ve bu haksız iktisap davasında Cumhuriyet Halk Partisinin binaları, malları, Cumhuriyet Halk Partisine iade edilmiştir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bunun üzerine, Cumhuriyet Halk Partisi bunun üzerinde bir çok polemikler yapıldığını bildiği halde, kendi malları olduğu halde, bunları gözünü kırpmadan Hazineye bağışlamıştır, Hazineye vermiştir.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bu arada büyük Atatürk'ün vasiyetiyle, doğrudan doğruya İş Bankası hisse senetlerine ait, büyük Atatürk'e ait hisse senetlerinin gelirlerine dair kısmı da ilim ve bilim çalışmaları için kurumlara hasretmiştir. Mesele bu kadar açıkken ve Anayasa Mahkemesi kararının içeriğinde, bu konu üzerinde herhangi bir kişi ve herhangi bir kurum herhangi bir hak sahibi olamayacağına göre, Anayasa Mahkemesi bu konuyu da, hisse senetleri konusunu da, vasiyete ait bir husus olduğu için konuşmamış ve bu konuda herhangi bir işlem yapmayı gerekli görmemiştir. Çünkü, vasiyete ait bir husus üzerinde herhangi birisi, herhangi bir hakla veya yasayla onu başkasının malının içeriğine sokmak veya Hazineye kaydetmek hakkına sahip değildir. Mesele bu kadar açık.

Diğer sözlerine sayın sözcünün cevap vermek gereğini duymuyorum. Çünkü, o sözler kendi kişiliğine ait sözlerdir, her insan kişiliği ile maluldür, her insan kişiliği ile değer kazanır.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Uysal. Sayın Birgit?... Yok.

Usul müzakeresi hakkında başka söz isteyen?... Yok.

Efendim, bu konuyu da oylarınızla halledeceğim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Zilleri çalın efendim, zilleri.

BAŞKAN - Çalıyorum efendim, çalıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bundan önceki uygulamada olduğu gibi, bu önergeyi de, müzakeresini yaptığımız kanunla Başkanlığınız ilişkili görmüyor. Bunun müstakilen bir kanun mevzuu olduğunu, gerekirse önerge sahibi arkadaşların bir kanun teklifinde bulunabileceğini....

HASAN CERİT (Adana) - Komisyona sordunuz mu?...

BAŞKAN - Neyi soracağım komisyona efendim?... Sayın Cerit usul müzakeresi yapıyoruz, Komisyona neyi soracağım?...

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Şahsî görüşünüzü açıklayın da efendim.

BAŞKAN - Şahsî kanaatimi açıklıyorum efendim, sayın Ataöv.

Bundan evvelki misalde olduğu gibi, Başkanınız bu önergenin de müstakil bir kanun konusu olduğu, görüşülmekte olan kanunla ilgisi bulunmadığı nedeniyle muameleye koymamak kararındadır. Ancak, arkadaşlarımın ısrarı üzerine açtığım usul müzakeresi neticesinde, Yüce Meclisin de duruma muttali olduğu ve aydınlandığı kanaatindeyim. Kendimi Yüce Meclisin üzerinde bir kimse

telâkki etmediğim için Yüce Meclisin kararı istikametinde hareket etmek üzere oylarınıza arz edeceğim.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Kaptansınız, kaptan; iyi idare etmelisiniz.

BAŞKAN - Ben, şu celsede sadece Millet Meclisinin Başkanlık görevini yapıyorum, kaptanlık vazifem yok efendim. Mesleğim kaptanlık değil.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - İsterseniz oylarsınız, istemezseniz oylamazsınız.

BAŞKAN - Bu şekilde karar verdim, oylayacağım efendim.

Önerenin işleme konmasını kabul edenler lütfen işaret buyursunlar efendim.... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmemiştir efendim, önergeyi işleme koymuyoruz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Millet Meclisi bütçesinin görüşülmesi sırasında Başkanlık adına bir İdareci Üyenin konuşmasından sonra, aynı konuda Millet Meclisi Başkanının konuşmasının mümkün olup olmadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	47	17.2.1977	178-186	Mehmet Orhan Akkoyunlu	Enver Akova	İlhami Çetin

BAŞKAN - Sayın Yağcı, tutumum hakkındaki mesele usul meselesidir, her zaman veririm; fakat, tutumum hakkında konuşmanıza izin verdiğim anda, tutumumdan gayri konuşma yaptığınızda sözünüzü keserim. Ancak tutumum hakkında konuşabilirsiniz; gayrimeşru davrandığım, Tüzüğü çiğnediğim, yönetmeliği çiğnediğim gerekçesiyle, yahut da tarafsız davrandığım, taraflı davrandığım iddialarıyla konuşabilirsiniz; fakat başka bir şey konuşturmam.

Buyurun efendim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Evvelâ, Millet Meclisinin Sayın Başkanı, hepimizin güven oylarıyla Millet Meclisinin başına seçtiğimiz değerli arkadaşımızın, gayet halisane ve içimde ukde olarak (Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyesi olduğum için, içimde ukde olarak) kalan bir hususu buradan sorma imkânına kavuşabilir miyim acaba, diye, ki İdare Amiri sorularına cevap veremezdi, mümkün de değildi; çünkü, İdare Amiri bu sorulara cevap verecek durumda değil, o yetkiye de sahip değildi, gayet samimî, gayet halisane, art düşüncenin sahibi olmadan söylediğim bir söze, «İçtüzüğün hükümlerini arkadaşım gayet iyi bilir; bunu bilmesine rağmen böyle ortaya çıkması maksatlıdır» şeklinde verdikleri cevap beni üzmüştür.

Aynı üslup ve aynı dille Başkanımıza cevap vermek istemiyorum. Başkanımızın bu sözünü, hazmı kuvvetli bir insan olmamakla beraber, Millet Meclisinin değerli Başkanı olduğu için, bu sözü hazmetmeye çalışacağım, cevapsız bırakıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanımızın, Meclisimizi idare etmekte olan....

BAŞKAN - Sayın Yağcı, hangi Başkan? Bendenizin mi, yani Başkanvekili olan Başkan mı, yoksa?... (C.H.P. sıralarından gülüşmeler)

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Arz ediyorum efendim. Şu anda müzakereleri idare etmekte olan Sayın Başkanımızın tutumuna gelince:

«Sözcü veya bir bakanın veya Millet Meclisi Başkanının sözcü olarak gönderdiği bir kimseye sorular sorulabilir» buyurdular.

Doğrudur; fakat bir makamın, bizatihi bir makamın yetkilerinden neşet eden, o makamı işgal eden kimsenin şahsını değil, o makamda bulunmasından ileri gelen bazı eylem ve tutumları veya bir hususa cevap vermek mecburiyetinde kalması gibi hallerde, sorulacak soruyu İdare Amirine sorarsanız cevap alamazsınız.

Şimdi, bunun emsali var mı, yok mu? Ben ikinci dönem bir milletvekiliyim. Şu anda, «emsali vardır» iddiasında da bulunacak değilim; ama biz burada, Mecliste milletvekili olarak bulunuyoruz. Her türlü sorularımızı sorabilmeliyiz. Ben, örnek olarak, Sayın Başkanım, Meclisin müzakerelerini idare etmekte olan Sayın Başkanım eğer izin verirse, bir hususu dile getirmek isterim: Sayıştay, Meclis adına görev yapan müessese midir, değil midir? Benim bildiğim kadarıyla, Meclis adına görev yapan bir müessesedir, denetim yapan bir müessesedir. Sayıştay, Meclis Başkanına bağlıdır. Sayıştay Genel Sekreteri çıkar, televizyonda bir beyanat verir, Meclisin haysiyetiyle oynar. Buna Başkanlık Divanı mı cevap verecektir, yoksa Başkan mı cevap verecektir? («Bravo» sesleri, alkışlar)

Bu soruyu, ben, Başkanlık Divanını temsil eden, onun sözcüsü olan Sayın Ergül'den soramam. Sorduğum zaman, tatmin edici bir cevap alamam.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - 450 milletvekilini rezil ediyor.

BAŞKAN - Rica ediyorum Sayın Tosyalı....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bir hususu da arz edeceğim....

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Çok mühim bir konuyu, geçiriyorlar.

BAŞKAN - Burada Başkan benim. Hatiple konuşma yetkiniz yoktur. Eğer, hatiple konuşmak istiyorsanız, Başkana hitap etmeniz lâzım. Rica ediyorum efendim....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Müzakereleri idare eden, şu andaki değerli Başkanımıza söylüyorum.

Arkadaşlarım.... (C. G. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Tosyalı, hakkınızda Tüzük muamelesi yaparım.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Cumhuriyet Hükümetinin kurulduğu, Cumhuriyetin kurulduğu tarihten bugüne kadar, 1974 senesine kadar dış ülkelerde denetim yapmayan, Sayıştay denetçilerinin.... (C. G. P. sıralarından gürültüler)

Sayın Tosyalı, izin verirsiniz.... Sanırım, önemsiz değil konuştuğum konular.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Tamam, tamam devam et.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - 1974 yılına kadar dış ülkelerde denetim yapmayan Sayıştay denetçilerine, 1974....

BAŞKAN - Sayın Yağcı, hakkımda konuşmanız lâzımdı, vermiş olduğum yetki de bunun içindi.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Sayın Başkanım, hakkınızda konuşabilmek için....

BAŞKAN - Ben size, tutumumu eleştirmek için söz verdim; yoksa, vermemiş olduğum sözü, bununla bahane ittihaz edip de burada dile getirmek için söz vermedim. Benim tutumumu eleştirecektiniz.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Arz edeyim Sayın Başkanım....

BAŞKAN - Gayrikanunî, Tüzüğe aykırı muamele yaptığımdan bahsedecektiniz; onun için söz verdim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Değerli Başkanım, sanırım, tutumunuzla ilgili olarak konuşmaya çalışıyorum.

BAŞKAN - Ben bir ilgi bulamıyorum. Bir noktada ilişki bulabildim, ondan sonra kaybettim ilişkiyi.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - İlişisini arz edeyim efendim. Sanırım ifade edemedim.

Sayın Başkanım, buyurdunuz ki, «Meclis Başkanının şahsiyle ilgili soru sorulamaz. Soruların sorulma zamanı geçtikten sonra da soru sorulamaz ve Meclis Başkanı adına sözcü, burada konuştuğundan sonra sorularınızı sorabilirsiniz, şimdi soramazsınız.»

BAŞKAN - Evet, öyle dedim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Ben de, benim soracağım soruların Meclis Başkanlık Divanını ilgilendiren sorular olmadığını, Meclis Başkanının, Meclis Başkanlık makamını işgalinden mütevellit, bizatihi bundan mütevellit sorular olduğunu, binaenaleyh, benim, sözcüye soru sormama imkân bulunmadığını, bu yolda işlem yapıldığı zaman, bizim, Meclis Başkanına soru sorma hakkımızın ortadan kaldırıldığını ifade ettim ve bunu, bu ifademi arz edebilmek için bu örneklemeleri yapıyorum. Yoksa, suiistimal etmek istemiyorum; bana vermediğiniz soru sorma hakkını bu vesileyle kullanmak istemiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Estağfurullah, öyle bir şey aklımdan geçmedi. Yalnız....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, şimdi, denetçiler 1974 - 1975 yıllarında Avrupa ülkelerindeki başşehirleri, temsilciliklerimizin bulundukları yerleri parsellemişler; bir ara gitmişler - şu anda aklımda değil, kaç milyon liradır bilmiyorum - paralar verilmiş.

Şimdi, Cumhuriyet Gazetesinde o zaman bir yazı çıktı. Sayın Başkanım, bu çok önemli, onun için sözcüye soramazdım. Maaşlar konusuyla ilgili olarak Sayıştaydan ret kararı çıktığı zaman Cumhuriyet Gazetesinde bir yazı çıktı. Herhalde, Cumhuriyet Gazetesi muhabiri bu yazıyı, kendisinden, uydurarak yazmadı. Bu yazıyı Sayıştaydan verdiler ve olduğu gibi alındı. Bu yazıda şöyle deniliyordu: «Sayıştay, Millet Meclisi üyelerinin, parlamentelerin maaşları konusunda menfi karar verdiği için, Millet Meclisi Başkanı (dikkat buyurun efendim, Millet Meclisi veya komisyon değil, Millet Meclisi Başkanı) denetçilerin yurt dışındaki denetim görevlerini yapma imkânını vermiyor».

Bu, ağır bir ithamdı arkadaşlar.

Bir defa, denetçilere, 1974 - 1975'te bu para verilmiş; denetçilere, 1974 ve 1975'te verilen bu paralar, hangi kanunun hangi maddesine göre verilmiştir? Tamamen kanunsuz verilmiştir. Meclis Başkanımızın, İdare Amirimizin ve vermişse, Muhasebe Müdürümüzün adına zimmet çıkarılmalıdır. Kanunları biz tedvin ettik.

İşin bu tarafını bırakıyorum; zimmet çıkar veya çıkmaz, o ayrı bir mesele; işin bu tarafını bırakıyorum; gelelim bu tarafına:

Cumhuriyet Gazetesinde, Millet Meclisinin....

BAŞKAN - Sayın Yağcı, bir daha sözünüzü keseceğim, özür dilerim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Buyurun efendim.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Bırakın konuşsun efendim.

BAŞKAN - «Bırak konuşsun» ama, ben, sizin yapmış olduğunuz İktüzüğü tatbik ediyorum. Kendi yapmış olduğunuz İktüzükle kendi yetkilerinizi kendiniz kısıtlamışsınız.

Size yeniden bir hak verebilmem veya başka şekilde bir muamele yapabilmem için, evvelâ, kendi iradenizle kısıtlamış olduğunuz İktüzüğü değiştirip, yeniden birtakım haklar tanımanız lâzım ki, ben onu tatbik edebileyim. Ben, sizin yapmış olduğunuz İktüzüğü tatbik ediyorum. Eğer, bu İktüzüğü istediğiniz şekilde evirip çevirecekseniz, bunu, Başkanlığın, İktüzüğü anlama noktasından başka bir noktaya götürecek iseniz, kanunları bu şekilde yapmaya kalktığımız andan itibaren, burada Başkanlık, vazifesini ifa edemez. Onun için, müsaade buyurun, eğer Başkanlık size şu halde söz veriyor, bu noktada söz vermiyorsa, sizin, Başkanlığa İktüzükle vermiş olduğunuz yetkilere ve İktüzükte göstermiş olduğunuz esbabı mucibelere dayanarak yapmaktadır. Başkanın bizatihi keyfî muamelesi yoktur.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Zaten bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Yağcı, tutumum hakkında konuşacaktınız; bunu bahane ittihaz ettiniz, çıktınız, Sayıştayın birtakım yazılarından bahsettiniz. Bunları sual olarak tevcih etmiş bulunuyorsunuz şu anda Sayın Başkana.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Halbuki, bu sualleri soramayacağınızı ben size, buraya çıkmadan evvel söylemiştim. Tutumumun yanlış olduğunu iddia ettiğiniz için, ben size söz verdim. Tutumumun yanlışlığı hakkında hiçbir şey söylemediniz. Hangi İçtüzüğün, hangi maddesinde size yeniden söz verme hakkı vardı da, ben bunu bertaraf ettim? Bunu gösterebilir misiniz? O maddeyi gösterin, vereyim sözü.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlarım....

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade edin, konuşsun, açıklasın.

BAŞKAN - Ne hakkında konuşulacağını, nerede konuşulacağını, ne miktar konuşulacağını biliyorum arkadaşım; evet, biliyorum.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Meclisin müzakere usullerine saygılıyım. Bunu bozmak istemem. Ancak, her şey, Sayın Başkanımın ifade ettiği gibi, İçtüzükte açık açık hükme bağlanmış olabilir; istisnâî durumlar bulunabilir. Diyelim ki, bir sayın bakanımız buraya gelmedi; ama, bakanın bilmesi lâzım gelen; fakat gönderdiği memurun bilmemesi lâzım gelen, bilmesi mümkün olmayan bir husus oldu; bu soruyu sordüğümüzda veya bakan burada otururken böyle bir işlem oldu. Bu soruyu sordüğümüzda, sayın bakanımız bize bu cevabı vermeyecek mi efendim? Ben işte bunu arz etmek istiyorum.

Sayın Başkanımız burada, İdare Amirimiz de burada.... Ben şahsen bir yanlış hareket yapmış olabilirim; ihmal etmiş olabilirim, İdare Amirimize sorulmayacak bir soru olduğu kanaatiyle, soracağım soruları sormamış olabilirim veya Meclise geç gelmiş olabilirim, bu da bir ihmaldir, o da doğrudur; ama böyle bir konuda İdare Amirinin bilmemesi lâzım gelen ve bilerek cevap veremeyeceği bir konuda Meclis Başkanına bir soru soramazsa milletvekili ve hele Meclis Başkanı burada iken soru soramazsa, o zaman, milletvekilinin soru sorma hakkının bir ölçüde, Tüzükteki bu hükümler bu kadar katı tatbik edilirse, kısıtlanmış olduğu kanaatini arz etmek üzere Sayın Başkanımızın tutumu hakkında söz aldım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) - Şimdi, bir cümle ile bitiriyorum Sayın Başkanım. İkazlarınızı dinledim, çok teşekkür ederim, suiistimal etmek istemem müsamahanızı, bir cümle ile bitirmek istiyorum.

Meclisin manevî şahsiyeti, kişilerin, milletvekillerinin tek tek şahıslarından tereküp eder arkadaşlar. Biz, Meclise Başkan seçiyoruz, Senatoya da Başkan seçiyoruz. Meclise vaki ithamlar, haksız tecavüzler ve hakaretleri karşılamak, Millet Meclisinin tek tek üyelerine mi aittir, yoksa, Meclislerin Başkanlarına mı aittir değerli arkadaşlarım? (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Cumhuriyet Gazetesinde çıkan, tamamen kanunsuz, haksız olan bir husustan dolayı tecavüz ediliyor, Millet Meclisinin şahsına, Meclis Başkanımızın şahsında tecavüz ediliyor. Sayın Başkanımız bu tecavüz karşısında sükuti davranıyor, Meclis Başkanlarımız susuyorlar.

Ben bunları öğrenmek istemiştim.

Sayın Başkanımızın tutumunu da bu bakımdan doğru bulmuyorum. Tüzüğün bazı hükümleri katı şekilde tatbik edilemez arkadaşlarım.

Sağolun, teşekkür ederim. (C.H.P. ve A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yağcı.

Sayın Ölçen....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, izin verirseniz, tutumunuz hakkında bir açıklamada bulunmak istiyorum. (Gülüşmeler)

BAŞKAN - Siz de müsaade ederseniz, tutumum hakkında söylenmiş olanları cevaplandırayım.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Ben müspet bir mütalaa derpiş ediyorum.

BAŞKAN - Müspet mütalaanıza da teşekkür ederim.

Mademki tutumum hakkında konuşacaksınız, mutlaka, zaten Tüzük gereği, size söz verme mecburiyetim var. Yalnız, müsaade ederseniz, menfi tutumum hakkında söylenmiş olan sözlere cevap vereyim.

Muhterem arkadaşlarım...

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, yapılan uygulama hakkında söz verir misiniz?

BAŞKAN - Rica ediyorum sözümü kesmeyin.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Usul hakkında söz rica ediyorum.

Uygulamanızla ilgili, İttüzüğümüzde özel hüküm var.

BAŞKAN - Ne diyor?

AHMET KARAASLAN (Malatya) - İzin verin okuyayım.

«Başkanlıktan sorular» 98 inci madde: «Başkanın, Başkanlık Divanının, Başkanlık Divanı üyelerinin ve Danışma Kurulunun Millet Meclisinin faaliyetleriyle ilgili görevleri hakkında, Başkanlıktan sözlü veya yazılı soru sorulabilir».

Tashih ediyor: «Başkanın, Başkanvekilinin, Başkanlık Divanı üyelerinin» diyor.

BAŞKAN - Kimden sorulur bu sual?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Efendim, izin verirsiniz kürsüden ifade edeyim.

BAŞKAN - Kimden sorulur bu sual? Benden sorulur.

ARİF TOSYALIOĞLU (Çorum) - Hayır Başkandan sorulur.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - İzin verir misiniz efendim, kürsüden konuşayım?

BAŞKAN - Bir dakika.... Evet, buyurun, yerinizden sorun. (Gülüşmeler)

Başkanlığı tahkir eder duruma girdiğiniz an, Başkanlığın yapacak olduğu muamele değişir. Sizden şunu istirham edeyim. Başkanlığa saygılı olun. Çünkü, Başkanlığa saygılı olmanız, kendi kendinizi saygılı olmanız demektir. Ben sizi temsil ediyorum.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) - Sayın Başkan, size verdiğimiz oylara da siz saygılı olun.

BAŞKAN - Rica ediyorum oturun yerinize, rica ediyorum oturun yerinize.

VAHDETTİN KARAÇORLU (Sivas) - Sayın Başkan, Başkanlık da Meclise saygılı olsun. (Gürültüler)

BAŞKAN - Evet, buyurun sizi dinliyorum.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkanım.... («Kürsüye çıksın anlayamıyoruz» sesleri)

BAŞKAN - O, benim bileceğim iş. («Anlayamıyoruz» sesleri) O benim bileceğim iş, sizin değil; ben duyacağım. (Gürültüler)

Evet, buyurun.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkanım;

Elbette ki, bu Meclisi yöneten Başkana, bizi temsil eden Sayın Başkana, Başkanlık Divanına, müesseselerine, İçtüzüğe saygımız var; ama evvelâ bu saygıyı zatiâliniz, tutumunuzla bize telkin ediniz.

Bendeniz, usul hakkında, İçtüzüğün bir maddesini ileri sürerek söz istiyorum....

BAŞKAN - Buyurun, dinliyorum.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - ve bu tutumunuzla da ilgili. Bu görüşümü, sesim elvermediği için buradan sayın üyelere duyuramam.

BAŞKAN - Öyleyse, sizden evvel, tutumum hakkında söz isteyen Sayın Ölçen var, ona vereyim; ondan sonra da, tutumum hakkında konuşacaksanız size de söz vereyim.

Buyurun Sayın Ölçen.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Sayın Başkanım, bir şeyi öğrenmek istiyorum: Burada şahsınıza gösterilen hürmet, bizatihi o makama ilişkin şahsiyetinizle kaimdir....

BAŞKAN - Şahsıma hürmet olmaz benim, makama hürmet olur, şahsımla alâkası yoktur hürmetin; şahsım başka şeydir. (Gürültüler)

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Şahsınızda ve bundan dolayı....

BAŞKAN - Hayır, makama hürmettir; şahsım ayrı şeydir, makam ayrı şey. Başkanlığadır hürmet, bana değil.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Tamam. Bu bakımdan, «bazı haksızlıkları ve bazı yanlışlıkları koruyacağım» diye, şahsınıza ve makamınıza gösterilen hürmete kusur getirmeyiniz.

BAŞKAN - Olur, teşekkür ederim.

Sayın Ölçen, tutumumun lehinde mi, aleyhinde mi konuşacaksınız?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Lehinde.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

Tecrübeli bir politikacı olduğumu iddia etmiyorum; ama şu birleşimi, şu oturumu izleyen bir arkadaşınız olarak durumu yadırgadığımı arz etmek isterim.

Millet Meclisi Başkanlığı üzerinde, bu Yüce Mecliste ne bir tek kişi vardır, ne de bir makam vardır. Kayıtsız ve şartsız egemenliğin millete ait oluşu, Yüce Meclis tarafından yerine getirilirken, bizi yöneten makamı hırpalamaya hakkımız olmadığını zannediyorum.

HASAN CERİT (Adana) - Ama, burada bizim şahsiyetimizle oynuyor.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Burada ödenek konusunda içine düşmüş olduğumuz durum, aslında ne Başkanın kişisel davranışı, ne Başkanlık Divanının tavrıyla ilgili değildir. Bu noktaya ait düşüncelerimi kısaca arz etmek istiyorum.

Bu nedenle, Başkanın, yönetimi deruhde eden Başkanın bu konuda söz vermemiş olmasını, söz vermek istemeyişini olağan kabul ediyorum, normal kabul ediyorum ve Başkanın tutumunun lehinde konuşmak istiyorum.

Aslında, ödenek konusunda bir çelişki, bir sıkıntılı durum, yasal bir hakkın fiili bir hak haline geçemeyişinin doğal sonucudur. Bu nasıl bir meseledir, nasıl bir hukuk meselesidir, ona ait düşüncelerimi içtenlikle arz etmek isterim.

Bir hak teşekkür etmiştir, hukuk bakımından. Ben de böyle düşünen bir arkadaşınızım, bu hakkı ortadan kaldırmamanın mümkün olamayacağını düşünen bir arkadaşınızım; ama Parlamento, hakkı tarif eden, hakkı ortaya koyan bir müessese olduğu için....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Kesmek istemem arkadaşımın sözünü. Ben, maaş, ödenek konusunu konuşmadım. Sayın Grup Başkanvekilim yanlış anlamış.

BAŞKAN - Rica ediyorum....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Ben böyle ifade etmedim; ben, ödenekler konusunu ifade etmedim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Bendeniz, gazetelerde çıkan ve haksız hücumlara konu olan bu ödenek dolayısıyla....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Eğer benim konuşmamdan mütevellit ise, bu konuda ben konuşmadım.

BAŞKAN - Tutumum hakkında konuşacaktınız, o konu hakkında rica edeyim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - O konuyu açacağım, kimseye bir tarizde bulunmak....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Zabıtlar ortada, zabıtlarda var.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Sayın Yağcı, kimseye bir tarizde bulunmak için kürsüye çıkmış değilim, özür dilerim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Ama, konuşmadığım konuya intikal ediyorsunuz. Benim söylemek istediğim husus bu değildi.

BAŞKAN - Tamam efendim, tamam, tutumum hakkında....

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Sayın Yağcı, sizin değindiğiniz konuya değinmeye sizin açınızdan ihtiyaç hissetmiyorum. O bakımdan da, bu konuya değinmekte değilim. Ben, Parlatentonun, basında ve bizim dışımızdaki çevrelerde eleştiriye uğramasına ait üzüntümün bir temel nedenine değinmek istiyorum. O nedenle bu konuya....

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Ben maaşlar konusundaki eleştiriden bir şey söylemedim efendim.

BAŞKAN - Sayın Ölçen, tutumum hakkında konuşacaktınız, lehte.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Lehte tabii.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Yarın, basında, «Yusuf Ziya Yağcı maaşlar konusunda konuştu» dedirtmem.

BAŞKAN - Konuşmadınız efendim, konuşmadınız. Onu kimse söylemiyor size.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Konuşmadınız efendim ben konuşuyorum.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Ben, Sayıştayın, Cumhuriyet Gazetesinde çıkan yazısının cevaplandırılması hakkında konuştum.

BAŞKAN - Sayın Yağcı, hatip «Kuşmadınız, ben konuşuyorum» diyor, sizinle alâkalı değil.

Tutumum hakkında konuşun efendim. İşlemleri gayrimeşru, kanunsuz, tüzüksüz yapıyorsam, yahut da İttüğe uygun yapıyorsam, onu rica edeyim. Başka şeye, polemğe lüzum yok.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Bir üyenin sözlerini Grup Başkanvekili nasıl değiştirir?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Parlamentonun dışarıda uğramış olduğu eleştirilerden üzüntü duyan bir arkadaşınız olarak, Parlamento ve onun Divanını Parlamento içinde de eleştirmenin doğru olamayacağını düşünerek, Başkanın tutumu hakkında söz aldım. Bunu açıklığa kavuşturmak isterim, bu meselenin altını kalın çizgilerle çizmek isterim.

Ben, ödenek konusunda bugüne dek konuşmamış olduğum için, cesaretle, bu meseleyi bir defa daha huzurunuzda getirmeye ve bu nedenle basında çıkan eleştiriler karşısında, gerek Meclis Başkanlığını, gerek Divanı ve gerek Parlamento savunma konusundaki düşüncelerimi ifade etmek istiyorum ve bu konularla ilgili, Başkanlık Divanının tutumunun da lehinde olduğumu arz etmeye çalışıyorum. Bu nedenle, teşekkür etmiş olan bir hakkın, bu hakkın kullanılmasına ait bir başka hakkın daha tanımlanmasına ihtiyaç olduğu meselesine değinmek istiyorum. Ortada bir çelişki vardır; ortada, siyasal bir hakla yasal bir hakkın birleşmemesinden doğan bir çelişki vardır ve Parlamento, bu çelişki nedeniyle sıkıntıya düşmüştür; bunu ifade etmek istiyorum. Onun için bir de örnek sunma ihtiyacı hissetmekteyim. Örneğin, bir tel tasavvur ediniz. Bu tele sahip olan bir kişiyi düşününüz. Bu teli, kendi hakkı olduğu için alabilir. Bu teli alır, tutar, mamelekine geçirir ve dilediği gibi kullanır; ama aynı telin içinden onbin voltluk bir cereyan geçtiği zaman, o tel, ona ait olduğu halde, o teli kullanamaz, o tele dokunamaz, çünkü, yasal hakla, fizikî hak; yasal hakla, siyasal hak arasında fark vardır ve Parlamentomuz bu farkı çözemediği için, buna ait bir usul getiremediği için sıkıntıya düşmüştür; burada ne parlamenterlerin, ne Parlamentonun, ne Başkanlık Divanının eleştirilmesine ait bir husus mevcut değildir. Bu nedenle, basın da haksızlık etmiştir, aramızdan arkadaşlarımızın bir bölümü de haksızlık edebilecektir. Bu nedenle, siyasal bir hak ile yasal bir hakkın nasıl birleşeceğine dair bir hukuk düzeninin kurulmasına ihtiyaç var. Böyle bir hukuk teşekkül etmiş olmadığı için ve bu konu dolayısıyla böyle bir hakkın, böyle bir hukuk teşekkülünde zaruret hâsıl olduğu için, önce Parlamentonun, yasa koyucusu olarak, bu meseleye açıklık getirmesi lâzım. Örneğin, anonim ortaklıklarda bir dışı çark, o ortaklığa hissedar olan bir kişinin malıdır; ama, o dışı çarkı alıp evine götürmez. Çünkü, orada iki tür hak söz konusudur: Biri, yasal hak; biri... (A.P. sıralarından «Ne alâkası var?» sesleri)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Ölçen, rica ediyorum.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Peki, örneğimi devam ettirmiyorum, sabrınızı da suiistimal etmek istemem.

Parlamento içinde, Başkanlık Divanına ait eleştirilerde ölçülü olmamızı, Meclis Başkanımızın mutlaka bu sorulara cevap vermekle yükümlü tutulması gibi bir yolun açılmamasını rica ediyorum. Zira, Parlamentomuzun içinde kendi kendisine milletvekillerinin soru sorması müessesesi, içimizden biri yönetimde olmadığı sürece, hükümette üye bulunmadığı sürece, bu sorulara bizzat cevap verme veya muhatap olma durumunda bulunmamalıdır. İleride daha önemli güçlükler ortaya çıkabilir. Bunu sakıncalı bir yol olarak gördüğümü arz etmek isterim.

Bu nedenle söz aldım. Başkanlık Divanının müsamahasına sığınarak sözlerimi burada bitiriyorum ve Başkanlık tutumunun lehinde olduğumu arz etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Karaaslan buyurun.

Tutumun aleyhinde veya lehinde?...

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Aleyhinde.

BAŞKAN - Tutumun aleyhinde konuşacaksınız, buyurun.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Peşinen şunu arz edeyim ki, konuşmamın uzaktan ve yakından İçtüzük uygulamasının dışında herhangi bir hususla ilgisi yoktur. Tamamen, sayın Başkanın İçtüzük anlayışı ve yanlış uygulamasını belirtmek için söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, öğleden önce, bugüne kadar, bu Meclisin ne İçtüzüğüne göre, ne de yerleşmiş teamüllerine göre uygulanmasına emsal görülmeyen bir uygulama sayın Başkan tarafından Yüce Mecliste uygulandı. Bu şu idi: «Sayın Başbakandan soru sorulur mu sorulmaz mı?» hususu.

Muhterem arkadaşlarım, bu hususta İçtüzükte bir hüküm yok, kesin bir hüküm yok; ama bilebildiğim kadarıyla, meseleyi biraz da tetkik ettim; sayın başbakanlarımızın, bütçe üzerinde, hükümet adına yaptıkları konuşmalardan dolayı bir soruya muhatap olduklarına dair bir teamüle rastlamadım.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Bu, padişah, kral.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Padişah değil efendim.

Sorulabilir, icabında hakkında soruşturma da açılabilir, gensoru da açılabilir; ama icranın ve hükümetin başı olarak bu soruları, yazılı, sözlü soru önergeleriyle sormak mümkün olduğuna göre, bunu bilhassa suiistimal ederek saatlerce kürsüde tutmak suretiyle, bu müesseseyi de, evvelâ bu Meclisin içinden çıkmış bir insan olarak, bu Meclisin bir üyesi olarak, yıpratmaya hakkımız olmadığı inancındayım.

Bereket ki, Türkiye'nin meselelerine son derece vakıf ve Cenabı Allah'ın bir lütfu, vergisi gibi keskin bir zekâyâ sahip olan Sayın Demirel, bu soruların muhatabı olduğu için 101 suale 101 cevabı vermekte en ufak bir güçlük çekmedi. Diğer arkadaşlar da, mütebaki sorularını geri almak mecburiyetini, en az; vicdanlarında hissettiler. (C.H.P. sıralarından, «Neden bahsediyorsun?» sesleri.)

Bir uygulamadan bahsediyorum, İçtüzük uygulamasından.

Öyle zannediyorum ki, Meclisin Tüzüğünde ve teamülünde olmayan bazı hususları bu Mecliste müesseseleştirdiğimiz zaman, Sayın Demirel buna cevap vermekte güçlük çekmeyebilir; ama bugün içinizde milletvekili olarak oturup, yarın aynı mevkiye gelen her insanın bu güçlüğü çekmeyeceğini iddia etmeniz herhalde mümkün değildir.

Bu hususu böylece tescil ettikten sonra, Sayın Başkanın yanlış bir uygulaması olarak, Sayın Başkanın sık sık tekrarladığı bir hususa da işaret etmeyi zarurî addetmekteyim.

Sayın Başkan, arkadaşlarımızın İçtüzük uygulamalarıyla ilgili söz taleplerine çok kestirme, herkesin rahatça uyabileceği bir tabiri burada kullanmayı âdet haline getirdi; «Sayın Başkana saygılı olun, Başkanlığa saygılı olun.»

Muhterem arkadaşlarım, elbette ki, şu Yüce Meclisi temsil eden Başkana, Başkanlık Divanına ve o müessesenin topyekûn mensuplarına saygılı olmak hepimizin en başta gelen görevi. Bu, evvelâ, kendi kendimize bir saygıdır; ama bunu sık sık ilkokul sıralarında tekrarlanan bir lâf haline getirirsek.... öyle zannediyorum ki, buraya seçilmiş insanların da, Sayın Başkandan saygı dersi almaya ihtiyaçları yoktur; olmadığı kanaatindeyim.

Şimdi, Sayın Millet Meclisi Başkanı, bugün Millet Meclisi Bütçesi görüşülürken, burada yasama organının bir nevi başı, Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil eden bir şahıs olarak bu sıfatla bulunmuyor. Millet Meclisi Başkanının, yasama görevlerinin dışında kalan, tamamen icrai görevlere taallük eden bazı görevleri var. Evvelâ, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ita amiri, personelin tezkiye amiri, Meclisin inzibatından, disiplininden sorumlu, bir nevi Meclisteki icranın başı olarak bulunuyor.

Bu bakımdan, bu hususu kesinlikle Sayın Başkanın yasama görevlerinden ayırmak lâzım. Yasama görevini taallük etmeyen, icrai bir faaliyete taallük eden bir meseleden dolayı da, nasıl ki, her bakan burada birtakım hesapları

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

vermeye, bütçenin müzakereleri dolayısıyla kendisini mecbur hissediyorsa, Sayın Meclis Başkanının da aynı mecburiyeti şahsında duyması lâzım. Öğleden evvelki uygulamada Sayın Başbakanı bizzat bu meselelere muhatap kıldık.

MİLLET MECLİSİ BAŞKANI KEMAL GÜVEN (Kars) - Duymuştum ve komisyona gelmiştim beyefendi.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Evet. Bugüne kadar teamülüne rastlamadığımız şekilde Sayın Başbakanı bizzat, saatlerce kürsüde tuttuk, sual sorduk.

O halde, icraatlarının hesabını vermekten çekinmeyen insanların da, İçtüzük ve teamüle aykırı dahi olsa, nasıl ki, Sayın Başbakan göğsünü gere gere, «Ne sorarsanız sorun, bunun cevabını vermeye hazırım» dedi ise, Sayın Millet Meclisi Başkanının da aynı şekilde kürsüye çıkması lâzımdı.

ARİF TOSYALIOĞLU (Çankırı) - Yürek ister, yürek.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Şimdi, bu, işin bir yönü.

MİLLET MECLİSİ BAŞKANI KEMAL GÜVEN (Kars) - Ben de o maksatla geldim.

MEHDİ KESKİN (Kastamonu) - Karşılıklı konuşmak var mı Sayın Başkan?

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, kaldı ki, İçtüzüğümüzün, «Başkanlıktan sorular» başlığını taşıyan 98 inci maddesi var. Madde aynen şöyle: «Başkanın, - özellikle Başkanı ayırmış- Başkanlık Divanı üyelerinin ve Danışma Kurulunun Millet Meclisi faaliyetleriyle ilgili görevleri hakkında Başkanlıktan, sözlü veya yazılı soru sorulabilir. Merak buyurmayın diğer fıkralarını da okuyacağım. «Bu sorular Başkan veya görevlendireceği Başkanvekilllerinden biri tarafından cevaplandırılır. Soru, sözlü ise, önergesi verildikten yedi gün sonra gündeme alınır. Bu sorular hakkında da, Hükümete yöneltilen sorular hakkındaki hükümler uygulanır.» Son fıkraya dikkatinizi çekerim.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi, her ne kadar bu 98 inci madde, alışageldiğimiz ve İçtüzüğümüzün 94, 95 ve 96 ncı maddelerindeki sözlü ve yazılı sorularla ilgili gibi görünüyorsa de, son fıkra «Hükümet hakkındaki hususlar uygulanır.» dediğine göre, Meclis icrasının başı olan Sayın Başkanın da burada, bakanların tabi olduğu ve hatta hatta Sayın Başbakanın tabi tutulduğu usulün dışında bir usule tabi tutulmaması iktiza ederdi.

Mesele bununla da bitmiyor. Öyle zannediyorum ki, sinirlenip, asabileşip, şekil ve tavır değiştireceğinize, mütalaamı dinlemek lütfunda bulunursanız, mesele çok daha iyi anlaşılacaktır.

İçtüzüğün 13 ve 14 üncü maddeleri iki müesseseyi birbirinden ayırmış sayın arkadaşlarım: «Başkanlık Divanının görevleri» diyor; ayrı bir müessese olarak kabul etmiş, 14 üncü madde; «Başkanın görevleri»; Başkanlığı ayrı bir müessese olarak almış.

«Başkanın görevleri şunlardır» diyor:

«1. Millet Meclisini, Meclis dışında temsil etmek.»

Bu, Millet Meclisinin temsili ile ilgili bir husustur. Bu temsil sıfatına saygılı olmak ve bununla ilgili olarak en ufak bir beyanda bulunmamak, hepimizin uyması gereken ve saygılı olmamız gereken bir husustur.

«2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek.»

Yasama faaliyeti ile ilgili.

«3. Tutanak dergisi ile, tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek.»

Bu da gene bir nevi yasama görevinin devamı.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Ne alâkası var?

AHMET KARAASLAN (Devamla) - «4. Başkanlık Divanına Başkanlık etmek.

«5. Danışma Kuruluna Başkanlık etmek.

«6. Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek.

«7. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak.

«8. Millet Meclisinin - dikkatinizi çekiyorum, sekizinci fıkra - idarî ve mali işleriyle....».

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, müddetiniz bir dakika geçti; toparlayın lütfen.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

«Millet Meclisinin idarî ve mali işleriyle ilgili kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek».

İşte, burada, Millet Meclisi Başkanının icraî görevi başlıyor. Diğer fıkralarını okumuyorum; vaktim dolduğu için sözü bağlamak istiyorum.

Bir sayın üye çıkmış diyor ki, «Özellikle Sayın Başkanın icraatına taallük eden bir soru soracağım».

Bu, Başkanlık Divanının görevi ile, yetkisi ile ilgili değil; bizzat Sayın Başkanın kendi yetkisine taallük eden, yetkisi dahilinde olan bir hususla ilgili.

Muhterem arkadaşlarım, bu kadar açık ve seçik olan bir hususla ilgili olarak, elbette ki, Başkanın şahsî yetkisine taallük eden ve devri mümkün olmayan bir yetkisini kullanmasından mütevellit Başkanlık Divanının diğer üyelerini bu sorulara muhatap kılmak, bana göre, bir nevi, görevden kaçmak oluyor İhtüzüğümüzün bu hükümleri karşısında.

Şimdi, mesele bu kadar açık olduğuna göre, Sayın Başkanvekilinin de, tutumu ile işi geçiştirip, Başkanın ısrarına rağmen Sayın Başkana söz

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

vermemesini, İçtüzükle ahenk halinde bulmak, ona uygun mütalaa etmek mümkün değildir. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, vaktiniz geçiyor. Beş dakika geçti vaktiniz. Aleyhimde konuştuğunuz için müsamaha ediyorum.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Bağlıyorum, son cümlemi söylüyorum, son cümlemi söylüyorum.

O halde, eğer Sayın Başkanın bu mevzularda cevap vermesinde...

BAŞKAN - Tüzüğü siz yapmışsınız, Siz koymuşsunuz müddetleri Sayın Karaaslan; ben onlara uymak zorundayım.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Tamam Sayın Başkan, bağlıyorum; son cümlemi söylüyorum.

Eğer, Sayın Başkanın kendisine tevdi edilecek, Başkanlık icraatına tevdi edilecek hususları cevaplandırmakta müşkül ve güçlüğü var ise, İçtüzük hükümlerine göre, onu, bir Divan Üyesine de cevaplandırmadı mümkündür.

Bu hususu belirtmek için söz aldım.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Tutumum hakkında iki şahıs aleyhte, bir üye lehte konuştular.

Şimdi, müsaade ederseniz, bir hususu tavzih etmek zarureti doğuyor.

Sayın üyeler, bu gibi hallerdeki soru müessesesi, İçtüzüğümüzün 61 inci maddesinde tedvin edilmiştir. Madde şöyledir: «Görüşme sırasında hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar». Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. «Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur».

Şimdi, Sayın Başbakan burada konuştular, Hükümet adına konuştular....

MEHDİ KESKİN (Kastamonu) - Bir de 98 inci maddeyi okuyun.

BAŞKAN - Müsaade buyurun, müsaade buyurun, arz edeyim.

....Hükümet adına konuştular, Başbakan adına konuşmadılar. Hükümet adına konuştuklarına göre, bir başka üye hükümet adına konuştuğunda buna sual sorma imkânı olur da, bir Başbakan hükümet adına konuştuğu zaman buna sual sorma imkânı olmazsa, bir defa sual sorma imkânını ortadan kaldırmış oluyoruz.

İkinci mesele: Kendileri değindiler; tutumum hakkında, yanlış bir davranış içine girdiğimi iddia ettiler.

Başbakan muhterem Başbakanımızdır; fakat, buradaki sıfatı Hükümeti temsilendi. Hükümeti temsilen olduğu içindir ki, Hükümete sorulacak olan suallerin cevabını o verecekti. Bunun için sordum.

98 inci maddeye gelince:

98 inci madde şudur arkadaşlarım. İsterseniz bir daha okuyalım, yanlışlığa meydan vermemek için: «Başkanın, Başkanlık Divanının, Başkanlık Divanı Üyelerinin ve Danışma Kurulunun Millet Meclisinin faaliyetleriyle ilgili görevleri hakkında Başkanlıktan sözlü veya yazılı soru sorulabilir.

«Bu sorular, Başkan veya görevlendireceği Başkanvekillерinden biri tarafından cevaplandırılır».

«Soru, sözlü ise, önergesi verildikten 7 gün sonra gündeme alınır. Bu sorular hakkında da, hükümete yöneltilen Sorular hakkındaki hükümler uygulanır».

Tüzüğümüzde bir soru müessesesi daha vardır, çok defalar şu Mecliste işlenmiş bir husustur bu. Sayın Bakanlardan yazılı ve sözlü sorular sorulur. Bu kürsüye gelinir, sayın bakandan sözlü soru sorulur. Sayın bakan buna sözlü cevap verir; yazılı soru sorulur, yazılı cevap verir. Sözlü soru, istenirse yazılı soru haline getirilir.

Şimdi, burada 98 inci madde, bakanlardan o şekilde sorulan suallerin, Millet Meclisinin Başkanından, Başkanlık Divanından sorulacak olan prosedürü tespit ediyor. Bu 98 inci madde, bakanlar hakkında sorulan suallerin müteşâbihî olarak konulmuş olan maddedir. Burada, şu anda cereyan eden hadiseye uygulanacak olan madde değildir. Ancak bu madde, 61 inci maddedir. Şimdi, 61 inci maddede, «Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur» deniyor.

Konuşmalar bitti. Sual soracaklar var mı dedim ve sıraya koydum, sualleri sordurdum. Kendi partimin çok muhterem bir üyesi, zamanını geçirmiş olduğundan dolayı, ısrarla sual sormak istediği halde, fırsat vermedim.

Şimdi, Sayın Yağcı'nın böyle bir sual yolunu açmaya teşebbüsünden sonra yeniden Sayın Başkana sual sorulması için yazılar gelmeye başladı. Biz bir yolu eğer açarsak, bu teamül haline gelirse, yarın bu yol Meclisi işlemez duruma getirir.

Şu andaki durumu hesaba katmak suretiyle bir davranış içinde bulunduğumuz an, her durumu ayrı ayrı hesaba katıp, davranış içerisine girmek zarureti doğar ki, o zaman ne tatbikatına imkân kalan bir Tüzük, ne de sizleri idare etme gücüne sahip olacak bir Başkan mümkün değildir, olamaz.

Sayın Başkanın, ben şu anda öyle zannediyorum ki, çok arzu ediyorum kendilerine fırsat verip şuradan açıklamayı yaptırmaya; bu açıklamayı benim de gönlüm arzu ediyor, ama sizin yapmış olduğunuz Tüzük bunu kapadığı için, ben bu fırsatı ne Başkana verebileceğim, ne de bu imkânı tanıyabileceğim; Tüzük böyledir.

ARİF TOSYALIOĞLU (Çankırı) - Ne münasebet Sayın Başkan? O zaman, Meclis Başkanı yok demektir. Çıkıp oraya cevaplaması lâzım.

BAŞKAN - Lütfen oturun, efendim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bir de, «Başkanlığa saygılı olun» kelimesinden arkadaşım incinmiş.

Şu anda arkadaşımızın bir tanesinin Başkanlığa karşı olan davranışını eğer müşahade ettiyseniz, Başkanın, bu lâfı mükerrer olarak tekrarında herhalde zaruret görmüş olacaksınız.

İstirham ediyorum sizden....

ARİF TOSYALIOĞLU (Çankırı) - Başkan radyodan mı verecek bu soruların cevabını, Sayın Başkan?

BAŞKAN - 98 inci maddeye göre سوالini sorup, cevabını alabilirsiniz.

Genel ve katma bütçeye giren bazı dairelerin bütçelerindeki mevcut ödeneklerden % 2 kesilerek Maliye Bakanlığı Bütçesine eklenmesine dair önerenin, Anayasanın 94 üncü maddesine göre gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önerenin işleme konulup konulmayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	56	26.2.1977	462-468	Memduh Ekşi	İlhami Çetin	Enver Akova

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, bu arada bu önergelerin işleme konulup konulmaması hususunda bazı sayın arkadaşlarımız usul müzakeresi açılması isteminde bulunmuşlardır. Aleyhte, konulmaması lâzım geldiği konusunda, Sayın İsmet Sezgin söz istemiştir. Sayın Emre lehte, Sayın Tosyalı lehte, Sayın Ölçen lehte, Sayın Sezgin aleyhte.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Komisyon Başkanı olarak Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, Komisyon Başkanlığı sıfatınızla veremiyoruz biliyorsunuz. Usul müzakeresinde ancak milletvekilliği sıfatı önemli.

Bir de Sayın Demir istediler. Sayın Bozatlı istediler. Lehte Sayın Durakoğlu istedi.

Biliyorsunuz, iki lehte, iki aleyhte sayın üyeye söz verme olanağım var.

Lehte Sayın Emre, buyurun efendim.

Anayasanın 94 üncü maddesi muvacehesinde önerge, işleme konulmalıdır biçiminde söz istediniz değil mi Sayın Emre?

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

SÜLEYMAN ARİF EMRE (Devamla) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bütçe kanunlarımız müzakere edilirken, bu konu daha önce de gerek Cumhuriyet Senatosuna, gerekse Millet Meclisimize, kürsülerimize getirilmiş olan bir konudur. Gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı mahiyette olmayan; fakat Meclislerde parlamenterlerimiz tarafından Meclislere takdim edilen önergelerin işleme konulup konulmayacağı münakaşa olunmuştur. Bu münakaşaların hepsinde, gerek Yüce Meclisimiz, gerekse Yüce Cumhuriyet Senatamız bu kabil tekliflerin yapılabileceğini kabul etmiş ve önergeler oylanmıştır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bilindiği gibi, gene bu huzurunuzda takdim edilen önergeler mahiyetindeki önergeler, Cumhuriyet Senatosunda kabul edilmişti. Fakat Bütçe Karma Komisyonu bu katsayının 11'den 12'ye çıkarılmasını öngören Cumhuriyet Senatosu kabulünü ve kararını benimsemedi. Yeniden katsayının 11 olması için bir karar ittihaz buyurdu. Böyle bir karar ortaya çıktığı için, biz de şimdi huzurunuzda bu önergelerle gelmiş bulunuyoruz.

İddia şudur: Anayasanın 94 üncü maddesine göre, bu türlü önergeler Meclislerde oylanamaz, müzakere olunamaz.

Muhterem milletvekilleri, Meclislerin bütçenin fasılları arasında aktarma yapmak hak ve yetkisini, Anayasanın 94 üncü maddesi ortadan kaldırmamıştır. Çünkü, Meclislerde her zaman aktarma kanunları geçmektedir; önergeleri müzakere, münakaşa etmektedir, neticeye varılmakta ve kanunlaşmaktadır.

Bütçe müzakeresi yapılırken, henüz bütçe kanunu kesinleşmeden, aktarma mahiyetinde olan önergelerin gider artırıcı olduğunu iddia etmek, önergelerin mahiyeti ile kabili telif değildir; gelir azaltıcı olduğunu iddia etmek keza önergelerin mahiyeti ile kabili telif değildir.

Bu önergelerimizde ne yapmak istiyoruz? Saydığımız fasıllardan % 2 nispetinde bir paranın kesilmesini istiyoruz, bu paranın bir fasılda, ait olduğu fasılda toplanmasını ve katsayı 12'ye çıkarıldığı takdirde buna karşılık tutulmasını istiyoruz, bütçenin tümü nazarı itibara alınmak lâzım gelir. Bütçe Kanunu bir küldür ve hepsi bir kanundur.

Bu itibarla, şu fasılda azaldı, bu fasılda ziyadeleşti diye Bütçe Kanununu ayrı ayrı kanunlar gibi mütalâa edip de «gelir azaltıcı», «gider artırıcı» iddialarına mesnet yapmak, kanunun metnine, ruhuna, lâfzına aykırı bir mantıktır.

Gene Cumhuriyet Senatosunda bu konu münakaşa edilirken, aleyhte konuşan kıymetli arkadaşımız İsmet Sezgin Beyefendi ve bazı üyeler, «Geriye gidilerek bir kesinti muamelesine kanunun yapılması ile teknik müsait değildir.» Ve yine denilmiştir ki, % 2 kesintiyi siz yapacaksınız, halbuki daha önce kesintiye mevzu yaptığınız bakanlıkların ve diğer dairelerin bütçeleri oylanmıştır, Meclisin tasdikine iktiran etmiştir, öyle ise makabline şamil olarak sonradan yapılan oylama ile kesinti cihetine gidilemez» diye bir gerekçe de ortaya konulmuştur. Kanaatimize göre bu gerekçe de yersizdir, isabetsizdir. Çünkü, henüz Bütçe Kanunumuzun 1 inci maddesini müzakere ediyoruz, ortada kesinleşen bir durum yoktur.

Kaldı ki, bu 1 inci maddede % 4 kesintiyi öngören hükümler mevcuttur. % 4 kesintiyi öngören bu hükümler, Komisyonumuzda da kabul edilmiştir, Senatamızda da kabul edilmiştir; ama bu % 4 kesintiyi öngören hükümler mevcuttur diye komisyon bu % 4 kesintiye mevzu yapılan bütün bütçeleri % 4 nispetinde tenzil etmemiştir; o bütçelerin global miktarı ne ise, o miktar üzerinden Yüce Meclisin oylarına sunulmuştur.

Binaenaleyh; % 4 nispetinde bir kesinti yapılacağı zaman, kanuna, usule, kanun prosedürüne uygun olacak; ama aynı prosedürden geçirilmek istenen % 2 ile ilgili önergemiz geldiği zaman geriye dönüş şeklinde bir oylama olmaz. Yani tekriri müzakere cihetine gidilemez, bu kapı kapanmıştır denecek, birbirinin aynı olan, hukuken, İktüzük ve Anayasanın 94 üncü maddesi karşısında mahiyeti aynı olan bu iki önergenin de aynı hükümlere tabi olması lâzım gelir.

Bu itibarla, serd edilmekte olan bu son iddia ve itirazın da yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Katsayıyı Meclislerimiz aktarma metodu ile artırabilir, değiştirebilir, bu salâhiyetleri Meclislerimiz daha önce yapılan birçok uygulamalarda da kendisinde görmüştür.

Kaldı ki, Meclislerimizde kanunların yapılması ve değiştirilmesi için bütün salâhiyetler mevcuttur. Bu salâhiyetlerin kısmen veya tamamen kısıtlanabilmesi için sarıh hükümler getirilmesi lâzımdır. Sarıh hüküm olarak, karşımıza Anayasanın 94 üncü maddesi çıkarılmış bulunuyor. Anayasanın 94 üncü maddesinde, Meclislerin, gider veya gelirlerde herhangi bir değişiklik yapmadan aktarma yapamayacağını öngören 94 üncü maddede böyle bir hüküm, böyle bir istisna ve kısıtlama olmadığına göre, Meclisler bu tasarrufu yapmakta her zaman için serbesttir, yetkilidir.

Geçen sene Maliye Bakanlığı Bütçesinin bir faslından - hatırımda kaldığına göre - 150 milyon lirayı alıp, Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesine eklenmek suretiyle köylere verilecek imam kadrolarına karşılık tutulmuş, böyle bir aktarma teklifimiz Meclislerimizde yapılan müzakere ve münakaşalar sonunda Meclisin oyuna vazedilmiş, kabul edilmiştir, kanunlaşmıştır ve geçen sene de bu kanun uygulanmıştır. Daha geriye giderek bu misalleri çoğaltabiliriz. Vaktinizi fazla almak istemediğim için, elimde zabıtlar bulunmasına rağmen, bu misalleri sırası ile okumak istemiyorum.

Esasen muhterem arkadaşlar, konulmuş olan usuller hakikate, adalete vusul için, erişmek için birer vasıta. Bu usul münakaşası yaparken işin esasının haklı olup olmadığının da elbette üzerinde durulmasında fayda vardır. Katsayının 9 olarak tespitinden sonra bu yana geçen 3 sene içerisinde, - 1977 senesini de buna ekleyebiliriz - 1977 senesi sonuna kadar, toptan eşya fiyatlarında veyahut da fiyat endekslerinde mevcut ilerleme, artış nispeti % 40'ı aşmaktadır. % 9 nispeti üzerine % 40 nispeti ilâve edildikte, katsayının en az 12 olması gerekmektedir. Dar gelirli memur ve vazifelilerin, bu derece müzayaka içerisinde, sıkıntı içerisinde kalmalarını istemek, arzu etmek de kabule şayan herhangi bir haklı gerekçeye dayanmaz. Bu itibarla bu usul münakaşasında Yüce Meclisin takdirlerini, memurların da içerisinde bulunduğu bu müzayaka halini nazarı itibara alarak, görüşlerimiz istikametinde, eski senelerde olduğu gibi takdir edeceğine inanıyoruz.

Bu bakımdan müsterihiz. Meclisi ve değerli üyelerini hürmetle selâmlarım. (M.S.P. sıralarından alkışlar.)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Emre.

Aleyhte Sayın Ünat Demir.

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Hakkımı Sayın Vahit Bozatlî'ya devrediyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri;

Bugün Millet Meclisi toplantısını yöneten arkadaşımız biraz evvel okudukları önergeyi işleme koyup koymaması gerekip gerekmediği hususunu müzakere konusu yaptılar. O itibarla kısaca, bunun sonuçlarını ve bir varsayımla bu önergeyi geçmiş 15 yıllık tatbikatın hilâfına işleme koyduğu takdirde, bunun ne gibi ihtilâflar doğuracağı hususundaki endişemden bahsedeceğim.

Değerli arkadaşlarım; Meclis yönetimi, Meclisin tutarlığı, Meclisin istikrarı, bir kelime ile bir uygulama karakterini yansıtan bir makamdır. Yine bu makam uygulamasında, değişmeyen, istikrarlı, diğer bir kelime ile dürüstlüğü yansıtır kamuoyu karşısında. Ve bütün bunların sonucunda, toplum bu dürüstlük ve karaktere dayalı uygulama sonunda huzuru elde eder, güvene kavuşur; o güveni sebebiyle de Paramentosunun değişmeyen faziletli bu tutumu sebebiyle de huzura vasil olur.

Halbuki bunun aksine, Parlamento Başkanlığının uygulamasında kararsızlık olur ise veya daha evvelki kararlarını, diğer bir deyimle kendisini reddeder duruma düşerse, hele hele şartlar tamamen aynı ise, değişen hiç bir şart yoksa, hiç bir yeni gerekçe ortaya koyamamış isek, hiç bir yeni sebep yok iken, yıllardır uygulanan bir şekli, hukukî olduğunu iddia ettiğimiz bir uygulamanın tersine bir uygulamaya girersek, bunun sonucu keyfilik dediğimiz bir sonuca, keyfilik dediğimiz bir tereddüte bizi götürür.

Bu ise toplumu temelinden sarsacak kötü bir örnek verir. Bunun böyle kötü bir örneğin, hiç kuşkusuz tarihî ve hukukî mesuliyeti vardır ve görüşümüze göre bu mesuliyet, çok ağır bir mesuliyettir. Biz burada, takdir edeceğimiz gibi, bir Anayasa değişikliği yapma imkânlarına şu anda sahip değiliz. Eğer bir Anayasa değişikliği imkânları içinde olsak, o prosedürün içinde olsak, hiç şüphesiz Yüce Meclis buna da muktedirdir, Anayasa değişikliğini yapar, 94 üncü maddeyi 15 yıldır uygulanan şeklinden başka bir şekle getirir; uygulamasıyla, mânasıyla şimdiye kadar anladığının dışında bir uygulamaya müsait biçimde değişiklik yapar.

Ama Başkanlıkların değişmeyen bir uygulaması vardır; gerek İctüzük ve gerek yasalar hususunda, bilhassa uygulamada bizi bağlayan usul kuralları koyan kaideleri, Başkanlık olarak aynen uyguluyoruz. Onları değiştiren onlara uygun bulmayan hususları, bu Parlamento, 15 yıldır olduğu gibi bu defa da, «Bunlar bir Anayasa değişikliğini gerektiren önerilerdir; onu yapmaya muktedir değilim, bu itibarla bu önergeyi işleme koymayacağız» demek durumundayız

ve Anayasanın 94 üncü maddesini, gerek uygulamasıyla gerekse metindeki açıklığı ile yıllardır değişmeyen ve yıllardır aynen uygulayan, aynı biçimde anlayan bir Parlamento ile karşı karşıyayız. Şayet bir değişik uygulamayı düşünecek olur isek, o takdirde hangi yeni olay, hangi yeni gerekçe, hangi yeni düşünce bir değişik tatbiki bizi zorladı sorusu akla gelir. Ancak bunlardan herhangi birisi olduğu takdirde tereddüt göstermeyi veya o yasaı değişikliğe götürmeyi veya kendimizin fikrî yapısını redde veya inkâra gitmeyi düşünmemiz mümkün. Bunun dışında değişen hiç bir şart yokken, hiç bir yasal gerekçe yokken uygulamayı değiştirmek fevkalâde yanlış, fevkalâde tehlikeli olur ve Parlamenteo yönelmiş güveni, itimadı fevkalâde sarsıcı olur kanaatini ister istemez muhafaza ediyorum ve bu kanaatten kopma yahut bundan ayrılma, bundan zaaf duyma imkânını kendimde bulamıyorum.

Şimdi böyle olunca bir gerekçe ortaya koyamayınca kararımızın veyahut Sayın Başkanlığın uygulamasının meşruiyetini savunmak mümkün değildir, hukukî olduğunu iddia etmek mümkün değildir, diğer bir deyimle burada böyle bir uygulamaya gidildiği takdirde ister karara başvurulsun ister vurulmasın, önergeleri işleme koyma kararına başvurulduğu takdirde, Anayasayı ve hukuku delmiş oluruz. Bunun başka türlüşünü kabul etmeye imkân olmadığı kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bozatl.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Lehte Sayın Tosyalı, buyurunuz efendim. (Alkışlar.)

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli milletvekilleri;

Katsayının 12'ye çıkarılması için Kastamonu Milletvekili olarak bendenizin, Ordu Bağımsız Milletvekili Mustafa Kemal Gönül, Kars Bağımsız Milletvekili Yasin Bozkurt, Zonguldak Bağımsız Milletvekili Zeki Okur ve Cumhuriyetçi Güven Partisi Mardin Milletvekili Talât Oğuz ile birlikte verdiğimiz önerge Anayasanın bütün ilkelerine ve bilhassa konumuzla ilgili olan 94 üncü maddeye tıpatıp uygundur. Bu konunun aleyhinde Anayasanın hiç bir maddesinde karşı bir hüküm yoktur. Bu sebeple mevzuumuz Anayasaya uygundur.

Şimdi gelelim tatbikata... Muhterem arkadaşlarım, 1968 bütçesi burada müzakere edilmekte iken, şimdi Bakan olan ve o zaman Meclisi yöneten Meclis Başkanvekili Sayın Nurettin Ok ve bilhassa çok isabetli bir şey, şimdiki Komisyon Başkanı İsmet Sezgin beyefendi saymanların tazminatının artırılması ile ilgili önerge müzakere edilirken, aynı Meclis Başkanvekili Nurettin Ok, şu anki Komisyon Başkanı - şimdi belki de gelip aleyhinde konuşacak - İsmet Sezgin, «saymanların tazminatının artırılmasıyla ilgili önerge bir aktarma önergesi olduğundan, gider artırıcı olmadığından,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Anayasaya uygun olduğundan, 94 üncü maddeye tıpatıp uygun olduğundan» bahis ile önergeyi müzakereye almışlar ve kendilerinin desteği ile Yüce Meclise kabul ettirmişlerdir. Bizim önergemiz de aynıdır arkadaşlar. Hiç kimse bunun karşısında tek kelimeyle duramaz. Çünkü önergemiz Anayasaya uygundur; 3 partinin ve bağımsızların da iştirakiyle verilmiş olan bu önerge Anayasaya tıpatıp uygun. Bu kelimeyi hassaten kullanıyorum: O zaman Sayın Nurettin Ok ve Sayın İsmet Sezgin «tıpatıp» kelimesini kullanmışlar; ben de tekrar ediyorum, ne zaman: Tam 9 sene sonra aynı kelimeyi tekrar ediyorum.

Binaenaleyh, biz katsayının 12'ye çıkarılması için lüzumlu geliri aramızda hesap ettik, millî savunmamıza, iç güvenliğimize ve hepimizin bütün milletvekili ve partilerin, kalkındırılmasını öne almak istediğimiz köy hizmetlerine giden yatırımların, transferlerin hariç tutularak, diğer katma ve genel bütçelerden % 2 kesilerek elde edilecek para ile katsayıyı, 620 bini küçük memur olan 862 bin Devlet memurunun ve 300 binden fazla emekli ve bir o kadardan da fazla işçilerimizin bugün içinde bulunduğu sıkıntıyı birazcık olsun giderebilmek için, katsayıyı 11'den 12'ye çıkarmayı bir kadirşinaslık, bir atıfet saydık.

BAŞKAN - Sayın Tasyalı, yaptığımız görüşmenin usul görüşmesi olduğunu hatırlatmak istiyorum. Bunda teknik bilgi, Başkanlığa görüş getirecek bir teknik bilgi vermeniz gerekiyor.

HASAN TOSYALI (Devamla) - Peki Sayın Başkanım, usul içerisine geliyorum.

Sevgili arkadaşlarım, bizim önergemiz gider artırıcı bir mahiyet arz etmiyor, bir aktarmadır. Gayet kısa, iki kelime ile; Gider artırıcı değildir, aktarmadır. Anayasaya uygundur, geçmiş tatbikata uygundur.

Bu önergenin de aynı şekilde muamele görmesini Yüce Meclisten saygı ile istirham ederim. Teşekkür ederim. (Alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Tasyalı.

Sayın Sezgin aleyhte, buyurun.

Sayın Sezgin; biraz evvel ifade ettiğim gibi, kişisel olarak konuşuyorsunuz ve 10 dakika ile kısıtlı konuşma süreniz.

İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, esasen önerge hakkındaki işleminize geçmeden önce, Komisyon Başkanı olarak bendenize önerge hakkındaki düşüncemi sormanız gerekirdi. Sormadığınız için...

BAŞKAN - Sayın Sezgin, şimdi sizinle anlaşmazlığa düşmeyelim. Şöyle.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Sormadığınız için bendenize Komisyon Başkanı olarak söz verdiğiniz zanniyle ifade edecektim; ama şimdi, bir üye olarak, Meclis üyesi olarak konuşuyorum.

BAŞKAN - Ben uygulayacağım usulü söyleyeyim de, yanlış uygulama yaptığım zehabına kapılmasın sayın üyeler.

İşleme koyup koymama meselesi, daha sonra düşünülecek bir şey; size soracağım sıra, daha sonra gelecek; o zaman zaten beyanınızı alacağım efendim.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN - Rica ederim; siz usul hakkında beyanda bulunun.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Evet efendim.

Sayın Başkanım, usul müzakeresi için verdiğiniz söze teşekkürlerimi arz ediyorum.

Sayın Başkanım, konuyu tamamen Anayasal açıdan ele alacağım. Konu, ilke ve kaynak açısından da ele alınabilir. Görüşmelerin bu anında kaynak açısından bunu ele almak mümkün değil; bu nedenle ilke olarak ele almak zorunluğunu duyuyorum.

Değerli arkadaşlarım, mesele katsayının 11, 12 veya 15 olması değildir. Mesele, Anayasa ve onun ilkelerini korumak ve yanlış bir uygulamaya yol açmamaktır.

Haftalardır görüşülen, tartışılan, siyasal partilerimizi değerli gruplarımızı hararetle meşgul eden, hemen hemen her gün kamuoyunda yansıyan ve âdeta sihirli bir rakam haline getirilen 12 katsayı aleyhinde görüşmenin, usul müzakeresiyle de olsa Sayın Başkanım, ne demek olduğunu çok iyi biliyorum.

Yüce Meclisin muhalefet ve iktidar kanatları gruplarının tutum ve davranışlarını, eğilimlerini de biliyorum. Bütün bunlara rağmen yüksek huzurlarınızı işgal ediyorsam; bunu kendi inancıma göre, Anayasamıza, görevime ve sorumluluğuma olan saygı ve bağlılığımı yormanızı rica ediyorum, Sayın Başkanım.

Kim istemez, hayat pahalılığından en ziyade etkilenen memurumuzun eline üç - beş kuruş daha fazla para geçmesini, herkes ister. Elbette hepiniz gibi bendeniz de isterim, biz de isteriz. Ama, ortada bir Anayasa var, konu ile ilgili uygulamalar var. Şimdi bu usul müzakeresinde kısaca bunları arz edeceğim, değerli arkadaşlarım.

Sayın Başkanım, ilk olarak zatiâlinizden başlıyorum. Zatiâliniz, 1974 bütçesinde katsayının 7'den 8'e çıkarılmasıyla ilgili müzakerelerde Meclisin Başkanlığını liyakatle yapan zatiâliniz (madde üzerinde Sayın Bilgehan ve arkadaşlarının öneresi vardı):

«Sayın Komisyon Başkanı, önergede 657 sayılı Kanun uyarınca sınıflarla ilgili tablosunda yer alan bütçe rakamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde 11 katsayı uygulanır, denilmektedir; size göre gider artırıcı mahiyette midir efendim?».

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

«Bütçe Karma Komisyonu Başkanı: «Gider artırıcı mahiyettedir.»»

«Başkan Memduh Ekşi: Gider artırıcı mahiyette olduğu için önergenizi işleme koymuyorum efendim.»

Ve olay bitiyor. Zabıtlardan okudum.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Turhangil'i de oku, Turhangil'i.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Ona da geleceğim değerli arkadaşlarım.

Değerli arkadaşlarım, ondan sonra 1974 - 1975 müzakerelerinde rahmetli Kemal Ziya Öztürk arkadaşımız Meclis kürsüsünde bulunmaktadır. Adalet Partili arkadaşlarımız önerge veriyorlar:

«Adalet Partili arkadaşlarımızdan Sayın Parlar, Sayın Nakiboğlu, Sayın Öztürk, Sayın Cesur tarafından verilen bu önergede, 21 inci maddede şekil olarak tespit edilen katsayının 11 olarak gösterilmesi teklif edilmektedir; bu önergeyi, açıkça gider artırıcı bir mahiyet taşıması nedeniyle işleme koymuyorum efendim» diyor ve işleme konulmuyor değerli arkadaşlarım.

Gelelim geçen yıla. Geçen yılda da...

MEHMET YÜCELER (Kayseri) - Aktarma.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim ona da geleceğim, değerli arkadaşım, aktarmaya da geleceğim efendim. Müsaade ederseniz aktarmaya da geleceğim.

BAŞKAN - Sayın Sezgin, yalnız size bir hususu hatırlatmak istiyorum bu arada; yani açıklamalarınıza yardımcı olmak için.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Zatiâlinize hizmet ettiğim inancındayım.

BAŞKAN - Ben de zatiâlinize hizmet etmek için aynı şeyi söylemek istedim efendim.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Emrediniz efendim.

BAŞKAN - Şimdi mesele, aktarma meselesi değil Sayın Sezgin.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Anladım efendim.

BAŞKAN - Savunmanızı bunun üzerine bina etmenizi rica ediyorum. Bir kaynak gösterilerek...

İSMET SEZGİN (Devamla) - Siz taraf mısınız, yoksa hakem misiniz?

BAŞKAN - Hayır efendim ben...

İSMET SEZGİN (Devamla) - Tarafsanız, ona göre konuşayım efendim.

BAŞKAN - Rica ederim, buyurun öyle ise, buyurun efendim siz beyanda bulunun öyleyse.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım; geçen yıl da bütçe müzakerelerinde, yine arkadaşlarımız önerge veriyorlar; Meclisimizi yöneten Başkan «Anayasanın 94 üncü maddesine aykırıdır» diyor ve önergeyi işleme koymuyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bir hususu da ifade ediyorum. Yalnız 1972 bütçesinde böyle bir önerge veriliyor, Meclisi yöneten Sayın Fikret Turhangil arkadaşımız bu önergeyi işleme koyuyor ve önerge reddediliyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım, işin bu yönüne geliyorum.

Müsaade ederseniz Başkanım, değerli arkadaşlarım, bu konuyu Kurucu Meclis Zabıtlarından yararlanarak ve onlara hiç bir değişiklik yapmadan, sadece Kurucu Meclisimizde Anayasamızı yapmak için büyük gayretler gösteren değerli arkadaşlarımızın ortaya koydukları mükemmel bir eserin o sayfalarını okuyacağım.

Değerli arkadaşlarım, zamanınızı almamak için konuşmalarımı biraz evvelde ifade ettiğim gibi yazılı yapmaya gayret ettim, ama bu bölümün yazılı olmasının mümkün olmayacağını arz etmek mecburiyetinde kaldığım için üzülüyorum.

Şimdi Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, bakınız Anayasamıza 94 üncü madde ve o maddenin son fıkrası nasıl ithal edilmiş.

Muhterem arkadaşlarım, Anayasa Komisyonu Başkanı Temsilciler Meclisinde Anayasa Komisyonu adına Başkan Enver Ziya Karal bir önerge veriyor. Son kısmını okuyorum:

«Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Bütçe Kanunu tasarılarının ve - dikkat buyurunuz arkadaşlar - diğer kanun tasarısı ve tekliflerin görüşülmesi esnasında mensup oldukları komisyonlardaki teklifleri dışında, komisyonlarda veya genel kurullarda karşılık bir ek gelir göstermeden gider artırıcı teklifler yapamazlar. Belli gelirleri azaltıcı teklifler yapabilmeleri de, başka ek gelir kaynağı göstermelerine bağlıdır»

Değerli arkadaşlarım, bunun üzerine Sayın Ferid Melen konuşma yapıyor, bunun doğru olmadığını ifade ediyor ve bu arada komisyon sözcüsü Sayın Tavan Güneş değerli arkadaşlarım henüz daha Enver Ziya Karal'ın belli giderleri artırıcı tekliflerin yapılabilmesinin, ancak ek gelir göstermek suretiyle mümkün olabileceğini gösteren metin karşısında yapılan tenkitler üzerine, Sayın Turan Güneş Komisyon sözcüsü olarak kürsüye çıkıyor, diyorlar ki: «Şunu arz etmek isterim ki, kaynak göstermeksizin gider teklifinde bulunmak kaydı koyarken, kaynağın takdirini teklif verene bırakmış değiliz. Komisyonun da bunu kaynak olarak kabul etmesi iktiza edecek, hükmün bu şekilde anlaşılması icabeder.»

Zamanınızı fazla almamak için çok değerli konuşmaları okumuyorum değerli arkadaşlarım. Bu arada Sayın Bedii Feyzioğlu konuşuyor, Ahmet Oğuz,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Turan Güneş tekrar konuşuyor ve Sayın Turan Güneş'i çok kürsüye çıkarıyorlar. Bu arada Bedii Feyzioğlu tekrar bir teklif veriyor, «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bütçe kanun tasarılarının ve diğer mali tasarıların ve diğer mali tasarı ve tekliflerinin genel kurullarda görüşülmesi esnasında, gider artırıcı veya gelir azaltıcı teklif yapamazlar, şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.» diyor Bedii Feyzioğlu.

Nuri Kınık ve Muhittin Gürün de bir teklif veriyor. Muhittin Gürün ve Nuri Kınık arkadaşlarımız da, «Ek gelir göstermeden gider artırıcı teklif yapamaz» diye teklif getiriyor.

Sayın Ferid Melen bir teklif getiriyor, «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin giderleri artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifleri İçtüzükte kayıtlanabilir» diyor.

Bunlar geçiyor değerli arkadaşlarım; Sayın Turhan Feyzioğlu diyor ki; «Bunu İçtüzüğe bağlamak doğru değildir. Milletvekilleri genel kurullarda bu teklifte bulunamazlar.»

Muhterem arkadaşlarım zamanınızı almamak için geçiyorum, büyük hususları.

BAŞKAN - Zaten süre bitti Sayın Sezgin.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Bu arada yapılan münakaşalar sonunda Sayın Turan Güneş, «Komisyon olarak maddeyi buradaki konuşmalar istikametinde tanzim ederek huzuruza getirmeyi vazife telâkki ediyoruz.» diyor, Komisyon teklifi geri alıyor.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Turan Güneş teklifi geri alınca şöyle bir teklif geliyor:

«Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bütçe kanunu tasarılarının ve diğer mali tasarı ve tekliflerin genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı tekliflerde bulunamazlar.»

Bu arada bu teklif Temsilciler Meclisine geliyor, bir sayın üye çıkıyor, Emin Sosyal diyor ki, «Muhterem arkadaşlar, dün de arz ettiğim gibi bu son yazdırdıkları metin, hakikaten milletvekillerinin yetkilerini tahdit eden bir metindir. Milletvekilleri genel kurul konuşmalarında gider artırmayı ve eksiltmeyi tazammum eden teklifler yapmayacaklardır. Böyle bir kayıt, milletvekillerinin Meclisteki murakabe yetkilerini tahdit etmek demektir. Gelecek Meclislerin murakabesini azaltıcı en ufak bir meseleyi dahi kabul etmeniz doğru değildir.»

Bu arada Sayın Turan Güneş kürsüye çıkıyor ve aynen şu konuşmayı yapıyor: «Meclis murakabesini yok eden bir hüküm katıyen varit değildir. Masrafları azaltıcı.....»

BAŞKAN - Sayın Sezgin, süreniz geçti efendim.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim, yani isterseniz Sayın Başkanım böyle keseyim, bırakayım. Siz bilirsiniz....

BAŞKAN - Nasıl yapayım? İçtüzüğün âmir hükmünü mü çiğneyeyim Sayın Sezgin? (Gürültüler.)

İSMET SEZGİN (Devamla) - Affedersiniz efendim, asabiyetimi mazur görün.

BAŞKAN - Rica ederim.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Hassasiyetimden geliyor asabiyetim, özür dilerim,

BAŞKAN - Belki ama efendim, 10 dakika demiş,

İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim, acaba Yüce Genel Kurulun iznini istihsal etmek mümkün değil mi?

BAŞKAN - Mümkün değil efendim, maalesef mümkün değil. (A.P. sıralarından gürültüler.)

İSMET SEZGİN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Emin Sosyal arkadaşımız diyor, bakın...

BAŞKAN - Sayın Sezgin süreniz gerçekten geçti efendim, rica ediyorum.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim, «Emin Sosyal 100 bin liralık okul ödeneğini 125 bin liraya çıkaramaz mıyım?» diyor. Sayın Turan Güneş diyor ki, «Bunu 125 bin yapın diyemez. Hükümete teklif eder, Hükümet bunu kabul etmezse, itimat rey'i verir.»

BAŞKAN - Sayın Sezgin sizinle anlaşmazlığa düşmek istemiyorum, rica ediyorum lütfen bitirin.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Şimdi değerli arkadaşlarım, aktarma başka şeydir. Aktarma yaptığınız zaman gideri artırmıyor musunuz? Gider artırıcı demek, bütçenin belirli yekûnunu artırmak demek değildir. Gider artırıcı, o masraf kalemindeki gideri artırıcı demektir. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Hayır efendim, yanlış.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım....

BAŞKAN - Sayın Sezgin rica ediyorum, bitirin. Sözüünüzü kesmek zorunda kalacağım efendim. Çok geçti Sayın Sezgin.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Efendim, herhalde önergeyi işleme koyup koymayacağınız hususunda bize lütfeder ve İçtüzüğün hükümlerine göre gereğini yaptığınız takdirde sorarsınız.

BAŞKAN - Yerinizden İçtüzüğün hükümlerini uygulayın Sayın Sezgin.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İSMET SEZGİN (Devamla) - Kaldı ki, Sayın Başkan, bir hususu ifadenizi rica ediyorum, bitiriyorum Sayın Başkanım. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN - Efendim, çok geçti süre, ben keseceğim sözünüzü Sayın Sezgin.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Sayın Başkanım, bir dakikanızı rica.... (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

Muhterem arkadaşlarım, ben sizin adınıza üç aydan beri günde onsekiz saat bütçenin çıkması için çalışıyorum; müsaade edin de onsekiz saniye beni dinleyin efendim.

BAŞKAN - Sayın Sezgin, son cümlenizi lütfen söyleyin efendim, yeni bir fikir beyan etmeden son cümlenizi söyleyin. Yoksa keseceğim sözünüzü, mecburum.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Söylüyorum efendim,

Sayın Başkanımızdan, Anayasaya aykırı olan bu önergeyi 1974 yılında yaptıkları gibi işleme koymamalarını rica ediyorum.

Sayın Başkandan, konuyu bir usul meselesi addederek, Genel Kurulumuzun oyu ile meseleyi hallederim, gibi bir görüşle hareket etmemesini rica ediyorum. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

Bitiriyorum Sayın Başkanım, sizi....

BAŞKAN - Gerçekten zor bırakıyorsunuz Sayın Sezgin, keseceğim sözünüzü.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Hepimizin, bütün Yüce Meclisin saygınlığı ve bağlı olmak zorunda bulunduğumuz Anayasal üstünlüğü Yüce Genel Kurulumuzun saygı duyduğum sayısal....

(Başkanın mikrofonu kapatması.)

BAŞKAN- Sayın Sezgin, teşekkür ederim, sözünüzü kestim efendim, sözünüzü kestim efendim, sözünüzü kestim Sayın Sezgin, Sayın Sezgin sözünüzü kestim efendim, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, bu usul konusunu hallettikten sonra işin esasını halletmeden evvel iki tane sataşma iddiası var, onu halledeceğim efendim.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkanım, izninizle...

BAŞKAN - Aldım efendim Sayın Güneş, zatiâlinizin beyanını da aldım.

Değerli arkadaşlarım, konu Genel Kurulumuzda iki lehte, iki aleyhte sayın üyenin konuşmalarıyla açıklığa kavuşmuş bulunmaktadır; ancak Sayın Sezgin'in, bir iki noktada Başkan olarak bendenize atfen ifade buyurdıkları hususa cevap vermek istiyorum.

Sayın Sezgin; 26.2.1974 tarihli celsede benim Başkanlığımda aynı konunun geldiğini, Anayasaya aykırı olduğu için önergeyi işleme koymadığımı buyurdular.

O önergeyle, 1974 yılındaki önergeyle bu önerge arasında fark vardır. O önergede sayın arkadaşlarımız, katsayının 7'den 8'e çıkarılmasını yalın ifadelerle istiyorlar ve kaynak göstermiyorlardı; ancak bu kez, Başkanlığımıza gelen önergelerin tamamında Sayın Maliye Bakanına kaynak gösterilerek sarf yetkisi verilmiş bulunmaktadır; bunların ikisi arasında fark vardır.

Kanaatim bu olmakla birlikte önemli bir konuyu hallettiğimiz kanaatini taşıdığımı da ve bundan dolayı beni bağışlamanızı da rica ediyorum.

Konuyu Genel Kurulun oylarıyla halledeceğim: Önergenin 94 üncü madde muvacehesinde işleme konulması hususunu kabul eden arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar..., Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir. Önerge işleme konulacaktır efendim. (C.H.P. , M. S. P. , D. P. sıralarından alkışlar.)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü maddesi uyarınca sınıflara ait gösterge tablosunda yer alan gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde kademeli katsayı uygulanmasına dair önerenin işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	56	26.2.1977	512-517	Memduh Ekşi	Cemil Erhan	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Eğer yaptığım işlemin doğru olmadığına inanıyorsanız veya bu iddiada iseniz, 64 üncü maddeye göre usul müzakeresi açmak zorundayım.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - İnaniyoruz.

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Evet, ısrar ediyoruz. (Gürültüler.)

Söz istiyorum, lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte söz istiyorsunuz, buyurun. (Gürültüler.)

Efendim, rica ederim, 64 üncü maddeyi okuduğunuz takdirde yaptığım işlemin doğru olduğunu kabul edeceksiniz. (Gürültüler.)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Aleyhte söz istiyorum.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Aleyhte söz istiyorum.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Aleyhte söz istiyorum. (Gürültüler.)

BAŞKAN - Aleyhte..... Aleyhte.... Aleyhte....

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, Komisyon olarak oylayamayacağınızı ifade ettik. Siz kişisel kanınızı da bu şekilde belirttiniz. Buna rağmen usul müzakeresi açmanızdaki anlamı anlamak mümkün değil.

BAŞKAN - Arz edeyim efendim...

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Mümkün değil.

BAŞKAN - Arz edeyim efendim. Yanlış bir işlem yapmışsam dönerim. 64 üncü maddeyi hep beraber okuyalım,

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Okuyalım efendim.

BAŞKAN - «Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veya Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur» diyor.

Usule ait bir meseledir önerenin görüşülüp görüşülmemesi hususu. Onun için ben de müzakere açmak zorundayım Sayın Sezgin.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, neyin usulü affedersiniz efendim?

BAŞKAN - Efendim, görüşmeye mahal var mıdır, yok mudur bu önergeyi.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Efendim, görüşmeye mahal olmadığını Komisyon olarak ifade ettik. Siz de kişisel görüşünüzü belirtiniz. O halde?....

BAŞKAN - Anlıyorum, sizin görüşünüz de o, benim görüşüm de bu; ama, Genel Kuruldan bir sayın üye görüşmemiz gerekir iddiasıyla Başkanlıktan usul hakkında söz isterse, benim vermemeye yetkim yok efendim,

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Var efendim. Sayın Başkanlar...

BAŞKAN - Hayır, önce konuşulur demek suretiyle Meclis Başkanını emredici bir hükümle bağlamış bir durumda, 64 üncü madde.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Efendim, her isteyene usul hakkında söz verir misiniz Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Hayır, her isteyene vermem; ama bu konuda veririm.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Her isteyene veriyorsunuz, hatta teşvik ediyorsunuz. Sayın Başkanım söz vereyim diye.

BAŞKAN - Rica ederim, rica ederim, Genel Kurulun yarısı usulü çiğnediğim iddiasıyla benden usul hakkında söz istiyor. Ne yapabilirim başka Sayın Sezgin.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Kim bu yarısı efendim.

NURETTİN YILMAZ (Mardin) - Sayın Başkanım, usul müzakerelerinden sonra ne yaparsınız, oylama olmayacağına göre? Sizin kanaatiniz önemli.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu son katsayı ayarlanmasında, Bütçe Plan Komisyonunda kabul edilen 11 katsayı, Yüce Heyetinizde, Adalet Partisinin dışındaki grupların birleşerek 12 katsayıyı kabul etmesi, esasen bir sosyal adalet dengesi getirmek mahiyetinde değildir. Niçin değildir? (C.H.P. sıralarından gürültüler.) Niçin değildir?

BAŞKAN - Sayın Demir, sizden bir ricam olacak. Şimdi benim yaptığım işlemin doğru olmadığı iddiasıyla söz aldınız, tutumumun aleyhine. Sizin yap-

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

tığınız işlem şu, şu, şu gerekçelerle doğru değildir diyeceksiniz. Yoksa, meselenin esası hakkında söz söyleme olanağınız yok. Teknik bilgi verin lütfen.

Adalet Partisi şunu yapmış, Cumhuriyet Halk Partisi bunu yapmış meselesini konuşturmam.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - İzin verin, müsaade buyurun, oraya geleceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Teknik bilgi rica ediyorum sizden.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Sayın Başkanım, geleceğim, oraya da geleceğim üzülmeysin.

BAŞKAN - Efendim, ben sizden teknik bilgi istiyorum. Tutumumun aleyhinde söz istediniz. Görüşülmelidir bu önerge diyorsunuz, rica ediyorum sadece o konuda. Sadece o konu...

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Önerge üzerinde söz vermediniz mi?

BAŞKAN - Hayır efendim, önerge üzerinde söz veremem, Anayasaya aykırı o.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Öyleyse tutumunuz aleyhinde...

BAŞKAN - Tabii, tabii....

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Sayın Başkanım, esasen biz bu önergeyi katsayının 12'ye çıkışındaki sosyal dengesizliği düzeltmek üzere verdik. Bizim önergemizin gayesini teknik seviyede size arz etmek istiyorum. Niçin sevgili arkadaşlarım?

Sayın Başkanım, mesele şudur: Bu tamamıyla küçük memura hiç bir şey getirmemektedir. Ortadan aşağı, en küçük derecedeki memura.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Demir, benim tutumumun aleyhinde konuşacaksınız konuşun. İşin esası hakkında, siyasî tercihinizi ortaya koyucu biçimde sizi konuşturmam.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Sayın Başkan, tutumunuz, katsayıyla maddî imkânlar vererek sosyal dengesini düzenlemeye çalıştığımız memurlarımızın, mağduriyetine sebep olduğu için izah etmek istiyorum sevgili Başkanım.

BAŞKAN - Efendim, o ayrı şey. Siz önergenizi izah için söz almadınız sayın Demir. Türkçe konuşuyorum, anlatıyorum. Benim tutumumun doğru olmadığı; yani, ben, «Önergeleri işleme koymayacağımı» ifade ettim, siz de «Koymanız gerekir» diye söz aldınız. Neden koymam gerektiğini izah edin İhtüzük yönünden. Siyasî tercihi ortaya koydurmam size.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Sayın Başkan, önergenin ihtiva ettiği mana, taşıdığı ehemmiyet nedir? Bir maaş ayarlaması konusunda, katsayı ayarlaması konusunda, bir sosyal dengesizliğin izalesini gerektirdiği içindir ki ben bunu izah ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Demir, bir daha ikaz edeceğim sizi ve bu biçimde konuşmaya devam ederseniz sözünüzü keserim.

ÜNAT DEMİR (Devamla) - Sayın Başkanım, peki, ben sözlerimi bağlıyorum. Esasen 12 katsayıya yol açan gruplar şayet bunda samimî idiler, bütçeden hemen sonra.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Demir, sözünüzü kestim efendim. (Başkan mikrofonu kapattı)

Teşekkür ederim.

Tutumumun lehinde söz almak isteyen var mı efendim?...

Sayın Durakoğlu, buyurun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Katsayının 12 olması konusunda verilen önergeler yanında, her gösterge için ayrı katsayı düzenlenmesi konusundaki önergelerin işleme konulup konulmaması tartışma konusu olarak karşımızdadır. Aslında ilgili kanun olarak ve Anayasa olarak bu önergelerin ilişkilerini tespit ettiğimiz anda, yapılacak işlemin ne derece açık olduğu gün gibi aşikârdır. Anayasanın 126 ncı maddesinin son fıkrası, «Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konulamaz» hükmünü getirmiştir. Bu açık hüküm karşısında, 657 sayılı Kanunun gereği olarak, Bütçe Kanunu ile saptanması yasal bir zorunluk olan katsayı tespitinin her gösterge için ayrı ayrı düzenlenmesi konusu da, ayrıca 657 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinde bir kaç katsayı değil, tek katsayı sisteminin uygulanması gerçeği ve hükmü karşısında da gene açık bir biçimde, gözümüzün önünde engel olarak durmaktadır.

Tek katsayı sisteminden, 657 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinin emredici hükmüne rağmen, ayrılarak, her gösterge için ayrı ayrı katsayılar tespitine gidilmesi, 657 sayılı Kanunun 154 üncü maddesini değiştirir mahiyettedir. Bu nedenle de, Anayasanın 126 ncı maddesine aykırı olarak bütçe ile ilgili olmayan ve bir başka kanunun değiştirilmesi amacını güden bir değişiklik Bütçe Kanununda yer alacak demektir. Bu da 126 ncı maddeye açık ve seçik bir şekilde aykırıdır. Biraz önce 34 üncü maddede, Harcırah Kanununda yapılan bir değişikliğin Anayasaya aykırılığını ileri süren sayın Komisyon Başkanını, aslında 34 üncü maddenin içeriğini teşkil eden, Harcırah Kanunu hükümlerini baştan başa değiştiren bir hüküm olması nedeniyle tümüne karşı çıkması lâzım gelirken, bir başka değişikliğe karşı çıkmaması da calibi dikkattir. Çünkü, biz Bütçe Komisyonunda bu maddenin tümünün Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürdük. Hatta daha önceki yıllarda bu maddenin aynısının gene Bütçe Kanun tasarısında yer alması nedeniyle Anayasa Mahkemesine gittik ve haricen edindiğimiz bilgilere göre de, yaptığımız bir müracaat sonunda isteğimiz kabul edilmiş ve bu hükümler de iptal edilmiştir. Önümüzdeki günlerde Resmî Gazetede gerekçeli karar yayınlandığı zaman, bu gerçek, daha açık biçimde ortaya çıkacaktır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bir kere, özellikle Adalet Partisinin bu konuda izlediği yolun gerçekten üzerinde durulacak bir nitelikte olduğuna da işaret etmeden geçemeyeceğim. Çünkü, Genel İdare Kurullarında daha dün - sanıyorum dün veya evvelsi gün - katsayının 11 olması için karar alanlar, buraya geliyorlar, kanunî engelleri bile bile her gösterge için ayrı bir katsayı uygulanması yoluna giden önergeler vermek suretiyle gerçekten bu konuda samimî olmadıklarının da örneklerini veriyorlar. Böyle olunca.... (A.P. sıralarından gürültüler)

MEHMET İSMET ANGI (Eskişehir) - Bunları duymazlıktan geliyorsun.

BAŞKAN - Çok affedersiniz efendim. Bir tek konuyu arkadaşım ile görüşüyorum. İzliyorum, izliyorum.

MEHMET İSMET ANGI (Eskişehir) - Ama usulden bahsetmiyor.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Bu nedenle önergeler başından sonuna kadar hem kanuna, hem Anayasaya açık bir biçimde aykırıdır ve işleme konulmaması gerekir. Aslında önemli olan küçük memuru veya yüksek dereceli memuru korumak olmadığı da, Anayasaya aykırı olduğunu.... (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, sayın Durakoğlu....

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Bile bile kim getirdi?

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, sayın Durakoğlu, zatîâlinizden teknik bilgi aldım efendim. Siyasî tercih konusunda herhangi bir fikir beyan etmeyeceğinizi ben de tahmin ediyorum, rica ediyorum lütfen bitirin.

MEHMET İSMET ANGI (Eskişehir) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Efendim, uyardım sayın arkadaşımızı.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; sayın Başkanın kanaatini açıklamasından sonra usul müzakeresi açması yolu konusunda da bir cümle ile bir hususu açıklamak istiyorum. Gerçekten bir süreden beri oturumları yöneten değerli Başkanların, kanaatlerini açıklamalarına rağmen usul müzakeresi açtıklarına sık sık şahit oluyoruz. İchtüzüğün, kanunların kendilerine tanıdığı takdir haklarını kullanarak, görüşlerini Genel Kurula bildirdikten sonra, vaki itirazlar üzerine demin sayın Başkanın sürçü lisan da olsa bir gerçek olarak usul tartışması açmasından da belli olduğu gibi, «Genel Kurulun büyük bir kısmı böyle istiyor demek suretiyle» kendilerine tanınan hakkı, takdir hakkını açıkladıkları halde, bu önergeler işleme konulmaz gerçeğini doğru olarak açıkladıkları halde, tekrar bu konuda usul müzakeresine geçilmesi de, bu hakkın kullanıldıktan sonra bir daha geriye dönülerek kullanılmasına, bir başka biçimde kullanılmasına gitmektir ki, aslında hakkın suiistimali olmaktadır.

Sayın Başkanların bunu yapmasını yadırgamamak mümkün değildir, yadırganacak bir durumdur. Aslında yapılan işlemlerin daha önceki yıllarda

örnekleri vardır. Birinci madde üzerinde yapılan değişiklik konusunda, 1974 yılında bu Genel Kurulda 3 defa, 1975 yılında 2 defa, 1976 yılında 6 defa değişiklik yapılmıştır. Bütün bunlara rağmen, sayın Komisyon Başkanı ve oturumu yöneten sayın Başkan, bu uygulamaları bir gelenek olarak nazara alıp, gereğini yapmaları gerekirken, tekrar aynı konuda usul müzakeresinin açılmasının hiç bir anlamı yoktur. Parlamentolarda âdetler, örfler, gelenekler, İçtüzükler ve kanunlar kadar önemlidir. Nitekim, sayın Adalet Partili sözcünün burada geçen yıllarda izlenen yoldan ayrılmaması gereğini söylemesi, aslında bilmediklerinden değil, bu Genel Kurulda 3 yılda tam 6, 7, 13 defa kullanılan yola, 1 inci madde için kullanıldığı zaman, kendi kararlarına aykırı olduğu için itiraz etmişlerdir.

Samimiyetten, İçtüzük hükümlerinden, yasa hükümlerinden bu derece tegafül ederek, mutlaka amacımıza uygun karar istihsaline gidelim yolundaki ısrarların hiç bir zaman kimseyi kandırmayacağını bütün arkadaşlarımızın bilmesi gerekir. Ortadaki gerçek budur, yapılan işlem doğrudur, bu önergeler işleme konulamaz.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Durakoğlu.

Yalnız Başkanların tutumuyla ilgili olan husustaki beyanınıza cevap arz etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, belki gecenin bu vaktinde zamanınızı alıyorum; ama meselenin açıklığa kavuşmasında önümüzdeki müzakereler bakımından da yarar var.

İçtüzüğümüzün 64 üncü maddesi uyarınca usul hakkında söz istenmesi halinde Başkanlarınızın kendi takdir haklarına güvenerek veya bu takdir haklarına dayanarak, usul hakkında söz isteyen arkadaşlarımıza söz vermeme olanağı yok. Son fıkra ki, yukarıda biraz evvel arz ettiğim beyanımdan sonra «Bu yolda bir istemde bulunulur ise, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir» demektedir. Yani verilebilir ifadesini bile getirmeden, Başkanlara, usul hakkında söz istemi halinde takdir hakkı verilmiyor. Bu hususu Yüce Heyetin bilgilerine arz ediyorum.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, son fıkrayı da okuyun.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, bu açıklamamdan sonra, önergeleri işleme koymayacağımı ifade ediyorum efendim. (A.P. sıralarından gürültüler ve sıra kapaklarına vurmalar)

ORHAN OĞUZ (Eskişehir) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim. (A.P. sıralarından alkışlar)

ORHAN OĞUZ (Eskişehir) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Katsayının tabanda küçük memurlar için 13'e çıkarılmasına ait vermiş olduğumuz önerenin oylanmaması suretiyle Başkanlığın tutumunun yanlış olduğu intibai hâsıl olmuştur. O münasebetle huzurunuzda bulunuyorum.

Millet adına beraberce plan fikrine sahip olarak, planın bütünlüğü fikrine sahip olarak, kaynakların tahsisi prensibini kabul etmiş insanlar olarak hareket etmemiz lâzım iken, biraz önce anayasal bakımdan sakınca olmasına rağmen, Yüce Meclis bu yolu açtı. Yüce Meclis Anayasal sakınca olmasına rağmen, burada bütçeye külfet yükleten tekliflerin kabul edilmesi yolunu açtı.

Şimdi, biz de Yüce Meclisin bu açmış olduğu yoldan gitmek suretiyle, sosyal adaletten her zaman bahseden değerli Meclis üyelerine hitap ediyoruz. Diyoruz ki, gelin bu....

BAŞKAN - Sayın Oğuz, sayın Oğuz, benim tutumumun aleyhinde söz aldınız. Yani tutumumun doğru olmadığını ifade edeceksiniz; biraz evvel Meclisin aldığı kararın doğru olup olmadığını değil efendim.

ORHAN OĞUZ (Devamla) - Sayın Başkanım, tutumunuz hakkında konuşuyorum ve diyorum ki, Yüce Meclis plan yapmıştır. Yüce Meclis planda temel kuralları ihdas etmiştir. Yüce Meclise niyabeten Bütçe Plan Karma Komisyonu yukarıda bütçeyi bağlamıştır. Buna rağmen yol açılmıştır. Biraz önce değerli meslekdaşım Turan Güneş de buraya geldi ve «Burada bu transferin, bu tahsisat eklenmesinin, 12'ye çıkarılmasının mümkün olduğunu» ifade ettiler.

Biz de diyoruz ki 13'e çıkaralım.... (C.H.P. sıralarından gürültüler) Tabandaki memuru... Tabii, tabandaki memuru, küçük memuru takdir edelim....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Tek olarak verin 13 olması için önergenizi. Kademeli olarak değil, tek olarak 13 katsayısı için önerge verin o halde.

ORHAN OĞUZ (Devamla) - Tek olduğu takdirde 1 inci derecedekiler ziyadesiyle istifade ediyor, küçük dereceli 566 bin memur ayda 67 lira ancak zam görebiliyor, 1 inci derecede 2 bin lira zam görüyor.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, sayın Oğuz, sayın Oğuz, benim tutumum aleyhinde söz aldınız, diğer arkadaşlarıma da aynı uyarıyı yaptım. Rica ediyorum, benim bir hata yaptığımı ifade edeceksiniz tutumumla ve bunu İçtüzük yönünden söyleyeceksiniz. Yoksa katsayının 12'ye çıkarılması, 11'e indirilmesi konusunu münakaşa etmiyoruz şimdi.

ORHAN OĞUZ (Devamla) - Sayın Başkanım, diyorum ki; şayet bağlanmış, geliri, gideri tespit edilmiş bir bütçenin kalemlerinde Yüce Meclis tasarrufla bulunmak imkânına sahipse, hep beraberce sosyal adaleti gerçekleştirmek için Meclis olarak bir formül arayalım, bulalım.

Anayasayı bir tarafa bırakıyorsunuz, 657 sayılı Kanuna, öbür taraftan, aykırıdır diye bu işlemi, küçük memura vermek istediğimiz, küçük memurun hayat standardını yükseltmek istediğimiz bu şeye engel olmak istiyorsunuz. Bırakın müzakeresini yapalım, Yüce Meclis buna mutlaka bir formül bulabilecektir. Ben buna inanıyorum.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, siz formül getireceksiniz efendim. Yüce Meclisten formül istemeyeceksiniz.

ORHAN OĞUZ (Devamla) - Getirdiğim formül bu. Getirdiğimiz formül bu. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

Beraberce bunu kabul ettiğimiz takdirde küçük memurlar, 600 bin memur bundan istifade edecek ve kimsenin....

BAŞKAN - Sayın Oğuz, sözünüzü keseceğim efendim.

ORHAN OĞUZ (Devamla) - Peki teşekkür ederim. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Lehte sayın Tüzün buyurun efendim.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Burada söyleyeceğim sözlerin bir kısmını sayın Hocam Oğuz'dan, okuldayken öğrenmişim; onun için böyle bir giriş yapmayı gerekli buldum. (A.P. sıralarından gürültüler)

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Başkana hitap ediniz.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Sayın Başkan diye başladım zaten. Ben sayın hocama saygımı ifade etmek için «sayın hocam» dedim.

BAŞKAN - Sayın Demir rica ediyorum.

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Benim sözümü niye kestiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN - Efendim, kendisinden de teknik bilgi rica edeceğim, elbette.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Zaten teknik konuşacağım. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Demir rica ediyorum, lütfen efendim.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Sayın milletvekilleri, sayın komisyon başkanının da iştirak ettiği sayın Meclis Başkanımızın kararı, doğru alınmış bir karardır.

Şunun için doğru alınmış bir karardır. Yapılan teklif, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tadilini gerektiren bir mahiyettedir. Bildiğiniz gibi, sayın hocam ve sayın arkadaşım....

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Burası mektep değil, «hocam» diye hitap etme.

BAŞKAN - Efendim, Meclise hitap edin sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Tabî efendim, Meclise hitap ediyorum.

Bildiğiniz gibi bütçelerle diğer kanunlar tadil edilmez. Çünkü bütçe kanunlarının görüşme statüsü ayrıdır. Çünkü, bütçe kanunları önce Karma Komisyonunda, sonra Senatoda, sonra Mecliste görüşülür. Çünkü, bütçe kanunlarının vetosu yoktur. Çünkü, bütçe kanunlarının diğer kanunlardan farkı Anayasayla gösterilmiştir. Onun için değerli arkadaşlarım, işte bu gerekçelerle, sayın Durakoğlu'nun aktardığı gerekçelerle bu Bütçe Kanunu ile başka bir kanun tadili yapamayız.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Anayasa tadil edilebilir.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Efendim, Anayasayı burada tadil edebiliriz; ama, bütçe kanunu ile değil. Geliriz, rakamımız yeter, ederiz, o ayrı; ama bütçe kanunu ile Anayasayı da tadil edemeyiz, bir başka şeyi de yapamayız.

Demin yaptığımız şey eğer yanlışsa, sizin şu anda verdiğiniz önerge de o yanlışlığa dayanan bir önerge'dir. Eğer onu yanlış olarak kabul ediyorsanız o zaman önergeyi niye verdiniz? Yok, önergeyi eğer ufak memurlar için veriyorsanız, biraz daha sabredin, bir kaç madde sonra o ufak memurlara 700 lira zam getiren bir teklif daha gelecek, bu yanık seslerinizin is kokusunu o zaman hissetmek istiyoruz;

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Tüzün.

Değerli arkadaşlarım, yapılan usul görüşmeleri sonunda....

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, aleyhte 2 kişiye söz vermeniz gerekirdi, konuşturmadınız.

BAŞKAN - Verdim, verdim Sayın Karaaslan; 2 kişiye söz verdim efendim.

Yapılan görüşmeler sonunda Başkanlığın tutumunda herhangi bir hata olmadığı ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu 2 önergeyi işleme koymuyorum efendim.

1977 Mali Yılı Bütçe Kanunu tasarısının 35 inci maddesinin sonuna «5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası uygulanmaz» fıkrasının eklenmesine dair önerenin işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	56	26.2.1977	517-522	Memduh Ekşi	Cemil Erhan	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Bu konuda usul müzakeresi açıyorum.

Sayın Sanlı, kanaatimin aleyhinde söz istiyorsunuz, buyurun efendim...

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Komisyon şunu söylemektedir; önerge min kapsamını önce anlatayım, itirazların bilâhara değerlendirilmesi söz konusu olsun.

Önerge...

YILMAZ HOCAOĞLU (Adana) - Usul, usul.

ALİ SANLI (Devamla) - Usul efendim, usul. Niçin oylanamaz, niçin oylanır?.

Önerge 5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin «C» fıkrasının bu kanuna montesidir. Sayın Komisyon Başkanı diyorlar ki; «Bütçe kanunuyla bir başka kanunu tadil ediyorsunuz.» Yani, «Anayasanın 126 ncı maddesine aykırıdır.» Sayın Sezzin bunu söylüyor. Başkan da buna iştirak ediyor. Ben de diyorum ki, bir bütçe kanunuyla bir başka kanunu tadil etmiyoruz. Durum böyle değildir. Ne diyoruz önergemizde? Bu kanununda 35 inci maddeye şöyle bir fıkra ilâve ediyoruz: «5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin «C» fıkrası uygulanmaz». Kanunu tadil eden bir yanı var mı? (A.P. sıralarından gürültüler)

Müsaade buyurun efendim, müsaade buyurun, teknik bir izah yapıyoruz, heyecanlanmanıza gerek yok ki.

Ne diyoruz? Kanunu değiştirmiyoruz. Kanunu ortadan kaldırmıyoruz. (A.P. sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Çok rica ediyorum efendim. Efendim, teknik bilgi veriyor, rica ediyorum. Usul müzakeresini onun için açtım.

ALİ SANLI (Devamla) - Kanunu ortadan kaldırmıyoruz, kanunu tadil etmiyoruz, askıya alıyoruz, askıya.

Başka örnek veriyorum, başka örnek! Bu Bütçe Kanununda sayın Maliye Bakanının imzası var. Bakınız 84 üncü madde de nasıl askıya alınıyor?

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Askıya alın, askıya.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ SANLI (Devamla) - Sayın Ertem, siz grup başkanvekilliği yaptınız. Sizin de imzanız var kabine üyesi olarak bu bütçelerde. Bakınız okuyorum, müsaade buyurun okuyorum...

BAŞKAN - Sayın Sanlı, Genel Kurula hitap edin efendim.

ALİ SANLI (Devamla) - 84 üncü madde: «Mali yılda uygulanmayacak kanun hükümleri.» demek ki, bu Bütçe Kanunuyla bazı kanunların bazı maddelerini veya bazı kanunların tümünü uygulamama imkânını getiriyoruz. Bu Bütçe Tasarısında bu yıl için 23 tane kanunun uygulanmaması öngörülmüş. Okuyorum: 6831 sayılı Kanunun falan maddesi uygulanmaz, 3202 sayılı Ziraat Bankası Kanununun falan maddesi uygulanmaz. Sayıyorum, 23 tane kanun var. Benimkinin bundan ne farkı var?

Ben diyorum ki: «5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (C) fıkrası uygulanmaz.»

Şayet...

NURETTİN YILMAZ (Mardin) - O (C) fıkrası neymiş?

ALİ SANLI (Devamla) - Beyefendi, usul müzakeresi olduğu için içine girmiyorum.

Şayet bu Bütçe Kanunu ile atıf yaptığımız kanunun uygulanmaması isteğini o kanunun tadili sayıyorsak, o zaman başka. O zaman bunların tümü tadil mahiyetinde sayılır. Onun için burada bir başka yasayı tadil etmemiz söz konusu değil. Bu bütçe dönemi içinde o yasanın o fıkrasını uygulamadan kaldırıyoruz. Madde yürürlüğü devam ediyor.

İşte bu Bütçe Tasarısına Maliye Bakanı imza atmış; 23 tane kanunu askıya almış, «Bu sene uygulanmaz» diyor. Benim, bundan farklı bir önerge vermişliğim yok.

Sayın Başkanın Anayasa anlayışı buraya uymaz. O zaman bir diğer düşünceye gelirse sayın Başkan, Sayın Bakan, «Bu bir gider artırıcı tekliftir» gibi bir endişesini belirtmedi ama; ben indikten sonra belirtebilir, o bakımdan söylemekte yarar görüyorum; Emekli Sandığının primleri ve finansmanı Hazineye olmaz. Bu Bütçe Kanununda Emekli Sandığına ilişkin herhangi bir ödenek, herhangi bir fon, herhangi bir tahsisat yoktur. Ben o tahsisatı kısmıyorum. O nedenle gider artırıcı teklif mahiyetinde sayılmaz.

Şayet sayın Başkan önergenin mahiyetini kavrayaydı, peşinen sayın Komisyon Başkanının yargısına katılmazdı. Meselenin mahiyeti önergenin bünyesinde yatıyor, önergeyi bu nedenle açıklamam zorunlu. Önerge şunu kastediyor:

Değerli arkadaşlar, 5434 sayılı Kanunda - 1950' lerde kabul edilmiş bir kanundur - derece ve kademe terfiinde ilk maaş farkı Emekli Sandığına kesilir. Bilahare 657 sayılı Kanun çıkmış, 657 sayılı Kanunun 1327 sayılı Kanunla

değişik 55 inci maddesi, 154 üncü maddesi olarak düzenlenmiş. 154 üncü maddesi diyor ki, «Katsayı artışı yükseliş değildir.» Emekli Sandığının o maddesi yükseliş farklarının kabul edilmesidir. Öyleyse katsayı nedir? Eşel Mobil sistemine göre bir mobilite getirmiştir; geçen seneki satın alma gücünü bu yıl biz artırarak devam ettiriyoruz. Bir yükselme yok; memurun satın alma gücünü bir düzeyde tutma var. Bu nedenle bu yükseliş sayılmaz.

Bu hata nereden meydana gelmiştir? 1974 yılında sayın Maliye Bakanı Deniz Baykal zamanında bu uygulama yapıldığı zaman, sayın Ergenekon o bütçede, ben gayet iyi biliyorum, zaııtları şimdi getirebilseydim mümkündü, kendisi karşı çıkmıştı, «Olmaz böyle şey» demişti. Bu yükseliş başka şeydir, katsayı artışı terfi değildir. Bunun arasındaki farkla, derece terfiindeki fark birbirine benzemez. Burada yükseliş kavramı yoktur.

Geçen seneki enflasyon, fiyat artışları nedeniyle adamın harcama mobilitelerini Yüksek Meclis 11'e çıkarmış, 12'ye çıkarmış. Bu yükseliş değil. Bu nedenle, bugün 1 milyon memur var, tümünün farkını Emekli Sandığına veriyorsunuz. Hangi yasa dayanağına göre? 1 tane tebliğ var. Demin sanıyorum Milli Selâmet Partili bir arkadaşımızın sorusuna sayın Bakan, «Uygulayacağım» dedi, çıktı. Nasıl önleyeceğim peki bunu ben? 1 milyon memur Danıştaya mı gidecek?

İşte diyorum ki; Sayın Bakan bu yanlışlığı düzeltinceye kadar, bu yıla mahsus olmak üzere askıya alıyorum. Bunun ne Anayasaya aykırılığı var, ne de hukuka aykırılığı var. Özüyle, düşünce sistemiyle, sayın Bakanın 1974 yılında yaptığı bütçe konuşmasıyla de aynıdır.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sanlı.

Tutumumun lehinde sayın İsmet Sezgin, buyurun efendim.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, aleyhte efendim.

BAŞKAN - Buyurun sayın İsmet Sezgin.

İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Ali Sanlı ve arkadaşları, sayın Sanlı'nın biraz önce burada da belirttikleri veçhile, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 14 üncü maddesinin (C) fıkrasını ortadan kaldırmak istemektedirler değerli arkadaşlarım. O da şudur: Emekliliğe esas aylık veya ücretleri yükselme suretiyle artanların ilk aya ait artış farkları Sandığın gelirlerinden sayılır.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Ama o, terfiler sayın sözcü.

İSMET SEZGİN (Devamla) - Şimdi 5434 sayılı Kanun bu açık hükmü getiriyor. Acaba 657 sayılı Kanun neyi getiriyor? Biraz önce sayın Ali Sanlı arkadaşımız dediler ki, «657 sayılı Kanunun 154 üncü maddesi katsayı artışlarının yükseliş olmadığını söylüyor.»

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Ben size, sayın Ali Sanlı'nın belki de unuttuğu için tam olarak söyleyemediği o fıkra metnini okuyarak arz edeyim değerli arkadaşlarım. 657 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası aynen şöyledir: «Katsayı değişimi, Emekli Kanunu hükümleri dışında, aylıklarda artış veya eksiliş sayılmaz.»

Yani Emekli Kanununda sayılır. Nitekim, Sayıştay Başkanlığına, yani Millet Meclisine niyabeten vazife gören Sayıştay Başkanlığına yapılan böyle bir müracaatı genel kurullarında görüşen Sayıştay Daireler Başkanlığı, Emekli Sandığı Kanununun 14 üncü maddesinin (c) fıkrasının uygulanacağı hükmünü kabul etmiştir ve bunu ilân etmiştir değerli arkadaşlarım.

İşin burasında Anayasamızın 126 ncı maddesinin son fıkrasına aykırı hareket edildiğine dair sayın Başkanımın kanaatine katılıyorum ve bu nedenle kendilerinin uyguladığı usulün lehinde konuşuyorum.

Sayın Ali Sanlı arkadaşımızın da ileri sürdükleri şekilde işi gider artırıcı yönünden ele almadıksa, gider artırıcı yönü, arz ettiğim 126 ncı maddenin son fıkrasına göre, Anayasa hükmünden sonra gelen hüküm olduğu içindir, eğer bu konuyla da ele almak gerekirse, değerli arkadaşlarım kısaca onu da arz edeyim:

Bir teknik malumat sunmak istiyorum. Sayın Başkanım, yüksek malumlarınızdır, Emekli Sandığı fon sistemine tabi değil, bütçe sistemine tabi bir müessesedir. Bütçesindeki açıklıklar, yani kaynak zaafları da, bütçe sistemine bağlı bir müessese bulunduğu cihetle, Hazinece karşılanacaktır. Hazinece karşılanacak miktar, konumuzda nedir biliyor musunuz sevgili arkadaşlarım? 1 800 000 000 liradır. Sayın Ali Sanlı arkadaşımızın önergesi kabul edilir. Emekli Sandığı Kanununun Sayıştayca da uygulanması doğru bulunduğu ve katsayı sisteminin uygulandığından beri bütçe kanunlarında yer alan 5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası bütçe metninden çıkarıldığı takdirde, bütçe sistemiyle müessese halinde çalışan Emekli Sandığında bu yolla 1 800 000 000 lira gelir eksilmesi olacaktır. Bu da, Maliye Bakanlığı, Hazine tarafından karşılanacağı cihetle, gelir eksiltici mi, gider artırıcı mı olduğunu yüksek idraklerinize arz ediyorum.

Bu arada Sayın Ali Sanlı arkadaşımız 84 üncü madde ile ilgili bir hususu da belirtti. Bütçe ile uzaktan yakından ilgilenen arkadaşlarımız açık olarak bileceklerdir ki, sevgili arkadaşlarım, 84 üncü madde başka şeydir, bu madde başka şeydir. 84 üncü madde bütçe uygulamasıyla ilgili maddedir. Bütçe uygulamasıyla ilgili maddeleri, kanunları, bütçe kanunu ile değiştirmek suretiyle, onları uygulamamaya dönüştürmek ve dolayısıyla Hazineyi 1 800 000 000 liralık gelir kaybına uğratmanın ne demek olacağını saygı ile arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sezgin.

Aleyhte Sayın Karaaslan, buyurun efendim.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, bir şeyi tavzih etmek istiyorum; benim söylemediğim bir şeyi söylemiş farz ederek...

BAŞKAN - Çok rica ediyorum Sayın Sanlı, bir dakika efendim. Sayın Sanlı, bir dakika. Buyurun oturun, beyanınızı alacağım efendim.

AHMET KARAASLAN (Malatya) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Akşamdan beri sayın Başkan tarafından uygulanan usul Anayasanın da, İçtüzüğün de tamamen dışında bir usuldür. Bunun karşısında bir temenniyle söze başlamak istiyorum. O temennim de şudur: Temenni ederim ki bu usul, sayın Memduh Ekşi'nin Başkanlığına münhasır kalsın; Anayasa dışı, İçtüzük dışı bir usulün uygulanması Meclisimizde bir teamül haline gelmesin.

Muhterem arkadaşlarım, bakınız Anayasanın 94 üncü maddesinin son fıkrası; «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belirli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.» 126 ncı madde; «Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konamaz».

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Tutumunuzun aleyhinde söz aldılar sayın Başkan.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Evet, Başkanın tutumunun aleyhinde konuşuyorum.

Şimdi Sayın Başkanın tutumu, sadece Anayasa ile, İçtüzükle değil, 10'ar dakika ara ile verdiği kararlar arasında da birbiriyle tezat halinde. Örnek vereyim; bir grup arkadaşımız çıkıyor; «Katsayı 11 olmasın, 12 olsun» diyor. Gerekçesi şu olur, bu olur. Gerçekten memurun bugünkü hayat şartları içerisinde 11 katsayı kifayetsiz kalmış olabilir. Bunun için Sayın Başkan tarafından bir usul müzakeresi açılıyor. Neticede Meclisin oyu ile hallediliyor. Bu gerekçe ne kadar insanî ise, ne kadar kabule şayansa, bir başka grup arkadaşın da verdiği önergedeki gerekçenin de daha insanî olduğunu düşünmek lâzım. Zira, seyyanen getirilen 12 katsayısı, Anayasanın 94 üncü maddesine ne derece aykırı ise, kademeli bir katsayı uygulamasının da 126 ncı maddeye ondan daha fazla aykırı olduğunu iddia etmek mümkün değil.

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Karaaslan, izin alabilir miyim sizden?...

AHMET KARAASLAN (Devamla) - İzin verin de.

Sizin 10'ar dakika arayla...

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, «İzin verin» deyip, beni burada siz yönetmiyorsunuz. Bu Meclisi ben yönetiyorum. Çok rica ediyorum, beni dinlemek zorundasınız.

AHMET KARAASLAN - (Devamla) - Efendim ben, sayın Başkanım...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, sayın Karaaslan...

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Buyurun efendim.

BAŞKAN - Mesele şu idi: 5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrasının uygulanmayacağına dair, 35 inci maddeye bir ilâve yapalım diye, bir Sayın arkadaşım önerge verdi.

Yani, Genel Kurulun sabrını tüketiyorum; ama, size de bir ölçüde ıstık tutmak için ifade ediyorum.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Ben bunun oylanamayacağı hususunda kanaat serdettim. Siz de bunun aleyhinde söz aldınız.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Evet sayın Başkanım.

BAŞKAN - Bütün bunların Anayasanın 126 ncı maddesi ile ne alâkası var? Rica ediyorum...

Siz benim tutumumun aleyhinde söz aldınız, bu hususta beyanda bulunun. Bu konuda olsun.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Evet, tutumunuz aleyhinde konuşuyorum Sayın Başkanım. 10'ar dakika ara ile vermiş olduğunuz iki kararın tamamen birbirinin aksi olduğunu, birbirini nakzeder mahiyette olduğunu burada ifade etmek istiyorum.

ORAL MAVİOĞLU (İçel) - Memurlara yaptığınız ihanetten kurtulamazsınız.

BAŞKAN - Sayın Mavioğlu, rica ediyorum.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Beyefendi, memurla alâkası yok. Ben sayın Başkanın tutumu hakkında, uyguladığı usulün Anayasaya, İçtüzüğe aykırı olduğu hakkında söz istedim. İzin vererseniz konuşayım, lütfedin.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Şimdi sayın Başkan, bir grubun vermiş olduğu önergeyi sonunda Meclisin oylarıyla halledeceğim diyor, sayın Maliye Bakanının 94 üncü maddeye göre 1,5 milyar gider artırıcıdır demesine rağmen. Bir başka grubun vermiş olduğu kademeli katsayı ile ilgili önergeyi oylamak ihtiyacını duymuyor. Neden? Çünkü seyyanen uygulanan katsayı, milletvekillerinde ve 1 inci derecede 1 800 liralık bir artış sağladığı halde, 14 üncü derecedeki memurda 80 lira artış sağlıyor.

KEMAL ATAMAN (Ankara) - Ne alâkası var?

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Niye istismar yapıyorsun?

BAŞKAN - Sayın Karaaslan, şimdi şu işin usulle en ufak bir ilgisi var mı benim tutumumla? Siz, Meclisin vermiş olduğu kararı yargılıyorsunuz. Çok rica ederim. O benim tutumum değil, Millet Meclisinin vermiş olduğu karar.

Sayın Karaaslan, rica ediyorum, gecenin bu saatında boşuna uzatmayalım meseleyi.

AHMET KARAASLAN (Devamla) - Sayın Başkan, sizin tutumunuzu anlatıyorum.

94 üncü maddeye ne nispete ve ne derecede aykırılık iddia edilmiş ise, 126 ncı maddeye de o nispete, o derecede aykırılık iddia edilmiştir. (C.H.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

Birini Meclisin oyları ile hallediyorsunuz, birini takdirinizle. Temenni ederim ki, bu usul size münhasır kalsın. Uyguladığınız usul ne Anayasa usulüdür, ne İctüzük usulüdür, ne de sosyal adalet anlayışına uygundur. Memura sosyal adalet getiren bir tutum değildir. Bu, Memduh Ekşi'nin usulüdür, size münhasır kalmasını dilerim. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Karaaslan.

Değerli arkadaşlarım, yaptığımız oylama...

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan, size yardımcı olmak dileğiyle, söz almadan, şu metni okumanızı rica ediyorum.

BAŞKAN - Neyi efendim? Görüşlerinizi açıkladınız Sayın Sanlı.

ALİ SANLI (Burdur) - Sizin kararınızda...

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - Sayın Başkan, size yardımcı olmak için....

BAŞKAN - Efendim, sayın Sanlı ile meseleyi halledelim de efendim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) - İmzamı geri alıyorum önergeden, 5 imza var zaten, mesele kalmıyor.

BAŞKAN - Daha var efendim, biraz fazla maalesef.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Ben kabul ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Mutlu takabbül ediyor.

ALİ SANLI (Burdur) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Sanlı, siz beyanınızı açıkladınız, Yüce Meclis de dinledi.

ALİ SANLI (Burdur) - Size yardımcı olmak için, sağlıklı bir karar verebilmeniz için şu kitapta yazılı...

BAŞKAN - Yani, biraz evvelki konuşmanızda ifade ettiniz mi efendim, bu yazılı olan hususu?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ALİ SANLI (Burdur) - Hayır etmedim.

BAŞKAN - Bilmem onu.

ALİ SANLI (Burdur) - Size sağlıklı bir karar verebilmenizde yardımcı olmak dileğiyle, bu kitabı sayın müşavirlerinize verin, bir okuyun, karara varırsınız. O açıdan...

BAŞKAN - Efendim, ben konuyu Meclisin kararı ile halledeceğim. Lehte, aleyhte konuşmalar yapıldı, tutumumun doğru olup olmadığı hususunda Meclisin onayını alacağım, onun için endişe buyurmayın. Müşavirlerim de yanlış düşünebilir, ben de yanlış düşünebilirim, sizin onayınızla halledeceğim meseleyi.

ALİ SANLI (Burdur) - Sağlıklı bir karar alınması niyetiyle söyledim.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, bu önerenin...

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, biraz önce kanaatinizi belirttiniz; kanaatinizi bir önceki önergede belirttiniz oylamadınız. Şimdi de kanaatinizi belirtiyorsunuz, oyluyorsunuz. Bunu anlamak mümkün değil efendim.

BAŞKAN - Efendim, benim kanaatim yanlış olabilir. Genel Kurul en isabetli kararı verir. Bu konuda Genel Kurulun onayını alacağım efendim, rica ederim. (A.P. sıralarından gürültüler)

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, mademki Genel Kurul en isabetli kararı verirdi, demin neden yapmadınız bunu efendim?

BAŞKAN - Efendim, lehte ve aleyhte konuştunuz, zatiâliniz lehinde konuştunuz. Beyefendilerden aleyhte konuşanlar oldu. Genel Kurula açıklandı, Genel Kurul bir fikre vardı.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, sizin namınıza vicdanım rahatsız oluyor.

BAŞKAN - Efendim, tutumumun doğru veya yanlış olup olmadığı hususunda onayınızı alacağım. Ben, önerenin oya konmaması lâzım geldiği hususundaki tutumumu belirttim.

Benim tutumumun doğru olduğunu kabul eden arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayılmadı efendim, sayılmadı efendim.

BAŞKAN - Efendim bunun usulü, bunun usulüne uygun itiraz yolu vardır. Sizin «Kabul edilmedi» demenizle veya «Sayılmadı» demenizle olmaz bu sayın Sezgin. (A.P. sıralarından gürültüler)

Kamu görevlilerine 1 000 liradan aşağı yan ödeme verilmemesine dair önerenin gider artırıcı mahiyette olup olmadığı ve önerenin işleme konulup konulamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	56	26.2.1977	530-533	Memduh Ekşi	Cemil Erhan	Mehdi Keskin

BAŞKAN - Evet, usul tartışması açıyorum, buyurun efendim; tutumumun aleyhinde.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Bizim önerge ile getirmek istediğimiz şu (Gider artırıcı bir teklifte bulunmadık): Hükümetin geçen yıl kötüye kullandığı yetkiyi sınırlamak istedik. Geçen sene aynı madde ile Hükümete tavan olarak 5 800 lira verdik; ama Hükümet bir müsteşara tuttu 5 800 lira verdi, 15 inci derecede, 14 üncü derecede bir kamu görevlisine de 300 lira verdi. İşte biz, biraz önce Sayın Oğuz'un savunduğu o alt gelir gruplarının en altında bulunan kişiler için geçen yıl kötüye kullandığınız yetkiye bu sene mani olmak istiyoruz. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Şimdi ne söylüyoruz: 50 nci maddede tavanı 8 700 lira getirdik. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Çıtırık....

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Efendim?...

BAŞKAN - Beni dinler misiniz efendim?...

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Dinliyorum efendim.

BAŞKAN - Ben de bu önergeyi gider artırıcı mahiyette gördüğüm için....

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Neresi gider artırıcı? Değil; ben onu izah ediyorum.

BAŞKAN - Siz de, gider artırıcı değil, bu nedenle işleme koymanız lâzım gelir demeniz gerekir.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Tamam, onu anlatayım; tamam ona geliyorum efendim.

BAŞKAN - Yani, teknik bilgi vermenizi rica ediyorum.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Geliyorum Sayın Başkanım, ona geliyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Lütfen, rica ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Şimdi, 50 nci madde tavan 8 700 lira; tavan.... Taban yok. Şimdi biz diyoruz ki, Hükümet bin liranın altında yan ödeme veremez; ama 8 700 vermesin, 6 bin versin, 5 bin versin, 7 bin versin; bunlara da bin lira versinler.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, usulünüzün lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehinde.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Şimdi, Sayın Komisyon Başkanımız (Komisyon Başkanım, birlikte çalışıyoruz) bunu Anayasanın 94 üncü maddesine göre gider artırıcı gördüler. Bunun neresi gider artırıcı arkadaşım? Ben Hükümetin yetkisini kısıtlıyorum. Geçen yıl kötüye kullandınız bu yetkiyi Hükümet olarak. Sayın Hükümet, geçen yıl kötüye kullandınız, bu yıl da bu kötüye kullanmanıza Meclis olarak karşı çıkıyoruz. Getirdiğimiz bu.

Biraz önce.... (A.P. sıralarından gürültüler) Sayın Oğuz şunu savunmuşlardı....

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) - Neresi usul bunun?

BAŞKAN - Sayın Çıtırık, Sayın Çıtırık, şimdi hükümet eleştirmesi yapmıyoruz. Neden dolayı bu önerge gider artırıcı değildir, bunu izah edeceksiniz. Hükümetin tutumunu eleştirmiyorsunuz şimdi.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) - Tamam efendim.

Bizim kanaatimizce bu öneri, bu fıkra ilâvesi gider artırıcı değildir. Sadece bir tavan vardır. Bu tavana bir taban getirilmiştir. Eğer tavanı delmek isteseydim 8 700 lira ve 1 lira artırmak isteseydim gider artırıcı olurdu. Ben o tavan arasında bir taban getirmişim. Bu taban.

Hükümet Programınızda, «Ait gelir gruplarının geçim sıkıntılarını hafifletecek önlemler alacağız» diyordunuz. İki yılda getirmediniz bu önlemi. İşte getirdik bu önlemi, lütfen bize katılınız, savununuz.

Saygılarımla. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çıtırık.

Sayın Sezgin, lehte buyurun efendim.

İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Sözlerimin bir anlam taşımayacağını, biraz önce başta sayın Genel Başkan Ecevit'in ve arkadaşlarımızın alkışlarından anlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Bütçe Karma Komisyonu Başkanı olarak hepinizin bildiği gibi boşa nefes tükettiğimi de biliyorum. Bildiğiniz gibi politika yapmamaya gayret ediyorum ve bugüne kadar da bu kürsüde, Bütçe Komisyonu Başkanı olarak çıktığım zaman, politika yapmamaya çalıştım değerli arkadaşlarım. Eğer politika yapılsaydı, eğer hukuk mu politika mı, Anayasa mı politika mı münakaşası yapılsaydı daima Anayasadan yana olduk, hukuktan yana olduk, politikadan yana olmadık.

Fakat sevgili arkadaşlarım, bana bir örnek göstermenizi rica ediyorum ki, bir örnek gösteriniz bana; tabanı 300 lira olan yan ödeme 1 000 liraya çıkarılıyor, bu gider artırıcı olmuyor? Bir tek örnek gösteriniz lütfen bana, bir tek örnek gösteriniz. Eğer «Yan ödemeler 300 liradan 1 000 liraya çıkarılacaktır» dememin gider artırıcı olmadığını söylüyorsanız ve bunun sayısal üstünlüğümüzle kabul ettirmek istiyorsanız, bunun doğru olmadığını söylemek istiyorum değerli arkadaşlarım.

Her ne kadar siz bunu «Tavanı indirmek suretiyle yapacağım» diyorsanız dahi, tavandaki sayı ile tabandaki sayının dengesinin bunları kompanse (Compense'e) etmesinin mümkün olmadığını söylemek istiyorum değerli arkadaşlarım.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi biraz önce, kişiliğine saygı duyduğum arkadaşımın tutumuna, davranışına, yerimden, görevimin bana verdiği hassasiyet ve sorumluluk duygusu içerisinde asabiyete kapılarak söylediğim sözler oldu; ama bunlarda gerçek olduğunu geliniz kabul ediniz değerli arkadaşlarım, geliniz kabul ediniz.

İstediği şeyi oylayan, istediğini oylamayan, sayısal üstünlüğü anayasal üstünlüğe galebe getiren ve bir politika için Anayasanın bu maddesini feda eden bir zihniyete sahip olmasını sayın Ekşi için vicdanım kabul etmiyor sevgili arkadaşlarım ve Cumhuriyet Halk Parti içerisinde Komisyonda beraber çalıştığımız ve yıllardır hangi istikâmette oy kullandığımız birlikte gördüğümüz, yaşadığımız arkadaşlarımızın Anayasayı böylesine çiğneyerek oy kullanmalarına vicdanım razı olmuyor sevgili arkadaşlarım da onun için huzurunuzda çıkıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi Sayın Çıtırık arkadaşımız bu konuları gayet iyi bilen arkadaşlarımızdan biridir. Tavanı indirip, tabanı yükseltmek suretiyle 300 liradan bin liraya çıkarıyorsunuz bu gider artırıcı olmuyor...

Lütfen sevgili arkadaşlarım, bana bir tek örnek gösteriniz ki gider artırıcı olsun? Gösteremezsiniz sevgili arkadaşlarım, gösteremezsiniz. Eğer Anayasada bu yolu açarsanız değerli arkadaşlarım, yarın bu sayısal üstünlüğünüzü ve iktidarın ortaklarından birinin sayısal üstünlüğünü ekleyemezsiniz bu üstünlüğünüze, Anayasada istemediğiniz delikleri açabilirsiniz; rahneler açabilirsiniz.

Anayasayı biz yaptık diye övünen, biz savunuyoruz diye övünen arkadaşlarımızdan rica ediyorum ve 1 inci maddeden itibaren Anayasayı böylesine çiğneyen, böylesine rahneler açan ve birtakım politikalara anayasal üstünlüğü feda ettiren zihniyete son vermenizi ve Türk Devletinin Hazinesini, Türk Devletini, planı, bütünlüğünü, Anayasayı korumanızı rica ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Sezgin.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Türk Devletinin Hazinesini müsteşarlara dağıtın, hademelere bir şey vermeyin. Olur mu böyle şey?

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Durakoğlu, aleyhte buyurunuz.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Konunun esasına girmeden önce bir hususu saptamakta yarar olduğu zannındayım. O da iki sistemin çarpışması ve bu çarpışmanın sonucu olarak bazı çelişkilerin ortaya çıkmasıdır.

İki sistem nedir? Sistemlerden birisi program bütçe sistemi, diğeri ise 657 sayılı Kanunun derece, kademe ve katsayı sistemidir. Derece, kademe ve katsayı sistemini esas aldığınız zaman, program bütçe esaslarıyla derece, kademe ve katsayı sistemine göre devlet personeline maaş ödeme yoluna gittiğiniz zaman, mutlak ve kesin rakamları bütçenize koyarak, maaşların karşılığı olan miktar şudur diye kesin bir rakam vermenize imkân yoktur. Sistemin tabiatı gereği imkân yoktur. Neden?

Çünkü, kadrolarla belirlenen dereceler var. Kadrolarla belirlenen derecelerin yanında; bu derecelerin miktarı bellidir, sayısı bellidir ve bu sayıya göre koyacağınız miktar da bellidir, mutlak rakam olarak; ama bu derecelerde bulunan kamu görevlilerine vereceğiniz maaşın, işgal ettiği makamın durumu nedeniyle vereceğiniz yan ödemeler devamlı surette değişmektedir. Bir bütçe yılı içerisinde tüm kamu görevlilerine vereceğiniz maaşın yarısına yakın bir miktarını yan ödemeler olarak vermek durumundasınız, mümkündür.

Nitekim, her bütçede, ayrı ayrı gördünüz, - sanıyorum 101 bölümdür - her bütçenin 101 inci bölümünde maaşların karşılığı olan miktarlar konulmuştur; ama ondan ayrı olarak da Maliye Bakanlığı bütçesini tetkik ettiğiniz zaman bir fon tesis edilmiştir. Tesis edilen bu fona göre 657 sayılı Kanunun gereği olarak yapılması icabeden ödemeleri karşılamak üzere bir fon kurulmuştur. Bu fonun bugünkü miktarı 4 milyardır. Bu 4 milyar yetmediği zaman ne olacaktır? Yine aynı Maliye Bakanlığı bütçesindeki hükme göre yeterince artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

Demek ki, bu, beş misli, altı misli, yedi misline çıkabilir.

Şimdi bu iki sistemde; bir yerde derece, katsayı, kademe sistemi olarak personel sistemi; diğerk tarafta program bütçe olarak belirli yerlere belirli miktarları yatırmak zorunda kaldığınız bir sistemle karşı karşıyasınız. Bu iki sistemi uygulamaya kalktığınız zaman, karşılaşacağınız durum şudur: Devamlı surette hangisi gider artırır, hangisi gelir azaltır diye karşılaşabilirsiniz.

Ashnda şu bütçe Kanunundaki hükümlere baktığınız zaman, hangi rakam üzerinde bütçeyi bağladığınızı, şurada oturan sayın Maliye Bakanı diyemez ki ben 1977 mali yılı Bütçesini rakam olarak, kesin olarak şu miktar üzerinden bağlıyorum.

Nitekim, kesin hesaplara gittiğiniz zaman göreceksiniz ki, Maliye Bakanı bu konuda bir rakam verse dahi, yılın sonunda tahakkuk edenlere baktığınız zaman, - bu rakamın ek ödeneklerini, aktarmalarını, şunlarını, bunlarını çıkıyorum, sonradan ilave edilenleri çıkıyorum - sadece Bütçe Kanununun verdiği yetkilere dayanarak, burada 7-8 tane fon vardır ki, bunları üç misline kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir, beş misline kadar artırmaya Maliye

Bakanı yetkilidir, 657 sayılı Kanunun uygulamasının gerektirdiği ödemeleri yapması için 4 milyarlık fonu yeterince artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Hangi bütçede denge arıyorsunuz, hangi bütçede verilen bir önerge içerisinde bu önerge gider artırıcıdır diyecek duruma geliyorsunuz, hassasiyetiniz nereden geliyor?

Sizin önergenizin amaçladığı bir konuyu, biz getirir, bir önerge şeklinde ve gider artırıcı niteliği bulunmadan, biraz önce Komisyonun teklifiyle kabul edilen önergedeki artış gibi «1 000 liradan az yarı ödeme olmayacak» dediğimiz zaman, gider artırıcıdır diye Komisyon da dahil olmak üzere ve birdenbire Anayasaya sadakat duyguları kabarak karşınıza çıkabiliyorlar....

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Ne demek yahu birden bire?.... Saygılı olun biraz.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Kusura bakmayın da, neye itiraz ettiğinizi anlayamadım.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) - Neye göğsünüzü kabartıyorsunuz?

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Anayasayı savunmak konusundaki hassasiyet benim de göğsümü kabartır.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Sedat Akay, bir siyasî hakaret değil, yadırganacak bir şey değil, bir üslup meselesi efendim, rica ediyorum.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Eğer sizden gelirse, daha da memnun olurum. (Gürültüler).

Peki efendim, benim göğsümü kabartmasın sizinkini kabartsın, gene de memnun olurum.

SEDAT AKAY (Kocaeli) - Küçük memuru siz mi koruyorsunuz?

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Şimdi efendim, önemli olan şu; mademki, küçük memuru koruyoruz, getirdiğimiz hüküm, arz ettiğim şartlar dairesinde, personel sistemi olarak kabul ettiğimiz, derece, kademe, katsayı sistemiyle program bütçe sisteminin tartışması olarak telif edemeyeceğiniz bir biçimde getirilen bir önerge. Bunu hangi yolla telif edebilirsiniz? Edemezsiniz. Çünkü, birbirine uygunluğu olmayan iki sistemle karşı karşıyasınız.

Mademki 657 sayılı Kanunu ana mihrakından çıkardınız, odağınan ayırdınız, eşit işe eşit ücret demek esasından uzaklaştınız, aynı derecede ve aynı kademede bulunanların aynı parayı alması yollarını kapadınız, onun yanına iş gücünü dediniz, iş riski dediniz, teminindeki güçlük zammı dediniz, tam gün çalışma dediniz, makam tazminatı dediniz, idarî tazminat dediniz, yargı ödeneği dediniz ve bütün bunlarla asıl amacından saptırdınız; bütün bunlar için de ayrıca fon kurdunuz, bütçeye 4 milyar da koydunuz, yeteri kadar arttırmaya da Maliye Bakanını yetkili kıldınız, öyle ise 300 liralık memurlara, hem de küçük derecedeki memurlara ödenecek olan yan ödemenin bine çıkarılması karşısında, milyarları verirken duymadığınız hassasiyeti nasıl duyar oldunuz? İşte bunu anlamak güçtür.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Durakoğlu.

Değerli arkadaşlarım, bir hususu açıklamama izin vermenizi rica ediyorum.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Bütçeyi tahrip etmeyelim.

BAŞKAN - Başkanınız olarak bütçe tekniğini bilmem belki gerekir; ama bütçe tekniğini bilmediğimi ifade ederim. Millet Meclisi tüm üyelerinin de bütçe tekniğini bilmesi mümkün değildir; benim gibi.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Siz, Başkanlığı bilmiyorsunuz.

BAŞKAN - Çok rica ederim Sayın Külâhlı, bir açıklama yapıyorum ben.

VAHİT BOZATLI (Sivas) - Sayın Başkan, 300'le 1 000; hangisi büyük, hangisi küçük onu bilmiyorsunuz.

BAŞKAN - Şimdi, sayın Komisyon Başkanının beyanına göre aynı kanaate katılıyorum; ancak yaptığım usul müzakerelerinden, görüşmelerinden sonra tereddüt hâsıl oluyor.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkanım, sanıyorum ki bunu oylayacaksınız.

Şimdi Sayın Başkanım, Komisyon Başkanı olarak bir oturumda böylesine tutum ve davranış değiştirmeniz benim vicdanımı rahatsız ediyor ve sorumluluğa katılamadığım için ayrılıyorum. Sözcü arkadaşımdan rica edeceğim, onu arayıp bulacağım.

BAŞKAN - Efendim, ben tutumum hakkındaki gerekçeyi açıklıyorum Sayın Sezgin. Siz, yerinizi terk ederseniz, oturumu tatil ederim.

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Vicdani rahatsızlığım dolayısıyla sorumluluğunuza katılmıyorum.

BAŞKAN - Rica ederim, rica ederim Sayın Sezgin. Siz terk ederseniz ben de oturma ara veririm efendim. (A.P. sıralarından gürültüler.)

Değerli arkadaşlarım Komisyon Başkanı yerinde yoktur.

Danışma Kurulunca tespit edilen gündem sırasından sayın üyelerin bilgisi olmaması nedeniyle birleşimin ertelenmesi gerektiğine dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	61	15.3.1977	46-47	Ahmet Çakmak	Mehmet Özmen	Enver Akova

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, 64 üncü maddeye göre usul hakkında bir iki lafım vardır. Size ve Danışma Kuruluna faydası olur kanaati ile arz etmek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, biraz evvel Meclisi açarken, Danışma Kurulunun almış olduğu kararı Meclisin oyuna sundunuz, bu doğrudur. Oyladık, ama bu kanunların görüşüleceğine Meclis üyeleri burada muttali oldular. Bu görüşülecek konuların katiyen aleyhinde olduğum sanılmasın, benim de bunlar üzerinde fikirlerim vardır, arkadaşlarımın da olacaktır. Ancak; bu konuların önceden arkadaşlarımız tarafından bilinmesi gerekirdi. Hatta grup sözcüleri arkadaşlarımızın dahi bazılarının haberleri yoktur, bu konular üzerinde hazırlık yapmaları gerekirdi; ama, buna Meclis yeni muttali oldu ve hemen görüşme sırasına aldık bunları,

Alınacak olan Danışma Kurulu kararlarının eskiden olduğu gibi gruplara, gruplar da bunları milletvekillerine yazılı olarak beyan etmek suretiyle dolaplarına atılmak suretiyle milletvekillerinin de muttali olmalarını sağlamaları gerekirdi. Şimdi size bu konuda teminat verebilirim ki, karar aldığınız 29 adet teklif ve tasarının bu gerekçe ile bugün hepsini çıkarmak mümkün olabilir; ama bunun hakkında hiç birisinin haberi yok, fikri yok; hatta dolabından bu kanunu alıp görüşmesi ve mütalaasını beyan etmesi mümkün değildir arkadaşlarım.

Şimdi bunlar yeni okundu burada, ben şahsen muttali değilim ve arkadaşlarımın da muttali olduğunu sanmıyorum. Danışma Kurulunun kararı buradan geçmeden bana kimse muttali olamaz. Ancak, daha evvel alınmış olan kararları gruplar ve idareci arkadaşlarım bildirirlerse haberimiz olur. Ben bunu usul bakımından, gerek Başkanlık Divanını, gerek grupların bunu arkadaşlara beyan etmesi veyahut da bildirmesi gerektiğine inanıyorum. Aksi takdirde burada muttali olanlar ancak, sayın Başkanlık ve idareci arkadaşlarımıza «Sizler buyurun kanunları çıkarın, biz gidelim» demek düşer.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener. Ancak cevap arz edeyim:

Bir defa bu kanun tasarısı ve teklifleri gündemimizde mündemiçtir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğümüzün 50 nci maddesinin son fıkrası I aynen şöyle der: «Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulda kararlaştırılmadıkça, Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Genel Kurulda konuşulamaz.»

Yani, Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulda kararlaştırılmış ise görüşülebilir. İçtüzüğümüzün hükmüdür.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, sizden evvel Başkanlık eden veya Başkanlık edecek olan, gelecek celse için beyanda bulunursunuz, onu söylüyorsunuz. Böyle bir beyan yok, mümkün değil.

BAŞKAN - Efendim, beyanda bulunmamışsam, ama Danışma Kurulu önermiş, Yüce Heyet de kabul etmiş, şu halde «Görüşülebilir» diyor 50 nci maddenin son fıkrası.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Aynı manaya gelmez Sayın Başkan.

Katiyen bir münakaşa açmak istemiyorum. Size ve Millet Meclisine kolaylık olsun diye...

BAŞKAN - Evet anlıyorum efendim. Ben de arz ettim. Tüzüğümüze uygun şekilde görüşmeler devam ediyor efendim, teşekkür ederim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Ama benim dediğim de Tüzüğe uygun.

BAŞKAN - Tüzüğe aykırı bir hareket yok Sayın Şener.

Teşekkür ederim ikazınıza.

Değişiklik önergelerinin ayrı kanun teklifi niteliğinde olup olmadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	63	17.3.1977	109-110	Ahmet Çakmak	Enver Akova	Mehmet Özmen

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI AHMET MAHİR ABLUM (Kütahya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım:

Her ne kadar, bir kanun teklifi veya tasarısıyla ilgili müzakerelerin yapıldığı sırada, diğer bir kanunu veya müzakere edilmekte olan teklif veya kanun tasarısıyla ilgili olmayan diğer bir mevzuu ilgilendiren önergeler verilmez ve o tasarı veya teklife maddeler ilâve edilmezse de; halen görüşülmekte olan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile ilgili, Yüce Meclisin önünde iki değişiklik tasarısı bulunmaktadır. Bu tasarılar doğrudan doğruya Sosyal Sigortalar Kurumuna, sigortalı olanlar ve Kurumun fonksiyonları ile ilgili bulunmaktadır.

Binaenaleyh, biraz evvel verilmiş olan önergelerin konularına bakılacak olursa, bu konular doğrudan doğruya müzakere edilmekte olan kanun içine giren, kanunu ilgilendiren ve müzakeresi yapılmakta olan tasarılarla direkt veya endirekt ilgisi olan önergelerdir. Bu itibarla, Sayın Başkan, eğer siz de tensip ederseniz, dikkatle izlediğim önergelerin hepsi, huzurlarınızda bulunan tasarı ile ilgili önergelerdir. Bu itibarla, bu önergelerin nazarı itibara alınacağı, alınabileceği ve müzakere konusu yapılabileceği kanaatini taşımaktayım.

Zatîâliniz de tensip ederseniz, Yüce Meclisin de temayülü o merkezdedir, müsaade ediniz, şu kanun tasarısı görüşülmekteyken, kapsam genişletilmesine ve mevcut sosyal güvenlik tedbirlerinin daha iyileştirilmesine matuf olan bu tasarıların görüşülmesine müsaade etmenizi istirham edeceğim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Ablum.

Tatbikatımızın İçtüzüğe aykırı olduğu yolunda başka söz isteyen arkadaşımız var mı efendim?... Yok.

Efendim, Sayın Bakanın da belirttiği gibi, bazı önergelere kapsam genişletmesi ve bazı meslek kollarına imkân tanınması hususunda şahsen katılmamız da bahis konusu olsa, İçtüzük bizi bağlıyor. Başka türlü hareket etmem mümkün değildir. Zira, bundan sonra, eğer bu tatbikatı açarsak, hiç bir kanunu sağlıklı ve sağlam bir şekilde çıkarmamız mümkün olamaz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Zaman zaman oluyor efendim.

DEVLET BAKANI - BAŞBAKAN YARDIMCISI TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Usul hakkında söz rica ediyorum efendim.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

Buyurun Sayın Feyzioğlu.

Ayrıca usul hakkında söz veremiyorum. Yerinizden kısa bir beyanda bulunmanız için, yanlış bir şey yapmamak için... Mikrofona söyleyebilirsiniz efendim.

DEVLET BAKANI - BAŞBAKAN YARDIMCISI TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) - Efendim, Kanunun amacı, sosyal güvenlikten yararlanmayan, bugüne kadar yararlanamayan geniş bazı vatandaş kitlelerini sosyal güvenlik kapsamına almaktır.

«Tarım ve orman işçileri sosyal güvenlik kapsamına alınsın» deniyor; bir de, ev hizmetlerinde çalıştırılanlar.

Şimdi, bazı önergeler var ki huzurunuzda, elinizde, bu önergeler, ev hizmetlerinde çalıştırılanlar veya tarım ve orman işlerinde çalışanların sosyal güvenliğe kavuşturulması için yapılması gerekli, Bakanlar Kurulunca yapılması gerekli, tüzük çıkarma gibi, Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılacak genelge yayınlama gibi işlerle ilgilidir.

Ayrıca, tasarı hazırlandıktan sonra hissedilmiş bazı ihtiyaçlara binaen çeşitli partilere mensup arkadaşlarımızın tekliflerinde yine tarım ve orman işçileriyle ilgili o fıkra vuzuh getiren hükümler vardır.

Ayrıca, ne gibi sosyal haklardan yararlanacaklar? Meselâ, sağlık yardımlarında, ilâç konusu, nelerden yararlanacaklar? Bunu gösteriyor.

Bazı önergeler de, bu maddede genişlik talep ediyor ve bugüne kadar yine tarım ve orman işçileri gibi sosyal güvenlik kapsamı dışında kalmış bazı başka zümreleri, meselâ sanatkârları kapsama almak için verilmiş bulunuyor.

Konuyla, zannediyorum ki, bazıları zarurî olarak irtibatlıdır; aksi halde, kanun uygulanamaz bir şekilde veya hatalı şekilde çıkmış olacaktır. Bazıları ise, kanunun getirdiği amacı biraz daha genişleten önergelerdir; fakat 506 sayılı Kanunun dışında bir başka kanunu değiştirmiyor.

Bundan evvel sayın Altınsoy'un yaptığı bir uygulama oldu sayın Başkanım: «Mahallî seçimlerin ertelenmesiyle ilgili kanun görüşülürken, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri Kanunu değişmez» buyurdular. O uygulama başka şeydi; çünkü, o kanunla ilgili değildi, 298 sayılı seçimlerin temel hükümleriyle ilgiliydi. Elimizdeki, görüştüğümüz kanun ise, bir erteleme kanunundan ibaretti; ama verilen önergeler, 506 sayılı Kanunla ilgili, kapsamıyla ilgili. Hükümet olarak, «Tarım, orman işçileri» demişiz.

«Ev hizmetlerinde çalıştırılanlar» demişiz. Bazı milletvekili arkadaşlarımız da, Hükümetle mutabakat halinde, buna bir iki ilâve daha yapmak istemişler veya bunun uygulanışını kolaylaştırıcı hükümler getirmek istemişler. Bunların hiç değilse çok önemli bir kısmı ilgilidir sayın Başkanım. bir kısmı ilgilidir sayın Başkanım.

Bir defa daha teemmül buyurulmasını rica edeceğim. Sayın Bakan ve teknisyen arkadaşlarımız ilgilerini belki izah edebilirler. Her bir önerge için ayrı ayrı içtihadınızı tesis ederseniz, zannediyorum ki isabetli olur.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Feyzioğlu.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, 88 inci maddeye göre Hükümete soramazsınız. Yapılacaksa, İçtüzük hükümlerine göre yapılacak.

BAŞKAN - Efendim, ben Hükümete, İçtüzüğe göre değil, tenevvür etmek üzere sordum. Bir tereddüte düştüm de, onun için efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Müsaade buyurun sayın Başkan; burada bulunan Hükümete, bu hususun İçtüzüğe uygun olup olmadığını soruyorsunuz.

İçtüzüğün 88 inci maddesinin 3 üncü fıkrasını lütfen okuyalım beraber.

BAŞKAN - Burada Hükümete soruşum sayın Şener, usul hakkında...

AHMET ŞENER (Trabzon) - Tatbikatınız yanlışır Sayın Başkan; ben sormalarınıza karşı değilim.

BAŞKAN - Arz edeyim efendim: Deminki tatbikatımı İçtüzüğe aykırı olduğu yolunda sayın Ablum'a söz verdim, usul bakımından verdim.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Usul bakımından ise tümüne vereceksiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sordum efendim, «Tatbikatımın aykırı olduğu yolunda başka söz isteyen arkadaşım var mı?...» diye sordum sayın Şener.

NİYAZİ ONAL (Eskişehir) - Sayın Başkan, lehinde söz isteyen olup olmadığını sormadınız.

BAŞKAN - Efendim belli. İki aleyhte, iki lehte. Arkadaşlarımızın İçtüzüğü bildiklerini şüphesiz kabul ederek.

Efendim, baştan da arz etim: Şahsen de arzu etmeme rağmen, bu önergeleri işleme koymam mümkün değildir. Bir İçtüzük ihlali mahiyetinde olacaktır, ben bundan sakınmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bir bakanın, açıklamada bulunmak üzere gündem dışı söz istemesi halinde konunun olağanüstü acele hale ilişkin olması hakkında Başkanın takdir hakkı olup olmadığına dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	73	31.3.1977	247-251	Mehmet Orhan Akkoyunlu	Halil Karaatlı	Cemil Erhan

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu buyurun. Tutumum hakkında konuşmak istiyorsunuz; lehinde mi, aleyhinde mi konuşacaksınız?

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Aleyhinde.

BAŞKAN - Peki efendim, buyurun.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bugünkü birleşime Başkanlık eden muhterem arkadaşımın hüsnüniyetinden en ufak bir şüphem olamaz; sayın Başkanın kişiliğinden doğan hüsnüniyetine en ufak bir leke sürecektir hiç bir arkadaşımızın çıkacağını da zannetmiyorum. Yalnız iki beyanı, İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin uygulanmasında, bugün de gündemdeki konuların özelliği dolayısıyla, hiç şüphesiz bazı arkadaşlarımızda şu veya bu şekilde şüphe ve tereddüt uyandırmıştır.

Biliniyor ki, Millî Selâmet Partisi erken seçime karşıdır ve İçtüzüğün, Anayasanın, Parlamento teamüllerinin kendilerine verdiği haklardan istifade ile, gerekli engellemeyi yapmak kararındadır. Böyle bir durumda, Millî Selâmet Partili olması dolayısıyla sayın İçişleri Bakanının, İçtüzüğün 60 ıncı maddesine dayanarak gündem dışı söz alması, gayet tabîî erken seçimin lehinde olan siyasî parti grupları veya diğer milletvekilli arkadaşlarımızın şu veya bu şekilde tereddüdünü mucip olmuş durumdadır.

Şimdi, İçtüzüğün 60 ıncı maddesi nedir? Gündem dışı söz taleplerini, Başkanlık hangi hallerde is'af edecektir?

Sayın Başkan, «İçişleri Bakanının buradaki beyanının ne olacağını ben nereden bilirdim?» diyor.

Bilmeye mecburdur. Eğer, bilme ihtiyacını hissetmezse, ona gündem dışı söz vermemesi lâzım. Neden? çünkü, gündem dışı söz taleplerinin is'af edilebilmesi için, o konunun Genel Kurula duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü hallerde... Yani, öyle bir konu olacak ki, Genel Kurula duyurulmasında zaruret olacak. Nasıl bir zaruret? Olağanüstü hallerde... Öyle

bir hadise olacak ki, Allah göstermesin, sel olmuş, zelzele olmuş, millet birbirini kırmış veya böyle hadiseler olmuş; bunun Genel Kurula duyurulması lâzımdır. Kim duyuracak? Ya, gündem dışı söz talebinde bulunan bir milletvekili veya hükümet adına bir bakan.

Şimdi, sayın Başkan diyor ki: «Onun ne diyeceğini beri ne bileyim. Ben gaipten haber mi alıyorum?»

Almaya mecburdunuz. Siz ne konuşacaksınız gündem dışı olarak? Genel Kurula duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü bir durumu bildirmek üzere söz alacaksınız.

Şimdi, aldığı sözün mahiyetini ben söyleyeyim: Olağanüstü durum, acele haller Genel Kurula bildirilecek. Uşak hadiselerinin cereyan etmesinden sonra kaç gün geçmiştir arkadaşlar? En azından 15 gün oldu. Şimdi, böyle bir hadiseyi Sayın Başkan, olağanüstü hallerde, Genel Kurula duyurulmasında zaruret olan hallerde Genel Kurula duyurabilirsiniz. 15 gündür nerede idi sayın Bakan? Nerede idiniz 15 gündür?

İÇİŞLERİ BAKANI OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) - 15 gün sonra olunca konuşulmayacak mı yani? Gittim, yerinde tetkik ettim, olayları inceledim, geldim malumat veriyorum.

BAŞKAN - Sayın Bakan, rica ediyorum...

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, benim maruzatım gayet sarıh. Diyorum ki, sayın Başkanın tutumu hakkında söz aldım, siz, Başkan olarak, 60 ıncı maddeye dayanarak sayın Bakana gündem dışı söz veremezsiniz. Neden veremezsiniz? Çünkü, acele hal durumu geçmiş, olağanüstü hal durumu da geçmiş, aradan 15 gün geçmiş; ölen ölmüş, yiten yitmiş, batan batmış, birbirini kıran kırmış; 15 gün sonra geliyor, ne imiş? «Bu vasat altında erken seçime gidilemez, millet birbirini kırdı, şöyle oldu, böyle oldu....» (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Arkadaşlar, yok öyle şey. Arkasından ne oldu? Pazarcık hadisesi. Ne zaman olmuş Pazarcık hadisesi? Altı gün önce. Altı günden bu yana Meclis kaç defa toplandı? Nerede idi sayın bakan?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ne olacak, laalettayın bir adam.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - İçinde yaşadığınız olayları burada başka türlü anlattınız.

İÇİŞLERİ BAKANI OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) - Bugün geldim, bugün konuşuyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Bakan...

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) - Şimdi, muhterem arkadaşlarım...

Sayın Başkan...

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Buyurun efendim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, hüsnüniyetinizden emin olmakla beraber, partinizin tutumu, erken seçime karşı olmanız, 60 ıncı maddeyi siper edinmek suretiyle bir nevi engelleme kapısını açmış olmanızı, sizin oturduğunuz, vazife gördüğünüz makamın şerefi ile kabili telif bulunmadığımı gayet samimî olarak beyan ediyorum.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Saatleri değiştirdiniz.

İÇİŞLERİ BAKANI OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) - Fotokopisi var, işte burada.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Ona mı inanayım. Kendime mi?

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) - Şimdi ne oldu? Hakikaten öyledir. Talep doğru, talep karşılanacak, talebi karşılansın. Ne oldu şimdi? Engelleme-ye.... (Gürültüler)

Müsaade buyurun efendim...

Sayın Başkan, müsaade buyurulursa sözümü tamamlayayım, tek milleyeyim efendim.

BAŞKAN - Vaktiniz dolmak üzere, üç dört dakikanız var efendim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, şimdi sayın Bakan görüştü, gruplara söz hakkı doğdu.

Diyor ki sayın Bakan, «20 dakika konuşma ile ne olur?».

20 dakika konuşma ile hiç bir şey olmaz. Gruplar da 10'ar dakika konuşursa ne eder? 40 dakika da o eder; eder, 80 dakika.

Şimdi, ben söyleyeyim; Başkanlık, - ben deniz de min gayri haddim, teşehhüt miktarı bu vazifeyi gördüm sadece, İçtüzüğün böyle kalıplaşmış kaidelerine riayet etmekle olmaz. Engellemeye mani olmak için, Adalet Partili ve Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımız söz almayacaklarını beyan ettiler, zamandan tasarruf bakımından. Bendeniz, tecrübeme istinaden ifade edeyim ki, eğer bu iki grup konuşursa, burada kavga çıkar, bugünkü birleşim tamamlanamaz.

Aradığınız bu idi, arkadaşlarımin buna alet olmayacağı ümidi ile, sayın Başkan bundan sonra da çok daha dikkatli olacağınızı ümit ederek saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Tutumunuzun lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun sayın Dikmen.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçtüzüğün 60 ıncı maddesi uyarınca, sayın Başkanın tasvipleri ile, sayın İçişleri Bakanı erken seçimle ilgili kanun teklifinin görüşülmesini temin bakımından İçtüzüğün 93 üncü maddesinin değiştirilmesinin müzakeresi sırasında söz almış, içinde bulunduğumuz durumu ifade etmişlerdir.

Muhterem milletvekilleri, şu ana kadar, dört sene değil, devrelerden beri Büyük Millet Meclisinde, Millet Meclisinde vekillerden herhangi birisinin gündem dışı konuşmasının Başkanlıkça reddedildiğine dair, burada konuşma yapan konuşmacılar bir misal veremezler. Bugüne kadar, bakanlardan hangisi gündem dışı konuşma talebinde bulunmuş ise hepsinin arzusu is'af edilmiştir.

Şimdi, ortaya 60 ıncı madde ile ilgili olarak olağanüstü bir hal, âcil bir durum, bir zaruret hali derpiş edilmekte ve bu meyanda da, bu vasıflarda olmayan bir gündem dışı konuşma yapıldığı iddia edilmektedir.

Bu iddianın varit olmadığını anlayabilmek için, bugünkü günlük gazetelerin birinci sayfalarına bakmak, Milliyet, Hürriyet gibi çok sayfalı gazetelerin birinci sayfasındaki manşetlerden sonra da orta sayfalarındaki teferruatlı haberleri okumak, aklı başında her insan için kâfidir zannederim.

Muhterem milletvekilleri, sayın İçişleri Bakanı, üç beş gün evvelki hadiselerden, kesin, müdellel misalleri kürsüye getirmiş olabilirler; bugünkü hadiseleri de, üç beş gün sonra getirebilirler. Size bir hususu ifade etmek istiyorum: Memleketin yangın yerine dönmesi mi lâzım gelir, bu hadiselerin üzerinde düşünmek için? İlle bir yangın mı yanması lâzım gelir? Bunlar müş'irler değil midir?

Muhterem milletvekilleri, memleketin İçişleri Bakanı-beğenirsiniz beğenmezsiniz, takdir edersiniz etmezsiniz, «Konuşması bugün değil, dün olmalıydı» diyebilirsiniz ama-bir memleketin İçişleri Bakanı böyle bir günde konuşmayacak da, Allah aşkına, ne zaman konuşacak muhterem arkadaşlarım?

Muhterem arkadaşlarım, tabî, usul ile ilgili olduğu için, bu çerçeve içerisinde fikirlerimizi ifade ediyoruz; biraz sonra başka fikirlerimizi de ifade edeceğiz. Türkiye'nin, yalnız vatan sathında üniversiteleri ve muhtelif köşeleri yanmıyor, Türkiye'nin bütçesi de yanıyor. Yolsuzluk komisyonlarını çalıştırmadan memleketi seçime getirdiğiniz takdirde, İçişleri Bakanının ifade buyurduğu hadiselerin, yangınların daha şiddetli olmasını niçin kabul etmiyorsunuz? Milletvekilleri olarak, hangi tarzda, hangi ölçüde mutmain olarak, tatmin edilmiş olarak vazifemizi yaptık ve seçime gidiyoruz kanaatindeyiz? Onun da ölçüsünü tespit etmeye mecburuz muhterem arkadaşlarım.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, erken seçim kısa vadede ortaya konulmuş bir konudur. Erken seçimin tahakkuk edeceğine kimse inanmıyordu. Erken seçimi getirip, bugün erken seçim konusunda ittifak halinde görünenler bile, bir ölçüde, bu derece ciddî tutmadıkları konuda ciddiyetin içine girmişlerdir; bunu da ifade etmeye mecburuz.

BAŞKAN - Sayın Dikmen, tutumum hakkında konuşun, rica ediyorum.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

EKREM DİKMEN (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, erken seçim konusu yeni tecelli, etmiş veya yeni tecelli etmek üzere olan bir konudur. Böyle bir durumda İçişleri Bakanının bu kürsüye gelip, memleketin durumu ile ilgili olarak, seçime giderken Türkiye'nin içinde bulunduğu güven durumunun ne derece zayıf olduğu ile ilgili beyanda bulunması, ancak böyle bir zamanda olurdu; fırsat, zaman, şartların tecellisi bugün konuşma imkânını vermiştir. Bundan evvel İçişleri Bakanı söz alıp, «Arkadaşlar, memleketin güvenliği iyi değildir» diye Meclise izahat verebilirdi; doğrudur.

VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Başvekil nerede, o izahat versin.

EKREM DİKMEN (Devamla) - Bundan önce, Hükümet toplantılarında bunu dile getirebilirdi. Benim bildiğim kadarıyla, bu İçişleri Bakanı -kendisini tasvip ettiğim manasında değil; ama hakşinas olmak bakımından, bir ölçüde namuslu ifadede bulunmak bakımından söylüyorum- demedi mi ki, «Bu tutumlarla asayışı temin edemeyiz. Evvelâ, bu gençlere hükmedenler, hangi partilere mensuplarsa, kendilerine çekidüzen versinler.» (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri).

Bu noktada, Demokratik Parti olarak, gerek seçim arifesindeki güvenlik durumu bakımından, gerek erken seçim konusu dışında, Türkiye'nin istikbaline müteveccih aydınlık günlerin garantisini yaşayabilmemiz bakımından, güvenliğimizin kayıtsız şartsız temini bakımından bizler de, gençlikle ilgili konuda İçişleri Bakanı ile bu noktada mutabıkız. Evvelâ , hukuk devletini teessüs ettireceğiz. Eline silâhları verdiğiniz gençlerle ana babalarının kalbini yakarak, 18 yaşındaki memleket evlâtlarını şehit ederek, öldürerek, onun arkasında rey sandığına rey hesabı içerisinde koşanlar utanmalıdır. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Herkes, masum memleket evlâtlarının omuzundaki, ensesindeki ellerini çekmeli, politikayı Mecliste ve seçimlerde vatan sathında Seçim Kanunu çerçevesinde yapmanın yoluna gelmelidir, bunun vebalinin taşınmasını hesap etmelidir. İşte, bu noktada, geç de olsa, erken seçimi temin sadedinde İchtüzük maddesinin değişikliği ile ilgili de olsa, sayın İçişleri Bakanının bugün kısa müddet içerisinde, zamanın müsaadesi nispetinde yaptığı bu kısa konuşmayı memleket için hayırlı bir başlangıç görüyoruz ve bu anlayış içerisinde de sayın Başkanın 60 ıncı madde muvacehesinde tutumunu tasvip ediyoruz. Usule uygun söz vermiştir ve konuşma yapılmıştır. Demokratik Parti Grubunun saygılarını arz ederim. (D. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Hatiboğlu, Başkanlığın lehinde.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Lehinde, Tosyalı konuşacak.

BAŞKAN - Sayın Tosyalı, buyurun.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Bugün memleketimizin en âcil, en mühim ve hatta İctüzüğün 60 ıncı maddesinde ifade edildiği gibi, «Fevkalâde hal» diyebileceğimiz bir durum içerisinde bulunuyoruz. Memleketimizin huzurunu, asayişini, birlik ve beraberliğini bozmak için, kökü dışarıda bulunan ve içeride de memleketseverlikle hiç bağdaşmayan, destekçilerinin tahriki ile, memleketin şurasında burasında üzücü hadiseler olmaktadır. Bu hadiseler, memleketimizin en âcil, en önemli ve fevkalâde hadisesidir. Bu hadise ile ilgili olarak Hükümetin sorumlu Bakanı, İçişleri Bakanı sayın Asiltürk' ün elbette milletin millî iradesini temsil eden Yüce Büyük Millet Meclisine her fırsatta bilgi vermesi kadar tabii hiç bir şey olamaz. Millet Meclisimizin, bugünkü oturumunu idare eden sayın Başkanı da, bu gereği hissederek sayın İçişleri Bakanına söz vermiştir; yerinde iş yapmıştır.

Sayın İçişleri Bakanı, Meclisin, hadiselerden bu tarafa ilk oturumu olan bugün, bu hadiselerin içyüzünü anlatma imkânını bulmuştur. Daha evvel Meclisimiz şu veya bu sebeple oturum yapmamıştır ki, sayın İçişleri Bakanı Yüce Meclise durumu izah etmiş olabilsin. Hem, Meclis şu veya bu sebeple toplanmamış olacak ve hem de Meclis Başkanına, İçişleri Bakanına dönüp denilecek ki, «Sen altı gündür neredeydin?» bir haksız sual olduğu inancındayım.

Sayın Başkanım, erken seçim, milletimizin bu gidişatı hakkında nihai kararını, teşhisini vermesi için elbette ki bir vasıttır. Fakat, ona giderken, mutlak surette, memleketimizin huzur ve güven içinde, bütün partilerin ve fertlerinin birbirine saygı ve sevgi içinde gitmesi lâzım böyle bir seçim. Onun için, sayın İçişleri Bakanının bu konu ile ilgili olarak, hadiselerin içyüzü ile ilgili olarak vermiş olduğu beyanat ve o beyanatı vermesindeki Sayın Meclis Başkanımızın tutumu yerindedir.

Durumu saygı ile arz ederim. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, tutumunuzun aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte, buyurun Sayın Battal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Yalnız iyi izleyin sayın Başkan.

İLHAN ÖZBAY (İstanbul) - Sayın Başkan, bu konuşma samimî değil.

BAŞKAN - Ben, lehte ve aleyhte ikiye kişiye söz vermek zorundayım. Samimîdir, gayri samimîdir, ben onu buradan tespit edemem.

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bugün bazı arkadaşlarımızın samimiyet terazisini ele alıpta tartmasından son derece memnun oluyorum. Samimiyet terazisini daha iki gün evvel Anayasa Komisyonunda biz çok tarttık. O terazi, o arkadaşlarımızın o terazisi, çoktan, dirhem taşımaz oldu. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Mevzua girin rica ediyorum, mevzua girin.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Muhterem Başkanım, bendenizin 1973 yılında bu Meclise gelip de yaptığım ilk konuşma, 60 ıncı madde üzerinde olmuştur. Sayın Kemal Güven Riyasette bulunuyorlardı. Milletvekili arkadaşlarımız yeni milletvekili olmanın heyecanı ile 60 ıncı maddeyle ilgili olarak söz istiyorlardı. Biz 60 ıncı maddeye baktığımızda, sayın Meclis Başkanımızın bu husustaki takdirine taalluk eder bir ifade yoktu. Zira, ben de yeni bir milletvekili olarak gündem dışı konuşma yapmak istemiştım, gündem dışı konuşma taleplerim olmuştı ama 60 ıncı maddeyi tetkik ettiğimde hakikaten sayın Başkanın tutumu doğru değildi. Çünkü, 60 ıncı maddenin 1 inci fıkrası şu sarahatte ve şu açıklıktadır.

«Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen».Ölçü, zaruret ölçüsü; ayrıca, ikinci bir ölçü koyuyor ve devam ediyor: «Olağanüstü acele hallerde». Milletvekilleri için de, 60 ıncı madde olağanüstü acele hal getiriyor, 5'er dakikayı geçmemek üzere zaman ölçüsü getiriyor. Sonra yine bir ölçü daha getiriyor: «Başkanın takdiriyle.» Demek ki, başkanın takdiriyle en çok 3 kişiye gündem dışı söz verilebilir. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir.

Muhterem arkadaşlarım, buradaki «Başkanın takdiri» tabiri, başkanlarımızca yanlış uygulanmaktadır. Zira başkanın takdiri, söz isteyenlerin tercih sırasını tayin ve tespit içindir. Başkanın takdiri tabiri olağanüstü zaruret hallerinde yoktur. Başkan re'sen «Olağanüstü durum var mıdır yok mudur, zaruret hali var mıdır yok mudur», bunu dikkate almak zorundadır.

Milletvekili hatıralarımız oluyor, bu Meclisimizin son günlerinin yaklaştığının ifadesi, devremizin tamamlandığının işareti; artık hatıralardan bahsetmeye başladık.

Muhterem arkadaşlarım, o gün bu kürsüden ilk olarak çıktık ve aynen şunu söyledik: «Muhterem Başkanım, muhterem arkadaşlarım; 60 ıncı maddede zaruret hali var, olağanüstü hal var. Bunu lütfen dikkate alınız, bunu değerlendiriniz.» dedik. Ve devamla «Bazı arkadaşlarımız -kendilerini tenzih ederiz-belki de seçmene selâm olsun diye konuşuyorlar» dedik.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Kemal Güven Kemali ciddiyetle bendenizi tasdik ettiler, dinlediler. Kendilerine teşekkür ettim ve İçtüzüğün doğru şekilde tatbikine gayret gösterdim diye vicdanî itminan duydum. Sayın Başkanlardan bekledim; Memduh Ekşi beyle özel sohbetlerimizde 60 ıncı madde yanlış uygulanıyor dediğimizde, Memduh Ekşi bey «Bu İçtüzük milletvekillerine söz hakkı vermiyor, tahdit getiriyor. Milletvekillerinin söz hakkını kısıtlıyor. Eskiden milletvekilleri söz alırdı, kifayeti müzakere önergesi verilirdi ve milletvekillerinin daha geniş söz hakkı vardı eski İçtüzükte. Bu İçtüzük milletvekillerine bu geniş imkânı getirmediği için, biz 60 ıncı maddeyi toleransla yorumluyoruz.» dedi. Kendilerine «Sizin bu toleransınıza ben saygı duyarım ama, geliniz İçtüzük maddelerini kendi açıklık ve sarahati içinde ele alalım, ona göre tatbik edelim» diye rica ettim; ama, bugüne kadar tatbikatını görmedim.

Şimdi Sayın İçişleri Bakanının bugünkü konuşması sırasında Kılıçoğlu'nun itirazı elbette yerindedir; ama bu itirazı 3,5 seneye yaklaşıyoruz, vedalaşma merasimlerinin yaklaştığı günlerde yapmak yerine neden daha önce yapmadık? İçtüzük samimiyeti budur.

Şimdi bendenizin samimiyetimi soran arkadaşımız, şu sözlerimden hangisi samimiyetsiz? Onun için siz yanlış tatbikata 3,5 sene müsamaha ederseniz, bugün bu durum doğar. Bendenizin kanaati, Etem Kılıçoğlu'nun kanaatiyle mutabıktır. Ama, bu kanaati 3,5 sene sonra hatırlamayı da kabul etmiyorum.

Muhterem Başkanım, bu görüşlerimle saygılar sunuyorum ve tutumumuzu, sadece sizin tutumunuzu değil, Meclis Başkan ve Başkanvekillerinin 3,5 sene zarfında 60 ıncı madde üzerindeki tutumlarını asla tasvip etmediğimi, katılmadığımı; bu 60 ıncı madde ile ilgili tutumlarının aleyhinde olduğumu, saygılarımla arz ederim, teşekkür ederim. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Battal.

Sayın Kılıçoğlu'na da teşekkür ederim.

Yüksek huzurunuzda bir hususu arz etmek istiyorum; bendenize takdir hakkı verildiğine göre, müsaade buyurun da bu takdir hakkını kullanmış olayım ve vicdanıma göre kullanmış olduğumu da lütfen kabul buyurun.

Bugüne kadar birçok arkadaşlar geldiler ve burada konuşmak için söz istediler ve bugüne kadar hepsine, teamül olarak, bunu verdik.

Ben, sayın Bakan Millî Selâmet Partisi Milletvekili olduğu için, verecek olduğum bu sözden dolayı töhmet altında kalacağımı biliyordum. Yalnız, bunun endişesi altında vicdanımın emrinden inhiraf edersem, bu Başkanlığın iş yürütemeyeceğine inandığım içindir ki, bu töhmetlere göğüs germeyi göze alarak bu sözü vermiş bulunuyorum. Samimiyetimden lütfen şüphe etmeyiniz. Teşekkür ederim.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin, aynı birleşimde birden fazla bakana konuşma imkânı tanıyıp tanımadığı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	73	31.3.1977	262-267	Mehmet Orhan Akkoyunlu	Halil Karaatlı	Cemil Erhan

BAŞKAN - Muhterem milletvekilleri, gündeme geçmeden evvel bir hususun zabıtlara geçirilmesinde fayda mülâhaza ediyorum, ileride belki bizlere yine lâzım olur endişesiyle bunu arz edeceğim.

Sayın bakanlardan Sayın Şevket Kazan da bendenizden 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrası gereğince söz verilmesini talep etmiş idiler.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Ver, o da konuşsun canım....

BAŞKAN - Rica ediyorum, rica ediyorum.... Ben bilirim yapacağımı, müsaade buyurun da sözlerimi bitireyim.

İçtüzüğü muhakkak hepiniz tetkik buyurmuşsunuzdur; 1 inci fıkrada sayın milletvekillerine, 3 milletvekiline söz verme yetkisi Başkanlığa verilmiş; 2 nci fıkrada ise, Hükümet adına istenildiği zaman söz verme mecburiyeti tahmil edilmiştir.

60 ıncı maddenin gerekçesini getirdim, tetkik ettim. Gerekçesinde, bu maddenin getirilip konmasındaki gaye, işlerin sürüncemede bırakılmaması için ve demokratik esaslar içerisinde yürütülmesi içindir. Bunun için getirilmiş olduğu gösterilmek suretiyle, yalnız Hükümet adına bir tek kişinin konuşması imkânını vermektedir 60 ıncı maddenin gerekçesi. Bunun için, bundan evvel bu birleşimin bu oturumunda 1 sayın bakanımız Hükümet adına konuşmuş olduğundan, şahsî kanaatim gereğince, Hükümet adına 2 nci bir bakanın konuşmaya yetkisi olmayacağına inanmış bulunduğumdan, Sayın Bakana, Sayın Şevket Kazan'a söz hakkı veremeyeceğim.

Zapta geçmesinde zaruret hissettim; çünkü ilk defa vukubulan bir hadisedir, teamül halini almasın diye zapta geçmesinde fayda hissettim.

Teşekkür ederim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan....

BAŞKAN - Efendim?...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, zatiâlinizin beyanları zabıtlara geçti. Bundan sonraki muhterem başkanların....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Ne esbabı mucibeyle konuşuyor Sayın Başkan?...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Lütfedip dinlerseniz....

BAŞKAN - Evet buyurun, buyurun, benimle konuşun.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - İhtüzüğün hangi maddesine göre konuşuyor Sayın Başkan?

BAŞKAN - İhtüzükte, kısa olmak suretiyle beyan etme var.

Buyurun.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, zatiâlinizin beyanı zabıtlara geçti. Bundan sonra Meclisi idare edecek başkanlar için bir teamül olacaktır. Zabıtlar birer vesikadır.

BAŞKAN - Evet, öyledir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - 60 ıncı maddenin 1 inci fıkrası, zatiâlinizin beyan buyurdıkları gibi....

BAŞKAN - 1 inci fıkra ile alâkası yok konuştuklarımın.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - 3 üyeye söz verme imkânını, takdir yetkisini zatiâlinize bahşetmektedir. 2 nci fıkrası ise, Hükümet söz talep ettiği takdirde verme mükellefiyeti yüklemektedir. Üyelerle Hükümetin söz talebini karıştırmamak gerekir.

BAŞKAN - Zaten karıştırmadım.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Hükümet söz istediğine göre söz vermek lâzım gelir.

BAŞKAN - Hükümet söz istedi, öncelik tanıdım, evvelâ Hükümete sözü verdim. Ondan sonra, aslında 3 üyeyi konuşturabilir kanaatine sahip olmama rağmen, şu pozisyonum itibarıyla 2 sayın üyeye söz verdim. Aslında bir bakan, hükümet adına, 2 nci fıkra gereğince, 3 sayın üye de şahısları adına konuşabilir kanaatindeyim. Şurada ikinci defa ikinci bir bakanın hükümet adına söz istemesinden dolayı konuştum. Hükümet adına bir birleşimde sadece bir tek bakan konuşur düşüncesindeyim, onun için.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, müzakere açalım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, kanaatim budur. (M. S. P. sıralarından gürültüler)

Açık oylamalar var. Sıra sayısı....

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Kanaatimi izhar ettim. (M. S. P. sıralarından gürültüler)

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ilk defa geliyor.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Ben usul tartışması açılmayacak kadar bunu açık gördüğüm için açmıyorum. (M. S. P. sıralarından gürültüler)

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyoruz. Müsaade eder misiniz? Teamül olmasın.

Sayın Başkan, ilk defa böyle bir şeyle karşı karşıya geliyorsunuz, müzakere açınız; daha evvelki bütün başkanlar böyle yaptı. (M. S. P. sıralarından gürültüler)

Tutumunuz üzerinde söz istiyorum Sayın Başkan.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, lütfediniz, yanlış bir tatbikata meydan verilmesin diye söz istiyoruz, başka bir kastımız yok. Tutumunuz bizi tatmin etmemiştir. Milletvekili olarak hepimizin bu mevzuda söz söyleme hakkımız vardır. Tutumunuz yanlıştır. Müsaade ederseniz, beyan etme imkânı verirsiniz, buna siz de ulaşacaksınız.

ŞENER BATTAL (Konya) - Müzakere açın Sayın Başkan, teamül teessüs ediyor; ilk defa bu mesele.... (M. S. P. sıralarından gürültüler)

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir hususu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrasında diyor ki, «Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir»

Zatîâliniz buyurdunuz ki, ancak bir bakana söz verebilirim...

BAŞKAN - Hükümet adına konuştuğu için, evet.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Buyurdunuz ki, «Bir bakana söz verebilirim» Türkiye'de öyle hadiseler cereyan eder ki, iki üç tane bakan gündem dışı Yüce Meclise izahat verebilirler. Hükümet adına.... (M. S. P. sıralarından alkışlar)

Şimdi Sayın Başkan, bu konuda bir bakan denilmiyor. Zatîâlinizin gerekçeye atıfta bulunduğunuzu beyan ettiniz.

Sizin iyi bir hukukçu olduğunuzu, iyi bir Başkan olduğunuzu bilmekteyim. Gerekçe başka şeydir, metin başka şeydir. Zatîâliniz metinle bağlısınız. Bu şekilde tatbik ettiğiniz takdirde, hükümet - Meclis münasebetleri ne olacaktır? Bu husustaki fikrinizi öğrenmek istiyorum. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Önder, hükümet adına söz verme yetkisine sahibim, bakanlar adına söz verme yetkisine sahip değilim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Rica ediyorum, rica ediyorum ne alkışlayın, ne yerin, rica ediyorum.

Ben, Hükümet adına söz verme yetkisine sahibim. Hükümet adına konuşacak kimse, hükümeti alâkadar eden bütün meseleleri derler, toplar getirir, hükümet adına söyler. Her bakan, ayrı ayrı kendi meselelerini hükümet adına bir birleşimde getirmeye kalkarsa, o zaman meseleyi halletmek mümkün değildir. Bunun içindir ki, bu meselenin açıklığa kavuşması için gerekçelerinde bu husus gösterilmiştir.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, başka bir şey söyleyeceğim. Tutumunuzla ilgili bir yanlışlığı söyleyeceğim, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Oylamaya geçemiyorum. Oylamadan evvel İchtüzük gereğince yapacak başka işler var.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, tutumunuz ve başka bir hususta da yanlışlık var, müsaade edin arz edeyim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, ayıp oluyor.

BAŞKAN - Ne yapayım?

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, müsaade buyurun arz edeyim. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, beyan buyurdunuz ki; 2 üyeye söz verdim. Benim kanaatim, 3 üyeye söz verilmelidir...

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Biraz ciddî olalım.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, bir başka hususu, bir başka usulsüzlüğü söyleyeceğim. Başka usulsüzlük var Sayın Başkan, lütfen dinleyin efendim.

BAŞKAN - Yanlış beyanda bulundum, gündem gereğince evvelâ sunuşlar, sonra seçim, ondan sonra oylama geliyor. Söylerken sürçülisan eyledim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Başka usulsüzlük var Sayın Başkan. Sayın Başkan, dinleyin lütfen, dinleyin efendim. Sayın Başkan, dinleyin lütfen.

BAŞKAN - Arkadaşlarım, bu şekilde devam ederseniz hiç bir şey yapamam.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, bir başka usulsüzlüğü söyleyeceğim, lütfen buradan dinleyin beni.

BAŞKAN - Evet.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

ŞENER BATTAL (Konya) - «Kanaatimize göre 3 milletvekiline gündem dışı söz hakkı doğar» dediniz. «Hükümetin de bir üyesine söz hakkı var, benim kanaatim bu; ama bugün üçle iktifa ediyoruz, diğer söz hakkı doğmaz» diye bir kanaat izhar ettiniz. Bu teamül oluyor. 3 milletvekiline söz hakkı doğar, ondan sonra....

BAŞKAN - Üç milletvekiline kadar söz hakkı vermek benim yetkimdedir, dilersem bir kişiye veririm, dilersem iki kişiye veririm, dilersem üçe veririm; ama hükümet adına söz istendiği zaman mutlaka vermek zorundayım.

Ben bugün takdirimi 2 sayın milletvekiline ve bir de Hükümet adına bir sayın bakana söz vermekle kullandım. Bir diyeceğiniz var mı? (M. S. P. ve D. P. sıralarından gürültüler)

ŞENER BATTAL (Konya) - Ama 60'ı yorumladınız Sayın Başkan. Tutumunuz hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Tutumunuz yanlıştır, tutumunuz hakkında söz istiyorum Sayın Başkan. Bir teamül yanlış teessüs etmek üzeredir.

BAŞKAN - Şimdi....

ŞENER BATTAL (Konya) - 60'ı yorumladınız Sayın Başkan. Dediniz ki, «iki üyeye, bir bakana» dediniz. Bu yorum karardır, teamül teşekkül ediyor.

BAŞKAN - Benim yorumum sayın milletvekilleri hakkında değildi. Bir birleşimde hükümet adına iki bakan söz isterse sadece hükümet adına bir bakana söz verilecektir. Benim yorumum bunun hakkında idi. (M. S. P. ve D. P. sıralarından gürültüler)

ŞENER BATTAL (Konya) - Tutumunuzla ilgili söz istiyorum Sayın Başkan. Vermiyorsanız o zaman bana ceza verin.

BAŞKAN - Size ceza verecek durumda bulunmuyorsunuz ki ceza vereyim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Tutumunuz yanlıştır Sayın Başkan, söz istiyorum. Önemli bir konudur, müzakere açınız; bu tutumunuzla ilgili söz istiyorum.

BAŞKAN - Peki, buyurun, tutumum hakkında söz istiyorsunuz.

Aleyhte mi, lehte mi? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Aleyhte efendim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Peki. Hangi davranışım hakkında?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Aleyhte, lehte söz veremezsiniz Sayın Başkan. Tutumunuz hakkında bir kişiye söz verebilirsiniz.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Mesele bir obstrüksiyon meselesi değildir. (A.P. ve C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Konuştuğu zaman anlayacağım.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Mesele İçtüzüğün yorumu meselesidir.

Sayın Başkanın Şevket Kazan'a söz vermemesi yanlış bir tutumdur.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Hangi yanlışlık?

ENVER AKOVA (Sivas) - Ayıp ayıp.

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Hocaya bak.... Otur yerine sersem.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Bu konuda söz istiyorum. Ayıp olan sizin yerinizden, usulsüz müdahalenizdir. Ayıbı siz yapıyorsunuz. Ayıp içindesiniz siz. Ayıp size yakışır. Ayıpla sizin adınız gelebilir. Her türlü ayıp sizde var.

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Hırsızlar ne bağıriyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Önder, Sayın Önder....

EKREM DİKMEN (Trabzon) - Hesap verecek öyle gideceksiniz. Yıkanacaksınız, ondan sonra. Hırsızlar evvelâ hesap verecek.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Sayın Başkanım, tutumunuz yanlıştır. Şöyle ki: Sayın İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, Türkiye'nin iç güvenliği meselesinde Hükümet adına konuşma yapmıştır. Peşine, Sayın Şevket Kazan da, Çalışma Bakanı, herhangi bir konuda Hükümet adına sizden söz istemiştir. Zatiâliniz 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrasını okudunuz. Öylesine yanlış bir teamül tesis ediyorsunuz ki, bundan sonra burada hangi hükümet oturursa otursun, Yüce Meclise malumat verme imkânı olmayacaktır. Bu, gelecek meclisleri de bağlayacaktır. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bakınız, efendim; siz mi yönetiyorsunuz, Başkan mı yönetiyor? Siz ne dersiniz deyiniz, ben fikirlerimi söylemeye devam edeceğim. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Hiç bir güç beni fikirlerimi söylemekten men edemeyecektir.

Sayın Başkanım, 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrasını beraberce okuyalım: «Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra, siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler»

Şimdi, Sayın Başkan buyuruyorlar ki: «Ben İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin gerekçesini getirdim; tetkik ettim; gerekçede, ancak Hükümet adına bir bakana söz verilir beyanı var»

Evvelâ belirtmek isteriz ki, bir metin, metin olduktan sonra, metin olarak tefsire tabi tutulur. Sayın Başkanın 60 ıncı maddeyi kendisi tefsir etmesi

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

gerekir. Kaldı ki, burada tefsire de lüzum olmayacak derecede açıklık vardır. Bir şüphe olursa, yorum bahis konusudur. Burada ne diyor, «Hükümet adına söz isteyen bakana söz verilir» «Hükümet adına» diyor.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Öyle demiyor. Tekil, tekil; çoğul değil.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Hükümet bir bütün. Hükümet adına üç beş tane bakan söz isteyebilir. Çalışma Bakanı çalışma konusunda söz ister, İçişleri Bakanı içgüvenlik konusunda söz istemiştir. Orman konusunda, bir orman yangını çıkmıştır, İçişleri Bakanı başka konuda konuşur, diğer bakan başka konuda konuşur. Her bakan konuştuğu da her gruba söz hakkı doğar. Durum bundan ibarettir.

Sayın Başkan yanlış bir tatbikat içerisinde. Hele bunu gelecek için bir teamül kaidesi olarak vazetmesi külliye yanlış.

O itibarla, Sayın Başkandan rica ediyorum, hukuk formasyonuna inanıyorum. Bir beyanda bulunduktan sonra, yanlış bir beyanda bulunduktan sonra o yanlışlıktan dönmek bir fazilettir. «Yanlış hesap Bağdat'tan döner» diye bir atasözü vardır. Onun için, Sayın Başkan, Çalışma Bakanı Şevket Kazan'a söz vermelidir. Sayın Şevket Kazan'ın Türkiye'de iç barışla ilgili çok önemli beyanları vardır. Bunları dinlemek bu Meclis için fayda getirecektir. Ondan sonra da gruplara söz hakkı doğacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bir memlekette can güvenliği olmazsa, can güvenliğini sağlayamayan bir hükümetle bu istical niye? Mobilya Komisyonu karar vermiştir. Sorguya çekilmeden millet huzuruna Demirel ve avanesi çıkamayacaktır.

Saygılarımla arz ederim. (D.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Tutumunuz aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Neyin aleyhinde?

BAŞKAN - Tutumum aleyhindeymiş, bu davranışım....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim yanlış.

BAŞKAN - 64 üncü maddeye göre....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, o usul o zaman.

BAŞKAN - Efendim, müsaade ederseniz arz edeyim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Şayet muhterem arkadaşlarım....

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, yanlış, yanlış, yanlış.

Efendim, o zaman usul olur o. Sayın Başkan, usul yanlışlığı yapıyorsunuz, partizanlık yapıyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Uysal, bakın benim için diyorlar ki, «Yanlış bir iş yapıyorsun, kasten yapıyorsun» Hatta şunu demek istiyorlar, «Karşı taraftan çekindin, 2 nci bakana söz vermedin» Halbuki bu....

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - O zaman ben de lehinde istiyorum efendim.

BAŞKAN - Aleyhindekiler bitsin. Rica edeyim, lehinde konuşmayın da şunu bitireyim, esasa geçeyim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Lehinde, lehinde....

Hata yapıyorsunuz, işlem yanlış. 64'e göre açmıyorsunuz. Onu ilân etseydiniz o zaman başka olurdu.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, başlayabilir miyim acaba?

Muhterem Başkan....

BAŞKAN - Sayın Hatiboğlu, buyurun.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Başlayabilir miyim efendim?

BAŞKAN - Buyurun, başlayın.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Affedersiniz. Ben işaret bekliyordum da.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, ben de lehinde söz istiyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Esasın sıhhatle halledilebilmesi için usulü iyi tespit etmemiz lâzım. Yani bir hedefe giderken vasıtaları yok sayamayız. Bir niyeti mutlaka neticelen-dirmek için, o neticeye gitmenin meşru yollarını ortadan kaldıramayız. Bundan dolayı usulü uygulamakla mükellef olan sayın kişi muhterem Başkanımız da olsa, yanlış bir tatbikata girince Yüce Meclisin aksülamel göstermesi gerek.

Bu, eğer bugün için söylenecek, tatbikatının ömrü bugünle mahdud olan bir hadise olsa, inanın, üzerinde ne sizler bu kadar hassasiyet göstermekle ken-dinizi mükellef sayarsınız, ne de biz bu hassasiyeti duyarız. İçinizde tecrübe itibariyle, Parlamento hayatı itibariyle, itiraf edeyim ve ifade etmek mecbu-riyetindeyim, bu kardeşinizden çok daha eski, çok daha tecrübeli kimselerimiz var. 3 yıllık - hani koymadınız ki 4 yıl bari yapalım şu işi - milletvekilliğimiz de gördük ki, hep kanunlar, teklifler, tasarılar görüşülürken, mühim bir

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

meselenin Yüce Parlamentonun ıttılaina arzında, soruşturmada, araştırmada, komisyonların teşkilinde, bu komisyon ne komisyonu olursa olsun, ister şu komisyonu olsun, ister Lockheed Komisyonu olsun, ister Sunta Komisyonu olsun, hangi komisyon olursa olsun, Meclis müzakerelerinin sıhhatle yürütülmesi için başvurduğumuz bir yol var, bir kitap var; Parlamentonun hukukî yürüyüşüne ışık tutan ve Yüce Parlamentonun yaptığı usuller manzumesi var, buna İçtüzük diyoruz. İçtüzüğü değiştirmenin yolları vardır. Eğer 60 ncı maddenin 1 inci fıkrasında 3 tane sayın üyeye söz verme imkânı varken ve 2 nci fıkrada hükümet adına konuşmalar talep edildiği takdirde, bu sayı tahdit edilmemişken, «İçtüzükte tahdit edilmemiştir, ama bizim gönlümüz tahdit edilmesini istiyor» diyorsanız, Sayın Başkan böyle arzu ediyorsa, bunun yolu vardır. Çok uzakta da değildir. Tatbikatı da vardır, 3 gün evvel Anayasa Komisyonunda esefle seyrettik; usul hakkındaki görüşümüzü belirtirken, esasa geçmeden, kifayeti müzakere takrirleri ile sözümüzü kestiler Anayasa Komisyonunda. Usul değiştirmek zor değil ki, Tüzük değiştirmek de zor değil. 60 ncı maddenin 2 nci fıkrası hoşunuza gitmedi mi, ayak üstü, - hem Anayasa Komisyonu Başkanı, Sayın Başkan da bu önergeyi yazar, orada yazdığı gibi - yazın bir teklif, değiştirin 2 nci fıkrayı. Zor bir şey mi bu? Ama bunu değiştirmedığınız müddetçe, geliniz elbirliği ile, işbirliği ile, gönül birliği ile usuller uygulayalım. Eğer millet temsilcileri olarak tarafsız, mutlak ve milletşümül kanunları yaparken usule biz uymazsak, bilesiniz ki, Sayın Başkanımız ve Yüce Heyet mensupları bilesiniz ki, milletin fertleri yaptığımız kanunlara iltifat etmez, itibar etmez. Ondan sonra da içimizi yakan hadiseler olur.

Muhterem arkadaşlarım, 60 ncı maddenin 2 nci fıkrası gayet açık....

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Nasıl itibar etmez? Kanun yapan Parlamentoya nasıl uymaz?

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Tabî, burada siz uymazsanız Sayın Aygün, ki işte biz bunu sağlayalım diyoruz. Gelin yasaya biz burada uyalım diyoruz.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat) - Devlet Güvenlik Mahkemelerini getirin önce. Memleket anarşiye gidiyor.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Yasaya biz uyalım, onun müzakeresini yapıyoruz burada. Müsaade buyurun, onun müzakeresini yapıyoruz. Benim görüşüm budur.

1 inci fıkraya, 3 milletvekili sayın üyeye söz verilebilir, ihtiyarîdir, Sayın Başkan takdir buyururlar bir kişiye verirler, hiç kimseye vermezler, 3 kişiye verirler. İkinci fıkrayı birlikte okuyalım. («Oku, oku» sesleri)

Muhterem kardeşlerim üzülmeyesiniz, konuşan kardeşiniz naçiz bir kardeşinizdir, Yasin Hatiboğlu' dur, isterse burada dört saat konuşur. Zaman doldurmak için ihtiyacımız yoktur fıkra okumaya.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Meydanda değilsin, kürsüdesin 10 dakika konuşabilirsin.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sayın Ölçen, yani size de konu olmasın.

BAŞKAN - Sayın Hatiboğlu, mevzu üzerinde konuşun.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, İktüzüğün 2 nci fıkrasını zaman doldurmak için okuduğumu zannediyorlarsa, ifade edeyim -hep, nedense söylenen söze dikkatin ötesinden zamirde bir şey arıyorlar- Zahirdekini göremeyen bir insanın, zamirdekini göreceğini iddia etmesi tuhaftır.

Başka işlerden fırsat bulup 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrasını okuma imkânı bulamayan arkadaşlarımız dinlesin diye okuyorum, yoksa zaman doldurmak için o kadar çok söz var ki.

Bakınız, «Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse....» Kim hükümet?

NECDET EVLİYAGİL (Ankara) - Hükümet yok.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Var diyoruz biz canım. Hükümet var. 1974'te de vardı, 1975' te de vardı, 1976'da da var, 1977'de de var.

«.... Başkan, bu istemi yerine getirir» Gayet açık.

Muhterem arkadaşlarım, inanın samimî ifade ediyorum; meseleye samimî perspektiften bakalım. Düşünün ki, bir Kıbrıs mevzuu var, Sayın Hariciye Vekili, Kıbrıs'ın Maraş bölgesi meselesinde beyanda bulunmak istiyor; milletin candamarı. Bir Trakya mevzuu var, Batı Türkleri mevzuu var, bu konuda söz söyleyecek bilgi verecek. İşçi Ücret Kıdem Tazminatı Kanunu var....

Muhterem arkadaşlarım, bu kavga Çalışma Bakanının kıdem tazminatı ile ilgili bilgi vermesinden doğdu. Kimdir işçi meselelerinin burada konuşulmasını engellemek isteyen? Onu öğrenmek istiyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, hükümet sisteminde 30 tane bakanlık vardır, ayrı konularla meşgul. Çok müstacel meselelerde 10 tanesinin Yüce Meclise bilgi vermesi gerekirse, söylemesin mi; onun için mi murakabeden kaçıyordu?

Tutumunuzun aleyhindeyim, düzeltirseniz....

BAŞKAN - Sayın Hatiboğlu, süreniz bitmiştir. Konuşmanızı bitirmezseniz sözünüzü keseceğim. Rica ediyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Tutumunuzun aleyhindeyim, düzeltirseniz geleceğe iyi bir örnek verilmiş olur.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Evet, şimdi lehinde konuşmak isteyen Sayın Ökmen, buyurun.

NECDET ÖKMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Bakanlık sıfatını Meclis engellemesine alet etmek isteyen usul müzakeresi yanlıştır.

Sayın Başkanın tutumu İçtüzüğün 60 ıncı maddesine uygundur, saygılarımla arz ederim efendim. (C, H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim. Sayın Uysal, lehinde söz istiyor musunuz? Yoksa vaz mı geçtiniz?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Ölçen'e hakkımı veriyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın ölçen buyurun.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın üyeler, Sayın Başkanın tutumu yerindedir, doğrudur.

Saygılar sunarım, teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Vakit aldığım zehabına kaptırmamak için gerekçeyi okumuyorum, okutmuyorum; istirham ediyorum 60 ıncı maddenin gerekçesini okuyunuz. Bütün Meclisten istirhamım bu.

Gündeme geçiyorum.

Gensoru önergelerinin, Genel Kurulda okunuşundan sonraki üç birleşim içinde görüşülmesi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	74	1.4.1977	301-304	Kemal Güven	Halil Karaatlı	Cemil Erhan

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Müsaade ederseniz bu görüş karşısında usuli mütalaamı arz etmek istiyorum

BAŞKAN - Buyurun efendim. (Gürültüler)

Efendim, rica edeyim, herhangi bir yanlışlığa meydan vermeyelim efendim... Danışma Kurulunu çağıracağım efendim.

Buyurun sayın Bozbeyli.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım;

Bilindiği gibi, Anayasamızın 89 uncu maddesi Gensoru önergesini tanzim etmektedir. Önerenin şekli, müzakere usulü, hepsi Anayasanın 89 uncu maddesinde yazılıdır.

Anayasanın 89 uncu maddesi, Anayasanın değiştirilen maddelerinden, birisidir. Değişiklikten önceki metinde şu ibare vardır: «Gensoru önergeleri verilişinden sonraki ilk birleşimde görüşülür» deniyordu. Değişiklikten sonra, «Gensoru önergeleri verilişinden sonraki üç birleşim içinde görüşülür» ibaresi getirilmiştir.

Bu mecliste öteden beri yapılan tatbikat şu hususu çözmek için geniş tartışmalara yol açmıştır: «Verilişi» sözü kime verilişidir? Başkanlığa verilişi midir, Genel Kurula verilişi midir? Bu konu tartışma konusu olarak çok uzun tartışmalara yol açmıştır. Sonunda «Verilişi» sözü «Başkanlığa verilişi» şeklinde anlaşılmıştır ve bu husus Meclis zabıtlarında yazılıdır.

Anayasanın 89 uncu maddesinin değişikliğinden önce, Gensoru önergeleri oldukça çok uygulama alanı bulmuştur. Oysa, 89 uncu maddenin değişikliğinden sonra, Gensoru ikinci defa uygulanıyor. 89 uncu maddenin değişikliğinden önce bu Meclis, «Verilişinden sonra» sözünü, Başkanlığa verilişinden sonra şeklinde anlamıştır ve «Verilişi» sözü Başkanlığa verilişini ifade eder.

«Genel Kurula verilişi» olsaydı, başka bir cümle kullanılması icap ederdi. Bir kısım arkadaşlarımız, «Genel Kurulun haberi olmadan, bu «Verilişi» sözünü Başkanlığa veriliş şeklinde anlarsak, Genel Kurulun malumatı olmaz» itirazında bulundular. İşte, bu itirazı da karşılamak için Anayasanın değişik

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

hükmü ve ona paralel olarak hazırlanan İçtüzükte Genel Kurulun da bilgisine sunulması için, «Başkanlık bu önermeleri bastırır» cümlesi ilâve edilmiştir. Bu cümle eskiden yoktu. O halde, «Verilişi» sözü, Genel Kurula verilisi değil, Başkanlığa verilisini ifade eder. «Verilişinden sonraki üç birleşim içindeki» sözü de; bugün, pazartesi veya Salı günü aktedilecek birleşimlerden biri olarak kabul edilir.

Değerli arkadaşlarım, bir usul hükmünü bugün böyle, yarın böyle anlarsak; bugün bu türlü işimize geliyor, yarın şu türlü işimize geliyor diye anlarsak, Meclisteki çalışma düzeni ve istikrar kaybolur. Ben, zamanım müsait olsaydı, Cumhuriyet Halk Partili sayın üyelerin, hele şimdi Güven Partisinde bulunan bazı üyelerin «Verilişinden sonraki» sözünün ilk birleşim olduğunu ifade eden cümlelerinden çeşitli örnekler verebilirdim.

Aziz arkadaşlarım, usulün temel hükümleri, hepimizin birlikte sahip çıkacağımız hükümlerdir. Bugün böyle, yarın şöylesi işimize geliyor diye değişik uygulamalar yapmamalıyız. Yapınca, işte bir 53 üncü maddenin uygulanması, dün başka bir mütalâa ile buraya, gelmiş, bir başka gün başka, mütalâa ile buraya gelmiş ve her parti usul tartışmalarında tenakuzdan tenakuza sürüklenmiştir.

Sayın Başkanımızdan saygıyla rica ediyorum; şimdiye kadarki uygulamanın dışında bir uygulama yapılmamalıdır. Hatta bunun delili bizzat sayın Başkanımızın beyanıdır. Oturduğum yerden, «Bugünü bir birleşim sayacak mısınız» diye sayın Başkana soru yönelttiğim zaman, «Evet» diye cevap verdi bana.

O halde kendisinin görüşü budur. Aziz arkadaşlarım, bu sebeple verilisi, Başkanlığa verilisidir ve verilisinden sonraki ilk birleşim de bu birleşimdir. İkinci Birleşim pazartesi, üçüncü birleşim de Salı günkü birleşimdir. Bu meselede sayın Başkanımızın tereddüdü varsa, Genel Kurulun oyu ile bu işi halletmesi ve Genel Kurul kararına bağlamasında, ilerideki tatbikat bakımından da faydalar hâsıl olacaktır mütalaaşımdayım.

Sayın Başkanımıza ve Yüce Meclise saygılar sunarım. (D. P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Bozbeyli.

Aleyhte sayın Hatiboğlu, buyurunuz efendim. Sayın Hatiboğlu, süreniz 10 dakikadır.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, bizim bir itirazımız olmadı. Bir itiraz veya bir ihtilaf mı oldu ki, usul tartışması açıyorsunuz?

BAŞKAN - Efendim, bu konuda iki defa tatbikatımız olmuş ve hepside üç birleşim sonra, Danışma Kurulu kararıyla, ilk okunduğu birleşimin dışındaki üç birleşim içerisinde uygulamamız yapılmış.

Evet, buyurun efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanımızın tutumu aleyhinde söz söylerken, inanasınız üzülmek ve kendimi zorlayarak buraya geldim.

Sayın Başkanımız şahsını tenzih ederek, Başkan olarak tutumunu tenkit etme mecburiyetinde olduğumu ifade etmek isterim.

BAŞKAN- - Lütfen efendim, lütfen usul konusu üzerinde ve sadece Gensoruyla ilgili olmak üzere rica ediyorum efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Tutumunuz üzerinde, efendim...

Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım; Anayasanın 89 uncu maddesi gayet sarih; Gensoru önergelerinin müzakereye vazı hangi tarihler içerisinde olacaktır, gayet sarih yazılmıştır ve verilişinden itibaren 3 birleşim, denilmiştir. Şimdi, burada sorulacak sual, şudur: Şu anda Yüce Meclis birleşim halinde midir, değil midir? Elbette verilecek cevap gayet açık ve basit: Birleşim halindedir. Öyleyse, bu birleşimi bir birleşim saymak, bundan sonra da en çok iki birleşim içerisinde müzakereye vazetmek gerekir. Bu kadar açık iken ve sayın Bozbeyli'nin beyan buyurdıkları gibi biz de karşıdan şahit olduk, muhterem Başkanımızın: «Tamam, bu birinci birleşimdir, ikinci birleşim pazartesi, üçüncü birleşim salı; bu, salıya kadar mutlak surette müzakereye arz edilecektir» beyanım dinledikten sonra, tekrar çarşambayı ilave etmesi, sayın Başkanımızın tutumunu benimsemediğimizi belirtmek istiyorum.

BAŞKAN - Efendim Başkan da yanılabilir.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sadece muhterem Başkanımızın...

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Başkan yanılıyor, yanıltılıyor...

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Orhan yanıltıyor.

BAŞKAN - Hayır efendim, hayır efendim. Bana bilgi vermek zorundadır. Rica ediyorum efendim, rica ediyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Yüce Meclisin sevk ve idaresiyle yetkili olan, mükellef olan, muhterem Başkanımızdır. Elbette yanında teknik elemanlar olacaktır. Büyük bir konuda bir meselenin, hem de Anayasanın amir hükmünün netice istediği bir konuda, söz muhterem Başkanımızdır. Onun için, nereden, kim ne söylerse söylesin bizi enterese etmiyor. Biz muhterem Başkanımızın sözünü dinliyor ve onu beğenip beğenmediğimizi ifade ediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, sayın Başkanımızın bugünkü birtakım icraatındaki tutumu cidden kabul edilecek davranış ve tutum değildir. Meselâ; bunu niye söylüyorsunuz? Şunun için: Zapta geçen hususlar, bir sonraki, gelecekteki oturum için zabtı sabık ve teamül sayılıyor. Bakınız, yoklama mevzuunda bir itirazımız oldu. İnanasınız ve samimî olarak ifade ediyoruz ki, bu itiraz zaman kazanmak için yapılmış bir itiraz değildi; birbirine mütenakıs,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

birbirine mübayin olan kararlar var. Bunları düzeltelim, yeni bir çelişkiye düşülmesin diye bir itirazda bulunduk. İşte zabıt: 140 ıncı Birleşim. O gün Meclisi sevk ve idare eden Sayın Ahmet Çakmak. İşaret düğmelerine bastırmak suretiyle oylama, yoklama yapmış; sayın Nejat Ölçen itiraz etmiş. Zabıt burada, 6.10.1976 tarihli 140 ıncı Birleşim, oturum 2 nci Sayın Ahmet Çakmak Meclis idare ediyor, Sayın Nejat Ölçen itiraz ediyor.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Bununla ne ilgisi var?

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Başkanın tutumu.

NECATİ ÇAKIROĞLU (Trabzon) - Lehinde mi, aleyhinde mi?

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Bu tutumu aleyhinde, Başkanın tutumunun aleyhindeyim.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum konunun dışına çıkmayın.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Konunun dışı değil efendim. Sizin tutumunuz, saat 15.00'ten beri olan tutumunuz bu. Sonraki...

BAŞKAN - Saat 15.00'ten bu saate kadar olan tutumum hakkında söz vermedim size efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem Başkanım, Gensoruyla alakalı davranışınız ve tutumlarınızdan birisi ve bir de...

BAŞKAN - Onun üzerinde konuşacaksınız, ancak onun üzerinde konuşabilirsiniz.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, sayın Başkanımız mutlaka geçmiş teamüle bu kadar bağlı bir Başkanımızdır. Bu konuda da bağlı olmalı. Şimdiye kadar verilmiş Gensoru önergelerinin hepsi verildiği, Başkanlığa geldiği günden itibaren 3 birleşim içerisinde müzakereye vazedilmiştir.

Yoklamanın yapılmasında da...

BAŞKAN - Efendim, yoklama üzerinde söz vermedim, rica ediyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem Başkanım, sizin her tutumunuz...

BAŞKAN - Rica ediyorum, hangi konu üzerinde söz aldıysanız lütfen o konu üzerinde konuşun.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem Başkanım, tutumunuz üzerinde aldım.

BAŞKAN - Hayır efendim, bu konudaki tutumum üzerinde söz verdim size, usul hakkında efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem Başkanım bir başka tutumdan kendinizi tecrit edebilir misiniz?

BAŞKAN - Efendim, hangi konuda söz vermişsem o konuda konuşmak zorundasınız.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Anayasanın amir hükmü, bizim kanaatimize, Grubumuzun kanaatine göre, bugün okunan, bilgiye sunulan ve dağıtılan Gensoru önergesinin en geç salı günü burada müzakere edilmesi gerekir. Dikkat buyurulursa, Sayın Başkanımız bir hususu da tavzih etme lûtfunda bulundular: Danışma Kurulunu pazartesi günü çağırarak. Bir karar verecektir veya vermeyecektir... Verirse mesele yok; ama salıyı geçmemek kaydıyla. Vermezse, ben bu üç Birleşimde «Anayasanın bana verdiği mükellefiyetten dolayı Meclise müzakereye getireceğim» buyurdular. Demek ki, Anayasal kuruluş olan Danışma Kurulu bile belli üç oturum içerisinde meseleyi halledemiyorsa, ben kendim getireceğim, buyurdular.

BAŞKAN - Tabî efendim, tabî. Evet.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Demek oluyor ki, Gensorunun ehemmiyeti vardır ve bekletilmeye tahammülü yoktur.

BAŞKAN - Tabî, ondan şüphemiz yok.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - O sebeple muhterem Başkanımız, zabıtlara da geçmiş olan, «Salı gününe kadar müzakereye getireceğim» sözüne sahip çıkmalı, kendi sözüne sahip çıkmalı...

BAŞKAN - Efendim, usul tartışması açtım.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Salıya kadar bunu getirmelidir. Getirmedeği takdirde ve bu tutumu devam ederse, bilirsiniz ki yanlış teamüllere, yanlış uygulamalara yol açacaktır.

BAŞKAN - Usul tartışması açtım efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sayın Başkanın bu tutumunu beğenmiyoruz.

BAŞKAN - Beğenmeye bilirsiniz efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Kendi şahsına hürmetimiz bakidir.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Benim de saygım vardır efendim. Beğenmeyen arkadaşlara da saygım vardır efendim.

Lehte Sayın Uysal, buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, Gensoru önergesi aşağı yukarı 15-20 dakika önce Meclisimizin bilgisine sunulmuştur, basılmıştır. Oturum saat 15.00te açılmıştır. Anayasanın 89 uncu

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

maddesine göre ve İçtüzük hükümlerine göre en uzak sınırı, üç birleşim sınırı çarşambadır. Onun için Sayın Başkanın tutumu doğrudur, teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Keskin.

MEHDİ KESKİN (Kastamonu) - Sayın Başkana, sayın milletvekillerine, Başkanın tutumunun yerinde olduğunu saygı ile arz ederim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Aksoy, zatiâlinize söz veremeyeceğim; iki lehte, iki aleyhte arkadaşımız konuştuğu için.

Efendim, bundan evvel iki uygulamamız olmuştur. Danışma Kurulu önerisi ile 77 nci Birleşimde bilgiye sunulan Gensoru önergesi; 77, 78 atlanmış, 80 inci Birleşimde görüşme konusu yapılmış. Yine 118 inci Birleşimde verilen bir Gensoru önergesi; 119, 120 atlanmış; 121 inci Birleşimde görüşme konusu yapılmış efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Sayın Başkan anlayamadım.

BAŞKAN - Bundan evvelki iki uygulamamızdan bahsediyorum sayın Bozbeyli.

13.7.1976 da 77 nci Birleşimde okunan Gensoru önergesi; Danışma Kurulunun önerisi ile 78,79 geçmiş, 80 inci Birleşimde görüşülmüş.

30.6.1976 da 118 sayılı Birleşimde okunan Gensoru önergesi; 119, 120 atlanmış, 121 inci Birleşimde görüşülmüş; Danışma Kurulumuzun önerisi ve Meclisimizin kararı ile efendim.

Buyurun efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - İzin verir misiniz sayın Başkanım?

BAŞKAN - Evet efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Uygulama Anayasanın üstünde bir müessese değildir, bu bir. İkincisi, ilk uygulamanın teamül derecesine yükselebilmesi için, bu uygulamanın uzun zamandan beri gelmesi, aksine bir inancın ve itirazın olmaması gerekir. Bu, hukukun temel hükümleri içindedir.

Sayın Başkanım, biraz evvel zatiâlinizin dediği gibi, falan zamanda açık oylama şu şekilde yapıldı, falan zamanda bu şekilde yapıldı; birinden biri...

BAŞKAN - Açık oylama değil efendim, yoklama. Evet evet.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - ...Birinden biri yanlıştır. Eğer o uygulamaları örnek almaya çalışsa idik gün mesele olurdu. Benim zatiâlinizden istirhamım, bu sizin şahsî takdiriniz değildir. Çünkü, bu konuda Meclisimiz ne karar verecekse o karara hep beraber razı olalım efendim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Hay hay efendim.

Yoklama konusunda, elektronik cihazla ilgili olarak sayın Hayrettin Uysal Başkanlığımıza bir sual tevcih etmişler.

Verdiğim yazılı cevapta: «Elektronik oylama düğmelerine basmak suretiyle yoklama, oylama cihazı arızalı olmadığı sürece yapılabilir. Bugüne kadarki uygulamamızda oylama cihazının arızalı ve hatalı olduğuna ilişkin itiraz yapıldığında ve bu itirazın oylamanın sıhhatini şüpheye düşürecek nite-likte olması halinde, elektronik cihazla yoklama yerine ad okumak suretiyle yoklama yapılmıştır» diye cevap vermişimdir.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Ben onu arz etmiyorum, benimki başka. (A.P. ve C.H.P. sıralarından «Yeter be, yeter» sesleri)

BAŞKAN - Efendim işaret ettiniz o bakımdan.

Usul hakkındaki görüşmelerimiz.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Ben Başkanla konuşuyorum, size ne oluyor da bağırıyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Bozbeyli, rica ediyorum efendim.

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Ben zatîâlinize arz ediyorum efendim.

BAŞKAN - Usul hakkındaki görüşmelerimiz bitti. Kesin tutumu tespit etmek için oyunuza... (M.S.P. sıralarından «On kişi ayağa kalkıyoruz, yoklama istiyoruz» sesleri, gürültüler)

Efendim rica ediyorum, rica ediyorum efendim, rica ediyorum.

Efendim oylamayı 64 üncü maddeye göre yapıyorum ve 64 üncü maddede oylamanın «İşaret oyunu» yapılacağını ifade etmektedir, açık. Bu itibarla açık oya...

ŞENER BATTAL (Konya) - On kişi ayağa kalkıyoruz, yoklama istiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Açık oylamaya gitmeyeceğim, işaret oyunuza başvuruyorum. Başkanın tutumuyla ilgili olarak Anayasamızın 89 uncu maddesindeki «Verilişinden sonraki üç birleşim içinde görüşülür» ü Başkan olarak ben, okunduğu günden sonraki üç birleşim olarak kabul ediyorum.

Bu konuda lehte, aleyhte arkadaşlarıma söz vermiş bulunuyorum. Bununla ilgili oylarınıza baş vuracağım.

Başkanın tutumunu doğru olarak Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim. Bundan sonra bu şekilde uygulamamıza devam edeceğiz. (D. P. ve M. S. P. sıralarından gürültüler)

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Anlaşılmadı sayın Başkan?

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Başka Başkan, başka şey ifade eder. Ne yapıyorsunuz sayın Başkan? (Gürültüler)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Gizli oturum yapılmasına dair önergelerin oylanmadan gizli oturuma geçilmesi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	74	1.4.1977	309-312	Kemal Güven	Cemil Erhan	Halil Karaatlı

BAŞKAN - Bu husustaki tutumum söz mü istiyorsunuz efendim?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Evet efendim.

BAŞKAN - Aleyhte mi efendim?

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Evet efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Lehte.

BAŞKAN - Lehte

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Aleyhte.

BAŞKAN - Aleyhte.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Lehte.

BAŞKAN - Lehte.

NECDET EVLİYAGİL (Ankara) - Aleyhte.

METE TAN (Afyonkarahisar) - Lehte.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Durakoğlu.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Kapalı oturum istemi, her zaman, herkesin, kafasına estiği zaman, canı istediği zaman, usul aramaksızın, sıra aramaksızın, yer aramaksızın yapılacak bir işlem değildir. Aslında, Tüzükteki bütün işlemler kayıtlara tabi tutulmuştur. «Neyin ne zaman yapılacağına dair hüküm, hangi hükümdür?» dersiniz, İçtüzük hükümleridir. «Hangi işlem her zaman yapılır?» dersiniz, İçtüzükteki hükümlere göre her zaman yapılacak bir tek işlem yoktur. Yoklaması bile Yüce Meclisin, kayıtlara tabidir. Yoklama işlemi, açılması, kapanması kayıtlara tabidir. Hiçbir mekanizma yoktur ki, İçtüzükte, bir bakanın keyfine tabi tutulsun. Hiçbir mekanizma yoktur ki, İçtüzükte, 15 üyenin keyfine tabi tutulsun; hiçbir mekanizma yoktur ki, İçtüzükte, bir grubun keyfine tabi tutulsun; ama....

HARUN AYTAÇ (Bolu) - Keyif değil, Tüzüğe koymasaydınız.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Efendim, yüksek keyfiniz isteyebilir; ama ben, olması gerekeni anlatıyorum.

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum, sataşmalara cevap vermeyiniz, konuşun efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Şimdi, bu gerçekten hareket etmek zorundayız. Yüce Meclisin içerisinde yapılan işlemlerin, hele İctüzük işlemlerinin, kayıtlara, nizamla tabi olması, birinin diğeriyle bağlantısının bulunması, daha daha da önemlisi, hukukun genel ilkelerine uygun bir biçimde yapılması esastır; ama, yapılan işlem nedir? Yapılan işlem, Sayın Başkanın biraz önce açıkladıklarına göre, önerge verilince mesele kalmıyormuş. «Önerge verilince mesele kalmıyor» denilemez. Önerge ne zaman verilir? Bir konu görüşülmeden, o konu üzerinde gerekli bilgileri verecek hükümet veya bakanın, oturumun açık olmasından dolayı veremediği bilgiler varsa, 15 sayın üye isteyebilir bunu, bir grup isteyebilir bunu. Hatta, yapılan görüşme konusu ne ise, o konuda daha da bilgi verilmesi konusunda bir bakan çıkar, isteyebilir bunu.

Tabî, bu dediklerim, ciddi davranışları prensip ittihaz eden hükümetlerin marifetidir. Gene bu dediklerim, çok önemli konulardır. Engellemeye, bugüne kadar kapalı oturumlar hiçbir zaman alet edilmemiştir. Çünkü, kapalı oturumlar, gerçekten, bir ülkenin kaderiyle ilgili konularla ilgilidir de, onun için. Bir gün, gerçekten böyle bir mekanizma işletilmesi gerektiği takdirde, ne olup ne olmayacağı, «Acaba bu işin içinde de bir engelleme kokusu yatıyor mu?» diye yanlış anlama yoluyla bazı yanlış hükümler çıkmasın diye konulmuştur.

Her zaman önerge verilebilir; ama, ne zaman önerge, her zaman verilebilir? Bir konu gelirse Yüce Meclisin huzuruna, verilebilir. Şurada oturan - hamdolsun, oturan da yok ya - bir bakanın birdenbire aklına esecek, Yüce Meclisi bir konuda irşat edeceğine hükmedecek ve bu nedir bu? Böyle bir davranışın İctüzükle kabili telif olan tarafı yoktur. Bu davranışın adı, açık açık, keyfiliktir.

Şimdi, Sayın Çalışma Bakanı gelip bilgi verecekmiş.

Şimdi, sorarım size: Bugüne kadar olup bitenlerden, Yüce Meclise bir gün dahi bilgi vermeyi aklına getirmeyen bir Hükümetin üyesi birdenbire, partisinin engellemeye girdiği anda vatanseverliği tutuyor, çıkıyor, geliyor, bu kürsüden açıklama yapacağını iddia ediyor ve neye dayanıyor? İctüzüğe dayanıyor. (A.P. sıralarından «Doğru» sesleri) Ben bunu söylerken, vatansever değildir demiyorum; onu da suistimal edip, sataşma nedeniyle söz istemeyin.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Öyle söyleyemezsin.

AHMET DURAKOĞLU (Devamla) - Her zaman bu Meclisin içindeki herkes vatanseverdir; ama birdenbire bu ayranın kabarmasının anlamının olmadığı ifade etmek için söylüyorum bunları.

Bu nedenle, değerli arkadaşlarım, şu usul müzakeresinin sonunda bu kadar önemli bir konunun karara bağlanması zorunluluğu vardır.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Sayın Başkandan çok rica ediyorum, bu madde hiçbir zaman engellemeye müsait bir madde değildir. Onun için, usul müzakeresi bittikten sonra, Yüce Meclisin kararına sunulmasında zorunluluk vardır.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Önder.

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Durakoğlu konuşmasında....

BAŞKAN - Efendim, rica ediyorum, rica ediyorum efendim.

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Bir dakika, istirham ediyorum efendim....

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, konuşuyorlar, efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

Sayın Kazan, konuşuyorlar; sonra, dinleyeyim efendim.

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Sizi yormak istemiyorum; vatanseverlikle ilgili birtakım konuşmalar yapılmıştır; istirham ediyorum, not ediniz.

BAŞKAN - Sonra dinleyeyim efendim.

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Sataşmadan dolayı söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Önder.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Başkanımızın tutumu o kadar doğrudur ki, Yüce Meclisin reyine dahi iktiran edecek bir husus yoktur.

Değerli arkadaşlarım, güzel bir atasözü vardır: «Önce iğneyi kendinize çuvaldızı da başkasına batırın»...

Devlet Güvenlik Mahkemelerinde engelleme yapan Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarıma hatırlatmak isterim: O zaman İktüzükten yararlanmanız mubah oluyor da, şimdi Millî Selâmet Partisinin İktüzükten doğan hakkını kullanması, niçin İktüzük suistimali oluyor? (M. S. P. sıralarından «Bravo», sesleri, alkışlar)

Sayın Durakoğlu arkadaşımın müsellemler hukukî bilgisinden ve nezaketinden beklemediğim bir konuşmayı dinlemenin ıstırabı içindeyim. Buyuruyorlar ki: «Bir bakan, 15 kişilik grup, şu, bu, boyuna kapalı celse isteyemez».

Bu sözde bir ağırlık var; ancak, değerli arkadaşlarım, 71 inci madde, gizli celseyi, eğer devlet sırrı saymamış olsaydı, sayın Abdülkerim Doğru'nun, Sanayi ve Teknoloji Bakanı olarak gizli celsede söylediklerini beyan etmemiz mümkün değildir; devlet sırrıdır, ama öyle şeyler öğrendik ki, eğer, bu Mecliste zerre kadar vicdan varsa - bakın, Meclisimizin vicdanına sığmıyorum - (M. S. P. sıralarından «Bravo», sesleri, alkışlar) derhal, şu dakikadan itibaren, değil erken seçimi düşünmek, hiyaneti vataniye suçundan dolayı bu Hükümeti Yüce Divana sevk etmeleri gerekir. (M. S. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bir mesul Sanayi Bakanı söylemiştir.

Devlet sırrı olduğu için, beyanda bulunmak mümkün değildir. Fakat hep beraber duyduk. Arkadaşlar, Sayın Sanayi ve Teknoloji Bakanı öyle şeyler söylemiştir ki, tüylerimiz ürperdi. Türk Devleti geçmektedir, bunları açıklayamayız. Onun için....

ÜNAT DEMİR (Muğla) - Yalan söylüyor.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - Yalan olduğunu söylüyorsanız, o zaman açık celseye dönün, o Bakan yalan söylediğinden dolayı, hakkında takibat yapın. (Gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, 71 inci maddeyi beraber okuyalım. Bakınız, 71 inci madde ne diyor: «Millet Meclisi Genel Kurulu, Başbakanın demek ki, gizli celse önergesini Başbakan verebilir bir, bir Bakanın (Herhangi bir bakan verebilir, iki), siyasî parti grubunun (Bir siyasî parti grubunun başkanvekili grubu adına verebilir, üç), 15 milletvekilinin yazılı istemi.... Bir de 15 milletvekili verebiliyor. » Demek ki, 4 unsur tespit etmiştir, 4 türlü gizli celse talebi olabilir.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Orhan Bey, Başkanı meşgul etme, Başkanı niye meşgul ediyorsun?

BAŞKAN - Efendim, söz isteyen var, söz talebi var, sataşmadan dolayı sayın Şevket Kazan'ın söz talebi var, önerge gönderilmiş, bana söylüyorlar efendim.

CEVAT ÖNDER (Devamla) - «.... Yazılı istemi üzerine kapalı oturum yapılabilir». Kapalı oturum önergesi verilince, önerge gerekçeli olacak değil; aksine, salon boşaltıldıktan sonra, kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. İhtüzüğün amir hükmüdür. Her bakan gizli celse isteyebilir. Devletin önemli meseleleri olabilir. Şu anda herhangi bir yerde olağanüstü bir hal zuhur edebilir. Bir dış münasebette bir forsmajör doğabilir. Onun için, her zaman isteyebilir. İsteddiği takdirde, derhal salon boşaltılır, gizli celse açılır; gizli celsede gerekçe anlatılır.

Bu itibarla, bu hüküm, 71 inci madde, sayın Başkana tercih hakkı da vermiyor, hakkı hıyar da vermiyor. Ahkâmı âmiredir, emredici hükümdür. Önerge gelir gelmez, gizli celse derhal akdedilmek gerekir.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Muhterem arkadaşlarım, onun için sayın Halk Partili arkadaşlarımın tutumunu ben anlamıyorum. İğneyi kendilerine, çuvaldızı başkalarına batırırlar.

Muhterem arkadaşlarım, Adalet Partili arkadaşlarımı da anlamıyorum. Bugün iktidardadırlar, yarın muhalefettedirler. Bunlar devamlı kaidelerdir, devamlı işleyecektir. Bu Meclis ayakta durduğu müddetçe - canı gönülden ayakta durmasını istiyoruz - bu kaidelerin kemaliyle işlemesi lâzımdır. Ben Yüce Meclise şunu istirham ediyorum: Devlet sırrı olarak tuttuğumuz, söyleyemediğimiz meseleden dolayı, bu Hükümeti, namevcut Hükümeti bir saniye dahi tutmamanız, derhal yakasına yapışıp Yüce Divana götürmeniz gerekir.

Arkadaşlar, hangi erken seçim? Hiyaneti vataniye ile itham edilen bir Hükümetle nereye gideceksiniz? Devlet gidiyor.

Saygılarımı arz ederim. (D. P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Aleyhte Sayın Öztunç. Buyurun Sayın Öztunç.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Ben istemiştim aleyhte efendim.

BAŞKAN - «Aleyhte Öztunç» diye yazmışsınız.

A. DOĞAN ÖZTUNÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

71 inci maddenin uygulamasının yanlış olduğu kanaatindeyim.

Sayın Bakan kapalı oturum isteminde bulunmuştur. Gerekçesi belli değildir. Gerekçesi belli olmayan bir konuda 71 inci madde zorlanarak kapalı oturum istenmektedir ve bu konuda Sayın Başkan yanlış bir uygulama yapmaktadır.

Saygıyla arz ederim. (C.H.P. ve A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Öztunç.

Aleyhte iki arkadaşımız, lehte de bir arkadaşımız görüşmüş bulunuyorlar.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Sayın Başkan, ben de istemiştim lehte.

BAŞKAN - Sayın Dirik, özür dilerim, buyurun efendim.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Meclis Başkanımızın 71 inci maddeye göre tutumu doğrudur. Yerindedir, doğrudur; fakat benim söylediğim bu sözler 71 inci maddeye aykırıdır.

Teşekkür ederim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, Sayın Dirik, konuları biraz daha ciddiye alıp konuşsanız, daha iyi olacak efendim. (M.S.P. sıralarından alkışlar)

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Sayın Başkan, mertçe karar alacağız burada.

OĞUZ ATALAY (Konya) - Burada meselenin ciddiyeti kalmadı ki.

BAŞKAN - Efendim, İctüzüğün dışına çıkmamız mümkün değildir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Lehte söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, lehte iki kişiye söz verdim.

Konu, İctüzüğümüzün 71 inci maddesinde düzenlenmiştir. Önergede, herhangi bir gerekçe zorunluğu yoktur. Önerge üzerine Başkana düşen görev, salonu boşaltmak, önerge sahiplerinden birini davet edip, Başbakansa Başbakanı bakansa bakan arkadaşımızı, grup yetkilisini veya bir milletvekili arkadaşımızı; gerekçesini sormak, ondan sonra işaret oyuyla konuyu halletmektir.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, bir hususu ifade edeyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Zatiâliniz 71 inci maddeden anladığınızı ifade buyurdunuz. Usul müzakeresi açtınız. Şimdi, lehte arkadaşlarımız fikirlerini beyan ettiler. Siz görüşünüzde ısrar ediyorsunuz. Görüşünüzde ısrar edecek idi iseniz, neden usul müzakeresi açtınız? Hakem zatiâliniz mi, Genel Kurul mu?

BAŞKAN - Efendim, Başkan her konuda usul tartışması açar, sonunda fikrini de beyan eder.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) - Eder; sonra?...

OSMAN ÇİTİRİK (Adana) - Oylama yapın Sayın Başkan,

BAŞKAN - Efendim, bu itibarla, kanaatimce, 71 inci maddemiz gayet açıktır; herhangi bir oylamaya lüzum görmüyorum.

OSMAN ÇİTİRİK (Adana) - Oylama yapın Sayın Başkan, o zaman hiç bir tasarının hiç bir maddesi çıkmaz buradan.

BAŞKAN - Hayır efendim, açık ve kesindir; bu itibarla, salonun boşaltılmasını rica ediyorum

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

İçtüzüğün 53 üncü maddesine göre bir konunun öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	75	4.4.1977	341-347	Memduh Ekşi	Enver Akova	İlhami Çetin

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Hayır Sayın Başkanım, 53 üncü maddeye göre bu konunun buraya getirilmesinin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Yani usul hakkında aleyhte söz istiyorsunuz, buyurun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Kaç dakika efendim?

BAŞKAN - 10'ar dakika sayın Uysal lehte ve aleyhte ikişer kişiye 10'ar dakika söz verebiliyorum.

ÖZER ÖLÇMEN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Bugün Meclisimiz tarihî celselerinden birini akdetmektedir. Bir hukukî sonuca varabilmek için hukukî engeller, gayrihukukî yollarla kaldırılmamalıdır. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 53 üncü maddesi bir istisna maddesidir. İçtüzüğümüzün bu maddesine göre bugüne kadar Meclisimizin gündemine Danışma Kurulundan geçirilmeden, bakanlar veya komisyon başkanlarının istemiyle, benim hatırladığıma göre bir tek konu indirilmiştir. O konu da, Meclis Kitaplığı konusuydu, aslında, önemi fazla olmayan bir konuydu. Maalesef, sayın Başkanvekillerimizden Ahmet Çakmak böyle bir uygulama yapmış ve buna kötü bir istisna teşkil etmiştir. Bugüne kadar bu konu hiç bir suretle uygulanmamıştır. Çünkü, bir istisna maddesidir. Bunun istisna maddesi oluşu, iktidarla muhalefet arasındaki zımnî bir centilmenlik anlaşmasının gereği olarak da bugüne kadar yürütülmüştür. Eğer, 53 üncü madde istisna maddesi olmasaydı, o zaman, bugünkü Hükümette bulunan Hükümet partileri; Adalet Partisi, Milî Selâmet Partisi, Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi, Demokratik Parti olarak bizim de iştirak ettiğimiz Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda bu maddeyi işletir ve pekâlâ Cumhuriyet Halk Partisinin Danışma Kurulundaki engellemesine karşı 53 üncü maddeyi kullanarak, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun Tasarısını bu Meclisin gündemine indirebilirdi. Ya Adalet Partisi bu konuda gayrisamimi hareket etmiştir, ya hakikaten 53 üncü maddenin bir istisnaî madde olduğuna inandığı için, uygulama bu yönde olduğu için böyle hareket etmiştir.

Muhterem milletvekilleri, aslında, burada tezgâhlanmak istenen ve varılmak istenen sonuç soruşturma komisyonlarıyla, mobilya komisyonuyla ve Lockheed Komisyonuyla Adalet Partisinin bir zamanlama yarışıdır, bir «tayming» yarışıdır. Adalet Partisi, kendi Genel Başkanını soruşturmadan kurtarabilmek için, erken seçim meselesini soruşturmaların önüne geçirmek için çaba harcamaktadır.

Çarşambaları buraya gelmeyenler, her çarşamba Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında çoğunluğu sağlamamak için gayret gösterenler, şimdi çoğunluğun sağlanmasından ve bu komisyonların raporlarını belirtmesinden sonra, bu engelleme yolunu seçmiş bulunmaktadır. Ne yazık ki, ana muhalefet partisi de bu cereyana kendini kaptırmış, Adalet Partisiyle işbirliği halinde bu oyuna yardımcı olmaktadır.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat) - Aynı kaynaktan geliyorlar, onun için.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Muhterem milletvekilleri, İktüzük, kanun hükümleri ve Anayasa birer abstre, somut sanat sergisi veya tablosu değildir. Her bakanın baktığı zaviyeye göre veya haleti ruhiyesine göre yorumlayacağı meseleler değildir hukuk kuralları. Hukuk kuralları kesindirler ve bir gün yüzüne, bir gün tersine uygulanmazlar. Bir sonuca ulaşabilmek için hukukî engelleri gayrihukukî olarak bertaraf etmeye kimsenin hakkı yoktur; hatta Mecliste 350 kişilik çoğunluğa sahip olsalar dahi.

Bunun örneklerini tarihimizde vermek mümkündür. 27 Mayıs ihtilâlinde sonra, sayın Celâl Bayar'ı astırabilmek için Millî Birlik Komitesi de o zaman 60 yaş barajını kaldırarak Bayar'ın asılmasını sağlamak istemişti. Buna benzer bir işlem içindedir bugün Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi işbirliği.

Sayın milletvekilleri, sayın Başbakan televizyon ekranlarını bu konuda rahatlıkla kullanıyor, hatta en küçük ortağının genel başkanı dahi İktüzük hakkında televizyon ekranlarında yorum yapabiliyorlar. Bu yorumlar maalesef yanlış, halkı şaşırtıcıdır.

Sayın Başbakan televizyon ekranlarından, «Yani bu Meclis harp kararını da mı almayı engelleyecek » dedi. Kendisinin bu yanlış tefsirini hukuk danışmalarının zayıflığına veriyorum. Çünkü, harp kararını Türkiye Büyük Millet Meclisi alır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin de Danışma Kuruluyla hiç bir alâkası yoktur. Danışma Kurulu sadece Millet Meclisinin gündemiyle ilgili İktüzükte gösterilen maddeleri tanzim etmekle mükelleftir.

Bunun dışında, kendileri, «Azınlığın çoğunluğa tahakkümü» diyorlar «Danışma Kurulu meselesi, azınlığın çoğunluğa tahakkümü meselesidir» diyorlar. Bu İktüzük 1973'ten evvel, Adalet Partisinin 250'ye yakın milletvekili olduğu bir dönemde çıkmıştır. Yani Adalet Partili çoğunlukla çıkmıştır. Kime, neyi şikâyet ediyorlar 3,5 senedir değiştirmek için ne girişimde bulunmuşlardır? Binaenaleyh, mer'i olan İktüzük hükümleri, mer'i olan Anayasa hükümleri ve kanun hükümlerini uygulamakla Meclislerin Başkanlık Divanları ve Yüce Meclisler mükelleftirler.

Asıl azınlığın çoğunluğa tahakkümü, sayın Adalet Partililerin ve sayın Demirel'in düşündüğü şekilde tatbikat yaparsak olur. Niçin öyle olur biliyor musunuz? Güven Partisi daha grupken, 5 tane grubumuz vardı Millet Meclisinde; Güven Partisi, (artı), Demokratik Parti, (artı), Millî Selâmet Partisi Danışma Kurulunda 3 rey eder, halbuki Adalet Partisi Cumhuriyet Halk Partisi 2 reyde kalırlar. Eğer Danışma Kurulunda oy çokluğuyla rey alma keyfiyeti, karar alma keyfiyeti olsaydı, o zaman Millet Meclisinde azınlıkta olan Güven Partisi, Demokratik Parti,

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Millî Selâmet Partisi azınlığının Millet Meclisinin iradesine tahakküm etme yolu açılmış olurdu. Burada da bir mantıksızlık ortaya çıkmaktadır.

Görülüyor ki, bu ileri sürülen hususlar, tarlasının başında, köy kahvesinde meseleleri öğrenmek isteyen temiz vatandaşlarımızın fikirlerini ve zihinlerini iğfal ve ifsat için Devletin televizyonlarından verilmektedir.

Öbür taraftan, Millet Meclisi adına, millî irade adına görev yapan Millet Meclisi komisyonlarına da verdikleri kararlardan ötürü çamur atma çamuru bulaştırılmaktadır. Ben Yüce Meclisiniz adına, ona niyabeten millî iradeyi tecelli ettiren komisyonlar adına bu çamuru aynen atanlara iade ediyorum.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat)- Balçık balçık.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Muhterem milletvekilleri, burada çeşitli siyasî kuruluşlar kendi felsefelerine, programlarına göre ve memleket için yararlı gördükleri konularda içtüzük hükümlerinden yararlanarak engelleme yapmışlardır. Demokratik Parti de engelleme yapmıştır, inandığı konuda; Cumhurbaşkanı sayın Cevdet Sunay'ın süresini, Anayasaya rağmen 2 sene uzatmak için sayın Ecevit'le sayın Demirci birleştikleri zaman, ona karşı koyan tek parti Demokratik Parti olmuştu ve muvaffak olmuştu.

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) - Gene işbirliği yapıyorlar; sıkıştıkları zaman yaparlar.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Bu engellemeleri partilerin yapmaları ve belli kaidelere riayet ederek, sınırları aşmadan ve kamuoyunun sabrını taşırmadan, hukuk kurallarını ihlâl etmeden yapmaları normaldir ve bunu hukuk nizamının bir gereği saymalıyız.

Muhterem Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlara sesleniyorum; Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun çıkmasına kendileri karşı oldukları zaman, Danışma Kuruluna gelmeyerek, çalışma sürelerinin uzatılmasını kendileri engellemediler mi? Haftalarca Millet Meclisinde, aşağıda çeşitli engelleme yollarını kullanarak Devlet Güvenlik Mahkemeleri Tasarısının çıkmasını engelleyen Cumhuriyet Halk Partisi değil midir? Adalet Partili arkadaşlarımız 165 üyelerinden bir tanesini dahi Ankara'da bulamamış gibi, Danışma Kuruluna yollamamak suretiyle çeşitli yasaların, meselâ Belediye Gelirleri Yasasının çıkmasını engellemek üzere Danışma Kurulunu engellemişler midir? Niçin şimdi iki parti birlik olmuşta Millî Selâmet Partisinin üzerine hücum etmektedirler? Kendi yaptıkları iş zamanında iyi idi de, başka bir parti bunu uygulayınca niçin hukuk kurallarını ihlâl etmiş oluyor; niçin kamuoyunun isteğine karşı çıkmış oluyor? Bunu anlamaya imkân yoktur.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat) - Locaların emri var bu Mecliste.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla),- Muhterem arkadaşlar, eğer Nasrettin Hoca misali, «Biz kıldık oldu» diyecekseniz bu namaza, bu prosedüre de hiç ihtiyaç yok; buyurun dışarıya, sayın Ecevit'le sayın Demirel kolkola, bir basın toplantısı yapınlar, yarın gidelim seçime; ama hukuk kurallarına uygun olarak, bu seçimin üzerine şaibe düşürmeden, Lockheed'inden, suntasına kadar, Meclis denetim görevini yapmış olarak gitmesini arzu ediyorsanız, lütfen hukuk kurallarının ihlâline göz yummayınız.

Saygılar sunarım. (D.P. ve M.S.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Ölçmen.

Lehte sayın Mete Tan, buyurun efendim.

METE TAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Verilen önerge tamamen Tüzüğe uygundur, saygılar sunarım. (A.P. ve C.H.P. sıralarından alkışlar; M.S.P. sıralarından «Yuh» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Aleyhte sayın Şener Battal. Buyurunuz sayın Şener Battal.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sözüme başlamadan önce zatiâlinize «Parlamento katili» dedi bir arkadaşımız, «İçtüzük katili» dedi....

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal, bu geldi efendim bana, rica ediyorum, siz usulle ilgili beyanda bulunun....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Başkan, ben yüksek makamınızdan söz aldım....

BAŞKAN - Beni zorlamayın efendim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Siz şu anda Parlamentoyu temsil ediyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Muamele yapın....

BAŞKAN - O benim bileceğim iş. Lütfen, usul hakkında konuşuyorsunuz, buyurun efendim, buyurun.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sizi tezyif edemezler Sayın Başkan. Tezyif edilen bir başkan olarak bana....

BAŞKAN - Usul hakkında söz istediniz, size söz verdim. O benim bileceğim iş, onun zamanını ben bilirim efendim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - İçtüzük gereğince size Sayın Başkan diye hitap etmeye mecburum.

Sayın milletvekilleri,....

BAŞKAN - Biz de öyle hitap ediyoruz. (C.H.P. sıralarından alkışlar, gülüşmeler)

Çok rica ederim efendim, rica ederim.

Buyurun Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - 1921 Anayasasında «Meclis Hükümeti» sistemi vardı. Meclis hükümete kararları bildirir, hükümet o kararları uygulardı; harp kararını bile. 1921 Anayasası öyle idi. Şimdi, 53 üncü maddeyi getirirseniz, 53 üncü maddeyi böyle tatbik ederseniz, «Hükümet Meclisi» sistemi getireceksiniz. 53 üncü maddeyi okuyun. (M.S.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

53 üncü maddeyi okuyun ve Parlamentonun haysiyeti nerede kalıyor? Hukukçu arkadaşlarımdan rica ediyorum, 53 üncü maddeyi iyi yorumlayın. Hükümet istediği kanunların listesini gönderecek, «53 üncü maddeye göre görüşülsün» diyecek. Siz, komisyonlarda 45 gün bekleyeceksiniz, 50 gün bekleyeceksiniz, 4 sene bekleyeceksiniz; ama hükümetin, «önceliğin önceliği» talebiyle, eğer bugünkü tatbikat teamül haline gelirse, siz, hükümet meclisi haline geleceksiniz. İstedığınız kadar «muhalafetiz» deyin, istediğiniz kadar «milî irade» deyin, bugünkü 53 üncü madde budur. Bütün hukukçularla bunu tartışmaya hazırım.

HÜSEYİN ABBAS (Tokat) - Keşke öyle olsa. Uzaktan idare ediliyor.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Şimdi, daha evvel Sayın Demirel, 24 Mart 1977 tarihinde bir yazı göndermiş. Bu yazıda; «....tercihan ve takdimen....» diye, «olanaklı, olasılıklı» olmayan sözler olunca, «....53 manasına gelmez....» diye taraflı başkanlar muameleye koymamışlar.

Şimdi, burada aklımıza iki ihtimal geliyor: Sayın Demirel bunu laf olsun diye mi gönderdi, samimiyetsiz olarak mı gönderdi, yahut da 53 üncü madde kabili tatbik değildir diye Başkanlık kendisine «hayır» mı dedi veya ikisinin arasında muvazaalı bir anlaşma mı vardır?

Şimdi soruyorum; Devlet Güvenlik Mahkemesine dair hükümetin talebi hakkında (elimde fotokopisi) Başkanlık ne yaptı? 53'ü uyguladı mı? Hayır....

BAŞKAN - Sayın Battal, Sayın Battal, bir dakikanızı rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Buyurun müdahale edin Sayın Başkan.

BAŞKAN - Elbette, görevim beyefendi.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Bugün 38'e göre önerge....

BAŞKAN - Sayın Battal, beni dinler misiniz lütfen?...

ŞENER BATTAL (Devamla) - Cuma günü araştırma önergeleri okunmadı mı?...

BAŞKAN - Sayın Battal, beni dinler misiniz lütfen? Rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Buyurun söyleyin, dinliyorum.

BAŞKAN - Sayın Battal, görüşme mevzuumuz, 53 üncü maddeye göre mevcut teklifin görüşülüp görüşülmemesi hususudur, Devlet Güvenlik Mahkemesi Yasası değildir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - O da 53 ile ilgili konuşuyor.

ÖMER LÜTFİ ZARARSIZ (Yozgat) - Aynı konuyu izah ediyor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Rica ediyorum ve sizi konuya davet ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ben, 53'ü tatbik ediyorum, 53'ü konuşuyorum burada. 53'ü, muz niyetine istediğiniz zaman uygulayıp, istemediğiniz zaman uygulamama yoluna gidemezsiniz.

Şimdi, Hükümet mesuldür, Hükümetin bütün kanatları mesuldür, DGM'yi talep etmelidirler, asgarî geçim indirimini talep etmelidirler, toplumun bütün kesimlerini içine alan sağlık sigortasını, tarım sigortasını istemelidir. Bunları istemeden, 53'ü böyle tatbik eden Hükümet, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde samimî değildir, asgarî geçim indiriminde samimi değildir. Hatta, asgarî geçim indiriminde 53'ü neden muhalefet istemiyor, neden?...

Muhterem arkadaşlarım, bugün ilk defa, kendisine «Parlamento katili» denilen, «İçtüzük katili» denilen bir Başkanın gölgesinde...

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal; beni dinleyin lütfen. Sayın Battal, devam ederseniz sözünüzü keserim. Beni zorlamayın lütfen.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Benim sözümü kesemezsiniz.

BAŞKAN - Mesele, Başkana ne denildiği meselesi değil sayın Battal. Rica ediyorum, siz İçtüzük bilgisi müsellemlerle bir arkadaşımızsınız. Şimdi....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Bu kürsüde Başkansanız, bana müdahale edip konuşturmayabilirsiniz, her şeyi yapabilirsiniz.

BAŞKAN - Hayır, hayır; böyle bir niyetim yok. Yalnız, sizi İçtüzüğe saygılı olmaya ikinci kez çağırıyorum; ikinci kez çağırıyorum, Başkanınız olarak çağırıyorum; devam ederseniz sözünüzü keserim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, Sayın Başkan....

BAŞKAN - Sayın Hatiboğlu, siz lütfen müdahale etmeyin.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Devam edeceğim Sayın Başkan.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, ses duyulmuyor. Mikrofonu açar mısınız lütfen. Ne söylediğini duymuyoruz.

BAŞKAN - İçtüzük dışı konuşmayı kimseye dinletmem, rica ediyorum.

Buyurun Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Başkan, 53 üncü madde nedir, 50 nci madde nedir?...

MEHMET BOZGEYİK (Gaziantep) - Sayın Başkan, sana «Katil» dediler, «İçtüzük katili» dediler; biz duyduk, siz duymadınız mı?... Bu, hakarettir. (Gürültüler)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Söz hakkım hususunda geçen zamanı nazarı itibare alın Sayın Başkan.

BAŞKAN - Endişe buyurmayın siz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

Buyurun.

ŞENER BATTAL (Devamla) - 53 üncü madde nedir, 50 nci madde nedir? 53 üncü madde, eski İçtüzükten alınmış, yanlışlıkla girmiş bir maddedir bu İçtüzüğe. Bu sözler benim değil, Sayın Kemal Güven'in sözüdür. Aylardır 53'ü tatbik ettirmiyor, mahallî seçimlerin ertelenmesi hakkındaki kanun teklifinin sözcüsü bendim, ben kaleme aldım; «öncelik ve ivedilikle» diye ben kaleme aldım; 53'ü uygulatmadı, Danışma Kuruluna götürdü. 53 nedir? Önceliğin önceliğinin önceliği.... 53'ün tercümesi bu. Eski İçtüzükte «takdimen, tercihan ve müstaceliyetle» diye birtakım laflar vardı; onların buraya yansımalarıdır.

Şimdi, Hükümet öncelik istedi, komisyonlar da öncelik istedi. Bu, işi yarış haline getirme meselesi değil. Danışma Kurulu bütün öncelik isteklerini, önceliğin önceliği isteklerini alır, sıraya koyar, ondan sonra Mecliste çalışma doğar.

Şimdi, bu Meclis bu İçtüzükle bundan sonra çalışamaz. Komisyon başkanları; önceliğin önceliği 53'ü istiyorum diye re'sen buraya gelir, biz kapıda Fakir Çocukları Koruma Kanununa oy kullanacağız diye geliriz, emrivaki olarak komisyon başkanı 11 tane arkadaşına haber verir, buraya geliriz, hemen 53 oylanır, ondan sonra erken seçim kararını da alırsınız, muhalefeti tasfiye kararını da alırsınız ve iki partili sistemin dışındaki diğer partileri de tasfiye kararı alırsınız. (Gülüşmeler) Antidemokratik bir maddedir bu. Buyurun gürültü edin arkadaşlarım. Buyurun bu dediklerimi hukukçularınıza danışın. Hukukçularınıza danışın, Sayın Kemal Güven'e danışın, taraflı Başkanınıza danışın ve dediklerimin bir harfinin aksini iddia etsin, buyurun ben istifa edeceğim. Edemezler, eğer vicdanlarını kullanırlarsa.

Bir senedir niye 53'ü Kemal Güven geçirtmedi? Devlet Güvenlik Yasası görüşülürken, burada her gün çalışalım diye, «her gün çalışalım, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununu görüşelim» dediğimizde «Danışma Kurulu mutlak ekseriyetle toplanır» dedi. «53'ü uygulamam» dedi. Niye böyle dedi? Hangi köprülerin altından hangi sular geçti, kimlere emirler verildi? Montajcılar mı emir verdi birtakım arkadaşlara? (A.P. ve C.H.P. sıralarından gürültüler)

Siz, erken seçim kararını alırsınız. Erken seçim mesele değil. Demokrasi, seçim yapmak rejimi değil; demokrasi, zamanında seçim yapmak rejimidir. Demokrasi seçimcilik oyunu değildir. Zamanında gelirsiniz seçime gideriz. Erken seçim de olabilir; ama siz, fakir halk kitlelerinin beklediği Asgarî Geçim İndirimi Kanununu, ağır sanayi hamlelerini, Kıbrıs'ta toprak tavizinin konuşulduğu, «Maraş'ı mı verelim, Omorfo'yu mu verelim» diye konuşulduğu bugünlerde seçimi konuşmak en büyük vebaldır. Tarihî vebaliniz vardır ve zabıtlara bu vebalinizi geçiriyorum.

Hadise, 53'ün tatbiki bu kadar değil. Anayasa Komisyonunda, İçtüzüğü, madde 37'yi, 157 nci maddeyi katlettiler. Benim gibi sakın, munis mizaçlı bir adam dahil komisyonda yumruğunu vurdu; «Ne yapıyorsunuz, nereye gidiyorsunuz, söz ne biçim hukukçusunuz» dedim. «Delikanlı doğru söylüyor» dediler. (C.H.P. sıralarından «Kısa kes» sesleri)

Şimdi, «kısa kes» diyorlar. Arkadaşlar, bu demokraside çok şeyler kısa kesilmiş. İstiklâl Mahkemeleri kararı da böyle kısa kesilerek çıkmış. 1957 seçimlerinden önce İsmet Paşa'nın, «Sizi ben bile kurtaramam» dediği devrede de bu emrivakiler olmuş. Şimdi, bazı sayısı çok partiler, getirdikleri bu İçtüzük değişikliği ile demokrasiyi çiğnemek istiyorlar, çoğulcu demokrasiyi ortadan kaldırmak istiyorlar, iki parti hakimiyeti getirmek istiyorlar; ama bilirsiniz ki, haksızlık hiçbir zaman galip gelmez. Hak dâima muzafferdir.

Şimdi, seçimlerde göreceğiz, Allah'ın inayetiyle. Yine çoğulcu demokrasi olacak. Ondan sonra, Millî Selâmet haklıymış, aman Millî Selâmet, gelin, biz tarihî yanılığ dedik; diğeri de gelecek, biz de ahlâk ve maneviyatçıyız, biz de milliyetçiyiz diyecek....

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ondan sonra bu 53'ün hengamesi....

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal, sayın Battal....

ŞENER BATTAL (Devamla) - Buyurun Başkan.

BAŞKAN - Sayın Battal, size uyarıda bulundum. İçtüzük konusunda en hassas davranışlarda bulunan bir değerli arkadaşımızsınız. Rica ediyorum, konunun dışına çıkmayın. Zaten yarım dakikalık süreniz var, rica ediyorum, onu kullanın.

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Ne konuştu ki? (M. S. P. sıralarından gürültüler)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Başkan, yüreğimi yakmışsın. 71'de açıklanabilir diye madde uygulamamışsın. 38'e göre, 45 gün geçen kanunlar gündeme alınsın diye önergelerimizi verdik; komisyon başkanlarına elimle tasdik; ettirdim, onu okutturmadın. Araştırma önergeleri, Genel Görüşme önergeleri cuma günü okundu, bugün de okunması lâzım. «Çarşamba» dediniz, yarın «Çarşambayı da sel aldı» diye - Karadenizli olduğunuz için - türkü çağırırsınız, ondan sonra «İçtüzük katili» derler, ses çıkarmazsınız. Onun için, İçtüzüğe saygıysa, bugün kaç İçtüzük maddesini katlettiniz, buyurun konuşalım. Şimdi 53'ü konuşuyorum.

Şimdi, 53 üncü maddenin yolunu açacaksınız, size hayırlı olsun. Bugün muhalefet olabilirsiniz, iktidar olabilirsiniz....

BAŞKAN - Sayın Battal, lütfen toparlayın efendim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Olur.

Bugün muhalefet olabilirsiniz, yarın iktidar olabilirsiniz.

İLHAN ÖZBAY (İstanbul) - Olacağız, olacağız.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Olabilir, her gönülde bir aslan yatar; ama gerçek iktidar benim, bilersin. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler) Çünkü, hakkı temsil eden daima galiptir ve iktidardadır; bunu bilirsiniz.

Şimdi, şurada bizi aslan gibi kükreten durum varsa, İçtüzükte haklıyız da onun için aslan gibi kükrüyoruz.

15. Dönem Usul Tartışmaları (24.10.1973-19.4.1977)

BAŞKAN - Sayın Battal, süreniz bitti efendim, geçti de. Rica ediyorum, beni, sözünüzü kesmeye zorlamayın.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın milletvekilleri, bugün iktidar olabilirsiniz, yarın muhalefet veya iktidar olabilirsiniz; demokrasi yolculuğunda bunlar devamlı yolculuklardır. Size tavsiyem şu: İktidâr tekniğini siyasî oportünizmle ele almayın. (A.P. sıralarından «Tavsiye mi?» sesleri) Evet tavsiyem, hukuk adına tavsiyem. Siyasî oportünizm açısından ele almayın. Alırsanız ne olur biliyor musunuz? Yarın iktidar olan veya sizin istemediğiniz diğer parti iktidar olduğunda, 53'e göre getirilen tasarıları getirir, Meclise gönderdiği tasarıları indirir, Devlet Güvenlik Mahkemesini indirir, sizin istemediğiniz kanunları indirir; hatta Takrir-i Sükûn Kanununu indirir.

BAŞKAN - Sayın Battal, sayın Battal, sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Buyurun.

BAŞKAN - Beni, devamlı İktidâr uymaya davet ediyorsunuz....

ŞENER BATTAL (Devamla) - «Toparlayın» dediniz.

BAŞKAN - Toparlama filan yaptırmam Sayın Battal. Ben, zatiâlinize, bir dakikanız kaldığını ve sürenizin geçtiğini de hatırlattım. 2 kez hatırlattım.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sözümü de kestiniz. Tamamlayayım da, siz de kurtulun, ben de kurtulayım.

BAŞKAN - Son cümlemenizi söylemezseniz İktidârı uygulayım.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Uygularsınız tabî Başkan. İktidârın haksız taraflarını uygularsınız, bundan şüphem yok; ama ben tamamlayacağım. (M. S. P. sıralarından gürültüler)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Battal sayesinde ilk defa uygulayacak. Sayın Battal, zorla da uygulasin.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Nasreddin Hocanın oğlu, su geçerken.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Battal, sözünüzü kestim efendim. Sözünüzü kestim, lütfen kürsüyü terkedin efendim. (Mikrofon Başkan tarafından kapatıldı.)

ŞENER BATTAL (Devamla) - Son cümlemi söyleyeyim.

BAŞKAN - Hayır.

«Sözünüzü kestim» lafı benim ağzımdan çıktı.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Hayır, Meclisi selâmlamadan.....

BAŞKAN - Hayır, size son sözünüzü söyletmem.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Meclisi selâmlamadan inmem.

BAŞKAN - Çok rica ederim, çok rica ederim. Kürsüyü kimseye işgal ettirmem Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ben Meclisi selâmlamadan inmem.

BAŞKAN - Rica ediyorum, kürsüye....

ŞENER BATTAL (Devamla) Benim nezaketim, Meclisi selâmlamadan beni kürsüden indirmez. Mikrofonu açın, Meclisi selâmlayacağım. Sözümü ondan sonra kesersiniz.

BAŞKAN - Selâmlamanın dışında başka bir şey söylerseniz sözünüzü keserim, başka söz vermem.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Benim nezaketim, Meclisi selâmlamadan inmem.

BAŞKAN - Size söz veriyorum, son söz olarak Millet Meclisini selâmlayın lütfen.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Meclisi selâmlamadan inmem.

Sayın milletvekilleri, vicdanlarınıza, akliseliminize seslendim. Bu ölçüler içinde hareket etmenizi saygılarımla arz ediyorum, cümlenizi selâmlıyorum. Allah'a emanet olun, Allah sizleri bir yanlışlıktan korusun. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Şener Battal.

Lehte Sayın Yücel Dirik, buyurun.

YÜCEL DİRİK (İzmir) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Hem Devletimiz, hem yüce milletimiz ve hem de bütün demokratik kuruluşlar için çok iyi ve hayırlı olacak bir erken seçim yapabilme imkânını yaratmak üzere İktüzüğümüzün 93 üncü maddesini uygun hale getiren Anayasa Komisyonu raporunun burada her şeye takdimen ve tercihan görüşülebilmesi için, Anayasa Komisyonu Başkanının, 53 üncü maddenin ve bilhassa 2 nci fıkrasına göre verdiği görüşme önergesinin görüşülmesine başlanması hususu İktüzük icabıdır.

Sevgili arkadaşlarım, seçimler....

ÇALIŞMA BAKANI ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) - Devlet Güvenlik Mahkemeleri ne oldu? (M. S. P. sıralarından gürültüler)

YÜCEL DİRİK (Devamla) - Seçimler erken yapılır, geç bırakılabilir. Daha bir ay evvel mahallî seçimleri 6 ay erteledik. Şu halde, milletvekili seçimlerini 4 ay evvele almak da mümkündür.

Ben sözlerimi burada kesmek mecburiyetindeyim. Zira görüyorum ki, yüce milletimizin temsilcisi Yüce Meclisin en az 360 - 370 üyesi kısa kesmemi arzu etmektedir. Bu münasebetle saygılarımı sunar, teşekkür ederim. (A.P. ve C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dirik.

**16. DÖNEM
(13.6.1977-11.9.1980)**

İÇİNDEKİLER

Güvenoyu almamış bir Hükümetin Parlamento dışından atanan üyesine sataşma nedeniyle söz verilip verilemeyeceği hakkında.....	609
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	614
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	619
Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında.....	620
Geçici Başkanın görev ve yetkilerinin belirlenmesi hakkında.....	626
Geçici Başkanın tutumu hakkında.....	638
Geçici Başkanın tutumu hakkında.....	650
Başkanlık Divanı teşekkül etmeden konuların Genel Kurulda görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	665
Başkanlık Divanı ve komisyonlar için bütün gruplarca aday gösterilmediği takdirde gösterilen adayların seçimlerinin yapılp yapılamayacağı hakkında.....	669
Gündeme alınması kabul edilen Gensoru Önergesinin görüşülme gününün tespiti hakkında.....	682
Genel Görüşme ve Meclis Araştırması önergelerinin görüşülmesi sırasında, İçtüzüğün 100 üncü maddesindeki sıraya bağlı kalınmaksızın, Hükümete söz verilip verilemeyeceği hakkında.....	697
Komisyon başkanlarının, Komisyonlarda karar alınmadan, gündemde yer almış bir konuyu geri alıp alamayacağı hakkında.....	704
Görüşülmekte olan kanun tasarısının akçeli bir iş olması nedeniyle, esas komisyonun Plan Komisyonu olması gerektiği hakkında.....	712
Plan görüşmelerinde Danışma Kurulunca kararlaştırılan konuşma sürelerinin kullanılış şekline dair.....	714
Plan görüşmeleri için 77 sayılı Kanunun verdiği 8 günlük sürenin saat 24.00'te dolması nedeniyle görüşmelere devam edilip edilmeyeceğine dair.....	725
Komisyonlarda görüşülerek kabul edilmiş bir maddenin yine Komisyon tarafından verilen bir önerge ile Genel Kurulda değiştirilmek istenmesi halinde, konunun Komisyona götürülmek suretiyle görüşülmesinin gerektiği hakkında.....	732
Ek madde olarak teklif edilen metnin yeni bir kanun teklifi mahiyetinde sayılıp sayılmayacağı hakkında.....	734
Önceden gün ve saatleri kararlaştırılan Gensoruların görüşüldüğü Birleşimlere, sonradan Genel Kurulca yeni oturumlar ilavesiyle başka konuların görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında.....	749

Disiplin cezalarının uygulanmasına ilişkin Başkanlığın tutumu hakkında.....	760
Gensoru önergelerinin gündeme alınıp alınmaması hususundaki görüşmelerin gününün tespiti nedeniyle yapılan oylamada Başkanın tutumu hakkında.....	769
Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, gündem dışı konuşmalar sırasında Başkanlığın tutumu hakkında konuşması.....	777
Görüşülen bütçeye, daha sonra görüşülecek bir başka bütçe ödeneğinden belli bir miktar kesilerek aktarma yapılması hakkında.....	780
Gider Bütçesi üzerinde verilen ve bir mali kaynak sağlamayı amaçlayan önergelerin, Anayasanın 94 ve 126 ncı maddeleri karşısında işleme konulup konulamayacağına dair.....	783
Başkanın, TBMM Birleşik Toplantısından sonra, yoklama yapmadan Millet Meclisi Genel Kurulunu açıp açamayacağı hakkında.....	797
Aynı birleşimde, İçtüzüğü'nün 60 ncı maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunmak isteyen birden fazla bakana söz verilip verilmeyeceği hakkında.....	805
İçtüzüğü'nün 61 inci maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunan bakana soru yöneltip yönetilemeyeceği hakkında.....	811

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Güvenoyu almamış bir Hükümetin Parlamento dışından atanan üyesine sataşma nedeniyle söz verilip verilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
15	4	24	30.7.1977	163-165	Kinyas Kartal	Ali Haydar Veziroğlu	Aydın Menderes

HAYRETİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz beyefendi.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, Meclisimizin en yaşlı üyesi olarak Anayasanın... (A.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar.)

BAŞKAN - Lütfen beyler, dinleyelim... Dinleyelim lütfen...

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan... (A.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN - Lütfen beyler, lütfen beyler... (A.P. sıralarından sıra kapaklarına sürekli vurmalar.)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, susturacak mısınız?

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) - Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun ne diyorsunuz? (Gürültüler)

Lütfen, lütfen beyler, lütfen bir duyalım.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sonra konuşamazsınız ama, siz de konuşamazsınız; sonra konuşamazsınız, siz de konuşamazsınız, siz de konuşamazsınız sonra.

BAŞKAN - Lütfen beyler, lütfen sükûneti temin edelim; duymuyorum ki bir şey.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın Uysal, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Reisvekili olarak mı konuştu; onu öğrenmek istiyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkanın tutumu hakkında şahsım adına söz istedim.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) - Şahsınız adına?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Evet efendim, evet, şahsım adına.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) - Şahsınız adına mı?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Evet efendim. Şahsım adına istedim, grup adına alamam, şahsım adına istedim. (A.P. sıralarından gürültüler)

Onu bilirim.

BAŞKAN - Lütfen beyler dinleyelim, lütfen.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, Anayasamıza ve ... (A.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar.)

Efendim ışık mı gördüler çok? Sayın Başkan, sorar mısınız ışık mı gördüler, ışık mı? (A.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar.)

Vuruyorlar, ışık mı gördüler Sayın Başkan?

BAŞKAN - Lütfen dinleyelim, rica ediyorum, lütfen.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Çok M.H.P.'li var orada.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Çok M.H.P.'li var o kanatta, doğru.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - O kanada geçmeye hazır.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Tabiî, geçmeye hazır.

Sayın Başkan, müsaade ediyor musunuz?

BAŞKAN - Lütfen, rica ederim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, Anayasamıza göre, İçtüzüğümüze göre, Meclisimizin saygıdeğer en yaşlı üyesi olarak geçici Başkanlık görevini yapıyorsunuz. (A.P. ve M.H.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar.) Bu görevinizi yaparken usul hükümlerine elbette ki, büyük ölçüde riayet etmek için titizlik göstermeye çalışıyorsunuz. Ancak, İçtüzüğümüzde yazılı bazı hususları yerimizden ikaz etmemize rağmen bizim sözümüzü dinlemeden, ne demek istediğimizi ortaya koymadan, siz doğrudan doğruya söz veriyorsunuz. Bu, birtakım yanlışlıklara neden oluyor.

Şimdi, Hükümetin bir üyesi, Parlamento dışından gelmiş bir üyesi, üzerinde daha Hükümet üyesi olduğu andan itibaren önemli şaibeler taşıyan bir üyesi... (A.P. ve M.H.P. sıralarından sıra kapaklarına vurmalar.)

HALİL KARAATLI (Bursa) - Hükümetle ne alâkası var?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - ...Burada grup sözcümüz konuşma yaparken kendisi hakkında belirttiği bir gerçeği, basında yazılmış ve kaynağında araştırılıp bulunmuş bir gerçeği, burada ifade etmelerinden ötürü kendisine tavzih sadedinde, 70 inci madde gereğince söz verdiniz. İki halde bu sözü vermemeniz gerekiyordu. Birincisi; İçtüzüğün 70 inci maddesinde açıkça yazdığı gibi, herhangi bir kişiye, gruba, Hükümete açıklamak için bir durum doğarsa, o durum aynı oturumda cevaplandırılır. Bir kere siz oturumu saat 16'yı 10 geçe kapadınız, 17.00'da açtınız. Burada bir oturum kapanmış oldu ve kendisine cevaplama hakkını İçtüzük açısından veremezsiniz, bir. (A.P. sıralarından gürültüler) Yazıyor efendim burada, bunları buraya yazmışlar; bu bir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

İkincisi; dün de Senatoda tartışması oldu. Sayın Türkeş, Senatoda kendisi bir cevaplama hakkı istedi.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) - Senatonun İçtüzüğü ayrı.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Evet, bu İçtüzük de aynı, aynı şekilde tedvin edilmiş, siz okuyun da onu öğrenin.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) - Sen oku da öğren.

BAŞKAN - Lütfen hatibi dinleyelim, bitsin efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, bu bakımdan, ikinci şekilde Gümrük ve Tekel Bakanı sıfatını taşıyan, daha güvenoylamasıyla asıllığı tescil edilmemiş olan, dışarıdan gelmiş olan bir kişinin... (A.P. sıralarından gürültüler.)

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) - Sen güvenoyu almadığın halde neler yaptın?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Dinleyecek misiniz, dinlemeyecek misiniz?..

...Bir kişinin hakkındaki kanıtlara burada cevap verme hakkını milletvekili olmadığı için kullanmaması gerekirdi. Bu bakımdan usul hükümlerine bağlı, usule ait bir söz, dışarıdan bakan olmuş kişiye İçtüzüğün 70 inci maddesi gereğince milletvekili sıfatını taşımadığı için, Parlamento üyesi olmadığı için verilmemesi gerekirdi.

MAHMUT ŞEVKET DOĞAN (Kayseri) - O hakkı Anayasa vermektedir.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Bu bakımdan yanlış bir uygulama yaptınız. Bu uygulamalara Meclisimizin asıl Başkanı seçilinceye kadar Geçici Başkan olarak görev yapacağınızdan ötürü bir daha yanlış bir harekette grupların haklarını, milletvekillerinin haklarını İçtüzüğün 70 inci ve diğer maddelerinde yazılı usulleri doğru uygulama bakımından tutumunuzun bundan böyle geçerli olması inancıyla yanlış uygulamalara meydan vermeyecek şekilde değiştirilmesi gereği için tutumunuz üzerine söz aldım. Uygulamanız yanlış idi, bunu ifade ediyorum, saygılar sunuyorum. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

RAHMİ KUMAŞ (Trabzon) - Sayın Başkan, uygulamanızda bir gazetenin adını belirterek o kişiye, Yüce Meclise gazeteyi eleştirme hakkını tanıdınız, doğru değildir bu.

BAŞKAN - Şimdi lütfen dinleyiniz.

Zaruret halinde oturuma ara verildiğinde 70 inci maddeye göre söz verileceği hakkındaki uygulamalar vardır. Uygulamalar 4.4.1974 tarihli 62 nci Birleşimde, 16.9.1976 tarihli 134 üncü Birleşimde.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, tutumunuz lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehinde buyurunuz.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) - Sayın Başkan oturumu siz mi yönetiyorsunuz yoksa divan memurları mı yönetiyor?

ŞENER BATTAL (Konya) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

İçtüzük tartışmalarında, eskiden olduğu gibi, hassas bir arkadaşınız olarak meselenin tekniği üzerinde görüşlerimi arz etmeye çalışacağım. Polemiğine de girmek istemiyorum.

Mesele sayın Uysal tarafından iki bölümde vazolundu. Birisi hakikaten aynı olurum içinde cevap verilmesi lâzımdır; bu hususla arkadaşımızın itirazı yerindedir. 70 inci maddenin ikinci fıkrasına göre bu durum aynen ifade buyurdıkları gibidir. Ancak, diğer husustaki itirazlarını, bir hukukî teamül teşekkül etmesi bakımından Parlamento haricinden bakan alınması Anayasa icabı olduğundan, bu meselede Meclisimizin vuzuha kavuşması ve teamül tesisi bakımından, meseleyi incelemeye değer buldum ve Hükümet Programı üzerindeki tenkitler arasında bile olsa bu hususa açıklık getirmenin zaruretine inanıyorum.

Sayın Uysal, çünkü Cumhuriyet Senatosu toplantısını örnek vererek, dışarıdan Bakan olmuş bir kimsenin söz hakkı olmamak lâzım gelir, Cumhuriyet Senatosundaki tatbikat böyledir, buyurdular. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 65 inci maddesi son derece dar tutulmuş. «Üyeler sataşma halinde cevap verebilirler» diye «Üyeler» kelimesi var. Eğer Cumhuriyet Senatosu Başkanı isterse Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 65 inci maddesine göre bir hükümet üyesine katıyen söz veremez. Hükümet üyesine dahi...

Dünkü müzakereler 65 inci maddeye göre yapılmadı, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 130 uncu maddesine göre yapıldı ve Hükümet Programının müzakerelerinde de yalnız söz hakkı Başbakana aittir, hükmü var. Diğer bir bakan söz dahi alamaz. Hatta benim aklıma geldi, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 130 uncu maddesi gereğince, Sayın Başbakan hasta olsa veya pek önemli bir mazereti olsa, Başbakan Yardımcısının dahî 130'a göre söz hakkı yoktur. Onun için, Senato İçtüzüğüne göre meseleyi Meclisimizde çözmenin mümkün olduğu kanaatinde değilim.

O halde durum nedir? Şimdi, iki hukukî durum var: Cumhurbaşkanının onaylamasıyla Hükümet ve Hükümet üyeleri hükmî şahsiyeti ihraz eder mi, etmez mi; bir.

İkincisi de; Meclis nazarında Hükümetin hükmî şahsiyeti ihraz edebilmesi, güvenoylamasının Mecliste tasdikinden sonradır diye iki fikirle karşı karşıya bulunuyoruz. İki fikir de son derece ağırlığı olan fikirdir ve itiraz eden Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımı da bir noktada mazur görüyorum. Ama, aklıma genel tatbikatta şu geliyor:

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Hariçten alınan sayın Gümrük Bakanı arkadaşımıza milletvekilleri sözlü soru, yazılı soru tevcih edebiliyorlar mı? Şu anda Cumhurbaşkanının onaylamasından sonra sanıyorum bu vuku buldu, vaki oldu.

O halde, Meclis üyeleri soru tevcih ederken, onu Bakan telâkki edip de, bu kürsüde, Hükümeti Meclis tasdik etmedi, onu Bakan telakki edemeyiz, tasdiğe iktiran eden bir meseledir diye tartışma bana pek munis gelmiyor.

İkinci husus: Ben şahsen Riyasette olsam, sataşma müdafaa hakkıdır, müdafaa hakkı dünyanın her tarafında kutsal haklardandır. Bu bakımdan, bu suples içinde Meclis Başkanının takdir hakkını kullanarak, eğer ciddî bir sataşma varsa sataşmayı Başkanın takdir etmesi lâzım, tereddüt ederse, direnme halinde oya sunma durumu da vardır. Ama, madem bir sataşma iddiası vardır, Mecliste müdafaa hakkı, adaletle idare edilen ülkelerde kutsaldır, Türkiyemizde de böyledir, bu munisliği, bu yumuşaklığı getirmekte fayda vardır.

Muhterem arkadaşlarıma beni mazur görmelerini ve tamamen teknik ölçülerde kalarak izahatta bulunmak istediğimi arz ederim.

Saygılar sunar, teşekkür ederim.

Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	27	3.8.1977	222-225	Kinyas Kartal	Aydın Menderes	Selahattin Öcal

BAŞKAN - Başkan seçimi konusunda usul hakkında söz istenmektedir. Bu konuda Başkanlığın takip ettiği usul ve tutumun üzerinde iki lehte ve iki aleyhte olmak üzere söz vereceğini;

Aleyhte, Sayın Hayrettin Uysal, buyurun. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

13 Haziran'dan bu yana Yüce Meclisimiz Başkanını seçemiyor ve Başkanlık Divanı da kurulamıyor. 5 Haziran seçimlerinden bugüne kadar geçen süre içerisinde Yasama Organı dediğimiz Millet Meclisimiz, Parlamentonun Millet Meclisi kesimi fonksiyonlarını ve işlevlerini yapar duruma getirilememiştir. Bu demektir ki, şu anda Meclisimiz, çalışmaları bakımından askıya alınmış durumdadır. Bir başka anlamla belirtmek gerekir ki, milletvekilleri Anayasaya göre, İçtüzüğe göre, ülkenin ve ulusun sorunlarıyla ilgili görev yapma durumundan çıkartılmaktadır. Yine bir başka anlama göre, ülkenin ve ulusun sorunlarına ait herhangi bir yasa teklifi İşlem görememekte, olaylarla ilgili, çeşitli sorunlarla ilgili yazılı ve sözü sorular işlem görememekte, soruşturma yapamamakta, denetim yapılamamaktadır. Bu haliyle Meclis, çalışır durumda değildir ve Anayasanın öngördüğü esaslar içerisinde, hatta bir başka ifade ile açıkça söyleyebiliriz ki, kurulmuş değildir gerçekte. Bunun sorumlusu kimdir?

Şu sıralara baktığımız zaman anamuhalefet partisi olarak Cumhuriyet Halk Partisi, her gün, 193 - 214 üye arasında değişen bir sayı ile Meclise devam etmekte, cephe partileri ki, dünkü yoklama rakamını vereyim: Milli Selâmet Partisi 8 kişi ile, Milliyetçi Hareket Partisi 7 kişi ile, Adalet Partisi de 63 kişi ile Meclisimize devam etmiş bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi bu kadar sorumsuzluk olmaz. Meclis üzerinde bu kadar oynanamaz. (CHP sıralarından alkışlar)

Cephe partileri kendi iç pazarlıklarının konusu olarak Başkanlık Divanının seçimini bu kadar askıya alıp, Yüce Meclisimizi çürütmek için gayret gösteremezler, göstermemeleri lâzım; çürütmek için gayret göstermemeleri lâzım, sağlıklı bir demokrasinin gelişmesi için gayret göstermeleri lâzım.

Bu parlamentonun gelenekleri vardır. Dünyada demokrasiyle idare edilen her ülkede gelenekler vardır. En çok sayıya sahip olan bir partiden Başkan seçilir. Savları varsa, iddiaları varsa, gelirler buraya, adaylarını gösterirler,

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

turlar yapılır, sonra belli bir noktada anlaşılır, mesele bir noktaya gelir, bağlanır. Ama hiç aday göstermeyeceksiniz, sonra oylamaya katılmayacaksınız, pazarlıklar dışarıda Anayasaya aykırı olarak sürececek. Basında; «Cephenin üç partisi falan isimde anlaştı» yine basında bir başka haber; «Ondan vazgeçti, öbüründe anlaştı». Bu Anayasayı çiğnemektir.

Meclis Başkanlığı konusunda partilerin resmî organlarında, yetkili organlarında, basında yazıldığı gibi, pazarlık yapılamaz. Meclisimiz, burada Başkanını, Başkanlık Divanını bütün parti gruplarına mensup üyelerin katılmasıyla ortak bir anlayışta ve doğrultuda seçer.

Değerli arkadaşlarım, kasıma doğru Meclis Başkanlık seçimlerini uzatma eğilimini Cepheci partilerde görüyoruz. Haziran ile 1 Kasım arasında 5 ay. 5 ay, Sayın Süleyman Demirel'in konuları sakız gibi çiğneye çiğneye çürüttüğü gibi, Meclisimizi de çürütmeye hakkı yoktur. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Lütfen buraya geliniz, kaçmayınız.

SELAHATTİN GÜRDRAMA (Sakarya) - Onu siz yaptınız.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Biz yapmadık, biz yapmadık. Senin aklın ermez onlara sayın Gürdrama, yapmadık, aklın ermez.

SELAHATTİN GÜRDRAMA (Sakarya) - Senin çok eriyor.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yapmadık biz, bak Anamuhalefet Partisi Grubuna 213 kişi burada, bak şurada bak...

SELAHATTİN GÜRDRAMA (Sakarya) - Mühim değil.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Karşınızda, bak, bak... (C.H.P. sıralarından alkışlar) Plajda değil, burada, entrikada değil, oyunda değil, sağlıklı olarak demokrasinin yürütülmesi için burada. (C.H.P. sıralarından «Bravo sesleri, alkışlar)

Eğer demokrasiye inanıyorsanız, geliniz. Ülkenin koşullarının çözülmesi için bir başka şey daha söylüyorsunuz: «Muhalefetle diyalog kurulması, işbirliği yapılması, konuların yumuşatılması» diye her gün söylüyorsunuz; böyle mi muhalefetle işbirliği yapacaksınız siz?

Değerli arkadaşları uyarıyorum. Cephe partilerinin milletvekillerini, üyelerini uyarıyorum; buraya gelsinler, ülkemizin çözüm bekleyen sorunlarının çözüme kavuşturulması için, Başkanlık Divanının çalışması için, bir an önce Anayasanın öngördüğü, Meclis Tüzüğü'nün öngördüğü hususların yerine getirilmesi için, gelsinler Meclis Başkanını seçelim, Başkanlık Divanını seçelim. Bu bir uyarıdır. Bizim bundan sonra daha başka sözlerimiz de olacak, onu zamanı gelince söyleyeceğiz.

Teşekkür eder, saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Orhan Birgit, buyurun efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Uysal yeterli kadar söyledi efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Lehte söz isteyen sayın üye?..

Buyurun Sayın Gaydalı.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - O zaman aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Gaydalı.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - O zaman ben de aleyhte söz istiyorum Sayın Başkanım.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Bitlis) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Başkanlık Divanının tutumunun aleyhinde söz almış bulunan sayın Cumhuriyet Halk Partisine mensup arkadaşımız, Allah'tan ki «uysal» idiler, ya tersi çıksa idi ne olacaktı?..

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Kâmrân Bey gibi geri dönerdi; ne olacak.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Başkanlık Divanı eleştirisinden ziyade, doğrudan doğruya iktidar olan partilerin tutumları üzerinde durdular.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sözüm o idi zaten.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Ben bunu eleştirmeyeceğim. Fakat, eğer Meclis çalışmalarına devam edebilse idi, dünya tarihinde bugüne kadar görülmemiş olan bir şekilde Devletin Maliye Bakanı, devletini müflis olarak dünyaya ilân etmezdi. (C.H.P. sıralarından gürültüler) İlân edilen bu müflis bakanlık üzerinde bir sene eleştiri yapılsa azdır. (C.H.P. sıralarından «Dövizlere ne oldu, dövizlere?» sesleri)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Safsata konuşuyorsun, safсата.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, ben hatibinize cevap veriyorum, beni dinlemek mecburiyetindesiniz. Kavga gürültü ile beni susturamazsınız burada. Benim tabiatım dışında, ben konuşmak istemezken beni mecbur kıldınız bunları söylemeye. Ayrıca, dünya kamuoyunu oluşturan Kıbrıs olayı hakkında, kabuk tutmuş bir yarayı, Maraş bölgesini bir günde nasıl iskâna müsaade edersiniz? (C.H.P. sıralarından şiddetli gürültüler ve «Yuh» sesleri)

Evet haklısınız...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Başkanlık seçimlerine gelsin Sayın Başkanım, Başkanlık seçimlerine.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Ve sonra dahası var...

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Dinleyelim beyler, dinleyelim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Süleyman Demirel'e yağ çekmek istiyor.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Çok yazık. Siz bu tutumunuzla muhalefet de yapamazsınız. Hükümet oldunuz, bırakıp kaçtınız; tekrar hükümet olmaya namzet gösterildiniz, beceremediniz; daha ne olsun... Yazıktır arkadaşlarım, yazık; Devlet sizden çok şeyler bekliyor. Cumhuriyet çocuğu dinamik bir genel başkanınız var, hepinizden fazla ona hürmetkarım, fakat kıymetini bilmiyorsunuz bu grup olarak. (C.H.P. sıralarından alkışlar ve gülüşmeler)

Alkış değil, alkış değil. Sizin paralelinizde olunursa, alkış; sizin paralelinizden olunmazsa başka şeyler yaparsınız; çok yazık, çok yazık.

BAŞKAN - Sayın Gaydalı, Başkanlık seçimi üzerinde konuşalım.

ABİDİN İNAN GAYDALI (Devamla) - Sayın Başkanım, yerden göğe kadar haklısınız, fakat sayın Uysal umduğumuz konuşmayı yapmadığı için ben de arzı cevapta bulunuyorum.

Hepinize saygılar sunarım (A.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Orhan Birgit Bey.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Değerli arkadaşlarım; Kıbrıs Rum Topluluğu Lideri Makarios'un öldüğü gün, Türkiye Millet Meclisinde Yunan ve Kıbrıs tezinden yana bir sesin çıkmasını, Parlamentomuz için de, Milliyetçi Partiler Topluluğu adını taşıyan değerli arkadaşlarım için de, Gaydalı ve İnan ailesi için de özellikle bir talihsizlik sayıyorum. Eğer sayın Ecevit Başbakan olarak kalsa idi, Maraş konusu çoktan halledilmiş olacaktı.

Dört yıl önce bugünlerde 1974 Ağustosunda ikinci harekât devam ederken, o Hükümetin bir üyesi olarak - özellikle Turizm ve Tanıtma Bakanı olarak - sayın Başbakanın emri ile, kurşun altında iken daha Kıbrıs Adası, Maraş bölgesinin envanteri için Turizm Tanıtma Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Turizm Bankası memurları gerekli envanteri bitirmişlerdi.

Sizin milliyetçilik anlayışınızdır ki o konuyu kabuk bağlatmaya doğru götürdü ve kabuk bağlama diye niteliyorsunuz. Burada geçen yıl bütçe görüşmelerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili...

BAŞKAN - Sayın Birgit, lütfen Başkanlık seçimi hakkında konuşunuz.

ORHAN BİRGİT (Devamla) - Hay hay efendim, döneceğim.

Sayın Evliyagil konuyu buraya kaç kere getirdiği halde meselenin üzerine varamadınız.

Değerli arkadaşlarım, görüyorsunuz meselelere giremiyoruz. Türkiye birçok meselenin içerisinde. Henüz Başkanını seçmemiş bir Meclis olduğumuz için, ne yasama görevi yapabiliyoruz, ne denetleme görevi yapabiliyoruz, ne Hükümetten hesap sorabiliyoruz, ne anamuhalefet liderine, anamuhalefet partisine hesap sormaya kalkan arkadaşlara hesap verebiliyoruz.

Nedir mesele? Sayın Uysal söz aldı, bütün etrafiyla anlattı.

Ben daha önce söz istemiştim. Sayın Başkan beni burada göreve çağırdığı zaman, sayın Uysal'ın sözlerinden sonra artık söyleyebilecek bir şey kalmadığını bilerek huzurunuzu işgal etmek istemedim. Zaten huzurunuzu işgal edecek bir konu da yoktu. Siz o kadar meselelere bigânesiniz ki değerli 230'lu arkadaşlarım, geliyorsunuz buraya, hafif yoklamada bulunuyorsunuz ve görev yapmadan gidiyorsunuz. (A.P. sıralarında «Ne alâkası var bunların?» sesleri)

Yarın bölgelerinize gideceksiniz. Soracaklar «Ne yaptınız?» Diyeceksiniz ki, «230 kişi, Kıbrıs'ta Maraş sorununu halletmeyi programına almış Ecevit Hükümetini düşürmekte birleştik. Onun Hükümet Programını dinlemedik, onun için dahi Meclise gelmedik. Bir gün geldik, Gaydalı'nın tanımladığı şekilde, kabuk bağlamış bir meseleyideşmesinler diye biz adımıza Milliyetçi Partiler adım verdik, birleştik, düşürdük.»

«Sonra ne yaptık? Bir gün geldik, Demirel'i dinledik ve üçüncü defa geldik, yeni milliyetçi cepheyi oylarımızla kurduk. Yeni milliyetçi cephe - yani kısa adıyla Y.M.C. - teşekkül ettikten sonra dağıldık» (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Y.M.C. için hiç değilse Meclise kanun çıkartmaya gelin Y.M.C. için sayın Başbakanınız söylüyor, «Hesap sormayan namerttir» diyor. Bir takım mert insanlar bu meydan okuma karşısında hesap sormak için Meclis Başkanını seçmek istiyor, gelmiyorsunuz.

Kimisi sayın Gaydalı'nın biraderi gibi bakan olmakta nazediyor, 7 gün, 8 gün bir salıncakta, bakan mıdır, değil midir, sallanıyor. Kimisi Başkan seçmek istemiyor. Böyle bir Hükümet olmaz arkadaşlarım, Böyle bir iktidar topluluğu olmaz. Adı Y.M.C. dahi, olsa, bunun bir usulü varsa, yöntemi varsa, bunu o usul ve yöntem içerisinde Meclis Başkanını bir an evvel seçerek yapın. Ondan sonra bankalarda mı, şirketlerde mi, bakanlıklarda mı Y.M.C.'yi izleyeceksiniz, izleyin değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	28	4.8.1977	228-229	Kinyas Kartal	Selahattin Öcal	Nedim Tarhan

BAŞKAN - Sayın Akın Simav, Başkanlığın tutumu hakkında söz istemektedir. Lehte mi, Aleyhte mi Sayın Simav?

AKIN SİMAV (İzmir) - Aleyhte efendim.

BAŞKAN - İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre söz veriyorum, buyurun.

AKIN SİMAV (İzmir) - Sayın Başkan, Meclisin değerli üyeleri;

Haftalardır buraya geliyoruz, turları yapıyoruz, sonuçları almadan çıkıp gidiyoruz. Adalet Partili arkadaşlarımız çoğunluğu sağlıyorlar, ama oylamaya katılmıyorlar. Çok az bir kısmını burada görüyoruz; diğerleri, zannediyorum kumda oynuyorlar, deniz kıyısındalar. Ama Cumhuriyet Halk Partisi Grubu burada tam tekmil hazır bulunuyor. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Ne garip ve ne hazindir ki, Adalet Partili arkadaşlar bir de aday göstermişlerdir. Bu aday şu anda Meclisi yürütmekte olan Geçici Başkanımızdır. Dilerdik ki Sayın Geçici Başkana Cumhuriyet Halk Partililerin gösterdiği saygıyı, sayın Adalet Partililer de gösterebilirler ve onun lehinde oy kullansınlar; ama bunu da yapmıyorlar.

Sayın Başkan, bu sözlerimin teksir edilmesini, tutanaklara geçmesini ve Adalet Partililerin oy kullanmadan Meclisi terk ettiklerinin Türk kamuoyunda bilinmesini rica ediyorum, saygılar sunuyorum. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Millet Meclisi Başkanı seçimi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	29	9.8.1977	232-235	Kinyas Kartal	Nedim Tarhan	-

BAŞKAN - Gündemimize göre Millet Meclisi Başkanı seçimi yapılacaktır.

Millet Meclisi Başkanının seçimi konusunda Başkanlığın tutumu ile ilgili olarak usul hakkında söz isteyen üç önerge gelmiştir. Aynı konuda geçen birleşimlerde usul hakkında görüşme yapılmıştır; aynı konuda her birleşimde usul görüşmesi açmamız mümkün değildir. (C.H.P. sıralarından «Oylayalım» sesleri)

Başkanlık seçimine devam ediyoruz.

Başkanlık için Siirt Milletvekili Sayın Nebil Oktay ve Van Milletvekili Kinyas Kartal aday gösterilmişlerdir.

Geçen birleşimlerde 11 tur seçim oylaması yapılmıştır.

HASAN FEHMİ İLTER (Muğla) - Sayın Başkan, o önergeleri oylayalım.

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Sayın Başkan, günlerden beri Meclis aynı tutumun içerisinde. Evet; usul bakımından belki tekrar tekrar söz almanın doğru olmadığını biz de idrak ediyoruz; yalnız, Yüce Meclisin her zaman bu durumda bulundurulmasından milletvekili olarak hepimizin rencide olduğundan şüphe yoktur. Elbette ki, bu husustaki düşüncelerimizi söylemek ve zatıalınızın da bu Başkanlık seçimi için daha olumlu bir tutuma girmesi hususundaki fikirlerimizin beyan edilmesine fırsat verilmesi gerekir kanaatindeyim; tekrar arz ediyorum ve bu hususta söz verilmesini rica ediyorum. (C.H.P. sıralarından «Oylayalım» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Beyefendi, arz edeyim: Siz haklısınız; sizin üzüntünüzü hepimiz de çekiyoruz. Siz zannediyor musunuz ki, ben de üzüntülü değilim? Ben de bu üzüntünün içindeyim. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bir yol bulun bize, bir yol bulun; bir yol bulunmazsa, bu bitmez.

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Arz edeceğim efendim...

BAŞKAN - Sizin söyleyeceğinizle netice elde edilmez ki...

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Sayın Başkan, bu husustaki düşüncelerimizi arz edeceğiz; maksadımız budur.

BAŞKAN - Düşüncelerinizde haklısınız.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Zatiâlinizin de üzüntülerini biliyoruz; ama çare gösterelim.

BAŞKAN - Beyefendi, mademki ısrar ediyorsunuz, iki lehte, iki aleyhte söz vereceğim; buyurunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, lehte, aleyhte değil efendim; müsaade ederseniz bir hususu arz edeceğim:

1961 yılında dahi, Başkan seçimleriyle ilgili, Meclisteki bazı arkadaşlarımızın söz almaları istemlerine karşı, Geçici Başkanlık daima söz vermiştir.

BAŞKAN - Veriyorum beyefendi, veriyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Usul bakımından değil efendim, yani usule bağlı olarak değil; Meclisteki Başkanlık sorununun çözümü ile ilgili olarak vermenizi istirham ediyoruz. Usul olunca, efendim, size ait bir mesele oluyor; halbuki, size ait bir mesele değil; Meclis kendi Başkanını seçemez durumda, Başkanlık Divanı kurulamaz durumda. Bunun aydınlığa çıkması için, grupların bir araya getirilmesi için, milletvekillerinin bir araya getirilmesi için müzakere açınız; ben onu talep ediyorum efendim.

KEMAL TABAK (Adıyaman) - Verin Başkan, verin; söz verin.

BAŞKAN - Sayın Hayrettin bey, siz haklısınız. Bir şey arz edeceğim: Siz de biliyorsunuz ki, çoğunluk yoktur, ben de biliyorum, yoktur; iştirak etmiyorlar; sizin söyleyeceğinizden, benim söyleyeceğimden bir netice elde edemeyeceğiz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Siz müzakere açın efendim.

AKIN SİMAV (İzmir) - Başkan, kim iştirak etmiyor? Siz açıklayın, kim iştirak etmiyor?

BAŞKAN - Sayın beyler, iştirak etmeyen meydanda, siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum; ne diyeyim? (C.H.P. sıralarından alkışlar)

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Sayın Başkan, sizi aday gösteriyorlar, gelmiyorlar, sizi ortada bırakıyorlar.

BAŞKAN - Kardeşim, ben ne yapayım? Sen bana bir yol göster ben ne yapayım (C.H.P. sıralarından gülüşmeler).

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) - Yani kendi grubunuz sizi aday gösteriyor, siz adaylığı benimsiyorsunuz, ama gelmiyorlar.

BAŞKAN - Elimde olsaydı, çoktan bitirmiştım, elimde değildir. Ben de sizle beraber bu çileyi çekiyorum; ben de arzu ederim ki, sonuca varılsın.

Buyurun Sayın Hasan Fehmi İlter.

HASAN FEHMİ İLTER (Muğla) - Sayın milletvekilleri;

Sayın Demirel Hükümetinin, bir başka ifadeyle, yeni Cephe Hükümetinin güvenoyu almasından sonra, Cephe Hükümetinin ortakları olan Adalet Partisi, Millî Selâmet Partisi ve Millî Hareket Partisi Meclisi terk etmişlerdir.

Bu sebeple, Millet Meclisi Başkanlık Divanı seçimi, gereken ekseriyeti sağlayamadığı sebebiyle yapılamamaktadır. Koalisyon ortağı partiler tarafından Meclis terk edildiği için, Meclis, görevini yapamaz hale getirilmiştir; Millet Meclisi, iktidar partileri tarafından askıya alınmıştır. Oysa ki, millet, halk, 5 Hazirandan sonra kurulacak Hükümete ve Yüce Meclise umut bağlamıştır. 5 Haziran öncesi Hükümetin benzeri bir hükümet kurulduğu için, halk, hükümetten beklediğini yitirmiştir. İktidar partileri tarafından Yüce Meclis terk edildiği için, halk, Meclisten de umudunu kesmek üzeredir; bu suretle, Yüce Meclis, halk önünde saygınlığını yitirmek üzeredir. Tüm milletvekilleri gibi, bu olumsuz hareketin inikasından bir milletvekili olarak ben de büyük zarar görmekteyim; kısacası, milletvekili olarak, halk nezdinde itibarımızı kaybetmekteyiz.

Koalisyon ortakları iktidar partileri tarafından Yüce Meclisin ka'le alınmaması, Yüce Meclisin askıya alınması ve çalışamaz hale getirilmesi karşısında tatbik edilecek müeyyidenin saptanmasında fayda mülahaza etmekteyim. Her ne kadar İçtüzüğün 129 uncu maddesinde «Bir yasama yılı içinde izinsiz ve özürsüz olarak toplam 45 birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir» denmekte ise de, bugüne kadar bu madde işlememiştir. Kaldı ki, bahsi geçen İçtüzüğün 129 uncu maddesi, münferiden devamsız olan bir milletvekili hakkında tertip olunacak müeyyideyi tayin ve tespit etmiştir. Bugün durum böyle değildir: Partiler Meclise devam etmemektedir. Partiler, Meclise devam etmediği takdirde, tayin edilecek, tertip edilecek müeyyide Tüzükte saptanmamıştır ve bu mevzuda Tüzükte büyük bir boşluk vardır; boşluğun doldurulması gerekir. Partilerin Meclise iştirak etmemesi halinde tatbik edilecek müeyyideyi saptamak gerekmektedir. Bu müeyyide siyasal açıdan seçmenlere düşmektedir. Seçmenin, kendisine düşen görevi yerine getireceğinden eminim; Meclise iştirak etmeyen partilere yerel seçimlerde en ağır cezayı seçmenin vereceğinden şüphem yoktur.

Acaba, partiler Meclise iştirak etmezse, hukuksal açıdan tespit edilecek, tertip edilecek müeyyide ne olabilir?

İktidar partilerinin, cephe partilerinin Meclise gelmemesi sebebiyle, devam eden milletvekilleri dahil, görevini yapamadığından, aldığı yolluk ve ödenekler, Medenî Hukuk hükümlerine göre bir haksız iktisaptır; maneviyatçılara göre, haramdır ve haram bir kazançtır. Biz, milletvekili olarak, aşağı - yukarı dört beş gün milletvekilliği yaptık, ama iki aylık maaş ve ödenek aldık; bir haksız iktisabın içinde bulunmaktayız.

Saniyen, Meclisin büyük cari masrafları vardır. Bunların da üstünde, memleketin içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve sosyal bunalımdan Devletin ve milletin kurtarılması için çıkarılması gereken kanunların

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

çıkarılmaması sebebiyle maruz kaldığı büyük zararlar vardır. Bu zararların, Meclise iştirak etmeyen partilere tazmin ettirilmesi gerekir. Bu zararların tazmini için gereken tasarrufların alınması hususunda Başkana ihbarda bulunuyorum. Bir suça muttali olan Başkanlık Divanının, suçun tecziyesi için gereken tedbirleri alması görevidir.

Sayın milletvekilleri, diğer bir idarî tedbir de Anayasanın 97 nci maddesinde derpiş olunmuştur. Anayasanın 97 nci maddesine göre, Sayın Cumhurbaşkanı, Devletin başıdır; bu sıfatla, Türkiye Cumhuriyetini ve milletin birliğini temsil eder. Cumhurbaşkanı, gerekli gördükçe, Bakanlar Kuruluna Başkanlık eder. Bu hükümden mütevellit, Sayın Cumhurbaşkanımızın, Bakanlar Kuruluna Başkanlık yaparak, şu Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bütünlüğünü ve birliğini temin edecek tedbirleri alması, Başkanlık Divanının seçilebilmesi için gereken talimatı vermesi gerekir.

Durumun Sayın Başkanlıkça gereken mercilere ihbar edilmesini arz ediyorum.

Saygılarımı sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Aleyhte, ikinci olarak, söz sırası sayın Ali Fuat Eyüboğlu'nda

Buyurunuz sayın Eyüboğlu.

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Günlerdir Divanını teşekkül ettiremeyen, günlerdir bir türlü çalışma imkânı bulamayan Millet Meclisinin bu tutumundan rahatsız olan bir üyesi olarak söz almış bulunuyorum.

Bir kördövüşü şeklinde sürüp giden bu halden, en az, Yüce Meclisin bütün üyelerinin de benim kadar üzüntü duyduğuna şüphe yoktur. Ne var ki, Başkanını seçememiş bir Meclis olma durumundan kurtulamadığımız da bir vakıadır.

Herkesin, iyi niyetli olduğunu söylemesine rağmen, kördüğüm haline gelen Başkanlık seçiminin çözülemeyişini anlamak da mümkün değildir.

Bilinen şudur ki, sakat bir davranışın içerisindeyiz. Bu sakat davranış, toplumda da, Yüce Meclisin değerli üyelerinde de gına getirmiştir.

Patlama noktasına giden bu gidişi değiştirmek mecburiyetindeyiz. Demokratik rejimin tahribinden, Parlamentonun itibarının kaybından başka bir faydası olmayan bu oyunlardan süratle vazgeçmeli, gerçeklerde mutlaka birleşmeliyiz.

Hiç bir siyasî partinin, polemikler için, hiç bir liderin güç gösterisi ve soğukkanlılık edası için, hiç bir parlamenterin keyfiliği ve yat sefası için, bu Parlamentonun ve buradaki parlamenterlerin itibarını zedelemeye hakkı yoktur. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Bu hoşgörülüğü millet adına göstermeye de hiç birimizin hakkı yoktur.

Değerli arkadaşlarım, akşam başımızı yastığımıza koyduğumuz zaman, Başkanını seçememiş bir Meclisin üyesi olmanın burukluğunu içimizde duyamıyorsak, kendimizi vicdanî muhasebeye çekip de, o vicdanî muhasebenin sonunda bu kürsüde, burada ülke yararına ettiğimiz yemine olan sadakatimize yürekten bağlılığımızı yeniden gözden geçiremiyorsak, bu bağlılığa canı yürekten katıldığımız iddiasını yapmanın çok zor olduğunu ifade etmek mecburiyetindeyiz.

Divanın arkasında ve sayın üyelerin karşısındaki, «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.» ifadesinin ebediliğini istiyorsak, bu ifadeye lâıyk davranışın içinde olmaya da mecburuz. Yoksa, deyimlerinden utanılacak, sokak münakaşalarına rahmet okutacak ifadelerle, hele bugünkü bu vurdumduymazlığımızla demokratik rejimi yaşatmamız zor olacaktır; işletilmesi mümkün de olmayacaktır.

Bakıyoruz, grupların sözcülerinin hepsi, Başkanlık seçiminin yapılmasından, Meclisin çalışır hale gelmemesinden yakınan beyanatlar veriyorlar. O takdirde, grup yöneticisi arkadaşlarıma soruyorum: Gruplarınızı toplayıp burada bulundurmamak görevi sizin değilse, bu görev kimindir? (C.H.P. sıralarından «Ortaklarınıza sorun!» sesi.)

Fark etmez! Mesele, bizim başka türlü düşünmemiz değil, bu noktada bu Meclisin itibarını kurtarabilmek için hep bir noktada birleşmek mecburiyetini duymamızdır.

Yönetici arkadaşların bu beyanları, kusura bakmasınlar, aczin ilerisine geçen beyanlar değildir. Eğer kamuoyunu oluşturmak diye adlandırılan oyunu oynamak istiyorlarsa, milletimizin karnı o oyuna artık doymuştur ve kendisine çok oyun oynanmıştır. O, artık buradan iş ve netice beklemektedir.

Sayın üyeler, Meclisin yönetimi bugün Senatonun denetimi altındadır. Meclis içi ve dışı hizmetler ve düzenli bir çalışma için Divanın bir an önce teşekkül ettirilmesi gerekmektedir. Bu yapılmadan Meclis tatile girmemelidir. Öyle zannediyorum ki, bu mesele hepimiz için bir onur meselesi olmuştur. Grup yöneticileri sonuç almayan beyanlar yerine, neticeye giden uzlaşma yollarını bulmaya gayret göstermelidir.

Sayın Başkan, sizin de tutumunuzu değiştirmeniz, Danışma Kurulunu devamlı toplantıya çağırarak çözüm yolunu bulmaya çalışmanız gerekirdi. Gerekirse liderlerle görüşerek birtakım zorlayıcı tedbirlere başvurmalsınız. Sizin de bu konuda ihmaliniz olduğu kanaatini taşıyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, görevli arkadaşlarımızın dışında bütün arkadaşlarımızı her toplantıda burada bulundurmaya çalıştık ve Milliyetçi Hareket Partisi olarak, Meclis Başkanlığı seçiminde her zaman olumlu bir tutumun içerisinde olma gayretini gösterdik; bundan sonra da bu gayreti göstereceğiz. Maksadımız, hiç kimsenin hareketini kınamak değildir; neticeye ulaşabilmek, Parlamentonun itibarını kurtarabilmek çabasını göstermektir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Bu anlayışın içerisinde, bugünkü seçimlerde bu neticenin alınacağını umar, Millet Meclisi çalışmalarında ve bu hususta bütün arkadaşlarımızın gösterdiği gayrete ve Başkanlık seçiminin başladığı günden beri buradaki arkadaşlarımızın devamlı oluşlarından, bu Meclisin bir üyesi olarak kendilerine duyduğum şükranla hepinize saygılar sunarım. (C.H.P. ve M.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Danışma Kurulunun davet edilmesi, Başkanlıkça da düşünülüyor, bilgilerinize arz ediyorum.

Geçici Başkanın görev ve yetkilerinin belirlenmesi hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	56	18.10.1977	321-328	Kinyas Kartal	Ertuğrul Günay	Selahattin Öcal

BAŞKAN - Seçime geçmeden önce, bir önerge vardır, okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Millet Meclisi Başkanı seçimi 1961 Anayasası döneminde bugünkü ölçüde hiçbir zaman çetinleşmemiştir. Bu arada Geçici Başkanlığın önemi de gün geçtikçe artmakta ve Geçici Başkanın görev ve yetkileri yoğun biçimde Meclis dışında tartışılmaktadır. Bize göre, bu konuda yön verici, Meclis içi tartışmalardır.

Bu bakımdan, Geçici Başkanlığın tutum ve davranışlarını belirleyecek bir usul görüşmesi açılmasında yarar görmekteyim. Takdirlerinize sunar, görüşme açıldığında kişisel söz verilmesini saygı ile dilerim. 18.10.1977

Trabzon Rahmi Kumaş

BAŞKAN - Okunan önerge çerçevesinde, Geçici Başkanlığın tutumu üzerinde usul hakkında görüşme açıyorum.

2 aleyhte, 2 lehte söz vereceğim. Aleyhte Sayın Rahmi Kumaş, buyurunuz.

RAHİMİ KUMAŞ (Trabzon) - Sayın Geçici Başkan, 13 Hazirandan bu yana Millet Meclisi Başkanını seçemeyen sayın milletvekilleri;

Türkiye'de bugün zamlar ve pahalılık ölçüsünde tartışılan bir konu vardır; Millet Meclisi Başkanının seçimi konusu. Bu konu halka derinliğine yayılmış, en uzak köylerde bile «Millet Meclisi Başkanı seçimi niye yapılmıyor?» diye yoğun tartışmalar yapılmaktadır.

Ama benim inanışıma göre, önergemde de sizlere sunduğum gibi, gerçekte bu konunun Parlamento içerisinde daha yoğun bir biçimde ele alınması gerekirken, ne yazık ki, Parlamento dışında bu konu daha çok tartışılmaktadır ve bu arada Millet Meclisi Geçici Başkanlığının tutumu da büyük bir önem göstermektedir bize.

Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 8 inci maddesine göre, «Yasama döneminin birinci birleşiminin ilk oturumundan başlayarak, Başkan seçilinceye dek en yaşlı milletvekili Geçici Başkanlık görevi yapar» denmektedir. Bu durum karşısında, Millet Meclisi İçtüzüğü'ne baktığımız zaman, Geçici Başkanın görev ve yetkileri konusunda başka bir şeye rastlamamaktayız.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Ama, 1961 Anayasası döneminde Geçici Başkanlık hiçbir zaman bu ölçüde uzun yaşamlı olmamıştır. Bu arada Geçici Başkanlık süresinin uzayışı, ülkenin içerisinde bulunduğu durum nedeniyle, Geçici Başkanın görev ve yetkilerinin bir bakıma Millet Meclisi Genel Kurulunda tartışılmasında çok yarar olduğu görüşündeyim. Her ne kadar İktüzüğün 14 üncü maddesinde Başkanın görevleri sıralanmakta ise de, Geçici Başkan konusunda öyle bir yargıya rastlanmamaktadır, rastlanmaması da doğaldır. Çünkü, gerek Anayasa koyucu, gerekse Millet Meclisi İktüzüğünü yapanlar hiçbir zaman Geçici Başkanlığın bu ölçüde uzun sürebileceğini ve bir bakıma, siyasal mevkilerde bulunan karar alma durumunda olan bazı kimselerin böylesine sorumsuz davranacağını düşünmek istememişlerdir.

Ancak, sayın üyeler, Geçici Başkanlığın durumu İktüzükte bir boşluk ortaya çıkarmaz bana göre; boşluk daha çok İktüzüğü ve Millet Meclisinin saygınlığını kamuoyunda yitirme durumunda olan, içinde kendi kafalarında boşluk olan, ama kendileri iri durumda olan politikacı türünden gelmektedir.

Saygıdeğer Milletvekilleri, Geçici Başkanın, kendisi, Millet Meclisi Başkanı seçimi için etkili hiçbir çaba göstermemiştir. 13 Hazirandan bu yana tüm birleşimleri açmak ya da kapamak Geçici Başkanlığın, dar anlamda, görevi olur. Ülkenin içerisinde bulunduğu bu koşullarda Geçici Başkanlığın başka görevleri kendiliğinden üstlendiğini ya da yattığını görmekteyiz. İşine geldiği zaman görev ve yetkisini yalnız Başkan seçimli olarak görmekte olan, 13 Hazirandan bu yana Oturumları sürekli yöneten Sayın Kinyas Kartal, işine geldiği zaman da Başkanın yetkilerinin hiç kullanılmaması gerekenleri dahi kullanmaktadır.

Millet Meclisi Başkanının seçiminin güçlüklerinde iki önemli neden vardır: Birisi; Millet Meclisi Geçici Başkanına, belki de farkında olunmayarak bazı önemli işlerin burada yaptırılmasıdır, örneğin, kurulmuş iki hükümetin izlencelerinin burada tartışılması ve güven oylamasına geçilmesi; ayrıca da Millet Meclisi Geçici Başkanının, üyelerin ödenekleri, yollukları, tedavi giderleri gibi konularda ellerine para geçmesi için ita amiri olarak imza atması için ses çıkarılmaması. İşimize geldiği için buna herhalde ses çıkarmıyoruz; ama, örneğin, gündem dışı bir konuşma burada yapılmak istendiği zaman, «Geçici Başkanlık bunu yaptıramaz» diye karşımıza çıkılmakta ve aramızda hiç ses çıkmamaktadır. Savaş da çıkarsa burada konuşmak isteyen çıkmayacak mı?..

Sayın milletvekilleri, Millet Meclisini, Meclis dışında makam arabasıyla ta Yalova'lara değin temsil eden sayın Geçici Başkan, aynı zamanda çeşitli mesajlar da, Millet Meclisi Başkanı olarak çeşitli yerlere göndermektedir, örneğin, Mersin Belediye Başkanı Sayın Kaya Mutlu'ya bundan birkaç gün önce Millet Meclisi Geçici Başkanı olarak bir kutlama mesajı göndermek, Millet Meclisi Geçici Başkanının görevi oluyor da, burada önemli sorunları görüşebilme durumu neden olamıyor?..

Sayın milletvekilleri, gerçekte, Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 14 üncü maddesini inceledim; iki: aydan bu yana kafamda yoğrulan bir konudur ve orada gördüğüm şudur: 14 üncü maddenin altıncı bendi dışındaki tüm yetkileri Sayın Geçici Başkan kullanmaktadır (Millet Meclisi komisyonlarına havale etme ile ilgili olan o bend için söylüyorum bunu); fakat, Geçici Başkan, durum böyle olduğu halde, burada gündem dışı konuşma hakkında bir önerge verilmişti, o önerge için dahi gündem dışı söz vermemekte ve ne yazık ki aramızdan büyük bir destek de görmektedir. Bu ise, klasik hukuk anlayışından gelmektedir. Çünkü, ortada zorunlu durum vardır, artık amaca göre, değişen koşullara göre, İçtüzüğü de yorumlamak durumundayız ve ona göre uygulamak zorundayız.

Millet Meclisi Geçici Başkanı Sayın Kartal, soru önergelerini ilgili bakana ya da Başbakana göndermiyor. Niye göndermiyor? Kimine göre, efendim, Geçici Başkanlık göndermiyor, imza atamaz... Peki, demin de belirttiğimiz gibi, ita amiri olarak milyonların altına imza atıyor, başka konularda imza atıyor; fakat - söz gelimi söylüyorum Milli Eğitim Bakanına, İçişleri Bakanına ya da Başbakana diye bir soru önergesini neden göndermiyor? Bunu tartıştığımız zaman şunu söylüyorlar: «Efendim, 20 gün içinde bu soru önergesine yanıt verilmezse o zaman gündeme girer...» Girsin gündeme, gündemde beklesin, Başkanlık seçiminden sonra yine ele alınabilir.

İşte bu konuda, Sayın Geçici Başkana, İçtüzüğü'nün 98 inci maddesine göre yönelttiğim soru önergesine dahi, Sayın Geçici Başkan bir karşılık vermemiştir.

Başkan seçilemediğinden Hükümet denetlenemiyor ve ben burada bulunduğum süre içinde 1 Ağustostan bu yana Bakanlar Kurulu sıralarında bir tek kimseyi görmedim. Nerede Sayın Demirel, «Parlamento üstünlüğü» diyen Sayın Demirel?..

Hükümet denetlenemediği gibi, halkın ıstırapları ve dertleri, siz milletvekillerince elbette ki burada dile getirilemiyor. Ama şöyle bir durum da var: Geçici Başkanın görev ve yetkilerini dar anlamda anlayanlara şimdi soruyorum: Eğer Türkiye'de şu anda bir silâhlı kuvvet kullanılmasına izin verme durumu ortaya çıkarsa, yani, Türkçesi, savaş durumu ortaya çıkarsa, Sayın Geçici Başkan Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısını yönetecektir; buna inanıyorum, geçmişteki durumu ortadadır, sizler de inanıyorsunuz; «zorunlu durum» diye onu kabul edeceksiniz; Cumhurbaşkanlığı bir an için boşalsa, yine birleşik toplantıyı yönetmeyi O'na bırakmayı belki de gerekli göreceksiniz, hatta Sayın Geçici Başkanın da üyesi bulunduğu partimin içinde bulunduğu hükümet (ama, antidemokratik kurallarla demokrasiye katkıda bulunan Sayın Demirel'in bu Hükümet kuruluşuyla ilgili olarak söyledim onu) bu Hükümet karşımıza bir sıkıyönetim kararı getirirse, belki de, Sayın Geçici Başkan, birleşik toplantıyı yönetmekte hiçbir sakınca görmeyecektir; ama Anayasa koyucu yanından, birleşik toplantının ne zaman olacağı belirlenmiştir; bunlardan bir tanesi de, Yüce Divana sevk konusunda

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

karar almaktır; hepsini burada saydım. Görülüyor ki, Başkana tutumuna göre, birleşik toplantı, Yüce Divana sevk konusunda bile yönetebilmektedir.

Söz Yüce Divandan açılmışken, Sayın Demirel'in, Hükümet izlemcesi burada görüşülürken, bize dönüp, «Hesap sormazsanız namertsiniz» sözüne gelmek istiyorum; ama bir mahalle kabadayısı ağzıyla konuşanlara bu ağzı da kınamayacağım; yalnız şunu söyleyeceğim, halk biliyor ve söylüyor, mobilya yolsuzluğu nedeniyle birleşik toplantının gündemimin başında bu konu olduğu için... (A.P. sıralarından gürültüler)

HASAN CERİT (Adana) - Ne gürültü ediyorsunuz, yarası olan gocunur.

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - Arkadaşlarım, arkadaşlarım, bir dakika... (A.P. sıralarından gürültüler)

Bize «Namert» dendiği zaman neredeydiniz? Ben size «Namert» dedim mi? Önemini belirtiyorum. (A.P. sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)

Edeplince yerine otur, burada özgürce konuşuyoruz. (A.P. sıralarından «Terbiyesiz» sesi)

Terbiyesiz sensin.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Aday gösterdiniz; kendiniz niye rey vermiyorsunuz?

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - Sayın Başkan, sessizliği sağlamak zorundasınız. Böylesine titiz olanlar, bize, mahalle kabadayısı ağzıyla, «namert» diyene karşı da titiz olsalardı da, alkışlasaydık onları. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Kumaş, süreniz dolmuştur.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Kimi kime şikâyet ediyorsunuz?

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - Adalet Partisinin sayın üyeleri, sizler elbette ki, bu konuda bir duyarlık içine girebilirsiniz, ama söylediğim gibi, bunu önce kendi konularınıza göstermek zorundasınız.

Adalet Partisinin de aralarında bulunduğu sağ partiler, Parlamentoyu parlamenter bir burjuvazinin tahakküm aracına getirmek istiyorlar ve son alınan yoksul halkı ezici ekonomik önlemlerin Parlamentoda tartışılmasını önlüyorlar. Aslında, halk, Meclis Başkanı istiyor ve Meclis Başkanının seçilmesi için centilmen anlaşmasına uyulması gerekir.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Kendi adayınıza rey verin.

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - Efendim, kendi aday konusunu söylediniz, onu da söyleyeyim; şimdi zamanım yetmeyecektir, ancak, hepinizle tartışmaya hazırım. Sayın Ferruh Bozbeyli, Sayın Sabit Osman Avcı da sizlerde turlarla seçildi; kaç tane boş oy kullandığınızı Millet Meclisi oy kullanma defterinden

bulup, yüzünüze fırlatabilirdim burada, onu da bilirsiniz ve sizin de adayınızdır Sayın Kinyas Kartal. (C.H.P. sıralarından alkışlar) Sayın Kinyas Kartal'ı Başkan adayı gösteren önerenin altında bir imza bulunması ve Sayın Nebil Oktay'ı Başkan adayı gösteren önerenin altında üç imza bulunması, herhangi birinin bir parti adayı olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki, Sayın Nebil Oktay konusunda bile yanılıyorsunuz; çünkü, C.H.P. adayı değildir. C.H.P.'li adaydır; Anayasaya ve İçtüzüğe göre de böyle aday gösterilmez; ama bu hukuk bilgisi sizde olsa, bu çelişkiler içerisinde dövüşüp durmazdınız kendi kendinize.

BAŞKAN - Süreniz doldu Sayın Kumaş.

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - C. H. P.'nin adayı 214 oy alsa, o zaman, başta Sayın Demirel olmak üzere, diyecektiniz, basbas bağıracaktınız, «Efendim, bunlar gizli grup kararı aldılar, Anayasayı çiğniyorlar» diye. Oysa, Parlamentonun geleneğinde görülmüştür ki, hiçbir aday grubundan tam oy alamamıştır.

Sayın üyeler, benim istediğim şudur: 1 Ağustostan bu yana, 229 oyu toplayan güçler, Millet Meclisi Başkanı seçiminde bize yardım etmiyorlar; ama şunu açık yürekle söylüyorum, Millet Meclisi Başkanının seçimi, elbette ki partilerarası ilişkilerin yumuşamasına bağlıdır; fakat, en nazik bir konuşmamı dahi tepkiyle karşılayan üyelerin çoğunluğu olursa, elbette ki, olmaz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Hangi nazik konuşma efendim?

RAHMİ KUMAŞ (Devamla) - Şunu söyleyeceğim arkadaşlar: Sizin Genel Başkanınız, İsviçre' de yayınlanan Tages Anzeiger Gazetesine verdiği demeçte, Meclisi fesih yetkisi istemişti. Geçici bir süre için fesih anlamına geliyor bu uygulama; ama biz bunu da geçiyoruz ve şunu istiyorum Yüce Meclisten: Centilmen anlaşması uygulanmalıdır; Sayın Başkan da bu konuda çaba göstermelidir. Aslında bunu, Cumhuriyet Halk Partisinden Başkan olsun diye istemiyorum; açıkça söylüyorum, Parlamentomuzun geleneği yoktur, çok az geleneğimiz vardır. Parlamenter rejim geleneklerle yaşar. 1961 Anayasa döneminde en önemli geleneklerden birisiydi centilmen anlaşması; buna uyalım. Osmanlı İmparatorluğunun borçlarını dahi yeni Türkiye Cumhuriyeti ödedi, imzaya bağlı kaldı. Sayın Demirel ve ona destek olanlar da, lütfen, demokratik geleneklerin yaşaması için A. P., C. H. P., C. K. M. P., Y. T. P. arasında imza edilen centilmen anlaşmasına uysunlar; bu geleneği yaşatalım ve bu gelenek sonucu Millet Meclisi Başkanı seçildin, bu konuda üstünüze düşeni yapmalısınız, sinirlenmeden.

Saygılar sunarım, (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Lehte konuşmak isteyen Sayın Turan Güneş, buyurunuz.

TURAN GÜNEŞ (Kocaeli) - Sayın Başkan, sayın üyeler;

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Bu Anayasayı yapan Kurucu Mecliste, biraz da herhalde gereğinden fazla hayalci üyeler bulunmuş olsa gerektir, ki bunlardan bir tanesi de benim, Türkiye Devletinin, Türk milletinin 20 nci yüzyılın ikinci yarısında Millet Meclisine göndereceği temsilcilerinin her türlü duygusallıktan, partizanlıktan kendilerini kurtararak, gizli oyla kendi içlerinden buraya en lâıyk olanını seçeceği esasına dayanan bir madde yapıldı. Dendi ki: «450 kişiden kurulu Millet Meclisinin her bir üyesi, hangi partiye mensup olursa olsun, solundan sağına, sağından soluna, kendisine bir başkan seçecek kadar sağduyuya ve sorumluluk hissine sahiptir. Partilerin siyasal davranışları dışında, gizli oyla, Meclisin çoğunluğu, kendisine bir başkan seçebilir»

Kurucu Meclisin ve Anayasanın, bugün Meclisi teşkil eden biz milletvekilleri hakkındaki kanaati, saygısı, onlara bağladığı umut bu derece büyük idi. Gizli oyla, partizanlıktan uzak, içimizden en lâıyğını, muhalefeti ile, muvafakati ile Meclis Başkanlığına oturtacak gücü, kabiliyeti, ehliyeti, Türkiye'nin milletvekillerinde gören bir kitap bu; bu madde bunun için böyle yapıldı.

Esefle, kendi üzerime düşen sorumluluğun da tamamını yüklenerek söylemek zorundayım maalesef, Millet Meclisi, Anayasanın bu maddesinin kendisine bağladığı umutları, vatanperverliği, Meclise saygı kavramını bizde bulamamıştır. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Millet Meclisi Başkanlığı gibi, yani hangi partiye mensup olursak olalım, içinde bulunduğumuz geminin kaptanlığını yapacak, hatta belki zaman zaman Devletin gemisinin kaptanlığını yapacak bir kişiyi, biz, çekişmelere, siyasî manevralara kurban ettik gitti.

Aslında, centilmenlik anlaşması denen şey, maalesef, 1961 yılından beri bu Anayasa maddesinin amacını gerçekleştiremediğimiz için, hiç olmazsa o amaca en yakın olan formülü uygulamak için kabul edilmiş, ehveni şer kabilinden bir hükümdür. Öyle anlaşılıyor ki, Türkiye'nin bugünkü meclislerinde de bundan daha ileri bir aşamayı beklemek, eseifle söyleyeyim, beyhudedir.

Değerli arkadaşlarım, karşınızda konuşan arkadaşınız, bu Parlamenteoya uzun yıllardan beri girmiş çıkmış, 27 Mayıs öncesinin meclislerinde de bulunmuş olan bir arkadaşınız. O günleri hatırlayanlara veya o günleri hatırlamak imkânına sahip olanlara söylüyorum: Türkiye Cumhuriyetinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi, adı altında bir Meclis kurulduğundan bugüne değin, en kutsal yerlerin bu derece politika oyunlarına feda edildiği ve Meclisin gittikçe çaptan düştüğü görülmüş, işitilmiş şeylerden değildir.

Arkadaşlarım, bir parlamentoda muhalefet vardır, muvafakat vardır; ama her birimizin üzerindeki sıfat, milletvekili sıfatıdır. Bu milletvekilliği sıfatını, muvafakatta veya muhalefette, kendi partimizin, kendi partimizden bazı şahısların şahsî çıkarlarına siyasî çıkarlarına feda edecek olur isek, bir gün bu Meclisi kaldırırılar.

Bu Mecliste muhalefet gidip muvafakat oturamaz, bu Mecliste muvafakat oturup, muhalefetin gitmeyeceği gibi; hepimiz aynı geminin yolcularıyız.

Dünyada, parlamento hayatında obstrüksiyonlar vardır, çelme atmalar vardır, komisyonlarda uyutmalar vardır, çeşit çeşit parlamento oyunları vardır; fakat hani, «Türk'ün atına, avradına, pusatına lâf edilmez» atasözünde olduğu gibi, parlamenter rejimin de bazı atasözleri vardır.

Meclis Başkanı seçmeyen parlamenterler rejimlerin, parlamenter rejim olduğunu söylemek mümkün olmadığı gibi, eğer onun adına parlamenter rejim denecekse, o atı, avradı, pusatı hakkında söz söylenen Türk kadar haysiyetli olur; yani haysiyetli olmaz.

Bu Meclisin nasıl Başkan seçebileceği, hangi formülle Başkan seçeceği açık açık; ortada iken, olmayacak yollarla hâlâ daha Meclis Başkanlığını uyutmak demek, yalnız seçmene, karşı, Parlamente'ya karşı değil, kendimize karşı da büyük saygısızlık olur.

Kendisine karşı saygıyı yitirmiş insanlar Hükümetin en yüksek mevkilerinde otursalar bile, insan üzerlerinde Anayasanın kendilerine yasama dokunulmazlığı olsa bile, artık haysiyet dokunulmazlığından yoksun kalmış insanlar haline gelirler. (C.H.P. sıralarından, «Bravo sesleri» alkışlar)

Açık açık söyleyeyim, hükümet çoğunluğu başka bir şey, Meclis Başkanlığı başka bir şey. Aylardan beri ortada dolaşan Meclis Başkanlığı konusu futbol topu gibi ayaktan ayağa dolaşır bir hale geldi.

Koalisyon çoğunluğu değil, tek bir partinin dahi 229 milletvekiliyle bu Mecliste Başkan seçtirme olanağı bulunmadığını tecrübeli olanlar gördüler, biliyorlar ve zaten buna imkân da yok.

Öyle olduğu halde «Meclis Başkanı iktidar kanadına mensup olacaktır» demek, aslında Meclis Başkanı seçtirmeyeceğim demektir.

Değerli arkadaşlarım, eğer bu Parlamente'da Meclis Başkanlığı üzerinde birbirimize oyun oynamaya başlayacak olur isek, mümkündür ki muhalefet, «mademki 229 kişisin, 226'ya toplanabilirsin, 229'la Meclis Başkanını seçtirebilirsin» diye bu Parlamente'yu bırakıp gidecek olur ise, ebed müddet Meclis Başkanı seçtirmeyeceksiniz ve ayrıca da 1 Mart geldiğinde Devletin bütçesi de bulunmaz olacak. Bir tarafın oyunlarına diğer tarafın sorumluluk duygusu mani oluyor, bir tarafın oyunlarına karşılık diğer taraf sorumluluk duygusuyla cevap verip başka oyunlar yapmıyorsa, bu, aslında Meclise, Devlete ve millete karşı saygısındandır.

Buradan bir defa daha söylüyorum; 229 kişi ile Meclis Başkanı seçtirmek olanağı yoktur. Hele hele baştan Meclis Başkanı hükümet kanadından olacaktır iddiasıyla, yani tarafsızlığı konusunda Anayasanın bin tane güvence getirmek istediği insanı, hükümetin bir nevi sözcüsü yapmak iddiası karşısında Meclis Başkanını seçtirmeyeceksiniz. Seçmeyeceksiniz; kaldı ki, üzerinde 3 partinin Anayasaya uyup uymadığı bir tarafa mutabık kaldığı da şüpheli.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Arkadaşlarım, düşüncelerimi bir defa daha özetleyeyim ve huzurunuzdan ayrılayım.

Meclis bir bütündür. Bu Mecliste daha önce muhalefet ve muvafakatin gırtlak gırtlığa siyasî mücadele yaptığı devirleri biz biliriz. O zaman bile, ister muhalefete mensup olsun, ister muvafakata mensup olsun, milletvekillerinin her birinin haysiyetini korumak, birbirlerine karşı tabî ve zarurî görevleri sayılırdı. Büyük kavgaların » zamanındaki milletvekilleri, nerelerdesiniz? Başımızdan geçenleri, başımıza gelenleri niye anlatmıyorsunuz? (C.H.P. sıralarından alkışlar).

Şimdi, birbirimizi koruyacak mıyız, birbirimizi koruyacak mıyız, yoksa bu Parlamentoyu bütün kutsal kurumlarıyla birkaç tane partizan milletvekilinin buraya gelip sadece «Yuha» demenin, yahut «Şak, şak» etmeyi görevinden ibaret sayanların eliyle milletin Meclisini ortadan kaldıracak mıyız, kaldırmayacak mıyız? Biz, bunun kararını verelim. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri).

Bunun kararını vermezsek bir gün gelir - öyle darbeden falan bahsetmiyorum - bir gün gelir bu millet bu Meclisin neye yaradığını kendi kendine sorar. O zaman «Ben muhalefetteydim, ben muvafakattaydım, ben Milliyetçi Cephe kurdum, kurmadım» gibi sözler hiçbirimizi ve bu binayı korumaya yetmez. Arkadaşlarım, işlerin yozlaşmasına o kadar alışıldı ki, biraz, belli bir yaşa gelmiş olanların bunlar karşısında hayret duymaması mümkün değil, insan ölüyor kimse aldırıyor; Meclis Başkanı seçilmiyor kimse aldırıyor; 6 aydan beri boş boş oturuyoruz kimse aldırıyor ve bunlar söylendiği zaman- Hayret edilecek bir şeydir bazı insanlar oturdukları yerlerden hâlâ daha bağırabilecek cesareti kendilerinde görüyorlar. Anlaşılır şey değildir. Hangi partiye rey vermiş olursa olsun, Türk halkı buna da lââyık değildir. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

Kendimizi derleyelim, toparlayalım; kutsal, önemli kurumları böyle şeylere kurban etmeyelim. Aslında «Bunları kurban ederiz bir şey olmaz» derken, evvelâ Meclisin haysiyetini, sonra kendi haysiyetimizi, - Allah da muhafaza buyursun - ondan sonra da haysiyetten yoksun olarak...

BAŞKAN - Süreniz dolmuştur, Sayın Güneş.

TURAN GÜNEŞ (Devamla) - ... bir şeye yararsa, kendi hayatımızı dahi korumuş olmayız.

Bunları söylemeyi görev bildim, bundan sonrası arkadaşlarımın takdirine aittir, isterseniz, gene turlara başlayalım, her tur elbetteki her birimizden saygının bir parçasını götürmeye devam edecektir. Benim söyleyeceğim bundan ibarettir. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Muammer Aksoy, buyurun.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkanım ve değerli arkadaşlar;

Sayın Başkana kişi olarak büyük sempati vardır. Gerçekten, başka bir partide olan bir kişiyi bile ne kadar sevebildiğimiz - yalnız ben değil bütün partili arkadaşlarımız da göstermiştir. Ancak, biz burada sempatiler antipatilerle değil, memleket davalarıyla meşgul olmak zorundayız. Samimiyetime inanabilirsiniz ki, Adalet Partili olan, yahut diğer partiden olan arkadaşlarıma da, burada bir başka partiden âdeta hasımlarmış gibi seslenmiyorum; ortak bir davayı nasıl çözmemiz lâzım geldiği konusunda düşüncelerimi yüksek sesle dile getirmek istiyorum.

Sözümü, Sayın Başkanın aleyhinde konuşmak üzere aldım. Samimî olarak söyleyeyim ki, gerçekten sayın Başkanın tutumuna karşı da konuşmak istiyorum; yoksa bunu bir bahane olarak yaratmak istemedim. Şahsına karşı saygım gerçekten yüksektir. Hele yakından tanıdıktan sonra çok daha saygı duymuşumdur. Ancak, çeşitli noktalardan tutumunu davamız için, tümümüzün davası için zararlı görüyorum. Bunu biraz sonra arz etmeden önce, benden önce konuşan ve bütün söylediklerine kelime kelime katıldığım Turan Güneş arkadaşımın bir cümlesi üzerinde durmak ve bazı hususları yüksek Meclise arz etmek istiyorum: «Anayasa yapılırken Kurucu Mecliste, hiçbir zaman bu Meclisin günlerce, aylarca Başkansız kalabileceği düşünülmeydi», arkadaşlarımız. «Düşünülmeydi» değil, «aklımızın, kafamızın köşesinden geçmedi.»

GÜNGÖR HUN (Sakarya) - Senin kafan var mı?

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Hiç bir Anayasa...

Evet, bunlar mahalle çocuğu konuşmalarıdır. «Sende kafa var mı?» gibi sözler yakışmaz burada konuşanlara ve bulunanlara. Eğer sözlerime karşı kafa çerçevesi içinde bir söz söylemek istiyorsanız, buraya gelir de konuşursunuz. Sizin de şahsen kafanızın ölçüsü bizce çok iyi malumdur, sayın sabık hâkim bey. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

Şimdi gelelim arkadaşlar, Kurucu Meclisle ilgili neyi söylemek istediğime:

Bir anket hazırladık ve bu anket için çeşitli hukukçulara gittik. Şahsen ben bu işi üzerime aldım ve memleketimizin yetiştirdiği en büyük hukukçulardan biri olan Recai Seçkin'e ki o zaman Yargıtay Başkanı idi gittiğimde, bir tek madde istedi: «Yetkinin hiçbir makam tarafından kötüye kullanılmasının himaye edilemeyeceğini, Anayasanın başına bir madde olarak koyunuz» dedi. Bunu aynen, Kurucu Mecliste Anayasa Komisyonuna getirdim. Dedik ki haklı olarak bu bir bedahettir, bunu söylemeye lüzum yoktur, yazmaya lüzum yoktur; çünkü bu artık çağdaş hukuk biliminin ve tatbikatının ABC'sidir. Hakkın kötüye kullanılması, yetkinin kötüye kullanılması geçerli olamaz. Onun için Anayasaya böyle bir madde konulmadı. Ama bütün Kamu Hukuku otoriterlerinin kitaplarında, yalnız Medenî Kanunun 2 nci maddesinde değil bütün hukuk alanlarında, hele Anayasa Hukuku alanında, yetkinin kötüye kullanılmasının himaye edilmeyeceği oybirliğiyle benimsenmektedir. Bunu niçin arz ediyorum? Sebebi şudur: Biz Anayasada başkan seçimine ilişkin 84 - 85 inci maddeleri getirirken, bir Yüce Meclisin, başkan seçiminde yetkilerinin

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

kötüye kullanacağını, aylarca başkanını seçmeyeceğini düşünemedik, buna imkân yoktu. Hiçbir Anayasa ve hiçbir kanun, kötüye kullanmalara karşı bütün kapıları kapatamaz. Hukukun genel prensipleri ve hukuk kurallarını amaca göre yorumlama ilkesi, kötüye kullanmalarının önünü kapatır, set koyar.

İşte bu nedenledir ki, biz Anayasanın çeşitli hükümlerini amaçlı bir şekilde yorumlamaya mecburuz: Bir an için düşünülseydi ki, günün birinde bir meclis gelecek, 4 ay başkanını seçmeyecek; arkadaşlar, o zaman konulacak en normal, en doğal kural, «Milletvekili ve senatörler, ancak Meclis Başkanlık Divanını seçtikten ve komisyonları da kurduktan sonra ödenek ve maaş alabilirler» hükmü olurdu. Anayasaya böyle bir hüküm koyardık. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Ve şimdi sorarım ben hâlâ başkanını seçmeyen arkadaşlara da ellerini vicdanlarına koysunlar, namusları üzerine söz söylesinler - eğer bu hükmü koysaydık, «maaşlar, ödenekler, ancak Başkanlık Divanı ve komisyonlar seçildikten sonra alınacaktır» diye, acaba başkan seçimi bir haftadan fazla sürer miydi? O halde aldığımız maaşlar, açıkça, bu fakir milletin parasını çalmaktır, gasptır. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Gasptır, çünkü, hiçbir kamu görevlisi...

İSMET ANGI (Eskişehir) - Sen niye alıyorsun, iade et.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Ben hazırım derhal. Göreceksiniz, bunu gazetecilere daha evvel de söyledim...

İSMET ANGI (Eskişehir) - İade et.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Bekle - cevabını veriyorum » gazetecilere söyledim, Meclis işlemeye başladığı zaman, bu maaşların geri alınması için kanun teklifi getireceğim. (A.P. sıralarından gürültüler). Çünkü, maaşları aldığımız zaman daha Başkanın seçilme olanağı var idi, maaşları o zaman aldık. Dedim, kanun teklifini getireceğim ve eğer sizler de oylarınızı vererseniz, aldığımız maaşları bu millete iade etmemiz gerekir, bu bir. (A.P. sıralarından «Sen iade et» sesleri).

Benim maaşı iade etmem değildir problem; sizin gibi Meclis Başkanını seçmeyenlerin de maaşı iade etmesi lâzım, asıl dava bu. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

Şimdi gelelim arkadaşlarım ana soruna: Eğer Adalet Partisindeki sayın arkadaşlarımın tutumu sadece bir görüş ayrılığından, yani «84 ve 85 inci maddelerin yorumlanması sizin düşündüğünüz gibi değil, bizim düşündüğümüz gibidir» diye düşünmelerinden ileri gelseydi, aramızdaki fark bundan ibaret olsaydı, o zaman sizin tutarlı davranışınız başka türlü olmak gerekirdi: Mademki bizim 84 ve 85 inci maddedeki yorumumuzu kabul etmiyorsunuz, 16 yıllık uygulamayı kabul etmiyorsunuz, o halde bir aday getirir ve nasıl bütçe konuşmalarında sabaha kadar çalışılıyorsa, onun gibi sabaha kadar turlar yapıp bir an önce herhangi bir şahsın başkan seçilmesi için uğraşırdınız. Bunu dahi yapmadığınıza göre, iyi niyetinizden söz edilemez. Çünkü ya ayın 12'si, yahut

da ayın II'inde durum aynen şöyledir: 118 tane AP.'li milletvekili gelmiştir; fakat bunlardan 75 tanesi oylamaya katılmamıştır, sadece 42 tanesi katılmıştır. O halde siz bir Sayın Kinyas Kartal'ı aday olarak göstereceksiniz ve üzülerək söylüyorum, - işte Sayın Kinyas Kartal'ın da doğru hareket etmeyişi bu noktadadır, bu sözümü mazur görsünler, kendisinin ciddi olarak aday gösterilmediği açıktır, çünkü ancak 30 kişi kendisine oy vermektedir ve böyle bir durumda adaylıktan istifa etmesi gerekir - siz bir arkadaşı bir nevi paravana olarak görüp, «İşte biz de bir aday gösterdik ve samimî olarak Meclis Başkanının seçilmesi için uğraşıyoruz» diyeceksiniz, ama yoklamaya katılanlar bile oylamaya katılmadan bırakıp gidecek; turlara devam edip, bir gün içinde, sabaha kadar başkanın seçilmesi için gayret göstermiyeceksiniz; bunun bir tek anlamı vardır: Bilerek veya bilmeyerek liderinizin gösterdiği bir kötü örneğe uyuyorsunuz. Çünkü o buraya gelmiyor, kötü örnektir. 30 gün buraya devam etmeyen bir şahıs, Anayasanın kesin hükmü gereğince milletvekilliği sıfatını kaybeder. Başkanınızın ve öteki Bakanların buraya hiçbir surette devam etmedikleri, yerlerinde görülmemeleriyle sabittir, işte başkan seçimi yoluna gidememeniz, sadece bir sebebe dayandırılabilir; o da yalnız bu Mecliste kanunların çıkmasını değil, Hükümetin denetlenmesini de önlemektir.

Biraz önce arkadaşım Yüce Divanda bahsettiği zaman hepiniz bağırdınız; ama o size liderinizin «namert» dediğini hatırlattı. «Beni denetleyin, Yüce Divana sevk edin; etmezseniz namertsiniz» demek, «Bu olanağı size vereceğim» demektir. «Bu olanağı size vereceğim» demek, «Meclisi işler hale getireceğim» demektir. Oysa Meclis Başkanı seçilmezse ve Adalet Partisi de bütün üyeleriyle değilse bile, hiç olmazsa çoğunluğuyla Meclise katılmazsa ve buraya gelmek zahmet ve şerefini göstermiş olanlar da oylamaya katılmazlarsa; Meclis Başkanının seçilmesini istemediğinizi ve liderinizin denetlenmesine olanak bırakmak istemediğinizi açıkça ortaya koyuyorsunuz demektir.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Siz önce kendi eksiklerinizi tamamlayın.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Sayın arkadaşlarım, ben buraya polemik yapmak için çıkmadım. Ben buraya sadece, daha önce çeşitli yazılarda, basın toplantısında ve Grubum adına buraya çıkıp da konuştuğum zaman söylediğim bir şeyi bir kere daha hatırlatmak için çıktım...

BAŞKAN - Sayın Muammer Aksoy, süreniz dolmuştur.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkan.

Arkadaşlar, bir parlamenter rejimde parlamento itibarını kaybederse, Sayın Güneş «Cumalardan ve saireden bahsetmek istemiyorum» diyor; hiç birimiz ondan bahsetmek istemiyoruz; nasıl gelir, ne olur, kâhin değiliz; ama biraz siyaset bilimiyle meşgul olanlar, biraz yakın tarihi okuyanlar bilirler ki; «Nasıl» meçhuldür ama, «ne olacağı» aşağı yukarı malumdur. Bir parlamento dört ay, beş ay başkanını seçemezken, bugün korkunç bir hadde gelmiş hayat pahalılığı içindeki vatandaş «ekmeğimi nasıl alacağım?» diye düşünürken, milletvekilleri 21 bin lirayı alıp da burada hiçbir iş yapmaz, sadece on dakika

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

toplanıp, ondan sonra sayın Geçici Başkan «efendim, ikinci tura lüzum yoktur; şu kadar kişi oy almıştır; Allahaismarladık» derse, o memlekette vatandaşın demokrasiye karşı olan güveni ortadan kalkar; ve böyle bir halde de, günün birinde hepimizin üzüleceği, ama artık önleyemeyeceğimiz bir durumla karşı karşıya geliriz: Demokrasi gider, demokrasiye paydos denilir!

Kimin tarafından?.. Onu bilemem; ama bizim tutumumuzdur demokrasiyi yaşatacak, ya da öldürecek, Bir memlekette parlamentonun ve parlamanterlerin tutumu, demokrasiyi yaşatır, yüceltir veya demokrasiyi katleder, işte, Türk demokrasisinin katmeri olmak istemiyorsanız, lütfen Başkanlık seçimini ciddiye alınız ve hangi adayı gösterecekseniz getiriniz, sabaha kadar turlara devam edelim. Ve bugüne kadar, 16 sene yapıldığı gibi, parti grup başkanvekilleri, gerekirse liderler bir araya gelsinler. Bu hususta da Sayın Kinyas Kartal, onları bir araya getirerek kendisine düşen tarihi görevi lütfen yerine getirsin. Bizim anladığımız şekilde veya kendi anladıkları şekilde, bir an önce bir aday buraya gelmeli, ciddi olarak gelmeli. Biz getirdik ona yeter de oy veriyoruz, (A.P. sıralarından, «Hepiniz veriyorsunuz» sesleri).

«Hepsini vermiyoruz...» Gizli oy olduğu zaman, gayet tabii ki 30 tane oy verilmeyebilir; ama 180, hatta 190 oy çıkmıştır. Demek ki, 190 oy çıktığı zaman sizden de 36 tane eklense, Millet Meclisinin Başkanı seçilecektir.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Kendi noksanlarınız...

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Gizli yapılan oylamalarda, gayet tabii ki demokrasinin kabul edildiği yerlerde « herkesin başına bir kişinin dikilip de, yazdığı ismin kontrol ettirilmesinin milletvekillik haysiyeti ile ve Anayasa ile bağdaşmayacağı bk yerde, yüzde 10 eksik oy gayet normal bir farktır, bu olabilir. Ama siz de, en fazla 30 tane oy verdiniz kendi adayınıza. Evvelâ onun cevabını verin. 229 kişi 30 tane oy veriyor; 214 kişi ise 190 oy veriyor. Aradaki farkı lütfen takdir ediniz. Bu sözlerim size sitemde bulunmak için değil, tümümüzü uyarmak içindir. «Aklımızı başımıza toplama zamanı çoktan gelmiştir ve geçmek üzeredir» demek için huzurunuzda geldim.

Hepinize teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Geçici Başkanın tutumu hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	57	19.10.1977	332-339	Kinyas Kartal	Aydın Menderes	-

BAŞKAN - Seçime geçmeden önce, usul hakkında verilmiş bir önerge vardır; okutuyorum:

Millet Meclisi Geçici Başkanlık Divanına

Millet Meclisi 5 inci Döneminin dün yapılan 56 ncı Birleşiminde, Geçici Meclis Başkanlığı konusunda fikirlerini sunmak üzere kürsüye gelen Cumhuriyet Halk Partisinin sayın üyeleri Rahmi Kumaş, Turan Güneş ve Muammer Aksoy, konuşmaları sırasında, milletvekillerini maddeci ve menfaatperest kişiler olarak nitelendirmişler ve dolayısıyla, milletvekillerinin manevî şahsiyetine tecavüzde bulunmuşlardır.

Milletvekilliği müessesesini küçültücü ve Milletvekillerini halkın gözünden düşürücü bu davranışlar, milletvekillerinin vücut verdiği Yüce Meclisi ve Yüce Meclisin de temel taşı durumunda olduğu hür ve demokratik parlamenter rejimi sarsmış bulunmaktadır.

Bir milletvekili olarak, her milletvekili gibi, bu gereksiz ve yersiz nitelendirmelerden duymuş olduğum üzüntü sonsuzdur.

Meclis Başkanlığı seçiminin, politik bazı sürtüşmelere ve partisel propagandaya konu edilmemesi gerekirken Geçici Başkanlığın buna fırsat veren yanlış tutumu hakkında, Meclîs İçtüzüğü'nün 64 üncü maddesi gereğince bana söz verilmesini rica eder, saygılarımı sunarım.

İzmir Erol Yeşilpınar

BAŞKAN - Okunan Önergede, Başkanlığımızın takip ettiği tutumla, bir usul hatası yapıldığı iddia edilmekte ve bu konuda İçtüzüğü'nün 64 üncü maddesine göre görüşme açılması istenmektedir.

Konunun aydınlığa kavuşması için, Başkanlığın, okunan önergede belirtilen tutumu üzerinde görüşme açıyorum. 10'ar dakika süre ile, iki aleyhte ve iki lehte olmak üzere söz isteyen sayın üyelere söz vereceğim.

Başkanlık tutumunun aleyhinde, Sayın Erol Yeşilpınar, buyurun efendim.

EROL H. YEŞİLPINAR (İzmir) - Anayasamızın 84 ve Meclis İçtüzüğü'nün 8 inci maddesi gereğince, mevcudiyeti ve yönelimi meşru olan Sayın Başkan, Başkanlık Divanı ve Yüce Meclisin kıymetli üyeleri;

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Geçici Başkanlık Divanının, Geçici Başkanın, bazı yetkilerinin dışına çıktığı ve yetkisi içinde kalmadığı konusunda, dün, kıymetli üç parlamenterimiz bu kürsüden konuştular ve de bunu bir partisel sürtüşme, partilerinin propagandası durumuna soktular.

Bundan, bir milletvekili olarak büyük bir üzüntü duydum. Beni en çok üzen, milletvekillerinin menfaatperest, milletvekillerinin maddeci kişiler olarak nitelendirilmiş olmalarıdır.

Bugün, her türlü rahatını, her türlü maddî imkânını, her türlü huzurunu bir kıyıya iterek, seçilerek halktan güç alarak, Parlamentoya güç vererek halkın dertlerini göğüslemek için buraya toplanmış olan kıymetli üyelerin hiç birisinin menfaatperest ve maddeci olduğuna inanmıyorum (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) ve diyorum ki, politikacının bir tarifini yapmak gerekir. Aklım erdiği kadar politikacının bir tarifini yaptım: Politikacı, kendi kişisel çıkarlarını, toplum çıkarları uğruna gözünü kırpmadan kurban edebilen kişidir. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, sürekli alkışlar.) Yani, politikacı, toplumun kurbanıdır, bunu peşinen kabullenmiştir.

EROL SARAÇOĞLU (Ankara) - Bunları Grubunda söyle.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Gerektiğinde, sonu yağlı ip ile noktalansa bile, cesaretle halka hizmeti hedef almış kişidir. (A.P. sıralarından alkışlar.) Sonu yağlı ip olsa dahi, halka hizmette daima önde giden, kurşuna, iftiraya hedef olan kişidir politikacı; menfaatperest değildir. (A.P. sıralarından alkışlar.)

Bu kürsüden ifade edildi ki, bizler menfaatperest kişileriz; maaş alırsak, karşılığını vermeyiz. Beş aydır almış olduğumuz bu maaşları da iade etmemiz gerekir. Sayın Muammer Aksoy hocamız böyle ifade ettiler.

Ben derim ki, ben, koalisyon kanalıyla iktidar kanadına mensup bir partinin milletvekili olarak, muhtarı ile, belediye reisi ile, hakkı çiğnenmiş vatandaş ile meşgulüm ve de sabah yatağımdan saat 7.30'da telefon sesi ile uyanıyorum. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler, alkışlar.) Biz, dertli vatandaşların, köyüne yol isteyen muhtarın, beldesine hizmet isteyen belediye reisinin - parti ayranı gözetmeden - önüne düşüp bütün gün çalışıyoruz ve tek sıkıntımız günlerin 24 saat olmasıdır.

HASAN CERİT (Adana) - Zamdan bahset, zamdan.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - 40 saat olsa da, daha fazla hizmet etsek diyoruz. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

HASAN CERİT (Adana) - Başkanım seç de ondan sonra hizmet et.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Yüce Parlamentonun kıymetli üyeleri, biz, aldığımız maaşı hak ediyoruz. Saat 15.00'deki Meclis toplantılarına, çalışmaktan, zorla yetişebiliyoruz. Eğer biz, Meclis kulislerinde günde on adet çay, yirmi adet kahve içerek laklak etsek ve de kütüphanedeki gazeteleri reklamlarına kadar okuyacak vaktimiz olsa, o zaman maaşlarımızı iade ederiz. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Dakikamız ve saniyemiz hizmetle dolu.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) - Heykelini dikecekler senin.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Politik hayatta, dönüp geriye bakıyoruz, 27 senede bizler daima horlanan, daima itilen kakılan, hapislerde yağlı iplerin uçlarında hizmet veren kişiler olarak huzurunuzdayız, halkın huzurundayız; ama bizim dışımızdaki, hizmeti yürütmeyen kişiler, bu kürsüden gelip, hak ettiğimiz maaşları gelip geriye iade etmemizi istiyorlar. Milletvekiline bu kürsüden hücum, Parlamentoyu ve dolayısıyla hür demokratik rejimi zedeler.

Bir zamanlar bir hükümet düşürülecekti, kumar borcu olmayan 15 adet adam arandı; bir zamanlar, Yüce Meclis, halkın 10 sene gerisinde gösterilmek istendi; en sonunda, bir hükümete güvenoyu alabilmek için, kendi partilerini aşacak namuslu 8 adet üye istendi... Parlamente bu kadar hücum, bu kadar hakaret, demokratik ve hür parlamenter sistemimizi akamete uğrattır kıymetli üyeler.

EROL TUNCER (Gümüşhane) - İyi, Başkanı seçmemeye devam edin.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Bu kürsüden dün, hazırlanmış olan 1961 Anayasasının hayalci ve ütöpik bir anayasa olduğu ifade edildi Her sıkıştığımızda Anayasaya sığınacağız, İşimize gelmediği zaman da, Anayasayı hayalci olarak nitelendireceğiz.

HASAN CERİT (Adana) - Genel Başkanının marifeti bu.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Bu haklı bir davranış olmasa gerek.

Sayın Hocamız, kıymetli büyüğümüz (C. H. P.» sıralarından gülüşmeler.) Anayasamızın hazırlanışında, Kurucu Mecliste de çalışmış bir kişi olan Turan hocamız, bizi, 226 oyu yanyana getirememekten dolayı suçladılar ve dediler ki, «229 oy nasıl yanyana geldiyse, 226 oy da öyle yanyana gelmeli.» Yani, grup kararı alalım, yani üç parti birleşelim, aday sürelim, seçtirelim; sonra, Anayasa Mahkemesine müracaat edip iptal ettirin. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler.) Bu oyunlara gelecek kadar kafası çalışmayan kişiler olarak nitelendiriliyorsak, bundan ancak üzüntü duyarız.

229 oy, Anayasa gereği ve Anayasanın emriyle bir araya gelmiştir; 226 oy da Anayasanın emriyle bir araya gelememektedir; bunun böylece bilinmesi gerekir.

Şimdi soruyorum, sabahleyin Meclise erken geldim ve bir araştırma yaptım; bugüne kadar 56 oturum yapmışız, bugün 57 ncisi; tam 20 adet oylama yapmışız Meclis Başkanı seçmek için. Bu 20 adet oylamada, bakın, 214 milletvekili olan bir siyasi grubun kendi adayına vermiş olduğu oyları görün: 1 inci oturumdan 13 üncü oturuma kadar gerekli çoğunluk olmadığı için tasnif yapılmamış, 14 üncü tur oylamada, Nebil Oktay bey 174 oy, 15 inci turda 180, 16 ncı turda 179...

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Sizinkini de söyle.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla)- Aldığı oyu söylüyorum.

17 nci turda 177, 18 inci turda 176, 19 uncu turda 170, 20 nci turda dün, maalesef 153 oy almıştır ve diyoruz ki, bizler, sizin adayınızın seçilmesi için 153'e kaç tane ekleyelim; 73 tane mi, yoksa 180'e 46 mı ekleyelim?

Buyurun, toparlanın gelin, 214'ünüze 12 ekleyelim. (C.H.P. sıralarından «Söz mü, söz mü? Bravo» sesleri, alkışlar.)

Kıymetli üyeler, sizin 214 kişinizi buraya getiremeyeceğinizi bildiğim için bu teklifi yapıyorum. (C.H.P. sıralarından «Ooo!» sesleri.)

Sözlerimi bağlamak istiyorum ve tekrar ediyorum ki, bu yüce çatı aranda, sürtüşmeden, didişmeden, halka hizmet için elele vererek ve politikacının tarifi tekrar yaparak, kendi kişisel çıkarlarını toplum çıkarları uğruna gözünü kırpmadan kurban edebilen kişiler olarak hepinizi saygı, sevgiyle selâmlıyor, konuşmamdan dolayı, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (A.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Lehte, Sayın Muammer Aksoy, buyurunuz.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biraz önce konuşan sayın arkadaşımız, dün bizim, milletvekillerini genel olarak tahkir ettiğimiz anlamına gelen iddialarda bulundu ve aynen şu sözleri söyledi: «Milletvekillerini menfaatperest ve maddeci kişiler olarak nitelendirdi».

Bir milletvekili belli kelimeleri kullanırken, bunun gerçeğe uygun olmasına dikkat eder; hiç olmazsa, «anlamına gelecek» demesi gerekirdi

Zabıtlar incelensin; milletvekillerine, «maddeci», ya da «menfaatperest» diye bir deyim, gerek tarafımdan, gerek - başkasının avukatlığını yapmıyorum ama dikkatle dinlediğim için biliyorum - benden önce konuşan iki arkadaşım tarafından kullanılmadı.

Ancak, bütün demokrasilerde, yüzyıllardan beri kabul edilen en önemli bir kuraldır ki, milletvekili, millet kürsüsü olan parlamento kürsüsünde, inandığı, gerçek saydığı her şeyi, hem de aynen (eski Anayasamızı, yani Kanunu Esasiyeyi şerh eden İsmail Hakkı' nın dediği gibi, «havf-ı ceza», ceza korkusu veya başka herhangi bir korku söz konusu olmadan, evet daha Kanunu Esasinin şerhleri böyle diyor) serbestçe söyleyebilmelidir. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Tabii bravo; gerçek bu, hep bunu savunduk; milletvekilinin dokunulmazlığı ve özellikle sorumsuzluğu konusunda durduk. Meğer ki, gerek eski 17 nci maddede, gerek bugünkü 79 uncu maddede milletvekili - eğer onu kastediyorsanız ona cevap veriyorum- aldığı kararlar ile «demokratik rejimi ortadan kaldırmış» ola. Bu, bizim yorumlamayla vardığımız sonuçtur. Çünkü,

aksini kabul ettiğimiz zaman dedik, öyle olur ki milletvekilleri meselâ şuna karar verirler: Seçimler 40 senede bir yapılacaktır. Seçimler 40 senede bir yapılacaktır demek, demokratik rejime son vermek demektir. Bunu yapamazlar; ama herhangi bir alandaki görüşlerini serbestçe dile getirebilirler.

İşte, biz de dün, bir noktayı belirttik; dedik ki, buraya seçilen milletvekilleri andiçerek neleri yapacaklarını belirtmişler, taahhüt etmişlerdir. Buraya seçilen milletvekilleri, yine Kamu Hukukunun bir kuralını bilirler ki, hiçbir devlet parası bir hizmet görülmeden alınamaz. (A.P. sıralarından «Siz niye aldınız?» sesleri)

Onun izahını yapacağım. Bu sefer artık alıştım. Sizin durmadan - özür dilerim - mahalle çocuğu gibi lâf atacağınızı gördüğüm içtin, sinirlenmeden cevap vereceğim. (A.P. sıralarından gürültüler)

Şimdi istediğiniz kadar bağırınız, soğukkanlılıkla cevap vereceğim. (A.P. sıralarından gürültüler)

Şimdi, dün dedik ki, dün belirtmeye çalıştık ki, milletvekilinin başta gelen görevi, Anayasanın 80 inci maddesinde en açık biçimde belirtildiği üzere, Meclise devam etmektir, Meclis çalışmalarına katılmaktır. O kadar ki, Anayasa koyucusu salt ve kesin olarak bir ay Meclis çalışmalarına katılmayan kişinin milletvekilliği sıfatının sona ereceğini belirtmiştir. Bu, bu kadar önemlidir. İşte biz dedik ki, devam etmeye ve Meclisi çalıştırmaya mecbursunuz. Çünkü milletvekillerinin 30 gün bile Meclise özürsüz devam etmemesi halinde milletvekilliği niteliğinin sona ereceğini öngören bir Anayasa koyucusu, evveliyetle «bir aydan daha fazla Millet Meclisinin şu ya da bu nedenle çalışmaması» diye bir şeyi tasavvur dahi etmemektedir. Milletvekillerinin böyle sorumsuzca hareket edebileceği düşünülmeyişi içindir ki, bir ay içerisinde seçim yapılmazsa ne olacağını öngören bir hüküm Kurucu Mecliste (Anayasa koyuncuna) getirilmemiştir. Çünkü bu, tasavvur edilemeyecek bir şeydir. Oysa - söylediğim cümlemin şimdi izahını yapıyorum - liderinizin verdiği kötü örnekten yararlanarak Meclise gelmiyorsunuz, dedim. (A.P. sıralarından gürültüler) Meclise devam etmeden şimdi... (A.P. sıralarından gürültüler) önce susun, ondan sonra devam ederim.

Belirtmek isteriz ki, Anayasanın 80 inci maddesi, salt olarak «bir ay devam etmeme halinde sıfatın sona ermesinden söz etmiş ise de, biz en kötü ihtimalle bunu «30 ya da 31 birleşim arka arkaya devam etmeme» diye yorumlayalım. Böyle değil ama, böyle yapalım ki tartışma olmasın. Sayın Demirel ve milletvekili Bakan arkadaşları, dünkü gün 31 inci celse arka arkaya devam etmemişlerdir. Saymışımdır, önerge de vermişimdir. Buna dâir konuşmak istiyorum zaten. Demek ki, milletvekilliği sıfatı sona ermiştir ve yine Anayasanın 102 nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı ancak Millet Meclisi üyesi, ya da Senato üyesi olmak mecburiyetinde bulunduğu, kabine düşmüştür... (A.P. sıralarından gülüşmeler ve alkışlar) Evet... Ya, işte beyler; o Anayasaya, 80 inci maddeyi, sizin gibi Meclisten kaçabilecek şahıslar bulunursa, «onlara karşı ne yapılacak» bunu göstermek için öngördük. (A. P, sıralarından gürültüler)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Şimdi beyler, bağırarak iş bitmez, bağırarak iş bitmez...

31 birleşim arka arkaya gelmeyen milletvekillerinden, hiç olmazsa bakanların gelmediği, bu sandalyeye oturmadıklarından açıkça meydana çıkmıştır. Kaldı ki, sayın Demirel herkesçe bilinen simasıyla ve haşmetiyle buraya gelmiş olsa, 2 Ağustos'tan bu yana, bütün gazetecilerin ve bütün üyelerin bunu bilmesi gerekir. O halde gelmediği kesindir. 2 Ağustos'tan beri gelmediğine göre, 80 inci maddeye göre sıfatının sona ereceği kesindir; 102 nci maddeye göre de Başbakan olamayacağı ve Kabinenin düşeceği kesindir. (A.P. sıralarından gürültüler, gülüşmeler) Merak etme bunlar incelenecek.

İşte arkadaşlar, dün biz bunları anlatmaya çalıştık ve dedik ki: «Milletvekillerinin Parlamento'ya devam etmemesi sandığınız gibi müeyyidesiz değildir; hem Anayasada müeyyideler öngörülmüştür, hem de tarihî birtakım sorumluluklar vardır».

Biz hak etmediğimiz parayı alırsak...

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Sen niye aldın?

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Arkadaşa cevap verelim, dediler ki: Sen niye aldın?

Arkadaşlar, önemli olan, devam etmeyenlerin, özellikle sizlerin de alamaması. Onun için ben önergeyi getireceğim, siz ona oyunuzu verin, kanun çıksın, ben seve seve iade edeceğim; ama sizden de almak üzere, sizden de paralar geri alınmak üzere...

İş buraya geldikten sonra, tekrar ediyorum, milletvekillerine menfaatperest demek, milletvekillerine maddeci demek tüm milletvekillerine ve soyut olarak, genel olarak milletvekillerine maddeci ve menfaatperest demektir. Oysa, biz bir grup için dahi bu deyimleri kullanmadık; ama kullanabilirdik. Yalnız bunu değil, gereğinde, bu kürsüde edep davetinde olmak üzere, neyse gerçek, o olduğu gibi söylenir. Hatta Hazine'den mal çalındıysa; bunu, «başkasının malını faydalanmak kastiyle sahibinin rızası olmaksızın almak» diye değil, «hırsızlık» diye, düpedüz nitelendirerek milletvekili konuşabilir burada.

BAŞKAN - Sayın Muammer Bey, süreniz dolmuştur.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Bağlıyorum sayın Başkan.

O halde, dün bunda benim ve arkadaşlarımla konuşmaları, milletvekillerini yeminlerine göre çalışmaya ve 80 inci maddede öngörülen devam zorunluluğunu yerine getirmeye davetten ibarettir ve bunu yapmayanların nasıl vicdani bir vebal, nasıl hukuki bir vebal, nasıl tarihî bir sorumlulukla başbaşa kalacağını hatırlatmaktan ibarettir ki, bu bizim yalnız hakkımız değil, vazgeçilmez görevimizdir. Bu görevi yerine getirdiğimizden ötürü de onur duyuyoruz.

Teşekkür ederim. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Aleyhte Sayın İlhami Ertem, buyurunuz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz hep beraber Parlamentonun saygınlığını gerçekleştirmek durumundayken, birtakım gayrısamimi tutumlarla ve onları Meclis kürsüsünde dile getirmekle Türk demokratik rejimine hizmette bulunmuyoruz; ancak, Parlamento düşmanlarına, demokratik rejim düşmanlarına birtakım imkanlar yaratıyoruz.

TUNCAY MATARACI (Rize) - O, kendisi o.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Dün Mecliste yapılmış olan görüşmeler, maalesef Türk Parlamentosunun saygınlığını giderici talihsiz görüşmeler olmuştur, Söz alındığı zaman da, Geçici Başkanın tutumuyla ilgili olarak söz istenmiştir; ama daha önceden hazırlanmış bir senaryo olarak lehte ve aleyhte Cumhuriyet Halk Partili konuşmacılar söz almak suretiyle bu meseleyi tamamen bambaşka mecralara sevk etmişler ve gerçekten üzücü, Parlamentonun vatandaş üzerindeki saygınlığını şüpheyne düşürücü talihsiz konuşmalar yapmışlardır.

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) - Demagoji.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - «Demagoji» diyen arkadaşım bunu çünkü konuşmalara deseydi, çok memnun olurum.

Değerli arkadaşlarım, her şeyden evvel samimî olmaya mecburuz. Samimiyete gelince, biraz evvel konuşan sayın Aksoy'un burada takdim ettiği mesele tamamen gerçek dışı olur. Evet, Millet Meclisinin toplanmasını ve toplanmalara devamı şart koşan hükümler vardır; ama bunun yanında Meclislerin 5 ay tatil yapacağı da vardır. Meclisler tatil yaptıkları zaman da vazifelerinin dışında değildirler. Meclisler tatil yaptıklarında vatandaşın yanındadırlar, işin başındadırlar. Türkiye'nin ihtiyaçlarının, Türk Devletinin hizmetlerinin görülmesinin kontrolü içindedirler ve vatandaşla yeni yasama devresi çalışmalarının hazırlığı içindedirler. Binaenaleyh tatil aylarını sırf zorlama, bir siyasî oyun şekliyle kullanmak maksadıyla Meclisi tatile götürememe, ondan sonra da çıkıp buraya tatil ayları sanki Türkiye Cumhuriyetinde yokmuş, sanki Türkiye Cumhuriyeti temmuz, ağustos, eylül aylarında çalışmış gibi göstermek suretiyle, vatandaş yanıltıcı yanlış hallere girmenin manası yoktur. O kadar yoktur ki, tutumlarınız o kadar samimiyetten uzaktır ki, 214 milletvekiliniz olmasına karşılık, hiçbir vakit 170'in, hiç değilse 180'in üstünde arkadaşlarınız buraya gelip oy kullanmamıştır.

MEVLÜT ÖNAL (Hatay) - Siz kaç kişi geldiniz? (C.H.P. sıralarından, «Siz 9 kişi geldiniz» sesleri)

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - O tarzda iştirak ettiğiniz günler Adalet Partisi de aynı mevcutla burada var olmuştur; çok zaman da sizden daha fazla olarak var olmuştur. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Ama biz bir gerçeğin üzerinde duruyoruz; Eğer sizler samimi iseniz, eğer sizler meclislerin çalışmasını istiyorsanız, yasalara saygılı iseniz, ne diye Cumhuriyet Senatosunda oy sizin lehinize döner dönmez, kanunî iki senelik süreyi beklemeksizin Başkanlık seçimine gittiniz?

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Onu Anayasa Mahkemesine sor.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - O zaman Anayasa yok; bunu yaparken Anayasa yok! (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Çünkü orada adet çoğunluğu size geçmişti. Ne olurdu üç ay daha bekleseydiniz; Anayasaya, hukuka saygılı olsaydınız? Samimiyetin, o sık sık bahsettiğiniz centilmenlik anlaşması diye ileri sürdüğünüz şeyin samimî bir takipçisi olduğunuzu, siyasî menfaatinizden başka, Cumhuriyet Halk Partisinin menfaatinde başka bir şey düşünmediğinizi ispat etseydiniz; bize de bu imkân vermeseydiniz?.. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, gerçek şudur. Adalet Partisi vazifenin hiç bir anında kaçmaz. Adalet Partisi samimiyetle, ciddiyetle netice almaya çalışır. Yoksa bir yandan hatipleriniz çıkacak, dilediği gibi konuşacak; ama sizin çoğunluğunuz burada olmayacak, üyenize oy vermeyeceksiniz, ondan sonra bunun Meclisin haysiyeti ve itibarını kırarak konuşmalara mevzu edeceksiniz; bir, işte ancak bize yakışmaz.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Size yakışan nedir?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Bize yakışmaz bu. (A.P. sıralarından alkışlar, C.H.P. sıralarından gürültüler).

Hele, gene aynı polemiklerle, «efendim, lideriniz söylemiş, o devam etmemiş, bugün milletvekilliği sıfatı kalmamış, Hükümet yokmuş» gibi sözlerin ise, bir hukuk profesörüne yakışır tarafı yoktur. (C.H.P. sıralarından gürültüler, A.P. sıralarından alkışlar).

KEMAL ANADOL (Zonguldak) - Yok, işte yok.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Bunlar sadece polemiktir,

Değerli arkadaşlarım, Adalet Partisi büyük çoğunluğu ile buradadır ve samimî olarak Başkan seçiminin turları içindedir ve hiçbir şekliyle samimiyetsizliğe, polemığe ve bu yollarla Parlamantonun yıpratılmasına taraftar değildir. Daha önce buradan arz ettiğim gibi, defalarca grubunuzdan rica ettik; eğer samimiyetle, işbirliği ile gerçeklere uygun olarak, Meclis Başkanı seçiminin üzerine eğilmiş olsa idik, bütün bu polemikler olmazdı, Başkan seçilirdi; ama size o zaman malzeme kalmazdı. (A.P. sıralarından alkışlar).

Değerli arkadaşlarım, bütün çoğunluğumuzla, bütün gücümüzle vatandaşın önünde başkan seçiminin çabası içindeyiz, onu da gözlerinizle siz de göreceksiniz, saygılarımla. (A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, lehte söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte Sayın Hayrettin Uysal, buyurun.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Ertem, buradaki konuşmasında içinde bulunduğumuz sorunun çözümüne ciddî bir milletvekili üslubu içerisinde ışık tutacağına, kendi üslubundaki gayriciddî unsurları, gerçekte siyasî çıkarlarına uygun bir biçimde sergilemeye çalıştı.

«Gayrisamimî tutum» dedi. Şimdi, «gayrisamimî tutum nedir?» Sorusunu sormak lâzım.

Şimdi, ne istiyoruz biz milletvekilleri olarak? Meclis çalışsın diyoruz. Meclisin çalışması için neyin yapılması lâzım?

5 Haziran'da seçim yapılmış, 13 Haziran'da yemin etmişiz. Burada daha önce konuşan Adalet Partili milletvekili bir arkadaşımız, milletvekilinin tanımını yapmaya çalıştı. O kadar araştırma yapmaya kendini yöneltmesin, Anayasada milletvekilinin tanımı var; 13 Haziran günü bu kürsüden ettiğimiz yeminin içinde var. O yemine milletvekilleri, tümünden bağlı kalırlarsa, 13 Haziran günü burada her birimiz, daha ayağımızın tozuyla seçim meydanlarından buraya millî irade ile gelmiş kişiler olarak, yaptığımız yemine uygun bir tavır, davranış içerisinde kendimizi sorumlu görüyorsak, görmek durumunda isek, bizim istediğimiz ciddî tutum, sizin istediğiniz gayriciddî tutumu ezmeli. Ne ile ezmeli? O yeminin içeriğindeki anlam ile ezmeli. Yani Meclisi çalışır duruma getirmeliyiz; istediğimiz bu.

Şimdi, Meclisi çalışır duruma getirmek için gösterdiğimiz çabaları birtakım siyasî çıkarların demeti içerisine alıp saklayıp, kendinizi haklı göstermeye çalışmayın. Şu tutanaklarda ne kadar milletvekili olarak geldiğiniz yazılı, şu masada kaç tane arkadaşımızın oya iştirak ettiği yazılı. Adalet Partili bir milletvekili arkadaşınızın, Adalet Partili milletvekili olarak Geçici Başkanlığı yapan Sayın Kinyas Kartal'ın adaylığında toplanan miktar belli; meseleyi ne kadar ciddî tuttuğunuz da bundan ortaya çıkıyor.

O halde, gayriciddî tutum içerisinde sizsiniz. 206 kişi 17 gün buraya geldik, tutanaklar burada. 198-186 kişi 15 gün buraya geldik, tutanaklar burada, önümüzde.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) - Niye 214 değil.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi söyleyeyim sana. (C.H.P. ve A.P. sıralarından karşılıklı söz atmalar) 214 oyun...

Değerli arkadaşlarım, siz onlara laf atmayın, lütfen atmayın. Bir meseleyi ciddî olarak ortaya koymak istiyorlarsa, ciddi olarak tartışırız.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

214 kişilik bir grubun; Anayasanın 84 üncü maddesine göre, İçtüzüğün 10 uncu maddesine göre grupların bir aday üzerinde bağlayıcı kararı olamayacağına göre, bir değerli arkadaşımız aday olarak ortaya çıktığı zaman, ona grubun 214 kişinin birden oy vermesi nerede yazıyor? (A.P. sıralarından gülüşmeler.)

Değerli arkadaşlarım; şimdi yıl 1965, bak rakamlar burada, 256 kişi olduğunuz zaman 232 kişiyle Meclis Başkanı seçilmiş ve Cumhuriyet Halk Partisinin oyları da 232 rakamının içerisinde var. Neden? Çünkü bağlayıcı karar almak mümkün değil.

Bir araya geliriz; Parlamentoyu çalıştırmak için, Meclisi çalıştırmak için nedir asgari müşterek; onları tartışırız; adayları koyarız, adaylar kendilerini korlar ve bunun tartışması yapılır, oy verilir ve Meclis çalışmaya başlar. Ama; kafamızın belli yerlerinde - çok bölmelidir bazı insanların kafaları - her bölmede birer tane tilki kuyruğu yatabilir. Şimdi siz, 5 aydır Türkiye'de Meclisi çalıştırmayacaksınız, 5 aydır buraya bakanlar gelmeyecek, 5 aydır burada sizin göreviniz, bakan olarak göreviniz... (A.P. sıralarından «Sizinkiler de yoktu» sesleri.)

Bizim 1 aylık görevimizde bakanlar burada idi, siz yine gelmediniz o zaman, yine gelmediniz o zaman, yine burada bulunmadınız.

Demin burada konuşan arkadaşımızın söylediği gibi, Meclis Başkanlığına yazılı önerge veriliyor, sözlü soru veriliyor, araştırma veriliyor, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde çeşitli olaylar oluyor, ateşten gömlek getirdiğiniz tedbirler paketi, zam paketi olarak halkın sırtına binmiş, halk inim inim inliyor; bunun hesabını burada sormak için milletvekilleri her parti grubundan bekliyorlar, Meclis çalışmıyor. Neden çalışmıyor Meclis? Çünkü, 3 parti kendi arasından Meclis Başkanı benden seçilecek, senden seçilecek hesabı içerisinde. İşte gazetelerde; «Adalet Partisinden Başkan seçilecek» diye Sayın Başbakan söylüyor. Grup kararı mı aldı? Anayasanın 84 üncü maddesi, İçtüzüğün 10 uncu maddesi... Grup kararı mı aldı? «Adalet Partisinden seçilecek...»

Millî Selâmet Partisi cevap veriyor; «hayır» diyor, «öyle bir karar vermedik» diyor, «oradan seçilemez» diyor. (A.P. sıralarından «Tahrik etme» sesleri.)

Tahrik etmiyorum, gerçeği söylüyorum.

Siz, bu gerçekler karşısında buraya çıkacaksınız; «Parlamento düşmanlarına birtakım imkânlar veriyor» diye suçlama yapacaksınız. Kim veriyor? Siz veriyorsunuz. «Parlamentonun vatandaş üzerindeki saygınlığına gölge düşürüyorsunuz» diyeceksiniz. Kim düşürüyor? Siz düşürüyorsunuz.

O halde, bütün bunları çözmenin, Parlamentoyu saygın hale getirmenin, saygınlığını artırmanın, Parlamento düşmanlarına birtakım vesileler vermemenin yolu Parlamentonun çalışır hale getirilmesidir.

Değerli arkadaşlarım, şimdi meseleyi iyi niyetle ortaya koymaya çalışıyoruz. İstedikimiz bu; Parlamento çalışsın. Başka bir şey istemiyoruz, başka hiç bir niyetimiz yok. Parlamentoyu çalıştırmak istiyor musunuz, istemiyor musunuz istiyorsanız...

ABDÜLLÂTİF ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Gelin C. H. P.'ye oy verin.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu söz gayriciddî bir söz; Parlamentoda bulunan milletvekili kişiliği ile bağdaşmayacak bir söz; böyle çok basit söylenecek bir söz; «Ona oy verin, buna oy verin». Sözüünüz varsa, sepette pamuğunuz varsa bilirsiniz, söylersiniz. Yerinizden laf atmak bir hüner değil; incir çekirdeğini doldurmaz.

Parlamentoya, Millet Meclisine Başkan seçilmesini bu kafa ile ilânihaye sürdürecektir miyiz? 11 Aralıkta mahalli seçimler olacak, o zamana kadar sürdürecektir misiniz? Onu da geçip, taa 1978 yılının içerisinde kadar sürdürecektir misiniz? Bunu yapmaya kararlı mısınız? Hâlâ daha birtakım hesaplar içerisindeyiz, hâlâ birtakım oyunlar içerisindeyiz.

O halde değerli arkadaşlarım biz, gayriciddî bir tutum içerisinde bulunan kişileri uyarmak istiyoruz; başka hiçbir niyetimiz yok. Burada, Meclis Başkanını seçmeli; Parlamento çalışmalı; bunun vebali, bu Parlamantonun içerisinde bulunan, sorumluluğunun bilincine varmış veya varmamış bütün kişilere aittir. Bakın bunu bilerek söylüyorum; altına kalın çizgiler çizerek söylüyorum, Ertem gibi gayriciddî politika da yapmıyorum, polemik de yapmıyorum, kendi sorumluluğumu başkalarının üzerine atmaya da çalışmıyorum; gelin bir an önce Meclis Başkanını seçelim.

TUNCAY MATARACI (Rize) - Bırakın da seçime başlayalım.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Hani nerede?... Daha hiçbir şey çıkaramadınız, hiçbir şey yapmadınız.

TUNCAY MATARACI (Rize) - Şimdi seçime geçeceğiz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Hiçbir şey yapmıyorsunuz.

Şimdi değerli arkadaşlarım...

TUNCAY MATARACI (Rize) - Yapacağız.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yok, yok...

İlla da Meclisi şu sebeple Başkansız bırakmak istiyoruz; defterimize yazılmış birtakım siyasî sorumluluklar var, Meclis o defteri açarsa bu sorumlulukların altında biz eziliriz. Bunu uzatmak için birtakım oyunları ve entrikaları tezgâhlamak için bunu yapmak istiyorsanız bu vebal de sizi kurtaramaz. Buraya çıkarsınız, «Bunu sormayan namerttir» diye söylersiniz; işte o sözü hatırlatıyorum size...

BAŞKAN - Süreniz dolmuştur Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Eğer o sözcüğün size iade edilmesini istemiyorsanız, Meclisin Başkanını seçmek için gayret gösterirsiniz.

Saygılar sunarım değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Görüşme tamamlanmıştır.

Bir önerge daha vardır; Sayın Muammer Aksoy üç daktilo sahifesi olarak Başkanlığımıza intikal eden önergelerinde; İçtüzüğün ve Anayasanın devamsızlıkla ilgili maddeleri yorumlanmakta ve İçtüzük hükümleri arasında boşluk bulunduğu belirtilmektedir. Sonuç olarak da, bu İçtüzüğün boşluğunu doldurmak amacı ile bir görüşme açılıp karar verilmesi istenmektedir.

İçtüzüğümüzün 61 inci maddesine göre, gündemde olmayan hiçbir konu hakkında görüşme açılmayacağından ve söz verilemeyeceğinden bu önergeyi işleme koymamız mümkün değildir.

Geçici Başkanın tutumu hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	61	27.10.1977	356-365	Kinyas Kartal	Nedim Tarhan	Ali Haydar Veziroğlu

BAŞKAN - Gündemimize göre, Millet Meclisi Başkanı seçimi yapılacaktır.

Seçime geçmeden önce, usul hakkında bir önerge vardır; okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına Millet Meclisi Genel Kurulu, İçtüzüğü'nün 55 inci maddesine göre, salı, çarşamba ve perşembe günleri toplanarak, saat 15.00'ten 19.00'a kadar çalışmalarına devam eder.

Tüzüğü'nün bu açık kuralına rağmen, birleşimi yöneten Geçici Başkan sayın Kinyas Kartal, Başkan seçimi için yapılan 1 turdan sonra Birleşimi hemen kapatmaktadır.

Sayın Başkan, Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet için usul tartışması açarak, bu konuda söz verilmesini», Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 64 üncü maddesi gereğince arz ederim.

Kars Hasan Yıldırım

BAŞKAN - Okunan önerge çerçevesinde, Geçici Başkanlığın tutumu üzerinde usul hakkında görüşme açıyorum; 2 aleyhte, 2 lehte söz vereceğim. Aleyhte Sayın Hasan Yıldırım, buyurun. Konuşma süreniz 10 dakikadır.

HASAN YILDIRIM (Kars) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım;

Millet Meclisi İçtüzüğü, Millet Meclisi Genel Kurulunun çalışmalarını bir sisteme, şekle ve yönetime bağlamıştır. İçtüzüğü'nün 55 inci maddesine göre, Millet Meclisi Genel Kurulu salı, çarşamba ve perşembe günleri toplanarak, saat 15.00'ten 19.00'a kadar çalışmalarına devam eder.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine, Genel Kurul, toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, bu günlerin dışında da Millet Meclisi Genel Kurulunun toplanmasına karar verebilir.

Değerli arkadaşlarım, Tüzüğü'nün bu açık ve seçik hükmü karşısında, Genel Kurulu yöneten sayın Başkan, Millet Meclisi Başkanı seçiminde, şöyle bir haftadan beri 1 tur oylama yaptırdıktan sonra, sonuç alınamayacağı düşüncesiyle birleşimi kapatmaktadır.

Ben, mevcut hukuk sistemi ve çalışmalarımızı düzenleyen İçtüzük karşısında sayın başkanın bu tutumuna, davranışına tüzüksel ve hukuksal bir mana veremedim değerli arkadaşlar.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Benim için üzücü olan taraf şudur değerli arkadaşlar: İlk turdan sonra birleşim kapatılınca - hiç birinizi itham etmiyorum - hepimiz ve ben dahil, hiç bir arkadaş buna itiraz etmiyor değerli arkadaşlar. Çok güzel bir şey: Millet Meclisi Başkan seçimi için Parlamentoya geleceğiz, bir tur seçim yapılacak; ondan sonra, Sayın Başkan birleşimi kapatacak, biz de vicdan huzuru içerisinde çantalarımızı elimize alacağız, çıkıp ve gideceğiz!

Değerli arkadaşlarım, olmaz böyle şey; Sayın Başkan, gerçekten böyle bir şey olmaz.

Sayın Başkan, Tüzük karşısında yapacağınız işlem şudur: Çoğunluk oldukça turlara devam edeceksiniz. Her tasnifte, sayı 226'nın altına düşmedikçe seçimlere saat 19.00'a kadar devam etmek zorundasınız. Sonuç elde edilemeyeceği, sonuç elde olunamayacağı düşüncesi ve kanaati ile 19.00'dan önce birleşimi kapatamazsınız Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, bu hususu böylece belirttikten sonra, bugün Devletimiz, Cumhuriyet tarihinin en bunalımlı, fırtınalı ve karanlık bir dönemini yaşamaktadır. Bir ülkede demokratik hukuk devletinin varlığından, demokratik yaşamdan söz edilebilmesi için, o ülkede parlamentonun işlerliğine bakmak zorundayız. Gerçekten, bir ülkede parlamento çalışıyorsa, diğer bütün kurumları ile beraber o ülkede demokratik hukuk hayatı var demektir. Aksi halde, bugün Türkiye'de olduğu gibi, demokratik hukuk hayatının varlığından söz edilemez. Türkiye'de bugün olduğu gibi, «Devlet bir bunalımla karşı karşıyadır» denilir.

İnsaf edelim değerli arkadaşlarım, vicdanlarımızı yoklayalım ve bu kürsüde yaptığımız yemini hatırlayalım: 5 Haziran 1977; bugün ise, 27 Ekim 1977; aradan tam 5 ay 23 gün geçmiştir; Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başkanını seçememiştir.

Milletvekilleri olarak bu millete karşı hepimizin büyük şükran borcu vardır değerli arkadaşlar. Sebebini sormak isterseniz, onu da cevaplandırayım: Sokaklara yürüyoruz, caddeye çıkıyoruz; vatandaş yakamıza yapışmıyor ve vatandaş bizden bazı şeyler sormuyor. Buna meydan vermemek için, bir an önce Millet Meclisi Başkanının seçilmesi ve Millet Meclisinin işlerlik kazanması gerekir kanısındayım.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye bir bunalım geçiriyor; ekonomik, sosyal ve siyasal bunalım geçiriyor. Türkiye Ekonomik bunalımı, siyasal bunalımı, sosyal bunalımı hepimiz gayet iyi takdir edersiniz; bunun detayına inmeye gerek görmüyorum arkadaşlarım; ancak, iki örnek vereceğim: Basına intikal ettiği, basının yazdığı biçimde, Türkiye, NATO'ya olan borcunu, 12 bin dolarlık borcunu ödeyemez durumdadır. Türk Devlet 12 bin dolarlık borcunu NATO'ya ödeyemiyor arkadaşlarım. Bunun dışında, hacılar için 600 dolarlık döviz temin edemiyoruz değerli arkadaşlarım. İşte, Türkiye'nin ekonomik bunalımı için basit şekilde iki tane örnek veriyorum size. Bu durumlar Türkiye'de var iken, «Millet Meclisi Başkanını seçelim» veyahut da «seçmeyelim» biçiminde tar-

tışmalar geliyor bu kürsüye tartışmalar açılıyor. Ne gariptir ki, büyük bir partinin grup başkanvekili bu kürsüye çıkar, «Efendim, milletvekilleri seçimden çıkmıştır; bunların istirahate ihtiyacı var» der gibi -beni mazur görsünler - ciddiyetten çok uzak ifadeler kullanılır. Ayrıca, bir partinin lideri, kendisine sorulduğunda, «Millet Meclisi Başkanının seçimi hükümetin işi değildir, Parlamentonun işidir» der.

Buna katılıyorum değerli arkadaşlar; gerçekten, Millet Meclisi Başkanının seçimi Parlamentonun işidir. Eğer, sözü edilen lider, gerçekten sözünde samimi ise ve gerçekten «Dün dündür, bugün de bugündür» demeyecek ise, konuyu grubuna götürdüğü zaman, rahatlıkla grubunda, «Millet Meclisi Başkanının seçimi Parlamentonun görevi cümlesindedir; gideceksiniz, orada Başkanı seçeceksiniz» derse, mesele kolayca bir çözüme bağlanır, mesele ancak bu şekilde çözüme bağlanır. Millet Meclisi Başkanı seçildiği zaman - huzurunuzda söz veriyorum - önümü ilikler, kendisini saygıyla karşılarım arkadaşlar.

Değerli arkadaşlarım, hepiniz dinlediniz; dün, radyo ve televizyonda bir partinin grup başkanvekilleri, Millet Meclisi Başkanının seçimi için Parlamentonun tatil günlerinde dahi çalışmasını teklif ettiler. Bu beyanatları çok garip ve talihsiz bir güne tesadüf ediyordu; o gün, yani dün, demin de dokunduğum biçimde, Meclisi yöneten Sayın Başkanımız, bir turdan sonra, «turlara devam gerektirmediğim için birleşimi kapatıyorum» dedi ve birleşimi kapattı. Saat kaçtı o zaman sayın arkadaşlar? 16.30'du birleşim kapandığı zaman. Acaba, bu biçimde beyanatı radyoya ve televizyona veren grup başkanvekili arkadaşlarım ve milletvekilleri neredelerdi?

İHSAN KABADAYI (Konya) - Burada oturuyorduk, dışarıda değildik.

HASAN YILDIRIM (Devamla) - Bu arkadaşlarımız, bu iddialarında samimi değillerdir. İddialarında samimî olsalardı bu arkadaşlarımız, dün çıkar, burada itiraz ederlerdi.

Tüzük açıktır; birleşimi kapatamazsınız, saat 19'a kadar turlara devam edersiniz.

Beyanatlarının anlamı şu, arkadaşlarım: Halka hoş görünme, kurdu kuzu postuna bürüme çabası, o şekilde gösterme çabası. Bunun altında, Devlet işgal edilecek, Tekel Bakanlığında tutun, Sağlık Bakanlığına varıncaya kadar odacılara el atılacak, odacılar değiştirilecek ve böylece halk bir uyutulmaya sevk edilmiş olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin sorunları ağırdır; burada bunu teker teker dile getirmeye ben gerek görmüyorum. En azından, bütün milletvekili arkadaşlarım, Türkiye'nin ekonomik, siyasal, iç ve dış sorunları hakkında benden daha fazla yeteneklidir; bu bakımdan, sözlerimi bağlamak istiyorum.

Millet Meclisi Başkanını seçmeliyiz. Eğer Millet Meclisi Başkanı seçimini üç liderin keyfine bırakırsak, inanın arkadaşlarım, sonuçta her birimizin ağır sorumluluğu ortaya çıkar. Sorumluluk ortaya çıktığı zaman, sorumluluğu başkalarına atmanın bir kurtuluş yolu olmadığını yakın tarihimiz göstermiştir ve kanıtlamıştır.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Bu duygu ve düşüncelerle hepinize saygılarımı sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar.)

İHSAN KABADAYI (Konya) - Sayın Başkan, sataşma vardır; söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Lehte Sayın Âli Fuat Eyüboğlu, buyurunuz efendim.

ALÎ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Gerçekten, günlerden beri üzücü bir sahneye şahit olan Meclisimiz, zaman zaman da Başkanlığın tutumunun yerli yersiz tartışmasına sebebiyet vermektedir.

Burada biraz önce konuşan değerli milletvekili arkadaşımın bir çok sözlerine iştirak etmemek mümkün değildir. Bugün eğer üzerinde durulacak bir husus varsa, bu, Başkanlığın tutumundan çok, sayın üyelerin ve parti gruplarının tutumu olmalıdır. Biz, üzerinde durulacak meseleyi geçiştirerek, Başkanlığın yaptığı bir iki turdan sonra seçime iştirak eden üye sayısının düşmesi ve zamanın darlığı karşısında aldığı kararı kınamakla neticeye gidemeyiz.

Samimiyetten bahsediliyor ve gerçekten samimiyet gösterilmek isteniyorsa, yapılacak iş açıktır: Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun yaptığı gibi, burada sadece saat 19.00'a kadar oylamalara iştirak edilmiş olsa bile, yarım saatlik tur içinde netice alınmayacağını bu sayın arkadaşımız da bilir; ama Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun teklifi gibi, pazar günleri de dahil olmak suretiyle ve 24.00'e kadar oylamalara iştirak edecek şekilde gruplarımızı tam üye sayısı ile burada tutma imkânını bulabilir, bu yolu seçer, bu yola başvurursak, her halde netice alma durumu ciddî şekilde ele alınır kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlarım, Millet Meclisinin Başkanlık seçimini bir türlü sonuca erdirememesi, hem partileri, hem de her milletvekilini ayrı ayrı ilgilendirir. Bu iş, artık, kangren haline gelmiştir; bu iş, başkanların, genel başkanların hegemonyası ise de, bu iş bir neticeye bağlanmalıdır; milletvekillerinin ettiği yemine sadakat duygusu ve o yemine bağlı kişiler olarak şahsiyetlerini göstermek suretiyle bu iş bir sonuca bağlanmalıdır. Gerekliyse, liderler toplanıp aralarında bir karara varmalıdırlar.

Bugün eğer Parlamentonun bu tutumu dışarıda eleştirilebiliyor, birtakım gayrihukukî güçlerin müdahalelerinden bahsediliyor, bu münakaşa ortamı yaratılabiliyorsa, bundan, ayrı ayrı hepimiz sorumluyuz. Başkanlığın sadece buradaki yarım saatlik davranışı veya erken tatil etmesi gibi konularla bu meseleyi de halledemeyeceğimizi, o arkadaşımız da, ben de, diğer üyeler de bilmektedir.

Gruplar bir araya gelip çözüm yolu bulmalı; gerekliyse liderler bir araya gelmelidir. Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan bu Parlamentonun çalışıp,

milletin beklediği birtakım sosyal kanunların yapılabilir hale gelmesine gayret göstermeliyiz. MHP olarak, bugüne kadar Parlamentodaki davranışımız bunun dışında olmamıştır. Burada haksız eleştiriler yapmak suretiyle kendimize haklılık kazandıramayız. Buradaki yapacağımız eleştiriler sadece kendi samimiyetimizi ortaya koymak için değil, başkalarının da samimiyetle söyledikleri meselelere, ortaya koydukları fikirlere samimiyetle inanmak olmalıdır. Samimiyeti yalnız kendimize göre tayin ettiğimiz takdirde, bu işin sonu alınmaz ve hiçbir noktaya da varılamaz.

Şunu söyleyerek sözümü bağlamak istiyorum: Hiçbir mazeret bugüne kadar, Büyük Millet Meclisinin dört aylık bir süre içerisinde Başkanını seçememiş olması için gerekçe olamaz; hiçbir gruba, hiçbir milletvekiline haklılık veremez. Hepimiz gerekiyorsa, gruplarımızda, gerekiyorsa kendi aramızda meseleyi halledici şekilde davranmalı, çalışma süresini uzatmalı ve mutlaka bütün partiler de gruplarının tam üye sayısı ile iştirak ederek neticeye götürmeye gayret etmeliyiz, bu anlayışın içerisinde inşallah Parlamantonun daha çok yıpranmasına bu iyi niyetli arkadaşlarımızın fırsat vermeyeceğini ümit eder, hepinize sevgi ve saygılar sunarım. (M.H.P. sıralarından alkışlar).

İHSAN KABADAYI (Konya) - Sayın Başkanım, sataşmaya cevap vereceğim.

BAŞKAN - Lehte Sayın İhsan Kabadayı, buyurun efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

İçinde bulunduğumuz, yaşamasını mutlak arzu ettiğimiz rejimin adı, demokratik rejimdir. Bu rejimi tarihin seyri içerisinde doğuş, gelişme, işleyiş ölçülerıyla tetkik etmeye, içimize sindirmeye mecburuz.

Çeşitli çeşitli rejimler vardır. Bu rejimlerin cümlesinden tarih boyu gelmiş geçmiş milletler oldu. Bizim de en son karar kıldığımız, gelip idare edilmekte olduğumuz rejim, demokratik rejimdir. Demokratik rejim, medenî milletlerin rejimidir; insan haysiyet, şeref ve haklarını koruyan rejimdir. Türk milleti olarak ve onun aziz temsilcileri sizler bundan başka bir rejim arayan kimseler değiliz. Arayanların macera akışında olduğunu ve mutlak, mutlak millet olarak karşısına dikilinileceğini ilân ettikten sonra; demokratik rejim, fonksiyonu ve bünyesi ile bilip kabul edesiniz ki, bir sabır, tahammül rejimidir. Süratle ve kesin olarak kışla misillü emir vererek, neticeye Millet Meclisini götüremezsiniz. Dünyanın demokratik rejimle işleyen bütün ülkelerinde, içinde bulunduğumuz gibi, uzun zaman süresi içinde, başını ve devlet reisini seçemediği vardır. İtalya'da bile - hatırımda kaldığına göre - 1961 veya 1962 yıllarında yüz küsur tura varan bir netice ile başkanını seçemediğini hatırlıyorum.

Dün televizyon forumunda bulundum, o vesile ile tetkik ettim. Ben Yüce Meclisin, yaşı ve politik kıdemi ile en ihtiyar bir üyeniz olarak hitap ediyorum ki, geçmişe doğru şöyle bir dönerseniz, şu Mecliste 54 tur atılmıştır, 48 tur atılmıştır; ancak Kemal Güven Bey öyle çıkmıştır. Ancak istical edenlere...

ALTAN TUNA (Çanakkale) - Altı ayda mı?

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

İHSAN KABADAYI (Devamla) - Dur, fakat dinle.

Şurada bir haklı yön görüyorum: Tur 54'tür ama, zaman süresi 54 gündür, 54 günü aşmamıştır. Eğer Yüce Meclisimiz günde iki turla değil de, geçmişte olduğu gibi tur adedini artırmış olsaydınız -mutlak inanıyorum ki- neticeye varabilirdik.

Doğrudur, doğrudur, güneşi balçıkla sıvayamazsınız; mızrağı çuvala koyamazsınız. Bu rejimin adı demokratik rejimdir, açıklık rejimidir, kapalı rejim değildir. Biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak canı gönülden iştirak ediyoruz ki, Türkiye güllük gülistanlıktır demiyoruz. Dertlidir, birçok yönleriyle iğneli beşik, ateşten gömlek manzarasına geçmiştir. Bunun ıstırabına analık gibi yanmıyoruz. İçi yanan, ana gibi yanan bir siyasî teşekkülün mensubu olarak söylüyorum ki, Türkiye; Kıbrıs sorunu, ambargo sorunu, FİR Hattı, Ege sorunu, Ortak Pazar mevzuu içerisindeki bunalım ve iktisadî çözüm yolu ile..

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Pahalılık?..

İHSAN KABADAYI (Devamla) - Elbette o da var...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Öldürülenler?..

İHSAN KABADAYI (Devamla) - ... Sıkıntılı ve üzüntülüdür. Bu yönü ile sabır rejimi dediğim bu rejimin, bir sabır bitme noktasına geldiğini huzurlarınızda ilân ve kabul ediyorum. Ama, her koyun kendi bacağından asılır. Kürsüden millete karşı açık seçik ilân ediyorum: Sandalye miktarına göre en çok oranla iştirak eden parti, Milliyetçi Hareket Partisidir, bunu kimse inkâr edemez. Son iki haftadan beridir de 16 adedini full olarak buraya getiren partiyiz, bunu hiçbir surette kimse inkâr edemez. Bu yüzden içimiz öyle yanyanıyor ki, bir an evvel başımızı seçelim, Yüce Meclis başına kavuşsun, mahallî seçimlere de yüzakı ile gidelim diye bunun ıstıcal acısına içimizden yandık. Dünde Geçici Başkanlığa bir önerge verdik; toplanalım, şu Meclisi cumartesi - pazar günü de dahil 00-24'e kadar çalışalım dedik; ama ne yapalım ki, Danışma Kurulu tam kadro ile toplanamazsa karar alamayacağı için, bir arkadaşın gelememesi yüzünden karar alamadık. «Sabbare, zafere» derler; bu duygu ile medenî ve centilmen görüşler içerisinde dün itiraz etmediğimin nedeni bundan doğmaktadır.

Şunu bilsinler ki, sırça sarayda oturanlar, başkasının kulübesine taş atmasınlar. 214 rakamları olacak, kendi adayları üzerinde 174'ü geçemeyecekler; ondan sonra da samimiyetle oy verdiklerini, iştirak ettiklerini burada kabul ettirecekler; bize sataşacaklar; bu mümkün değildir. (A.P. ve M.H.P. sıralarından alkışlar). Bunu kabul etmiyorum.

ADNAN KESKİN (Denizli) - Sen kendine bak. Liderin nerede?..

İHSAN KABADAYI (Devamla) - Türk efkârı umumiyesi önünde burada açıklamaya mecburum. (C.H.P. sıralarından, gürültüler).

Yine tekrar ediyorum, zaman geçmiş değildir, yarından tezi yoktur; Danışma Kurulu toplansın, bu kararı alalım. Batıda jürinin toplanıp da dışarı ile temas etmediği gibi - Batıda jüri toplanır, dışarı ile temas edilmez, yemekleri ancak verilir, kendi aralarında toplaşırlar, konuşurlar, ittifakla neticeye varırlarmış - ben de Yüce Meclise teklif ediyorum; biz varız, Başkanını seçinceye kadar, yemeği de burada yemek şartı ile tam kadro ile iştirak edelim.

Hepimiz bu milletin canı gönülden evlâtlarıyız; hepimizin bağı vatan, millet için atıyor. Bir grup bu milletin lehine, hayrına, öbür grup şerrine diye bir iddiamız yok; bu mümkün değil; bu, gönüllerde, vicdanlarda mâkes bulamaz. Toplanalım, başımızı seçelim dedik.

Dün Danışma Kurulunun teklifini ben yaptım. Koruk bile zamanla helva olur, birdenbire olmaz. Yarın karara bağlanırsa, şu, huzurunuzda konuştuğum iddiayı yapayım diye sabır göstermişim, olmadı. Tedbir kulun, takdir Allah'ındır, öyle ise yarın Danışma Kurulu toplanır, karar alır, Meclisin başını seçinceye kadar hiçbir yere temas etmemesini, yemeğini dahi burada yemesini Milliyetçi Hareket Partisi olarak teklif ediyorum, kabul ederseniz memnun kalırım.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Cepheden bahset cepheden.

İHSAN KABADAYI (Devamla) - Cephem yok. Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak, milletin dirliğinin, birliğinin, vatanın yüceliğinin, Devletin güçlülüğünün yanındayız. Bizim cephemiz bütün sathı vatandır; cümleniz, hepimizin candaş, gönüldaşımızsınızdır, böyle bir tabir ve terimi biz kabul etmiyoruz.

Öylece Milliyetçi Hareket Partisi olarak iddialı konuşuyoruz ki, Yüce Meclis yoklama yapıyor, iştirak edenler etmeyenler belli olsun diye, TRT ile, Radyo ile, iştirak etmeyenlerin adlarını sayın Başkanlık Türk milletine ilân etsin, kim haklıdır, kim değildir, kim lâfi teville uyduruyor, uydurmuyor belli olsun, diyorum.

Benim şimdilik söyleyeceğim kısaca bundan ibarettir, cümlenizi saygı ile selâmlarım.

Kimse alınmasın, benim lâflarım elbise gibidir; nasıl ki, bedenine uyan elbiseyi kişiler giyerse, lâfların da kendine dokunanlar varsa alınırlar, dokunmayanlara hiçbir sözüm yoktur.

Saygılar sunarım. (M.H.P. ve A.P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Hayrettin Uysal, buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Millet Meclisinin Başkanını seçememesi yüzünden, her toplantıda milletvekili arkadaşlarımızın yüreklerinde duydukları ıstırap açıktır; zaman zaman bu kürsüden, bu haklı ıstıraplarını Meclis Başkanının seçilmesi için ifade eden konuşmalar yaptıklarını da, hepimiz Yüce Meclisin üyeleri olarak görüyoruz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Ancak, meseleyi bu kürsüye getirirken ve bu kürsüde konuşurken doğruları söylemek lâzım. Bu doğruları Yüce Meclise belirtirken, koalisyonu meydana getiren, Hükümeti meydana getiren partilerin kendi sorumluluklarını başkalarına yüklememeleri gerekir.

Milliyetçi Hareket Partisinin sayın Grup Başkanvekili, Koalisyon Hükümetinin ortağı olan bir partinin grup başkan vekilidir. O halde, burada Hükümete güvenoyu verirken 229'u toparlayan bir Hükümet mensubu partinin grup başkanvekili; niyetleri bu Meclisi çalıştırmak ise, 229'u buraya getirmek borcundadır, durumundadır. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Kaldı ki, şu Hükümet sıralarında biz bir ay hiçbir bakana rastlayamadık. Hâlâ bu Hükümet sıralarına Hükümet olmanın gereği olarak, Meclisi izlemek durumunda ve görevini yapmak sorumluluğunda olan bazı bakanlar gelmemekte. Burada konuşan Grup Başkanvekili; şurada tutanaklar var; Grup Başkanvekili olarak baksın, görsün, Milliyetçi Hareket Partisinin lideri 4 kere şimdiye kadar Meclise gelmiştir. 16 kişilik Grubunun 16 sayısını bu Mecliste tuttukları günün sayısı 7 oturumdur. Elimizde rakamlar var.

Bakınız, alınız, bu kürsüde ifade ediniz; hepsini teker teker çıkardık. 229 kişilik milletvekili sayısına sahip olan hükümet partilerinin adaylarına verdikleri oy sayısı, 136 ile 174 arasında değişmektedir. (A.P. sıralarından «Siz ne kadar verdiniz?» sesleri)

Şimdi değerli arkadaşlarım, meseleyi bir noktaya bağlamak için bunları söylüyorum: Anlaşma, uzlaşma ve sorumluluklarınızı anlayıp bir noktaya gelmedikçe, koalisyon partileri parti çıkarlarını ellerinin tersiyle itmedikçe, siz üyeler kendi partilerinizin arasında çıkar için bunu pazarlık konusu yapmaktan kopmadıkça, burada 50 tur dahi yapsak Meclîse Başkan seçemeyiz, seçmemiz mümkün değildir. Çünkü pazarlıklarımız bitmedi: «Bana Başkanlığı verin, size 4 tane komisyon başkanlığı vereyim», «Bana Başkanlığı vermezseniz, ben de size komisyon başkanlığı vermem», diye birtakım pazarlıklar yapma yoluna giderseniz, haftalardır koalisyon partilerinin grup başkanvekilleri yukarıda odalarda bunun pazarlığını yapmaya devam ederse, Meclisi çalıştırmamanın sorumluluğunu çekersiniz. Sizin niyetiniz eğer bunu yerel seçimlerden öteye de (1978 yılına) aktarmak ise, açıkça çıkın bunu söyleyin. Yoksa burada birtakım söz hünerleriyle ve oyunlarıyla Meclis Başkanlığı seçimini Cumhuriyet Halk Partisine yükleme hakkı sizde değildir. 229, yalnız hükümet olmak için değildir; 229, Meclisi çalıştırmak içindir. Devlet eksiktir, bugün Devlet eksiktir. Bu eksikliği yüzünden, çocuğunu evinden okula gönderen anasının ıstıرابı burada düğümlenmektedir. Pazarda «yandım» diyerek ateş pahasına erzakını, yiyeceğini almak için saçını başını yolan insanın ıstıرابı buradadır. Ümraniye'de ölenin, Elâzığ'da ölenin, Diyarbakır'da ölenin, sokakta kurşunlananın ıstıرابı buradadır. Burada Türk halkının kanı akıyor; sizin kılınız kıpırdamıyor. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Hükümet olmak için 229'u buluyorsunuz, Meclisi çalıştırmamak için buraya gelmiyorsunuz, kaçıyorsunuz, vebal sizin boynunuzdadır.

Saygılar sunarım değerli arkadaşlarım. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Görüşmeler tamamlanmıştır. (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Görüşmeler tamamlanmıştır, Başkan seçimine devam ediyoruz. (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, sayın Başkan; sataşma var.

BAŞKAN - Başkanlık için İzmir Milletvekili sayın Ali Naili Erdem ve sayın Kaya Bengisu aday gösterilmişlerdir.

(A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Başkan, sayın Başkan...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Grup Başkanvekili arkadaşım! İki lehte, iki aleyhtedir; usul böyledir. (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Sayın Başkan, beni dinler misiniz?

BAŞKAN - Beyefendi, iki lehte, iki aleyhte konuşulmuştur.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Hayır efendim, beni dinleyin ondan sonra... (A.P. sıralarından «Sataşma var, sataşma var» sesleri)

BAŞKAN - Sataşmayı tespit ettiniz mi? Sataşma nedir? Bunu lütfen söyleyiniz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Hükümet içinde bulunan koalisyon partilerinin Meclisi çalıştırmadıklarını... (C.H.P. sıralarından «Yalan mı?» sesleri)

BAŞKAN - Lütfen beyler.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Aralarında pazarlık yaptıklarını ve bütün bunlarda Meclisi çalışmaz hale getirenlerin bizler olduğumuzu söylemektedirler. (A.P. ve C.H.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Beyefendi bir dakika, rica ediyorum, biz tetkik edelim...

Sayın Ertem, buyurun. Yalnız bir noktayı rica edeceğim, lütfen ikinci sataşmaya meydan verilmemesi için konuşmanızı ona göre yapınız. (C.H.P. sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

A.P. GRUPU ADINA İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Teşekkür ederim sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, maalesef Millet Meclisi Başkan seçimi bütün partilerin ve bütün arkadaşların aynı derecede sorumlulukları halinde olduğu

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

halde; daha çok muhalefet partisi bu seçimin yapılmamasını bir istismar konusu yapmak için kullanmaktadır. Buradaki bütün konuşmaları, bundan önce açtığı usul hakkındaki konuşmalar, memleketin acil ihtiyacı olan ve gerçekten seçilmemesinden dolayı hepimizin içten üzüntü duyduğumuz Millet Meclisi Başkanını seçtirmeye değil, doğrudan doğruya seçilmeme olayının devamı ve bunun istismarı için kullanılmaktadır. İki defa usul hakkında söz almıştır, ikisinde de konuşmalar maalesef Meclis Başkanını seçmeye, partiler arasında bir anlaşma havası yaratmaya dönük değil, bilâkis kendilerinin dışındaki partileri tahrik etmeye, yaklaşmakta olan havanın Meclis Başkanını seçme ortamını uzaklaştırmak için partiler arasına daha çok set çekmek için kullanılmaktadır. İşte bugün de bunlardan birinin örneği verilmiştir...

Değerli arkadaşlarım, her şeyden evvel samimi olmak lazımdır.

CEVAT ATILGAN (Tokat) - Sizin gibi.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Evet, bizim gibi. Biz samimiyetle, her zaman söylüyorum, Grup Başkan vekillerinize teklif ettik: «Gelin şu aray verelim, ondan sonra hep beraber bunun üzerine yüklenelim ve bu meseleyi halledelim.» Hayır, dendi. Hayır denmesine karşılık, 214'e karşılık verdikleri oy sayısı kaçtır? Ancak burada oturdunuz, dışarıda beyanda bulundunuz; Meclisin Başkan seçmemesinin istismarını yaptınız, memleket sorunlarını bu tarzıyla bambaşka şekle sokmak istediniz; ama hiçbir vakit burada 214'le mevcut olup Başkan seçmenin yoluna gitmediniz.

Değerli arkadaşlarım bırakalım bunları, hepiniz çok iyi biliyorsunuz ki, Hükümet teşkili için verilen 229 oyla Millet Meclisi Başkanını seçmenin gerektirdiği 226 oyun teşekkülü aynı şey değildir. Eğer aynı şey olsaydı; zaman zaman burada ancak 170'in üstüne çıkmayan oylarınıza hâkim olmanız gerekirdi. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

Biz Adalet Partisi olarak günlerdir tam mevcudumuzla burada bulunuyoruz. (C.H.P. sıralarından gülmeler) Ama, neticeye varabilmek için yeterli sayımız yok. Evet siz 214'e karşı, çıkardığınız adaya birinci defada ancak 178 oy çıkardınız, ikincide onu da çıkaramıyorsunuz; ama biz 189 oyuza karşı çıkardığımız adaya her zaman 173, 174'ün üstünde oy çıkarıyoruz. (C.H.P. sıralarından gürültüler, gülmeler)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - 136, 136...

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bırakın bunların lüzumsuz münakaşalarını, bırakın partilerin aralarını açıcı konuşmaları; bunların istismarında fayda yoktur. Bir mesele vardır orta yerde, o da; Meclis Başkanının seçilmesidir. Onun için olumlu olalım, olayların istismarını bir tarafa bırakalım. Olayları istismar etmeye imkân yaratmak için başkan seçemez durumundan kurtulalım, hep beraber el ele verelim; Anayasanın belirttiği güçlükleri aşarak Meclis Başkanını seçelim ve Meclisi çalıştırır hale getirelim.

İstismardan, sataşmadan hiçbir fayda doğmaz; ancak bu, seçimleri biraz daha uzatır. Onun için hepimiz inanıyoruz ki, Millet Meclisi Başkanını seçmek zaruridir.

Bu inanç içinde hep beraber bu meseleyi çözelim. Hepinize saygılar sunarım. (A.P. sıralarından alkışlar)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, Adalet Partisi Grup Başkanvekili iki noktada Cumhuriyet Halk Partisine sataşmada bulunmuştur. (A.P. sıralarından gülmeler)

Bunlardan birisi; 214 sandalyeye sahip Cumhuriyet Halk Partisinin, buradaki oylarının sayısını yanlış ifade etmek suretiyle suçlamada bulunmuş; ikincisi ise «muhafeet partileri konuyu istismar ediyor» demiştir. Her iki sataşma nedeniyle söz vermenizi rica ediyorum.

BAŞKAN - Beyefendi, size de söz vereceğim. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Sizden de bir ricada bulunacağım; konuşmanızı...

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Bir sataşmaya meydan vermeyeceğim sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfen, lütfen...

Buyurunuz. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

Adalet Partisi Grup Başkanvekili Sayın İlhami Ertem, burada, «İktidar Partisi Grubu» diye yeni bir grup oluşturmuş ve bu grubun sözcüsü olarak kürsüye çıkmıştır; buna hakkı yok idi.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Yok efendim, öyle bir şey yok.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Aynı zamanda, 229 sandalyeye sahip iktidar grubunun, mutlaka Başkanı, Meclis Başkanını kendi sandalyeleri arasından seçmesi tezini de, yanlış olarak bu kürsüye getirmiş ve bu nedenle, iktidar partilerinin tümünü kendi grubu içinde temsil etmeye başlamıştır.

Cumhuriyet Halk Partisini, bu konuyu istismar etmek biçimindeki suçlamasını ise, burada reddediyor, geri çeviriyoruz.

Aslında, eğer partiler, özellikle iktidar grubunu oluşturmuş ise, burada Meclislin çalışmasına yardımcı olmak, Devleti tehlikeler karşısında korumak görevleri olmalıdır ve o devlete saygı duymakla görevli olan yurttaşlarımızın sağlığını, güvenliğini koruması ve ekonomik olaylar, bunalımlar karşısında onların geçim sıkıntısını hafifletmesi ve ona çözüm bulması gerekir. Oysa ki, iktidarı oluşturan partilerin Meclis Başkanı seçilmemesinden yarar ummakta bulunduğunu burada görmekteyiz. Aylardan beri Hükümeti oluşturan partilerin üyeleri Meclise gelmediler. 2,5 ay Mecliste Adalet Partisi Grubundan bir veya iki milletvekilini burada güçlükle gördük ve kuliste bu partinin milletvekilleri

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

kendi devamsızlıklarının acısını bize yakındılar; bunu unutmak istiyoruz. Bu noktanın üzerine varmak istemiyoruz; ama eğer Meclis Başkanı seçimine ciddi olarak yardımcı olmayı ve Meclisin Başkansız olmasından yarar ummamayı kabul ederlerse. 229 sandalyeye sahip bir iktidarın içinde yer alan Adalet Partisi Grubu dün sadece 136 milletvekiliyle oylamaya katıldı. 189 sandalyeye sahipken 136 adet oyla Meclis Başkanlığı seçimine katılacaksınız ve ondan sonra bu kürsüye gelerek Cumhuriyet Halk Partisinin Millet Meclisi Başkanı seçiminde yeterince gayret sarf etmediğini söyleyeceksiniz; bu hatadır, bu haksızlıktır, bu sataşmadır ve onun da ötesinde Meclis kürsüsünde ciddiyetle bağdaşmayan bir ifadedir.

Şunu belirtmekte yarar görüyoruz Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri; Meclis bir an evvel başkanını seçmelidir. Hükümeti oluşturan partiler Millet Meclisi Başkanının seçimine yardımcı olmalıdırlar; ama yardımcı olma yüreğine sahip bulunmadıklarını zannediyoruz. Zira eğer yardımcı olurlarsa ve Meclis bir başkana sahip olur ise, o takdirde; «Türk parasının değerini neden bu denli düşürdünüz?», «Bu pahalılığa neden sebep oldunuz ve neden 20 milyar Türk liralık döviz kaynağını lüks yatırım, lüks tüketim mallarının ithalatında harcadınız?», «Neden Ümraniye'de kanlı olaylara sebep oldunuz?», «Elâzığ'da neden kan döktünüz?», «Diyarbakır'da neden kan döktünüz?» sorularıyla karşılaşacaklardır. Bunun sorulmasından kaçmaktır amaçları ve bunu planlamaktır niyetleri. (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edime) - Gensoru getirin Sayın Ölçen.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Sataşma ile ne alâkası var?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Dinlemeye alışınız, dinlemeye alışınız, başkan seçimine yardımcı olunuz, ondan sonra yerinizden bağırma hakkına kavuşursunuz. Ne kürsüden konuşabilirsiniz siz, ne de oradan bağırmaya hakkın var. Evvelâ Meclise geliniz...

İ. ETEM EZGÜ (Samsun) - Demagoji yapıyorsun; senin ne olduğunu biliyoruz biz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - ...Denizkent'te tatil geçirmeyip buraya geleydiniz. Ama siz sorgudan kaçırıyorsunuz, Meclisten kaçırıyorsunuz, halktan kaçırıyorsunuz; televizyon ekranında halktan kaçırıyorsunuz, Meclis kürsüsünde halktan kaçırıyorsunuz ve Meclis kürsüsüne halkın ıstırabının getirilmesinden kaçırıyorsunuz.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Esas sizinki sataşma.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Şimdi tatil yapacaksınız; Grup Başkanvekili Sayın İlhami Ertem Meclise devamsızlığını kendi grubunun tatil yapmasına bağlayacak; tatilden döneceksiniz ve bir üyeyi aday olarak göstereceksiniz, 189 sandalyeye sahip olacaksınız ve bu adayınıza 136'dan daha fazla oy çıkmayacak, ondan sonra Meclis Başkanlığı seçiminin suçunu, günahını Cumhuriyet Halk Partisine yüklemeye çalışacaksınız.

HALİL KARAATLI (Bursa) - Aday eskittiniz aday, kendi adaylarınızı kendiniz eskittiniz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Haksızlık etmeye alışmış görünüyorsunuz, haksızlık etmekten zevk alır görünüyorsunuz. Aslında insaf ile düşünmeniz ve beni sabırla dinlemeniz gerekir. Birbirimize bu Mecliste yardımcı olmak zorundayız. Bu kürsüde haksız konuşan, haksız ithamda bulunan arkadaşları da biz hoşgörüyle karşılamayı biliriz, hoşgörüyle karşılıyoruz, hoşgörüyle karşılamak zorundayız.

Bu Yüce Meclisin bir başkanı olmalıdır ve bu başkanı...

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Sen olmalısın... (Gülüşmeler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Benim böyle bir niyetim yok. Eğer adaylığınıza koyarsanız ve bu adaylığı koymaktan korkmazsanız size sadece bir tur için kendi oyu lütfedebilirim. (A.P. sıralarından gülüşmeler) Yalnız bir tek oy için; ama o zaman sizden 190 tane oy beklerim. Siz arkadaşlarınızın saygısını kazanmalısınız ki benden de bir oy alabilesiniz.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) - Kendi arkadaşlarının saygısını kazanmıyorsun.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Saygıdeğer arkadaşlarım...

SELÂHATTİN GÜRDRAMA (Sakarya) - Ana yasaya saygılıyız, gizli oydur. Kaç oy çıkacağını bilemiyoruz.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - O halde bunu Genel Başkanınıza söyleyiniz, Genel Başkanınıza da Anayasaya saygıyı öğretiniz. (C.H.P. sıralarından alkışlar) Böylece bizim adayımızı, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun adayı olarak tefsir etmesinin yanlış olduğunu, televizyonda bunu Türk toplumuna duyurmaya hakkı olmadığını da, Ona ifade etmenizi rica ederim.

İ. ETEM EZGÜ (Samsun) - Haklısın, çünkü onun kadar olamıyorsun da onun aleyhinde konuşuyorsun. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler, A.P. sıralarından gürültüler)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Allah göstermesin. Benzetmeyiniz; eğer öyle bir şey olsaydı, ben burada 234 tane oyu toplayıp gensorudan kendimi kaçırarak kadar küçülmezdim. Bunu yaptınız siz. (C.H.P. sıralarından Bravo sesleri, alkışlar)

Şimdi de aynı gensoruyu veriniz diyorsunuz. Çok gensorular olacaktır, önergeleri vardır, Millet Meclisi Geçici Başkanlık Divanında beklemektedir; ama Meclis Başkanı olmadığı için işleme konmamakta ve komisyonlara tevdi edilmemektedir.

İSMET ANGI (Eskişehir) - Sataşma ile alâkası var mı Sayın Başkan? Yapmayın...

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Şimdi saygıdeğer üyeler, birbirimizi daha fazla yıpratmayalım. Yüce Meclisi sizin yıpratma hareketinizden korumak istiyoruz biz. Meclis Başkanının seçimine yardımcı olunuz. Aday göstermiş iseniz, mutlaka ona 190 oyu, hiç olmazsa kendi grubunuzdan sağlayınız; 180 oyu kendi grubunuzdan sağlayınız; 170 oyu kendi grubunuzdan sağlayınız; ama bunu 136 düzeyine indirdikten sonra Cumhuriyet Halk Partisinin 214 sandalye ile Meclis Başkanlığını seçmek zorunda olduğunu söyleyip, suçlu bizim omuzumuza yüklemeyiniz.

Biz sadece istek sahibiyiz. Biz sadece ihtiyaç sahibiyiz. O ihtiyacı burada, halkın ihtiyacı olduğu için dile getiriyoruz. Soru sormak istiyoruz size. Sorularımızla sizin yanlışlıklarınızı kamuoyuna duyurmak istiyoruz. Soru önergeleriyle Hükümeti uyarmak istiyoruz; ama Hükümet değil Meclisin çatısına, sıralarına gelip endamını arz etmiyor ve böylece Meclis hükümsüz, ülke devletsiz ve Meclis, Meclis Başkanı olmadan sadece turlara devam ediyor.

SELÂHATTİN GÜRDRAMA (Sakarya) - Türkiye'nin devleti vardır.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Bir noktayı ifade etmek istiyorum: İsterseniz yatağınızı yorganınızı buraya getirerek turlara devam ediniz; isterseniz sabahdan akşama kadar turlara devam ediniz; ama böyle süregeldiği sürece Meclis Başkanı seçimi olasılık kazanmayacaktır. Bunu arz etmek istiyorum.

Turları uzatmak, gündüz gece çalışmak, gece yarılara kadar Mecliste hizmet görmek, Meclis Başkanı seçimi için bir çare olamaz. Evvelâ Meclisin içinde grubu olan siyasî partilerin bir noktada düşünce birliğine varmaları, özellikle İktidarı oluşturan partilerin Meclisin çalışmasında mutabık kalmaları ve Meclis denetiminden korkmamak lâzım geldiğini kendi Genel Başkanlarına, Başbakana anlatmaları, ona kabul ettirmeleri gerekir. (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Ne alâkası var? Yeniden sataşmaya yol veriyorsunuz Başkan... Yeniden sataşmaya giriyorlar.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Ben gerçekleri söylüyorum.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Hangi gerçekleri?..

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Gerçekler eğer sataşma olarak telâkki ediliyorsa, o takdirde sizin arzu ettiğiniz sözleri mi söylemek zorundayım? (A.P. sıralarından gürültüler)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Yapma Ölçen, yapma.

İ. ETEM EZGÜ (Samsun) - Senin gerçekçiliğin var mı?..

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Saygıdeğer üyeler, Millet Meclisi Başkanının seçimi için, kendi aranızdaki pazarlığa, iktidar partisini oluşturan gruplar olarak son veriniz.

Kendi aranızda, kamu yönetimlerinin üst noktalarına yapılan atamaları, grupların komisyonlardaki başkanlıklara el atmalarını bir tarafa bırakınız; Meclis Başkanı seçilsin, Meclis çalışmaya başlasın. Çünkü, sırada yoksul halkın, dul ve emeklilerin, işçilerin beklediği önemli, sosyal amaçlı yasalar var; bu yasalar görüşülmelidir. Sorular var, bu sorular sorulmalıdır; siz, iktidar partilerinin grup sözcüleri olarak cevap vermelisiniz, Hükümet cevap vermelidir, Türk parasının değerini niçin düşürdüğünü bu kürsüde izah etmelidir, dövizle muhtaç bir Türkiye'yi niye bu hale getirdiğini bizi inandırınca kadar bu kürsüde dile getirmelidir.

Bunlardan kaçmayı amaç almışsanız, bunlardan kaçarak yerel seçimlere girmeyi amaç almışsanız, siz kasımın sonuna kadar, aralığa kadar da Meclis Başkanının seçilmemesi için elinizden gelen gayreti sarfetmeyi göze alırsınız. Biz bundan korkuyoruz, bundan üzüntü duyuyoruz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Ne alâkası var Sayın Başkan?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Bu nedenle, saygıdeğer iktidar partilerinin üyeleri, Genel Başkanlarınızı uyarınız, Türkiye kritik günler yaşıyor.

Fizikten size bir bilgi vermek istiyorum: Papin tenceresi diye bir tencere vardır. Eğer bu tencerenin kapağını iyice mengeneler ve onun altındaki ateşe körükle giderseniz, tencerenin kapağı bir gün patlar. Türkiye bir patlama noktasına gelmek üzeredir» Türkiye'yi Meclisin Başkan seçimine mazhar ediniz, Meclis çalışmaya başlasın; Mecliste komisyonlar çalışmaya başlasın, 4 üncü Beş Yıllık Plan üzerinde görüşmeler başlasın, 1978 yılı bütçesi üzerinde görüşmeler başlasın»

Siz, Parlamentoyu Meclissiz bıraktınız, ülkeyi plansız bırakacaksınız ve nihayet bütçesiz bırakmayı da göze alacaksınız...

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Ne alâkası var Başkan? Bana cevap vermek için çıktı.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Devamla) - Onun için bütün vebal, bütün sorumluluk, 229 sandalyeyi bir araya getirerek kolay yoldan iktidar monte etmek değildir; öz olan, Meclisi çakıştırmak ve açık yürekle, açık kalple Meclisin karşısına iktidar olarak, hükümet olarak çıkmaktır. Sizden bu cesareti bekliyoruz, bu yiğitliği bekliyoruz; eğer var ise.

Saygılar sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

SELÂHATTİN GÜRDRAHA (Sakarya) - Sizi de göreceğiz, bekleyelim; ama o zaman kulakların kızsın biraz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Başkanlık Divanı teşekkül etmeden konuların Genel Kurulda görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	71	30.11.1977	426-428	Cahit Karakaş	Selâhattin Öcal	Ertuğrul Günay

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurun.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, bu konu, Divan oluşmadığı gerekçesiyle şimdiye kadar okunmamıştır. Zannederim benden önce konuşan arkadaşım müdahale etmişlerdir. Divan oluşmadığına göre bunu burada sunmanız usule aykırı oldu Sayın Başkan. İleride usul olur ve bunun altından Meclisler çıkamaz. Çünkü etrafınızda bulunan Divan üyeleri geçici görevli olarak bulunmaktadırlar. Bu konunun sunuşta mesuliyetini yalnız Başkan olarak almanız mümkün değildir, Tüzüğün icabı mümkün değildir. Onun için takdirinize arz ederim. Ayrıca usul hakkında söz verirsiniz ki, 64 üncü maddeye göre söz rica ediyorum...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

18.11.1976 tarihinde Ankara'da imzalanan; «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hollanda Kraliyet Hükümeti Arasında İstihdam Yaratıcı Projelerin Desteklenmesine İlişkin Anlaşma» nın, 31.5.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun gereğince Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine sunulmasına dair Başbakanlık tezkeresi şimdi bilgilerinize sunulmuş bulunmaktadır.

Bu, Sayın Başbakan Bülent Ecevit zamanında verilmiş olan bir husustur.

Sayın Başkan, bilgiye sunma konusunda, Sayın Reisicumhurdan gelen ve Hükümete ait olan bazı vekâletler bilgiye sunulur, doğrudur; bir karara bağlanmamış, bağlanması gerekmez. Ama bu böyle değildir, bu bilgi bir nevi Meclisin tasvibine mazhar olmaktadır. Yani muamele görmüştür, bilgiye sunmakla muamelesi yürümektedir.

Sayın Başkan, şimdi, Başkanlık Divanı teşekkül etmemiştir. Zatıalinizin gündem dışı söz vermesi mümkündür; fevkalade hallerde, Tüzükteki sarahata göre gündem dışı söz vereceksiniz, Meclis bilgilenecektir. Bundan evvelki Geçici Başkan bunu vermiyordu, o da doğrudur; ama Geçici Başkan ondan daha ilerideki hususları burada icra etmiştir; maaş vermiştir, hüviyetlerimizi imzalamıştır, Hükümet programı okunmuştur vesaire. O ayrı.

Sayın Başkan, şu anda Divan teşekkül etmemiştir. Divan teşekkül etmediğine göre, bu tezkerenin bilgiye sunulması mümkün değildir. Çünkü, bugünkü durumda, Başkanlık Divanı üyelikleri için bazı gruplar seçimlerini yapamamışlardır. Çünkü Danışma Kurulunun önerisi tasvip gördükten sonra grupların bu seçimleri yapması gerekirdi, yapmamışlardır. Hatta bazı gruplar bu seçimleri yaptıklarına göre bu konuda da bir usul müzakeresi ortaya çıkıyor; Divanın çalışması için, bir an evvel faaliyete geçmesi için bu da yapılabilir, doğrudur; mesela ayrı ayrı oya sunulması hususu da ayrı bir münakaşa konusudur. Ama siz bu tezkereyi, usule taalluk eden bu hususu bilgiye sunamazsınız. Çünkü, bu bir nevi tasvip manasına gelir ve muameleye konulacaktır. Bundan sonra gelecek olan bu gibi bütün evrakı bu gibi kanuna müstenit bütün anlaşmaları siz eğer muameleye koyarsanız, bir nevi, Başkanlık Divanı teşekkül etmediği halde Meclis çalışmasına başlamış olursunuz ki, bunun kamuoyundaki görüntüsü başka türlü olur.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

Bu konu üzerindeki görüşümüz şöyledir: Meclise ait bütün «Gelen Kâğıtlar»ın imzası ancak Başkandan geçmektedir. Başkanınız olarak ben seçilinceye kadar, benden önce bu makamda bulunan üye Geçici Başkan olduğu için, gelen kâğıtları imzalayıp Genel Kurula sevk etme yetkisi olmadığından sevk edememiştir.

Kaldı ki, bilgiye sunulan bu ve buna benzer bütün evraklar Başkanlık Divanının kararını gerektirmemektedir. Nitekim bu da böyledir. Başkanlık Divanının kararını gerektiren kararlar için, Başkanlık Divanının teşkili evleviyetle gereklidir.

Bu anlaşma, bilginize sunduğumuz anlaşma, zamanında Meclisimize intikal etmiştir, 244 sayılı Kanuna göre de 2 ay içinde bilgiye sunulması gerekmektedir. Meclisimize intikal tarihi 18.7.1977'dir; fakat Meclisimizde Başkan seçilemediği için, bu zaman geçmiştir. Bu sebeple biz bugün bilginize sunmuş bulunuyoruz. Bunun Divan teşekkülüyle hiç bir şekilde ilgisi yoktur. Bilgiye sunulan diğer kâğıtlar gibi bu da Divanın kurulmasını gerektirmemektedir.

Görüşümüz budur. Teşekkür ederim.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurunuz.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Ben de görüşünüze katılmadığımı arz etmek istiyorum. Lütfedip verdiğiniz izahatta, «bugüne kadar başkan seçilmediğinden, Başkanlığa gelmiş olan belgeler Başkan tarafından sunulamamıştır» diye buyurdunuz. Hafızam beni yanıltmıyorsa, başkan seçilmediği halde, Geçici Başkan döneminde pek çok belge Başkanvekili tarafından imzalanmış ve burada Meclisin bilgisine sunulmuştur. Bakanların izinli olarak veya

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

seyahate giderek yerlerine başka bakanların atandığını bildiren Cumhurbaşkanlığı tezkereleri bu meyandadır; fakat dikkat buyurursanız, onların içinde bugün burada okuttuğunuz uluslararası bir anlaşma yoktur. Bu tesadüfi değildir. Bir memlekette, akdedilen uluslararası bir anlaşmanın Meclisin önünden geçmesi ile bir bakanın ziyarete gitti diye yerine bir başka bakanın vekalet etmesinin aynı nitelikte olaylar olmadığını takdir buyurursunuz. Onun için, öyle zannediyorum ki, Sayın Başkanım, bu olayı değerlendirme tarzınızdan ziyade, bizden evvel burada görüşlerini bildirmiş olan iki arkadaşımızın olayları değerlendirme tarzı çok daha geçerli bir yoldur. Bu husustaki görüşümü ben de arz etmiş oldum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Işık, bendeniz «gelen kâğıtlar» diye ifade ettiğim zaman, Cumhurbaşkanlığından gelen tezkereler ile bunları aynı anlamda ifade etmek istemedim, belki yanlış anlattım ama benim, gelen kâğıtlar arasında bilginize sunmak mecburiyetinde olduğum zaman, bakımından sunmak mecburiyetinde olduğum bu anlaşma, Geçici Başkan tarafından imzalanamayan, ama Başkan tarafından imzası gereken bir anlaşma idi. Bunun, bakanların vekaletleriyle ilgili olarak gelen tezkerelerle alakası yoktur; bu ayrı bir gelen kâğıt kategorisidir. Bunu ancak, Geçici Başkanın değil, asli Başkanın imzalaması gerekmektedir. Zamanaşımı olmasın diye biz bunu sunuşlarda sunduk.

Bunu ifade etmek istedim.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Başkanlık Divanı teşekkül ettiği zaman...

İzin vererseniz bu hususta bir usul müzakeresi açılmasını tensibinize arz ederim.

BAŞKAN - Efendim, tekrar ifade etmek isterim:

Divan teşekkül etmeden Başkanın gündem dışı görüşme yaptıramayacağı; Başkanın; böyle zamanlama gerektiren bazı gelen kâğıtları imza edip sunuşa arz edemeyeceği bir nokta biz tespit edemedik ve bu bilginize sunmak istediğimiz evrak da, ifade ettiğim gibi, zamanında Meclisimize intikal etmiş; ama 244 sayılı Yasa gereğince bilgiye sunulması gerektiği halde, eski Başkanın imza yetkisi olmaması, sebebiyle bugüne kadar huzuruza intikal edememiştir. Başkan seçildikten sonra benim bunu imza etmem, bilginize sunmam gerekiyordu. Ben, önümde bekleyen, Geçici Başkan döneminde imza edilen evrakı imza etmekle kendimi yükümlü bulduğum için, bunu sunuş olarak bilginize sunmak üzere gündeme soktum.

Buyurun Sayın Köylüoğlu.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) - Sayın Başkanım, buyurduğunuz gibi, iki aylık süre içerisinde Yüce Meclisin bilgisine sunulması öngörüldüğü için sunuyorsunuz. Zatıalınız bir ay sonra seçilmiş olsaydınız iki aylık süre söz konusu olmayacaktı. Süre de geçmiş durumda zaten.

Ayrıca, Parlatentonun yapısı gereği, Başkanlık Divanına başkanvekilleri ve katiplerin seçilememesi halinde, Başkan ve geçici divandaki diğer üyelerle birlikte Parlamento beş - altı ay görev yapamayabilirdi.

Tensip ederseniz, bu yolun açılmaması için bunun, Cumhurbaşkanından gelen diğer tezkereler meyanında düşünülmemesinin doğru olacağı kanaatindeyim.

Arz ederim.

BAŞKAN - Sayın üyeler, Başkanınız olarak ben, Başkanlık Divanının bir an evvel seçilmesi için sayın grup yöneticilerine çağrıda bulundum. Üyelerin derhal Başkanlığa bildirilmesi ve Başkanlık Divanının bir an önce teşkilinin, Meclisin tüm çalışmalarına başlayabilmesi için tek çıkar yol olduğunu hepiniz takdir edersiniz. Ama Başkanınız, Başkanlık Divanı seçilmedi diye Meclisi tatile yetkili değildir; bu yetki de size aittir. Ben, Meclis tatile girmediği, ara vermediği sürece Başkanlık kürsüsüne çıkacağım ve Başkanlığa gelen, imzalamam gereken evrakı, gelen evraklar meyanında imza edip Genel Kurulun bilgilerine sunmak mecburiyetindeyim. Bu benim asli görevim zannediyorum. Bu görevin bilinci içinde, gecikmiş olan bu evrakı sundum. Şimdiye kadar gecikti, bundan sonra da gecikebilir, düşüncesini asla kabul etmiyorum. Bundan evvel gecikmesinin sebebi bir Geçici Başkan olduğu içindir; ama asli Başkan seçildiği zaman da, gecikmeye uğramasının mesuliyetini omuzlarıma alamazdım. Onun için Genel Kurulun bilgilerine sundum.

Teşekkür ederim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Başkanlık Divanı ve komisyonlar için bütün gruplarca aday gösterilmediği takdirde gösterilen adayların seçimlerinin yapılıp yapılamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	71	30.11.1977	433-440	Cahit Karakaş	Selâhattin Öcal	Ertuğrul Günay

BAŞKAN - Gündemimize göre, Başkanlık Divanı ve komisyon üyelikleri seçiminin yapılması gerekmektedir. Ancak, ifade ettiğim gerekçeler muvacehesinde böyle bir liste hazırlanması... (CHP sıralarından gürültüler)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Söz istiyorum,

ALTAN ÖYMEN (Ankara) - Söz rica ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Öymen.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın arkadaşlar;

Sayın Başkanın biraz önce açtığı müzakere, Danışma Kurulu önerisinin kabul edilip edilmemesi yolunda idi. Halbuki, burada ortada hakikaten tartışma konusu bir şey var; İktüzüğün 11 inci maddesi. Bu nasıl anlaşılacak? Bunun üzerinde, en az 2 kişiye lehte, 2 kişiye aleyhte söz vermek suretiyle Başkan tartışma açmalıdır; çünkü, aksi şekilde düşünen arkadaşlar da var. Yoksa bu, tek başına yapılmış bir yorum olarak kalmış olur.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Burada açacağım müzakere, ancak tutumum hakkındaki bir müzakere olabilir. Bizim, Başkanlık olarak, 11 inci maddeyi anlayış şeklimizi değiştirmez ve Başkanlık olarak seçimler hakkındaki görüşümü değiştirmez.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Başkanlık kimdir? Zatıalınız misiniz? Siz, Millet Meclisinin Sayın Başkanısınız. «Başkanlık» ancak, bir divan adına söylenen bir terimdir. O nedenle, «Başkanlık» demeyiniz lütfen; kişisel görüşünüzü ifade ediniz.

BAŞKAN - Affedersiniz, kişisel görüşüm değil, Başkan olarak görüşüm.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - «Başkanlık», sağınızda ve solunuzda oturan Geçici Divan üyeleriyle birliktedir; İktüzüğe göre teşkil edilmiş bir kuruldur.

BAŞKAN - Ama, Sayın Birgit...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Müsaade buyurunuz, bir noktayı daha tavzih buyurunuz lütfen: «Kararınız tutumumu değiştirmez» demeyiniz. Bizim oylarımız, artı bir fazla sizin oyunuz değildir, kişi olarak.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, 64 üncü maddeye göre tatbikatın usulsüzlüğü yönünden söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Şener, affedersiniz; söz vereceğim, fakat ben birkaç kelime ile görüşlerimi söyleyeyim.

Bu konunun süratle çözümlenmesi için, bundan önceki bütün tatbikatları gözden geçirdik. Bu İçtüzük yapıldıktan sonra, Meclisimizde hiçbir şekilde böyle bir tatbikat olmamış, yalnız, uyarı mahiyetinde yapılmış. Yapabileceğimiz şeyin ancak uyarı mahiyetinde olabileceğini düşündük ve onu da ancak bugün yapabiliirdik; daha başka zamanımız yoktu. Çünkü, son ana kadar, bütün gruplar Meclis toplanıncaya kadar listelerini verme olanaklarına sahiptiler. Nitekim, bir grubumuz son anda bütün adaylarını bize vermiş bulunuyor. Diğer parti grubunun da vereceğini düşündük. Eğer, daha önceden bunu bilseydik, bir liste vücuda getirirdik. Bunu getirme olanağı bulamadık. Bugün yapılamadığı takdirde, yarın verirlerse, yarın böyle bir liste yapıp, seçimlerin yapılabilceğini düşündük; ama şu anda buna olanak yoktur.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Ama emsaller var.

BAŞKAN - Sayın Birgit, Sayın Şener'e söz vermek istiyorum.

Buyurunuz Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan teşekkür ederim.

İlk etapta, Başkanlığınızın bu idaresinden, ileride bir usul doğmaması bakımından ve Parlatentonun daha süratli çalışmasını sağlamak için bazı hususları tespit etmekte fayda vardır.

Bu konuda da, hem Başkanlığa ve hem de Meclise faydalı olmak için, bir usul müzakeresinin açılmasının uygun olacağını ve aynı zamanda bu 64 üncü maddeye göre yürütölen tatbikatın doğru olmadığını da açıklamak istiyorum.

Sayın Başkan, eğer bunu böyle kabul edersek, ileride, 10 kişilik bir grup veya müstakil bir grubun bu Parlatentoda herhangi bir üyeyi vermemesi halinde siz, burada 11 inci maddenin gerekçesinde yazılan hususları dikkate almak suretiyle tatbikat yapamazsanız, çok müşkül durumda kalırız.

Sayın Başkan, biz, Anayasanın emrettiğı hükme göre, İçtüzüğün hükümlerine göre, üye vermemiş bulunan grubun üyelerini almış değiliz ki. Dört tane ise dört, beş tane ise beş... Yarın getirir, yarın tasvip ederiz; ama sizin tatile girebilmeniz için -bu Meclis tatile girecek- Divanın teşekköl etmesi lazımdır. Divanın teşekköl edebilmesi için de, üç parti, üyelerini, başkanvekillerini, idareci üyelerini ve kâtiplerini verdi.

Sayın Başkan, mutlaka tümünün vermesi diye bir şey yoktur.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Sayın Başkan, gerekçesinde yazmış... Ne diyor İçtüzüğün 11 inci maddesinin gerekçesi: Maddenin 4 üncü fıkrasında, Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi usulü değiştirilmiş ve Millet Meclisi Başkanı dışındaki bütün Divan üyeleri için seçimin bir arada ve işaret oyu ile yapılması uygun görülmüştür; bu suretle lüzumsuz vakit kaybı önlenmiş olacaktır. Hatta, arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, Senatoda da böyle yapıldı. O halde, biz burada, «Vakit kaybı» diye söylediğiniz hususta, eğer AP Grubu arkadaşlarımızı beklersek, bir hafta, on gün, onbeş gün beklemiş olacaksınız, belki bir ay beklemiş olacaksınız. 10 kişilik bir grup dahi bu Meclisi çalıştırmayabilir.

Onun için, lütfediniz, gayet rahatlıkla 11 inci maddenin konulmuş olan usulüne göre iş'ari oylanılacaktır oya koyunuz ve seçilmiş olan arkadaşların adlarını okuyunuz. Her grubun üyesi seçilmek suretiyle Divan teşekkül eder ve bu kolaylık ortaya konmuş olur; AP'den gelecek olan üyelerin yerleri de açık kalır; o açık yerlere de ikinci bir celsede seçim yaparız, mutlaka onları da yerine getiririz.

Saygılarımla Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şener.

Sayın Şener, siz ve sizin gibi pek çok eski parlamenter hatırlayacaklardır; İçtüzükteki bu maddelerin şu veya bu şekilde anlaşılması sebebiyle ve hakikaten, ifade ettiğiniz gibi, 11 inci maddede, herhangi bir partinin adaylarını vermemesi halinde, Meclis Başkanlık Divanının bir ay, iki ay seçilememesi gibi obstrüksiyon örnekleri pek çok görülmüştür. Nitekim bu maddede, ifade ettiğiniz gibi, belki bir obstrüksiyon maddesi olarak kullanılabilir, ama bir gerçek vardır: 11 inci maddenin, gerek metni, gerekse buradaki izahı bunu gösteriyor ki, hiçbir şekilde, bütün parti grupları adaylarını bildirip, liste tanzim edilmediği müddetçe, Başkanlık Divanını seçmemiz mümkün değildir. Bu kesindir; ama «Bu doğru mudur, bu yanlış mıdır?», Başkan olarak şu anda bunun münakaşasını yapmak istemiyorum.

Bu madde olduğu müddetçe, kesindir ki, obstrüksiyon için de kullanılsın veya kullanılmasın kullanan -kullanabilir, gönül arzu etmez- bu madde bu şekilde işlemektedir. Ancak, İçtüzüğün bu maddesini değiştirmek de mümkündür. Bu Mecliste pek çok İçtüzük maddeleri aylarca bu şekilde obstrüksiyon için kullanılmıştır; gönlümüz bunun kullanılmasını istemez. Bunun kullanılmaması için gruplara sesleniyorum, adaylarını vermeyen gruba sesleniyorum: Bir an önce adaylarını bildirsın, Başkanlık olarak görevimizi tam ve kâmil yapalım. Bu madde, şu veya bu şekilde çekilmeye tahammülü olmayan bir maddedir ve gayet açık bir maddedir.

Teşekkür ederim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, 64 üncü maddeye göre açtınız değil mi? Söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Değerli Başkan, şu anda müzakeresini yaptığımız 11 inci maddenin anlamı ve 11 inci maddeye göre de, Meclis Başkanlık Divanı üyelerinin ve dolayısıyla komisyon üyelerinin seçimi konusudur, sorunudur.

Sayın Başkan, elbette ki, millet meclislerinde, parlamentolarda, bazı geleneklerin ve İçtüzük maddelerine ait, emredici, açıklayıcı hususların kesin olarak, bugün yarın değişmeyecek şekilde uygulanmasını sağlayabilmek için Sayın Başkan, bir hususa işaret etmek istiyorum: Lütfedin, 11 inci maddeyi ve gerekçeyi bir daha tetkik buyurun.

11 inci madde şu: Birinci paragraf, ikinci paragraf, üçüncü paragraf, dördüncü paragraf, beşinci paragraf... Beş tane paragraf var. Beş tane paragrafın, yahut bir başka ifade ile, fıkranın hepsi, ayrı ayrı hususları içeriğinde taşımakta. Oysa siz, İçtüzüğün 11 inci maddesinin gerekçesi olarak bize, bir fıkralık hüküm okumaktasınız.

Şimdi, dikkat buyursanız, bu hüküm, 11 inci maddenin gerekçesi değil. Neyin gerekçesi bu? Eski dönemlerde, geçmiş dönemlerde parlamentoda bulunan arkadaşlarımız hatırlarlar, Meclis Başkanlık Divanı seçimleri açık oyla yapılırdı, listelere isimler yazılır, her milletvekili arkadaşımız alır listeyi, beğenmediğini, hoşuna gitmeyen, oy vermek istemediğini çizirdi. Tabii, bir nisap vardı; o nisabı adayların toplaması lazımdı. Böylelikle, bazı Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi sağlanamıyordu. Onun için, süratli bir seçim yapabilmek, kolaylık sağlayabilmek için, 11 inci maddede değişiklik yapıldı; o değişiklikteki sürati sağlamanın gerekçesidir bu. Yani, açık oylama usulü kaldırılıyor, yerine, iş'ari oylama usulü getiriliyor.

Partilerin kuvvetleri oranında tespit yapıldıktan sonra, Danışma Kurulu, o oranlara göre, «Falan gruba şu kadar üye, falan gruba şu kadar üye» diye tespitini yapıp, onu Genel Kurulun onayından geçirdikten sonra, yani Meclisimizin kararı haline geldikten sonra, her partinin Başkanlık Divanında ve komisyonlardaki üye sayısı, siyasi parti gruplarının kuvvetleri oranında saptanmış demektir. Yani, ben, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak Divana ne kadar üye vereceğimi, komisyonlara ne kadar üye vereceğimi, Yüce Meclisin kararı olarak biliyorum. O halde, (A) grubunun, (B) grubunun, (C) grubunun Divana adaylarını, komisyonlara adaylarını vermesine gerek yok. Bunu beklersek, 11 inci maddenin gerekçesinde sürati sağlamak için, lüzumsuz vakit kaybını önlemek için ifade edilen hususa ters düşmüş oluruz Sayın Başkan. Yani, gerekçede ifade edilen husus, zamanı, zaman kaybını önleyeceğimiz yerde, sürekli kayba vesile verecek bir durumu ortaya çıkarmış oluruz ki, 11 inci maddenin ruhuna ve içeriğine ters hareket etmiş oluruz.

O halde, Cumhuriyet Halk Partisi, Millet Meclisi Başkanlık Divanı adaylarını, kuvvetler oranına göre vermiş; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu, ifade etti, vermiş; Milli Selâmet Partisi Grubu ifade etti, vermiş; kuvvetler oranı, Danışma Kurulunda saptanmış, Yüce Meclisin kararı haline gelmiş. Neden

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Sayın Başkan?. Vakit kaybını önlüyoruz? Daha çok, vermeyen grubu, vakit kaybını önlemek için dürtmek mecburiyetindeyiz, uyarmak mecburiyetindeyiz. O halde, biz seçeriz süratle, öbür grup, vakit kaybını önlemek için harekete geçer, bir an önce verir.

Bunu beklersek, İttüzüğün 11 inci maddesindeki hükme ters hareket etmiş oluruz Sayın Başkanım. Çünkü, bu kadarcık bir fıkranın, 6 tane paragraftan meydana gelmiş, ayrı ayrı işlemleri ifade eden 11 inci maddenin gerekçesi olmadığını pek tabii siz de biliyorsunuz. Çünkü, buradaki maksat, amaç, siyasi parti gruplarının, oranlarının üyeliklerini süratle Yüce Meclisin kararına uygun hale getirmektir. Onun için, hangileri vermişse, hangi gruplar vermişse, siz o seçimi yaparsınız. Engelleyici kesin bir İttüzük hükmü yoktur.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

Sayın Aksoy, lehte mi, aleyhte mi?

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Lehte.

BAŞKAN - Lehte; buyurun.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Sayın Başkan, bir hususu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Aksoy.

Buyurun Sayın Kılıçoğlu.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Biraz önce, 11 inci madde üzerindeki anlayışınızı ifade buyurdunuz. Bunu değiştirmeyeceğinize göre, tartışma açmanızın esbabı nedir? Sebebi nedir?

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu, 64 üncü maddeye göre usul hakkında 2 lehte, 2 aleyhte..

MUHARREM SÖKELİ (Aydın) - Usul değil, Başkanın tutumu hakkında.

BAŞKAN - Yani, benim tutumum hakkında söz veriyorum. Onu yerine getirmek...

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Neticede oylayacak mısınız?

BAŞKAN - Hayır efendim. (CHP sıralarından «Oylayacaksınız, oylamak zorundasınız» sesleri)

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Hem tartışma açıyorsunuz 64 üncü maddeye göre; lehte, aleyhte, söz vereceksiniz, tutumunuz hakkında; sonra, 11 inci madde hakkındaki tutumumu değiştirmem» diyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu, tutumum hakkında söz alıyorlar.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - «11 inci madde hakkında anlayışımı değiştirmem» diyorsunuz.

BAŞKAN - Ama, tutumumun lehinde aleyhinde olabilirler; 11 inci maddenin kesin hükmü değişmezki bu neticeyle.

MUHARREM SÖKELİ (Aydın) - Oya koymak zorundasınız. Tutumunuzla ilgili tartışma yapılması halinde, 64'ün son fıkrasına göre, işaret oyuna başvurmak durumundasınız Sayın Başkan.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) - Veyahut da, tatmin olduğunuzu belirtip, görüşünüzü değiştirebilirsiniz.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, müsaade ederseniz yardımcı olacağımı sanıyorum.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Karsu..

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Sayın Başkan, bendeniz tatmin edici cevap alamadım. Tutumunuz hakkında müzakere açıyorsunuz; lehte aleyhte konuşuluyor. Ondan sonra 11 inci maddedeki anlayışınızı tatbik etmek istediğiniz usulünüzün yöntemini Heyeti Umumiye değiştiremeyecekse tartışmanın anlamı ne olabilir?

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Değiştirebilir, niçin değiştirmesin?

BAŞKAN - Şüphesiz değiştiremeyecek. Tartışmanın anlamı, arkadaşların tatmin olmasından ibarettir. (CHP sıralarından alkışlar)

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Çok rica ederim Sayın Başkan, 11 inci maddeye göre tutumunuzu kendi aranızda tartışıp yeniden bir karara varmanızın daha sağlıklı olacağı kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kılıçoğlu.

Sayın Aksoy, buyurun.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım.

Bir Başkan seçtik, tarafsız hareket edeceğinden hiçbirimizin kuşkusu yoktur. Nitekim şu andaki davranışı da kendi inançlarına göre hareket ettiğini göstermektedir; mensup olduğu, partinin görüşünü değil, ondan farklı bir görüşü savunmaktadır. Biz, kendisinin tarafsız hareket edeceğinden asla şüphe etmiyoruz. Ancak, her şahıs gibi Başkan da hata edebilir, Allah'tan gayri hata etmeyecek varlık yoktur.

Bir yanlış da söz konusu olursa, en yüksek mahkeme bile tashihi kararla kararından döner. Bir başkan da aydınlanır, görüşünden dönebilir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Ben burada bir hukukçu olarak, bir hukuk hocası olarak ve yıllardan beri yorumla uğraşmış, bu alanda bir hayli emek vermiş bir şahıs olarak, Sayın Başkana hukuki durumu arz etmek istiyorum.

Evvela şunu belirteyim ki, kendisine yardımcı olan yanındaki memur arkadaşlarla da bu meselede uzun tartışma yapmışımdır.

Bizde, özellikle memur olanlarla birlikte birçok arkadaş zanneder ki, kanunlara anlam veriş, kelimelere bağlanarak olur. Bu, çok eski bir çağın yorum anlayışıdır, lafızcı anlayıştır. Bu, artık bütün ülkelerde gittiği gibi, bizim Yargıtayımızın, Danıştayımızın kararlarında ve bilim adamlarımızın kararlarında da artık perçinlenmiştir.

Çok yanlış bir anlayış da şudur: «Efendim, ben yorumlamaya mezun muyum?»

Böyle diyor bir çok memurlar, sorduğumuz zaman. Halbuki, yorumlamadan uygulama diye bir şey olamaz. Kim ki kanunu uygular, kim ki İçtüzüğü uygular, o evvela yorumlayacak, yani metne anlam verecek... Bu alanda en büyük üstat olan, dilimize de 7 tane kitabı tercüme edilmiş olan August Egger, yorumla ilgili olarak der ki: «Her metin, en açık olduğu sanılan metin bile bir çok anlamlara gelebilir, çeşitli anlamlar verilebilir. Yorum, doğru yorum, o hükmün amacına en uygun olan, gereksinmelere en uygun olan yorumdur.»

Hatta, 52 Anayasa Hukuku profesörünün Almanya'da yaptığı bir toplantıda -ki yalnız yorum üzerinedir - Raportör aynen şunu söylüyor: «Mümkün olsa da Kurucu Meclisteki Anayasa zabıtlarını bir sandığın içerisine saklasak, bunu kilitlesek, ya denizin ortasında bir yere atsak, kaybetsek; yahut da ancak tarihçilerin incelemesi için kullansak.... Çünkü «acaba hazırlayanlar ne diyor, gerekçede ne vardı» müzakerelerde ne vardı» diye incelemek, gereksinmelere göre ileriye yönelik, dinamik bir yoruma imkan vermemektedir; bu yanlıştır, çağ dışıdır.» 52 tane anayasacının müştereken kabul ettiği raporda da bu husus, belirtilmektedir.

O halde ne yapılacaktır? Amaca göre anlam verilecektir. Bu o kadar zorunludur ki, Anayasanın 92 nci maddenin yorumlamasında bu zorunluluk açıkça ortaya çıkmıştır, öyle bir 92 nci madde düzenlenmiştir ki, Kurucu Meclisin Anayasa Komisyonunda bulunduğum halde, belirteyim ki, öyle deyimler kullanmışız ki; madde okunduğunda, gramer manası yerilecek olsa; sanki, Millet Meclisinden çıkan kanun 15 gün geçmeden ikinci Mecliste (yani Senatoda) müzakere edilip kabul edilemez, anlamı çıkıyor. Okuyunca görürsünüz, metinden bu mana çıkıyor. Gramer manası bu, ama anlam asla bu değil. Güzel formüle edilememiş. Madde iyi formüle edilemedi diye, Türkiye Cumhuriyeti ilelebet yanlış bir cümle kuruluşunun kurbanı mı olacaktır? Hayır. Ona derhal doğru mana verilmiştir. Parlamentodan bize de sordular, o zaman üniversitedeydik. «Bunun anlamı, gayet tabii ki Millet Meclisinin kabul ettiği metin senatodan 15 günde değil, 1 gün içinde dahi çıkabilir; ancak Millet

Meclisinden 2 günde çıkmışsa bile, 15 günden daha önce çıkmaya Cumhuriyet Senatosu zorlanamaz; bu anlam verilecektir; madde iyi formüle edilememiş» dedik.

Sayın arkadaşlar, ukalalık gibi gelecek ama, son cümle olarak şunu da söyleyeyim: Bilimde, «inter pretatio contra legem» diye bir deyim vardır. Yani latincesinin (ukalacasının) Türkçesi «metne aykırı doğru yorum» dur. Yorum (inter pretatio), karşı (contra), kanun (legem). Yani, kanunun açık lafzına karşı, gayet açık lafzına karşı dahi yorum yapılır. Kaldı ki bizim meselemizde durum böyle değil. Ben size gayet garip olan ve yorum dersinde söylediğim korkunç bir misali de vereyim: Eski harfleri bilenleriniz bilir; Borçlar Kanunu alınırken, adi ortaklıkta, ortaklığın sona ermesi nedenleri arasında sözü geçen «hacir» kelimesinin yazısına bir nokta eklenince «haciz» olmuştur ve bu nokta yüzünden, şimdi adi ortaklıkta ortaklardan birisi haciz edilecek olursa, kanunumuzun metnine göre ortaklık sona erer anlamı çıkıyor. Hayır, değil; orada «haciz» diye yazıyor ama kastedilen hacir» dir. Çünkü, eski harflerden bir nokta yahut bir sinek pisliği oraya konmuş, «haciz» diye çıkmış. Biz onu «haciz» diye anlamayacağız, «hacir» diye anlayacağız; yani, anlamını vereceğiz.

Şimdi gelelim buradaki anlama: Metin kesin olsaydı bile, başka yorumlamaya imkan bırakmasaydı bile -ki, bunda öyle değil - zira bunda kesin olması şöyle olabilirdi Sayın Başkanım: Densedy ki, siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. (Şimdi bakın, bundan sonra kesinlik nasıl gelebilirdi; o zaman şaşırırdık; ama yine yol bulurduk; bu adayları gösteren ancak bir tek liste, bütün partilerin bu adaylarını gösteren ancak bir tek liste oylamaya sevk edilebilir ve onun oylanmasından sonra tekemmül eder», işte böyle bir sarahat olsaydı, hakikaten o zaman uzun bir düşünme taşınma durumunda kalabilirdik. Böyle bir nokta yok. İradenin belirtilmesi şu noktalarda:

1. Partiler ortaya koyarsa, partiler belirtirse adaylarını, Genel Kurula gelir, işari oyla mesele halledilir.

Anayasanın 84 ve 85 inci maddesi varken, eğer Genel Kurulun bunu kabul etmemesi, reddetmesi, «değiştirin» demesi söz konusu olsaydı, İktüzüğe bir fıkra daha eklenirdi; «Herhangi bir partinin getirmiş olduğu listenin salt çoğunlukla veyahut da şu şekildeki çoğunlukla kabul edilmemesi halinde liste reddedilmiş sayılır, başka bir liste getirilme zorunluğu bulunur» denirdi; mantıki olarak bunu kaydederd.

Böyle bir şey kaydetmemiş. Niçin? Çünkü, Anayasanın 84 - 85 inci maddesinde oran esas kabul edildikten ve ondan sonra da Danışma Kurulunda herkese düşecek kontenjan belli edildikten sonra, artık gerisini partilere bırakmış. Ama sadece partilerin bu işi halletmesi şeklinde değil de, bir de Genel Kurula gelsin, Genel Kurul da buna - bir formalite de olsa -işaretle evet desin, istemiş.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Burada, reddetme durumunda ne olacağı kaydedilmediğine göre, bu oylama sadece bir formaliteden ibarettir.

Şimdi, yorum nasıl olur?

Yorum, daima şu iki hususa dikkat edilerek yapılacaktır Sayın Başkanım:

1. Yorum, abese götüremez (Yani verdiğiniz mana, mantıksız sonuçlara götüremez.)

2. Yorum, kötüye kullanmalara kapıları açık bir şekilde olamaz. Eğer metne çeşitli mana veriliyor da, bunlardan birisi bir tarafın yetkilerini kötüye kullanmasına tam bir olanak veriyorsa, bu yorum yanlış yorum demektir; o halde başka bir manayı kabul etmek gerekir.

Olayımızda ise, eğer, «ancak bir tek liste halinde Genel Kurulun tasvibine arz edilir» yolunda bir yorum benimsenecek olursa; bu yorum hem abese, mantıksızlığa götürür, hem de kötüye kullanmalara götürür; ayrıca, bu, hükmün amacının tersine ulaştırır.

Tartışma konusu hükmün amacı nedir? Bir an önce Başkanlık Divanının kurulması ve Parlamentonun kendisine düşen görevleri yerine getirmesidir. Bu amaçla getirilen bir hüküm, nasıl olur da, küçücük bir partinin veya icabında bir müstakiller grubunun kendi adaylarını göstermemesi sonucunda, günlerce beklenme ve Başkanlık Divanının teşekkül ettirilememesi sonucuna ulaştırır?

Böyle bir anlama varılırsa, bu, yanlış yorumlama demektir, lafızci yorumlama demektir. Yüksek Başkanımız ve Başkanlık Divanımızın böyle bir yoruma değil, Parlamentonun bir an evvel çalışmasını mümkün kılan bir yoruma iltifat etmesi, onu doğru yorum olarak kabul etmesi gerekir. Hatta, bugüne kadar aksi yolda bir yorumlama olsaydı bile, bu yorumunu değiştirip, amaca uygun bir yorumu benimsemesi gerekir.

Kaldı ki, Anayasa Mahkememizin iki kararını arz edeceğim: Birincisinde (daha eski kararında) diyor ki: «Herhangi bir parti, komisyonlarda kendisine düşen üyeyi bildirir. Bildirmezse, o bildirmedi diye komisyon teşekkül edemez duruma düşmez; vazgeçmiş sayılır, feragat etmiş sayılır.» Bu bir.

İkincisi:

Daha kısa bir süre önce Cumhuriyet Senatosunda bir uygulama oldu. Bu uygulama üzerine mesele Anayasa Mahkemesine gitti ve Anayasa Mahkemesi de Halk Partisinin listesini vermesini, Mili Birlik Grubunun listesini vermesini, fakat Adalet Partisinin listesini vermemesini; verilen listelerdeki adayların Başkanlık Divanına seçilmiş olmasına engel saymadı, bunu da kararıyla tasdik etti.

O halde bugün, Anayasaya anlam vermede en yetkili makamda bu şekilde anlam veriyorsa, mantık bunu böyle gerektiriyorsa, Parlamentonun menfaatleri, milletin menfaati bunu gerektiriyorsa ve beş aydır çalışmadığı için, «Parlamentonun itibarı zedelenmiştir» denmişken ve bugün bir nefes almışken millet «Yahu, nihayet Parlamento çalışacak» diye, şimdi bir de partilerimizden - şu veya bu imada bulunmak istemiyorum - yine endişeye düşecektir, acaba ne zaman verecekler listelerini, diye.

Peki, ya bu iş seçimden sonraya bırakılırsa? Olabilir mi bu? Olamaz arkadaşlar.

Onun için Sayın Başkanım, bugün vereceğiniz karar, yalnız Başkanlık Divanına ilişkin değildir; sizin Başkanlığınızda, Millet Meclisi Başkanlık Divanının, bundan sonra, gerek İçtüzüğü, gerek başka hukuk kurallarını uygularken amaca göre mi, yoksa kelimeye bağlı olarak mı hareket edeceğini gösterecektir.

Üzülerek söylüyorum; sizin yanınızda çalışan memur arkadaşların görüşünü daha önce tespit ettim. Onlar tamamen lafzıcıdır. Kendilerinin yüzüne de söyledim, «Bu düşünüşünüz çağdışıdır» dedim. «Ben, böyle düşünürse bütün talebemi bırakırım» dedim. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi siz, Parlamento'ya göre mesul olmayan, hiçbir sıfatı olmayan, ama memur olan, ancak size istişare bir şeyler söyleme durumunda olan şahısların çağdışı yorum sistemini değil, çağdaş yorum sistemini benimseyiniz ki, Parlamento bundan sonra akla zıt ve suistimallere, obstrüksiyonlara elverişli bir yol tutmasın; bunu sizden istirham ediyorum.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aksoy, (Başkan olarak ifade etmiş olduğum yorum, memur yorumu değildir. Burada oturan bütün başkanların buradan başkan olarak ifade ettikleri yorumlar başkanın, başkanlığın yorumlarıdır, memurun yorumu değildir.

Teşekkür ederim.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Tabii efendim, ona hiç şüphe yok. Ancak, memurlar da öteden beri o yorumların adeta yaratıcısı durumunda olduklarından, Sayın Geçici Başkanın huzurunda geçmiş olan bir olayı lütfen dinleyiniz, arz edeyim.

ALİ FUAT EYÜBOĞLU (Yozgat) - Müzakerenin tartışma şeklini değiştirdiniz.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Benim inancım odur ki, burada...

BAŞKAN - Sayın Aksoy, o konulara girmeyin, artık detaya girmeyin.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Eğer isterseniz girmeyelim. Çünkü söylediler, dediler ki...

BAŞKAN - Teşekkür ederim, kâfi efendim.

MUAMMER AKSOY (Devamla) - Peki o zaman bırakıyorum. Mademki öyle dediniz, müsaade etmezseniz kapatırım... Bizzat memur arkadaşın müdahale edip Sayın Kinyas Kartal'ın görüşüne nasıl karşı çıktığını ve onun bütün arzusunun rağmen kendi gerçek görüşünü dile getiremediğini burada anlatacaktım; Sayın Kinyas Kartal da şahadet edecekti, hiç şüphe etmiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksoy.

Bir kişiye daha söz vereceğim...

EROL H. YEŞİLPINAR (İzmir) - Lehte söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun, lehte.

EROL H. YEŞİLPINAR (İzmir) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri ve Meclisin işlerliğini sağlayan ve bu işlerliği sağlamak için cansiperane çalışan Meclisin kıymetli memurları; hepinizi saygıyla selamlarım. (CHP sıralarından gürültüler)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Seyircilere de selam ver bari.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Kıymetli Başkan, Sayın milletvekilleri;

Muammer Aksoy Bey, burada, yorumun, sanki kesin hükümlerin önüne geçebileceği gibi bir ifade kullandılar. Ben derim ki, kesin konularda yorum geçerli değildir. İsterseniz, Tüzüğün 11 inci maddesinin ilgili fıkrasını yorumlayalım Sayın Muammer Aksoy' un dediği gibi. Ne diyor Tüzüğün 11 inci maddesinin ilgili fıkrası? «Siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösteren listenin...». Siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir, adaylarını belirler Divana verir, Başkanlığa verir. «Bu adayları gösteren listenin...», işte, bu adayları gösteren listenin, teşekkür eden listenin... (CHP sıralarından «Oku, oku» sesleri)

BAŞKAN - Lütfen müdahale etmeyiniz.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Kıymetli milletvekilleri, ben de bir yorum yapıyorum. Her yorum, diğer bir yorumun önünde hürmetle karşılanması gereken fıkirdir. Yorumlar kesin tüzük, kanun, anamukavelename hükümleri değildir, yorumdur çünkü. bende bir yorum yapıyorum.

«... Gösteren listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanır.» diyor. «Tamamlanmak» ne demektir? Bir işin sonuna gelmek demektir. Biz bugün sizlerin dediğini yaparsak işi tamamlamıyoruz, yarım bırakıyoruz. Tüzüğün bu hükmüne ve benim de yorumuma göre, işi yarım bırakacağımıza göre, o zaman «tamamlanmış olur.» hükmünü de yerine getirmiş olamayacağız demektir.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) - Üç ay daha sallayalım öyleyse.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Hayır. Adalet Partisine, «listeleri verin.» diye; bildirileli 24 saat olmuştur. Bugün grup toplanmış, çoğunluk sağlanamamıştır. Adalet Partisi sorumluluğunu müdrük bir partidir; hiçbir Başkanlık Divanı seçiminde obstrüksiyona gitmemiştir ve gitmez. Bugün Yüce Meclisten bir de cenazemiz vardır. Esasında onun ufulünden doğan durumda yanında olmamız gerekir; ama biz gene grubumuzu toplantıya çağırılmışızdır, çoğunluğu sağlayamamışızdır. Bu demek değildir ki, biz bu listeyi tanzim edip Başkanlığa vermeyeceğiz.

BAŞKAN - Sayın Yeşilpınar, lütfen tutumum hakkındaki görüşmenizi yapınız.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Topluyorum efendim.

Sayın Başkanın tutumu yerindedir, tarafsızlığını alkışlıyoruz ve diyoruz ki, İçtüzüğün maddelerini, herkesin kendi düşüncelerine göre yorumlaması hakkında yeni ve yanlış bir çılgır açmayalım. Sonra herkes İçtüzüğün her maddesini kendi fikrine göre burada yorumlamaya kalkar, Meclis kilitlenir ve bizden hizmet bekleyen halk yığınları bu hizmetten mahrum kalır. (C.H.P. sıralarından «Oooo» sesleri, gürültüler)

Yine Tüzüğün, 64 üncü maddesine göre açılan şu görüşme ile ilgili olarak, son paragrafta diyor ki: «Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse yorum yok beyler, «gerekirse» diyor oylama işaretle yapılır»

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Kim takdir edecek?

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Sayın Başkan takdir edecektir.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Yalnız Büyük Millet Meclisi takdir eder.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Beyefendi, zatıalınız ancak il genel meclisi üyesi olursunuz, vali ne derse evet diyeceksiniz.

BAŞKAN - Sayın Işık, Sayın Birgit, Büyük Millet Meclisi...

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Sayın Başkanım, sataşıyorlar, müdahale edin lütfen. (CHP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN - Lütfen efendim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Siz Meclise o kadar sataşıyorsunuz ki, Meclisi o kadar küçük görüyorsunuz ki, size sataşmak kelimesi bunların yanında çok az gelir size.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Beni seçip buraya gönderen halk yığınlarına hakaret ediyorsunuz Sayın Birgit.

BAŞKAN - Sayın Yeşilpınar, siz lütfen cevap vermeyiniz, lütfen cevap vermeyiniz.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Siz hakaret ediyorsunuz onlara. Onlar yığın değildir.

BAŞKAN - Sayın Birgit, lütfen müdahale etmeyiniz.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Sizden bunu beklemezdim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Halka hakaret edilmez. Yığın diyor halka. Halk bu lafa layık olmuyor.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Sizden bunu beklemezdim Sayın Birgit.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Siz hakaret ediyorsunuz onlara. Onlar yığın değil, halk yığın diyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Birgit, lütfen müdahale etmeyiniz.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Yığın demiyorum, halk kitleleri...

BAŞKAN - Sayın Yeşilpınar, karşılıklı konuşmayın, lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

EROL H. YEŞİLPINAR (Devamla) - Bağlıyorum sözlerimi kıymetli milletvekilleri, Sayın Başkan.

Sayın Başkanın tutumu yerindedir. Sayın Başkanın bu tutumunun lehindeyim ve diyorum ki, Tüzüğün kesin maddelerini herkesin kendi fikrine göre yorumlaması çığını açmaysalım, Tüzüğün kesin maddeleri işlesin; ama Tüzüğün bu maddelerinden sıkıntıda isek, ileride elbirliği ederek bunlara bazı ufak paragraflar ekleyelim ve diyelim ki, beş gün içinde verilir, on gün içinde verilir; on gün içinde verilmezse, verilen listeler onaylanır, şeklinde Tüzükte değişiklikleri yapalım; ama değişmemiş olan ve kesin olan bu Tüzüğe bugün için bağlı kalalım.

Hepinizi saygı ile selâmlarım. (A.P. ve M.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın üyeler, 64 üncü maddeye göre, tutumum üzerinde iki aleyhte, iki lehte arkadaşla söz verdim Tüzüğümüzün, Başkanlık Divanı seçimleriyle ilgili 11 inci maddesi ve gerekçesi gayet açıktır. 64 üncü maddeye göre bir boşluk olsa idi, ancak, belki Sayın Genel Kurulun oylamasına gerek duyulabilirdi; ama 11 inci maddeye göre hiçbir boşluk olmadığı kanaatinde olduğum için böyle bir oylamaya gerek görmüyorum (C.H.P. sıralarından, «önergemiz var» sesleri) ve seçimlerin yapılması için partilere tanınan müddet makul bir sureyi aşarsa.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Önerge var.

BAŞKAN - Önergeleri oya koyamayacağım, kaale alamayacağım.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Ne zamandan beri diktatörlüğünüzü ilan ettiniz.

BAŞKAN - Buna göre; makul bir sureyi aşan gecikme olursa, Danışma Kurulu Pazartesi günü toplanmıştır, dün ve bugün geçmişti, bu makul süreyi aşarsa, Başkanlık Divanının süratle seçilmesi için Başkanlık olarak gereken uyan görevimi yapacağım.

Bu sebeple, gündemde bulunan Başkanlık Divanı ve komisyon seçimlerinin yapılması için 1.12.1977 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Gündeme alınması kabul edilen Gensoru Önergesinin görüşülme gününün tespiti hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	82	27.12.1977	629-637	Cahit Karakaş	Recep Özel	Yılmaz Balta

BAŞKAN - Başkanlık görüşünün aleyhinde, lehinde?...

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Evet Sayın Başkan aleyhinde.

BAŞKAN - Sayın Çakmak aleyhte.

TALÂT ASAL (İzmir) - Beyefendi, bizim öbür önergemiz var.

BAŞKAN - Bu konuda Başkanlığın ifadesi...

TALÂT ASAL (İzmir) - Öbür önergemiz hakkında söz verecek misiniz?

BAŞKAN - Hangi önergeden bahsediyorsunuz Sayın Asal?

Buyurun Sayın Asal.

TALÂT ASAL (İzmir) - Sayın Başkan, - af buyurun belki yanlış anladım - bir Başkanlığınızın tutumu hakkında, bir de 89 uncu maddenin uygulanması meselesinde, iki durum var. Bu önergelerden 2 ncisi tarafımızdan verilmiş. Şimdi tutum hakkında mı müzakere açıyorsunuz, öbür önerge hakkında mı?

BAŞKAN - Sayın Asal, sizin önergenizi okuttum, işleme koymadım. Şimdi, Gensorunun görüşülme gününü tespit üzere Başkanlığın görüşü belirmiştir. Bunun üzerinde Sayın İhsan Kabadayı, Sayın Ahmet Çakmak...

TALÂT ASAL (İzmir) - Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Müfit Bayraktar, Sayın Hayrettin Uysal, Sayın Altan Öymen söz istemişlerdir. 2 aleyhte, 2 lehte söz vereceğim.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, siz bu çeşit bir karara vardınız.

BAŞKAN - Sayın İmer...

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Bir dakika...

BAŞKAN - Lütfen Başkana karşı biraz saygılı olarak hitap ederseniz memnun olurum; (AP sıralarından gürültüler).

Sayın üyeler, ben kendime saygı istemiyorum, bu makama saygı istiyorum; zannedersem bu hepimizin menfaatine olacaktır. (CHP sıralarından alkışlar).

Buyurun efendim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sizin bu kararınızı, biraz evvel tebliğ ettiğiniz kararınızı daha evvel öğrendiğimi, verdiğim önergemle, eğer kabule şayan olsa bile daha evvel, bu karar verilmeden önce, yani gündeme alınması kararı verilmeden önce görüşme günü tespit edilemeyeceği için zatiâlinizin iki günü 48 saat de alsanız karardan itibaren en az 48 saat geçebileceğini, kaldı ki bunun da yanlış olduğunu belirten bir önergemiz var, lütfen okutunuz.

BAŞKAN - Sayın İmer, önergeniz var, Sayın Müfit Bayraktar'la müştereken verdiğiniz önerge var, bunları nazarı itibare alacağız.

Şimdi usul hakkında dört milletvekili...

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ben genel tutumunuz hakkında söz istedim, yazılı olarak söz istedim. Bu meseleye geçmeden evvel benim söz talebim var efendim.

BAŞKAN - Sayın Battal, şimdi bu konuya geçtik, size söz veremeyeceğim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Hayır efendim, ben daha evvel yazılı olarak talep ettim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hangi usul, hangi tutumum hakkında söylüyorsunuz?

ŞENER BATTAL (Konya) - «Ben hastayım, oy kullanmak istiyorum» diyen arkadaşla oy verme müsaadenizden tutunuz da, benim taleplerime kadar tutumunuz hakkında yazılı olarak söz talep ettim. Usuli bakımdan bunları düzeltmemiz lazım. Onun için söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Battal, zaten şu anda söz isteyen arkadaşlarım tutumum hakkında söz istemişlerdir, Başkanlığın görüşü hakkında söz istemişlerdir. İki lehte, iki aleyhte, sıraya göre söz vereceğim, onlar dile getireceklerdir.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ben başka şey söylüyorum. Benim söylediğim perşembe, cumartesi meselesi değil. Bugünkü genel tarzı idarenizde usulsüzlükler yaptınız, bunu söylemem lazım, bir daha olmasın diye.

BAŞKAN - Sayın Battal, şimdi bu işlemi ikmal edelim, ondan sonra size söz verebilirim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ben yazılı olarak talep ettim, neden beni sona bırakıyorsunuz?

BAŞKAN - Efendim, bu daha müstacel olduğu için sona bırakıyorum. Bu konu, yine tutumumla ilgili konudur; belki arkadaşların söyleyeceği sözler sizi tatmin eder.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, İçtüzüğe göre söz sırası, önce isteyeneye göre verilir, önce söz isteyen öncelik alır.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, benim önergem için iki durum var:

1. Önergemi siz mevkii muameleye koymayacağınızı beyan edebilirsiniz, ki, mevkii muameleye koymamanıza da imkân yoktur; usul yönünden imkân yoktur.

2. Benim, önergemi izah etme hakkım, İçtüzükte açık ve sarîh hüküm halindedir. Tüzük ihlal edilir veya edilmez; bu zatîalinizin takdirine bakar. Ben millet önünde tescil edilmesi için söz aldım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın İmer, teşekkür ederim.

Sizin önergenizde bahsettiğiniz şekilde diğer arkadaşlar da söz istemişlerdir, aynı konuyla ilgilidir. Ben iki lehte, iki aleyhte söz vereceğim. Şimdi veriliş sırasına göre soruyorum...

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Başkan, onlar aleyhte ve lehte konuşacak, ben önergemi izah edeceğim.

BAŞKAN - Efendim, onlar da önergelerini izah edecekler.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Önerge izah edilmez.

BAŞKAN - Sayın İmer, Sayın İmer, lütfen, lütfen...

Şimdi Başkanlık görüşü aleyhinde, lehinde söz isteyen arkadaşlar vardır. Söz isteme sırasına göre kendilerine soracağım ve iki lehte, iki aleyhte söz vereceğim.

Sayın Kabadayı aleyhte mi, lehte mi?

İHSAN KABADAYI (Konya) - Aleyhte.

BAŞKAN - Sayın Çakmak?..

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Sayın Başkan, oylamadan evvel de arz ettim. Benim konuşmam...

BAŞKAN - Aleyhte mi, lehte mi?

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - ... Tutumunuz aleyhinde.

BAŞKAN - Tutumumuz aleyhinde; yani...

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Bu beyanınız ve usul hakkında söz istemedim, tutumunuz aleyhinde söz istedim. Oylamadan evvelki tutumunuz hakkındaki söz hakkımı mahfuz tutuyorum.

BAŞKAN - Siz konuşmak istemiyorsunuz.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Sayın Başkan, benim ifade ettiğim konudaki tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Çakmak, benim Başkanlık görüşü olarak ifade ettiğim konudaki tutumum hakkında lehte mi aleyhte mi konuşmak istiyorsunuz?

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Sayın Başkanım, oylamadan evvel de arz ettiğim sebeplerle yanlış tutumunuzun aleyhinde, Anayasa bakımından ikazda bulunmak üzere söz istedim; bu isteğimde musırırım.

BAŞKAN - Bu müzakerelerden sonra tutumum hakkında size söz vereceğim.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) - Tekaddüm edilmesi lazım.

BAŞKAN - Başkanlık görüşü olarak ifade ettiğimiz görüşün ilk defa lehinde, aleyhinde görüşülmesi gereklidir; ona göre söz vereceğim efendim.

Aleyhinde başka söz isteyenler var mı?

Sayın İmer aleyhte mi, lehte mi?

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Aleyhinde.

BAŞKAN - Aleyhte.

Sayın Kabadayı aleyhte, Sayın İmer aleyhte. Lehte; Sayın Uysal, Sayın Öymen.

Buyurun Sayın Kabadayı, tutumumun aleyhinde.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, ben hakkımı Talât Asal'a devrettim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, benim söz hakkım mahfuz, değil mi?.. (CHP sıralarından «Otur yerine» sesleri)

BAŞKAN - Sayın Kabadayı, buyurunuz.

Konuşma süreniz 10 dakika Sayın Kabadayı:

İHSAN KABADAYI (Konya) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

«Demokratik düzende iyinin, güzelin, tamın, mükemmelin eksigi vardır, noksanı vardır»ın da yeri vardır. Bu anlayış içerisinde hepinizden müsamaha ve tolerans istirham ediyorum.

Sayın Meclis Başkanı, parti grup başkanvekillerine, Danışma Kurulu toplantısı vesilesiyle, şifahi olarak, Gensoru önergesi müzakereleri Mecliste kabul edilirse, 29 Aralık Perşembe günü müzakerelerin açılacağını bize beyan etmişlerdir.

Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırılığı açık olan bu usuli kararın değiştirilmesi gerektiği kanısındayız. Anayasamızın ilgili maddesi, müzakerelerin gündeme alınma karar tarihinden asgari 2 gün geçtikten sonra başlayabileceğini ifade etmektedir. Eğer, Yüce Meclis bugünkü oturumunda Gensorunun müzakeresi için karar alsaydı, ki aldı; müzakerelerin 2 gün geçtikten sonra bağlanması iktiza ederdi Bu müddetin hesabında, gündeme alınma müzakerelerinin yapıldığı günün, 2 günün içinde mütalaası mümkün değildir.

Hukukumuzda, gerek usul kanunlarında, gerekse adlî tebliğlerde, müddetin hesap ve tayininde başlangıç günü sureti katiyede hesaba alınmaz ve alınmamıştır. Bu esasa riayet edilmesi zarureti vardır. Bu durumda, Gensoru müzakerelerinin perşembe günü yapılması Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırıdır.

Danışma Kurulu, özel bir gündem programı tanzim etmediğine göre, perşembe gününden sonraki 3 Ocak Salı gününe alınması zarureti aşıkârdır. Ya, Yüce Meclisiniz karar verir, Danışma Kurulu toplanır, cuma günü de çalışma esasını alır; o güne alırsınız; aksi halde bunun, son gün olan salı gününe kaydırılması zarureti vardır.

Şunu açıkça bilmeniz gerekir ki, demokratik rejim; Anayasa, yasalar, bunlara dayalı talimatlar, tüzükler rejimidir; bunları tatbikle görevli organların işletilmesi rejimidir. Bu organlar da; kanı, anlayış ve tatbikat bakımından müşterek görüş ve esasa riayet etmeye mecburdurlar.

Eğer ki, seferin başında yanlış bir adım atarsanız sonuna kadar hatalı gidersiniz. Dönem başındayız; genç olan demokrasimizin geleceğinde de hatalı adımların devam edeceği endişesiyle bunu yüksek huzurunuzda duyurmaya mecbur olduk.

Demokratik devlet idaresinde bidayette işlenen hatalar, ihmaller, sonunda tafefisi mümkün olmayan rahneler açar, felaketler getirir; bunu duyurmak endişesiyle huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Sayın Başkanım, Başkanlığının tomurcuk çağında, bu yolda hata ve yanlış içinde olduğunu hatırlatmış bulunuyorum.

Makamlar kimselere baki değildir; şerefîl mekân bilme kim. İnsanlar makamlarından şan şeref almazlar; alacak o makama şan, şeref verirler. Çok eskiden beri tanıdığım muhterem arkadaşımın bu makama şan, şeref vermesini istiyorum.

Dün de söylediğim gibi gelip giden, Ahmet Ağa, Mehmet Ağa değildir; bir hükümet gidecek, yeni bir hükümet gelecektir. Bunda azami toleransın gösterilmesi enine, boyuna, derinliğine, yüksekliğine konuşulması gerekir.

Bu obstrüksiyon kurulacak yer değildir. Benim eski muhterem Halk Partili arkadaşlarım, obstrüksiyonun yeri burası değildir. Ağır bir ithamname getiriyorsunuz, ağızları dikiyorsunuz, elleri bağlıyorsunuz, bir mesul Hükümetin Başkanının dahi konuşmasına fırsat ve imkân vermiyorsunuz. Gelecek nesiller sizleri de tarih huzurunda mahkûm edeceklerdir.

Biz, Grup olarak bu mahkûmiyetin dışında kalalım duygusu ve endişesiyle bunları söylemeye mecburuz.

İnsanlar doğarlar, yaşarlar, ölürler. Arzu edilen hayırlı ömür, sağlıklı ömürdür. Demokratik rejimde de... (CHP sıralarından gürültüler)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Dinle; vur, fakat dinle...

Demokratik rejimde de partiler iktidara gelirler, çalışırlar, iş görürler, yıpranırlar, hatası varsa geliş ve gidişleri usullere bağlıdır. Demek istiyoruz ki, geliş, gidişi usulüne uysun, usulüne riayet edilsin. Gelecek nesillerde, kötü nam kazanmayalım istiyoruz. Bunları, siz biz meselesi için değil, yüce çatının gelecek sahiplerine, nesillerine bırakacağımız hatıra yönünden söylüyorum. Ben politikanın şu Mecliste bulunan en yaşlısı ve kıdemi de en çok olanlarındanım. Gedikli geldim, gedikli gidiyorum. Hakkımda ne dersenez deyin, içimde olanları aynen söylemeye mecburum.

Biz ve ortaklarımız, kader ve rızaya saygılıyız. Gitmeye amadeyiz. Yüce Meclis böyle karar verirse gideceğiz. İktidar ortağınız diye hiç bir zaman sevinmedik, gidişimize de üzülecek değiliz. «Görelim Mevlam neyler, neylerse hayır eyler,» derler. Allah gidişimizi hayır, sizler eğer gelecekseniz, gelişinizi de hayırlı kılsın. Ancak, gelmek ve gitmek yollarında... (CHP sıralarından alkışlar)

Alkış istemiyorum, arenada değiliz. Gelmek ve gitmek yollarında hayırlısını, ahlaklısını, ciddisini; itham ettiğiniz makamlara ithamı savunma hakkının verilmesini hassaten istemek duygusu ve anlayışı içerisinde huzurlarınıza çıktım.

Mücazat diye üzölmüyoruz. Bihakkın iman ve inan ehline mücazat zarfının içerisinde hayır mektubu vardır. Sonu inşallah bizler için hayırlı, sizler için de hayırlı olsun, diyoruz. Bu kadar heyecanlı olmayın, peşin hükümlü olmayın. Cebinizde, kafesinizde keklik bilmeyin. Yarınların büyük veballeriyle şimdiden sıkıntıya düşmeyin. Bugünden bu obstrüksiyonla savunma hakkı vermeyen sizlerin daha nelere başvurabileceğinizin endişelerini, huzursuzluklarını yaşamakta olduğumuzu şu kürsüden tarihe, millete duyurmak zarureti, Grubum adına, hissetmekteyim.

Sayın Başkandan istirham ettik, o gün basına da söyledim; Danışma Kuruluna kimler gelmedi?. Elbette, elbette Halk Partisi gelmedi. Halk Partisinin gelmesini... (CHP sıralarından gürültüler)

Müsaade edin müsaade edin ben hepinizden daha Halk Partiliyim, ona kalırsanız. Orada ben bir gençliğimi verdim. Hiçbiriniz kır - bayır gezmediniz, halkın ne olduğunu ben anlatmışımdır. Mazimi inkâr edecek değilim. Halkı konuşturan, halka dil takan, köyden bir insanını, köyden gelip bu kürsüde konuşturulması iktiza eden bir Halk Partiliyim. Bugün konuşturulmama yolunda obstrüksiyonlar, mazarisine uymayan, mazarisiyle kabili telif olmayan haller doğmamalıydı. Ben, iki yollu üzüntülüym; sizden gelmeli, sizden gelmeli. Bunu lütfen kabul edin. Halk Partisi evvel gelmeli, «Konuş, konuş» demeliydi. Konuşturulmamak yolunda İttüzüğün kapalı, sinsi yerlerinden faydalandığınızı lütfen kabul ediniz. Geriye dönün, Halk Partisinin nereden nereye geldiğini, milleti konuşturan çok partili hayata geldiğini, sizlerin ise çok partili hayatta konuşturulmamak yolunda acı ve dertlerle tablo çizmiş bir yolcu olduğunuzu da lütfen hatırlayın.

Diğer arkadaşlarım geldiler, arzı endam ettiler - Sayın Başkanı buradadır, basınımıza da söyledim -ben, üç kez tayin ettiği saatte saygıyla selam verdim, arzı endam ettim, «Emirleriniz» demişimdir. Böylece Yüce Mecliste, basın huzurunda kimlerin gelip gelmediğinin bilinmesinde de fayda vardır.

Saygılar sunarım. Sağolun. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kabadayı.

Lehte sayın Öymen, buyurun efendim.

Görüşme süreniz 10 dakikadır.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) - Sayın arkadaşlarım, mesele bir Danışma Kurulunun toplanmamasından çıkıyor. Bu konuda kısaca bir açıklama yapmak isterim.

Bu Gensoru meselesi çıktığı sırada, bunun görüşülmesi için, Anayasamızın 89 uncu maddesine göre ve İçtüzüğün maddelerine göre iki yol vardı: Birincisi, özel gündem tayin etme yoluydu; ikincisi de, Anayasanın 89 uncu maddesinin Başkanlık Divanı tarafından doğrudan doğruya takdir edilmesi yoluydu.

Sayın Başkan tarafından Danışma Kurulu Sayın Meclis Başkanı ve diğer parti grubu temsilcileriyle birlikte perşembe günü, bu Gensoruyu verdiğimiz gün, Gensorunun Mecliste okunacağı gün, toplantıya çağırıldı. Bu toplantıya katıldık. Sayın Başkanın mütalâası, bu Gensoru müzakereleri için bir özel gündem tanzimi yolunda idi. Ben, Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis Grubunu temsilen, bu özel gündem yapılması önerisini destekledim ve bu özel gündemin bütün ayrıntılarını görüşmeyi orada teklif ettim, öteki arkadaşlarımız, öteki grupları temsil eden arkadaşlarımız bu şekilde bir maddenin usulen görüşülemeyeceğini de öne sürdüler bazıları; bazıları da; «Daha önce Meclisin emniyeti meseleleriyle alakalı başka bir gündem maddesi vardır, onu görüşelim» dediler. Özel gündem, Sayın Başkanın önerdiği ve bizim desteklediğimiz gibi gerçekleşseydi şu olacaktı: Perşembe günü Mecliste bu Gensoru okunulmuştu, bunun görüşmeleri İçtüzüğün 55 inci maddesindeki esasa dayanılarak cuma günü de yapılabilirdi. Bunu kabul etmek istemediler arkadaşlarımız; yalnız saat 1 den 2.30'a kadar süren görüşmeler sonunda dediler ki: «Biraz ara verelim, saat 3'e 5 kala tekrar toplanalım, kendi yetkili arkadaşlarımızla görüştüktan sonra mütalaamızı bildirelim.» Yani, görüşmeler, geçen hafta perşembe günü önergeyi vermiştik, cuma günü mü yapılsın, yoksa bu haftaya mı atılsın? Biz istiyorduk ki cuma günü yapılsın. Cuma günü yapılsın dememizin gerekçesi de şu idi:

Şimdi, hakkında Gensorusu önergesi verdiğimiz Hükümet, aslında kendisi, kendisinin gitmek durumunda olduğunu beyan etmişti. Bundan 8 gün önce, Adalet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Nuri Bayar gazetecilere, aynen Genel İdare Kurulunun şu açıklamasını bildirmişti. «Bugünkü Hükümetin Güvenoyu sayısında bir azalma vukubulduğu açıktır.»

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ALİ NAILİ ERDEM (İzmir) - Sayın Başkan bunun usulle ne alakası var?

ALTAN ÖYMEN (Devamla) - Çok var.

«Bu durumda Hükümetin büyük kanadı olarak Adalet Partisinin bir tavır alması gerektir. Gerekliyse alacağı bu tavrı 3 şekilde özetlemek mümkündür.

1. İstifa,
2. Hükümetin kendisinin güvenoyuna başvurusu,
3. Hükümete karşı bir Gensoru önergesi verilmesi.»

Yani, üç halde de Hükümet gidecek. Gideceğini kendisi ilan ediyor, kamuoyuna ilan ediyor. Arkasından Sayın Başbakan Demirel de aynı konuda aynı mütalaayı serdetmiştir.

Bu durumda ben, Danışma Kurulu toplantısında, Adalet Partisinden ve diğer partilerden arkadaşlarıma dedim ki: «Siz, kendiniz Hükümetin durumunu muallakta olarak ilan ettiğinize göre, herhalde siz de bu gensorunun süratle görüşülmesine taraftar olmalısınız. Yani biz Cuma günü görüşülsün, süratle geçsin istiyoruz, muallakta kalan bir hükümetin işbaşında kalmasının dünya kadar sakıncası vardır, bu sakıncaların önlenmesini siz de istersiniz; lütfen bu önerimizi kabul edin, İçtüzüğün 55 inci maddesine göre burada bir öneri hazırlayalım, Genel Kurula sunalım.» Dediğim gibi, saat 14.30'da toplantıya 25 dakika ara verdik. Saat 15.00'e 5 kala toplanacak bir karara varmaya çalışacaktık ki, saat 15.00'te burada toplanacak olan Meclise -yirmi dakika yoklamada geçer diye düşünüyorduk - bir öneri getirelim; bu öneri üzerinde Yüksek Heyetin mütalaaları belli olsun, oylama yapılsın ve o günden itibaren Gensoru takvimi başlasın...

Ben o gün saat 14.55'te yukarıya gittim. Danışma Kurulu odasında yalnız başıma, orada bulunan gazetecilerin önünde bekledim. Arkadaşlarımız, on dakika, onbeş dakika geçti, gelmediler ve Danışma Kurulunun engellenmesi hadisesi o zaman başladı. (Adalet Partisi sıralarından «Bugün ne oldu?» sesleri)

Şimdi bugün ne olduğuna geliyorum: Ondan sonra, pazartesi günü bir toplantı yapılması için, ikinci bir Danışma Kurulu toplantısı yapılması için bir öneri aldık. Bu öneride bu sefer iş biraz tersine dönmüştü. Adalet Partisi Meclis Grubu o zaman görüşmeleri mümkün olduğu kadar uzatmak için engellediği Danışma Kurulunu, bu defa gene görüşmeleri uzatmak için toplantıya çağırarak ve bizi de orada görmek istiyordu. Şimdi arkadaşlar, bu Danışma Kurulu burada meselelerimizi müştereken halletmemiz için kurulmuş olan bir müessesedir. Bunun bütün partilerin iştirakiyle daha da düzene sokulması -daha önceki Danışma Kurulu toplantılarında görüşüldüğü gibi İçtüzüğün değiştirilerek - gerekmektedir. Ama bu Danışma Kurulunu, ben istediğim zaman, kendi işime geldiği zaman sabote edeyim, ben işime geldiği zaman bunu bir vasıta olarak kullanayım, dendi mi biz de buna razı olamayız arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Çünkü bizim, Adalet Partisinin engelleme teşebbüslerini, Danışma Kurulunu vasıta ederek bu teşebbüslerin

gerçekleşmesini desteklemek gibi bir vazifemiz yok. Kaldı ki muhterem arkadaşlar, Danışma Kurulunun toplanmaması halinde de kıyamet kopmuyor; Başkanlık Divanı, kendisi, re'sen, Anayasadaki hükümlere göre bunu takdir ediyor; Anayasanın 89 uncu maddesindeki kesin hükümlere göre.

Burada Sayın Kabadayı'nın belirttiği iki gün meselesine kısaca işaret edeyim. Şöyle diyor: «Gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararı tarihinden başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz.» Altında başka «bir tam gün» tabiri var. Öbür fıkrada, «Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.» denmektedir.

Sayın arkadaşlar, Anayasanın hazırlanışı sırasında bütün kelimelere son derece dikkat edilmiş bulunuyordu, Anayasa, yukarıda «gün» desin, altında «tam gün» desin; bunun bir manası olmadan bunlar bu şekilde formüle edilemezdi. «İki gün» deyince bunun Türkçe'de manası şudur: Sizi ziyarete gelecek bir arkadaşınız var. «Bugün geleyim mi?» «Hayır, iki gün sonra gel» dediğiniz zaman iki gün sonrası, bugün eğer salı ise perşembe günü anlaşılır. (AP sıralarından gülüşmeler) Sayın arkadaşlar, bunun tatbikatı, burada Hükümete güvenoyu verilmesi sırasında da yapılmış bulunmaktadır.

Bir tek şey daha söylüyorum, bir tek sözle bu konuşmayı kesmek istiyorum. Niçin bu Hükümetin -ki kendisi gitmek üzere olduğunu kendi başkan yardımcılarının televizyonda yaptığı açıklamayla ilan etmiş ve bizi Gensoru vermeye davet etmişti- niçin bu Hükümet üzerindeki görüşmelerin o gün biraz daha uzatılması için bir uğraşı cereyan etmektedir?..

BAŞKAN - Sayın Öymen, usul üzerinde lütfen.

ALTAN ÖYMEN (Devamla) - Saygılarımı sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Aleyhte Sayın Talât Asal, buyurunuz efendim.

Görüşme süreniz 10 dakikadır Sayın Asal.

TALÂT ASAL (İzmir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Fevkalade önemli saydığımız bir usul meselesi için huzurunuzdayız. Arkadaşlarım lehte ve aleyhte konuştular. Mesele Sayın Öymen'in ifade buyurduğu gibi, Hükümetin bir gün evvel mi, bir gün sonra mı çekilmesi yahutta çekilmemesi meselesi değildir. Mesele, bu Parlamentoda bugüne değin uygulanmış olan sistemin devam etmesidir. Mesele, hukuka uygun tatbikatın vücut bulmasıdır. Çünkü, parlamentolar sadece yazılı hukukla idare edilmezler. Parlamantonun yazılı hukuku yanında -sayın Başkanımız pekala bilirler ki - teamül hukuku da meydana gelir. Teamül hukuku da, tıpkı yazılı hukuk kadar geçerlidir.

Bu noktayı böylece saptadıktan sonra bir noktaya temas etmek istiyorum.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Danışma Kurulu hiçbir zaman bir obstrüksiyon, bir engelleme müessesesi değildir, olmaması gerekir. Bugün buraya niye geldik? Danışma Kurulu toplanabilseydi, bizim istediğimiz istikamette, ya da Cumhuriyet Halk Partili sevgili arkadaşlarımızın istediği istikamette bir karara varabilseydi, bugün burada bu usul tartışmasına mahal kalmayacaktı. Ama, bir gerçektir ki, Sayın Öymen'in ifade buyurduklarının içinde ne derece hakikat vardır, tartışmaya-
cağım, ama bir gerçek var ki, Danışma Kurulunun toplantısına Sayın Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımız şeref vermedikleri için Danışma Kurulu toplanamamıştır.

Canım efendim, teşrif edin, konuşun, hatta ve hatta hemen dün değil, bugün, yarın yine toplanın, konuşun, bir karara varın, getirin Yüce Meclisin huzuruna, mesele bitsin. Hâlâ muhterem Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili arkadaşımız bu meselede bağlayıcı bir söz söylememekte ısrar ediyor.

Efendim, Danışma Kurulu toplansın, ben, bütün bu sözümü keseceğim, devam etmeyeceğim. Lütfen teşrif etsinler buraya, desinler ki: «Efendim, biz Danışma Kurulunu bu akşam toplarsanız, bu akşam geliriz, yarın toplarsanız, yarın geliriz» Evvela bunu beyan etsinler.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Daha önce niçin gelmediniz?

TALÂT ASAL (Devamla) - Beyan edin, mesele halledilir, usul meselesinin tartışılmasına ihtiyaç kalmaz. Adalet Partisi ve ortaklarından kurulu Hükümet gitsin; gidecekse siz oy vereceksiniz. Demin konuşmamın içinde söylediğim gibi, silah sizin elinizde, tetiği de bir başka ele tevdi etmek istiyorsunuz; meseleyi halledersiniz; kendinizin gücü yetmiyor bu tetiği çekmeye.

ETEM EKEN (Çorum) - Siz de 1975'te yaptınız onu Sayın Asal.

TALÂT ASAL (Devamla) - Onu tartışacağız, onu tartışacağız, onu tartışacağız.

Şimdi grup adına yapılan konuşmalarda lütfen şahısları ortaya koymayın. Yetkim yok buna cevap vermeye; ama tartışırız bunu, bunu tartışırız.

Sayın Öymen, «Arkadaşınıza randevu vermişseniz şöyledir» diyor. Sayın Öymen, bu, bir arkadaş meselesi değil; eğer arkadaşla bir kafiye bulmak gerekirse bu bir hukukdaş meselesidir. Şimdi bu hukukdaş meselesini mevzuat ile ortaya koyalım.

Sayın Başkanımızın dikkatine arz ediyorum; mehilleri kafamızdan meydana getiremeyiz. Amme intizamına taalluk eden kanunlar Anayasa kadar geçerlidir, hukuk hiyerarşisinde Anayasadan sonra yer alırlar. Önce amme intizamını tayin eden kanunları göz önünde bulunduralım.

Şimdi İçtüzük ne diyor? Ben dilerim ki, Sayın Öymen arkadaşım lütuf buyursunlar, bir arkadaş misalini, bir dost misalini verecekleri yere İçtüzükteki

hüküm şudur, Anayasadaki hüküm budur, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki hüküm budur, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki hüküm budur deselerdi, yani burada arkadaş meselesini koymayacağız, hukuku konuşacağız.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - İçtüzüğe göre.

TALÂT ASAL (Devamla) - Ha, şimdi onun cevabını alacaksınız.

Şimdi İçtüzük madde 50'yi okuyorum: «Başkan birleşimi kapatırken gündemde bulunan hususlardan hangilerinin gelecek birleşimlerde görüşüleceğini Genel Kurula bildirir.»

Şimdi Sayın Başkanımız bunu bildirecekler. Bunun manası hukukta, tebliğ ve tefhimdir. Bizim hukuk literatürümüzdeki yeri tebliğdir, tefhimdir. Hâkimin huzurundaysanız, Sulh Ceza Mahkemesinde hâkim tefhim eder; 7 gün içinde temyiz etme hakkınız vardır. Asliye Hukuk Mahkemesindeki bir karar ise... (CHP sıralarından gürültüler) E, bilmiyorsunuz, anlatayım müsaade edin efendim. (AP sıralarından alkışlar, CHP sıralarından «Biliyoruz» sesleri) Bilirseniz niye Grup Başkanvekiliniz söylemedi?

Şimdi Asliye Hukuk Mahkemesi kararı ise tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde temyize tabi tutulur. Binaenaleyh, İçtüzüğün 50 nci maddesi tebliğ ve tefhim tarihini tespit etmiştir. Bir hukuk meselesini tartışıyoruz, yani bağırırsanız, sataşsanız ne olacak? Bu başka bir mesele değildir. Teknik mesele bu, teknik mesele. Korkmayın hücum falan edecek değildir.

Şimdi, peki bu müddet nasıl tayin ediliyor? Nedir elimizdeki kıstas? Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 160 ıncı maddesini okumanızı tavsiye ederim.

«Müddetler, iki tarafa tefhim ve tebliğ tarihinden başlar.»

H. SEMİH ERYILDIZ (Ankara) - Siz İçtüzüğün 50 nci maddesini okuyunuz.

TALÂT ASAL (Devamla) - 50 nci maddeye geliyorum. 50 nci maddedeki tebliğ ve tefhim müessesesini... (CHP sıralarından gülüşmeler)

Beyefendi pek mi komik konuşuyorum? Evet hukuku bilmeyerek arkadaş meselesini buraya getirmekle galiba daha komik vaziyete giriyorsunuz. (AP sıralarından alkışlar)

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 161 inci maddesinin 1 inci fıkrası; «Müddet, gün olarak tayin edilmişse, tebliğ ve tefhim edildiği günler hesaba katılmaz» diyor.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu daha net bir hüküm getiriyor ve «Gün ile tayin edilen mehillere, mehlin cereyanım istilzam eden tebliğ ve vaka günleri hesaba katılmaz» diyor.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Şimdi vaka gününü amme intizamına taalluk eden hukuk tayin etmiş. Vaka günü bu. Buradan Anayasanın 89 uncu maddesine geliyoruz. Anayasanın 89 uncu maddesi ne diyor? «İki gün geçmedikçe» diyor. Vaka hangi gün cereyan ediyor? Şu kanun maddesi muvacehesinde ve İçtüzüğün 50 nci maddesi muvacehesinde, vaka hangi gün cereyan ediyor? Vaka ayın 27' sinde cereyan ediyor. Aslında 27'sinde vaka cereyan ettiğine göre, mehlın, 28, 29 günü geçip 30 uncu güne varması gerekir. Ama bu görüşe, Muhterem Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarım ve ben söyledikçe bu hukuk maddelerini, burada gülen arkadaşım belki katılmayabilir. Onun için geliniz sizin fikrinizi, sizin paralelinizde mütalaa edelim. Yani sizin fikrinizi savunalım. İki gün geçmedikçe...

BAŞKAN - Sayın Asal iki dakikanız kaldı efendim.

TALÂT ASAL (Devamla) - Tamam efendim, iki dakikada bitiririm.

«İki gün geçmedikçe.» İki gün ne zaman geçecek? «Geçmedikçe.» Mutlaka geçecek, zorunlu. İki gün ne zaman geçecek? Bugün ayın 27'si. Sayalım bunu. Sayalım Sayın Öymen, sizin dediğiniz gibi yapalım, arkadaşınıza verdiğiniz söz gibi yapalım. Bugün ayın 27'si; bir, yarın 28'i; iki. Geliyorsunuz öbür güne, öbür günü öbür gün sayıyorsunuz. Bugün, «iki gün geçmedikçe» dediği zaman ne zamandan başlıyor?

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Aynı günden sonraki gün, kaç rakamı ile ifade edilir?

TALÂT ASAL (Devamla) - Ha, saat 15.00'ten itibaren başlıyor öyle mi? O zaman siz 48 saati biliyorsunuz. (AP sıralarından gülüşmeler). O zaman 48 saati biliyorsunuz.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Aynı günden sonraki gün kaç rakamı ile ifade edilir?

BAŞKAN - Sual sormayalım Sayın Tüzün.

TALÂT ASAL (Devamla) - Şimdi sevgili arkadaşlar, o zaman «Ben bu 50 nci maddeyi, İçtüzüğün 50 nci maddesini rafa kaldırayım, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun mehli tayin eden maddesini kaldırayım, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 160 ve 161 inci maddelerini kaldırayım» diyorsanız, o zaman tartışacak bir şeyimiz olmaz.

Şimdi sözlerimi bağlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfen bağlayınız Sayın Asal.

TALÂT ASAL (Devamla) - Ne zaman müteakip toplantı günü bildirilecek? Celsenin bitiminde gelecek toplantı günü bildirilecek, 50 nci maddeyi okudum, Sayın Başkan bunu da gözönünde bulundurmamak mecburiyetindesiniz. (Gürültüler)

Şimdi geliyorsunuz sevgili arkadaşlarım; bitti, lütfen müsamaha buyurun. Söylenmedik söz bırakmıyorsunuz, kendinize göre haklı olabilirsiniz, buna bir diyeceğimiz yok; ama müsaade buyurun da bizim de haklı olduğumuz taraflar olabilir, biz de cevap verelim. Hem itham ediyorsunuz, hem konuşma imkânı vermiyorsunuz. Eğer konuşma imkânı vermemek, mehilleri çiğnemek için yılbaşı tatilini geçirmek istiyorsanız, bu kanunları çiğnemeniz karşısında, o yılbaşı tatilini Cenab-ı Hak sizlere zehir eder. (AP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Asal.

Lehte Sayın Uysal, buyurun efendim. (Yer yer ayağa kalkmalar).

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım... (AP ve CHP sıralarından yer yer ayağa kalkmalar).

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Öymen burada konuşmasında...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturunuz.

ETEM EKEN (Çorum) - Sayın Başkan senatörler, Millet Meclisi Genel Kurulunda kulis faaliyeti yapıyorlar.

BAŞKAN - Sayın Eken, lütfen oturunuz.

Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturunuz.

EMİN ALTINBAŞ (Gaziantep) - Sayın senatörler müdahale etmesin.

BAŞKAN - Sayın İdareci Üyeler...

Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturunuz. (Gürültüler).

Sayın milletvekilleri...

Sayın İdare Amirleri, lütfen sükûneti temin ediniz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım...

BAŞKAN - Sayın Uysal, bir dakika.

Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturunuz.

Sayın İdareci Üyeler, Sayın İdareci Üyeler...

Sayın Adalet Partili arkadaşlar, lütfen yerlerinize oturunuz. (Gürültüler).

GÜNGÖR HUN (Sakarya) - Yahu sende ne vicdan varmış be (!) üşüttün be (!)

BAŞKAN - Lütfen yerlerinize oturunuz Sayın milletvekilleri.

Beyefendi, siz ayaktasınız, size hitap ediyorum.

GÜNGÖR HUN (Sakarya) - Halk Partililer de ayakta.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Şu anda kim ayaktaysa ona hitap ediyorum. Lütfen yerlerinize oturunuz.

Siz ayaktasınız, lütfen oturunuz yerinize.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, konuşabilir miyim efendim?

BAŞKAN - Lütfen oturunuz. Ayakta olanlara hitap ediyorum.

Hangi partidensiniz beyefendi, hangi partidensiniz?

GÜNGÖR HUN (Sakarya) - Halk Partililer de ayakta.

BAŞKAN - Kim ayaktaysa ona hitap ediyorum. Şu anda ayakta değil misiniz?

Lütfen yerlerinize oturunuz.

Sayın İdare Amirleri, milletvekillerini lütfen yerlerine oturtun.

Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Arkadaşlar, sinirlenmeye, hırslanmaya gerek yok. Bir usul müzakeresi tartışıyoruz. Elbette ki, bu usul müzakeresinde, ne ise yapılacak.

Sayın Meclis Başkanlığının burada Gensorunun takvimi ile ilgili ortaya koyduğu hususlar, Anayasa açısından, İçtüzük açısından doğru hususlardır. (Gürültüler).

Açalım, açın efendim, hep beraber açalım. (AP sıralarından gürültüler).

Anayasanın 102 nci, 103 üncü, 104 üncü maddelerinde...

BAŞKAN - Sayın Uysal, lütfen usul üzerinde konuşunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Usul üzerinde konuşuyorum efendim.

Anayasanın 102, 103, 104 üncü maddesi, İçtüzüğün 104, 105, 106 ncı maddesi; tam gün sözü, güven oylaması ile ilgili, bu maddelerin içerisinde, hiçbirisinde yok da, Anayasada 89 uncu madde, hem gün, hem de tam gün olarak iki şekilde mütalaa edilmiş. Gün ayrı, tam gün ayrı. Anayasanın 89 uncu maddesinde «Gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararı tarihinden başlayarak iki gün...» diyor. Başka hiçbir yerde, ne Anayasanın herhangi bir maddesinde, ne de İçtüzüğün herhangi bir maddesinde «gün» tabiri yok. Hep «tam gün» var. Neden? Çünkü «gün» ayrı, «tam gün» ayrı.

Şimdi bakın değerli arkadaşlarım, 7. 11. 1969'da okunan 10. 11. 1969 ve 11. 11. 1969 günleri müzakeresi yapılan Sayın Süleyman Demirel Hükümeti ile ilgili güven oylaması ayın 11'inde bitmiş. Tam gün geçmesine rağmen, Anayasa açısından, ayın 12'sinde yapılmış.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Gensoru değil o, güven oylaması.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Efendim, onun için de usuller öyle. Burada yazıyor. Onun için de usuller aynı işliyor. Onun için Sayın Ataöv, açın da okuyun. Onun için bizim fazla söz söylemeye ihtiyacımız yok. Biz Tüzüğe bakıyoruz, Anayasaya bakıyoruz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Sayın arkadaşlarım, tutumum üzerinde 2 aleyhte, 2 lehte arkadaşla söz verdim. Aleyhte konuşan arkadaşım Sayın Asal, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunlarını burada saydı. Hepsi doğrudur; ama biz, Meclis olarak, her şeyden önce Anayasa ve İçtüzüklere göre hareket ediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar).

İçtüzük ve Anayasamız, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun üstünde ve önünde olarak bunu gayet açık olarak belirtmiştir. Başkanlık olarak, Anayasaya uygun olarak bu kararı vermiş bulunuyorum.

Sayın Cihat Bilgehan, bir önerge ile Başkanlığa başvurmuş bulunuyor. Sayın Bilgehan'ın önergesine geçmeden evvel, Gensoru hakkındaki görüşmelerin 29.12.1977 Perşembe günü yapılacağını arz ederim. (CHP sıralarından alkışlar).

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Genel Görüşme ve Meclis Araştırması önergelerinin görüşülmesi sırasında, İçtüzüğün 100 üncü maddesindeki sıraya bağlı kalınmaksızın, Hükümete söz verilip verilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	139	2.5.1978	426-429	Muslih Görentaş	İrfan Binay	Mustafa Gazalcı

BAŞKAN - Efendim şimdi, gerek Hükümet adına Sayın Bakan ve gerekse İzmir Milletvekili Sayın Akın Sımav, tutumum hakkında söz istiyorlar. İçtüzüğümüzde «Tutum» diye bir mevzu, bir ibare yoktur. Ancak, 64 üncü maddeye göre, Başkan, gündeme veyahut Meclisin çalışma usullerine aykırı hareket ediyorsa, o zaman söz isteyebilirsiniz. Başkanın İçtüzük hükümlerine aykırı hareket ettiğinde direniyorsanız - esasında ben böyle bir kanaata sahip değilim - o zaman iki lehte, iki aleyhte söz vereceğim.

AKIN SİMAV (İzmir) - Direniyorum.

BAŞKAN - Direniyorsunuz, buyurun.

Aleyhte mi efendim?...

AKIN SİMAV (İzmir) - Tutumunuzun aleyhinde.

BAŞKAN - Tutum diye bir şey yok efendim.

AKIN SİMAV (İzmir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım: Biraz önce oturumu yöneten Sayın Başkanvekilini, geçenlerde çok gol yiyen Kaleciksporun yedek kalecisine benzettim. Nedenini söylemek isterim. (AP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, şiddetli gürültüler, «Ayıp ayıp, utanmıyor musun?» sesleri)

Kaleciyi niye küçük görüyorsunuz? Kaleci gol yemek için, santrfor gol atmak için sahaya çıkar.

BAŞKAN - Devam etsin, cevabını alır.

GÜNGÖR HUN (Sakarya) - Olur mu böyle be?

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) - Ayıp, çok ayıp!...

AKIN SİMAV (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkan, bir düzine gol yiyen takımı kurtarmak istedi, onu söylemek istedim.

Arkadaşlarım, buraya getirdiğiniz bir önerge geri tepti, onun için sinirleniyorsunuz, kızılıyorsunuz, çünkü gerçekler kamuoyunun önünde sergilenmeye başladı. Biz, sizin alışkanlıklarınıza ayak uydurmadığımız için ve bu önergeyi kabul edeceğimiz için kızılıyorsunuz. Aslında gönlünüz, bu önergeyi reddetmemizi ve bunun üzerinde sizin polemik yapmanızı arzu ediyor. Ama size biz bu olanağı tanımayacağız. Ve gelin Sayın Demirel hakkındaki soruşturma üzerine siz de bir polemik yapma olanağını bize tanıyan da...

GALİP ÇETİN (Uşak) - Sayın Başkan, bu konunun sizin tutumunuzla ne alâkası var?

BAŞKAN - Sayın Simav, Sayın Simav, Başkanlığın usule aykırı hareket edip etmediği mevzuu üzerinde size söz verdim. Kaleden, spordan şimdi dem vurmayın.

AKIN SİMAV (Devamla) - Tabii Sayın Başkan, ondan bahsediyorum.

Adalet Partisi ve diğer partilerin bir araya gelerek Hükümet kurdukları zamanlarda, siz tam 3 ay boyunca Hükümetin bir tek ferdiyi burada göremedik.

Sayın Başkan, bakar mısınız Hükümet sıralarına? (CHP ve AP sıralarından gürültüler)

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) - Başkanın tutumu bu mu?

BAŞKAN - Efendim, olabilir. (AP sıralarından gürültüler)

Onun, Başkanlığın tutumuyla ilgisi yok.

AKIN SİMAV (Devamla) - Her zaman Hükümetin üyeleri buradadır.

Sayın Başkanlık Divanı ve Sayın Başkan, ne kadar yardım etmek isterlerse istesinler, bu getirilen önerge ters tepti. Ve biraz...

BAŞKAN - Yalnız bir dakika, bir dakika. O ithamı lütfen geri alınız. Başkanlık daima tarafsız hareket etmiştir ve devamlı da tarafsız hareket edecektir.

AKIN SİMAV (Devamla) - Siz bu Meclisin çatısı altında, Sayın Başkan kendinize özgü gelenekleri geliştiremezsiniz. Bu Meclisin kendi gelenekleri vardır ve İçtüzüğü vardır. Siz, bu çatının altında bir gelenek geliştirmek istediniz ve Hükümetin üyesine söz hakkı tanımadınız. Onu söylemek, onu vurgulamak istiyoruz. (AP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, biraz önce Milliyetçi Hareket Partisinin Sayın üyesi bizden ricada bulundu, dedi ki: «Bu önergeyi kabul edin», «Lütfen kabul edin». Çok çok rica ettiler. Biz bu ricayı üzerimize almadık. Çünkü Sayın Milliyetçi Hareket Partisi yöneticilerinin de içinde bulunduğu Hükümet zamanında da, böyle soruşturmalar vardı ve kabul edilmişti, reddedilmişti.

BAŞKAN - Efendim, esasa geçin.

AKIN SİMAV (Devamla) - Siz hiç üzölmeyin, Sayın Başkan da hiç sıkılmasın, bu önergeyi kabul edeceğiz.

Dahasını söyleyeyim; milletvekili Akın Simav olarak söylüyorum bunu, eğer Sayın Hasan Ekinci ve arkadaşlarının getirdikleri önerge kabul edilir ve eğer Sayın Maliye Bakanının kardeşiyle olan ilişkileri, uzaktan yakından demiyorum - bir milyon kilometreden ilişkileri saptanırsa, ondan sonra gelecek olan gensoru önergesine de imzamı birlikte atacağımı bildiriyorum.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Ama bir şey daha söylüyorum: Soruşturma komisyonunu çalıştıracak mısınız? Siz de oraya imza atacak mısınız?

Sayın Buldanlı, biraz önce kabul ettiler, bir arkadaşım daha demin kabul ettiler, siz de kabul ediyor musunuz? Haydi beraber.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Lehte Sayın Şener Battal; buyurun efendim.

İ.ETEM EZGÜ (Samsun) - Lehte Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim Sayın Şener daha evvel işaret etti.

Süreniz 10 dakika efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan değerli arkadaşlarım;

İçtüzük tekniği bakımından bir tartışma içindeyiz. Bu bakımdan bendeniz meselenin polemğine girmek istemiyorum. Şu anda Başkanın tutumunun lehinde konuşuyorum. Ancak, bu devredeki başkanların 64 üncü madde ile ilgili yorumuna küçük bir tenkit getirmek istiyorum: «Tutumunuz hakkında söz istiyorum» tabirini, tabiri saf manada alarak, «Benim tutumum hakkında söz isteme maddesi yok İçtüzükte, tutumum hakkında söz isteyemezsiniz» deniyor. Bunu ilk olarak Sayın Karakaş Mecliste ifade buyurdular, sonra bugün Riyasette bulunan değerli arkadaşımız da; «64 üncü madde ile ilgili olarak söz verebilirim, ancak tutumum hakkında söz isteme diye İçtüzükte bir husus yoktur» dediler.

64 üncü maddenin özeti, kenar başlığı ne olsun diye sorarsanız; 64 üncü maddenin kenar başlığı kısaca, «tutum hakkında söz istemenin» adıdır ve âdeta bu gelenek haline gelmiştir. Onun için değerli başkanların, milletvekilleri, «Tutumunuz hakkında söz istiyoruz» dediklerinde, 64 üncü maddeye göre bir talepte bulundukları şeklinde bir değerlendirme yapmalarını talep ediyorum.

Gelelim bugünkü konuda İçtüzük meselesine. Gruplar, Meclis Araştırması hususunda, her grup kendi görüşünü ortaya koydu; «Meclis Araştırması istiyoruz» dedi. Meclisimizin araştırma mevzuundaki bugünkü bu beraberliğini, bu ittifakını takdirle karşılıyorum ve bütün partilerimizi ayrı ayrı elbette tebrike değer buluyorum.

Ancak mesele bu değil. Benden evvel değerli arkadaşım Sayın Akın Simav, meseleyi İçtüzüğün 100 üncü maddesine göre ve müteakip maddelerine göre incelemek yerine, «Biz araştırma istedik, Hükümet de bunu isteyecekti; siz neden söz vermediniz, çok taraflı bir Başkansınız» dediler ve talihsiz bir «kaleci» benzetmesini ortaya koydular.

Meclis başkanlarına, Riyasette bulunanlara, başkanvekillerine itimat etmeye mecburuz. Onların kendi değerlendirme anlayışları vardır, bunlara saygı göstermeye mecburuz. Aynı Başkanvekili arkadaşımız, Kültür Bakanlığı Bütçesi geldiğinde Cumhuriyet Halk Partisinin anlayışı gibi oy kullandı diye

iyi başkan oldu o zaman, şimdi «Hükümet adına söz isteme» de sıra geçtiğinden dolayı vermeyince, «yedek kaleci» gibi telakki edilmek gibi son derece yanlış iyi olmayan bir cümleyle, çok kötü bir cümleyle tavsif olundular, bu hoş olmadı.

TURGUT ARTAÇ (Kars) - Sayın Başkan, kendi adına konuştu Cumhuriyet Halk Partisi adına konuşmadı.

ABDULKADİR KAYA (Siirt) - Doğru da, yalnız Cumhuriyet Halk Partisi adına konuşur gibi ifade etti sözlerini. (CHP sıralarından «Hayır» sesleri)

BAŞKAN - Lütfen hatibi dinleyiniz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Efendim, tavzih edeyim, ben herhangi bir grubu ilzam ederek değil, İçtüzüğün tekniği açısından meseleyi ele alıyorum. Şimdi Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 üncü maddesinde, Genel Görüşmelerde ve diğer görüşmelerdeki sıra sarıh olarak belli olmuş. Ne diyor: «Birinci sırada Hükümet söz ister.» Başkan, «Hükümet burada mı, söz istiyor mu?» diye bugün sordu. Hükümet sıralarından veya Meclisten Hükümet adına sıralarda oturan herhangi bir bakan arkadaşımız, Hükümet olarak söz talebinde bulunmadı bu esnada, ikinci etap olarak siyasi parti gruplarına söz verildi. Sonra da, «istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer üyeye söz verilir» diyor. Başkan bu lazimeye bu gereğe bugün tam olarak riayet etti. Birkaç defa da, «Hükümet burada mı?» diye sordu. Kaldı ki Hükümetin, peşin olarak söz talebinde bulunması lazım. Böyle bir talep olmadığına göre, Başkanın tarafsızlığını ihlal edici muamele nerededir bugün? Ama, Başkan, «teamül teşkil etmemek üzere, bir defaya mahsus söz verebilirim» derse, bence işte bu muamele İçtüzük ihlalidir. Her «teamül teşkil etmesin» diye rahatlıkla yapılan işlemler istisnalar olağan hale gelir ve devamlı tatbik edilir hale gelir. Onun için İçtüzüğü, lafzi bakımdan ne diyorsa o şekilde uygulamak lazımdır.

Mesela benim, devamlı ısrarla dört sene önceden beri söylediğim 59'un tatbikatı vardır. Gündem dışı söz isteme taleplerini başkanlar, 59'un lafzi yorumu içinde ciddi uygulamıyorlar. Kendilerine göre sebep buluyor, üyelere söz hakkı tanıyalım diyorlar. Fakat bence, İçtüzükte arıza varsa ortaya çıksın, o da belli olsun. Onun için, İçtüzük dışında takdiri muameleleri tecviz etmek gibi bir anlayışa da sahip değilim.

Bugün Hükümetten söz talebi gelmemiştir ve Hükümet, burada İçtüzükteki sarıh sırasını atlamıştır.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Öyle bir sıra var mı?

ŞENER BATTAL (Devamla) - Bu sıra, daimi uygulanan bir sıradır.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Yok öyle bir şey.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Tatbikatta devamlı uygulanan bir sıradır.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Bütçe sırasında partilerin sıralamaları vardır, orada da zamanında gelmeyen parti söz hakkını kaybeder.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Kaçırır...

ŞENER BATTAL (Devamla) - Veya parti grupları...

BAŞKAN - Müddetiniz dolmuştur Sayın Battal.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Son cümlelerimi söylüyorum.

Parti grupları söz istedi mi? İstemedi. O zaman istemde bulunan milletvekillerine söz veriyorum, dediği anda; artık parti grubunun o söz verme anından sonra söz hakkı düşmüştür, söz alamaz. Bu lafzı, sarih bir yorumdur.

Bu bakımdan, İçtüzüğün 100'üncü maddesine göre muamele uygundur. Bütün bunlara rağmen Riyasetteki başkanları iyi niyetli olarak kabul etmeye mecburuz. Fevkalade hatalarında, sarih hatalarında karşılırlarına çıkalım, ama bir anda onu suiniyetli, bir anda onu taraflı gibi görürsek, o zaman Meclis müzakerelerini istediğimiz rahatlıkla takip edemeyiz.

Bu düşüncelerle saygılar sunarım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Etem Ezgü?..

İ.ETEM EZGÜ (Samsun) - Lehte.

BAŞKAN - Sayın Kılıçoğlu?..

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Aleyhte.

BAŞKAN - Önce aleyhte söz isteyen Sayın üyeye söz vereceğim. Yalnız, Sayın Kılıçoğlu, sizden daha önce Sayın Kenan Bulutoğlu aleyhte söz istemişlerdi.

Sayın Bakan söz sıranızı Sayın Kılıçoğlu'na veriyor musunuz?

İŞLETMELER BAKANİ KENAN BULUTOĞLU (Samsun) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kılıçoğlu.

İ.ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Söz alış nedenim, Sayın Başkanın görüşmeleri idare edişinde Hükümete söz verip vermemesiyle ilgilidir. Sadece İçtüzüğün 100'üncü maddesini ele alıp, burada sıralanmıştır, evvela Hükümet konuşur, eğer Hükümet o sırada, yani 1 inci sırada konuşamazsa konuşma hakkını kaybeder diye bir düşünceden hareket etmek yanlışır.

Parti grupları da aynı. Parti grupları da söz istem sırasına göre sıralanır; fakat o anda bir mazereti olur, birinci sıradaki konuşmaz, gelir üçüncü sırada konuşur. Asıl olan, grupların görüşlerinin ifade edilmiş olup olmaması meselesidir. Hükümet için de öyledir.

İçtüzüğün 100 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası «Genel Kurulda bu konudaki görüşmede Hükümet, siyasi parti grupları ve istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi konuşabilir. Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaretle oylama suretiyle karar verir.» demektedir. Şimdi buradaki sıra, öncelik sırasıdır. Eğer gruplar söz isterse, Hükümet de söz isterse Başkan birinci sırada Hükümete söz verecek; ama gruplar bir sıra aldı diye, eğer o sırasında konuşmazsa konuşamayacak anlamında bu maddeyi mütalaa etmek yanlışır.

Nitekim İçtüzüğün 62 nci maddesi «Söz, kayıt veya istem sırasına göre verilir. Genel Kurul gerekli görürse, görüşme konusunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere sırayla söz verilir. Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okutur» demektedir ve (şimdi esas fıkraya geliyorum) «Hükümete, esas komisyona ve siyasi parti gruplarına, söz almada öncelik tanınır.» demektedir. Yani, eğer esas komisyon söz istediye, o hükümetten önce konuşur, siyasi parti grupları hangi anda söz isterlerse o anda konuşurlar. Bu bakımdan, Sayın Başkanın uygulamada bir yanlışlık yapmaması için, Hükümete ve siyasi parti gruplarına hangi anda söz isterlerse söz hakkı tanımlarını rica ediyorum ve bu şekilde tatbikatı düzenleyeceklerini umuyorum.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kılıçoğlu.

Buyurun Sayın Ezgü.

İ.ETEM EZGÜ (Samsun) - Söz hakkımı Hasan Ekinci'ye verdim efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

İyi niyetlerine inandığımız birçok milletvekillerini düşünerek çok güzel bir konuyu tarihe, rakama ve plaka numarasına dayanarak huzurlarınıza getirdik; fakat bu başka mecralara döküldü ve hatta...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Efendim, usul hakkında konuşuyorsunuz.

HASAN EKİNCİ (Devamla) - Sayın Uysal, o konuya geleceğim.

Getirdiğimiz soruşturma önergesi değil, getirdiğimiz sadece bir Araştırma önergesidir. Bu derece fazla hassasiyet göstermenizi doğrusu ben anlayamadım; ama bu meyanda Sayın Başkana burada ifade edilmemesi gerekir tarzda sataşmada bulunulmuştur.

Sayın Başkan burada sadece Tüzüğü uygulamıştır, Tüzükteki sırayı uygulamıştır. Görüşmelere geçildiği sırada «Sayın Hükümet?» dediler ve Sayın Çetin arada oturmakta idi, «Hükümet yok» dendi. Burada olduğu halde söz istemediler ve «Yok» dediler ve bilahara... (CHP sıralarından «Bulutoğlu, Bulutoğlu» sesleri)

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Sayın Bulutoğlu da burada bulunuyorlardı.

Kaldı ki, son söz milletvekilinindir, önerge sahibinin ve önerge sahibinin göstereceği bir imza sahibinindir; bu da konuşmasını yapmıştır.

Başkan, basiretli bir şekilde İçtüzüğün 100'üncü maddesini en iyi şekilde uygulamış ve Hükümete söz sırasında söz vermiştir; konuşma imkânı verilmiştir, fakat konuşmamıştır. Bu da, bir yerde müdafaadan kaçma anlamına gelir. Bu sırayı tespitin bir anlamı vardır. Elbetteki Hükümetin önceden konuşması Tüzüğün amir hükmüdür. O bakımdan Başkanın tutumu yerindedir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Efendim, iki lehte, iki aleyhte milletvekili konuşmuştur. Şimdi Başkanlık olarak 100'üncü maddeyi okuduk, o sıraya göre beş yıldan beri Meclisteki tatbikat aynen devam etmektedir; bir iki tane istisna hariç olmak üzere. Kaldı ki, Gensoru mevzuunda da 89 uncu maddede yine sırayı aynı şekilde belirtmek suretiyle ifade etmiştir: Siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir Bakan konuşabilir. Bu, Anayasanın 89 uncu maddesine istinaden bu şekilde ifade edilmiştir.

Bir de, bu müzakerelere başladığım zaman Başkan olarak şu şekilde ifade kullandım: «İçtüzüğümüze göre Meclis Araştırması açılıp açılmaması hususunda Hükümete, siyasi parti gruplarına ve önerge sahiplerinden birine sırasıyla söz verilecektir.» Bunu Başkanlık ifade etmiştir ve tutanaklara da bu şekilde geçmiştir.

AKIN SİMAV (İzmir) - Tutanaklara bakınız.

BAŞKAN - Efendim, tutanağa, itimadınız yoksa bakabilirsiniz Sayın Simav.

Şimdi bu şekilde Başkan ifade ettikten sonra, tekrar dönüş yapması, kanaatimce Başkanlık Divanı için ve Başkanlık için iyi bir puan olmaz ve -nasıl arkadaşımız kalecilikten bahsettiyse - bu gol de sayılmaz.

Bu bakımdan, şimdi Hükümete söz verilemez; benim kanım budur. Ama, Meclis direniyorsa ve bunu bir usul haline getirmek... (AP sıralarından «lüzum yok» sesleri) Peki, şu halde mesele kapanmıştır.

Komisyon başkanlarının, Komisyonunda karar alınmadan, gündemde yer almış bir konuyu geri alıp alamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	155	7.6.1978	233-237	Muslih Görentaş	Yılmaz Balta	Recep Özel

BAŞKAN - Usul hakkında, buyurun Sayın Akçalı.

CEVDET AKÇALI (Adana) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Anayasa Komisyonu Başkanının şahsen böyle bir önerge vermeye yetkisi yok. İçtüzüğün 89 uncu maddesini aynen okuyorum:

«Esas Komisyon veya Hükümet, tasarı veya teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, Komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.»

Burada İçtüzük «Komisyon» deyimini kullanmıştır, «Komisyon Başkanı» deyimini kullanmamıştır. Ben Anayasa Komisyonu üyesiyim ve burada Anayasa Komisyonu üyesi arkadaşlar var. Komisyonumuz bu seçimin geri alınması hususunda herhangi bir karar vermemiştir. Bu sebeple, Komisyon Başkanının şahsen böyle bir önerge vermeye yetkisi yoktur.

Diğer taraftan, İçtüzüğün 50 nci maddesi, Meclisin gündeminin nasıl tayin edildiğini, bu sıranın nasıl değiştirileceğini gayet açık suretle tayin etmiştir. Burada, seçimin gündemin hangi sırasında yer alacağı ve bu gündemde nerelere getirileceği hususunda gayet sarıh hükümler vardır. Önerge bu hükme de aykırıdır. İçtüzüğün 50 nci maddesinin 3 üncü fıkrasına seçim konmuştur. Son fıkrasına da, sadece, gündemde yazılı hususlardan 3 ve 4 üncü kısımlardaki seçimler ve oylamalar için de haftanın belli bir gününün ayrılabilceği hususunda bir kayıt konulmuş; fakat 3 üncü ve 4 üncü kısımların yerinin değiştirilemeyeceği hükmünü getirmiştir.

Bu sebeple, gerek Komisyon Başkanının şahsen böyle bir önerge verme yetkisi olmadığından ve gerekse gündeme gelip 3 üncü sırada yerini almış olan bir hususun yerinin değiştirilmemesi yönünden, bu önergenin kabulüne imkân yoktur. Reddi hususunu Yüce Meclisin takdirlerine arz ediyoruz,

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Söz istiyorum.

CEVDET AKÇALI (Adana) - Oylanamaz, oylanamaz; İçtüzüğe aykırıdır.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Hem «Oylanamaz» diyorsun; hem de reddini talep ediyorsun. Hangisi doğru birader?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Aksoy.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Vermiş olduğum önergede ne İçtüzüğe, ne de hukukun genel prensiplerine aykırı hiçbir nokta yoktur; özellikle uygulamaya aykırı hiçbir nokta yoktur.

Cevdet Akçalı arkadaşım, uzun süre bu Mecliste çalışmış ve bildiğime göre Anayasa Komisyonunda Başkanlık da yapmış bir arkadaş olarak, 89 uncu maddede sözü edilen Komisyonun geri almasının tatbikatla, hemen daima Komisyon başkanlarının imzasıyla olduğunu bilirler.

Ben bu konudaki başvurmadan önce tatbikatın ne yolda olduğunu da inceledim. Eğer şunu diyorlarsa ki, «Tatbikat genellikle böyledir ama; bu meselede biz geri alınmasını istemiyoruz, çünkü bir özel durum var, yol açılacak olursa belki Meclisin işlemesi için bazı adımlar atılabilir; bu Meclisin işlemesini sağlayacak adımların atılması ne olursa olsun, önlenmelidir»: Bu, hiçbir zaman hukuk prensipleriyle bağdaşmaz.

Birincisi, demek ki, usul bakımından başkan geri alabilir.

Kanunların dışındaki noktalarda geri alma olabilir mi? Tatbikat vardır, hatta aynı noktalar vardır; 9 Kasım 1976 tarihinde aynı şekilde geri alınmıştır; 21 inci cildin 101 inci sayfasında 5 inci Birleşim açılıp okunduğunda görülür. Bu noktada da en küçük bir endişe yoktur.

Muhtevasına gelince: Doğruluğu ve hukukiliği tartışma götürmez. Çünkü, Anayasanın ve ilgili kanunun hükümlerine göre, 3 misli aday üzerinden Anayasa Mahkemesi üyeleri seçilecektir. Biz komisyonda sadece bir noktayı düşündük - aklımıza gelmedi - dedik ki: «3 - 3'mü yapalım?» 2 şahıs birden aday olduğuna göre, 3 şu adaylık için 3'de bu adaylık için.» «Bu doğru olmaz» denildi görüşmeler sırasında, çünkü, belki en uygun olan, en yüksek ehliyete sahip bulunan 2 şahıs birden aynı 3'lü kategoriye düşebilir. O takdirde bu doğru olmaz. Mademki şu anda 2 tane açık vardır, 2 misli olan 6'yı gösteririz.

Ama arkadaşlar, hukuktaki bütün sorunlar, uygulamada ortaya çıkıyor. Uygulamada görüldü ki, üyelere birisi daima çok üstün oy alıyor. Bu nedenle o gün ki görüşmelerde dedik ki: «Belli, bu arkadaş seçilecek». «Seçilecek» deyince birden şu sorun ortaya çıktı: Peki o seçildi, ondan sonra ne olacak? Geriye kalıyor 5 tane aday. 5 tane aday arasından nasıl geri kalan ikinciye seçebiliriz? Açıkça Anayasanın ve ilgili kanunun maddesine aykırı olur. 3 aday üzerinden biz geri kalanı seçeceğiz; o halde, o andan itibaren artık durum aydınlığa kavuşmak mecburiyetindedir.

«Şöyle düşünülebilir» dedim, «denilebilir ki, hele bir seçilsin de, ondan sonra geri alırız». İşte esas o zaman ihtilaflı olur. Çünkü bu kimin seçileceğine göre, seçilmiş ve geride kalan adaylara göre usulü tespit etme, kuralı tespit etme olur ki, bu sübjektif olur. Daha adaylar belli olmadan, yani geriye kalan ikinci şahsın kim olduğu belli olmadan kuralın tespit edilmesi hukuk

prensipleriyle bağdaşır. O halde, bir nokta eksik getirilmiştir dedik. Eğer 2 aday birden seçilmez de birisi seçilirse, 5 olan adayın 3'e indirilmesi nasıl olacaktır? Çeşitli yöntemler akla gelebilir ki: En çok oy almışlardan geriye kalan 3 kişi. Belki bu da doğru olmayabilir. Hayır, yeniden Karma Komisyon, geri kalan 5 aday üzerinden 3 adayı tespit eder; hatta üçüncü yol bile var.

Demek ki, geriye kalan bu 5 adayın 3'e nasıl indirileceğinin, objektif bir biçimde ve daha kimin seçildiği ve geriye kimlerin kalacağı belli olmadan, Anayasa Komisyonunda tespit edilmesi gerekir. Bunu daha evvel düşünemedik; çünkü tatbikatta ilk defa karşılaştığımız bir noktadır 2 adayın birden aşağıya gönderilmesi. Bunun ortaya çıkardığı bir sorundur.

Bundan dolayı, Anayasa Komisyonu, bugüne kadar ki tatbikata uygun olarak, Başkanın imzasıyla ve yine bugüne kadarki tatbikata uygun olarak, Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçimi konusunda da bir geriye alma talebinde bulunmuştur. Bunun usule aykırı hiçbir tarafı yoktur; muhteva bakımından da tamamen yerinde bir harekettir. Ama tesadüfen, bizim bu şekilde geri istememiz bir partimizin engelleme taktiğiyle aynı ana gelmiştir. Bu geri alınacak olursa, bazı kanun tasarılarının konuşulmasına olanak hâsıl olacaktır; bundan memnun olmamaktadırlar. Ama İçtüzük hükümlerinin uygulanmasının partilerin taktikleriyle alakası yoktur. Şu İçtüzük hükmünün uygulanmasında bir art niyet olmadığı gibi, tam aksine, tamamen doğru bir tutum vardır. Aksi görüşte olan arkadaşlar buraya çıkarlar, söylediklerimden hangi noktanın yanlış olduğunu belirtirler, gerçek meydana çıkar.

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Komisyonla görüştük ya.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (Devamla) - Hayır Sayın Köylüoğlu, Komisyonla 3'er 3'er 2 aday mı göstereceğiz, yoksa 6 adayın 2'sini, 3'ünü mü göstereceğiz, bunu konuştuk.

Arz edememiştim. Şimdi incelediğimiz nokta şu: Biz orada şunu kabul ederek bunu tespit ettik: 2 tane şahsın, yani 2 üyenin birden seçilmesi hali. Şimdi bir noktaya çıktık, bunu arz edememişim. Birisi seçilecek olursa...

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Daha yok ki ortada seçilen.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (Devamla) - Aa, bakın «yoktu» diyor, onu da arz ettim. Eğer birisi seçilecek de öteki ikinci şahıs kalacak olursa, 5 tane adaydan seçilme durumu olacak. Onu o zaman tespit etmeye gitmemiz doğru olmaz. Çünkü kimin seçildiğini, kimin geride kaldığını bilerek, «şu yöntem veya bu yöntem» dememiz objektif olmaz. Bugün, daha, «seçilen kimdir ve geride kimler kalacak», bu nokta bilinmeden yöntemi tespit edersek, o zaman objektif hareket etmiş oluruz.

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Bu hususta karara vardık.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (Devamla) - Hayır varmadık. Peki, soruyorum efendim; hangi karara vardık? Birisi seçilecek olursa, geride kalan 5 kişiden hangileri aday sayılacaktı?

BAŞKAN - Sayın Aksoy, karşılıklı konuşmayın, Umumi Heyete hitabedin.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MUAMMER AKSOY (Devamla) - Sayın Başkanım, ben de biliyorum ki karşılıklı konuşulmaz; ama üyelere Adalet Komisyonu Başkanı olan arkadaş «bunu tespit ettik» diyorlar. Aşağıya göndermiş olduğumuz yazımızda ve yukarıdaki vesikalarda böyle bir tespit yoktur ve bunu da konuşmadık. Bu nokta akıldan bile geçmedi. İlk defa bir arkadaşın fazla oy alması üzerinedir ki, bu nokta ortaya atıldı, benim tarafımdan düşünüldü.

2 kişi birden seçilirse yedi kişi ne olacak? Bu hiç konuşulmayan bir nokta. Bunun bugünden halledilmesinde büyük yarar vardır, aksi halde, alacağımız kararın adaylara göre verilmiş sübjektif bir karar olacağı sonucuna varılabilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksoy.

Sayın Kubilay İmer, aleyhinde buyurunuz efendim.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, muhterem üyeler;

Bugün tatbik edilmekte olan İçtüzüğün hazırlanmasında Partilerarası Komisyonda çalışmış ve bu İçtüzüğün meydana getirilmesinde naçizane emeği geçmiş bir insan olarak, geçmiş bir iki senelik değil de, 1969'dan beri - profesör olmasak da - tatbikatı bilmekteyiz.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Biz profesörlükten bahsetmedik orada.

M. KUBİLAY İMER (Devamla) - Şimdi hadise şudur: Bu İçtüzüğün bir hazırlanma ve getirilme sebebi vardır. Bu sebep, Meclisin çalıştırılması esasına dayanır, bir. Bir de, bu Meclis gruplar esasına göre çalışır, iki.

Burada bir hususu bilmekte çok büyük bir yarar vardır; getirilen hükümde bile bile «komisyon» olarak belirtilmiş, «komisyon başkanı» konulmamıştır. Çünkü bunun burada tartışması geçmiştir. Bir kanun tasarısı görüşülürken, o kanun tasarısı veya teklifiyle alakalı olan komisyonu, burada komisyon başkanı, başkanvekili veya sözcüsü veyahut da hususi surette o tasarı için tayin edilen sözcü temsil eder.

Daha evvel, komisyonlarda komisyon başkanvekilliği yoktu; komisyon başkanı vardı, komisyon sekreteri vardı. O kadarla kalır ve sözcü komisyonu temsil etmek durumunda değildi.

Bu suretle komisyon başkanından başka, komisyon başkanvekilinin bulunması, gereğinde komisyonun sözcüsü, gereğinde özel surette o kanun için seçilmiş sözcü tayini yapılmak suretiyle komisyonun Mecliste temsili sağlanmak istenmiştir, bu bir.

İkincisi; burada bir kanun vesilesi ile bundan 5-6 sene evvel, - Adalet Komisyonunda o zaman üye idim - Adalet Komisyonunun üyeleri, daha sonra Toprak ve Tarım Reformu müzakeresi olurken, yine bu vesile ile bazı maddelerin geri çekilmesi meselesi burada Başkan tarafından ileriye sürüldüğünde, bendeniz itiraz ettim. O günkü Başkanvekilliği yapan arkadaşımız, Komisyon, tasarı veya teklifi görüşülürken burada hazır bulunduğu için, Komisyon üyelerinden ekseriyetin burada mevcut olup olmadığını - Komisyon sıralarında - ve onların bu Komisyon Başkanının görüşüne iştirak edip etmediklerini araştırdı. Arkadaşlar ekseriyeti temin ettikleri içindir ki, o görüşülmeye devam edildi. Ekseriyet olmadığı bir anda da bunun aksinin tatbikatı yapılarak, Komisyon Başkanının dediği yerine getirilmedi.

İkinci bir misal vereyim:

Evvelki dönemde, bugün merhum olan Selâhattin Hakkı Esatoğlu'nun, idam cezalarının kaldırılması teklifi vardı, Adalet Komisyonunda reddolunmuştu; Anayasada idam cezalarının kalkmadığı yolundaki benim itirazım kabul edilerek.

1973'ten sonra aynı mevzu ikinci defa Sayın Ecevit'in teklifi ile gelmişti -arkadaşlarımız hatırlarlar-ve zannediyorum id, o günkü birleşimde de Başkanvekilliğini Sayın Memduh Ekşi yapıyordu. Adalet Komisyonu Başkanı, Sinop Milletvekili Yalçın Oğuz arkadaşımızdı; İstanbul Milletvekili Doğan Öztunç da Adalet Komisyonu Başkanvekili idi.

Komisyonunda, Sayın Ecevit'in «idam cezalarının kaldırılması» yolundaki, daha evvelki teklif gibi gelen ikinci teklifi -devre değiştiği için- yine benim, Anayasadaki, sarıh olarak, «idam cezalarının infazını geriye bırakır» şeklindeki hüküm olduğu müddetçe bu kanun çıkamaz şeklindeki itirazım, Komisyonunda 8'e karşı 7, ki o zaman Selâmet Partisi ile Halk Partisinin müşterek olarak kurmuş oklukları Hükümet yeni bozulmuş durumda idi - aklımda kaldığına göre - ve Adalet Komisyonunda bu teklif, bu suretle Halk Partili arkadaşlarımızın, Başkan Yalçın Oğuz ve Doğan Öztunç arkadaşımız dahil olmak üzere, onların 7'ye karşı, karşı tarafın 8 reyi ile reddedildi.

Bu teklif buraya geldi. Buradaki müzakeresi sırasında Doğan Öztunç arkadaşımız, başkan olmadığı için, temsilen çıkıp konuşmak istedi, benim buradan söylediğim şey şu oldu:

«Neyi müdafaa edecektir? Eğer Komisyonu müdafaa edecekse, Komisyonunda kullandığı reyin aksi istikametinde konuşacaktır. Çünkü, Komisyonun kararı, Sayın Ecevit'in «idam cezalarının kaldırılmasına dair

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

teklifinin reddine mütedairdi. Onun kabulüne arkadaşımız rey vermişti. Kendi düşüncesini söyleyecek olursa, o zaman Komisyon kararına ters düşecek durumda idi.» «Bunu göze alacaktır» dediler Sayın Memduh Ekşi; ama arkadaşımız gene fikrini müdafaa etmeye başlayınca, Sayın Memduh Ekşi müdahaleye mecbur kaldılar ve Doğan Öztunç arkadaşımız kürsüden inmeye mecbur kaldı ve bu suretle yaptığı konuşma da, Adalet Komisyonunu temsil eden bir konuşma olmak durumundan çıkmış oldu.

Burada daha evvel Komisyon Başkanı olan arkadaşımız konuştular. Elbetteki kanunda hüsnüniyet asıldır. Medeni Kanunun ahkâmına göre, aksi ispat olunmadıkça, biz bir şeyin doğruluğuna hükmederiz; ama bir yerde komisyon kararının mevcut olup olmadığı noktası varsa, eğer diyorlarsa ki «komisyon kararı var», bunun üzerinde hakikaten münakaşa ederiz. Ama komisyon kararı olmadık bir yerde komisyon başkanının şahsi mütalaaları indi olmak durumunda kalır, özür dilerim, başka tabir bulamadım, Öztürkçesini de bilemiyorum. İndi olmak durumundadır, çünkü komisyonu temsil etmemektedir.

Binaenaleyh, komisyonu temsil etmeden burada komisyon başkanının yaptığı konuşma, sadece Meclisin bir üyesi sıfatıyla. Komisyon başkanı sıfatıyla, komisyonun kararı olmayan bir mevzuda bir teklifte bulunamaz. Üstelik, arkadaşımızın da belirttiği gibi, komisyonun bu mevzuda bir kararı olmadığı da açıktır. Arkadaşımız, eğer buraya getirdiği deliller arasında komisyonun kararı olsaydı, bunu beyan ederdi.

Ben Sayın Başkandan bir hususu rica ederek sözüme son vereceğim. Sayın Başkandan sorsun; komisyon kararı var mıdır, yok mudur? Varsa karar ibraz edilir. Değilse, bu meselede -özür dilerim -oylamaya dahi sunulmayacak kadar açık bir usul durumu mevcuttur. Bu çeşit usulsüzlükleri usul haline getirmek, her halde Meclisin çalışmasını normal bir düzen içerisinde tutmak demek olmaz. Üstelik, Başkanlık Divanı, daha evvel Memduh Ekşi arkadaşımızın yaptığı tatbikatın tamamıyla tersine -ki bu yolda 4-5 tane karar vardır, bu Tüzüğün kabulünden evvel ve kabulünden sonra- bir tutum izlemiş olur, Başkanlık Divanının tutumuna ters olur.

Saygılarımı sunarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İmer.

AHMET GÜLTEKİN KIZILIŞIK (Zonguldak) Sayın Başkan söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehide mi efendim?

AHMET GÜLTEKİN KIZILIŞIK (Zonguldak) - Aleyhte.

BAŞKAN - Aleyhte olmaz, 2 kişi konuştu efendim.

Lehide söz isteyen yok.

Şimdi efendim, 89 uncu maddede «Esas komisyon veya Hükümet, tasarı veya teklifin tümünün, belki bir veya birkaç maddesinin komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.» denilmektedir.

Bugüne kadarki tatbikat tamamen bu şekilde devam etmiştir; komisyon kararı hiçbir zaman istenmemiş ve Meclislin oyuna da sunulmamıştır. Kaldı ki, 1976 senesinde 5 inci Birleşimde (Sayın Aksoy'un da biraz evvel işaret ettiği 9.11.1976 tarihli 5 inci Birleşim), «Millet Meclisi gündeminin seçim kısmında yer alan, 3/173 esas sayılı ve 57 S. Sayılı, Anayasa Mahkemesinde açık bulunan 1 asıl üyelik için yapılacak seçime dair Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu ve aday listesi, Karma Komisyonumuzun 23.5.1974 tarihinde yaptığı toplantıda tespit edilmiştir.

Söz konusu aday listesindeki Sayın adayların bugüne kadarki 2,5 yıl gibi uzun bir süre içinde, seçilme komisyonumuzca incelenmesi için adı geçen rapor ve aday listesinin dosyası ile birlikte, İçtüzüğün 89 uncu maddesine göre, Karma Komisyonumuza geri verilmesini arz ve rica ederim.

Anayasa ve Adalet Komisyonlarından

Kurulan Karma Komisyon

Başkanvekili

Urfa Milletvekili

Abdülkadir Öncel»

şeklindeki tezkere okunmuş ve Başkan bunun üzerine; «Söz konusu rapor, bir defaya mahsus olmak üzere Komisyona geri verilmiştir.» demiştir. Bugüne kadarki tatbikat Mecliste böyle devam etmiştir. Şimdi bu geleneği...

CEVDET AKÇALI (Adana) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

CEVDET AKÇALI (Adana) - Sayın Başkan, eski tatbikat ile bugünkü tatbikat arasında fark var.

BAŞKAN - Ne fark var efendim?

CEVDET AKÇALI (Adana) - O tatbikatta hiçbir üye çıkıp da... (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, Komisyon kararı yoktur; fakat bugüne kadar yapılan tatbikatta da hiçbir zaman Komisyon kararı olmamıştır. Komisyon Başkanı direktmen bunu istemiştir.

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Sayın Başkan, Tüzükte «komisyon» diyor; tatbikatın yeri yok.

BAŞKAN - Evet, metinde «komisyon» diyor. Ancak bugüne kadarki tatbikatımız şu: İçtüzüğümüzde tam bir sarahat olmadığı takdirde, daima

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

tatbikatlar ve gelenekler göz önüne alınarak uygulama yapılır. Bu bakımdan burada bence muğlak bir taraf da yoktur.

Bir defaya mahsus olmak üzere geri verilmiştir efendim.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) - Sayın Başkan, Komisyonda ekseriyet var mı yok mu?

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Giresun) Sayın Başkan, sataşmadan dolayı söz verecektiniz.

BAŞKAN - Tabii, size söz vereceğim, bu oturum içerisinde size söz vereceğim.

Görüşülmekte olan kanun tasarısının akçelf bir iş olması nedeniyle, esas komisyonun Plan Komisyonu olması gerektiği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	1	156	8.6.1978	308-309	Muslih Görentaş	Recep Özel	Yılmaz Balta

BAŞKAN - Sayın Şohoğlu, şimdi, bu usul hakkında, acaba yerinizden hangi konuda söz istiyorsunuz?

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Yanlış bir prosedür takip ediyorsunuz.

BAŞKAN - Mesela ifade edebilir misiniz?

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - İzah edeyim efendim.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Muhterem arkadaşlar, şu hususu arz etmek üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Biraz evvel konuşan Sayın Uysal, bu kanunun mutlaka çıkmasını arzu ettiklerini ifade ettiler. Biz de aynen katılıyoruz. Bu sebeple de, bunun sürüncemede kalması için değildir, usul hatası içinde olduğumuzu ifade etmeye de mecburum.

Bundan evvel bir kanun geçirdik. İlkokul öğretmenlerine ek ders ücreti vermek üzere...

RAHMİ KUMAŞ (Trabzon) - Ne hakkında? Nasıl usul oluyor?

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - Evet efendim, usul hakkında. Örnek veriyorum.

BAŞKAN - Müdahale etmeyin efendim, müdahale etmeyin.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - Neden bu kadar acele ediyorsunuz? Biraz evvel biz sizi dinledik.

BAŞKAN - Sayın hatip, buyurun devam edin, devam edin.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - O kanun tasarısı müzakere edilirken, şurada iki komisyon başkanı oturuyordu; biri, Bütçe Plan Komisyonu Başkanı; birisi de, Mili Eğitim Komisyonu Başkanı. Şimdi sadece Sağlık Komisyonu Başkanı oturuyor, Plan Komisyonu Başkanı burada yok.

ALTAN ÖYMEN (İstanbul) - Burada.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - Hiçbir farkı yok. Aramızda var tabii, yerinde yok.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Sayın Uysal dediler ki, “Bu kanun tasarısı yan gelir yasası değil, sağlık hizmetlerini satın alma yasası.”

Katılıyorum. Deminki de, öğretmenın vatandaş, evladını- bir arkadaşımın dediğı gibi - köylüyü eğitme hizmetinin karşılığıydı. Binaenaleyh, nitelik bakımından bir fark yok. Fark olmadığına göre, ikisi de akçeli kanundur. Niye bu kanun tasarısı evvela Plan Komisyonuna gelmiş, sonra Sağlık Komisyonundan buraya indirilmiş? Bu yol yanlıştır. Sağlık Komisyonuna gidecekti, akçeli bir mesele olduğu için en son Plan Komisyonundan geçecek ve burada Plan Komisyonunun raporu müzakere edilecekti. Bunun için, yanlışı bir yoldayız.

Bunun, lütfen geri alınıp, düzeltilmesini, yeniden Plan Komisyonundan geçirilmesini istiyorum.

Arkadaşlar, bu, yanlışı bir tatbikata yol açar. Kanun tasarısının gecikmesini temin etmek için bu kürsüye gelmedim.

Huzurunuzda, gösterdiğiniz alakaya ve sabra teşekkür ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN - Efendim, şimdi İçtüzüğümüzün 23 üncü maddesi şöyle; «Raporda Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona, esas komisyon denir. Esas komisyonun hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında kanun ve İçtüzük hükümlerine göre Başkanlık tarafından tespit edilir» ve bu tespit edilmiştir; en son da Sağlık Komisyonudur. Sağlık Komisyonu Başkanı da burada olduğuna göre...

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Sayın Başkan, örnek verdim; bundan evvel geçen kanun tasarısından ne farkı var bunun?

BAŞKAN - Efendim, bir farkı olmasın, öbüründe Bütçe Plan Komisyonu Başkanı orada oturmuş olabilir; fakat bizim için mühim olan İçtüzüğün hükmüdür.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Milli Eğitim Komisyonundan geçtikten sonra Plan Komisyonuna geldi. Bunun da evvela Sağlık Komisyonundan geçip, sonra Plan Komisyonuna gelmesi lazımdı. Yanlışı bir tatbikat içindeyiz.

BAŞKAN - Şimdi bu safhada böyle bir müzakerenin açılması, zaten hem zaman bakımından, hem de prosedür bakımından mümkün değildir.

Ben, eksik olmadığı kanısındayım efendim.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Yanlışı tatbikat olacak.

BAŞKAN - Şimdi, Başkanlığın takdirine bırakıldığı için, bence bir yanlışı yoktur Sayın Şohoğlu.

Plan görüşmelerinde Danışma Kurulunca kararlaştırılan konuşma sürelerinin kullanılış şekline dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	10	24.11.1978	413-418	Muslih Görentaş	İ.Hakkı Özturun	Halil Karaatlı

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, usul bakımından bir şey söyleyebilir miyim? Bir şey arz edebilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Danışma Kurulu bir program yaptı. O Danışma Kurulunun programı Meclis iradesiyle tahdit edildi ve yürürlüğe kondu, Sayın Başkanlarımız bunu uyguluyorlar.

Şimdi, her günkü programda grupların konuşma hakları var. Konuşma haklarından vazgeçebilirler, ama, 6 saatlik bir süre var. Bu 6 saatlik süre hesaplanarak, bu turlar saptandı. Plan, belli bir süre içinde görüşülecek, oylanacak; o süreyi bu durumda yakalayamayız. O zaman arkadaşlarımız bize, «süresi geldi, saatlerimizi dolduramadık, uzatalım» derlerse, biz oy vermeyiz efendim. Arz ederim.

BAŞKAN - Efendim, zaten öyle bir şey yok; bizim prosedürümüz uyarınca grupları okuyoruz, neticede konuşma hakkını kullanmak istemeyen olursa, biz «o tur da tamamlanmıştır» diye zapta geçeceğiz ve 4 üncü tura geçeceğiz. Onun için bir endişeye mahal yoktur.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Tamam efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, usul hakkında.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkanım, Adalet Partisi olarak bu müddet içerisinde 4 saat 35 dakika konuştuk. Bildiğim kadarıyla, yanlış hatırlamıyorsam bizden 1 saat 25 dakika kaldı. Hatırlayabildiğim kadarıyla Milli Selâmet Partisinden 37 dakika kaldı. Yine hatırlayabildiğim kadarıyla Milliyetçi Hareket Partisinden 2 yahut da 2,5 saat kaldı, tam bilemiyorum. Bu arada Cumhuriyet Halk Partisi aşağı yukarı 1 veya 1,5 saat kullandı.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Biz kullanmayacağız.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Müsaadelerinizi istirham edeyim.

BAŞKAN - Bir dakika.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Ancak, bütün bu turlarda muhalefet tamamen konuşma süresini doldurma durumuna gelecektir. Şimdi, bu müddet içerisinde konuşma olduğu takdirde bizim hakkımız bitiyor. Milli Selâmet Partisinin zaten 37 dakikası var. Böylece, Cumhuriyet Halk Partisi burada en az konuşmayı yapma durumunda oluyor. Dolayısıyla biz turları hesap ederken, o şekilde ayarladık ki, her turda her parti aşağı yukarı, üç aşağı beş yukarı eşit konuşacak. Bu durumda Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin en az konuşma yapma durumu itibarıyla diğer partilerin konuşmalarını zorlama vaziyetine geliyor. O bakımdan ben, Sayın Cumhuriyet Halk Partisinden istirham ediyorum. Eğer sözcüleri hazır değilse, o zaman bunu burada keselim. Yarın saat 14.00'te devam edelim; eğer prosedür uygunsa, sayın partiler kabul ederlerse.

BAŞKAN - Efendim, şimdi elimizdeki programa göre saat 20.00'ye kadar müzakereler devam edecek. Şimdi benim halen yaptığım hesaba göre 1 saat 15 dakika müddetimiz vardır. Biz bu zamanı elbette ki, Başkanlık olarak değerlendirmek istiyoruz. Yapılan konuşmalar Başkanlığımızca tamamen hesap ediliyor. Hangi grubun kaç dakika konuşma hakkı vardır, bizde bu belirlenmiştir. Bu bakımdan, bu hakkını her grup arzu ettiği şekilde kullanacaktır. Biz turlara başlarken, bizim görevimiz partileri konuşmaya davet etmek. Konuşmak arzu etmediği takdirde kişisel konuşmaları yaptırıp, o turu kapatıp diğer tura geçeceğiz. Bizim prosedürümüz budur.

AGÂH OKTAY GÜNER (Konya) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Bir dakikanızı istirham edebilir miyim Sayın Başkanım?

Eğer mümkünse Başkanlık tarafından partiler bu 6'şar saatten ne kadar kullanmıştır? O müddeti açıklamak lütfunda bulunur musunuz?

BAŞKAN - Tabi, tabi. Bunu açıklayayım.

Adalet Partisinin 1 saat 25 dakika konuşma hakkı var. Cumhuriyet Halk Partisinin 4 saat 23 dakika konuşma hakkı var, Milli Selâmet Partisinin 37 dakika konuşma hakkı var, Milliyetçi Hareket Partisinin 3 saat 25 dakika konuşma hakkı vardır.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Şimdi değerli Başkanım, müsaade buyursanız, sizin vaktinizi fuzuli olarak almak istemem.

BAŞKAN - Kısa olarak buyurun.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Şimdi burada partiler olarak, muhalefet partileri azami şekilde saatini ayarlamak suretiyle bunu 5 tur içerisinde bitirebilme durumuna gelme gayreti içerisinde.

Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin en fazla konuşma hakkı var ve en az süreyi kullanmış, 4 saat 23 dakika. O bakımdan şimdi muhalefet partileri olarak, bunu bizden istemeyerek, Sayın CHP'nin müddetini bir saat daha bugün

doldurma durumuna gelirse, o zaman turlar normal çalışma vaziyetine gelir. Ama olabilir - ben kendilerini kınamıyorum, çok da görmüyorum - sayın sözcüleri belki yarına göre hazırlıklı olabilirler, yarın konuşma durumunda olabilirler. O bakımdan, partiler olarak anlaşmaya varalım, yarın saat 14.00'te başlamaya karar verelim.

BAŞKAN - Efendim, yarına bırakmak için bir öneri gelmemiştir. Danışma Kurulundan. Bir öneri gelmediği takdirde biz devam etmeye mecburuz Başkanlık olarak. Bu bakımdan...

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Tabii Sayın Başkan, sonra bizim iki sözcümüz konuştu.

BAŞKAN - Müsaadenizle.

Şimdi hangi grubun konuşmasının - tabii kendi takdirlerine bağlıdır - biz Başkanlık olarak icbar edemeyiz.

Buyurun efendim.

AGÂH OKTAY GÜNER (Konya) - Sayın Başkan, Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Grup Başkanvekili, bizim süremizi kullanamadık varsayımından hareket ediyor, böyle bir şey yok. Eğer biz yanlış anlamadıysak Danışma Kurulunun anlaşması, belli zaman limiti içerisinde her grubun 6 saat konuşması esasına dayanır. Eğer biz yanlış tefsir etmiyorsak, acaba Başkanlık meseleyi nasıl anlıyor?

Üçüncü turda konuşmayan grubun hakkı zayi olmaz, 4 üncü turda konuşur. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Gayet tabii, biz öyle anlıyoruz, Başkanlık olarak bizim anlayışımız o efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Müsaade eder misiniz efendim. Biz Grup olarak ne kadar konuşacağız, ne kadar konuşmaya gerek görürüz, o ayrı bir meseledir. Ben bugün iki grup sözcüsü çıkartmışım, bugün iki grup sözcümüz burada konuşma yapmıştır.

Benim işaret etmek istediğim şu: Turları 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü ve 5 inci tur diye saptadık her turda kura çekilerek, her turda partilerin konuşmasını buraya koyduk.

Ben ona işaret ettim. Biz 2 saat konuşuruz; 1 saat konuşuruz; hiç konuşmayız, o önemli değil, ona işaret ettim. Buradaki turlarda her grubun sesini duymak istiyoruz, onun için.

BAŞKAN - Mesele anlaşılmıştır. Şimdi, sıraya göre...

YILMAZ ERGENEKON (Bursa) - Sayın Başkan, Hükümet vaktinden ne kadar kullandı?

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Efendim, Hükümetin zaten 10 saat konuşma hakkı vardır. O ne zaman arzu ederse, o zaman konuşur.

Hükümet, 2 saat 35 dakika konuşmuştur efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkanım, çok özür dilerim, yalnız müdahale etme durumunda kalmak istemiyorum.

Ancak, şimdi bu öyle bir durum ki, sayın Hükümet konuşmuyor, Sayın Komisyon konuşmuyor, bu arada muhalefet partileri konuşuyor, Sayın İktidar Partisi konuşmuyor ve dolayısıyla devamlı surette muhalefet partilerinin zamanının tükendiğini söylüyorum.

O bakımdan Plan, evet ilan edilmiştir. Plan Sayın Başkan ama...

BAŞKAN - Efendim, müsaade ederseniz ben bir kelime ile ifade edeyim; tahmin ediyorum bu mesele şöyle halledilir:

Konuşmasalar, hiçbir parti konuşmasa dahi, biz bu turları kapatmış olacağız. En son turda kimin ne kadar hakkı kalmışsa, herkes o kadar konuşacak. Mesele bu.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım «Plan getirdik, konuşmak istemiyoruz» diyorlar. Eğer konuşmak istemiyorlarsa, lütfetsinler, konuşma saatlerini bize versinler, biz derhal çıkıp konuşalım. Yani biz, konuşmaktan çekinen insanlardan değiliz.

BAŞKAN - O yetkimizde yoktur.

Şimdi müsaade ederseniz, müzakerelere devam edeceğim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, biz iktidar olarak plan hazırlamışız, getirmişiz, konuşsunlar. (Gürültüler)

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Sayın Başkanım müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurun efendim.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Efendim, şimdi burada bu Planın müzakeresi bir takvime bağlanmış.

Şimdi bir taraftan turlar var, 5 tur var. Bir de mesela, pazar günü bu 5 turun biteceği ve birtakım önergelerin verileceği söz konusu.

Şimdi bugün nasıl olsa geçti veya geçmek üzere olduğuna göre muhalefete mensup gruplar zamanlarını oldukça doldurdular. Geriye Hükümetin 7,5 saat iktidar grubunun da 4,5 saat süre hakkı var. Halbuki bu zamanla kısıtlı; 6 saat yarın var, 6 saat pazar günü var.

O itibarla sadece bu mesele tur meselesi değil; bir de bu iş, bir zamanlamaya bağlanmıştır. Önergelerin de ne gün verileceği yazılı. Mesela şimdi gruplar söz almazsa ne yapacaksınız, bu beş tur da bitmiş mi olacak?

BAŞKAN - Tabii uygulamam öyle olacaktır. Son tura kadar geleceğim.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Sayın Başkanım,

O itibarla benim bir teklifim olacak: Eğer iktidar partisi ve Hükümet şimdi konuşmuyorsa, hiç olmazsa, bugün vakit geç oldu, oturumu tatil edelim; yarın Hükümet belki konuşma lütunda bulunur, biz de geriye kalan zamanımızı ona göre ayarlarız.

BAŞKAN - Efendim, programın bitmesine daha 1 saat 10 dakika müddet vardır, bu müddeti ben kendiliğimden kesemem, ancak bir öneri gelirse ben bunu yapabilirim.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Sayın Başkanım, dün akşam Hükümet bugün konuşacağını beyan etti. O itibarla Hükümet bu Plan hakkında konuşacak mı, konuşmayacak mı? O hususu beyan etsin.

BAŞKAN - Efendim, Başkanlık olarak icbar edemeyiz.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Efendim, yarın da konuşmazsa ne olacak? O itibarla bu zamanlama meselesini de Riyaset olarak mütalaa ederseniz memnun oluruz.

BAŞKAN - Şimdi efendim, uygulamaya devam ediyorum.

İ. ETEM EZGÜ (Samsun) - Sayın Başkanım, burada bir nokta var: Hükümetle Komisyonun 7,5 saatlik müddeti var. Bunun yanında 4 saat 23 dakika Cumhuriyet Halk Partisinin konuşma hakkı var, meseleyi getirip sona sıkıştıracaklar, son dakikada Cumhuriyet Halk Partisi Grubu çıkacak, Komisyon çıkacak...

BAŞKAN - Efendim, o kendi bilecekleri iş. Belki de hiç konuşmazlar, o ayrı bir mesele.

Evet, şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına konuşma yapacak?.. Yok.

CEMAL KÜLÂHLI (Bursa) - Sayın Başkan, Komisyon söz istiyor.

BAŞKAN - Evet, buyurun Sayın Komisyon.

PLAN KOMİSYONU ADINA METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, bu Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı görüşmeleri başlarken...

BAŞKAN - Sayın Komisyon bir dakika, siz usul hakkında mı söz istediniz yoksa?..

PLAN KOMİSYONU ADINA METİN TÜZÜN (Devamla) - Usul hakkında efendim.

... Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Mecliste okunup okunmaması oya sunuldu, Mecliste okunmaması kabul edildi ve aynen bu metin görüşülme konusu yapıldı. Ondan sonra buradaki değerli siyasi partilerimizin ve kişisel olarak görüşlerini aktaran arkadaşlarımızın eleştirilerini okumayan, ama kabul edilen metinler üzerinde yapıldığını biz kabul ediyoruz. Bütün eleştirileri

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

dinledikten sonra gerekli gördüğümüz, Plan açısından gerekli gördüğümüz ve yetkimiz içine giren hususları cevaplandıracağız. Biz burada konuşulan her şeye «kolhoz kooperatifçiliği» gibi yahut «Engels'ten görüşler» gibi...

BAŞKAN - Usulle ilgisi yok bunun Sayın Komisyon.

PLAN KOMİSYONU ADINA METİN TÜZÜN (Devamla) - Arz ediyorum izin verirsiniz efendim. O konulara burada cevap verme durumunda değiliz, Planla ilgili değil, Plan metninde böyle şeyler yazmıyor. İlgili olan şeylere gerekirse cevaplarımızı arz edeceğiz.

BAŞKAN - Oldu, teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına?.. Yok.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına?.. Yok.

Adalet Partisi Grubu adına?.. Yok.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Efendim, usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, konuştunuz, hem de birkaç defa, bir defa da değil.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Kürsüden konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - Efendim ama, usulü yoktur bunun, zaten prosedür aynen devam ediyor. Bunun usulle ne ilgisi vardır? Bir usul tartışması yok burda.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, Danışma Kurulunda zatiâliniz bulunmadığınız için, Sayın Meclis Başkanı bulunduğu için oradaki konuşulan centilmen anlaşmasının izahını burada arz etmek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun, kısa olmak şartı ile, onu rica edeyim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biz, bundan bir müddet evvel Sayın Meclis Başkanı Cahit Karakaş'ın başkanlığında dört partiye mensup grup başkanvekilleri bir toplantı yaptık. Bu toplantıda Cumhuriyet Halk Partisi adına Sayın Altan Öymen bulunmuşlardı ve Sayın Hayrettin Uysal Bey yoktu. Orada yapmış olduğumuz konuşmanın esası, 6 gün içerisinde bu Plan konuşmasının - önergelerin oylanması dahil - bitirilmesi şeklinde idi. Gruplara 6 şar saat söz verildi; Hükümete ve Komisyona 10 saat söz verildi.

Bundan evvelki uygulamaların ışığı altında aşağı yukarı bu karara varıldı ve yapmış olduğumuz hesaba göre pazar günü Planın üzerinde yapılacak tenkitler saat 20.00'de bitecek; pazartesi günü yeniden saat 14.00'de görüşmelere başlanacak ve 20.00'ye kadar devam edecek, 20.00'den 21.00'e kadar ara ve ondan sonra 24.00'e kadar devam etmek suretiyle Plan üzerindeki önerge görüşmeleri de bitecek ve ondan sonra prosedür neyi icap ettiriyorsa - oylama itibariyle -ona geçilecekti.

Şimdi bu şekildeki bir tasnifi biz tamamen Meclisin içerisinde hakikaten partilerin arasında gayet güzel bir uyum içerisinde neticeye varmak gayesiyle hazırladık ve biz Adalet Partililer olarak, doğrudan doğruya Mecliste Plan görüşmelerinin fevkalade güzel, akademik bir seviyede cereyan etmesini ve arkadaşlarımızın sükûnetle bunu dinlemesi bakımından da arzu gösterdik ve bunu zannediyorum gerçekleştirdik.

Şimdi bu zamanın tasnifi, zamanın ayarlanması gösteriyor ki, burada bu 6 günlük ayarlanmanın aşağı yukarı başka türlü bir mecraya dökülmüş olduğunu veyahut da dökülmek istendiğini hissediyoruz. Eğer böyle bir durum yoksa, özür dilerim arkadaşlarımdan. Ancak bunun böyle olmadığını ispat, değerli arkadaşlarıma düşmektedir.

Bu nasıl olmaktadır? Görüyoruz şimdi burada. Sayın Başkanımızın ifade ettikleri gibi, zaman taksimi; Adalet Partisinin 1 saat 25 dakikası kalmış, Cumhuriyet Halk Partisinin 4 saat 23 dakikası, Milli Selamet Partisinin 37 dakikası, Milli Hareket Partisinin 3 saat 25 dakikası kalmış.

Hükümet 2,5 saatlik bir konuşma yapmış. Hükümet ve Komisyonun 7 saat 30 dakikalık bir zamanı kalmış. Duruma şöyle baktığımız zaman; muhalefet partilerine kalan zaman, yani bu Cumartesi ve Pazar günü itibariyle ve bugün itibariyle, muhalefet partilerine kalan zaman tamamı tamamına 5 saat. Cumhuriyet Halk Partisi, Komisyon ve Hükümet: 11 saat 53 dakika.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım; Elbetteki biz Hükümetin, Komisyonun, Cumhuriyet Halk Partisinin konuşma zamanını tayinde takdir yetkisine haiz değiliz. Böyle bir yetkimiz yok ve böyle bir takdir hakkımız da yok. Ancak bu durum, centilmen anlaşmasının hudutları dışına çıkılmak suretiyle muhalefetin bütün sözcülerini konuşturmak; ama Cumhuriyet Halk Partisi, Komisyon ve Hükümet bu zamanı bitirdikten sonra, bizim hiç konuşma hakkımız kalmadan Mecliste tek başına konuşabilme ve istediği kadar bu zaman zarfında konuşabilme durumunu arzuluyor ve Meclisin çalışmasını ona zorluyorsa, o zaman ben burada doğru bir hareket görmediğime kaniyim. Eğer bunun doğru bir hareket olduğunu arkadaşlarımız nitelendiriyorlarsa, burada bunu açıklamaları icap eder.

Değerli arkadaşlarım, bu 4 üncü 5 Yıllık Planın akademik seviyesinin muhafazası ve müdafaası, buradaki bulunan arkadaşlarımızın uhdesine mevdudur. Böyle bir durumda muhalefet olarak ve iktidar partisi olarak hepimiz bu görevin idraki içerisinde bulunmak mecburiyetindeyiz.

Ben arz ediyorum. Olabilir ki, Cumhuriyet Halk Partisinin değerli sözcüleri kendilerini yarına göre hazırlamış olabilirler. Ben bundan dolayı kendilerine bir taanda bulunmak istemiyorum; ancak illaki şu 1 saatlik kalan zaman zarfında, muhalefet partilerinin söz hakkı da bitme durumuna geldiğine göre, illaki şu 1 saatlik zaman zarfında muhalefet partilerini zorlayarak konuşma dışında bırakmak suretiyle hiçbir şey konuşulmadan oylamaya gitmek arzu ediyorlarsa, o zaman burada Planın müdafaası itibariyle Hükümet dahi konuşma hakkını kullanmadan bir oylama vaziyetine geçilecek.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

O bakımdan değerli arkadaşlarım, bizim teklifimiz ne Cumhuriyet Halk Partisini köşeye sıkıştırmak, ne Komisyonu, ne de Hükümeti köşeye sıkıştırmak şeklinde değil. Mademki böyle bir durum var. Şurada 1 saatlik bir zaman kalmış, Danışma Kurulu itibariyle bütün partilerin - Grup Başkanvekilleri de burada bulunduğuna göre - her zaman yaptığımız, alışa gelmiş usul itibariyle konuşmaların yarına bırakılması hususunda bir Danışma Kurulu kararını imzalamakta sakınca yok. Ama ben Adalet Partisi Grup Başkanvekili olarak, bu durumu şu anda Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Başkanvekili Sayın Hayrettin Uysal'a teklif olarak getirdiğim zaman; «Hayır, böyle bir teklifi kabul edemeyiz» arzusunda bulundular.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Hangi teklifi efendim?

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Yani, Danışma Kurulu kararı itibariyle yarına bırakmayı.

Danışma Kurulu üyeleri buradadır. O bakımdan Sayın Grup Başkanvekili Hayrettin Uysal, zatiâlinizin de bunu takdir ederek, böyle bir Danışma Kurulu kararının alınmasında muhalefet etmezseniz, diğer partilerin de grup başkanvekilleri buradadırlar; o bakımdan şu 1 saatlik zaman içerisinde Planı oldu bittiye getirmemek ve herkesin hazırlıklı durumu da ortada olduğuna göre, zatiâliniz de onu biliyorsunuz «Biz hazırlıklı durumda değiliz şu anda», diyorsunuz; o bakımdan, şu 1 saatlik zamanın burada kavgasını yaparak Planı suya düşürmeyelim.

Benim, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilinden ricam bu. Ama, bunu isaf etmezlerde illaki konuşma durumuna getirme vaziyetini zorlarlarsa, o zaman sayın Cumhuriyet Halk Partililerden ve Sayın Komisyondan, Sayın Hükümetten özür dileyerek ifade etmek isterim ki; o zaman bu Planın hakikaten bir oldu bittiye getirilmesini arzu buyuruyorsunuz demektir. Benim bu kanaatimin yanlış olduğunu ispat buyurmanız için, Değerli Hayrettin Uysal Beyefendi şuraya lütfen Danışma Kurulu kararı olarak yarın saat 14.00'e tehiri için muvafakatınızı bildirin ve mesele bitsin.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Muhalefet gruplarına mensup arkadaşlarımıza şunu açıkça belirtmek isteriz: Planın görüşülmesi süreleri içerisinde her türlü görüşlerini söylemekte elbetteki özgürdürler, bizim böyle bir düşüncemiz yok kendilerini engellemek için veyahut da «Planın görüşülmesini bir an önce bitirelim» diye de bir görüşümüz yok.

Ben, Danışma Kurulunun kararında «turların» üzerinde durdum. 2 tane değerli arkadaşım Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuştu. Adalet Partisi

Grubu adına kimse konuşmadı. Bakın birinci turda, AP, MSP, MHP, CHP; ikinci turda MSP, MHP, CHP, AP; her turda her parti grubunun konuşma hakkı var. Niçin koyduk biz bunu? Bir parti grubu bir görüş ortaya koyar, sonra diğer bir partinin grubunun sözcüsü çıkar, o görüşlerin olumlu veya olumsuz yanlarını değerlendirir; biz bunun için koyduk. Yoksa bir güne, 6 saate sığdırmak da mümkündü. Yani ilk gün, başladığımız gün, süresiz gün saptardık, zaman saptardık; 6 saat süreyle her grup konuşur bitirirdi. Ama bunun özgürlük ortamında, bu kürsüden eleştiri hakkına, ortaya konmuş olan birtakım görüşlerin doğru olup olmadığına yanlışlarına işaret ve değinme hakkını grublardan alırdı. Ona işaret etmek istedim ben. Yoksa, pekala Adalet Partisi Grubu Danışma Kurulu önerisi olarak yarına bırakmak istiyor, bizim buna itirazımız yok; böyle bir görüşe itirazımız yok bizim. Danışma Kurulu olarak biz bu turu atlıyoruz, bu turda konuşmak istemiyoruz. Yarına bunu bırakalım desinler «Evet»deriz. Ama «siz hazırlanmadınız»!. Hayır... Benim 2 tane daha grup sözcüm var, bakınız orada bekliyorlar efendim; hazır, hazır. 2 arkadaşım grup sözcüsü olarak konuşmuş.

İBRAHİM TOPUZ (Kocaeli) - Biz de hazırız.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Efendim öyleyse niye konuşmuyorsunuz tur sıranızda?

Mesele şu:

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) - Efendim, biz öyle değil...

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Efendim, yerinizden lütfen müdahale etmeyin.

BAŞKAN - Buyurunuz devam ediniz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yani, grup başkanvekili olarak «Yarınki tura yarın geçmek istiyoruz» dersiniz, ben imzalarım. Ancak, bir meseleyi doğru saptayalım. Burada her grup her turda görüşünü söyleyecek, 3 dakika, 5 dakika, 10 dakika, 20 dakika plan üzerinde söyleyecek; demin bir değerli arkadaşımızın konuştuğu gibi planın çok dışında Sibiry'a ya mı göndereceğiz diye birtakım safsataları değil. Kimi Sibiry'a ya gönderiyoruz? Türkiye Cumhuriyeti burası; Türk vatandaşı herkes... Böyle değil; plan üzerinde konuşarak, ciddi eleştiriler yaparak, her grup o tur içerisinde birbirini yanıtlayacak. Olumlu kabul edecek, olumsuz kabul edecek. Bunu sağlamak için söyledim ben. Yoksa arkadaşlarımız «Yarınki tura, bugün bırakalım burada üçüncü tura gidelim» desinler, hay hay imzalıyoruz; üçüncü tura yarın geçelim, yarın konuşmaya başlasınlar. Söylemek istediğim bu, itirazımız yok.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

Efendim, müsaade ederseniz şu şekilde bir hal çaresi bulalım:

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Şimdi gruplar adına konuşma yapılmayacağına göre, kişisel olarak 2 kişiye söz vereceğim. Onun bitiminde celseyi kapatıp, yarın devam edeceğim.

Şimdi Adalet Partisi Grubu söz istemedi, Milli Selamet Partisi Grubu söz istemedi.

Kişisel olarak Sayın Mehmet Yusuf Özbaş. Sayın Özbaş?.. Yok.

Sayın Turan Kocal?.. Yok.

NEVZAT KÖSOĞLU (Erzurum) - Sayın Başkan usul hakkında müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Evet,

NEVZAT KÖSOĞLU (Erzurum) - Efendim, 3 üncü turda gruplar adına konuşma istenip istenmediğini sordunuz, gruplar söz istemediği için kişisel konuşmalardan 2 kişiye söz vereceğinizi, ondan sonra oturumu kapatacağınızı ifade buyurdunuz.

Eğer süre dolmadan oturumu bu usulde kapatma imkânı var ise, o zaman 3 üncü tura hiç davet yapmadan bunu uygulamanız gerekir idi. Eğer 3 üncü turun davetlerini yaptıktan sonra kişisel sözlerin bitmesine rağmen süre bitmeyecek ise, uygulamanıza nazaran 4 üncü ve 5 inci tur çağrılarınızı da yapmanız icap eder. Şimdi böyle bir durumda 3 üncü tur çağrılarını yapılmamış addederek, Başkanlıkça kişisel sözler verilmesini ve bundan sonra oturumun yarına talikinin daha uygun olacağını düşünüyorum. Arz ederim.

BAŞKAN - 3 üncü tur çağrıları yapıldı ve bu zapta geçti. Şimdi bizim yaptığımız hesaba göre 2 arkadaş kişisel konuşma yapınca 10'ar dakikadan 20 dakika. Zaten zaman bir grup sözcüsünün konuşmasına kâfi gelmeyecek; buna istinaden yarına talik edeceğiz. Esas görüşümüz budur.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan bir ciheti arz edeceğim, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Estağfurullah efendim, buyurun.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Grupların dışında 2 kişi kişisel konuşma yapar, denilmiş idi. Bunun sırasını tayin etmez; yani gruplardan biri, burada 4 grup var, Halk Partisi, Milli Selamet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi Grupları konuştu, Adalet Partisi konuşmadı o sırada, tehir edebilir. 2 kişi kişisel konuşma yaptıktan sonra tekrar söz alabilir. Bir konuşma süresi içerisinde parti gruplarının ve 2 üyenin görüşme hakkından bahseder, sırasından bahsetmez tüzük.

Ben Başkanlığa yardımcı olmak kaydıyla partilerin konuşmamış olmalarını, biraz evvelki konuşma yapan arkadaşımıza samimeten söylüyorum, 2 kişinin kişisel konuşmasından sonra tekrar sorma hakkının Divanlıkça mevcut olabileceği noktasından gidiyorum ve sizin bu iki kişisel konuşmadan sonra bugünkü toplantıyı yarına bırakmanızın da - bu şartlar altında partiler konuşma yapmayacaktır - mümkün olacağı kanaati içerisindeyim.

Çünkü İçtüzüğün hazırlanmasında; yani bugünkü tatbik edilen İçtüzüğün hazırlanmasında mingayri haddin emeği geçen bir insan olarak rahatlıkla tatbikat  mit ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Yapılan işlem yerindedir; çünkü  a rıda bulunuluyor ve konuŐmayacaklarını beyan etmişlerdir gruplar; bu bakımdan kişisel konuşmalara geçmiş bulunuyoruz.

Tatbikatımız - tahmin ediyorum - İçtüzüğü tamamen uygundur.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Plan görüşmeleri için 77 sayılı Kanunun verdiği 8 günlük sürenin saat 24.00'te dolması nedeniyle görüşmelere devam edilip edilmeyeceğine dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	15	29.11.1978	696-699	Ali Fuat Eyüpoğlu	Nizamettin Çoban	Halil Karaatlı

BAŞKAN-Plan üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz.

Bu konuya geçmeden önce bir önerge vardır; takdim ediyorum:

Sayın Başkanlığa malumunuz olduğu üzere Plan görüşme usulü 77 sayılı Kanunla tespit edilmiştir. Bu Kanunun 2 nci maddesinin 5 inci fıkrası, Planın Millet Meclisinde en çok 8 gün içinde görüşülüp bitirilmesini âmindir. Şu anda saat 00.40 Perşembe; 8 günlük müddet dolmuştur. Bu itibarla Plan üzerinde görüşmelerin ve herhangi bir işlem yapılmasının mümkün olmadığını arz ederim.

Denizli Emin Atif Şohoğlu

Bu önerge, Başkanlığın Birleşimi kapadığı bir sırada gelen bir önerge dir. O zaman sayın Genel Kurula takdim etme imkânı olmamıştır.

Sayın Atif Şohoğlu, gerçekten 77 sayılı Yasanın 2 nci maddesinin 5 inci bendinde, Millet Meclisi Genel Kurulu, «Plan en çok 8 gün içinde görüşerek karara bağlar» demektedir.

Anayasamızın 129 uncu maddesi de, planın görüşülüp karara bağlanmasına amirdir. 8 gün içerisinde görüşülememesi, Genel Kurulda Planın görüşülmesine mani hal değildir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri)

Rica ederim. (AP sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim, Başkanlık olarak biz görüşümüzü ifade edelim de ondan sonra.

Üstelik Plan üzerindeki görüşmeler süresi içerisinde tamamlanmış, fakat değişiklik önergeleri için görüşmeler uzamıştır. Ayrıca Başkanlığın elinde olmayan sebeplerden; Genel Kurulun toplanamaması sebebinden, Planın görüşülmesi uzamıştır. Bu bakımdan ben buradaki iddialarınızın, Başkanlığın bu husustaki tutumu bakımından yerinde olmadığı kanaatini taşıyorum. (CHP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri)

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Müsaade eder misiniz?

Ben bu önergenin hangi sebebe dayandığını izah etmek istiyorum. Sayın Başkanlığın tutumuna hürmet ederim. Ancak bizim bu önerge ile ifade edeceğimiz başka şeyler var. Gerekçesini ifade etmek için lütfen müzakere açınız efendim.

BAŞKAN - Sayın Genel Kurul; Başkanlığın daima tutumu sağlıklı bir yolun bulunması yönünde olmuştur. Böyle olması bakımından,

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Efendim, biz Başkanlığın tutumu yönünden söz istemiyoruz.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica ediyorum Sayın Şohoğlu.

Böyle olması bakımından 2 kişiye, usul görüşmesi için söz vereceğim. Bir lehte, bir aleyhte söz vereceğim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Uysal.

Zatâliniz önerenin lehinde. Buyurun Sayın Şohoğlu.

Görüşme süreniz 10 dakikadır efendim.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Verdiğim önergede, ifade edildiği gibi, Dördüncü Beş Yıllık Planı görüşüyoruz. Görüşmeler henüz bitmemiştir. «Görüşme» deyince, sadece planın tümü üzerindeki görüşmeler değil; o planın maddeleriyle ilgili verilen önergelerin görüşmesi de bu görüşme kapsamı içindedir.

Görüşme usulü, bilindiği üzere, 77 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin beşinci fıkrasında tespit edilmiştir. Bu tespite göre, müddet 8 gündür. Bu maddedeki 8 gün diye tespit edilen süre, amir hükmüdür. Ne Başkanlığın elinde olmayan sebeplerle Meclisin zamanında toplanamaması, ne de çoğunluk bulunmadı diye yapılmış olan yoklamalarla müddetin uzamış olması, bu 8 günlük müddeti uzatmak için sebep teşkil etmez.

(AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

MEVLÜT ÖNAL (Hatay). - Siz yoklamalarda var mıydınız?

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlar, Danışma Kurulu, her ne kadar, planın konuşulmasını hangi saatlerde başlayacak ve bitecek diye tespit etmiş ise de; bu sadece, çalışmanın bir zamanlamasıdır. Bu, 8 günlük müddeti aşma yetkisi değildir.

Muhterem Meclisiniz elbette aldığı kararlarla çalışma saatlerini uzatabilir, kısaltabilir; ama bir kanunun tespit ettiği ve amir hüküm olarak getirdiği bir hükmü değiştirmek, o kanun meriyette iken mümkün değildir. (AP sıralarından alkışlar)

Şimdi burada, 8 günlük müddet, bugün saat 24'te bitmiştir; 24'ü 1 gece 9 uncu güne başlamış bulunuyoruz. Şu anda zabıtlara geçmesi için tespit ediyorum ki, saat 1.35'tir ve 9 uncu günün 1.35'idir, ayın da 30'udur.

DOĞAN ONUR (İstanbul) - Uyu, o zaman uyu.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Rica ederim, rica ediyorum.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla)- Uyumak isteseydim, gider uyurdum; evet, siz uyumayın da lütfen bunları tetkik edin veya dinlemesine alışın.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Onu Süleyman Bey şimdi yapıyor, Süleyman Bey uyuyor.

BAŞKAN - Sayın Birgit, Sayın Birgit...

Buyurun Sayın Şohoğlu.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - Muhterem arkadaşlar; bir zamanlama kanunu vardır, bir takvim esası vardır, yılı tayin eder, ayı tayin eder, günü tayin eder, saati tayin eder.

Binaenaleyh; 8 gün, bugün ayın 29'unda saat 24'te bitmiştir. Bundan sonra bizim Millet Meclisi olarak çalışmaya karar almamız, takvim saatini, yani 8 günlük müddeti geçme imkânını bize tanımaz. Meclisin çalışmayı başlatmak üzere toplanmasının gecikmesi veya yoklamaların yapılması bu saati uzatmaya yetmez.

Değerli arkadaşlarım; müddetin başlaması ve bitmesiyle ilgili bu Mecliste geçmiş emsal vardır. Bugünkü Sayın Ecevit Hükümetinin kendisinden evvelki Hükümeti düşürmek için verdiği gensoru, gensorunun verildiği günden başlamak suretiyle tarafınızdan sayılmış ve 48 saati, önerenin verildiği günü dahil etmek üzere tespit etmişsinizdir. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu emsal zabıtlarda mevcuttur ve Meclise maalesef böyle bir emsali siz oylarınızla getirdiniz. Bugün işinize uygun olmayan ve bir plan görüşmesinde bunun aksine bir karar almanız, bir yılın içinde birbirini nakzeden karar geçirmek demektir. (CHP sıralarından «O geçen sene idi» sesleri)

Geçen sene değildi, bu sene idi.

Y. ZİYA URAL (İçel) - 31 Aralık 1977 idi.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Devamla) - «Görüşmeler bitmiştir» diye Sayın Başkanın ifadesine gelince; görüşme, önergeler de dahil olmak üzere, ondan sonra oylama da dahil olmak üzere ancak bitmiş telâkki edilir. Bu sebeple şu dakikadan itibaren plan müzakeresine devam etmek Anayasaya aykırıdır.

Saygılarımla arz ederim. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şohoğlu.

Sayın Uysal, aleyhte, buyurunuz.

Süreniz 10 dakikadır.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Adalet Partisi Grubunun, özellikle 3 günden beri niçin engelleme yaptığı bugün açığa çıktı.

Burada salt çoğunluk varken, zaman zaman 10 arkadaşlarını neden ayağa kaldırdıkları; imza attıkları resmi belgeleri sonra neden geçersiz saydıkları; pazartesi günü akşamı görüşmeleri ve önergelerinin tartışmaları tamamlanacak olan bir plan müzakeresini, niçin daha sonraki günlere atmaya çalıştıkları, yani bir kastı, bugün burada açık seçik sergilediler. (AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Rica ediyorum. (Başkanın tokmağa vurması)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, maksatlar, kasıtlar ve art düşünceler; bizzat bu maksatları, kasıtları kullanan insanların ayaklarını doluşturarak, kendileri tarafından çok açıkça ortaya çıkartıyor. Böyle bir durumu Türk kamuoyu karşısında ve zabıtlarda bizzat kendileri tescil ettirdikleri için kendilerine teşekkür ediyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bir Anayasa Mahkemesi kararı var elimde.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) - Bizde de Danıştaydan var.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yine Anayasa Mahkemesine müracaat edebilirler, o hak kendilerinde var.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Eksik olmayın, bahşettiniz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Etsinler ve bir daha Türk kamuoyu karşısında demokrasiye hizmet açısından bir görev yapmış olurlar. (AP sıralarından gürültüler)

Sayın Başkan, ben bu sözleri onlara dinlemeleri için söylüyorum; ama dinlememe alışkanlığı içinde olduklarını da görüyorum.

BAŞKAN - Siz buyurun Sayın Uysal, Genel Kurula hitabedin.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - O bakımdan eteklerindeki taşları biraz yere atsalar da akıllarını biraz çalıştırsalar. İkaz edin kendilerini, kendilerini ikaz edin. (AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Siz buyurun efendim,

Rica ediyorum, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, 976-34'e esas; karar 976/52. Bazı hükümlerin iptali dava edilen 1976 Yılı Bütçe Kanunu, Anayasanın 94 üncü maddesinde gösterilen süreleri aşarak kabul edilmiştir. 1976 Bütçesi 10.1.1976 günü Cumhuriyet Senatosuna verilmiş ve görüşmeleri 11.2.1976 gününde tamamlanmıştır. Böylece, Anayasada Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresi 10 gün olarak tespit edilmişken, bu süre 2 gün aşılmıştır.

Bu bakımdan Anayasadaki bu sürenin aşılmış olmasından ötürü Bütçe Yasasının, tasarısının iptali için Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır. Bu dava sonunda Anayasa Mahkemesi karar vermiş. Kararda diyor ki...

AHMET SAYIN (Burdur) - Davacı kimdi?

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Onu da söyleyeceğim, biraz bekleyin, sabırlı olun; onu da söyleyeceğim.

BAŞKAN - Rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Anayasa Mahkemesi kararında diyor ki: «Anayasadaki kimi sürelerle uyulmaması hukuki sonuçlar doğuran ve yaptırımı olan niteliktedir; kimi süreler ise, bu nitelikte olmayıp, uyarıcı amaçla konulmuşlardır. 94 üncü maddedeki sürelerin hukuki sonucu belirlemediği gibi, niteliğine göre de uyarıcı sürelerdendir. Bu nedenle sürelerle uyulmaması iptale sebep değildir.»

Şimdi değerli arkadaşlarım, bir başka gerçeği daha, değerli Adalet Partililere sunmak istiyorum; o da yine planla ilgili.

1972 yılında Yüce Meclisin kabul ettiği Plan, 9 gün süre sonunda kabul edilmiştir; yani 8 günlük süre, Üçüncü Beş Yıllık Planın görüşmelerinde de aşılmıştır.

SELÂHATTİN KILIÇ (Adana) - O zaman muhtıra vardı.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Muhtıra vardı; doğru. Siz de şapkanızı alıp o muhtıra ile gitmişsiniz; doğru, vardı.

AHMET SAYIN (Burdur) - Öbüründe davayı kim açmıştı?

BAŞKAN - Sayın Ahmet Sayın, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Şimdi, o bakımdan 8 günlük süre o zaman da aşılmıştı.

Şimdi değerli arkadaşlarım, burada bir plan görüşüldü, herkes görüşünü söyledi. Bu planda muhalefet partileri 18 saat konuştu, 18 saat. Bu planda önergeler üzerinde, 5'er dakikalıkları da sayarsak, muhalefet partilerinin hani, «20 dakika konuşuyoruz, 1 saat konuşuyoruz, süremizi kesiyorlar, vermiyorlar» diyenler, kendi arzularına göre, kendileri «6 saat konuşalım dediler», biz de dedik ki «Alın, 6 saat konuşun».

MUHAMMET KELLEÇİ (Amasya) - Babanızın kesesinden mi verdiniz?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yok, sizin kesenizden verdik; siz istediniz de onun için.

Şimdi 18 saat konuştular, sonra düşündüler, dediler ki, «77 sayılı Yasada 8 gün yazıyor, bunu mesele yapalım» ve uzatmaya çalıştılar, engelleme yapmaya çalıştılar, başaramadılar.

Şimdi plan görüşmeleri bitti, önergeler de bitti. Şimdi biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak Sayın Başkandan rica ediyoruz, istirahat ediyoruz, açık oylama yapsın, «ret» ve «kabul» yoluyla. Burada kaç kişi katıldıkları da ortaya çıksın, onu da istirahat ediyoruz.

AHMET SAYIN (Burdur) - Satın aldıklarınız da dahil mi?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Hakkın suistimalini kanun himaye etmez. Muhalefet, ekseriyeti göre göre birçok yoklamalar istedi; hakkın suistimalini kanun himaye eder sandı, fakat etmediklerini kanun karşısında gördüler. Meclise girmemek suretiyle engelleme yaptılar, nefesleri de 18 saat içerisinde ne varsa bitti. Şimdi biraz dinlensinler ve bugün saat 15.00'te Meclise gelsinler, kanunları görüşelim, Genel Görüşme vermişlerse onları görüşelim, Gensoru vermişlerse onları görüşelim.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Evet Sayın Kıratlıoğlu?

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Hayrettin Uysal Beyefendinin başlangıçta gruplar olarak, grup başkanvekilleri olarak imzaladığımız Danışma Kurulu kararını kastederek bizim imzamızdan rücu ettiğimizi ifade buyurdular. Bu hususta bilgi vereceğim. Müsaade buyurursanız kısa olarak açıklamak istiyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın arkadaşlarım, acele etmenize gerek yok efendim. Çok rica edeceğim. Buradaki arkadaşınız gereğini yapacaktır...

Sayın Kıratlıoğlu, zatiâliniz sadece bir açıklama yapmak arzusu içerisinde. Zatiâlinizin herhangi bir beyanının Genel Kurula yanlış şekilde duyurulması söz konusu değildir; bu bir.

İkincisi de; biraz önce burada konuşan Sayın Hayrettin Uysal'ın ifadeleri daha önceki alınan Danışma Kurulu kararının uygulamasına aittir. Zatiâlinize ve Grubunuza burada bir sataşma da söz konusu değildir.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi bir sataşmadan bahis etmek istemiyorum.

BAŞKAN - Sataşma söz konusu değildir. Açıklamak için de Tüzüğümüzün buna göre amir bir hükmü yoktur. Bu bakımdan size söz vermeyeceğim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkanım, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda bulunan arkadaşlarımızın da muhalif olacaklarını zannetmiyorum. Hakikaten bir kalp kırıklığına vesile olabilecek bir durumun izahını burada arz etmek istiyorum.

BAŞKAN - Buna imkân yoktur. Böyle bir usulümüz yoktur. Teşekkür ederim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi, bir imzadan rücu etme meselesi vardır. Beyefendi bunu açıkça ifade buyurdular. Yani böyle bir durumun...

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Sayın Kıratlıoğlu, zatiâliniz de böyle bir durumu gereği kadar zabıtlara geçirttiniz efendim. Bu bakımdan başka şeye gerek yoktur. Mümkün değildir efendim. Teşekkür ederim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi ben yanlış beyanı değil, çok istirham ederim, havayı birazcık yumuşatmak istiyorum. Bir yanlış beyan var; yani, şu veya bu demek istemiyorum.

BAŞKAN - Sayın Kıratlıoğlu, bu benim arzum veya arzum olmayışının meselesi değildir, Tüzüğümüzün buna imkân vermeyişidir. Zatiâliniz...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi, ben direniyorum, Genel Kurula arz edin, Genel Kurul müsaade ederse konuşayım.

BAŞKAN - Sayın Kıratlıoğlu, bir sataşma olduğu zaman arz etmem imkânı vardır. Böyle bir şey olmayınca, neyi arz edeceğim Genel Kurula?

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi, yanlış bir beyan var, bu yanlış beyanı düzelteceğim.

BAŞKAN - Kanaatim budur ve başka türlü de mümkün değildir.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri, alkışlar)

HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) - Yalan söyledi yalan, onu düzeltmek lazım. Yalan söylüyorlar. (Gürültüler)

Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş bir maddenin yine Komisyon tarafından verilen bir önerge ile Genel Kurulda değiştirilmek istenmesi halinde, konunun Komisyona götürülmek suretiyle görüşülmesinin gerektiği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	32	9.1.1979	348	M. Şevket Doğan	Recep Özel	İsmail Hakkı Öztoran

NURETTİN OK (Çankırı) - Sayın Başkan, müzakere usulünüz ve müzakere tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Ok, yerinizden rica edeceğim efendim, yerinizden.

NURETTİN OK (Çankırı) - Sayın Başkan, burada bir kanun görüşüyoruz ve usulen yapılmış olduğunu müşahade ettiğim bir büyük hata var. Aslında, bu hata yalnız burada kalmış olursa bir önem arz etmeyecek. Ancak, bundan böyle, komisyonlarla, Meclisin Başkanlık Divanı arasında vücuda gelecek birtakım ihtilafları şimdiden önlemek mecburiyetindeyiz. Bir usul, bir nizam haline eriştiği anda, bundan böyle komisyonların kendi içinde bulundukları üyelerine danışmadan karar vermesi gibi bir durum ortaya çıkabilir. Müsaade ederseniz, bu usulü, bir dahaki uygulamalarda, yanlış payını da kurtarabilmek için beyanda bulunmak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim, usul hakkında.

NURETTİN OK (Çankırı) - Değerli arkadaşlarım, haddizatında konunun içeriği yönünden belki çok büyük bir mesele olarak karşımızda durmayan konu, gelecekteki gelişimi yönünden büyük önem arz etmektedir.

Komisyon üyesi arkadaşım Biberoğlu, burada büyük bir heyecan içerisinde, komisyon çalışmasının geçirmiş olduğu birtakım sıkıntılı durumları Yüce Meclise arz etmek istiyor.

Biberoğlu arkadaşımız demek istiyor ki, «Ben bu Komisyonun üyesiyim. Sayın milletvekillerince verilmiş olan bir önerge muvacehesince, bu değişikliğe uyulup uyulmadığı konusunun önce komisyonda görüşülerek, tartışılarak bir karara ulaşması lazım ki, ona göre Komisyon Başkanı, bu komisyonun almış olduğu kararı burada müdafaa edecek hale gelsin.»

Değerli arkadaşlarım, bu yapılmadığı müddetçe, bundan böyleki gelişimleri yönünden yaratacağı sakıncayı huzurunuzda arz etmek istiyorum.

Olabilir ki, Sayın milletvekillerince verilmiş olan bir önerge, komisyon toplanmış olsa, «dikkat nazara alınmayacak» şekilde kabul edilecektir; ama komisyon başkanının, komisyonunu toplamadan, kendi fikriyatı, kendi

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

düşüncesi açısından böyle bir noktai nazara ulaştırmak yersizdir diyorum. Haddizatında burada görüşülen konu, demek ki, gelecekte emsal olması yönünden birtakım sakıncalar getirecektir.

Şimdi, bir önerge verilmiş, arkadaşlarımız bazı önergeler vermişler; bu önergelerde, bazı arkadaşlarımız, maddenin değişikliğe uğramasını istemişler, bazı arkadaşlarımız da bu maddenin metinden çıkarılmasını istemişler. Ne olacak? Komisyon toplanacak, bu konuda görüşünü tespit edecek ve Yüce Meclise komisyon başkanı ağzı ile marifetiyle sunacak. Komisyonun görüşünü alan Meclis, bu görüş karşısında oyunu kullanacak ve mesele şu veya bu şekilde halledilecek.

Şimdi, Biberoglu arkadaşımızın şikâyeti, anlaşılıyor k; komisyon başkanındandır; «Komisyon başkanının tutumu, davranışı, bu konuda eksiklik arz etmektedir» demek istedi. O halde, Başkan, böyle bir önerge muvacehesinde komisyonun fikrini alacak ve Yüce Meclise takdim edecek. Eğer, komisyonun ekseriyeti maddenin çıkarılması yönündeyse, elbette Meclise böylesine sunacak; yok, başka bir değişiklik önergesini kabule müteveccih bir durumda ise komisyon, o zaman Başkan, komisyonun almış olduğu bu kararı Yüce Meclise bildirecek. Komisyonlar, takdir edersiniz ki, Meclisimize niyabeten görev ifa etmektedir; komisyon başkanları da o komisyonun almış olduğu kararı, komisyon görüşü olarak Yüce Meclise sunmak mevkiindedirler.

Bu görüşümü, gelecekte vücuda gelecek birtakım ihtilafları önlemek için bu konuda arz etmiş bulunuyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ok.

Durum anlaşılmıştır.

Efendim, esasen Sayın Komisyonun takdim ettiği önerge, bir karardır, Komisyon kararıdır; 1/130, karar numarası 74.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Sayın Başkanım, Komisyon Başkanının adı geçmiştir. Ben de bu hususu açıklamak istiyorum, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN- Efendim, ben açıklıyorum. O itibarla, eğer lüzum hissederseniz bilahara onu tezekkür ederiz.

Ek madde olarak teklif edilen metnin yeni bir kanun teklifi mahiyetinde sayılıp sayılmayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	37	18.1.1979	521-522, 523-524, 525-528	Memduh Ekşi	Mustafa Gazalcı	Halil Karaathlı

BAŞKAN - Tabii bizim tutumumuzun aleyhinde, buyurun efendim, hakkınız. Bizim görüşümüzün aleyhindedir.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Başkanlığım belli bir mantık silsilesi içerisinde ortaya koyduğu görüşlere katılırız. Ancak, şu anda görüşülmekte olan önerge, şu anda tarafımızdan verilmiş olan önerge, komisyona hiç sevk edilmemiş bir önerge niteliğinde değildir. Üstelik komisyona iade edilmiş bir tasarının maddeleri hakkında milletvekillerinin de, önerge vermeye hakkı olduğu, İçtüzüğün 88 inci maddesinde açıkça görülmektedir; bir İçtüzük hükmüdür.

Kaldı ki, şu anda Başkanlığın işleme koyduğu, ancak Yüce Kurulun hakemliğiyle işlemi devam ettirmek istediği bu değişiklik önergemiz, daha önce komisyonda görüşülmüş 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki değişikliği içeren hususun, - Türk Ceza Kanununun 119 ncü maddesi içerisinde mütalaa edilmesi gerektiği kanaatine vardığımızdan -Türk Ceza Kanununun faslı ve mevadları içerisinde ele alınması talebiyle verilmiş olan bir önerge dir.

Sayın Komisyon Başkanı, bu hususun Komisyonda görüşülmediği ve Komisyondan geçmediği şeklindeki bir düşünceyle, Başkanlıkla aynı tutuma girerek, bu maddelerin bu önergeyle teklif edilemeyeceği düşüncesine vardılar.

Halbuki, biraz önce belirttiğim gibi, sıra sayısı belli olan kanun tasarısı daha önce komisyonda görüşülmüş; ancak ek madde 10, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun faslı içerisinde görüşülmüştür; verdiğimiz önergenin kelimesi kelimesine aynıdır, en ufak bir değişiklik söz konusu değildir.

Biz, kanunlarda insicam ve birliği sağlamak, maddeleri diğer yasalar içerisinde dağınık halde tutmamak ve onların aranmasında tatbikatçılara zorluk çekirtmemek için, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda değil, Türk Ceza Yasası içerisinde mütalaa edilmesi düşüncesinden hareketle, Türk Ceza Kanunu içerisinde mütalaa edilmesi düşüncesiyle bu önergeyi vermiş bulunuyoruz.

Bu nedenle, Başkanlığın, «Salt yeni tekliftir» şeklindeki düşüncesi, şu verdiğimiz önerge için geçerli değildir. Gerçekten, komisyonda hiç görüşülmemiş bir metin yahut hiç görüşülmemiş bir hususta, bir kanun maddesi hakkında bir önergemiz varsa; Başkanlık, zaten bunu işleme koymayacağını

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

söyledi; Meclisin geleneği bu yöndedir, biz ona saygıyla eğiliriz; ama biraz önce kısaca belirttiğim gibi, şu anda görüşülen önerge, daha önce Adalet Komisyonunda görüşülmüş, ancak başlığı, «Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu» olarak geçmiştir.

Durumun bu olduğunu ve önergemiz Yüce Kurulun takdirlerine mazhar olursa, işlem görüp yürütülmesini, Grubum adına bildiririm.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Başkanlığın görüşü lehinde, buyurunuz Sayın Kızılışık.

AHMET GÜLTEKİN KIZILIŞIK (Zonguldak) - Sayın Başkan ve saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım;

Hükümetten gelen tedbir tasarısı, daha evvel, tarafımızdan - Grup adına verilen vazife üzerine - tetkik edilmiştir.

Evvela şunu arz etmek istiyorum: Önerge gayet iyi niyetle verilmiş, içeriği iyi bir önerge. Ancak, bugün Hükümetten gelmiş olan acil tedbirler tasarısı, tadadi mahiyette hazırlanmış bir tasarıdır. Türk Ceza Kanununun tümünün değiştirilmesi bahis mevzuu değil; Türk Ceza Kanununun 526, 536, 537 gibi maddelerinin değiştirilmesi bahis mevzuudur.

İkinci husus: Her ne kadar, bu muhtevadaki bir görüşün, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Komisyonunda daha evvel yapılan görüşmesi esnasında nazarı itibara alındığı söyleniyorsa da, o ayrı bir tasarı idi, ayrı bir prosedüre bağlı idi", bu ise, tamamen, söylediğimiz tadadi mahiyetteki tedbirler tasarısıdır.

Bir üçüncü husus da; biz, şekli ve "penitenciaire" hukukla, esas hukuku birbirinden ayırmak durumundayız. Bu yönden, gerek Komisyonun, gerekse Millet Meclisi Başkanlığının görüşünün doğru olduğu ve bunun yeniden bir madde olarak teklif edilmesinde ve bu maddenin ayrı bir prosedürle müzakere edilip buraya getirilmesinde fayda olduğu kanısındayız.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kızılışık. Değerli arkadaşlarım, biraz evvel...

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Sayın Başkan söz istiyorum.

BAŞKAN - Lehte mi fendim, aleyhte mi?

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Önergenin aleyhinde,

BAŞKAN - Tutumum lehinde mi efendim?

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Biberoğlu.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Muhterem arkadaşlarım; açılan usul müzakeresi dolayısıyla, Adalet Partisi Grubunun görüşlerini takdim etmek için huzurunuzdayım.

Biz, prensip olarak, Başkanlığın bu konudaki görüşünün ve tutumunun İçtüzüğümüze uygun olduğu düşüncesindeyiz. Önergeyi veren arkadaşlarımız, özellikle bunlardan Celâl Doğan arkadaşımız, burada yaptığı izahatta, daha önce bu tasarı demetinin içinde bulunan Ceza Usûlü Muhakemeleri Kanunu görüşülürken oraya eklenmesi istenen maddeden, «O hüküm Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesine ithal edilecektir» kaydıyla vazgeçildiğini, şimdi o işlemin gereğinin yapılmakta olduğunu, binaenaleyh, yeni bir tasarı mevcut bulunmadığını söylediler.

Şimdi, evvela şunu arz etmek, istiyorum. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda yer alan hükümlerle, Ceza Kanununda yer alan hükümlerin, prensip olarak, kategori olarak birbirinden ayrı mütalaa edilmesi gereklidir. Bir Ceza Muhakemeleri Usulü hükmünün Ceza Kanununa aktarılması veya Ceza Kanununda bulunması gereken bir kuralın, Ceza Muhakemeleri Usulüne geçirilmesi teklif edilebilir şüphesiz, savunulabilir de; ama ayrı bir teklif halinde getirilmek; tasarı halinde getirmek ve usuldeki prosedüre uyarak komisyonlarından geçirilmek suretiyle Heyeti Umumiyyeye intikal ettirilmesi mümkündür, lazımdır.

Şimdi, Sayın arkadaşım, İçtüzüğün 88 inci maddesine işaret ettiler. İzninizle, 88 inci maddenin ilgili kısmını okuyorum: «Kanunlarda veya İçtüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi - tasarıda bulunan bir maddenin reddi - komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında...»

Şimdi, arkadaşım burada bana, görüşülmekte olan tasarı içinde hangi maddeye bunu eklemek istediklerini söyleyebilirse, o zaman başka türlü mütalaa, münakaşada bulunabiliriz.

Söyledikleri hükmün eklenebileceği bir madde, şu tasarının içinde mevcut değildir ki, ona bir ekleme söz konusu olsun. Türk Ceza Kanununda sözü geçen 119 uncu madde, müstakil bir hukuk kurumunu düzenlemek için getirilmiştir. Böyle bir esasa taalluk eden hükmün Heyeti Umumiyyede görüşülebilmesi için, ihtisas komisyonunun, Meclis adına meseleyi incelemesi, Türk Ceza Kanununun bütünlüğü içinde getirilmek istenen ekin ne ifade edeceğini, kanunun bütünlüğünü bozup bozmayacağını, sistematığa aykırı olup olmadığını inceleyip, bir raporla huzurunuzda gelmesi lazım ki, görüşülebilirsin.

Bu itibarla, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda yer alması gerekirken, daha münasip görüldüğü beyanıyla, Türk Ceza Kanununda bir yeni hüküm tesis edilmesinin, doğrudan doğruya Heyeti Umumiyyede yapılabilecek bir işlem olmadığı kanaatindeyiz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

İçeriği de, bazı arkadaşlarımın dediği gibi, gerekli olabilir, uygun olabilir; ama lütfetsinler önerge sahipleri, bunu ayrı teklif halinde getirsinler; Adalet Komisyonunda görüşelim ve sonra huzurunuzda götürelim;

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Biberoğlu. Aleyhte Sayın Muammer Aksoy.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, usul görüşmesini tamamladık. Başkanlığın görüşünü sunmuştum, biraz evvel önergeyi de okuttum.

Önergenin yeni bir kanun teklifi mahiyetinde olmadığını kabul eden arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Değerli arkadaşlarım, Başkanlığın görüşü kabul edilmiştir.

BAŞKAN - Genel Kurulunuz, bu ek madde teklifi ile ilgili önergenin yeni bir kanun teklifi anlamını taşıdığını kabul etmiştir. Bu nedenle bu önergeyi işleme koymuyorum.

SABRİ ÖZTÜRK (Hatay) - İtiraz ediyoruz Sayın Başkan, yeniden oylama yapılsın.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, yeniden Sayın.

BAŞKAN - 2 nci önergeyi okutuyorum efendim:

Celâl Doğan ve arkadaşlarının önergesi;

Ek Madde 2. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 503 üncü maddesine aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir.

«Karşılıksız çek keşide edenlere bir yıldan beş yıla kadar hapis ve çekin karşılıksız kalan bedelinin beş katı ağır para cezası verilir.

Müddeti içinde ibraz edildiğinde yeter ve derhal tasarrufu mümkün karşılığı bulunmayan çek, karşılıksız sayılır.»

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım biraz evvel ifade ettiğim görüşü yine Başkanlığınız sürdürmektedir. Okuttuğum önergenin yeni bir kanun teklifi mahiyetinde olduğunu Başkanlığınız düşünmektedir.

Sayın Komisyon önergeyi dinlediniz mi efendim?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Evet dinledim efendim, aynı mütalaayı serdediyorum.

BAŞKAN - Siz Başkanlığın görüşüne mi katılıyorsunuz?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Evet, evet. Önergeye katılmıyorum efendim.

BAŞKAN -Komisyon önergeye katılmıyor.

Sayın Hükümet?..

ADALET BAKANİ MEHMET CAN (Adana) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım Hükümet katılmadığına göre, yine konuyu Genel Kurulun hakemliğiyle halledeceğim.

Bu önerenin yeni bir kanun teklifi anlamını taşıdığını kabul edenler...

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Usul müzakeresi açmalısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN - Usul müzakeresi mi istiyorsunuz?

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Sayın Başkanım, bu madde hiçbir yerde adı geçmeyen yepyeni yabancı bir maddedir.

BAŞKAN - Efendim görüşme konusu yasa tasarısı Genel Kurulun bilgisi dahilinde, bir. İki defa okutuyoruz önergeyi, iki. Zaten bu yasa tasarısıyla hiç ilgisi olmayanları Sayın Biberoglu işleme koymamız mümkün değildir.

Biz, «Başkanlık bunu bir ek madde mahiyetinde görmüyor» diyoruz; ama biz nihayet kişi olarak yanılabiliriz, Divan olarak yanılabiliriz. Genel Kurulumuz kapsamını da dinlediğine göre, elinde görüşme konusu olan tasarı da bulunduğu göre, Başkanlığa “Hayır, sizin görüşünüz doğru değildir, bu, bir ek madde teklifi anlamındadır” diyebilir. Onun için hakemliğinize başvuruyoruz biz.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Haklısınız Sayın Başkanım. Şu hususa işaret etmek istiyorum: Önergede, Türk Ceza Kanununun madde numarası zikredilmiyor. Bu maddede hangi hüküm var da önergeyle ilişkisi nedir, tasarıyla ilişkisi nedir? Şu anda..

BAŞKAN - Sayın Biberoglu, zaten bizim görüşümüz o. Ancak, daha önceki uygulama müteaddit defa, çoğu kez bu şekilde yürümüş. Yani, Başkanlık; bu, kanun teklifi mahiyetindedir demiş; Genel Kuruldan itiraz olmuş, hükümet itiraz etmiş veya komisyon itiraz etmiş. Hakem kim? Genel Kurul. Ben de onun için sizin hakemliğinize müracaat ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, okuttuğum önerenin, yeni bir yasa teklifi anlamını...

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) - Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Tabii efendim, usuldür, bunu yapmaya mecburuz.

Sonradan mı teşrif ettiniz efendim, bu usulü halletmiştik de, bu da benzeri bir durum?

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) - Usul hakkında konuşmak benim de hakkım.

BAŞKAN - Tabii, hakkınız. Biz, zamandan tasarruf edelim diye söyledik.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Lehte mi Sayın Çatalbaş?..

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) - Usul hakkında Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Bir defa önerenin Sayın Başkanlığımızca kaale alınması doğru değil...

BAŞKAN - Başkanlık görüşünün lehinde değil mi efendim?

MEHMET ÇATALBAŞ (Devamla) - Evet, lehinde.

BAŞKAN - Buyurunuz.

MEHMET ÇATALBAŞ (Devamla) - İkinci mesele; konu oylandı. Oylandıktan sonra tutanaklara ve karara iktiran etti. Bu konunun yeniden getirilmesi usul yönünden hatalıdır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Sayın Çatalbaş, usul hakkında olduğu için bir hususu arz edeyim.

Efendim, bunlar ayrı ayrı önergelerdir, ayrı ayrı ek madde önerileridir. Onun için, konuyu yeniden inceliyoruz efendim.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel bilgilerinize sunduğumuz önerenin yeni bir kanun teklifi anlamını taşıdığını kabul eden arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Başkanlığın görüşü kabul edilmiştir efendim.

Bunun için işleme koymuyorum.

Selâhattin Yüksel ve arkadaşlarının önergesini okutuyorum:

Ek Madde 3. - 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 537 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 537. -- Her kim, kamu hizmeti gören daire veya kurumlar veya her türlü öğretim ve eğitim kuruluşlarının yetkilileri tarafından duvarlara yapıştırılmış veya Özel yerlerine konulmuş basılı olan veya olmayan belge, resim veya el yazısı kağıt veya levhaları bulundukları yerden çıkarır ya da yırtar veya tahrip eder veya bunlar her ne suretle olursa olsun okunmayacak veya içeriklerinin başka şekilde anlaşılmasına sebebiyet verecek şekilde veya işe yaramayacak hale sokarsa, eylem başka bir suçu oluştursa bile, ayrıca üç aydan altı aya kadar hafif hapse ve bin liradan az olmamak üzere hafif para cezasına mahkûm edilir.

Kamu hizmetine tahsis edilmiş binaların veya mabetlerin veya 1710 sayılı Eski Eserler Kanununda sayılı eski eser niteliğindeki taşınır veya taşınmaz

malların her türlü eğitim ve öğretim kurumlarının veya öğrencilerin toplu halde oturdukları yurt ve benzeri yerlerin veya bunların eklentilerinin herhangi bir yerine basılı olan veya olmayan, elle yapılmış veya yazılmış her türlü yazı veya resimleri veya bunları havi kâğıt, pano, pankart, bant veya benzerlerinin yetkili memur ve mercilerin önceden verilmiş yazılı müsaadesi olmaksızın suç konusu teşkil edenlerin asılmasına veya konulmasına müsaade edenler eylem başka bir suçu oluştursa bile, ayrıca bir yıldan üç yıla kadar hafif hapis ve beşbin liradan az olmamak üzere hafif para cezasına mahkûm edilir.

İkinci fıkrada gösterilen binaların veya eklentilerinin herhangi bir yerini, her ne suretle olursa olsun, boyayanlar ve bu yerlere yazı veya resim yapanlar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen eylemlerin, derneklerin veya benzeri kuruluşların mensupları tarafından veya onların iştirakiyle yapıldığı sabit olduğu takdirde, suçu işleyen veya suça bu yolda katılan dernek ve kuruluş mensuplarına sözü edilen fıkralardaki cezalar iki katı olarak hükmedilir.

Yukarıdaki fıkralardaki eylemleri küçüklere veya ceza ehliyeti olmayan kişilere işletenlere yukarıdaki fıkralar uyarınca verilecek cezalar yarısı kadar artırılır.

Bu maddeye göre hükmolunacak cezalar ertelenemez ve bunların yerine 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 4 üncü maddesindeki ceza ve tedbirler uygulanamaz.

İkinci ve üçüncü fıkralarda gösterilen eylemlerin izlerini derhal ortadan kaldırmayan ve bunların yok edilmesi için gerekli işlemlere girişmeyen yetkililer hakkında bu kanunun 230 uncu maddesinde yazılı cezalar uygulanır.»

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, önergedeki imzalar aynı mı, benim imzam var mı?

BAŞKAN - Sayın Doğan, sizin isminiz var; alttaki imza size ait mi, tabii imzanızı bilmediğim için bilmiyorum.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, böyle bir geleneğin Mecliste yerleşmesini istemiyorum. Başkanlık, mutlaka ihtisas komisyonlarından geçip buraya gelmesini savunuyor. O nedenle, aslında oylama da gösterdi ki, Sayın Başkanlık bilerek ve isteyerek diyor ki, ihtisas komisyonları asıldır. Oradan gelsin; Başkanlığın tutumu bu yönde. Yasalar daha dikkatli incelensin, ondan sonra Genel Kurula gelsin düşüncesi hâkim...

BAŞKAN - Düşüncesi değil efendim, İçtüzük ve Anayasa hükmü.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkanın tutumu da bu yöndedir. Biz, Sayın Başkanın bu tutumu karşısında, kendi önergelerimizi ayrı teklif görmememize rağmen, şu andaki Meclis geleneğinin içerisinde, imzam var o önergede, ben o imzamı geri alıyorum, önergeyi geri alıyoruz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Doğan.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Sayın Doğan'ın imzası noksan olunca, Sayın Yüksel, Sayın Gökmen, Sayın Aktaş, önergeyi işleme koymuyorum. Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Tüm önergeler için diyorsunuz değil mi Sayın Doğan?

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, yani diğer önerelerde varsa işleme koymayacağım, düşünüyor çünkü.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Bu hususta rica edeceğim, eğer bütün önergeleri biraz evvelki önergeleri geri alıyorsa, geri alan arkadaşımız...

BAŞKAN - Efendim, imza sayısı 6 imiş, biraz evvelki imzayı da arkadaşlarımız yanlış saymışlar, onun için onu da işleme koyacağım.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Bu konuda söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Okutayım da, tabii efendim, hakkınız elbette.

Dördüncü önergeyi okutuyorum efendim.

M. Selâhattin Yüksel ve arkadaşlarının önergesi:

Ek Madde 4. - 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 28. - İçlerinden velev biri olsun, ateşli silahlı olarak kaçakçılık yapan şahısların her biri hakkında yukarıdaki maddelerde yazılı cezalar iki katı olarak hükmolunur.

Kaçakçılığın ateşli silahlı tek kişi tarafından işlenmesi halinde dahi yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.»

BAŞKAN - Sayın Doğan bu önergedeki imzasını da geri aldı. Başka, Sayın Yüksel, Sayın Gökmen, Sayın Aktaş, Sayın Tuna ve Sayın Çalık. Bu arkadaşlarımızdan imzasını geri alan? Yok. Hal böyle olunca önergeyi işleme koyacağım.

Sayın Komisyon; Başkanlık, biraz evvelki gerekçeyi bu önerge hakkında da ifade etmektedir.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Efendim, katılıyoruz.

BAŞKAN - Katılıyorsunuz.

Sayın Hükümet?

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Adana) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Katılmıyorsunuz.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurunuz efendim, aleyhte değil mi Sayın Aksoy?

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN - Yani, bu teklif yeni yasa teklifi anlamında değildir diyorsunuz efendim, buyurun.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Ben de, esas çalışmaların daima komisyonlarda olduğuna inananlardanım. Genel Kuruldaki çalışmaların nasıl olduğunu hepimiz görüyoruz. Son dakikadaki gelmeler gitmelerle sonuçlar hâsıl olabiliyor. Bu durum, gerçekten, yasama işleminde gerekli pek ciddilikle bağdaşmaz. Bundan ötürü ben, daha önce bazı kanunlar görüşülürken, değiştirilmesi istenilen kanun maddeleriyle hiç ilgisi olmayan maddeler teklif edildi; bizden geldiği halde karşı çıktım ve arkadaşlara, «Bu doğru değil, içtüzüğün 88 inci maddesini bu kadar geniş almamak lazım. Madde eklenebilir, var çünkü orada. Ama o konunun, o çözümün komisyonlarda incelenmiş olması gerekir» dedim. Bu bakımdan, her hangi bir kanunun değiştirilmesi için, bir değişiklik kanunu getirildiğinde, onun içerisinde hiç ele alınmamış müesseselerin, ya da çözümlerin burada bir madde önerisi şeklinde (Çünkü madde önerme var burada, 88'de kaydediliyor) getirilmesini Anayasanın komisyonlara ağırlık veren ruhuyla bağdaşmaz buluyorum. Ama itiraf edeyim ki, 1 inci ek maddenin ve şimdi bu 3 üncü, ek maddenin (2 ncide değil, 2 nci tamamen yeni bir madde getiriyor) konuşulan hususlarla hiç ilgisi yoktur.

Bir konuda yorumlamayı yaparken, kelimeye bağlı lafızcı yoruma gitmeyeceğiz, amaççı yorum yoluna gideceğiz. Şimdi, amaççı yoruma gittiğimizde: Niçin bu maddedeki saymaları yapmış? Komisyonla konuşulmayan hususlar, aşağıda bir emrivaki ile çıkmasın diye. Ama, komisyonla konuşulmuştur bu husus daha önce. «Özel duvarlara yazılar yazmak» Komisyonla konuşuldu.

Şimdi, özel duvarlara yazılar yazmanın cezasının artırılması yoluna gidiyor. Komisyon bu hususta lehte, aleyhte bütün görüşleri kaale alıyor, cezayı artırıyor. Şimdi getirilen 537 nci maddedeki «Resmi duvarlara yazı yazma» düzenlenmiştir. Özel duvarlara yazı yazmanın cezasında artırma olur da resmi dairelerin duvarlarına yazı yazmada artırma olmaz mı? Tam aksine!

Şimdiki duruma göre şöyle olacak: Resmi dairelerin duvarlarına yazı yazıldığında ceza daha hafif, evlerin duvarlarına yazı yazıldığında ceza daha ağır olacak.

Binaenaleyh, duvarlara yazı yazma, kirletme, bu sloganlarla birtakım ideolojik tahrik edici yazılarla halkı kışkırtmanın cezasının artırılması meselesi konuşulmuş, incelenmiş, Komisyon benimsemiş. Getirilen madde teklifi bunun dışında değil, tartışılan tekliflerin dışında değil. Yalnız kelime bile ekleme sorunu çözebilirdi ya da bir fıkra ekleme teklifi olabilirdi. Oysa, bir madde eklemesi oluyor. Ceza Kanununda da ayrı bir madde olarak ele alındığından, o

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

halde, yeni madde getiriyoruz. O halde, «O müessese veya o çözüm, o sorun Komisyonda konuşulmuşsa, aşağıda onunla ilgili değişiklik maddeleri getirilebilir; konuşulmamışsa getirilemez» diye anlamamız ve yorumlamamız gerekir. Çünkü arkadaşlar, kelimeye bağlı yorum yaparsak, bakın ne kadar kötü neticelere varılıyor: Anayasamızın 92 nci maddesi çok kötü formüle edildi bir noktada. Okuduğunuzda o mana çıkıyor ki, sanki buradan çıkan kanun tasarıları Senatoda 15 gün geçmeden ele alınamaz. Kelime kelime lügat manasına baktınız mı mana budur. Ama kastedilen hiç de bu değildi, iyi bir yorumlama ile, «böyle görünüyorsa da, kastedilen derhal ele alınmasıdır, ama 15 günden önce yasa çıkarmaya Senato zorlanamaz» anlamında yorumlandı ve iyi bir yön verildi maddeye. Buna da bence bu anlamı vermek lazımdır.

Tekrar ediyorum: Teklif edilen; Komisyonda ele alınmış, tartışılmış çözümlere, sorunlara, müesseselere ilişkin bir madde, fıkra değişikliği ise, onun burada konuşulması ve onun burada bir madde teklifiyle genişletilmesini kabul etmek; Tüzüğün 88 inci maddesinin ruhuna ve Anayasamızın kanunların yapılmasındaki sistemine uygun düşer. Bu bakımdan gerek Sayın Başkanın, gerek aksi tezi savunan arkadaşlarımızın tamamen samimi kanaatlerini yansıttıklarına, iyi niyetle meseleye yaklaştıklarına kaniyim. Ama benim de samimi kanaatim bu yolda; tabii takdir Yüce Heyetinizindir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksoy.

AHMET GÜLTEKİN KIZILIŞIK (Zonguldak) - Aksi yönde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

AHMET GÜLTEKİN KIZILIŞIK (Zonguldak) - Sayın Başkan, saygıdeğer arkadaşlar, bir önceki Sayın konuşmacının endişe etmesi için bir sebep yok.

Evvela bu tedbir paketleri Hükümet tarafından gruplara sunuldu. Gruplar belli istikametlerde karara vardılar. Bu belli istikametlerdeki kararın aslı, memleketin nefine olan şeyde evet demek.

Şimdi, eğer 536'da uygun görüşseysek, yarın 537'de uygun görüşte olmayacağız anlamına gelmemelidir bu. Ancak, şöyle kabul edelim: Şimdi burada bulunan arkadaşlarımızın içinde hiç biri hukukçu olmasa; ama hukukçuluğun dışında muhtelif uzmanlık dallarında ve hatta en uzman kişiler olsa, ufak bir tereddüt geçirebilirler. Ne olsa komisyondaki çalışma bir ihtisas çalışmasıdır. Üstelik hem maddenin muhtevası konusunda, hem de o maddenin aynı kanunun tümüyle mukayesesi konusunda bir çalışma yapmaktır.

Biz bu yönden, Başkanlığın da esasında anladığımıza göre görüşü, 537 nci madde konusundaki gelen husus Meclisten geçmesin değil. Meclisten geçsin; ama elbet belli prosedüre uysun ve gelsin. Şimdi bu endişeyi ortadan kaldıracak öneriyi şöylece ortaya koyuyorum:

Sayın arkadaşlarımız mademki bunda ısrar ediyorlar; bu, Komisyona gider, Komisyonda görüşülür ve diğerlerine müreccah olarak biran evvel buraya gelir ve böylelikle buradan da yine müzakeresi yapıp, oylaması yapıp biran evvel çıkar. Yoksa biz, esasında bunlara karşı olduğumuzdan değil; ama, uygun olan her şeye evet demeye kararlı olduğumuz için, yine o zaman oy veririz ona.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kızılışık.

Sayın Biberoğlu, yine lehte, buyurun.

Sayın Artaç, siz de lehte söz istiyorsunuz ama maalesef söz verme olanağım yok.

TURGUT ARTAÇ (Kars) - Başkanlığın görüşünün lehinde.

BAŞKAN - Lehinde evet, Başkanlığın görüşünün lehinde söz istiyorsunuz; ama, 3 üncü arkadaşımız oldunuz.

Buyurunuz Sayın Biberoğlu.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Muhterem arkadaşlarım, konuya girerken Sayın Aksoy arkadaşımın konuşması ile ilgili bir hususta görüşümü açıklamakta yarar görüyorum.

Biz, Sayın Aksoy'u hukuk alanında, Anayasa hukuku alanında, kamu hukuku alanında fikirlerine dikkat edilmesi lazım gelen bir arkadaşımız olarak tanırız.

Heyeti Umumiyyede teknik konuları, hukuki konuları müzakere ettiğimiz şu sırada ve benzeri oturumlarda kaç arkadaşın takip edebildiğini ve bunlardan kaçının meseleyi detayları ile bilmekte olduğunu dikkat nazarda tutmalıyız.

Sözü şuraya getirmek istiyorum ki; Sayın Aksoy'un şimdi yaptığı konuşmada, üzerinde müzakere etmekte olduğumuz 1918 sayılı Kanunun ilgili maddesi hakkında değil de; oylanmış geçmiş, Türk Ceza Kanununun 537 nci maddesi; «Duvarlardaki levhaları sökmek, yazı yazmak» vs. ile ilgili madde üzerinde konuştular.

Elbette konuşurlar, yalnız ben kendilerinden, Heyeti Umumiyenin arz ettiğim özelliğini de dikkate alarak, onları yanlış bir zan altında oylarını kullanırken yanılmalarını sağlayabilecek bir konuşma tarzına iltifat etmeyeceklerini ümit ediyorum; misal olarak verdiler ama, maalesef sonuç böyle olabilir.

Onun için, şimdi izin verirseniz ben, 1918 sayılı Kanunun ilgili maddesi üzerinde yapılmak istenen değişiklik önergesi ile ilgili maruzatta bulunacağım.

Sayın Aksoy'un dediği gibi 536'yı değiştirmeyi kabul ettik de 537'yi kabul etmemiz hata olabilir, eksiklik olabilir; bunu, tasarıyı sevk eden Hükümetin vaktinde bir bütün içinde düşünmesi çok yerinde olurdu. Onun yapmadığı bir görevi biz Genel Kurul olarak, Anayasa ve İçtüzük hükümleri dışına çıkarak yapmaya kalkamayız.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Şimdi ilgili madde ne diyor arkadaşlarım: Zannımca yeni bir suç ihdas etmektedir. O kanun maddesinde yazılı suça, en azından yeni bir unsur getirmektedir. Eğer kaçakçılık suçunu işleyen ekibin içinde bir kişi dahi olsa, silah taşıyor ise buna verilecek cezanın mutad eyleme verilecek cezadan yüksek olması önerilmektedir. Burada bir çok esasa müessir mazarratlar doğacaktır. Bunu ihtisas komisyonundan geçirmeyeceksiniz, şu haliyle Heyeti Umumiyyeden geçireceksiniz, Mesela, o kaçakçılık ekibi içinde bulunan diğer insanların, arkadaşlarından birinin üzerinde tabanca bulunup bulunmadığını bilmeden, ona matuf bir ağırlaştırıcı sebepten, onların da aleyhte etkilendirilmesi cezaların şahsiliği prensibine ve kasıt unsuruna da ters düşer.

Bu itibarla lütfedin, bu da yepyeni bir hüküm getirmektedir. İhtisas komisyonundan usulü dairesinde gelecek teklifle birlikte geçsin ve sonra huzurunuzda gelsin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Biberoğlu.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, yerimden bir hususu açıklamama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Efendim, bir anlaşmazlık oldu. Zatiâliniz 4 üncü önergeye geçtikten sonra dediniz ki -ben böyle anladım- 6 imza varmış, 5 imza değilmiş. Evvela 5 imza denmişti, sonra «hayır, o da 6 imzalıymış, 5 imzalı oldu» dendi ve bu suretle 3 üncü maddenin düşmemiş olduğu kabul edildiğinden ben 3 üncü madde hakkında, yani 537 hakkında konuştum. Durum nasıl oluyor acaba?

BAŞKAN - Efendim, 5 imza var; o önergeyi işleme koyacağım, zühul olarak bir sonra işleme koymuş oluyoruz. Genel Kurulun hoşgörüsüne sığınıyorum.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Yani, şu anda ek 3 mü yoksa ek 4 mü konuşuluyor?

BAŞKAN - Bizim elimizdeki ek 4 efendim. Görüştüğümüz «Kaçakçılığın Men ve Takibi ile ilgili»dir.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Hayır, ben 3 üzerinde konuştum. Yoksa tecahülden gelerek değil. Zatiâliniz şöyle söylediniz...

BAŞKAN - Sayın Aksoy, dikkatinizden kaçan husus; bu önergeyi bizim..

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Efendim, yanlışım...

BAŞKAN - Tabii efendim, elbette doğal karşılıyorum. Bizim bu önergeyi okuttuğumuz ve bunun üzerinde işlem yaptığımız konusu dikkatinizden kaçtı sanıyorum.

MUAMMER AKSOY (İstanbul) - Ben 3 üncü madde üzerinde konuşmuştum.

BAŞKAN - Efendim, Genel Kurula arz ettiğiniz hususlarda Başkanınız olarak görüşlerimi sunmak istiyorum. Elbette Başkanlık görüşü görüşüldüğüne göre, biz tartışmaya katılma hakkına sahibiz.

Değerli arkadaşlarım; kanun yapma tekniği Yüce Heyetin bilgisi dahilindedir. Tasarı veya teklif Başkanlığa gelir, sonra ilgili komisyonlara havale edilir, orada görüşülür, sonra Genel Kurulumuza gelir. Yorumla herhangi bir konuda, birisi ile diğeri arasında, iki konu arasında ilişki kurmaya Başkanlığın yetkisi yoktur. Meseleyi Başkanlığın takdirine, yorumuna bıraktığımız takdirde, Başkanlık bazen yanılabilir, ki bu hassasiyetimizi size bu müzakereleri açmakla göstermiş oluyoruz. Genel Kurulumuz bizim görüşümüze katılmayabilir. Bu, yeni bir yasa teklifi mahiyetinde değildir diyebileceği için, bu görüşmeleri açmış bulunuyoruz Sayın Aksoy. Yoksa, kanun tekniği bakımından bizim hassasiyetimiz var. Bu konuyu yorumla, şu şekilde şu madde ile ilgili veya bu şekilde bu madde ile ilgili şeklinde göstermeye Başkanlığınızın hakkı yok efendim. Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, konuyu usul müzakeresiyle de önünüze getirmiş bulunuyoruz.

BAŞKAN - Başkanlığınız, biraz evvel ifade ettiğimiz ve sunduğum Sayın Selâhattin Yüksel ve arkadaşlarının, 1918 sayılı Yasa ile 4 üncü ek madde olarak metne eklenmesini istediği metni, asıl metne eklenmesini istediği metni yeni bir yasa teklifi önerisi olarak görmektedir. Bu görüşe katılanlar lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Başkanlığın görüşü kabul edilmiştir efendim. Yeni bir yasa önerisi mahiyetinde görülmüştür Genel Kurulda.

TURGUT ARTAÇ (Kars) - Sayın Başkan, acaba lütfeder misiniz bir şey arz edeceğim.

Sayın Başkan, arkadaşlarımız lütfettiler, hep diyoruz ki, Meclisi çalıştıramıyoruz. Ek önergelerin büyük bir kısmı aynı mahiyeti taşıyorsa, önergeyi veren arkadaşlarımız lütfen bunları geri alsın, diğer mevzular için zamanı yitirmeyelim.

BAŞKAN - Tabii, biz Başkanlık olarak Sayın Artaç, görüşümüzü sunduk. Ayrıca, Genel Kurul bu konudaki görüşünü de aşağı yukarı ortaya çıkarmış ve belirlemiş durumdadır. Tabii, bizim Başkanınız olarak «şu imzayı var saymıyoruz» deme hakkımız yok. Biraz evvel Sayın Doğan'ın imzasını geri alması nedeniyle Sayın arkadaşlarımızın isimlerini okudum, arzu ederseniz yeniden okuyayım.

Değerli arkadaşlarımızdan bir tanesi, mesela biraz evvel zuhulen ifade ettiğim hususta önergedeki imzasını geri alırsa işleme koymayacağım.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, bir hususu yerimden arz etmek istiyorum, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - İzin verir misiniz Sayın İmer.

3 üncü ek madde olarak Sayın Selâhattin Yüksel arkadaşımızın, Sayın Sami Gökmen arkadaşımızın, Sayın Cemal Aktaş arkadaşımızın, Sayın Durmuş Ali Çalık arkadaşımızın, Sayın Karagözlü ve Sayın Melih'in imzaları var. Bunlardan birisi imzasını geri alır ise...

CEMAL AKTAŞ (Burdur) - Sayın Başkan, ben geri alıyorum.

BAŞKAN - Geri alıyorsunuz, imza adedi 5'e düştüğü için işleme koymuyorum efendim.

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan, bundan sonrakiler için yerimden bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN - Tabii efendim, bizi aydınlatıcı bir husus buyurursanız...

M. KUBİLAY İMER (Konya) - Sayın Başkan; görülüyor ki, Heyeti Umumiye'ye saygı havası içerisinde, elbette ki Başkanlık bunu yerine getirecektir. Önergelerin her biri hakkında işlem yapılır. Yalnız, şöyle bir durum var: Biliyorsunuz, İçtüzüğün bir hükmü var, aynı mevzuda verilecek önerge adetleri tahdit edilmiştir. Burada verilen önergelerin yeni bir kanun mahiyetinde olmasını, aynı mevzuda olmak şeklinde kabul ederek bu önergeler hakkında Başkanlıkça bir tutum yapmanın kabil olup olmadığını öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın İmer, tabii sizin hassasiyetinizi Genel Kurul, çalışma yönünden Başkanlığınız da haklı görmektedir; ancak tamamında ayrı ayrı kanun maddeleri ve ayrı ayrı yasalar ek olarak gösterildiği için, tabii bizim takdirimiz dışında.

Şimdi 5 inci ek madde olarak gelen önergede de Sayın Tuna'nın, Sayın Gökmen'in, Sayın Yüksel'in, Sayın Çalık'ın, Sayın Doğan'ın -ki, imzası düştü - Sayın Aktaş'ın da imzaları var.

Eğer bu konuda da imzanızı alıyorsanız okutmayacağım ve işlem den kaldıracağım.

CEMAL AKTAŞ (Burdur) - İmzamı geri alıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, Sayın Aktaş imzasını geri aldığı için işlem den kaldırıyorum efendim.

Değerli arkadaşlarım, 6 ncı ek madde olarak Başkanlığımıza gelmiş bulunan ve biraz evvel Genel Kurulun bilgilerine okuyarak sunduğumuz Sayın Yüksel'in, Sayın Tuna'nın, Sayın Gökmen'in, Sayın Doğan'ın -ki imzasını geri aldılar- Sayın Çalık'ın ve Sayın Aktaş'ın 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkındaki Yasanın 6 ncı maddesiyle ilgili bir önergeleri var idi.

Başkanlığımız bunu işleme koyma imkânından doğrudan doğruya mahrum; çünkü bu yasa müzakere konusu olmamıştır ve Meclis Başkanlığına gelip komisyonlarda hiç görüşülmemiştir.

Aynı şekilde biraz evvel ifade ettiğim Sayın üyelerin, 2556 sayılı Hâkimler Yasasında değişiklik yapılmasına dair 18 inci maddeye ek bir madde teklif ediyorlar; bu da biraz evvel ifade ettiğim gerekçelere uygundur. Onun için bunu da işleme koymuyorum.

Sayın Öcal'ın, Sayın Yüksel'in, Sayın Gürgüç'ün, Sayın Fırat'ın, Sayın Kırca'nın ve Sayın Günay Yalın ve bir Sayın arkadaşımızın önergesi daha var ki, bu da aynı yasanın aynı maddesine ait ve aynı gerekçeyle verilmiş; bunu da işleme koymuyorum.

Sayın Yüksel'in, Sayın Gökmen'in, Sayın Aktaş'ın, Sayın Çalık'ın ve Sayın Tuna'nın, 2556 sayılı Hâkimler Yasasına ek geçici madde eklenmesine dair bir önerge var; Sayın Aktaş, bundan da imzanızı geri alıyor musunuz efendim?

CEMAL AKTAŞ (Burdur) - Alıyorum efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim, işleme koymuyorum.

Zaten, bunun biraz evvel ifade ettiğim gerekçe ile işleme konulması da olanaksızdır.

Değerli arkadaşlarım; yine 2556 sayılı Yasaya bir 9 uncu madde eklenmesi, 121 inci maddesine ilave olarak, bir önergeleri var biraz evvel imzalarını okuduğum değerli arkadaşlarımızın. Aynı gerekçe ile bu önergeyi de işleme koymuyorum efendim.

Değerli arkadaşlarım, ek madde teklifi ile ilgili olan önergeler üzerindeki işlemi bitirdik.

Şimdi geçici maddelere geçiyoruz ve geçici 1 inci maddeyi okutuyorum.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Önceden gün ve saatleri kararlaştırılan Gensoruların görüşüldüğü Birleşimlere, sonradan Genel Kurulca yeni oturumlar ilavesiyle başka konuların görüşülüp görüşülemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	45	7.2.1979	144-150	Memduh Ekşi	İsmail Hakkı Özturun	Mustafa Gazalcı

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, Adalet Partisi Grup Başkanvekili Sayın Hayrettin Turgut Toker'in bir önergesi var, okutuyorum efendim:

Sayın Başkanlığa

Bugünkü Birleşimin devamı olan bu oturumda, görüşülmekte olan Gensoru Önergesini yarıda bırakıp bir başka konuya geçmeniz Anayasanın 89 uncu maddesine aykırıdır.

Genel Kurulun kararı olsa bile, Meclis kararının Anayasayı aşamayacağı açıktır.

Gereğini arz ederim. 7.2. 1979

Saygılarımla.

Ankara Adalet Partisi Grup Başkanvekili Hayrettin Turgut Toker

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, 44 üncü Birleşimde Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Sayın Hayrettin Uysal ile Sayın Altan Öymen'in, Danışma Kurulu çağırışına siyasi parti gruplarımızın katılmaması nedeniyle, oybirliğinin sağlanamaması nedeniyle Danışma Kurulunda, içtüzüğümüzün 19 ncu maddesinin çağırı sahibi siyasi gruba verdiği yetkiye dayalı olarak bir Danışma Kurulu önerisi mahiyetinde bir önerisi gelmiştir ve bu öneri de, özetle; Danışma Kurulunun 32 numaralı önerisi üzerine kararlaştırılan; görüşme günleri ayrımı saklı kalmak kaydıyla, Anayasanın 88 ve 89 uncu maddeleri gereği olan denetim konularından Gensoru önergelerinin öncelikle ve Genel Kurulun kararlaştıracağı gibi 7. 2. 1979 tarihinden itibaren İctüzüğün belirttiği çalışma gün ve saatleri içinde görüşülmesi;

Denetim konularında olduğu gibi, bir başka Anayasa gereği olarak, 64 üncü maddeye göre Meclislerin asli görevi olan kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak işlevinin de engellenip, ihmal edilmemesi için, Millet Meclisi Genel Kurulunun - tarihler verilerek - şu günlerde toplanması ve saat 05.00'e kadar çalışmaların sürdürülmesi ve bu sürelerden 15.00'le 19.00 arasında denetim, 19.00'dan sonraki yapılacak olan, 20.00'de başlayacak olan birleşimde saat 05.00'e kadar yasa görüşmeleri yapılması hususu dün Genel Kurulumuzun kararı ile saptanmış bulunmaktadır.

Millet Meclisi Genel Kurulu, haftada 3 gün normal birleşim yapıyor, Millet Meclisi İçtüzüğüne göre ve saat 15.00'le 19.00 arasında yürütülüyor bu görüşmeler. 19.00'dan sonra ve 20.00'de başlayan çalışma bir ekstra çalışma mahiyetini taşıyor ve Genel Kurulumuzun kararı ile, ki Anayasanın maddeleri de belirtilerek bu karar Genel Kurulunuzu bu öneri getirilmiş, üzerinde tartışma açılmış ve sonunda Genel Kurulunuz bu saatler içerisinde kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine karar vermiştir.

Hal böyle olunca, Başkanlığınızın yapmış olduğu uygulamada Anayasaya aykırı bir durum bizce görülmemektedir ve biz Genel Kurulumuzun aldığı kararlar istikametinde Millet Meclisini çalıştırmak durumundayız. Onun için yaptığımız işlemde Anayasaya aykırı bir durum ve bir husus olmadığı kanaatindeyiz.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, acaba önerge üzerinde müzakere açmayacak mısınız?

BAŞKAN - Başkanlık olarak görüşümüzü bildirdik biz efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Beyefendi, usul hakkında söz almak istiyorum.

BAŞKAN - Tabii mümkün, buyurunuz.

Bizim görüşümüzün aleyhinde değil mi efendim?

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Evet. Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Elbetteki Millet Meclisi Anayasanın ortaya koyduğu bir Gensoru müessesesini ciddiye almamak gibi bir durum içerisinde bulunamaz. Gensoru, Anayasanın içerisinde yer alabilecek durumda fevkalade mühim bir müessesedir.

TEMEL ATEŞ (Ordu) - Mühimlik bıraktınız mı? Her gün Gensoru veriyorsunuz.

BAŞKAN - Rica ediyorum. (Başkanın tokmağı vurmaı)

HÜSEYİN AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) - Sus, konuşma! Dinle.

BAŞKAN - Rica ederim değerli arkadaşlarım. Burada her hatip istediği biçimde konuşma hakkına sahiptir.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partili değerli arkadaşlarımla hiç telaşa kapılmamalarını istirham ederim. Yani burada tamamen bir müzakere usulü itibariyle bir konuşma yapıyoruz.

BAŞKAN - Buyurunuz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, Gensorunun ve kanunların elbette ki Meclisin ana görevi olarak mütalaa edilmesi ve birbirlerinden ayrılmaz iki müessese olarak kabul edilmesi icap etmektedir.

İfade buyurduğunuz gibi Sayın Başkan, kanun yapmak Meclisin esas görevi olduğu gibi, Meclisin yasama organı dışında icra organının da kuvvetler ayrılığı prensibi itibariyle icra organının, yani Hükümetin denetimi, Hükümetin bu yolla düşürülmesi veyahut da düşürülememesi Anayasanın kanun yapma hakkını nasıl Meclise mukaddes bir hak olarak vermişse, denetim organı olarak Millet Meclisi elbette ki icra organının hasenatını veyahut da seyyiatini; iyiliğini veyahut da kötülüğünü denetlemek durumundadır.

Bu müessese 89 uncu madde ile kesin hükme bağlanmıştır. 89 uncu madde gayet açık, diyor ki; Okunduğu birleşimden sonra üç birleşim içerisinde görüşülmeye başlanır, görüşülür. Yani siz bunu 4 üncü güne dahi bırakamıyorsunuz, eğer fevkalade bir durum yahut da bırakılması icap eden toplanamama gibi bir vaziyet yoksa.

Öyleyse Gensoru bence Anayasal bir hüküm olarak kanun yapma tekniğinin ötesinde, kesin hükümlere bağlanmıştır. Nihayet kanun yapmanın zaman içerisinde değişkenlik göstererek geri alındığı veyahut da sonradan tekrar getirildiği olduğu gibi, Gensoru müessesesi de aynı usule tabi olarak yürütülmektedir.

Değerli arkadaşlar, kanun memleketimizde vatandaşların tümünü alakadar eden bir müessese olduğu gibi, hükümet müessesesi de tüm vatandaşlarımızı elbette ki alakadar eden açık bir müessesedir ve bunun üzerinde herhangi bir münakaşanın dahi açılması mümkün değildir.

Öyleyse eğer bir hükümet memleketin gerçeklerini tam manasıyla aksettirmeyip, memleketin gerçeklerini dile getirmeyip ve memleketin menfaatine değil de, zararına çalışır bir durum gösterdiği takdirde, icra organının daha fazla ayakta durmasının zarar getirdiği teemmül edilirse o icra organının hizaya getirilmesi Millet Meclisinin 89 uncu maddedeki Anayasal hakkıdır.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bugün görüşülen Gensorular 43 üncü Birleşimde okunmuştur, yani Perşembe günkü toplantıda okunmuştur ve görüşülmesi Yüce Meclis tarafından bugüne bırakılmıştır. Bugün görüşülmeye başlanmıştır ve görüşülme devam etmektedir.

Şimdi Gensoru itibariyle görüşülme devam ederken, Gensoru bırakılıyor; bir grup görüşmesini yapıyor, 2 grup görüşmesini yapıyor veyahut da 3 grup yapıyor ve o anda bırakılıyor, başka bir hususa geçiliyor.

Elbette ki burada Sayın Başkanın mantık itibariyle ortaya attığı bir hususun değerlendirilmesi lazım gelir. O da şudur. Sayın Başkan ifade buyuruyorlar ki, Millet Meclisi karar aldı, 15'ten 19'a kadar Gensorular görüşülecek veyahut da, gündemimizde bulunan daha evvelki kanun tasarı ve

teklifleri vardır, Uyuşmazlık Mahkemesi gibi, bunlar görüşülecek ve ondan sonraki toplantıda, yani 20.00'den itibaren başlayan ve sabah 05.00'e kadar devam eden toplantıda da, hali hazırda görüşülmesi arzu edilen Belediye Gelirleri Kanun teklifi görüşülecek.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Millet Meclisinin almış olduğu herhangi bir karar, Anayasayı aşıp geçemez. Eğer Anayasayı aşıp geçerse, nitekim öyle olduğu düşünülen bazı hususlarda kanunlaşan durumlar dahi, Anayasa Mahkemesi tarafından bozulmuştur.

Demek ki, Millet Meclisinin herhangi bir mevzuda almış olduğu karar, Anayasanın üstüne sıçrayamaz. Anayasanın eğer bu durumda öngörmediği bir takım hususları kapsamıyorsa, onun dışına çıkıyor, Anayasanın üstüne atlıyorsa, o zaman bu Anayasa Mahkemesi tarafından bozuluyor.

Demek ki değerli arkadaşlar, Millet Meclisinin burada; ben falan gün şunu konuşacağım, filan gün bunu konuşacağım meselesi, görüşülmekte bulunan Gensorunun bırakılıp başka kanun maddelerinin görüşülmesine geçilmeye müsaade etmiyor Anayasa.

Neden müsaade etmiyor, bakın onu da arz edeyim.

Öğleden sonraki toplantıda Sayın Başkan fevkalade güzel bir uygulamada bulundu, doğru bir uygulamada bulundu. Bizim Adalet Partisi Grubu olarak yapmış olduğumuz bir ikazı, Anayasanın dışına taşan bir mesele olarak kabul ederek; daha evvel Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi günlerinin toplantı günü olarak tespit edilmediği zamanda okunan Gensoru önergeleri, 3 üncü Birleşim olan Salı gününe bırakılmıştı. Bizim yaptığımız güzel ikaz neticesinde değerli Başkan da bu ikazı kabul ederek, «Haklısınız» buyurdu ve Salı günkü birleşimde görüşülmesi icap eden Gensoru önergeleri, Cumartesi günü görüşülmek durumundadır buyurdular. Öyleyse demek ki, «3 Birleşim» durumu Sayın Başkan tarafından yerine getirilmiş bir husustur.

Öyleyse değerli arkadaşlarım, Millet Meclisinin eğer o günkü almış olduğu karar esas olmuş olsaydı, Anayasanın öngördüğü «3 Birleşim» mevzuatı bu şekilde Sayın Başkan tarafından düzeltilip Cumartesi gününe alınmazdı.

Değerli arkadaşlarım, şimdi bugünkü mesele de, şu önümüzde bulunan ve görüşülmesini yaptığımız mesele de bundan ayrı bir durum değildir. Değerli arkadaşlarım bugünkü birleşimin devamlılığı mevzubahistir. Yani birleşim saat 19'da kesilmiştir, dolayısıyla ondan sonra başka bir hususa geçeriz, yok böyle bir şey. Eğer öyle bir durum olmuş olsaydı, 2 birleşim ayrı ayrı mütalaa edilme durumunda bulunulsaydı, 20'de başlama durumunda bulunduğumuz birleşimin yeni bir yoklama ile açılması icap ederdi.

Dolayısıyla bu bir birleşim değil, bu bir oturumdur. Birleşim bugün saat 15'te başlamıştır, birleşimin 1 inci oturumu saat 19'dan evvel icra edilmiştir, 2 nci oturumu ise şu anda icra edilmektedir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Süreniz tamamlandı Sayın Kıratlıoğlu, lütfediniz efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkanım.

Öyleyse değerli arkadaşlarım, bugün bir birleşimin devamı mevzubahistir, 2 nci oturumdur. Anayasal hak olarak denetim vazifesini icra etme durumunda bulunan Büyük Millet Meclisi, bu fonksiyonunu icra edemez duruma getirilmektedir. Dolayısıyla bunun adına her halde Anayasayı çiğnemek lafi yakıştırılabilir, başka bir türlü husus akla gelemmez. Anayasanın bilumum hususata uygun hareket etmek, elbette ki cümle arkadaşlarımızın öngördüğü baş görevdir.

Değerli arkadaşlarım, sözümü şöylece bağlıyorum: Eğer bugün bu toplantıyı, hali hazırdaki saat 20.00'de başlama durumundaki toplantıyı oturum olarak kabul ediyorsak ki öyledir, 2 nci oturumdur, Sayın Başkan da oturumu açarken öyle ifade buyurdular; bugünkü, yani «45 inci Birleşimin 2 nci Oturumunu açıyorum» ifadesinde bulundular; dolayısıyla bu oturum lafi, değerli Başkanımız tarafından da tescil edilmiş durumdadır.

Öyle ise devamlılık ortadadır ve devamlılık Başkanlık tarafından ortaya konmuştur. Böyle olunca değerli arkadaşlarım, bu devamlılığın ifadesi olan bir mevzuda Gensoru müessesesinin ortadan kaldırılması ve işleyemez duruma düşürülmesi gözümüzün önünde açık bir gerçektir. Bu bakımdan...

BAŞKAN - Sayın Kıratlıoğlu, 3 dakikanız geçti efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Bitiriyorum, 30 saniye içinde bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bu bakımdan Adalet Partisi Grubu olarak eğer bugünkü, yani şu içinde bulunduğumuz oturumda, öğleden sonraki oturumun devamı olan bu oturumda, gündemimizde bulunan Gensoru önergelerinin görüşülmesine fırsat verilmezse, apaçık bir Anayasanın çiğnenme hareketiyle karşı karşıya bulunduğumuzu Yüce Meclise ifade eder, saygılarımı sunarım. (AP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kıratlıoğlu.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Doğan.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

AP Grubu adına Sayın Grup Başkanvekilllerinden Esat Kıratlıoğlu arkadaşımız, Başkanlık tutumunun aleyhinde aldığı sözde, saat 20.00'de başlayan oturumun, öğleden sonra 15.00'te başlayan oturumun devamı mahiyetinde olduğunu belirterek, gündemdeki gensorularının görüşülmeleri hususunda görüş belirttiler.

Sayın Kıratlıoğlu'nun, değerli arkadaşımızın, Gensoruya kendi partilerinin bakış açısının ne olduğunu, biraz gözlerimizi uzağa çevirerek baktığımızda,

biraz tezada düşmüş olduğunu görmekteyiz. Biliyorsunuz Gensoru müessesesi 12 Mart 1971 tarihinde bir istihale, yani değişiklik geçirmiş ve şu andaki Anayasamızda da Gensorunun en azından 10 kişilik bir milletvekili grubu tarafından verilmesi şekliyle karara bağlanmıştır ve Anayasa hükmü haline getirilmiştir. Daha önce bilindiği gibi Gensoru, 12 Mart 1971 tarihinden önce de, tek milletvekili tarafından veriliyordu.

O günün AP sözcüsünün zabıtlardaki düşüncelerini ve cümlelerini aynen okuyacağım. AP Grubu adına Sayın Nurettin Ok sözcü olarak ve Millet Meclisinin bu kürsüsünde aynen şunları söylüyor: «Gönlüm arzu ediyor ki, Gensoru önergesi münhasıran ve müstakilen Hükümet hakkında denetim yolu olarak kullanılsın. Böylesine mevsuf, böylesine ağır ve sonunda güvenoyu istemine müntehi olacak kuvvetli bir denetim yolu başka imkânlar içerisinde kullanılmasın, engelleme vasıtası yapılmasın ve dolayısıyla da ciddiyetini kaybetmesin» diyor. Arkadaşımız Sayın Ok ekliyor ve devam ederek diyor ki; «Bir milletvekili çıkabilir, bir milletvekili düşüneceksiniz, olabilir, anarşist kafada bir milletvekili, her gün bir Gensoru önergesi verecek. 449 üyeli koca Meclisi peşine takacak; yalnızca Meclis her gün sabahdan akşama kadar onun Gensoru önergesini müzakereye mecbur tutulacak» diyor.

Bağışlayın beni değerli arkadaşlarım; AP Grubu o gün bir tek milletvekilinin verdiği Gensorudaki gördüğü müşkülâtları gözönünde tutarak, 10 kişilik milletvekili grubunu Gensoru önergesi için zaruri sayarken, beni bağışlasınlar, gerçekten tenzih ediyorum, acaba o anarşist kafadaki milletvekilli idi, şimdi anarşist kafalı partiler mi yaratıldı yoksa? Tenzih ediyorum, hiç kimseye düşünmüyorum böyle bir şey.

HÜSEYİN AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) - Bununla ne alakası var?

CELÂL DOĞAN (Devamla) - Gensoru önergesinin alakasını ispat edeceğim müsaade edin.

Düşününüz değerli arkadaşlarım, bir yıl içerisinde 78 Gensoru önergesi verildiği zaman Meclis ayağa kalkıyordu, «Yapmayın, Meclisin yasama faaliyetini önlüyorsunuz engelliyorsunuz» diye, çaba sarf ediliyordu, vaveyla koparılıyordu. Şimdi, 5 Şubat 1978'den şu güne kadar verilen Gensoru önergesi 37'yi buldu, bir yıl içerisinde 37'yi buldu.

Değerli arkadaşlarım, ben gerçekten demokrasiye bağlı olduğuna saygıyla inandığım Adalet Partisinin bu müesseseleri tahrip edeceğine inanmak istemiyordum ve gönlüm buna gerçekten razı değil. İnanıyorum, Türkiye'de demokrasinin korunmasında 2 anaparti vardır, birisi CHP'dir, birisi AP'dir; bu ciddi müesseseleri bu partilerin yozlaştırmasından yana olacağına bir türlü gönlüm elvermiyor ve böyle de görmek istemiyorum.

Bu nedenle, siz oturacaksınız Meclisin en ciddi denetim yollarından birisi olan Gensoruyu, sırf Meclisin gündemini doldurmak için buralara bölük bölük serip göndereceksiniz ve ondan sonra diyeceksiniz ki: «Biz Meclisin

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

çalışmasından yanayız, biz demokrasinin yaşamasından yanayız.» ve buraya geleceksiniz gecenin saat 20'sinde «Niçin Meclis Gensoruları görüşmüyor?» diye grup adına konuşacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, ben düşüncelerimi söylüyorum açıkçası şu Grubum adına: Meclisin Yüce Kurulu bir karar almıştır, demiştir ki, saat 20 ile 05.00 arası Meclisin yasama görevini yerine getirme saatinde bir gündem getirmiş ve kabul etmiştir. Bu hususta Sayın AP'li arkadaşlarımızın... (AP sıralarından gürültüler)

AHMET SAYIN (Burdur) - Geçen sene de siz söylüyordunuz.

CELÂL DOĞAN (Devamla) - Telaş etmeyin, cevap vereceğim müsaade ederseniz, telaşa da gerek yok, telaşa gerek yok değerli arkadaşlarım.

Ben şunu isterdim: Meclisi çalıştırmayan düşünceleri yerden yere vurmak doğru, hakkınızdır, gecenin 20'sinden sabah 05.00'e kadar gecesini gündüzüne katan milletvekillerinin yasama çalışmalarına engel olmak bence size yakışmıyor gibi geliyor bana.

AHMET SAYIN (Burdur) - Size yakışıyor muydu ki?

CELÂL DOĞAN (Devamla) - Yapacağınız şu idi: Varsa birtakım düşünceleriniz açık açık kürsüden ortaya koyarsınız, «Şu yasanın şu hükmü yanlışdır düzeltin» dersiniz, ikaz edersiniz, saygıyla önünde eğilir gerekeni yapmaya çalışırdık; ama, Meclisi çalıştıramamayı amaçlamak, bunun arkasına sığınmak bence bir milletvekilinin, bir partinin yapacağı işler değildir; bizim düşüncemiz odur.

AHMET SAYIN (Burdur) - Sizden öğrendik sizden.

CELÂL DOĞAN (Devamla) - Hah, bizden öğrendinizse, eğer bizim geçmişte birtakım çalışmalarımızda eksiklik görüyorsanız, bizim birtakım çok daha iyi şeylerimiz var, onları öğrenmeye çalışın.

Değerli arkadaşlarım mesele şu: Gecesini gündüzüne katan bir Meclis şunu ispat etmek zorundadır (hepinizin ihtiyacı var, hepimizin ihtiyacı var): Meclis, çalışmayan bir bina olmaktan kurtulmalıdır. Meclis çalışan, görevini yapan ve demokrasiyi yaşatan bir müessese olduğunu şurada ispat etmek zorundadır. Ama siz bütün engellemeleri önümüze koysanız da, elinizden gelen her şeyi bu hususta yapsanız da, biz Meclisi çalıştırmaya niyetliyiz, yasama görevimizi yapmaya niyetliyiz. Varsa bir inancınız bu hususta Anayasa Mahkemesi vardır, başvurursunuz onun vereceği karar da bizim için kutsidir. Bu nedenle çabalar boşunadır, hep beraber anlaşarak şu Yüce Meclisi çalıştırmaya devam edelim. Grubumuzun görüşünün bu olduğunu belirtir, Yüce Kurulu saygıyla selamlar, teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Aleyhte Sayın Emre söz istemişlerdir, Sayın Emre buyurunuz efendim.

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Muhterem arkadaşlarım, görüşülmekte olan bu usul meselesi, Anayasanın bir hükmünün tatbik şekliyle ilgilidir. Gensoruların gündeme alınıp alınmayacağı, yahut gündeme alınacaksa ne şekilde görüşüleceği, Anayasanın 89 uncu maddesi ile açık bir şekilde tespit edilmiştir.

Anayasanın açık hükümleri ortada iken, bu hükümleri nasıl tatbik edeceğiz meselesini yine Anayasanın terimlerinden çıkartmak mecburiyetindeyiz. 89 uncu maddede Gensoru Önergelerinin gündeme alınıp alınmayacağı, verilışinden sonraki 3 birleşim içerisinde görüşülür, tabiri vardır. Bu ifadedeki «Birleşim içerisinde» kelimelerine bilhassa dikkatleri çekmek istiyorum. Binaenaleyh, 3 birleşim bitmeden önce, 89 uncu maddedeki prosedüre göre evvela önerge sahibine, söz alan grup sözcülerine ve sonra ilgili bakana söz verilecektir. Gündeme alınıp alınmayacağı hususu oylanacaktır. Bu ne zaman yapılmış olacaktır, 3 birleşim içerisinde yapılmış olacaktır.

Şimdi diyoruz ki, Danışma Kurulumuz bir karar aldı; birleşimin birinci kısmında Gensoruyu görüşme kararı şeklinde bu karar tecelli etti, saat 20.00'den sonra başlayan bu oturumda ise (Birleşimin ikinci kısmında) kanunları görüşeceğiz. Bunu neye istinaden söylüyoruz? Bir Danışma Kurulu kararı, yahutta Meclis kararına istinaden söylüyoruz. Anayasanın kesin hükmü, Meclis kararları ile (Danışma Kurulundan isterse partilerin ittifakı ile geçip buraya inmiş olsun) böyle bir şekilde değiştirilemez, tatbikatı başka biçime sokulamaz.

Sayın Başkan, bir noktaya daha işaret buyurdular. Efendim, Anayasanın 3 birleşim içinde görüşülür hükmünden çıkarılması lazım gelen mana nedir, bu normal Birleşimlere taalluk etmek icap eder. Halbuki şimdi; biz yeni bir tanzim yaptık, gece 05.00'e kadar çalışma kararı aldık, Anayasanın bu hükmü bu yeni tanzimde, sonradan düzenlenen ve saat 19.00' un dışına taşan çalışmalara şamil olmasa gerektir diye bir görüş ortaya koydular ki, buna da katılmamız mümkün değildir. 3 birleşim tabirinde normal veya olağanüstü veya anormal birleşim ayrımı mevcut değildir. Mademki bundan önceki oturumda bu oturumda da Gensoruya devam edilmesi ve oylanması gerekir.

Hele bu bir Gensorunun verilışinden sonra aktedilen 3 üncü Birleşimden sonraki 5, 6, 7 nci Birleşimlere, yine burada yapılan oylama ile talik edilmesi, ertelenmesi Anayasaya aykırı olur. Eğer bu arada birleşim hiç yapılmamış olsa, «3 Birleşim» tarifi ve hududu içerisine girmiş bulunsa, doğrudur. «3 birleşim» tabirindeki gerekler yerine gelmiştir denilebilir; ama burada böyle bir tatbikat bahis mevzuu değildir. Biz yarın, Perşembe günü toplanacağız, alınan karara göre cuma, cumartesi, pazar, pazartesi günleri toplanacağız. Binaenaleyh, Gensoru önergelerinin görüşülmesi 3 birleşim değil, 6, 7 nci birleşimlere ertelenmiş olacak. Ne ile ertelenecek? Meclis kararıyla. Meclisin böyle bir karar almaya yetkisi yoktur, Anayasanın bu hükmü değiştirilmedikçe.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Tefsir yoluyla, böyle ara kararları yoluyla kesin hükümlerin dışına çıkılamayacağı görüşünde olduğumuz için Sayın Başkanın görüşü aleyhinde söz almış bulunuyoruz. Elbette takdir sizlerindir.

Hürmetlerimle. (AP, MHP ve MSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Emre.

Lehte Sayın Hayrettin Uysal, buyurunuz efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Gerçekte Meclisin çalışmalarıyla ilgili usul tartışmasını dün yaptık, ama bugün bir önergeyle tekrar bir usul tartışması yapıyoruz. Bu önergenin bir usul tartışmasına neden olması, dün bu konuda bir usul tartışması yapıp Millet Meclisinin iradesine bağlandığı için gereksiz.

Ancak, değerli muhalefet partili üye arkadaşlarımız Gensorular verdiler; bugün Meclise gelmediler, yoklamaya katılmadılar. Biz çoğunluğu sağladık, ondan sonra lütfettiler geldiler. Engelleme için Gensoruların verildiğinin birinci kanıtı.

Gensorulardan amaç (ciddi bir müessesedir Anayasanın 89 uncu maddesine göre) Hükümeti düşürmektir. Bu bir kere denenir, iki kere denenir, isterlerse bugün görüştüğümüz Gensoruyu yarın oylayacağız, gene deneyeceğiz; ama on kere, yüz kere denenmez.

AHMET SAYIN (Burdur) - Koltuklar sağlam.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Engelleme için verdiklerinin ikinci kanıtı budur.

Adalet Partisinin Genel İdare Kurulu bir bildiri yayınladı. Bu bildiride bir görüşü Türk kamuoyuna yansıtmaya çalışıyorlar. Eğer bu görüş gerçekten bir yumuşaklık, partiler arasında bir diyalogu gerektiriyor ise, içeriğinde bu varsa, bu Gensorularla sertleştirmenin amacı nedir?

AHMET SAYIN (Burdur) - Genel Sekreteriniz Üstündağ'a söyle.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Ya bunlar doğrudur, ya bildirilerindeki yanlışır. Bu üçüncü bir kanıt.

İSMET ANGI (Eskişehir) - Sayın Başkan, bunun usulle ne alakası var?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi, İçtüzüğün 55 inci maddesinde, Millet Meclisi 15.00'den..

İSMET ANGI (Eskişehir) - Usulle ne alakası var bunların.

AHMET SAYIN (Burdur) - Genel Sekreterinize söyle onları.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sesini kes de dinlemeyi öğren, alırsın.

AHMET SAYIN (Burdur) - Genel Sekreterin çok güzel yumuşatıyordu.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Alışırısın dinlemeye, sen de biraz daha tecrübe kazandıkça.

BAŞKAN - Sayın Sayın, rica ediyorum.

SELÂHATTİN KILIÇ (Adana) - Sayın Uysal, bunun usulle ne alakası var?

BAŞKAN - Efendim, yani her kelimedede usul aramak mümkün değil, hatip konuşuyor, hatiplerin konuşmalarını da dinleyelim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - İctüzüğün 15 inci maddesinde haftada üç gün çalışıyor Meclis, 15.00 ile 19.00 arası. Örneğin biz ekstradan Meclisin çalışmasına ilişkin bir önerge vermeseydik.

İctüzüğün 55 inci maddesinde saat 15.00'den 19.00'a kadar Meclis üç gün çalışır durumda bulundurulsa idi, o zaman bu Gensoruları vermiş olsalardı bu üç günü tıkamak içindi, kapatmak içindi gündemi, ki, onun için verdiler, o zaman.

AHMET SAYIN (Burdur) - Meclis toplandığı zaman

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Bana sorma, varsa gelirsın burada konuşursun, sepetinde pamuk varsa konuşursun.

Şimdi, bu üç günlük süre içerisinde Gensoruyu bugün saat 19.00'a kadar görüştük, yarıda kaldı. Yarın saat 15.00'de devam edeceğiz.

AHMET SAYIN (Burdur) - Toplanırsa devam edeceğiz.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Yarın saat 19.00'da bitmedi yarıda kaldı, Perşembe günü görüşeceğiz. Gene 19.00'da bitmedi, yarıda kaldı; söyler misiniz bana Cuma günü mü görüşeceksiniz, gece mi görüşeceksiniz. Cumartesi mi görüşeceksiniz, Pazar günü mü görüşeceksiniz, yoksa Salı günü mü görüşeceksiniz?

AHMET SAYIN (Burdur) - Meclis toplandığı zaman.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Şimdi değerli arkadaşlarım, bir konuyu ciddiyeti içerisinde ele almak lazım. O halde Anayasanın 64 üncü maddesine göre biz çıkmış demişiz ki, bu Meclisin kanun yapmak, kanun koymak, kanun kaldırmak, bütçe kesin hesabını görüşmek, bütçe yapmak ve başka görevleri vardır. Anayasanın 64 üncü maddesinde Millet Meclisinin yetki ve görevleri açık seçik ortaya konmuştur; bu bir.

İkincisi, Anayasanın 88 inci ve 89 uncu maddesinde bir başka görev ortaya konmuştur. Bunlar soru, Genel Görüşme, Meclis Araştırması ve Gensorudur.

Şimdi bir parti çıkacak 1 yıl süreyle, 2 yıl süreyle, 3 yıl süreyle, 4 yıl süreyle Millet Meclisi gündeminin sunuşlardan sonraki 3, 4, 5, 6 ncı bölümlerini Genel Görüşmelerle, Meclis Araştırmalarıyla, Gensorularla kapatacak..

AHMET SAYIN (Burdur) - Sizin yaptığınız gibi.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Sayın Sayın, çok rica ediyorum, isminizi söylememek için epeyce sabrettim, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Ve bir tek kanunu bu Mecliste görüştürmeyecek, müzakeresini sağlamayacak, sonra Anayasanın 64 üncü maddesi milletvekillerine yetki ve görev olarak kanun yapma sorumluluğunu verecek.

Şimdi bu iddianın, buraya çıkan arkadaşlarımızın ortaya koyduğu iddianın, Anayasaya aykırılık iddialarının saat 20.00'den sonra da Gensoru görüşelim, sabah da Gensoru görüşelim, Pazar da Gensoru görüşelim, Cumartesi de Gensoru görüşelim demeye hakları var mı?

Yok değerli arkadaşlarım. Biz Millet Meclisinin, İçtüzüğü'nün 55 inci maddesindeki üç gün çalışma hakkını, arkadaşlarımıza engelleme için, verdikleri Gensorular için engelleme olduğunu bildiğimiz halde sorumlulukları ve vebalı onlara ait olmak kaydıyla veriyoruz.

Ama milletvekilleri olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekilleri olarak, sabahlara kadar çalışarak kanun yapma hakkımızı kendilerine Anayasayla bize verilmiş olan bu hakkımızı vermiyoruz. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Usul bakımından bu müzakere dün yapıldı, karara bağlandı. Şimdi bunun karara bağlanması gerekmemektedir.

AHMET SAYIN (Burdur) - Anayasayı çiğnemeyin.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Anayasa Mahkemesi var beyefendi, gidersiniz Anayasa Mahkemesine bakalım Anayasayı kim çiğnemiş; siz mi, çiğnemiştiniz, biz mi çiğnemiştiniz ortaya çıkar.

Teşekkür eder, saygılar sunarım, değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uysal.

Değerli arkadaşlarım, Millet Meclisi Genel Kurulunun aldığı dünkü karar değişmediği sürece yaptığımız uygulamada ne Anayasaya ne de içtüzüğe aykırı bir husus görmüyoruz.

Disiplin cezalarının uygulanmasına ilişkin Başkanlığın tutumu hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	57	19.2.1979	374-379	Ali Fuat Eyüpoğlu	İrfan Binay	Nizamettin Çoban

BAŞKAN - Buyurun Sayın Uysal.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Meclisimizi yönetmek, elbette ki İçtüzük kurallarına uygun olmalıdır, elbette ki Anayasaya uygun olmalıdır. Burada Meclis iradesini temsilen, Millet Meclisini temsilen görev yapan Sayın Başkan, Anayasamızdaki temel ilkelerle ilgili hususlara ait herhangi bir konuşma olduğu zaman, hassasiyeti bin kat daha artmak durumundadır. Dikkatle konuşmaları takip etmek ve o konuşmalara karşı yerinden müdahale eden sayın milletvekillerinin sözlerine dikkat etmek durumundadır.

Bu Mecliste milletvekilleri, Devletin bağımsızlığını, vatanın ve milletin bütünlüğünü koruyacağına, milletin kayıtsız şartsız egemenliğine; demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalacağına yemin ederler.

Burada bir milletvekili, bir grup adına eleştirilerini yaparken, Atatürkçülüğü ve laik ilkeyi kendi partisinin, Anayasaya uygun, programına uygun tahlilini ve Türkiye'deki olaylarla karşılaştırmasını yaparken, yerinden zabıtlara geçtiği gibi, bir milletvekili, «faşist dediğiniz adamın arkasına sığınyorsunuz» derse, siz ona müdahale etmezseniz, Atatürk'ün oturduğu yerde görevinizi yapmamış olursunuz. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, zabıtlar buradadır, o zabıtları alın, lütfen okuyunuz. Türkçe yayınlanan, dış ülkelerden Türk topraklarına sokulan, evlerde takvim diye duvarlara asılan, 10 Kasım günlü yaprağın arkasında, Atatürk'e ait, «dinsizlik» ithamını yapan bir takvim yaprağını burada Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü okurken, burada, bu Mecliste, Türk Devletini kuran Atatürk'ün bu Meclisinde bir milletvekili, o yapraktaki sözleri tasvip eder anlamında yerinden o hatibe saldırırsa, siz onu susturmazsanız, Atatürk'ün oturduğu yerde oturamazsınız Sayın Başkan. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Onun için ben sizin... (AP sıralarından gürültüler) Onun için ben sizin davranışınızı buraya, bu konular üzerine dikkatinizi çekmek için söz aldım.

Sayın Başkanım, sonra siz orada meydana gelen olaylarla ilgili ceza vermek görevini elbetteki İçtüzüğe göre yerine getirmekle mükellefsiniz; ama onu yerine getirirken, bir tehdit unsuru olarak «bu cezayı ya verirsiniz, ya da ben burada oturmam» dersiniz görevinizi yapmamış olursunuz. (Gürültüler)

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Sanki bulunmaz Bursa kumaşı.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkanım, lütfedin, bu Meclisteki bütçe müzakereleriyle ilgili, şu zamana kadar gelen ahenkli, partilerarası iyi anlayış, neden bazı milletvekillerimizin Atatürkçülüğe ait, Atatürk'e ait, birtakım insanların, çevrelerin yazıyla yaptıkları sözleri, saldırganlıkları burada takbih eden bir arkadaşımızın sözleri karşısında, oldukları yerden kalkarak ona saldırmaları hoş görülüyor? Onun cevabını bu Meclis bulmalıdır, onun cevabını bu Meclis bulmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, biz burada laik Cumhuriyet esaslarına bağlı kalacağımıza yemin ettik. Bu Meclis, Türkiye Cumhuriyetinin Anayasaya inanmış, laik ilkelere inanmış olan insanların Meclisidir, milli iradenin Meclisidir, mollaların Meclisi değildir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar; AP, MHP ve MSP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

Rica ederim. Sayın Başkan... Rica ederim Sayın Başkan... Lütfen dikkat ediniz, konular üzerinde dikkat ediniz. (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Uysal... Sayın Uysal... (Gürültüler)

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım... (Gürültüler)

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica ederim. (Gürültüler)

Sayın Uysal, bir dakikanızı rica edebilir miyim?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Dinliyorum efendim.

BAŞKAN - Ben zatîalinize benim tutumumu eleştirmeniz için söz verirken, başkalarını rencide etmeniz veya yeni şeylere sebebiyet vermeniz için söz vermedim. Ama tutumunuz bu yönde. Lütfen benim tutumum üzerinde devam ederek sözünüzü tamamlayınız.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - Sayın Başkan, kimseyi rencide etmiyorum, laik ilkelere inanmış, burada yemin etmiş, o ilkelere bağlı hangi...

HALİL KARAATLI (Bursa) - İnsan böyle konuşmaz, hakaret...

BAŞKAN - Sayın Karaatlı rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) - ... Partili olursa olsun, her insan bizim görüşümüzde saygıdeğer insandır. Laik ilkeleri kabul etmeyen hiç kimsenin fikrini, Anayasaya aykırı olduğu için, tasvip etmiyoruz. Cumhuriyete, laik ilkelere, demokrasiye inanmış her kişi bizim karşımızda saygıdeğer insandır, Türkiye Cumhuriyetinin şerefli bir ferdidir. Ben bunu demek istiyorum.

O bakımdan siz Başkan olarak burada konuşmaları takip etmekle mükellefsiniz. Burada söylenen sözleri, lütfen, zabıtlarda var alıp, getiriniz ve onlar hakkında işlem yapınız. Size bunu hatırlatmak için söz aldım.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Ben teşekkür ederim.

MEHMET ÖZUTKU (Afyonkarahisar) - Şahsım hedef alınarak...

BAŞKAN - Sayın Özutku, bir dakikanızı rica ediyorum.

MEHMET ÖZUTKU (Afyonkarahisar) - Şahsımı hedef alarak...

BAŞKAN - Sayın Özutku çok rica ediyorum... Lütfen yerinize oturun ben zatiâlinizi görüyorum efendim, ben görüyorum.

Sayın Değerli, buyurun. (AP sıralarından alkışlar)

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - İşte itiraz edenlerden, olay çıkaranlardan birisi.

BAŞKAN - Sayın Uysal, sizin müdahaleleriniz de, ki şu andaki müdahalenizi eğer siz kendinize yakıştırıyorsanız ben bir şey demeyeceğim. (AP sıralarından «Bravo» sesleri) Ama istiyoruz ki, şu Meclisi çalıştıralım. Bunların başında, görevli olan bir zat olarak sizin anlayış göstermeniz lazım.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım müdahale etmedim.

BAŞKAN - Ama yerinizden, «olay çıkaranlardan biridir» diyerek yeni bir olaya sebebiyet vermeye çalışıyorsunuz.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Sayın Başkanım, müdahale etmedim.

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) - Ama gerçek.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Doğru diyor.

BAŞKAN - Efendim, ben gördüm her şeyi, ben gerekeni yapıyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) - Zabıtlara bakın, zabıtları lütfen inceleyin, inceledikten sonra ceza verin.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Atatürk düşmanlarına yer yok.

BAŞKAN - Gereğini yapacağım, siz müdahale yapmayın.

Buyurunuz Sayın Değerli.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Türkiye'de ne kadar milli, manevi Türkiye'nin varlığına, bütünlüğüne ne kadar düşman varsa, ki şu kürsüde daha ne diyeceğimi bilmeden. «Atatürk düşmanlarına laf yok» diyen kişilerin zihniyetinden gelir o düşmanlık. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Atatürk düşmanlarına laf yok değil, «Yer yok» dedim. Tekrar ediyorum, Atatürk düşmanlarına bu kürsüde yer yok.

BAŞKAN - Rica ediyorum, rica ediyorum arkadaşlarım.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Burada hepimiz bir konuşmaya şahit olduk. Sakin sakin bütün bakanlıkların bütçelerini takip ediyoruz, Halk Partili arkadaşlarım da kabul ederler ki, sözcü diye çıkardıkları arkadaşımız, burada sözcülüğüyle, bakanlıkla ilgisi olmayan sanki bir Şeyhülislammış gibi burada fetva kesmeye başlamıştır. Nedir onlar?

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ÇAĞLAYAN EGE (İstanbul) - Fetva kesilmez, fetva verilir.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Fetva vermeye başlamıştır. Ne demiştir?

BAŞKAN - Biraz arkadaşımızı da dinleme nezaketini gösterirsek, bu hakkı ona da tanırsak, daha iyi anlaşabiliriz.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Mustafa Kemal'i ele almıştır. Mustafa Kemal'in...

ERTOZ VAHİT SUIÇMEZ (Trabzon) - Ne ilgisi var bunların Sayın Başkan?

BAŞKAN - Var ilgisi efendim.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Mustafa Kemal'in «Dinli, dinsiz» olduğuna dair birtakım sözleri dile getirmiştir, kendisi de hükmünü vermiştir. Güya Mustafa Kemal, öyle demedi şöyle dedi diyerek Mustafa Kemal'e de ait olmayan birtakım lafları söylemiştir.

HASAN VAMİK TEKİN (Giresun) - Mustafa Kemal'i de ne niyetle söylediğini biliyoruz. «Mustafa Kemal» diyor.

ÖNER MİSKİ (Hatay) - «Atatürk» desene.

BAŞKAN - Sayın Tekin, Sayın Tekin lütfen.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Şimdi muhterem arkadaşlar, arkadaşımız burada kalktı, diyor ki, «Şu takvim» ki takvim bahanedir, takvimle hadise çıkmamıştır. Arkadaşımız, ehliyeti olmayan, bilgisi olmadığı konulara el atmıştır. O da şudur.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Nereden bildin?

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Biliyorum efendim, müsaade edin, biliyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Komisyon, siz müsaade edin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Kendisi diyor ki, «İslam dininin 2 tane kaidesi vardır, hukuk kuralı vardır: Biri uhrevidir, biri dünyevidir. Atatürk, ahirete ait ibadetlere dokunmamıştır, dünyaya ait olanları kaldırmıştır» demek suretiyle bizzat kendisi Atatürk'ü dinsizlikle itham ediyor; kendisi itham ediyor. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, yeniden sataşma yapıyor, yalan söylüyor.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Zabıtları getirtin, bakın.

BAŞKAN - Sayın Eroğlu, yerinize geçer misiniz efendim?

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Onun ehliyeti olup olmadığını o bilmez, elimizde tutanaklar var, yalan söylüyor.

BAŞKAN - Yerinize geçer misiniz? Sizi hiç dinlemiyorum, buraya geldiğiniz takdirde; yerinize geçin önce.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Çok hırslandınız Sayın Başkan; kürsüden kendinizi aşağıya atacaksınız, sizden korkmaya başladım.

BAŞKAN - Çünkü, sokakta mı Mecliste mi olduğumuzu ayıramadığımız için öyle yapıyoruz. Sayın Değerli, bir dakikanızı rica edeceğim: Benim tutumumun doğru olup olmadığı yönünde ben zatîâlinize söz verdim, gerekçeyle geliyorsunuz, doğrudur; ama yeni bir sataşmaya meydan vermemek için ben uyarıyorum, bu türlü konuşmayı yapmadan, tutumum hakkında konuşunuz.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Sevgili arkadaşlarını, İslam Dininde...

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Sayın Başkan, sizin tutumunuzla ilgili söz istiyorum.

BAŞKAN - Sizi arkadaşımın konuşmasından sonra dinleyeceğim efendim. Hatip konuşurken dinleme imkânım yok, lütfen, lütfen...

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Konuştuktan sonra dinleyemezsiniz.

BAŞKAN - Sizi dinleyeceğim, sayın üye.

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Efendim, ben sizin tutumunuzla ilgili söz istiyorum, siz kalkıp başkasına veriyorsunuz.

BAŞKAN - Ben uyardım efendim, o takdirde onu söylüyorsanız uyardım zaten.

Buyurun efendim.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, bu kürsü kimin dinli, kimin dinsiz, kim ne derse dinli olur, kim ne derse dinsiz olur fetvasının verileceği kürsü değildir. Bu arkadaşımız, «Ahirete taalluk edenleri kaldırmadı, dünyaya taalluk eden İslam hükümlerini kaldırmıştır, bunun için de dinsiz denilmez» demek suretiyle kendine göre bir din ortaya koymuş, ona göre de «Dinli, dinsiz» ayırıyor...

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Hayır, dini Atatürk kaldırdı demedim, yalan söylüyorsun. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Eroğlu, Sayın Eroğlu rica ediyorum. (CHP sıralarından gürültüler)

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Sevgili arkadaşım zabıtlarda mevcuttur.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Açık açık dediniz ki, açık açık arkadaşımız dediler ki; «Birtakım dünyaya taalluk eden şeri hukuku kaldırmıştır» dediniz. (CHP sıralarından «Sayın Başkan, bunların sizin tutumunuzla ne ilgisi var?» sesleri) Kendisi söyledi, «Şeri hukuku kaldırmıştır» dedi.

BAŞKAN - Sayın Değerli, benim tutumuma geliniz lütfen, lütfen.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Geliyorum.

Öyle ise, İslam dininde isterseniz bir hükmü kaldırın, isterseniz bin hükmü kaldırın, İslam dini bir küldür, bir hükmü kaldırmakla İslama ait bir insanın durumu din ve diyanet babında ne ise, din hükmünü kaldırırsanız gene odur. (CHP sıralarından gürültüler)

Bu bakımdan, diyorum ki, arkadaşımız, kendisi, «Atatürk dünyaya taalluk eden şeri hukuku kaldırdığı için, Atatürk'e dinsiz diyorlar; dinsiz değildir» demek suretiyle hem kaldırdığını söylüyor hem Atatürk'ü kendisi dinsiz icat ediyor.

BAŞKAN - Sayın Değerli, beni tekrar müdahaleye mecbur etmeyin, rica ediyorum.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Sayın Başkan, Grup Başkanvekili, sevgili arkadaşımız grubun yöneticisidir; ben buraya çıkmadan kendisi, «İşte hadise çıkaranlardan biri» diye sataşmaya başladı. (CHP sıralarından «Doğru» sesleri) ve konuşmasının sonunda «mollaların değil» dedi. (CHP sıralarından «Değil» sesleri)

Molla; İslam dininde, lügatta; bazı belli şeylerle bilgiye sahip olan, içi dolu olan kişidir.

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Ders istemiyoruz senden.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - Binaenaleyh; molla demek...

BAŞKAN - Sayın Değerli, çok rica ediyorum. Çok rica ediyorum, keseceğim aksi takdirde sözünüzü.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) - ...Bugün molla demek suretiyle hakaret ettiğiniz kişilerin, ki Arap ülkelerinde gidip mollaların önünde dilenen Başbakana siz sahip çıkın, biz sahip değiliz. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Bundan dolayı tutumunuzu takdirle karşılıyorum, kürsüden indirdiğiniz için, bu tarz konuşmalara meydan vermediğiniz için size takdirle tebriklerimi sunuyorum, hürmetlerimi arz ediyorum. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; CHP sıralarından «Yuh» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ÇAĞLAYAN EGE (İstanbul) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz vereceğinizi beyan etmişsiniz. Şimdi tutumunuzun aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Ege, memnuniyetle vermek isterdim, fakat bir aleyhte bir lehte söz verdim.

ÇAĞLAYAN EGE (İstanbul) - Hayır, «birkaç kişiye» dediniz. Zabıtlara geçti.

BAŞKAN - ... Ve bu tutumum hakkındaki görüşmeyi tamamladım. Aslında tutumum hakkındaki görüşler, tutumumu değil, Mecliste yeni olayları ortaya koydu.

Bu bakımdan yeni bir olaya imkân vermeyeceğim efendim.

MEHMET ÖZUTKU (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Özutku...

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, lütfedin, Sayın Başkan, lütfedin efendim.

BAŞKAN - Sizi dinlemiyorum sayın üye, dinleme imkânım da yok. Önce yerinize geçersiniz, bir milletvekili olarak nasıl davranılır, öyle yaparsınız ben de dinlerim. (AP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri)

MEHMET ÖZUTKU (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum, yerimden arz edeceğim.

BAŞKAN - Siz de efendim. Siz de lütfen önce yerinize geçiniz, sizi öyle dinleyeyim.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sizi de dinleyeceğim, Sayın Eroğlu'nu da dinleyeceğim efendim. Önce Sayın Eroğlu'nu.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Eroğlu, oradan, dinliyorum efendim. Ne söylemek istediğinizi, önce meramınızı anlayayım efendim.

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, konuşmamı tahrif etti, değiştirdi. 70 inci maddeye... (AP sıralarından «Ne söylüyor bu?» sesleri)

İçtüzüğün 70 inci maddesine göre söz istiyorum.

BAŞKAN - Evet, size şey olduğu zaman...

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Tahrif etti, «Anlamıyor» dedi. Anlayıp anlamadığımı söyleyeceğim, zabıtlara geçireceğim.

BAŞKAN -Meramınızı anladım efendim.

ZEKİ EROĞLU (İstanbul) - Din bilgimi söyleyeceğim, anlayıp anlamadığımı söyleyeceğim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Tamam efendim, tamam, anladım Sayın Eroğlu, buyurun, size ben ne yapacağımı söyleyeceğim.

MUSLİH GÖRENTAŞ (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Bir dakika, bir dakika Sayın Görentaş.

Buyurun Sayın Utku.

MEHMET ÖZUTKU (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, münakaşa sırasında sarf ettiğim bir cümleyi, «Faşist dediğiniz adamların arkasına gizlenmeyin» tarzında sarf ettiğim bir cümleyi aleyhimde bir ajitasyon unsuru olarak kullanmış ve beni karalama noktasına gitmiştir. Sayın CHP Grup Başkanvekili. Bu konuda açıklama için, sataşma olduğu için söz istiyorum. Buna göre değerlendiriniz.

BAŞKAN - Ben değerlendiriyorum efendim, oturunuz.

Sayın Görentaş, buyurun efendim.

MUSLİH GÖRENTAŞ (Van) - Sayın Başkan, manzara öyle gösteriyor ki, Parlamantonun tansiyonu çok yüksektir. Eskiden beri bu gibi zamanlarda, yapılan tatbikata göre; 15 dakika ara verilmek suretiyle müzakereler daha sakin bir şekilde cereyan eder ve bütçe programı da o zaman daha iyi tatbik edilir. Bu bakımdan 15 dakika ara vererseniz daha iyi olur kanaatindeyim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Görentaş, ben de aynı şeyi düşündüm, fakat bir işlem... (CHP sıralarından «Siz düşünmemiştiniz» sesleri)

Teşekkür ederim. Benim düşünüp düşünmediğimi ben biliyorum. O sizin kendinize göre kuruntularınız.

Ben bir işlem yapıyordum, bir işlem yaparken, o işlem bitmeden ara vermek usule uygun olmadığı için, işlemi bitirmeden ara vermeye gitmemin imkânı olmadığı için, işlemi tamamladıktan sonra gerekirse ara vereceğim efendim.

Evet, sayın üyeler, burada... (Gürültüler, Başkanın tokmağı vurma)

Bir dakika, eğer sayın üyeler beni dinlerlerse kendilerine bu Mecliste nasıl çalışacağımızı ifade etmeye çalışacağım efendim.

Sayın arkadaşlarım, elbette benim de belki biraz haşın davrandığım söylenilebilir; bunu kabulleniyorum. Bir arkadaşımın söylediği sözler belki bu haşinliğimi ifade ediyor. Ama inanınız, benim yerimde hanginiz olursanız olun, bu makamda olduğunuz zaman, daha fazla belki de alerji göstermek, daha fazla hassasiyet göstermek mecburiyetinde olacaksınız. Elbette bütün üyeleri dinlemek, bu Mecliste bütün üyelerin sözlerinden sonra en sağlam kararı vermek en doğru yol olacaktır. Ama insaf buyurunuz ki, bir arkadaşımızın sözünü anlamak imkânı vermiyorsunuz.

Arkadaşımız kalkıyor, Grup Başkanvekili arkadaşımız, Başkanlığa en yardımcı olması lazım gelirken, sırasında sataşüyor, sırasında o gürültülerin içerisine kendisi de öylesine giriyor ki, öteki arkadaşımızı da anlama imkânını maalesef kendisi de bazen vermiyor.

Bu durumda Başkanlığın herkesi anında, müdahale edecek şekilde anlayıp ve müdahale edecek şekilde olayları bastırmasının mümkün olup olmadığını hepinizin takdirine sunuyorum. Üstelik, sayın arkadaşlarımızın birçokları kusura bakmasınlar, Yüce Mecliste mi, yoksa - bazı arkadaşlarımızla beraber, ben kendimi de katarak söyleyeyim - sokakta mı olduğumuzu fark etmeden hareket ettiğimizi de belirtmekte fayda vardır.

Eğer hareketlerimizi hep beraber kontrol altına alırsak çalışma imkânımız olabilir. Bir hatibin burada söyledikleri beğenilmeyebilir, ama o hatibi aşağıda susturmanın usulü yoktur. Böyle bir hareket hiçbir kimseye de fayda sağlamayacaktır.

Bu Meclis elbetteki Atatürk Cumhuriyetinin Meclisidir. Atatürk Cumhuriyetinin Meclisinde Atatürk'ün aleyhindeki hiçbir sözü Başkanlık olarak söyletmemiz söz konusu değildir. Ama, arkadaşlarımızın da yanlış yorumlar yoluyla böyle bir yola gitmelerine müsaade etmek, müsamaha göstermek imkânımız da yoktur. Burada Başkanlık olarak takip ettiğimiz kadarıyla, Yüce Atatürk'ün şahsına yönelik hiçbir söz söylenilememiştir, söylenilmez; Başkanlık olarak da söyletemeyiz.

ÇAĞLAYAN EGE (İstanbul) - Atatürk devrimlerine söz söylemek de aynı şey.

BAŞKAN - Yalnız, burada kullanılan, dışarıdaki sözlerin yorumları yönündeki Yüce Meclis üyelerinin yorumlarına da bizim ipotek koyma imkânımız yoktur.

Bu bakımdan bu usul üzerinde yapılan görüşmeler için bu ifadeyi belirttikten sonra, biraz önce yarım kalan işlemin tamamlanmasını yapmama müsaade etmenizi rica ediyorum.

Sayın arkadaşlarım, ben de istemezdim, elbette, Sayın Şenses de belirttiler, bir anlık hissiyatın ifadesiydi, ben de istemezdim; fakat bir Başkan olarak ifade ettikten sonra da işlemleri tamamlamak zorundayım.

Sayın Şenses'e ben bir oturum Meclisten çıkarma cezası verdim. Bu, Tüzüğümüze göre Yüce Meclisin takdiriyle yerine getirilebilir. Bu bakımdan ben bu oylamayı, biraz önce Sayın Öymen'in de ifadeleriyle, belki gereği gibi anlayamadığı için, yenilemek lüzumunu duyuyorum.

Sayın Cengiz Şenses'e bir oturum katılmama cezası verilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Sayın üyeler, Sayın Şenses'e verilen ceza kabul edilmemiştir Yüce Meclisçe. (AP sıralarından «Kaça kaç?» sesleri)

Bu bakımdan, itimadını yitirmiş bir Başkan olarak bu Meclisi yönetme imkânını şahsımda bulamıyorum. Birleşime 15 dakika ara veriyorum efendim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Gensoru önergelerinin gündeme alınıp alınmaması hususundaki görüşmelerin gününün tespiti nedeniyle yapılan oylamada Başkanın tutumu hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	2	96	29.5.1979	499-500, 501-503	M. Şevket Doğan	Recep Özel	Yılmaz Balta

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, rica ediyorum. Bir dakika efendim, bir dakika.

Sayın Öymen, Başkanlık Divanınca önerilen tarih üzerinde söz istiyorsunuz, usul hakkında, buyurun efendim.

Üzerinde, lehinde ve aleyhinde arkadaşlara söz vereceğim efendim.

ALTAN ÖYMEN (Ankara) - Sayın Başkan, sayın arkadaşlar;

Burada oylanana konu, Başkanlık Divanının bir önerisi idi. Öneri, bir sayın bakan hakkında verilmiş olan bir Gensoru önergesinin tarihi ile ilgiliydi. Sayın Başkanlık, bu önerenin görüşülme günü olarak 5 Haziran gününü, yani önümüzdeki Salı gününü tayin etmişti. Usulen bu önergeler, Meclisimizce oylanarak kabul edilir. Bu oylama yapıldığı sırada muhalefet partisindeki arkadaşlar, bunun Salı günü görüşülmemesini istediler ve o şekilde oy kullandılar. Bununla, bu önerenin daha önce, yani yarın yahut öbür gün görüşülmesini sağlamaya çalıştılar. Bu onların tabii hakkıdır. Yalnız burada tabii olmayan bir hadise vardır:

Başkan, bu oylamayı yaparken İçtüzüğümüzün 117 nci maddesine göre hareket etmek zorundaydı. Şimdi 117 nci maddenin ilgili bölümünü müsaade ederseniz okuyorum: (CGP sıralarından gürültüler.)

«Madde 117. - İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde, Başkan, oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan...» (AP sıralarından, CGP sıralarından toplanan CHP'liler gösterilerek; «Baskı yapıyorlar Sayın Başkan, sükûneti sağlayın» sesleri.)

BAŞKAN - Sayın Öymen bir dakika efendim.

Sayın idareci Üyeler, rica ediyorum efendim, rica ediyorum efendim. Sayın Çilesiz, Sayın Çeliker, Sayın Mağden rica ediyorum. (CGP sıralarından gürültüler.) Sayın üyeler, rica ediyorum efendim, Meclisi lütfen sükûnete kavuşturalım, rica ediyorum.

Devam buyurun Sayın Öymen.

ALTAN ÖYMEN (Devamla) - 117 nci maddede şöyle deniliyor:

«işaret oyuna başvurulması gereken hallerde (yani bu halde) Başkan, oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister.»

Bundan sonra: «Başkanlık Divanı Üyeleri, kendi oylarını, Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler. Oylama sonucu Başkan tarafından Genel Kurula kabul edilmiştir veya kabul edilmemiştir demek suretiyle ilan olunur. İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları Başkan ile Divan Üyeleri beraberce sayarak tespit ederler.»

Beraberce sayılma nasıl olmuştur? Yüksek huzurunuzda cereyan etmiştir.(AP sıralarından gürültüler)

«Aralarında (Başkan ve Divan Üyeleri aralarında) anlaşılmadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir.»

İkinci husus: Arada anlaşma olmadığı, bu tarafta oturan Divan Üyesinin değişik görüş ifade ettiği hepimizin gözünün önünde cereyan etmiştir. Başkan bunu da dikkate almamıştır. (AP sıralarından gürültüler) Devam ediyorum:

«Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan 5 milletvekili, sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama, salonda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır.»

Başkan, bunu da dikkate almamıştır. (CHP sıralarından gürültüler)

Başkan ayrıca, Başkanlık Divanı önerisi üzerinde istediğimiz söz hakkını da, gene İçtüzüğün açık hükümlerine rağmen vermemiştir.

Başkan, ayrıca, yapılacak oylamanın açık oylama suretiyle, ad okunarak yapılmasını istediğimiz önergeyi de hiç dikkate almamak suretiyle, gözönüne almamak suretiyle, onu görmezlikten gelmek suretiyle İçtüzüğü bir kere daha ihlal etmiştir.

İçtüzüğün ve Anayasanın da hükümlerini açıkça ihlal eden bu davranış, Sayın Başkan (bu Başkan) tarafından ilk defa vaki olmamaktadır. Kendisi, Kültür Bakanlığı Bütçesi sırasında da, gene oylamada, 117 nci madde hükümlerini açıkça ihlal ederek bir sonuç ilan etmişti. Bu sonucun yanlış olduğu, kendi Başkanlık Divanındaki üyelerin oylarıyla tespit edildi ve daha sonra burada Genel Kurulun oylarıyla tespit edildi.

Bu kadar açık bir tarafgirlik, İçtüzüğün ve Anayasanın bu kadar açık bir şekilde Meclis Başkanı tarafından çiğnenmesi, Parlamento tarihimizde kolay kolay benzeri olmayan bir hadisedir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu hadise karşısında, en son olarak, sayın arkadaşlar, burada açık oylamadan da sonra yoklama istedik 10 kişi ayağa kalkarak; Başkan, onu da görmezlikten gelmiştir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Bu durum karşısında biz, bu kürsüde oturan, bu kürsüde maalesef oturan Başkanın, bir zamanlar Mustafa Kemal Paşanın oturduğu kürsüde, maalesef, hasbelkader oturan Başkanın (AP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler) hiçbir kararına, hiçbir uygulamasına itimat etmiyoruz; etmediğimiz için de, bundan sonra, kendisinin yönettiği celselere katılmayacağız. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu tutumunu düzeltmediği sürece, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, görevlerini öteki başkanvekillerinin ve Meclis Başkanının başkanlığındaki celselerde yapacaklardır.

Başkanlık Divanı da, bugün burada cereyan eden konuyu tutanaklardan getirterek incelemeli ve bir karar vermelidir. Bu kararı vermediği ve buradaki anayasal ve içtüzüsel haksızlığı düzeltmediği sürece, Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu, buna göre hareket edecektir.

Saygılarımla arz ederim efendim. (CHP sıralarından alkışlar, AP sıralarından gürültüler)

(CHP milletvekilleri salonu terk etmeye başladılar)

BAŞKAN - Sayın üyeler... Sayın üyeler... bir dakika...

MEHMET GÜMÜŞÇÜ (Kayseri) - Haysiyetsiz adam.

GÜNAY YALIN (Ordu) - Sahtekâr.

BAŞKAN - Sayın Altan Öymen'den, Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin bulunduğu bu kürsüde oturup oturmayacağım hususunun dersini alacak adam değilim, bir... (Gürültüler)

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Ağa babandan mı aldın talimatı?

MEHMET GÜMÜŞÇÜ (Kayseri) - Haysiyetsiz!

BAŞKAN - İkincisi; ben yoklamayı tekrarladığım zaman, Sayın Divan Üyesi içtinap etmiştir, saymayı geciktirmiştir. O itibarla, burada, çoğunluğun teşekkül ettiği hususu üçte ikiye karşı gerçekleşmiştir. (Gürültüler)

GÜNAY YALIN (Ordu) - Sahtekâr.

İSMET ATALAY (Kars) - «Etmedim» diyor.

BAŞKAN - O itibarla, kendinizin anlayışına uymayan her şeyi bu şekilde itham etmenin yolunu bırakmak mecburiyetindesiniz. Buna düpedüz, «ayıp» derler. (Gürültüler)

AVNİ GÜRSOY (Zonguldak) - Ayıp, sizin yaptığınızdır.

NECATİ CEBE (Balıkesir) - Sahtekâr adam seni!

BAŞKAN - Rica ediyorum, rica ediyorum...

Hiçbir zaman şahsi bir çıkarım ve bundan bir menfaatim de yoktur. Oylamada, öbür tarafın çoğunluk olduğu anlaşılmıştır. İkinci defa tekrarlamama rağmen, üzülererek belirtelim ki, diğer üye bundan içtinap etmiştir. O itibarla, üçte iki kararla o neticeye varılmıştır.

Rica ediyorum.

GÜNAY YALIN (Ordu) - Sen Başkan değil, kışkan olamazsın! Pezevenk serseri! (Gürültüler)

BAŞKAN - Rica ediyorum... Rica ediyorum... (Gürültüler)

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, şahsi çıkarınız nasıl olabilir; burası ticarethane mi?

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Söz istiyorum.

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim, şu anda söz veremem.

Bir dakika efendim... Bir arkadaşımız usul hakkında konuşmuştur...

NECATİ CEBE (Balıkesir) - Sahtekâr!

HASAN CERİT (Adana) - Sahtekârlık yapıyorsun.

BAŞKAN - ... Bir diğer arkadaşımız... (Gürültüler)

Rica ediyorum, Başkanlık Divanından bir arkadaşın şu anda bırakması mümkün değildir. (Gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, oturumu saat 16.30'da toplanmak üzere tatil ediyorum efendim.

(İkinci Oturum)

BAŞKAN: Başkanvekili Şevket Doğan

DİVAN ÜYELER: Recep Özel (İstanbul), Halil Karaatlı (Bursa)

BAŞKAN - Sayın üyeler, 96 ncı Birleşimin 2 nci oturumunu açıyorum.

Başkanlık Divanının diğer sayın üyesi Yılmaz Balta'yı davet ediyorum; yok.

Binaenaleyh, Sayın Karaatlı veya bir diğer arkadaş buyursunlar efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, biraz evvel CHP Grubu Başkanvekili aleyhte bir konuşma yaptılar; müsaade ederseniz, ben de lehinde bir konuşma yapmak istiyorum.

BAŞKAN - Evet efendim.

Sayın üyeler, büyük bir samimiyetle şu hususun belirtilmesinde zaruret vardır: Ben, biraz evvelki muamelelerimde İttüzüğe, kanuna ve vicdanıma göre hareket ettim. Bundan herhangi bir çıkarım, herhangi bir menfaatim kesinlikle yoktur. Birtakım sayın üyelerden de, bu kürsüde oturup oturmamamın, sayın rahmetli büyük Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin şerefine layık olup olmamamın dersini alacak kimse değildir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

O itibarla, bu meyanda bana burada sataşan, çok galiz sözler sarf eden sayın üyelere, bunları aynıyla iade ediyorum efendim. (AP sıralarından alkışlar)

Bu aynı zamanda, yalnız şahsıma değil, Başkanlık Divanına da vaki olmuştur; o sebeple de, şahsım ve Başkanlık Divanı olarak bu sözleri kendilerine aynen iade ediyorum efendim.

Şimdi sayın üyeler, Sayın Esat Kıratlıoğlu usul hakkında söz istiyor, buyurunuz efendim.

İSMET ANGI (Eskişehir) - Kimdir onlar?

BAŞKAN - Rica ediyorum efendim; zabıtlarda mevcuttur onlar. Bu yüce çatının mehabetine ve kutsiyetine yakışmayacak çok münasebetsiz sözler sarf edilmiştir; kendilerine aynen iade ediyor, Yüce Meclisten de, ben şahsen, bu sözlerden dolayı özür diliyorum efendim. (Divan Üyesi Yılmaz Balta Divan-daki yerini aldı.)

BAŞKAN - Evet Sayın Kıratlıoğlu, buyurunuz efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Biraz evvel burada CHP Grup Başkanvekili Sayın Altan Öymen bu kürsüye yakışmayacak şekilde bir konuşma yapmıştır. Atatürk'ün kürsüsüne hücum eden, Atatürk'ün kürsüsünü hedef alan bu insanların, bugün burada Atatürk'ün kürsüsünü müdafaa etmeye kalkmaları hazin bir tecellinin ifadesidir. Aslında, bu kürsü milletin kürsüsüdür; buraya hücum, millete hücumdur. Milletin iradesine saygı göstermeyen insanların tutum ve davranışı bundan başka olamaz zaten değerli arkadaşlarım.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, burada bir Gensorunun gündeme alınma meselesi değil de, okunduktan sonra hangi gün gündeme alınsın, bunun oylaması yapılmakta idi.

Anayasa ve İçtüzüğümüz «Okunduktan sonra 3 gün içinde bunun gündeme alınıp alınmaması oylanır.» der.

Hal böyle olunca, bugün okunduğuna göre, çarşamba günü de bu görüşülür, perşembe günü de bu görüşülür, salı günü de görüşülür. Buraya bir nokta koyduktan sonra, bir durumun tavzihini zatiîlilerinize arz etmeme müsaade buyurmalarınızı istirham ederim.

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayının olması münasebetiyle, Gensoru görüşmelerinin askıya alınmasını isteyen, Cumhuriyet Halk Partisidir; bundan dolayı Meclisin boykot edilerek çalışmamasını sağlayan, Cumhuriyet Halk Partisidir ve en nihayet, «Bu meselenin bir an önce bitirilmesi lazımgelir» diye ortada tavra satan yine Cumhuriyet Halk Partisidir.

Değerli arkadaşlarım, şimdi sizlere soruyorum; bu Gensoru önergesinin, salı, çarşamba ve perşembe günü görüşülmesi mevzuubahis iken, yani önümüzdeki salı, bu çarşamba ve bu perşembe görüşülmesi mevzuubahis iken, «acaba perşembe günü mü görüşülsün, salı günü mü görüşülsün?» ün usul münakaşasını ve müzakeresini yapmak suretiyle, buradaki oylamanın neticesine de rıza göstermemek suretiyle bir hadise çıkartmanın altında ben çok derin mana ve ifade hissetmekteyim.

Şuradaki boş kürsülere hitap etmenin, bir parlamento üyesi olarak, ezikliği içerisindeyim. Adalet Partisi Grubunun üyelerinin tamına yakını ve muhalefet partisi grubuna mensup olan diğer arkadaşlarımızın da burada bulunmasına rağmen, Cumhuriyet Halk Partisinden 172 üyeden burada birkaç kişinin bulunması ciddi bir manzardır. Bu hazine manzarayı milletin gözünün önüne sermeyi, tarihin ibret vesikası olarak noktalıyorum, vurguluyorum. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, burada bir bakanın yolsuzluğu meselesi üzerinde verilen Gensorunun görüşülmesi mevzuubahis iken, acaba Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti ve Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, perşembe gün görüşmeden neden kaçmaktadırlar? Salı gün görüşüldüğü takdirde, acaba tezgâhlamak istedikleri bir durum mu var?

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Yoo, siz neyi tezgâhlayacaksınız perşembe günü?

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Yani, burada perşembe gün, ki Anayasanın koymuş olduğu bir hak, bu perşembe gün de görüşülür, çarşamba günü de görüşülür, salı günü de görüşülür.

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi bugün açıkça, yolsuzlukların, milletin gözünün önüne serilmesinden kaçmaktadır.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Sizin kaçtığınız gibi.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisi bugün, Hükümetin içerisinde, vatani ve vatandaş dilhun eden yolsuzlukların gün ışığına çıkmasından endişe duymakta ve kaçmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti ve Cumhuriyet Halk Partisi sözünün eri olmayan bir tutum içerisinde ve «Buyurun hesaplaşalım» dediğimiz zaman hesaplaşmaktan kaçmayı hüner haline getirmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi, kurmuş olduğu hükümetin temelinde bulunan hesaplaşmanın acısını yüreğinde hissedecektir. Bu yüreğinde hissettiği acıyı söke söke meydana çıkartacağız. Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin ve Cumhuriyet Halk Partisinin burada yolsuzlukların önünden nasıl kaçtığının şu hazine manzarasını sergilemeye devam edeceğiz. (CHP sıralarından gürültüler)

Evet değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi bu yolsuzluklar mevzuunun Perşembe günü görüşülmesini engellemenin usulünü de bulmuştur.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Nasıl bulmuşlardır? Başkan Şevket Doğan burada usul itibariyle Perşembe günü Meclisi yönetecek ya. Dolayısıyla onun başkanlığını bahane ederek, Perşembe günü de kurtulmanın telaşı içindedirler.

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) - Demek ki taraf tutuyor. Bunun için söylüyoruz.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Aziz ve değerli kardeşim, Anayasa çarşamba günü de görüşülmesini emrediyor, perşembe günü de görüşülmesini emrediyor, önümüzdeki salı günü de görüşülmesini emrediyor. Bundan telaşınız ve kaçışınız niye?

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) - Başkanın tarafsız olmayışı.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Ve şurada ben gayet iyi hatırlıyorum Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Sayın Altan Öymen'in burada olmasını arzu ederdim - Kurultaydan evvel kendisiyle görüştüğümüzde aramızda şu konuşma geçmişti (Eğer bu konuşma yanlış ise, doğru değilse bunun tavihini sayın Grup Başkanvekilinden rica etmekteyim):

«Kurultayınız artık bitiyor. Bundan sonra başka bir mevzu da yok. Öyleyse bunu bir an önce ele alalım.»

Sayın Altan Öymen'in bana ifadesi şudur: «Evet salı günü okutalım ve bu mesele de çok gecikti. Çarşamba günü mutlaka müzakeresine devam edelim ve oylamasını yapalım.»

Şimdi değerli arkadaşlarım, hadise aynen böyle cereyan etmiştir. Mesele böyle iken «perşembe günü görüşülmesin de salı günü görüşülsün» diye burada kavga vermenin sebebi niye?

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Sizin ısrarınız niye?

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Nedir yani bu?

Bizim ısrarımızda da bir mana aramanıza lüzum yok. Çarşamba günü görüşsek ne olur, yarın görüşsek ne olur? Perşembe günü görüşsek ne olur, salı günü görüşsek ne olur? Bu 3 günü Anayasa tayin etmiş. (CHP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, burada mesele şu: İstanbul kabadayılarının yaptığı gibi - affedersiniz tabirimi mazur görün - gölgeme bastın hikâyesidir. Bir gölgeme bastın hikâyesi uydurulacak ve meselenin burada kavgaya, gürültüye getirilerek görüşülmesi engellenecek.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Öyle bir şey yok.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Sözlerimi şöyle bağlıyorum değerli arkadaşlarım: Cumhuriyet Halk Partisi yapılan yolsuzlukların burada müzakeresine engel olamayacaktır.

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) - Onu siz yaparsınız, biz yapmayız.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Eğer yapmak istemiyorsanız hodri meydan. Buyurun yarın görüşelim.

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) - Önce sizin yolsuzlukları görüşülecek.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Yarın görüşelim buyurun.

BAŞKAN - Sayın Kırathioğlu, sözünüzü toparlayın rica ediyorum efendim, lütfen.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Adalet Partisi Grubunun içerisinde yolsuzluk meselesinde hesap veremeyecek bir tek kimse yoktur. Ama yolsuzluktan kaçan sizsiniz. (CHP sıralarından «Mobilya» sesleri)

YAŞAR KEMAL YÜKSEKLİ (Nevşehir) - Mobilyayı getirin öyleyse.

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Bunu da bugün şu boş sıralarınızla ispat ediyorsunuz. (CHP sıralarından gürültüler)

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Mobilyayı unuttun mu?

ESAT KIRATLIOĞLU (Devamla) - Size hitap ediyorum Cumhuriyet Halk Partililer! Bizim takibimizden, milletin takibinden kurtulamayacaksınız.

Saygılarımı sunarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kırathioğlu.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, gündem dışı konuşmalar sırasında Başkanlığın tutumu hakkında konuşması

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	20	20.12.1979	442-443	İ. Hakkı Yıldırım	Nizamettin Çoban	Halil Karaatlı

BAŞKAN - Sayın Ataöv, «Millet Meclisi kürsüsünden Nazım Hikmet övülemez. Bu övgüye izin verdiği için, Başkan usulsüzlük yapmıştır» iddiasıyla usul hakkında söz istemiştir.

Bu kürsüde konuşma hakkı ve hürriyeti mutlak ve sınırsızdır. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Herkes siyasi inancına göre, dilediği insanları dilediği şekilde methedebilir; beğenmediklerini, saygı kurallarına riayet etmek kaydıyla yerebilir. Bu hakkı burada sınırlayamayız, takyit edemeyiz ve burada konuşma hakkı Başkanlığın müsaadesine tabi değildir.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Hakkı var.

BAŞKAN - Gündeme geçmedim henüz.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Geçmeyin, Meclisi idare ediyorsunuz. Şu andaki tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Gündeme geçiyorum efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sadece sizin tutumunuz hakkında söz istiyor.

İLHAN ÖZBAY (İstanbul) - Hangi tutum?

BAŞKAN - Gündem dışı 3 kişiye söz hakkı tanımamın usulsüz olduğunu mu iddia ediyorsunuz?

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Bu beyanınız dahi, şimdiki beyanınız dahi usulsüz; bunu izah edeceğim. Bu benim hakkımdır. Mademki bu kürsüde her şeyi söyleyebiliriz, hürüz; müsaade edin de, söyleyelim,

BAŞKAN - Sayın Ataöv, tutumumun, hangi tutumumun, hangi kaideye aykırı olduğunu söylüyorsunuz?

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Tutumunuzun Türkiye Parlamentosunun temaüllerine de aykırı olduğunu, nizamla da aykırı olduğunu...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

CEMAL AKTAŞ (Burdur) - Sayın Başkan, olay yaratmak için çıkıyor.

BAŞKAN - Müsaade etmem efendim.

MEHMET YÜCELER (Kayseri) - Sayın Başkan, o zaman her isteyene söz vermeniz lazım.

BAŞKAN - Sayın Ataöv, benim tutumum hakkında konuşacaksınız; buyurun.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Yüce Meclise riyaset eden Sayın Başkanımız, biraz önce burada gündem dışı konuşma yapan arkadaşlarımın konuşmalarını dikkatle dinledi. Kendisinin görev yapması iktiza ettiği bir anda, burada herkesin her şeyi söyleyebileceğini de ifade ederek, kusuruna yeni bir kusur daha ekledi.

Muhterem arkadaşlarım, suçun ve suçlunun methedileceği yer bu kürsü değildir. (AP sıralarından alkışlar) Suç ve suçlu, Türkiye Büyük Millet Meclisinde methedilemez. «Atatürk, Atatürk» diye diye, Atatürk'ün mahkûm ettiği, vatan hainliğinden dolayı mahkûm ettirdiği Nazım Hikmet'i «Vatanım Moskova, Allahım Stalin» diyen o Allahsız adamı Millet Meclisi kürsüsünden methetmek kimsenin ne hakkıdır, ne haddidir. (AP ve MHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

CEMAL AKTAŞ (Burdur) - Komünizmden mahkûm olmadın mı sen?

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Çocuklara dışarıda Nazım Hikmet'in şiirlerini, hayatını öğretiyorsunuz, onun methiyesini yapıyorsunuz, sol kollar havaya kalkarak, Nazım Hikmet'in arkasında yürüyorsunuz; ama bu salon ve bu mukaddes çatının altı, Nazım Hikmet gibi vatan hainlerinin methedildiği yer değildir. Ona, biz burada milliyetçi mebuslar olarak, hem Atatürk'e saygılı, hem Türk'ün tarihine saygılı, geçmişine saygılı, vatanına saygılı ve Allah'ına saygılı insanlar olarak müsaade etmeyiz sevgili arkadaşlarım. (AP ve MHP sıralarından «Bravo» sesleri)

Bu itibarla, Cumhuriyet Halk Partisine mensup olan değerli arkadaşımın burada Nazım Hikmet'i methetmesini kınadım.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Sen sahtekârın birisisin.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Sahtekâr senin baban ve sülalendir. Sahtekâroğlu sahtekar, sahtekâroğlu sahtekâr!...

BAŞKAN - Sayın Ataöv, bu üslupta konuşmanıza müsaade edemeyiz.

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Senin yaptığın nedir?

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım, Nazım Hikmet gibi bir insanın bu kürsüde methedilmesi tahammül edilecek bir şey değildir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Başkanın tutumundan bahset.

İHSAN ATAÖV (Devamla) - Nazım Hikmet kim oluyor da, burada «O büyük Türk şairi» filan deniyor? Mezarı bu vatanda olmayan, bu vatanda bir mezar taşı dahi bulunmayan bir vatan hainini Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünde konuşturan Başkanı da kınıyorum; onun konuşma hürriyetinin hudutsuz olduğunu söyleyen Sayın Başkanı da kınıyorum ve bu hareketin bir daha tekerrür etmemesi için Yüce Meclisi saygı ile uyarıyorum.

Saygılar sunarım. (AP sıralarından alkışlar; CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Başkanlığın tutumu doğrudur. Bu kürsüde herkes düşündüğünü söylemekte hürdür ve yegâne yargı merci Türk Milletidir.

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) - Anayasa vardır; Anayasa hudutları içinde hürdür.

BAŞKAN -Gündeme geçiyorum.

Görüşülen bütçeye, daha sonra görüşülecek bir başka bütçe ödeneğinden belli bir miktar kesilerek aktarma yapılması hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	47	19.2.1980	307-309	İsmail Hakkı Yıldırım	Recep Özel	Yılmaz Balta

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Neyin usulü hakkında söz istiyorsunuz?

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, uygulamada örnekleri var, bunları vereceğim ve bunun mümkün olduğunu söyleyeceğim. Bir anlayış meselesi haline geliyor bu. O bakımdan, açıklayayım, tenevvür edelim. Anayasanın 95 inci maddesiyle bir alakası yok.

BAŞKAN - Sayın Battal, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Bütçesinden, bu bütçe gündemde değilken bir miktar paranın tenkis edilerek Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesinin bir faslına, bir kalemine ithal edilmesi mümkün değildir. Gündemimizde yok, milletvekillerinin malumu değildir.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, izah edeyim; gider artırıcı ve kaynak azaltıcı nitelikte değil.

BAŞKAN - Ben öyle bir şey söylemedim. Gider artırıcı, kaynak azaltıcı diye bir şey söylemedim. Bütçe tekniği bakımından bunu Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Bütçesinde verirsiniz bir işlem yapılır.

ŞENER BATTAL (Konya) - Uygulama var Sayın Başkan, izah edeyim.

BAŞKAN - Yoktur öyle bir uygulama efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Neden bu tartışmayı çözmemize yardımcı olmuyorsunuz? Son derece müsamahakâr bir Başkansınız.

BAŞKAN - Usul hakkında değil de, benim tutumum hakkında istiyorsunuz değil mi?...

Buyurun.

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan, tutumunuzla ne alakası var?

ŞENER BATTAL (Konya) - Nedense arkadaşlar tartışmaktan çekiniyorlar, tartışalım, en doğruyu buluruz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; şu anda Diyanet İşleri Başkanlığı görüşülüyor. Bu bütçeye genel bütçe kalemleri içinden bir aktarma talebi önergemizi vermiş bulunuyoruz. Bu Meclis daha evvel bu tartışmaları yaptı. 1977 yılında Rasim Hancıoğlu'nun riyaset ettiği bir bütçe müzakeresinde, «bu

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

kabil önergeyi daha sonraki Turizm Bakanlığı Bütçesinde muameleye koyacağım veya şu bakanlık bütçesinde muameleye koyacağım» dendi. Bunun üzerine tartışma açıldı ve transfer hususundaki durum...

M. SELÂHATTİN YÜKSEL (Uşak) - Ne transferi?

ŞENER BATAL (Devamla) - «Diğer bakanlık bütçesindeki kalemden bu bütçeye transfer hususundaki husus baki kalmak kaydıyla oyluyorum» denildi ve bu aktarma yapıldı.

ADİL DEMİR (İzmir) - Yanlış yapıldı.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Ben 1977'de Meclisin tartışarak vardığı kararın özetini sunuyorum.

Diğer bütçe kaleminde de aynı oylama kabul edildi.

Şimdi, bu Meclis gelen bütçeyi sözlerle konuşma durumunda değil. Bu kürsüden Çorum havuzunu, Çankırı havuzunu söylediğiniz halde, «Yozgat havuzu yok» diye konuşmak durumunda tartışmalar olduğunda, «O havuzların parasını aktarıyorum, Sanayi Bakanlığına vereceğim» diyebilmelidir bu Meclis.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) - Sayın Başkan, Başkanın tutumuyla ne alakası var bunun?

ŞENER BATTAL (Devamla) - Alakası, misal veriyorum. Havuzun parasını sanayiye verelim diyorum.

Şimdi Turizm Bakanlığına ait yatırımlar baki kalmak kaydıyla, % 2... (AP sıralarından gürültüler)

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Şimdi bu sizin tutumunuzla ilgili oluyor yani değil mi Sayın Başkan? Ne ilgisi var bunun?

ŞENER BATTAL (Konya) - Ben Kuran kurslarına yüksek öğretici yetiştirilmesi için kaynak gösteriyorum. Kuran öğretmenlerin en hayırlı insanlar olduğunu, öğrenenlerin en hayırlı insanlar olduğunu biliriz, inanırız ve bu işi en iyi bilenlere verelim, onu yetiştirelim diyoruz.

Onun için, geliniz şu transfer mevzuunda bu konunun karşısına çıkmayınız. Kaldı ki, Senatoda yakın mazide oldu. Katsayı ile ilgili... (AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Devam buyurun efendim, tutumumuz hakkındaki tenkitlerinizi tamamlayın.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Senatoda katsayının 25'e çıkarılması aynı şekilde, hatta bir bakanlık değil, «Bütün bütçeye dahil bakanlıkların kalemlerinden yapılacak % 2 tasarrufla karşılanır» diye önerge oylandı kabul edildi, Bütçe Plan Komisyonu da kabul etti. Bütün bütçe içindeki bakanlık kalemlerinden % 2 tasarruf orada oylanıyor, kabul ediliyor. Burada bir tek bütçeden, bütçe kaleminden, bir tek bakanlığın kaleminden bu tasarruf yapılır önergesi, Anayasa 95'e, bütçe tatbikatına aykırı deniliyor.

Sonra Sayın Başkan bir önergemiz daha gelecek; o önerge de en az geçim indirimiyle ilgili. Onda da Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü dışındaki kalemlerden % 2 tasarrufla en az geçim indirimine 1980 yılında kaynak olacak diyoruz. O da oylanacak, orada oylandı, Senatoda oylandı.

Onun için şimdi biz bütün bütçe kalemleri demedik. Turizm Tanıtma Bakanlığı Bütçesindeki birtakım özel sektör zenginlerine verilecek paralardan tasarruf edelim de Kur'an öğreticisi, yüksek öğreticisi, öğretmeni yetiştirecek kursa aktarma yapalım diyoruz.

Buna ret oyu verebilirsiniz; ama bunun oylanması lazımdır, oylanmazsa veya ret oyu vererseniz vebal sizin üzerinizdedir. Ben bu kadar sözlerle iktifa ediyorum.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Biz de teşekkür ederiz efendim.

Arkadaşımızın izahatını dinledik, kanaatimizde bir değişiklik olmadı, bu önergeyi muameleye koyma imkânını bulamıyoruz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Gider Bütçesi üzerinde verilen ve bir mali kaynak sağlamayı amaçlayan önergelerin, Anayasanın 94 ve 126 ncı maddeleri karşısında işleme konulup konulamayacağına dair

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	55	27.2.1980	417-425	İ. Hakkı Yıldırım	Halil Karaatlı	Yılmaz Balta

AHMET SAYIN (Burdur) - Milletvekili sıfatıyla ve usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Usul hakkında arkadaşlarım da istiyorlar; 2 lehte 2 aleyhte söz vereyim.

AHMET SAYIN (Burdur) - Müsaade edin, okuyayım efendim.

BAŞKAN - Ama burada bir sayın arkadaşım da aynı hassasiyetle söz istiyor, «ona verme, bana ver» diyorsunuz. Bunu nasıl yapacağız?

AHMET SAYIN (Burdur) - Müzakere açamazsınız efendim, bunu izah etmek istiyorum.

BAŞKAN - Anayasanın 94 üncü maddesine göre neden müzakere açamıyorum?

AHMET SAYIN (Burdur) - Okuyayım efendim.

BAŞKAN - Oku.

AHMET SAYIN (Burdur) - Müzakereyi açarsanız..

BAŞKAN - Dur, tamam, müzakere açacağım.

AHMET SAYIN (Burdur) - «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki görüşlerini her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar. Bölümlerde değişiklik önergeleri üzerinde ayrıca görüşmede bulunmaksızın...

BAŞKAN - Önergeler üzerinde görüşme yapmıyoruz, önerge üzerinde görüşme yapmıyoruz. «Bu önergeler oylanamaz» diyoruz, Anayasa açısından, Şimdi arkadaşlarımızdan, Anayasa bakımından «oylanır» diyenler var, «oylanamaz» diyenler var. Ben vicdanen müsterih olmak için 2 lehte, 2 aleyhte sayın üyeye söz vereceğim.

Sayın Tüzün, siz aleyhte mi efendim?

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Aleyhte Sayın Başkan.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, başka bir usulsüzlük var, onu önceden halletmemiz lazım; müsaade ederseniz onu söyleyeyim?

BAŞKAN - Buyurun.

ŞENER BATTAL (Konya) - Şimdi, önergeleri okuttunuz; Hükümet ne diyor, Komisyon ne diyor diye muameleye giriştiniz.

BAŞKAN - Sordum.

ŞENER BATTAL (Konya) - Şimdi, işleme geçtiniz, şu anda önerge sahibi olarak, Komisyon ve Hükümet katılmadığı için o önerge sahibine söz hakkı doğar.

BAŞKAN - Yok, bütçe müzakerelerinde olmuyor bu.

ŞENER BATTAL (Konya) - Öyledir usul.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Öyledir.

ŞENER BATTAL (Konya) - Bu noktada bizim fikrimizi önerge sahibi olarak kürsüden almanız lazımdır, ondan sonra o tartışmayı açabilirsiniz.

BAŞKAN - Sayın Ahmet Sayın'ın, işte bunu yaparsam o zaman 94 üncü maddeye göre itiraz etme hakkı doğar; bunu yapmıyorum ben.

ŞENER BATTAL (Konya) - Hayır Başkan, 94'le alakalı değil.

BAŞKAN - 2 lehte, 2 aleyhte söz vereceğim. Buyurun Sayın Tüzün.

ŞENER BATTAL (Konya) - Tutumunuz aleyhinde.

BAŞKAN - Tamam, siz aleyhte, Lehte?..

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Sayın Başkan, 2 lehte 2 aleyhte söz vereceksiniz...

BAŞKAN - Evet, oylanıp oylamama takdiri de bana aittir.

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Halbuki 2 lehte, 2 aleyhte söz verdikten sonra Yüce Heyetin kararı, sizin vicdanınızın kararının üzerine çıkar mı çıkmaz mı? («Çıkar» sesleri)

BAŞKAN - Efendim, vicdan işi değil ki, vicdan tamamen ferdi bir mesele; bu Meclisi...

İ. ETEM KILIÇOĞLU (Samsun) - Bu bir taktiktir. Diyeceksiniz ki, «ben lehte aleyhte dinledim, sonuçta kanaatimde hiçbir değişiklik olmadı, işleme koymuyorum». Bu bir aldatmacadan başka hiçbir şey değildir.

BAŞKAN - Ee, diyebilirim de onu, demeyebilirim de; öyle bir peşin hükmün sahibi değilim. Arkadaşlarım inandırsınlar; «126 ncı maddeye girmez bu ve Gelir Vergisi Kanunu ile diğer sözü geçen kanunların tadili mahiyetinde bir önerge değildir» desinler, bunu arkadaşlarımız ortaya koyarlarsa mesele yok.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Kupalara oyunu kullanmayanlar lütfen kullansınlar.

Buyurun Sayın Tüzün.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Başkanımızın, «arkadaşlarımız eğer Anayasanın 126 ncı maddesi ve 94 üncü maddesi muvacehesinde gerek Hükümetin, gerek Komisyonun karşı olduğu görüşleri çürütecek ve maddeye uygun görüşler ortaya koyarlarsa bu görüşümü değiştiririm, yahut da görüşümü yeniden düşünürüm» demesini çok saygıdeğer karşıladığımı, gerçekten çok olumlu karşıladığımı, şükranlarımla belirterek sözlerime başlayorum.

Sayın Başkan, verilen önerge ile hiç bir yasa değişmeyecektir. Örneğin, 193 sayılı Yasaya göre vergi kesimi devam edecek; ücretlerden vergi alınacak. Örneğin, vergi cetvelleri hiç değişmeyecek, vergi cetvelleri aynen kalacak, vergi cetvellerine dokunulmayacak. Bordrolardan, aynen 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre vergiler kesilecek; 193 sayılı Kanun değişmeyecek; 193 sayılı Kanun uygulamaya devam edilecek; aynı vergi cetveli açılacak, bakılacak, 2 çocuklu evli mükellefin vergisine bakılacak ve o vergi o mükelleften alınacak; 193 sayılı Kanun hiç değişmeyecek. Diğer kanunlar hiç değişmeyecek. 506 sayılı Kanun hiç değişmeyecek. 5434 sayılı Kanun değişmeyecek, işçi emeklilerine yapılan ödentinin oranı ve miktarı, kanunda ve 506'da tespit edilen rakamlardan başka bir değişiklik olmayacak. Ama ne olacak? Değerli arkadaşlarım, bütçe rakamını aşmamak kaydıyla 770 milyar bütçe - Yuvarlak söylüyorum - rakamını aşmamak kaydıyla bütçemin bazı harcama kalemlerimden bazı kesimlere, o kanunları değiştirmeden, o kanunları aynen uygulamaya devam ederek, yani bordroda vergisi kesilip vergi dairesine yatırılarak, yani 506 ve 5434 sayılı Kanundaki hükümleri aynen uygulayarak, bütçe rakamından bazı kalemlerde yaptığımız kısıntı doğrultusunda bazı kesimlere, vergi kanunları çıkana dek bir avans...

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Bu, önergenin müzakeresi mi?

BAŞKAN - Devam edin efendim, devam edin efendim.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Önergemi izah ediyorum.

...Bir avans verilmesi hükme bağlanacak. Ne zamana kadar? Vergi kanunları çıkıncaya kadar. Diyelim ki, vergi kanunu 10 Martta çıktı, bu hükümler yürürlüğe girmeyecek. Vergi Kanununda getirdiğimiz muafiyetlere eşdeğer muafiyetler bunlar. Eğer vergi kanunları bu Parlamentodan geçerse, geçmesini temenni ediyoruz, gayet tabii grupların görüşleri saklı kalmak kaydıyla, bu hüküm, bütçe kanununa konulan bu hükümler yürümeyecek, işlerliği olmayacak. O vergi kanununun zaten yürürlük tarihini de siz mali yılbaşı olarak görüyorsunuz. 1 Mart olarak görüyorsunuz. İşte bu hüküm de 1 Marttan itibaren yürürlüğe girecek. Bir değişiklik olmayacak bu kanunlarda, bir.

Yani 126'ya göre Bütçe Yasasıyla herhangi bir başka yasanın, değiştirildiği iddiası katiiyen doğru değildir. 193 aynen uygulanacak, 506 aynen uygulanacak, 5434 aynen uygulanacak, diğerleri aynen uygulanacak. Bunlar değişmiyor, bu iki. 126'ya göre de bir değişiklik yok.

Üçüncüsü, değerli arkadaşlarım, Bütçe Komisyonunda görüşülürken bu önergeler verildi. Bu önergeler, Bütçe Komisyonunda 126'ya göre veya 94'e göre işleme konulmaz diye bir iddia ileri sürülmedi. Tartışıldı, görüşüldü ve reddedildi.

İHSAN ATAÖV (Antalya) - Hayır hayır yanlış o, öyle değildi.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Efendim, çok güzel çok güzel.

Ayrıca, Bütçe Komisyonu 94'e göre yapar. 126'ya göre eğer görüyorsanız onu da yapamaz. Eğer 126'ya ya göre, yani bütçe kanunuyla diğer kanunların değiştirilemez esprisi yönünden gidiyorsanız, Bütçe Komisyonunun bunu da görüşmemesi lazım. (AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Arkadaşlarımın yerlerinden müdahale etmemelerini rica ediyorum; bir fikri olan söz alır, burada konuşur.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Oysaki Bütçe Komisyonu bunu görüştü. Yani 126'ya göre bir yasa değişikliği mahiyetinde olmadığını Bütçe Komisyonu kabul etti, espri açısından, ama görüştü ve reddetti, o ayrı. Ama 126'ya göre bunun bir yasa değişikliği niteliğinde olmadığını kabul etti ve görüştü, reddetti. Burada tutanaklar, Bütçe Komisyonu tutanakları.

Ayrıca, Cumhuriyet Senatosunda bu önergeler yine 94 ve 126'ya göre, yani Anayasaya aykırı veya Anayasa muvacehesinde Bütçe Kanunuyla diğer yasalar değiştirilemez hükmüne göre karşı durulmadı. Görüştürdü, hem görüştüren, Sayın Başkanvekili saygıdeğer dostum, büyüğüm Ünalı idi, görüştürdü. Böyle bir iddiada bulunulmadı, ama reddedildi, tamam, ayrı. Ama 126'ya göre bu değişiklik önergelerimin yasa değişikliği mahiyetinde olduğunu Sayın Ünalı da kabul etmedi ve görüştürdü, reddedildi.

Ayrıca, Anayasa konusunda gerçekten Hükümetin, Hükümet temsilcisinin ve Komisyon Başkanının görüşlerini burada zevkle izledim. Ama ilginç bir tesadüf, çok ilginç bir tesadüf, elinde bir Meclis zaptı var. 1968 yılı ve o yıl da Bütçe Plan Komisyonu Başkanı şimdiki Maliye Bakanımız Sayın İsmet Sezgin ve ne garip bir tesadüf, Meclisi yöneten Başkanvekili de bugünkü Bütçe Komisyonu Başkanı Sayın Nurettin Ok. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar)

Eğer bu isimler size kâfi gelmiyorsa, okuyacağım metindeki ve bu görüşlerdeki isimler kâfi gelmiyorsa bir isim daha söyleyeyim; o zamanki Bütçe Plan Komisyonu Sözcüsü de Sayın Nuri Bayar.

Bir önerge geliyor; Silahlı Kuvvetlerin araç gereç ihtiyacıyla ilgili önerge. Herhalde bu araç gereç kumla alınmayacaktı, parayla alınacaktı. Komisyon Başkanı olarak Sayın İsmet Sezgin, bugünkü Maliye Bakanımız; Bütçe Plan Komisyonu Sözcüsü olarak Sayın Sanayi Bakanımız Nuri Bayar bu önergeye

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

katıldıklarını, geçmesi gerektiğini ileri sürüyorlar ve o zamanki Meclisi yöneten şimdiki Bütçe Plan Komisyonu Başkanımız Sayın Nurettin Ok oyluyor ve bu, Meclisten geçiyor değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

MALİYE BAKANİ İSMET SEZGİN (Aydın) - Ne alakası var bunun.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Ayrıca, Hükümet ve Komisyon kabul etmediği halde, Hükümet ve Komisyon karşı olduğu halde.

Özellikle bu konulardaki verdiğim misalleri o günlerde bir saygıdeğer bürokrat olarak yaşayan şimdiki Sosyal Güvenlik Bakanımız da yaşamıştır.

Ayrıca, Bütçe Komisyonunun ve Hükümetin kabul etmemesine karşın, bu Meclisten birçok aktarma kararları geçmiştir. Bunların hepsi yasaldir ve yasal düzenleme doğrultusunda, ben dahil, - çok özür dileyerek söylüyorum - bütün Parlamento üyeleri, Sayın Bakan ve Bütçe Komisyonu üyeleri dahil, - evvela ben kendimi katıyorum - o düzenlemeler dolayısıyla maaş alıyoruz ve hiç Anayasaya aykırıdır diye yana yakıla buram buram dertlenmiyoruz değerli arkadaşlarım.

Şimdi, Sayın Başbakanın bundan birkaç yıl evvel, yakıt zammını Türkiye'ye getiren Sayın Başbakanımız Süleyman Demirel'in, bu yakıt zammını getirdiği zamanki bir düşünce mantığıyla yaklaşmak istiyorum, O da şu: O zaman bunun yasal olup olmadığı konusunda kamuoyunda bazı tartışmalar yapıyordu. Sayın Başbakan Demirci o gün şöyle söylüyordu: «Siz bırakınız yasal mı, değil mi; siz memura bu parayı vermekten yana mısınız, değil misiniz» diyordu.

Şimdi, yasal dayanaklarını aktarmaya çalıştığım 126'ya göre, 94'e göre Sayın Başkanım, şimdi soruyorum, siz bu parayı, yani vergi kanunları çıktığı anda yürürlükten kalkacak olan, zaten 1 Marttan itibaren yürürlüğe sokacağınız, bu paraları şimdiden memura, emekliye, sosyal sigortalar emeklisine vermek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN- Sayın Battal, buyurun efendim.

Baştan itibaren 5 kupayı görevli arkadaşlarımız tasnif için kaldırsınlar efendim.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, ben ve arkadaşlarım henüz kupalara oy kullanma işlemini tamamlamadılar. Müsaade ederseniz, konuşmamdan sonra bu işlemi tamamlayınız. Bunu rica ediyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Konuya girmeden önce, bu Cumhuriyet Halk Partisi, iktidarda asgari ücreti, emekliyi düşünmez; şimdi de yangından mal kaçırır gibi fırsatçılık yaparak burada emeklinin, işçinin, memurun hakkını savundu, tavrını koyar, Onun için bu açıkça beyanımı söylüyorum ve Halk Partili arkadaşlara da bunu ısrarla ifade ediyorum.

Sayın Başkan, konuya girmeden önce, elimdeki şu zabıtlar Senatoda şu anda görüştüğümüz konulara ait zabıtlardır. Senato görüşmüş, oylamış; netice olarak 95'e karşı 61 oyla reddedilmiş bulunmaktadır. Bu zabıtları zatıalınıza hediye edeceğim.

Sayın Başkan, önce bir hususta kesin olarak anlaşmamız lazım, Hükümet önerge hakkında ne düşünüyor? Hükümet çıkıyor, önerge hakkında düşündüğünü söylüyor. Düşündüğü nedir Hükümetin? «Bu önerge % 2 kesinti getiriyor, bu % 2 diğer 27 nci ve 28 inci madde olarak istenen hususu karşılamaz» diyor, tartışmaya giriyor. İşlem böylelikle başlamış bulunmaktadır. Şimdi, biz o önergemizin müdafaasından mahrumuz. Niye? Hem Hükümete bizim önergemiz cerh edici, itfa edici, önergemizin makul olduğunu öldürücü beyanları söyletiyorsunuz, sonra da «Ha, ben bu işlemi başlatmadım, Ben bu tartışmayı Anayasaya göre, 126'ya göre tartışmaya ihtiyacım var» diyorsunuz. Bu işleme başlamadan önce Hükümet ve Komisyon ne istiyor demeden, açıkça tavrı koyardınız, Anayasa Mahkemesinin temin ettiğiniz o kupürlerini okurdunuz ve ondan sonra Sayın Başkan, «Ben muamele hakkında usul tartışması açıyorum» derdimiz. Ve usul tartışması açıldıktan sonra kanaatli vicdaniye diyemezsiniz, onu da peşin söyleyeyim. Çünkü, bu, bu Meclisin kanaati vicdaniyesiyle halledilmesi gerekecek derecede, Anayasa hukuku bakımından, İçtüzük prosedürü bakımından ve Parlamento geleneği bakımından, ilgilendirdiği büyük kitleler bakımından kanaati vicdaniyenizle, şahsi subjektif kanaatinizle halledebileceğiniz bir husus değildir. Eğer bu yola giderseniz, hele hele oy kullanmadığımı bildirdiğim ve oy kullanma için bekletilmesini rica ettiğim kupaları açtırıp da, «Ekseriyet var» diye böyle bir tavra girerseniz, o da yanlışlık olur. Çünkü ben oy kullanmadım, oy kullanma hakkımı da korumanızı rica ediyorum. (CHP ve MSP sıralarından alkışlar)

SELÂHATTİN KILIÇ (Adana) - Demek ki, sen mahsus oy kullanmadın.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Bakanlar da artık bendenize tarizde bulunuyor.

Sayın Başkan, yaptığımız iş konusunda kanaati vicdaniyenize de hitap etmek isterim. Kanaati vicdaniyenizde diyorsunuz ki, «126 No. lu Anayasa maddesine göre Bütçede başka kanunları tadil edemeyiz.» Bizim Önergemiz herhangi bir kanunun maddesine atıfta bulunan önerge değil. Yani, 193 sayılı Vergi Kanununun 31 inci maddesindeki hadlerle ilgili bağlantı değil ya?.. Bu Bütçe ile gelen hükümet sosyal adalete önem veren bir hükümettir diyoruz; bir.

«Gelen Hükümetin programında en az geçim indiriminin ne kadar insani olduğu izah ediliyor» diyoruz. Gelen Hükümet, getirdiği 100 milyar liralık, 200 milyar liralık kaynak teşkil edecek zamlardan sonra, «Hiç olmazsa bu Hükümetin Programına uygun olarak bazı dar ve sabit gelirli lere şu bütçede nasıl sosyal destek, yardım yapabiliriz» diyoruz. Adına da, 193 sayılı Vergi Kanunundaki 31 inci maddedeki isimleri takmadan bütçe desteklenmesi olarak konuyu ortaya koyuyoruz, Şimdi, Hükümetin itirazları var. «% 2 karşılar mı, karşılamaz mı?» O

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

tartışmalar için bendenize söz vermediğiniz için girmiyorum. Hükümetin cevabına, Bütçe Komisyonu Başkanı Sayın Ok'un «Bu % 2 karşılamaz, teknik bakımdan mahzurludur» gibi mütalaalarına girmiyorum. Hele onların 94 üncü maddeye ait tenkitlerime de, zatiâliniz çok yerinde kanaati vicdaniyenizle dediniz ki «94'ü alakadar etmez», Şimdi o halde, muhterem arkadaşlarım, 1976 yılı Bütçesini hatırlatmakta fayda görüyorum. Bu bütçe tatbikatında çarşı ve mahalle bekçilerine, onlarla ilgili özel yasa olmasına rağmen, onlarla ilgili Özel düzenleme olmasına rağmen, bütçe kanununda birtakım düzenlemeler getirilmiş bulunmaktadır. Bunlar, bütçe gelir dağılımında Meclislerin görüşünü tayin eden belgelerdir. Nedir? Biz bu gelir dağılımında - getirdiğiniz vergi kaynakları var - bir kısım memurlara, bir kısım emeklilere bütçe ile imkân getirilmesini istiyoruz; değilse, 657 sayılı Kanuna atıfta bulunmuyoruz, 193 sayılı Kanuna atıfta bulunmuyoruz. Ama kanaati vicdaniyenize göre, 193 sayılı Kanun da paradan bahsediyor, bu da paradan (bahsediyor derseniz, bütçenin tamamı da paradan bahsediyor. Onun için, teknik görüşlerimizi saklı tutmak kaydıyla sonuç olarak ifade etmek gerekirse:

Değerli arkadaşlarım, memurlar devalüasyondan ve zamlardan dolayı son derece perişan haldedirler. Türkiye'de bu zamlardan sonra, bu devalüasyondan sonra sosyal patlamaya kadar giden sıkıntılar vardır. Parlamenter demokrasiye güveni sağlamak bakımından, bu kitlelerin Parlamento ile bütünleşmelerini temin etmek bakımından, dar gelirlilerden, işçiden, köylüden, memurdan, esnaftan yana olduğunuzu Parlamento olarak ispat ederek, şu ekonomik sıkıntılarla boğulan, bunalan Türk toplumuna Parlamentonun güzel bir jestini esirgemeyiniz ve tekrar ediyorum, kanaati vicdaniyenizi de lütfen Metilisin bu husustaki kararıyla tespit ediniz. Bunu engellerseniz sayın Başkan, 1291 lira para alan emeklinin zatiâlinize ahü eninine muhatap olursunuz. Siz asil bir ailenin evladısınız, Erzurum'un yiğit dadaşısınız; o fakir fukaranın ahü enini almayın, asaletinizin gereğini yapın. (MSP ve CHP sıralarından alkışlar)

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Lehte, Sayın Seyfi Öztürk, buyurun, (AP sıralarından alkışlar)

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) - Sayın Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım, arkadaşlarımızın konuşmalarındaki özü diğer fikirlerden ayırarak cevaplandırmak ve karşı görüşümüzü belirtmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarını, «verelim, verelim, verelim» diyen arkadaşım bilsin ki, vermeyelim diyen yok. Kim vermeyelim diyor? Emekliyi, dulu, yetimi, memuru düşünmeyen kim? O kadar düşünmüş ki Adalet Partisi iktidarı, gece gündüz demeden tasarısını hazırlamış, Meclise getirmiş. O getirdiği tasarının içerisinde, sizin yapmak istediğinizin çok üstünde, memura, emekliye, dula, işçiye hizmet var. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

Değerli arkadaşlarım, sayın CHP sözcüsünün bir mantıki çelişkisini tespitle sözlerime başlayacağım. Dediler ki, vergi kanunlarında, diğer kanunlarda bizim önergemiz değişiklik tazammun etmiyor; biz değişiklik getirmiyoruz, biz sadece avans verilmesini öngörüyoruz. Hem de diyorlar ki,

biz bu önergemizi hükümetin getirdiği Gelir Vergisi Kanunundaki değişiklikler tekemmül edinceye kadar ön tedbir olarak veriyoruz, bütçe ile karşılansın istiyoruz. Yani biliyorsunuz ki, bu önergeniz hükümetin getirdiği Gelir Vergisi Kanunu değişikliği geçinceye kadar avans niteliğinde bir tedbirdir. Kanun değişmesini gerektiren bir hususu kabul ediyorsunuz ve tedbir olarak avans verelim diyorsunuz. Avans vermek için de sayın sözcü kanun lazım. Biz kanun çıkarmadan avans veremeyiz.

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Yakacak zammı kanunda var mı?

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) - Kanun var kaynağı onun canım, kanun. 657 sayılı Kanunda yakacak zammının maddesi var, «Bakanlar Kurulu kararıyla olur» diyor. O madde olsa yine veririz.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Var Bütçede.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) - Şimdi değerli arkadaşlarım, Anayasanın tanzimi hükümleri var, yönlendirici hükümleri var. Bu hükümlere mutlak manada riayet etmek mecburiyetindeyiz.

Bunlardan bir tanesi Anayasanın 94 üncü maddesi; neden Bütçe Karma Komisyonunun iktidara mensup 30 üyeden teşkilini emreder? 186 kişiyiz, Bütçe Komisyonunda 30 üyemiz var, neden? Çünkü, Anayasa bütçeyi özel usulle müzakereye tabi tutmuş, bütçe için istisnai hükümler koymuş. Neden kanunlar evvela Mecliste görüşülür sonra Senatoda görüşülür, bütçe evvela Senatoda görüşülür sonra Mecliste görüşülür? Prosedürü ayrı.

İşte Anayasa Mahkemesi kararı, böyle bir prosedüre aykırı olduğu içindir ki, Meclisin Bütçe Kanununa diğer kanunlarla ilgili maddeleri, tadil mahiyetinde koyacağı hükümleri, bütçeyle ilgili olmayan hükümlere batıl demiş, iptali gerekir demiş ve 126 ncı maddeye aykırı görmüş. Kanun değişikliği yapmak istiyorsak, ilgili encümeninden geçer, evvela Mecliste görüşülür, sonra Senatoya geçer, Senatodan çıkar, Cumhurbaşkanına gider. Yalnız ve yalnız Bütçe Kanunu evvela Senatoda belli sürede belli şekilde ve nihayet Yüce Meclislerde belli sürede belli şekilde müzakere edilir. Prosedürleri farklı.

Şimdi değerli arkadaşlarım, 94 üncü madde ki şekil ve usul meselesi tanzimi hükümlerdir, bundan fedakarlık yapılamaz. 126 ncı madde tefsire tabi değil, Anayasa tefsir edilemez. Anayasanın amir hükmüdür. Anayasa Mahkemesi kararı tatbikata ışık tutmuştur.

Değerli arkadaşlarım, burada sayın sözcü konuşmasında tatbikattan bahsetti, Sayın Ok'un Başkanvekili olduğu zaman Sayın Sanayi Bakanının o zaman Bütçe Komisyonunda sözcü olduğunu ifade ettiler. Ben de Devlet Bakanı olarak görev yaptığım bir sırada, ben de diyorum ki bu hadiseler cereyan etmişti.

Şimdi meselenin esası şu: Cumhuriyet Halk Partisi böyle bir tasarrufun iptali için 1973 senesinde Anayasa Mahkemesine müracaat etti ve kazandı.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

1974 Bütçesinin 9 maddeden iptali için (10 maddedir ve 9'u) Adalet Partisi müracaat etti, Sayın Yılmaz Ergenekon bu müracaatçıların başındadır. Anayasa Mahkemesi son kararında (ki odur, 1975 kararlıdır)...

METİN TÜZÜN (İstanbul) - 68'de.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) - Eskidir onlar, 1975'deki karar en son kararı ve diyor ki bu kararında «Bütçe Kanunu içerisine diğer (kanunlarda değişikliği tazammun eden hiçbir hüküm konamaz» 126 ncı madde gayet sarilhtir, doğrudan doğruya bütçeyle ilgili ve hususi prosedürüne göre yapıldığı için bütçeyle ilgili meseleler görüşülür, onun dışında herhangi bir konu bu bütçenin içinde tanzim edilemez. 506 sayılı Kanunun asgari ücretle ilgili hükmü mevcut mu? Mevcut. Onu tadil etmeden nasıl bu önergeyi kabul edeceksiniz, nasıl oylayacaksınız? 193 sayılı Kanunun asgari geçimle ilgili hükmü meri mi, mevcut mu? Mevcut, siz de kabul ediyorsunuz. O mevcutken, bütçeye, bir önerge verip, o kanunla tanzim edilen alanı bütçe içinde usule aykırı, Anayasaya aykırı olarak tanzim etmek mümkün mü? Değil. Değil arkadaşlar.

Şimdi tabii, misalleriniz arasında, Sayın Senato Reisvekili Ünal'dı'ya da söz bir noktada ilişti, ben yeri gelmişken söyleyeyim. O toplantıda Ünal'dı'nın zaptı tetkik ederseniz sözleri vardır. «Anayasaya aykırılığının incelenmesi lazımdır, ben bu önergeyi oynatmıyorum» demiştir. Kendisi burada. Cumhuriyet Halik Partili Senato Başkanvekili gelmiştir, oylatmış geçilmiştir. Ama, 1975 senesi Anayasa Mahkemesi kararı kesinkes bu meseleyi halletmiştir, tereddüde meydan vermeyecek şekilde,

Değerli arkadaşlarım, şimdi kaynak meselesine gelince; hakikaten bu yol açılırsa artık «Bütçe plan, program bütçe» meselesi ortadan kalkar. Biraz evvel Sayın Maliye Bakanımız konu üzerinde durdular; 90 küsur milyarlık, 87 milyarlık bir kaynak nereden geliyor? Efendim biz bunu % 5 kestik. Bütçe Komisyonu % 2'yi nasıl kesebiliyor? Komisyon keser. Anayasa o yetkiyi Komisyona vermiş. Anayasanın verdiği yetkiyi kullanmıştır, Senatodan geri gelen değişiklik üzerinde Bütçe Komisyonu kararını vermiş, 25 katsayıya bağlamıştır. Gerekli değişiklikleri Bütçe Komisyonu yapabilir. Burada Umumi Heyette bu tarzda gelir azaltıcı, gider artırıcı mahiyette değişiklik önergesi verilemez ve bu oylanamaz.

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Öztürk.

Tasnif için 5 kupa daha alınız.

Devam ediniz efendim.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) - Bunun yanı sıra şunu arz edeyim: Bütçeler nasıl hazırlanır? Bu Bütçenin hazırlanmasında Cumhuriyet Halk Partili Eski Hükümetin şüphesiz emeği sebketmiştir ve kurulan yeni Hükümet 4 gün içerisinde bu tasarıyı revize ederek huzurlarınıza getirmiştir. Kaynaklar bellidir, dağılımı bellidir. Ceffel kalem bir amaca ulaşmak için kesiyorsunuz. Haydi şimdi, değerli arkadaşlarımanın mantığı ile konuşayım; nereden kesiyorsunuz?

Köy yolundan kesiyorsunuz, köy elektriğinden kesiyorsunuz, vatandaşın sağlığından kesiyorsunuz, hizmetten kesiyorsunuz (CHP sıralarından «Hayır hayır» sesleri, gürültüler) Kadroda çalışan memurdan kesiyorsunuz.

Değerli arkadaşım, hiçbir yerden kesmiyorsan 87 milyarı Maliye Bakanlığı karşılıksız mı koydu Bütçeye? Yok mu karşılığı bu 87 milyarın? Havada mı bu? Mantığı yok bu işin, yapmayın. Ya kadrolu memurun maaşından kesiyorsunuz, ya hizmetten kesiyorsunuz. (CHP sıralarından gürültüler)

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Bilerek konuş, bilmeyerek konuşma.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bir yerden kesmiyorsanız, müsaade edin de 87 milyarı düşünelim. Olmuyor. Mantiki çelişkiler içerisinde bir yere varamayız. Riyasetim kararı doğrudur. Anayasayı açıkça ihlal eder mahiyette olan bu önerge oylanamaz. Memura, işçiye, dar gelirliye her türlü yardımı yapmaya hazırız, ama Anayasa ve kanunlar dairesinde yapılmasından yanayız.

Saygılar sunarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Lehte başka söz isteyen arkadaşım?.. Yok.

SEBATİ ATAMAN (Ankara) - Lehte söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Siz söz istemiş miydiniz efendim?

SEBATİ ATAMAN (Ankara) - Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun efendim, lehte. Belki değiştirmeye medar olur.

SEBATİ ATAMAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; herşeyden evvel, şu önergelerin tazammun ettiği memurlara, emeklilere ve yetimlere böyle bu kadar ve bundan daha fazla bir yardım yapılmasına canı gönülden taraftar olduğumu arz edeyim önce. Şayet bu önergelerin oya konulması mümkün olsaydı, sizden çok bendeniz memnun olurum; fakat maalesef bu önergelerin oya konulması mümkün değildir.

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Komisyon da niye ileri sürmediniz Sayın Ataman? Komisyon da niye ileri sürmediniz bunu Sayın Ataman? Orada oylattınız.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Efendim, Komisyon da bu önergelerin görüşüldüğü celsede bendeniz yoktum. (Gürültüler)

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Arkadaşlarınız vardı ama. Çelişkilerle dolusunuz.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Arkadaşlarımız vardı.

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Komisyon Başkanı vardı.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Ben burada Komisyon adına konuşmuyorum. Ben burada Sayın Başkanın bir tasarrufu hakkında şahsi

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

mütalaamı arz ediyorum. O mütalaa hakkında görüşme açtı, 2 kişi lehte, 2 kişi aleyhte konuşacak diye; ben Sayın Başkanın tutumunun lehinde konuşuyorum. Benim bu konuşmamın Komisyonla falan ilgisi yok.

Durum şu; «Bütçe kanununa; bütçeyle ilgili olmayan herhangi bir hüküm konulamaz, bütçe kanunu ile başka bir kanun tadil edilemez.» diyor 126 ncı madde bu.

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Ama bu o değil.

BAŞKAN - Her iki taraftan müdahale etmeyin, müdahale etmeyin de meseleyi halledelim. (CHP sıralarından gürültüler)

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Efendi, dinlemesini bilmez misin? Müsaade buyurun.

Şimdi mesele basit, bu teklif edilen şey; herhangi bir kanunu tadil eder mahiyette midir? Bir.

Bütçeyle ilgili olmayan bir hükmü koymak mahiyetindedir, iki. Bunu halledersek mesele halledilecek.

Arkadaşlarım diyor ki, «Bizim teklifimiz herhangi bir kanunun değiştirilmesi mahiyetinde değildir, Gelir Vergisi Kanununun değiştirilmesi mahiyetinde değildir. Sosyal Sigortalar ve Emekli Sandığı Kanunlarının herhangi bir maddesini değiştirir mahiyette değildir. Biz hiçbir kanunun bir maddesini değiştirmek teklifinde bulunmuyoruz». Öyle değil mi? Sayın Metin Tüzün buraya geldi, bunu söyledi.

Sayın Şener Battal da dedi ki, «siz hiçbir kanuna atıf yapmadık önergemizde.» Yani atıf yapmadık, o kanunlarda herhangi bir değişiklik teklif etmedik, düşünmedik diyor.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, bütçe kanununda, bütçede, gelir bütçesinde yazılı her gelir kalemi, her kuruluş gelir, bir kanuna dayanılarak tahsil edilir devlet tarafından. Kanuna dayanmaksızın hiçbir kanunu nazarı itibara almaksızın bütçe kanununa, gelir bütçesine herhangi bir gelir kalemi ilave edemezsiniz. Gelirin, koyduğunuz her gelir kuruluşunun hangi kanuna dayandığını bütçede göstermeniz lazım. Tıpkı bunun gibi giderlerin de mutlaka bir kanuna dayanması lazımdır. Bütçede, sarf edeceğiniz her kuruluş dayanağı bir kanun olmalıdır. Memura şu kadar para veriyorum, dayandığı kanunu var; filan şeye şu kadar ödenek koyuyorum, dayandığı kanun var. Mutlaka dayandığı kanun var.

Şimdi, önergenizi kabul ettik, dedik ki, bütçe desteği, Maliye Bakanlığı bütçesinin, önergenizde söylediğiniz madde, fıkra, bölümüne koyduk o parayı, % 2, % 5 kesintiler parasını. Nasıl sarf edeceğiz, hangi kanuna dayanarak sarf edeceğiz, hangi kanuna dayanacağız?

ALTAN TUNA (Çanakkale) - Bütçe kanununa dayanacak.

SEBATİ ATAMAN (Davamla) - «Bütçe kanununa dayanacağız» olmaz. Bütçe kanununda, her ödenek bir kanuna dayanılarak konur, bir kanuna dayanarak sarf edilir. Bir kanuna dayanmadan, münhasıran bütçe desteği diye bir destek olmaz. O desteğin bir kanuna dayanması lazım.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Fonlar ne oluyor, Sayın Ataman. Yapmayın rica ederiz.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Şimdi arkadaşlar, siz hakikatte Gelir Vergisi Kanununu tadil etmeği düşünmüşsünüz, fakat bu tadilin bütçeyle yapılamayacağını görünce, bir bütçe desteği diye, görülmemiş, işitilmemiş yepyeni bir usul icat ediyorsunuz. Koyduğunuz parayı, Maliye Bakanlığı bütçesine aktardığınız parayı Maliye Bakanı hangi kanuna dayanarak memura veya emekliye verecek? Hangi kanuna dayanacak verirken? Emekliye bir para verecek veya kanunen memurdan kesmesi gereken, vergilendirirken, o vergilendirilmesinin hesabında riayet edilmesi zaruri olan kanunun emrini bir tarafa bırakacak, başka bir hesap tarzı tatbik edecek. Hangi kanuna istinaden? Yok böyle, bir kanun. O rakam hangi kanuna istinaden sarfedilebilir? Böyle bir şey yok. Eğer bir kanuna istinat ediyorsa, ederek sarfedilebilir diyorsanız, bütçe ile o kanunu tadil ediyorsunuz demektir.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Şirket tahvilleri hangi kanuna dayanıyor?

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Ya bir kanun vardır, ya bu para bir kanuna dayanarak sarfedilebilir mütalaasındasınızdır. O takdirde 126'ya giriyor. Yani bir kanun var, o kanunu tadil ediyorsunuz; yahut böyle bir kanun yoktur diyorsunuz. Kanunsuz da para sarfedemez Maliye Vekâleti. İki ucu necasetli bir değnek. Ya kanun vardır, o kanunu bütçe ile tadil etmeye teşebbüs ediyorsunuz; ya kanun yoktur, kanunsuz para sarf et diyorsunuz Maliye Vekiline. Böyle şey olmaz arkadaşlar.

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Yakıt parası ve vergi iadesi nasıl işliyor?

SEBATİ ATAMAN (Devamla) - Bu, Anayasanın 125 inci maddesine açıkça aykırı olur. 126 ncı maddeye aykırı değilse, başka maddeye aykırı olur. Kanunsuz ödenek bütçeye konamaz, kanunsuz ödenek bütçeden sarfedilemez. Bu, açık bir bükümdür. Gelir için de böyledir, gider için de böyledir. Bir kanun varsa gösterirsiniz, o takdirde o kanunu tadil etmiş olursunuz. Kanun yok dersanız, kanunsuz para sarfedemezsiniz. Yani ne yapsanız, iki ucu necasetli bir değnektir; hangi ucundan tutsanız eliniz kirlenir arkadaşlar.

Saygılar sunarım Sayın Başkan. (AP sıralarından alkışlar.)

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, 64 ncü maddeye göre bir görüşme açtınız. 64 üncü maddeye göre açtığınız görüşmenin sonunda gerekirse bir oylama işlemi var. Şimdi istirahat edeceğim, Yüce parlamentonun iradesine saygılı olacağız.

BAŞKAN - Elbette Yüce Parlamentonun iradesine saygılıyız.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Ayrıca bu görüşmeye başlanırken 126'ya göre aykırılık kararında olduğunuzu belirttiniz, bu iddiada bulundunuz. Oysa ki, bu iddianızın içine giren, bizzat hükümet tarafından bütçeye konmuş hükümler vardır. Örneğin, şirket ihtiyaçlarının devlet tahviline yatırılmasına

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

ilişkin kanun hükmü Bütçe Kanunu ile ertelenmek isteniyor. Bu, bütçe Kanunuyla ertelenir, ertelenmez; ama eğer ertelenirse, bunun farkını Sayın Bakandan veya Bütçe Komisyonu Başkanından istirham ediyorum, cevap rica ediyorum. Bunu bir cümle ile izah edecek bir vatandaş varsa lütfetsinler, istirham ediyorum.

Bu Bütçe Kanunu, bunun gibi daha 7 tane hükümle dolu ve doğru. Bütçe Kanunu ile, 126 ile bu kanun değişmiyor. 193 sayılı Kanun uygulanacak. Yani sizin ve benim maaşımdan vergi kesilecek. Aynı şekilde kesilecek. Ha, bu avans miktarı eğer buna eşdeğerse, eğer oradan bir itiraz varsa, artıralım. İstirham ediyorum, rica ediyorum. Sanıyorum ki, başta koyduğunuz vasfı cevaplandırdık, açıkladık. 64 üncü maddeye göre oylama yapmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN - Şimdi Sayın Tüzün, bu teklifler açıkça, Gelir Vergisi Kanununun en az geçim indirimiyle ilgili 31 inci maddesinin uygulanmamasını öngörüyor.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Hayır efendim, uygulanacak.

BAŞKAN - Ve deniyor ki, «asgari ücret asgari geçim indirimine esas teşkil eder.» Netice itibarıyla bu çıkıyor ortaya.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) - Lütfen önergeyi okur musunuz?.

BAŞKAN - Öyle söylerim. Çünkü devlet memurlarına ve diğer emeklilere, sigortalılara ayda bir, önergeye göre 1500 lira, bir önergeye göre de «Sanayi işçilerine uygulanan asgari ücretin dörtte biri kadar tazminat ödenir» diyor. Şimdi, devlet memuruna aylık ödemek, sigortalılara veya emeklilere muayyen bir aylık ödemek kanun konusudur benim bildiğim. Yani Bütçe Kanunu ile bu kanunları, bazı maddeleri, hükümleri ilave etmek mümkün değildir.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, onların maaşlarını artırmıyoruz, göstergelerini değiştirmiyoruz, katsayılarını değiştirmiyoruz, baremlerini değiştirmiyoruz. Eğer buna itiraz ediliyorsa, bu Bütçe kanununda, biraz evvel saydığım veya sayacağım çok daha maddeler var, onların da bütçesi oylanırken buna itiraz edilmesi lazımdı.

Saniyen, Bütçe Komisyonunda bu mesele görüşüldü, 126'ya göre aykırılık iddiasında bulunulmadı, reddedildi. Burada da oya sunarsınız, Yüce Parlamento'nun iradesi ortaya çıkar. Ayrıca Sayın Maliye Bakanının, önerge ile verdiği rakamlar doğru değil, eğer tutumunuz hakkında söz verilirse...

BAŞKAN - Verdim efendim, tutumum hakkında konuşuldu.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - ...Tutumunuz ortaya çıkar Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tutum hakkında ikinci tur söz verme diye bir müessese yok.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Görüşmelerden sonra tutumunuz ortaya çıkıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tutumum belli; İçtüzük hükümlerine uygun ve Gelir Vergisi Kanunu ile diğer kanunların değiştirilmesini öngördüğü için, Anayasanın 126 ncı maddesine göre bu önergeler üzerinde herhangi bir muamele yapmamız mümkün değildir.

ALTAN ÖYMEN (İstanbul) - 64 üncü maddenin son fıkrasını uygulayın Sayın Başkan; oya koymanız gerekir.

BAŞKAN - Tabii, onu uyguluyorum zaten. Oya koymak gerekirse koyarım dedim, gerekmiyor.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Başkanın, TBMM Birleşik Toplantısından sonra, yoklama yapmadan Millet Meclisi Genel Kurulunu açıp açamayacağı hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	96	17.6.1980	380-384	Ali Fuat Eyüboğlu	Yılmaz Balta	İrfan Binay

BAŞKAN - Siz tutumumun aleyhinde mi söz istiyorsunuz Sayın Aygün?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HASAN AKSAY (Adana) - Lehinde Sayın Başkan.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN - Siz Sayın Şener lehinde.

Sayın Aygün, buyurun.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Muhterem Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısı ayrıdır, Millet Meclisi toplantısı ayrıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısı, Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleriyle Millet Meclisinin değerli üyelerinden teşekkül eder. Onun ekseriyet sayısı başkadır, sadece Millet Meclisi üyelerinden teşekkül eden toplantının ekseriyet sayısı başkadır.

Şimdi bugün, değerli Başkan. (CHP ve AP sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Rica ediyorum arkadaşlarım, rica ediyorum.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Sayın Fuat Eyüboğlu Beyefendi, Millet Meclisinin toplantısını açmadan önce, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısında gerekli ekseriyetin bulunmadığını zabıtlara geçirerek Yüce Heyetinize arz etmiş ve toplantıyı kapatmış bulunmaktadır. Yalnız Sayın Başkan, tabii şu anda münasebeti yok ama söylemeye mecburum, bunu kapatırken, Reisicumhur turlarına devam etmek üzere yarın 15.00'te Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırılmış bulunmaktadır. Aslında yarın örfi idare görüşülecektir. Binaenaleyh bunu perşembe günü Reisicumhur turlarına bırakmak suretiyle tehir etmeniz gerekir idi. Bu da yapılmamıştır.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Tezkere geldi mi? Geldi mi tezkere?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Efendim, görüşüldü bugün,

BAŞKAN - Efendim ifade buyursunlar.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Bugün Danışma Kurulunda görüşüldü.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Geldi mi tezkere?

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Teşrif eden arkadaşlarımız biliyorlar.

BAŞKAN - Müsaade buyurun efendim.

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Şimdi binaenaleyh, Büyük Millet Meclisi toplantısını kapattığı sırada Sayın Başkanın Millet Meclisini açarken, ekseriyetin olup olmadığına bakması lazımdı. Gayet tabii Sayın Başkanın takdirine de kalan bir husustur. Ama Başkan bu takdiri nasıl kullanmıştır, her zaman Başkanın takdiri üzerinde münakaşa, müzakere olabilir, itirazlar vaki olabilir. Şu anda yaptığımız işlem de budur. Sayın Başkanın yapmış olduğu takdiri yanlış kullandığını iddia ediyoruz, ifade ediyoruz.

Nasıl yanlış kullandı? Donesi ne? Neye istinaden bunu söyledi? Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisine iştirak eden Milletvekili sayısına baktı, rakamı 230 olarak saydı. Ondan sonra Millet Meclisini açarken 230 milletvekili vardır, Millet Meclisi toplantısını açıyorum dedi. Bu tamamen yanlış. Nitekim yanlışlığını biraz önce çok haklı olarak, haksızlığa isyan eden kişisel tavrıyla Sayın Faruk Demirtola burada dile getirdi. (CHP sıralarından gülüşmeler).

Bir şey söyleyeyim, hiçbir sayın üyenin hakkındaki saygılı ifadelerime gülmeyin. Çünkü buradaki her üye, vasfı ne olursa olsun, zihniyeti ne olursa olsun saygıya değer, sizin için de saygıya değer.

Kaldı ki, Sayın Faruk Demirtola yapmış olduğu hareketle bir haksızlığın önlenmesini temine çalışmıştır. Onun için ayrıca kişiliğine duymuş olduğumuz saygıya zait bir saygıyı da burada şahsımdan ve benim gibi düşünenlerden kazanmış bulunmaktadır.

Şimdi muhterem arkadaşlar, Sayın Faruk Demirtola Beyefendinin ifade buyurduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısında bulunmuş, ekseriyet temin edilememiş; ama bu değerli milletvekili arkadaşımız Millet Meclisi toplantısında bulunmak istememiş olabilir. Sayın Başkan bunu var saymaktadır. Neye istinaden var sayıyor? Büyük Millet Meclisindeki sayıya göre var sayıyor.

Kaldı ki, aziz ve değerli Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarım, şu anda İçtüzüğün bize vermiş olduğu hakları kullanıyoruz. Bu hakları en geniş anlamıyla her türlü akrobasisiyle siz zamanında kullandınız. Geçen senelerde hatırlayacaksınız, hafızalarınız bu kadar zayıflamadı, üç ay Meclisi çalıştırmadınız, Yani bu işlemi siz yaparken mubah da biz yaparken neden günah?

MUSTAFA ŞENTÜRK (Malatya) - Üç aydır siz çalıştırmıyorsunuz; yeter artık.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

OĞUZ AYGÜN (Devamla) - Kaldı ki, bu, İçtüzüğün bize tanıdığı bir haktır.

Şimdi, Sayın Başkan yanlış bir işlem yapmıştır. Ben, arkadaşımıza, değerli Başkanımıza huzurunuzda saygıyla arz etmek isterim ve derim ki, hatayı tashih büyük bir fazilettir. Hepimiz zaman zaman yanlış işlem yapmış olabiliriz. Lütfetsin Sayın Ali Fuat Eyüboğlu beyefendi de, mademki Meclisin bir kesimi yanlış yapıldığını iddia etmektedir, eğer kendi gönlü de yanlış yapıldığına bizim bu izahatımızdan sonra kanaat getiriyorsa, hatayı lütfen tashih etsin ve bugün huzurlarınızda bulunuşumun nedeni Sayın Başkanın bu yanlış yapmış olduğu işlemin tashihini temin etmekten ibarettir.

Sonra, telaşlanmaya lüzum yoktur. Mademki 230 tane milletvekiliniz burada vardır, bir yoklamanın hitamında bir kere daha bunu tescil etmek fırsatını bulursunuz; kaybınız sadece yoklamanın devam ettiği 45 dakika olur. Bu 45 dakika için iddialarınızın tespit ve tesciline imkân kazanmış olmanız değer mi, değmez mi?

Şimdi telâşa düştüğünüze göre, demek ki, bu rakam üzerindeki bizim tereddüdümüz, sizin tarafınızdan da varıttır. Eğer soğukkanlı olursanız, bunun neticesinden emin bulunuyorsunuz demektir.

Muhterem arkadaşlarım, kaldı ki, Divanı teşkil eden arkadaşlarımızda ittifak da sağlanmamıştır. Yani, şu anda Meclisi idare eden Divanda bir değerli Divan Üyesi, Sayın İrfan Binay arkadaşım da bu Divanın kararının yanlış olduğunu ifadeyle Divanı terk etmiş bulunmaktadır ve bu gerekçeyle terk etmiş bulunmaktadır.

Şimdi bizim itirazımız bir değer taşıyor mu? Divanı terk eden arkadaşımızın itirazı bir değer taşıyor mu? Bu, tashihi mümkün bir husustur. Yani size yapılması ve tarafınızdan iddianızı ispat imkânı olan bir şey üzerinde ısrar ediyoruz; diyoruz ki, geliniz yoklama yapınız.

Aksi takdirde bu Millet Meclisi toplantısı, ekseriyet temin edilmemiş olduğu istifhamından hiçbir zaman kurtulamayacaktır ve maalesef Sayın Ali Fuat Eyüboğlu Beyefendi arkadaşımız, Sayın Başkanımız bu hususta hassasiyet göstermeyecek olursa Meclise çok kötü örneği zabıtlarla tarihe geçirmiş olacaktır ve yanlış bir işlemdir.

Kaldı ki, burada neyin kavgasını yaptığımızı Allah aşkına oturup düşününüz, insaf ile düşününüz, vicdan ile düşününüz.

Sayın Başkan, tashihini rica ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aygün,

HASAN AKSAY (Adana) - Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sizden önce Sayın Ahmet Şener lehte söz aldılar Sayın Aksay.

HASAN AKSAY (Adana) - Ben aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Aksay, buyurun efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) - Söz istemiştım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Kabadayı, Sayın Aksay'dan sonra efendim.

Buyurun efendim.

HASAN AKSAY (Adana) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, biz burada açılmamış bir toplantıda konuşmuyoruz, Sayın Aygün de açılmamış bir toplantıda konuşmuyor. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Toplantı açılmış, açıldıktan sonra Gensoru okunmuş, biz de şimdi açılmış toplantıda konuşuyoruz. Başkanın bu işlemi, bu açışı üç bakımdan tamamen haklı bir açıştır, doğru bir açıştır, usulüne uygun bir açıştır. Bir defa, İçtüzüğün 58 inci maddesinde diyor ki, Başkan; eğer ekseriyetin olmadığı hususunda bir tereddüde düşerse yoklama yapar. Yoksa Başkan gelir, Mecliste ekseriyet olduğunu gördüğü takdirde, takdir Başkana aittir, binaenaleyh Başkan takdir.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Divanda ihtilaf olursa ne olur?..

HASAN AKSAY (Devamla) - Bir dakika, bir dakika; üç defa, üç defa haklıdır Başkan.

Şimdi beş aydan beri Meclisi çalıştırmadınız. Asgari geçim falan hepsi bekliyor. Şimdi hâlâ çalıştırmayalım mı? Bir defa, Meclis Başkanının takdirine bağlıdır ve Başkan takdirini yapmıştır. İkincisi, Başkan mücerret bir takdir yapmamıştır. İki dakika önceki bir yoklamanın neticesinde Mecliste 230 kişinin bulunduğunu görmüş, bununla da teyit etmiştir. Kendi kanaat teyit etmiştir. Sadece takdirini kullanmamış bir de kendi kanaatini...

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Sen yoktun bir defa. Sonradan tezkere gönderdin.

HASAN AKSAY (Devamla) - ...İki dakika önceki bir yoklamayla teyit etmiştir.

Başkanın üçüncü delili de ortadadır. 230 kişilik bir yoklamanın neticesiyle açıktan sonra içeriye asgari 100 kişi daha girmiştir; bu, Başkanın gözlerinin önündedir. (CHP sıralarından alkışlar) şimdi Mecliste üç bakımdan yani Başkanın takdiriyle var ekseriyet.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Batıl düşünüyorsun batıl.

HASAN AKSAY (Devamla) - İki dakika önceki yoklamayla ekseriyet var, iki dakika önceki yoklamayla olan ekseriyette 100 kişi daha ilave edilerek ekseriyet var, üç defa teyit edilmiş bir Başkan kanaatından sonra...

ADİL DEMİR (İzmir) - Batıl, batıl, batıl.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

HASAN AKSAY (Devamla) - Şimdi gelelim meselenin ikinci tarafına. Meselenin birinci tarafı; bu toplantı açılmıştır, zaten açılmış bir toplantıda konuşuyoruz, açılmış toplantıda Gensoru falan da okunmuştur.

Üçüncüsü, asıl bunun önemli tarafı, 5 aydan beri şu Meclis bir türlü toplanıp çalışmıyor. Asgari geçim indirimi bekliyor.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Meclis zabıtlarında kaç kişinin kaç gün devam ettiği belli oluyor.

HASAN AKSAY (Devamla) - ... 60 maaş ikramiye bekliyor.

BAŞKAN - Rica ederim Sayın Binay, rica ederim.

HASAN AKSAY (Devamla) - Fakir fukara bekliyor, bir sürü zulüm yapıyoruz. Görevimizi yapamamaktan dolayı zulüm oluyor. (Gürültüler). Onları engelleyecekteniz oylamaya geçildiği zaman yapın bunu. Ama toplantı açılmıştır.

BAŞKAN - Sayın Aksay, tutumum hakkında..

HASAN AKSAY (Devamla) - Tutumunuz doğrudur. Bundan sonra bu işi uzatarak Meclisin çalışması engellenirse, yanlış tutum budur. Yani burada söz atarak bu işi uzatmak, 5 ay sonra bir defa açılmış Meclisi çalışmadan böyle lüzumsuz konuşmalarla uzatmak hakkı yanlıştır. Buraya kadar doğrudur.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Hoca böyle mi talimat verdi?

HASAN AKSAY (Devamla) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksay.

Sayın İhsan Kabadayı, aleyhte buyurun.

Sayın Kabadayı, bir dakikanızı rica ediyorum.

Sayın Aygün, zatiâlinizin örfi idarenin konuşulacağı hususundaki Çarşamba günlük program hakkındaki sözünüz tamamen şu an için geçerli değildir. Çünkü tezkere bize intikal etmemiştir.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Haklısınız efendim, çünkü tezkere gelmedi.

Tezkere gelmediği için haklısınız.

BAŞKAN - Takdirlerinize teşekkür ederim. Siz takdir ederseniz iyiyiz, yoksa kötüyüz. Mesele bitti. (Gülüşmeler)

SELAHATTİN ACAR (Aydın) - Sevindirdiniz bizi Başkan.

BAŞKAN - Ben kimseyi sevindirmek istemiyorum ama herkes görevini layıkıyla yaparsa bunların hiçbirisi olmaz. (CHP sıralarından «Bravo Başkan» sesleri).

Sayın Kabadayı buyurunuz.

İHSAN KABADAYI (Konya) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; hepinizi hürmetle selamlarım.

«Şüphe dağları bekler, orduları yıkar» sözü ata ve ecdat sözüdür. Ortada açık seçik şüpheli bir mesele vardır. İnsan beşer, hem şaşar, hem düşer. 230 kritik rakamı var ortada. Bu rakam 230'dan az da olabilir. Ben bunun üzerinde de durmuyorum. Şahsımı misal alıyorum, kimseyi ortada misal olarak getirmeyeceğim. Memleket açık, ağırlığı taşınmaz bir buhran içindedir. Âdeta buhranlara buhran, ağırlıklara ağırlık, sıkıntılara sıkıntı eklemek için bir yarışın içindeyiz. Ayılmaz, uyanmaz, gerçeği görmez, irkilmez bir tutuma inatla devam ettiğimiz kanısında olduğumu söylemeye mecburum. Bu yetmiyormuş gibi, Hükümet kusurlu veya kusursuz, amanlı veya amansız, muvaffak oldu veya muvaffak olmadı, onların yordakçısı değilim; amma mevcut gündem, Gensoru dolayısıyla Hükümeti düşürmek gayesine matuf olarak buhranı bir kere daha ağırlaştıracak neticeye müncer olan bir keyfiyeti getirecektir. (CHP sıralarından gürültüler).

Dinleyin beyler beni, söz hakkı benim, çıkar konuşursunuz. Vurursun ama, beni, dinlersin. Ben misali kendimden alacağım.

BAŞKAN - Rica ederim müsaade ediniz sayın üyeler..

Sayın Kabadayı bu benim tutumumla ilgili değil mi?...

İHSAN KABADAYI (Devamla) - Geliyorum, ona geliyorum.

Bunun ağırlığını üzerime alamıyorum. Sayın Başkan «Birleşik; Toplantıyı dağıtıp Millet Meclisinin Oturumunu açıyorum» deseydi, ben içeride kalma-yacaktım. Sayın Başkan bu kararı ile benim irademe, benim duygu ve düşüncemden olan arkadaşların duygularına ambargo koymuştur. Kendilerini huzurlarınızda protesto ediyorum, tashihini bekliyorum.

Saygılar sunarım. (AP ve MHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kabadayı.

Sayın Ahmet Şener, buyurunuz.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısından sonra Sayın Başkanın İçtüzüğü'nün 58 inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre yaptığı muamele doğrudur. Çünkü bu Meclisin tutanaklarını tetkik ettiğiniz takdirde göreceksiniz ki, bu şekilde yapılmış çok tatbikatlar vardır.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Başkanlık Divanında ihtilaf olmazsa olur.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın arkadaşım, siz Divan Üyesisiniz, burada en az konuşmak fırsatı size düşer. Çünkü, orada eğer bir hata yapılmışsa, o hatanın ortağı da sizsiniz.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - İtirazı yapan da, kürsüyü terkeden de benim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Onun için İrfan Bey istirham ediyorum, ben sizi eleştirmiyorum, ben Sayın Başkanın tutumu hakkında konuşuyorum. Sayın Başkanın tutumu doğrudur.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Aynı kanaata ortak olma hakkınız yok.

AHMET ŞENER (Devamla) - Ancak şimdi dahi, şimdi şu noktada konuşurken Sayın Başkana ve sizlere soruyorum: Adalet Partisi Grubundan 70-75 arkadaşımız salonda mevcuttur. Neresinde bunun noksanlığı vardır?

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Usulsüz olarak açılmıştır. Yoklamadan sonra arkadaşlarımız içeriye girmişlerdir. Başta yoklardı.

AHMET ŞENER (Devamla) - Zamanında gelip, eğer böyle bir şüpheniz varsa idi - usul de böyledir - mutlaka 10 kişiyi burada bekletir, bu itirazı yapabiliydiniz. Ama Sayın Başkanın tutumu tamamen tüzüğe uygundur ve İçtüzüğün 58 inci maddesine göre takdire bağlıdır, itiraz edilmedikçe - okuyunuz 58 inci maddeyi - itiraz edilmedikçe...

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Başkanlık Divanında itiraz olmazsa, Başkanlık Divanında itiraz ettim.

AHMET ŞENER (Devamla) - Edilmemiştir, edilmez.

Sayın Başkan, bu konudaki tutumunuz tamamen doğrudur. Halihazırdaki Meclisin topluluğu da buna tamamen uygundur.

Aynı zamanda Sayın Demirtola arkadaşına; «Ben Türkiye Büyük Millet Meclisine geldim; fakat Millet Meclisinin toplantısına katılmayacaktım» diyor. Ama, sayın arkadaşım, hem itiraz ediyorsun, hem söz alıp konuşuyorsun. Olmaz böyle.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Peşinen var sayamazsın.

AHMET ŞENER (Devamla) - Peşinen var sayılmaz.

Şunu ifade edeyim ki... (AP sıralarından gürültüler)

Sayın arkadaşlarım bilirsiniz burada hiçbirinizin dediği ile değil, bu Meclisin kabul etmiş olduğu tüzüğün hükümlerine göre konuşulur ve tatbikat ona göre dir.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Başkanlık Divanında itiraz ettim.

BAŞKAN - Sayın Binay, rica ediyorum bırakınız konuşsun sayın hatip, lütfen.

AHMET ŞENER (Devamla) - Sayın Başkan, sizin bu konudaki tatbikatınız doğrudur, bundan evvelki tatbikatlara da uygundur; onun için bu konuda müsterihsiniz.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) - Aleyhte Sayın Başkan, aleyhte.

BAŞKAN - Aleyhte tamamlandı efendim.

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 58 inci maddesi arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, «Başkan tereddüde düşerse yoklamayı yapar»; bu, emredici hükümdedir. Bunun dışında tamamen Başkana bırakmıştır. Üstelik beş dakika önce yapılan yoklamada çoğunluğun olduğunu tespit etmişken çoğunluk yoktur endişesine kapılıp, yeniden yoklama açmak, tarafgirlik, işte o olurdu, değerli arkadaşlarım. (AP sıralarından gürültüler) Sonra her sayın üye itiraz etti diye, buradaki görüşmeleri, ki iki Divan Üyesi arasında ihtilaf var.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Sayın Başkan 230 üye var derken, içeride 180 üye vardı.

BAŞKAN - Rica ederim, ben dinledim efendim.

İRFAN BİNAY (Çanakkale) - Divan Üyesi olarak ben itiraz ettim.

BAŞKAN - Ben dinledim efendim, itiraz edebilirsiniz; Divan Üyesi olarak itirazınız söylüyorum. Divan Üyesi olarak bir kişinin itirazı oldu diye veya ikisi arasında uyuşmazlık oldu diye Başkan işlemini bırakacak değildir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri) Başkan kanaati ne ise, doğruluğu yönünde...

Sonra varsayımlara dayanarak buradaki çoğunluğun olmayacağı ile beni itham etmede vicdanla kabili telif değildir. Başkanlık işlemini doğru yapmıştır ve devam edecektir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar, AP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar).

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Aynı birleşimde, İçtüzüğün 60 ıncı maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunmak isteyen birden fazla bakana söz verilip verilmeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	124	26.8.1980	733-736	İsmail Hakkı Yıldırım	Nizamettin Çoban	Mustafa Gazalcı

BAŞKAN - Sayın Esat Kıratlıoğlu, petrol durumumuz hakkında söz istemişler.

Sayın İslâmoğlu, sağlık konularıyla ilgili olarak Tüzüğün aynı maddelerine göre açıklama yapmak üzere söz istemişlerdir.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz? 60 ıncı maddeye göre söz verdiniz. 60 ıncı maddeye göre bu tatbikatınızın, Hükümet üyeleri hakkında bundan sonra yapacak olduğunuz tatbikatın yanlış olduğuna dair söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

AHMET ŞENER (Trabzon) - Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bu konuda Sayın Başkanın tutumu hakkında, Sayın bakanlara vermiş olduğu söz nedeniyle söz almış bulunuyorum. Tüzüğün 60 ıncı maddesine göre söz vermiştir; gündeme geçmediği için, gündem dışı olarak söz vermiştir Sayın Başkan.

Sayın Başkan, bu Tüzük tedvin edilirken Komisyon müzakerelerinde vardım ve bu kelimeler buraya monte edilirken, bu maddeler tedvin edilirken, her kelimenin üzerinde durulmuştur. Burada «Hükümet» der. «Hükümet» deyip, «bakan» demediğine göre, gerekseydi, elbette bakanlar söylerdi; hükümet bir küldür. Anayasanın 105 ıncı maddesinin 1 inci ve 2 nci fıkralarına göre, hükümetin mesuliyeti müsterektir. Hükümet, acil vakalarda elbette buraya gelir, Millet Meclisine bilgi verir. Şimdi, Hükümet üyesi çıktı, bilgi verdi. Doğrudur, usuldür. Ancak, Hükümet, böylesine bir önemli konuda bilgi vermeye kalktığı zaman, bütün gruplara Sayın Başkan (nöbetçi başkanlık) önceden bilgi verir; ama şimdi idarecilerimizden aldığımız bilgiye göre, Cumhuriyet Halk Partisine böyle bir bilgi verilmemiştir, belki de başkalarına da verilmemiştir. Eğer başkalarına da verilmediyse, yanlış tatbikat yaptınız Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Hükümet adına bir arkadaşım gerekli bilgiyi vermiştir, gruplardan da arzu edenler 10'ar dakika konuşmuştur, bitmiştir bu.

Şimdi, Gensoru gibi bir müesseseyi yok etmek istiyorlar. Bu Anayasa kedi değil ki, kuyruğuna basınca cıyaklasın! Anayasa böyle ihlal edilir. (CHP sıralarından alkışlar)

HALİL KARAATLI (Bursa) - Siz niye kaçtınız?

AHMET ŞENER (Trabzon) - Biz kaçmadık, sizin pabuçlarınız her zaman dışarıda duruyor; Sayın arkadaşım, böylesine bırakmayın...

Siz hem Hükümet olacaksınız - kusura bakmasın Hükümet üyesi arkadaşlarımız ve sizler - hem de burada olmayacaksınız; muhalefet burada olacak ve Meclisi çalıştırmayacaksınız.

Sayın Millet Meclisi Başkanı, sosyal konuların görüşülmesi için önerge verdi; buyurun görüşelim. Laf ediyorsunuz. Nerede?.. Gensorudan kaçacaksınız, sözlü sorulardan kaçacaksınız, yazılı sorulardan kaçacaksınız; ondan sonra geleceksiniz, burada taktikle bu memleketi idare etmeye kalkacaksınız... Mümkün değildir! Davet ediyorum sizi Sayın Hükümet: Geliniz, çalıştıralım; Gensoruları da konuşalım, sözlü soruları da konuşalım, kanunları da konuşalım; ama dışarıda değil. Yoksa, Reisicumhurdan çıkarken beyanat vermekle, basında beyanat vermekle bu memlekete hizmet edilmez.

Onun için Sayın Başkan, 60 ıncı maddeyi yanlış tatbik ediyorsunuz; bunu tescil etmek için sizi ikaz ettim. Zannedersem, uygulamanızı ona göre tanzim edeceksiniz.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) - Sayın Başkan, bir arkadaşım İçtüzüğün 64 üncü maddesine göre söz almıştır; aleyhte konuşmuştur; lehte söz alma hakkım doğmuştur. Söz verin.

BAŞKAN - Buyurun.

Efendim, aslında kararı...

ADNAN KESKİN (Denizli) - Sayın Başkan, kararınız nedir de söz veriyorsunuz?.

BAŞKAN - Bir arkadaşım söz aldı mı, dört arkadaşına kısa kısa söz vereceğim.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Lehinizde söz istiyorum efendim.

ADNAN KESKİN (Denizli) - Sizin kararınız nedir efendim?

BAŞKAN - Efendim, benim kararımı beklemeye tahammülünüz olmadı ki.

HASAN CERİT (Adana) - Niye söz verdiniz öyleyse?

BAŞKAN - Sayın Aykurt, kısaca, bir iki cümleyle hallediniz efendim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım;

Bugün Yüce Mecliste İçtüzüğün 60 ıncı maddesine göre görüşmeler yapılmaktadır. İçtüzüğün 60 ıncı maddesi gayet sarihtir: «Hükümet, olağanüstü ve acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan bu istemi yerine getirir»; «getirebilir» değil, «getirir.» Başkanlık Divanı, İçtüzüğün 60 ıncı maddesindeki sarahate göre görüşme açmıştır ve görüşme yapılmaktadır.

Bir arkadaşım, gündem dışı konuşmaların sanki yalnız milletvekilleri tarafından yapılabileceği gibi bir fikir ortaya atmıştır. Tabii, saygıyla karşılarım, fikir ona aittir. Halbuki, 60 ıncı maddeye göre, hem milletvekili gündem dışı söz isteyebilir, konuşur; hem de Hükümet, bakanlardan herhangi birisi, memleketin genel meseleleri hakkında Mecliste izahat verebilir; o yapılmıştır, yapılan odur.

Yine değerli arkadaşım, «Efendim, Meclise gelmiyorsunuz, Anayasayı ihlal ediyorsunuz...» Eğer bu iddia doğruysa, yarım saat evvel Anayasayı siz ihlal ettiniz. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısına niye katılmadınız? O zaman Anayasayı ihlal etmek yok muydu? (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; CHP sıralarından «Biz açtık» sesleri)

Reisicumhur adayı göstermeyeceksiniz, Reisicumhur seçimlerine katılmayacaksınız, Meclise katılmayacaksınız; Anayasa ihlali yok! Geçen seneki tatbikat hafızalarımızda; 3 Temmuzda Meclisi tatil edip, Meclisi terkeden sizler değil misiniz? O zaman Anayasa ihlali yok muydu?

BAŞKAN - Sayın Aykurt, 60 ıncı maddenin uygulanmasıyla ilgili konuşun.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin uygulanmasıyla Başkanlığın herhangi bir yanlış hareketi, usul dışı hareketi yoktur; uygulama doğrudur. O itibarla, lehinde söz aldım.

Kaldı ki, 60 ıncı maddeye göre Hükümet üyelerine söz verildiği zaman, parti gruplarının da İçtüzükte belli sürelerde konuşmaları en tabii haklarıdır; bu hakları kullanıyoruz.

O itibarla, bu 60 ıncı maddenin açıklığı, sarahati karşısında arkadaşlarımın telaşlanmasının manasını anlayamadım. Burada bugün bir değerli bakanımız memleket meselelerini dile getirdi; rahatsız olanlar var, bunu anlamak mümkün değil.

Yani, Meclisin görevi yalnız Gensoruları müzakere etmek değil; bu Mecliste memleket meseleleri de konuşulmalı. Bir değerli bakan memleket meselelerini dile getirmiş, ekonominin durumunu izah etmiş, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu izah etmiş, ekonomik gelişmelerin bugünkü geldiği noktaya dikkatlerimizi çekmiş. Bundan niye gocunuyorsunuz, bundan niye alınıyorsunuz? Anlamak mümkün değil bunu.

BAŞKAN - Usul konusunda konuşuyorsunuz...

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - Sayın Başkanın tutum ve davranışı İçtüzüğe, teamüllere tamamen uygundur. O itibarla söz aldım.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Tüzün, buyurun.

FEVZİ ARICI (İçel) - Sayın Başkan, söz istemiştim.

BAŞKAN - Sıra ile veriyoruz işte. İki lehte, iki aleyhte dört kişiye söz vereceğiz.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin Sayın üyeleri, Türk Parlamento tarihinde ilk kez uygulanan bir obstrüksiyonla karşı karşıyayız. Üzüntümüz, bu obstrüksiyonun, özellikle oturumu yöneten Başkanvekili tarafından uygulamaya konulmasıdır. Biz, Sayın Başkanvekilimizin bugüne kadar uygulamalarından bu türlü bir obstrüksiyona meydan vermeyeceği...

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) - Alet olmayacağı...

METİN TÜZÜN (Devamla) - Alet olma kelimesini yine kullanmak istemiyorum; meydan vermeyeceği kanısındaydık. Şu açıdan söylemek istiyorum değerli arkadaşlarım: Eğer İçtüzüğün belli maddesine göre, yani 60 ıncı maddesine göre, bir Sayın bakan veya hükümet söz istediye - ki, «bakan» demiyor İçtüzük, «hükümet», diyor- bu Hükümet herhalde bu toplantı yapılmadan evvel Sayın Başkanlığa müracaat etmiştir; «Olağanüstü hal var, olağanüstü bir durum var, onun için söz istiyorum, Yüce Meclise bilgi vereceğim» demiştir; ama Meclisi yöneten Başkanların bir görevi vardır: Bu olağanüstü durumu Yüce Meclise sunacak bakanlar, Millet Meclisi toplantısı açıldığı zaman buradalar mı, değiller mi? Ona bakması lazımdı. Eğer olağanüstü bir bilgiyi vermek gerekiyorsa, Sayın Bakanın, Meclis açılırken burada bulunması lazımdı, bu olağanüstülüğü kendi mevcudiyetiyle burada tescil ettirmesi lazımdı, bir.

İkincisi; bilgi vermek için sıraya giren Sayın bakanlar, Sayın Sağlık Bakanı, Sayın Enerji Bakanı Gensorular devreye girsin, çok uzun uzun bilgi vereceksiniz; sizin bilgi vermeniz için, sizin hesap vermeniz için Gensoru verdik, biz sizden evvel davrandık. Şimdi bu bilgileri vermemek için ve de Gensoruları engellemek için, biten hükümete, bitmeyen Parlamento sorumluluğu ile hesap soracaktır. Bundan kaçamazsınız, bundan kurtulamazsınız (CHP sıralarından «Bravo» sesleri) korkunun ecele faydası yok. Gideceksiniz... Armut hep dibine düşer, hiç başka yere düşmemiştir; bunu unutmayın.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Birgit'le Sayın Kocal ikisi de lehte söz istediler. Hanginizin önce olduğunu ben farkedemedim, doğrusu bu.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Buyurun Sayın Birgit.

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın arkadaşlarım, ellerinizi vicdanınıza koyarsanız, Sayın Başkanın tereddüt içerisinde olduğunu görür ve hak verirsiniz. Sayın Başkan bir parti grubunun üyesi değildir, bir partinin üyesidir; ama gruba girmiyor. Ne bilsin ki, Sayın Enerji Bakanıyla, Sayın Sağlık Bakanı, Sayın Dışişleri Bakanından sonra Gensoru hesap verme kuyruğuna girmişken bunu engelleme yoluna tevessül edecekler, bu kadar küçük oyunlara girecekler. Bunu hesap etmediği için arkadaşlarımızın söz talebini kabul ettiğini hesaba alıyorum ve o nedenle kendisinin tutumunun lehinde davranıyorum ve hepinize Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in geçen sene CHP İktidarda iken bir Gensoru olayı dolayısıyla söylediği bir veciz sözü hatırlatıyorum: «Deve çanı gibi boynunuzda kalacak bu Gensoru» demişti. Biz onun hesabını gördük. Şimdi, o çanı, örneğin Adalet Partisi Grubundan istediğiniz bakana hediye edebilirsiniz değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, bizim tutumumuz hakkında iki lehte, iki aleyhte konuşulmuştur.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) - Sayın Başkan..

BAŞKAN - Lütfen efendim... Sayın Bakan, lütfedin efendim, şu konuyu bitirelim.

Bizim tereddütümüz, gerçekten, İttüzüğün 60 ıncı maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasıyla ilgili idi. Sayın Başol'un söz talebini yerine getirdiğimiz zaman, aşağıdan itirazlar oldu. Bu itirazlar üzerine, gerçekten, «Acaba ben doğru mu ediyorum, yanlış mı ediyorum?» gibi bir tereddüte düştüm. Ben söz verirken «Hükümet olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan bu istemi yerine getirir» hükmünü, kendi anlayışına göre yorumladım.

Hükümet adına Sayın Ticaret Bakanı, olağanüstü acele izahat yapma zarureti ile karşı karşıya olduğunu, ihtimal, düşünerek söz istediler. Ben bunu yerine getirmeye mecburdum; çünkü, İttüzük «yerine getirir» gibi kesin bir hüküm, koymuş; «Başkan bu istemi yerine getirir.» Geriye kalıyor, «Olağanüstü acele haller var mı yok mu?», bunun takdiri. Çok önemli devlet yetkilerini kullanan bir hükümet üyesi, Devletin fevkalâde, yani derhal Yüce Meclise açıklamak zaruretinde bulunduğu bazı meselelerinin mevcut olduğunu ifade ederlerse, ben bunu takdir edemem. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

ORHAN SEZAL (Kahramanmaraş) - Hakkı suiistimal olur.

BAŞKAN - Bu takdir, hakkı suiistimal olur, hakkı hüsnüistimal olur, ona karışmam; ama bir Sayın bakan bunu kendisi takdir eder; ben o takdirine saygı duyarım. Benim anlayışına göre, Meclis Başkanının, hükümet adına bu kabil söz istemelerde takdir yetkisi yoktur, benim anlayışım böyle.

İkincisi: Başka Sayın Hükümet üyeleri de aynı celsede Hükümet adına yine, «Olağanüstü acele durum vardır, biz de söz istiyoruz» diyebilirler mi?

Bu konuda arkadaşlarım da, Sayın Şener dahil olmak üzere, benim aleyhimde herhalde onun için söz aldılar. Ben 1 inci fıkra dolayısıyla ilk uygulamam için söz vermiştim. O konuda arkadaşlarımla ben de hemfikirim. Yani, hükümet adına söz istenir ve hükümet adına açıklamada bulunulur. Bu, hükümet adına yapılan açıklamanın ehemmiyeti kendilerince takdir edilir. Bence bu yapılmıştır; iki grup üyesi de Tüzüğün kendilerine tanıdığı halkları, yetkileri kullanmışlardır.

Kalıyor başka bir konu: Biz burada yoklama yaptığımız sırada, bu söz talebi önergesini masamızda bulduk, burada bulduk. Daha önce benim de haberim yoktu herhangi bir gruba tarafımdan bir haber de verilmemiştir, benim malumatım yoktu. Biz yoklamayı yapıp, saydığımız sırada bu önerge geldi.

Kanaatime göre, eğer gündeme geçmemişsek, yani bu önerge zamanında gelirse, bu önergenin gereği yapılır. Bu kanaatheyim; herhangi bir tereddüte düşmediğim için böyle yaptım. Yaptığının da, arkadaşlarımla açıklamasından sonra, yanlış olmadığa kanaatine vardım.

Şimdi, bu sebeple, iki Sayın Bakanımız tekrar aynı şekilde, hükümet adına söz istemişlerdir; bu isteklerini gelecek birleşim için, gruplara da haber vererek değerlendireceğiz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ ESAT KIRATLIOĞLU
(Nevşehir) - Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, zatiâlinizi dinleyeceğim efendim.

Şimdi Sayın Başol, Milliyetçi Hareket Partisi sözcüsünün konuşmasında, Hükümetin aldığı kararlarla ilgili bazı açıklamalara davet olduğunu, bu davete cevap vereceklerini söylediler.

Böyle bir usul yok.

3 Sayın üye gündem dışı söz istemişlerdir. Gündeme geçme imkânımız kalmayacağı için, bu talepleri de yerine getirmemiz bu celse için mümkün değildir.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

İçtüzüğün 61 inci maddesine göre gündem dışı açıklamada bulunan bakana soru yöneltilip yöneltilemeyeceği hakkında

D	YY	B	Tarih	Sayfa	Başkan	Katip üye	Katip üye
16	3	125	27.8.1980	757-762	İsmail Hakkı Yıldırım	Nizamettin Çoban	Mustafa Gazalcı

BAŞKAN - Sayın Biberoğlu bir tezkere göndermişler; bunu okuyabilmeye gayret edeceğim.

“Sayın Sağlık Bakanının gündemi dışı konuşmasıyla ilgili olarak, Sayın Bakandan sorularımız vardır. Buna imkân olmadığı kanaatimde bulunulduğu anlaşılıyor” diyor. «Başkanı Meclisin çalışma usûllerine ve Tüzüğün 61 inci maddesine uymayla davet eder ve bu davet maksadıyla usul hakkında söz rica ediyorum» diyor.

Yani, Tüzüğün 64 üncü maddesine göre usul hakkında söz istiyorsunuz.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Aksi kanaatte iseniz.

BAŞKAN - Aksi kanaatte olduğumu ifade ettim. Sayın Biberoğlu'nun açıklamasından sonra da kanaatimizin değişeceğini şüpheli görüyorum. Buna rağmen söz istiyor musunuz?

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Tabii efendim, burası Meclis.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

Efendim Tüzüğün 64 üncü maddesini de evvela okuyayım, onda da ihtilafımız olmasın da.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Ben de söz rica ediyorum.

BAŞKAN - Bir dakikanıza rica ediyorum Sayın Biberoğlu.

Başkanı gündemle veya Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet için söz istiyorsunuz siz benden. «Bu yolda bir istemde bulunulursa, 10'ar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte, aleyhte en çok 2'ser kişiye söz verilir» diyor; «verilebilir, verme takdiri Başkana aittir»; deniyor.

Bu görüşme sonucunda oya başvurma'nın gerekip, gerekmediğinin takdiri Başkanlığa aittir.

Şimdi, vermeye mecbur olduğum için size söz veriyorum.

Tutumumuz aleyhinde ve usule davet için söz istiyorsunuz; buyurun efendim.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Teşekkür ederim.

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Lehte Sayın Başkan.

FEVZİ ARICI (İçel) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Gürgüç lehte, Sayın Aykurt aleyhte... (CHP sıralarından gürültüler).

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Başlayabilir miyim Sayın Başkan? (CHP sıralarından gürültüler).

BAŞKAN - Ben usul hükümlerini tatbika mecburum. Bu usulde ne varsa, bu usul içerisinde ne istenirse yaparım. Başka yetkim yok. Yarın yer değiştirir bu gruplar, o zaman aynı usullere başkaları müracaat ederse aynı tatbikatı yapmazsam, beni itham etmeye hakkınız olur.

OĞUZHAN ASILTÜRK (Ankara) - Sağol Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Biberoğlu.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; şu anda yaptığımız çalışma, Meclis Genel Kurul çalışmasıdır. Tüzüğümüzün üçüncü kısmı, Genel Kurul çalışmalarında uygulanacak usulü düzenlemiştir. Üzerinde görüşme yapılan 60 ıncı madde de, bu üçüncü kısma dahil olan hükümlerden biridir. Binaenaleyh, bu üçüncü kısımda hangi usuller vaz edilmişse, Sayın Başkanın 60 ıncı maddeye göre söz alarak gündem dışı yaptığı konuşmayla ilgili konular üzerinde de aynı usullerin uygulanması Başkanlıkça zorunluluk ifade eder kanısındayım.

Bu itibarla, Genel Kurul çalışmalarını düzenleyen 50 nci maddeden sonra sırasıyla devam eden maddelerin bir 61 incisi var. Bunun 6 ncı fıkrası: Genel Kurul çalışmaları için de bir ayırım yapmadan; yani gündem dışı konuşma bunların dışındadır gibi bir ihtirazi kayıta bulunmadan şunu demektedir: «Görüşme şurasında - Hangi görüşme? Genel Kuruldaki tüm görüşmeleri kapsamaktadır - hükümetten soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.»

Şimdi değerli arkadaşlarım, bunun uzun boylu yoruma ihtiyacı yok. Bazı esas kriterler, Tüzüğün bu hükümlerinde kendiliğinden yer almıştır.

Üzerinde konuşma yaptığımız konu, gündem, dışı konuşmadır ve Genel Kurul çalışmalarından biridir.

Genel Kurul çalışmaları yapılırken de milletvekillerinin hükümetten soru sorma hakkını, şimdi okuduğum 61 maddenin 6 ncı fıkrası kabul ve teslim etmektedir.

Sayın Başkan bazı mülahazalarla, bu konuda bakana milletvekillerinin soru soramayacağı kanaatini ifade buyurmuştur. Biz, bu kanaatin tam aksini taşımaktayız.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

Kaldı ki, bakan, hükümet, memleketin bir önemli ve aktüel konusunda milletvekillerine bilgi sunmak istemiştir, kamuoyunu bu kanaldan tenvir etmek istemiştir:

O nasıl usuldür ki, o nasıl yorumdur ki, bakanın 20 dakikada söylemeye çalıştığı, fakat söyleyemediği; ama o konuyla ilgili can alıcı hususlarda, milletvekili bilgi isteme hakkından mahrum bulunsun?

Parlamentonun gereği gibi çalışabilmesi, memleket meselelerinin enine boyuna tenvir edilebilmesi için, Sayın Başkanın 61 inci maddemin 6 ncı fıkrasındaki hükme uyarak, milletvekillerine soru sorma hakkını tanımmasını rica ediyorum. Teşekkür ederim.

Saygılarımla. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN - Lehte Sayın Metin Tüzün, buyurun.

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Hükümetin çok önemli gördüğü bir konuda Yüce Meclise bilgi verdikten sonra milletvekillerinin soru sorup soramayacağı konusunda Sayın Başkanın uygulamasıyla ilgili bir usul tartışması açıldı.

Oturumu yöneten Sayın Başkan, dün bu konuda bir uygulama yaparken, “Konunun öneminin ne olduğunu ben, Sayın bakan konuşmadan nereden bile-yim” tarzında bir cümle sarf etmişti. Oysaki Sayın Bakan Yüce Meclise çok önemli konuyu arz etti ve 2 değerli Grup adına burada, bu çok önemli konu üzerinde Yüce Meclise görüşler sergilendi.

Aslında, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu görüşmelerin başında Sayın Başkanımızı kendi beyanı ile bir çelişkiye düşürmemek için ve Yüce Meclisin çalışmalarına sekte vurulmasına gönlümüz razı olmadığı için müdahale etmedik. (AP sıralarından gürültüler)

Oysaki, Sayın Meclis Başkanı şimdi veya bu oturum bittikten sonra zabıtları incelerse, «Çoğunluğumuz vardır; gündeme geçiyorum,» diyerek görüşmeleri başlattı ve «gündeme geçiyorum» dedikten sonra da, gündemin içinde olmayan, gündemden önce uygulanması gereken, «hükümet adına bilgi sunma» işlemini Yüce Mecliste uygulamaya koydurdu.

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Gündem dışı konuşmadır, gündemin içindedir.

METİN TÜZÜN (Devamla) - «Gündeme geçiyorum» dedikten sonra konuştu. Okuması yazması olan arkadaşlarım bunu anlarlar.

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Gündem dışı konuşmadır, gündem dışı konuşmadır, yapılan konuşma.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Lütfen, boş fiçidan çıkan sesler gibi sesler çıkarmayınız. (AP sıralarından gürültüler)

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan, Grubumuza hakaret etmektedir, «boş fiçi» demektedir.

Lütfen sözünü geri alsın.

METİN TÜZÜN (Devamla) - Aslında, burada yapılan görüşmeler ne bir Gensoruyu engelleme görüşmesidir, ne bir başka şeydir; bunun, Parlamentoyu dejenere etmekten başka bir anlamı yoktur. Bunu, Yüce Parlamente'nin zabıtlarına Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına tescil ettirmek istiyorum. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; AP sıralarından gürültüler).

Türkiye'de kan gövdeyi götürürken, Türkiye'de 5 milyon işsiz olduğu bir dönemde, Türkiye'de şu kadar hayat pahalılığının olduğu bir dönemde, iktidar partisinin, engellemenin de ötesinde Parlamente'yu bu kadar dejenere etmesine izin vermeminiz Sayın Başkan.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar, AP sıralarından gürültüler).

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan Grubumuza hakaret etmiştir, bizlere «boş fiçi» demiştir.

Söz istiyorum.

BAŞKAN - Aleyhte Sayın Mustafa Kemal Aykurt, buyurunuz.

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan, bizlere «boş fiçi» diye hakaret edilmiştir. Kimmiş boş fiçi?

METİN TÜZÜN (İstanbul) - «Boş fiçi» denilince, 70 inci maddeye göre kim üzerine alıyor acaba?

BAŞKAN - Efendim, bakacağım.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - «Boş fiçi» dendiği için sataşma saymanız gerekir.

BAŞKAN - Sayın Mustafa Kemal Aykurt'a söz verdim; onu da bir dinleyelim.

ADEM ALİ SARIOĞLU (Kocaeli) - Sataşma var efendim, hallediniz.

BAŞKAN - Yani, illa ki, şu anda halletmezsek, bir daha halledilmez mi diyorsunuz?

Sayın Tüzün, kime, «boş fiçi» dediniz?

METİN TÜZÜN (İstanbul) - Efendim, Yüce Meclisten gelen gürültülere.

BAŞKAN - Sayın Sarioğlu, lütfen yerinize oturunuz.

Sayın Tüzün'ün konuşmasının «boş fiçi» ile ilgili kısmını rica ediyorum.

Sayın Aykurt, buyurunuz efendim.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri.

İçtüzüğümüzün 60 ıncı maddesinin uygulanmasının, bugün, Başkanın tutumu itibariyle yanlış olduğu kanaatiyle söz aldım, içtüzüğün 61 inci maddesinin son fıkrasında, «Görüşme sırasında hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur» hükmü yer almaktadır.

Günlerden beri müzakeresini yapmakta olduğumuz Anayasa Komisyonunda Cumhuriyet Halk Partisine mensup arkadaşlarımın çok usta bir şekilde, sistemli bir şekilde engellemelerine, yine aynı ustalıklı iştirak eden, onların engellemelerine alet olan kendi önergesi aleyhinde oy kullanan, kendi önergesine sahip olmayan Sayın Şener Battal da, 61 inci maddenin Komisyonda dahi tatbik edilmesi lazım geldiğini söylemiştir. Hatta, hâsıl olan tereddüt sonunda, Kanunlar Müdürlüğünden mütalaa almak suretiyle, 61 inci maddenin sırf, münhasıran Millet Meclisi toplantılarından 61 inci maddenin işlerliği karşısında, Anayasa Komisyonunda dahi 61 inci maddeye göre soru sorma müessesesinin geçerli olduğu hükmüne varmıştır.

YAŞAR CEYHAN (Ankara) - Orada gündem dışı değildi.

ŞENER BATTAL (Konya) - Bu sözlerini zabıttan alacağım.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - Şimdi, bakınız, huzurunuzda, Anayasa Komisyonunun bu husustaki zabıtlarını getirdim. «Daha evvel içtüzüğün 61 inci maddesi gereğince komisyondan soru sorma mevzuunda tereddütümüz olmuştu...»

BAŞKAN - Sayın Battal'ın tutumu hakkında değil de, bendenizin tutumu hakkında rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - Arz edeceğim, oraya geleceğim.

Bu değer, Sayın Şener Battal'a ait.

«Bu tereddütümüzü Kanunlar Müdürü ve diğer ilgili arkadaşlarla görüştük ve şu neticeye vardık» diyor Sayın Anayasa Komisyonunun Başkanı: «Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz. Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun ve içtüzük gereğince bilinen konular dışında, Divan Üyeleri söz alma istemi kaydedemezler. Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitap edilerek kürsüden yapılır. Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye, Başkan, yerinden konuşma izni verebilir. Yazılı bir konuşmanın kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir Divan Üyesine okutturması mümkündür.»

Şimdi, bu konumuzla ilgili paragrafa geliyorum; Sayın Şener Battal'ın beyanı bunlar: «Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar.»

BURHAN ECEMİŞ (Niğde) - Yarın Anayasa Komisyonunda anlatırsın.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - Şimdi değerli arkadaşlarım, bu tereddütün izalesi için Kanunlar Müdürlüğüne Komisyon yazı yazdı; Kanunlar Müdürlüğünden gelen mütalaayı bilgilerinize arz edeceğim.

İçtüzüğün 61 inci maddesinin bir paragrafında, «Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar» cümlesine aldığımız mütalaa şu şekildedir: «İçtüzüğün 61 inci maddesine göre, komisyon toplantılarına katılan Başbakan veya bir bakan veya kendi yerlerine gönderdikleri kamu görevlisine, komisyonda görüşülmekte olan konuyla ilgili olmak kaydıyla ve Hükümetin görüşünü almak maksadıyla komisyon üyeleri tarafından soru yöneltilebilir.»

BURHAN ECEMİŞ (Niğde) - Başkanın tutumuyla ne ilgisi var?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Devamla) - «Şimdiye kadar komisyonlarda ve Mecliste yapılan uygulamalar bu yöndedir.» Mütalaa bu.

Kaldıki, içtüzüğün 31 inci maddesine göre, komisyonlarda bir hükümet temsilcisinin bulunması zorunluluğu da yoktur, içtüzük madde 31 «Komisyon toplantılarına Başbakan veya bir bakan katılabilir.» «Katılır» demiyor, «katılabilir» diyor, katılmayadabilir. Komisyon toplantılarında bir bakan katılmadığı zaman, 61 inci maddeyi nasıl işleteceksiniz? Halbuki, şimdi yapmakta olduğumuz görüşmelerde, Meclis görüşmelerinde mutlaka Hükümet temsilcisinin veya Hükümetin bulunması zorunluluğu vardır, şimdiki müzakere de budur.

Hükümet burada olduğu halde, İçtüzüğün 31 inci maddesine göre, komisyonlarda hükümet temsilcisine, hükümet üyesinin katılma zorunluluğu bulunmadığı halde soru yöneltilebiliyor da, hükümetin veya hükümet temsilcisinin hazır bulunmakla yükümlü olduğu Meclis müzakerelerinde, 61 inci maddeye göre, nasıl soru sordurmayabiliyorsunuz? Bunun izahı mümkün mü?... O itibarla, Sayın Başkanın, Başkanlık Divanının tutumu yanlıştır.

Bugün okuduğum, bilgilerinize arz ettiğim, Kanunlar Müdürlüğünün çok yakın tarihte, iki gün evvel vermiş olduğu mütalaanın açıklığı karşısında, 61 inci maddeye göre, üyelerin hükümetten veya konuşma yapan bakandan soru sorması hakkı vardır ve bu hak kullanılmalıdır.

Bu itibarla söz aldım, hepinize saygılar sunuyorum. (AP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aykurt.

Lehte Sayın Selami Gürgüç.

ŞENER BATTAL (Konya) - Sayın Başkan, lehte ben konuşmak istiyorum.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

BAŞKAN - Sayın Şener, söz talebiniz yok efendim. Siz satışma için söz istediniz.

ŞENER BATTAL (Konya) - Satışma için değil Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Battal'ın söz talebi yok ki, yok efendim.

Sayın Gürgüç, buyurunuz efendim.

SELAMİ GÜRGÜÇ (Aydın) - Sayın Başkan, değerli üyeler;

Sayın Başkan dünkü uygulamasında da bugünkü uygulamasında da İçtüzüğün 60 ıncı maddesine göre, sunuşlardan önce, gündeme geçmeden daha önce 60 ıncı maddeye göre Sayın bakanlara söz verdi.

Sayın Başkanın bu tutumu İçtüzüğe tamamen uygundur. Ayrıca, sunuşlarla, görüşmeler ayrı şeydir. Görüşmeler sırasında belki soru sorulabilir veya sorulmayabilir, tartışmalıdır; ama Başkanın uygulaması usule tamamen uygundur. Ayrıca, İçtüzük, Meclisin çalışması ve çalıştırılması içindir. Yani, denetimi, denetim yapmanın usullerini, yasa yapmanın usullerini tespit etmektedir.

Siz, İçtüzüğü, Meclisi engellemek için kullanmaya çalışıyorsunuz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gürgüç.

Şimdi, Sayın Tüzün'ün, Başkanlığın tasarrufu ile ilgili bir beyanı oldu; filhakika doğrudur.

Ben, görüşmelere «geçiyoruz» yerine, zuhulen, gündeme geçiyoruz dedim; fakat o anda, hatırımda «görüşmelere geçiyoruz» ibaresi olduğu için, «gündeme geçiyoruz» dediğimin farkında değilim. O anda Sayın Tüzün veya başka Sayın üye arkadaşlarımız, «gündeme geçtiniz, gündem dışı söz veremezsiniz» deselerdi, ben, itimat buyurun, arkadaşlarımın o takibini yerine getirecektim; çünkü, benim ağzımdan çıkan beyan beni bağlayacaktı; fakat Kanunlar Müdürü beni, Sayın İslamoğlu'na söz verdikten sonra, «böyle söylemişsiniz» diye ikaz etti; fakat Yüce Heyetten, Sayın üyelerden de bir itiraz çıkmayınca, onların da benim gibi, görüşmelere geçiyoruz» şeklinde telakki ettiklerini düşünerek bu tatbikata devam ettim.

Ben affınızı dilerim, yani bu arada böyle bir zuhul yaptım. (CHP sıralarından alkışlar)

İkincisi; lehte ve aleyhte iki Sayın üyeyi dinledik. Ben, usulün 61 inci maddesinin, sözü geçen fıkrasını şöyle anlıyorum: «Görüşme sırasında hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar» hükmü, bu soru sorma işlemi görüşmeye hasretmiştir. Gündem dışı konuşma, eski deyimle müzakere, şimdi görüşme dediğimiz müessesenin şümülüne girmez. Görüşme de, yaptığımız görüşme değildir. Yaptığımız, re'sen

izahat vermedir. İzahatın şümulünü, sınırını, izahat veren takdir eder, münhasıran onun yetkisi içerisinde. Verdiği izahatın dışında, kendisinden, bu müesseseden istifade ederek izahat almak mümkün değildir kanaatindeyim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, gaye Meclisin tatmin olmasıdır; sual sorulabilir.

BAŞKAN - Efendim, kanaatimi arz ettim.

Onun için, bu konuyu burada bağlıyorum, oylamaya da lüzum görmüyorum ve gündeme geçiyoruz. (Gürültüler)

İSMET ANGI (Eskişehir) - Sayın Başkan, oylamanız lazım. (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, oya arz etmeye mecbur değilim. (Gürültüler)

İSMET ANGI (Eskişehir) - O halde müzakereyi niye açtınız?

BAŞKAN - Müzakere açmaya mecburum.

İSMET ANGI (Eskişehir) - O halde müzakerenin tabii neticesi?..

BAŞKAN - Tabii neticesinin, müzakerenin tabii neticesinin... Sayın Angı...

İSMET ANGI (Eskişehir) - Niye müzakere açtınız? Görüş ayrılığı var ise?..

BAŞKAN - Sayın Angı, müzakerenin, görüşmenin tabii sonucu oylamadır; bu bir mantıki istidlal.

İSMET ANGI (Eskişehir) - Mantıki değil, Tüzüğün usul hükmü.

BAŞKAN - Tamam, İhtüzük...

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) - Böyle engelleme olmaz Sayın Başkan. (Gürültüler)

BAŞKAN - Hayır! Gerekirse...

İSMET ANGI (Eskişehir) - Hayır, müzakere açıldıktan sonra oylama lazım.

BAŞKAN - Efendim, görüşmelere geçtik. «Görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse» diyor. Şimdiye kadarki tatbikat budur. Gerekip gerekmediğini takdir Başkana aittir; gerekirse oylama yapar, gerekmezse yapmaz. Ben şu anda gerektiği kanaatinde değilim ve oylama yapmıyorum.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) - Sayın Başkan, Divan olarak karar vermeniz lazım. Ayrıca, açık bir mütalaa var.

BAŞKAN - Lütfen yerlerinize oturun.

Gündeme de geçtik.

16. Dönem Usul Tartışmaları (13.6.1977-11.9.1980)

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) Kanunlar Müdürlüğünün mütalaası var...

BAŞKAN - Gündeme geçtik, gündemi tatbik edeceğiz efendim.

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) - Sayın Başkan, bu saate kadar yaptığınızın adı nedir?

BAŞKAN - Gündem dışı.

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) - Biraz önce, «görüşme sırasında soru sorulur» dediniz. Şu ana kadar yaptığınız görüşme değil de nedir?

BAŞKAN - Gündem dışı konuşma ve grupların (Gürültüler) Hayır efendim, benim anlayışım öyle efendim; şimdiye kadar Meclis tatbikatı da farklı değil.

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) - Ama biraz evvel Kanunlar Müdürlüğünün yazısı böyle geliyor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yani Kanunlar Müdürünün kanaati beni bağlamaz. Ben istifadeye salih bulursam istifade ederim; yok, istifadeye elverişli bulmazsam, istifade etmem. (Gürültüler)

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI ALİ MÜNİF İSLAMOĞLU (C. Senatosu Kastamonu Üyesi) - Sayın Başkan, Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Bakanım, sizin hakkınız bitti beyefendi; yani, bu gündem dışı hakkınız bitti efendim.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI ALİ MÜNİF İSLAMOĞLU (C. Senatosu Kastamonu Üyesi) - Hayır Sayın Başkan, söylemediğim şeyleri söylemişim gibi ifade ettiler.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Tutumumuz hakkında söz bitmiştir; gündeme geçtik. (Gürültüler) Gündemde henüz hiçbir tatbikat yapmadığım için, tutumum yok. Sadece sabırla zatiâlinizin ve diğer arkadaşlarımızın yerlerine oturmasını bekliyorum ki, gündemi normal tatbika imkân bulayım. (Gürültüler)

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Tüzüğü kendinize göre tatbik ediyorsunuz.

BAŞKAN - Gayet tabii efendim, bana bu hakkı, beni buraya seçerek siz verdiniz Tüzüğü kendi kanaatime göre, teamüllere göre, bugüne kadarki tatbikat ne ise o istikamette tatbik için bana itimat ettiniz.

İSMET ANGI (Eskişehir) - Sayın Başkan, bunu oylamaya mecbursunuz.

BAŞKAN - Oylamaya mecbur değilim efendim.

AHMET SAYIN (Burdur) - Müzakerenin neticesi ne oldu Sayın Başkan? Neden müzakere açtınız? (Gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, Sayın Bakanımızın yazısını okuyorum şimdi.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Meclisi kendinize göre, keyfi idare edemezsiniz.

BAŞKAN - Efendim, «keyfi» dediğiniz, takdiri. Yani, benim takdirime taalluk eden yerde takdirimi kullanırım; benim takdirime taalluk etmeyen yerde mecbur olduğumu yaparım. (Gürültüler)

Efendim Sayın Bakan bir tezkere vermişler, biz gündeme geçtik, bu tezkere de gündeme bir madde... (Gürültüler) Efendim, geçmeden evvel vermiş, sonra vermiş fark etmez ki efendim; gündeme bir madde ithalini istiyor. Gündem dışı halledilecek bir mesele değil ki.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkan, bir muamele bitmeden gündeme geçemezsiniz.

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) - Sayın Başkanım, böyle bir engelleme var mı, nedir bu hal? (Kürsü önünde birikmeler)

BAŞKAN - Lütfen yerinize oturun efendim, lütfen. Bu engelleme değildir, olmaz böyle şey. (Gürültüler)

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI ALİ MÜNİF İSLAMOĞLU (C. Senatosu Kastamonu Üyesi) - Sayın Başkan, 70 inci maddeye göre söz istiyorum.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Şuna bakın, yahu, bakın nereye çıkıyor.

BAŞKAN - Efendim, Divan üyelerimizle bir ihtilafım var da, onu hallediyorum.

Ben gündeme geçtim, kararımı verdim.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Sayın Başkanım, fiili duruma son verin.

BAŞKAN - Efendim bitti. Fiili durum tabii bir netice istihsaline müsait değildir. Biz şimdi başka bir konuyu aramızda, Divan üyeleriyle inceliyoruz.

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Şurada ne arıyor bu adamlar, yerlerine otursunlar.

OĞUZ AYGÜN (Ankara) - Bir usul müzakeresi açtınız Sayın Başkan, neticesi ne oldu?

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) - Sayın Başkan, burada ne arıyorlar? Bakan çıkmış kürsüye kendi başına yürüyor.

Canım bu ayakta durmak âdeti nedir? Bu konuşma ne oluyor? (Kürsü önünde gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, lütfedin müşkülât çıkarmayın, çok rica ediyorum.

A. İSMET ÇANAKÇI (Ankara) - Sayın Başkan, lütfen yerlerine otursunlar.

DİZİN

Af

- Tasarının af niteliği taşıdığından bahisle oylamada nitelikli çoğunluk aranacağı.....1774(22), 1787(22), 1790(22), 2213(23)

Anayasa değişikliği

- İmza sayısı yeter sayının altına düşen anayasa değişikliği teklifinin komisyon başkanı tarafından re'sen Meclis Başkanlığına iade edilebileceği.....1110(17)
- Değişiklik teklifinin Anayasaya aykırı olup olmadığı.....2033(23), 2273(23)
- Birinci tur görüşmelerden sonra teklifin tümünün oylanıp oylanmayacağı...68(15)
- Birinci tur görüşmelerde maddelere geçilmesi için salt çoğunluğun yeterli olduğu.....1540(20), 1652(21)
- Anayasa değişikliğine ilişkin teklifin görüşmeleri tamamlandıktan sonra komisyona geri alınan bir maddesi üzerinde, komisyondan geldikten sonra tekrar görüşme yapıp yapılamayacağı.....1439(19)
- İkinci tur görüşmelerde hükümetin aranması.....1581(20)
- Anayasa değişikliği teklifinin ikinci tur görüşmelerinde bir maddenin komisyona geri çekilip çekilemeyeceği.....1445(19)
- Teklifin görüşmeleri sırasında verilecek önergelerdeki imza sayısı..1110(17)
- Cumhurbaşkanınca bir kez daha görüşülmek üzere iade edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanunların bir maddesinin kabulü için 2/3 kabul oyu gerekmediği.....1964(22)

Anayasa Mahkemesine üye seçimi.....149(15)

Asker gönderme tezkeresi

- Başbakanlığın yurt dışına asker gönderme tezkeresinin Anayasaya aykırı olduğu.....1244(18), 1899(22)
- 1 Mart 2003 tarihli tezkerenin görüşülmesine yer olmadığı.....1729(22)

Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları

- Sunuşların her gün yapıp yapılmayacağı.....2246(23)
- Birden fazla sözlü soruyu cevaplayacak bakanın isteminin Sunuşlar kısmında Genel Kurula duyurulması.....1486(20)
- Grup önerisinin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları dışında okutulamayacağı.....1759(22)
- Uluslararası anlaşmanın süresi geçtikten sonra GK'un bilgisine sunulması...468(15)

Not: Başlıkların sonunda yer alan ilk rakam sayfa numarasını, parantez içerisinde yer alan ikinci rakam yasama dönemini göstermektedir.

Başkanlık Divanı

- Başkanlık Divanı ve komisyon üyelikleri için bütün gruplarca aday gösterilmeden seçimlerin yapılıp yapılamayacağı.....669(16)
- Kürsüde görevli Divanın bütün üyelerinin aynı partiden olamayacağı....2061(23)
- Başkanlık Divanı oluşmadan Genel Kurulda görüşme yapılup yapılamayacağı.....665(16)
- Hükümet programının görüşme gününün Danışma Kurulu yerine Başkanlık Divanınca belirlenip belirlenemeyeceği.....1211(18)
- Oylama sonucu açıklandıktan sonra Başkanlık Divanı üyeleri arasında ihtilaf olduğundan bahisle oylamanın tekrarlanamayacağı.....1013(17)
- Genel Kurulda yapılan oylamada yanlışlık yapıldığına dair itirazın kürsüdeki Divan yerine Meclis Başkanlık Divanı tarafından karara bağlanıp bağlanamayacağı.....1510(20)
- Divan üyeleri arasında ihtilaf yoksa işaretle oylamanın el kaldırmak suretiyle yapılması.....1619(21)
- Divan üyeleri arasındaki anlaşmazlık nedeniyle açık oylamanın tekrarlanması.....1829(22)
- İptal edilen oylar nedeniyle karar yeter sayısı olmadığı için açık oylamanın Başkanlık Divanı kararı ile tekrarlanması.....1527(20)
- Divan üyeleri arasında ihtilaf yoksa işaretle oylamanın el kaldırmak suretiyle yapılması.....1619(21)
- Yüce Divana sevk edilen bakanın vekillikten istifa dilekçesine yapılacak işlem.....1004(17)
- Başkanlık Divanının teklifi üzerine Anayasanın 83. Maddesi gereğince Genel Kurulda yapılan konuşmadaki düşüncelerin Meclis dışında tekrarlanmaması kararı.....1138(18)

Birleşime (açma, ara verme, uzatma, kapatma)

- Hükümet bulunamayınca birleşime ara verilmesi.....851(17)
- Karar yetersayı bulunamaması üzerine ara verildikten sonra karar yeter sayısı için yapılacak ikinci/üçüncü oylama öncesinde açık oylama talebi yapılamayacağı.....2094(23)
- Birleşime belli bir süre ara verilmesine rağmen aranın daha uzun sürmesi...2380(23)

Bütçe görüşmeleri

- Meclis bütçesinin görüşmelerinde Meclis adına İdare Amirinin konuşmasından sonra Meclis Başkanının da konuşamayacağı.....505(15)
- Ödenek aktarılmasına ilişkin önerge.....242(15)

Usul Hakkında Görüşmeler

- Genel ve katma bütçeli dairelerden kesinti yapıp Maliye Bakanlığı bütçesine ekleme yapmayı öngören önerenin gider arttırıcı mahiyette olup olmadığı.....522(15)
- Bütçeden başka kanunda değişiklik öngören önerenin işleme alınıp alınamayacağı.....544(15)
- Gider arttırıcı veya gelir azaltıcı önergelerin işleme konulmaması.....980(17)
- Bir değişiklik önergesinin gider arttırıcı mahiyette olup olmadığı.....552(15)
- Görüşülen bütçeye görüşülecek bir bütçeden ödenek aktarılması önergesi....780(16)
- Gelir Vergisi Kanununda değişiklik öngören önerenin işleme alınmaması.....783(16)
- Bütçe kanunu üzerinde verilen önergelerin gerekçelerinin okutulmayacağı.....1841(22)
- Cumhurbaşkanınca bir kez daha görüşülmek üzere iade edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanunların bir maddesinin kabulü için 2/3 kabul oyu gerekmediği.....1964(22)

Çalışma gün ve saatleri

- Çalışma saatlerinin denetim ve tasarı/teklif görüşmesi olarak düzenlenmesi.....749(16)
- Sona ermekte olan iş için süre uzatım kararının alınma zamanı...1928(22), 1931(22)
- Sona ermekte olan bir iş için birleşimin ne kadar uzatılabileceği.....851(17)
- Görüşülecek maddelerin sona ermek üzere olan iş olarak kabul edilip edilemeyeceği.....851(17)
- Çalışma saatinden önce Başkan tarafından birleşimin kapatılması.....665(16)
- Çalışma saatlerinin 24:00'e kadar uzatılmasına ve görüşülen işin bitmemesi halinde Cumartesi ve Pazar günleri de çalışmalara devam edilmesine karar verilmesi halinde hafta sonu da saat 24:00'e kadar çalışılıp çalışılmayacağı.....1180(18)
- Bir işin bitimine kadar karar alınınca çalışmalara saat 24:00'den sonra devam edilip edilemeyeceği.....1281(19), 1748(22), 2227(23)

Danışma Kurulu (DK) Önerisi

- Grup önerisinin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları dışında okutulamayacağı.....1759(22)
- DK önerisi okunmaya başlandığı anda söz taleplerinin kabul edileceği.....1837(22)
- Söz talepleri aynı anda gelmişse konuşmacıların kura çekilerek belirlenmesi.....1870(22)
- DK önerisinin oylanıp oylanmayacağı.....207(15)
- Bir grubun imzalamadığı önerinin DK önerisi olup olamayacağı.....154(15)
- Oybirliği sağlanamayan DK önerilerinin durumu.....207(15), 226(15)
- Bütün grupların imzası olmadan DK önerisi olup olmayacağı.....359(15)
- DK'nca belirlenen gündemden üyelerin bilgisi olmadığı gerekçesiyle birleşimin ertelenmesi gerektiği.....558(15)
- Alınmış seçim kararının iptal edilmesine ilişkin bir siyasi parti grup önerisi....1600(20)
- DK toplanamaz veya oybirliğiyle karar alamazsa Grup önerisi ile tekrar-i müzakere yapılabileceği.....1847(22)

- Muhalefet şerhi eklenmeden bastırılan komisyon raporunun GK gündemine alınmasına dair grup önerisinin işleme konulmasına itiraz.....1981(23)
- Bir işin bitimine kadar olan çalışma saatinin 24:00'e kadar olarak değiştirilmesi halinde gündemin nasıl belirleneceği, başka işlere geçilip geçilemeyeceği.....2015(23)
- Bir siyasi parti grubunun DK toplantı çağrısının diğer gruplara ulaştırılmadığı gerekçesiyle o grubun önerisinin GK'da işleme konulup konulamayacağı.....2104(23)
- DK'nu toplantıya çağırmayan grubun GK'a öneri götüremeyeceği.....2181(23)
- Hükümet programının görüşme gününün Danışma Kurulu yerine Başkanlık Divanınca belirlenip belirlenemeyeceği.....1211(18)
- Danışma Kurulunca kararlaştırılan konuşma sürelerinin kullanımı....714(16)
- Olağanüstü toplantı gündemine ilişkin Danışma Kurulu toplantısı yapılması.....1587(20)
- Olağanüstü toplantı sonrası çalışmalara devam edilmesi halinde gündemde değişiklik öngören grup önerisinin işleme alınmaması.....1587(20)

Değişiklik Önergesi

- Verilme zamanı.....154(15)
- Önerge işlemi başladıktan sonra gelen önergelerin işleme alınmayacağı.....2340(23)
- Verilebilecek değişiklik önergesi sayısı.....906(17), 924(17)
- Verilebilecek 7 önergenin milletvekilleri ve gruplar arasında dağılımı.....1986(23)
- Bütçe kanunu üzerinde verilen önergelerin gerekçelerinin okutulmayacağı.....1841(22)
- İstem üzerine önerge oylamasının açık oylama şeklinde yapılıp yapılamayacağı.....274(15)
- Başka bir kanunda değişiklik içeren önergenin işleme konulamayacağı.....446(15), 560(15)
- Görüşülen teklifle ilgisi olmayan değişiklik önergesinin işleme konulamayacağı.....484(15)
- Yeni kanun teklifi mahiyetinde değişiklik önergesi.....734(16)
- İşleme alınan önergenin oylanmadan Komisyona geri çekilip çekilemeyeceği.....451(15)
- Hükümetin ve salt çoğunlukla komisyonun katıldığı önergelerde önerge sahibine söz verilmemesi.....1890(22)
- Gerekçenin okunması halinde önerge sahibinin konuşma yapamaması.....1439(19)
- Komisyon tarafından önerge verilmesi.....732(16)
- Teklife Genel Kurulda ek madde ilavesine ilişkin kabul edilen önergenin komisyona geri çekilmesinin ardından komisyonun madde ilavesini uygun görmeyen raporu.....846(17)
- Sadece rakamlar değiştirilerek tekrarlanan önergelerin işlemi.....906(17)

Usul Hakkında Görüşmeler

- Metinleri çok büyük ölçüde aynı olan önergelerden sonrakinin sadece farklı bölümlerinin okutulması.....1277(19)
- Anayasaya aykırı değişiklik önergesinin işleme alınması.....1060(17)
- TRT'nin farklı dil ve lehçelerde yayın yapmasına izin veren önergenin Anayasaya aykırı olup olmadığı.....2033(23)
- Görüşülen maddeyle sonraki iki maddeyi birleştiren önergenin işlemi.....1065(17)
- Kabul edilen önergeyle birlikte maddenin komisyona geri istenmesi.....1079(17)
- Değişiklik önergelerinin saklandığı iddiası üzerine.....1669(21)
- Reddedilen bir maddenin içeriği büyük ölçüde aynı bir değişiklik önergesiyle başka bir maddeye eklenip eklenemeyeceği.....1756(22)
- Temel kanun maddelerinde ilk önerge uygulaması.....1903(22)
- Önergelerle yapılan değişikliğin içeriğine/niteliğine Başkanlığın karışamayacağı.....1986(23)
- GK gündemindeki teklifin önergeyle tasarıya eklenip eklenemeyeceği.....2237(23)
- Madde üzerinde çok sayıda önerge verilmesi halinde 4 siyasi parti grubu için 4 önergenin ayrılıp kalan 3 önerge için milletvekilleri arasında kura çekilmesi.....2361(23)
- Verilen değişiklik önergesi hakkında konuşma yapıp yapılamayacağı.....374(15)
- Değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınan tasarı/teklifin komisyondaki görüşmelerinde önergelerin dikkate alınmadığı.....1344(19)

Disiplin cezaları

- Disiplin cezasının uygulanması.....760(16)
- Meclis Başkanının disiplin cezasına ilişkin tezkeresinin birleşimi yöneten Başkan tarafından işleme konulmaması.....1290(19)

Doğrudan Genel Kurul gündemine alınma önergesi (tasarı/teklif)

- Görüşmelerin usul görüşmesine tabi olup olmadığı.....65(15)
- Görüşmelerde komisyonun temsili.....255(15)
- Doğrudan Genel Kurul gündemine alınan bir tasarı/teklifin bir maddesinin görüşmeler sırasında komisyona geri çekilip çekilemeyeceği.....274(15)
- Doğrudan Genel Kurul gündemine alınan bir tasarı/teklifin tümünün görüşmeler sırasında komisyona geri çekilip çekilemeyeceği.....282(15)
- Olağanüstü toplantıya konu 2 önergenin nasıl işleme alınacağı.....313(15), 334(15)
- Verilen değişiklik önergesi hakkında konuşma yapıp yapılamayacağı.....374(15)
- Esas komisyonun görüşmediği ve doğrudan GK gündemine alınan teklifin Genel Kurul görüşmelerinde komisyon sıralarında tali komisyonun oturup oturamayacağı.....412(15)

Genel Kurul (GK) Gündemi

- Gündemin belirlenmesi.....2273(23)
- Genel Kurulda Salı günü denetim konularının, Çarşamba ve Perşembe günleri kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerin görüşülmesine ilişkin grup önerisinin usule uygun olup olmadığı....1168(18)
- Gündeme alınma için 48 saatlik süreye Cumartesi Pazar'ın dâhil olup olmadığı.....842(17)
- Görüşmesi yarım kalan KHK'nın görüşmeleri tamamlanmadan gündemin diğer maddelerine geçilmesi.....1322(19)
- Sözlü soru önergesinin Genel Kurul gündeminden çıkartılması.....1148(18)
- Konusu gensoru önergesiyle aynı olan sorunun gündemden çıkartılması....1148(18)
- Komisyonunda belli bir saate kadar görüşmeleri tamamlanamayan teklifin grup önerisiyle Genel Kurul gündemine alınıp görüşülmesi (olağanüstü toplantı).....1045(17)
- Dağıtılan Meclis soruşturması raporunun, Anayasa ile İçtüzüğü'nün ilgili maddeleri arasındaki uyumsuzluk nedeniyle hangi gün gündeme alınıp görüşüleceği.....1679(21)

Genel Görüşme Önergesi

- Gelen Kâğıtlarda yayımlanmayan fakat GK'un bilgisine sunulan genel görüşme önergesinin görüşülebileceği.....2139(23)

Genel Seçim/Ara Seçim

- Kanunla seçim tarihi belirlendikten sonra Meclis kararı ile de belirlenmesi.....1459(19)
- Alınmış seçim kararının iptal edilmesine ilişkin bir siyasi parti grup önerisi....1600(20)
- Ara seçime ilişkin teklifin görüşmelerinin belli bir saate kadar Anayasa Komisyonunda tamamlanamaması halinde grup önerisiyle Genel Kurulda görüşülmesi.....1045(17)

Gensoru Önergesi

- Gündeme alınması kabul edilen gensoru önergesinin görüşme gününün tespit edilmesi.....682(16)
- Verilişinden sonraki üç birleşim içerisinde görüşülür ibaresinin okunduğu günden sonraki üç birleşim olarak anlaşılması gerektiği.....582(15)
- Hakkında gensoru açılması istenen bakan yerine Başbakan veya görevlendireceği bir bakanın konuşması.....1158(18)
- Gensoru önergesinin görüşmelerinin yarım bırakılıp başka işe geçilmesi.....749(16)

Usul Hakkında Görüşmeler

Gündem dışı konuşma

- Gündem dışı konuşmanın içeriğine Başkanın müdahale etmesi....777(16), 1132(18)
- Gündem dışı konuşma sürelerinin Başkan tarafından çok uzatılması.....1310(19)
- Bakanın gündem dışı söz talebinin olağanüstü acele hale ilişkin olup olmadığı.....563(15)
- Bakanların şahısları adına gündem dışı konuşma yapabilecekleri....1119(18)
- Aynı birleşimde birden fazla bakana hükümet adına gündem dışı söz verilip verilemeyeceği.....805(16)
- Gündem dışı konuşma yapan bakana soru sorulup sorulamayacağı....811(16)

Havale

- Görüşülmekte olan kanun tasarısının havalesine itiraz.....712(16), 976(17)
- Bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanuna ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi GK'un bilgisine sunulmadan kanunun ilgili komisyona havale edilebileceği.....1955(22)

Hükümet programı

- Hükümet programının görüşme gününün Danışma Kurulu yerine Başkanlık Divanınca belirlenip belirlenemeyeceği.....1211(18)
- Hükümet programı üzerinde şahsı adına yapılan sözlü ve yazılı söz taleplerinin nasıl sıralanacağı.....1378(19)

Hükümetin ve Komisyonun temsili.....43(15)

- Hükümet bulunamayınca birleşime ara verilmesi.....841(17)
- Komisyonların sözcü tarafından temsil edilip edilemeyeceği.....2024(23)

Kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesi

- Komisyonların sözcü tarafından temsil edilip edilemeyeceği.....2024(23)
- Hükümet bulunamayınca birleşime ara verilmesi.....841(17)
- Komisyon kararı alınmadan komisyon başkanının gündemdeki tasarısı/teklifi komisyona geri çekip çekemeyeceği.....704(16)
- Komisyonunda belli bir saate kadar görüşmeleri tamamlanamayan teklifin grup önerisiyle Genel Kurul gündemine alınıp görüşülmesi (olağanüstü toplantı).....1045(17)
- Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilen kanunun sadece Cumhurbaşkanınca uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesi.....1660(21), 1688(21)

- Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilen kanunun bütün maddelerinin görüşülmesine grup önerisiyle karar verilmesi.....1880(22)
- Anayasanın 138 inci maddesi gereği TBMM'de yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin görüşme yapılamayacağından bahisle bir teklifin görüşülüp görüşülemeyeceği.....2150(23)
- Bir kanun tasarısının bir maddesi ile de bir KHK yürürlükten kaldırıldığı için temel kanun olarak görüşülüp görüşülemeyeceği.....2206(23)
- Bir maddede birden fazla kanunda veya aynı kanunun birden fazla maddesinde değişiklik yapılması halinde fıkraların ayrı madde olarak görüşülüp görüşülmeyeceği.....2392(23)
- Komisyonunda aynı mahiyetteki teklifle birleştirilmeyen tasarının GK'da görüşülmesine itiraz.....2403(23)
- Kalkınma planı görüşmelerinin belirlenen sürede tamamlanamaması halinde görüşmelere devam edilip edilemeyeceği.....725(16)
- Yetki kanununa ilişkin kanun teklifinin öncelikle görüşülüp görüşülemeyeceği.....400(15)

Kapalı oturum

- Kapalı oturum önergesi okunduktan sonra gerekçenin kapalı oturumda görüşüleceği.....589(15)

Karar Yeter Sayısı

- İşaretle oylamada istem üzerine karar yeter sayısının aranacağı.....1017(17)
- Divan üyeleri arasında ihtilaf yoksa işaretle oylamanın el kaldırmak suretiyle yapılması.....1619(21)

Konuşma

- Konuşma üslubu.....857(17)
- Başkanın konuşmanın içeriğine müdahale etmesi veya hatibi uyarması gerektiği.....1301(19), 1639(21), 1961(22), 1804(22), 2293(23), 2330(23)
- Başkanın hatibin sözünü kesmesi.....2316(23)
- Danışma Kurulunca kararlaştırılan konuşma sürelerinin kullanımı....714(16)
- Şahıslar adına söz verildikten sonra tekrar grup adına söz verilememesi.....1320(19)
- Meclis Araştırması önergesinin görüşmelerinde konuşma sırası.....251(15), 697(16)
- Hükümet adına iki bakanın konuşamayacağı.....571(15)
- Milletvekili olmayan bakana sataşma nedeniyle söz verilmesi.....609(16)
- Gündem dışı konuşma sürelerinin Başkan tarafından çok uzatılması.....1310(19)
- Başkanvekilinin keyfi olarak konuşma sürelerini uzatması.....1804(22)

Usul Hakkında Görüşmeler

- Tasarı/teklifler üzerinde kişisel söz taleplerinin iktidar tarafından alınması.....1821(22)
- İhtüzük 60'a göre yerinden konuşmaların 1 dakika ile sınırlandırılması.....2394(23)
- Başkanlık Divanının teklifi üzerine Anayasanın 83. Maddesi gereğince Genel Kurulda yapılan konuşmadaki düşüncelerin Meclis dışında tekrarlanmaması kararı.....1138(18)
- “Son söz milletvekilinindir” kuralı.....51(15)

Komisyonu geri alınma

- Maddenin/Metnin Komisyonu geri istenmesi.....177(15)
- Karma komisyon raporunun komisyona iadesi.....406(15)
- KİT Komisyonu raporunun komisyona geri alınması.....861(17)
- Değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınan tasarı/teklifin komisyondaki görüşmelerinde önergelerin dikkate alınmadığı.....1344(19)
- Anayasa değişikliğine ilişkin teklifin görüşmeleri tamamlandıktan sonra komisyona geri alınan bir maddesi üzerinde, komisyondan geldikten sonra tekrar görüşme yapıp yapılamayacağı.....1439(19)
- Anayasa değişikliği teklifinin ikinci tur görüşmelerinde bir maddenin komisyona geri çekilip çekilemeyeceği.....1445(19)

Komisyonunda görüşme

- Tasarı veya teklife konu olmayan bir tasarıda değişiklik yapılması halinde komisyon raporunun GK'da görüşülüp görüşülemeyeceği.....2033(23)

Meclis Araştırması

- Konuşma sırası.....251(15)
- Meclis Araştırması önergesinin öngörüşmesi.....43(15)
- Komisyonun yurt dışında inceleme yapıp yapamayacağı.....419(15)
- Cumhurbaşkanının Başbakan olduğu döneme ilişkin önergenin görüşülemeyeceği.....1255(18)
- Yargıya intikal etmiş bir konuya ilişkin Meclis Araştırması önergesinin görüşmelerinin yapıp yapılamayacağı.....1475(20)
- Şarta bağlı önergelerin işleme konulup konulamayacağı.....432(15)

Meclis Başkanı

- Geçici Meclis Başkanının görev ve yetkileri.....626(16)
- Meclis Başkanının seçimi.....181(15), 614(16), 619(16), 620(16)
- Meclis Başkanının istediği zaman Genel Kurulu yönetebileceği.....2348(23)

- Cumhurbaşkanına vekâlet ederken Meclis Başkanının Genel Kurulu yönetip yönetemeyeceği.....886(17), 2165(23)
- Meclis bütçesinin görüşmelerinde Meclis adına İdare Amirinin konuşmasından sonra Meclis Başkanının da konuşamayacağı.....505(15)
- Meclis Başkanının disiplin cezasına ilişkin tezkeresinin birleşimi yöneten Başkan tarafından işleme konulmaması.....1290(19)
- Sözlü soru önergesinin muhatabı bakanlığın belirlenmesinde Meclis Başkanının takdir yetkisi.....1148(18)
- Soru önergesinin içeriğine ilişkin Meclis Başkanının takdir yetkisi.....1148(18)

Meclis Soruşturması

- Eski bir bakan hakkında Meclis soruşturmasına konu olabilecek iddialar içeren Başbakanlık tezkeresinin Genel Kurulun bilgisine sunulması.....961(17)
- Önergenin Anayasanın Geçici 15. Maddesi nedeniyle görüşülemeyeceği.....980(17), 995(17)
- İmza sayısının yeter sayının altına düşmesi halinde önergenin işlemden kaldırılması.....1421(19)
- Daha önce reddedilen Meclis soruşturması önergesiyle aynı içerikteki bir önergenin Genel Kurulda görüşülebileceği.....1560(20)
- Dağıtılan Meclis soruşturması raporunun, Anayasa ile İçtüzüğün ilgili maddeleri arasındaki uyumsuzluk nedeniyle hangi gün gündeme alınıp görüşüleceği.....1679(21)

Milletvekilliğinin sona ermesi

- Yüce Divana sevk edilen bakanın vekillikten istifa dilekçesine yapılacak işlem.....1004(17)
- Belediye başkanı seçilen milletvekilinin üyeliğinin düşmesi için oylama yapıp yapılamayacağı.....1414(19)
- Belediye başkanlığına aday olan bir milletvekilinin istifa dilekçesinin seçimler sonuçlanmadığı için işleme konulmaması.....1425(19)

Olağanüstü toplantı

- Olağanüstü toplantı gündemine ilişkin Danışma Kurulu toplantısı yapılması.....1587(20)
- Çağrıya konu işin net olarak belirtilmediği için görüşme yapılamayacağı.....295(15)
- Aynı konuda ikinci defa olağanüstü toplantı çağrısı yapıp yapılamayacağı.....334(15)
- Olağanüstü toplantı süresince yapılan yoklamalarda toplantı yeter sayısı bulunamaması halinde tatile girilmesi gerektiği.....351(15)
- Olağanüstü toplantıya konu işlerden birisinde komisyon bulunmazsa tatile girilip girilmeyeceği.....1910(22)

Ortak bildiri

- Bütün gruplarca imzalanmayan bir ortak bildirinin Genel Kurulda okutulamayacağı.....1764(22), 1776(22)

Oylama

- Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesinin oylaması.....59(15)
- Oylamaya geçildikten sonra gelen önerenin işleme alınmaması.....769(16)
- Bakanların vekâleten oy için dönem başında toplu vekâlet vermesi...951(17)
- Divan üyeleri arasında ihtilaf yoksa işaretle oylamanın el kaldırmak suretiyle yapılması.....1619(21)
- İptal edilen oylar nedeniyle karar yeter sayısı olmadığı için açık oylamanın Başkanlık Divanı kararı ile tekrarlanması.....1527(20)
- Açık oylamanın zorunlu olduğu veya istem üzerine yapılabildiği durumlarda gizli oylama yapılıp yapılamayacağı.....1397(19)
- Yeter sayıda milletvekilinin istemine rağmen Başkanın açık oylama yaptırmaması.....1385(19)
- Açık oy pusulasına seçim çevresi yazılmadığı için iptal edilmesi.....1527(20)
- Açık oylama yapılan hallerde gizli oylama yapılamayacağı.....1762(22)
- Açık oylama süresi bittikten sonra oy kullanılmasına müsaade edildiği.....1829(22)
- Gizli oylamanın pulları kabin içerisinde zarfa koymak suretiyle yapılması.....1435(19)
- Gizli oylamanın gizli yapılıp yapılmadığı.....2348(23)
- Divan üyeleri arasındaki anlaşmazlık nedeniyle açık oylamanın tekrarlanması.....1829(22)
- Oylamanın duyulmadığından bahisle tekrarlanması istemi.....1335(19)
- Oylama sonucu açıklandıktan sonra tekrarlanması istemi.....1549(20)
- Oylama sonucu açıklandıktan sonra Başkanlık Divanı üyeleri arasında ihtilaf olduğundan bahisle oylamanın tekrarlanamayacağı.....1013(17)
- Genel Kurulda yapılan oylamada yanlışlık yapıldığına dair itirazın kürsüdeki Divan yerine Meclis Başkanlık Divanı tarafından karara bağlanıp bağlanamayacağı.....1510(20)
- Karar yetersayısı bulunamaması üzerine ara verildikten sonra karar yeter sayısı için yapılacak ikinci/üçüncü oylama öncesinde açık oylama talebi yapılamayacağı.....2094(23)

Öncelikle görüşme.....226(15), 595(15)

Sataşma

- Sataşma olup olmadığı.....1017(17), 1227(18), 1784(22), 1937(22), 1979(23), 2173(23), 2303(23)
- İsim belirtilmeden sataşma yapılmışsa söz verilip verilemeyeceği...1073(17)
- Sataşmadan dolayı sözün aynı oturumda verilmesi gerektiği.....1503(20)
- Sataşma nedeniyle söz talebinin aynı oturumda karara bağlanması gerektiği.....2139(23)
- Milletvekili olmayan bakana sataşma nedeniyle söz.....609(16)
- Sataşmadan dolayı söz vermediği gerekçesiyle bir önceki birleşimi yöneten başkanın tutumu.....935(17)
- Başkanvekilinin sataşmalara müdahale etmesi gerektiği.....1804(22)
- Başkanın iktidar partisine yapılan her eleştiriye cevap verilmesine izin vermesi.....2070(23)
- GK’da cevap verme hakkı bulunmayan kişilerin ismen eleştirilmesinin doğru olup olmadığı.....2330(23)

Sayıştay’a üye seçimi

- Plan ve Bütçe komisyonunda Sayıştay üyelikleri için yapılan seçim hakkında.....940(17)

Seçim

- Meclis Başkanının seçimi.....181(15), 614(16), 619(16), 620(16)
- Başkanlık Divanı ve komisyon üyelikleri için bütün gruplarca aday gösterilmeden seçimlerin yapılıp yapılamayacağı.....669(16)
- Plan ve Bütçe komisyonunda Sayıştay üyelikleri için yapılan seçim hakkında.....940(17)

Soru Önergesi

- Soru önergesinin içeriğine ilişkin Meclis Başkanının takdir yetkisi.....1148(18)
- Birden fazla sözlü soruyu cevaplayacak bakanın isteminin Sunuşlar kısmında Genel Kurula duyurulması.....1486(20)
- Sözlü soruların toplu halde cevaplandırılmasındaki usule itiraz.....2130(23)
- Genel Kurulda veya kulislerde olan bakanın soru önergesini cevaplandırmaması.....865(17)
- Sözlü soru önergesinin muhatabı bakanlığın belirlenmesinde Meclis Başkanının takdir yetkisi.....1148(18)
- Sözlü soru önergesinin Genel Kurul gündeminden çıkartılması.....1148(18)
- Konusu gensoru önergesiyle aynı olan sorunun gündemden çıkartılması....1148(18)

Usul Hakkında Görüşmeler

Söz sırası

- Hükümet programı üzerinde şahsı adına yapılan sözlü ve yazılı söz taleplerinin nasıl sıralanacağı.....1378(19)
- Usul tartışmasında söz sırasının nasıl verileceği.....2266(23)

Televizyon yayını

- TRT'nin Genel Kurul çalışmalarını radyo ve TV'den yansıtma şekli.....1194(18)
- TRT dışında özel bir kanalın Genel Kurul görüşmelerinde çekim yapması.....1327(19)

Tutanak

- Tutanakların eksikliği iddiası.....873(17)
- Uluslararası anlaşmanın süresi geçtikten sonra GK'un bilgisine sunulması....468(15)

Vekâlet/Vekâleten oy

- Cumhurbaşkanına vekâlet ederken Meclis Başkanının Genel Kurulu yönetip yönetemeyeceği.....886(17), 2165(23)
- Başbakanın Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından bir bakana başbakanlığa vekâlet yetkisi verip veremeyeceği.....1202(18)
- Bakanların vekâleten oy için dönem başında toplu vekâlet vermesi...951(17)

Yeniden görüşme (tekrir-i müzakere)

- DK toplanamaz veya oybirliğiyle karar alamazsa Grup önerisi ile tekrar-i müzakere yapılabileceği.....1847(22)
- Hükümetin talebinde gerekçenin metin içerisinde yer alabileceği....2119(23)

Yoklama ve Toplantı Yeter Sayısı.....933(17)

- Yoklama talebinin yerine getirilmesinde Başkanın takdir yetkisi.....1189(18)
- Sık sık yoklama istenmesi karşısında Başkanın tutumu.....875(17)
- Açık oylama talebinden önce yoklama isteminin işleme konulmaması.....1374(19)
- Oylamaya geçildikten sonra yoklama talebinde bulunulamayacağı.....1857(22)
- Olağanüstü toplantı süresince yapılan yoklamalarda toplantı yeter sayısı bulunamaması halinde tatile girilmesi gerektiği.....351(15)
- TBMM Birleşik toplantısından sonra yoklama yapılmadan Birleşimin açılmayacağı.....797(16)
- Cumhurbaşkanlığı seçiminde toplantı yeter sayısı.....1946(22)

